Libro de Sn. Cirilo manus-
crito por el Cardenal de
[illegible].

(c) Real Academia de la Historia

(c) Real Academia de la Historia

N.° 37.

(c) Real Academia de la Historia

hoc op9 est, q Cyril. glaphyra vocauit, testat franciscg Turriang tract. 2. de sacram. Eucharistię. c. 6. ibi inquit: Cyrillus in libris allegoriarum, quos in pentateuchum scripsit, quos glaphyra vocauit, in gen. cap. de Adam συσσώμοι, inquit, γεγόναμεν αὐτῷ δι' εὐλογίας τῆς μυστικῆς, idest concorpores facti sumus ei per mysticam benedictionem. et hęc verba habentur lib. 1. in gene. sermone. 2º. cui titulus est, περὶ τοῦ ἀδάμ. fol. 7. pag. 1.

(c) Real Academia de la Historia

Donavit huic suo Monasterio S. Aemiliani Emus. Cardin. De Aguirre cuius manu scriptus est huius libri titulus ad marginem in hac pagina ✓

Τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Κυρίλλου ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας, εἰς τὸ τῆς Γενέσεως βιβλίον, ὅτι διὰ πάσης τῆς Μωσέως γραφῆς τὸ τοῦ Χριστοῦ μυστήριον αἰνιγματωδῶς σημαίνεται.

Id est, Sancti Patris Nostri Cyrilli Archiepiscopi Alexandriae in librum Genesis, quod universa scripturae Moysis mysterium aenigmatice exhibet.

λόγος α΄.

Ἐρευνᾶτε τὰς γραφὰς τοῖς Ἰουδαίων δήμοις προσπεφώνηκεν ὁ Χριστός, οὐχ ἑτέρως ἂν ἰσχύσειν τῆς αἰωνίας ζωῆς ἐν λήξει γενέσθαι βεβαιότατα λέγων, εἰ μὴ καθάπερ τινὰ θησαυρὸν ἀνορύττοντες τὸ γράμμα τὸ νομικόν, τὸν ἐν αὐτῷ κεκρυμμένον περιεργάζοιντο μαργαρίτην, τουτέστι Χριστόν, ἐν ᾧ πάντες εἰσὶν οἱ θησαυροὶ τῆς σοφίας καὶ γνώσεως οἱ ἀπόκρυφοι, κατὰ τὴν τοῦ μακαρίου Παύλου φωνήν. περὶ δὲ οὕτω σοφῆς καὶ ἀξιαγάστου σοφίας, ἤτοι γνώσεως, ἔφη που καὶ Σολομῶν· ἐὰν ζητήσῃς αὐτήν, ὡς περ ἀργύριον, καὶ ὡς θησαυροὺς ἀνερευνήσῃς αὐτήν, τότε συνήσεις φόβον Κυρίου, καὶ ἐπίγνωσιν Θεοῦ εὑρήσεις. γένοιτο δ' ἂν οὐδὲ τὸ θεῖον οὐδὲ τοῖς βεβαίως [illegible] τοῖς τὴν ἀμώμητον ἐπιζητοῦσι ζωήν, καὶ καθαρεύουσι [illegible] τῶν παθῶν ἐρεισάντων τὸ φῶς τὸ θεῖον τὸ οἰκεῖον ἀναπεπλάσθαι νοῦν, διά τε τὸ δεῖν τοῖς παρὰ Θεοῦ λόγοις ἀκαταλήκτως ἐντρυφᾶν, καὶ λύχνον ὥσπερ ἕνα ποιεῖσθαι τὸ γράμμα τὸ ἱερόν κατὰ τὸν ἅγιον ψαλμῳδὸν διακεκραγότα καὶ λέγοντα, λύχνος τοῖς ποσί μου ὁ νόμος σου, καὶ φῶς ταῖς τρίβοις μου. οὐκοῦν ἐπειδήπερ σαφῶς καὶ ἀναφανδὸν ζωῆς ἐστι τῆς αἰωνίου πρόξενον, τὸ ἁπάσης ἡμῖν εὐθυμίας ὁδὸς τὸ περιεργάζεσθαι τελείως τὸ Χριστοῦ μυστήριον, φέρε δὴ πάλιν ἱδρῶτα προσθέντες τοῖς ὑπὲρ σοφίας τε πόνοις ἄλλων τὸ ἡμῖν αὐτοῖς, τὰ δ' ὑπὲρ ἀνθρώπων τῶν

Scrutamini Scripturas.

Scriptura sacra Margarita preciosa .1. Χ.

Solo.

Sapientia. Si quaesieris eam tamquam argentum, et ut thesauros inveneris eam, tunc cognosces timorem Domini, et cognitionem Dei invenies.

Ps.

Lucerna pedibus meis lex tua, et lumen semitis meis.

Scripturae sacrae Lectio assidua & meditatio

(c) Real Academia de la Historia

μυστήριον εὖ μάλα κατεσχηματισμένοις, συναγείροντες ἅμα, καὶ ὅπως ἂν ἕκαστον ἐννοιῶν ἔχοι διακρίνειν σπουδάσομεν, ὡς ἂν γένοιτο τὰ πρὸς ἡμῶν εἰρημένα λεπτὰς ἔχοντα φαντασίας ἐν ὄψει τῶν ἀληθεστέρων θεωρημάτων, πρόφασις ἀγαθὴ τοῖς εὐμαθεστέροις, τῆς ἀναβιβασμοῦ τρόπον τινά, πρὸς τὴν ἀμείνονά τε καὶ ὑπερτάτω κειμένην ἀνακομίζοντες γνῶσιν. ἐκθησόμεθα δ' ἑξῆς ὡς προ τῶν μὲν τὰ ἱστορικῶς πεπραγμένα, διασαφοῦντες δὲ τὰ τοῦ λόγου συμμέτρως, τὸ διὰ τῆς ἐν τύπου καὶ σκιᾶς μεταπλάττοντες τὸ διάγγελμα, σαφῆ ποιησόμεθα τὴν ἀφήγησιν, ἀπονεύοντος ἡμῖν τοῦ λόγου πρὸς τὸ Χριστοῦ μυστήριον, καὶ ὥσπερ ἔχοντος πέρας, εἴπερ ἐστὶν ἀληθές, ὅτι τέλος νόμου καὶ προφητῶν ὁ Χριστός. εἰ δέ που γένοιτο καὶ ἁμαρτεῖν τῶν πρεπωδεστέρων, ὡς ἐν ἰσχνότητι νοημάτων καὶ ἀσαφείᾳ, πολλὴν συγγνώμονας εἶναι προσήκει τοὺς ἐντευξομένους. ἴστων δὲ δή, ὅτι τὸ ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ προσκυνήσεως τε λατρείας, ἑπτακαίδεκα συντεθέντες βιβλία, τὴν πολλὴν ἐν ἐκείνοις ἀθροίσαντες νοημάτων πληθύν, τῇ ἀκριβῶς οἰκονομικῶς τῇ προκειμένῃ συγγραφῇ τὰ ἐκλελεγμένα κεφάλαια, καὶ ἀβασάνιστα τετηρήκαμεν, κἂν εἴπου συμβαίη μνημονεῦσαι τινὸς ὡς ἐξ ἀνάγκης τοῦ λόγου. ἀρξόμεθα τοίνυν τῶν ἐπὶ τῇ γενέσει γλαφυρωτέρων, οὕτω λοιπὸν ἐφεξῆς τὰ πεντάτευχα Μωσέως δεξάμενοι βιβλία, περιγραψόμεθα πρὸς αὐτοῖς, τὰ ἐκ τῆς ἱερᾶς γραφῆς τῷ προκειμένῳ χρήσιμα σκοπῷ:

Περὶ τοῦ Ἀδάμ:

λό ε. Ὁ νομομαθὴς ἀληθῶς καὶ ἱερώτατος Παῦλος, ὁ διὰ Χριστοῦ θησαυρὸς ἐννενοηκὼς τὸ μυστήριον ἀνακεφαλαιώσασθαι ἐν αὐτῷ λέγει τὰ φησὶ πάντα τά τε ἐν οὐρανῷ καὶ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, ἐν εὐδοκίᾳ τε θελήσει τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς τὴν τῶν ὅλων ἐπανόρθωσιν, καὶ τὴν εἰς ὅπερ ἦν ἐν ἀρχῇ ἀναφοίτησιν τῶν κατεφθαρμένων ᾗ τὸ ἀνακεφαλαιώσασθαι

ἀνακεφαλαίωσις πάντων ἐν Χριστῷ

καινὰ γίνεται πάντα ἐν Χριστῷ

σαφηνίζων ὀνόματι, ἀναμέμνησο γάρ που καὶ τάχα τοῦ εἰπόντος (Ἡσαΐας)
λέγοντος διὰ φωνῆς προφητῶν, μὴ μνημονεύετε τὰ πρῶτα, καὶ
τὰ ἀρχαῖα μὴ συλλογίζεσθε, ἰδοὺ ἐγὼ ποιῶ καινά, ἃ νῦν ἀνατελεῖ
καὶ γνώσεσθε. τοιγαροῦν καὶ αὐτὸς ἔτι καὶ θείοις ἐνθεσμούμενος
λόγοις, τὴν ἐν τούτοις ἡμῖν προαγόρευσιν ἀποπερατουμένην ὅ-
πως ἐν Χριστῷ παρέδειξε λέγων, ὥστε εἴ τις ἐν Χριστῷ καινὴ κτίσις, τὰ ἀρ-
χαῖα παρῆλθεν, ἰδοὺ γέγονε τὰ πάντα καινά. ἀνεστοιχειώμεθα
γὰρ ἐν Χριστῷ καὶ γεγόναμεν καινὴ κτίσις, τὸ ἐν αὐτῷ δὴ καὶ μόνῳ
καινὸν ὄνομα πεπλουτήκαμεν, κεκλήμεθα γὰρ Χριστιανοί. Καὶ γοῦν πά- (ὄνομα καινὸν)
λιν αὐτός που φησὶν ὁ θεσπέσιος Παῦλος περὶ ἡμῶν. οἱ δὲ τοῦ Ἰησοῦ
Χριστοῦ τὴν σάρκα ἐσταύρωσαν σὺν τοῖς παθήμασι καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις.
ἀξιοπρεπὴς γὰρ ὁ βίος τοῖς ἐν Χριστῷ, καὶ σαρκικῶν ἐπέκεινα πα-
θῶν, καὶ γεώδους ἀκαθαρσίας. ὅτι δὲ ἔμελλεν ἥξειν ἐφ' ἡμᾶς
τὸ καινὸν ὄνομα τὸ ἐπικληθὲν ἡμῖν ἐν Χριστῷ, σαφὲς ἂν γένοιτο τοῦ
διακεκραγότος διὰ φωνῆς Ἡσαΐου. τοῖς δουλεύουσί μοι κληθή- (Ἡσαΐας)
σεται ὄνομα καινόν, ὃ εὐλογηθήσεται ἐπὶ τῆς γῆς, εὐλογήσουσι γὰρ τὸν
θεὸν τὸν ἀληθινόν. οὐκοῦν ἐπειδήπερ οὐκ ἂν ἐνδοιάσειέ τις ὀρθὰ
καὶ εἰκότα φρονεῖν ἑλόμενος, ὅτι καινὰ γέγονεν ἐν Χριστῷ, φέρε-
καὶ ταῦτα ἀθρήσωμεν τὴν παλαίωσιν, ἥτις ποτέ ἐστι, καὶ τίνος ἂν γέ- (Παλαίωσις τίνων ἐστί)
νοιτο γεννήτρια ἡ πρὸς ἄμεινον ἐπανόρθωσις, ὡς ἀπό γε
τοῦ μειοῦσθαι ἐρρῶσθαί τε καὶ ἀλλοτρίως ἔχειν, ἤγουν ὑπὸ τοῦ
καταφθαρμένου, καὶ εἰς ὅπερ οὐκ ἦν ἐν ἀρχαῖς ἀδοκήτως ὑπε-
νηνεγμένου. εἰδείη γὰρ ἄν τις ὧδε καὶ μάλα ὀρθῶς τὸ ὁποῖόν περ
ἂν ἡμῖν ὁ τοῦ προφητικοῦ λόγου διατείνει σκοπός, καὶ τὸ ἀμφιμή-
τως ἔχον, ἐξαιρεῖ τ' ἂν οὐδαμῶς. οὐκοῦν ὁ τῶν ὅλων ἀεισθέ-
λης θεὸς δυνάμει τῇ ἰδίᾳ τὸ παντουργικόν, βούλεσθαι ἐφ' ἑκάστῳ πρὸς πᾶν
ὁτιοῦν τῶν πρακτέων χρώμενος, γέγονε γὰρ δι' αὐτοῦ τὰ πάντα, (Ioannes cap. 1.)
καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδὲ ἕν. οἷόν τι καὶ ζωὴ καὶ πνοή

Esaias

τῶν ἁπάντων ἐν ἀρχῇ διετεκτήνατο, τὰ πρὸς γένεσιν ἐκάλει, καὶ τὰ
μὴ ὄντα ποιεῖ. πῶς δ' ἂν ἀσαφὲς εἴη τισὶν ὅτι καὶ πόθεν, ἐκβοᾷ
πρὸς ἡμᾶς ὁ σοφὸς Παῦλος καὶ ἔστιν ἀληθῶς· τίς ἔγνω νοῦν
κυρίου, ἢ τίς σύμβουλος αὐτοῦ ἐγένετο. εἰ γὰρ δή τις ἕλοιτο τὰ διὰ
διαμεμαθεῖν, ὅτε δεήσει παντελῶς αὐτῷ καὶ νοῦ καὶ φρενὸς κατά
γε τὴν ἐν θεῷ νοουμένην, οὐκ ἀμφίλογον, ἀλλ' ὅτι μικρὰ τὰ ἐν
ἡμῖν, ἢ καὶ οὐδὲν ὅλως ὡς πρὸς θεόν, σαφηνιεῖ δὲ λέγων αὐτός.

Non sunt consilia mea, quemadmodum vestra consilia, nec quemadmodum viæ vestræ, ita viæ meæ: sed quantum distat cælum a terra, tantum distant viæ meæ a vijs vestris — Esaias.

οὐ γάρ εἰσιν αἱ βουλαί μου ὡς αἱ βουλαὶ ὑμῶν, οὐδὲ ὡς αἱ ὁδοὶ
ὑμῶν αἱ ὁδοί μου, ἀλλ' ὡς ἀπέχει ὁ οὐρανὸς ἀπὸ τῆς γῆς, οὕτως ἀπέ-
χει ἡ ὁδός μου ἀπὸ τῶν ὁδῶν ὑμῶν, καὶ τὰ διανοήματα ὑμῶν
ἀπὸ τῆς διανοίας μου. ἀνιέσθω δὴ οὖν ὡς περιττὴ καὶ οὐδαμόθεν
ἐλώσιμος ἡ περὶ τούτων βάσανος, δημιουργεῖ γὰρ ὡς οἶδε καὶ
ὅπως ἂν δύναιτο θεός. ἐκπεποιημένων δὴ οὖν οὐρανοῦ καὶ γῆς ἐν
ἀρχῇ, εἶτα τῶν ὑδάτων πλῆθος εἰς ἕνα χῶρον συνεσταλμέ-
νης, ἥκειν γὰρ ἦν ἀνάγκη τὸ λεγόμενον, συναχθήτω τὸ ὕδωρ εἰς
συναγωγὴν μίαν. ἐξεκαλύπτετο μὲν ἡ γῆ, πόαις δὲ ταχὺ οὕτω
πολυειδέσι περιηνθίζετο, καὶ ἦν ἐσομένως εὐπρεπῆ τὰ τῶν ξύ-
λων ἐγκάρπων λαχοῦσα γένεσιν, ἡλίου δὲ καὶ σελήνης ἐφαί-
νοντο κύκλοι, καὶ νόμος ἦν ὁ παρὰ τοῦ θεοῦ τεταγμένος ἑκάστῳ
τῆς ἀρχῆς μέτρον, τέτακται γὰρ ὁ μὲν εἰς ἡμέραν καὶ αὐγάς, ἡ δὲ

Sol

Luna.

εἰς νύκτα καὶ σκότος, τὸ αὐτὸ δὲ τοῖς ἄστροις ὁ σύμπας ἡμῖν
οὐρανὸς καταρραίνεται, καὶ μὴν καὶ ἐφόδιον γεγόνασι, θεσμοθέτου
λέγων, καὶ ἔστωσαν εἰς σημεῖα καὶ εἰς καιρούς, καὶ εἰς ἡμέρας
καὶ εἰς ἐνιαυτούς, καὶ ἔστωσαν εἰς φαῦσιν ἐν τῷ στερεώματι τοῦ
οὐρανοῦ ὥστε φαίνειν ἐπὶ τῆς γῆς. ἐπειδὴ δὲ ζωὴ κατὰ φύσιν
ἐστὶν ὁ τῶν ὅλων δημιουργός, καὶ αὐτὴν τῶν ὑδάτων τὴν φύσιν με-
γνωτῶν καὶ τῶν εἰς ἀέρα πτηνῶν εἰργάζετο, γῆν δὲ πάλιν ἐκέ-
λευε καὶ κτηνῶν πολύμορφον ἐκδοῦναι φύσιν, καὶ θηρίων ἀγρίων

Et sint in signa, et tempora, et dies, et annos, et sint in lucem in firmamento cæli, et ut luceant super terram.

Piscium, et avium creatio

(c) Real Academia de la Historia

λό(γος) πάντων δημιουργός

ἀλλ᾽ εἶναι τὰ γῆν, καὶ ἀμελητὶ τὸ δοκοῦν, καὶ ὑπὲρ νοῦν ἐξεπεραίνετο.
ἐφ᾽ ἑκάστῳ γὰρ τῶν πεποιημένων λόγος ἦν ὁ δημιουργὸς, τὸ νεῦμα
μόνον ἡ γένεσις. ἀνυσθείσης δὲ αὐτῷ τῷ τῶν ὅλων τεχνίτῃ, τῆς ἐν
τοῖς γεγονόσιν εὐκοσμίας, σκέψις εἰσῄει λοιπὸν ἐπὶ τὸ δεῖν
ἐκεῖνο παραγαγεῖν πρὸς ὕπαρξιν τελειοτάτην εἰσφέρουσαν, φημὶ δὴ

Hominis fabrica.

τὸν ἄνθρωπον. ἔδει γὰρ ἔδει τὸν τῶν ὅλων δημιουργὸν ἀγαθὸν ὄντα κατὰ
φύσιν, μᾶλλον δὲ αὐτὸς τὸ ἀγαθὸν τῷ ὄντι ὤν, τὸ πρὸς ἡμᾶς γινώ-
σκεσθαι. ἔδει πληροφορεῖσθαι τὸν γοῦν τῶν ἀγαθῶν δοξολογεῖν, καὶ
ἀπὸ πολλοῦ τῶν κεκοσμημένων κατὰ γε τὸ ἀπλοῦν τὸν τοῦ δημιουργοῦ
κῦδος καταθεωρεῖσθαι δόξαν, ὡς γὰρ ὁ προφήτης φησὶν Ἡσαΐας,

Esaias

οὐκ εἰς κενὸν ἐποίησεν αὐτήν, δηλονότι τὴν γῆν, ἀλλ᾽ εἰς τὸ
κατοικεῖσθαι. ἦν οὖν ἀναγκαῖον ζῶον ἐν αὐτῇ πλάττεσθαι λογικόν,
προαναδειχθέντων αὐτῷ τῶν ὅσα ἐστὶ τελοῦντα πρὸς τέρψιν, καὶ
πρός γε τὸ εὖ πεποιῆσθαι δοκεῖν. ταῦτα τοι προαναφήνας ὁ κοσμο-
ποιὸς τῶν ὅλων γένεσιν καὶ οὕτως καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς, ἐπὶ τὴν τοῦ ἀνθρώπου κατα-
σκευὴν κατακοσμεῖν, οὐ τῆς γενέσεως πρεσβυτέραν ἐποιεῖτο τὴν σκέ-
ψιν. καὶ τοῖς τῶν ἄλλων ἅπασι πλέον ἀποσεμνύνων ἔρχεται, καὶ
τῷ ἰδίῳ λόγῳ ζωγραφεῖ ὡς θεός. ἐπειδὴ δὲ ἔδει τὸν ἄνθρωπον ζῶον ἀληθῶς

περὶ τῆς πλάσεως τοῦ ἀνθρώπου :-

εὐφυὲς καὶ θεοειδὲς εἶναι, ὡς ἂν μὴ δοκοίη τῶν ἄνω ταύτῃ δέξασθαι τὸ μί-
μημα τῶν ἴσων εἰς ποίησιν τοῖς αὐτῷ ἔχουσαν λαχεῖν, καὶ προ-
βουλεύσεις ἔρημα καὶ αὐθαίρετα τὸ θέλημα, ἔπλασε δὲ διαπλά-
σας ἐκ γῆς, ζῶον αὐτὸ λογικὸν ἀποτελεῖ, καὶ ἵνα τοὺς τῆς ἰδίας φύ-

Hominis fabrica.

σεως ἀναπέμπῃ λόγους, ἄφθαρτον ζωοποιὸν αὐτῷ ἐνεχάραξε τὸ πνεῦμα.
γέγραπται γάρ, Καὶ ἐνεφύσησεν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ πνοὴν ζωῆς
καὶ ἐγένετο ὁ ἄνθρωπος εἰς ψυχὴν ζῶσαν. εἶτα παραδείσου καὶ τρυφῆς
ἠξίου, καὶ τὸ κατὰ πάντων τῶν ἐπὶ γῆς αὐτῷ προσνενέμηκε κρά-
τος, νόμοις ἐπιθεὶς καὶ πάνυ ἠγούμενον, καὶ ἀγγέλους μὲν ἔχει-
ν αὐτῷ καὶ λειτουργεῖν ἐκέλευσε, ὑποστρωννύει δὲ καὶ αὐτὰ τοῖς ἄλλοις

ὁμοῦ τῶν ἰοβόλων τὰ γένη. ἐνδεδειγμένης δὲ ὅτι προσήκει τὸν ἄνθρωπον,
φυσικοῖς ἐκλείπουσιν ἀναπληροῦν νόμοις, ἐν οἷς ἔστ' ἂν ἀνα-
τέλλῃ δόξης τὸ ἀκμαιότερον, καὶ θεοπρεποὺς ἐξουσίας ἀπολαύ-
σῃ ὁ αὐτός. ἐπειδὴ δὲ τὸν εἰς τοῦτο ἠκονημένον λοιπὸν εὐκλεί-
ας καὶ τρυφῆς, δεινὸν δέ που πάντως ἐδόκει, ὅτι μὴ ἔχει τὴν ἐφε-
στῶσαν βασιλείαν καὶ τὰ λ. ἵνα μὴ τῆς ἀγαθοεργεσίας ἐνθυμη-
τῆς ὀλιγωρήσῃ, εἰς τὸ ὀλιγαθλότερον ἀπαλλάξῃ καὶ ἐξουσίας,
καὶ τὸ τοῦ κρατοῦντος ὑπεροχῆς, νόμον αὐτῷ δίδου, καὶ τῆς
παραβάσεως ἐποίει τὸ γυμνὸν τὴν κολάζουσαν ἀπειλήν, ἁμαρτίας
μὲν γὰρ οὔπω τὸ τότε ἐπὶ τῆς γῆς ὄντος ἑνὸς ὄντος καὶ μόνου. ἵνα
δὲ γνῷ ὅτι καὶ ὑπονόμοι, ἐπενοεῖτο αὐτῷ καὶ φυλακῆς τρόπος.
ἀπὸ γὰρ παντὸς ξύλου τοῦ ἐν τῷ παραδείσῳ βρώσει φαγῇ, ἀπὸ δὲ
τοῦ ξύλου τοῦ γινώσκειν καλὸν καὶ πονηρὸν οὐ φάγεσθε ἀπ'
αὐτοῦ. ᾗ δ' ἂν ἡμέρᾳ φάγητε ἀπ' αὐτοῦ, θανάτῳ ἀποθανεῖσθε.
περὶ τῆς πλάσεως τῆς γυναικός :– ἐκ τῆς μιᾶς τοῦ Ἀδὰμ τῶν παρεζευγμένων πλευρᾶς, τὸ γύναιον ἀ-
πετελεῖτο, καὶ πρὸς παιδοποιίαν γυνὴ ὑπηρετοῦσα αὐτῷ καὶ συμβιο-
τεύουσα ὡς ὁμογενής, καὶ δὴ καὶ συνδιαιτώμενοι ἐν ἁπλότητι δι-
περὶ τῆς ἀπάτης :– ῆγον. ἐπειδὴ δὲ τῆς τοῦ διαβόλου περιπεσόντες συκοφαντίας πρὸς
παράβασιν, καὶ τὸ ἀπόρρητον τῶν ξύλων ἐδηδοκότες ἐποιήσαντο,
Natura statim mortis rea facta. συγκατώλισθε δὲ καὶ αὐτὸς ὁ προπάτωρ Ἀδάμ, ἡ φύσις ὑπεύθυνος θα-
νάτῳ καθίστατο, καὶ τὸ μὲν γύναιον τὸ ἐν λύπαις τεκεῖν τέκνα,
τὸν δὲ Ἀδὰμ ἐπικατάρατος ἡ γῆ ἐν τοῖς ἔργοις σου προσεφώνησε,
καὶ προσέτι δὲ τοῖς, τῶν πολυειδῶν καὶ ἐν ἀρχαῖς ἐνδιαιτη-
μάτων, καὶ τῆς τοῦ παραδείσου τρυφῆς ἐξεπέμπετο. γυμνοὶ δὲ ὄντες
καὶ ἀνείμονες, καὶ ἐν ξένῃ λοιπὸν ἐνδιαιτήματι ὄντες τὴν αἰδῶ μό-
λις ἐμάνθανον, καὶ χιτῶνες αὐτοῖς πρὸς τὸ δερμάτινοι
ἐν καλυπτόμενοι αὐτοῖς, καὶ γῆν ἐπεγεώργουν μετά, καὶ τοῖς τῆς φθο-
Remanserunt quae interitui obnoxii ρᾶς ὑποφέρουσι πόνοις, ἐλείπετο δὲ ὅμως παντελῶς οὐδὲν τῶν

εἰς ἐσχάτην ταλαιπωρίαν αὐτοῖς. ἀλλ' ἔτι δὴ τάχα φήσειεν ἄν, οἶμαι,
τις· εἰ πρὸς τὸ σφαλῆναι ἀθλίως τε καταβιώσεσθαι γεγονὼς ὁ ἄνθρωπος, ἔμελλεν
πῶς οὐκ ἄμεινον αὐτῷ παρὰ πολὺ νοοῖτ' ἂν ὅλως τὸ μὴ ὑπάρ-
χειν αὐτόν, γεγονέναι δ' οὕτως καὶ ἐξ ἀταξίας ἀποθανεῖν τὸν οὐκ
εἰς μακρὰν ἐσόμενον οἰκτρὸν καὶ ἐλεεινόν, καὶ ἐν ἀρχῇ καὶ Obiectio
δίκῃ, εἴ γε ᾔδει μὲν οὖν ἠκριβωμένως τὸ μέλλον ὡς ἂν κατὰ φύσιν ὁ δη-
μιουργός. ἐπειδὴ δ' εἰδὼς εἰργάζετο, πῶς οὐκ ἀδικηθέντας μᾶλλον,
ἤπερ οὐ τοὺς ἀγαθούς, εἴπερ ἐστὶν ἄμεινον ἀληθῶς τοῖς ἐσομένοις
ἀθλίως τὸ μηδόλως ἐλθεῖν εἰς γένεσιν κατὰ τὴν αὐτοῦ τοῦ Σω-
τῆρος φωνήν, ἣν ἐπὶ τῷ προδότῃ λελάληκε μαθητῇ, καλὸν ἦν αὐτῷ
εἰ οὐκ ἐγεννήθη ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος. πρὸς δὴ τὰ τοιαῦτα φαίην ἄν,
ὅτι σφαλερόν ἐστι, καὶ εἰς λῆξιν ἥκουσαν ἐμβροντησίας ὄντως,
μᾶλλον δ' εἰ τάχα καὶ ἐπέκεινα πολὺ τὸ τοῖς θείοις σκέμμασιν,
ὡς οὐκ ὀρθῶς γεγονόσιν ἐπιτιμᾶν καὶ τὴν ἄνω τέως φύσιν,
ἣν τὸ πρέπον τὸ ἀλογίσταις εὐχερῶς, ἤπερ οἴεσθαι διαμαρτεῖν τοῦ χρεω-
μένου τε καὶ ἐν ἀμείνοσιν ὡς ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς. πρέποι δ' ἂν μᾶλ-
λον ἐν ταῖς βουλαῖς καὶ πράγμασι τὸ ἀμωμήτως ἔχειν, ἀπονέμον-
τας αὐτῷ παραχωρεῖν τὸ φρονεῖν ὑπὲρ ἃ δεῖ φρονεῖν, καὶ τὸ περιερ-
γον ἐν τούτοις οὐκ ἂν ἐπιπλήξειεν, καὶ πρό γε δὴ τούτων κἀκεῖνο
οἶμαί που καταλογίζεσθαι χρή· πότερον τοῖς τὸ εἶναι μετὰ τὸ εὖ εἶναι
λαχοῦσιν ἄμεινον δήπου τὸ μὴ ἐλθεῖν εἰς γένεσιν, ἤπερ τὸ ὑπάρ-
ξαι, καὶ τὸ τοῦ δημιουργοῦ μεταλαχεῖν ὁπόσος ἀγαθός, ἀλλ' οὐκ ἂν οἶμαι
ἀσυνέτως καθάπερ λέγοιμι. ὡς γὰρ τοῖς ἐσομένοις ἀθλίως εἴ-
περ ἐνεχθεῖεν εἰς γένεσιν τὸ μὴ τοῦ βιοῦν νοοῖτ' ἂν ὅλως
ἄμεινον ἔτι καὶ ἀρεστότερον, κατὰ τὸν αὐτὸν οἶμαι τρόπον τοῖς ὡς ἐκεῖ-
σε διακεισομένοις χρῆμα καλόν τε καὶ ἀξιόληπτον τὸ ἐν ὑπάρξει
γενέσθαι καὶ ζῆν. τί οὖν εἴπερ οἶμαι, χρῆναι γὰρ ἐπαναφέρειν τὸν ἐπὶ
τὸ ἄλογον ἀναβιβάζεσθαι πρὸς ἡμῶν, καὶ εἰς τὴν πολυλογίαν τῶν

(c) Real Academia de la Historia

Angelorum Ordines

Cyrill. in Gen.

καθ' ἡμᾶς ἐπέκεινα, φημὶ δὲ δὴ πάλιν τοὺς μακαρίους ἀγ-
γέλους; πεποίηνται δὲ δὴ παρὰ θεοῦ, καὶ τὴν ἐξ οὐκ ὄντων ἔχουσιν εἰς
τὸ εἶναι πρόοδον, ἄγγελοί τε καὶ ἀρχάγγελοι, θρόνοι τε καὶ ἐξουσίαι,
δυνάμεις καὶ ἀρχαί, καὶ αὐτὰ δὲ πρὸς τούτοις τὰ ἄνω τάχα σερα-
περὶ τοῦ σατανᾶ :- φίμ. ἐτέλει δὲ καὶ αὐτὸς ἐν τοῖς γεγονόσιν ὁ δράκων ὁ ἀποστάτης,
καὶ αἱ σὺν αὐτῷ δυνάμεις αἱ πονηραί, καὶ ἦσαν ὁμοῦ τοῖς ἄλλοις
ἁγίοις καὶ λογικοῖς πνεύμασι τὰς ἄνω πληροῦντες μονάς, δια-
πρέποντες ἐν δόξῃ, καὶ τῶν καθ' ἡμᾶς πολὺ δὴ λίαν ἐν ἀμείνοσι,
καὶ ἀσύγκριτον ἔχοντες τὴν ὑπεροχήν, καὶ γοῦν εἴρηταί που παρὰ
θεοῦ, μετὰ τῶν χερουβὶμ τέθεικά σε. ἀλλ' ἐρρωσμένην μὲν ἔχουσι τὴν
δόξαν τὰ ἅγια χερουβίμ, καὶ σώζει βεβαίως τὴν οἰκείαν ἀρχήν,
καὶ χιλιάδες χιλιάδων λειτουργοῦσι θεῷ, καὶ μύριαι μυριάδες πα-
ρεστήκασιν αὐτῷ, κατώλισθε δὲ μεθ' ἑτέρων ὁ σατανᾶς, καὶ τῆς
οἰκείας δόξης ἐστέρηται. ἆρ' οὖν ἐπειδὴ τὸ ἀπολιπεῖν ἔμελλε τὴν
οἰκείαν ἀρχὴν ἐθελοντὴς διανεύσας ἐπὶ τὸ προσκρούειν θεῷ,
ὄκνον εἰσδέξασθαι τὸν ἐπὶ τῷ ποιῆσαι φημὶ τὸν πάντων ἀγγέλων τὸν
τῶν ὅλων ἐχρῆν δημιουργόν, καὶ τὴν οὕτω λαμπρὰν καὶ ἀξιά-
γαστον ἀποσείσασθαι κλῆσιν; εἶτα πῶς οὐκ ἂν ὀλιγωρῆσθαι δόξειεν
εἰ μὴ παρήχθη πρὸς γένεσιν ὁ προεωρᾶτο εἰσδῦσαι καὶ λειτουρ-
γοῦντα πλήθους, καὶ θεῷ [illegible] περὶ τὰ τοσοῦτον, καὶ τὸ
εἰς λήθην ἐλθεῖν τῆς ἰδίας ἀρχῆς οὐκ ἀνεχομένην παθεῖν; τί γάρ
εἰπέ μοι τὸ σφόδρα λυποῦν, εἰ διαμαρτήκασί τινες ἐξ ὑπερο-
ψίας τοῦ σοῦ εἶναι τυχεῖν; ἀλλ' οἵ γε τούτων ἀμείνους ἑστᾶσι μετὰ θεοῦ,
καὶ τῆς μεθέξεως αὐτοῦ πλουσίως ἀναπιμπλάμενοι, μακρᾶς
καὶ ἀκαταλήκτοις δοξολογίαις καταγεραίρουσι. καὶ περὶ αὐτῶν
οἶμαί που φησὶν ὁ μακάριος Δαδ, μακάριοι πάντες οἱ κατοι-
κοῦντες ἐν τῷ οἴκῳ σου, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων αἰνέσουσί σε.
ἔχοντες δ' ὧδε τὸ περὶ τούτων λόγου, φέρε καταθέντες τὴν βάσανον,

(c) Real Academia de la Historia

καὶ ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς αὖθις ἐκεῖνο διασκεψώμεθα. πεποίηται μὲν γὰρ ὁ ἄνθρωπος ἐν ἀρχαῖς τῶν ἰδίων θελημάτων τὰς ἡνίας πεπιστευμένος, καὶ τὴν ἐφ' ὅπερ ἂν ἕλοιτο ῥοπὴν ἀνειμένην ἔχων· ἐλεύθερον γὰρ τὸ θεῖον, πρὸς ὃ καὶ μεμόρφωται. ὧδε γὰρ οἶμαι καὶ οὐχ ἑτέρως κεκτῆσθαι τὸ ἀξιάγαστον, εἰ ἐθελουργὸς ὁρῷτο τῆς ἀρετῆς ἐργάτης, καὶ γνώμης ἔχων καρπὸν τὸ ἐν ἔργοις εἰλικρινές, οὐκ ἀνάγκης ὥσπερ ἀποτέλεσμα φυσικῆς, οὐκ ἐξιούσης ὅλως ἔξω φέρεσθαι τοῦ καλοῦ, κἂν εἰ δέοι που ἕλοιτο τὸ μὴ οὕτως ἔχον. οὐκοῦν αὐτοπρο- τῷ ἐν ἀρχαῖς ὁ ἄνθρωπος τὴν ἐφ' ἅπασι τοῖς πρακτέοις ἀνειμένην τε καὶ ἄφετον τῆς διανοίας ῥοπήν, ἀλλὰ τοῖς τῶν δαιμόνων φενακισμοῖς, ἐφ' ἃ μὴ προσῆκεν ἀσυνέτως περιεκομίζετο, τὸ δ' οὐδενὸς ἐπαινετὸν λόγου τὴν παράβασιν, τοῦτό τοι καὶ δεδικάζετο θανάτῳ καὶ φθορᾷ, προαναθροῦντος οἶμαι τοῦ θεοῦ τὸ ὡς ἐκ τῶν συμβεβηκότων λυσιτελέστερον. διακινδυνεύει καὶ γὰρ ἀπεξενοῦν ἁμαρτάνων ἄνθρωπος, τῆς ἀρρωστούσης αὐτῷ τῆς φύσεως τὴν εἰς τὰ φαῦλα ῥοπήν, ἐν ἴσῳ που ταῖς τοῖς ἀκαθάρτοις πνεύμασι δίκαις ὑπενεχθῆναι καθυφῶσα τὸ κακόν. ἐπινοεῖται τοίνυν γενόμενος ὁ τῆς σαρκὸς θάνατος, οὐχ ὡς ὄλεθρον ὁλοτελῆ τῷ κατεπέμπων τὸ ζῶον, ὡς καινουργεῖν δὲ μᾶλλον, τό γε οὕτως εἰπεῖν, εἰς ἀνασκευὴν ὥσπερ τι σκεῦος σαθρωθησόμενον κατὰ καιροὺς ὠφελεῖται. οὐ μὲν γὰρ συμβεβηκότα μεταξὺ τῶν ζώων τὸ πάθος τὴν φθοράν, οὐκ ἠγνόηκεν ὁ δημιουργός, ἀλλ' ἐπινοήσας τὸ μετὰ τοῦτο καὶ τῶν ἀθανάτων τὴν λύσιν, καὶ τῆς φθορᾶς τὴν ἀναίρεσιν, καὶ εἰς τὸ ἄμεινον ἀνακομιδήν, καὶ τῶν ἐν ἀρχαῖς ἀγαθῶν τὴν ἀνάληψιν, ἔδει γὰρ οὐ πέμψαι κατὰ καιροὺς τὸν ἴδιον υἱὸν ἐν ἀνθρωπείᾳ μορφῇ τεθνηξόμενον ὑπὲρ ἡμῶν, καὶ τὸ τοῦ θανάτου καταλῦσαι κράτος, ἵνα καὶ τῶν νεκρῶν καὶ ζώντων κυριεύσῃ. εἰ γὰρ εἰ μὴ πάντες πεπιστεύκασιν, ἀλλ' ἔγε τῶν σεσωσμένων πλῆθος ἀριθμοῦ κρεῖττον ὑπάρχον τῶν ἐκείνων ἀπωλείας, σον καὶ κα-

Peccatum hominis

Mors, dei beneficium

Obiectio quod non omnes christo crediderint.

(c) Real Academia de la Historia

Esaias

ἐξοὶ

ἐρημοῦται, καὶ τὸ λυποῦν ἐπ' ἐκείνοις ὅλον ἀποφανεῖ, μονονουχὶ
λέγουσα, τί γεωργοῦσιν ἔτι τὰς ἑαυτῶν οὐ δούσας καρπούς, κατα-
ζητεῖται γὰρ εἰ βεβούλοιντο, τὸ ἀναδέχεσθαι μετὰ τῶν μεταξὺ προσόδων
δυνάμεων τὰ βλάβη, τὸ λυπρωθὲν οὐ πεποιήκασι, τουτέστι γῆν; ἆρα
γὰρ οὕτως ἐπιτιμᾶται εἰς ζωοποιίαν δεξιῶς τοῖς τῶν ἀνθρώπων ὀ-
φυτεύσεις τὸν ἴδιον ἐνεπίμπλη κῆπον, εἶτα μὴ πάντα ἀναφυ-
γεῖν τὰ ἐκ ἀναφορᾶς αἰτιῶν συμβέβηκε βλάβη, οὐκ ἂν οἶμαι
τοὺς ὀρθῶς ἑλέσθαι πονεῖν τὸ ζωοποιεῖν ἡρημένον, ἀλλ' οὐκ ἂν
οἶμαι τις καταμέμψαιτο, πολλοῦ γε καὶ δεῖ, ὁ μὲν γὰρ τὴν λοι-
σιν τῶν πεφυτευμένων ἐποιεῖτο φροντίδα, τὰ δ' ἠρρώστησε τῷ
πάθει; ἆρ' οὖν ἐροῦμεν ὡς ἦν ἄμεινον τὸ μηδόλως εἶναι ἐπὶ
τὸ χρῆναί τινας ζωοποιεῖν, μηδὲ μὴν τοῖς ἀρρωστήσασι τοῖς ἐνδεδεγμένοις
φυτοῖς τὸ πεπονθέναι, ἀλλ' ἢ μᾶλλον ἀνελεῖν εἰ τύχοι τῆς φυτουρ-
γίας τοὺς τρόπους, ἵνα μὴ ἀδικοίη τὰ τῶν πεφυτευμένων τινά;
καὶ πῶς οὖν οὐκ ἀπόπληκτον ἡμῖν τὸ ὀρθῶς ἔχειν οἴεσθαι
ταῦτα; οὐκοῦν οὐκ εἰδότες γραφόμεθα τὸν δημιουργὸν παρα-
γενόμενον πρὸς ὕπαρξιν ἑαυτοῦ, ἢ μᾶλλον αἰτιασόμεθα τὸν ἐθε-
λούσιον πεσόντας βλάβην, εἰ νοῦ καὶ φρενός ἐσμεν ἐν καλῷ.
ὅτι γὰρ προκειμένων εὐθὺς εἰς τὸ εἶναι τὸν ἄνθρωπον, ἐννοεῖ μετ' ὅτι
προσείζεται τὴν φθοράν, οὐκ ἠγνόει δὲ καὶ τοὺς τῆς σωτηρίας τρό-
πους, ἀναπείσουσι σαφῶς ὁ θεσπέσιος παῦλος ὁ διάκονος τῆς ἀληθείας
τὸν ὡς ἐν πολλοῖς πρὸς ἀρχαιότητα μαρτυρῶν, ἐπιστέλλει γὰρ
οὕτως τῷ οἰκείῳ μαθητῇ· μὴ οὖν ἐπαισχυνθῇς τὸ μαρτύριον τοῦ
κυρίου ἡμῶν, μηδὲ ἐμὲ τὸν δέσμιον αὐτοῦ, ἀλλὰ συγκακοπάθησον
τῷ εὐαγγελίῳ κατὰ δύναμιν θεοῦ τοῦ σώσαντος ἡμᾶς, καὶ καλέ-
σαντος κλήσει ἁγίᾳ, οὐ κατὰ τὰ ἔργα ἡμῶν, ἀλλὰ κατ' ἰδίαν πρό-
θεσιν καὶ χάριν τὴν δοθεῖσαν ἡμῖν ἐν χριστῷ ἰησοῦ πρὸ χρόνων αἰωνίων,
φανερωθεῖσαν δ' ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων διὰ τῆς ἐπιφανείας τοῦ

σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. ἐπειδὴ δὲ οἴδαμεν ὅτι τοῖς ἀγαπῶσι τὸν θεὸν πάντα συνεργεῖ εἰς ἀγαθὸν τοῖς κατὰ πρόθεσιν κλητοῖς οὖσιν, ὅτι οὓς προέγνω καὶ προώρισε συμμόρφους τῆς εἰκόνος τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, εἰς τὸ εἶναι αὐτὸν πρωτότοκον ἐν πολλοῖς ἀδελφοῖς. οὓς δὲ προώρισε, τούτους καὶ ἐκάλεσε· καὶ οὓς ἐκάλεσε, τούτους καὶ ἐδικαίωσεν· οὓς δὲ ἐδικαίωσε, τούτους καὶ ἐδόξασεν. ἀκούεις ὅπως δέδοται φησὶν ἐν Χριστῷ χάρις πρὸ χρόνων αἰωνίων· προεγνώσθησαν δὲ καὶ προωρίσθησαν σαφῶς παρὰ τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς οἱ συμμόρφους ἐσομένους τῆς εἰκόνος τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ. προέγνωσται γὰρ ὡς ἔφην ὁ τῆς ἐνανθρωπήσεως τρόπος, ἐν ἐσχάτοις τῶν καιρῶν ἡ προσήκουσα τῶν ἀρρωστημάτων λύσις, καὶ μαρτυρεῖ σοι πάλιν ὁ Παῦλος ὧδε ἐπιστέλλων. τῷ δὲ δυναμένῳ ὑμᾶς στηρίξαι κατὰ τὸ εὐαγγέλιόν μου, καὶ τὸ κήρυγμα Ἰησοῦ Χριστοῦ κατὰ ἀποκάλυψιν μυστηρίου χρόνοις αἰωνίοις σεσιγημένου, φανερωθέντος δὲ νῦν διά τε γραφῶν προφητικῶν κατ' ἐπιταγὴν τοῦ αἰωνίου θεοῦ, εἰς ὑπακοὴν πίστεως, εἰς πάντα τὰ ἔθνη, γνωρισθέντος μόνῳ σοφῷ θεῷ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας, ἀμήν. σεσίγηται μὲν γὰρ τὸ μυστήριον, πεφανέρωται δὲ νῦν διά τε νόμου καὶ προφητῶν κατὰ θέλησιν τοῦ θεοῦ καὶ πατρός. ἀναστοιχειούμεθα καὶ γὰρ ἐν Χριστῷ πρὸς τὸ ἐν ἀρχαῖς, ἀνατεθεμένων τῶν μεταξὺ πταισμάτων βεβλημένων ἐξ ἀπάτης διαβολικῆς. ἔφη γὰρ ὧδε πάλιν ὁ Παῦλος περὶ τοῦ πάντων ἡμῶν σωτῆρος Χριστοῦ. ἐν ᾧ ἔχομεν τὴν ἀπολύτρωσιν διὰ τοῦ αἵματος αὐτοῦ, τὴν ἄφεσιν τῶν ἁμαρτημάτων κατὰ τὸν πλοῦτον τῆς χάριτος αὐτοῦ, ἧς ἐπερίσσευσεν εἰς ἡμᾶς ἐν πάσῃ σοφίᾳ καὶ φρονήσει γνωρίσας ἡμῖν τὸ μυστήριον τοῦ θελήματος αὐτοῦ κατὰ τὴν εὐδοκίαν αὐτοῦ, ἣν προέθετο ἐν αὐτῷ εἰς οἰκονομίαν τοῦ πληρώματος τῶν καιρῶν, ἀνακεφαλαιώσασθαι τὰ πάντα ἐν τῷ Χριστῷ, τά τε ἐν τοῖς οὐρανοῖς καὶ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς ἐν αὐτῷ, ἐν ᾧ καὶ ἐκληρώθημεν

Praedestinatio

προσιεμένους τῇ προθέσει τοῦ τὰ πάντα ἐνεργοῦντος κατὰ τὴν
βουλὴν τοῦ θελήματος αὐτοῦ, εἰς τὸ εἶναι ἡμᾶς εἰς ἔπαινον δό-
ξης αὐτοῦ τοὺς προηλπικότας ἐν Χριστῷ. ἰδοὺ δὴ πάλιν προω-
ρισμένοι κατὰ πρόθεσιν τοῦ πατρὸς, πρεσβυτέραν ὥσπερ καὶ
τὴν ἐλπίδα τοῦ εἶναι πεπλουτηκότα, τοῦ τὸ χρῆμα προεγνωκό-
τος, καὶ ἐν ἰδίαις βουλαῖς τὰ ἐφ' ἡμῖν ἐσόμενα καταγράφοντος.
ἐπειδὴ γὰρ πεφόνευκε τὸν Ἀδάμ, ὁ τοῖς τῆς ἐκτρώσης ἐγκλή-
μασιν ἔνοχον ἀποφήνει ἐν ἀρχαῖς ὁ τῆς ἁμαρτίας εὑρετής, καὶ
τὰ κοιμητήρια οὕτω ζωῆς πρὸς θάνατον, διαβέβηκε δὲ εἰς
πάντας ἀνθρώπους ἡ δίκη, καθάπερ ἐκ ῥίζης ἐπὶ τὰ ἐξ αὐτῆς ἰόντα
τοῦ γένους, βεβασίλευκε γὰρ ἀπὸ Ἀδὰμ καὶ μέχρι Μωϋσέως,
καὶ ἐπὶ τοὺς ἁμαρτήσαντας ἐπὶ τῷ ὁμοιώματι τῆς παραβάσεως
Ἀδάμ, λοιπὸν ἀναγκαίως προενόησε τῶν ἰδίων κτισμάτων ὁ
δημιουργός, τὴν ῥίζαν ἡμῶν ὥσπερ τοῦ γένους ἀναγαγὼν δευτέραν,
εἰς ἀφθαρσίαν ἡμᾶς τὴν προτέραν ἀναβιβάζουσαν. ἵν' ὥσπερ
ἡμᾶς ὁ τοῦ πρώτου καὶ ἀπὸ γῆς ἀρξαμένου εἰκὼν τὸ ἐκλιθῆ-
ναι δεῖν, καὶ τοῖς τῆς φθορᾶς ἁλῶναι βρόχοις, οὕτω πάλιν ἡμῶν
ὁ δεύτερος καὶ μετ' ἐκεῖνον ἀρχή, τὸ θεῖον χρῆμα, καὶ ἡ πρὸς αὐτὸν
ὁμοίωσις διὰ πνεύματος τὸ ἀνώλεθρον ἐνσημαίνηται. καὶ ὥσπερ ἡμᾶς
ἐν ἐκείνῳ τὸ δυσήκοον τῆς ἁμαρτίας ὑπέκλινεν, οὕτως ἐν του-
τῳ τὸ εὐήκοον καὶ τὸ ἐν πᾶσιν εὐπειθὲς εὐλογίας τῆς ἄνωθεν τὸ
πλέον παρ' ἀπόφην μετεσχηκότας. ἐγένετο γάρ φησιν ὁ πρῶτος
ἄνθρωπος Ἀδὰμ εἰς ψυχὴν ζῶσαν, ὁ ἔσχατος Ἀδὰμ εἰς πνεῦμα ζωοποιοῦν.
καὶ πάλιν ἑτέρως ἡμῖν αὐτὸ διασαφεῖ λέγων. ὁ πρῶτος ἄνθρωπος ἐκ
γῆς χοϊκός, ὁ δεύτερος ἄνθρωπος ὁ Κύριος ἐξ οὐρανοῦ. οἷος ὁ χοϊκός, τοιοῦτοι
καὶ οἱ χοϊκοί· καὶ οἷος ὁ ἐπουράνιος, τοιοῦτοι καὶ οἱ ἐπουράνιοι.
καὶ καθὼς ἐφορέσαμεν τὴν εἰκόνα τοῦ χοϊκοῦ, φορέσωμεν καὶ
τὴν εἰκόνα τοῦ ἐπουρανίου. καὶ αὖθις. Χριστὸς ἡμᾶς ἐξηγόρασεν

Originis peccatum

redemptio hominis

πρώτη ἀρχή
δευτέρα ἀρχή

De primo Adam
et de 2° Adam

(c) Real Academia de la Historia

Χριστὸς redemptor.

ἐκ τῆς κατάρας τοῦ νόμου γενόμενος ὑπὲρ ἡμῶν κατάρα. Ἰδοὺ
κεκένωκε γὰρ ἑαυτὸν καθὰ γέγραπται, καθῆκε δὲ καὶ ἐθελοντὴς
εἰς τὸ καθ' ἡμᾶς ὁ μονογενὴς τοῦ θεοῦ λόγος, οὐχ ἵνα μεθ' ἡμῶν τὰ
πλάτη τοῦ θανάτου, τὸ καταπέμποντος τὸν Ἀδὰμ καὶ εἰς αὐτὸν
τὴν νέκρωσιν ἐπειδὴ ἔστιν αὐτὸς ὁ τὰ πάντα ζωογονῶν, ἀλλ' ἵνα
τὸ τῆς φθορᾶς κατάρξῃ εἶδος ἀπὸ θανάτου μεταστοιχειώσῃ πρὸς ζωήν,
ταύτῃ τοι γέγονε σάρξ. οὕτως καὶ ὁ σοφὸς γράφει Παῦλος. ἐπειδὴ
γὰρ δι' ἀνθρώπου θάνατος, καὶ δι' ἀνθρώπου ἀνάστασις νεκρῶν. καὶ ὥσπερ ἐν
τῷ Ἀδὰμ πάντες ἀποθνήσκομεν, οὕτως καὶ ἐν τῷ Χριστῷ πάντες ζωο-
ποιηθῶνται. ἅπαντες γὰρ οἱ ἐκ αὐτοῦ γεγενημένοι ὄντα καὶ ἄνθρωπον τὸν
Ἀδὰμ, τῆς ἐπ' αὐτῷ γενομένης ἐς ἀρὰς τὴν δύναμιν, καθάπερ τινὰ
κλῆρον λαχόντα φυσικοῦ εἰς ὅλον πέπομφε τὸ γένος. ἄνωθεν δ'
ὄντα καὶ ἐξ οὐρανοῦ καὶ τὸν κατὰ φύσιν τὸν Ἐμμανουήλ, καὶ τὴν
πρὸς ἡμᾶς ὁμοίωσιν ἐσχηκότα, καὶ δεύτερον ἡμῖν Ἀδὰμ γεγονότα,
μὴ οὐχὶ τῆς οἰκείας ζωῆς πλουσίως μετεσχηκότας ἀπὸ θανάτου πά-
λιν τοὺς ὑπὲρ αὐχοῦντας τὴν πρὸς αὐτὸν οἰκειότητος ἀπίστει μετα-
λαχεῖν. Σύσσωμοι μὲν γὰρ γεγόναμεν αὐτῷ διὰ εὐλογίας τῆς μυστικῆς,
ἡνώμεθα δὲ καὶ καθ' ἕτερον τρόπον, ὅτι τῆς θείας αὐτοῦ φύσεως
γεγόναμεν κοινωνοὶ διὰ τοῦ πνεύματος, ἐναυλίζεται γὰρ ταῖς τῶν ἁγίων
ψυχαῖς, καὶ ὡς ὁ μακάριος Ἰωάννης φησίν, ἐν τούτῳ γινώσκο-
μεν ὅτι ἐν ἡμῖν ἐστιν, ἐκ τοῦ πνεύματος οὗ ἔδωκεν ἡμῖν. οὐκοῦν αὐτὸς
ἐστιν ἡμῶν ζωή, αὐτὸς ἡ δικαίωσις. γέγραπται δὲ πάλιν [illegible]
ἄρ' οὖν ὡς δι' ἑνὸς παραπτώματος εἰς πάντας ἀνθρώπους εἰς κατά-
κριμα, οὕτω καὶ δι' ἑνὸς δικαιώματος εἰς πάντας ἀνθρώπους εἰς
δικαίωσιν ζωῆς· καὶ πάλιν. ὥσπερ γὰρ διὰ τῆς παρακοῆς τοῦ ἑνὸς
ἀνθρώπου ἁμαρτωλοὶ κατεστάθησαν οἱ πολλοί, οὕτω διὰ τῆς ὑπακοῆς
τοῦ ἑνὸς ἀνθρώπου δίκαιοι κατασταθήσονται οἱ πολλοί. ἔστι τοίνυν
οὐκ ἀσυμφανὲς ὡς καὶ ἐν Ἀδὰμ τῷ πρώτῳ τὸ ὑπὸ τὸν μυστ-

Originis peccatum.

Adam

Χριστὸς

Eucharistia

Vnimur Christo

Diuinitus haec omnia.

Mulier facta de costa Adam recepta in Adam in unam carnem et periit propter ipsam

Christus ecclesiam iungens sibi servat ipsam

Primus Adam.
2 Adam.

σιον μεμορφοῦσθαι, οὐ μὴν τὸ ἴδιον ἀπαραλλάκτως ἀναθυπούμενον, ἀλλ' ἑτεροίως ἔχον, τὸ ἐν ἀντιστρόφῳ σχήματι. ὁ μὲν γὰρ ἦν ἀρχὴ τοῦ γένους πρὸς θάνατον, πρὸς ἀρὰν καὶ κατάκρισιν. ὁ δὲ πρὸς τὸ ἐναντίον, εἰς ζωήν, εἰς εὐλογίαν, εἰς δικαίωσιν. καὶ ὁ μὲν εἰς σάρκα μίαν ἐλάμβανε τὴν γυναῖκα, καὶ δι' αὐτὴν ἀπόλωλε· ὁ δὲ χριστὸς, τὴν δὲ τὴν ἐκκλησίαν ἑαυτῷ συνάπτων διὰ τῆς πίστεως σώζει καὶ ἀνασώζει, καὶ ἀπάτης διαβολικῆς ἀποδείκνυσι κρείττονα. τοιγαροῦν καὶ ἀναπτύσσει βοῶν, οὐ γὰρ αὐτοῦ τὰ νοήματα ἀγνοοῦμεν. καὶ ὁ μὲν προπάτωρ ἀδάμ, ἁμαρτίας ὀλέθριον καὶ τοῦ θανάτου δίκην ἐλάμβανε τὴν φθοράν, ἐπλήσθη δὲ ἡ ἀδικήσασα γῆ καὶ τὰ μὲν τῶν ἰουδαίων ἀσεβήματα, τοιγαροῦν διὰ τὸ πάθημα τοῦ θανάτου ἡμῖν ἐστεφάνωται τῇ δόξῃ κατὰ τὴν τοῦ μακαρίου παύλου φωνήν, καὶ ὁ μὲν ἀδάμ, μονάδι καὶ μόλις τὰ ἐπὶ γῆς ἐπιτάττεσθαι, ὁ δὲ τὰ πάντα, κάμπτει γὰρ αὐτῷ πᾶν γόνυ ἐπουρανίων, καὶ ἐπιγείων, καὶ καταχθονίων, καὶ πᾶσα γλῶσσα ἐξομολογήσεται, ὅτι κύριος ἰησοῦς χριστὸς εἰς δόξαν θεοῦ πατρός, ἀμήν :

Originis peccatum.

Περὶ τοῦ κάϊν καὶ τοῦ ἄβελ :

ἀρχὴ γέν(ους) λό(γος) β'

Ὑπονενίκηται μὲν ἡ ἀνθρώπου φύσις ὡς ἐν ἀρχῇ τοῦ γένους ἐν ἀδάμ, καθάπερ ἔφην ἀρτίως θανάτῳ καὶ ἁμαρτίᾳ, λελύτρωται δὲ οὐχ ἑτέρως, πλὴν ὅτι διὰ μόνου χριστοῦ, ὡς γὰρ ὁ αὐτὸς γέγραφε μαθητής, οὐκ ἔστιν ὄνομα ἕτερον ὑπὸ τὸν οὐρανὸν τὸ δεδομένον ἐν ἀνθρώποις, ἐν ᾧ δεῖ σωθῆναι ἡμᾶς. ἔδει γὰρ ἔδει τὸν δι' οὗ τὰ πάντα παρήχθη πρὸς ὕπαρξιν ἀνακαινιστὴν γενέσθαι τῶν καταφθαρμένων, καὶ τὴν ἐκ τῆς ἁμαρτίας ἐξελάσαι πήρωσιν, κατορθοῦται δὲ τὸ ἐλπιστόν, καὶ τὸ εὖ εἶναι πάλιν διανέμει πλουσίως τοῖς δι' αὐτοῦ γεγονόσι. δυνάμεως γὰρ τῆς θεοπρεποῦς καὶ μόνῃ καὶ ἐξουσίας δυνατὸν ἔτι ὧδε λαμπρὰν γενέσθαι κατόρθωσιν, καὶ τὸ ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι δύνασθαι παρενεγκεῖν, καὶ τὰ τοῦ κακῶς ἐχόντος

Non est datum nomen aliud in coelo aut in terra etc.

Cur redemptio facta per Christum.

(c) Real Academia de la Historia

ἀνακεφαλαίωσις Λίβ ι Καινὴ κτίσις ἐν Χῷ.

ἔχειν ἡμαρτηκότα μονονουχὶ πάλιν ἄρχεται πρὸς τὸ εὖ εἶναι κα-
λεῖν. δέδεικται μὲν οὖν ἐν ἀδάμ, ὁ ἐπὶ θάτερα τύπος, ἤδη δὲ ἄλλος
οὐδὲν ἧττον αὐτοῦ καὶ ἐν τοῖς ἐξ αὐτοῦ γενομένοις γεγραμμένον. ἀνα-
κεφαλαιοῦται γὰρ ἐν χριστῷ τὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς καὶ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς ὁ
θεὸς καὶ πατήρ, καὶ τὸ ὑφ' ἅμα προσῆκεν ὀλισθῆσαν ἀναβιβάζεται
πρὸς τὸ ἐν ἀρχαῖς δι' αὐτοῦ δὴ καὶ μόνου, τῶν μεταξὺ πρεσβε-
βληκότων οἰχομένων ἤδη πρὸς τὸ μηδέν, τοῖς καινότητα καλῶς
ἀνασχηματιζομένων τῶν ἐπὶ τῆς γῆς, καινὴ γὰρ κτίσις ἐν αὐτῷ, καὶ
ἀληθὴς ὁ λόγος. ἄθρει δὴ οὖν ἀθρει καὶ ἐν ἄβελ τε καὶ κάϊν τὸ χριστοῦ
μυστήριον. γέγραπται τοίνυν ἐν τῇ γενέσει. ἀδὰμ δὲ ἔγνω εὔαν
τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ συλλαβοῦσα ἔτεκε τὸν κάϊν, καὶ εἶπεν, ἐκτη-
σάμην ἄνθρωπον διὰ τοῦ θεοῦ. καὶ προσέθετο τεκεῖν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ
τὸν ἄβελ. καὶ ἐγένετο ἄβελ ποιμὴν προβάτων, κάϊν δὲ ἦν ἐργαζό-
μενος τὴν γῆν. καὶ ἐγένετο μεθ' ἡμέρας ἤνεγκε κάϊν ἀπὸ τῶν καρ-
πῶν τῆς γῆς θυσίαν τῷ κυρίῳ, καὶ ἄβελ ἤνεγκε καὶ αὐτὸς ἀπὸ τῶν πρω-
τοτόκων τῶν προβάτων αὐτοῦ, καὶ ἀπὸ τῶν στεάτων αὐτῶν. καὶ ἐπεῖ-
δεν ὁ θεὸς ἐπὶ ἄβελ καὶ ἐπὶ τοῖς δώροις αὐτοῦ, ἐπὶ δὲ κάϊν καὶ
ἐπὶ ταῖς θυσίαις αὐτοῦ οὐ προσέσχε, καὶ ἐλύπησε τὸν κάϊν λίαν,
καὶ συνέπεσε τῷ προσώπῳ αὐτοῦ. καὶ εἶπε κύριος ὁ θεὸς τῷ κάϊν, ἵνα τί
περίλυπος ἐγένου; καὶ ἵνα τί συνέπεσε τὸ πρόσωπόν σου; οὐκ ἐὰν
ὀρθῶς προσενέγκῃς, ὀρθῶς δὲ μὴ διέλῃς, ἥμαρτες, ἡσύχασον, πρὸς
σὲ ἡ ἀποστροφὴ αὐτοῦ, καὶ σὺ ἄρξεις αὐτοῦ. Καὶ μετ' ὀλίγα.
Καὶ εἶπε κάϊν πρὸς ἄβελ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, διέλθωμεν δὴ
εἰς τὸ πεδίον. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἶναι αὐτοὺς ἐν τῷ πεδίῳ, ἀνέστη
κάϊν ἐπὶ ἄβελ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ καὶ ἀπέκτεινεν αὐτόν. Καὶ
εἶπε κύριος ὁ θεὸς πρὸς κάϊν, ποῦ ἐστιν ἄβελ ὁ ἀδελφός σου; ὁ δὲ εἶπεν,
οὐ γινώσκω, μὴ φύλαξ τοῦ ἀδελφοῦ μου εἰμὶ ἐγώ; Καὶ εἶπεν
ὁ θεός, τί ἐποίησας; φωνὴ αἵματος τοῦ ἀδελφοῦ σου βοᾷ πρός με

(c) Real Academia de la Historia

ἐκ τῆς γῆς. καὶ νῦν ἐπικατάρατος σὺ ἀπὸ τῆς γῆς, ἣ ἔχανε τὸ στόμα
αὐτῆς δέξασθαι τὸ αἷμα τοῦ ἀδελφοῦ σου ἐκ τῆς χειρός σου, ὅτι ἐργᾷ
τὴν γῆν καὶ οὐ προσθήσει τὴν ἰσχὺν αὐτῆς δοῦναί σοι, στένων καὶ τρέ-
μων ἔσῃ ἐπὶ τῆς γῆς. Καὶ εἶπε Κάϊν πρὸς κύριον, μείζων ἡ αἰτία μου
τοῦ ἀφεθῆναί με, εἰ ἐκβάλλεις με σήμερον ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ ἀπὸ
τοῦ προσώπου σου κρυβήσομαι, καὶ ἔσομαι στένων καὶ τρέμων ἐπὶ
τῆς γῆς, καὶ ἔσται πᾶς ὁ εὑρίσκων με ἀποκτενεῖ με. καὶ εἶπεν
αὐτῷ κύριος ὁ θεός, οὐχ οὕτως, πᾶς ὁ ἀποκτείνας Κάϊν, ἑπτὰ ἐκδικού-
μενα παραλύσει. καὶ ἔθετο κύριος ὁ θεὸς σημεῖον τῷ Κάϊν τοῦ μὴ ἀνε-
λεῖν αὐτὸν πάντα τὸν εὑρίσκοντα αὐτόν. ἐξῆλθε δὲ Κάϊν ἀπὸ προ-
σώπου τοῦ θεοῦ. Κάϊν μὲν τοίνυν, καὶ μετὰ τοῦτον καὶ Ἄβελ, ἄμφω μὲν
γεγόνατον ἐξ Ἀδάμ, κλῶνες ὥσπερ τινὲς ἐκ πρωτοφυοῦς τοῦ σπέρματος,
εὐθὺς ἀνίσχοντες ἐν ἀρχαῖς τε καὶ πρώτοις, καὶ ἐπ' αὐτοῖς ἡ ἀνθρώπου
φύσις ἐμελέτα τὸ καρπογονεῖν, καὶ τὸ αὐξάνεσθαι καὶ πληθύνεσθαι
μόλις ἦν ἐν ἀρχῇ τοῦ φαίνεσθαι τὸ ἐντεῦθεν λοιπόν. ἀλλ' ὁ μὲν Κάϊν
πρεσβεύεται χρόνῳ τῇ κατὰ γένεσιν, εἵπετο δέ, καὶ ἦν μετ' αὐτὸν
ὁ Ἄβελ, καὶ ἕως μὲν ἦσαν ἁπαλοί τε καὶ νέοι καθάπερ τινὲς νεοττοί,
ὑπετρέφοντο τοῖς γεγεννηκόσιν. ἐπειδὴ δὲ εἰς ἥβην ἦλθον οἱ
νεανίαι, τὸ λοιπὸν τελοῦντες ἐν αὐτεξουσίοις ἐφαίνοντο, πρὸς διαφό-
ρους ἐτράποντο ἐργασίας. καὶ ὁ μὲν Κάϊν ἅτε δὴ μάλιστά που γεω-
φιλῶν τὴν γῆν, καὶ πολὺ δὴ λίαν ἐξυλοῦντα καὶ διαφανεστάτην
ὁρῶν, καὶ καρποῖς ὡραίοις πεποικιλμένην, διὰ φιλοτιμίας
ἐπινικίας ἀποφαίνειν ἠβούλετο τῶν ὁρωμένων τὴν ὄψιν,
καὶ τὰ οἰκοδομεῖν καὶ φυσικῶς ἀξιέραστα καὶ αὐτομάτως εἰς
τὸ δεικνύντα κάλλους, διενοεῖτό που καὶ τάχα τὸ εἰκός, ὡς εἰ
τοῖς ἰδίοις ἱδρῶσι γεωπονικοῖς, ἑαυτῷ εἰς ὄψιν ἑλκύσειε τὴν
ἀσυγκρίτως προφερεστέραν, ἐσκιάζετο δὴ οὕτως ἀγροικοπρε-
πῶς, καὶ παντελῶς ἀδρανεῖ χρώμενος, ἀποπέμπειν ἤθελε τό

σκοπόν, ἐπειδὴ δ' αὐτῷ ἴσως ἡ φύσις τὸ εἰδέναι καὶ ζῆν, καὶ
θεῖος εἰς νοῦν καὶ ἀπόρρητος νόμος ἐνεχαράττετο τοῦ τῶν ἀν-
έλοιτο γνῶσιν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὁ Κάϊν σπουδῆς ἀξιοῦται πόνων,
Ἄβελ δ' ὁ σοφὸς τὸν ἐπὶ ξύλοις ἱδρῶτα, καὶ σκαπάνην μεθείς,
καὶ μὴν καὶ ἄροτρον οὐκ ἀνεχόμενος, ἀγέλαις οἴων ἐπετρέπετο,
ἁβρεπόμενον δ' ἴσως εἰς τὸ τῆς γνώμης αὐτόν, ἀρνειοὶ μὲν μαλθακοὶ
χλοὸν ὑπηχοῦντες ἔτι, καὶ μόλις ἀναβληχώμενοι, ἀπαλοῖς δὲ
καὶ κουφαλέοις ποσὶν εὐανθεῖ πόᾳ σκιρτᾶν διασκαίροντες, τὸ μὲν
ἦθος τὸ καὶ αἱ μικρὰ δὲ ἄγαν τὰ ὑψηλότατα τῶν πετρῶν ἐμο-
λοῦ διαθρώσκοντα, ψόφῳ δ' ἅμα παγκάλῳ τὴν ποιμενικὴν
στεφανοῦν ἤξιον, σοφὸς ὢν ἄγαν, τῆς ἐπ' αὐτοῖς ἡγεμονίας πρὸς
μελέτησιν ὡς πρῶτα τὸ χρῆμα ἐδυνάμην, ὥσπερ ἄρχειν ἡγούμενος.
λαῶν ποιμένας τοὺς ἐθνῶν ἢ πόλεων ἢ δήμων προεστηκότας ὀνο-
μάζειν ἔθος καὶ αὐτῇ τῇ γραφῇ τῇ θεοπνεύστῳ, καὶ τοῖς ἑλλήνων
λογίοις. ἀπονενοημένον οὖν οὕτω τοῦ Κάϊν, τὸ μὲν ἐπὶ γεωπο-
νίαν, θεοσεβέστερον ὡς ἐπὶ τὸ τῶν ἀμεινόνων τὴν ποιμενικήν. προ-
ϊόντος δὲ χρόνου, ὁ μὲν Κάϊν μετὰ δασοῦ καρποὺς τοὺς κήπους, καὶ καρ-
ποῖς ὡραίοις ἔθυσε διαβεβαιωθείς, ὁ δ' Ἄβελ προσήνεγκεν εἰς πλη-
θύν, ὃς πλεῖστον ὅσον ἀπέλαυε τὰ συναγόμενα, εἰ τὰ νόμος
ὁ ἐν ἡμῖν τῆς ἐμφύτου κοινωνίας ἐκάλει τοὺς ἄνδρας πρὸς τὸ
δεῖν ἀναπέμπειν τὰ χαριστήρια τῷ πάντων δημιουργῷ, καὶ παντὸς
ἡμῶν ἑκάστου δεσπότῃ. εἰ γὰρ ἐστὶ καλὸς φαρμακός, καὶ οὐκ ἀληθῶς
ὁ ἐστὶ λεγόμενος ἐν τοῖς εἰδώλων προσκυνηταῖς ὁ τοῦ δεῖν δύνα-
σκοπός, ἀλλ' οὕτω ἐμφυτεύσας καὶ ἀναγκαῖος διαναστήσει νόμος,
καὶ αὐτοκέλευστος ἐγείρει γνῶσιν εἰς τὸ χρεὼν νοεῖν τὸ ὑπερ-
τερον, καὶ ἀμείνω ἀσυγκρίτως ἢ καθ' ἡμᾶς, τελέσει δή. ἄξιον
δὴ οὕτω, ὁ μὲν ἱερεύς τε καὶ πάνσοφος Ἄβελ τὰ τῆς ἀγέλης ἀπόλεκτα,
καὶ ἀρίστην ἐπιλεγόμενα, ἀνάγκῃ γὰρ φησιν ἀπὸ τῶν πρωτο-

τόκων τῶν ἀμνῶν, καὶ ἀπὸ τῶν στεάτων αὐτῶν, τουτέστι τὰ πίο-
ντα καὶ ἐξαίρετα, ἃ τοὺς τῆς ἱερουργίας οὐκ ἀγνοοῦντας τρόπους
προσφέρειν ἔδει τὰ στέατα. ὁ Κάϊν δὲ οὐχ οὕτως, πολὺ δὲ λίαν ἀλογικῶς,
τὰ μὲν γὰρ ὅτι μάλιστα τῶν ὡραίων ἐκπρεπῆ ταῖς ἰδίαις ἐχαρί-
ζετο τρυφαῖς, ἔλιπε δὲ τοῖς δευτέροις τὸν ἐπὶ πᾶσι θεόν. οὐκοῦν
ἐπὶ μὲν τοῖς τοῦ Ἄβελ δώροις πῦρ κατεῖσιν οὐρανόθεν δαπανῆσαν
προσκείμενα τὰ ἱερώματα, ἐπὶ δὲ Κάϊν καὶ ἐπὶ ταῖς θυσίαις
αὐτοῦ οὐ προσέσχε φησίν, οὐ γὰρ τὸ ζωωθὲν ἐπῆλθε πῦρ τοῖς
προσενηνεγμένοις. ἐντεῦθεν ὁ Κάϊν ἀνιᾶται σφόδρα, καὶ ἀλύ-
ει δεινῶς, ἀδοκούμενος δὲ τῆς ἀποστροφῆς τοῦ θείου, καὶ φθόνον
ἔχοντος τοῦ ἀμείνω τοῦ Ἄβελ, οὐκ εἶτα ἀπὸ τοῦ μᾶλλον πρὸς
ἐπανόρθωσιν τῶν δυσπεπλασμένων, εἰς ὀργὰς δὲ ἀκαίρους ἀπο-
τρεπόμενος, πρῶτος ἐν αὐτοῖς τὸν ἀθέμιτον ὠδίνει φόνον,
μονονουχὶ δὲ τῆς ἀποστροφῆς ἀμειβόμενος τὸν τῶν ὅλων θεόν, δι-
ὰ τοῦ μείονος τὸν τεθαυμασμένον, καὶ νόμον ὑπάθει φιλοστοργίας,
διαβολικοῦ μὲν φιλοτιμίας καὶ ἀνοσίων σπερμάτων ἀναμεμε-
στωμένον ἔχων τὸν νοῦν, πλαττόμενος δὲ τὸ χρηστὸν εἰς λόγους,
λελάληκε γὰρ φησὶν εἰς τὸ πεδίον. ἀκούεις ὅπως ἐκάλει-
μεν ἐπ᾽ ἔχθρους, ὡς ὑπόπτης ἦν τῆς ἐπιεικείας αὐτοῦ, καὶ τὸ
τῶν ἀνθρώπων πολυειδοῦς ἀπολαύει θέας, ἀνοσιώτατα δέ, τὸ
πρῶτον λιπὼν ὡς πρὸς καὶ ἀπαρχὴ τοῦ θανάτου διδοὺς τὸ ὁρώ-
μενα, καὶ τῆς εἰς μιαιφονίαν ὁδοῦ τοῖς ἄλλοις φύσει διδάσκαλος
ἦν. διαπυνθανομένου δὲ τοῦ θεοῦ καὶ λέγοντος, ποῦ Ἄβελ ὁ ἀδελ-
φός σου; ψευδεπιπλεῖ μὲν ὁ δείλαιος, καὶ ὑπαντιάζει σκληρῶς τὸ
οὐκ οἶδα, λέγων. ἐπειδὴ δὲ ὡς φονευτὴς ἠλέγχετο, καὶ ὑπηνέχθη
τῆς ἀρᾶς, ὤκνει δὲ πάλιν ὁ δείλαιος ἔχθη καὶ αὐτός, καὶ συμ-
βουλεύει θεῷ, καὶ λύσεις ἔσται τὸ χρῆμα αὐτῷ τῆς ἐκ θεοῦ ὀργῆς, ἔφα-
σκε γάρ, εἰ ἐκβάλλεις με σήμερον ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς, καὶ ἀπὸ τοῦ

(c) Real Academia de la Historia

προσώπου σου κρυβήσομαι, ἔσομαι στένων καὶ τρέμων ἐπὶ τῆς γῆς,
καὶ ἔσται πᾶς ὁ εὑρίσκων με ἀποκτενεῖ με. ἀλλ' ὅτι μὲν παντελῶς τὸ παν-
θῶς ὑποκείσεσθαι ταῖς ἀραῖς, καὶ τῶν οἰκείων ἀνοσιουργημάτων ὑφέ-
ξειν τὰς δίκας, τεκμήριον ὁ τῶν δικαίων βίος. ἐπιλυσοφορεῖται
σαφῶς ἐκλέγοντος, οὐχ οὕτως, ὅτι πᾶς ὁ ἀποκτείνας Κάϊν, ἑπτὰ
ἐκδικούμενα παραλύσει. τὸ γὰρ ἑπτὰ ἔοικεν ἀντὶ τοῦ πολλά. ὁμοίως
ὂν ὡς εἰ λέγοι, πολλῶν καὶ ἀνοσίων πλημμελημάτων χάρι-
εῖτα δίκην τῆς ἀδελφοκτονίας Κάϊν ὁ τῆς ἐν σώματι ζωῆς ἀνιείς
αὐτόν. εἰ δ' ὅλως ἔχει τὸ ἑπτὰ τὸν ἀριθμὸν ἐκλέγειν τὰ ἐκδι-
κούμενα, χαλεπὸν οὐδὲν ἀναμετροῦντας εἰπεῖν, ὅτι πρώτη μὲν α'
ἁμαρτία ἐστὶ Κάϊν τὸ μὴ διελεῖν ὀρθῶς, μηδὲ μὴν ἀνατεῖναι θεῷ τὰ
πρώτων ἐξαίρετα. δεύτερον δ' αὖ τὸ μαθόντα τὴν ἁμαρτίαν μὴ τὰ β'
πάθη πρὸς μετάνοιαν, ἢ τῆς εἰς τὸ ἄμεινον ἀναδρομῆς ἐπα-
νορθοῦν τὰ διεπταισμένα, κατενεχθῆναι δὲ πρὸς ὀργάς, καὶ τῆς
εὐπραγίας τῷ δεδοκιμασμένῳ ὑποκαίεσθαι, οὐ ἔλειπου πάθως -
ἐλέγχει ζηλοῦ, οὐκ ἐχθρὸν ἐκρίνατο, τοῖς ἄλλοις ὁμομαχοῦν ὑποβλέ-
πεσθαι. τρίτον δὲ καὶ προσεῖναι βουλὰς ὡς ἐπὶ τὸ ἐξεῖναι φονᾶν ἀεὶ γ'
ἕτερος ὁ ἀνήμερος φθόνος. τέταρτον δὲ αὖ τὸ δελεαζόμενον εἰς τὸ πε- δ'
δίον, δόλου καὶ ἀπάτης ἀπόδειξιν ἔχον. πέμπτον δὲ τὸ ἀνοσιου- ε'
μιαιφονίας τὰ ἐγκλήματα. καταλογιζέσθω δὲ αὖ εἰς ἕκτον αὐτῷ ς'
πλημμέλημα τὸ ψεῦδος πρὸς τὸν θεόν. εἰς ἕβδομον δὲ τὸ ἀκοῦσαι ζ'
τοῦ θεοῦ νομίζειν δύνασθαι διαδέχεσθαι τὰς δίκας, τῆς ἐν σώματι ζωῆς
οὐκ ἀνεπιτελέστως ἀπηλλαγμένον. ἀλλὰ δὴ ἐναντίον φησὶν ὁ θεὸς ση-
μεῖον τῷ Κάϊν τοῦ μὴ ἀποκτεῖναι αὐτὸν πάντα τὸν εὑρίσκοντα
αὐτόν. ἐξῆλθε δὲ Κάϊν ἀπὸ προσώπου τοῦ θεοῦ. ὑπέκειτο δὲ τὰ
λεξέματα ταῖς ἀραῖς, ὁ δ' ἀλάστοσεφῆς ἠκολούθει τρόπος. τὸ γὰρ
προσάξειν τὸ δὴ πανδὲς ἐπιδεικνύοντα κακοῦ ὑποπτεύοντι σεαυ-
τὸν ἀπάνθρωπος τὸ ἄγριον τῆς φύσεως. καὶ τοῦτο μὲν ἡμῖν ὡς εἰπεῖ

τῶν πραγμάτων καὶ ἴσως ἐκ τῶν εἰρημένων ἴσως, μεταχρωννύντες δὲ ὥσπερ τὸ εἰκονικὸν τῆς γραφῆς, καὶ τὸ ἐν τοῖς γράμμασι σκιὰν μεταχαράττοντες εἰς ἀλήθειαν. φέρε δὴ φέρε καὶ νῦν ἡμῶν ἐπιβασανιζόντων ἐκεῖνο λέγωμεν, ὅτι τὸ Χριστοῦ μυστήριον κατὰ τρόπους ἄν ἴδοι προανατυπούμενον ἐν ἀρχῆς ὡς ἐν σκιᾷ τοῦ συμβεβηκότος. ἐπειδὴ γὰρ ἔδει τῆς ἀνθρώπου φύσεως ὀλισθησάσης εἰς ἁμαρτίαν, καὶ τοῖς τοῦ θανάτου βέλεσιν ἀδοκήτως ἐνηλωμένης, τὸ δὲ εἰς τὸ ἄμεινον ἀνακομιδῆς προαναφωνεῖσθαι μυστήριον, καὶ τὸν δι' ἡμᾶς καὶ ὑπὲρ ἡμῶν τεθνηξόμενον καὶ ἀναβιωσόμενον μὴ ἀγνοεῖσθαι χρῆν. πεποίηται τοίνυν ὁ προπάτωρ ἀδάμ, κατά γε τὴν πίστιν τῶν ἱερῶν γραμμάτων κατ' εἰκόνα καὶ καθ' ὁμοίωσιν θεοῦ. γεγέννηνται δὲ καὶ παῖδες δύο

Cain

ἀπ' αὐτοῦ, πρῶτος μὲν ὁ κάϊν, δεύτερος δὲ μετ' ἐκεῖνον ὁ ἄβελ.

Abel.

ἀλλ' ὁ μὲν κάϊν τὸν ἐξ ἰσραὴλ πρὸς τύπον πληροῖ λαόν. ἐπεί τοι καὶ αὐτὸς ὁ τῆς ἰσραὴλ τύπους ὁ τοῦ κάϊν τοὺς τῶν ἰουδαίων δήμους, αὐτῷ προσμενοῦντας, αὐτὸς γὰρ ὁ φάσκων, ἐὰν ὑμεῖς μείνητε ἐν τῷ λόγῳ τῷ ἐμῷ, ἀληθῶς μαθηταί μου ἐστέ, καὶ γνώσεσθε τὴν ἀλήθειαν, καὶ ἡ ἀλήθεια ἐλευθερώσει ὑμᾶς. οἱ δὲ τῆς πνευματικῆς ἐλευθερίας οὐ ζητοῦντες τὸ κάλλος, σαρκικοῖς αὐχήμασιν ἐναγλαΐζεσθαι δεῖν ἐπεχείρουν λέγοντες, σπέρμα ἀβραάμ ἐσμεν, καὶ οὐδενὶ δεδουλεύκαμεν πώποτε, πῶς σὺ λέγεις ὅτι ἐλεύθεροι γενήσεσθε; τί οὖν πρὸς ταῦτα ὁ κύριος; εἰ τέκνα φησὶ τοῦ ἀβραὰμ ἦτε, τὰ ἔργα τοῦ ἀβραὰμ ἐποιεῖτε ἄν. νυνὶ δὲ ζητεῖτέ με ἀποκτεῖναι, ἄνθρωπον ὃς τὴν ἀλήθειαν ὑμῖν λελάληκα, ἣν ἤκουσα παρὰ τοῦ πατρός, τοῦτο ἀβραὰμ οὐκ ἐποίησε. πρὸς δὲ αὐτοὺς ἀπονέμει τὸ [illegible] λέγων, ὑμεῖς ποιεῖτε τὰ ἔργα τοῦ πατρὸς ὑμῶν, ἐκεῖνος ἀνθρωποκτόνος ἦν ἀπ' ἀρχῆς, καὶ ἐν τῇ ἀληθείᾳ οὐχ ἕστηκεν, ὅτι ψεύστης ἐστί καθὼς καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ. καὶ οὐδέπου νομιοῦμεν ποιοῦντας ὀρθῶς τοῦ πονηροῦ τε καὶ ἀρχεκάκου δαίμονος [illegible]

(c) Real Academia de la Historia

γῆν. ἐκλελυτρωκότος δὲ τοῖς Ἰουδαίοις, καὶ τὴν ἄνοιαν κατ' αὐτοῦ
μιαιφονίαν ὠδίνουσι, τὸν πρῶτον ἀνθρωποκτόνον, καὶ τοῦ ψεύδους
ἐπιτηδευτήν, φημὶ δὲ τὸν Κάϊν δείκνυσι πατέρα, κἀκείνου τοῦ Σατανᾶ,
τὸν τῆς ἁμαρτίας εὑρετήν. ἐπιδιδασκόντων γένος, ἵνα πατὴρ τοῦ δια-
βόλου δείκνυται; ἢ ποῖον εἶναι φαμὲν τὸ ἐκείνου δυστροπίας τὸ ἀρ-
χέτυπον; ἑρμηνεύσει δ' ὥσπερ τὸν Κάϊν καθάπερ εἰκόνα προσνέμει
τοῖς τῆς ἐνούσης αὐτῷ δυσσεβείας τὴν εἰς πατέρα ὁμοίωσιν ἐμφέρειαν
νοοῦν ἐσχημένους. ὅτι γὰρ ἔθος τῷ Σωτῆρι ἡμῶν Σατανᾶν ἀποκαλεῖν
τὸν τοῖς ἐκείνου προσοικότα τρόποις, κατάδηλον ἔσται αὐτὸν
ἀκούσαντι τοῖς ἄλλοις λέγοντα μαθηταῖς, οὐκ ἐγὼ ὑμᾶς τοὺς δώδε-
κα ἐξελεξάμην, καὶ ἰδοὺ εἷς ἐξ ὑμῶν διάβολός ἐστι. Πρέπει κα-
σιον εἶναι τὸν Κάϊν τὸν Ἰσραήλ, περὶ οὗ γέγραπται, υἱὸς πρωτότοκός
μου Ἰσραήλ. μετὰ δὲ τὸν πρωτότοκον Ἰσραὴλ δεύτερος ὥσπερ ἐν χρόνῳ τε
νεώτερος ἀνεφάνη υἱὸς καὶ αὐτὸς ὁ Ἄβελ, τὸ γάρ τοι καὶ υἱὸν
αὐτοῦ σαφῶς τε καὶ οἰκονομικῶς ἑαυτὸν ὀνομάζει πανταχῆ. ἀλλ'
ὁ μὲν Ἰσραὴλ γεωργὸς ἦν, θυσίας προσφέρων τὰ πρόσκαιρα καὶ εὐμά-
ραντα, ὧν οὐ σφόδρα πολὺς ὁ λόγος, καὶ τοῖς περὶ γῆν σπουδά-
σμασιν ὅλον ὡς ἐπίπαν ἔδειξε τὸν νοῦν. ἐπετήδευε γὰρ τὴν γεωπονίαν
ὁ Κάϊν, Ἄβελ δ' ἦν ποιμὴν προβάτων. καθηγεῖτο γὰρ τῆς λογικῆς
ἀγέλης ὁ Ἐμμανουήλ, καὶ αὐτός ἐστιν ὁ ποιμὴν ὁ καλός, ὁ ἐν τόπῳ
πίονι καὶ ἐν νομῇ ἀγαθῇ, καθὰ γέγραπται, τὰς ἑαυτοῦ καὶ ἐπὶ γῆς
διαποιμαίνων ἀγέλας, πρὸς ὃν καὶ ὁ προφήτης ἀναπεφώνηκε
λέγων, ποίμαινε τὸν λαόν σου ἐν ῥάβδῳ φυλῆς σου, πρόβατα
κληρονομίας σου. οὐκοῦν ὁ μὲν Ἰσραὴλ τοῖς γεωδεστέροις ἠξίου τιμᾶν
τὸν θεόν, καρποφορῶν τῷ νόμῳ, καὶ τὰς ἀνεκαλεῖτο αὐτῷ θυσίας
ἀναιμάκτους, διὸ δὴ καὶ ἤκουσε διὰ φωνῆς Ἡσαΐου. πλήρης εἰμὶ ὁλοκαυτωμά- Esaias.
των κριῶν, καὶ στέαρ ἀρνῶν, καὶ αἷμα τράγων καὶ ταύρων οὐ βούλο-
μαι, οὐδ' ἂν ἔρχησθε ὀφθῆναί μοι. τίς γὰρ ἐξεζήτησε ταῦτα ἐκ τῶν

(c) Real Academia de la Historia

ἐκκλησία πρωτοτόκων. Cyrill. in Gen.

ζητεῖται ὑμῶν; πατεῖν τὴν αὐλήν μου οὐ προσθήσεσθε· ἐὰν φέ-
ρητε σεμίδαλιν μάταιον, θυμίαμα βδέλυγμά μοί ἐστι. καὶ πάλιν,
ἵνα τί μοι λίβανον ἐκ Σαβὰ φέρετε, καὶ κινάμωμον ἐκ γῆς μα-
κρόθεν; τὰ ὁλοκαυτώματα ὑμῶν οὐκ εἰσὶ δεκτά, καὶ αἱ θυσίαι
ὑμῶν οὐχ ἥδυνάν με. τοῦτό ἐστιν ἐναργῶς τὸ ἐπὶ ταῖς θυσίαις τοῦ
Κάϊν μὲν προσενηνοχέναι. ὁ δὲ Ἄβελ ὁ νέος, τουτέστιν ὁ ἐξ ἐθνῶν
εἰσφέρει τῷ Θεῷ τὰ τῶν λογικῶν ποιμνίων πρωτότοκα, τουτέστι τοὺς
τρυφεροὺς τὴν καρδίαν, καὶ νηπιάζοντας τῇ κακίᾳ, τοὺς ἀπολέ-
κτους ἐν ἀρετῇ, καὶ εἰκόνι τῇ πρὸς αὐτὸν τοῦ πρωτοτόκου
φορέσοντας δόξαν. ἐκκλησία γὰρ πρωτοτόκων ἀπογεγραμμένων
ἐν τοῖς οὐρανοῖς ἡ τῶν διὰ πίστεως κεκλημένων εἰς ἁγιασμὸν πλη-
θὺς ὀνομάζεται παρά γε τῷ θεσπεσίῳ Παύλῳ. τοῦτο οὖν ἄρα τὸ
ἡμέτερον πλῆθος καὶ τὸ τῶν πρωτοτόκων ἄθροισμα ἰσόρροπος γέγονεν
ὁ Χριστός, δι' αὐτοῦ γὰρ ἐσχήκαμεν τὴν προσαγωγὴν ἐν πνεύματι πρὸς τὸν
Θεὸν καὶ Πατέρα, καὶ θυσία καλὴ γεγόναμεν τῷ εὐπροσδέκτως, ὑπὲρ μό-
σχον νέον κέρατα ἐκφέροντα καὶ ὁπλάς. ὁ μὲν γὰρ δι' ἀμαθῶν
προσταγμάτων γραμματικὴ λατρεία καὶ γνώσεσι, καὶ τοῦ Θεοῦ δόξας οὐκ
ἔχουσα πλὴν τοῦ Θεοῦ. ἡ δ' ἐν πνεύματι καὶ διὰ Χριστοῦ λατρεία, πολὺ δὲ
λίαν ἐστὶν ἐνδέχουσα τοῦ πνεύματος. καὶ γοῦν τοῖς ἐξ Ἰσραὴλ προσκομίζουσι
τὰ ἀπὸ γῆς ἐφώνει Θεός, οὐ δέξομαι ἐκ τοῦ οἴκου σου μόσχους,
οὐδὲ ἐκ τῶν ποιμνίων σου χιμάρους, ὅτι ἐμά ἐστι πάντα τὰ θη-
ρία τοῦ ἀγροῦ, κτήνη ἐν τοῖς ὄρεσι καὶ βόες. ἔγνωκα πάντα τὰ
πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ὡραιότης ἀγροῦ μετ' ἐμοῦ ἐστιν. ἐὰν
πεινάσω, οὐ μή σοι εἴπω, ἐμὴ γάρ ἐστιν ἡ οἰκουμένη καὶ τὸ πλή-
ρωμα αὐτῆς. ἡμῖν δὲ τοῖς ἐν Χριστῷ δεδικαιωμένοις καὶ ἡγια-
σμένοις ἐν πνεύματι προσεφώνει λέγων, θῦσον τῷ Θεῷ θυσίαν αἰνέσεως,
καὶ ἀπόδος τῷ ὑψίστῳ τὰς εὐχάς σου. καὶ ἐπικάλεσαί με ἐν ἡμέ-
ρᾳ θλίψεώς σου, καὶ ἐξελοῦμαί σε, καὶ δοξάσεις με. οὐκοῦν ἐν

(c) Real Academia de la Historia

ἀμείνους τῶν ἀπὸ τῆς γῆς τὰ ποιμνιακά, καὶ πολὺ προφερέστερα τῆς
νομικῆς θυσίας ἡ διὰ Χυ. προσεκλίνετο δὲ ὁ Θεὸς οὐχὶ ταῖς τοῦ Κάϊν
θυσίαις, ἀλλὰ ταῖς τοῦ Ἄβελ ὁ Θς. καὶ διὰ ποίαν αἰτίαν; ὁ μὲν γὰρ Ἰσλ
προσεκόμιζε μὲν ὀρθῶς, θύειν γὰρ ἔδει Θῷ, διεῖλε δ᾽ οὐκ ὀρθῶς, προ-
σεδρεύων ἀεὶ τοῖς τύποις, καὶ τῆς ἐν σκιαῖς ἐφίεσθαι νομίζων τὰς
θυ, ὅτι γὰρ τι καὶ ἥμαρτε, καὶ ἡσυχάζειν ἐκελεύετο, τουτέστι τῶν ἀ-
τόπων καὶ παρανόμων καταλήξειν ἔργων, καὶ ἠρεμοῦν ποιεῖσθαι
Χν. εἴρηται γὰρ τῷ Κάϊν, ἥμαρτες, ἡσύχασον. καὶ πρόσεχε τοῦ Ἄβελ, πρὸς
σὲ ἡ ἀποστροφὴ αὐτοῦ, καὶ σὺ ἄρξεις αὐτοῦ. ἀλλ᾽ ἐπεὶ ἠθέλησεν ὁ Ἰσλ
τὴν ἐκ τῶν χειροτέρων προσαγωγήν, καὶ τὴν παράνομον λατρείας
τὸ ἀνωφελὲς [illegible], ἄρχοντα καὶ καθηγητὴν τοῦ τὸ ἀμεί-
νον ὁδὸν ποιεῖσθαι Χν, ὃν αὖ ἐλεύθερος μεθ᾽ ὑμῶν, καὶ ἐν βιβλίῳ
τῶν ζώντων κατὰ τὰς γραφάς. ἐπειδὴ δὲ ἐν ἴσῳ τῷ Κάϊν φόνου πρό-
φασιν καὶ μιαιφονίας ἀρχὴν λαβόντες τοῦ σρς ἡμῶν οἱ δοκιμάσαντες ἐπι-
ζῶσι, πεπτώκασιν εἰς ἀεί, τὸ ἐπὶ αἷμα γεγόνασιν ἐκδικουμένων ἔνοχος,
πολλαῖς γὰρ ἔνοχοι γεγόνασι δίκαις, τὸ ποιναῖς ἀξίαις ὑποκει-
μενοι, στένοντες καὶ τρέμοντες διατελοῦσιν οἱ δείλαιοι, πανταχοῦ
γὰρ ξένοι, καὶ ἄπολιν, καὶ ἄοικοι, καὶ τὸ δὴ μάλιστα τοῖς ἐλευ-
θέροις πρεπωδέστατον οὐκ ἔχοντες παρρησίαν. πλὴν ἐδέξατο ση-
μεῖον ὁ Κάϊν τοῦ μὴ ἀναλωθῆναι αὐτόν. ἀπώλετο γὰρ οὐκ εἰσάπαν ὁ
Ἰσλ, σέσωσται δὲ τὸ κατάλειμμα κατὰ τὴν τοῦ προφήτου φωνήν, τὸ τοῦδε
εἰδὼς προανεφώνει λέγων. Καὶ εἰ μὴ Κς Σαβαὼθ ἐγκατέλιπεν
ἡμῖν σπέρμα, ὡς Σόδομα ἂν ἐγενήθημεν, καὶ ὡς Γόμορρα ἂν ὡμοι-
ώθημεν. καὶ μέντοι καὶ πρὸς τὸν Θν καὶ ὁ θεσπέσιος μελῳδὸς Δ.
μὴ εἰσάπαν ἀφανίζεσθαι τὸν Ἰσλ ἐλιπάρει πρὸς τὸν τῶν ὅλων Θν.
μὴ ἀποκτείνῃς αὐτούς, μήποτε ἐπιλάθωνται τοῦ νόμου σου. πλὴν
ἐκβέβληκεν ὁ Κάϊν ἀπὸ προσώπου τοῦ Θυ. [illegible] γὰρ οὕτως, πε-
πόνθασι δὲ τοιοῦτον οἱ ἐξ Ἰσλ, πρὸς οὓς εἴρηται διὰ φωνῆς τοῦ προ-

Locus Scriptura offerebat recte, non dividebat recte.

Esaias

Ne occidas eos nequando obliviscantur Legis tuae.

Ἠσαΐας

Locus Esaiae

φησί που· ὅταν τὰς χεῖρας ὑμῶν ἐκτείνητε πρός με, ἀποστρέψω τοὺς
ὀφθαλμούς μου ἀφ' ὑμῶν, καὶ ἐὰν πληθύνητε τὴν δέησιν, οὐκ
εἰσακούσομαι ὑμῶν· αἱ γὰρ χεῖρες ὑμῶν αἵματος πλήρεις. ἀπε-
κτόνασι γὰρ τὸν τῶν ὅλων κύριον, καὶ διαβεβλήκασιν εἰπεῖν ἐκ πολλῆς
ἄγαν ἀνοσιότητος, τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐφ' ἡμᾶς καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα ἡμῶν.
ἀλλὰ τὸ μὲν αἷμα τοῦ Ἄβελ, μόνου τοῦ σφαγέως κατακέκραγε τοῦ
φονευτοῦ. τὸ δὲ τίμιον αἷμα τοῦ Χριστοῦ, κατακέκραγε μὲν καὶ τῆς
τῶν Ἰουδαίων ἀμαθίας καὶ ἀχαριστίας. ἐξαίρει δὲ τὸν κόσμον τῆς
ἁμαρτίας ὡς κεχυμένον ὑπὲρ αὐτοῦ, τοιγάρτοι φησὶν ὁ θεσπέσιος
Παῦλος, προσεληλύθαμεν ἡμᾶς τοὺς ἐν πίστει δεδικαιωμένους αἵμα-
τος ῥαντισμοῦ κρεῖττον λαλοῦντι παρὰ τὸν Ἄβελ. πρέποι δ' ἂν κἀ-
κεῖνο θαυμάσαι τοῖς εἰρημένοις ἐπενεγκεῖν. μετὰ γάρ τοι τὸ ἐκτεθνάναι
φησὶ τὸν Ἄβελ, ἔγνω Ἀδὰμ Εὔαν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ συλλαβοῦσα
ἔτεκεν υἱόν, καὶ ἐπωνόμασε τὸ ὄνομα αὐτοῦ Σήθ, λέγουσα, ἐξα-
νέστησε γάρ μοι ὁ θεὸς σπέρμα ἕτερον ἀντὶ Ἄβελ, ὃν ἀπέκτεινε Κάϊν.
εἶτα μετ' ὀλίγα. ἔζησε δέ φησιν Ἀδὰμ τριάκοντα καὶ διακόσια
ἔτη, καὶ ἐγέννησε κατὰ τὴν ἰδέαν αὐτοῦ, καὶ κατὰ τὴν εἰκόνα αὐτοῦ,
καὶ ἐπωνόμασε τὸ ὄνομα αὐτοῦ Σήθ. ἄθρει δὴ οὖν ὅτε μετὰ τὸν

περὶ τοῦ Σήθ

Ἄβελ θάνατον ἐμφερέστατος ὁ κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν θεοῦ, τί-
κτεται τῷ Ἀδάμ, ἐκδέχεται πάλιν υἱὸς Σήθ. μετὰ γάρ τοι τὸ ἀποθανεῖν

Χς ῥίζα γεν, ῥίζα ις.

κατὰ σάρκα τὸν Ἐμμανουήλ, εὐθὺς ἀνέφυ σπέρμα τῷ Ἀδὰμ
καταπλουτοῦν ἐν ἑαυτῷ τῆς θείας εἰκόνος τὸ ὑπέρτατον κάλλος,
ἀναμορφούμεθα γὰρ εἰς Χριστὸν οἱ πιστεύοντες. ὅτι δὲ τοῦ τοῖς γένους
ἐξάρχης ὡς πρὸ καὶ πρόφασις ὁ Χριστὸς γέγονε θάνατος, αὐτὸς τοῦτο
πιστώσεται λέγων· ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ ὁ κόκκος τοῦ
σίτου πεσὼν εἰς τὴν γῆν ἀποθάνῃ, αὐτὸς μόνος μένει. ἐὰν δὲ ἀπο-
θάνῃ, πολὺν καρπὸν φέρει. ὅτε τοίνυν πέπτωκεν ὥσπερ κόκ-
κος εἰς γῆν, ἀνέβλυσε δὲ καὶ πολλοστὸς ἀνέφυ, τῆς αὐτοῦ φύσεως

Nisi granum frum[enti]

(c) Real Academia de la Historia

ἀναπλαττομένης ἐν αὐτῷ πρὸς τὴν ἐν ἀρχῆς εἰκόνα, καθ' ἣν ὁ-
πλάστης γέγονεν αὐτός. ἄξιον δὲ καὶ τὸ ἐξ ἀμφοῖν ἡμᾶς πολυπρα-
γμονῆσαι γένος, τοῦ τε τοῦ κάϊν φημὶ καὶ τοῦ σήθ, πρόεισι γὰρ δὴ
καὶ τοῦθ' ἡμῖν τὸ δηλοῦν εἰς γνῶσιν, γέγραπται δὲ οὕτως. Καὶ ἔγνω
κάϊν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ συλλαβοῦσα ἔτεκε τὸν ἐνώχ, καὶ ἦν οἰ-
κοδομῶν πόλιν, καὶ ἐπωνόμασε τὴν πόλιν ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ υἱοῦ
αὐτοῦ ἐνώχ. ἐγεννήθη δὲ τῷ ἐνὼχ γαϊδάδ, καὶ γαϊδὰδ ἐγέννησε τὸν
μαουιάλ, καὶ μαουιὰλ ἐγέννησε τὸν μαθουσάλα, ὁ δὲ μαθουσάλα ἐγέν-
νησε τὸν λάμεχ, ἔλαβε δὲ ἑαυτῷ λάμεχ δύο γυναῖκας, ὄνομα τῇ
μιᾷ ἀδά, καὶ ὄνομα τῇ δευτέρᾳ σελλά. ἀκούσατέ τῆς φωνῆς μου
γυναῖκες λάμεχ, ἐνωτίσασθέ μου τοὺς λόγους, ὅτι ἄνδρα ἀπέκτεινα
εἰς τραῦμα ἐμοί, καὶ νεανίσκον εἰς μώλωπας μοι, ὅτι ἑπτάκις
ἐκδεδίκηται ἐκ κάϊν, ἐκ δὲ λάμεχ ἑβδομηκοντάκις ἑπτά.
ἕως ἐν τούτοις τῆς ἐκ κάϊν γενεαλογίας σαφῶς τὴν ἀφήγησιν, ἴδωμεν
καὶ τὰς τοῦ ἀπὸ σήθ. γέγραπται δὲ πάλιν οὕτως. ἔζησε δὲ σὴθ πέντε
καὶ διακόσια ἔτη, καὶ ἔτεκε τὸν ἐνώς, περὶ οὗ τὸ ἱερὸν γράμμα φησίν,
οὗτος ἤλπισεν ἐπικαλεῖσθαι τὸ ὄνομα κυρίου τοῦ θεοῦ. καὶ ἐγένοντο πᾶσαι
αἱ ἡμέραι σήθ, δώδεκα καὶ ἐννακόσια ἔτη καὶ ἀπέθανε. Καὶ ἔζησεν
ἐνὼς ἔτη ἑκατὸν ἐνενήκοντα, καὶ ἐγέννησε τὸν καϊνάν. καὶ ἐγένοντο
πᾶσαι αἱ ἡμέραι ἐνώς, πέντε καὶ ἐννακόσια ἔτη, καὶ ἀπέθανε. καὶ
ἔζησε καϊνὰν ἑβδομήκοντα ἔτη καὶ ἑκατόν, καὶ ἐγέννησε τὸν μαλ-
λεήλ. καὶ ἐγένοντο πᾶσαι αἱ ἡμέραι καϊνάν, δέκα ἔτη καὶ ἐννακόσια,
καὶ ἀπέθανε. καὶ ἔζησε μαλελεὴλ πέντε καὶ ἑξήκοντα καὶ ἑκατὸν
ἔτη, καὶ ἐγέννησε τὸν ἰάρεδ. καὶ ἐγένοντο πᾶσαι αἱ ἡμέραι μαλελεήλ,
ἔτη πέντε καὶ ἐνενήκοντα καὶ ὀκτακόσια, καὶ ἀπέθανε. καὶ ἔζησεν
ἰάρεδ δύο καὶ ἑξήκοντα ἔτη καὶ ἑκατόν, καὶ ἐγέννησε τὸν ἐνώχ.
εἶτά φησιν. εὐηρέστησε δὲ ἐνὼχ τῷ θεῷ, καὶ οὐχ ηὑρίσκετο διότι με-
τέθηκεν αὐτὸν ὁ θεός. ἄχρι δὲ τούτου καὶ περὶ δὲ τῶν ἄλλων, ὡς ὀνομα-

περὶ τῆς γενεαλογίας τοῦ κάϊν

περὶ τῆς γενεαλογίας τοῦ σήθ

: ἔτη,

ζοντα μὲν οἱ ἐκ Καΐν, καὶ ὅτι τῶν γονέων διαφορᾶς ἔρρει λόγος, ἀ-
μὴν ὅλη καὶ εἰς τὸν τῶν ἀριθμὸν ὅτι ἡ κατὰ ζωῆς ἐκτέτακται χρό-
νος προσεννήκασι σαφῶς, καθάπερ ἀμέλει καὶ ἐπὶ τῶν γεννηθέν-
των ἀπὸ Σήθ, ἀναπέπεισται γὰρ ἀκριβῶς ὁ ἑκάστου χρόνος, ἤγουν τὸ
τοῦ βίου καὶ περὶ ἐκείνων γενεᾶς, καὶ μάλα τοῦτο διεληλυθώς καὶ
ἀκριβῶς ἀναμαθόντες ἂν ἐκ τῶν ἱερῶν γραμμάτων, μέγιστος
δὲ καὶ τοῦτο ἐστὶν οὐκ ἀσυμφανὲς τοῖς γε ὅλως τὰ τοιάδε
φιλοκρινεῖν ἐθελομένοις, ὡς οὐκ ἂν ἀναγράφοιτο γε τὴν τῶν φιλαμαρ-
τημόνων ἀνθρώπων ζωήν. ἀκούσονται γοῦν ἐπὶ τῷ θείου βήματος
λέγοντος τοῦ Χριστοῦ· ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐδέποτε ἔγνων ὑμᾶς.
διαπέπτωκε μὲν γὰρ οὐδὲ ἕν γε ἐπὶ εἰς ἀνοσιολέτω τὸν τῶν ὅλων θεόν.
εἴδωσι γοῦν ποῖα δὴ τοὺς φιλαμαρτήμονας, διάγει τε τοὺς αὐτοὺς ἀπὸ
στροφῆς τε ἄγαν αἰθέριος. οὐκοῦν οὐκ ἐσημείωται μὲν τοῖς ἐκ Καΐν ὁ
τῆς ζωῆς χρόνος, πεπράχασι γὰρ ἀξιάκουστον μηδὲ ἕν, ἀλλ' ἦν
ἐπ' αὐτοῖς καὶ πρὸς γε μέγαν ἔσεσθαι τοῖς ἐπευχομένοις τῆς περὶ αὐτῶν
συγγραφῆς, ἐπειγόμενοι δὴ οὖν καὶ μάλα δικαίως, καὶ τὸ πλεῖ-
στον μήκους ποιεῖσθαι γε μὴν ἐν λόγῳ τὸν ἀνθρώπινον τοῦ τῶν
ἁγίων ζωήν, καὶ οὐδὲν οἶμαι τὸ κατ' αὐτοὺς ἐξοίσειεν ἂν τοῦ θεοῦ
δὲ καὶ ἀκριβοῦν νοῶν, καὶ πιστῶς ὁ λέγων ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός. οὐχὶ
δύο στρουθία ἀσσαρίου πωλεῖται, καὶ ἓν ἐξ αὐτῶν οὐ πεσεῖται
ἐπὶ τῆς γῆς ἄνευ τοῦ πατρὸς ἡμῶν τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς; ὑμῶν δὲ καὶ αἱ
τρίχες τῆς κεφαλῆς πᾶσαι ἠριθμημέναι εἰσίν. εἰ δὲ ἐν λόγῳ θεοῦ
πλεῖστα δὴ καὶ ὁ τῶν τριχῶν ἀριθμὸς διὰ τοῦτο ἐστὶ σαφῶς ἀνθρώ-
τα κατ' αὐτοὺς καὶ ἐν φροντίδι ποιεῖσθαι, καθ' ἕνα δὴ τρόπον ὁ
αὐτὸς τῆς ζωῆς ἐξετάζοιτ' ἂν χρόνος. ὀφθαλμοὶ γάρ φησι κυρίου ἐπὶ δι-
περὶ τοῦ Ἐνώς καίους. Καὶ ὁ μὲν δεύτερος αὐτοῖς ἀπὸ Καΐν Ἐνὼς ἐπώνυμος ἐσ-
τὴ τῇ πόλιν. καὶ τοι τῶν ἀρχαίων ὡς ἐν αἰνίγμασι τὰ ξενοπρεπῆ ποιου-
μένων τοῦ γράμματος φρονεῖν καὶ λέγειν, οὐκ ἔξομεν τοῦ λεγομένου τὰν-

Cur nescire dicat[ur] deus malos

πόλιν, ἀλλὰ τὴν μέλλουσαν ἐπιζητοῦμεν, ἧς τεχνίτης καὶ δημιουργὸς
ὁ θεός. ἡγουμένων δὲ καὶ ὀνομαζόντων παροικίαν τὴν ἐν κόσμῳ τού-
τῳ ζωήν. ψάλλει δή που καὶ ὁ θεσπέσιος Δαβίδ. ὅτι ἐγὼ πά-
ροικος εἰμὶ ἐν τῇ γῇ, καὶ παρεπίδημος καθὼς πάντες οἱ πατέρες μου.
περὶ δὲ τῶν τὰ ἐπίγεια φρονούντων, ἐν ἑτέροις ψαλμῳδεῖ. ἐπεκα-
λέσαντο τὰ ὀνόματα αὐτῶν ἐπὶ τῶν γαιῶν αὐτῶν. ἀνέφυ δὲ ἀπὸ Σὴθ
ὁ θαυμάσιος Ἐνώς, περὶ οὗ γέγραπται, οὗτος ἤλπισεν ἐπικαλεῖσθαι
τὸ ὄνομα κυρίου τοῦ θεοῦ αὐτοῦ. τὸ γὰρ ἐν Χριστῷ γένος ἅγιον καὶ ἱερόν, καὶ
ἐν ἐλπίδι δόξης τῆς ὑπὲρ νοῦν, ἐπ' ὅλοις ἐν Χριστῷ κεκλήμεθα πρὸς
υἱοθεσίαν τὸν πάντων δεσπότην, καὶ εἰς ἀδελφότητα τῷ Χριστῷ, ὃς δι' ἡ-
μᾶς γέγονε καθ' ἡμᾶς, ἵνα καὶ ἡμεῖς δι' αὐτὸν ἐν ἀμείνοσί τε καὶ
ὑπὲρ φύσιν, θεοί τε κατὰ χάριν καὶ τελειοτάτην δόξαν ἀποκερδαί-
νοντες, ἐγὼ γὰρ εἶπα φησί, θεοί ἐστε, καὶ υἱοὶ ὑψίστου πάντες. ἤλπισε
τοίνυν Ἐνὼς κληθήσεσθαι παρ' ἑτέρων ὑπὸ ὄνομα τὸ κυρίου τοῦ θεοῦ αὐτοῦ,
τουτέστι θεός. ἐπειδὴ γὰρ οὐκ ἀθαύμαστος τοῖς τότε ἦν, τοῖς ἐμπρέπων
αὐχήμασι, θεὸν ὠνόμαζον αὐτὸν διὰ τὴν [illegible]
[illegible] ἐπείθοντο δὲ οὐκ ὀλίγοι ἡμῖν ἐπὶ τοῦ οἰ-
κείου σκοποῦ, ἰουδαῖοι μὲν γάρ, οἱ καὶ αὐτοὶ εἰκόνες τῶν ἀπὸ Κάϊν.
ὅτι μὲν γὰρ εἰσί, γινώσκοιεν [illegible] τοῦ πάντων θεοῦ. ὅτι δὲ τὴν ἀπὸ τῆς
φύσεως ἐν βίβλῳ ζωῆς οὐκ ἔχουσι, σαφὲς ἂν γένοιτο [illegible]
[illegible] τῶν ἀπὸ Κάϊν τὴν ζωήν. ὅτι γὰρ ἀνατέταλκε τὸ ἐν Χριστῷ γένος,
καὶ ἐν μοναῖς τῆς παρὰ θεῷ, [illegible] οἶμαί που τὸ ἀνατετά-
λθαι σαφῶς τὴν τῶν δικαίων ζωήν, φημὶ δὲ τῶν ἀπὸ Σήθ. καὶ ὁ μὲν
Ἐνὼς [illegible] ἐν Κάϊν, πόλιν ἔκτισεν ἐπώνυμον. φρονοῦσι
γὰρ μόνα τὰ ἐπὶ γῆς οἱ τάλανες ἰουδαῖοι, τὴν τῶν προφητῶν οὐκ
[illegible] ἐκκλησίαν, οὔτε μὴν εἰς τὴν ἄνω σπεύδοντες πόλιν. [illegible]
[illegible] Ἠλίας ὁ ἀπὸ Σήθ, τουτέστιν Ἐνώς, ὀνομάζεται γὰρ ἤδη ὁ θεός.
πεπλουτήκασι δὲ διὰ πίστεως τὴν ἐπὶ [illegible] δόξαν οἱ ἐν Χριστῷ πρὸς δ-

De Enos

filij dei

στεφανοῦ

Cur Enos dicat deus.

Cur nesire dicatur deus malos.

διαμενοῦσι, ἔξω τε αὐτοὺς τῆς ἐλπίδος ἀπειρξάμενοι. πρῶτον
δ' αὖ ἐκεῖνο ἴδεν, ὅτι ἔφην ἐπιδεῖξαι ἀναγκαῖον, γενεαλογοῦν-
τος γὰρ ἐπ' ἀκριβὲς τοὺς ἀπὸ Κάϊν τε Σήθ, προαναφέρεις ἑκατέρου
εἶναι ὡς ἔμεινε τὸ Ἀδάμ, ἕβδομον μὲν εὑρήσεις Λάμεχ διὰ τοῦ
Κάϊν ἀρξάμενον, ἕβδομον δ' αὖ τὸν Ἐνὼχ διὰ τοῦ Σὴθ γεγονότα.
ἔχει δ' οὕτως ὁ ἐπ' ἀμφοῖν τῶν γεννηθέντων ἀπαριθμούμενος. Ἀδάμ,
Κάϊν, Ἐνώχ, Γαϊδάδ, Μαουιήλ, Μαθουσάλα, Λάμεχ. καὶ πάλιν,
Ἀδάμ, Σήθ, Ἐνώς, Καϊνάν, Μαλελεήλ, Ἰάρεδ, Ἐνώχ. ἴδωμεν
τοίνυν ἐν μέσῳ ἑκάτερος. ὁ μὲν γὰρ Λάμεχ ταῖς ἑαυτοῦ γυναιξὶν
ἐκκοινοῦται λέγων, ἀκούσατέ μου τῆς φωνῆς γυναῖκες Λάμεχ, ἐνω-
τίσασθέ μου τοὺς λόγους, ὅτι ἄνδρα ἀπέκτεινα εἰς τραῦμα ἐμοί,
καὶ νεανίσκον εἰς μώλωπα ἐμοί, ὅτι ἑπτάκις ἐκδεδίκηται ἐκ
Κάϊν, ἐκ δὲ Λάμεχ ἑβδομηκοντάκις ἑπτά. ὁ δ' δίκαιος Ἐνὼχ
πίστει μετετέθη τοῦ μὴ ἰδεῖν θάνατον κατὰ τὴν τοῦ μακαρίου Παύλου
φωνήν, καὶ οὐχ εὑρίσκετο διότι μετέθηκεν αὐτὸν ὁ θεός. ἐν ἀρα-
τοῖς γὰρ ἦν ἐκεῖ, καθ' οὓς ὁ ἐν νόμῳ πέφηνε σαββατισμός, ἐπειδὴ
μὲν ὁ Ἰσλ, καὶ εἰς τὸ τοῦ κλέψαι φόνον ὁ Σατανᾶ πεσών, ὡς ἄνδρα
ἀπεκτονώς, καὶ ἐφ' ἁμαρτίαις λοιποῖς τῶν ἄλλων κειμένοις, πολὺ δ'
μειζόνως ἢ Κάϊν αὐτός. ὁ μὲν γὰρ εἰς ἕνα τῶν καθ' ἡμᾶς πεπλημ-
μεληκώς, ἑπτὰ γενεαῖς ἐκδικουμένοις ἔνοχος. ὁ δ' εἰς αὐτὸν δὲ
δυσσεβηκὼς τὸν Ἐμμανουήλ, πολὺ δὴ μειζόνως δικαιωθ. ἐκ-
δεδίκηται μὲν γὰρ ἐκ Κάϊν ἑπτάκις, ἐκ δὲ τοῦ Ἰσλ ἑβδομηκοντά-
κις ἑπτά. ἔδει γὰρ ἀναλόγως τῆς δυσσεβείας ἡ δίκη. οἱ δὲ ἐν
νόμῳ διὰ πίστεως δικαιούμενοι κατὰ τὸν τῆς ἐπιδημίας
αὐτοῦ καιρόν, οὐκ ἂν ὑπενεχθεῖεν τῷ δήγματι τοῦ Σατανᾶ, με-
τατεθεῖσαι γὰρ πρὸς τὸ ἀσυγκρίτως ἀμείνονα καὶ
διαλλάττουσαν ζωήν, ἐκ θανάτου καὶ φθορᾶς εἰς μακαριώτατον
βίον, ἀπὸ τοῦ φρονήματος σαρκὸς εἰς τὸ δρᾶν ἐθέλειν τὰ ἀγα-

De Cain et Cainum mirabiliter.

De Enoch iusto mirabiliter

νοοῦντα θεῷ, ἐξ ἀτιμίας εἰς δόξαν, ἐξ ἀσθενείας εἰς δύναμιν. Ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν, δι' οὗ καὶ μεθ' οὗ τῷ πατρὶ ἡ δόξα, σὺν ἁγίῳ πνεύματι, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν :—

Γενέσεως πρῶτον, τέλος :—

Τάδε ἔνεστιν ἐν τῷ δευτέρῳ βιβλίῳ :—

Περὶ τοῦ Νῶε καὶ τῆς κιβωτοῦ :—
Περὶ τῆς γυμνώσεως τοῦ Νῶε καὶ τοῦ Χάμ :—
Περὶ τοῦ πύργου καὶ τῆς αὐτοῦ κατασκευῆς :—
Περὶ τοῦ Ἀβραὰμ καὶ τοῦ Μελχισεδέκ :—

Περὶ τοῦ Νῶε καὶ τῆς κιβωτοῦ :—

Νῶε γέγονεν ἀνὴρ ἀγαθός, καὶ θεοσεβείας μετὰ πάντα τελεώτατος ἐραστής, εὐδοκιμήσεως δὲ τῆς εἰς τὸν θεὸν δεύτερος οὐδενί. Ἐπειδὴ δὲ ἦν λαμπρὸς καὶ περίοπτος, καὶ εὐκλεὴς ἄγαν καὶ διαβόητος, τοῖς ἀξιώμασι τοῖς μάλα καλοῖς ἐστεμμένος, εἰκότως ἐθαυμάζετο, ἔρχεται δὲ οὖν ἐπ' αὐτὸν ὁ λόγος, καὶ τὴν διὰ τῆς ἀληθείας εἰκόνα καὶ τύπον ἀναθεὶς ὡς ἐφ' ἕνα τὴν ἐπ' αὐτῷ γενομένην οἰκονομίαν, ὀνήσειεν ἂν ὡς γνώριμα καὶ οὐ μετρίως τοὺς ἐντευξομένους. Φέρε δὴ οὖν ἕκαστα τῶν κατ' αὐτὸν ὡς ἔνι διασκοπώμεθα, τὸ τῆς ἱστορίας ἀπολεπτύνοντες πάχος, εἰς θεωρίαν τὴν πνευματικὴν μεταχωννύντες ἀξίως τὰ ἐμφανῶς γεγονότα. Γέγονε τοίνυν ἐξ Ἀδὰμ ὁ- λό α΄

σὴθ μὲν ἀντὶ τοῦ ἄβελ σφαγέντος, ἀπὸ δέ γε τοῦ σὴθ ὁ ἐνώς, ὃς ἤλπισεν ἐπικαλεῖσθαι τὸ ὄνομα κυρίου τοῦ θεοῦ αὐτοῦ. κέκληνται γὰρ παρὰ τοῖς τότε καὶ θεοὶ οἱ κατὰ ἐνώς. ἐπειδὴ γὰρ ἐθεώρουν τὸ ἐνὸν αὐτῷ δικαιοσύνης τὸ μέγεθος, θεοὺς ὠνόμαζον αὐτούς. πρέπειν δὲ μάλιστα τῇ γε τοῦ ἀνδρὸς ἀρετῇ τὴν ἐπωνυμίαν ἡγούμενοι. ἀπὸ γε τοῦ ἐνώς, ἤτοι τοῦ ἐπικαλουμένου, γεγόνασιν ἕτεροι, μεθ' οὓς καὶ λάμεχ ὁ νῶε πατήρ, ὃς ἐπὶ τῇ τοῦ παιδὸς γεννήσει προφήτης εὐθὺς ἀναδείκνυται, καθάπερ ἀμέλει καὶ ζαχαρίας ἐπὶ τοῦ μακαρίου ἰωάννου βαπτιστοῦ. νῶε μὲν γὰρ ὁ λάμεχ ὀνομάζει τὸν υἱόν, ὅ ἐστιν ἀνάπαυσις, εἰ γλώττῃ τῇ καθ' ἡμᾶς ἡ λέξις διερμηνεύοιτο. ἀποδιδοὺς δὲ ὡς περ τὴν αἰτίαν τῆς τοιᾶσδε κλήσεως ὁ λάμεχ, οὗτος φησὶ διαναπαύσει ἡμᾶς ἀπὸ τῶν ἔργων ἡμῶν, καὶ ἀπὸ τῆς γῆς ἧς κατηράσατο κύριος ὁ θεός. ἐπὶ λαμπραῖς δὲ οὕτω καὶ λιπαρωτάταις ἐλπίσιν ἡ νῶε γέννησις προαναφωνεῖται τοῖς πάλαι, καὶ τὸν δίκαιον ἐξ ἀδὰμ διὰ σὴθ γενεαλογούμενος, μέχρις αὐτοῦ δήκοντος τοῦ διακεκλῆσθαι δεῖν, πρὸς ἀπείθειαν θεοὺς τοὺς ἐξ ἐνὼς γεγονότας τοῦ ἐπικαλουμένου. ἀλλ' ἦν ὁ νῶε φησὶ πεντακοσίων ἐτῶν, καὶ ἐγέννησε τρεῖς υἱούς, τὸν σήμ, τὸν χάμ, τὸν ἰάφεθ. καὶ ὁ μὲν σὴμ τελειότης, ἤτοι φιλοκαμμαμένον ὀνομάζοιτο ἂν ἐξ ἑβραΐδος εἰς ἑλλάδα φωνήν. θερμασία δὲ ὁ χάμ, πλατυσμὸς δὲ ὁ ἰάφεθ. εἶτα φησὶ τὰ γεγραμμένα τὸ ἱερόν. ἐγένετο δὲ ἡνίκα ἤρξαντο οἱ ἄνθρωποι πολλοὶ γίνεσθαι ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ θυγατέρες ἐγεννήθησαν αὐτοῖς, ἰδόντες δὲ οἱ υἱοὶ τοῦ θεοῦ τὰς θυγατέρας τῶν ἀνθρώπων ὅτι καλαί εἰσιν, ἔλαβον ἑαυτοῖς γυναῖκας ἀπὸ πασῶν ὧν ἐξελέξαντο. καὶ εἶπε κύριος ὁ θεός, οὐ μὴ καταμείνῃ τὸ πνεῦμά μου ἐν τοῖς ἀνθρώποις τούτοις εἰς τὸν αἰῶνα διὰ τὸ εἶναι αὐτοὺς σάρκας. ἔσονται δὲ αἱ ἡμέραι αὐτῶν, ρκ' ἔτη. οἱ δὲ γίγαντες ἦσαν ἐπὶ τῆς γῆς ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις. καὶ μετ' ἐκεῖνο ὡς ἂν εἰσεπορεύοντο οἱ υἱοὶ τοῦ θεοῦ πρὸς τὰς θυγατέρας τῶν ἀνθρώπων,

Cyr. Enos appellatus fuit deus.

Lamech pater Noe propheta.

ὁ δὲ νῶε ἀνάπαυσις ἑρμηνεύεται:

Gigantes

(c) Real Academia de la Historia

ἐγεννῶσαν ἑαυτοῖς, ἐκεῖνοι ἦσαν οἱ γίγαντες οἱ ἀπ' αἰῶνος οἱ ἄνθρωποι οἱ ὀνομαστοί. ἐπειδὴ γὰρ εἰς πολλὴν ἤδη πληθὺν τὸ τῶν ἀνθρώπων ἐξεδεδώκει γένος, εἰς ἐπιθυμίαν ἐκπυρωθέντες γυναικῶν ἐκπεπτωκότες οἱ υἱοὶ φησὶ τοῦ θεοῦ, ἔλαβον ἑαυτοῖς γυναῖκας ἀπὸ πασῶν ὧν ἐξελέξαντο. οἶδα μὲν οὖν ὅτι τῶν ἀντιγράφων τινὰ περιέχει σαφῶς, ἰδόντες δὲ οἱ ἄγγελοι τοῦ θεοῦ τὰς θυγατέρας τῶν ἀνθρώπων. εἶτα περιτρέπουσι τινὰς τῆς φιλοσαρκίας τὰ ἐγκλήματα, καὶ τοῖς οὕτω μισαρωτάτης ἐπιθυμίας ἀναπλάττουσι τὰς αἰτίας, ὡς [illegible] ἀγγέλοις, οἳ τὴν ἰδίαν ἀρχὴν οὐ τετηρήκασι κατὰ τὸ γεγραμμένον. ἐγὼ δὲ ὅτι πᾶν μὲν ἀρρώστημα νοῦ πρέποι ἂν ἐκείνοις, φαίην ἂν καὶ ἀσώματα. τὸ δέ γε τοῦ εἰκότος λογισμοῦ τοῦ ἐπὶ τῆς πραγματείας πίστιν ὡς ἀπωτάτω φέρεσθαι συγχωρεῖν, εἴη ἂν ὥσπερ οἶμαι φαῦλον τῶν ἀνθρώπων. σκοπὸς γὰρ ἡμῖν τοῦ ἐφ' ἑκάστῳ τῶν γεγραμμένων ἀλήθειαν κατασκέπτεσθαι θέλειν, καὶ οὐχὶ δὲ πάντως τὰ τῶν λογικῶν ἀλλήλοις ἐννοεῖν ἀρρωστήματα. μάλιστα μὲν γὰρ αἱ τὰς ἐπιθυμίας ὑπομένειν ὀξεῖαν τοῖς ἐν ἡμῖν αὐτοῖς, καὶ ἐμφύτοις κινήμασιν. ἡ γὰρ τῆς σαρκὸς ἀγαπωμένη πάθη, ἢ δι' ἣν αἱ γίνονται τῆς σαρκός, ταῦτα πεῖραν πλείστου ποιεῖν εἰθίσμεθα. ἔξω δὲ νόμων τῶν φυσικῶν οὐκ ἀποκομίζουσιν ἡμᾶς ἡδοναὶ καθάπερ τὰ αἴθωνι καλῶς τε καὶ ἀληθῶς ἡγεμονικῶν, οἷον φέρε εἰπεῖν, βρῶσίς τε καὶ πόσις καὶ ἡ γυναικῶν νόμου ὁμιλία φυσική σαρκὸς ἂν εἶεν ἔργα τε καὶ πάθη, πλοῦτος δὲ αὖ καὶ δόξης ἐπιθυμία ταῖς τῆς σαρκὸς ὑπηρετοῦσιν ἡδοναῖς, τὸ δὲ ὅλον ἅπαντα τὰ τούτων ἔργα τὰ ἐν κόσμῳ πάθη, κατὰ τὸ λεγόμενον τοῦ σοφοῦ μαθητοῦ, ὅτι πᾶν τὸ ἐν κόσμῳ ἡ ἐπιθυμία τῆς σαρκός, καὶ ἡ ἐπιθυμία τῶν ὀφθαλμῶν, καὶ ἡ ἀλαζονεία τοῦ βίου. τῶν τοιούτων ἡμᾶς αἱ περὶ ἐπιθυμίαν κινήσεις σαλεύουσιν ὁλικῶς ἐπὶ τὸ φρονεῖν ἀλλ' ἢ τὰ δὲ αὖ τῆς σαρκός. τῶν γὰρ μὴ ἔξω γενόμενος καὶ τῆς φύσει

De Angelis q[ui] ceciderunt

Filii dei

Alij οὐ

Alij φέρεσθαι

ἐρᾶν, οὐδεὶς ἀναπείσει λόγος. εἶτα πῶς οὐκ ἂν γένοιτο μα-
νίας ἐντὸς τὸ τῶν σαρκικῶν ἐρᾶσθαι λέγειν τὰ σαρκὸς ἀνωτέρω καὶ
ἔξω παντὸς ὄντα πνεύματα, ποίαν εἰς τοῦτο κίνησιν ἔχοντα φυσικήν,
ἢ ποίου νόμου καθυβρίζοντος, καθάπερ ἀμέλει καὶ ἡμᾶς αὐτοὺς
εἴς γε τὸ χρῆναι δρᾶν τι τὰ βίαια τῶν παθῶν. ἄλλως τε, μὴ γὰρ δὴ
ψυχρὸν δ᾽ ἐπὶ τούτοις ἄλλως ἀπαλλάττομεν τῶν δαιμονίων τὸ στῖφος,
ἀνόσιον γὰρ καὶ βέβηλον, καὶ εἰς πᾶν ὁτιοῦν τῶν ἀτόπων ἑτοι-
μον, καὶ νοείσθω μετὰ τῶν ἄλλων εἰ δοκεῖ καὶ τὰς παρὰ φύσιν ἡδο-
νάς, ἀλλ᾽ ὅταν ἡ θεία λέγῃ γραφή, ὡς συνῳκίσαντο μὲν ταῖς γυναιξίν,
τὰ δ᾽ ἔτεκον τοὺς καλουμένους γίγαντας, τουτέστιν ἐξαίσια τέ-
ρατα, πλὴν ἀνθρώπους λογικούς. τί δὴ ἄρα πρὸς τοῦτο διαλογίζεσθαι
χρή; οὐ γὰρ ἀπόγονος τῶν ἀπωτάτω σαρκὸς γένοιτ᾽ ἂν εἰς-
γυναικὸν αὐτοῦ καταβολή; εἰ καὶ μορφοῦσι δαίμονες, καὶ κατα-
σείουσι τὸ χρῆμα, πιθανοῖς ὡς οἷον τοῖς λογισμοῖς τὸ ἀδύνα-
τον ὑποκλέπτοντες, γεγονότα γὰρ εἰ ἀνδρεῖοι τὰ πονηρὰ φιλο-
δαιμόνια, δι᾽ αὐτῶν ἐργάζεται τὰς τῶν σπερμάτων καταβολάς.
ἀλλὰ λίαν σφόδρα καὶ ἀμαθίας ἐμπλέων τὸν λόγον αὐτοῖς εἰ-
ρήσομεν. ὃ γὰρ οὐκ εἴρηκεν ἡ θεία γραφή, ἵνα δὴ τοῦτο παρα-
δεξόμεθα, καὶ ἐν τοῖς ἀληθῶς ἔχουσι καταλογιούμεθα. οὐκοῦν
ἀναγνωσόμεθα μᾶλλον. ἰδόντες δὲ οἱ υἱοὶ τοῦ θεοῦ τὰς θυγατέρας
τῶν ἀνθρώπων ὅτι καλαί εἰσιν, ἔλαβον ἑαυτοῖς γυναῖκας ἀπὸ πασῶν
ὧν ἐξελέξαντο. ἐμπεδοῖ δὲ μᾶλλον ἡμῖν ὀρθῶς ἔχειν ταυτη-
νὶ τήνδε γραφὴν καὶ ἡ παρὰ τῶν ἑτέρων ἑρμηνευτῶν ἀπόδοσις.
Varietas translation. Ἀκύλας μὲν γάρ φησιν, ἰδόντες δὲ οἱ υἱοὶ τῶν θεῶν τὰς θυγατέρας
τῶν ἀνθρώπων. Σύμμαχος δ᾽ αὖ, ἀντὶ τοῦ υἱοὶ τῶν θεῶν, ἐκδέδωκεν
οἱ υἱοὶ τῶν δυναστευόντων. υἱοὺς δὲ θεῶν καὶ μὴν καὶ δυνα-
στευόντων τοὺς ἀπογόνους τοῦ Σὴθ καὶ τοῦ Ἐνὼς ὠνόμαζον, διὰ τὴν
ἐνοῦσαν αὐτοῖς ὁσιότητα καὶ φιλοθεΐαν, καὶ τὸ πάντων δύνασθαι

Aduerte quicumq; locas filios aut filias in familias degeneres ob diuitias

Κατασθλοῦν τῶν ἀνδρῶν τὸ κλέος. ὑπομένοντές που καὶ τὸ εἶναι τοῦ
θεοῦ, καὶ περιφανῶς ἀποφαίνοντες τὸ ἱερὸν τοῦτο τὸ ἅγιον γένος,
ὑπὸ τῶν ἀμεινόνων τοῦ ἔθνους, τουτέστι τοῖς ἀπὸ Κάϊν, καὶ μὴν τὸ Λάμεχ,
ὃς δὴ καὶ κατ᾽ ἴχνος ἰὼν τοῦ προγόνου φονευτής, ὁμολογεῖ γὰρ
ὅτι ἄνδρα ἀπέκτεινα εἰς τραῦμα ἐμοί, καὶ νεανίσκον εἰς μώ-
λωπα ἐμοί. ἕως μὲν οὖν τὸ ἱερὸν γένος αὐτὸ καθ᾽ ἑαυτὸ καὶ ἀμι-
γὲς τοῦ χείρονος διετέλει, τὸ τῆς εὐσεβείας τὸ κάλλος ἀκεραι-
φανὲς εἶχε καὶ ἀπαρασάλευτον … ἐν αὐτοῖς …, καὶ ἀεὶ
ἀγάστους ἔθη. ἐπειδὴ δὲ παρωλίσθον εἰς φιλοσαρκίας, καὶ
γυναικῶν ὥρας ἐκσεσοβημένοι πρὸς ἀποστασίαν ᾔεσαν, ἔλαβον
γὰρ φησὶν ἀπὸ πασῶν ὧν ἐξελέξαντο ἐκ τῶν θυγατέρων τῶν ἀνθρώπων,
τουτέστι τῶν ἀπὸ Κάϊν, καὶ οἱ θεοὶ καὶ θεοῦ υἱοὶ καὶ …
…ων ὀνομαζόμενοι, περικομισθέντες λοιπὸν πρὸς τὰ ἐκείνων ἤθη,
καὶ εἰς ἀρχαῖα τὸν βέβηλον πολιτείαν καὶ ζωήν, καὶ εἴληχεν
μὲν αἱ γυναῖκες ἱερά, … τοῦ, καὶ αὐτὰ λοιπὸν
τῶν ἐκείνων σωμάτων τὰ κάλλη, διὰ τὸ ἀκρατὲς εἰς ὀρέξεις πορ-
νικὰς τῶν …, ἦσαν δὲ οἱ λεγόμενοι γίγαντες, τουτέστιν
ἐρρωμένοι καὶ εὐσθενεῖς, καὶ πολὺ παρόντες τὸ ἀνδρεῖος, καὶ τοῖς
τῶν σωμάτων μεγέθεσι πλεονεκτοῦντες τῶν ἄλλων. ἴσμεν δὲ ὅτι
τοὺς ἄγαν εὐρωστοὺς, γίγαντας ἀπὸ παλαιῶν καλεῖν … πως
ἡ θεόπνευστος γραφὴ ὅλως, καὶ νῦν ἐφ᾽ … καὶ
μύθων διὰ φωνῆς … γελάντες ἔργον τὰ πληρῶσαι τοῦ
…, … ἅμα καὶ ὑβρίζοντες. προσκείσθω μὲν δ᾽
οὐδαμῶς τῆς Ἑλλήνων ψευδοεπείας, εἰώθασι γὰρ οἱ παρ᾽ αὐ-
τοῖς λογάδες, ποιηταί τε μάλιστα, κατὰ τὸ αὐτοῖς … δοκοῦν
τὰς τῶν πραγμάτων ἀφηγεῖσθαι καὶ διαπλάττειν φύσεις,
ἀρέσκειν … τὰ μικρὰ καὶ καταρριμμένα, καὶ ταῖς ἄγαν
ψευδομυθίαις κατασεμνύνειν οἴεσθαι δεῖν, καὶ εἰ πολὺ τὸ

ἔκδοσις Ἀκύλου.

πρέποντες ἐξοίσειν τὸ ἀξίωμα. ὧν ὁ μέν τις σκολιὰν ὅλην
ὑφ' ἑνὸς τῶν γιγάντων ἀνερρίφθαι φησὶν εἰς τὸν οὐρανόν, ὁ δὲ
ἐπιμυθίζονται καὶ ἀπιστήσεσιν ἐφ' ἑτέρῳ ψευδῆ. γεγόνασι μὲν
γὰρ ὡς ἔφην, δεινοὶ μὲν ἰσχύειν, ἄπλετοι δὲ εἰς ἀλκήν, σκληροὶ τὸ
σύστασιν, καὶ ταῖς τῶν σωμάτων ὑπεροχαῖς τὸ σχεδὸν κατὰ τὸ πλῆθος
τῶν ἄλλων ὑπεραιρόμενοι, πλὴν οὐ κατέπεσον τὰ ἐπ' αὐτοῖς
μυθοπλαστοῦσιν ὡς ἔθος, τὸ αὐτῶν ἐπιλογισάμενοι. μεμιγμένων
τοιγαροῦν ἀλλήλοις τῶν γενῶν, τὸ πάντων ἀπονενοημένων εἰς
ἀχάλινον ἁμαρτίαν, ἰδὼν φησὶ κύριος ὁ θεὸς ὅτι ἐπληθύνθησαν αἱ
κακίαι τῶν ἀνθρώπων ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ πᾶς τις διανοεῖται ἐν τῇ καρ-
δίᾳ αὐτοῦ ἐπιμελῶς πονηρὰ πάσας τὰς ἡμέρας, καὶ ἐνεθυμή-
θη ὁ θεός, ἤτοι μετεμελήθη. καὶ κατὰ τὴν ἔκδοσιν τὴν Ἀκύλου
φησί, ὅτι ἐποίησε τὸν ἄνθρωπον ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ διενοήθη καὶ εἶπεν,
ἀπαλείψω τὸν ἄνθρωπον ὃν ἐποίησα ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς, ἀπὸ ἀνθρώπου
ἕως κτήνους, καὶ ἀπὸ τῶν ἑρπετῶν ἕως τῶν πετεινῶν τοῦ οὐρανοῦ,
ὅτι ἐνεθυμήθην ὅτι ἐποίησα αὐτούς. Νῶε δὲ εὗρε χάριν ἐνώπιον
κυρίου τοῦ θεοῦ. σωτὴρ οὖν κατὰ παντὸς ἀνθρώπου βουληθεὶς ἀπελθεῖν;
ἐπειδὴ δὲ τοῖς τῆς εὐσεβείας τρόποις ὁ Νῶε κατεκαλλύνετο,
διασώζεται μόνος, καὶ οὐ συναπόλλυσι τοῖς ἄλλοις αὐτόν, ἀνα-
σώζει δὲ πανοικί, καὶ δὴ φησὶ πρὸς αὐτόν. Καιρὸς παντὸς ἀνθρώπου
ἥκει ἐναντίον ἐμοῦ, ὅτι ἐπλήσθη ἡ γῆ ἀδικίας ἀπ' αὐτῶν, καὶ
ἰδοὺ ἐγὼ καταφθείρω αὐτοὺς καὶ τὴν γῆν. ποίησον οὖν σεαυ-
τῷ κιβωτὸν ἐκ ξύλων τετραγώνων, νοσσιὰς ποιήσεις εἰς αὐ-
τήν, καὶ ἀσφαλτώσεις αὐτὴν ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν τῇ ἀσφάλ-
τῳ. καὶ οὕτω ποιήσεις τὴν κιβωτόν, τριακοσίων πηχῶν τὸ
μῆκος τῆς κιβωτοῦ, καὶ πεντήκοντα πηχῶν τὸ πλάτος, καὶ τρι-
άκοντα πηχῶν τὸ ὕψος αὐτῆς, ἐπισυνάγων ποιήσεις τὴν
κιβωτόν, καὶ εἰς πῆχυν συντελέσεις αὐτὴν ἄνωθεν. Καὶ μετὰ

(c) Real Academia de la Historia

ἑπτὰ πάλιν. εἰσελεύσῃ δ' εἰς τὴν κιβωτὸν σὺ καὶ οἱ υἱοί σου καὶ
ἡ γυνή σου φησί, καὶ αἱ γυναῖκες τῶν υἱῶν σου μετὰ σοῦ, καὶ ἀπὸ πάντων
τῶν θηρίων, καὶ ἀπὸ πάντων τῶν κτηνῶν, καὶ ἀπὸ πάσης σαρκὸς δύο
δύο, ἀπὸ πάντων εἰσάξεις εἰς τὴν κιβωτὸν ἵνα τρέφῃς μετὰ σεαυτοῦ,
ἄρσεν καὶ θῆλυ ἔσονται, ἀπὸ τῶν πετεινῶν πάντων κατὰ γένος, καὶ
ἀπὸ τῶν κτηνῶν κατὰ γένος, καὶ ἀπὸ πάντων τῶν ἑρπετῶν τῶν ἑρ-
πόντων ἐπὶ τῆς γῆς κατὰ γένος αὐτῶν δύο δύο, ἀπὸ πάντων εἰσε-
λεύσονται πρὸς σὲ τρέφεσθαι μετὰ σοῦ, ἄρσεν καὶ θῆλυ. καὶ ἀπὸ τῶν
τῶν καθαρῶν, ἑπτὰ ἑπτὰ συλλέξῃς φησί, δύο δ' ἀπὸ τῶν ἀκαθάρ-
των. τούτων τε ὁμοῦ ἁπάντων εἰσπεπορευμένων(?) κατὰ τὴν πρό-
σταξιν ὁ τῶν ὅλων θεός, κατεπνίγετο μὲν πᾶσα σάρξ, ὅλην ἐπικλυ-
ζόντων τὴν οἰκουμένην ὑδάτων καὶ χαλάζης, καὶ ἐπιδομοτέλης(?) ὑδά-
των καταφορᾶς τῆς ἄνωθεν καὶ ἐκ βυθοῦ(?), ἐπενήχετο δ' ἡ κιβω-
τὸς φορτὸν ἔχουσα δικαίων ψυχάς. ἀλλὰ βραχὺ τῶν ὑδάτων ὑφε-
ζηκότων, ἐκάθισε φησὶν ἡ κιβωτὸς ἐπὶ τὰ ὄρη τὰ Ἀραράτ, καὶ
ἀνοίξας ὁ Νῶε τὴν θύραν τῆς κιβωτοῦ πέμπει τὸν κόρακα ἰδεῖν
εἰ κεκόπακε τὸ ὕδωρ ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς, ὁ δ' οὐχ ὑπέστρεψεν. κόραξ
εἶτα μετ' ἐκεῖνον ἀφίει περιστεράν, καὶ οὐχ εὑροῦσα φησὶν ἡ
περιστερὰ ἀνάπαυσιν τοῖς ποσὶν αὐτῆς, ὑπέστρεψε πρὸς αὐτὸν
εἰς τὴν κιβωτόν, ὅτι ὕδωρ ἦν ἐπὶ παντὶ τῷ προσώπῳ τῆς γῆς, καὶ
ἐκτείνας Νῶε τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἔλαβεν αὐτήν, καὶ εἰσήγαγεν αὐτὴν
πρὸς ἑαυτὸν εἰς τὴν κιβωτόν. ἐξαποστέλλει δὲ καὶ δευτέραν μεθ'
ἡμέρας ἑπτά, καὶ ὑπενόστησε πρὸς ἑσπέραν, κάρφος ἐλαίας
ἔχουσα ἐν τῷ στόματι αὐτῆς. καὶ αὖθις ἀφίει πάλιν μεθ' ἡμέρας
ἑπτά, ἡ δ' οὐ προσέθετο φησὶ τοῦ ἐπιστρέψαι πρὸς αὐτὸν ἔτι, συ-
νῆκε δ' οὕτω λοιπὸν ὡς κατεπόθη μὲν ἅπαν ἐκ τῆς γῆς τὸ ὕδωρ,
ὤφθη δὲ πάλιν ἡ ξηρὰ καὶ τὰ ἐν αὐτῇ. ἐπειδὴ δ' ὁμοῦ τοῖς ἰδίοις
τέκνοις καὶ ἅπασι τοῖς συνειλεγμένοις ἐξεφόρει λοιπὸν καὶ

(c) Real Academia de la Historia

τῶν ὑδάτων ἀπηλλαγμένην τὴν γῆν ἐθεάσατο, θυσιαστήριον ὁ δίκαιος ἀνεδείματο, καὶ ὁλοκαυτοῖ ἀπὸ δὲ ζώων καθαρῶν καὶ ἀθε θρέμματα τῶν κτηνῶν καὶ τῶν πετεινῶν, ἀναλαβὼν εἰ μή που τὰ χαριστήρια τῆς διὰ τὸ σώζεσθαι τυχοῦ, οὐ γεγονότος, ὠσφράνθη φησὶ κύριος ὁ θεὸς ὀσμὴν εὐωδίας. Καὶ εἶπε κύριος ὁ θεὸς διανοηθείς· οὐ μὴ προσθήσω ἔτι τοῦ καταράσασθαι τὴν γῆν διὰ τὰ ἔργα τῶν ἀνθρώπων, ὅτι ἔγκειται ἡ διάνοια τοῦ ἀνθρώπου ἐπιμελῶς ἐπὶ τὰ πονηρὰ ἐκ νεότητος αὐτοῦ. οὐ προσθήσω οὖν ἔτι πατάξαι πᾶσαν σάρκα ζῶσαν καθὼς ἐποίησα· πάσας τὰς ἡμέρας τῆς γῆς, σπέρμα καὶ θερισμός, ψῦχος καὶ καῦμα, θέρος καὶ ἔαρ, ἡμέραν καὶ νύκτα οὐ καταπαύσουσι. Καὶ πρὸς τούτοις ἔτι. Καὶ εὐλόγησε φησὶ κύριος ὁ θεὸς τὸν νῶε καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, καὶ εἶπεν αὐτοῖς, αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε καὶ πληρώσατε τὴν γῆν, καὶ κατακυριεύσατε αὐτῆς, καὶ ὁ φόβος ὑμῶν καὶ ὁ τρόμος ὑμῶν ἔσται ἐπὶ πᾶσι τοῖς θηρίοις τῆς γῆς, καὶ ἐπὶ πᾶσι τοῖς κτήνεσι, καὶ ἐπὶ πάντα τὰ ὄρνεα τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἐπὶ πάντα τὰ κινούμενα ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἐπὶ πάντας τοὺς ἰχθύας τῆς θαλάσσης, ὑποχειρίους ὑμῖν δέδωκα. ἀφειμένου γ' ἤδη πρὸς τὸ δοκοῦν ἡμῖν τοῦ λόγου ὡς ἐν ἀφηγήσει λοιπὸν τῆς κατὰ τὸ γράμμα καὶ ἱστορικῆς, ἐνδεῖ ὥς γε οἶμαι παντελῶς οὐδέν. φέρε δὴ οὖν κατ' ἴχνος τῶν εἰρημένων τὴν ἔσω κεκρυμμένην διακομίζοντες θεωρίαν, τὸ γοῦν μυστήριον διαπλέκωμεν, καὶ τὸ δι' αὐτοῦ σεμνὰς εἰκόνα δεικνύωμεν, νῶε δὲ αὐτόν, καὶ τὴν ἐπὶ τῇ κιβωτῷ σωτηρίαν καὶ ἀπόρρητον οἰκονομίαν. γεγέννηται τοίνυν ὁ νῶε διὰ λάμεχ, οὐχὶ τοῦ πεφονευκότος ἄνδρα τε καὶ νεανίσκον, ἀλλ' ἐξ ὁμωνύμου τοῦ διὰ σήθ. ἀμφοῖν γὰρ καὶ ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς χριστὸς ἐξ ὧν, ἀξίους μὲν διὰ τοὺς πρὸς, ἐξ ὧν πεποιηκότας ὁ λαοῦ τοῦ λάμεχ, καὶ ὁμογνωμονοῦντας τῷ φονευτῇ, ὁμώνυμος δὲ ἤδη καὶ τοῦ φονευτοῦ. εἴρηται δέ που πρὸς Ἰουδαίους παρὰ χριστοῦ. Ἵνα

τῶν προφητῶν οὐκ ἀπέκτειναν οἱ πατέρες ὑμῶν, καὶ ὑμεῖς ἀνα-
πληρώσατε τὸ μέτρον τῶν πατέρων ὑμῶν. Καὶ μὴν καὶ διὰ φωνῆς
Ἡσαΐου φησίν. ὅταν τὰς χεῖρας ἐκτείνητε πρός με, ἀποστρέψω
τοὺς ὀφθαλμούς μου ἀφ' ὑμῶν, καὶ ἐὰν πληθύνητε τὴν δέησιν,
οὐκ εἰσακούσομαι ὑμῶν, αἱ γὰρ χεῖρες ὑμῶν αἵματος πλήρεις.
Καὶ ἐν δεκάτῃ μὲν τῇ ἐξ Ἀδὰμ ὁ Νῶε, γέγονε δὴ πάλιν ὡς ἐν ἐσχάτῳ
τε καὶ ἐνδεκάτῳ καιρῷ γεγέννηται κατὰ σάρκα, καὶ ὁ τῆς ἐφ' ἡμῶν
οἰκονομίας ἀρχηγός. τοῦτο δ' ἂν μάθοις ὧδε ἔχειν τὸ ἀληθές, ὅτι
πάντη τε καὶ πάντως ἐρεῖς, ἀπό γε τῶν ἱερῶν γραμμάτων ἀνα-
πεπεισμένος. ὁ γάρ τοι τοὺς ἐργάτας τῷ ἀμπελῶνι μισθούμενος
ἐν ὥρᾳ τῇ ἐνδεκάτῃ, προσπεφώνηκε φησίν, οὗτοι δ' ἂν εἶεν οἱ
ἐξ ἐθνῶν. τί ἑστήκατε ὧδε ὅλην τὴν ἡμέραν ἀργοί; τῶν δ' ἀναφαν-
δὸν εἰρηκότων, ὅτι οὐδεὶς ἡμᾶς ἐμισθώσατο. κέκληκε γὰρ οὐδεὶς
πρὸ τοῦ καιροῦ τῆς ἐπιδημίας εἰς θεογνωσίαν τὰ ἔθνη χερσοῦ
καὶ ἀτελοῦς κεχερσωμένως. ὑπάγετε καὶ ὑμεῖς φησὶν εἰς τὸν ἀμπε-
λῶνα, καὶ ὃ ἐὰν ᾖ δίκαιον δώσω ὑμῖν. Καὶ διὰ μωσέως ὁ νό-
μος ἐν τῷ τοῦ προβάτου σφαγὴν ἀναμένειν τῶν ἑσπερινῶν πρὸς
ἑσπέρας τε καὶ ὑπὸ λύχνους ἤδη τελευτῶντα πρὸς τὸ λήγειν. οἱονεὶ
γάρ πως ἐπ' αὐταῖς ἤδη δυσμαῖς ἥκοντος τοῦ καιροῦ, μονονουχὶ
δὲ καὶ συνεσταλμένου λοιποῦ τοῦ παρόντος αἰῶνος, γέγονεν ἄνθρωπος ὁ
μονογενὴς τοῦ θεοῦ λόγος, ὁ τὴν ὑπὲρ πάντων ἀνατλὰς σφαγήν, ποινῆς
καὶ δίκης ἐλευθερῶν, καὶ παντὸς τοῦ τοιοῦδε λήμματος ἀπο-
τάττων ἡμᾶς τοὺς πεπιστευκότας, ὧν τύπος γάρ ἐστιν ὁ κατὰ ἀλήθειαν
Νῶε, τουτέστιν ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ ἀνάπαυσις, ἑρμηνεύεται γὰρ
ὧδε τὸ ὄνομα. δεδικαιώμεθα γὰρ κατὰ τὰς γραφάς, οὐκ ἐξ
ἔργων δικαιοσύνης, ὧν ἐποιήσαμεν ἡμεῖς, ἀλλὰ κατὰ τὸ πολὺ αὐ-
τοῦ ἔλεος. γέγονε τοίνυν ἡμῖν τοῖς πεπιστευκόσι δικαιοσύνη-
τε, καὶ μὴν καὶ ἀνάπαυσις, ὃ γάρ ἐστιν ἀληθές, ὡς μεμαθήκαμεν

Esaias

Noe X Typus.

Locus Evangelij de his q[ui] hora vndecima conducunt[ur]

Verus Noe X

Passio Christi

Cyri. in Gene

Christus verus Noe

Esaias

Bonorum Coelestium ubertas quae ex passione Christi provenit.

τέτρωται διὰ τὰς ἀνομίας ἡμῶν, καὶ διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν
μεμαλάκισται, τῷ μώλωπι αὐτοῦ ἡμεῖς ἰάθημεν, καὶ Κύριος παρέδωκεν
αὐτὸν ταῖς ἁμαρτίαις ἡμῶν κατὰ τὴν τοῦ προφήτου φωνήν.
Χριστοῦ οὖν παθόντος ὑπὲρ ἡμῶν σαρκί, μακάριοι καὶ ἀξιοζήλωτοι.
καὶ τί γάρ; οὐχὶ τῶν τοιῶνδε μετακαλούμεθα, καὶ τῶν οὕτω
χαρισμάτων κατατρυφῶμεν, καὶ καταπλουτοῦμεν τὴν μέθεξιν,
καὶ τὸ δυσαχθὲς τῆς ἁμαρτίας ἀποβαλόντες φορτίον, ἀνιέμεθα
λοιπὸν εἰς εὐθυμίαν πνευματικήν; ἐκάλει γὰρ ἡμᾶς εἰς τοῦτο λέγων
αὐτός· δεῦτε πρός με πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι
κἀγὼ ἀναπαύσω ὑμᾶς. ἄρατε τὸν ζυγόν μου ἐφ' ὑμᾶς, καὶ μά-
θετε ἀπ' ἐμοῦ ὅτι πρᾶός εἰμι καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ, καὶ
εὑρήσετε ἀνάπαυσιν ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν. ὅτι γὰρ ἔμελλεν ἀνα-
παύσειν ἡμᾶς ὁ Χριστός, καὶ ὁ ἀρχάγγελος Γαβριὴλ προανεφώνει τῇ ἁγίᾳ
παρθένῳ λέγων, μὴ φοβοῦ Μαριάμ, εὗρες γὰρ χάριν παρὰ τῷ Θεῷ.
καὶ ἰδοὺ συλλήψῃ ἐν γαστρὶ καὶ τέξῃ υἱόν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνο-
μα αὐτοῦ Ἰησοῦν, αὐτὸς γὰρ σώσει τὸν λαὸν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν
αὐτῶν. καὶ μὴν καὶ οἱ θεσπέσιοι προφῆται τὴν δι' αὐτοῦ γενη-
σομένην ἀνάπαυσιν προανεφώνουν ἑκασταχοῦ. ὁ μὲν γὰρ

Propheta

ἔφασκε, θάρσει Σιών, μὴ παρείσθωσαν αἱ χεῖρές σου, Κύριος ὁ Θεός σου

Esaias

ἐν σοί, δυνατὸς σώσει σε, καὶ ἀνακαινιεῖ σε ἐν τῇ ἀγαπήσει αὐτοῦ.
Ἡσαΐας δὲ αὖ μονονουχὶ καὶ ἐν ὄψει λοιπὸν ἐποιεῖτο λέγων,
ἰσχύσατε χεῖρες ἀνειμέναι καὶ γόνατα παραλελυμένα, παρα-
καλέσατε οἱ ὀλιγόψυχοι τῇ διανοίᾳ, ἰσχύσατε, μὴ φοβεῖσθε, ἰδοὺ
ὁ Θεὸς ἡμῶν, ἰδοὺ Κύριος μετὰ ἰσχύος ἔρχεται καὶ ὁ βραχίων αὐτοῦ μετὰ
κυριείας. ὡς ποιμὴν ποιμανεῖ τὸ ποίμνιον αὐτοῦ, καὶ τῷ βρα-
χίονι αὐτοῦ συνάξει ἄρνας, καὶ τὰς ἐν γαστρὶ ἐχούσας παρακα-
λέσει. γέγονε τοίνυν ἡμῖν δικαιοσύνη τε καὶ ἀνάπαυσις ὁ Χριστός,
σέσωκε δὲ ἡμᾶς καὶ ἀπὸ τῆς γῆς ἧς κατηράσατο Κύριος ὁ Θεός. ταύτην γὰρ

(c) Real Academia de la Historia

ι. ζ

ἡμῖν ἐπὶ Νῶε προφητεύων ἔφασκεν ὁ Λάμεχ. ἔστι δὲ οὐκ ἀμφίλογον, ὅτι τὰ ἐν Ἀδὰμ παραβάσεως τὰ ἐγκλήματα καταλέλυται πάλιν ἐν Χριστῷ. γέγονε γὰρ ὑπὲρ ἡμῶν κατάρα κατὰ τὸ γεγραμμένον, τῆς ἀρχαίας ἀρᾶς ἀπαλλάττων τὴν γῆν. διὰ τοῦτο γὰρ ἅπαντα πρὸς τὸ ἐν ἀρχαῖς ἀνακεφαλαιοῦσθαί φαμεν τὸν Χριστόν, καὶ τὰ μὲν ἀρχαῖα παρῆλθε, γέγονε δὲ τὰ πάντα καινά, καὶ ὅλος ἐν Χριστῷ καινὴ κτίσις. εἰ γὰρ ἐστι δι' αὐτὸν πρὸς Ἀδὰμ διὰ τῆς ὑπακοῆς ἀναπλήττων τὸ τοῦ πρωτοπλάστου ὀλίσθημα, φαμὲν δὲ τὴν ἐν ἀρχαῖς γεγενημένην παρακοήν. ὧδε φρονεῖν ἔδωκεν καὶ ὁ θεσπέσιος Παῦλος, γράφει γὰρ οὕτως· ὥσπερ γὰρ διὰ τῆς παρακοῆς τοῦ ἑνὸς ἁμαρτωλοὶ κατεστάθησαν, οὕτω καὶ διὰ τῆς ὑπακοῆς τοῦ ἑνὸς δίκαιοι κατασταθήσονται οἱ πολλοί. γέγονε δὲ ὁ Χριστὸς ὑπήκοος τῷ πατρὶ μέχρι θανάτου, θανάτου δὲ σταυροῦ. ὥσπερ τοίνυν ἐπάρατος ἦν ἡ γῆ διὰ τὴν ἐν ἀρχαῖς παράβασιν ἐν Ἀδάμ, οὕτω γέγονεν εὐλογημένη διὰ τὴν ὑπακοὴν τοῦ Χριστοῦ. ἐλυτρώσατο δὲ καὶ ἑτέρως ἡμᾶς ἀπὸ τῆς γῆς ἐπαράτου γεγενημένης, καινοὺς γὰρ οὐρανοὺς καὶ καινὴν γῆν κατὰ τὰ ἐπαγγέλματα αὐτοῦ προσδοκῶμεν, καθὰ καὶ ὁ σοφὸς τοῦ Σωτῆρος εἴρηκε μαθητής, ἀνακομίσει δὲ ἡμῶν καὶ τὴν εἰς τὰ ἄνω καὶ εἰς οὐρανοὺς ἀναφοίτησιν, καὶ πρόδρομος ὑπὲρ ἡμῶν εἰσῆλθεν εἰς τὸν οὐρανὸν εἰσεφρήσε γῆν, ἣν κληρονομήσειν ἔφασκε τοὺς πραεῖς, τουτέστι τοὺς τοῖς εὐαγγελικοῖς μαθήμασιν εἰς τὸ πρᾶον παιδαγωγουμένους, εἰ γὰρ ὁ μὲν νόμος ὀφθαλμὸν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ, καὶ ὀδόντα ἀντὶ ὀδόντος, τραῦμα ἀντὶ τραύματος εἰσπράττεσθαι δεῖν τοὺς ἀδικοῦσιν ἐκέλευεν. ἡμῖν δὲ Χριστός, τῷ κοπτόμενον εἰς τὴν δεξιὰν σιαγόνα, στρέφειν αὐτῷ καὶ τὴν ἄλλην. Νῶε τοίνυν γέγονεν ἐκ δεκάτου Ἀδὰμ διὰ Σὴθ καὶ Ἐνώς, ὃς ἤλπισεν ἐπικαλεῖσθαι τὸ ὄνομα κυρίου τοῦ θεοῦ αὐτοῦ, δι' ἁπλῆς οἶμαι καὶ θεοφιλοῦς πολιτείας. γενεαλογεῖται δὲ καὶ ὁ κύριος ἡμῶν

Xˢ nos Liberat peccato Adami

Xˢ ἀνακεφαλαιώσεις
ἀνακαινώσεις

ἴς γὰρ παρὰ τῶν ἄλλων κατ' ἐλάττων ἐξ ἀδὰμ καὶ μέχρις αὐτοῦ τοῦ ἰωσήφ, διάπαντος ὡς ἔπος εἰπεῖν ἀξίου τοῦ τῆς τε ἀκολουθίας ὄντος λόγου, ἀλλὰ φέρε λέγωμεν τὸ δοκοῦν ἡμῖν, καὶ τὴν εἰς ἄλληλα γενομένην ἀνάμιξιν τῶν γενῶν, τοῦτο ἀξίου φημὶ καὶ τοῦ μὴ τοιοῦδε, τουτέστι τοῦ βεβήλου καὶ μιαρωτάτου. ὅνπερ γὰρ τρόπον οἱ ἐξ ἐθνῶν γεγονότες τοῦ ἐπὶ κλήρου, τῆς τῶν ἄνω ἐπιμελοῦντες μεταπεσόντες, οὐ γεγονότες ἐπεστρέψαντο ἔθη, καὶ τοῖς ἐκείνων ἤθεσί τε καὶ νόμοις διαβιοῦν ἡρημένοι, τὴν εἰς παντὸς [illegible] τῶν ἐκβάντων καθαίρουσιν ἀποφορᾷ, οὕτω καὶ οἱ ἐξ αἵματος τοῦ ἰσλ, ἕως μὲν τῆς ἀξιοπρεποῦς πολιτείας ἐργάται, καὶ [illegible] εὐσεβείας ἀεὶ [illegible] μεμελετηκότες, πάντα μὲν ἀπεσπούδαζον φαυλότητος τρόπον, ἀπηξίουν τε παντελῶς ὡς [illegible] αὐτοῖς τῆς εὐκλεοῦς πολιτείας [illegible] τὰ αὐχήματα. ἐπειδὴ δὲ τοῖς ὁμοίοις ἔθνεσιν συμπλέκονται, καὶ τοῖς διαβεβηλωκόσι τὸ χρῆμα τοῦ νόμου, ἀναπιμπλάμενοι τῆς [illegible] τῆς ἐνούσης αὐτοῖς βδελυρίας, ὑπέπεσόν τε ἐλαφροὶ λίαν. καὶ [illegible] οὐχὶ τῶν ἀνωτάτω κακῶν νοσοῦντες ἡλίσκοντο; καὶ [illegible] τὰ μὲν γὰρ ἔθνη [illegible] καὶ [illegible] λατρεύοντα παρὰ τὸν κτίσαντα καὶ ποιητήν, καὶ εἰς πολύθεον πλάνην ἀπονενευκότα, τῇ πρὸς τοὺς [illegible] τὰς τῶν δαιμόνων ἀγέλας [illegible] μην. ὁ δὲ ἀνωτάτω καὶ ἐκ πρώτων ἄξιος ἰσλ, [illegible] παντελῶς ἐποιεῖτο λόγον τὴν ἀπόστασιν. τοιγαροῦν διὰ φωνῆς ἁγίας φησὶ πρὸς αὐτούς.

Hier: „ ἀπέλθετε εἰς νήσους χεττιεὶμ καὶ ἴδετε,
„ καὶ εἰς κηδὰρ ἀποστείλατε, καὶ νοήσατε σφόδρα καὶ ἴδετε εἰ
„ γέγονε τοιαῦτα, εἰ ἀλλάξονται ἔθνη θεοὺς αὐτῶν, καὶ οὗτοι οὐκ
„ εἰσὶ θεοί, ὁ δὲ λαός μου ἠλλάξατο τὴν δόξαν αὐτοῦ, ἐξ ἧς οὐκ
„ ὠφεληθήσονται. ἐξέστη ὁ οὐρανὸς ἐπὶ τούτῳ, καὶ ἔφριξεν ἐπὶ

(c) Real Academia de la Historia

ἐπιπλέον λέγει κύριος, ὅτι δύο καὶ πονηρὰ ἐποίησεν ὁ λαός μου,
ἐμὲ ἐγκατέλιπον πηγὴν ὕδατος ζῶντος, καὶ ὤρυξαν ἑαυτοῖς λάκ-
κους συντετριμμένους, οἳ οὐ δυνήσονται ὕδωρ συνέχειν. καὶ
πάλιν. ὅτι κατ᾽ ἀριθμὸν πόλεών σου ἦσαν θεοί σου ἰούδα, καὶ
κατ᾽ ἀριθμὸν διόδων τῆς ἱερουσαλὴμ ἔθυον τῇ βάαλ. ἵνα τί λαλεῖτε
πρός με; πάντες ὑμεῖς ἠνομήσατε, καὶ πάντες ὑμεῖς ἠσε-
βήσατε εἰς ἐμὲ λέγει κύριος. Καθόλου γὰρ εἰς τοῦτο σκοπὸν τῶν
λογισμῶν, μᾶλλον δὲ καὶ ἐγχειρημάτων, ὡς Ἰουδαίοις μὲν ἐπι-
μέμφεσθαι πλανωμένοις ἔτι. ἐπειδὴ δ᾽ ἔμελλε, καὶ τὸ δυσ-
εὐθὺς τῆς ἰουδαίων λατρείας ἀποσημαίνεσθαι τοῖς τρέφουσι
τὰ σωματικά, τὴν ἐν ὁδοῖς περιτομὴν καὶ τὰς ἐπὶ τῶν θυ-
σίας, ἀνάθημα τοῖς ἀκαθάρτοις δαίμοσι τὰ ἐκ τῶν ἡγιασμένων
ἀποφέροντα λαῶν, καὶ τοῦτο οἶμαι ἐστὶ τὸ διὰ φωνῆς προφήτου
περὶ αὐτῶν εἰρημένον, ὅτι τέκνα ἀλλότρια ἐγεννήθησαν αὐτοῖς. Esai
συναφθέντα τῷ γένει τῷ πρὸς τὸ χεῖρον καταφερομένου λοιπὸν
τὸ διαφθειρομένους, καὶ ὅτι ἥκει εἰς ποιότητα καὶ διαφορὰν
γνώμης τε καὶ τρόπου, τὸ μὲν καὶ ἐθνῶν συνανεμιγμένων εἰς
ἕν, τό τε ἰσραὴλ καὶ τῶν ἐθνῶν ὀλέθρου ἀπάντων τῶν ὄντων ἐπὶ τῆς
γῆς ὁ τῶν ὅλων δημιουργὸς εἰκότως κατεψηφίζετο, ἤμελλε τότε δὲ
τῇ ἐμφύτῳ κεχρημένος, οὐκ εἰς τὸ πλῆθος τῆς ἁμαρτίας αὐτῶν
ἐποιεῖτο τὴν ὀργήν. ἵνα δὲ μὴ εἰσάπαν καταφθαρῇ τὸ ἐπὶ γῆς
γένος, τὸν ὡς ἐν πᾶσι δικαιότατον καὶ τὸν δι᾽ ὕδατος ἀφανισμοῦ προ-
ανέδειξε διὰ νῶε, τούτῳ τε γέγονεν ἄδεια, καὶ τοῖς αὐτοῦ συνανα-
στᾶσι ὁμογενεῖς καὶ τὸ ἐπεσφραγισμένον, ὁ ἀληθὴς ἐστι νῶε, ἐπεὶ X̄ verus Noe
καὶ ὡς ἐν τύπῳ τῆς ἐν ἀρχῇ ἐκείνης κατὰ διαβολὴν κιβωτοῦ
μονογενὴς καὶ ἔπηξε τὴν ἐκκλησίαν, εἰς ἣν οἱ εἰσπεπορευ-
μένοι τὸν ἐπιρρέοντα τοῦ κόσμου διαδέξασθαι κατακλυσμὸν διέφυγον. οὕτω
καὶ ὁ θεσπέσιος παῦλος τὸ ἐπὶ τῆς κιβωτοῦ μυστήριον διερμηνεύ-

Arca Noe explicat à D. Paulo.

χρόνων. πίστει χρηματισθεὶς Νῶε, κατεσκεύασε κιβωτὸν εἰς
σωτηρίαν τοῦ οἴκου αὐτοῦ, εἰς ἣν ὥς που καὶ Πέτρος φησὶν ὀλίγοι,
τουτέστιν ὀκτὼ ψυχαὶ διεσώθησαν δι' ὕδατος, ὃ καὶ ἡμᾶς ἀν-
τίτυπον νῦν σώζει βάπτισμα, οὐ σαρκὸς ἀπόθεσις ῥύπου,
ἀλλὰ συνειδήσεως ἀγαθῆς ἐπερώτημα εἰς θεόν. τίνα δὴ οὖν ἄρα
τρόπον ἡ κιβωτὸς διετυποῦτο; τριακοσίων πήχεων φησὶ ποι-
ήσεις τὸ μῆκος τῆς κιβωτοῦ, καὶ τὸ εὖρος πεντήκοντα, ὕψος δὲ τρια-
κοντα, ἐπισυνάγων ποιήσεις τὴν κιβωτόν, καὶ εἰς πῆχυν συν-
τελέσεις αὐτὴν ἄνωθεν. ὅτι δὲ τὸ Χριστοῦ μυστήριον ὑποσημαίνει
ἂν εἴη καὶ λίαν ἀμυδρῶς ὅτῳ δὲ καὶ διασκοπεῖν, πάνυ τοι σαφὲς
ἂν γένοιτο καὶ μάλα ἑτοίμως, τοῦ θεσπεσίου Παύλου γράφοντος
τοῖς ἐν πίστει δεδικαιωμένοις, ὡς ἀδιάλειπτον περὶ αὐτῶν ποι-
οῖτο τὴν προσευχήν, ἵνα ἐξισχύσωσι καταλαβέσθαι σὺν πᾶσι
τοῖς ἁγίοις. τί τὸ πλάτος καὶ μῆκος καὶ ὕψος καὶ βάθος, γνῶ-
ναί τε τὴν ὑπερβάλλουσαν τῆς γνώσεως ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ. τίς οὖν
ἄρα ἐστὶ τῆς κιβωτοῦ μέτρων ὁ λόγος; [illegible] καὶ ὅρου
[illegible] εἴδους ὀρθὴ καὶ ἀπηρτισμένη δήλωσις, καὶ τὸ μὲν ἑ-
[illegible] τὸ ἀριθμοῦ ἔχον, καὶ τὸ εἰς πᾶν οἰονεὶ παντέλειον. τοῦτο γὰρ
ἡμῖν ὡς ἐν γε δὴ τοῖς προκειμένοις ἀριθμοῖς ὑποδηλούμενον
καταθεῖτ' ἄν, ἐκεῖνο διενθυμούμενος, ὡς ἔστιν ἔθος τῇ θεο-
πνεύστῳ γραφῇ τοὺς τὴν ἀνόπιν ἔχοντας ἀνακύκλησιν ἀρι-
θμοὺς τελειότητος ποιεῖσθαι σύμβολον, οἷον δὴ τί φημι, ἀρ-
χομένη μὲν γὰρ ἐκ πρώτης ἡ ἑβδομάς, ἐν σαββάτῳ ἀναπαύ-
εται κατὰ τὴν ἑβδόμην. εἶτα πάλιν ἀριθμοῦμεν τὸ ἐφεξῆς,
ἀπὸ πρώτης ἀρχόμενοι μέχρι πάλιν ἑβδόμης. ὁμοίως εἰς
ἀριθμὸν ἰόντες τὸν δέκα, πάλιν ἐκ πρώτης τὸ ἐφεξῆς δεκάδος
ἀρχόμεθα. κατὰ τὸν ἴσον δὲ τοῦτον τρόπον τε καὶ λόγον συνεκεῖνο
καὶ ὁ τέλειος ἐν τελείῳ ἀριθμός, τουτέστιν ὁ ἑκατὸν ἐκ δεκά-

λων δέκα, καὶ ἀνακύκλησιν ἔχων καὶ ἀναδρομὴν τὴν εἰς μο-
νάδα πάλιν, ὅπερ ἔφην τελειότητος σύμβολον τῆς ἀγαθῆς θείας γρα- : δω
φῆς. πᾶς ἀριθμὸς ἀνάπτυξιν ὥσπερ ἰὼν, μετὰ τὸ εἰς πέρας ἥκειν τὸ
αὐτῷ πρέπον τελειούμενον. ὅθεν τύπῳ τῆς ἁγίας κιβωτοῦ τὸ
πεντήκοντα ὡς ἐν τρισὶ πήχεων ἑκατοντάσι, τὸ δὲ γὰρ μῆκος
τῆς κιβωτοῦ. ὅτι δὲ δείξειν ἰσοῖ οὕτως εἴπωμεν τελειότης τελειοτήτων
ἡ ὡς ἐν μονάδι τριάδος, ὑπεμφαίνεται αὐτὸ εὖρος εὖ μάλα ὑπὸ
πήχεις τοὺς πεντήκοντα, τοῦτ' ἔστιν ὡς ἐν ἑβδομάσιν ἑπτὰ, προσ-
συνεζευγμένης αὐταῖς καὶ μονάδος, διὰ τὸ μίαν εἶναι θεότητος φύσιν.
καὶ αὐτὸ δὲ τὸ ὕψος οὐχ ἧττον ἡμῖν ἡ τοιαύτη ὠδίνει τὴν ἔννοιαν,
ἀποπερατοῦται μὲν γὰρ εἰς πήχεων δεκάδα τρίτην, εἰς ἕνα δὲ διὰ τοῦ
ὑπερκειμένου τε καὶ ἄνω τέλω καταλήγει πάλιν. τριάκοντα-
γάρ φησι πήχεων τὸ ὕψος αὐτῆς, καὶ εἰς ἕνα πῆχυν συντελέσεις
αὐτήν. εὐρυνομένη γὰρ ὥσπερ εἰς τρεῖς ὑποστάσεων καὶ μονὴν καὶ
προσώπων διαφορὰς ἡ ἁγία τριάς, εἰς μίαν θεότητος οἱονεὶ συ- : ἰδικῶν
στέλλεται φύσιν. Ἕλληνες μὲν γὰρ τὴν εἰς πολύθεον πλάνην τεμό-
ντες ὁδὸν, ἡμεῖς δὲ πατέρα, καὶ υἱὸν καὶ ἅγιον πνεῦμα, κατα-
λογιζόμενοί τε καὶ τιθέντες ἀληθῶς ἐν ὑποστάσεσιν ἰδικαῖς, ἑνό-
τητι φύσεως στεφανοῦν εἰδόμεθα, καὶ τῆς οὐσίας ταυτότη-
τι συνερείδοντες, μονονουχὶ καὶ εἰς ἕνα πῆχυν τὴν μακρὰν καὶ
εὐρεῖαν καὶ μέντοι καὶ ὑψηλὴν συντελοῦμεν κιβωτόν. ἀναβιβάζει
τοιγαροῦν ἡμᾶς ἐν πίστει Χριστός, καὶ ὥσπερ εἰς κιβωτὸν εἰσοικίζει
τὴν ἐκκλησίαν, ἐν ᾗ γεγονότες, ὑπερνηχόμεθα μὲν τὸ θανατοῦν τὸ
κῦμα, διαδιδράσκομεν δὲ τὸν ἐπὶ τῇ συντελείᾳ τοῦ κόσμου,
συνέσται γὰρ ἡμῖν ὁ δίκαιος Νῶε, τοῦτ' ἔστι Χριστός. ἄξιον δὲ οἶμαι πο-
λυπραγμονῆσαι λεπτῶς τίνας αἰνίττοιτο τάχα οἱ τοῦ Νῶε συνεισ-
ελθόντες εἰς τὴν κιβωτόν, καὶ τὴν διὰ πίστεως τε καὶ ὕδατος σω-
τηρίαν ἀποκερδαίνοντες. γέγραπται τοίνυν ὅτι εἰσῆλθε Νῶε εἰς

(c) Real Academia de la Historia

τὴν κιβωτόν, καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ, καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ, καὶ αἱ γυναῖκες
τῶν υἱῶν αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ εἰς τὴν κιβωτόν, ζῶα εἰσκεκόμικε
δὲ τούτοις καὶ ἀπὸ παντὸς ζώου καὶ τῶν πετεινῶν, ἑπτὰ μὲν τῶν
καθαρῶν, ἀνὰ δύο δὲ αὖ τῶν ἀκαθάρτων. ἐδόκει γὰρ οὕτω θε-
σμοθετεῖν τῷ θεῷ. ὀνόματα δὲ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ, σήμ, χάμ, ἰάφεθ.
διερμηνεύεται δὲ ὁ μὲν σήμ, φύτευμα καὶ τέλειος, θερμασία δὲ
ὁ χάμ, καὶ πλατυσμὸς ὁ ἰάφεθ. σεσώσμεθα γὰρ ἐν Χριστῷ διὰ πί-
στεως οἱ ἐξ ἀτελοῦς ὥσπερ πολιτείας ἀνατείνομεν, εἰς τὴν τῆς εὐαγ-
γελικῆς παιδεύσεως τελειότητα καθάπερ τινὰ μόσχια πεφυ-
τευμένοι λεπτά. τοῦτο γάρ τοι καὶ ὁ θεσπέσιος δαυΐδ, τοῖς μὲν τῶν ἰου-
δαίων λαοῖς τὴν ἐν Χριστῷ δικαίωσιν οὐ προσιεμένοις ἐπιτιμᾷ
λέγων. ἠγάπησας κακίαν ὑπὲρ ἀγαθωσύνην, ἀδικίαν ὑπὲρ τὸ
λαλῆσαι δικαιοσύνην. ἠγάπησας πάντα ῥήματα καταποντι-
σμοῦ, γλῶσσαν δολίαν. δεδυσφημήκασι γὰρ ἀκαθέκτως εἰς
τὸν υἱόν. διὰ τοῦτο φησὶν ὁ θεὸς καθελεῖ σε εἰς τέλος. ἐκτίλαι σε καὶ
μεταναστεύσαι σε ἀπὸ σκηνώματός σου, καὶ τὸ ῥίζωμά σου ἐκ
γῆς ζώντων. περὶ δὲ τῶν ἠγαπηκότων τὴν ἐν Χριστῷ δικαίωσιν καὶ
ζωήν. πεφυτευμένοι ἐν τῷ οἴκῳ κυρίου, ἐν ταῖς αὐλαῖς τοῦ θε-
οῦ ἡμῶν ἐξανθήσουσι. ὅτι δὲ οὐ διὰ τοῦ θείου πυρὸς καὶ νοητοῦ,
καὶ οἱονεὶ τῆς διὰ πνεύματος θερμασίας ἐνήργηκεν εἰς ἡμᾶς τὴν παρ'
ἑαυτοῦ χάριν ὁ ἐμμανουήλ, πιστώσεται μὲν καὶ ὁ θεσπέσιος
παῦλος, τῷ πνεύματι ζέοντας ὁ ἐκάλει θέλων τοὺς ἐν ἁγιασμῷ κε-
κλημένους. οὐδὲν δὲ ἧττον ἡμᾶς ἐμπεδοῖ καὶ ὁ σοφὸς ἰω-
άννης λέγων. ἐγὼ μὲν βαπτίζω ὑμᾶς ἐν ὕδατι εἰς μετάνοιαν,
ὁ δὲ ὀπίσω μου ἐρχόμενος ἰσχυρότερός μου ἐστί, οὗ οὐκ εἰμὶ
ἱκανὸς τὰ ὑποδήματα βαστάσαι, αὐτὸς ὑμᾶς βαπτίσει ἐν
πνεύματι ἁγίῳ πυρί. ἀποψύχεται μὲν γὰρ ἡ τῶν ἰουδαίων ἀγάπη
διὰ τὸ πληθυνθῆναι τὴν ἀνομίαν παρ' αὐτοῖς κατὰ τὸ γεγραμμένον.

(c) Real Academia de la Historia

θερμοῦ δὲ λίαν καὶ πρὸς τοῦτο τὸ ῥῆμα, τίς γάρ τι φησίν, τίς
ἡμᾶς χωρίσει ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ χριστοῦ, θλῖψις, ἢ στενοχωρία, ἢ
λιμός, ἢ διωγμός, ἢ γυμνότης, ἢ κίνδυνος, ἢ μάχαιρα; οὐκοῦν
τῶν ζεόντων τῷ πνεύματι τύπος ἂν γένοιτο καὶ μάλα σαφὴς ὁ χωρῶν,
ὃς ποιεῖ τὴν θερμασίαν. ὅτι δὲ καὶ εἰς πλατυσμὸν καρδίας ἀπο-
κινούμεθα τῆς ἐν νόμῳ ζωῆς τὴν θλῖψιν ἐκβαίνοντες, ὑπεμφαί-
νει ἂν ὁ θεὸς ἡμῖν ἰάφεθ, εἰς πλατυσμὸν μεθορμιζόμενος. Esa
ἰουδαίοις τε γὰρ προσεφώνει τὸ διὰ φωνῆς ἠσαΐου. ἀκούσατε
λόγον κυρίου ἄνδρες τεθλιμμένοι, οἱ ἄρχοντες τοῦ λαοῦ τοῦ ἐν ἱερουσαλήμ. Esai
καὶ πάλιν. μάθετε ἀκούειν στενοχωρούμενοι. ἐκβεβηκὼς δὲ
ὁ παῦλος τὴν ἐν νόμῳ στένωσιν, προσπεφώνηκε τοῖς τῶν ἐθνῶν πε-
πιστευκότων. τὸ στόμα ἡμῶν ἀνέῳγε πρὸς ὑμᾶς κορίνθιοι, ἡ
καρδία ἡμῶν πεπλάτυνται, οὐ στενοχωρεῖσθε ἐν ἡμῖν, στενοχω-
ρεῖσθε δὲ ἐν τοῖς σπλάγχνοις ὑμῶν, τὴν δὲ αὐτὴν ἀντιμισθίαν ὡς τέκνοις
λέγω. πλατύνθητε καὶ ὑμεῖς, μὴ γίνεσθε ἑτεροζυγοῦντες ἀπί-
στοις. ἠκολούθουν γὰρ ἔτι τοῖς ἰουδαίων ἐν σχήμασι, καὶ ἀνοή-
τοις εἰκαιοβουλίαις. ψάλλει δέ που καὶ ὁ δαβὶδ πρὸς τὸν τῶν ὅλων
σωτῆρα χριστόν, ὡς ἐκ προσώπου τοῦ νέου λαοῦ καὶ ἐν χριστῷ. ὁδὸν ἐντολῶν
σου ἔδραμον, ὅταν ἐπλάτυνας τὴν καρδίαν μου. πεπλάτυνται
γὰρ ἡμῶν ὁ νοῦς εἰς σοφίαν, ἐνοικιζομένου τε καὶ ὠκισμένου ἐν
ταῖς ἁπάντων ψυχαῖς διὰ πνεύματος τοῦ ἐμμανουήλ, τοιοῦτοι δὲ ὄντες
οἱ ἐν χριστῷ διὰ πίστεως. ὅτι δὲ πλείστη μὲν ἡ τῶν ἐν πίστει δεδικαι-
ωμένων καθαρωτάτη πληθύς, μείων γε μὴν ἡ ἐξ ἰουδαίων,
ἀναμαθόντες ἂν ἐνθένδε ἀμογητί. εἰσελαύνεται γὰρ ἐν τῇ κιβωτῷ τὰ
ἐκ τῶν καθαρῶν εἰς ἑπτὰ μὲν ζῴων, ἀνὰ δύο δὲ αὖ τὰ ἐκ τῶν
ἀκαθάρτων, τουτέστι τῶν κεκοσμημένων ἰουδαίων, σέσωσται γὰρ
τὸ καταλειμμα κατὰ τὴν τοῦ προφήτου φωνήν. πλὴν ὅτι καταλή-
μως ἐπανίστασθαί τε καὶ ἀποφοιτᾶν τῆς πίστεως ἔμελλον λεγ...

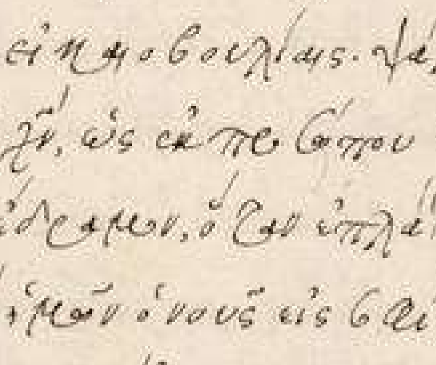

κόραξ

τῷ ἐξ αἵματος Ἰσραήλ, ὑποτύπου πάλιν. ἀπέστειλε γάρ φησιν ἐκ
τῆς κιβωτοῦ τὸν κόρακα, ἰδεῖν εἰ κεκόπακε τὸ ὕδωρ, ὁ δὲ οὐχ
ὑπέστρεψεν. ἐναπνίγη δὲ οἶμαι τοῖς ὕδασιν ἠρεμοῦσι καὶ στά-
σιν οὐχ εὑρηκώς. οὐκοῦν ὁ τῆς πίστεως ἀπολιπὼν τὸν ζυγὸν καὶ
ἀπονοσφίζεται πάντως πρόξενον ἀπωλείας. οὕτω καὶ ὁ μα-
κάριος Παῦλος τοῖς μετὰ τὴν πίστιν ἐν νόμῳ τελειουμένοις,
ἤγουν οἰηθεῖσιν ἔσεσθαι τελείοις, κατηργήθητε φησὶν ἀπὸ Χριστοῦ,
οἵτινες ἐν νόμῳ δικαιοῦσθε, τῆς χάριτος ἐξεπέσατε, ἡμεῖς γὰρ
πνεύματι ἐκ πίστεως δικαιοσύνης ἀπεκδεχόμεθα. ἄθρει δὲ ὅπως

Iudaei apostatae

ἐκ τῶν ἀκαθάρτων πτηνῶν ὁ κόραξ ἀποσταλείς. ἦσαν γὰρ ἐξ Ἰου-
δαίων οἱ μὲν τὴν ἐν Χριστῷ δικαίωσιν ἀνόπιν ἰόντες ἐπὶ τὰς τοῦ
νόμου σκιάς, καὶ περὶ αὐτῶν οἶμαί που καὶ ὁ σοφὸς Ἰωάννης
γράφει. ἐξ ἡμῶν ἐξῆλθον, ἀλλ᾽ οὐκ ἦσαν ἐξ ἡμῶν. εἰ γὰρ ἦσαν
ἐξ ἡμῶν, μεμενήκεισαν ἂν μεθ᾽ ἡμῶν. λέγοντος δὲ καὶ τοῦ πνεύματος
ἐναργῶς, ὅτι ἐν ὑστέροις ἀποστήσονταί τινες τῆς πίστεως, προσέχον-
τες πνεύμασι πλάνης. ὅρα καὶ τοῦδε σαφῶς τοῦ τύπου διαγνῶ-
γεγλυμμένον. ἀπέστειλε μὲν γὰρ πρῶτον καὶ δευτέραν περιστε-
ρὰν κατασκεψομένας ὥσπερ εἰ ἐν ὑψίστοις γέγονεν ὁ κατα-
κλυσμός, ἡ δὲ ὑπενόστησεν ὡς εἰς καλιὰν εἰς τὴν κιβωτόν, καὶ

Columba.

κάρφος ἔχουσα μικρὸν ἐν τῷ στόματι αὐτῆς καθὰ γέγραπται, φύλ-
λον δὲ τὸ τῆς ἐλαίας ἦν. ἀποστέλλονται μὲν γὰρ οἱ ἅγιοι παρὰ Χριστοῦ κα-
τασκεψόμενοι τὸν κόσμον καὶ τοὺς ἐν αὐτῷ, ὑπονοστοῦσι δὲ
ὡς παρακαλοῦντες εἰρήνην. τοῦτο γὰρ οἶμαι πλαγίως ὑποδηλοῦ-
τὸ ἐν στόματι κείμενον τῆς περιστερᾶς τὸ τῆς ἐλαίας φύλλον, σύμβολον
γὰρ εἰρήνης ἐναργῶς ἐστὶ τὸ φυτόν. τελειοῦνται μὲν οὖν οἱ ἐν πίστει
κεκαθαρμένοι, καὶ ὡς ἐν περιόδῳ πολιτείας εὐαγγελικῆς
ἀπολαύοντες ἀγαθῶν. πλὴν ὅτι καὶ ἐξ αὐτῶν ἀποστάντες τινες-
ἐν ἀγάπαις καὶ σοῖς καταστρέφουσιν ἀρετῶς, ἐμφανίζουσιν ὁ τύπος.

(c) Real Academia de la Historia

πεδίον γὰρ καὶ ἄλλως τὴν πέμπτην πεπιστευκότες, καὶ οὐκ ἔτι μέλλοντες τὴν ὑποστροφήν, ἀπομεμενήκασι γάρ· ὑπολωφήσαντος τοῦ κατακλυσμοῦ, κεκάθικεν ἡ κιβωτὸς ἐπὶ τὰ ὄρη Ἀραράτ, ἑρμηνευομένου τὴν μαρτυρίαν καταβάσεως. ὑψηλὰ γὰρ ὥσπερ τὸ οἱονεί πως ἐν ὄρεσι διὰ τὸ τῆς εὐαγγελικῆς πολιτείας ὑπερανεστηκὸς οἱ ἐν Χριστῷ διὰ πίστεως, τὸν ἄνωθεν καὶ ἐξ οὐρανοῦ καταβεβηκότα θεῖον λόγον τοῖς ἅπανταχοῦ κηρύττοντες, οἷς καὶ αὐτὸς ἐπιφωνεῖ θεὸς διὰ προφήτου φωνῆς· γένεσθέ μοι μάρτυρες, κἀγὼ μάρτυς λέγει κύριος ὁ θεός, καὶ ὁ παῖς ὃν ἐξελεξάμην. Esaias

Ἀνωτέρω δὴ οὖν τοῦ ἐν κόσμῳ γεγενημένους τῶν ἐν Χριστῷ τὰ αἰτήματα, γεγονὼς ὁ θεὸς καὶ ἀρχιερεὺς ἡμῶν ὁ Ἐμμανουήλ, διδοὺς τὴν προσαγωγὴν ἐγκεκαμμένην πρὸς τὸν πατέρα καὶ θεόν, καὶ ἀνακαινίζων μὲν πρὸς τὸ ἐν ἀρχῇ, λελυμένους τῆς ἀρᾶς τῆς ἐπὶ τοῦ πρωτοπλάστου φημί. ὅρα δὴ τοῖς ἐφεξῆς γεγραμμένοις ἐμβαλών. ἐπειδὴ γὰρ ἐξηράνθη φησὶν ἡ γῆ, ἐξῆλθεν ὁ Νῶε ἐκ τῆς κιβωτοῦ, καὶ πάντες οἱ σὺν αὐτῷ, καὶ ᾠκοδόμησε φησὶ θυσιαστήριον τῷ θεῷ, καὶ ἔλαβεν ἀπὸ πάντων τῶν κτηνῶν τῶν καθαρῶν, καὶ ἀπὸ πάντων τῶν πετεινῶν τῶν καθαρῶν, καὶ ἀνήνεγκεν ὁλοκαρπώσεις ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, καὶ ὠσφράνθη ὁ θεὸς ὀσμὴν εὐωδίας. καὶ εἶπε κύριος ὁ θεὸς διανοηθείς· οὐ προσθήσω ἔτι καταράσασθαι τὴν γῆν διὰ τὰ ἔργα τῶν ἀνθρώπων. καὶ μετ' ὀλίγα πάλιν. Καὶ εὐλόγησε κύριος ὁ θεὸς τὸν Νῶε καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ καὶ εἶπεν αὐτοῖς, αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε καὶ πληρώσατε τὴν γῆν, καὶ κατακυριεύσατε αὐτῆς, καὶ ὁ τρόμος καὶ ὁ φόβος ὑμῶν ἔσται ἐπὶ πᾶσι τοῖς θηρίοις, καὶ ἐπὶ πᾶσι τοῖς κτήνεσι τῆς γῆς, καὶ ἐπὶ πάντα τὰ ὄρνεα τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἐπὶ πάντα τὰ κινούμενα ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἐπὶ πάντας τοὺς ἰχθύας τῆς θαλάσσης, ὑπὸ χεῖρας ὑμῖν δέδωκα. οὐκοῦν ὅτε γέγονεν ἡμῶν ἀρχιερεὺς ὁ Χριστός,

καὶ προσκομισθησόμεθα δι' αὐτοῦ νοητῶς εἰς ὀσμὴν εὐωδίας τῷ θεῷ καὶ πατρί, ὅτε καὶ εὐμενείας τῆς παρ' αὐτοῦ πλουσίως ἠξιώμεθα, καὶ βεβαίαν ἐσχήκαμεν τὴν ὑπόσχεσιν τοῦ μηκέτι καθ' ἡμῶν ἰσχύσαι τὸν θάνατον. λέλυται καὶ τὰ ἐξ ὀργῆς, οἴχεται δέ που καὶ τὰ ἐκ τῆς ἀρχαίας ἀρᾶς ἐκείνης, ἠλευθερώμεθα γὰρ ἐν χριστῷ. δι' οὗ καὶ μεθ' οὗ τῷ θεῷ καὶ πατρὶ ἡ δόξα, σὺν ἁγίῳ πνεύματι, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν :—

Περὶ τῆς γυμνώσεως τοῦ Νῶε καὶ τοῦ Χάμ :—

λό. β΄.

Συμπεπερασμένων ἁπάντων τῶν ἐπὶ τῇ κιβωτῷ, καὶ πρός γε καὶ τῶν μετὰ τὸν κατακλυσμόν, γεωπονοῦντος δὲ ἤδη τοῦ Νῶε, ἴωμεν δὴ ἄρα τὰ ἐν αὐτῷ πεπραγμένα περὶ τὸν Χάμ, πολυπραγμονήσων πάλιν ἡμῶν ὁ λόγος, ἀναπείθουσι γὰρ δὴ τοὺς οἱ περὶ ἓν ἑλομένους διαβιοῦν ἐννόμως τε εἰς τοὺς πέλας ἀδελφούς, οὐδὲ τὸ παράπαν ἠμελῆσθαι τὸ ἰσχανοῦ, τὸ δ' ἀμελεῖσθαι σαφῶς ὥς τι τῶν σφαλερωτάτων τὰ κατὰ γνοῦ ὅλως ἐπιμελεῖσθαι αὐτοῖς, καὶ εἰ τοῦ πρέποντος ἔξω φέροιντο τραχύτητος τῆς φύσεως ἀσθενείας ὑπενηνεγμένοι. ὅτι γὰρ σεπτὸν ἀεί πως ἐστὶ τῶν γονέων τὸ χρῆμα, καὶ αὐτὸς ὁ θεῖος ἡμᾶς ἐκπαιδεύει νόμος, προστέταχε γὰρ διὰ τῆς ἐξ ὅλης ψυχῆς καὶ καρδίας τὸν ἐνθέντα καὶ φύσει διαγαπᾶν. τίμα φησὶ τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα, ἵνα εὖ σοι γένηται, καὶ ἔσῃ μακροχρόνιος ἐπὶ τῆς γῆς. ἐν οἴκῳ γὰρ ὥσπερ καὶ ἐμμελοῦσι τοῦ καταλογισθεῖεν αὐτοῖς τὸ γεγεννηκέναι. μνήσθητι γάρ φησιν ὅτι δι' αὐτῶν ἐγεννήθης. τούτοις πάλιν φησίν· ὀφθαλμὸν καταγελῶντα πατρός, καὶ ἀτιμάζοντα γῆρας μητρός, ἐκκόψαισαν αὐτὸν κόρακες ἐκ τῶν φαράγγων. ὅτι τοίνυν καὶ ἐν ἀρᾷ καὶ δίκῃ τὸ μηδὲν οἴεσθαι τιμᾶν πατέρας, καὶ μὴν καὶ αἰδοῦς ἁπάσης ἀξιοῦν, καὶ διὰ τοῦ Χὰμ ἀναμάθοιτ' ἂν καὶ λίαν εὐκόλως. ἦσαν γάρ φησιν οἱ υἱοὶ Νῶε οἱ ἐξελθόντες ἐκ τῆς κιβωτοῦ, Σήμ, Χάμ, Ἰάφεθ. Χὰμ δὲ ἦν πατὴρ

(c) Real Academia de la Historia

χαναάν. τρεῖς οὗτοί εἰσιν οἱ υἱοὶ νῶε, ἀπὸ τούτων διεσπάρησαν ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν. καὶ ἤρξατο νῶε ἄνθρωπος γεωργὸς γῆς, καὶ ἐφύτευσεν ἀμπελῶνα, καὶ ἔπιεν ἐκ τοῦ οἴνου καὶ ἐμεθύσθη, καὶ ἐγυμνώθη ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ. καὶ εἶδε χὰμ ὁ πατὴρ χαναὰν τὴν γύμνωσιν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ ἐξελθὼν ἀπήγγειλε τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ ἔξω, καὶ λαβόντες σὴμ καὶ ἰάφεθ τὸ ἱμάτιον, ἐπέθεντο ἐπὶ τὰ δύο νῶτα αὐτῶν, καὶ ἐπορεύθησαν ὀπισθοφανῶς καὶ συνεκάλυψαν τὴν γύμνωσιν τοῦ πατρὸς αὐτῶν, καὶ τὸ πρόσωπον αὐτῶν ὀπισθοφανές, καὶ τὴν γύμνωσιν τοῦ πατρὸς αὐτῶν οὐκ εἶδον. ἐξένηψε δὲ νῶε ἀπὸ τοῦ οἴνου καὶ ἔγνω ὅσα ἐποίησεν αὐτῷ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ὁ νεώτερος, καὶ εἶπεν, ἐπικατάρατος χαναὰν παῖς, οἰκέτης ἔσται τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ. καὶ εἶπεν, εὐλογητὸς κύριος ὁ θεὸς σήμ, καὶ ἔσται χαναὰν παῖς αὐτοῦ. πλατύναι ὁ θεὸς τῷ ἰάφεθ, καὶ κατοικησάτω ἐν τοῖς σκηνώμασι σήμ, καὶ γενηθήτω χαναὰν παῖς αὐτοῦ. νῶε μὲν γὰρ ἀμπελῶνα πεφυτευκὼς τοῖς οἰκείοις ἐμφορεῖται πόνων, καὶ κάτινος μὲν ἁλοὺς ἴσως ἦν, ἀδόκητον δὲ ... λοινίας ἔγκλημα τὸ ἀνεθέλητον ὑπομείνας γύμνωσιν· οἴκοι δὲ καὶ ἄποπτος ἦν τοῖς πολλοῖς, ὁ δὲ τὰς φρένας οὐκ ἀσφαλής, φημὶ δὴ τὸν χάμ, τὴν θέας τὸ ἀπρεπὲς ἀνοσίου γέλωτος ποιεῖται πρόφασιν, καὶ τοῖς κατακεκλεισμένοις δέ, μονονουχὶ δὲ καὶ ἐπαρμένῳ τῷ φυτεύσαντι, μέθῃ πλεονεκτουμένῳ, καὶ τοῖς ἐξ οἴνου πλάσμασιν ὑπενηνεγμένῳ, ἀλλὰ παρεὶς τὰ τοιάδε, καὶ τὸ εἰς τὸν φυτεύσαντα μῖσος οὐ μετρίως ὀλιγωρῶν, προξενεῖν ἐπείγεται τοῖς ἄλλοις τὴν θέαν, καὶ σκηνὴν ὥσπερ προθεὶς τὸν πρεσβύτην, γελᾶν ἀναπείθει τοὺς ἀδελφούς, οἱ δὲ ἦσαν ἀμείνους τῆς ἐν αὐτῷ δυσβουλίας, καταθειαζόμενοι δὲ τὸ συμβεβηκός, καὶ τὴν θέας τὸ ἀπηχὲς τοῖς περιβλήμασιν ἀφανίζοντες, ἀπόπιν ἐβάδιζον, ἐδόκει γὰρ εὐσεβεῖν αὐτοῖς, καὶ μηρούς-

(c) Real Academia de la Historia

Maledictus Chanaan

αἰδεσάμενοι πατέρα, δι' ὃν καὶ γεγόνασιν. ἐπειδὴ δὲ διεγηγερμένος
ἐν αἰσθήσει τοῦ πράγματος γεγονὼς ὁ πατήρ, ἐπαρᾶται μὲν εὐθὺς
τὸν τοῦ πρέποντος, τὸ δ' εἰς αὐτὸν αἰδοῦς ὑφελκύσαντα τελείως,
καὶ ζυγὸν αὐτῷ τὸν οἰκετικὸν ἐπιτίθησι δικαίως, χαναὰν ὀνομά-
ζων διὰ τοὺς ἐξ αὐτοῦ χαναναίους, οἳ καὶ τὴν δίκην αὐτῷ συμ-
μετρεῖν ἔμελλον, πατέρα γὰρ ἐκόλαζε, εὐλογεῖ καὶ τοὺς τι-
μήσαντας. ἐμφαίνει δ' αὖ αἰνιγματωδῶς καὶ τὸ δὴ πάλιν
τὸ ἐπὶ τοῖς ἰουδαίοις μυστήριον. τρεῖς μὲν γὰρ οἱ παῖδες γεγό-
νασι λαοί, ὅτι ἐν πρώτῳ καιρῷ κατὰ τὸν (?) καὶ ὁ σημ, καὶ μὴν
καὶ ὁ διαμείβων κατὰ τὸν ἐπάξιον (?) ζωήν, καὶ ὁ τέλος ὁ λοίσθιος,
νοεῖται δ' αὖ ὡς ἐν τελευταίοις, ὃς ἑρμηνεύεται πλατυσμός. ἐπειδὴ
δ' ἡμῖν ἀπεκαλύφθη ὁ θεὸς καὶ πατὴρ τὸν ἴδιον υἱόν, ὃς διὰ μέ-
σου σημαίνεται, τὸ ὅτε ἦκεν εἰπεῖν εἰς τὸν κόσμον τὸ θεότητος κάλ-
Esaias λος, ἀσχήμονα δὲ καὶ ἄτιμον διὰ τὸ ἀτίμιον (?), οὐδὲ γὰρ εἶχεν εἶδος
οὐδὲ κάλλος κατὰ τὴν τοῦ προφήτου φωνήν, τότε δὴ τότε κα-
θάπερ καὶ αὐτὴ τῶν πραγμάτων ἐπιμαρτυρεῖ ἡ αὐτὴ ἔκβασις,
ὁ μὲν πρῶτός τε καὶ λοίσθιος λαός, τουτέστιν οἱ ἐν ἀρχῇ τε πρῶτοι
πιστεύσαντες, καὶ μὴν καὶ ὁ κληθησόμενος ἐν ἐσχάτοις, διὰ
τὸ πιστεῦσαι τῷ ἐμμανουήλ, εὐλογοῦνται δι' αὐτοῦ παρὰ τοῦ θεοῦ
καὶ πατρός, ὁ δὲ γε τῶν δυοῖν μεταξὺ γεγονώς, καταμειδιά-
σας ὡς παρὰ χριστοῦ διὰ τὸ τῆς ἀπολείας ἀκαλλές, καὶ τὸν ἐκ θεοῦ πεφη-
νότα υἱὸν κατὰ πολλοὺς ἀτιμάσας τρόπους, ἐν τῷ τῆς δουλείας
ἀπονενεμημένος τρόπῳ, καὶ τὸ τῶν πρὶν ἐλευθερίας ἐκπέπτω-
κεν. ὅτι δ' ἔμελλον οἱ ἐν ἐσχάτοις καιροῖς ἐκ τῶν ἰουδαίων
πιστεύσαντες τῶν πρώτων ἔσεσθαι κοινωνοί, ὅτε δὴ καὶ εἰς
μίαν συνεγερθέντες πόλιν, ἦγουν αὐλὴν τὴν ἐστίαν, τουτέστι τὴν
ἐκκλησίαν, ἐπιφωνεῖ εἰπών, πλατύναι ὁ θεὸς τῷ ἰάφεθ, του-
τέστι τῷ τελευταίῳ καὶ ἐν ἐσχάτοις, τοῦτο γὰρ ὁ ἰάφεθ, καὶ κατοι-

(c) Real Academia de la Historia

κτίζεται ἐν τοῖς σκηνώμασι τοῦ σήμ, τουτέστι τοῦ πρώτου, καὶ γνησιωτάτου γεγονότος παιδὸς αὐτῶν. τοῦτο οἶμαι ἐστὶν ὅπερ ἔφη χ͞ς τοῖς ἰουδαίων δήμοις, ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι πᾶς ὁ ποιῶν τὴν ἁμαρτίαν, δοῦλός ἐστι τῆς ἁμαρτίας, ὁ δὲ δοῦλος οὐ μένει ἐν τῇ οἰκίᾳ εἰς τὸν αἰῶνα. ἐὰν οὖν ὁ υἱὸς ὑμᾶς ἐλευθερώσῃ, εἰς τὸν αἰῶνα ἐλεύθεροι ἔσεσθε. Καταμεινάντες γὰρ οἱ τάλανες ἰουδαῖοι τῆς τοῦ σωτῆρος ἡμῶν οἰκονομίας, καὶ τὴν ἀποκάλυψιν αὐτοῦ τὴν ἐκ τοῦ θεοῦ καὶ πρὸς εἰς ἡμᾶς γενομένην οὐ τετιμηκότες, ἐν ζυγῷ τῆς δουλείας μεμενήκασι που:-

Περὶ τοῦ πύργου καὶ τῆς αὐτοῦ κατασκευῆς:-

Ἐλλείπει μὲν οὐδὲν τῇ ἀνθρωπείᾳ φύσει πρὸς τὸ εὖ εἶναι τ' εὐημερεῖν, πλήρη γὰρ αὐτὴν ἀπετέλει, τὸ παντὸς ἐπέκεινα ἀγαθοῦ ὁ τῶν ὅλων ποιητής, ὑπενήνεκται δὲ πρὸς τὸ μεῖον ἡ περὶ μεγάλα, ζημιουμένη κατὰ βραχὺ τὰ δι' ὧν ἦν εἰκὸς ὁρᾶσθαι σοφήν, καὶ ὀρθῶς ἔχουσαν, εἰς τὸ λίαν ἐκπρεπές, οἷον φέρε εἰπεῖν, ἀπημπόλησε μὲν τὸ ἄφθαρτον ἐν ἀδάμ, εἴρηται γὰρ πρὸς αὐτόν, γῆ εἶ καὶ εἰς γῆν ἀπελεύσῃ, ἐστέρηται δὲ μετὰ τοῦτο τοῦ πν͞ς. ἐπειδὴ γὰρ μόνα φρονεῖν ἤθελον τὰ τῆς σαρκὸς ἀνόσιά τε καὶ μυσαρώτατα πεπτωκότας ἐπὶ γῆς ἑώρακε, οὐ μὴ καταμείνῃ τὸ πνεῦμά μου φησὶν ἐν τοῖς ἀνθρώποις τούτοις, διὰ τὸ εἶναι αὐτοὺς σάρκας. ἀλλ' ἰδοὺ δή τι καὶ ἕτερον ὑπομένει πάλιν. ἐπ' ἀνοσίοις γὰρ σκέμμασι καὶ ἀποπλήκτοις εἰκαιοβουλίαις κατεγνωσμένοι τινές, εἰς ἑτέραν αὐτὴν καὶ ἀσύμφωνον ἐκκομίζουσι γλῶσσαν. ἦν μὲν γάρ φησι πᾶσα ἡ γῆ χεῖλος ἕν, καὶ φωνὴ μία πᾶσι. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ κινῆσαι αὐτοὺς ἀπὸ ἀνατολῶν, εὗρον πεδίον ἐν γῇ σενναὰρ καὶ κατῴκησαν ἐκεῖ, καὶ εἶπεν ἄνθρωπος τῷ πλησίον, δεῦτε πλινθεύσωμεν πλίνθους, καὶ ὀπτήσωμεν αὐτὰς πυρί, καὶ ἐγένετο αὐτοῖς ἡ πλίνθος εἰς λίθον, τὸ ἄσφαλτος λόγος βʹ

, αὐτοῖς ὁ πηλός, καὶ εἶπαν, δεῦτε οἰκοδομήσωμεν ἑαυτοῖς
, πόλιν καὶ πύργον, οὗ ἡ κεφαλὴ ἔσται ἕως τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ποι-
, ήσωμεν ἑαυτοῖς ὄνομα πρὸ τοῦ διασπαρῆναι ἐπὶ προσώπου πάσης τῆς γῆς.
εἶτα κάτεισιν ὁ θεός, οὕτω γὰρ ἔφη τὸ γράμμα τὸ ἱερόν, καὶ
συγχεῖ μὲν αὐτῶν τὰς γλώσσας, κατασκεδάννυσι δὲ καὶ
εἰς πᾶσαν αὐτοὺς τὴν γῆν. ἐπειδὴ μὲν γὰρ τοῖς ἐπιχειρήμα-
σιν ὁ τῶν ὅλων θεός, οὐδὲν ἔχει τὸ συμπεσόμενον. ὡς δ᾽ ὑπερ-
οπλόν τε βεβουλευμένους, ἡμερότητι τῇ ἐμφύτῳ χρώμενος,
ὑποπαύει τῶν ἐγχειρημάτων τῇ πολυγλωσσίᾳ, σημαίνων
ὅτε τὰς ὑπὲρ αὐτοὺς σκέψεις, καὶ εἰ φθαίνοιεν πως διὰ τῶν ἀπερ-
γάνων, οὐκ ἂν ἐπιπλήκτους ἔχει, αὐτὰς δὲ συγχεῖ τὰς γλώσσας.
τὰ γὰρ τοι μόνης τῆς τοῦ δημιουργοῦ δεόμενα θελήσεως, καὶ μόνοι
καὶ ἐξουσίας, ἁρμόσειεν ἄν, οὐχ ἑτέρῳ τῷ ποιεῖν, ἀλλ᾽ αὐτῷ δὴ
καὶ μόνῳ. γλώσσης δὲ μεταπλασμόν, καὶ τὸ ἐξευρίσκεσθαι λό-
γον εἰς ἠχὼ τὴν διάφορον, ἀναθείη τις ἂν εἰκότως θεῷ τῷ ἀληθῶς
μόνῳ τε καὶ κατὰ φύσιν δημιουργῷ. ἀμοιρήσει δὲ λόγου οὐδὲ τοῦ
τὸ γένος τοῦ σφόδρα εἰκότως διαγελᾶσθαι δεῖν, ὑπειλήφασι
γὰρ οὐκ οἶδ᾽ ὅπως παντελῶς καὶ πάντως ἰσχύουσιν, καὶ ἄξεις ἂν
αὐτῶν ὁμοῦ τὸν ἐκ πλίνθου τε καὶ γῆς ἀναδείμασθαι πύργον.
εἰ δὲ δεῖ εἰς τύπον οἶμαί που καὶ αὐτοὶ δὴ πάλιν τῶν Ἰουδαίων
ἀσυνεσίας ἐλέγχουσιν ὑψηλοφρόνων τινῶν πρὸς τὴν οἰκειότητα,
μονονουχὶ δὲ καὶ αὐτὴν τὴν εἰς τὰ ἄνω πορείαν, οὐ διά γε τοῦ
δεῖν ἑλέσθαι τυχεῖν τὰ αὐτῷ δοκοῦντα καὶ φίλα, οὔτε μὴν διὰ
πίστεως τῆς εἰς Χριστόν, ἀλλ᾽ ὥσπερ τινὰ πύργον ἐξανιστάντων ἀμαθῶς
τῷ ἐπὶ τῷ νόμῳ καὶ μόνῃ τῇ τῶν προγόνων εὐκλείᾳ φρονοῦντα τὰ
ὑψηλά, ἄνωθε γὰρ καὶ πατέρα τὸν Ἀβραὰμ ὀνομάζοντες, τοῖς
ἰδίοις αὐχήμασι τὴν ἰδίαν ὥσπερ οἰκοδομοῦντες δόξαν, ἄνωπως
κατεζευγνῶσι. ἀλλ᾽ ἐπειδήπερ τοῖς τὸν πύργον τεκταινομένοις

ὁ θεὸς, καὶ εἰς πολλὰς αὐτοὺς καταμερίζει γλώσσας παραναφώ-
νοιεν δ' ὡς ὅτι ἵνα γνωσθείη φαμὲν τὸ ἐπ' ἐκείνοις τότε τοῖς
Ἰουδαίοις συμβεβηκότων, φρονοῦντας γὰρ λίαν τὰ ὑψηλά,
καὶ δι' ὧν ἐκεῖσε ζητοῦντες τὴν εἰς τὰ ἄνω τεθεικότες πορείαν κατα-
σκεδάσειν εἰς πολυγλωττίαν, τουτέστιν εἰς πάντα τὰ ἔθνη, δι-
εσπάρησαν γὰρ χώρας τὰς τῆς θεοφιλοῦς πόλεως, τὸν οἶκον ἀπολελαμμένοι,
καὶ γεγόνασι πλανῆται ἐν τοῖς ἔθνεσι κατὰ τὴν τοῦ προφήτου φω-
νήν. ἀλλ' ἐν χριστῷ τὸ πολύγλωσσον σημεῖον ἦν ἀγαθοῦ. συνηγμέ-
νων γὰρ τῶν μαθητῶν κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς πεντηκοστῆς εἰς οἶκον
ἕνα, ἐγένετο φησὶν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἄφνω ἦχος ὥσπερ φερομένης
πνοῆς βιαίας, καὶ ἐπλήρωσεν ὅλον τὸν οἶκον, οὗ ἦσαν καθή-
μενοι, καὶ ὤφθησαν αὐτοῖς διαμεριζόμεναι γλῶσσαι ὡσεὶ
πυρός, ἐκάθισέ τε ἐφ' ἕνα ἕκαστον αὐτῶν, καὶ ἐπλήσθησαν
ἅπαντες πνεύματος ἁγίου, καὶ ἤρξαντο λαλεῖν ἑτέραις γλώσσαις, κα-
θὼς τὸ πνεῦμα ἐδίδου αὐτοῖς ἀποφθέγγεσθαι. τὸ δὲ δὴ καὶ ἄλ-
λοις χορηγοῦντος τοῦ πνεύματος τὴν εἰς τὰ ἄνω πορείαν, τὴν εἰς οὐρανοὺς
ἀνάβασιν ἐν χριστῷ διὰ πίστεως, τὴν ἁπάντων τῶν κατὰ τὴν οἰκουμέ-
νην γλωσσῶν, ἤτοι λαῶν ἢ ἐθνῶν εἰς ἑνότητα συνδρομὴν ἐν- Linguarum varietas.
πνεῖ; ἐξομολογεῖται γὰρ ἅπασα γλῶσσα βεβαιῶν τὸν χριστόν, καὶ τὰ
αὐτοῦ λαλεῖ μυστήρια. οὐκοῦν ἐπὶ μὲν τοῦ πύργου σκεδα-
σμοῦ καὶ ἀποδρομῆς τῆς εἰς πάντα τὰ ἔθνη σημεῖον ἦν ἡ πο-
λυγλωττία, ἐπὶ δὲ τοῦ χριστοῦ τῆς εἰς ἑνότητα διὰ πίστεως συνδρομῆς,
καὶ τῆς εἰς τὰ ἄνω πορείας, γέγονε γὰρ ἡμῖν ὁ χριστὸς πύργος ἰσχύος
κατὰ τὴν τοῦ ψάλλοντος φωνήν, εἰς τὴν ἄνω διακομίζων πόλιν,
καὶ τοῖς τῶν ἁγίων ἀγγέλων συνάπτων χοροῖς τοὺς ἐπὶ τῆς γῆς: —

Περὶ τοῦ Ἀβραὰμ καὶ τοῦ Μελχισεδέκ: —

Νόμον γὰρ εἰς βοήθειαν δέδωκεν ὁ τῶν ὅλων θεός, γέγραπται γὰρ Esaias c. 8.
αὐτοῦ. πλὴν οὐ παιδαγωγεῖ μὲν ὁ νόμος, τελειοῖ δὲ λοιπὸν ὁ χριστός

μυστήριον, χαλεπὸν οὐδὲν ἐξ αὐτῶν ἡμᾶς γε καὶ ἑτέρων τῶν ἱερῶν γραμμάτων, τὴν ἐπὶ τῷδε πίστιν ἐρανιζομένους εὖ μάλα, καὶ τὰ ἀληθῆ συλλέγοντας. ἀπολέγει δ᾽ οἶμαι καὶ ὁ θεσπέσιος λέγων Παῦλος περὶ τῶν δυοῖν διαθήκαιν, ἀθέτησις μὲν γὰρ γίνεται προαγούσης ἐντολῆς διὰ τὸ αὐτῆς ἀσθενὲς καὶ ἀνωφελές. οὐδὲν γὰρ ἐτελείωσεν ὁ νόμος, ἐπεισαγωγὴ δὲ κρείττονος ἐλπίδος, δι᾽ ἧς ἐγγίζομεν τῷ θεῷ. οὐκοῦν ἴσοι μέν εἰσιν ἂν καὶ μάλα ἑτέρως εἰς οἰκειότητα τὴν ὡς πρὸς θεόν, οὐ διά γε τῆς πρώτης καὶ μωσαϊκῆς ἐντολῆς, διὰ τῆς λεγομένης δὲ ἐπεισάγεσθαι ἐλπίδος, ἣν τῆς εἰς τὸ ἄμεινον ἀναφοιτήσεως στεφάνωμα ἔδοξαν οἱ τὴν μυσταγωγίαν πρὸς ἀλήθειαν βλέποντες. ἀθέτησιν δὲ σαφῶς τὰ ἐν νόμῳ φησί, καὶ τῆς προαγούσης ἐντολῆς τὸ μηδὲν δύνασθαι τελειοῦν, καθορίζων ἐπιστέλλει Ἑβραίοις. εἰ γὰρ ἡ πρώτη ἐκείνη ἦν ἄμεμπτος, οὐκ ἂν δευτέρας ἐζητεῖτο τόπος. μεμφόμενος γὰρ αὐτοὺς λέγει· ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται λέγει κύριος, καὶ συντελέσω ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰσραὴλ καὶ ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰούδα διαθήκην καινήν, οὐ κατὰ τὴν διαθήκην ἣν διεθέμην τοῖς πατράσιν αὐτῶν ἐν ἡμέρᾳ ἐπιλαβομένου μου τῆς χειρὸς αὐτῶν ἐξαγαγεῖν αὐτοὺς ἐκ γῆς Αἰγύπτου, ὅτι αὐτοὶ οὐκ ἐνέμειναν ἐν τῇ διαθήκῃ μου, κἀγὼ ἠμέλησα αὐτῶν λέγει κύριος, ὅτι αὕτη ἡ διαθήκη ἣν διαθήσομαι τῷ οἴκῳ Ἰσραὴλ μετὰ τὰς ἡμέρας ἐκείνας λέγει κύριος, διδοὺς νόμους μου εἰς τὴν διάνοιαν αὐτῶν, καὶ ἐπὶ καρδίας αὐτῶν ἐπιγράψω αὐτούς, καὶ ἔσομαι αὐτοῖς εἰς θεόν, καὶ αὐτοὶ ἔσονταί μοι εἰς λαόν, καὶ οὐ μὴ διδάξουσιν ἕκαστος τὸν πλησίον αὐτοῦ, καὶ ἕκαστος τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ λέγοντες, γνῶθι τὸν κύριον, ὅτι πάντες εἰδήσουσί με ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου αὐτῶν, ὅτι ἵλεως ἔσομαι ταῖς ἁμαρτίαις αὐτῶν, καὶ τῶν ἀνομιῶν αὐτῶν οὐ μὴ μνησθῶ ἔτι. ἐπιφέρει δὲ τούτοις αὐτός. ἐν τῷ λέγειν

Hier.

(c) Real Academia de la Historia

καινοῦ, πεπαλαίωκε τὴν πρώτην. τὸ δὲ παλαιούμενον καὶ γη-
ράσκον, ἐγγὺς ἀφανισμοῦ. οὐκοῦν ἀληθῶς ὁ νόμος, καὶ πολὺ
τὸ ἀδρανὲς ἔχων ὁρᾶται λοιπὸν πρός γε τὸ δύνασθαί φημι τε-
λειοῦν εἰς ἁγιασμόν. ὅτι δὲ ἀμείνων ἡ ἐν Χριστῷ διακόνησις καὶ ἡ
λατρεία, τῆς διακεκομισμένης ἀκούσῃ σαφῶς διὰ προφητῶν φω-
νῆς, τῆς τὴν ἐν νόμῳ τετιμηκότος λατρείαν, καὶ οἱονείπως ἀ-
πειξημμένοις τῆς παλαιωθείσης ἐντολῆς. ποτὲ μὲν λέγοντος σαφε-
κασιγενέσθε, ποτὲ δὲ διὰ τοῦ, ἔλεον θέλω καὶ οὐ θυσίαν, καὶ Esai / Oseas
ἐπίγνωσιν θεοῦ ἢ ὁλοκαυτώματα. ὀλώμεθα γὰρ ἐν Χριστῷ, καὶ ἐν
αὐτῷ τεθεάμεθα νοητῶς τὸν πατέρα, ὃ τῇ φύσει θεὸν ἐγνώκαμεν,
εὐπρεπὲς δὲ ἴσως ὄντα, μετὰ τὸ ὅσα τοῖς εἰρημένοις ἐπισω-
ρεῦσαι, προσεπενεγκεῖν δὲ φωνὰς προφητῶν ἁγίων, δι'
ὧν αὖθις ἴδοι καὶ μάλα σαφῶς ἀποσκορακιζομένην τὴν κατὰ
νόμον λατρείαν. ἵνα μὴ τοῦ προκειμένου σκοποῦ τὸν λόγον ἐξη-
κύσωμεν, καὶ ἀχρείως που μακρὸν τὸ διήγημα, πεῖθον ὡς πρ-
ὀφθὲν ἐξ αἰτίου, ἐπ᾽ αὐτὸν ἤδη βαδιούμεθα τὸν μακάριον Ἀβρα-
άμ, ὃς ἐπειδήπερ ὑπὸ γε τὸν ἀδελφόπαιδα Λὼτ ἀδοκήτως κε-
κινδυνευκότα, κατῴκει γὰρ ἐν Σοδόμοις, καὶ ἐν αἰχμαλώτοις ἤδη
τῶν δορυαλώτων ὤν, ἐξοπλίζει μὲν τοὺς οἰκογενεῖς, καὶ ἑτέρους
τινὰς τῶν συνωμοτῶν, Ἐσχώλ, Αὐνάν, καὶ Μαμβρῆ, αὐτίκα ἔξεισι δὲ
τοῖς νενικηκόσιν ἐναγωνίως, καὶ τῆς ἐκείνων πλεονεξίας ἀ-
παλλάττει τὸν ἴδιον, καὶ σὺν αὐτῷ πλεῖστον ὅσον ἀνασώζει πλῆ-
θος συνδεδημένων καὶ κινδυνευόντων. ὑπονοστοῦντι δὲ οἴκοι,
καὶ τῆς κατ᾽ ἐχθρῶν εὐανδρείας λαμπρὰ φέροντι τὰ γνωρί-
σματα, προσυπαντῶσιν αὐτῷ ἀναστήμως οἱ διὰ τῶν αὐτοῦ πό- ∴ forte εὐανδρίας, ἢ ἐναστρίας εὐ-στρίαι.
νων ὠφελημένοι. γέγραπται γὰρ οὕτως. ἐξῆλθε δὲ βασιλεὺς
Σοδόμων εἰς ἀπάντησιν αὐτῷ, μετὰ τὸ ὑποστρέψαι αὐτὸν ἀπὸ τῆς Melchisedech
κοπῆς τοῦ Χοδολλογόμορ, καὶ τῶν βασιλέων τῶν μετ᾽ αὐτοῦ εἰς

(c) Real Academia de la Historia

De Abraham & Melchisedech.

τὴν κοιλάδα τοῦ Σαυῆ, τοῦτο ἦν πεδίον βασιλέως. προσ-
ήνεγκε δὲ καὶ Μελχισεδὲκ βασιλεὺς Σαλὴμ ἐξήνεγκεν αὐ-
τῷ ἄρτους καὶ οἶνον, ἦν δὲ ἱερεὺς τοῦ θεοῦ τοῦ ὑψίστου, καὶ εὐλόγησε
τὸν Ἀβραὰμ καὶ εἶπεν, εὐλογημένος Ἀβραὰμ τῷ θεῷ τῷ ὑψίστῳ,
ὃς ἔκτισε τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, καὶ εὐλογητὸς ὁ θεὸς ὁ ὕψιστος, ὃς
παρέδωκε τοὺς ἐχθρούς σου ὑποχειρίους σοι, καὶ ἔδωκεν αὐτῷ
δεκάτην ἀπὸ πάντων. ἄθρει δὴ οὖν τῆς ἐν Χριστῷ τελειώσεως τοὺς
τύπους ἐναστράπτοντας ἐναργῶς τῷ Μελχισεδὲκ, καὶ τῆς κατὰ
νόμον λατρείας τὸ μέτρον ἐν μείοσιν. ἔστι γὰρ οὐκ ἐνδοια-
στόν, ὅτι πάντη τε καὶ πάντως τὸ ἔλαττον ὑπὸ τοῦ κρείττονος εὐ-
λογεῖται κατὰ τὸ γεγραμμένον. εἶτα δὲ ὡς ἐπὶ τῶν Ἰσραηλιτῶν πρόγονος
Ἀβραάμ, καὶ ὁ ἐν αὐτῷ περιέχεται καὶ ἐξαίρετον ὁ
Λευὶ τοῖς τῆς θείας ἱερωσύνης καθιερωμένος ἀξιώμασιν,
ἀλλ' ἦν ἐν ὀσφύϊ κείμενος ἔτι, δυνάμει γὰρ ἦν τῶν ἐξ αὐτοῦ
κατακληρούς ἐσομένων πρὸ ὁ μακάριος Ἀβραάμ, καὶ τοῦτό
ἐστι τὸ σαφῶς εἰρημένον περὶ τοῦ Λευΐ· ἔτι γὰρ ἦν ἐν τῇ
ὀσφύϊ τοῦ πατρὸς ὅτε συνήντησεν αὐτῷ ὁ Μελχισεδέκ. εὐλογεῖται
τοίνυν ἡ κατὰ νόμον διακονοῦσα παρὰ τῆς ἐν Χριστῷ λατρείας, ἧς
τύπος ὁ Μελχισεδέκ. προφερεστέρα γὰρ ὄντως καὶ ἀσυγκρίτως
ἡ εὐλογία, οἷα δὲ τὴν ἀρχὴν οὐκ ἐχούσης, πῶς ἂν ἐνδοιασθείη.
ἀλλὰ περὶ μὲν τῶν τοιούτων, ἱκανῶς καὶ διεσκεμμένως,
οὐκ εἰς μακρὰν διαλέξομαι, πολυπραγμονοῦσι δ' ἴσως καὶ περὶ
τῶν ἄλλων ὁ ζητῶν ἐκεῖ ἐρχόμενος, τίς δή ἄρα γέγονεν ὁ Μελ-
χισεδέκ. διαφόροις γὰρ δόξαις τινὲς ἐπ' αὐτῷ καταμεθύουσι
τινες, ὅλοις εἰκαίοις ἀσυνέτως ἐμβατεύοντες, καὶ τοῖς ἔξω
τῆς θεοπνεύστου γραφῆς οὐ σφόδρα προσεσχηκότες, οἱ μὲν γὰρ
ὡς ἐν φάσματι καὶ ἐν εἴδει μόνῳ τῷ κατ' ἀνθρωπὸν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγι-
ον ἐπιδεδημηκέναι καὶ μόνον ὀφθῆναι φασὶ κεκηνότι τῷ Ἀβραάμ.

οἱ δὲ τοῦτο μὲν οὐχί, δεδίασι γάρ, οἶμαι, που τὸ πολὺ λίαν ἀποκι-
νδυνεῦσαι εἰς τὸ ἀπαλλές, δύναμιν δὲ εἶναι λέγουσι μείζονά τε τῆς τῶν
ἀγγέλων πληθύος περιφανῶς τὸ ἐκεῖνον, παρεκόμισε δὲ αὐτοὺς
εἰς τὴν ἐπὶ τούτῳ δόξαν ἀδεχνῶς ὡς ἔοικε καὶ ἀσυμφόλος νοῦς.
ἐπειδὴ γάρ φασιν ἑρμηνεύεσθαι Σαλὴμ εἰρήνη, βασιλεὺς δὲ Σαλὴμ
ὁ Μελχισεδὲκ κατωνόμασται, μὴ αὐτὸς νοείσθω φασίν, ἀλλ' ἔσω
τὸ πνεῦμα δηλούμενον. ἴδιον γὰρ ἡ εἰρήνη θεοῦ, τὸ αὐτὸς εἰρήνης κα-
τάρξει μόνος. προσεπάγουσι δὲ τούτοις, εἰ μήτε ἀρχήν, μήτε ζωῆς
τέλος ἔχει τὸ ἄναρχον τὸ ἀτελεύτητον αὐτῷ προσνέμειν, πῶς
οὐκ ἂν γένοιτο μεγίστης γραφῆς; νοείσθω δὴ οὖν τὸ πνεῦμα πάλιν.
εἰ γὰρ καὶ ἀφωμοίωται φησὶ τῷ υἱῷ τοῦ θεοῦ ὑψίστου, μένει δὲ καὶ ἱε-
ρεὺς εἰς τὸ διηνεκές, πῶς οὐ διαπαλλῶν οἰησόμεθα ἂν οὐκ ἄλλον
εἶναι τὸν Μελχισεδέκ. ἐν τούτοις ἑτέρους συμπεριπλέκοντες
λογισμούς, ἐμπεδοῦσι οἴονται πρὸς ἀλήθειαν τὸ οὐκ ὀρθὸν ὂν
αὐτοῖς πρεσβεύειν τὸ λόγον, ἡμᾶς δὲ ἀνάγκη τὸ εἰς νοῦν ἔχειν εἰπεῖν,
ταῖς ἐκείνων ὑπονοίαις τὸ ὡς ἀτερπὲς καὶ ὀρθῶς ἔχειν δοκοῦν
ἀνθυπενεγκεῖν ἑρχομένους. πρῶτον μὲν γὰρ ἐκφρονεῖν ἐγνώκασι
τὰ ἄκολα, πόλιν εἶναι καὶ αὐτοὶ συνομολογοῦντες τὴν Σαλήμ,
ἧς οὐ πρῶτός γε καὶ μόνος βεβασίλευκεν ὁ Μελχισεδέκ, ἀλλ'
ἕτεροί που παντελῶς πλεῖστοι, οἱ μὲν πρὸ αὐτοῦ, γεγόνασι δὲ καὶ
ἕτεροι μετ' αὐτόν. εἰ δὲ δεῖ λέγειν ἡμᾶς οἷον τὸ ψευδοεπεῖν, ἴσθω
καὶ δεικνύσθω καὶ εἰς δεῦρο τὴν Σαλὴμ βασιλεύοντα τὸν Μελχι-
σεδέκ, καίτοι πόλεως οὔσης ἔτι κατὰ τὴν Ἰουδαίαν, ἢ μετωνό-
μασται τάχα που καὶ Ἱλίαν, ἄνακτος δὲ εἰρήνης καὶ τοῦτο διερμη-
νεύεται, ἀλλ' οὐκ ἂν ἐπιδείξαιτε. ἀμαθεῖς οὖν ἄρα ταῖς ὀνο-
μάτων ἑρμηνείαις προσεσχηκότες ἀναιρεῖν ἀποτολμῶσι τὰ
σαφῆ τε καὶ ὁμολογούμενα. ὅτι δὲ ἀμαθὲς τὸ χρῆμα, τὸ ἀσυμφω-
νίας ἔμπλεως ὁ ἐπὶ τούτῳ λόγος, ἀκούει διαφόρεσθαι, κατὰ τὸν

δεχόμενοι

εἰς νοῦν δεχόμενος. ἑρμηνεύεται γὰρ ἡ Ἱερουσαλὴμ καθάπερ ἔφην ἀρ-
τίως, ὅρασις εἰρήνης, ἢ μελέτωσις θανάτου. Ἰσραὴλ δὲ αὖ νοῦς ὁρῶν
τὸν θεόν. αἶνος δὲ καὶ ὕμνησις Ἰούδας. ἀλλ᾽ ὅτι γεγόνασι κατὰ και-
ροὺς ἀνόσιοί τε καὶ βέβηλοι βασιλεῖς τῆς Ἱερουσαλὴμ ἐπί τε τὸν Ἰσραὴλ καὶ
Ἰούδαν, διαβεβόηκεν ἐναργῶς τὰ γράμματα τὰ ἱερά. οὐκοῦν ἐπεὶ
δήπερ ὁράσεως εἰρήνης, αἴνου τε καὶ ὑμνήσεως, τοῦ νοῦ θεὸν βλέ-
ποντος, οὐκ ἂν ἐπίσημος γένοιτο βασιλεύς, ἀλλ᾽ οὐδ᾽ ἂν ἄγοι

Etymologia

τὸ χρῆμα τρόπον, φέρε λέγωμεν, ταῖς τῶν ὀνομάτων ἑρμηνείαις
προσεοικότες τοὺς κατὰ καιροὺς βεβασιλευκότας ὁποίας εἶναι
καὶ εἴδωλα, τὸ οὐδὲ αὐτοῖς ὅλως, τὸ πλεῖον δὲ μᾶλλον κατὰ καὶ
ἐπὶ τὸ μελλησοδέκ. ὅτι δὲ ἡ τῶν ὀνομάτων δύναμις, ἤτοι τῶν
ἑρμηνειῶν, κατ᾽ οὐδένα τρόπον τὴν τῶν πραγμάτων εἰς ἑαυτὴν
καταβιάσεται φύσιν, κἀν τούτοις ἂν μάθοις. ἆρα οὐκ οἴοιτο

Hierusalem.

τις, μᾶλλον δὲ καὶ ἀληθὲς εἶναι πάντοτε καὶ πάντως ἐρεῖ, ὡς εἴ-
περ ἐστὶν ὅρασις εἰρήνης ἡ Ἱερουσαλήμ; ἔδει δὲ πάντως αὐτὴν μὴ ἄλλο
ὁρᾶν ἢ Χριστόν, αὐτὸς γάρ ἐστιν ἡ εἰρήνη ἡμῶν κατὰ τὰς γραφάς, ἀλλ᾽ οὔτε
θεᾶται τοῖς τῆς διανοίας ὄμμασι, τὸν δι᾽ οὗ τὴν πρὸς τὸν πατέρα ἐσχή-
καμεν, καὶ εἰς ἑνότητα τὴν ἐν πνεύματι κεκολλήμεθα, ὥσπερ, τὸν
ποιήσαντα τὰ ἀμφότερα ἕν, τὸν εἰς ἕνα καινὸν ἄνθρωπον τοὺς δύο
κτίσαντα λαούς. πῶς οὖν ὅρασις εἰρήνης, εἰ μὴ τεθέαται τὸν
Χριστόν; καὶ εἴπερ ἐστὶ μελέτωσις θανάτου, τουτέστι θανάτου κρείττων
καὶ ἀνωτέρα, πῶς ἡ ἀθλία διόλωλε διὰ τὴν εἰς Χριστὸν ἀπιστίαν;
προσεφώνει γὰρ λέγων τοῖς Ἰουδαίοις αὐτός· ἀμὴν λέγω ὑμῖν,

Israel

ἐὰν μὴ πιστεύσητε ὅτι ἐγώ εἰμι, ἀποθανεῖσθε ἐν ταῖς ἁμαρ-
τίαις ὑμῶν. Κἂν εἰ νοῦς ὁρῶν τὸν θεὸν Ἰσραὴλ ἑρμηνεύεται, ἠμέληκε
αἴτια τὴν δόξαν Χριστοῦ, δι᾽ οὗ καὶ ἐν ᾧ αὐτὸν ἐγνώκαμεν τὸν πατέρα;
πῶς δὲ καθελκυσθῆναι ὑπὸ τῆς κακίας; ἢ πῶς ἐλέγχεται πεπλα-
νῶν, καὶ τῶν ἐν χερσὶ λαζομένων, ἀφεὶς αὐτούς, τὰ φλοιώδη, ὅσοι

τυφλῶν; ποία γὰρ ἂν νοοῖτο τυφλότης εἰς νοῦ ὀξύτητά ποι;
οὐκοῦν ἀμαθίας ἐμπλέων ὁ τῆς ὀνομάτων ποιότητος παν-
τελῶς καὶ πάντως καὶ αὐτῶν τῶν πραγμάτων ἀποκρίνων τὰς κρά-
σεις. ἀπήρξατο δ' οἶμαι λοιπὸν παντελῶς οὐδὲν ὀρθῶς καὶ καθ-
ηκόντως ὑπονοεῖν ὅπου ὄντα τὸν μελχισεδέκ, βεβασιλευκέναι
δὲ καταχρηστικῶς τῆς σαλήμ, καὶ εἰ ἑρμηνεύοιτο τυχὸν εἰρήνη.
προσεπιτηρητέον δὲ τοῖς εἰρημένοις καὶ τόδε, βλέπομεν γὰρ
ἄρτι δι' ἐσόπτρου καὶ ἐν αἰνίγματι τὰ θεῖα μόλις μυστήρια, ὁλο-
κλήρως δὲ τῶν γεγονότων οὐδὲν ἐξορμίζομεν, ἔχοντες τὴν θέαν
καὶ ἀπορρήτῳ φύσει ἐκ μικρῶν ὅσων παραδειγμάτων μικρῶς
ὡς ἐσκιαζόμεθα, τὸ δυνατὸν περὶ αὐτῆς ἐννοεῖν ἡ φράσις
κατὰ μέτρον ἔσχηκεν, οὐδὲν ὅπλον, συμφανὲς εἶναι ὅτι τὸ ἐπὶ
τῷ μυστηρίῳ, καὶ ὁ τῆς ἐνανθρωπήσεως λόγος οὐ τοῖς τυχοῦσιν
ἁλώσιμος. βαθὺς δὲ λίαν ὁ τῆς οἰκονομίας ὁ λόγος, θεὸς γὰρ ὤν-
καὶ ἐν τῷ κατὰ φύσιν ὁ μονογενής, γέγονεν ἄνθρωπος, καὶ ἐσκήνωσεν
ἐν ἡμῖν, κεχρημάτικε δὲ καὶ ἀπόστολος καὶ ἀρχιερεὺς ἡμῶν,
καὶ ἀπήλλαξεν ἡμᾶς τοῦ σκιώδους νόμου, μετατέθεικε
δὲ καὶ εἰς ἀληθινὴν μαθημάτων εὐαγγελικῶν, καὶ οὐχὶ τοῦτο
μόνον, ἀλλὰ γὰρ τὸ αἰχμαλωτεῦσαν ὄντας ἀνῄρηκεν ἡμᾶς καθελὼν
τὸν ἄρχοντα τοῦ αἰῶνος τούτου, τῆς ἐξ ᾅδου μυχῶν ἐρρύσατο τοὺς
κεκοιμημένους, καὶ τεθεμελίωκε μὲν τὴν ἐκκλησίαν, κέχρι-
σται δὲ καὶ ἄρχων ἐφ' ἡμᾶς, καὶ διαβεβαιωσάμενος ἐν πί-
στει τὸν ἰορδάνην, δέδωκε δὲ τὴν ἐν πνεύματι [illegible], καὶ εἰς τὴν
τῶν οὐρανῶν εἰσκεκόμικε βασιλείαν. ὅτι μὲν οὖν γέγονε καθ'
ἡμᾶς, ἀποχρῶσιν οἶμαι λέγοντα τὸ θεσπέσιον εὐαγγέλιον.
Καὶ ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο, καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν. ὅτι δὲ κέ-
χρισται καὶ εἰς ἱερέα καὶ ἀπόστολον, ἡ τοῦ ἀαρὼν ἀνάδειξις
ὑπεμφαίνοιεν ἂν καὶ μάλα σαφῶς. κατεχειροτονεῖτο γὰρ ἐλαίῳ τῷ

ιε

Περὶ τοῦ χ(ριστοῦ)

ἡγιασμένῳ, καὶ ὡς ἄρχοντα τέλειον καὶ ἡγούμενον ἱερέων τε
λαοῦ, καὶ μὴν καὶ μετώποις ἄκροις τὸ φύλλιον ἐνέκειτο τὸ χ-
ρυσοῦν, ὅ ἐστι τὸ πέταλον, γραφὴν ἔχον τὸ ὄνομα κυρίου, τοῦτο δ' ἦν
ἐναργὲς τοῦ σωτῆρος ἡμῶν βασιλείας σύμβολον, καὶ οἱονεὶ στέ-
μμα λαμπρὸν καὶ περίοπτον. ὅτι δ' ἀμείνων τῆς νομικῆς λατρεί-
ας ἡ τοῦ Χριστοῦ, καθέστηκε δ' αὖ ὡς ἐν Ἀαρών, καθάπερ ἀμέλει καὶ ἐν
τῷ Μελχισεδέκ. δεκάτας μὲν γὰρ οἱ λευῖται παρὰ τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ
κατὰ νόμους ἐδέχοντο, πλὴν ἐκέλευσε γὰρ ἐκ τῶν λευιτῶν δεκά-
της ἀπονέμεσθαι δεκάτην ὡς ἡγουμένῳ τῷ Ἀαρών, καὶ τότε
τὸν τοῦ λευῒ ἱερᾶσθαι τρόπον τὰς ἀνωτάτω κοσμοῦντι ἱερα-
τείας ὅλου ὅπως καὶ ἐν προσώπῳ τοῦ Ἀαρὼν ὁ δεκάτας λαμ-
βάνων λευῒ δεδεκάτωται. τέθειται γὰρ Ἀαρὼν εἰς πρόσωπον
τοῦ Χριστοῦ, καὶ οἱ μὲν ἄλλοι πάντες λευῖται καὶ ἱερεῖς τὰς κατὰ
νόμον θυσίας ἐτέλουν, εἰσιόντες εἰς τὴν πρώτην σκηνήν,
ἀαρὼν τύπος τοῦ χριστοῦ — μόνος δὲ καὶ ἐκ πάντων ὁ ἀρχιερεὺς Ἀαρὼν ἅπαξ τοῦ ἐνιαυ-
τοῦ κατὰ τὸ γεγραμμένον εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων εἰσῄει, οὐ
χωρὶς αἵματος κατὰ τὸν νόμον, τύπος δ' ἂν εἴη καὶ τοῦ Χριστοῦ,
τοῦ τεθνεῶτος ἅπαξ ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν κατὰ τὰς γρα-
φάς, εἰσελαύνοντος δὲ καὶ εἰς τὴν ἄνωθεν καὶ ἱερωτάτην σκη-
νήν, ταύτην γὰρ ἡμῖν ἐνεκαίνισεν ὁδόν, ἁγιάζοντός τε τῷ αἵματι
τῷ ἰδίῳ τὴν ἐκκλησίαν. Καὶ ὁ μὲν θεσπέσιος Μωϋσῆς προκε-
„ χειρισμένος εἰς ἀποστολὴν ἐδεῖτο τοῦ θεοῦ λέγων, δέομαι κύριε,
„ οὐκ εὔλαλός εἰμι πρὸ τῆς χθὲς, οὐδὲ πρὸ τῆς τρίτης ἡμέρας, οὐδὲ
„ ἀφ' οὗ ἤρξω λαλεῖν τῷ θεράποντί σου, ἰσχνόφωνος καὶ βραδύ-
„ γλωσσος ἐγώ εἰμι. προσελέγει δὲ τούτοις. προχείρισαι ἄλλον δυ-
„ νάμενον, ὃν ἀποστελεῖς. εἶτα πρὸς αὐτὸν ὁ τῶν ὅλων θεός. οὐκ
„ ἰδοὺ Ἀαρὼν ὁ ἀδελφός σου ὁ λευΐτης; ἐπίσταμαι ὅτι λαλῶν
„ λαλήσει αὐτός σοι. καὶ ἰδοὺ αὐτὸς ἐξελεύσεται εἰς συνάντησίν σου,

(c) Real Academia de la Historia

καὶ ἰδών σε χαρήσεται ἐν ἑαυτῷ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτόν, καὶ δώσεις
τὰ ῥήματά μου ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ, καὶ συμβιβάσω ὑμᾶς ἃ
ποιήσετε, καὶ λαλήσει αὐτός σοι πρὸς τὸν λαόν, καὶ αὐτὸς ἔσται σου
στόμα. βραδύγλωσσος μὲν γὰρ ὁμολογουμένως καὶ ἰσχνόφωνος
οὐκ εἰδὼς ὁ παλαιὸς νόμος, διὰ κύκλου μόλις μακροῦ τὸ
νῦν τὸ γράμμα φημί, μονονουχὶ καὶ ὑποψελλίζων ἡμῖν τὸ
θεῖον δοκοῦν. στόμα δ' Μωϋσέως ὁ εὐφωνότατος ὁ Χς, μεγίστας
τοὺς τύπους εἰς ἀλήθειαν, καὶ προθεὶς ἰδίαν τοῖς ἅπασι
ζοῦ τὸ ἀναγκαῖον τὴν εἴδησιν, ὥσπερ τοι φησὶν ἐν τεσσαρα-
κοστῷ καὶ ὀγδόῳ ψαλμῷ· ἀκούσατε ταῦτα πάντα τὰ ἔθνη,
ἐνωτίσασθε πάντες οἱ κατοικοῦντες τὴν οἰκουμένην. ἀνθυ-
ποφέρει δ' οὖν ὡς ἐν Ἀαρὼν ὁ Χς, καὶ τὴν ...δοξότερον, μὴ γὰρ
τί θαυμάσῃς εἰ ἐν τοῖς ἔθνεσιν αὐτὸ καὶ ἐν εἴδεσι τῶν
νόμων ... ὑψηλῆς ἐσκιαγράφει τὸ μέγεθος, ὅτε καὶ ὡς
ἐν ἄδει περιφανεῖ ἀλλογενεῖ, καὶ αἰχμαλωσίας ἀνῆκε τὸν Ἰσλ,
καὶ τὴν ἁγίαν καὶ ἱερὰν θεμελιοῦντα πόλιν, καὶ ἔρημον ἅμα τὸν
τὴν κατασπασθεῖσαν ἰδών, ποιεῖται δ' ἀσφαλῆ τὴν ἄθλησιν, τε-
λολογήσας ὡς εἶναι· ἦσαν μὲν γὰρ αἰχμάλωτοι οἱ Ἰουδαῖοι ποτέ,
καὶ μακροὺς ἐν Βαβυλῶνι καταπεριλοιπόντες χρόνους οἱ ἐξ Ἰσλ,
σκληρᾷ καὶ βαρβάρῳ δουλείᾳ καταπιεζόμενοι. ἐπεὶ δὲ ὁ
Καμβύσου Κῦρος, Μήδων τε ἅμα καὶ Περσῶν ἐξηρ-
τημένος τὸ κράτος, πόλεμον αἴρει πρὸς Ἀσσυρίους ὁμόρους
ὄντας καὶ γείτονας, ἐπειδὴ δὲ καὶ αὐτὴν τὴν Βαβυλῶνα κατὰ
κράτος εἷλεν, ἀνῆκε τοὺς Ἰουδαίους τὴν Ἀσσυρίων θρηνοῦντας
πλεονεξίαν, καὶ οὐκ ἀδακρυτὶ προσφέροντας, διαβεβαιού-
μενος ὅτε καὶ προειρηκὼς ... διὰ φωνῆς ἁγίων, ὅτι καὶ
ἥξει καταπαίρους καὶ ... τὴν αἴθησιν ..., καὶ αὐτὸς
ἀνήσει δεσμοῦ τοὺς ἠδικημένους. Καὶ ὅτε τὸν οἶκον ἐγερεῖ-

βραδύγλωσσος Μωσῆς
ὁ εὐφωνότατος Ἀαρὼν
καὶ ὁ Χς.

Ps

Babylonica captiuitas

Reditus Iudaeorum ex captiuitate Babylonica.

Cyrus praedictus à Deo Liberator Iudaeos captiuitate Babylonica.

(c) Real Academia de la Historia

πάλιν αὐτὸς τοῖς ἐν ἱεροσολύμοις, οἳ ἀσύνετοι καταπεμφθέν-
τες ἐδυνάστευον εἰς γῆν, καὶ ψευδοποιοῦντας αὐτοὺς τοὺς
ἐξ ἰσλ συγχέοντας τὰς τῶν ἁγίων προφητῶν πολυπραγ-
μονοῦντες γραφάς, ἔφη ὁ αὐτῶν θς διὰ φωνῆς ἡσαΐου.

Ἡσαΐας.

οὕτω λέγει κς ὁ λυτρούμενός σε καὶ ὁ πλάσσων σε ἐκ κοι-
λίας. ἐγὼ κς ὁ συντελῶν πάντα ἐξέτεινα τὸν οὐρανὸν μόνος,
καὶ ἐστερέωσα τὴν γῆν, τίς ἕτερος διασκεδάσει σημεῖα ἐγγα-
στριμύθων, καὶ μαντείας ἀπὸ καρδίας, ἀποστρέφων φρονί-
μους εἰς τὰ ὀπίσω, καὶ τὴν βουλὴν αὐτῶν μωραίνων, καὶ ἱστῶν
ῥήματα παιδὸς αὐτοῦ, καὶ τὴν βουλὴν τῶν ἀγγέλων αὐτοῦ ἀλη-
θεύων. ὁ λέγων ἱλημ κατοικηθήσῃ, καὶ ταῖς πόλεσι τῆς ἰουδαίας
οἰκοδομηθήσεσθε, καὶ τὰ ἔρημα αὐτῆς ἀνατελεῖ. ὁ λέγων τῇ
ἀβύσσῳ ἐρημωθήσῃ, καὶ τοὺς ποταμούς σου ξηρανῶ. ὁ λέγων
κύρῳ φρονεῖν, καὶ πάντα τὰ θελήματά μου ποιήσει. ὁ λέγων
ἱλημ οἰκοδομηθήσῃ, καὶ τὸν οἶκον τὸν ἅγιόν μου θεμελιώσω.
οὕτω λέγει κς ὁ θς τῷ χριστῷ μου κύρῳ, οὗ ἐκράτησα τῆς δεξιᾶς
ἐπακοῦσαι ἔμπροσθεν αὐτοῦ ἔθνη, καὶ ἰσχὺν βασιλέων διαρ-
ρήξω, ἀνοίξω ἔμπροσθεν αὐτοῦ θύρας, καὶ πόλεις οὐ συγκλει-
σθήσονται. ἐγὼ ἔμπροσθέν σου πορεύσομαι, καὶ ὄρη ὁμαλιῶ, θύ-
ρας χαλκᾶς συντρίψω, καὶ μοχλοὺς σιδηροῦς συγκλάσω,
καὶ δώσω σοι θησαυροὺς σκοτεινούς, ἀποκρύφους ἀοράτους
ἀνοίξω σοι, ἵνα γνῷς ὅτι ἐγὼ κς ὁ θς ὁ καλῶν τὸ ὄνομά σου,
ὁ θς ἰηλ. ἕνεκεν ἰακὼβ τοῦ παιδός μου, καὶ ἰηλ τοῦ ἐκλεκτοῦ
μου. ἐγὼ καλέσω σε τῷ ὀνόματί μου καὶ προσδέξομαί σε, σὺ
δ' οὐκ ἔγνως ὅτι ἐγὼ κς ὁ θς, καὶ οὐκ ἔστιν ἔτι πλὴν ἐμοῦ θς,
καὶ οὐκ ᾔδεις με. ἀκούεις ὅπως σαφῶς τὸ οὐκ ᾔδεις με-

Explanat Ἡσαΐας

φησίν, οὐδὲ αὐτοῖς εἰδόσι τὸν οὕτω περιφανῆ καταστῆναι
ἀξιοῖ, ὃν αὐτὸς [illegible] καὶ βασιλέων κρείττονα, [illegible]-

(c) Real Academia de la Historia

Explanat^r Esaias.

ὅσοι ἐθνῶν λαοὶ ἦσαν· λύτρον γὰρ ἦσαν τὰ ἐπ' αὐτῷ τῶν κατὰ τὸν καιρὸν κατορθω-
μάτων. περιφέρουσι δὲ γὰρ ὡς αὐτὸς διασκεδάσει τὰς βαβυλωνίων
ψευδομαντείας, καὶ τὰ τῶν ἐγγαστριμύθων σημεῖα, τὰς δὲ τῶν ἰδίων
προφητῶν, οὓς καὶ ἀγγέλους ὠνόμασε, βουλάς, ἤτοι προαγορεύσεις,
οὐ διαψευσομένας ἀποφανεῖ. περὶ κατασκευασμένων δὲ καὶ τὰς
τῆς ἰουδαίας οἰκοδομήσει πόλεις, καὶ τὴν ἄβυσσον ἐρημώσει, καὶ πάντας
αὐτῆς καταξηρανεῖ τοὺς ποταμούς. ἄβυσσον δὲ μήποτε τὴν βαβυ-
λῶνα λέγων διὰ τὸ πλῆθος τῶν κατοικούντων ἐν αὐτῇ, ποταμοὺς
δὲ αὐτῆς τὰ ἔθνη τὰ συρρέοντα πανταχόθεν εἰς ὑπακοὴν αὐτῆς. ἀλλὰ
φέρε λοιπὸν τὰ ἐπὶ κύρῳ σαφῶς, μεταπλάσαντες ἀξιώσεις
εἰς τὸν καιρὸν μνημεῖον τὰ δι' ἐκείνου κατορθωμένα. γίνεται τοίνυν
ὁ κῦρος μὲν ἐκ μανδάνης τῆς ἀστυάγου θυγατρὸς τοῦ μήδων ἐξάρ-
χοντος. πρὸς δὲ καμβύσου, περσοῦ τὸ γένος, ἐπιεικὴς δὲ ἦν τοὺς
τρόπους. ὅθεν ἕνεκεν τῶν ἀρχαιογράφων, ἡμίονόν τε καὶ ἑτεροφυᾶ τὸν
κῦρον ὠνόμαζον, διὰ τὸ εἶναι τὸ πρὸς καὶ μέρος ὡς ἐκ δύο γενῶν διά-
φορον. περὶ τὰ γὰρ δὴ περὶ μήδους ἔθνος ἐστιν. ἴδοις δ' ἂν τὸ βιοῦν
καὶ ἐπὶ τοῦ, μὲν τὸ γένος κατὰ σάρκα τῆς θείας πρώτου, καθ' ἣ
μᾶλλον οὔσης καὶ ἄνω τὴν φύσιν, πρὸς δὲ τῶν καθ' ἡμᾶς οὐδενός,
ἀλλ' ἰουδαίως ὑπάρχων, ἐκ τοῦ φυσιοῦ τὸ ἐστιν καὶ ἄνω κειμένου
τὴν φύσιν, καὶ πᾶν ὑπὲρ θνητὸν ὃν κατὰ τὸ θεῖον ἐν γένεσι τοῖς. τὸ γὰρ τι
καὶ ἔφασκε πρὸς ἰουδαίους οἰομένους ὅτι καθ' ἡμᾶς ἐστι, καὶ
γέγονε καθ' ἡμᾶς. ὑμεῖς ἐκ τῶν κάτω ἐστέ, ἐγὼ ἐκ τῶν ἄνω εἰμί.
Καὶ κεκράτηκε μὲν ὁ κῦρος μυρίων ὅσων ἐθνῶν, καὶ ἅπαντα
μετ' αὐτοῦ ὑπεδέξατο πόλις, ἔλαβε δὲ καὶ θησαυροὺς σκοτεινοὺς ἀπο-
κρύφους ἀοράτους, καὶ μακρᾶς ἀνῆκε δουλείας τὸν ἰσλ. τοιγαροῦν βασι-
λεύει δὲ τῆς ἰουδαίας ὁ ἐμμανουήλ, καὶ ὡς τῶν ὅλων θεὸς ἀπο-
λυτρωθεὶς πάλιν μετ' αὐτοῦ εἰς ... πόλις, ἀνεῖται δὲ ἐκ δουλείας
καὶ πλεονεξίας διαβολικῆς πᾶν ὅτι ἐκβεβίαστο καὶ ὑπ' αὐτῷ

Explanat. his omnibus Esaias.

(c) Real Academia de la Historia

Explanat. Esaias

Explanat. Esaias. πράττειν ἀναγκαζόμενος, καταφοιτήσας δὲ καὶ εἰς ᾅδου κενώ-
σας τε τοὺς ἐκεῖσε σκοτεινοὺς ἀποκρύφους ἀοράτους, θύρας χαλ-
κᾶς συντέτριφε, καὶ μοχλοὺς σιδηροῦς συνέθλασεν, ἔφη γὰρ τοῖς ἐν
δεσμοῖς ἐξέλθετε, καὶ τοῖς ἐν τῷ σκότει ἀνακαλύφθητε. εἴρηται δὲ καὶ
πάλαι πρὸς Ἰὼβ ἐκ θεοῦ τῷ πολυπαθήσαντι καὶ καταγωνισαμένῳ ἀθλητῇ·
Job Explanatur. ἦλθες ἐπὶ πηγὴν θαλάσσης, ἐν δὲ ἴχνεσιν ἀβύσσου περιεπά-
τησας. ἀνοίγονται δέ σοι φόβῳ πύλαι θανάτου, πυλωροὶ δὲ ᾅδου
ἰδόντες σε ἔπτηξαν. ἀνεβίω τοιγαροῦν ὡς ἐν ἀφθάρτῳ ζωῇ, καὶ
τὰ διακονοῦντα τοῦ λόγου τὰ διὰ Χριστοῦ κατορθώματα, καὶ ἐν αὐτοῖς
Explanat. Esaias πεπραγμένα τοῖς τοῦ ᾅδου μυχοῖς. εἰς τοῦτο γὰρ Χριστὸς ἀπέθανε
καὶ ἔζησεν, ἵνα καὶ νεκρῶν καὶ ζώντων κυριεύσῃ. καὶ κύριος
τῶν πάλαι ζευγμάτων δοὺς, τὸν ἐν Ἱεροσολύμοις περιφανῆ ἀνα-
δείκνυσι ναόν. τεθεμελίωκε δὲ τὴν ἐκκλησίαν τὴν ἁγίαν ὄντως
καὶ ἀληθῶς τὴν πόλιν ὁ Ἐμμανουήλ, ἤδη τινα Βαβυλῶνα καθαιροῦν-
τας ἐν αὐτῇ τὴν ἀλαζόνα καὶ ὑβρίστριαν εἰδωλολατρείαν. καὶ
περὶ μὲν Κύρου φησίν, ὅτι πάντα τὰ θελήματά μου ποιήσει φησί. πρὸς
πεφώνηκε δέ που καὶ τοῖς Ἰουδαίων λαοῖς ἐξ οὐρανοῦ ὢν αὐτὸς
ὁ πάντων ἡμῶν σωτήρ, ὑμεῖς κατὰ τὴν σάρκα κρίνετε. καὶ ἔτι
δέ που. καὶ ἐὰν κρίνω ἐγώ, ἡ κρίσις ἡ ἐμὴ ἀληθινή ἐστιν, ὅτι οὐ
ζητῶ τὸ θέλημα τὸ ἐμόν, ἀλλὰ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με πατρός.
Καὶ Κύρῳ μὲν ἔφη ὁ θεός, ἐκάλεσά σε τῷ ὀνόματί μου. κύριος δ' ἀληθῶς
ὁ Ἐμμανουήλ, εἰ καὶ πεφώνηκεν αὐτός. ὅτι δὲ εἰς τύπον Χριστοῦ τὸ δόξης
τὰ ἐπὶ Κύρῳ τέθειται, πληροφορήσει σαφῶς τὰ ἑξῆς εἰρημένα
διὰ τοῦ προφήτου φωνῆς. ἐγὼ ἐποίησα γῆν, καὶ ἄνθρωπον ἐπ' αὐτῆς.
Esaias ἐγὼ τῇ χειρί μου ἐστερέωσα τὸν οὐρανόν, καὶ πᾶσι τοῖς ἄστροις ἐνετει-
λάμην. ἐγὼ ἤγειρα αὐτὸν μετὰ δικαιοσύνης, καὶ πᾶσαι αἱ ὁδοὶ
αὐτοῦ εὐθεῖαι, οὗτος οἰκοδομήσει τὴν πόλιν μου, καὶ τὴν αἰχμαλω-
σίαν τοῦ λαοῦ μου ἐπιστρέψει, οὐ μετὰ λύτρων, οὐδὲ μετὰ δώρων.

(c) Real Academia de la Historia

Explanat. in omnib. Esaias

εἶπε κύριος σαβαώθ. οὕτως λέγει κύριος· ἐκοπίασεν αἴγυπτος, καὶ ἐμπο-
ρία αἰθιόπων καὶ οἱ σαβαεὶμ ἄνδρες ὑψηλοὶ ἐπὶ σὲ διαβήσονται
καὶ σοὶ ἔσονται δοῦλοι, καὶ ὀπίσω σου ἀκολουθήσουσι δεδεμένοι
χειροπέδαις, καὶ προσκυνήσουσί σοι, καὶ ἐν σοὶ προσεύξονται, ὅτι
ἐν σοὶ ὁ θεός ἐστι, καὶ οὐκ ἔστι θεὸς πλήν σου, σὺ γὰρ εἶ θεὸς καὶ οὐκ ᾔδει-
μεν ὁ θεὸς τοῦ ἰσραὴλ σωτήρ, αἰσχυνθήσονται καὶ ἐντραπήσονται πάντες οἱ
ἀντικείμενοι αὐτῷ, καὶ πορεύσονται ἐν αἰσχύνῃ. ὁ γὰρ ποιήσας τὴν
γῆν, καὶ ἄνθρωπον ἐπ' αὐτῆς, ὁ διακοσμήσας τοῖς ἄστροις τὸν οὐρανόν, ἐγεί-
ρει ἡμῖν δικαιοσύνην τὸν ἰησοῦν ἐκλυτρούμενον δωρεάν. δεδικαι-
ώμεθα γὰρ ἐν πίστει, δεσμίους ἀνιέντα καὶ αἰχμαλώτους, οἰκοδο-
μοῦντα πνευματικῶς τὴν νοητὴν ἱερουσαλήμ, καὶ θεμελιοῦντα τὴν ἐκκλησίαν,
ὡς καὶ αὐτῆς ἐκκαλέσασθαι ἔθνη τῆς ἄνω πόλεως, καὶ ἀναλωθ-
ῆναι ἐχθροῖς, τοὺς δὲ ὄντας ἐκ καταφύσει ἐπιγινώσκοντες οἱ πάλαι πλα-
νώμενοι, λέγουσι, σὺ γὰρ εἶ θεὸς ἡμῶν καὶ οὐκ ᾔδειμεν, καὶ οὐκ
ἔστι θεὸς πλήν σου, σοὶ τῷ προσκυνοῦσι, σοὶ τῷ κάμψει πᾶν γόνυ,
καὶ πᾶσα γλῶσσα ἐξομολογήσεται ὅτι κύριος ἰησοῦς, εἰς δόξαν θεοῦ πατρός.
τοῦτο τε πεπληρώκασιν ἀνεστηλωμένοι τὸν χριστόν, καθώς μὴ ὄντες
ὁ καὶ πεπληρώκασι, καὶ ἐν ἐντροπῇ πεπορεύονται κατὰ τὴν τοῦ προ-
φήτου φωνήν. κῦρος μὲν οὖν ὁ κτίσας τὰ θεμέλια καὶ τὸν οἶκον
τοῦ θεοῦ τὸν ἐν ἱεροσολύμοις εἰς τύπον χριστοῦ. διὸ καὶ αὐτὸς ἔμελλεν ὁ ἐμ-
μανουὴλ ἀπὸ τῆς αἰχμαλωσίας πνευματικῶς καὶ νοητῶς, καὶ δι'
ὅλης ἀνακαλέσασθαι τὸν εἰκόνος. ἐπειδὴ γὰρ τῆς ἐν βαβυ-
λῶνι δουλείας ἀνῆκεν ὁ κῦρος τὸν ἰσραήλ, κατήγοντο τῆς αἰχμαλωσίας
καὶ οἱονεί πως ἐξάρχοντες ἀνεδείκνυντο τοῦ λαοῦ, ζοροβάβελ
ὁ τοῦ σαλαθιὴλ ἐκ φυλῆς ἰούδα, καὶ ἰησοῦς ὁ τοῦ ἰωσεδέκ, ὁ
ἱερεὺς ὁ μέγας, οἷς καὶ ἐπιμένουσιν εἰς ἱερουσαλὴμ διὰ φωνῆς
ἀγγαίου τοῦ προφήτου ὁ θεὸς τὸν οἶκον ἔχρησε φιλεργίας ἐποιή-
σατο θεός. γέγραπται γὰρ οὕτω. ἐν τῷ δευτέρῳ ἔτει, ἐπὶ δαρείου τοῦ

Aggeus prophetam explanat.

(c) Real Academia de la Historia

Explicit Aggaei prophetia

βασιλέως, ἐν τῷ μηνὶ τῷ ἕκτῳ μιᾷ τοῦ μηνός, ἐγένετο λόγος κυρίου ἐν
χειρὶ Ἀγγαίου τοῦ προφήτου λέγων, εἶπον πρὸς Ζοροβάβελ τὸν τοῦ
Σαλαθιὴλ τὸν ἐκ φυλῆς Ἰούδα, καὶ πρὸς Ἰησοῦν τὸν τοῦ Ἰωσεδὲκ
τὸν ἱερέα τὸν μέγαν λέγων, τάδε λέγει κύριος παντοκράτωρ· ὁ λαὸς οὗτος
λέγουσιν οὐχ ἥκει ὁ καιρὸς τοῦ οἰκοδομῆσαι τὸν οἶκον κυρίου. καὶ ἐγέ-
νετο λόγος ἐν χειρὶ Ἀγγαίου τοῦ προφήτου λέγων. εἰ καιρὸς μὲν ὑμῖν
ἐστὶ τοῦ οἰκεῖν ἐν οἴκοις κοιλοστάθμοις, ὁ δὲ οἶκος κυρίου ἐξηρήμωται.
Καὶ μετ' ὀλίγα πάλιν. Καὶ ἐξήγειρε κύριος τὸ πνεῦμα Ζοροβάβελ τοῦ Σαλα-
θιὴλ ἐκ φυλῆς Ἰούδα, καὶ τὸ πνεῦμα Ἰησοῦ τοῦ Ἰωσεδὲκ τοῦ ἱερέως τοῦ
μεγάλου, καὶ τὸ πνεῦμα τῶν καταλοίπων παντὸς τοῦ λαοῦ, καὶ εἰσῆλθον
καὶ ἐποίουν τὰ ἔργα ἐν τῷ οἴκῳ κυρίου παντοκράτορος θεοῦ αὐτῶν.
ἄθρει δὴ οὖν ὡς ἐν τύπῳ καὶ εἰκόνι διπλῆς τοῦ Ἐμμανουήλ, βα-
σιλέα μὲν ὡς ἐν γε τῷ Ζοροβάβελ, ὃς ἦν ἐκ φυλῆς Ἰούδα τῆς βασι-
λεύειν λαχούσης ἐν Ἰσραήλ, ἀρχιερέα δὲ αὖ ὡς ἐν ὁμωνύμῳ τῷ Ἰησοῦ
τῷ ἀρχιερεῖ τῷ μεγάλῳ, καὶ νοεῖ καὶ ἐξάρχοντα ὁδοῦ τῆς εἰς τὴν
ἁγίαν πόλιν ἐκ γῆς ἀλλοφύλων, φημὶ δὴ πάλιν τῆς Βαβυλωνίων,
ἄθρει καὶ δημιουργὸν ὄντα καὶ ἐπιμελητὴν τοῦ ἁγίου ναοῦ. ὑπο-
μένοι γὰρ διὰ πίστεως καθηγητῇ τῷ Χριστῷ ὡς βασιλεῖ καὶ ἀρχιερεῖ
ἐκ διαβολικῆς πλεονεξίας, καὶ ὡς ἀπὸ γῆς ἀλλοφύλων ἐξαπά-
της κοσμικῆς εἰς τὴν ἁγίαν [illegible] πόλιν τὴν τῶν πρωτοτόκων
ἐκκλησίαν, ἐν αὐτῇ δὲ ἄθρει γὰρ ὡς ἐν λίθοις τοῖς νοητοῖς, καὶ μα-
[illegible] γράφων ὁ Παῦλος τοῖς διὰ πίστεως ἐκλελυτρωμένοις,
καὶ ἀκολουθεῖν ἠρημένοις τοῖς ἴχνεσι τοῦ Χριστοῦ. ἐν ᾧ καὶ ὑμεῖς
συνοικοδομεῖσθε εἰς κατοικητήριον τοῦ Χριστοῦ ἐν πνεύματι. ὅτι δὲ καὶ
ἀμείνων ἡ δόξα τῆς ἐκκλησίας παρὰ τὴν πρώτην καὶ ἐν ἀρχαῖς
τὴν ἐπὶ γῆς φημὶ τὸν ἐκ λίθων ναόν, διεμεμήνυκεν εἰπὼν διὰ
φωνῆς Ἀγγαίου πάλιν. τίς ἐξ ὑμῶν ὃς εἶδε τὸν οἶκον τοῦτον ἐν τῇ
δόξῃ αὐτοῦ τῇ ἔμπροσθεν; καὶ πῶς ὑμεῖς βλέπετε αὐτὸν νῦν

(c) Real Academia de la Historia

Explanat^m Aggæus prophet

καθὼς οὐχ ὑπάρχοντα ἐνώπιον ὑμῶν; Καὶ μετ' ὀλίγα πάλιν·
ἐμὸν τὸ ἀργύριον, καὶ ἐμὸν τὸ χρυσίον λέγει κύριος παντοκράτωρ,
διότι μεγάλη ἔσται ἡ δόξα τοῦ οἴκου τούτου ἡ ἐσχάτη ὑπὲρ τὴν πρώτην
λέγει κύριος παντοκράτωρ, καὶ ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ δώσω εἰρήνην, καὶ εἰρή-
νην ψυχῆς εἰς περιποίησιν παντὶ τῷ κτίζοντι τοῦ ἀναστῆσαι τὸν ναὸν
τοῦτον. Καὶ ἀνθρώποις μὲν αὐτοὺς συλλέξαι τὰ δῶρα ἐν ὑμῖν ὡς
ἔν γε τοῖς πάλαι χρόνοις καθιέρωσε. ἵνα δὲ μὴ τῷ πλήθει τῶν ἤδη
χρημάτων ἀποκομίζεσθαί ποι τὸ πρέπον τοῖς ὁ λόγος, ἡμῖν δοκεῖ
πρέποντος θεῷ τὸ καὶ δεῖ τῶν ἴσως λοιπόν, ἐκεῖνο φαμέν, δεῖ
σοι δὲ πάντως ἡμῖν νοεῖν ἐλέσθαι τὰ τῶν, ὁ γὰρ θεὸς δῶρον ἐκεῖνα
γεγονόσιν εἰς τὰ πάλαι ἀναγράφομεν, καθοσιοῦντες τῶν τύπων τὸ μὲν λίαν
ἐπλημμελής, εὐνοοῦντο δὲ αὐτῶν τῶν καθ' ἡμᾶς γεγονότες, καὶ τὴν
πολυτελίαν ἔχοντες τὸ θεοπρεπές, ἢ τὸ πνεῦμα λέγοντες ἀεὶ μορφοῦσθαι
πρὸς εἶδος τὸ καθ' ἡμᾶς ἐξ ἀνάγκης ὁμολογοῦμεν, καὶ εἰς κύριον
αὐτὸ διαπεπλάσθαι ποτὲ τὸ οἰκεῖον δι' αὐτοῦ, εἴρηται γὰρ πρὸς αὐτόν, σὺ
δὲ οὐκ ἠδίκησας. ἀναιρουμένων δὲ τῶν ἐν τύποις, σκιὰ μὲν ἴσως ὁ-
ἀληθῶς ζοροβάβελ ὁ τοῦ Σαλαθιήλ, καὶ μέντοι καὶ ἱερεὺς ὁ τοῦ-
Ἰωσεδὲκ ὁ ἱερεὺς ὁ μέγας, ἐν ὀνόμασιν εἰσὶν ἐν ψιλοῖς τοῖς μόνοις.
ἀλλ' οἶμαι δεῖ μᾶλλον ἐκ λογισμοῦ τοῦ εἰκότος ἀναπεπεισμένους
συναινέσειν ὀρθῶς, ὡς ἦν μὲν αὐτὸς ὁ μελχισεδέκ, πόλεως βασι-
λεύων τῆς Σαλήμ, τύπον δὲ ἡμῖν αὐτὸν ἐποιεῖτο χριστοῦ λεπτόνους εἰς θε-
ωρίας τῆς καλῆς ὑπάρχων ὁ παῦλος. ἐνισταμένοις δὲ μετὰ τοῦτο,
καὶ οὐδὲν ἄλλο λέγουσιν, ὡς αὐτὸς μὲν οὐκ ἦν ὁ μελχισεδέκ, τὸ-
πνεῦμα δὲ μᾶλλον τὸ ἅγιον, ἤγουν ἑτέρα τις δύναμις τῶν ἄνωθεν καὶ
ἐξουσιῶν τινὶ λειτουργικὴν ἔχουσα τάξιν. δοκεῖ γὰρ ὧδε φρονεῖν
ἑτέροις, ἐκεῖνο φαμὲν ἀναγκαίως, ὅτι πλημμελοῦσιν κατὰ δύο τρό-
πους, καὶ τὴν θείαν καὶ ἄρρητον τὴν φύσιν εἰς τὸ μὴ πρέποντα
τόπον αὐτῇ κατασπῶντες, καὶ τὴν γεννητὴν καὶ πεποιημένην-

Explanat^m rursus Esaias.

De Melchisedech

(c) Real Academia de la Historia

Gri · in Gene.

De Melchisedec

κλέεσι εἰς δόξαν ὑψηλὴν ἀληνάφως ἀνακομίζοντες, ἵνα τρό-
πον, ἐρῶ γὰρ ἔξεστιν περὶ τοῦ μελχισεδέκ, ὡς ἦν ἱερεὺς τοῦ θεοῦ
ὑψίστου. εἰ γὰρ δὴ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐστὶν ὁ μελχισεδέκ, καθὰ κομίζου-
σι, λοιπὸν ἐν ἱερουργοῖς τὸ πνεῦμα, ἢ λειτουργικὴν ἔχει τὴν ὑπουργίαν,
ὑμνήσει δὲ οὕτω καὶ αὐτὸ μετὰ τῶν ἁγίων ἀγγέλων τὸν ἄνω τάξιν θεόν.
γέγραπται γὰρ ὅτι εὐλογεῖτε τὸν κύριον πάντες ἄγγελοι αὐτοῦ, λειτουργοὶ
αὐτοῦ, οἱ ποιοῦντες τὸ θέλημα αὐτοῦ. εἰ δὲ γὰρ ἦν οὐ δαμόθεν ἰσομ-
φανές, ὡς ἐπ᾽ ἀνθρώπου πάντως ἱερουργεῖν, καὶ οὐχ ἑαυτῷ τὸ ἱερουργού-
μενον, ἱερουργεῖ δὲ τῷ θεῷ τῷ προσάγοντι. οὐκοῦν εἰ φαμὲν ἱερᾶσθαι
τὸ πνεῦμα τὴν θείαν που πάντως ὑποκαθίστα φύσιν, τὴν δὲ μᾶλλον
καὶ ἐλλιπεῖς, τὸ προσκυνοῦν μὲν μεθ᾽ ἡμῶν, ἀγιάσουσι δὲ πάντως
οὐχ ἑαυτό, ἀλλὰ τὸ ἁγιαζόμενον κρείττονί που πάντως, ὃ καθ᾽
ἑαυτὸ τῇ φύσει ἁγιάζεται, ἁγιασθήσεται δὲ μεθ᾽ ἡμῶν. πῶς οὖν
ἔτι καὶ θεὸς κατὰ φύσιν τὸ ἁγιαζόμενον, ὁ γὰρ οὐ πᾶς ἱερεὺς ἁγιά-
ζεται, εἰ δοκεῖ τὸ οὕτως ἐπὶ τὸ χεῖρον λοιπὸν καὶ ἱερουργεῖν, οὐ γὰρ
ἑαυτῷ τις λαμβάνει τὴν τιμήν, καθὰ γέγραπται, ἀλλ᾽ ὁ καλούμενος
ὑπὸ τοῦ θεοῦ καθάπερ καὶ ἀαρών. προστέθεικε δὲ ὁ παῦλος, ὅτι καὶ αὐ-
τὸς ὁ χριστὸς οὐχ ἑαυτὸν ἐδόξασε γενηθῆναι ἀρχιερέα, ἀλλ᾽ ὁ λαλήσας
πρὸς αὐτόν, πρὸς αὐτόν, υἱός μου εἶ σύ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε.
καθὼς καὶ ἐν ἑτέρῳ λέγει. σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν
μελχισεδέκ. εἰ δέ τι γὰρ ἀναγκαῖον, ὡς οὐχ ἦν αὐτὸς ὁ υἱός, ὁ ἐκ
θεοῦ πατρὸς λόγος, ἱεράσθαι λέγεται, καὶ ἐν τάξει γενέσθαι τῇ λειτουρ-
γικῇ, εἰ μὴ νοοῖτο καθ᾽ ἡμᾶς δι᾽ ἡμᾶς γεγονώς. καὶ ὡς πρὸ κε-
κλῆσθαι προφήτης καὶ μεσίτης καὶ ἀπόστολος διὰ τὸ ἀνθρώπινον, οὕτω καὶ
ἱερεύς. πρέπει γὰρ αὐτῷ τῆς δουλείας σχήματι τὰ δουλοπρεπῆ, τὸ
τοῦ τ᾽ ἐστὶ κένωσις. ὁ γὰρ ὑπάρχων ἐν μορφῇ καὶ ἰσότητι τοῦ πατρός,
ᾧ καὶ αὐτὰ τὰ ἄνω πνεύματα προσκυνοῦσι σεραφίμ, ᾧ λειτουργοῦσι χιλιά-
δες μυριάδες ἀγγέλων. ἐπειδὴ κεκένωκεν ἑαυτόν, τότε δὴ ὅτε [illegible]-

X

ἁγίων λειτουργὸς καὶ τῆς σκηνῆς τῆς ἀληθινῆς ἀναδειχθεὶς λέγεται.
ὅτι καὶ ἡγίασται μεθ' ἡμῶν ὁ ὑπὲρ πᾶσαν κτίσιν, ὅ τε γὰρ ἁγιάζων
φησὶ καὶ οἱ ἁγιαζόμενοι ἐξ ἑνὸς πάντες. δι' ἣν αἰτίαν οὐκ ἐπαισχύ-
νεται ἀδελφοὺς καλεῖν αὐτοὺς λέγων, ἀπαγγελῶ τὸ ὄνομά σου
τοῖς ἀδελφοῖς μου. οὐκοῦν ὁ ἁγιάζων ὡς θεός, ὅτε γέγονεν ἄνθρωπος, καὶ
ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν, καὶ κεχρημάτικεν ἀδελφὸς κατὰ τὸ ἀνθρώπινον,
ὅτε καὶ σὺν ἡμῖν ἁγιάζεσθαι λέγεται. ἔστι τοίνυν καὶ τὸ δεῖν ἱκε-
τεύειν καὶ τὸ ἁγιάζεσθαι μεθ' ἡμῶν τῆς μετὰ σαρκὸς οἰκονομίας, καὶ
τοῖς τῆς κενώσεως μέτροις, ὀρθῶς τε καὶ ἀμωμήτως φρονεῖν ἠρη-
μένοι, τὰ τοιάδε προσνέμομεν. εἰ δὲ δὴ τὸ πνεῦμα μεμενηκὸς τῇ κε-
νώσει ὑπομεμενηκὼς ἱερατεύειν λέγομεν, δέξεται αὐτὸ τὸ θεοπρε-
πὲς ἀξίωμα, καὶ ἐν τοῖς ὑπὸ φιλοχρίστου μαθητοῦ, μέχρι αὐτοῦ
διαλύεται τὸ γεννηθέν, ὃ δὴ καὶ δι' ἡμᾶς ἐνανθρωπῆσαν τὸ πνεῦμα,
καὶ ὑπὸ βάσιν οἰκονομικὴν ὑπομεῖναι, καθάπερ ἀμέλει καὶ
τὸν υἱόν. οὐ γὰρ ἐπειδήπερ ἐστὶν ὁμοούσιος ἡ ἁγία καὶ προσκυνου-
μένη τριάς, ταύτῃ τοι καθ' ὅπερ αἱ ἐλοιπὲς πρόσωπον τοῦ τῆς ἐναν-
θρωπήσεως καθοσιοῦν χρόνον, γέγονε γὰρ ἄνθρωπος, οὐκ αὐτὸς ὁ πατήρ, οὐ
δὲ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, μόνος δὲ ὁ υἱός, οὕτως ἡμᾶς ἡ θεία μεμυσταγώ-
γηκε γραφή. εἰ τοίνυν περιβιάζονται τὴν ἀλήθειαν, καὶ
τὸ πρόφασιν οὐκ ἔχον τολμῶσι κεκενῶσθαι λέγειν, φημὶ δὴ τὸ πνεῦμα τὸ
ἅγιον ἐν τοῖς τῆς κενώσεως κατακομίζουσι μέτροις, εἴπερ ἐστὶν
ἀληθῶς τοῖς ἱερουργεῖν τεταγμένοις ἐναρίθμιον. ἱερεὺς μὲν γὰρ
ἦν ὁ μελχισεδέκ, ἀλλ' ὡς ἀφωμοιωμένος φησὶ τῷ υἱῷ πρὸς τύπον τῆς
κατ' αὐτὸν ἐσομένης ἱερωσύνης κατὰ καιροὺς αὐτὸ δι' ἑαυτοῦ
διαμορφοῦντι τὸ πνεῦμα. οὐκοῦν ἐρώτημα γάρ, καθυπομένουσιν ἀρχὰ τὸ
πνεῦμα τὸ ἅγιον, εἰ ὡς τὸν υἱὸν ἱερεὺς καὶ ἀπόστολος, καὶ ὀλίγα τοῦ πρά-
γματος φροντίζειν ἄξιοι; καὶ τίς πῶς οὐ λῆρος ὅλη ταῦτα φρονεῖν
ἢ λέγειν, δοξάζει γὰρ τὸν υἱὸν ὁ παράκλητος, τελεῖ τὸ πνεῦμα, καὶ πε-

(c) Real Academia de la Historia

Typi Χ multi

αὐτοῦ φησίν, ἐκεῖνος ἐμὲ δοξάσει. τὸ δέ γε ἴσως ἐρωτώμενον
καὶ τοῦτο ἀναγκαιότατον. τί μὴ μᾶλλον αὐτὸ γέγονεν ἐν ἄλλοις; αὐτὸ
δὲ καὶ Κῦρος ὁ Πέρσης καὶ μὴν καὶ μεθ' ἑτέρους, καὶ μέντοι καὶ
Ἰησοῦς ὁ τοῦ Ἰωσεδέκ, καὶ μέντοι καὶ Ζοροβάβελ ὁ τοῦ Σαλαθιὴλ
ὁ ἐκ φυλῆς Ἰούδα, ἢ καὶ Μωσῆς, πρὸς ὃν εἴρηταί που, ἰδοὺ γὰρ μεσι-
τείαν ἐφ' ἑαυτοῦ δεικνύοντα, προφήτην ἀναστήσω αὐτοῖς ἐκ τῶν
ἀδελφῶν αὐτῶν ὥσπερ σέ, καὶ δώσω τὸ ῥῆμά μου ἐν τῷ στόματι
αὐτοῦ, καὶ λαλήσει αὐτοῖς καθὰ ἂν ἐντείλωμαι αὐτῷ. τί μὴ γέ-
γονεν αὐτὸ καὶ Ἰησοῦς ὁ τοῦ Ναυῆ ὁ μετὰ Μωσέα στρατηγός, ὃς διεβί-
βασε τὸν Ἰορδάνην τοὺς υἱοὺς Ἰσλ, καὶ περιέτεμε μαχαίραις πε-
τρίναις, καὶ κεκλήρωκε δὲ καὶ εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας; ἢ οὐκ ἐν
Χριστῷ βεβαπτίσμεθα, καὶ περιτετμήμεθα μὲν ἀχειροποιήτῳ περιτομῇ
διὰ πνεύματος, γεγόναμεν δὲ κληρονόμοι τῆς ἄνω βασιλείας; καὶ τί
ποτε τοῦτο οὐκ ἐναργές; οὐκοῦν εἰ τὸ πνεῦμα δέδρακεν ἀεὶ μορφού-
μενον, καὶ ὡς ἐν εἰκόσι τῶν ὀνομαζομένων, ἵνα γένοιτο τύπος τοῦ υἱοῦ,
ἥκει ἔστι λοιπὸν ἀληθὴς ὁ λόγος, ὡς ὀλίγα τοῦ πρέποντος κατα-
φροντίζει πεφροντικώς, ἐφῆκε γὰρ δὴ τῶν ἀρχαιοτέρων τισὶν εἰς
τύπον καὶ ὁμοίωσιν πλάττεσθαι τοῦ υἱοῦ; ἄπαγε τῆς δυσλογι-
στοῦ ἐλπίδος. οὐκοῦν αὐτὸς ὁ Μελχισεδέκ; οὐχὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον,
ὅτι δὲ οὐχ ἓν εἶναι νοοῖτο δύναμις ἁγία καὶ λειτουργικὴ κατὰ
φρονοῦσι δοκεῖ, φέρε δὴ λέγωμεν τὰ ἐξ εἰκότων συλλέγοντες
λογισμοὺς εἰς τὴν τῆς ἀληθείας ἀπόδειξιν. ἐκείνοις μὲν γὰρ τίνος
δεῖ καὶ σοφὸς κατὰ πρόσωπον ἀντιστῆναι κατὰ τὰς αὐτοῖς συντεθέντας
λόγους. ἐπειδὴ γὰρ φασὶ γεγράφθαι περὶ τοῦ Μελχισεδέκ, ὡς ἀπά-
τωρ ἐστὶ καὶ ἀμήτωρ, καὶ μὴν καὶ ἀγενεαλόγητος, εὐλόγηκε δὲ καὶ τί
τοῦτον ὄντα τὸν Ἀβραάμ, εὐλογεῖται δὲ τὸ ἔλαττον ὑπὸ τοῦ κρείττο-
νος, ἁπάσης εὐλογίας δίχα μὴ νομιζέσθω κατὰ ἡμᾶς, ἀλλ' ἔστω
τὶς φύσει ἄγγελος, ἤγουν τῶν ἄνω δυνάμεων καὶ λειτουργικῶν

Jesus Nave.

De Melchisedec

(c) Real Academia de la Historia

De Melchisedec

μάλιστα σεπτὴ καὶ δεδοξασμένη. ἐγὼ δ' ἀγαπητοὶ τεθαύμακα
λίαν, εἰ τρόπος αὐτοὺς εὐλαβείας τῆς εἰς τὸν προπάτορα Ἀβραὰμ
τὸ τῶν ζητουμένων καὶ πρέποντος ἀπεκόμισε θέας, καὶ τῶν ἀνα-
γκαίων εἰς ἀληθείας εὕρεσιν ἀπεβουκόλησε λογισμῶν. εἰς
ὁμοίωσιν γὰρ δὴ καὶ τύπον τοῦ Ἐμμανουὴλ τὸ βασιλικώτατον
τὸν Μελχισεδέκ. οὐκ εἰδότες δὲ τῶν πραγμάτων ποιότητα βλέπουσιν,
ἢ τὸν τῆς ἱερωσύνης δοκιμάζουσι τρόπον, βασανίζουσι δὲ μᾶλλον
τὰ εἰς τοὺς προηγουμένους τῆς φύσεως. τί γὰρ αἰτιῶνται τὸ
λοιπὸν φάσκοντες εὐκόλως αὐτοῖς; εὐλογεῖται δὲ τὸν Ἀβραὰμ ὡς
ἐξ αὐτοῦ τυχὼν τοῦ Μελχισεδέκ, καὶ εἰ μὲν τοῦτο κρείττων αὐτοῦ,
οὐ γὰρ ἡ φύσις ἐν τούτοις, ἀλλ' ὁ τῶν δρωμένων δοκιμάζεται
νοῦς, καὶ τῆς ἀληθείας οἱ λόγοι τῶν ἐν σκιαῖς αἰνιγμάτων ἀμείνους
προαναφαίνονται. οὐ γὰρ ἐστὶ τῶν λίαν ἀβλεπτούντων οἴεσθαι τὰ ἐκ
τῶν σημαινομένων αὐτὴ προεξάγειν τοῖς ἐν σκιαῖς, ἐπ' αὐτὰς δὲ
μᾶλλον ἰέναι τὰς φύσεις τῶν εἰς μέσον εἰσκεκλημένων, ὥσπερ καὶ
τοῦθ' οὕτως. ἀπολελεῖφθαι ὁ Ἀαρών, προεστηκὼς καὶ ἡγούμενος τῆς ἁγί-
σκηνῆς, ταῖς ἀνωτάτω τιμαῖς ἐν ἱερωσύνῃ κατεσεμνυμένος.
πῶς οὖν ἡγιάζετο; κριὸς ἐσφάζετο, τῷ δὲ αἵματι κατεχρίετο τὸ
ἄκρον τοῦ ὠτὸς τοῦ δεξιοῦ, καὶ μὴν καὶ χειρὸς καὶ ποδός, ἐτε-
λειοῦτο δ' οὕτω πρὸς ἱερουργίαν. ἀλλ' ὦ βέλτιστοι φαῖεν ἂν αὐτοῖς,
εἰ τῆς φύσεως τῶν ἁγιαζόντων καὶ τῶν ἁγιαζομένων προσκεῖσθαι
καλοῖ, καὶ οὐχὶ δὴ μᾶλλον ὡς ἐν τύπου καὶ σκιᾶς ἐπ' αὐτὸ τῆς
ἀληθείας ἰέναι τὸ κάλλος, πῶς οὐκ τὸ ἔλαττον ὑπὸ τοῦ κρείττονος
εὐλογεῖται; τί τὸ ἄμεινον ἐν τούτοις; φρασάτωσαν ἐκεῖνοι. ἆρα καὶ
κριοῦ κατώτερον τὸν Ἀαρὼν ἡγοῦμεν; ἐν ἀλόγῳ ζώῳ τελειοῦται τὸ
λογικόν. αἷμα προβάτου τὸν ἀπολεκτὸν εἰς ἱερωσύνην ἡγίαζε
[illegible], καὶ σποδὸς δαμάλεως ῥαντίζουσα τοὺς κεκοινωμέ-
νους ἁγιάζει πρὸς τὴν τῆς σαρκὸς καθαρότητα. τί οὖν ἄρα τὸ ζῆμα;

Περὶ τοῦ μελχισεδὲκ ὅτι ἀπάτωρ καὶ ἀμήτωρ

Cyr. in Gen.

Paulus Explanat.ur

τῶν νοουμένων τὸ βάθος· τύποι καὶ εἰκόνες τὰ ὁρώμενα, καὶ
ἵν' οὕτως εἴπωμεν, ἀξιόχρεως πρὸς ἀνάδειξιν ἦν τοῦ Χριστοῦ. ὁ δὲ
τύπος ἐν πράγμασιν, οὐκ ἐλάττω τοῦ ἁγιάζοντος, ἔχουσι δὲ ἁγιαζο-
μένων κατὰ τὴν φύσιν, ἐπεὶ καθάπερ ἔφη ἀψευδῶς, τὸ κρεῖττον
ὑπὸ τοῦ ἐλάττονος εὐλογεῖται, ὅπερ ἐστὶν ἐν ἀμείνοσιν ἐν τοῦ φύ-
σεως διαμελέως καὶ κρατοῦ. μὲν τοίνυν ἑρμηνευθήσεται, καὶ εἰ πο-
λὺ κρείττων ὑπάρχων ὁ ἀβραὰμ τοῦ μελχισεδὲκ, εὐλογεῖσθαι
λέγεται παρ' αὐτοῦ, ὁ γὰρ τύπος ἦν ὁ νικῶν, καὶ οὐχὶ δὴ μᾶλλον τοῦ
εὐλογοῦντος φύσις. θαυμάζω δέ, ὅτι καὶ εἰς ὁμοίωσιν καὶ τύπον δια-
μορφούμενος αὐτὸν τοῦ υἱοῦ, ἀπάτωρ τε ἦν καὶ ἀμήτωρ φαίνε-
ται ἀγενεαλόγητος. καίτοι τόπον τινὰ καὶ ἀμεταμελοῦς ὄντος Χριστοῦ, γέγονε
γὰρ αὐτῷ μήτηρ μὲν ὅτι γῆς ἡ ἁγία παρθένος, ἦν δὲ καὶ ἐστιν ἐν οὐρανῷ
πατὴρ ὁ θεός, διὰ τοῦτο οἶμαι τὰς εἰκόνας γεγράφθαι πρὸς τὰ ἀληθέστερα.
ἐπειδὴ δὲ μήτε ἀρχὴν ἡμερῶν, μήτε ζωῆς ἔχειν τέλος τὸν μελχι-
σεδέκ ὁ θεσπέσιος ἔφη παῦλος, ταύτῃ καὶ διαμένει λογικοῦ, τὸ
ἱερουργὸν ὑπάρχειν αὐτὸν διατείνονται, καὶ τὸ ἐλέγχουσι, οὐκ εἰδότες
ὅτι παρατρέχει τὰ ἀναγκαῖα αὐτοῖς. οὐδεὶς γὰρ τῶν τελουμένων
ἐν γεννητοῖς ἄναρχος ἔσται κατὰ τὸν χρόνον, ἀλλ' εἴπερ ὅλως πα-
ρῆκται πρὸς ὕπαρξιν, τοῦτο καὶ ἀρχὴν ἔχει ζωῆς καὶ ἡμερῶν.
τίς οὖν ἄρα τῷ μακαρίῳ παύλῳ γέγονε σκοπὸς τοῦ λόγου, ἢ πῶς
εἰς τύπον καὶ ὁμοίωσιν τοῦ Χριστοῦ παρέδειξε τὸν μελχισεδέκ, ὅτι ἐξ
ἀπειθείας οὐκ ἐννοιῶν τοῦ νοῦ ἀποστάντας, φέρε δὴ φέρε δια-
σκεψώμεθα, καὶ ὡς ἐνὸν λέγωμεν, νομομαθὴς ὢν ἔτι, οὐκ ἐξ
ἁπλῶν ἐννοιῶν τὸν πρὸς ἰουδαίους ποιεῖται λόγον, ἀλλ' ἐκ γραμ-
μάτων μωσαϊκῶν, οἷς δὴ εἰκὸς καὶ οὐχ ἑκόντας παραχωρεῖν τούς
τὸ ἐλεύθερον πολεμοῦντας αὐτῷ ποτε. δεῖξαι τοίνυν τὸν μελχισεδέκ
εἰς ὁμοίωσιν ὄντα τε ὑποτύπωσιν τοῦ Χριστοῦ, διά τε τὸ λέγεσθαι βασι-
λέα δικαιοσύνης καὶ μὴν καὶ εἰρήνης. πρέποι γὰρ ἂν οἶμαι ταῦ-

Περὶ τῶν ὁμοιώσεων

Typus Melchisedec Explanat. ipsa Pauli

(c) Real Academia de la Historia

Typus Melchisedec Explanat^ur^.

δὲ μόνῳ κατὰ τὸν λόγον τὸν μυστικὸν τῆς ἑρμηνείας, δικαιοσύνης γὰρ
καὶ εἰρήνης πρύτανις ἀνεδείχθη τοῖς ἐπὶ γῆς. καὶ δικαιούμε-
θα μὲν ἐν αὐτῷ τὸ τῆς ἁμαρτίας ἄχθος ἀποπεμψάμενοι, ἐσχήκαμεν
δὲ καὶ εἰρήνην τὴν πρὸς τὸν πατέρα καὶ θεὸν, τὴν μεταβαλοῦσαν τὴν καὶ δι-
ιστᾶσαν ἡμᾶς τῶν τρόπων ἀκαθαρσίαν ἀποσμηξάμενοι, ἑνούμενοι
δὲ ὡς πρὸς αὐτὸν διὰ πίστεως, ὁ γὰρ κεκλημένος τοῦ κατ᾽ αὐτὸν φησὶν, ἐν πόλει Σιών.
ἔστι τοίνυν κατὰ τὴν ἑλλάδα φωνήν, μελχὶ μὲν ὁ βασιλεὺς, σε-
δὲκ δὲ δικαιοσύνη. καὶ ἴδοιτε ἂν τὸν μελχισεδὲκ ὡς ἐν ἰδίᾳ
κλήσει πεπλουτηκότα, κατὰ τὴν ἐκ τοῦ σημαινομένου δύναμιν,
τὸ βασιλεὺς δικαιοσύνης. ἔτι δὲ τοῦ βασιλεὺς εἶναι Σαλήμ, βα-
σιλεὺς εἰρήνης. ἁρμόσει δὲ οὕτω ὁ θεσπέσιος παῦλος ὡς ἐξόμοι-
ώσεως τὸν σαφοῦντα καὶ ἐμφανοῦς τὸν μελχισεδὲκ, τὰ διαλ-
λαγῶ, δῆλον ὅτι τὰ ὑπὲρ νόμον ἱερωσύνης σύμβολα τὸν καθευλογήσαντα τὸν
ἀβραάμ, οἴνον τε καὶ ἄρτους αὐτῷ προσκομίσαι. εὐλογούμεθα γὰρ
οὐχ ἑτέρως πλὴν ἢ διὰ τοῦ μεγάλου τε καὶ ἀληθοῦς ἱερέως, εὐλογού-
μενα δὲ κατὰ τὸν θεσπέσιον ἀβραὰμ, ἀνανεύσαντα, καταγωνισά-
μενοι τοὺς ἄρχοντας τοῦ αἰῶνος τούτου, τὸ δὲ τῶν πολεμίων χειρὸς
ἀμείνους ἀναδεικνύμενοι, πλοῦτον δὲ μᾶλλον ἡγούμενοι τὸν θεῖ-
ον πάντων, καὶ τὴν εὔκλειαν καὶ ἀμείνονα τῶν ἄνωθεν χαρισμά-
των λαμβάνειν. ἐννόει γάρ, ὅτε νικήσαντα τὸν ἀβραὰμ, τὸν ὑποστρέ-
φοντα μὲν ἐκ τῆς κοπῆς τῶν βασιλέων κατὰ γένεσιν φασὶν, οὐκ ἀξιώ-
σαντα δὲ τι παρὰ τοῦ σοδόμων ἄρχοντος εἰς ἰδίαν κτῆσιν ἑλεῖν, εὐλό-
γησε τὸν μελχισεδέκ. ὁ μὲν γὰρ σοδομιτῶν ἡγούμενος εἰς νικη-
\> τὴν τὸν ἀβραὰμ ἔφασκε, δός μοι τοὺς ἄνδρας, τὴν δὲ ἵππον λαβὲ
\> σεαυτῷ. ὁ δὲ μηδενὸς τῶν ἐκείνου μεταποιεῖσθαι διεγνωκώς,
\> ἐκτενῶ φησὶ τὴν χεῖρά μου πρὸς τὸν θεὸν τὸν ὕψιστον, ὃς ἔκτισε τὸν οὐ-
\> ρανὸν καὶ τὴν γῆν, εἰ ἀπὸ σπαρτίου ἕως σφαιρωτῆρος ὑποδήματος
\> λήψομαι ἀπὸ πάντων τῶν σῶν, ἵνα μὴ εἴπῃς ἐγὼ ἐπλούτισα τὸν-

* Deest aliquid

Cyr. in Gen.

De Melchisedec

Humanae diuitiae.

Ἀβραάμ. χαίρειν γὰρ αὐτοῖς ἔθος οὐκ ἐπὶ πλούτῳ κοσμικῷ,
κεκρατηκότες εἶναι ὁρατῶν καὶ ἀοράτων ἐχθρῶν, καὶ οὐδὲν
ἀπὸ κόσμου δεχόμενοι, τιμῶντες δὲ μᾶλλον τὸν ἄνωθεν πλοῦτον.
εὐλογούμεθα διὰ Χριστοῦ τοῦ τῆς εἰρήνης βασιλέως, εὐλογούμεθα δὲ
ξένιον ὥσπερ ὁδοῦ καὶ ζωῆς ἐφόδιον δεχόμενοι τὰ μυστικά. σε-
σήμανται γὰρ ἴσως εὐδοκοῦν(?), εὐλογούμεθα δὲ διὰ Χριστοῦ, καὶ προσοί-
σεις(?) τὰς ὑπὲρ ἡμῶν πρὸς τὸν πατέρα. ὁ μὲν γὰρ Μελχισεδὲκ εὐλόγει
τὸν Ἀβραὰμ οὕτω λέγων, εὐλογητὸς ὁ θεὸς ὁ ὕψιστος, ὃς παραδέδω-
κε τοὺς ἐχθρούς σου ὑποχειρίους σοι. ὁ δὲ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, τὸ πάντων
ἡμῶν ἱλαστήριον, πάτερ ἅγιε φησί, τήρησον αὐτοὺς ἐν τῇ ἀληθείᾳ σου.
οὐκοῦν καὶ ἐκ τῶν ὀνομάτων ἑρμηνείας ἁρπάζει τὸ χρήσιμον
εἰς ὑποτύπωσιν τοῦ Χριστοῦ, καὶ αὐτὸν δὲ τῆς ἱερωσύνης τὸν τρόπον εἰς
παράδειξιν τοῦ πράγματος ἐποιεῖτο σαφῆ, ἄρτους γὰρ καὶ οἶνον
ἐξεκόμιζεν ὁ Μελχισεδέκ. ὅτι δὲ ἀπάτωρ ἢ ἀμήτωρ ἦν, ἤγουν
ἀγενεαλόγητος, ἢ ἀρχὴν ἡμερῶν ἢ τέλος ζωῆς οὐκ ἔχων ὁ Μελχι-

Decepit ergo nos Paulus.

σεδέκ, οὐδὲ μόνον ὑπομεμνήκει(?) τὸ γράμμα τὸ ἱερόν. πεφενάκι-
κεν οὖν ἄρα φασί τινες ἴσως ὁ θεσπέσιος Παῦλος, οὐ τὸ τῶν φαινο-
μένων(?) λαλεῖ γὰρ ἀλήθειαν, δείκνυσι δὲ μᾶλλον ὁ μυσταγωγὸς τεθεικώς(?)
ὡς ἔπει εἰς τύπον τὸ δόξαν τοῦ Ἐμμανουὴλ καὶ τὴν ἐπὶ τούτοις αὐ-
τοῦ οἰκονομικὴν ἀφήγησιν. ὅτι γὰρ μόνος ἦν ἱερεὺς ὁ Μελχισεδέκ,

ὑπὲρ φαν

ὁ θεόπνευστος ἡμῖν ἔγραφε λόγος, οὐκ ὀνομάζεται(?), ἢ τίνος ἐξέφυ
πρὸς ἡμέρας, ἀλλ' οὐδὲ εἰς πόσον ἐτῶν καθήκει(?) ἀριθμόν, ἢ ποίας
ἔχων εὕρεσιν(?) τῆς ἱερωσύνης τὰς διαδοχὰς παραδοῦσαν(?) εὑρί-
σκομεν, ὑποπλάττεσθαι εἶναι ἐκ τῶν τοιούτων ἡμῖν ἀφήγησις οἱ-
ονεί πως τὸ ἀίδιον(?) καὶ ἄναρχον τοῦ Χριστοῦ καθὸ νοεῖται θεός. ἄναρ-
χον δέ φαμεν ὡς ἐκ τοῦ δηλονότι καὶ χρόνον, αὐτὸς γὰρ
ἐστὶ τῶν αἰώνων ὁ ποιητής. ὑπεμφαίνει δὲ πρὸς τούτῳ καὶ τὸ ἀκα-
τάληκτον τῆς ἱερωσύνης, διὰ τοῦτό φησιν ὁ μακάριος Παῦλος

(c) Real Academia de la Historia

De Melchisedec

περὶ τοῦ Μελχισεδέκ, ὅτι μήτε ἀρχὴν ἡμερῶν, μήτε ζωῆς τέλος
ἔχων, ἀφωμοιούμενος δὲ τῷ υἱῷ τοῦ θεοῦ, μένει εἰς τὸ διηνεκὲς
ἱερεύς. ἔοικε δὲ καὶ ἐπὶ τοῦτο σοφοὶ βεβουλεῦσθαι πάλιν, καὶ
τί δὴ τοῦτό ἐστιν, ὡς ἂν οἷός τε ὦ διαπτύσσειν πειράσομαι. ἐπεὶ πάλαι
οἱ Ἰουδαῖοι τοῖς περὶ χριστοῦ κηρύγμασι, καὶ τῶν ἀποστολικῶν σπουδα-
σμάτων μονονουχὶ κατεμέμφοντο τὸ θέλημα, δύο ταῦτα προτεί- Obiectationes Iudaeorum adversus X̄
νοντες· ἓν μέν, ὡς εἴη τῶν ἀμηχάνων τὴν τοῖς πάλαι διωρισμένην
διὰ φωνῆς τοῦ πανσόφου Μωσέως ἀπρακτεῖν ἐντολήν, καὶ ὠ- α'
θεῖσθαι τὸν νόμον πολιτείας ἑτέρας καὶ οὐδενὶ τῶν πάλαι διεγνω-
σμένης ἀδικάστως εἰσκρινομένης. ἕτερον δὲ αὖ, μὴ γὰρ δὴ χρῆναι β'
διαμείζονα τῆς ἱερωσύνης τὴν δόξαν ἔχειν τῆς ἀπολαχούσης φυλῆς,
τουτέστι τῆς Λευΐ, ἄνωθεν καὶ κάτω τὸ ἐν ἱερῷ λειτουργεῖν
ἀποτεθησαυρισμένης τοῖς οὐκ οὖσιν αὐτῆς, καὶ δὴ καὶ εὐθὺς τῷ
[illegible] ἀγωνίζεται τοίνυν
νομομαθὴς ὢν ὁ Παῦλος, καὶ [illegible] πληροφορεῖν ἀπό γε
τῆς εἰκόνος, καὶ μέντοι καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς θεοπνεύστου γραφῆς, ὅτι
καὶ νόμου κατάλυσις, καὶ ἱερωσύνης αὐτῆς προαναφωνεῖ τὸ μετά-
θεσις, καὶ προαναγέγραπται ἐν τύποις ἡ ἑκατέρου δήλωσις. δεί-
κνυσι δὴ οὖν οὐκ ἐκ φυλῆς ὄντα λευιτικῆς τὸν Μελχισεδέκ,
εἶτα δείκνυσιν ἱερέα μὲν ὄντα τοῦ ὑψίστου θεοῦ, προσάγοντα δὲ
καὶ ἄρτους καὶ οἶνον, [illegible] θεωρεῖτε δὲ πη-
λίκος οὗτος, ᾧ καὶ δεκάτην Ἀβραὰμ ἔδωκεν ἐκ τῶν ἀκροθινί-
ων ὁ πατριάρχης. καὶ οἱ μὲν ἐκ τῶν υἱῶν Λευὶ τὴν ἱερατείαν λαμ-
βάνοντες, ἐντολὴν ἔχουσιν ἀποδεκατοῦν τὸν λαὸν κατὰ τὸν νό-
μον, τουτέστι τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῶν, καίπερ ἐξεληλυθότας ἐκ τῆς
ὀσφύος Ἀβραάμ. ὁ δὲ μὴ γενεαλογούμενος ἐξ αὐτῶν, τουτέστιν
ὁ Μελχισεδέκ, δεδεκάτωκε τὸν Ἀβραάμ, καὶ τὸν ἔχοντα τὰς
ἐπαγγελίας εὐλόγηκε. χωρὶς δὲ πάσης ἀντιλογίας τὸ ἔλαττον ὑπὸ

(c) Real Academia de la Historia

Cyr. in Gen.

Melchisedec typus Sacerdotii aeterni

τοῦ κρείττονος εὐλογεῖται, ἀλλ' οὐκ ἐκ τῆς φύσεως ἦν ὑπεροχὴ τῷ Μελχισεδέκ, ἀλλ' εἴπερ τι τῷ τύπῳ τῆς ἱερωσύνης ἐκεῖνα φαμέν, οὐκ ἀνανεύοντος τοῦ πατριάρχου Ἀβραάμ, ἀπονέμοντος δὲ ὥσπερ τὸ προσῆκον αὐτῷ, δι' ὧν ἔδωκε τιμὰς καὶ αὐτὰς τὰς τῶν δεκάτων προσφοράς. ἀποδεκατοῦσι μὲν γὰρ οἱ ἐξ αἵματος Λευὶ τὸν λαόν, καίπερ ὄντας ἀδελφούς· ὁ δὲ μὴ γενεαλογούμενος ἐξ αὐτῶν, τουτέστιν ὁ Μελχισεδέκ, οὐ γὰρ ἦν ἐκ φυλῆς Λευί, δεδεκάτωκε τὸν Ἀβραὰμ καὶ εὐλόγηκε, καὶ ὁ μὲν τύπος ἐν τούτοις, ἧς ὁ δι' αὐτοῦ ἐν σκιαῖς γραφόμενος ἐπικαλοῦντος ὡς τοῖς κατὰ νόμον ἱερᾶσθαι τεταγμένοις, ἀνατέταλκε δὲ ἐκ τῆς Ἰούδα φυλῆς, εἰς ἣν οὐδὲν περὶ ἱερέων Μωσῆς ἐλάλησε, δεδεκάτωκε τοὺς υἱοὺς Λευί, τουτέστι τὴν κατὰ νόμον ἱερωσύνην. δεδεκάτωκε δὲ πάλαι μὲν ἐν Μελχισεδέκ, ὥσπερ δὲ καὶ ἐν Ἀαρών, ἀποδεκατοῦ γὰρ καὶ αὐτὸς τοὺς υἱοὺς Λευί, τὸν τόπον ἐπέχων τῆς ἱερωσύνης Χριστοῦ, καθάπερ ἤδη προείπομεν. ἀποδεδεκάτευκεν ἐν μὲν τῷ Μελχισεδέκ, ὅτε μετάθεσις γέγονε τῆς ἱερωσύνης τῆς τε κατὰ νόμον ἱερατευούσης φυλῆς, καὶ μεταβέβηκε καὶ τὸ ἔθος ἱερουργίας ἀναλαμβάνει τρόπος ἕτερος καὶ νόμος. ἦν γάρ πως ἀνάγκη συμμετατεθῆναι καὶ ἀποφοιτῆσαι τῆς ἱερουργίας καὶ αὐτὸν τὸν νόμον, τοῦτο γὰρ καὶ ὁ θεσπέσιος Παῦλος φιλοσοφεῖ τάδε λέγων, καί φησιν.

Pauli locus

› εἰ μὲν οὖν τελείωσις διὰ τῆς Λευιτικῆς ἱερωσύνης ἦν, ὁ λαὸς γὰρ ἐπ' αὐτῆς νενομοθέτηται, τίς ἔτι χρεία κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδὲκ ἕτερον ἀνίστασθαι ἱερέα, καὶ οὐ κατὰ τὴν τάξιν Ἀαρὼν λέγεσθαι. μετατιθεμένης γὰρ τῆς ἱερωσύνης, ἐξ ἀνάγκης καὶ νόμου μετάθεσις γίνεται. καὶ πάλιν. καὶ περισσότερον ἔτι κατάδηλόν ἐστιν, εἰ κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδὲκ ἀνίσταται ἱερεὺς ἕτερος, ὃς οὐ κατὰ νόμον ἐντολῆς σαρκίνης γέγονεν, ἀλλὰ κατὰ δύναμιν ζωῆς ἀκαταλύτου.

(c) Real Academia de la Historia

μαρτυρεῖται γάρ, ὅτι σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ. ὁρᾷς ὅπως τὸ μηδὲν δύνασθαι τελειοῦν τὴν κατὰ νόμον ἱερωσύνην κατασκευάζεται, λέγοντος μετὰ ταῦτα ἀποδεικνὺς τοῦ κρείττονος ἐν ἔλλειψει τῆς ἐπιφορᾶς; εἰ γὰρ ἦν ἐν ἐκείνῃ τὸ ἀναγκαῖον, τί μὴ μᾶλλον φησὶ κατὰ τὴν τάξιν Ἀαρὼν ἱερεὺς ἕτερος ἀναδείκνυται, καὶ οὐ κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ, ὃς ἦν ὁμοίωσις καὶ τύπος Χριστοῦ, ἥκιστα μετὰ σαρκικῆς ἱερατεύοντος ὤν, κατὰ δύναμιν δὲ μᾶλλον ἀκαταλύτου ζωῆς. τρέφει γὰρ ἡμᾶς εἰς ἀκατάλυτον ζωὴν ταῖς μυστικαῖς ἱερουργίαις. καὶ τοὺς σαρκικῶς ἱερατεύοντας Ἀαρών, τοῦ συνιστᾶν γὰρ δῶρα καὶ προβάτων ἦσαν σφαγαί, καὶ ἀπόδος δὲ μάλιστα ἐκτίζοντα τοὺς κεκοινωμένους πρὸς τὴν τῆς σαρκὸς καθαρότητα, τὰ ὕστερα ἦν πρὸς τὸ τελειοῦσθαι κατὰ συνείδησιν τοὺς λατρεύοντας, ἀδύνατον γὰρ αἷμα ταύρων ἀφαιρεῖν ἁμαρτίας. ὅτι τοίνυν καὶ ἕτερος ἡμῖν εἰσκεκόμισται τρόπος ἱερουργίας ἀξίας τῶν πρώτων καὶ ἀρχαιοτέρων ὄντων, ἕτερός που πάντως καὶ ἱερεύς. καὶ εἰ καινὴν ἐπιτελεῖται διαθήκην ὁ τῆς παλαιωθείσης τῆς πρώτης, ὁ κατὰ τάξιν Μελχισεδὲκ ἱερεύς, ἀφ' οὗ πρέπον ἂν καὶ τὸ εἰς αἰῶνα νοεῖσθαι, οὐδεὶς ἂν ἕτερος εἴη πλὴν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. δι' οὗ καὶ μεθ' οὗ τῷ θεῷ καὶ πατρὶ δόξα, σὺν ἁγίῳ πνεύματι, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν.

Τμήματος δευτέρου τέλος :

Τάδε ἔνεστιν ἐν τῷ τρίτῳ βιβλίῳ :—

Περὶ τοῦ Ἀβραὰμ καὶ τῆς ἐπαγγελίας τῆς κατὰ τὸν Ἰσαάκ :—
Περὶ τοῦ Ἀβραὰμ καὶ τοῦ Ἰσαάκ :—
Περὶ τοῦ Ἰσαὰκ καὶ τῆς Ῥεβέκκας :—
Περὶ τοῦ Ἡσαῦ καὶ τοῦ Ἰακώβ, ὅτι εἰς τύπον ἐγένοντο τῶν δύο λαῶν, τοῦ τε ἐξ Ἰσραὴλ καὶ τοῦ διὰ πίστεως τῆς ἐν Χριστῷ :—

Περὶ τοῦ Ἀβραὰμ καὶ τῆς ἐπαγγελίας τῆς κατὰ τὸν Ἰσαάκ, ὅτι δι' αὐτῶν προεδηλοῦτο τὸ τῆς πίστεως μυστήριον :—

λό γ'

Ἀρχιερέα καὶ ἀπόστολον τῆς ὁμολογίας ἡμῶν γενέσθαι Χριστὸν ὁ θεσπέσιος γράφει Παῦλος. καὶ μὲν δὴ τῆς ἀρχαίας καὶ διὰ Μωσέως ἐντολῆς τὴν ἀσυγκρίτως ἀμείνω καὶ προφερεστέραν ἡμῖν εἰσκεκομικώς, φημὶ δὴ τὴν εὐαγγελικήν, κρείττονος διαθήκης γέγονεν ἐγγυητής· διεβεβαιοῦτο σαφῶς, καὶ ἀληθὴς ὁ λόγος. εἰ γὰρ ὁ μὲν νόμος ὀργὴν κατεργάζεται, καὶ ἁμαρτίας ἐστὶ καταδικαστικός, δικαιοῖ δὲ ἡμᾶς ἡ διὰ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν ἡμερότητος διακονουμένη χάρις, ὡς γὰρ αὐτός που φησίν, οὐκ ἦλθον ἵνα κρίνω τὸν κόσμον, ἀλλ' ἵνα σωθῇ ὁ κόσμος δι' αὐτοῦ. ὅτι τοίνυν καὶ εἰ μὴ γέγονε τὸ κατὰ σάρκα ἱερεὺς ἐκ φυλῆς τοῦ Λευί, κεχρημάτικε δὲ καὶ ἔστιν ἀρχιερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν τῆς ἱερωσύνης Μελχισεδέκ, ἀπόχρη δὲ ἡμῖν ἤδη πρὸς ἔνδειξιν ὁ λόγος. ὅτι δὲ ἐν πίστει δικαιοσύνης τὸ μυστήριον τῆς ἐν νόμῳ [illegible] πρεσβυτέραν ἔχει τὴν προανάρρησιν, καὶ ὅτι προκατεγράφετο τοῖς ἐξ Ἰσραὴλ ὁ τύπος τοῦ μὴ ἂν ἑτέρως δύνασθαι σωθῆναί ποτε, πλὴν ὅτι διὰ μόνου Χριστοῦ τοῦ δικαιοῦντος τὸν ἀσεβῆ, καὶ ἀνιέντος τὰ ἐγκλήματα, τὸ πρός γε δὴ τούτοις, ὅτι οὐ κληρονόμοι. καὶ ἐν τούτοις ὅτι μάλιστα-

Salus per fidem Q.

γνησίοις κατὰ θεὸν ἐξονομαζομένοις οἱ ἐκ τῆς ἐπαγγελίας τῆς ἐν
Ἰσαὰκ γεγενημένης πρὸς τὸν μακάριον Ἀβραάμ. φέρε δὴ
λέγωμεν ἐξ αὐτῶν ἐλθόντες τῶν ἱερῶν γραμμάτων, καὶ τὰς ἀφ' ἑκά-
στω ποιούμενοι πίστεις λεπτῶς καὶ ἐξητασμένως. γράφει δὴ
νῦν Ῥωμαίοις ὁ ἱεροφάντης Παῦλος· τί οὖν ἐροῦμεν εὑρηκέναι Pauli Roman.
Ἀβραὰμ τὸν προπάτορα ἡμῶν κατὰ σάρκα; εἰ γὰρ Ἀβραὰμ
ἐξ ἔργων ἐδικαιώθη, ἔχει καύχημα, ἀλλ' οὐ πρὸς θεόν. τί γὰρ ἡ
γραφὴ λέγει; ἐπίστευσε δὲ Ἀβραὰμ τῷ θεῷ, καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς
δικαιοσύνην. τῷ δὲ ἐργαζομένῳ ὁ μισθὸς οὐ λογίζεται κατὰ χά-
ριν, ἀλλὰ κατὰ ὀφείλημα. τῷ δὲ μὴ ἐργαζομένῳ, πιστεύοντι δὲ
ἐπὶ τὸν δικαιοῦντα τὸν ἀσεβῆ, λογίζεται ἡ πίστις αὐτοῦ εἰς δι-
καιοσύνην. καθάπερ καὶ Δαβὶδ λέγει τὸν μακαρισμὸν τοῦ ἀνθρώπου, ᾧ
ὁ θεὸς λογίζεται δικαιοσύνην χωρὶς ἔργων. μακάριοι ὧν ἀφέ- Ps
θησαν αἱ ἀνομίαι, καὶ ὧν ἐπεκαλύφθησαν αἱ ἁμαρτίαι. μακά-
ριος ᾧ οὐ μὴ λογίσηται κύριος ἁμαρτίαν. ὁ μακαρισμὸς οὖν οὗ-
τος ἐπὶ τὴν περιτομήν, ἢ καὶ ἐπὶ τὴν ἀκροβυστίαν; λέγομεν γὰρ ὅτι
ἐλογίσθη τῷ Ἀβραὰμ ἡ πίστις εἰς δικαιοσύνην. πῶς οὖν ἐλο-
γίσθη; ἐν περιτομῇ ὄντι ἢ ἐν ἀκροβυστίᾳ; οὐκ ἐν περιτομῇ φησίν,
ἀλλ' ἐν ἀκροβυστίᾳ. καὶ σημεῖον ἔλαβε περιτομῆς σφραγῖδα
δικαιοσύνης τῆς πίστεως τῆς ἐν τῇ ἀκροβυστίᾳ, εἰς τὸ εἶναι αὐτὸν
πατέρα πάντων τῶν πιστευόντων δι' ἀκροβυστίας, εἰς τὸ λογισθῆναι
αὐτοῖς εἰς δικαιοσύνην. καὶ πατέρα περιτομῆς τοῖς οὐκ ἐκ περιτο-
μῆς μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς στοιχοῦσι τοῖς ἴχνεσι τῆς ἐν ἀκροβυστίᾳ
πίστεως τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἀβραάμ. καὶ προσέτι δὴ τούτοις ἰσχυρο-
τέραν ἔτι ποιεῖται τοῦ μυστηρίου τὴν βάσανον, οὑτωσί φησιν.
οὐ γὰρ διὰ νόμου ἡ ἐπαγγελία τῷ Ἀβραάμ, ἢ τῷ σπέρματι αὐτοῦ
τὸ κληρονόμον αὐτὸν εἶναι κόσμου, ἀλλὰ διὰ δικαιοσύνης πί-
στεως. εἰ γὰρ οἱ ἐκ νόμου κληρονόμοι φησί, κεκένωται ἡ πίστις,

Abraham multarum gentium pater.

„ καὶ καταργήσεται ἡ ἐπαγγελία, ὁ γὰρ νόμος ὀργὴν κατεργάζεται.
„ οὗ δ' οὐκ ἔστι νόμος, οὐδὲ παράβασις. διὰ τοῦτο ἐκ πίστεως,
„ ἵνα κατὰ χάριν εἰς τὸ εἶναι βεβαίαν τὴν ἐπαγγελίαν παντὶ
„ τῷ σπέρματι, οὐ τῷ ἐκ τοῦ νόμου μόνον, ἀλλὰ καὶ τῷ ἐκ πίστεως
„ Ἀβραάμ, ὅς ἐστι πατὴρ πάντων ἡμῶν καθὰ γέγραπται, ὅτι πατέρα
„ πολλῶν ἐθνῶν τέθεικά σε κατέναντι οὗ ἐπίστευσε θεοῦ τοῦ ζωοποι-
„ οῦντος τοὺς νεκρούς, καὶ καλοῦντος τὰ μὴ ὄντα ὡς ὄντα. ἀκού-

Explanat. Pauli

εις ἄνω τε καὶ κάτω διαβεβαιουμένου καὶ λέγοντος οὐχ ὑπεσταλ-
μένως, ὡς οὔπω μὲν ἔχοντι τὴν περιτομὴν, ἐν ἀκροβυστίᾳ δὲ
μᾶλλον ἐντυγχάνοντι δέδοται τῷ Ἀβραὰμ ἡ διὰ πίστεως δι-
καιοῦσθαι χάρις; καὶ μὴν ὅτι καὶ πρόγονοι τέθεινται τῶν ἄλ-
λων χρησομένων οἱ ἐγγενεῖς ἐθέλοντες τὸ ἐν ἀκροβυστίᾳ πίστε-
ως τοῦ προπάτορος Ἀβραὰμ ζηλοῦν μιμήσονται, καὶ οὐκ ἔτι που πάντως
οἱ μέγα φρονεῖν εἰωθότες ἐπὶ τῇ διὰ Μωσέως διακονουμένῃ
σκιᾷ, καὶ σαρκικοὶ μόνοι πρὸς τὸν Ἀβραάμ, ὅς πολλῶν
ἐθνῶν ὠνόμασται πατήρ. καὶ τὸ μὲν τοῦ Ἰσραὴλ ἑνὸς ἔθνους ὄντος, καὶ

Abraham multarum gentium pater.

ἐν ἐκείνοις τὸ τάχα εἰς πλῆθος οὐ μεμετρημένον, ὅτε τῶν ἐν
πίστει γέγονε πατήρ, οἱ ἐξ ἁπάσης ὡς ἔπος εἰπεῖν πόλεώς τε
καὶ χώρας συνειλεγμένοι, οἷς ὡς μιᾷ συνάπτονται ἐν Χριστῷ, καὶ εἰς
ἀδελφότητα κέκληνται πνευματικήν. γεγόνασι μὲν γὰρ ἐξ Ἀβραὰμ
Ἰουδαῖοι, πλὴν οὐ πάντες οἱ ἐξ Ἰσραὴλ οὗτοι Ἰσραήλ, οὐδ' ὅτι εἰσὶ σπέρ-
μα Ἀβραὰμ πάντες τέκνα, προσοικειοῦται δὲ μᾶλλον ἡ πίστις αὐ-
τῷ τοὺς ἐν ἀκροβυστίᾳ πιστεύσαντας. πεποίηται γὰρ ἡ ὑπόδει-
ξις, δέδοται δὲ καὶ ἡ δικαιοῦσθαι χάρις, οὔπω μὲν ἔχοντι τὴν περι-
τομὴν τῷ Ἀβραάμ, ὄντι δὲ μᾶλλον ἐν ἀκροβυστίᾳ κατά γε τὴν
πίστιν τῶν ἱερῶν γραμμάτων. ὅτι δὲ τὸ ἐν πίστει δικαιοσύνης
τὸ δῶρον οὐκ ἐπὶ μόνον αὐτοῖς τὸν Ἀβραάμ, ἐν καὶ ἐν αὐτῷ
γέγονεν ἡ ὑπόδειξις, ἐκπεφοίτηκε δὲ ὥσπερ καὶ εἰς πάντας

Abraham pater multarum gentium.

λοιπὸν τοὺς πεπιστευκότας, ἐπειδήπερ πάλιν ἡμᾶς ὁ σοφώτατος Παῦλος, οἷς ἐν ἄλλοις ἔφη πρὸς ἐθνικούς· οὐκ ἐγράφη δὲ δι' αὐτὸν μόνον, ὅτι ἐλογίσθη αὐτῷ, ἀλλὰ καὶ δι' ἡμᾶς, οἷς μέλλει λογίζεσθαι τοῖς πιστεύουσιν ἐπὶ τὸν ἐγείραντα Ἰησοῦν τὸν κύριον ἡμῶν ἐκ νεκρῶν, ὃς παρεδόθη διὰ τὰ παραπτώματα ἡμῶν, καὶ ἠγέρθη διὰ τὴν δικαιοσύνην ἡμῶν. οὐκοῦν ξένον οὐδὲν καὶ δῶρον ἡμῖν ἐστὶ τὸ ἄνωθεν ἐκ πίστεως ἡμᾶς δικαιοῦσθαι χάριτι, καὶ τέκνοις Ἀβραὰμ καταλογισθῆναι, οὐχὶ δὴ πάντως οἱ ἐξ αὐτοῦ κατὰ σάρκα γεγονότες, ἀλλ' οἵ γε τὴν πρὸς αὐτὸν πεπλουτήκασι συμμορφίαν, καὶ ἀδελφὰ φρονοῦντες πιστεύουσιν εἰς τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, οὗτοι καὶ τῶν παρ' αὐτοῦ χαρισομένων ἔσονται κληρονόμοι, παρωσθέντος τοῦ ἀπίστου τοῦ κατὰ σάρκα Ἰσραήλ. διέπλεκε δὲ καὶ μάλα σαφῶς καὶ τὸ τῶν ἡμῶν ἐν Χριστῷ κατὰ Ἰσαὰκ μυστήριον. ἀλλὰ φέρε λέγωμεν ὡς ἔνι δὴ πάλιν αὐτὰ παραθέντες εἰς εἴδησιν τὰ Μωσέως γράμματα, ἔχει δὲ οὕτως. μετὰ δὲ τὰ ῥήματα ταῦτα φησὶν ἐγενήθη ῥῆμα κυρίου πρὸς Ἀβραὰμ ἐν ὁράματι λέγων, μὴ φοβοῦ Ἀβραάμ, ἐγὼ ὑπερασπίζω σου, ὁ μισθός σου πολὺς ἔσται σφόδρα. λέγει δὲ Ἀβραάμ· δέσποτα κύριε, τί μοι δώσεις; ἐγὼ δὲ ἀπολύομαι ἄτεκνος, ὁ δὲ υἱὸς Μασὲκ τῆς οἰκογενοῦς μου, οὗτος Δαμασκὸς Ἐλιέζερ. καὶ εἶπεν Ἀβραάμ· ἐπειδὴ ἐμοὶ οὐκ ἔδωκας σπέρμα, ὁ δὲ οἰκογενής μου κληρονομήσει με. καὶ εὐθὺς φωνὴ κυρίου ἐγένετο πρὸς αὐτὸν λέγουσα, οὐ κληρονομήσει σε οὗτος, ἀλλ' ὃς ἐξελεύσεται ἐκ σοῦ, οὗτος κληρονομήσει σε. ἐξήγαγε δὲ αὐτὸν ἔξω, καὶ εἶπεν αὐτῷ· ἀνάβλεψον δὴ εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἀρίθμησον τοὺς ἀστέρας εἰ δυνήσῃ ἐξαριθμῆσαι αὐτούς, καὶ εἶπεν, οὕτως ἔσται τὸ σπέρμα σου. καὶ ἐπίστευσεν Ἀβραὰμ τῷ θεῷ, καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην. [illegible] καὶ ζω-στος δὲ ἡ μακαρία Σάρρα, ἡ διερμηνευομένη λέγεται ἄρχουσα,

Isaac

(c) Real Academia de la Historia

Sarra.

Agar.

γυναικὶ τὸν ἄρσεν ἐν πρεσβύτιδι, ἐλίαν εἰ πρόσωπος, μεμαρτύρη-
κε γὰρ οὕτως τὸ γράμμα τὸ ἱερόν. πλὴν ἀλλ' ἐπειδὴ δευτέροις ὥσ-
περ καὶ νόθοις ὑπερβάλλεται γάμοις ὁ οἰκοδεσπότης, τουτέστιν ὁ ἀβραάμ,
καὶ αὐτὸ δὴ τοῦ ζητουμένου … ἀλλ' ἡ μὲν Σάρρα τίκτειν
οὔπω τὸν υἱὸν … καταπαλαιοῦσα, καθυπηρετεῖτο ἀπαιδίαν, ἡ δὲ
ἄγαρ τίκτει τὸν ἰσμαήλ. ἐξ ὧν δὲ … τῶν ἐν ἱστορίᾳ πραγμά-
των, προσλαλεῖ θεὸς τῷ ἀβραὰμ λέγων, ἐγὼ ὑπερασπίζω σου,
ὁ μισθός σου πολὺς ἔσται σφόδρα. ὁ δὲ πρὸς τοῦτό φησι, δέσπο-
τα τί μοι δώσεις, ἐγὼ ἀπολύομαι ἄτεκνος, ὁ δὲ υἱὸς μασὲκ τῆς
οἰκογενοῦς μου, οὗτος δαμασκὸς ἐλιέζερ. ἐπιτήρει τὸ τοῦ λόγου
τὸ ἀκριβές, τί μοι γὰρ δώσεις φησὶν ὦ δέσποτα. σημαίνει ὅπως
οὐδενὸς τὸ παράπαν ἔχει δεῖσθαι φησὶ τῶν ἐπηγγελμένων κτημάτων,
ἀλλ' οὐδ' ἂν εἰ γένοιτο καὶ ἐν πλειόνων δεσπότης … ἀγα-
θὸν τὸ χρῆμα φησίν, εἰ μὴ γνήσιον ἔχοι τὸν κληρονόμον ἐξ ἐλευ-
θέρων ἀναφύντα γάμων τὸν ἀληθῶς υἱόν. ἄθρει δὲ ὅτι πρὸς τὸ
ἰδεῖν σαφῶς τὸ ἀσυντελὲς ἡ φύσις ἀεὶ τὸ μέλος, καὶ δεικνύουσα
τῶν γεγραμμένων. καίτοι γὰρ ὄντος υἱοῦ, φημὶ δὴ τοῦ ἰσμαήλ,
ἄτεκνον ἑαυτὸν ὀνομάζει ὁ θεσπέσιος ἀβραάμ. ἔδει γὰρ οὖν
ὅρα καὶ μάλα σαφῶς ἡ φύσις, ὅτι μηδὲ υἱὸς ὅλως ὀνομάζοιτο
ἂν εἰκότως ὁ ἐκ παιδίσκης τε καὶ νόθων ἀναφὺς νυμφευμά-
των, οὐ γὰρ δώσει εἰς βάθος κατὰ τὸ γεγραμμένον. ὅτι
δὲ καὶ εἰ γένοιτο ποτε τέκνον ἐκ θεραπαίνης τινός, ψευδώνυμον καὶ
ὥσπερ τὸ χρῆμα τοῦ παιδός, καὶ οὐκ ἂν ἐλευθέροις καταλέγοι-
το [illegible], προστίθησι λέγων, ὁ δὲ υἱὸς μασὲκ τῆς οἰ-
κογενοῦς μου, οὗτος δαμασκὸς ἐλιέζερ, τουτέστι γένοιτ' ἂν ἐμοὶ
λοιπὸν ὁ ἐκ τῆς οἰκογενοῦς αἵματος …, τοῦτο γάρ ἐστι τὸ δα-
μασκός, κατὰ … καὶ εἰς … καὶ ὑπήκοος
τῶν παρὰ θεοῦ, τοῦτο γὰρ πάλιν τὸ ἐλιέζερ. ὅμοιον οὖν ὡς εἰ λέγοι

σαφῶς, εἰ δ' ἁμαρτάνει τοῦ γνησίου καὶ ἀπάτης ἢ εἰς αὐτὸ ἁμαρτάνει
αἴτημα καὶ ἀντίληψις ὁ πλὴν τοῦ κατὰ τὴν Ἐλιεζὲρ Δαμασκηνὸς ὁ οἰκογε-
νής μου γενήσεται, ἔσται δή μου καὶ κληρονόμος. ἰδοὺ μοι δώσεις   Ἀλλ. διζητοῦ
εἰ μὴ γνήσιον ἔχοιμι τὸν διαδεξόμενον; ὑπὸ μόνου ἔσται παν-
τελῶς καὶ πάντως ὁ θεὸς Ἀβραὰμ ὁ δεσπότης, τέκνων γὰρ ἔρημος
ἀπαλλάττεται τῶν ἀληθινῶν καὶ ἐλευθέρας, ἀλλ' οὐ μακρὰν
πείθεται τὸν δίκαιον ὁ θεὸς, ἀποφαίνει γὰρ αὐτοῖς ὑπόσχεσιν τὸν
ἐξ Ἰσαάκ, ὃ καὶ Ἰσαακίοι ἔσονται, φησί, τὸ τῶν ἀστέρων ἀμέτρητον
πλῆθος, διαβεβαιοῦντος ὁ θεὸς μονογενῶν ὅτι ἐθνῶν πληθύουσι πρ.
καὶ τοῖς εἰς ἀπαιδίαν ὑποκειμένοις δόγμασι, πεπίστευκε δέ
φησιν Ἀβραὰμ τῷ θεῷ, καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην. γέγραφεν
οὖν ἔχει τὴν δικαιοσύνην ἡ πίστις, καὶ μάλιστα τὸ τῶν ὅλων δεσπότην,
μεμαρτύρηκε γὰρ διὰ τούτου τὸ πάντα δύνασθαι κατορθοῦν αὐτῷ.
ὁ δ' ἀπιστῶν καὶ μελλητής, ἀλαζὼν ἔσται καὶ ὑβριστής, προσῆπται
δ' οὖν ταῦτα τοῖς λοιποῖς καὶ ὑπὸ δίκην καὶ λόγοις. πεπίστευκεν
οὖν Ἀβραὰμ τῷ θεῷ, καὶ δεδικαίωται παρ' αὐτῷ, προσαποδεί-
κνυσιν εἰς βεβαίωσιν καὶ ἀλήθειαν τῶν ὡς ἔσονται προεπηγγελ-
μένων. εἶτα θεὸς οἰκονομικῶς σκέπτεται τὸ ἐσόμενον, καταδο-
κιμάζει πρὸς ὀλιγοψυχίαν οὐκ ἀξίως τὸν πεπιστευκότα. γέ-
> γραπται γὰρ οὕτως. εἶπε δὲ πρὸς αὐτόν. ἐγώ ὁ θεὸς ὁ ἐξαγαγών σε
> ἐκ χώρας Χαλδαίων ὥστε δοῦναί σοι τὴν γῆν ταύτην κληρονομῆσαι
> αὐτήν. εἶπε δέ. δέσποτα κύριε κατὰ τί γνώσομαι ὅτι κληρονομήσω
> αὐτήν. εἶπε δ' αὐτῷ. λάβε μοι δάμαλιν τριετίζουσαν, καὶ κριὸν
> τριετίζοντα, καὶ τρυγόνα καὶ περιστεράν, ἔλαβε δ' ἑαυτῷ ταῦτα
> πάντα καὶ διεῖλεν αὐτὰ μέσα καὶ ἔθηκεν αὐτὰ ἀντιπρόσωπα ἀλλή-
> λοις, τὰ δ' ὄρνεα οὐ διεῖλε, κατέβη δ' ὄρνεα ἐπὶ τὰ σώματα
> ἐπὶ τὰ διχοτομήματα αὐτῶν, καὶ συνεκάθισεν αὐτοῖς Ἀβραάμ.
> περὶ δ' ἡλίου δυσμὰς, ἔκστασις ἐπέπεσεν ἐπὶ τὸν Ἀβραάμ, καὶ

+ ταφεὶς

, ἰδοὺ φόβος σκοτεινὸς μέγας ἐπιπίπτει αὐτῷ, καὶ ἐρρέθη πρὸς
, Ἀβραάμ, γινώσκων γνώσῃ ὅτι πάροικον ἔσται τὸ σπέρμα σου ἐν
, γῇ οὐκ ἰδίᾳ, καὶ δουλώσουσιν αὐτούς, καὶ κακώσουσιν αὐτοὺς
, ἔτη τετρακόσια, τὸ δὲ ἔθνος ᾧ ἐὰν δουλεύσωσι κρινῶ ἐγώ, μετὰ
, δὲ ταῦτα ἐξελεύσονται ὧδε μετὰ ἀποσκευῆς πολλῆς, σὺ δὲ ἀπε-
, λεύσῃ πρὸς τοὺς πατέρας σου, μετ' εἰρήνης τεαφεὶς ἐν γήρει καλῷ.
, τετάρτη δὲ γενεὰ ἀποστραφήσονται ὧδε, οὔπω γὰρ ἀναπεπλή-
, ρωνται αἱ ἁμαρτίαι τῶν Ἀμορραίων ἕως τοῦ νῦν. ἐπειδὴ δὲ ἐγέ-
, νετο ὁ ἥλιος πρὸς δυσμαῖς, φλὸξ ἐγένετο, καὶ ἰδοὺ κλίβανος κα-
, πνιζόμενος, καὶ λαμπάδες πυρός, αἳ διῆλθον ἀναμέσον τῶν δι-
, χοτομημάτων τούτων. ἀλλὰ τί δή ποτ' ἐστὶ τὸ γεγενημένον; ὁ
σχῆμα τῆς κατασκευῆς, καὶ τὸν τῆς ὁρκωμοσίας περιέχουσα
τρόπον, τί γὰρ βούλεται δηλοῦν τὰ διχοτομήματα λέγων, τί δὲ
τῶν ὁρκίων ἡ πίστις, καὶ ἡ ἐπ' αὐτὰ συνδρομή, τί δὲ δι' αὐτὸ καὶ ἡ
τοῦ Ἀβραὰμ συνκάθησις, τί δὲ καὶ ἡ φλὸξ ἡ διελθοῦσα μέσον τῶν
διχοτομημάτων, ἐφοδευτέον δὴ οὖν ἀναγκαίως. ὅρκου γενέσθαι
ἐπιλόγου Χαλδαίοις τὸ ἀναμέσον ἰέναι τῶν διχοτομηθέντων ζώ-
ων, καὶ οἱονείπως ἀναφωνεῖν δι' αὐτοῦ τοῦ δρωμένου ὅτι ὡς
μὴ γενοίμην ὡς ταῦτα. Χαλδαίῳ δὲ οὖν τὸ γένος ὑπάρχοντι τῷ
Ἀβραάμ, καὶ ἄρτι τῆς ἐνεγκούσης ἐκφοιτῶντι, τὰ συνήθη δι' αὐ-
τῷ ἐπὶ τοῖς ὅρκοις ἐκέλευσεν οἰκονομικῶς ὁ τῶν ὅλων δεσπότης
ἀναπλέκειν ἀσφαλῶς ἐν τοῖς λεγομένοις τὸ γοῦν μυστήριον. ἐπεὶ
δὲ εἰς γοῦν ἐφεξῆς ἁπλοῦ τὸ λοιπὸν τὰ διχοτομήματα, ὡς ταῦτα
μέλλοντος ἀναμέσον χωρεῖν τοῦ Θεοῦ, ὄρνεα φησὶν ἐπὶ μὲν τὰ σώμα-
τα πολλά, καὶ συνεκάθισεν αὐτοῖς Ἀβραάμ, τὸ θύσιμον πρὸ
ταῦτα ἐφύλαττεν, ἵνα μὴ γένοιτο βλάβος, καὶ τοῖς ἀνάθερ τοῖς
τῶν ὁρκίων περικόψιν, πρὸ φησὶ τὰ τοῦ ὅρκου γενέσθαι πληρού-
μενα. πρὸς δὲ δυσμαῖς ἡλίου φησὶν, ἔκστασις καὶ φόβος ἐπιπί-

(c) Real Academia de la Historia

πλὴν τῷ γ' ἀβραάμ, καὶ τῆς αὐτοῦ τὸ πάλιν ἡ τοῦδε πρόφασις,
ἐπιτάξαι μὲν αὐτῷ ὡς ἐν χαλδαίοις ἦν ἔθος καὶ ἐν ὑπολήψει χε-
σὶ καὶ ἐξ ἀβλαβῶν παντελῶς περιεργάζεσθαι λεπτῶς τῶν ὅρκων
τὰς πλάσεις, ἢ τὴν δὲ οὕτω οἰκονομικῶς ὁ τῶν ὅλων θεός, ἐξ ὧν
ᾔδει καὶ δρᾶν ἦν ἔθος τοῖς παιδεύεσθαι τὰ ἑπόμενα. συνειδυῖ-
ων τοίνυν ἐπὶ τὰ ὑποζυγώματα τῶν πλησίων, ἐξέδειξε τοῦ
τὸ λοιπὸν ὁ θεσπέσιος ἀβραάμ, συνεννοηκώς που τάχα ποῖ δὴ
ἔχει καὶ ἐπὶ τίνας τὸ σημεῖον ἐκβήσεται, φαῦλοι γὰρ εἶναι, καὶ
οὐχὶ τῶν ἔξω φρονεῖ δὸς ἔδοξεν τὸ ἐπιπλῆξαι τοῖς θύμασι τὰ τῶν
ὅρκων τὸ ἀληθέστατα, ἀνάθεμα γάρ πως αἰεὶ τὰ σαρκοφαγεῖν
εἰωθότα. ἐπειδὴ γὰρ περιῆλθας ἐδόκει κεφαλῆς, μὴ ἄλλως
καὶ ἐπ' αὐτὸν τοῦ σχήματος, ὃ ἐπὶ τοῦ βίου αἰωνίας αὐτὸν ἀπολύει,
οὐ γὰρ ἔχει φησὶν ἐπὶ σὲ τὰ ὑποπτευόμενα, γινώσκων ὅτι ἤδη
ὅτε προσκυνῆσαι τὸ σπέρμα τοῦ κατὰ ἀλήθειαν. καὶ πολλοὶ μὲν ἐθέ-
λον οἱ κακοῦ ἀθλοῦντες, ὧν ἤδη εἰς τύπον τὰ τοῖς προκειμέ-
νοις θύμασιν ἐπιπλῶντα ὅρκια, πλὴν ὀλίγα λελυπηκότες ἀπο-
τίθενται δίκας. σὺ γὰρ ἀπελεύσῃ πρὸς τοὺς πατέρας σου, τραφεὶς
ἐν γήρει καλῷ. εἶτα φησίν, ὅτε πρὸς αὐτὰς ἤδη δυσμὰς γε-
γονότος ἡλίου, φλὸξ πυρὸς καὶ κλίβανος καὶ λαμπάδες ἀνὰ
μέσον ἦσαν τῶν διχοτομημάτων. νοείσθω δὲ πάλιν ἐνταῦθα πρὸς
τὸ θεῖον κατὰ τὴν τῶν χαλδαίων συνήθειαν, τὸ ὅρκον ἀποπληροῦ-
τε γάρ τοι καὶ ὁ θεσπέσιος παῦλος εἰς ὅρκου δύναμιν δέχεται
» τὸ χρῆμα καὶ φησί· τῷ γὰρ ἀβραὰμ ἐπαγγειλάμενος ὁ θεός, ἐπεὶ
» κατ' οὐδενὸς εἶχε μείζονος ὀμόσαι, ὤμοσε καθ' ἑαυτοῦ λέγων.
» ἦ μὴν εὐλογῶν εὐλογήσω σε, καὶ πληθύνων πληθυνῶ σε, καὶ οὕτως
» μακροθυμήσας ἐπέτυχε τῆς ἐπαγγελίας. ἄνθρωποι γὰρ κατὰ τοῦ μεί-
» ζονος ὀμνύουσι, καὶ πάσης αὐτοῖς ἀντιλογίας πέρας εἰς βεβαίω-
» σιν ὁ ὅρκος, ἐν ᾧ περισσότερον βουλόμενος ὁ θεὸς ἐπιδεῖξαι τοῖς

(c) Real Academia de la Historia

κληρονόμοις τῆς ἐπαγγελίας τὸ ἀμετάθετον τῆς βουλῆς αὐτοῦ, ἐμε-
σίτευσεν ὅρκῳ. ἵνα διὰ δύο πραγμάτων ἀμεταθέτων, ἐν οἷς ἀδύ-
νατον ψεύσασθαι τὸν θεόν, ἰσχυρὰν παράκλησιν ἔχωμεν οἱ κατα-
φυγόντες κρατῆσαι τῆς προκειμένης ἐλπίδος. οἰκονομικῶς
τοίνυν ἀναμένει τὴν ἐπαγγελίαν ἐκ τοῦ θεοῦ, καίτοι ψευδε-
πίτην οὐκ εἰδώς, ἵν' ὡς ὁ θεσπέσιος γράφει Παῦλος ἰσχυρὰν
ἔχωμεν τὴν παράκλησιν. ὅτε πρὸς πέρας ἐκβαίνοντα πάντη τε καὶ
πάντως, οὐκ ἐνδοιάζοντες ἔτι. οὐκοῦν βραχὺ γὰρ ἀνόητον ἀνα-
κινεῖ τὸν λόγον, ἐν ᾧ δή ἐστι τῆς Ἄγαρ ἐχούσης τὸ διὸ μακρ-
οδυσφόρησιν ἡ Σάρρα, τὰ οἰκογενοῦς οὐκ ἀνεκτοῦσα τὰ ζα-
που τὰ ἐπὶ τῷ δυσφορεῖν ἐγκλήματα, καὶ τὴν οὐ μετρίαν
ὀφρύν, εἶτα τῆς ἑστίας ἐλαύνει, καὶ οὕπω ἂν ἕλοιτο βαδίζειν
ἀπελθεῖν, ἀφεῖσα αὐτὴν τοῦ δρᾶν τὸ καθ' ἑαυτὸν ζημιωτικό-
τας, φημὶ δὴ τοῦ ἀβραάμ, ἀλλ' ὡς τὸ γράμμα φησὶ τὸ ἱερόν,
εὗρεν αὐτὴν ἄγγελος κυρίου τοῦ θεοῦ ἐπὶ τῆς πηγῆς τοῦ ὕδατος ἐν τῇ
ἐρήμῳ ἐν τῇ ὁδῷ Σούρ, καὶ εἶπεν αὐτῇ ὁ ἄγγελος κυρίου. Ἄγαρ παι-
δίσκη Σάρρας, πόθεν ἔρχῃ, καὶ ποῦ πορεύῃ; καὶ εἶπεν, ἀπὸ
προσώπου τῆς κυρίας μου ἐγὼ ἀποδιδράσκω. εἶπε δὲ αὐτῇ
ὁ ἄγγελος κυρίου. ἀποστράφηθι πρὸς τὴν κυρίαν σου, καὶ ταπει-
νώθητι ὑπὸ τὰς χεῖρας αὐτῆς. Καὶ ὑπενόστησε μὲν ἡ Ἄγαρ, καὶ
τὸν τῆς δουλείας ὑπέδυ ζυγόν. ἐνομοθέτει δὲ καὶ θεὸς ἤδη τὴν περι-
τομὴν τῷ Ἀβραὰμ λέγων. σὺ δὲ τὴν διαθήκην μου διατηρήσεις
σὺ καὶ τὸ σπέρμα σου μετὰ σὲ εἰς τὰς γενεὰς αὐτῶν, καὶ αὕτη
ἡ διαθήκη ἣν διατηρήσεις ἀναμέσον ἐμοῦ καὶ ὑμῶν, καὶ ἀνα-
μέσον τοῦ σπέρματός σου εἰς τὰς γενεὰς αὐτῶν. περιτμηθήσεται
ὑμῶν πᾶν ἀρσενικόν, καὶ περιτμηθήσεσθε τὴν σάρκα τῆς ἀκροβυ-
στίας ὑμῶν καὶ ἔσται εἰς σημεῖον διαθήκης ἀναμέσον ἐμοῦ
καὶ ὑμῶν. καὶ παιδίον ὀκταήμερον περιτμηθήσεται ὑμῖν,

πεῖν ἀρσενικοὺς τὰς γυναῖκας ὑμῶν. ὁ οἰκογενὴς καὶ ὁ ἀρ-
γυρώνητος ἀπὸ παντὸς υἱοῦ ἀλλοτρίου, ὃς οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ σπέρ-
ματός σου, περιτομῇ περιτμηθήσεται, ὁ οἰκογενὴς τῆς οἰκίας σου
καὶ ὁ ἀργυρώνητος, καὶ ἔσται ἡ διαθήκη μου ἐπὶ τῆς σαρκὸς ὑμῶν
εἰς διαθήκην αἰώνιον. καὶ ἀπερίτμητος ἄρσην ὃς οὐ περιτμη-
θήσεται τὴν σάρκα τῆς ἀκροβυστίας αὐτοῦ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ, ἐξο-
λοθρευθήσεται ἡ ψυχὴ ἐκείνη ἐκ τοῦ γένους αὐτῆς, ὅτι τὴν διαθή-
κην μου διεσκέδασεν. ἐπειδὴ γὰρ ἦν ἀναγκαῖον τοῖς θείοις
ὑπείκειν νόμοις, περιτμηθεὶς μὲν ὁ δικαιότατος ἀβραὰμ πανοι-
κί, περιέτεμε γὰρ καὶ τοὺς ἄλλους ὁμοῦ τῷ ἰσμαήλ. γεννηθεὶς δὲ
λοιπὸν ὁ ἐκ τῆς ἐλευθέρας, τουτέστιν ὁ ἰσαάκ, καὶ εἰς μέγα τοῦτο,
οὐ φορητὸς ἦν ἔτι ὁ νόθος ἀγρίων υἱὸς κατὰ τὴν ἑστίαν ὁ ἰσμαήλ,
καὶ ἐν ἰδίῳ που παίζων τῷ ἰσαάκ, ὑβριζόμενος. ἴδε γὰρ φησὶ <u>σάρρα</u>
τὸν υἱὸν ἄγαρ τῆς αἰγυπτίας, ὃς ἐγένετο τῷ ἀβραάμ, παίζοντα μετὰ
ἰσαὰκ τοῦ υἱοῦ αὐτῆς, εἶτα πρόσεισι δεδακρυμένη κατὰ τὸ εἰκὸς
καὶ λέγουσα, ἔκβαλε τὴν παιδίσκην ταύτην καὶ τὸν υἱὸν αὐτῆς,
οὐ γὰρ μὴ κληρονομήσει ὁ υἱὸς τῆς παιδίσκης ταύτης μετὰ τοῦ
υἱοῦ μου ἰσαάκ. σκληρὸν δέ φησιν ἐφάνη τὸ ῥῆμα σφόδρα
ἐναντίον ἀβραὰμ περὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ. εἶπε γὰρ ὁ θεὸς τῷ ἀβραάμ·
μὴ σκληρὸν ἔστω τὸ ῥῆμα ἐναντίον σου περὶ τοῦ παιδίου καὶ περὶ
τῆς παιδίσκης, πάντα ὅσα ἂν εἴπῃ σοι σάρρα, ἄκουε τῆς φωνῆς
αὐτῆς, ὅτι ἐν ἰσαὰκ κληθήσεταί σοι σπέρμα, καὶ τὸν υἱὸν δὲ τῆς
παιδίσκης ταύτης εἰς ἔθνος μέγα ποιήσω αὐτόν, ὅτι σπέρμα
σόν ἐστι. ἀνέστη δὲ ἀβραὰμ τὸ πρωῒ καὶ ἔλαβεν ἄρτους καὶ ἀσκὸν
ὕδατος καὶ ἔδωκεν ἄγαρ, καὶ ἐπέθηκεν ἐπὶ τὸν ὦμον καὶ τὸ
παιδίον καὶ ἀπέστειλεν αὐτήν, ἀπελθοῦσα δὲ ἐπλανᾶτο τὴν ἔρη-
μον κατὰ τὸ φρέαρ τοῦ ὅρκου, ἐξέλιπε δὲ τὸ ὕδωρ ἐκ τοῦ ἀσκοῦ,
καὶ ἔρριψε τὸ παιδίον ὑποκάτω μιᾶς ἐλάτης, ἀπελθοῦσα δὲ

(c) Real Academia de la Historia

ἐκάθητο ἀπέναντι αὐτοῦ μακρόθεν ὡσεὶ τόξου βολήν, εἶπε
γάρ, οὐ μὴ ἴδω τὸν θάνατον τοῦ παιδίου μου, καὶ ἐκάθισεν ἀπέ-
ναντι αὐτοῦ. ἀναβοῆσαν δὲ τὸ παιδίον ἔκλαυσεν, εἰσήκουσε δὲ
ὁ θεὸς τῆς φωνῆς τοῦ παιδίου ἐκ τοῦ τόπου οὗ ἦν, καὶ ἐκάλεσεν
ἄγγελος τοῦ θεοῦ τὴν ἄγαρ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καὶ εἶπεν αὐτῇ, τί ἐστιν
ἄγαρ, μὴ φοβοῦ, ἐπακήκοε γὰρ ὁ θεὸς τῆς φωνῆς τοῦ παιδίου σου
ἐκ τοῦ τόπου οὗ ἐστιν, ἀνάστηθι καὶ λάβε τὸ παιδίον καὶ κρά-
τησον τῇ χειρί σου αὐτό, καὶ ἀνέῳξεν ὁ θεὸς τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῆς
ζῶντος, καὶ εἶδε φρέαρ ὕδατος· καὶ ἐπορεύθη καὶ ἔπλησε τὸν ἀσκὸν
ὕδατος, καὶ ἐπότισε τὸ παιδίον, καὶ ἦν ὁ θεὸς μετὰ τοῦ παιδίου
καὶ ηὐξήθη. ὁ μὲν γὰρ θεσπέσιος ἀβραάμ, τοῖς τῆς δουλοπαιδίας
ἑπόμενος νόμοις, μεθίστησι τὸν ἰσμαήλ. ἐπειδὴ δὲ τὸ
θεῖον αὐτὸν ἐκάλει χρηματίζον (?) πρὸς γε τῷ χρῆναι μόνῳ
προσκεῖσθαι τῷ ἰσαάκ, ὡς ἐπ' αὐτῷ γενομένης τῆς ἐπαγγελίας,
ἐθέλει (?) τὴν ἄγαρ, καὶ ὁμοῦ τῷ βρέφει τῆς δεσποτικῆς ἑστίας ἀπεί-
ργειν ἐκέλευε. τὸ δὴ κατὰ μυστήριον τὸν τύπον τοῦ νόμου προανα-
φαίνοντος, καὶ δὴ καὶ λέγομεν ἀνακομίζοντες ἀναγκαίως εἰς
τὸ ἐναργὲς τὸν λόγον, εὐσημότατα γὰρ ἡμῖν καὶ σαφῶς [illegible]
ἀεί, ὅτι πρεσβυτέρα μὲν τῆς ἐν νόμῳ [illegible], καὶ τῆς ἐν σαρκὶ περι-
τομῆς ἡ ἐν πίστει δικαίωσις ἀρχαιοτέραν ἔχει τὴν προανά-
α. δειξιν. σημεῖον γὰρ ἡ δόξα τοῦ ἀβραάμ, ἐπεὶ τὴν ἐν ἀκρο-
βυστίᾳ πίστεως κατὰ τὴν τοῦ σοφωτάτου παύλου φωνήν. δε-
β. δυσφόρηκε τοίνυν ὁ μακάριος ἀβραάμ, ὅτι μὴ τέκνου γέ-
γονεν ἐλευθέρου πατήρ, καὶ τὸν ἐκ τῆς αἰγυπτίας ἔχων υἱόν, φημὶ
δὴ τῆς ἄγαρ, ἀθυμεῖ [illegible], ἐν ἴσῳ τῆς ἀπαιδίας τιθεὶς
σπέρμα τὸ νόθον καὶ οὐκ ἐλεύθερον. ἐπειδὴ δὲ τὰς ἐπαγγελίας
ἐδέχετο τὰς ὑπὲρ τοῦ [illegible] παιδός, φημὶ δὴ τοῦ ἰσαάκ, ὅπου
[illegible] σαφῶς ὡς ἔσται πατὴρ ἐν αὐτῷ μυριάδων ἐθνῶν καὶ ἀνα-

ἀμίκτων ἐθνῶν, ἐδικαιοῦτο πιστεύων. ὅτι δὲ καὶ ἐν καθαρῷ
γενήσεται τῆς ἐπιδειχθείσης αὐτῷ γῆς ὁ χριστός, τὸ γὰρ ἔφασκε
δώσω σοι τὴν γῆν ταύτην, πληροφορεῖσθαι τὸν πατριάρχην λέγων, δε-
σπότα, κατὰ τί γνώσομαι ὅτι κληρονομήσω αὐτήν. ταῦ-
τα δέ σοι λαμβάνειν ἐκέλευε διχοτομήματα, δάμαλιν τρι-
ετίζουσαν, αἶγά τε ὁμοῦ δὲ καὶ κριὸν καὶ κριόν, τρυγόνα τε περι-
στεράν. καὶ τὰ μὲν τετράποδα τῶν ζώων διχοτομήσας ἀβρα-
άμ, ἀντιπρόσωπα τέθεικεν ἀλλήλοις, τουτέστι στοιχηδὸν ἐμφανῶς, τὰ
δὲ ὀρνιθοειδῆ οὐ διεῖλεν, ἀπέβαινε δὲ καὶ τὰ καταφθείρειν ἐθέ-
λοντα τῶν πετεινῶν. ἡλίου δὲ ἤδη πρὸς δυσμὰς καταφερομένου τῆς
εἰς ἑσπέραν ὥρας, ἐν μέσῳ πυρὸς διῆλθε τὰ διχοτομήματα
δέ. ποῖον οὖν ἀνάλογον ἐφαρμόσαιμεν αὐτοῖς τοῖς τύποις τὸ πνευ-
κόν, ἐροῦμεν ὡς ἐνῆν. γέγονε μὲν γὰρ πρῶτος ὡς πρὸς υἱὸς τῶν τῶν-
ολων ἡμῶν ὁ κατὰ σάρκα ἰσραήλ, υἱὸς γὰρ φησι πρωτότοκός μου ἰσραήλ, πλὴν
ὡς ἐν δουλείᾳ καὶ αἰγύπτου λελυτρωμένος. ἀλλ' ἐν τέκνοις
αὐτοὶ οὐκ ἠξίουσθαι καταλογίζεσθαι, πόθεν ἡ τεθηλυμμένη ἡ
φιλοτέκνου φύσις; ἤγαγε δὲ μᾶλλον τὸν ἀνδρεῖον τὰ λαοῦ, τουτέστι
τὸν διὰ πίστεως, τὸν ἐν χριστῷ κατ' ἐπαγγελίαν, ἐν ᾧ καὶ πατὴρ γέ-
γονας πολλῶν ἐθνῶν ὁ ἀμφὶ τὸν γεραιὸν ἀβραάμ, κε-
κληρονόμηκας γὰρ τὴν ἐπ' αὐτῷ δόξαν, οὐκ ἐν τῷ κατὰ σάρκα
ἰσραήλ, ἀλλ' ἐν τοῖς ἐξ ἐθνῶν διὰ πίστεως ἀναστοιχουμένοις, καὶ
μαρτυρήσει γράφων ὁ παῦλος. οὐ γὰρ διὰ νόμου ἡ ἐπαγγελία
τῷ ἀβραὰμ εἰς τὸ κληρονόμον εἶναι αὐτὸν κόσμου, ἀλλὰ διὰ
δικαιοσύνης πίστεως. ἐπιγραφόμεθα γὰρ πατέρα τὸν ἀβραάμ,
οἱ ἐν ἀκροβυστίᾳ πιστεύσαντες, καὶ καθ' ὁμοιότητα τὴν αὐτοῦ
πίστεως δικαιούμενοι. σαφηνιεῖ δὲ σφόδρα τὸ θεῖον ἡμῖν μυ-
στήριον, νομομαθὴς ὢν ὁ παῦλος, ἐπιστέλλει γὰρ ὧδε μετὰ τὴν
ἐν χριστῷ τελείωσιν, ἀνόητοι ὥσπερ ἰοῦσι γαλάτας ἐπιτιμῶν.

Explanat[ur] scriptura

, λέγετέ μοι οἱ ὑπὸ νόμον θέλοντες εἶναι, τὸν νόμον οὐκ ἀκού-
, ετε. γέγραπται γὰρ ὅτι Ἀβραὰμ δύο υἱοὺς ἔσχεν, ἕνα ἐκ τῆς
, παιδίσκης, καὶ ἕνα ἐκ τῆς ἐλευθέρας, ἀλλ᾽ ὁ μὲν ἐκ τῆς παιδί-
, σκης κατὰ σάρκα γεγέννηται, ὁ δὲ ἐκ τῆς ἐλευθέρας διὰ τῆς ἐπαγ-
, γελίας, ἅτινά ἐστιν ἀλληγορούμενα, αὗται γάρ εἰσιν αἱ δύο δι-
, αθῆκαι. μία μὲν ἀπὸ ὄρους Σινᾶ εἰς δουλείαν γεννῶσα, ἥτις ἐστὶν
, Ἄγαρ, τὸ γὰρ Σινᾶ ὄρος ἐστὶν ἐν τῇ Ἀρραβίᾳ, συστοιχεῖ δὲ τῇ νῦν Ἱερουσαλήμ,
, δουλεύει γὰρ μετὰ τῶν τέκνων αὐτῆς. ἡ δὲ ἄνω Ἱερουσαλὴμ ἐλευθέρα ἐστίν,
, ἥτις ἐστὶ μήτηρ ἡμῶν. γέγραπται γάρ, εὐφράνθητι στεῖρα ἡ οὐ τί-
Esaias , κτουσα, ῥῆξον καὶ βόησον ἡ οὐκ ὠδίνουσα, ὅτι πολλὰ τὰ τέκνα
, τῆς ἐρήμου μᾶλλον, ἢ τῆς ἐχούσης τὸν ἄνδρα. ἡμεῖς δὲ ἀδελφοί
, κατὰ Ἰσαάκ, ἐπαγγελίας τέκνα ἐσμέν. ἀλλ᾽ ὥσπερ τότε ὁ κατὰ
Explicat Paulus , σάρκα γεννηθεὶς ἐδίωκε τὸν κατὰ πνεῦμα, οὕτω καὶ νῦν. ἀλλὰ
, τί λέγει ἡ γραφή; ἔκβαλε τὴν παιδίσκην καὶ τὸν υἱὸν αὐτῆς, οὐ
, γὰρ μὴ κληρονομήσει ὁ υἱὸς τῆς παιδίσκης μετὰ τοῦ υἱοῦ τῆς
, ἐλευθέρας. ἡμεῖς δὲ ἀδελφοί, οὐκ ἐσμὲν παιδίσκης τέκνα,
, ἀλλὰ τῆς ἐλευθέρας, τῇ ἐλευθερίᾳ ᾗ ἡμᾶς Χριστὸς ἠλευθέρωσε. στή-
, κετε οὖν, καὶ μὴ πάλιν ζυγῷ δουλείας ἐνέχεσθε. σκοπεῖς οὖν
ὅπως τῶν δύο διαθηκῶν φησὶν ἐναργῶς εἰκόνας, Ἄγαρ τε καὶ
Σάρραν; καὶ τὴν μὲν καλεῖ μετὰ τῶν τέκνων συναπτομένην τῇ τῶν Ἰουδαί-
ων, τουτέστι τῇ ἐπὶ γῆς Ἱερουσαλήμ, ἐπεὶ τοῖς δουλείας ὑπέσταλται νό-
μοις, καὶ οὐκ ἐλευθέρῳ διαπρέπει πνεύματι. τὴν δέ γε πρώτην τὴν
ἐλευθέραν, φημὶ δὴ τὴν Σάρραν, ἣ καὶ ἄρχουσα τοῦτ᾽ ἔστι καὶ
ἑρμηνεύεται, τὴν ὑψοῦ τε καὶ ἄνω φησὶν Ἱερουσαλὴμ ἐν ᾗ φαμεν εἰς τύ-
πους, γεγεννῆσθαι μετὰ διαβεβαιοῦσθαι σαφῶς τῶν ἐν πίστει
δεδικαιωμένων, καὶ ἐξ ἐπαγγελίας τοῦ κεκλημένων εἰς
τὸ εἶναι τέκνα τοῦ Ἀβραάμ. ἡμεῖς γάρ φησι κατὰ Ἰσαάκ, ἐπαγ-
γελίας τέκνα ἐσμέν, ἐλευθερούμενοι γὰρ ἐν Χριστῷ, διό καὶ ἐν

(c) Real Academia de la Historia

τὸ θεῖον καὶ ἄνωθεν καταπλουτοῦντός τινα, κατεδεξάμεθα
τῆς ἐν τέκνοις θεοῦ, κράζομεν δὲ ἀββᾶ ὁ πατήρ, καὶ κληρονόμοι γεγό-
ναμεν τῶν ἐπηγγελμένων τοῖς ἁγίοις ἀγαθῶν, μονονουχὶ καὶ ὁμο-
μορφοῦντες κατ' εἰκόνα τοῦ υἱοῦ θεοῦ, παρελήφθη γὰρ ὡς ἐν ὅρκῳ τὸ δὴ πρὸς
ὁ υἱός, ὅτι τὸ ἐπ' αὐτῷ μυστήριον. ἔθος γὰρ ὀμνύναι φασί, ὡς κατ'
ἰδίας δυνάμεως τοῦ υἱοῦ, καὶ τοῦτό ἐστι τὸ ὀμνύναι καθ' ἑαυτοῦ,
ἐπείπερ οὐχ ἕτερος παρ' αὐτὸν ὁ υἱός κατά γε φημὶ τῆς οὐσίας τὸν
λόγον, καὶ τὸ ταυτὸν τῆς θεότητος. καὶ γοῦν ὁ θεσπέσιος Μωυσῆς, ὅτε
δέδειχεν ἡμῖν ὀμνύντα θεόν, τῆς οἰκονομίας λέγοντα καὶ μάλα
σαφῶς, ὅτι ἀρῶ εἰς τὸν οὐρανὸν τὴν χεῖρά μου, καὶ ὀμοῦμαι τῇ δε-
ξιᾷ μου. δεξιὰ γὰρ τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς ὁ υἱός, δι' οὗ τῶν ὅλων κατα-
κρατεῖ, καὶ οἱονεὶ τὸ σύμπαν κατεδράξατο, καὶ θεοπρεπῶς ἐρ-
γάζεται, καλῶν τὰ οὐκ ὄντα πρὸς γένεσιν, καὶ τοῖς ἤδη γεγονόσι
τὸ εὖ εἶναι διανέμων. οὐκοῦν ὡς ἐν ὅρκου χρείᾳ βεβαιοῦντος
εἰς πίστιν τῆς ἐπαγγελίας τοὺς κληρονόμους τὸ τοῦ πρὸς ἡμᾶς ἀ-
παρελήφθη μυστήριον, καὶ ἀνατυποῦται δὲ πάλιν ὡς ἐν δαμάλει
τριετοῦς, καὶ μὴν καὶ αἰγὶ καὶ κριῷ, καὶ ὡς ἐν δυοῖν στρουθίοιν, τρυ-
γόνι τε καὶ περιστερᾷ, καθ' ὃ ἂν ὁ τοῦδε νοοῖτο λόγος, κατὰ τὸ ἀλη-
θὲς ἀφθίτως. ποτὲ μὲν γὰρ διὰ τὸ ἄγαν δαψιλὲς καὶ ἀκατα-
γώνιστον εἰς ἀλκήν, δῆλον ὅτι τὸ θεοπρεπές, μόσχῳ παρεικάζεται,
ποτὲ δὲ αὖ διὰ τὸ ἄκακον, καὶ ἐπειδὴ γέγονεν ὑπὸ νόμον, δάμα-
λις ὀνομάζεται. κατέστη γάρ πως ἀεὶ καὶ ἐν μέσοις τὸ θῆλυ τοῦ
ἄρρενος, ὡς ἡγουμένου καὶ προύχοντος. ἁπάσης μὲν γὰρ ἐπέκεινα
κτίσεως ὁ υἱός, καὶ ἀσυγκρίτως ὑπερέχει τῶν γενητῶν ὑπε-
ρφέρει φύσιν τε καὶ δόξαν, εἶτα ἔχων τὸ ἄνω ταυτὸ τῷ τῶν ὅλων
πατρί, φημὶ δὲ καὶ θεῷ. ἐπειδὴ δὲ πέφηνε καθ' ἡμᾶς κεχρημά-
τικεν ὑπὸ νόμον ὡς ἡγούμενος, τοιγάρτοι καὶ ἔφασκεν, οὐκ ἦλθον
καταλῦσαι τὸν νόμον, ἀλλὰ πληρῶσαι. ἀναθύεται δὲ καὶ τοῦτο,

De Dei iuramento

δεξιὰ θεοῦ ὁ υἱός

Typi χ

Τγρι α'

τοῖς τῆς κενώσεως μέτροις ἀρκεῖ φρονεῖν ἑλόμενοι. διὰ τοῦτο
δάμαλις ὁ Χριστός, τὸ τοῦ μόσχου πρόσωπον ἀναπληρῶν μυστικῶς, τό γε
τὸ κατ' αὐτὸν ὁρισθέντος νόμου. ἀφομοιοῦται δὲ καὶ αἰγί, διὰ
ποίαν αἰτίαν, προσκεκόμικε γὰρ ἑαυτὸν ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν
ἡμῶν κατὰ τὰς γραφάς. χίμαρος δὲ ὁ ὑπὲρ ἁμαρτίας θύεται κατὰ
τὸν νόμον. παραβάλλεται δὲ καὶ κριῷ, διὰ τὸ τῶν λογικῶν ἡγεῖσθαι
ποιμνίων. ἔστι γὰρ ἡμῶν ὥσπερ καθηγητὴς ὁ Χριστός, καὶ ἡμεῖς μὲν
λαὸς νομῆς αὐτοῦ, καὶ πρόβατα χειρὸς αὐτοῦ κατὰ τὸ γεγραμμένον.
ἐπειδὴ δὲ ὡμοιώθη κατὰ πάντα τοῖς ἀδελφοῖς, τουτέστιν ἡμῖν,
καθεὶς ἑαυτὸν εἰς κένωσιν, γέγραπται μὲν ἐν κριῷ, νοεῖται καὶ
ἡγούμενος. κριοὶ γὰρ ἀεὶ τῶν ἀγελῶν οἱ προύχοντες. ὁ αὐτὸς οὖν
ἄρα καὶ δάμαλις διὰ τὸ ὑπὸ νόμον, καὶ μὴν καὶ ὡς αἲξ προσ-
φέρεται ὑπὲρ ἁμαρτίας, καὶ προσέτι κριὸς ὡς ἡγούμενος,
οὗ τοῖς ἴχνεσιν ἑπόμεθα διὰ τὴν ἑρμηνείαν, καὶ διαπονούμενοι ἐν
νομῇ ἀγαθῇ, καὶ ἐν τόπῳ πίονι κατὰ τὴν τοῦ προφήτου φωνὴν

Προφητ.

ἐσόμεθα, καὶ ἐν αὐλαῖς ἱεραῖς καταλυόμενοι, ἐνοικιεῖ γὰρ ἡμᾶς
ταῖς ἄνω μοναῖς, αὐτὸς οὖν καὶ κριὸς καὶ ἀρχιποίμην, καὶ ὡς
εἷς ἐξ ἡμῶν ὑπὸ νόμον, καὶ ὑπὲρ νόμον, ὡς θεός. αὐτὸς ἡ πάλαι
δικαίωσις, εἰ καὶ ἐν τοῖς ἀνόμοις ἐλογίσθη, καὶ τὴν δι' ἡμᾶς
ὑπέμεινε σφαγήν, μορφοῦται δ' αὖ καὶ ὡς ἐν τρυγόνι καὶ πε-
ριστερᾷ, αὐτὸς γὰρ ἡμῖν νοητὴ καὶ λαλιστάτη τρυγών, τὸ εὔστο-
μον ἀληθῶς στρουθίον, ὁ ἐξ οὐρανοῦ καὶ ἄνωθεν, ὃς τοῖς εὐαγγε-
λικοῖς κηρύγμασι κατεκήλησε τὴν ὑπουρανόν, ᾧ καὶ αὐτὴ
προσπεφώνηκεν ἡ νύμφη, τουτέστιν ἡ ἐξ ἐθνῶν ἐκκλησία,
δεῖξόν μοι τὴν ὄψιν σου, καὶ ἀκούτισόν με τὴν φωνήν σου, ὅτι ἡ
φωνή σου ἡδεῖα, καὶ ἡ ὄψις σου ὡραία. ὁ αὐτὸς ἁπλῆ καὶ ἀκα-
κοῦργος καὶ δόλον οὐκ ἔχουσα περιστερά, οὐ γὰρ εὑρέθη δόλος
ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ κατὰ τὸ γεγραμμένον. τριετίζουσα ἡ δάμαλις,

καὶ μὴν καὶ τέλειον ἐκ τῶν κτηνῶν. παντέλειος γὰρ ὁ Χριστός, τῆς τῶν κτηνῶν ἡλικίας τὸ ὡς ἐν χρόνῳ τέλειον τοῦ μονογενοῦς ὑποφαινούσης ἀστείως. καὶ διαπλάττεται μὲν τὰ κτήνη, λελογισμένου γάρ, μεμένηκεν ὁ τῶν προβάτων ἀληθέστερος ὅλως, τέλειος ὁ λόγος. ὁ μὲν γὰρ γέγονε σὰρξ ὁ μονογενὴς τοῦ θεοῦ λόγος, οἰονείπως δὲ ἀληθεύεται, καὶ εἰς δυωνυμίαν εἰρῆσθαι διπλοῦς ὁ ἐπ᾽ αὐτῷ λόγος, ὅτε μὲν γὰρ θεὸς ὡς ἐκ πατρὸς αὐτοῦ θεωρεῖται καὶ ἀπορρήτου νοοῦμεν γέννησιν, ὅτε δ᾽ αὖ τὸ τῆς ἐνανθρωπήσεως λαλοῦμεν μυστήριον, τὸ ταυτὶ τῆς οἰκονομίας μονονουχὶ διαπλάττοντες, καὶ ἁπλοῦντες εἰς εἴδησιν τοῖς οὐκ εἰδόσιν αὐτό. ἀλλ᾽ εἰ καὶ γέγονε διπλοῦς οἰονείπως ὁ ἐπ᾽ αὐτῷ λόγος, ἀλλ᾽ ἔστι που πάντως καὶ ὁ αὐτός, οὐ διαιρούμενος εἰς δύο μετὰ τὴν πρὸς σάρκα σύνοδον, οὔτε μὴν εἰς ἕν τῶν διὰ δὲ τεμνόμενος, εἷς γὰρ καὶ ἀμέριστος ὁ Χριστός. τύπος δ᾽ ἂν γένοιτο καὶ τοῦδε σαφὴς τὸ ἐνιαύσιον τῶν προβάτων. τὸ γὰρ ἄρνα φησὶν οὐ διεῖλε. καὶ ἐσήμανε μὲν ὡς ἀπὸ τῆς γῆς διὰ τὸ ἄψινον ὡς ἐν τῷ μέσῳ, καὶ μὴν καὶ αἰγὸς καὶ κριῶν, νοεῖται δ᾽ ἔτι πάλιν ὡς ἐξ οὐρανοῦ καὶ ἄνωθεν διὰ τὸ εἶναι ὁ τῆς διὰ τῶν στρουθίων. ὅτε δὲ καὶ θεὶς ὑπὲρ ἡμῶν ἑκούσιον ὑπομείνας τὸ σφαγῆναι, ἡ σὰρξ αὐτοῦ οὐκ εἶδε διαφθορὰν κατὰ τὸ γεγραμμένον, τὸ ὅτι κατὰ τὴν τοῦ ψάλλοντος φωνὴν οὐκ ὠφέλησεν ἐχθρὸς ἐν αὐτῷ, καὶ υἱὸς ἀνομίας οὐ προσθήσει τοῦ κακῶσαι αὐτόν. τῆς δὲ δείξεως καὶ μάλα σαφῶς ὡς ἐν τύπῳ διαπλάττει ὁ θεσπέσιος Ἀβραάμ, τὰ κατασφαγέντα θέλοντα τῶν κτηνῶν, ἐπιθεὶς τῶν διχοτομημάτων. προσκαταπετομένοις δὲ τὸν Ἀβραὰμ τοῖς ἐρημικοῖς σαρκοβόροις αὐτοῖς ἀντίτυπον πλεονεξίας κατὰ τῶν ἐξ αὐτοῦ, τελεῖσθαι τὸ ἴσον, καὶ τὸ τῆς ἐξ αἰγύπτου λυτρώσεως, περὶ τὰς ἡλίου φησὶ δυσμὰς κλίβανος πυρὸς καπνιζόμενος, καὶ λαμπάδες πυρὸς διὰ μέσον ἴσαν τῶν διχοτομημάτων. περὶ ἀνέτειλε

(c) Real Academia de la Historia

τύπος γὰρ τῶν ἐξ ἐπαγγελίας ὁ διὰ Μωσέως νόμος, δουλεύσαι δὲ
πρὸ τῶν ἐξ Ἰσραήλ, καὶ μὴν καὶ λυτρώσεως, μακρὰ τοῖς ἀκροω-
μένοις εἰσφέρων τὰ διηγήματα. ἐν ἐσχάτοις δὲ τοῦ αἰῶνος καὶ
εἰς καὶ οἱονεὶ πρὸς ἑσπέραν γέγονε σὰρξ ὁ λόγος, ἐν ᾧ γὰρ οἶμαι
τοῦτο καὶ ἐπενοοῦμεν τὸ ὡς ἐν εἴδει πυρὸς τὸν θεὸν τὴν ἀπόρ-
ρητον φύσιν ἐπ' αὐτὰ διατμεῖν τὰ διχοτομήματα, ἀλλ' ἔφησε
φλὸξ πυρός, καὶ κλίβανος πυρός, καὶ λαμπάδες πυρός.
γέγονε γὰρ ἀληθῶς τὸ ὅπλον τῆς ἐναθρωπήσεως μυστήριον, τοῖς μὲν
ἀπειθεῖν ἑλομένοις καὶ ἀπονοηθεῖσι πρὸς τὸ σώζεσθαι, κλί-
βανος δὲ καὶ φλόξ, καὶ ὅπερ ἐστὶν ἀφόρητος καὶ ἐξαισία δίκη. τε-
χνοῦ πρὸ τῶν ἐξ Ἰσραήλ, οἱ τὸ Χριστοῦ μυστήριον ἀσυνέτως περιυβρί-
ζοντες, κακόνοι δὲ καὶ ἀλαζόνες εὑρίσκοντο, φησὶν ὁ ψάλλων πρὸς
Ps. τὸν τῶν ὅλων πατέρα καὶ θεόν, θήσεις αὐτοὺς ὡς κλίβανον πυρός,
εἰς καιρὸν τοῦ προσώπου σου. κύριος ἐν ὀργῇ αὐτοῦ συνταράξει
αὐτούς, καὶ καταφάγεται αὐτοὺς πῦρ. καιρὸς δὲ προσώπου τοῦ πατρὸς
ὁ τῆς ἐναθρωπήσεως νοοῖτ' ἂν εἰκότως, ἐπείπερ ἐστὶ καὶ πρόσωπον καὶ
εἰκὼν τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς ὁ υἱός. οὐκοῦν φλὸξ ἀγρία καὶ κλίβανος
τοῖς ἀπειθεῖν ἐθέλουσι τῆς ἐναθρωπήσεως τοῦ μονογενοῦς τὸ μυστή-
ριον. τοῖς γε μὴν ἐπεγνωκόσι τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ καθάπερ
λαμπάδες, λαμπτῆρες ἐν σκότῳ φωτίζουσι, καὶ τῆς διαβολικῆς
ἀχλύος τὸ πάχος ἀποκεκρούουσι, καὶ τοῖς δαίμοσι πε-
παίνειν σκανδάλοις τὸν τῶν σεβομένων αὐτὸν οὐκ ἐῶσι
πλήθει. οὕτως ἡμῖν ὀνομάζει τὸν υἱὸν ὡς καὶ πῦρ, καὶ διὰ
Esa. φωνῆς Ἡσαΐου λέγων. διὰ Σιὼν οὐ σιωπήσομαι, καὶ διὰ Ἱερουσαλὴμ
οὐκ ἀνήσω, ἕως ἂν ἐξέλθῃ ὡς φῶς ἡ δικαιοσύνη μου, τὸ δὲ
σωτήριόν μου ὡς λαμπὰς καυθήσεται. σωτήριον γὰρ καὶ δικαιο-
σύνη παρὰ τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς εἰς ἡμᾶς γέγονεν ὁ υἱός, ἐπείπερ ἐστὶν
ἀληθές, ὡς ἐν αὐτῷ δικαιούμεθα, καὶ τὸ πάλαι κατ' ἡμῶν

(c) Real Academia de la Historia

ἰσχυσάντων τὰ κατὰ τοῦ θανάτου, παλινδρομοῦμεν εἰς ἀφθαρ-
σίαν, καὶ εἰς ὅπερ ἦν ἐν ἀρχαῖς ἡ φύσις ἀναμορφούμεθα.
ἀλλ' ἦν ἀναγκαῖον πεφηνότος ἤδη τοῦ Ἐμμανουήλ, καὶ τοῦ κατ' αὐ-
τὸν μυστηρίου περιαγγελθέντος ἐν κόσμῳ, τῆς Ἰουδαϊκῆς λατρείας
τοὺς τύπους τοῖς εὐαγγελικοῖς παιδεύμασιν ὑποφέρεσθαι, καὶ
ὑπείκειν ὡς τῇ τῆς ἀμείνονος τελειωτέραις ἐντολαῖς, ὁ σκιά τε
φανεὶς πάλιν ὡς ἐν τύπῳ τὸ χρῆμα περί. καὶ τίς δὴ οὗτος ἐρῶ.
ἐπειδὴ γὰρ οὐκ ἔτικτε μὲν ἡ Σάρρα, κεκυοφόρηκε δὲ τὸν Ἰσμαὴλ
ἡ Ἄγαρ, ὀφρὺν ἀνατείνουσα κατὰ τῆς ἐλευθέρας ἐφωράθη λοιπόν.
Σάρρα δὲ οὐκ οἴσειν ὑπισχεῖτο τὴν ὑπεροψίαν, καὶ δὴ καὶ ἐκάκου
τὴν αἰγυπτίαν. ἡ δὲ τῆς ἑστίας ἀπέδρα, καὶ ἐπλανᾶτο κατὰ τὴν ἔρημον.
ηὕρετο δὲ αὐτὴν ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ ὁποῖος τίς, καὶ ὅθεν ἥκοι πάλιν.
ἡ δὲ πρὸς ταῦτα φησίν. ἀπὸ προσώπου Σάρρας τῆς κυρίας μου
ἐγὼ ἀποδιδράσκω. τί οὖν ὁ θεσπέσιος ἄγγελος. ἀποστράφηθι Gen. 16. c.
φησὶ πρὸς τὴν κυρίαν σου, καὶ ταπεινώθητι ὑπὸ τὰς χεῖρας αὐτῆς.
προαναδείκνυσι γὰρ ὠδίνουσαν τὴν ἰουδαϊκὴν κατὰ νόμον λατρείαν,
οἰκέτιν δὲ οὖσαν. πνεῦμα γὰρ ἐλεύθερον οὐκ ἦν ἐν αὐτῇ, μονονουχί-
πω κυοφόρησε τοὺς ἐκ τῆς εὐαγγελικῆς παιδεύσεως τοῦ ἐξ αἰγύ-
πτου λαοῦ. τοιγάρτοι ἐπεφρόνησε μέγα, καὶ ἐδίωκε τοὺς ἐν Χριστῷ, καὶ κατὰ
τῶν εὐαγγελικῶν μαθημάτων ὑψηλὴν αἴρουσα τὴν ὀφρύν, πολυ-
τρόπως ἠλέγχετο. ἐπετίμα γὰρ τοῖς ἁγίοις ἀποστόλοις ὁ τῶν Ἰου-
δαίων συνέδριον, διαρρήδην λέγουσα, παραγγελίᾳ παρηγγείλαμεν
ὑμῖν μὴ διδάσκειν ἐπὶ τῷ ὀνόματι τούτῳ, καὶ ἰδοὺ πεπληρώκατε
τὴν Ἱερουσαλὴμ τῆς διδαχῆς ὑμῶν. ὅρα δὲ ὅπως κατεπαιρομένη τῆς Σάρρας
ἡ αἰγυπτία, καὶ καταθρασυνθῇ τῆς ἐλευθέρας τὸ [illegible],
ἀλλ' οὐκ ἔστι τῷ χρόνῳ, καὶ ἀποδιδράσκει τρόπον τινὰ τεθεῖσα
τὸ ξένιον. προστάττεται δὲ δι' ἀγγέλου φωνῆς μὴ παραλιπεῖν τὴν
ἐλευθέραν, τουτέστι τὴν εἰς ἐλεύθερον ἀξίωμα καλοῦσαν παι-

λευσιν, ταπεινοῦσθαι δὲ μᾶλλον ὑπὸ τὰς χεῖρας αὐτῆς. ἡ γὰρ διὰ
νόμου λατρεία διὰ σχημάτων ἰοῦσα καὶ τύπων, δουλική πως ἐστὶ
καὶ τοῖς εὐαγγελικοῖς παιδεύμασιν, ἀμυδρὸν τῆς ἀληθείας τὸ
κάλλος ἐφ' ἑαυτῆς δεικνύουσα. διατελῶν τοίνυν ὁ πάλαι διὰ
μωσέως ὡς εἰς τὸ νόμος, καὶ διὰ φωνῆς ἀγγέλου τοῖς διὰ χριστοῦ θε-
σπίσμασιν ὑποφέρειν ὥσπερ προσέταττε τὸν αὐχένα, καὶ ὑπο-
κλίνεσθαι τῇ ἐλευθέρᾳ, καὶ οὐχ ἥκιστα παραχωρεῖν. τοῦτο γὰρ οἶμαι
νοητῶς ἐστὶ τὸ ὑποχείρια τῆς σάρρας γενέσθαι τὴν ἄγαρ. μεμνῆσθαι
Paulus ad Gal. 4. δὲ ἀναγκαῖον ὡς διαθήκας δύο δεδήλωκεν αὐτὰς καὶ ὁ θεσπέ-
σιος παῦλος. τὴν μὲν εἰς δουλείαν γεννῶσαν, [illegible]
ἄγαρ. τὴν δὲ εἰς ἐλευθερίας ἀξίωμα, φημὶ δὲ τὴν σάρραν. ὅτι
δὲ πεφηνότος ἤδη χριστοῦ συνανατελεῖ δὴ πάντως τὸ ἐν πνεύματι περιτομῆς
ὁ καιρός, ἐδίδαξε σαφῶς ὁ μακάριος ἀβραάμ. ἐθεσπίσ-
θη γὰρ ἤδη ἐς τὸ λέγειν πλειόνως τὴν περιτομήν, διὰ σαρκικῶν
οἶμαι παραδειγμάτων προαναφαίνων τὰ νοητά, περιτμηθήσεται
Gen. 17. 6. γὰρ φησὶ πᾶν ἀρσενικόν. καὶ τοῖς εἰς τοῦτο ἔχουσιν ὄλεθρον
καὶ ἀπώλειαν ἐπιμετρεῖ τὴν δίκην, ἔφη γὰρ ὅτι καὶ ἀπερίτμη-
τος ἄρσην ὃς οὐ περιτμηθήσεται τὴν σάρκα τῆς ἀκροβυστίας αὐτοῦ
τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ, ἐξολοθρευθήσεται ἡ ψυχὴ ἐκείνη ἐκ τοῦ γένους
αὐτῆς, ὅτι τὴν διαθήκην μου διεσκέδασεν. ὁρᾷς ὅτι τὸ ἐν πνεύ-
ματι καὶ ἀληθινῆς περιτομῆς τύπος ὥσπερ τέως ἐν σαρκὶ προενδείκνυται,
ἐκ νεκρῶν περιτέμνει γὰρ τῇ ὀγδόῃ, καθ' ἣν ἀνεβίω χριστός· καὶ καιρὸς ἤδη τοῦ
μεταλαχεῖν ἁγίου πνεύματος, καὶ τὴν ἐν αὐτῷ δέχεσθαι περιτομήν, οὐ σαρ-
κὸς λυποῦσαν, ἀλλὰ πνεῦμα καθαίρουσαν. οὐ σωματικῶν ἀπαλλάτ-
τοντος ῥύπων, ἀλλὰ ψυχικῶν ἡμᾶς νοσημάτων ἀπολύοντος. ὅτε
γὰρ ἀνεβίω χριστὸς καταλύσας τοῦ θανάτου τὸ κράτος, τότε δὴ τότε
καὶ ἀπαρχὴν ὥσπερ τινα τοῦ ἁγίου πνεύματος τοῖς ἁγίοις ἐνέθηκε μα-
θηταῖς, ἐνεφύσησε γὰρ φησὶν εἰς αὐτοὺς λέγων, λάβετε πνεῦ-

(c) Real Academia de la Historia

ἅγιον. ἐπιμαρτυρεῖ δὲ τῷ λόγῳ καὶ ὁ σοφώτατος ἰωάννης λέγων, οὐδέπω
γὰρ ἦν πνεῦμα ἅγιον, ὅτι ἰησοῦς οὐδέπω ἐδοξάσθη. δεδόξασται μὲν γὰρ Ioan. 7. f.
ἐγηγερμένος ἐκ νεκρῶν καὶ τὴν ὁδὸν(?), τότε γὰρ τότε καὶ εἰς ἡμᾶς ἐνῆ-
κε τὸ πνεῦμα, καὶ ἐν αὐτῷ περιτετμήμεθα περιτομὴν ἀχειροποίητον
καὶ νοητήν. ἀνδάνει γὰρ οὕτως θεῷ τῆς περιτομῆς ὁ τρόπος, καὶ γοῦν
ὁ θεσπέσιος παῦλος ὧδέ πη φησίν. οὐ γὰρ ὁ ἐν τῷ φανερῷ ἰου- Paulus Rom. 2. D.
δαῖός ἐστιν, οὐδὲ ἡ ἐν τῷ φανερῷ ἐν σαρκὶ περιτομή, ἀλλ' ὁ ἐν τῷ
κρυπτῷ ἰουδαῖος. καὶ περιτομὴ καρδίας ἐν πνεύματι, οὐ γράμματι,
οὗ ὁ ἔπαινος οὐκ ἐξ ἀνθρώπων, ἀλλ' ἐκ τοῦ θεοῦ. ἀπεσκληκυίας(?) δὲ
τῆς ἐν νόμῳ λατρείας, ἐκπεπτώκασιν(?) ἤδη τῆς νέας(?) καὶ ἐν ζωῇ(?),
καὶ τῶν ἐν πίστει λαῶν ἀναδεδειγμένων, οἱ καὶ ἐν τοῖς τῆς ἐλευθέρας
τεθεῖνται(?) τέκνοις, καὶ δουλοπρεπὲς οὐκ ἔχοντες πνεῦμα, διακεκρά-
γασι γάρ, ἀββᾶ ὁ πατήρ. καιρὸς(?) δὲ ἤδη τὴν τῶν ἰουδαίων ἀποπέμ-
πεσθαι συναυλίαν καὶ συναγωγήν, καὶ ἀποκλείειν ὥσπερ τῆς ἐπαγγε-
λίας τὸν ἐξ αὐτῆς γεννηθέντα λαόν, καὶ μὴν ὅτι καὶ ἐπιστρέψει κατὰ
καιροὺς καὶ ἐσχάτους(?), δειχθήσεται(?) καὶ τὸν ἀναγκαῖον(?) μετὰ πρὸς ἡμᾶς
ἔθνος(?), τὸν διὰ τῶν ὅλων σωτῆρα καὶ λυτρωτὴν ἐπιγινώσκοντα. σημαίνει
δὲ πάλιν τὸ γράμμα τὸ ἱερόν. ἔπαιζον μὲν γὰρ ἀλλήλοιν ἐπιδρώ-
σκοντα(?) τὰ μειράκια, ἰσαὰκ δηλονότι καὶ μετὰ τοῦ καὶ ἰσμαήλ. διώ-
ξις δὲ οἶμαί που τῆς παιδιᾶς ἦν ὁ τρόπος, καὶ ἐπειδὴ μὲν διώκων ὁ
ἰσμαήλ, κατεφωρᾶτο(?) φεύγων ὁ ἰσαάκ. ἀλλ' ἠγανάκτει πρὸς
τοῦτο τῆς ἐλευθέρας ὁ νοῦς, φημὶ δὴ τῆς σάρρας, καὶ δὴ καὶ ἔφασκε
πρὸς τὸν θεσπέσιον ἀβραάμ, ἔκβαλε τὴν παιδίσκην ταύτην καὶ Gen. 21. B.
τὸν υἱὸν αὐτῆς, οὐ γὰρ μὴ κληρονομήσει ὁ υἱὸς τῆς παιδίσκης ταύτης
μετὰ τοῦ υἱοῦ μου ἰσαάκ. καὶ οὐκ ἀπέραντος(?) μὲν ὁ λόγος ἦν ἐν ὠσὶ(?)
ἀβραάμ. ἤκουσε δὲ παρὰ θεοῦ τὸ χρῆναι τοῖς τῆς σάρρας καταπεί-
θεσθαι λόγοις, καὶ δὴ καὶ ἄρτους καὶ ὕδατος ἀσκὸν ἐφοδιάσας, ὁμοῦ
τῷ παιδὶ τὴν δυσσεβῆ(?) τῆς οἰκείας ἑστίας ἀπάγειν ἐκέλευε(?). ἡ δὲ ὤχετο μὲν

ἠλίου τε καὶ δεδακρυμένη, πλὴν ἐπλανᾶτο κατὰ τὴν ἔρημον. κεν-
δυνεύοντος δὲ τοῦ παιδίου καὶ καύματι φλέγοντος, διήνοιξε φησὶν ὁ
θεὸς τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς Ἄγαρ, καὶ εἶδε πηγὴν ὕδατος ζῶντος, καὶ ἐπότι-
σεν αὐτό. ἄθρει δὲ οὖν ὅπως πρὸς τὴν τοῦ μυστηρίου γνῶσιν
οὐκ ἀσυμφανὲς οὐδὲ αὐτόπου ταῦτα τῶν ἱστοριῶν τὸ ἐπίρρημα. ἐδί-
ωκε μὲν γὰρ ὁ Ἰσμαὴλ τὸν Ἰσαάκ. ἀλλ' ὅτε διώξει κατασκηνώσεις
ὁ ἐκ τῆς παιδίσκης, τουτέστιν ὁ Ἰσραὴλ τὸν ἐκ τῆς ἐλευθέρας, ἔγνω-
τον ἐν πίστει καὶ εὐαγγελίου, διασαφεῖ λέγων ὁ μακάριος Παῦλος,
Paulus ad Gal. 4. D.
ἐπί τε τοῦ Ἰσμαὴλ καὶ τοῦ Ἰσαάκ, οὕτω λέγων. ἀλλ' ὥσπερ τότε ὁ κα-
τὰ σάρκα γεννηθεὶς ἐδίωκε τὸν κατὰ πνεῦμα, οὕτω καὶ νῦν. ~~ἐπεὶ δὲ~~
ὃ πεπολέμηκε τοῖς ἐξ ἐλευθέρας ὁ Ἰσμαήλ, ἐκπέπτωκε λοιπὸν
ἡ τῶν Ἰουδαίων συναγωγή, συχνοῦ καὶ ἀλιπαρὲς ἐφόδιον ἔχουσα,
ἄρτον καὶ ὕδωρ, τουτέστιν ἐπιμετρηθεῖσα πρὸς ποιητικὰ γνώσεώς τε
καὶ εὐλαβείας λόγον, δι' ὧν ἂν εἰκὸς οὐκ εἰς ἅπαν οἰήσεσθαι πρὸς
τὸ ἐκλιθανάτῳ δεῖν, ἔφη γάρ που θεός, λείψανον ὡς ἐπὶ καὶ ἀπόρριμμα
τὸ κατὰ τὸν νόμον ἐπιεικείας καταλελοιπὼς ἐν τῷ Ἰσραήλ, καὶ
Esaias. Reliquiæ israel saluæ erunt, ut supra f. 11.
ἔθετο αὐτοῖς εἰς ἁγίασμα μικρὸν ἐν ταῖς χώραις, οὗ ἐὰν εἰσέλ-
θωσιν ἐκεῖ. μικρὸν δέ φησιν ἁγίασμα γενήσεσθαι τοῖς ἐξ Ἰσραὴλ
μετά γε τὴν ἐν τοῖς ἔθνεσι διασποράν, διὰ τὸ μὴ ἔχειν τῶν Ἰου-
δαίων ἀσθενὲς εἰς τὸ δύνασθαι φέρειν κατὰ γνῶμην τὸ διαμενόντως
ἀποπληρῶσαι νόμον. ὀλίγα γάρ που καὶ μόλις ἐπιτηροῦσι τὴν ἐν σαρ-
κίνου ταῦτα περιβαλεῖν τὴν ἀργίαν τὴν ἐν σαββάτῳ. ὅ δὴ τοίνυν
καὶ ἄρτοις ἐφοδιάζεται μόλις ὁ εἰς δουλείαν γεννῶσα, τουτέστιν ἡ
τῶν Ἰουδαίων συναγωγή. καὶ δεδυσφόρηκε μὲν Ἀβραὰμ ἀπο-
πεμπούσης τῆς Σάρρας, ἀλλ' εἶκε δὲ οὖν ὅμως θεῷ προστάττοντι. ἀλλ' ἐπεὶ
μὲν γὰρ ὁμολογουμένως τοὺς ἁγίους ἀποστόλους καὶ διαπέμψ-
ας ἐκπέπτωκεν ὁ Ἰσραήλ, πλὴν ἐπινοεῖ ζῶντος καὶ οὐχὶ καταλεί-
ψαντος, διὰ τὸ τῶν θεῶν δοκοῦν εἰς γῆν ἀνάπτυξιν, καὶ γοῦν

ὁ θεσπέσιος γράφει Παῦλος· ὅτι λύπη μοι ἐστὶ μεγάλη, καὶ ἀδιάλειπτος ὀδύνη τῇ καρδίᾳ μου. ηὐχόμην γὰρ αὐτὸς ἐγὼ ἀνάθεμα εἶναι ἀπὸ Χριστοῦ, ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν μου τῶν συγγενῶν μου τῶν κατὰ σάρκα, οἵτινες εἰσὶν Ἰσραηλῖται. ἀπόπεμπτος δὲ γενόμενος ὁ τῶν Ἰουδαίων μακροὺς ἐπλανᾶτο χρόνους, καὶ κεκινδύνευκε μὲν λοιπὸν εἰς τὸ παντελές. ἀλλ᾽ εἰ κατὰ μετάνοιαν ἀναβοῶντες καταλλαγήσονται πρὸς θεόν, πάντη τε καὶ πάντως ἐλεηθήσονται, διανοίξει γὰρ αὐτῶν τῆς διανοίας τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ ὄψονται καὶ αὐτοὶ τὴν πηγὴν τοῦ ζῶντος ὕδατος, τουτέστι Χριστόν, καὶ δὴ καὶ πιόντες ἐν αὐτῷ ζήσονται, λουσάμενοί τε καθαροὶ γενήσονται κατὰ τὴν τοῦ προφήτου φωνήν. ὅτι δέ ἐστι πηγὴ ζωῆς ὁ Χριστός, σαφηνιεῖ λέγων ὁ ψαλμῳδὸς πρὸς τὸν ἐν οὐρανοῖς πατέρα καὶ θεόν· ὡς ἐπλήθυνας τὸ ἔλεός σου ὁ θεός, οἱ δὲ υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων ἐν σκέπῃ τῶν πτερύγων σου ἐλπιοῦσι. μεθυσθήσονται ἀπὸ πιότητος οἴκου σου, καὶ τὸν χειμάρρουν τῆς τρυφῆς σου ποτιεῖς αὐτούς, ὅτι παρὰ σοὶ πηγὴ ζωῆς. οὐχ ἕτερος δὲ παρὰ ταύτην ὁ Χριστός. δι᾽ οὗ καὶ μεθ᾽ οὗ τῷ θεῷ καὶ πατρὶ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος, σὺν τῷ ἁγίῳ καὶ ὁμοουσίῳ αὐτοῦ καὶ ζωοποιῷ πνεύματι, εἰς τοὺς σύμπαντας καὶ ἀτελευτήτους αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν :–

Paulus ad Rom. 9. A.

ἀπολέσθαι

Psal. 35.

Περὶ τοῦ Ἀβραὰμ καὶ τοῦ Ἰσαάκ :–

λό. ε.

Καὶ ἐγένετο μετὰ τὰ ῥήματα ταῦτα ὁ θεὸς ἐπείραζε τὸν Ἀβραάμ, καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν, Ἀβραάμ, Ἀβραάμ, ὁ δὲ εἶπεν, ἰδοὺ ἐγώ, καὶ εἶπε· λάβε τὸν υἱόν σου τὸν ἀγαπητόν, ὃν ἠγάπησας, τὸν Ἰσαάκ, καὶ πορεύθητι εἰς τὴν γῆν τὴν ὑψηλήν, καὶ ἀνένεγκε αὐτὸν εἰς ὁλοκάρπωσιν ἐφ᾽ ἓν τῶν ὀρέων ὧν ἄν σοι εἴπω. ταῦτα μὲν δὴ τὰ θεόθεν διηγγελμένα, ἔμελλε δὲ οὖν ὁ δίκαιος ἐπισάξας τὴν ὄνον αὐτοῦ καταστεῖλαι, δυοῖν δὲ μόνον οἰκετῶν ἕπεσθαι δεήσειν, καὶ τὸν ἀγαπητὸν ἁρπάσας υἱὸν ἐπὶ τὴν θυσίαν ἄγειν. ἐπειδὴ δὲ εἰς τὸ ἱερὸν ἐκεῖνον ἀφίκετο χωρίον τρίτῃ μόλις ἡμέρᾳ, καὶ ταῦτα

Gen. 22. C. 22.

(c) Real Academia de la Historia

De Abraham & Isaac

αὐτοῦ μετὰ τῆς ὄνου τοῖς οἰκέταις φησίν, ἐγὼ δὲ καὶ τὸ παιδάριον
διελευσόμεθα ἕως ὧδε, καὶ προσκυνήσαντες ἀναστρεψόμεθα πρὸς
ὑμᾶς. ἐπιφορτίσας δὲ τὸν υἱὸν τῆς εἰς ὁλοκάρπωσιν ξύλοις, καὶ
βαστάζειν οὕτως ἀναπείσας, ἠκολούθει. ἐπειδὴ δὲ τὸ παιδάριον
ἀνεπυνθάνετο τοῦ πρεσβύτου λέγον, ἰδοὺ τὸ πῦρ καὶ τὰ ξύλα,
ποῦ ἐστι τὸ πρόβατον τὸ εἰς ὁλοκάρπωσιν; ὁ δέ φησιν ὄψεται ἑαυ-
τῷ πρόβατον εἰς ὁλοκάρπωσιν τέκνον. ἀναδειμάμενος δὲ τὸ
θεῖον ἐκεῖνο θυσιαστήριον, ἐπιστορνύει τὰ ξύλα, συμποδίσας
δὲ τὸ μειράκιον ἐπ' αὐτοῖς, τὴν δὴ καὶ τὴν μάχαιραν ἐπιλαβό-
μενον, ἀγγέλου διακωλύει φωνή, μὴ δὴ ξίφει λέγουσα τὸ παι-
δάριον ἀποσφάττειν αὐτόν, ἐγνωκέναι γὰρ τὸν θεὸν ἤδη τὴν ἐνυπάρ-

Arbor Sabec

χουσαν αὐτῷ πρόθεσιν ἀγαθήν. εἶτα κριὸν τῶν προβάτων ἐξηρτη-
μένον ἐν φυτῷ σαβέκ, καὶ δεδωκὼς ὁ δίκαιος, ἀναπληροῖ τὴν θυσίαν,
ἀντὶ τοῦ παιδὸς ἀναφέρεσθαι αὐτόν. κέκληνται δ' οὕτως πρός τινων οἱ
κέλ[illegible]ς, ἐπιφέρουσιν αὐτοῖς τὸν υἱόν. τὰ μὲν οὖν τῆς ἱστορίας διεξελη-
λυθότες πλατύ, τὸ ὡς ἐν βραχεῖ συνενεγκόντες λόγῳ, τὸ λυσιτελοῦν
εἰς ἀπόδειξιν τοῦ διαβεβαιῶν, τὸ περὶ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν περιαναθυ-
ποῦσθαι μυστήριον κατὰ δύναμιν πάλιν τὴν ἑαυτῶν λαμβάνοντες
ἐξετάζειν οὐκ ὀκνήσομεν. εἰ δὲ δὴ μὴ πάντα τὰ τῆς πνευματικῆς θεω-
ρίας τοῖς λόγοις τὰ ἐν ταῖς ἱστορίαις κείμενα, καταμανθάνω-
μεν δ' εἰς. ἐν γὰρ τῷ πλάτει τῆς ἱστορίας πολλάκις κρύπτεται
τὸ πνευματικόν, ὥσπερ οὖν ἀμέλει καὶ τὰ λίαν ὡραιότατα τῶν ἐν
λειμῶσιν ἀνθέων εἰκαίοις ἔξωθεν φύλλοις περιλαμβάνεται,
ἐπειδὰν ἀποδεδυμένοι εὑρίσκουσι τὸ ὠφελοῦν τὸ ἐξ ἑαυτῶν.
ἔστω δὴ τοίνυν ἡμῖν τῆς ἀλληγορίας ὁ λόγος. ὁ μὲν οὖν πειρα-
ζόμενος ὁ μακάριος Ἀβραάμ, καὶ θύειν ἐπιτάττεται τὸν υἱὸν
τὸν ἀγαπητόν, διαφορούμενα μὲν κατὰ τὸ εἰκὸς ὡς γεννήτωρ, καὶ
θερμοτάτῳ φύσεως κινήματι πρὸς φιλοστοργίαν γινόμενον, πε-

κινεῖται, διὰ τὸ ὅμως τὸ ἐκ τοῦ πράγματος ἀγαθόν. αὐτὸ δὴ πάλιν ἡμῖν τὸ σοφὸν ἄρα σαφῶς ἐκεῖνο δηλοῖ τὸ παρὰ τοῦ σωτῆρος εἰρημένον, οὕτω γὰρ ἠγάπησεν ὁ θεὸς τὸν κόσμον, ὥστε τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ ἔδωκεν, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν μὴ ἀπόληται, ἀλλ' ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον. εἰ γὰρ χρείη καί τινα εἰπεῖν εἰς ἀπόδειξιν τοῦ κινήματος ἐνεργοῦ, καὶ δεικνύναι τρόπον τινὰ πέμπων εἰς θάνατον δι' ἡμᾶς τὸν υἱὸν ὁ θεὸς καὶ πατήρ, εἰ καὶ ἔδει πειθόμενον τὸ λυπούμενον οὐδέν. ἐπεὶ καὶ αὐτὸς ἦν ἀπαθὴς ὡς θεός, ὅμως διὰ τοῦτο ἐκ τοῦ θανάτου χρήσιμον ἐννοῶν, τὴν ἁπάντων φημὶ σωτηρίαν τε καὶ ζωήν, τῆς πρεπούσης φιλοσοφίας ἠμέλει. διὸ δὴ καὶ Παῦλος αὐτὸ ἀποθαυμάζει λέγων, ὅς γε τοῦ ἰδίου υἱοῦ οὐκ ἐφείσατο, ἀλλ' ὑπὲρ ἡμῶν πάντων παρέδωκεν αὐτόν. ἐπὶ τίνι δ' ἂν γένοιτο δικαίως τὸ θαῦμα τῆς εἰς ἡμᾶς ἀγάπης τοῦ θεοῦ καὶ πατρός, εἰ μὴ τὸ δι' ἀβουλήτων ἔδοξεν ὑπομένειν παραδοὺς ὑπὲρ ἡμῶν τὸν ἴδιον υἱόν. τοιοῦτο γάρ τι νοεῖν ἡμᾶς ἀναπείθει τὸ, οὐκ ἐφείσατο λέγων ὁ Παῦλος, ὅπερ οὐκ ἂν ἐπὶ τοῖς τυχοῦσι λεχθείη ποτέ, ἀλλ' ἐπὶ μόνοις τοῖς μεγάλου τινὸς καὶ σπουδαζομένοις πράγμασιν, ὡς ἐπὶ τοῦ πλατῦναι τὰ σχοινίσματα, τοὺς πασσάλους τε κατισχῦσαι, εἰς τὰ δεξιὰ καὶ εἰς τὰ ἀριστερὰ ἐκπετάσαι. ἔφη δέ, ὅτι πρὸς ξένον μὴ φείσῃ. καὶ πάλιν, ῥῦσαι ἀγομένους εἰς θάνατον, τοὺς ἐκπρίου κτεινομένους μὴ φείσῃ. καὶ ταῦτα μὲν ἡμῖν εἰς τὸ λαβεῖν τὸν υἱὸν τὸν ἀγαπητὸν εἰρήσθω. οἱ δὲ τῷ πρεσβύτῃ συμπαρομαρτοῦντες καὶ συμπαρατείνοντες οἰκέται δύο, τὸ μέχρι τῆς τρίτης ἡμέρας, τύπος ἂν εἶεν τῶν εἰς δουλείαν κεκλημένων διὰ τοῦ νόμου δύο λαῶν, τοῦτ' ἔστι τὸ τοῦ Ἰούδα φημί, οἳ καὶ μόνοις χρῶνται τοῖς τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς ἀκολουθοῦντες τοῖς διατάγμασιν. ὡς γὰρ ἐκεῖνοι τῷ Ἀβραάμ, οὔπω τὸν δι' οὗ παῖδα νοοῦντες υἱόν, οὐδὲ τὸν τοῦ πατρὸς κληρονόμον ἐπιγινώσκοντες,

Paulus Rom. 8. f.

Esa.

οὐ γὰρ ἀνέτως φέρειν καλλίστην ἡμῖν τὴν εἰκόνα μικρὸς καὶ ἐν κόλποις ἔτι τοῦ οἰκείου πατρὸς ὁ Ἰσαάκ, κείμενος, καὶ τὴν διαπρε-πρέπουσαν οὔπω φορεῖν ἐξουσίαν. ἦν γὰρ καὶ ἔστιν ἀεὶ πᾶς καὶ θεὸς παντέλειος ὁ υἱός, ὡς δὲ μὴ πᾶσιν ὑπάρχειν καταφανής, καὶ μάλιστα τοῖς ἀνοσίοις ἰουδαίοις εἰς μόνην ὁρῶσι τὴν σάρκα. μικρὸς εἶναί πως ὁ λόγος ἐνομίζετο, συμμετρεῖται δὲ πως ἀναλόγως καὶ ταῖς ἁπάντων διανοίαις ἡ περὶ αὐτὸν θεωρία, καὶ μικρὰ μὲν ἐν μικροῖς, μεγάλη δ' αὖ ἐν μεγάλοις νοεῖσθαι. καὶ γοῦν οἶμαι προφήτης φησίν, ὅτι μέγας καὶ φοβερός ἐστιν ἐπὶ πάντας τοὺς περικύκλῳ αὐτοῦ, τουτέστι τοὺς ἐγγὺς αὐτοῦ γεγονότας διὰ πολλὴν ἄγαν ἀγχίνοιαν. ὠδίνει δὲ καὶ ὁ Παῦλος τινὰς ἄχρις οὗ μορφωθῇ χριστὸς ἐν αὐτοῖς, τουτέστιν ἄχρις ἂν οἱ μεγάλοι καὶ ὑπερφυεῖς τῆς θειότητος αὐτοῦ χαρακτῆρες εἰς τὸν ἐκείνων ἤρεμα διαπλάττοιντο νοῦν. τὸ δ' ἀκολουθεῖν μὲν τοὺς οἰκέτας ἄχρι τρίτης ἡμέρας, μὴ μὴν καὶ ἐπιτετράφθαι πρὸς τὸ γῆς ἀνακομίζεσθαι τὸν ὑψηλότατον ἱερέα, καθίζειν δὲ μᾶλλον αὐτοῦ προσδεδέχθαι μετ' ὄνου, τὴν διὰ νόμου πρὸς τὴν ἀκολούθησιν τῶν ἐν λαῷ ὑποδηλοῖ, ἄχρι τοῦ τρίτου παρατείναι χρόνου, τουτέστι τοῦ τελευταίου, καθ' ὃν ἐπεφάνη χριστός. τρεῖς γὰρ ὅσοι μὲν πάντα αἰῶν ἐκμετρεῖται καιροῖς, πρῶτον καί φημι τὸν ἐνεστῶτα καὶ μέλλοντα. οὐκοῦν ἐν τρίτῳ τὸ τέλος, ἐπιδημήσαντος γὰρ μονογενοῦς ἐν ἐσχάτοις τοῦ αἰῶνος καιροῖς ἡ θεία λέγει γραφή. κατακολουθήσας τοίνυν ὁ Ἰσραὴλ διὰ νόμου τῷ θεῷ, ἄχρι τῶν χρόνων τῆς τοῦ σωτῆρος ἡμῶν ἐπιδημίας, οὐκ ἔτι λοιπὸν διὰ τῆς πίστεως ἀκολουθεῖται χριστῷ πρὸς τὸν ὑπὲρ πάντων ἀναβαίνοντι θάνατον, μᾶλλον δὲ καὶ κεκώλυται διὰ πολλὰς ἁμαρτίας. πώρωσις γὰρ ἀπὸ μέρους γέγονε τῷ Ἰσραήλ, ὅτε διὰ τοῦ ὄνου σημαίνεται τοῖς οἰκέταις συνοῦσαν τότε. ἀλογίας γὰρ ὁ ὄνος τῆς ἐσχάτης εἰκών. ἀλογίας δὲ τεκμήριον ἡ πώρωσις.

Paulus ad Gal. 4. c.

τὸ δὲ τῶν οἰκείων ἀποπροσεδέξασθαι, καὶ ἀναχωρεῖν ἅμα τῷ υἱῷ
τὸν πατέρα, ὡς δὲ καὶ ταύτης ἐπακούσει λέγειν, ἐγὼ γάρ φησι καὶ τὸ παι-
δάριον διελευσόμεθα ἕως ὧδε, καὶ προσκυνήσαντες ἀναστρέψομεν
πρὸς ὑμᾶς, σημαίνει τὴν πρόσκαιρον ἀναχώρησιν τοῦ θεοῦ τὴν ἐκ
τῶν υἱῶν Ἰσραήλ, καὶ τὴν ἐπὶ τέλει τῶν αἰώνων ὑπ᾽ αὐτοῖς ἐσομένην ὑποστρο-
φὴν διὰ τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως ἐπιτελουμένην. ὅταν γὰρ τὸ πλήρωμα Rom. 11. C.
τῶν ἐθνῶν εἰσέλθῃ, τότε πᾶς Ἰσραὴλ σωθήσεται. τὸ δὲ μὴ λέγειν μετ᾽ ἐναρ-
γείας τὸν μακάριον Ἀβραάμ, ὅτι σὺν αὐτῷ ἄπεισι τὸν υἱόν, πρὸς φησιν
δὲ ὡς πρὸς τὸ ἕως ὧδε διελευσόμεθα λαβεῖν. σημεῖον ἂν γένοιτο
σαφὲς τοῦ μὴ πεπιστευκέναι τοὺς Ἰουδαίων λαοὺς τὸ Χριστοῦ μυστήριον,
καὶ ἀληθὴς ὁ μὲν ὁ περὶ τούτου φανεῖται λόγος. ὅταν ἴδωμεν τὸν
Ἰησοῦν προσλαλοῦντα μὲν Ἰουδαίοις ὡς ἐν παραβολαῖς καὶ αἰνιγμά-
των, λέγοντα δὲ καὶ πρὸς τοὺς ἑαυτοῦ μαθητάς, ὑμῖν δέδοται γνῶ- Matth. 13. B.
ναι τὰ μυστήρια τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ, τοῖς δὲ λοιποῖς ἐν παραβολαῖς. Marc. 4. B.
τὸ δέ γε παιδάριον, τουτέστιν ὁ Ἰσαάκ, τοῖς τῆς ὁλοκαυτώσεως ξύλοις Luca. 8. B.
κατεφορτίζετο διὰ χειρὸς τοῦ πατρός, καὶ μέχρι τοῦ τῆς θυσίας ἀφικνεῖτο
τόπου. ἐπωμάδιον γὰρ τὸν οἰκεῖον φέρων σταυρόν, ἔξω τῆς πύλης Baiulat X̄ crucem
ἔπαθεν ὁ Χριστός, οὐκ ἐξ ἀνθρωπίνης ἰσχύος βεβιασμένος εἰς τὸ παθεῖν,
ἀλλ᾽ ἐκ θελήματος οἰκείου καὶ βουλῆς τοῦ θεοῦ καὶ πατρός. καὶ τὸ εἰρη-
μένον παρ᾽ αὐτοῦ τῷ Ποντίῳ Πιλάτῳ, οὐκ εἶχες κατ᾽ ἐμοῦ ἐξου- Ioan. 19. B.
σίαν οὐδεμίαν, εἰ μὴ ἦν δεδομένον σοι ἄνωθεν. ἐπιτεθεὶς δὲ τοῖς
ξύλοις ὁ Ἰσαάκ, καὶ τοῦ θανάτου καὶ τοῦ παθεῖν ὑποκλέπτεται, κριὸς
δὲ εἰς τὴν θυσίαν ἀναβαίνει θεόσδοτος. Καὶ γὰρ ἦν μὲν ὄντως ὁ ἐκ τῆς Passio X̄.
οὐσίας τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς ἀναλάμψας λόγος ἐν τῷ ἰδίῳ ναῷ τῷ ἐκ παρ-
θένου φημί, καὶ προσηλωθέντι τῷ ξύλῳ, ὑπάρχων δὲ ὡς θεὸς ἀπαθὴς
καὶ ἀθάνατος, καὶ θανάτου καὶ πάθους ἑαυτὸν ὑπεξῆγε, ἀναβαίνει
δὲ εἰς ὀσμὴν εὐωδίας τῷ θεῷ καὶ πατρὶ διὰ τοῦ ἰδίου σώματος, ὅπερ αὐ-
τὸς ὑποφαίνει λέγων πρὸς τὸν θεὸν καὶ πατέρα κατὰ τὸ ἐν ψαλμοῖς εἰρημένον ὡς· Ps

Psal. 39. B.

Explanat. Ps.

πρὸς αὐτόν, θυσίαν καὶ προσφορὰν οὐκ ἠθέλησας, σῶμα δὲ κατηρ-
τίσω μοι· ὁλοκαυτώματα καὶ περὶ ἁμαρτίας οὐκ εὐδόκησας. τότε
εἶπον· ἰδοὺ ἥκω, ἐν κεφαλίδι βιβλίου γέγραπται περὶ ἐμοῦ, τοῦ
ποιῆσαι τὸ θέλημά σου ὁ θεός ἐβουλήθην. ὅτι δὲ τὰ ἐκ τῆς προτεθείσης ἡμῖν
ἱστορίας καλῶς δηλοῖ εἰς Χριστὸν ἀνοιστέον, μαρτυρήσει πάλιν αὐ-
τός που λέγων, ἐν κεφαλίδι βιβλίου γέγραπται περὶ ἐμοῦ. βιβλί-
ον μὲν γὰρ πεντάτευχος ἐκεῖ ἐστὶ τὸ Μωσέως σοφώτατον σύγγραμμα.
κεφαλὶς δὲ ὡς πρὸς τὴν ἀρχὴν τοῦ βιβλίου παντὸς ὑποκειμένοις,
ἐν γὰρ ταύτῃ γέγραπται περὶ Χριστοῦ. ὅτι δὲ πάλιν ἡ κεφαλὴ τὴν ἀρχὴν
παρὰ ταῖς θείαις σημαίνει γραφαῖς, πληροφορήσει καλῶς
ἐκεῖνο σοφώτατος ὢν ὁ Παῦλος φησίν, ὅτι παντὸς ἀνδρὸς ἡ κε-

Paulus. 1. Cor. 11. A.

φαλὴ ὁ Χριστός ἐστι. κεφαλὴ δὲ γυναικὸς ὁ ἀνήρ. κεφαλὴ δὲ τοῦ Χριστοῦ ὁ
θεός. ἀρχὴ μὲν γὰρ τοῦ ἀνδρὸς ὁ Χριστός, ὡς ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι πα-
ρενεγκών. ἀρχὴ δὲ πάλιν ἐστὶ τῆς γυναικὸς ὁ ἀνήρ, διὰ τὸ εἰρημένον

Vi. eplam Isidori Pelusiotae.

τε καὶ ἀληθῶς πεπραγμένον, αὕτη κληθήσεται γυνή, ὅτι ἐκ τοῦ ἀνδρὸς
αὐτῆς ἐλήφθη. Χριστοῦ δὲ ἀρχὴν αὐτὸν εἶναί φησι τὸν θεόν, ἐπείπερ ὁ Χριστὸς αὐτὸς
κατὰ φύσιν ἐστὶν υἱός, καὶ ἀρχὴν ἄναρχον ἔχει τὸν γεννήσαντα, μεθ'
οὗ καὶ τὸ συνυπάρχειν ἀϊδίως αὐτῷ. ἄρισται μὲν οὖν καθάπερ-
ἐμοί γε δοκεῖ τοῖς τῆς ἱστορίας λόγοις ἐφήρμοσται τὸ μυστήριον. ζητεῖν δὲ οἶμαι
λοιπὸν ἐξ ἀνάγκης θαυμάσαι καταλλάττεσθαι πρὸς ἡμῶν τὸν θε-
σπέσιον Ἀβραάμ, καὶ τοῖς ἐσχάτοις ὑπαινοῖς δηλοῖ τοῖς ἅπαν-
τας δεῖ πρόσωπον ἀναδείκνυσθαι, καὶ πρὸς ζητεῖν τοῦτο περιεργάζεσθαι
σαφῶς τῆς θείας οἰκονομίας ἡμῖν τὸ βάθος. ἐπειράζετο γὰρ ὁ πιστό-
τατος Ἀβραάμ, οὐκ εἰδότος τοῦ θεοῦ τὸ ἐσόμενον, λέγοι γὰρ ἂν οὐδεὶς

Esaias.

τὸν πάντα εἰδότα νοεῖν, τί γὰρ ἂν τὸ ἔφασκε, τίς οὗτος ὁ κρύπτων
με βουλήν, συνέχων δὲ ῥήματα ἐν καρδίᾳ, ἐμὲ δὲ οἴεται κρύπτειν;
Καὶ διὰ φωνῆς Ἡσαΐου πάλιν· ὅτι ἐγώ εἰμι ὁ θεός, καὶ οὐκ ἔστιν ἔτι
πλὴν ἐμοῦ, ἀναγγέλλων πρότερον τὰ ἔσχατα πρὶν αὐτὰ γενέσθαι

(c) Real Academia de la Historia

καὶ ἅμα ζῶν ἀνελήφθη. οὐκοῦν ἀπόπληκτον κομιδῇ, καὶ ἐν τοῖς ἄγαν
ἀπηχεστάτοις καταλογιούμεθα φρονοῦντες ὀρθῶς, τό γε οἴεσθαι
κατὰ οἴεσθαι τὰ εἰρημένα τὸν τῶν ὅλων θεόν, πειράζειν δ' ἐθέλοντα τὸν
Ἀβραάμ. ἀλλ' ἦν ἀναγκαῖον μὲν ἐνιδεῖν μόνῃ δὴ τῇ γὰρ ἀνθρώπου
τοῦ δικαίου καταλαμπρύνεσθαι κεφαλήν, ἀκριβεστάτην δὲ μᾶλλον
κατασπουδάζεσθαι τὴν ἀπόδειξιν, καὶ ἐν ταῖς ἀπαθῶν γνώσεσι διὰ
πείρας αὐτῆς ἐφ' ἅπασι τοῖς ἀρίστοις μεμαρτυρημένην. ὅτι καὶ
διὰ τῶν ἱερῶν ἐβοᾶτο γραμμάτων, ὅτι πλεῖστον ὅσον ἐν αὐτῷ τὸ δίκαι-
ον, καὶ τῶν κατορθωμάτων πολὺς ἦν ὁ λόγος, μᾶλλον δὲ καὶ ὑπὲρ θεοῦ
οὐδέν, ἧκεν δ' εἰς τοῦτο γνώμης τε καὶ προθυμίας, ὡς καὶ αὐτῆς ἀλο-
γῆσαι τῆς εἰς τέκνον ἀγάπης, καὶ τὴν τῆς παιδοκτονίας μὴ καταδεῖσαι
γραφήν, καὶ τό γε παραδοξότερον, ἐν αὐτῷ προσδοκήσας πατὴρ ἔσεσθαι
πολλῶν ἐθνῶν, ἀλλ' ᾔδει καὶ ἐγγυώμενον τὰ πρὸς τοῦτο θεόν. εἶτα προ-
σκομίζει εἰς θυσίαν τὸ παιδάριον, οὐκ ἐν ἀπογνώσει γεγονὼς
τῶν ἐπηγγελμένων, ἀλλὰ ταῖς τοῦ δεσπότου δυνάμεσιν ἀνάψας
τὸ ὅπως ἂν εἰδείη πληροῦν τὸ ὑπεσχημένον, καὶ οὐκ ἀκερδὲς τὸ
χρῆμα αὐτῷ, καί τοι διὰ πείρας ἰδεῖν τὸ οὕτω περικαλλές. ᾔδει πά-
σιν γὰρ ὡς ἀπόρρητα τοῦ μέλλοντος συμβαίνειν τῆς ἐκ νεκρῶν ἀνα-
στάσεως τὸ λόγου παντὸς πέρα καὶ ἀξιάκουστον θαῦμα, καὶ προσέτι
σεπτὸν καὶ μετὰ τὴν ἐνανθρώπησιν τοῦ μονογενοῦς μυστήριον, καὶ
γοῦν ὁ θεσπέσιος Παῦλος· πίστει φησὶ προσενήνοχεν Ἀβραὰμ τὸν Paulus ad Hebr. 11. D.
Ἰσαὰκ πειραζόμενος, καὶ τὸν μονογενῆ προσέφερεν ὁ τὰς ἐπαγγε-
λίας ἀναδεξάμενος, πρὸς ὃν ἐλαλήθη ὅτι ἐν Ἰσαὰκ κληθήσεταί σοι σπέρ-
μα, λογισάμενος ὅτι καὶ ἐκ νεκρῶν ἐγείρειν δυνατὸς ὁ θεός, ὅθεν αὐτὸν
καὶ ἐν παραβολῇ ἐκομίσατο. ἐπειδὴ γὰρ ἔμελλε καταργεῖν ὁ θεὸς
καὶ πατὴρ εἶναι ὡς παρ' αὐτὸν καὶ γένεσιν μυρίων ὅσων ἀποφαίνειν
ἐθνῶν τεθνεῶτος ὑπὲρ τοῦ κόσμου τοῦ Ἐμμανουήλ, ταύτῃ τοι διὰ-
πείρας αὐτῆς γενόμενος ὁ δίκαιος ἐδιδάσκετο τὸ θεῖον καὶ πρὸς

(c) Real Academia de la Historia

τὸ ὑπερφυὲς καὶ ἄφραστον εἰς ἡμᾶς ἔλεον, ὅτε τοῦ ἰδίου υἱοῦ οὐκ ἐφείσατο καθάπερ ἤδη προείπομεν, ἀλλ' ὑπὲρ ἡμῶν πάντων παρέδωκεν αὐτὸν τῶν ἐν πίστει δεδικαιωμένων, καὶ τέκνα λεγομένων τοῦ προπάτορος ἀβραάμ. εἰ γὰρ καὶ χρὴ καὶ τῶν ἄλλων διαμεμνῆσθαι, φαίην ἂν ὅτι φορτικὸν τὸ δύσοιστον τῷ μακαρίῳ γέγονεν ἀβραὰμ τὸ προστάξαι τὴν κατασφαγὴν τοῦ ἰσαάκ. πῶς γὰρ οὐκ ἂν ἐκινήθη ὅτε τοῦτο δρᾶν ἐπιτεταγμένος, ἀνὴρ εἰς γῆρας ἡλικίας βαθύ, ἀλλὰ τὸ ὀψιγενῆ πλουτήσας υἱὸν παρῳχημένος τῷ χρόνῳ καὶ τὸ ἔτι τεκνοῦν δύνασθαι γεννᾶν παρ' ἀφηλικεστέραν, ἢ καὶ αὐτὴν ἔχων τὴν συνῳκισμένην, ἦν γὰρ καὶ αὐτὴ πρεσβῦτις ἡ σάρρα, τὸν οὕτω ποθεινὸν ἀποσφάττειν υἱὸν ἀμελλητὶ προσετάττετο, τὸν μονογενῆ καὶ πολύευκτον. ποίᾳ γὰρ δύναται χειρὶ προσεδόκησεν ὁ πρεσβύτης καθελεῖν μετὰ τοῦ μαχαιρίου τὸ ξίφος, τὴν γοῦν οὕτως ἐλεεινὴν κατὰ τοῦ ἰδίου γεννήματος ἐλεύσεσθαι σφαγήν. ἀλλ' οὖν οὐκ ἐννοεῖν ἀκόλουθον ὅτι πικρὸς καὶ δεινὸς ἐννοιῶν ὄχλος τὴν τοῦ δικαίου ψυχὴν ἀφορήτως κατεκλύζετο, καὶ πολὺ μὲν ἡ φύσις εἰς φιλοστοργίαν κατεβιάζετο, πολὺ δὲ τὸ θεῖον ἐνδοῦναι χρησμῴδημα, καὶ τάχα που πρὸς ἀβούλητον ἐπιθυμίαν, ὡς ἐξ ἀνάγκης ἐκάλει, μετὰ δὴ οὖν ἀληθῶς τὸ τοῦ δικαίου θαῦμα, καὶ τὰ παντὸς ἐπαίνου λοιπὸν τὸ θεοφιλές, προσκομίζει γὰρ τὸ λογικὸν ἱερεῖον, καὶ τοῖς τῆς φύσεως νόμοις ἐρρῶσθαι φράσας, ἔνθα κατὰ ἀληθοῦς φιλοστοργίας πεδήσας τὸ κίνητρον, καὶ τῶν ἐπιγείων οὐδέν τι εἰς τὴν ἐντολὴν προεξάγων ἀγάπην, τοιγάρτοι καὶ δεδόξασται, καὶ φίλος ἐκλήθη θεοῦ, καὶ εἰς πέρας αὐτῷ προσδοκηθέντα τὰ τῆς ἐλπίδος ἐκβέβηκε, γέγονε γὰρ πολλῶν καὶ ἀναριθμήτων ἐθνῶν πατὴρ ἐν χριστῷ. δι' οὗ καὶ μεθ' οὗ τῷ θεῷ καὶ πατρὶ ἡ δόξα, σὺν ἁγίῳ πνεύματι, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν:

(c) Real Academia de la Historia

λό. γ'

Περὶ τοῦ Ἰσαὰκ καὶ τῆς Ῥεβέκκας :-

Τοῖς ἐν Χριστῷ δεδικαιωμένοις, καὶ τὴν πρὸς αὐτὸν ἑνότητα διὰ τοῦ μεταλαβεῖν ἁγίου πνεύματος, ἐν εὐδοκίᾳ πατρὸς ἐκπεπληρωκόσι, ὁ σοφὸς ἐπιστέλλει Παῦλος· ἡρμοσάμην γὰρ ὑμᾶς ἑνὶ ἀνδρὶ παρθένον ἁγνὴν παραστῆσαι τῷ Χριστῷ. Paulus. 2. Cor. 11. A. Καὶ τοῦτ' ἐστὶ γὰρ ὡς ἐπὶ τὸ νυμφαγωγοὶ γεγόνασιν οἱ μακάριοι μαθηταί, τοὺς ἐθνικοὺς μακαρίους ποιοῦντες ἐντεῦθεν, καὶ μονονουχὶ κολλῶντες Χριστῷ, καὶ τῇ τοῦ πνεύματος ἑνώσει συνδέοντες. καὶ τὴν [illegible] μετὰ [illegible] τὴν ἐκκλησίαν ἐξ ἐθνῶν νυμφευσάντες αὐτήν, μονονουχὶ δὲ καὶ προσάξαντες τοῦ θεοῦ καὶ πατρός, καὶ τῷ ἰδίῳ καθοσιώσαντες υἱῷ. πλὴν ὅτι μεμνηστευμένων ἁγίων οὐκ ἂν ἐνδοιάσειέ τις. ὁ μὲν γὰρ θεσπέσιος Δαυὶδ προαναφωνῶν τὴν μὲν τὸ μυστήριον, πρὸς αὐτήν πού φησιν· ἄκουσον θύγατερ καὶ ἴδε καὶ κλῖνον τὸ οὖς σου, καὶ ἐπιλάθου τοῦ λαοῦ σου καὶ τοῦ οἴκου τοῦ πατρός σου, ὅτι ἐπεθύμησεν ὁ βασιλεὺς τοῦ κάλλους σου· ὅτι αὐτός ἐστι κύριός σου, καὶ προσκυνήσεις αὐτῷ. Dauid psal. 44. C. διωμολόγηκε δὲ καὶ ὁ Παῦλος καταφανῶς ἔφη ἀρτίως, ὅτι ἑνὶ νυμφίῳ ἡρμόσατο Χριστῷ τοὺς πεπιστευκότας. ἀλλὰ τοῦτο σαφῶς [illegible] ἐξακουσον ἄλλως μυστήριον καλοῦντες ἄν, οὐδὲν ἧττον ἡμῖν. καὶ αὐτῷ δὲ δὴ πάλιν. γέγραπται γάρ· ὅτι καὶ Ἀβραὰμ ἦν πρεσβύτης προβεβηκὼς ἡμερῶν, καὶ κύριος εὐλόγησε τὸν Ἀβραὰμ κατὰ πάντα. καὶ εἶπεν Ἀβραὰμ τῷ παιδὶ αὐτοῦ, τῷ πρεσβυτέρῳ τῆς οἰκίας αὐτοῦ, τῷ ἄρχοντι πάντων τῶν αὐτοῦ, Genes. 24. A. θὲς τὴν χεῖρά σου ὑπὸ τὸν μηρόν μου, καὶ ἐξορκιῶ σε κύριον τὸν θεὸν τοῦ οὐρανοῦ καὶ τὸν θεὸν τῆς γῆς ἵνα μὴ λάβῃς γυναῖκα τῷ υἱῷ μου Ἰσαὰκ ἀπὸ τῶν θυγατέρων τῶν Χαναναίων, μεθ' ὧν ἐγὼ οἰκῶ ἐν αὐτοῖς, ἀλλ' εἰς τὴν γῆν οὗ ἐγενόμην πορεύσῃ, καὶ εἰς τὴν φυλήν μου, καὶ λήψῃ γυναῖκα τῷ υἱῷ μου Ἰσαὰκ ἐκεῖθεν. ταῦτα τοιγαροῦν προστάξαντος τοῦ Ἀβραάμ, διομνύει μὲν ὁ οἰκέτης τὴν χεῖρα τῷ μηρῷ τοῦ δεσπότου τὴν χεῖρα ἐπιθείς, διὸ τὴν πρᾶξιν [illegible] μονονουχὶ καταπλήσας [illegible] ἐξ αὐτοῦ γονῆς πεποιῆσθαι τὴν ὁρκωμοσίαν. ἐπαναθέμενος δὲ καμήλους δέκα πολλὰ τῶν Ἀβραὰμ ἀγαθῶν, ἀποκινεῖται [illegible] εἰς τὴν μέσην τῶν

Ponit manum sub femore Abraham, iuraturus

Cyri. in Gen

ποταμῶν, καὶ καταίρει μὲν εἰς πόλιν Ναχώρ, ὀκλάζει δὲ τὰς καμήλους ἔξω τῆς πόλεως παρὰ τὸ φρέαρ τοῦ ὕδατος, τὸ πρὸς ὀψὲ ἡνίκα ἐκπορεύονται αἱ ὑδρευόμεναι. ἀφικόμενος δὲ οὖν ἐκεῖσε, θεοῦ ἐλιπάρει λοιπὸν εὐοδῶσαι οἱ τὴν ὁδόν, καὶ καταδεῖξαι τὴν παρθένον τὴν δὴ καὶ τῷ ἐκλεξομένῳ, καὶ οἴκου τοῦ βλέποντος εἰς ἀγάπην πρέπουσαν. ἔσται γὰρ φησὶν ἡ παρθένος

Genes. 24. B.

ᾗ ἂν ἐγὼ εἴπω· ἐπίκλινον τὴν ὑδρίαν σου ἵνα πίω, καὶ εἴπῃ πίε, καὶ τὰς καμήλους σου ποτιῶ, ἕως ἂν παύσωνται πίνουσαι· ταύτην ἡτοίμασας τῷ παιδί σου Ἰσαάκ. ἀλλ' ἦκεν οὐκ εἰς μακρὰν ἡ καλὴ τῷ εἴδει καὶ εὐπρεπεστάτη παρθένος, φημὶ δὴ ἡ Ῥεβέκκα, ἐξαιτοῦντι δὲ πιεῖν, προσῆγεν ἑτοίμως. ἐπαγγέλλεται δὲ καὶ αὐτὰς ποτιεῖν τὰς καμήλους, καὶ εἰς ἔργον ἦγε τὰ ἐπηγγελμένα. συμβάλλει δὲ οὖν ὁ οἰκέτης ἐντεῦθεν, ὡς αὐτὴ λοιπὸν εἴη τὸ ζητούμενον, διὸ δὴ ψέλλιά τε καὶ ἐνώτια λαβὼν, προσεκόμιζε τῇ νεάνιδι, ἐπεὶ δὲ οἴκοι τῆς κόρης ἐγένετο, ἐπιστάντι αὐτῇ τὸ χρῆμα προσάγεται. οἱ γεννήτορες, συνθέντες μετ' αὐτοῦ, λαμπρὰ δὲ λέγοντος τοῦ ἰδίου δεσπότου τὸν πλοῦτον ποιεῖται, προστίθησι δὲ ὅτι ἕνα καὶ ἀγαπητὸν ἔχων υἱὸν τὸν Ἰσαάκ, πάντα δέδωκεν αὐτῷ, καὶ δεσπότην τῶν ὅλων οἰκονομίας. ἐπειδὴ δὲ ἀποτρέχειν ἤθελεν ὁ μὲν τὴν νεάνιδα λοιπὸν συνεφαπτόμενος, διερωτῶσι Ῥεβέκκαν εἰ συμβαδιεῖται τῷ κεκληκότι, καὶ ἑτοιμοτάτην ποιεῖται τὴν ἀπόκρισιν, ἡ δὲ κατανεύει προθύμως. ἀφικομένη δὲ οὕτως, εἰσοικίζεται μὲν ἐξεληλυθότος ἤδη τοῦ Ἰσαάκ, περικλείεται δὲ οὕτως σφόδρα, καὶ τὸ λυπηρὸν ἐπ' αὐτῷ τῆς μητρός. καλὸς μὲν οὖν καὶ πολὺς ὁ τῆς ἱστορίας λόγος, πλὴν ἐπιδραμόντες ὡς ἐν τούτοις, διαρκῶς εἰρήκαμεν. ἴωμεν δὲ οὖν τῆς θεωρίας ἡ δύναμις ἐπὶ τέλεον ἀθροισθείη, καὶ τὸ τοῦ μυστηρίου τύπον ἀναδεικνύντα πάλιν, ὡς ἐν ἀμυδροῖς μὲν ταῖς σκιαῖς, πλὴν ὠδίνοντα τὴν ἀλήθειαν. οὐκ ἠξίωσεν ὁ Ἀβραὰμ ἐκ τῶν Χαναναίων γυναῖκα ἁρμόσαι τῷ ἐπηγγελμένῳ, φημὶ δὴ τῷ Ἰσαάκ, ἀλλ' εἰς τὴν τῶν [illegible] γῆν, τὸν γνήσιον ἀποτρέχειν ἐκέλευεν οἰκέτην, θεοῦ συμμαχοῦντος πρὸς

Ecclesia ex gentibus

ὅτι μάλιστα πρεπωδεστάτης αὐτῷ. οἱ γὰρ ἐθέλουσιν ὅ γε καὶ πρὸ τῶν τῶν Ἰου-
δαίων συναγωγὴν συναφθῆναι, ὃς ἐν Ἰσαὰκ σημαίνεται, ὁ μονογενὴς γὰρ ὁ
Ἰσαάκ, καὶ ἀγαπητός. πέφηνε δὲ καὶ ἐν ἐσχάτοις καιροῖς ὁ Χριστός, καὶ ἔστιν ὁ ἀγαπη-
μένος, τέρψις δὲ καὶ ἀγαλλίαμα, ἑρμηνεύεται γὰρ οὕτως ὁ Ἰσαάκ. ὅτι δὲ Χα-
ναναῖοι τύπος ἂν νοοῖντο τῶν ἐξ Ἰσραήλ, σαφὲς ἂν γένοιτο καὶ μάλα ἑτοίμως
ὡς ἀπό γε τῆς τοῦ ὀνόματος ἑρμηνείας. Χαναναῖοι γὰρ ἕτοιμοι πρὸς τα-
πείνωσιν. ἴσως δὲ ἂν πρέποι τὸ μέλλειν ἐλθεῖν εἰς ταπείνωσιν, μᾶλλον
δὲ ὅσον ἤδη ἥκειν, πλὴν ὅτι τοῖς Ἰουδαίοις. τεταπείνωνται γὰρ τῆς ἐν Χριστῷ
δόξης ὠλιγωρηκότες, καὶ εἰς πᾶν ὅσον τῶν ἐσχάτων κατερριμμένοι. οὐ-
κοῦν οὐκ ἐκ Χαναάν, ἀλλ' ἐκ μέσης τῶν ποταμῶν τῷ Ἰσαὰκ ἡ νύμ-
φη, ὡς γὰρ ἔφην, οὐκ ἐξ Ἰουδαίων, ἀλλ' ἐξ ἐθνῶν ἡ συναρμοσμένη
τῷ Χριστῷ πνευματικῶς ἐκκλησία, πλὴν διὰ βουλῆς τοῦ πρεσβευόν-
των οἰκετῶν τῶν ὅτι μάλιστα πιστῶν καὶ γνησίων, ἵνα νοῶμεν τοὺς μαθη-
τάς, οἳ καὶ ταμίαι γεγόνασι καὶ οἰκονόμοι τῶν τοῦ Θεοῦ μυστηρίων, μό-
νον οὐχὶ δὲ καὶ ἐν χερσὶν ἔχοντες πάντα τὰ ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, οὐδὲ κα-
ταλειπόντες τοῖς Ἰουδαίοις, καθάπερ ἀμέλει καὶ ὁ τοῦ Ἀβραὰμ
οἰκέτης τοῖς Χαναναίοις, εἰς δὲ τὴν τῶν εἰδωλολατρούντων χώραν καταβε-
βηκότες, ἀναθέμενοι πολλὰ τὰ ἐκ τοῦ Θεοῦ καὶ πρὸς ἀγαθά, καὶ πλήρη
μὲν ἔχοντες τὸν νοῦν σοφίας τῆς ἄνωθεν, ἐπὶ μέσοις δὲ χαρισμάτων τῶν
διὰ τοῦ Πνεύματος. ἐπιτήρει δὲ ὅτι καὶ ἀνώνυμος ὁ οἰκέτης τοῦ Ἀβραάμ,
ἵνα κατὰ παντὸς φέρηται μαθητοῦ πιστοῦ τε καὶ δεδοκιμασμένου τῆς
διακονίας ὁ τύπος, καὶ κάθηται μὲν ἐκεῖνος πρὸς τῷ φρέατι τοῦ ὕδα-
τος πρὸς ἑσπέραν, παρεκάλει δὲ δειχθῆναι τὴν γενέσθαι μέλλουσαν, καὶ
ἐφ' ὕδατι τὸ γένος ἤθελε δοκιμάζειν. ἐπεφοίτησαν δὲ καὶ οἱ θε-
σπέσιοι μαθηταί, καθάπερ ἔφην ἀρτίως, ταῖς τῶν ἐθνῶν χώραις καὶ
πρὸς ἑσπέραν, τουτέστιν ἐν ἐσχάτοις τοῦ αἰῶνος καιροῖς, καὶ τῷ ὕδατι
τῷ νοητῷ ἐδοκίμαζον τὰ ἔθνη, ἐπιτηδειοτάτη γὰρ ἦν ἡ ἐκκλη-
σία, καὶ εὐρώστως ἤρυτο πρός γε τὴν δύναμιν φημὶ τοῦ ζωοποιοῦ ἀρύ-

Isaac Etymon.

·Χς·

explicatio typi

Esaie. 12. β.

Ἀντλεῖ λόγον ἐκ τῶν πηγῶν τοῦ σωτηρίου κατὰ τὸ γεγραμμένον. ἔχει δὲ τὸ
οὐκ ἀνοικείως τὸ χρῆναι εἰς νοῦ τε φρενὸς ἐπιτηδειότητα πρὸς τὸ
καὶ ἑτέροις δύνασθαι χορηγεῖν τὰ τελοῦντα πρὸς ζωήν. ἐπότιζε γὰρ
ἡ Ῥεβέκκα αὐτόν τε τὸν οἰκέτην καὶ τὰς καμήλους, ὁ μὲν οἰκέτης, τύπος
ἂν νοοῖτο τοῦ λαοῦ τῶν ἐξ Ἰσραήλ, [illegible] γὰρ οἱ νόμον ἔχοντες ἤδη παιδαγωγόν,
καὶ ὡς ἐν σκιαῖς μετεῖχον τὸ τοῦ μυστηρίου, πλὴν οὐκ ἀμυσταγώγητοι πα-
ντελῶς. κτηνῶν δὲ ἀλόγων οὐδὲν διαφέροντες οἱ ἐξ ἐθνῶν, οἱ καὶ
ταῖς καμήλοις παρεικάζονται εἰκότως, ἀνίερον γὰρ κατὰ νόμους
τὸ ζῶον, τοιοῦτοι δὲ πάντως οἱ μήπω θεὸν εἰδότες τὸν φύσει τε καὶ ἀληθῶς.
ἱκανωτάτη δὲ οὖσα [illegible] ἡ ἐκκλησία, τοῖς ἱεροῖς τε θείοις νά-
μασι τούς τε ἐξ Ἰουδαίων ἥκοντας ἐπὶ τὸ δεῖν ἐλθεῖν τὴν εἰς Χριστὸν ἀγά-
πην, καὶ τοὺς ἐξ ἐθνῶν κεκλημένους. ἐπειδὴ δὲ τὸν αὐτὸν οὗτοι μα-
θηταὶ θεάσαιντο τὴν παρθένον, [illegible] αὐτὴν [illegible],
καὶ μέντοι τὸν ἐν ὠσὶ προσάπτουσι κόσμον, τοῦτ' ἔστι λαμπρὰν καὶ ἐπιτέλλουσαν
καὶ ἐκπρεπεστάτην τοῖς εὐαγγελικοῖς αὐχήμασι, κεκοσμημένη γὰρ ἀκοή,
[illegible] ἂν τὸ ἀληθὲς, περιφανὲς δὲ ὡς [illegible]
ζον, ἐν τοῖς ἐξ ἔργων ἔτι χειρῶν κατορθώμασι, εἴη γὰρ τοῦτο
ἂν ταῖς ἐν αὐταῖς χερσὶ τὰ ψέλλια. Καὶ ὁ μὲν οἰκέτης ὁ τοῦ Ἀβραὰμ
ἐφηγεῖτο τοῖς ἐν χερσὶ τοῦ δεσπότου τὸν πλοῦτον, καὶ ὅτι μόνον
ἕνα καὶ ἀγαπητὸν ἔχει τὸν κληρονόμον. μυσταγωγοῦσι δὲ τὰ
ἔθνη τοὶ οἱ θεσπέσιοι μαθηταί, τὸν τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς ἀνακηρύττοντες πλοῦ-
τον, τὴν ἐλπίδα, τὴν ζωήν, τὸν ἁγιασμόν. εἷς δὲ ὅτι καὶ μόνος υἱὸς κα-
τὰ φύσιν καὶ ἀληθῶς ἐστι, ὃς καὶ τῶν ὅλων ἐστὶ κληρονόμος, ἀπαγ-
γέλλουσιν ἐναργῶς. καὶ ἠρώτα τὸ μὲν ἡ παρθένος, εἰ συμβαδιεῖται τῷ οἰκέτῃ
προθύμως, ἡ δὲ [illegible]. ἑτοιμοτάτη γὰρ λίαν ἡ ἐξ ἐθνῶν
ἐκκλησία, μονονουχὶ δὲ καὶ θερμὴ πρὸς ἀγάπην τὴν ἐπὶ Χριστῷ, καὶ

Psal. 9. 6.

„ μαρτυρήσει λέγων ὁ θεσπέσιος Δαβὶδ περὶ τῆς ἐξ ἐθνῶν ἐκκλησίας. τὴν
„ ἑτοιμασίαν τῆς καρδίας αὐτῶν προσέσχε τὸ οὖς σου. ἐπειδὴ δὲ συνέφθη

(c) Real Academia de la Historia

λοιπὸν ὁ Ἰσαὰκ τὴν Ῥεβέκκαν, παρεκλήθη, φησί, περὶ Σάρρας τῆς μητρὸς αὐτοῦ. πρέπει δὲ οἶμαι καὶ διὰ τοῦτο δὴ νοεῖν, ὅτι λελύπηται μὲν ὁ Χριστὸς μονονουχὶ τεθνεώσης διὰ τὴν ἀπιστίαν τῆς Ἰουδαίων συναγωγῆς, ἐξ ἧς καὶ αὐτὸς κατὰ σάρκα γεγένηται. ἐπειδὴ δὲ γέγονε νυμφίος τῆς ἐξ ἐθνῶν ἐκκλησίας, καθέλκεται τρόπον τινὰ τῆς ἐπ᾽ ἐκείνῃ λοιπὸν κατηφείας. εἴρηται γάρ που διὰ φωνῆς προφητῶν πρὸς τὴν ἐκκλησίαν. καὶ ἔσται ὃν τρόπον εὐφρανθήσεται νυμφίος ἐπὶ νύμφῃ, οὕτως εὐφρανθήσεται Κύριος ἐπὶ σοί. δι᾽ οὗ καὶ μεθ᾽ οὗ τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ ἡ δόξα, σὺν ἁγίῳ Πνεύματι, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν.

Gen. cap. 24.

Esaiae 62. B.

Περὶ τοῦ Ἠσαῦ καὶ τοῦ Ἰακώβ, ὅτι εἰς τύπον γέγονεν τῶν δύο λαῶν, τοῦ τε Ἰσραὴλ καὶ τοῦ διὰ πίστεως ἐν Χριστῷ.

Genes. 25. C.

Αὗται δὲ αἱ γενέσεις Ἰσαὰκ τοῦ υἱοῦ Ἀβραάμ. Ἀβραὰμ ἐγέννησε τὸν Ἰσαάκ. ἦν δὲ Ἰσαὰκ ἐτῶν τεσσαράκοντα, ὅτε ἔλαβε τὴν Ῥεβέκκαν, θυγατέρα Βαθουὴλ τοῦ Σύρου ἐκ τῆς Μεσοποταμίας, ἀδελφὴν Λάβαν τοῦ Σύρου, ἑαυτῷ γυναῖκα. ἐδεῖτο δὲ Ἰσαὰκ Κυρίου περὶ Ῥεβέκκας τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, ὅτι στεῖρα ἦν, ἐπήκουσε δὲ αὐτοῦ ὁ Θεός, καὶ ἔλαβεν ἐν γαστρὶ Ῥεβέκκα ἡ γυνὴ αὐτοῦ, ἐσκίρτων δὲ τὰ παιδία ἐν αὐτῇ. εἶπε δέ, εἰ οὕτως μοι μέλλει γίνεσθαι, ἵνα τί μοι τοῦτο; ἐπορεύθη δὲ πυθέσθαι παρὰ Κυρίου, καὶ εἶπε Κύριος αὐτῇ. δύο ἔθνη ἐν τῇ γαστρί σού εἰσι, καὶ δύο λαοὶ ἐκ τῆς κοιλίας σου διασταλήσονται, καὶ λαὸς λαοῦ ὑπερέξει, καὶ ὁ μείζων δουλεύσει τῷ ἐλάττονι. Καὶ ἐπληρώθησαν αἱ ἡμέραι τοῦ τεκεῖν αὐτήν, καὶ τῇδε ἦν δίδυμα ἐν τῇ κοιλίᾳ αὐτῆς. ἐξῆλθε δὲ ὁ υἱὸς ὁ πρωτότοκος πυῤῥάκης ὅλος ὡσεὶ δορὰ δασύς, ἐπεκάλεσε δὲ τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἠσαῦ, καὶ μετὰ τοῦτο ἐξῆλθεν ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, καὶ ἡ χεὶρ αὐτοῦ ἐπειλημμένη τῆς πτέρνης Ἠσαῦ, καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰακώβ. Ἰσαὰκ δὲ ἦν ἐτῶν ἑξήκοντα, ὅτε ἔτεκεν αὐτοὺς Ῥεβέκκα. ηὐξήθησαν δὲ οἱ νεανίσκοι, καὶ ἦν Ἠσαῦ ἄνθρωπος εἰδὼς κυνηγεῖν, ἄγροικος, Ἰακὼβ δὲ ἄνθρωπος ἄπλαστος

(c) Real Academia de la Historia

οἴκων οἰκίαν, ἠγάπησε δὲ Ἰσαὰκ τὸν Ἡσαῦ, ὅτι ἡ θήρα αὐτοῦ βρῶσις αὐ-
τῷ, Ῥεβέκκα δὲ ἠγάπα τὸν Ἰακώβ. ἥψησε δὲ Ἰακὼβ ἕψεμα, ἦλθε δὲ
Ἡσαῦ ἐκ τοῦ πεδίου ἐκλείπων, καὶ εἶπεν Ἡσαῦ τῷ Ἰακώβ, γεῦσόν με
ἀπὸ τοῦ ἑψέματος τοῦ πυῤῥοῦ τούτου, ὅτι ἐκλείπω ἐγώ, διὰ τοῦτο ἐκλή-
θη τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἐδώμ. εἶπε δὲ Ἰακὼβ τῷ Ἡσαῦ, ἀπόδου σήμερον
τὰ πρωτοτόκιά σου ἐμοί. καὶ εἶπεν Ἡσαῦ, ἰδοὺ ἐγὼ πορεύομαι τε-
λευτᾶν, καὶ ἵνα τί μοι ταῦτα τὰ πρωτοτόκια; καὶ εἶπεν αὐτῷ Ἰακώβ,
ὄμοσόν μοι σήμερον, καὶ ὤμοσεν αὐτῷ, ἀπέδοτο δὲ Ἡσαῦ τὰ πρωτοτόκια
τῷ Ἰακώβ, Ἰακὼβ δὲ ἔδωκε τῷ Ἡσαῦ ἄρτον καὶ ἕψεμα φακοῦ, καὶ ἔφα-
γε καὶ ἔπιε, καὶ ἀναστὰς ᾤχετο, καὶ ἐφαύλισεν Ἡσαῦ τὰ πρωτοτόκια αὐτοῦ.
πατέρα μὲν ἔσεσθαι πολλῶν ἐθνῶν τὸν θεσπέσιον Ἀβραάμ, ὁ ψεύδεσθαι
οὐκ εἰδὼς ἐπηγγέλλετο θεός, καὶ λαμπροῦ κρείττονα λόγου τὴν ἐξ αὐτοῦ φα-
νεῖσθαι πληθὺν ἄνωθεν καὶ κάτω διϊσχυρίζετο, ὡσεὶ ἄμμος γὰρ ἔσεσθαι
φησὶν ἀναρίθμητος, καὶ ὡσεὶ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ τῷ πλήθει. ἀλλὰ τὸ
οὕτω περιφανοῦς εὐκλείας τὸ πέρας ἐκβέβηκεν, οὐκ ἐν γε δὴ μόνῳ
τῷ Ἰσραήλ, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τοῖς ἔθνεσιν ἄλλοις, εἰσκέκληνται γὰρ διὰ πί-
στεως, καὶ εἶεν ἂν οἱ τοιοίδε μᾶλλον ἐν Ἰσαάκ, τουτέστιν ἐξ ἐπαγγελίας,
καὶ μαρτυρήσει γράφων ὁ σοφώτατος Παῦλος. προϊδοῦσα δὲ ἡ γρα-
φὴ ὅτι ἐκ πίστεως τὰ ἔθνη δικαιοῖ ὁ θεός, προευηγγελίσατο τῷ Ἀβραάμ,
ὅτι ἐνευλογηθήσονται ἐν σοὶ πάντα τὰ ἔθνη, ὥστε οἱ ἐκ πίστεως εὐλο-
γοῦνται σὺν τῷ πιστῷ Ἀβραάμ. ὅσοι γὰρ ἐξ ἔργων νόμου εἰσίν, ὑπὸ
κατάραν εἰσί. γέγραπται γάρ, ὅτι ἐπικατάρατος πᾶς ὃς οὐκ ἐμ-
μένει ἐν πᾶσι τοῖς γεγραμμένοις ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ νόμου, τοῦ ποι-
ῆσαι αὐτά. ὅτι δὲ ἐν νόμῳ οὐδεὶς δικαιοῦται παρὰ τῷ θεῷ, δῆλον ὅτι ὁ δί-
καιος ἐκ πίστεως ζήσεται, ὁ δὲ νόμος οὐκ ἔστιν ἐκ πίστεως, ἀλλ' ὁ ποιή-
σας αὐτὰ ζήσεται ἐν αὐτοῖς. ἐναργὲς οὖν, ὅτι τὰ ἐπηγγελμένα διή-
κει, καὶ οὐχί γε πάντως διὰ τῶν ἐν νόμῳ παιδαγωγουμένων, ἀλλὰ τῶν
ἐν πίστει δεδικαιωμένων. γεγονότα δὲ οἰκονομικῶς ἰδία μόνως

Νο. Gen. 17. & ad Hebr. 11. C.

Paulus ad Gal. 3. A.

(c) Real Academia de la Historia

ἐν Χῷ, οὐκ ἠμελημένης τῆς ἐπαγγελίας, ἀλλ᾽ ἵνα παιδαγωγῇ καὶ ἀνα
κωλύῃ καταβεβαιοῖ πρὸς τὴν διὰ πίστεως κλῆσιν, καὶ τοὺς ἤδη προσ
βεβηκότων ἐλέγχῃ τὴν ἀσθένειαν. χρειῶδες ἄρα τὴν ἀπάσης ἀνάγκης
ὅπως ἀποδείξῃ λοιπὸν τὴν διὰ πίστεως χάριν, καθ᾽ ἣν ἐν Χῷ δι-
καιῶσιν, ἔφη δ᾽ οὕτω πάλιν ὁ ἀπόστολος παῦλος. ἀδελφοί, κατὰ
ἄνθρωπον λέγω, ὅμως ἀνθρώπου διαθήκην κεκυρωμένην οὐδεὶς ἀθετεῖ, ἢ
ἐπιδιατάσσεται. τῷ δὲ ἀβραάμ ἐρρέθησαν αἱ ἐπαγγελίαι, καὶ τῷ σπέρματι
αὐτοῦ, οὐ λέγει καὶ τοῖς σπέρμασιν, ὡς ἐπὶ πολλῶν, ἀλλ᾽ ὡς ἐφ᾽ ἑνός,
καὶ τῷ σπέρματί σου ὅς ἐστι Χς. τοῦτο δὲ λέγω διαθήκην κεκυρωμένην
ὑπὸ θῦ. ὁ μετὰ τετρακόσια καὶ τριάκοντα ἔτη γεγονὼς νόμος, οὐκ
ἀκυροῖ εἰς τὸ καταργῆσαι τὴν ἐπαγγελίαν. εἰ γὰρ ἐκ νόμου ἡ κληρο
νομία, οὐκέτι ἐξ ἐπαγγελίας. τῷ δὲ ἀβραὰμ δι᾽ ἐπαγγελίας κεχάρι
σται ὁ θς. προσεπάγει δὲ τούτοις καθ᾽ ἣν αἰτίαν δεῖ τοῦ νόμου προ
σβολῆς, οὕτω λέγων. τί οὖν ὁ νόμος; τῶν παραβάσεων χάριν προσε
τέθη, ἄχρις οὗ ἔλθῃ τὸ σπέρμα ᾧ ἐπήγγελται, διαταγεὶς δι᾽ ἀγγέλων ἐν
χειρὶ μεσίτου, ὁ δὲ μεσίτης ἑνὸς οὐκ ἔστιν, ὁ δὲ θς εἷς ἐστιν. ὁ οὖν νόμος
κατὰ τῶν ἐπαγγελιῶν τοῦ θῦ; μὴ γένοιτο. εἰ γὰρ ἐδόθη νόμος ὁ δυνά
μενος ζωοποιῆσαι, ὄντως ἐκ νόμου ἂν ἦν ἡ δικαιοσύνη. ἀλλὰ συνέκλεισεν
ἡ γραφὴ τὰ πάντα ὑπὸ ἁμαρτίαν, ἵνα ἡ ἐπαγγελία ἐκ πίστεως Ἰῦ Χῦ
δοθῇ τοῖς πιστεύουσι. πρὸ δὲ τοῦ ἐλθεῖν τὴν πίστιν, ὑπὸ νόμον ἐφρου-
ρούμεθα, συγκλειόμενοι εἰς τὴν μέλλουσαν δόξαν ἀποκαλυφθῆναι.
ὥστε ὁ νόμος παιδαγωγὸς ἡμῶν γέγονεν εἰς Χν, ἵνα ἐκ πίστεως δι-
καιωθῶμεν. ἐλθούσης δὲ τῆς πίστεως, οὐκέτι ὑπὸ παιδαγωγόν ἐσμεν,
πάντες γὰρ υἱοὶ θῦ ἐστε διὰ πίστεως ἐν Χῷ Ἰῦ. οὐκοῦν ἥκιστα τὸ
ἀνωφελὲς ἦν, ὡς ἔλεγχος ὢν ὁ νόμος τῆς τῶν παιδαγωγουμένων
ἀσθενείας, τῆς ἀδικίας καὶ ἔτι μᾶλλον πλεοναζούσης τῆς ἁμαρτίας.
οὗ γὰρ φησιν οὐκ ἔστι νόμος, οὐδὲ παράβασις. καὶ πάλιν. τὴν δὲ ἁμαρ
τίαν οὐκ ἔγνων, εἰ μὴ διὰ νόμου, καὶ ἐλθούσης τῆς ἐντολῆς φησίν, ἡ ἁμαρ

Paulus ad Gal. 3. c.

Locus Pauli.

(c) Real Academia de la Historia

τία ἀνέζησεν, ἐγὼ δὲ ἀπέθανον. Καὶ πάλιν· διὰ γὰρ νόμου ἐπίγνωσις ἁμαρτίας.
Καὶ ἑτέρως· ἁμαρτία γὰρ οὐκ ἐλλογεῖται μὴ ὄντος νόμου, ὁ γὰρ νόμος ὀργὴν
κατεργάζεται. πεπαιδαγώγηκε τοίνυν ὁ νόμος ἐπὶ τὸν ἔλεγχον τοὺς
παραβαίνοντας, καὶ αὐτῇ πείρᾳ διδάσκων τοὺς ἐπὶ τῆς γῆς, ὡς ἔστιν ἁμαρ-
τάνουσι τὴν ἐκ νόμου διαδέχεσθαι γραφήν, καὶ εἰς ἁμαρτίαν εὔκολον ἀνθ-
ρωπον ὄντα τὸν ἄνθρωπον, δεῖ δὲ πάντως αὐτῷ τῆς διὰ Χριστοῦ σωτηρίας, τοῦ δικαιοῦν-
τος ἐν πίστει καὶ οἰκτιρμοῖς. πρόδηλον οὖν, ὅτι τὸ ἐφ' ἡμῖν οἰκονομί-
ας λόγος ἀναγκαιότατον ἀπέφηνε τὸ διὰ Μωσέως ἐν τάξει τοῦ οἱονεὶ
προαναδεῖξαι τὸ καθ' ἐπίγνωσιν τοὺς ἐν Χριστῷ δεξαμένους χάριτας, προσ-
κομιζομένους εἰς μέσον τὸ ἐξ ἐπαγγελίας τὸ προαναφωνούμενον σπέρ-
μα, τουτέστι τοὺς ἐν Χριστῷ διὰ πίστεως, γεγονότα γὰρ οὕτω πρὸς ἀνάστασιν
τὸν ὁ θεσπέσιος Ἀβραάμ. ἄθρει δή μοι, ἄθρει τῆς οἰκονομίας τὸ
σχῆμα, διαπεπλασμένον ἀστείως ὡς ἐν τύπῳ πάλιν ἐκ τῶν ἀδελ-
φῶν ζώωσει δὴ τῷ ἐν Ἰσαάκ, ἤτοι τέκνοις, τῷ μὲν Ἠσαῦ καὶ Ἰακώβ.
οὐκοῦν εἴρηται παρὰ Θεοῦ πρὸς τὸν θεσπέσιον Ἀβραάμ, ὅτι ἐν Ἰσαὰκ
κληθήσεταί σοι σπέρμα, διερμηνεύων δὲ τὸ χρησμῴδημα ὁ μακάρι-
Paulus ad Gal. 3. C. , ος ὁ Παῦλος. τῷ δὲ Ἀβραὰμ ἐρρέθησαν αἱ ἐπαγγελίαι φησί, καὶ τῷ σπέρ-
, ματι αὐτοῦ, οὐ λέγει καὶ τοῖς σπέρμασιν, ὡς ἐπὶ πολλῶν, ἀλλ' ὡς ἐφ'
, ἑνός, καὶ τῷ σπέρματί σου ὅς ἐστι Χριστός. οὐκοῦν ἐν Χριστῷ τὰ ἐπηγγελμένα
δεδώρηται, καὶ εἰς εἰκόνα καὶ τύπον αὐτοῦ κεῖται τάχα πως ὁ Ἰσαάκ,
διερμηνεύεται δὲ ἡ τοῦδε κλῆσις, χαρὰ καὶ ἀγαλλίαμα. ἀγαλλίαμα
δὲ τὸν Χριστὸν καὶ ὁ θεσπέσιος Δαβὶδ ὀνομάζει λέγων, ὡς ἐκ προσώπου-
Dauid psal. 31. B. , τῶν δεομένων τῆς δι' αὐτοῦ σωτηρίας. τὸ ἀγαλλίαμά μου λύτρωσαί με
, ἀπὸ τῶν κυκλωσάντων με. λελυτρώμεθα γὰρ ἐν Χριστῷ τὰς τῶν πονη-
ρῶν ἐπαναστάσεις, καὶ πεπατήκαμεν ἐν αὐτῷ σκορπίους καὶ ὄφεις,
Psal. 90. D. καὶ ἐπὶ ἀσπίδα καὶ βασιλίσκον ἐπιβεβήκαμεν οἱ πεπιστευκότες. ὅτι δὲ
ἀγαλλίαμα ὁ Χριστὸς παρὰ ταῖς θείαις γραφαῖς ὠνόμασται, καὶ προφητι-
, κὸς ἡμᾶς ἀναπείσει λόγος, ἔχει γὰρ ὧδε. Καὶ ἀγαλλιάσεται πᾶς δίκαιος

χς ἀγαλλίαμα

Χρ

ὡσ[illegible] ἦν τὸ ἀγαλλίαμα [illegible] τῶν ἐθνῶν πάντων. γέγονε γὰρ ὁ Ἐμμα-
νουὴλ οὐχὶ μόνοις τοῖς ἐξ Ἰσραήλ, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἀνὰ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην
ἔθνεσί τε λαοῖς εὐφροσύνη τε ἀγαλλίαμα. δεδικαιώμεθα γὰρ ἐν αὐτῷ,
καὶ τὴν ἐκ τῆς ἀρχαίας ἀρᾶς δυσφημίαν ἀπεκρουσάμεθα, μεθωρμι-
σμεθα γὰρ ὡς πρὸς εὐφροσύνην [illegible] θανάτου τε ἁμαρτίας ἀπηλλα-
γμένοι. καὶ τί γὰρ οὐχὶ τῶν ἄνωθεν [illegible] πλουτήσαντες ἀγαθῶν; εἰ-
κότως [illegible] ψάλλομεν λέγοντες, ἀγαλλιάσθω ἡ ψυχή μου ἐπὶ
τῷ κυρίῳ, ἐνέδυσε γάρ με ἱμάτιον σωτηρίου, καὶ χιτῶνα εὐφροσύνης. καὶ τίς
ὁ [illegible] τῆς εὐφροσύνης χιτών, σαφηνιεῖ λέγων ὁ ἱερώτατος Παῦ-
λος· ὅσοι γὰρ εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε, Χριστὸν ἐνεδύσασθε. καὶ πάλιν· ἐνδύσασθε
τὸν κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, καὶ τῆς σαρκὸς πρόνοιαν μὴ ποιεῖσθε εἰς ἐπιθυμίας. ἀγαλ-
λίαμα εἶναι τὴν Σιών, ὡς ἐν τύπῳ [illegible] τοῖς προκειμένοις ἡμῖν θεω-
ρήμασι [illegible], οὕτω [illegible],
διερμηνεύοιτο [illegible] ἡ ὑπομονή. ἀλλὰ καὶ τὸ [illegible] πρό-
σωπον εἰς τὸ [illegible] ὀρθῶς, ἧς τὸ δό-
κιμον ἐν ὑπομονῇ. καὶ γοῦν τοῖς ταύτης [illegible] ὡς ἐν πίστει φησί τε
[illegible] ἡ ὑπομονή, ἱεροὶ γὰρ αὐτοῖς προσπεφωνήκασι
λόγοι. ποτὲ μέν, ὅτι ἐν τῇ ὑπομονῇ ὑμῶν κτήσασθε τὰς ψυχὰς ὑμῶν.
ποτὲ δὲ αὖ, ὑπομονῆς γὰρ ἔχετε χρείαν, ἵνα τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ ποιήσαντες
κομίσησθε τὴν ἐπαγγελίαν. [illegible] καὶ μόλις
[illegible] ὅμως ἐν [illegible] θεοῦ, τὸ
ἐξ [illegible] Ἰσαάκ, [illegible] τὸ εὐθὺς [illegible] Ἰα-
κώβ, [illegible] πάλιν ἡμῖν [illegible] οἱ δύο λαοί,
ὅτι Ἰσραὴλ καὶ μετ' [illegible] καὶ ἐξ ἐθνῶν. καὶ ὁ πρωτότοκος μὲν ὁ Ἰσραήλ, προσκέ-
κληται γὰρ διὰ νόμου. δεύτερος δὲ καὶ μετ' ἐκεῖνον, ὁ ἐν πίστει διὰ Χριστοῦ.
[illegible] τῶν δύο λαῶν τὴν ὡς ἐν τύπῳ [illegible] τρόποις διαφοράν, [illegible] ἐξ
αὐτῶν [illegible] τῶν ὀνομάτων, ἃ [illegible] ἀμφοῖν, καὶ ἐκ τῶν [illegible]
[illegible] ὁ μὲν γὰρ Ἰσαὰκ διερμηνεύεται [illegible]

Esaias. 61. D.

Paulus ad Gal. 3. D.

* ἂν

Hebr. 10. G.

καὶ ἀνήμερος. ἐρρήθη πού τι πρὸς τὸν Ἰσραὴλ περὶ τούτου. γινώσκω ἐγὼ ὅτι σκληρὸς εἶ, καὶ νεῦρον σιδηροῦν ὁ τράχηλός σου, καὶ τὸ μέτωπόν σου χαλκοῦν. πτερνιστὴς δὲ ὁ Ἰακώβ, τουτέστι δεξιός, ὅτι νικᾷ εὐκόλως. πτερνίζει γὰρ ὃν ἂν ἐξέλῃ. νικᾷ δὲ ἀπαθῶς, οὐ γὰρ ὁ ἐν νόμῳ λαός, ἀλλ' ὁ ἐν ζωῇ διὰ πίστεως, τὰ ἐκ τῆς ἁμαρτίας διαδράσας ἐγκλήματα, καὶ αὐτὴν καταμβλύνων τοῦ θανάτου τὴν ἀκίδα. καὶ ὁ μὲν Ἠσαῦ πυρράκης τε ὅλος, γεγέννηται γὰρ ὡσεὶ δορὰ δασύς, ἀνὴρ δὲ λεῖος ὁ Ἰακώβ. αἴνιγμα δὲ τοῦτο, ἡ πυρρότης θυμοῦ καὶ ὀργῆς, ἐπεὶ ἔστιν ἀληθῶς, ὡς ἐρυθρὸν ἀεί πως τὸ χρῶμα τοῖς ἐν ὀργαῖς. θεοπρεπὲς δὲ ὅτι τὸ λασιώτερον τὸ δασύ πως ἐν ἐνδοιασμοῖς. Καλέσοι δ' ἂν ἴσως πᾶς τις ἐν τοῖς τοιούτοις ὄντα τρόποις τὸν Ἰσραήλ, τὸ θυμῷ μὲν ὁ λογισμὸς τῷ κατακυλεῖσθαι κουφούμενον, ἀπονενοηκότα δὲ λίαν εἰς τὸ θρασὺ καὶ ἀνήμερον, τοιγάρτοι καὶ ἀπεκτόνασι τοὺς ἁγίους προφήτας, δεδυσσεβήκασι δὲ καὶ εἰς αὐτὸν ἐν ἐσχάτοις τὸν Ἐμμανουήλ. ὁ δέ γε λειότης, ἀνθρωποπρεποῦς ἰδέας μόνης ἐναργής. ἤπιος δὲ σφόδρα, τὸ πολὺ δὲ λίαν βλέπων ἐπὶ τὸ ἥμερον ὁ νέος λέγω ὁ ἐν πίστει λαός. ἐχρῆν γὰρ τοῦ σώματος ἀσιδης, εἰς ἀπόδειξιν ἔσται σαφῆ τοῦ νοῦ τοῦδε καὶ ἐθῶν καὶ ἄλλους, καθάπερ ἀμέλει καὶ ἐν Ἠσαῦ. ἀξιόλογος εἶναι σημεῖον δεδυναμένη τοῦ δασέος καὶ ἀφέρετον. πλὴν ἀμφοῖν μήτηρ ἡ μία, τουτέστιν ἡ Ῥεβέκκα. παρέστησε δὲ ἰαυλῶς τὴν ἐκκλησίαν ὁ κύριος ἐμοῦ τε ... θεῖον ἀγνοούπηρετοῦσαν ὡς πρὸς ἀναγέννησιν τὴν πνευματικὴν τῶν δύο λαῶν. ὅτι γὰρ ἥκει εἰς τὸ ... σκοποῦ ἦλθε σοι αὐτοὺς εἰς ἕνα καινὸν ἄνθρωπον ποιῶν εἰρήνην, καὶ ἀποκαταλλάσσων τοὺς ἀμφοτέρους ἐν ἑνὶ πνεύματι τῷ ... ἀλλ' ἦν ἐλάχιστος ὁ Ἰσραὴλ καὶ ἀσύμφωνος τῷ νέῳ λαῷ καταζηλῶν ... διώκει. δηλοῖ γὰρ ... καὶ τὸ ἐν ... τῇ νηδύϊ ἀνασκιρτᾶν τὰ βρέφη, ... ὡς πρὸς ἔχθραν ὑποσημαίνοντα. ὅτι δὲ ἀμείνων ὁ νέος ἔσται, καὶ ἐν ... προφερεστέρα ... τοῦ Ἰσραὴλ τοῦ πρωτοτόκου, κατεσήμαινεν ὁ θεὸς ὅπαυτα

Alij. εὐσιοκομένου

ἴσως δρονόμενον

εἰδὼς οὕτω λέγων, λαὸς λαοῦ ὑπερέξει, καὶ ὁ μείζων δουλεύσει τῷ ἐλάτ-
τονι. προεκηρύττετο μὲν γὰρ τὸ ἐπ' ἀμφοῖν μυστήριον καὶ διὰ φωνῆς
ἁγίων, καὶ ὅτι καθυπερέξει τῶν ἐθνῶν ὁ Ἰσραήλ, πολυτρόπως ἡμῖν προα-
πήγγελλε. τοῦ δὲ πράγματος ἐν αὐτῷ τῷ τίκτεσθαι διακινοῦντος, προεξέπι-
πτε μὲν ὁ πρωτότοκος ὁ Ἡσαῦ, ἐπείπετο δὲ ὁ Ἰακώβ, ὅτι πτερνιεῖ καὶ νικήσει
τὸν ἀδελφόν, διὰ τοῦ τῆς πτέρνης ἐπιλαβέσθαι κατασημαίνων. καὶ ταῦτα
μὲν εἰρήσθω πρὸς τὸ παρὸν τοῦ λόγου τὰς ἀφορμάς, ἀπό γε τῶν [illegible]-
λων ἰδέας καὶ αὐτοῦ τοῦ τόκου λαμβάνοντες. καὶ ἐπειδὴ χρὴ δὲ οὐδὲν ἧττον
τὰς τῆς ἐννοίας φέρε λέγωμεν ὡς ἐν τοῖς ἐπ' ἀμφοῖν, μάλιστα γάρ
ἐστι τὴν ἀκριβῆ συντιθέμενος καὶ αὐτὸς ὁ τοῦ βίου τρόπος. ἰσήλικες μὲν γὰρ
ἀλλήλοιν οἱ νεανίαι, πλὴν οὐκ ἰσοτιμοῦντες, οὐδὲ ἐν βουλαῖς ἀπαραλ-
λάκτοις. ὁ μὲν γὰρ Ἡσαῦ τὰς ἐν ἀγροῖς καὶ θήρας ἠγάπα διατριβάς, ὁ δὲ
ἦν ἄσημος, εὐπρόσωπος δηλονότι καὶ κοινωνικός, καὶ ἀνὴρ ἄπλαστος οἰ-
κῶν οἰκίαν. καὶ ὁ μέν, ἀκαθέκτως εἰς ἐπιθυμίας σαρκικάς, καὶ
τῶν ἄλλων ἐθελοντῶν τὰ κάλλιστα τῶν ἰδίων γερῶν καθυπῆν ὡς πρ-
ώιος, καὶ τὰ ψυχαγωγεῖ καὶ τέρπει τῶν ἀναγκαίων ἀθλωνούμενος. ὁ δὲ τῶν
ἀρίστων ἄπλαστος ἐραστής, καὶ τὰ τῶν ἀρχαίων καὶ λαμπρὸς παντὸς
ἀναξίων, ἐξεπρίατο γὰρ τὰ πρωτοτόκια τοῦ ἀπορριπτοῦντος αὐτὰ
τοῦ Ἡσαῦ, καὶ τὸ τοῦ πατρὸς κέρδος τῶν ἰδίων ἀξιωμάτων ἀμελῶς
πεπληρωκότος, ταύτῃ τοι λοιπὸν ἐκλήθη τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἐδώμ, · Edom ·
τουτέστι γήϊνος. γηΐνου γὰρ ἀληθῶς, καὶ χαμαιζήλου φρόνημα
τοῦ ἔχοντος ἀπαρχήν, τὸ ἐλογίσατο μὲν δόξης τῆς ἐνούσης αὐτῷ, καὶ τὰ
τῆς γενέσεως πρεσβεῖα τὸ μηδὲν ποιεῖσθαι παντελῶς, ἀνθελέσθαι
δὲ μᾶλλον ὡς ἀμείνω καὶ περιφερεστέραν τὴν πρόσκαιρον ἡδονήν,
καὶ τὸ τῆς ἀπολαύσεως καὶ τερπνοῦ τοῦ στεφανοῦσθαι κρεῖττον, καὶ εἰς πολλὴν
ἔχειν τὴν ζημίαν. τοιγάρτοι καὶ ὁ θεσπέσιος Παῦλος πόρνον καὶ βέβη- Paulus.
λον τὸν οὕτως ἀφρόνως διαβιοῦν ᾑρημένον εἰκότως ἀποκαλεῖ, τὸ
ποιῶς ἄγνοιαν τῶν εἰς τοὺς φαυλοτέρους καταλιπόντων τῆς ἐλπίδος

τὸν ἡσαῦ. καὶ γοῦν τὸ ἀχάλινον εἰς ἐπιθυμίας σαρκικὰς δηλοῦντες
τὸ γυναικοδεσίας(?), ἐπίκλημα τὸ τῇ γραφῇ ἐποιεῖτο λέγων, μή τις πόρ-
Heb. 12. D. νος ἢ βέβηλος ὡς ἡσαῦ, ὃς ἀντὶ βρώσεως μιᾶς ἀπέδοτο τὰ πρωτο-
τόκια αὐτοῦ. οὐκοῦν τοὺς τῶν ἑκατέρων τρόπους ἀντιπαρεξάγοντες
ἀκριβῶς, τὸ τῆς ἰουδαϊκῆς πολιτείας τὸ σκαιὸν, τὸ τῶν ἐξ ἐθνῶν πλη-
θους τὸ ἀληθινὸν(?) τὸ ἐλεύθερον. ταῦτα λέγωμεν. ἦν μὲν γὰρ ὁ ἰσραὴλ
ἀγροικότατος, τὸ γυναικοδεσίαν(?) ἔχων τὴν φρένα, ταῦτα δὲ καὶ φιλοπόλεμος,
τὸ πολὺ λίαν ἀνεπτοημένος εἰς μιαιφονίας κατὰ τὸ ἀγροικότατον καὶ θη-
Oseas ριώδη ἡσαῦ. καὶ γοῦν προφητικὸς μετ' αὐτοὺς ἐγκαλεῖ λόγος, ὅτι
<u>παῖδας ἔστησαν διαφθεῖραι</u> ἄνδρας. αὐτὸς δὲ ὁ χριστὸς ἐπιτιμᾷ λέγων,
Psal. 34. B. ὅτι δωρεὰν ἔκρυψάν μοι διαφθορὰν παγίδος αὐτῶν, μάτην ὠνεί-
δισαν τὴν ψυχήν μου. ἐλθέτω αὐτοῖς ἣν οὐ γινώσκουσιν, καὶ ἡ θήρα ἣν
ἔκρυψαν συλλαβέτω αὐτούς. πεπόμφασι γὰρ τῶν φαρισαίων τινὰς
μετὰ τῶν καλουμένων ἡρωδιανῶν, διομολόγοι δὲ οὗτοι, πειράζοντες
τὸ λέγοντες, εἰ ἔξεστι φόρους δοῦναι καίσαρι, ἢ οὔ. θηρευτὴς οὖν ἄρα
καὶ ὁ ἰσραὴλ. ὁ δέ γε νέος καὶ ἐπίστιλος(?) κατὰ τὸν θεσπέσιον ἰακώβ, ἀστεῖ-
ος καὶ βέλτιστος, πρᾷος καὶ καθεστηκώς, ἁπλοῦς καὶ ἀκακοῦργος
οἰκῶν οἰκίαν κατὰ τὸ γεγραμμένον. ἀληθὲς γὰρ εἰπεῖν, ὅτι τῶν ἐν πίστει
δεδικαιωμένων ὁ περιφανὴς(?) πληθὺς πόλιν ὡς πρέπει λαμπρὰν
καὶ εὐνομουμένην ἀπετέλεσαν τὴν ἐκκλησίαν, τὸ θεῖον ἁρμοζόμε-
νον καὶ τοῖς πειράζουσιν ἀκαταστατοῦσι(?) τὴν ἐν χριστῷ πολιτείαν τὸ ζῶν
ἐποιήσατο. τὸ ἁπλοῦς μετ' αὐτοὺς ὁ νοῦς, τὸ δυστροπίας ἁπάσης ἀπηλ-
λαγμένος, ἀπηρτημένοι δὲ σφόδρα ποιοῦνται τὸ ὡς ἐν γνώμῃ καὶ
τρόποις πεπλᾶσθαι δοκεῖν. καὶ περὶ αὐτῶν οἶμαί που τὸν θεσπέ-
David psal. 67. A. σιον φάναι δαβίδ, ὁ θεὸς κατοικίζει μονοτρόπους ἐν οἴκῳ. μονότροπος
γὰρ ὁ ἁπλοῦς ἐν χριστῷ, ὃς καὶ ἐν οἴκῳ κατοικίζεται. καὶ τοῦ ἰσραὴλ ἐπι-
Propheta φωνοῦντος τινὸς τῶν ἁγίων προφητῶν, ὅτι ταῖς <u>πολυοδίαις σου</u>
Esaias <u>ἐκοπίασας</u>. οὐκοῦν ἐνασκιζόμενοι(?) οἱ ἐν χριστῷ καθάπερ εἰς οἶκον τὴν

(c) Real Academia de la Historia

ἐν ὁσιότητι τε καὶ ἁγιασμῷ πολιτείαν καὶ ζωήν, αὐτοῖς δὲ ἤδη ἐξ ἴσης ταῖς
σφῶν κεφαλαῖς ἀθάνατον στέφανον ἀναπλέκοντες, τὸ μὲν καὶ ἀπει-
ρίας καταλογιζόμενοι τρόπον. ταῦτά τοι φησί· πολλάκις, ὅτι εὐφράνθην
ἐπὶ τοῖς εἰρηκόσι μοι εἰς οἶκον κυρίου πορευσόμεθα. πολλάκις δέ· μίαν
ᾐτησάμην παρὰ κυρίου ταύτην ζητήσω. καὶ τὸ αἴτημα, ποῖα δ' ἂν ἡ μία
χάρις, τὸ κατοικεῖν με ἐν οἴκῳ κυρίου πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζω-
ῆς μου, τοῦ θεωρεῖν με τὴν τερπνότητα κυρίου, καὶ ἐπισκέπτεσθαι τὸν
ναὸν τὸν ἅγιον αὐτοῦ. ἀκούεις ὅπως ἐν τάξει χάριτος περιττῆς τε
ἐγκειμένης καταλογίζεσθαί φησι τὸ κατοικεῖν ἐν οἴκῳ θεοῦ, καὶ ἐν
αὐλαῖς ταῖς θείαις ποιεῖσθαι τὰς διατριβάς; ἡ δέ γε οἴκησις οὐ σω-
ματική, νοεῖται δ' ἂν μᾶλλον ὡς ἐν ἀδιαδόχῳ γνώμης τε καὶ ἀρετῆς
ζωῆς. ἀλλ' ἰδέ πη φησὶν ὁ Ἰσαάκ, τὸν Ἠσαῦ, ὅτι ἤδη εὐλόγησεν αὐτὸν
αὐτῷ. ἐξίωτο γὰρ ἀγάπης τῆς ἄνωθεν ὁ πρωτότοκος Ἰσραήλ, ὅτε τὸ ἔννο-
μον πολιτείας τὴν καθαρότητα τοῖς ὑπὸ νόμον πόνοις προσφυῶς ὥσ-
περ τινὰ προσκομίζει τῷ θεῷ, γεγόνασι γὰρ ἅγιοι καὶ ἐν Ἰσραήλ, ἀκριβεῖς
τε καὶ νομοφύλακες. τοιγαροῦν ὁ προφήτης Ἡσαΐας, ταλανίζει μὲν ὡς πε-
πορνευμένην τὴν Ἱερουσαλήμ, ἔφη δέ, ὅτι δικαιοσύνη κατεκοιμήθη ἐν
αὐτῇ, τουτέστιν ἀναπαύεται καθάπερ, λαβεῖν τε ἐν αὐτῇ γε-
νέσθαι πολλοὺς τῆς ἐννόμου πολιτείας ἀνημμένους τὰ αἰσχρότατα. πλὴν
οὐκ ἐν δόξῃ τῇ παρὰ θεῷ πρωτότοκος ὢν ὁ Ἰσραήλ, πλὴν οὐ μέχρι παν-
τὸς διετέλεσε, τοῖς ἑαυτοῦ πρεσβείοις ἀπονεμηθεῖσαν τιμήν,
παρακεχώρηκε δ' ὥσπερ τῷ νέῳ καὶ καθάπερ ἰουλιαίῳ λαῷ, τουτέστι
τοῖς ἐξ ἐθνῶν τὰ πρωτοτόκια, πολλὴν ἀποτίνουσι τοῖς τὰ σαρ-
κὸς τοῦ κόσμου. καὶ γοῦν ὡς ἐν ταῖς εὐαγγελικαῖς ἀναγινώσκεται πα-
ραβολαῖς, ἐποίει μὲν γάμους ὁ βασιλεὺς τῷ υἱῷ αὐτοῦ, εἶτα περιῆλθον
οἱ δειπνοκλήτορες τοῖς δειπνοῦσιν ἀπαγγέλλοντες τὰ παρὰ αὐτοῦ, του-
τέστιν ἰδοὺ τὸ ἄριστόν μου ἡτοίμασα, οἱ ταῦροί μου καὶ τὰ σιτιστὰ τε-
θυμένα, καὶ πάντα ἕτοιμα, δεῦτε εἰς τοὺς γάμους, οἱ δ' οὐκ ἤθελον ἐλ-

Psal. 26. B.

Vita aeterna

Esaias.

Parabola Luc. 14. D.

Locus Evangelii

θεῖόν φησιν, ἀλλ' οὐχ ἑκάστῳ τῶν ἄλλοις τὸ δοκοῦν, ὅτι γὰρ ἔφασκε
τιμιώτατα βρώματα, ἤγουν βεβηλωμένος, ὁ δὲ ἀγροῖκος τοῦ δὲ
ἔλαβεν. ὁ γὰρ οὕτως ὅπως μεμένηκεν τὸν ἐπὶ τῶν προσ-
καίρων καὶ σαρκικῶν ἀπόλαυσιν τῶν ... τὰς ἐξ ... προτεθει-
κότες, μονονουχὶ δὲ καὶ ἑτέροις τὰ πρωτοτόκια προέντες ἡμῖν;
αὐτοῖς κέκληνται γὰρ εὐθὺς οἱ ἐξ ἐθνῶν πιστεύσαντες, καὶ τὴν τῷ
Ἰσραὴλ ὀφειλομένην ἀποκεκληρώκασι δόξαν, τὸ μὲν διὰ καὶ εὐλογίαν
διὰ τὸ ἑτοίμως εἰς ὑπακοὴν καὶ τελείαν εὐσταλὲς τὸ διεσχηματισμένον
εἰς γε τὸ χρεῖον πληροῦν τὰ ἀνδάνοντα τῷ θεῷ. γένοιτο δ' ἂν ἡμῖν τοῦ

David psal. 9. G.

τούτου μάρτυς ὁ θεσπέσιος Δαβὶδ οὕτω λέγων περὶ αὐτῶν· τὴν ἐπιθυ-
μίαν τῶν πενήτων εἰσήκουσας κύριε, τὴν ἑτοιμασίαν τῆς καρδίας αὐτῶν
προσέσχε τὸ οὖς σου. ἑτοιμότεροι γὰρ ἀεί πως εἰς ὑπακοὴν ὁ ἐν
πίστει λαός. καίτοι τῶν ἐξ Ἰσραὴλ τὴν ἐν νόμῳ παίδευσιν προπεπλου-
τηκότων, ἀλλ' εἰ καὶ τῶν θείων μαθημάτων καθυστεροῦσα τὴν πτω-
χείαν τῶν ἐθνῶν ἡ πληθύς, ἀλλ' εὐπειθεστάτη γέγονεν εἰς πίστιν, καὶ
τοῖς διὰ Χριστοῦ θεσπίσμασιν ὡς ὀξὺ τῶν ἀγαθῶν τὸ οὖς, διὰ τῆς αὐτοῦ

Locus Ps

μαρτυρεῖ φωνῆς, ἔφη γάρ που διὰ τοῦ ψάλλοντος λέγων· λαὸς ὃν
οὐκ ἔγνων ἐδούλευσέ μοι, εἰς ἀκοὴν ὠτίου ὑπήκουσέ μου. περὶ
δέ γε τοῦ Ἰσραὴλ ὡς ἤδη πεσόντος εἰς ἀλλοτρίωσιν, τὸ ὀρθοποδεῖν μη-
δ' οὐκ ἀξιοῦντος ἔτι, πεπηρωμένου δ' ὥσπερ τῆς διανοίας τὸ κάλλος

Psal. 17. G.

ἀλλότριοι

φησίν· υἱοὶ ἐψεύσαντό μοι. υἱοὶ ἀλλότριοι ἐπαλαιώθησαν, καὶ ἐχώλαναν
ἀπὸ τῶν τρίβων αὐτῶν. τρίβοι μὲν γὰρ ὀρθαί τε καὶ ἀπλανεῖς ἐπὶ Χριστὸν
ἀποφέρουσαι, ἡ διὰ νόμου παίδευσις, ἡ προφητῶν ἁγίων προ-
αγόρευσις. ἐπειδὴ δ' εἰς τὸν διὰ νόμου καὶ προφητῶν κατηντήκασι
τέλος, τουτέστι Χριστόν, ἐχώλαναν ἐξ ἀσυνεσίας, οὐκ ἐξ ἰσχυροῦς διανοίας
ἐμπεριπατοῦντες αὐτῷ, τὸ θανάτῳ περιβαλεῖν τολμήσαντες τὸν ἀρ-
χηγὸν τῆς ζωῆς. ὅτε τοίνυν ὁ νέος τε καὶ ἐν πίστει λαὸς τὴν τῷ Ἰσραὴλ ὀφει-
λομένην εὐλογίαν ἥρπασεν ... ἐκπεπλήσσεται ... γινόμενος εἰς χεῖρα τὸ

λιν τοῖς θείοις ὑπείκειν νόμοις, καὶ τοῦ θεοῦ ἀρεσκὸν πρεσβεύουσιν,
γενέσθαι παρ' αὐτοῦ. γηράσαντος δὲ μετὰ ταῦτα τοῦ Ἰσαάκ, καὶ ἀμβλυνθει-
σῶν οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ τοῦ ὁρᾶν, καὶ ἐκάλεσεν Ἠσαῦ τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν
πρεσβύτερον καὶ εἶπεν αὐτῷ, υἱέ μου, καὶ εἶπεν, ἰδοὺ ἐγώ, καὶ εἶπεν, ἰδοὺ
ἐγὼ γεγήρακα, καὶ οὐκ οἶδα τὴν ἡμέραν τῆς τελευτῆς μου, νῦν οὖν λάβε
τὸ σκεῦός σου, τήν τε φαρέτραν καὶ τὸ τόξον καὶ ἔξελθε εἰς τὸ πεδίον καὶ θήρευ-
σόν μοι θήραν, καὶ ποίησόν μοι ἐδέσματα ὡς φιλῶ ἐγώ, καὶ εἰσένεγκέ μοι
ἵνα φάγω, ὅπως εὐλογήσῃ σε ἡ ψυχή μου πρὶν ἀποθανεῖν με. ταῦτα μὲν
οὖν ἔφη πρὸς τὸν Ἠσαῦ ὁ πατήρ, ὁ δὲ παραχρῆμα πρὸς ἐπὶ τὴν θήραν καθορ-
θώσας πόνους τῆς ἄγρας ἀπῄει, καὶ κυνηγεσίων ἐπεμελεῖτο. καὶ μετὰ
τοῦτο, πείθει Ῥεβέκκα τὸν Ἰακώβ, φθάσαντα τὸν Ἠσαῦ, τὸ μὲν καὶ ἁρπά-
σαι τὴν εὐλογίαν, ὁ δὲ τοῦτο δεδιώς, ἐδεδίει μὴ ἐξαρχῆς, τῆς κατηγορούσης
δὲ μητρός, δύο μὲν ἐξ αἰγῶν ἐρίφους εἰσφέρει καλούς τε καὶ ἁπαλούς,
καὶ ὀψοποιίας ὕλην, περιθεὶς δὲ τοῖς ὤμοις τὰ δέρματα, καὶ τὴν δειρὴν
τά τε γυμνὰ καθυπερκαλυπτόμενος, ἀπομιμεῖται καλῶς τὴν Ἠσαῦ δασύτητα,
καὶ τὸ ἄλλο χεῖρας δείξας, ὡς ἂν διαπταίσῃ τὰς τοῦ πρέσβεως χεῖρας εἰ ἐπα-
φῶτο μόνον. εἶτα τὸ ὄψον εἰς χεῖρας λαβών, εἰσέρχεται πρὸς τὸν πατέρα, καὶ
δὴ καὶ ἔφασκε, πάτερ, ὁ δὲ εἶπεν, ἰδοὺ ἐγώ, τίς εἶ σύ, τέκνον, καὶ εἶπεν Ἰα- Genes. 27. c.
κὼβ τῷ πατρί, ἐγὼ Ἠσαῦ ὁ πρωτότοκός σου, καθὰ ἐλάλησάς μοι ἐποίησα,
ἀναστὰς κάθισον καὶ φάγε τῆς θήρας μου ὅπως εὐλογήσῃ με ἡ ψυχή σου.
ἐπειδὴ δὲ καλῶς ἐδόκει ὁ πρεσβύτης τὸ προσκομισθέν, ἔφη πρὸς τὸ μει-
ράκιον, ἐγγίσόν μοι τέκνον, ἐπεὶ δὲ ἐγγίσας ἐφίλησεν αὐτόν, καὶ
ὠσφράνθη τῆς ὀσμῆς τῶν ἱματίων αὐτοῦ, καὶ εὐλόγησεν αὐτὸν καὶ εἶπεν
αὐτῷ, ἰδοὺ ὀσμὴ τοῦ υἱοῦ μου ὡς ὀσμὴ ἀγροῦ πλήρους ὃν εὐλόγησε κύριος,
καὶ δῴη σοι κύριος ἀπὸ τῆς δρόσου τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἀπὸ τῆς πιότητος τῆς γῆς πλῆ-
θος σίτου καὶ οἴνου, καὶ δουλευσάτωσάν σοι ἔθνη, καὶ προσκυνησάτωσάν
σοι ἄρχοντες, καὶ γίνου κύριος τοῦ ἀδελφοῦ σου, καὶ προσκυνήσουσί σοι οἱ υἱοὶ τοῦ
πατρός σου, ὁ καταρώμενός σε ἐπικατάρατος, ὁ δὲ εὐλογῶν σε εὐλογη-

(c) Real Academia de la Historia

De Esau et Iacob.

μένος· οὐκ οὔπω ἀποκεκρύφθαι τὸν Ἰακὼβ τὴν παρὰ τοῦ πατρὸς εὐ-
λογίαν. εἶτα δεινῶς ἐξάρχων καὶ τὴν ἐρήμην θήσεται ἐλθὼν ὁ Ἠσαῦ,
προσκομίσας δὲ τὴν θήραν, πικρὸς ἦν τότε, καὶ τεταραγμένος ἐσκυθρώπαζε,
ἤκουσε γὰρ λέγοντος· ἐλθὼν ὁ ἀδελφός σου μετὰ δόλου ἔλαβε τὴν εὐ-
λογίαν σου. οὐκ ἀνακραυγάζει δὲ λέγων· μὴ εὐλογία μία ἐστί σοι πάτερ;
εὐλόγησον δὴ κἀμέ. ἔφη πάλιν ὁ Ἰσαάκ· ἰδοὺ ἀπὸ τῆς πιότητος τῆς γῆς
ἔσται ἡ κατοίκησίς σου, καὶ ἀπὸ τῆς δρόσου τοῦ οὐρανοῦ ἄνωθεν, καὶ ἐπὶ
τῇ μαχαίρᾳ σου ζήσῃ, καὶ τῷ ἀδελφῷ σου δουλεύσεις. ἔσται δὲ ἡνίκα
ἐὰν καθέλῃς καὶ ἐκλύσῃς τὸν ζυγὸν αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ τραχήλου σου.
τὸ μὲν οὖν τῆς ἱστορίας συντετμηκότες πλάτος, ὡς ἐν ὀλίγοις κομιδῆ
τοῖς ἐνθυμουμένοις εὖ μάλα προσθεῖναι ἤκαμεν, λέξομεν δὲ ὑπολαμβά-
νω τοῖς ἀληθῶς γεγονόσιν ἐφαρμόζειν ἐπεικῶς. φαμὲν οὖν, ὅτι τε
πρό γε τῶν ἄλλων τῶν ἐν πίστει φαμὲν καὶ ἐν Χριστῷ κεκλημένων ὁ Ἰσρα-
ὴλ ἐνετέλλετο ὁ τῶν ὅλων δεσπότης καὶ πατὴρ, ξένιον ὡς πρῶτα λαμπρὸν
καὶ καρποὺς ἐπιεικείας τοὺς οἱονεὶ πόνων ἀγαθῶν ἐκ χρήματα προ-
κομίζειν ἐπείγεσθαι τὴν ἐνθάδε αὐτῷ πολιτείαν καὶ ζωὴν,
ἡ διὰ τῆς ἐν νόμῳ ζωῆς τοῖς πάλαι προσενήνεκται, μονονουχὶ τοῖς
τύποις ἐγκεκρυμμένη, καὶ ὡς ἐν ὑπολανθάνουσα τῷ πλάτει τοῦ γράμ-
ματος, οὐκ ἀναλωτέον μὲν τοῖς ἐθέλουσι φιλοθεαῖν διὰ τῆς ἐν τύποις
καὶ ἀκριβοῦς θεωρίας, τοῦτο δὲ μάλιστα δεῖ τὸν Ἠσαῦ θήρας ἐπιθυμεῖν
τὸν Ἰσαάκ. ἀλλὰ προσεταχθέντος μὲν κατὰ τὸ ἔθνη ὁ Ἰσραὴλ, καὶ διὰ τὸ
ὑπὸ θεὸν κατατρέχειν, ἔφη γὰρ ἐν χειροτονίᾳ συντιθεμένης τῆς ἐκκλη-
σίας, καὶ ἐν Σινᾷ ὄρει πρὸς ἐπὶ τὸ ὄρος Σινᾶ καταφοιτῶντος θεοῦ,
πάντα ὅσα εἶπε κύριος ὁ θεὸς, ποιήσομεν καὶ ἀκουσόμεθα. ἀμελήσας
δὲ λίαν καὶ διαφορεῖται διὰ τῶν προσταγμάτων, καί τοι πρόχειρος ὢν εἰς
ὑπακοὴν, ταῦτα δὲ καὶ διὰ Μωσέως ξενικοῦ, φθάνει δὲ οὕτως ὁ πλήρης
Ἰακώβ, τουτέστιν ὁ νέος καὶ ὡς ἐν πίστει λαὸς, προσκεκό-
μικε γὰρ τῷ θεῷ τὰ ζητούμενα, ἀναδυομένου τε τοῦ μέλλοντος τοῦ πρω-

Exod. 24. B.

(c) Real Academia de la Historia

τὸ ἐθνικὸν λαοῦ προκαρποφορήσει τὴν πίστιν, ἣν καὶ ἐν τάξει τροφῆς
ἡ θεία ποιεῖται φύσις. καὶ γοῦν ὁ σωτὴρ τοῖς ἁγίοις ἀποστόλοις οὕτω τὴν
τῶν σαμαρειτῶν ἐπιστροφὴν προκαθεμένην λέγων, ἐγὼ βρῶσιν ἔχω φα-
γεῖν, ἣν ὑμεῖς οὐκ οἴδατε. διαλεγομένων δὲ τὸ εἰρημένον, ἐμὸν βρῶμά Ioan. 4. D. e.
ἐστι φησίν, ἵνα ποιῶ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με, καὶ τελειώσω αὐτοῦ
τὸ ἔργον. ὅτι δὲ ἔμελλεν ἐνδιατρίβειν μετὰ τοὺς ἐξ ἰσραὴλ τὰ ἔθνη εἰς ὑπόληψιν,
οὐκ ἐξαγομένου πρὸς πᾶσαν αὐτοῖς τοῦ προστάγματος, ἐδήλωσε δὲ τὰ
ἔθνη παντελῶς οὐδὲ ὁ ὑπέχει τὸ χεῖρα πιστεύει ὁ κενὸς [illegible]
τοῦ λυτρωτοῦ, καὶ [illegible] ταῖς εἰς [illegible] ἀγαθῶν
εὐπειθείαις, διὰ τῆς παραβολῆς ἡμᾶς εἰς ἔνδειξιν ἄγει, ἔφη γὰρ οὕτως.
ἄνθρωπος εἶχε τέκνα δύο, καὶ προσελθὼν τῷ πρώτῳ εἶπε, τέκνον ὕπαγε Mat. 21. C.
σήμερον ἐργάζου ἐν τῷ ἀμπελῶνί μου, ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν, οὐ θέλω,
ὕστερον δὲ μεταμεληθεὶς ἀπῆλθε. προσελθὼν δὲ τῷ ἑτέρῳ εἶπεν ὡ-
σαύτως, ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν, ἐγὼ κύριε, καὶ οὐκ ἀπῆλθε, τίς ἐκ τῶν
δύο ἐποίησε τὸ θέλημα τοῦ πατρός, ὁ ἀπελθὼν εἰς τὸν ἀμπελῶνα δηλονότι,
καί τοι βραχὺ μεταξὺ [illegible] ὀκνεῖν ἀναπείθοντος τὸ
ὑπακούειν. θεασάμεθα οὖν ἐνθένδε, πρῶτον [illegible]
ἰόντα τὸν ἠσαῦ, καὶ τοῦτο δεῖν ὑπισχνούμενον, φθάνοντα δὲ τὸν ἰακώβ,
καίτοι τοῦτο δεῖν ἐν ἀρχαῖς ἀρνούμενον, [illegible] τοῦ
τοῦ πατρός. οὕτω καὶ ὁ νέος λαὸς ἁρπάζει τὴν εὐλογίαν, μονονουχὶ κα-
τάπλεων ἔχων τῆς ἰουδαϊκῆς πολιτείας τὸ σχῆμα, καθάπερ ἀμέλει
καὶ ἰακὼβ τὴν ἠσαῦ στολὴν [illegible] τοῖς [illegible] δέρμασιν ἀπεμι-
μεῖτο σαφῶς, ἀλλ᾽ ἤκουε τοῦ πατρὸς ἀνακεκραγότος, ἡ μὲν φωνὴ,
φωνὴ ἰακώβ. αἱ δὲ χεῖρες, χεῖρες ἠσαῦ. ἵνα δὴ [illegible] ἔφαρ- Genes. 27. D.
μόζωμεν αὐτοῖς ἐν πίστει λαοῖς τὸ καὶ ἐν εἴδει γεγενῆσθαι, καὶ ὡς ἐν μι-
μήματι τῆς ἰουδαϊκῆς πολιτείας τὸ καὶ ἐκεῖνον ἔχειν [illegible] τὴν
φωνήν. οὐκοῦν ἐκεῖνο φαμέν, ὡς ἔστιν ἀεὶ [illegible] ταῖς θείαις γραφαῖς
ἔργου καὶ κατορθωμάτων τῆς πρακτικῆς ἐνεργείας σημεῖον χείρ.

(c) Real Academia de la Historia

ὅτ' οὖν ἥκειν εἰς ἐνεργείας ταῦτα καὶ πόθον τὰ κατορθώματα, καὶ αὐτοὶ πληροῦσι τὸν νόμον οἱ ἐν Χριστῷ νοητῶς τε καὶ πνευματικῶς ἐνεργούμενοι, καὶ εἰς ὀσμὴν εὐωδίας ἑαυτοὺς προσκομίζοντες τῷ θεῷ καὶ πατρί. καὶ γοῦν ὁ Χριστὸς διαρρήδην νόμους ἡμῖν λειτουργικοὺς δὲ ἀγγελικούς,

Mat. 5. B.

μὴ νομίσητε φησὶν ὅτι ἦλθον καταλῦσαι τὸν νόμον ἢ τοὺς προφήτας, οὐκ ἦλθον καταλῦσαι τὸν νόμον, ἀλλὰ πληρῶσαι. ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν, ἕως ἂν παρέλθῃ ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ, ἰῶτα ἓν ἢ μία κεραία οὐ μὴ παρέλθῃ ἀπὸ τοῦ νόμου, ἕως ἂν πάντα γένηται. σκοπεῖτε οὖν ὅπως ἀποπληροῦσι τὸν νόμον οἱ ἐν Χριστῷ, τὴν ἐν πνεύματι λατρείαν τῆς σαρκικῆς εἰσδεχόμενοι, εἰσερχόμενοι δὲ καὶ εἰς τὴν κατάπαυσιν τοῦ Χριστοῦ, καὶ ἐν Χριστῷ σαββατίζοντες, τὸν ἐν κρυπτῷ καὶ ἀληθῶς ἐνδεικνύντες Ἰουδαῖον; τοῦτο οἶμαι ἐστὶ τὸ τὰς χεῖρας ἔχειν Ἠσαῦ, πλὴν ἀλλὰ παρ' αὐτὸ τὴν φωνήν· οὐ γὰρ τῆς Ἰουδαίων ἀσυνε[illegible] γλωττίμης ἀποκεχρήμεθα, οὔτε μὴν τὸ αὐτὸ σχῆμα ἡμᾶς δεσπότην ἀρνούμενοι δυσφημεῖν εἰθίσμεθα, τὴν δοξολογίαν δὲ μᾶλλον τῷ θεῷ καὶ πατρὶ τὸν υἱὸν καὶ κύριον, καὶ σέβας καὶ λυτρωτὴν ὀνομάζομεν. ἄξιον δ' οἶμαι καὶ τὴν ἐπ' ἀμφοῖν εὐλογίας τὴν δύναμιν πολυπραγμονοῦντας, ὡς ἐν τῷ εἰς νοῦν ἥκειν εἰπεῖν. ἔσται γὰρ αὐτοῖς ἐντυγχάνουσι πρὸς ὠφέλειαν τὸ χρῆμα. ἔφη τοίνυν ὁ μα-

Genes. 27. D.

Benedictio Isaac qua benedixit Iacob.

κάριος Ἰσαάκ, ἐπὶ μὲν τοῦ Ἰακώβ, ἰδοὺ ὀσμὴ τοῦ υἱοῦ μου ὡς ὀσμὴ ἀγροῦ πλήρους ὃν εὐλόγησε κύριος, καὶ δῴη σοι κύριος ἀπὸ τῆς δρόσου τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἀπὸ τῆς πιότητος τῆς γῆς, πλῆθος σίτου καὶ οἴνου, καὶ δουλευσάτωσάν σοι ἔθνη, καὶ προσκυνησάτωσάν σοι ἄρχοντες, καὶ γίνου κύριος τοῦ ἀδελφοῦ σου, καὶ προσκυνήσουσί σοι οἱ υἱοὶ τοῦ πατρός σου, ὁ καταρώμενός σε ἐπικατάρατος, καὶ ὁ εὐλογῶν σε εὐλογημένος. μέμικται πως ἐν τούτοις τῇ ἱστορίᾳ ὁ λόγος, καὶ διὰ δυοῖν προσώπων ἔρχεται πρὸς ἡμᾶς τὸ ἀληθές, τὸ διὰ πραγμάτων αὐτῶν μεμαρτυρημένον. ἀποκεκλήρωται μὲν γὰρ οὐχὶ δήπου πάντως ἐν Ἰακώβ, ἀλλὰ

καὶ ἐν Χριστῷ τὰ τοιάδε, καὶ ἐν τοῖς ἐκ πίστεως δεδικαιωμένοις, οἳ καὶ τέκνα γεγόνασι κατ᾽ ἐπαγγελίαν ἐν Ἰσαάκ. ἁρμόσει δ᾽ ὅμως τὸ τῆς προφητείας ὄνομα καὶ λαῷ τῷ νέῳ, καὶ αὐτῷ τῷ Χριστῷ, ὅς ἐστιν ἀρχὴ καὶ ἡγούμενος, λελόγισται δὲ καὶ εἰς δεύτερον Ἀδάμ, καὶ οἷα τις ὡς ἀπὸ τῆς ἀνθρωπότητος ἀναφυεῖσα ῥίζα. καινὴ γὰρ κτίσις τὰ ἐν Χριστῷ, καὶ ἀνακεκαινίσμεθα ἐν αὐτῷ πρὸς ἁγιασμὸν καὶ ἀφθαρσίαν καὶ ζωήν. σημαίνει δ᾽ οἶμαι τῆς εὐλογίας ὁ λόγος τὴν ἐν Χριστῷ καὶ πνευματικὴν εὐωδίαν, οἷον ἀγροῦ κατηγλαϊσμένου διηνθισμένου καλοῖς καὶ πολλοῖς τοῖς ἐξ ἐαρινῶν ἀνθέων ἥδιστος ὀσμήν. οὕτω γὰρ ἡμῖν ἑαυτὸν ἐν τῷ ᾄσματι τῶν ᾀσμάτων ὀνομάζων ὁ Χριστὸς λέγων, ἐγὼ ἄνθος τοῦ πεδίου, κρίνον τῶν κοιλάδων. κρίνον γὰρ ἦν καὶ ἔδοξεν ἐκ γῆς ἀναφὺς διὰ τὸ ἀνθρώπινον, πλὴν οὐκ εἰδὼς ἁμαρτίαν, θεοπρεπεστάτην δὲ μᾶλλον τὴν ἀνὰ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην τὴν ἐκ τῶν κατορθωμάτων εὐωδίαν ἱείς. ἀγρῷ τοιγαροῦν εὐλογημένῳ παρὰ τοῦ θεοῦ παρεικάζεται, καὶ σφόδρα εἰκότως, ἐπείπερ ὀσμή ἐστι τῆς γνώσεως τοῦ θεοῦ καὶ πατρός. ἔφη γὰρ ὧδέ πη λέγων ὁ θεσπέσιος Παῦλος· τῷ δὲ θεῷ χάρις, τῷ πάντοτε θριαμβεύοντι ἡμᾶς ἐν τῷ Χριστῷ, καὶ τὴν ὀσμὴν τῆς γνώσεως αὐτοῦ φανεροῦντι δι᾽ ἡμῶν. ἐφανεροῦτο δὲ διὰ τῶν ἁγίων ἀποστόλων ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ὡς ὀσμὴ τῆς γνώσεως τοῦ θεοῦ καὶ πατρός. εἰ γὰρ ἐγνωκότες τὸν υἱόν, ἐγνώκαμεν πάντως καὶ τὸν πατέρα διὰ τὸ τῆς φύσεως ταυτόν, καὶ κατὰ πᾶν ὁμοίωσιν ἴσως καὶ ἀπαραλλάκτως ἔχον. ἁρμόσει μὲν οὖν τὰ τοιάδε Χριστῷ. πρέποι δ᾽ ἂν εἰκότως καὶ λαῷ τῷ νέῳ, τὸ δοῦναι αὐτοῖς ἀπὸ τῆς δρόσου τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἀπὸ τῆς πιότητος τῆς γῆς, καὶ πλῆθος σίτου καὶ οἴνου. ὁ γὰρ οὐρανοῦ μὲν δρόσος, γῆς δὲ πιότης, τουτέστιν ὁ ἐκ θεοῦ πατρὸς λόγος, ἡμῖν δέδοται κατὰ μέθεξιν δηλονότι τὴν διὰ πνεύματος, καὶ θείας μὲν φύσεως δι᾽ αὐτοῦ γεγόναμεν κοινωνοί, ἐσχήκαμεν δὲ πλῆθος σίτου καὶ οἴνου, τουτέστιν ἰσχύος καὶ μέθης καὶ εὐφροσύνης, εἴπερ ἀληθὴς ὁ λόγος ὁ λέγων, ἄρτος στηρίζει καρδίαν ἀνθρώπου, καὶ οἶνος εὐφραίνει. ἰσχύος οὖν ἔσται τῆς νοητῆς καὶ ἐν πνευματικοῖς

Καινὴ κτίσις τὰ ἐν Χριστῷ.

Cantic. 2. A.

Paulus. 2. cor. 2. D.

Psal. 103. B.

ecclia. 40. C.

(c) Real Academia de la Historia

Explanatur his omnibus Benedictio Isaac qua benedixit Iacob.

ὁ ἄρτος, ὁ εὐφραίνων ὁ οἶνος, δέδοται δὲ ταῦτα τοῖς ἐν Χριστῷ δι᾽ αὐτοῦ. πῶς δὲ τίνα τρόπον; ἰσχυροὶ γεγόναμεν εἰς εὐσέβειαν, καὶ ἀμετακίνητοι τρόπον τινὰ, τὰ ὀρθὰ φρονεῖν εἰδότες, καὶ ἀκατασείστως ἐρηρεισμένοι, ἐλάβομεν γὰρ ἐξουσίαν πατεῖν ἐπάνω ὄφεων καὶ σκορπίων, καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ, τοῦτο δὴ καὶ ἔστι τὸ πλῆθος σίτου. ἀλλὰ καὶ οἴνου πάλιν ἐλάβομεν. τῇ γὰρ ἐλπίδι χαίρομεν καὶ ἐσμὲν εὐφραινόμενοι καὶ τεθελγμένοι, προσδοκῶμεν γὰρ τὰς ἄνω μονάς, τὴν ἐν ἀφθαρσίᾳ ζωήν, τὸ μακραίωνα βίον, τὸ αὐτῷ συμβασιλεῦσαι Χριστῷ. εἰρήσθω δὲ καὶ ἐφ᾽ ἡμῖν τὰ βιαστά, καλεῖ γὰρ εἰς τοῦτο τὸ εἰκὸς ὁ λόγος. εἶτα μετοχετεύεται τῆς εὐλογίας ἡ δύναμις ἐπ᾽ αὐτὸν αὖθις τὸν Ἐμμανουήλ· δουλευσάτωσαν γάρ σοι ἔθνη, φησί, καὶ προσκυνησάτωσάν σοι ἄρχοντες, καὶ γίνου κύριος τοῦ ἀδελφοῦ σου. κεχρημάτικε μὲν γὰρ πρωτότοκος ὁ Ἐμμανουήλ, ὅτε γέγονε καθ᾽ ἡμᾶς καὶ ἐν πολλοῖς ἀδελφοῖς, ἀλλ᾽ οὐχὶ ταύτης ἕνεκα τῆς αἰτίας ἀπολιμπάνεσθαι τοῦ καὶ θεὸς εἶναι φυσικῶς, προσκυνοῦμεν γὰρ ὡς δεσπότην, ὡς κύριον εἰδότες ὡς θεὸν τὸν εἰς ἀδελφότητα κεκλημένον διὰ τὴν χάριν. τίς γὰρ ἐν νεφέλαις φησὶν ἰσωθήσεται τῷ κυρίῳ; καὶ τίς ὁμοιωθήσεται αὐτῷ ἐν υἱοῖς θεοῦ; κεκυρίευκε τοίνυν ὡς θεὸς τῶν εἰς ἀδελφότητα προσκεκλημένων ὁ Ἐμμανουήλ, καὶ αὐτῷ κάμψει πᾶν γόνυ ἐπουρανίων καὶ ἐπιγείων καὶ καταχθονίων, καὶ πᾶσα γλῶσσα ἐξομολογήσεται, ὅτι κύριος Ἰησοῦς Χριστός, εἰς δόξαν θεοῦ πατρός. καὶ ὁ καταρώμενος μὲν ἐπικατάρατος, ὁ δὲ εὐλογῶν εὐλογημένος. καὶ ἐναργὴς ὁ λόγος, ὑπέσχον γὰρ καὶ δίκας οἱ δυσφημοῦντες αὐτόν, μέτοχοι δὲ τῶν ἄνωθεν καὶ παρὰ θεοῦ χαρισμάτων οἱ εὐλογοῦντες, τουτέστιν οἱ τὴν θείαν αὐτοῦ δόξαν καταγγέλλοντες. αὕτη μὲν οὖν ἡ τοῦ Ἰακὼβ εὐλογία, τὴν ἀναφορὰν τῆς δυνάμεως ἐπ᾽ αὐτὸν ἔχουσα τὸν Ἐμμανουήλ, καὶ τοὺς ἐν πίστει δεδικαιωμένους. ἴδωμεν δὲ καὶ τὴν ἄλλην, τουτέστι τὴν ἐπὶ τῷ πρωτοτόκῳ γεγενημένην, δῆλον δὲ ὅτι τῷ Ἠσαῦ, οὐ

Luc. 10. C.

εἶναι.

Psal. 88. B.

Philip. 2. B.

(c) Real Academia de la Historia

Explanat benedictio Isaac qua benedixit Esau.

καὶ εἰς τύπον ὁ Ἡσαῦ. ἰδοὺ γάρ φησιν ἀπὸ τῆς πιότητος τῆς γῆς ἔσται ἡ κατοίκησίς σου, καὶ ἀπὸ τῆς δρόσου τοῦ οὐρανοῦ ἄνωθεν, καὶ ἐπὶ τῇ μαχαίρᾳ σου ζήσῃ, καὶ τῷ ἀδελφῷ σου δουλεύσεις, ἔσται δὲ ἡνίκα ἂν καθέλῃς καὶ ἐκλύσῃς τὸν ζυγὸν αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ τραχήλου σου. δέδοται γὰρ εὐλογία τῷ Ἰσραὴλ ὁ διὰ Μωσέως νόμος, γῆ γὰρ ὁ λόγος διακονηθεὶς δι' ἀγγέλων. ὅτι γὰρ αὐτὸς ἐλάλει τοῖς ἀρχαιοτέροις, πιστώσεται γράφων ὁ σοφώτατος Παῦλος. πολυμερῶς καὶ πολυτρόπως πάλαι ὁ θεὸς λαλήσας τοῖς πατράσιν, ἐν τοῖς προφήταις ἐπ' ἐσχάτου τῶν ἡμερῶν τούτων ἐλάλησεν ἡμῖν ἐν υἱῷ. ἰδίους δὲ λόγους τοὺς νόμου καὶ αὐτὸς ὁ σωτὴρ καλεῖ, διεξελέγων. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἕως ἂν παρέλθῃ ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ, ἰῶτα ἓν ἢ μία κεραία οὐ μὴ παρέλθῃ, ἕως ἂν πάντα γένηται. ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρελεύσονται, οἱ δὲ λόγοι μου οὐ μὴ παρέλθωσιν. ἐπεὶ τοίνυν ἐστὶν ἀληθές, ὅτι γῆ λόγος ἦν καὶ ὁ δι' ἀγγέλων νόμος, ἐν τάξει γέγονεν εὐλογίας τῷ Ἰσραήλ, γῆν δὲ εἶναι τὴν οὐρανοῦ δρόσον καὶ γῆς νοῶμεν πιότητα. ἀνατέλλει γὰρ ὥσπερ ἐκ τῶν ἀγγέλων πληθὺς ταῖς ἄνωθεν καὶ πηγαῖς καταρδομένη δρόσοις, οὕτω καὶ πιότης ἡ γῆ ἐντρυφῶσα τοῖς νοητοῖς ὕδασι εἰς καρποφορίαν πνευματικήν. ἀλλ' ἡμεῖς μὲν οἱ ἐν Χριστῷ διὰ πίστεως ἄρτῳ τε καὶ οἴνῳ πεπλουτήκαμεν, ἀμέτοχος δὲ τούτων ὁ Ἰσραήλ. οὐ γὰρ ἐπενήνοχεν τοῦ τε ταῖς εὐλογίαις Ἡσαῦ. ἀμέτοχοι δὲ καὶ ἐσχάτως οἱ τάλανες Ἰουδαῖοι τῆς μυστικῆς εὐλογίας, ἐπεὶ μηδὲ τοῦ τελέσαι τὴν κατὰ νόμον λατρείαν, τεθέρηται δὲ μᾶλλον τοῖς ἐν Χριστῷ καὶ ἐν πιστιλαοῖς. καὶ ἡμεῖς μὲν ἐν εἰρήνῃ διὰ Χριστόν, ἐν πολέμοις δὲ ὁ Ἰσραήλ. καὶ κεκληρονομήκαμεν ἀμφοτέρως τῆς ἐπαγγελίας τὴν γῆν, τύπον ἔχουσαν τῆς ἄνω καὶ νοητῆς, ἧς καὶ αὐτὸς ὁ σωτὴρ ἐμέμνητο λέγων, μακάριοι οἱ πραεῖς, ὅτι αὐτοὶ κληρονομήσουσι τὴν γῆν. καὶ ἡμεῖς ἐν τέκνοις διὰ λαοῦ θεοῦ πίστεως, καὶ ὡς καὶ ἡμᾶς τε καὶ ἀδελφοὺς πεποιήμεθα Χριστῷ, καλοῦ καὶ ἐθελοδούλου ποιούμενοι τὴν ὑποταγήν. ὑπέζευκται δὲ ἄνω πάλιν ὁ Ἰσραήλ, καὶ τοῖς Μωσέως καθίζησαι νόμοις, θανάτου ὑπομένων

Genes. 27. f.

Paulus ad Hebr. 1. A.

Mat. 5. B. C. — Locus Evangelij

Xs

Mat. 5. A.

(c) Real Academia de la Historia

τὴν ἐπὶ ταῖς παραβάσεσι δίκην. ἤκουε γὰρ ὁ Ἠσαῦ, καὶ τῷ ἀδελφῷ σου
δουλεύσεις, τουτέστιν ὑποταγήσῃ τῷ Ἰσραὴλ καὶ τῷ κατὰ σάρκα φυσι-
κῶς δὲ καὶ καθ' ἡμᾶς ὁ Μωϋσῆς, οὐδὲν ἔχων τὸ πλεονεκτοῦν ἧκεν
ὑπεῖκε εἰς τὸν φιλανθρωπότατον λόγον. καίτοι γὰρ ὢν ὁ πάντων δεσπότης λαοῦ
ἐκάλει Μωσέως τὸν Ἰσραὴλ, μεμορφωμένος γὰρ κατὰ τὴν ἔρημον,
3. Reg. 8. f. — εἶτα πρὸς Μωϋσέα φησί, βάδιζε, κατάβηθι φησὶ τὸ τάχος ἐντεῦθεν,
ἠνόμησε γὰρ ὁ λαός σου, οὓς ἐξήγαγες ἐκ γῆς Αἰγύπτου. Παῦλος δὲ
οὕτω ὁ θεσπέσιος καὶ αὐτὸς ἀνατίθησι τῷ μακαρίῳ Μωσεῖ τὸ ἐν γράμ-
Paulus 1. Tim. 5. c. — ματι νόμον, ἔφη γὰρ οὕτως. ἀθετήσας τις νόμον Μωσέως, χωρὶς οἰ-
κτιρμῶν ἐπὶ δυσὶν ἢ τρισὶ μάρτυσιν ἀποθνήσκει. ὅτι δὲ ἔμελλεν ὁ
Ἰσραὴλ τὸν διὰ τοῦ πανσόφου Μωσέως ἀποσείεσθαι ζυγὸν καλοῦντος αὐτὸν
τοῦ Χριστοῦ πρὸς τὴν διὰ πίστεως χάριν, προαναμεμήνυκεν εἰπών,
Genes. 27. f. — ἔσται δὲ ἡνίκα ἐὰν καθέλῃς καὶ ἐκλύσῃς τὸν ζυγὸν αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ τρα-
χήλου σου. ἐξελύσαντο γὰρ οἱ τραχήλων τὸν τοῦ νόμου ζυγόν, δυσφό-
ρητον ὄντα, λίαν οἱ ἐξ Ἰσραὴλ πιστεύσαντες, κεκλήθησαν γὰρ εἰς ἐλευθερίας ἀν-
ἀξίωμα διὰ τῆς πίστεως ἐν Χριστῷ. δι' οὗ καὶ
μεθ' οὗ τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ ἡ δόξα, σὺν
ἁγίῳ Πνεύματι, εἰς τοὺς αἰῶνας
τῶν αἰώνων, ἀμήν.

Γενέσεως τέλος :–

(c) Real Academia de la Historia

Τάδε ἔνεστιν ἐν τῷ τετάρτῳ βιβλίῳ:

Περὶ τοῦ Ἰακώβ:

Ἔτι περὶ τοῦ Ἰακώβ:

Περὶ τοῦ πατριάρχου Ἰακώβ:

Ἀληθές, ὅτι πάντες οἱ θέλοντες ζῆν εὐσεβῶς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, διωχθήσονται. λό α'
οὗτοι γὰρ αὐτοῖς ἀρετῶν ἐπιφθόνως διάκεινται οἱ τῆς ἀνομίας υἱοί.
τῶν σοφῶν δὲ τοῖς ὄπιας γράφει ὥσπερ λύκοι καταρρήσσουσι τὴν τῶν εὐδο-
κιμούντων ἀγαθῶν λαμπρότητα καταλογιζόμενοι, ἐλέγχεται γάρ πως
ἀεὶ ἐκ τῆς τῶν ἀμεινόνων παραθέσεως τὰ χείρω, καὶ τὰ τῷ φανερώτερον τὰ λίαν
προφερέστερα μονονουχὶ τῶν ἐλαττωμένων καταγράφει τὸ ἀκαλ-
λές. ὅθεν ἐντεῦθεν τὰ ἐκ φθόνου βέλη, τό τε ἐκ τῆς βασκανίας τοῖς
κεκινημένοις ἐν τῷ ὑφάπτειν, μανίας ἀρχὴ καὶ ἐνστάσεως ἀφορ-
μὴ κατὰ τῶν ὡς ἀρετὰς βιοῦν ᾑρημένων, οἳ καὶ εἰ γένοιντο ἐν τῷ χρόνῳ ἐν
ἀγῶσι καὶ πόνοις, ἀλλ' οὖν οὐκ ἡττῶνται εἴ γε καὶ τοῖς πολεμοῦσι
ἐλῶσι μόνοι. περιορᾷ γὰρ οὐδαμῶς ὁ τῶν ἀγώνων προστάτης τοὺς ὑπὲρ
αὐτοῦ κινδυνεύοντας, ἐξελεῖται δὲ μᾶλλον, καὶ σφόδρα ῥᾳδίως,
καὶ λαμπροτέρους ἀποφαίνει, τὰ ἐπαθλίας στεφάνους προσθεὶς τοῖς
ἱδρῶσι αὐτοῖς. τεκμήριον δὲ τοῦ λόγου καὶ ὁ θεσπέσιος Παῦλος ὧδε λέ- Paulus. 1. Cor. 10. C.
› γει γράφων· πιστὸς δὲ ὁ θεός, ὃς οὐκ ἐάσει ὑμᾶς πειρασθῆναι ὑπὲρ ὃ
› δύνασθε, ἀλλὰ ποιήσει σὺν τῷ πειρασμῷ καὶ τὴν ἔκβασιν τοῦ δύνασθαι
› ὑπενεγκεῖν. καὶ αὐτὸ δὲ διακελεύεται ἐν τῇ βίβλῳ τῶν ψαλμῶν
οἱ τοῖς ἀγῶσιν ὡμιληκότες, καὶ τοὺς ἐπὶ τοῖς διωκτοῖς πόνους διενη-
› νοχότες οὐκ ἀγεννῶς· ὅτι ἐδοκίμασας ἡμᾶς ὁ θεός, ἐπύρωσας ἡμᾶς Dauid psal. ξε. B.
› ὡς πυροῦται τὸ ἀργύριον. εἰσήγαγες ἡμᾶς εἰς τὴν παγίδα. ἔθου θλί-
› ψεις ἐπὶ τὸν νῶτον ἡμῶν. ἐπεβίβασας ἀνθρώπους ἐπὶ τὰς κεφαλὰς

(c) Real Academia de la Historia

Es. ἡμῶν. διαλάμψομεν διὰ Χριστοῦ καὶ ὑμᾶς, καὶ ἐξαστράψει ἡμᾶς εἰς ἀνα-
ψυχήν. ἀκούεις ὅπως ἤκουσα μὲν τὰ ἀδελφοὺς δοκιμάζονται διαφορὰν
ἐγνώκασι, ζήσουσι δὲ μᾶλλον, ὡς ἀμείνους ἀναδεδειγμένοι, καί-
τοι διὰ πίστεως αὐτοῖς ὑπῆρξαν ἡνωμένοι, καὶ ἐπὶ ταῖς εἰς ἄκρον φιλο-
θείαις διὰ τὸ πιστεύειν μεμαρτυρημένοι, δεδιέναι γὰρ ἔφασαν διὰ ἄ-
πιστος; ὥσπερ γὰρ εἶναι τὰ δοκιμώτατα τῶν θυμιαμάτων περὶ
πεπαρμελημένα τῶν ἐχόντων αὐτοῖς ὀσμαῖς τε ποιοῦνται τήν
ἔνδειξιν, οὕτω καὶ ὅσα ψυχὴ πεπιστευμένη τὸ ὅπου ἕνα διὰ τοῦ-
πιστεύεσθαι καὶ πονεῖν ἐναργεστέραν ποιεῖται τῶν ἐχόντων αὐτὴν πο-
λυκοινοῦς ἐρωτῆς τὴν ἐκφαίνουσι, πλὴν παρὰ παντὸς ἀξίου. ψάλλει
David psal. 33. B. μέντοι που καὶ φησὶ καὶ ὁ μακάριος Δαβίδ· ὅτι παρεμβαλεῖ ἄγγελος
κυρίου κύκλῳ τῶν φοβουμένων αὐτόν, καὶ ῥύσεται αὐτούς. αὐτὸς δὲ πάλιν
Psal. 90. C. ὁ ἐπὶ πάντων διὰ ψαλμοῦ φησίν· ὅτι ἐπ' ἐμὲ ἤλπισε, καὶ
ῥύσομαι αὐτόν. κεκράξεται πρός με, καὶ ἐπακούσομαι αὐτοῦ. μετ'
αὐτοῦ εἰμι ἐν θλίψει. ἐξελοῦμαι αὐτὸν καὶ δοξάσω αὐτόν. μακρότη-
τα ἡμερῶν ἐμπλήσω αὐτὸν καὶ δείξω αὐτῷ τὸ σωτήριόν μου. ποῖον
οὖν ἄρα ἐστὶ τὸ σωτήριον τοῦ θεοῦ καὶ πατρός, ὁ ἐξ αὐτοῦ λόγος, ὁ δι'
ἡμᾶς καὶ ὑπὲρ ἡμᾶς τὴν τοῦ δούλου μορφὴν γεγονὼς οἰκονομικῶς. οὕτως
Esaias 62. A. αὐτὸν ὠνόμαζεν ὁ προφήτης καὶ θεσπέσιος λέγων. Καὶ ὄψονται τὰ
ἔθνη τὴν δικαιοσύνην μου, καὶ βασιλεῖς τὴν δόξαν μου, τὸ δὲ σωτή-
ριόν μου ὡς λαμπὰς καυθήσεται. γέγονε γὰρ ἡμῖν δικαιοσύνη καὶ δό-
ξα παρὰ τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς ὁ υἱός, καὶ μὴν καὶ σωτήριον. δεδικαιώμεθα
γὰρ ἐν αὐτῷ, καὶ εἰς τὴν τῆς υἱοθεσίας ἀνακεκλήμεθα δόξαν. ὅτι δὲ καὶ
σεσώσμεθα τὰ τοῦ θανάτου φυγόντες δεσμὰ καὶ μεταστρέφοντες εἰς
ἀφθαρσίαν, πῶς ἂν εἴη λοιπὸν ἔτι που ἀμφίβολον. ἐπέφανε
γὰρ ἡμῖν ὡς ἐν νυκτὶ καὶ σκότῳ λαμπὰς ὁ υἱός φῶς τὸ θεῖον ταῖς
τῶν πιστευόντων ψυχαῖς ἐνιείς, τί γὰρ καὶ ἔφασκεν, ἐγώ εἰμι τὸ
φῶς τοῦ κόσμου. ὅτι τοίνυν κατὰ τὴν αὐτοῦ τοῦ σωτῆρος φωνήν, μα-

(c) Real Academia de la Historia

κάριοι οἱ δεδιωγμένοι ἕνεκεν δικαιοσύνης. καὶ ὅτι ἐν τῷ ἔχειν-
τοὺς ἐχθρούς, τὸ αὐτὸ ὑπομένοντα τὸν τῶν ὅλων θεὸν καὶ δεσπότην, ὅπερ
ἐστὶ καὶ αὐτὸ τὸ ἐπὶ γῆς μυστήριον. καὶ ἐξ αὐτῶν οὐδὲν ἧττον ἀναμά-
θοιμεν ἂν τῶν κατὰ τὸν μακάριον Ἰακώβ, πλὴν ἔμελλε δὲ ὅμως πρέ-
πειν τὰ ἐπ' αὐτῷ γεγραμμένα πρὸς ἀκριβεστέραν εἴδησιν τοῖς ἐν-
τυγχάνουσιν, ἔχει δὲ οὕτως. Καὶ ἐνεκότει Ἠσαῦ τῷ Ἰακὼβ περὶ τῆς Genes. cap. 27. f. 8
εὐλογίας ἧς εὐλόγησεν αὐτὸν ὁ πατὴρ αὐτοῦ, εἶπε δὲ Ἠσαῦ ἐν τῇ διανοίᾳ,
ἐγγισάτωσαν αἱ ἡμέραι τοῦ πένθους τοῦ πατρός μου ἵνα ἀποκτείνω Ἰα-
κὼβ τὸν ἀδελφόν μου. ἀπηγγέλη δὲ τῇ Ῥεβέκκᾳ τὰ ῥήματα Ἠσαῦ τοῦ
υἱοῦ αὐτῆς τοῦ πρεσβυτέρου, καὶ πέμψασα ἐκάλεσεν Ἰακὼβ τὸν υἱὸν
αὐτῆς τὸν νεώτερον καὶ εἶπεν αὐτῷ, ἰδοὺ Ἠσαῦ ὁ ἀδελφός σου ἀπει-
λεῖ σοι τοῦ ἀποκτεῖναί σε, νῦν οὖν τέκνον ἄκουσόν μου τῆς φωνῆς, καὶ
ἀναστὰς ἀπόδραθι εἰς τὴν Μεσοποταμίαν πρὸς Λάβαν τὸν ἀδελφόν
μου εἰς Χαρράν, καὶ οἴκησον μετ' αὐτοῦ ἡμέρας τινάς, ἕως τοῦ
ἀποστρέψαι τὸν θυμὸν καὶ τὴν ὀργὴν τοῦ ἀδελφοῦ σου, καὶ ἐπιλάθηται
ἃ πεποίηκας αὐτῷ, καὶ ἀποστείλασα μεταπέμψομαί σε ἐκεῖθεν,
μήποτε ἀτεκνωθῶ ἀπὸ τῶν δύο ὑμῶν ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ. εἶτα τῆς ἀπο-
δημίας δὴ πρόφασιν ἀφορμὴν ποιεῖται τὸν γάμον, καὶ δὴ προσελθοῦσα
τῷ Ἰσαὰκ ἔφη, προσώχθικα <u>τῷ υἱῷ μου</u> διὰ τὰς θυγατέρας τῶν υἱῶν ἴσως τῇ ζωῇ μου
Χέτ, εἰ λήψεται Ἰακὼβ γυναῖκα ἀπὸ τῶν θυγατέρων τῆς γῆς ταύτης, ἵνα
τί μοι τὸ ζῆν; ἵνα γὰρ μὴ αἰσθάνηται τῷ πατρὶ ποιοῦσα τὴν ἀποδρομὴν ὁ μα-
κάριος Ἰακώβ, λύπης δὲ καὶ ὀργῆς ἀναδειχθείη πρόξενος, εὐλό-
γως τὸ γύναιον ἀναπείθει τὸν πρεσβύτην ὑποστρέψαι τὸν υἱὸν τὴν ἀπο-
δημίαν. προσκαλεσάμενος γὰρ ὁ θεσπέσιος Ἰσαὰκ τὸν Ἰακὼβ εὐλόγησεν
αὐτόν, καὶ ἐνετείλατο αὐτῷ λέγων, οὐ λήψῃ γυναῖκα ἐκ τῶν θυγατέρων Χα-
ναάν, ἀναστὰς ἀπόδραθι εἰς τὴν Μεσοποταμίαν, εἰς τὸν οἶκον Βαθου-
ὴλ τοῦ πατρὸς τῆς μητρός σου, καὶ λάβε σεαυτῷ γυναῖκα ἐκεῖθεν ἐκ τῶν θυγα-
τέρων Λάβαν τοῦ ἀδελφοῦ τῆς μητρός σου, ὁ δὲ θεός μου εὐλογήσαι σε καὶ αὐ-

(c) Real Academia de la Historia

ξῆσαί σε καὶ πληθυνεῖ σε, καὶ ἔσῃ εἰς συναγωγὰς ἐθνῶν, καὶ δῴη σοι
τὴν εὐλογίαν Ἀβραὰμ τοῦ πατρός σου, σοὶ καὶ τῷ σπέρματί σου μετὰ σέ,
κληρονομῆσαι τὴν γῆν τῆς παροικήσεως, ἣν ἔδωκεν ὁ θεὸς τῷ Ἀβραάμ.
ὅτε μὲν οὖν ἔγνω τὰ πεπραγμένα καὶ τὰ ἐκ τῆς ἰσοτείας ὑποδηλούμενα,
πρέποι ἂν οὐκ ἐν μικρῷ ποιεῖσθαι θαύματι τόδε· ἐξέβαλε καὶ αὐ-
τὸν καὶ τὸν μακάριον Ἰακώβ. ὁ μὲν γὰρ ὡς προύχοντι τῷ ἀδελφῷ πε-
ρικόμματα λίθου τοῦ ἐπὶ τῆς γῆς φησί. ὁ δὲ τῶν τῆς φύσεως νόμων
ἐποιεῖτο τὸ χάρισμα τοῦ πρέποντος βεβαιωτήν, τὸ ἀνεπιβούλευτον
τιμῶν τὸ γάμον τῶν ἀλλοφύλων περιτέμνειν τῇ γῇ, σκυλεύων τὸ στρο-
φεῖον τὸ ἐξ αὐτοῦ φωτὸς τὸ περιτετραμμένον δυσσεβῶς, καὶ τῆς γνησι-
ότητος τῆς πρώτης ὀρθῶς. παντελῶς γὰρ εὐσεβὴς ἦν ὁ θεσπέσιος Ἰακὼβ
τοῖς ἐπὶ γάμῳ ἐκδόσεων ἀκολουθήμασι, ἐμήνυσεν ὡς πρὸ εὐαρεστεῖν
καὶ οὐκ ἀμελέστερον τῆς εἰς θεὸν εὐσεβείας τὸ χάρισμα ποιούμενον. ὅτι
δὲ ἥκει εἰς θεωρίας λόγον οἱ μὲν γίνονται τῷ Ἐσαῦ τῷ πορείαν δὲ πά-
λιν, ἀναμνήσει δεῖν ἐκεῖνο ὑπολαμβάνω, εἰ γὰρ αὐτῷ ἀνηκ-
λίαν ἀποτεθέντα καταφανὲς τὸ θεώρημα. ἐξέβαλε καὶ μὲν γὰρ πρὸ αὐτοῦ
νος ἦν τῆς ἐπιβολῆς φησί διὰ τὸ ἐξ αὐτῆς γενομένων κυοφορεῖν τὸ
ζῳωδέστερον, δυσφορητικῶς μετὰ τοῦ δυσθυμίαν ἐδέξατο, καὶ ἐν
αὐτοῖς ἤδη τοῖς τοῦ θανάτου δείγμασιν, οὐκ ἀμελεῖ ὅλων σκιρ-
τήμασι τῶν ἐμβρύων. ἐπειδὴ τὸ χάρισμα διαμανθάνειν ἤθελεν, ἐπε-
ρωτῶσα θεὸν καὶ λέγουσα, εἰ οὕτω μοι μέλλει γενέσθαι, ἵνα τί μοι τοῦτο;
καὶ τί πρὸς ταῦτα ὁ θεός. δύο ἔθνη καὶ δύο λαοὶ ἐκ τῆς κοιλίας σου
διασταλήσονται, καὶ λαὸς λαοῦ ὑπερέξει φησί, καὶ ὁ μείζων δουλεύ-
σει τῷ ἐλάττονι. οὐκοῦν εἰς τύπον παραδεξόμεθα τοὺς δύο λαούς,
τὸν ἐξ αἵματος, καὶ τὸν διὰ πίστεως, Ἠσαῦ καὶ Ἰακώβ. ἀλλ᾽ ἐν-
θάδε φησὶν Ἠσαῦ τῷ Ἰακώβ, ὅτι καὶ τὰ πρωτοτόκια ἑτέρῳ κατα-
πωλήσας τὰ πρωτοτόκια, καὶ τὴν εἰς ὕστερον τοῦ ἑαυτοῦ τιμήν, τε-
λευτῶν καὶ δεύτερος τῆς ἐκ τοῦ θεοῦ πατρὸς εὐλογίας δι᾽

οἱ μὲν γίνονται τῷ Ἐσαῦ τῷ ξενίαν δὲ τὴν πάλιν,

Genes. 25.

(c) Real Academia de la Historia

μαρτε. ταύτῃ τοι καὶ ἐν ἀξίοις ἦν ὅλοις σκέμμασι, καίτοι τῷ φθό-
νῳ συμφρονῆσαι καὶ ἀδελφοῦ ἐμελέτα φόνον. ἐνίκησε δ' ὁμοίως,
καὶ ὑπομένων δεινῶς ὁ πρωτότοκος Ἰσραὴλ τοῖς ἐν πίστει καὶ μετ'
αὐτόν, τουτέστι τῷ νέῳ λαῷ, ἐπειδὴ γέγονεν ἐν τάξει τῇ πρώτῃ ἀδελ-
φῶν. τὸ ἐν πρωτοτόκου μοίρᾳ λελόγισται, τῆς εὐλογίας δ' ἀνώνητο ἐπι-
μερος ἦν, τὴν ἐν Χριστῷ διὰ πίστεως καταπλουτήσας χάριν. ἐπεφύετο δ'
ὅμως τοῖς ἐν Χριστῷ διὰ πίστεως ὁ Ἰσραήλ. ὁ δὲ τοσοῦτον ἧκεν εἰς τὸ αὐτῷ δοκοῦν,
καὶ εἰς δύναμιν ἐξηρτημένων, ὥστε καὶ γέγονε φονευτής, διώ-
ξεις ἐπενεγκών, καὶ τοῖς ἐκ φόνου καὶ θεοκτονίας κατατιτρώσκων
βέλεσιν. ἀλλ' ἐπειδήπερ ἐξεδίωκε τὸν Ἰακώβ, τὰ οἴκοι μεθέντα
παραιτεῖσθαι τὸν ἀδελφόν, ἵνα μὴ προσλάβοι αὐτὸν εἰδωλολάτρην.
προτρέπει δὲ καὶ αὐτὸς ὁ θεσπέσιος Ἰσαάκ, ὁ τοῦ Ἰακὼβ πατήρ, πα-
ραιτεῖσθαι μὲν γάμον τὸν ἐκ Χαναάν, ἑλέσθαι δὲ μᾶλλον τὸ ποιεῖ-
σθαι τὸν οἶκον ἐκ τῶν θυγατέρων λαβεῖν. πεπλήρωκε γὰρ καὶ ἐν
ῳκισμένῳ τῷ νέῳ λαῷ, τὰς τῶν φονώντων ὀργὰς παραιτεῖσθαι σω-
φρόνως συμβεβαστάχηκεν ἡ ἐκκλησία, ἧς δὴ ἦν τύπος ὁ ἐξ- ἴσως συμβεβίωκεν
δίκησα. συνεπινεύει δ' ὡς ἦν καὶ αὐτὸς ὁ τῆς ἐκκλησίας νυμφίος,
τουτέστι Χριστός, παραιτεῖσθαι μὲν οἰκειότητα τὴν πρὸς τοὺς εἰς ἀνοσίους
ἐκκεκαυμένων ὀργάς, καὶ φοναῖς ἀξίως μεμελετηκότων, οἷς ἦν
ὄντως ὁ σημειωτὸς ὁ γάμος, ἀνθαιρεῖσθαι δὲ μᾶλλον τὰς ἐκ τῶν οἴκων
λαβεῖν, τουτέστι τὰς ἐξ ἐθνῶν. εὑρίσκομεν δὲ τοὺς ἁγίους ἀποστόλους,
οἳ καὶ τῆς ἐν πίστει καὶ νέων λαῶν γεγόνασιν ἀπαρχή, διαπεφευ-
γέναι σπουδάσαντας τὰ ἐπιτεταγμένα τῷ Ἰακώβ. ἀπηνῶς εἰξάντων
μὲν γὰρ τῶν Ἰουδαίων ἀγέλης, ἄλλοι δὲ φονῶσι κατ' αὐτῶν, μεταμεί-
βοντες δὲ χώρας καὶ πόλεις τὰς τῶν διωκόντων ὑποτρέχειν ὀργὰς
ἰσχυρῶς ἐσπούδαζον, διεμέμνηντο γὰρ ἀποσκοποῦντος τοῦ Χριστοῦ
καὶ λέγοντος, ὅταν διώκωσιν ὑμᾶς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, φεύγετε Matth. 10.
εἰς τὴν ἑτέραν. προσλέγουσι δὲ καὶ αὐτοὶ τοῖς ἐξ αἵματος Ἰσρ-

(c) Real Academia de la Historia

ἀπειθεῖν ἠρημένοις τε ὑβρίζουσιν ἀφειδῶς, ὑμῖν ἦν ἀναγκαῖον
πρῶτον λαληθῆναι τὸν λόγον τοῦ θεοῦ. ἐπειδὴ δ' ἀπωθεῖτε αὐτόν, καὶ
οὐκ ἀξίους κρίνετε ἑαυτοὺς τῆς αἰωνίου ζωῆς, ἰδοὺ στρεφόμεθα
εἰς τὰ ἔθνη, οὕτω γὰρ ἐντέταλκεν ἡμῖν ὁ κύριος. ἀκούεις ὅπως ὁ τῆς
ἐκκλησίας νυμφίος, τουτέστι χριστὸς ἐντέταλται τοῖς ἰδίοις εἰς τὴν τῶν ἐθ-
νῶν ἀπιέναι πληθύν, τὴν νυμφοστολοῦντες ἐκεῖθεν, καὶ πάσας ὡς τὴν
ἀναφαίνεσθαι λαῶν; τοιγάρτοι καὶ ὁ σοφώτατος παῦλος τοῖς ἐξ ἐθνῶν
δι' αὐτοῦ πιστεύσασιν ἐπιστέλλει λέγων. καὶ γὰρ μυρίους παιδα-
γωγοὺς ἔχητε ἐν χριστῷ, ἀλλ' οὐ πολλοὺς πατέρας. ἐν γὰρ χριστῷ ἰησοῦ διὰ τοῦ
εὐαγγελίου ἐγὼ ὑμᾶς ἐγέννησα. ὅτε δὴ καὶ σώσειε τις καὶ εὐλογοί-
η πλουσίως τοὺς ἐν πίστει λαούς, προσαναδείξειεν ἂν τὸ μάλα εἰκό-
τως ὁ θεσπέσιος ἰσαάκ, ἀποτρέχοντα τὸν ἰακὼβ τῆς πατρῴας ἑστίας
ταῖς ἄνωθεν εὐλογίαις στεφανῶν καὶ λέγων. ὁ δὲ θεός μου εὐλογήσαι σε
καὶ αὐξήσαι σε καὶ πληθύναι σε, καὶ ἔσῃ εἰς συναγωγὰς ἐθνῶν, καὶ δῴη
σοι τὴν εὐλογίαν ἀβραὰμ τοῦ πατρός σου. εὐλόγηνται γὰρ οἱ ἐν χριστῷ, ηὔ-
ξηνται λίαν, καὶ εἰς πλῆθος γεγόνασι καὶ συναγωγὰς ἐθνῶν, καὶ συγκλη-
ρονόμοι θέσιν ταῖς τῶν ἁγίων πατέρων, ἀνακλιθήσονται γὰρ μετὰ ἀβρα-
άμ, καὶ ἰσαάκ, καὶ ἰακώβ, καὶ ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν κατὰ
τὴν αὐτοῦ τοῦ σωτῆρος φωνήν. εὐλογούμεθα δὲ παρ' αὐτοῦ πάλιν, ἔφη γὰρ
ὑπὲρ ἡμῶν, πάτερ ἁγίασον αὐτοὺς ἐν τῇ ἀληθείᾳ σου. εἰ δὲ δὴ νο-
οῖτο καὶ τὸ ἰσαὰκ μὴ ὁρᾶν βεβαρηκέναι, διαλυμαίνεται τοῦτο τοῖς θεωρή-
μασι παντελῶς οὐδέν, εἰς τύπον μὲν γὰρ τῶν ἐξ ἰσραὴλ παραδεξόμε-
θα τὸν ἰσαάκ, ἐκβεβηκότα τὸν τῆς ἐκκλησίας δεδυνηκότα πόθω-
ποι. ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ γεγόνασιν οἱ ἐξ ἰσραὴλ τῆς ἐκκλησίας ἔσω διὰ-
πίστεως ἐν χριστῷ, εἰς λαὸν οὐκέτι τὸν πάλαι καὶ ἀρχαῖον ἐκεῖνον
λελογισμένοι, μεταστοιχειούμενοι δὲ μᾶλλον εἰς νέον τοῖς ἐξ ἐ-
θνῶν ἀναμίξ. εἴ τις γὰρ ἐν χριστῷ καινὴ κτίσις, ὃς καὶ τοὺς δύο λα-
οὺς ἔκτισεν εἰς ἕνα καινὸν ἄνθρωπον, ποιῶν εἰρήνην κατὰ τὰς γραφάς.

Paulus 1. Cor. 4. D.

Benedicit Jacob

Ephes. 2. C.

καὶ ἀποκαταλλάσσων ἀμφοτέρους ἐν ἐκείνῃ πρὸς τὸν πατέρα. λέγε-
ται γὰρ τὸ μετόχιον τοῦ Ἐφραίμου, καὶ κατήρξηκεν ἐν τῷ ὄρει τῷ
τῶν ἐν Ἑβραίων νόμων. ἐφοδιασθέντα δ' οὖν ταῖς πατρικαῖς εὐλογίαις
τὸν Ἰακώβ, ἀπεκόμιζον οἱ πόδες ἐπὶ τὰ αὐτῶν πεδία τῆς
ἀποδημίας σκοποί. καὶ ποῖα δὴ πάλιν ταῦτα μεταξὺ γενόμενα,
διὰ τῶν ῥημάτων τῶν ἱερῶν γραμμάτων, ἔχει δ' οὕτως. Καὶ ἐξῆλ-
θεν Ἰακὼβ ἀπὸ τοῦ φρέατος τοῦ ὅρκου, καὶ ἐπορεύθη εἰς Χαρράν, καὶ
ἀπήντησε τόπῳ καὶ ἐκοιμήθη ἐκεῖ, ἔδυ γὰρ ὁ ἥλιος, καὶ ἔλαβεν ἀπὸ
τῶν λίθων τοῦ τόπου καὶ ἔθηκε πρὸς κεφαλῆς αὐτοῦ, καὶ ἐκοιμήθη
ἐν τῷ τόπῳ ἐκείνῳ, καὶ ἐνυπνιάσθη, καὶ ἰδοὺ κλίμαξ ἐστηριγμένη
ἐν τῇ γῇ, ἧς ἡ κεφαλὴ ἀφικνεῖτο εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ οἱ ἄγγελοι τοῦ θεοῦ
ἀνέβαινον καὶ κατέβαινον ἐπ' αὐτήν, ὁ δὲ κύριος ἐπεστήρικτο ἐπ' αὐτῆς
καὶ εἶπεν, ἐγὼ ὁ θεὸς Ἀβραὰμ τοῦ πατρός σου, καὶ ὁ θεὸς Ἰσαάκ, μὴ φο-
βοῦ, ἡ γῆ ἐφ' ἧς σὺ καθεύδεις ἐπ' αὐτῆς, σοὶ δώσω αὐτὴν καὶ τῷ
σπέρματί σου, καὶ ἔσται τὸ σπέρμα σου ὡς ἡ ἄμμος τῆς θαλάσσης, καὶ
πλατυνθήσεται ἐπὶ θάλασσαν, καὶ λίβα καὶ βορρᾶν, καὶ ἐπ' ἀνατο-
λάς, καὶ ἐνευλογηθήσονται ἐν σοὶ πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς γῆς καὶ ἐν τῷ σπέρ-
ματί σου, καὶ ἰδοὺ ἐγὼ μετὰ σοῦ διαφυλάσσων σε ἐν τῇ ὁδῷ πάσῃ
οὗ ἐὰν πορευθῇς, καὶ ἀποστρέψω σε εἰς τὴν γῆν ταύτην, ὅτι οὐ μή σε
ἐγκαταλίπω ἕως τοῦ ποιῆσαί με πάντα ὅσα ἐλάλησά σοι. καὶ ἐξη-
γέρθη Ἰακὼβ ἐκ τοῦ ὕπνου αὐτοῦ καὶ εἶπεν, ὅτι ἔστι κύριος ἐν τῷ τόπῳ
τούτῳ, ἐγὼ δ' οὐκ ᾔδειν. καὶ ἐφοβήθη καὶ εἶπεν, ὡς φοβερὸς ὁ
τόπος οὗτος, οὐκ ἔστι τοῦτο, ἀλλ' ἢ οἶκος θεοῦ, καὶ αὕτη ἡ πύλη τοῦ οὐ-
ρανοῦ. καὶ ἀνέστη Ἰακὼβ τὸ πρωΐ καὶ ἔλαβε τὸν λίθον ὃν ὑπέθηκεν
ἐκεῖ πρὸς κεφαλῆς αὐτοῦ καὶ ἔστησεν αὐτὸν στήλην, καὶ ἐπέχεεν ἔλαι-
ον ἐπὶ τὸ ἄκρον αὐτῆς, καὶ ἐκάλεσεν Ἰακὼβ τὸ ὄνομα τοῦ τόπου
ἐκείνου, οἶκος θεοῦ. ὄνομα δὲ τῆς πόλεως εἶναι φασὶ τὸ φρέαρ
τοῦ ὅρκου, μετέπειτα γὰρ οὕτω περὶ αὐτοῦ. εἴρηται δ' ἐν τῇ ἡμέρᾳ

Genes. 28. B.

, ἐκείνῃ καὶ παραγενόμενοι οἱ παῖδες Ἰσαάκ, ἀπήγγειλαν αὐτῷ περὶ
, τοῦ φρέατος οὗ ὤρυξαν, καὶ εἶπαν, οὐχ εὕρομεν ὕδωρ, καὶ ἐκάλεσεν
, αὐτὸ ὅρκος, διὰ τοῦτο ἐκάλεσε τὸ ὄνομα τῇ πόλει Φρέαρ ὅρκου ἕως
, τῆς σήμερον. ὅρκου δὲ φρέαρ εἴ τις ἕλοιτο μεθερμηνεύειν, αὐτὸ τοῦτο δὴ πάλιν
ἐκεῖνο φαμέν, ἐκεῖ γὰρ ὅρκον εἰρήνης ἔθεντο πρὸς τὸν Ἰσαάκ, οἱ γε-
Genes. 26. g. ρασμιώτατοι ἡγούμενοι, Ἀβιμέλεχ τε οἱ σὺν αὐτῷ. ἀπαίρει δὴ οὖν ὁ θε-
σπέσιος Ἰακὼβ τῆς πατρῴας ἑστίας καὶ πόλεως αὐτῆς, τοὺς γονεῖς ἀπο-
νοσφίζεται, ταῦτα δὲ δεινῶς καὶ ἀλύειν ἔρχεται, ἐννόει γὰρ ὅπου καὶ
τὸ εἰκὸς ὡς ἀληθῶς ἔσται τε ξένος, τὸ οἰκήσει μὲν ἐπὶ ἀλλοδαπῆς,
ἔσται δὲ ἴσως καὶ ὑφ' ἑτέρους, τὸ ἀσυνήθη δουλείας ὑπέξει ζυγόν,
ἥκει γὰρ τοῖς καταβᾶσιν ἀνάγκη τοὺς ἔτι εὐγενεῖς, συλλαμ-
βάνει δὲ παρεγχειρήματος ὁ καρδίας εἰδὼς τὰ κρυφά, καὶ ταῖς
οὕτω πικραῖς δυσθυμίαις οὐκ ἐᾷ καταπνίγεσθαι τὴν τοῦ δικαίου
ψυχήν. ὑποδείκνυσι γὰρ ὅτι πληθὺς ἀγγέλων ἄνω τε καὶ κάτω δια-
τρέχουσα διασώζει ἑκάστως τοὺς ἀνακειμένους θεῷ. τοῦτο γὰρ οἶμαι
καὶ ὑπεμφαίνει διὰ τῶν ἀγγέλων ἐπιφοιτήσεως, ἀληθῶς μὲν γάρ-
τις εἰς τὸ ἄνω διήκουσαν ἑώρα τὴν κλίμακα, καθόλου δὲ καὶ αὐτὸ
δὲ σημεῖον ἦν, εἰ καὶ ἐν παχέσιν ὥσπερ ἐμορφοῦτο τύποις. ἤκουε
δὲ καὶ φωνῆς αὐτοῦ λέγοντος τοῦ τοῖς ἀγγέλοις προσεστῶτος, ὅτι τὸ
Genes. 28. c. , δοθησόμενον αὐτῷ πέρας τῆς εὐλογίας αὐτοῦ ἔσται τὸ πέρας. ἐκτα-
, θήσεται γὰρ τὸ σπέρμα τοῦτο φησὶν εἰς ἕω τε καὶ δύσιν, βορρᾶν τε καὶ νότον.
ἔφασκε δὲ ὅτι καὶ αὐτὸς ἔσται τὸ ἐπαμύνοντα καὶ διασώζοντα παν-
ταχοῦ. ἀφυπνισθεὶς δὲ γεννικῶς, οὐκ ἐν μικροῖς ἦν θαύμασιν ὁ θε-
σπέσιος Ἰακώβ, καὶ δὴ καὶ ἔφασκεν, ὅτι ἔστι κύριος ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ,
ἐγὼ δὲ οὐκ ᾔδειν. ἀλλά τι ἂν βούλοιτο διὰ τούτου δηλοῦν, πῶς οὐκ
ἄξιον ἰδεῖν, μικρὰς ἡμῶν τὰς δόξας περὶ θεοῦ ἐν τοῖς ἀρχαιο-
τέροις εὑρόμεν. ᾤοντο γὰρ ὅτι τῆς μὲν ἄλλης ἁπάσης γῆς ἐξῴκισ-
ται τὸ θεῖον, συνεστάλθαι δὲ ὥσπερ εἰς μόνην ἐκείνην, εἰς ἣν καὶ κεκλη

γὰρ αὐτοῦ, τοὺς οἴκοι μένοντας, καὶ τὸν χαλδαίων ἀπηγόρευσε. ἐπειδὴ γὰρ οἱ τῶν εἰδώλων προσκυνηταὶ τὸ πολύθεον νοσοῦντες πλάνησιν, ἑκάστῳ τῶν δαιμονίων ἰδικόν ὥσπερ τινὰ νέμοντες χώραν, καὶ μονονουχὶ τυράννους ἱστάντες θεοὺς κατὰ πόλιν προσκυνουμένους, οὐχὶ πάντας δύνασθαι πανταχοῦ, τὸν κατὰ σάρκα δεῖν ὑπελάμβανον. τοιγὰρ τοι καὶ οἱ μακάριοι πατριάρχαι, ἄρτι τῆς δουλολατρείας θεῶν καὶ πολυθέου πλάνης ἀπηλλαγμένοι, τὸν ἐπὶ τῇ φύσει καὶ ἀληθῶς ἀναπεπεισμένοι προσκυνεῖν, οὐκ ἐν πάσῃ γῇ καὶ ἐν παντὶ τόπῳ παρεῖναί τε οἴεσθαι τὸ ὑπερμέγεθες φῶς, μικρὰ ἀκριβῶς φρονοῦντες ἔτι. παρ' οὗ δὴ τοίνυν ὁ μακάριος Ἰακώβ, καὶ τὸν ἀποδημίας ὑπελθεῖν καρποὺς τὸ λεῖπον ἐν πᾶσιν, ἐμάνθανε γὰρ ὡς ἐν παντὶ τόπῳ καὶ πάσῃ χώρᾳ ὁ θεός ἐστι, καὶ κατοικεῖ μὲν ἐν οὐρανῷ, περιέπει δὲ τὴν οὐρανοῦ σφαῖραν, καὶ ἀναπληροῖ τὴν οἰκουμένην, τὸ ἐπ' αὐτῷ πάντα ἐστὶ τὰ ἐν οὐρανῷ πάντα, ἄνωθεν καὶ κάτω διαρκῶν περιέχοντα, τὸ αὐτὸ ἔχουσι κεφαλὴν καὶ ἐφεστῶτα, διὰ τοῦτο θαυμάζει λέγων, ὅτι ἐστὶ κύριος ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ, ἐγὼ δὲ οὐκ ᾔδειν, οἷα δὲ τὸν λίθον τῶν ὀνειράτων αὐτῷ γενέσθαι παρὰ ἥλιον, καὶ αὐτὸν τοῖς ἐνοῦσιν ἀλείμμασι καταπιαίνει ἐλαίῳ, τὸ μνημεῖον ἐκάλεσεν, καὶ πάλιν τοῦ οἴκου τοῦ θεοῦ τὸ χωρεῖν, τὸ ἀκρόλιθον τὸν λίθον.

Καὶ ταῦτα μὲν ἡμῖν ὡς ἐν παρεκβάσεως ἀφηγήσει εἰρήσθω πάλιν, κατὰ τὴν λογισμῶν γὰρ ἔδει τῆς ἱστορίας τὸ ἐνάντιον εἶναι δοκοῦν. μεταστάντες δὲ ἤδη πρὸς νεωτέρας πίνακα τὸ προκείμενον πάλιν ἐπαναφέρωμεν, ὅτι τὰς τῶν φονευθέντων ὀρθὰς φημὶ τοῦ ἰουδαϊκωτάτου ὁ θεῖος καὶ ἐν πᾶσι Παῦλος, ὡς ἡ ὑπεροχὴ τοῖς ἄλλοις ἀποστόλοις νοούμενος, ὑποτρέχων μὲν ἐπειγόμενος, καὶ τὰ ἐκτεινόμενα λίαν, ἀπαίρων δὲ ὥσπερ ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν, τὰς ἐξ ἐθνῶν ἄλλας ἐκκλησίας ἐκτρέφων, τὸ συλλέγειν ὥσπερ εἰς ἑαυτὸν διὰ τῆς ἐν πίστει καὶ νόμῳ τῆς κοινωνίας.

ἐπειδὴ μὲν λίαν κατὰ τὴν ἅμιλλαν καὶ Ἰάκωβον ἐπὶ τὰς τοῦ λαβεῖν ὑπελθεῖν ἐκδικαιοῦντες αὐτοῦ τὸν φόνον ἀξίως αὐτῷ

κεχαριςηκότος. ἐπειδὴ δὲ ὁ ἐν πίστει λαὸς ἐπανεπαύσατο τῷ Χριστῷ,
ὅς ἐστι λίθος ἐκλεκτὸς, ἀκρογωνιαῖος, ἔντιμος, τότε γὰρ οἶμαι ἤδη
τὸ ἐφύπνιον τοῦ Ἰακὼβ μεμαθήκαμεν. ὅτι μὲν γὰρ εἰς Χριστὸν οἰκ-
ἐόντα, συλλήπτορας δὲ καὶ ἐπιρρωστοὺς τοὺς ἁγίους ἕξουσιν
Ioan. 1. G. ἀγγέλους ἄνωθεν καὶ κάτω διαθέοντας, ἔφη γάρ που Χριστός. ἀμὴν
ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀπάρτι ὄψεσθε τὸν οὐρανὸν ἀνεῳγότα, καὶ τοὺς
τοὺς ἀγγέλους τοῦ θεοῦ ἁγίους ἀγγέλους ἀναβαίνοντας καὶ καταβαίνοντας ἐπὶ τὸν υἱὸν
τοῦ ἀνθρώπου. τοῦτο οἶμαι ἐστὶν ἡ κλίμαξ ἡ ἄνωθεν καὶ κάτω τῶν ἀγγέ-
λων διαδρομή, πεμπομένων εἰς διακονίαν διὰ τοὺς μέλλον-
τας κληρονομεῖν βασιλείαν. ἐπεστήρικτο δὲ τῇ κλίμακι Χριστός,
ὡς μέχρις αὐτοῦ φθανούσης τῶν ἀγγέλων πτῶν, καὶ αὐτοῦ ἐξορθῶν
τὸ ἐπιστάτην, οὐχ ὡς ὄντα κατ' αὐτά, ἀλλ' ὡς θεὸν καὶ τὸ ἐφ-
όπου καὶ ὁ Δαβὶδ αὐτῷ περὶ τοῦ κατοικοῦντος ἐν βοηθείᾳ
David psal. 90. C. τοῦ ὑψίστου. ὅτι τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ ἐντελεῖται περὶ σοῦ, τοῦ δια-
φυλάξαι σε ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς σου. ἐπὶ χειρῶν ἀροῦσί σε, μή-
ποτε προσκόψῃς πρὸς λίθον τὸν πόδα σου. ἐπὶ ἀσπίδα καὶ βασι-
λίσκον ἐπιβήσῃ, καὶ καταπατήσεις λέοντα καὶ δράκοντα. πε-
πατήκαμεν γὰρ ἐπάνω ὄφεων καὶ σκορπίων, καὶ ἐπὶ πᾶσαν
τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ, Χριστοῦ διδόντος τὴν ἐξουσίαν. ἄξιοι δή που
καὶ θεοπρεπεῖς οἱ ἐν Χριστῷ, καὶ τὸ διακεῖσθαι τεθαρρηκότως. ὅτι καὶ
συνέσται καὶ ἐπαμυνεῖ, καὶ διασώσει πανταχοῦ, καὶ εὐκάρπους
Mat. 28. D. ἀποφανεῖ, ἰδοὺ γὰρ ἐγώ φησι μεθ' ὑμῶν εἰμι πάσας τὰς ἡμέρας,
ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος. ὅτι δὲ καὶ πεπληθύνκασιν οἱ μα-
καρίως μαθηταί, καὶ ἀναριθμήτων ἐθνῶν γεγόνασι πατέρες, ἐν πί-
στει τῇ ἐν Χριστῷ λέγω, καὶ ὡς ἐν γεννήσει τῇ πνευματικῇ, παντί που δῆλον,
Paulus 1. cor. 4. C. Παύλου λέγοντος ἐναργῶς τοῖς δι' αὐτοῦ πιστεύσασιν. ὅτι καὶ εἰ μυ-
ρίους παιδαγωγοὺς ἔχητε ἐν Χριστῷ, ἀλλ' οὐ πολλοὺς πατέρας, ἐν γὰρ Χριστῷ
Ἰησοῦ διὰ τοῦ εὐαγγελίου ἐγὼ ὑμᾶς ἐγέννησα. γέγονε τοίνυν αὐτῷ

(c) Real Academia de la Historia

De scala Iacob

τὸ σπέρμα τῆς ἄμμου ἰσάριθμον, ἐκτέταται δὲ καὶ εἰς ἀκτῖνάς τε δύσιν, καὶ δεξιὰ καὶ εὐώνυμα, νότον δὴ λέγω καὶ βορρᾶν. ἀλλ' ὅ γε ὁ λίθος ὡς ἐν τύπῳ Χριστὸς ἀλειφόμενος καὶ ἀνεστηλωμένος, ἐν ἐλαίῳ τε δεδευμένος. κέχρισται γὰρ παρὰ τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς ὁ Ἐμμανουὴλ ἔλαιον ἀγαλλιάσεως παρὰ τοὺς μετόχους αὐτοῦ, ἐγήγερται δὲ καὶ ἐκ νεκρῶν, καίτοι καταβεβηκὼς ἐθελοντὴς εἰς θάνατον, καὶ τοῦτο οἶμαι ἐστὶ τὸ ἀνεστηλῶσθαι τὸν λίθον. κηρύττεται δὲ καὶ διὰ τῶν ἁγίων ἀποστόλων ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ὡς κεχρισμένος παρὰ πατρὸς ἐν ἀξίᾳ πρέπει, καὶ ἐγηγερμένος ἐκ νεκρῶν. δι' οὗ καὶ μεθ' οὗ τῷ θεῷ καὶ πατρὶ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος, σὺν ἁγίῳ πνεύματι, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν.

Ἔτι περὶ τοῦ πατριάρχου Ἰακώβ.

λό. ζ.

Τὸ θείων ἡμᾶς ἐξετάζειν λογίων, καὶ δὴ καὶ τοῦτο μάλιστα τὸ ζητούμενον, ὅτι πάντων ἄριστον, καὶ τῆς ἄνω ζωῆς ψήφοις ἐστεφανωμένον παρὰ θεοῦ, πῶς ἂν ἐνδοιάσειεν; ἄξιον δ' ὅτι τοῦ παντὸς λόγου τὸ χρῆμά ἐστι, καὶ πρὸς ἀναγκαῖον ἡμῖν ἐκτελευτήσει τέλος, καὶ αὐτὸς ἡμᾶς πεπληροφόρηκεν ὁ Σωτὴρ οὕτω λέγων· ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ ἐμπόρῳ ζητοῦντι καλοὺς μαργαρίτας, ὃς εὑρὼν ἕνα πολύτιμον μαργαρίτην, ἀπελθὼν πέπρακε πάντα ὅσα εἶχε καὶ ἠγόρασεν αὐτόν. ἀναγκαῖον δὴ οὖν προσαναζητεῖσθαι παρ' ἡμῶν καλοὺς μαργαρίτας, εὑρήσομεν γὰρ οὕτω τὸν ἕνα καὶ πολύτιμον μαργαρίτην, τουτέστι Χριστόν. καὶ τίνες ἂν εἶεν οἱ καλοὶ μαργαρῖται καὶ ἀξιόληπτον ἔχοντες κτῆσιν, ὧν ἡ ζήτησις εἰς μέσον ἄγει τὸν ἕνα, φαῖεν ἂν ὅτι πάντες καὶ πάντως οἱ ἅγιοι, περὶ ὧν εἴρηται διὰ προφήτου φωνῆς, ὅτι λίθοι ἅγιοι κυλίονται ἐπὶ γῆς. ἐκβασανιστέον δὴ οὖν οὕτω μάλα τὰ ἐφεξῆς, μάλιστα τῶν ἀρχαιοτέρων εἰσηγμένα καὶ πεπραγμένα, κατοψόμεθα γὰρ ἐν αὐτοῖς τὸ βαθὺ τῆς εὐσεβείας μυστήριον, τουτέστι Χριστόν, ὡς ἐν τύποις ἔτι γραφαῖς καὶ ἐλέγχοις σκια-

Mat. 13. f.

Locus Evangelij de mercatore quaerenti margaritas

Zachar. 9. D.

γραφούμενον, εὑρήσομεν δὲ πρὸς τούτῳ καὶ τὴν ἐν αὐτῷ νοουμένην οἰκονομίαν, ἀσαφείαις μὲν ἴσως κατεσκιασμένην, πλὴν οὐκ εἰσάπαν ἀσυμφανῆ τὴν θέαν ἔχειν. Προκείσθω δ' ὥσπερ ἄλλο καὶ νῦν τὰ κατὰ τὸν θεσπέσιον Ἰακώβ, ὅπως τε καὶ τίνα τρόπον δεδίωχε λελέξεται, καὶ τὸ σχῆμα τῆς ὅλης οἰκονομίας, φημὶ δὴ τῆς εὐαγγελικῆς, ὡς ἐν αὐτῷ διαδείξομεν, τὰ τῆς ἱστορίας διαγράψαντες μελετῶν δίκην προειπάμενοι, καὶ τὸ ἐφ' ἑκάστου γεγραμμένον εἰς τὴν τοῦ λόγου διασάφησιν συναγαγόντες.

Canon

Εἰ δὲ δὴ μὴ πάντα τῆς θεωρίας εἰς ἐκεῖνον τὰ περὶ αὐτοῦ γεγραμμένα, χαλεπαινέτω μηδείς, ἐκεῖνο διαμνημονεύμενος, ὡς τὰ μέν ἐστιν ἴδια τρόπον τινὰ τῆς ἱστορικῶς γεγονότων, τὰ δὲ καὶ δι' ἐννοιῶν τῶν ἐνόντων χωρεῖ, καὶ εἰς τὴν τοῦ μυστηρίου διαμορφοῦται δύναμιν. Γέγραπται τοίνυν ὧδε πάλιν.

Cap. 29

Καὶ ἐξάρας Ἰακὼβ τοὺς πόδας ἐπορεύθη εἰς γῆν ἀνατολῶν, πρὸς Λάβαν τὸν υἱὸν Βαθουὴλ τοῦ Σύρου, ἀδελφοῦ δὲ Ῥεβέκκας μητρὸς Ἰακὼβ καὶ Ἡσαῦ. Καὶ ὁρᾷ, καὶ ἰδοὺ φρέαρ ἐν τῷ πεδίῳ, καὶ ἦσαν ἐκεῖ τρία ποίμνια προβάτων ἀναπαυόμενα ἐπ' αὐτοῦ. Ἐκ γὰρ τοῦ φρέατος ἐκείνου ἐπότιζον τὰ ποίμνια. Λίθος δὲ ἦν μέγας ἐπὶ τῷ στόματι τοῦ φρέατος, καὶ συνήγοντο ἐκεῖ πάντα τὰ ποίμνια, καὶ ἀπεκύλιον τὸν λίθον ἀπὸ τοῦ στόματος τοῦ φρέατος, καὶ ἐπότιζον τὰ πρόβατα, καὶ ἀποκαθίστων τὸν λίθον ἐπὶ τὸ στόμα τοῦ φρέατος, εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ. Εἶπε δὲ αὐτοῖς Ἰακώβ· ἀδελφοί, πόθεν ἐστὲ ὑμεῖς; οἱ δὲ εἶπον, ἐκ Χαρρὰν ἐσμέν. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· γινώσκετε Λάβαν τὸν υἱὸν Ναχώρ; οἱ δὲ εἶπον, γινώσκομεν. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, ὑγιαίνει; οἱ δὲ εἶπον, ὑγιαίνει. Καὶ ἰδοὺ Ῥαχὴλ ἡ θυγάτηρ αὐτοῦ ἤρχετο μετὰ τῶν προβάτων. Καὶ εἶπεν Ἰακώβ· ἔτι ἐστὶν ἡμέρα πολλή, οὔπω ὥρα συναχθῆναι τὰ κτήνη, ποτίσαντες τὰ πρόβατα ἀπελθόντες βόσκετε. Οἱ δὲ εἶπον, οὐ δυνησόμεθα ἕως τοῦ συναχθῆναι πάντας τοὺς ποιμένας, καὶ ἀποκυλίσουσι τὸν λίθον ἀπὸ

(c) Real Academia de la Historia

τοῦ στόματος τοῦ φρέατος καὶ ποτιοῦμεν τὰ. ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος
αὐτοῖς, καὶ ἡ Ῥαχὴλ ἡ θυγάτηρ Λάβαν ἤρχετο μετὰ τῶν προβάτων τοῦ
πατρὸς αὐτῆς, αὐτὴ γὰρ ἔβοσκε τὰ πρόβατα τοῦ πατρὸς αὐτῆς. ἐγένετο δὲ
ὡς εἶδεν Ἰακὼβ τὴν Ῥαχὴλ θυγατέρα Λάβαν ἀδελφοῦ τῆς μητρὸς αὐτοῦ,
καὶ προσελθὼν ἀπεκύλισε τὸν λίθον ἀπὸ τοῦ στόματος τοῦ φρέ-
ατος καὶ ἐπότισε τὰ πρόβατα Λάβαν τοῦ ἀδελφοῦ τῆς μητρὸς αὐτοῦ,
καὶ ἐφίλησεν Ἰακὼβ τὴν Ῥαχήλ, καὶ βοήσας τῇ φωνῇ αὐτοῦ, ἔκλαυσε,
καὶ ἀπήγγειλε τῇ Ῥαχὴλ ὅτι ἀδελφὸς τοῦ πατρὸς αὐτῆς, καὶ ὅτι υἱὸς
Ῥεβέκκας ἐστί, καὶ δραμοῦσα ἀπήγγειλε τῷ πατρὶ αὐτῆς κατὰ τὰ ῥή-
ματα ταῦτα. ἐγένετο δὲ ὡς ἤκουσε Λάβαν τὸ ὄνομα Ἰακὼβ τοῦ
υἱοῦ τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ, ἔδραμεν εἰς συνάντησιν αὐτοῦ, καὶ περιλα-
βὼν αὐτόν, ἐφίλησε, καὶ εἰσήγαγεν αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ
διηγήσατο τῷ Λάβαν πάντας τοὺς λόγους τούτους, καὶ εἶπεν αὐτῷ
Λάβαν, ἐκ τῶν ὀστῶν μου καὶ ἐκ τῆς σαρκός μου εἶ σύ. μετὰ τὴν ἐξαί-
ρετον ἐκείνην θεοπτείαν καὶ ἀποκάλυψιν, καθ' ἣν εἶδε τὴν κλί-
μακα διήκουσαν εἰς τὸν οὐρανόν, ἐφεστῶτα δὲ τὸν κύριον ἐπ' αὐτῆς, καὶ
ἄνωθεν καὶ κάτω διαθέοντας τοὺς ἀγγέλους, ἤκουσέ τε σαφῶς, ὅτι
καὶ συνέσται θεὸς αὐτῷ, καὶ εἰς πλῆθος ἀμέτρητον ἐκπλατυνεῖ καὶ τὸ
τὸ σπέρμα αὐτοῦ. μετὰ τὸ ἀναστηλῶσαι τὸν λίθον εἰς τύπον χυ, τοῦ-
το δὲ τὸ τεθαρρηκότα, καὶ ἐρρωμένον ἔχων ὑπὸ θεῷ τὴν ὁδὸν ἐπὶ τοῖς
ἀγαθοῖς ἐλπίσι, πρὸς τὸν τῆς ἀποδημίας σκοπὸν συνελαύνει, καὶ
εἰς γῆν ἀφικνεῖται τὴν πρὸς ἕω κειμένην, ἐντυγχάνει μὲν εὐθὺς
καθ' ἱστορίαν αὐτοῦ πολλοῖς μὲν ποιμέσιν, ὡς ἔοικε καὶ αὐτοῖς τὸν
βίον ἐξησκημένοις εἰς ποιμαντικήν. ἐν τούτοις δὲ ὅλον τὸ χρῆμα
αὐτῷ, φανερῶς καθίστατο λέγων, ὅτι ἐστὶν ἡμέρα πολλή, νῦν οὖν
ποτίσαντες τὰ πρόβατα, ἀπελθόντες βόσκετε. ἴσως εἰκὸς δὲ καὶ τῇ
τοῦ Λάβαν θυγατρί, πρωτότυπον ὡς ἔοικε καὶ ἀπαρχὴν τῆς ἐνούσης
αὐτῷ καλοκαγαθίας ἐπιδιδούς, τὰ ἀξιοῦται φροντίδος τὰ ὑπὲρ

Scal.

λίθ° χυ τύπος

τὰ βοσκόμενα, ἐπότισε τὰ πρόβατα, ἐννόει δὲ τρόπου καὶ τὸ εἰκὸς
ἦθος τοῖς ἀρίστοις ἐντεθραμμένος, ὡς ἂν ἀνακαλέσαιτο κομιδῆ
παρθένον οὖσαν τὴν Ῥαχὴλ καὶ ἐν ὥρᾳ γάμου, περιμένειν τῶν ποι-
μένων τὴν ἄθροισιν, ἵνα τοῦ λίθου κεκινημένου ποτίσῃ τὰ πρό-
βατα, παρέλθῃ σὺν τοῖς ἄλλοις, διὰ τοῦτο ἀναλκι καὶ τὴν παρθένῳ
πρέπουσαν αἰδῶ, ἄλλως δὲ καὶ νόμος αὐτοῖς ἐκάλει φιλοξενίας
εἰς γε τὸ ξένην λοιπὸν τοῖς ἐξ αἵματός τε καὶ ἀγχιστείας ἀνα-
φαίνεσθαι γεγονυῖαν. ποτίζει δὲ οὖν τὰ πρόβατα τῆς Ῥαχήλ,
μόνος τοῦ φρέατος ἀποκυλίσας τὸν λίθον. ἀναμνῆσαι δ' ἀναγκαῖον,
ὅτι καὶ ὁ θεσπέσιος Μωϋσῆς τῶν Αἰγυπτίων ἀποδραμὼν, εἶτα (Moses Exo. 2. c.)
τῶν Μαδιηναίων ἀφικνεῖται χώραν, εἶτα ποιμένας παρελθὼν,
καὶ τὰς τοῦ Ἰοθὸρ θυγατέρας ἀδικουμένας ἰδὼν, διὰ τῶν ἴσων
ἔγνω ἐλθεῖν σπουδασμάτων, ἔχει δ' οὕτω τὰ ἐπ' αὐτῷ γεγραμμένα.
, ἀνεχώρησε δ' Μωϋσῆς ἀπὸ προσώπου Φαραὼ καὶ κατῴκησεν ἐν
, γῇ Μαδιάμ, ἐλθὼν δ' εἰς γῆν Μαδιάμ, ἐκάθισεν ἐπὶ τοῦ φρέ-
, ατος, τῷ δ' ἱερεῖ Μαδιὰμ ἦσαν ἑπτὰ θυγατέρες ποιμαίνουσαι τὰ
, πρόβατα τοῦ πατρὸς αὐτῶν Ἰοθόρ, παραγενόμεναι δ' ἤντλουν ἕως-
, ἔπλησαν τὰς δεξαμενὰς ποτίσαι τὰ πρόβατα τοῦ πατρὸς αὐτῶν Ἰο-
, θόρ, παραγενόμενοι δ' οἱ ποιμένες ἐξέβαλον αὐτάς, ἀναστὰς
, δ' Μωϋσῆς ἐρρύσατο αὐτάς, καὶ ἐπότισε τὰ πρόβατα τοῦ πατρὸς αὐ-
, τῶν. παρεγένοντο δ' πρὸς Ἰοθὸρ τὸν πατέρα αὐτῶν, ὁ δ' εἶπεν αὐταῖς,
, τί ὅτι ἐταχύνατε τοῦ παραγενέσθαι σήμερον, αἱ δ' εἶπον, ἄνθρωπος
, Αἰγύπτιος ἐρρύσατο ἡμᾶς ἀπὸ τῶν ποιμένων, καὶ ἤντλησεν
, ἡμῖν καὶ ἐπότισε τὰ πρόβατα. ὁ δ' εἶπε ταῖς θυγατράσιν αὐτοῦ,
, καὶ ποῦ ἐστιν, ἵνα τί οὕτω καταλελοίπατε τὸν ἄνθρωπον; καλέσατε οὖν
, αὐτὸν ὅπως φάγῃ ἄρτον. κατῳκίσθη δ' Μωϋσῆς παρὰ τῷ ἀνθρώπῳ.
Συνίης οὖν ὅπως ἀδελφὰ πέπονθεν ἅπαντα τὰ νοήματα, ὁ συντύ-
πως ἅπαντα τὰ ἐξ αὐτῶν ὑποδηλούμενα; πλὴν καὶ ὁ θεσπέσιος

(c) Real Academia de la Historia

καὶ ὥσπερ τὴν τῶν ἑτέρων ποιμένων ἀποστὰς πλεονεξίαν ἢ δόλον
ὅτι καὶ πεπόνηκε τὰς ἰσομοιρίας. καὶ μόνος ὁ τὸν λίθον ἀπο-
κυλίσας Ἰακώβ, καίτοι πλειόνων ὄντων οὐκ ἀνισχυρῶν τοῦτο δρᾶν εἰω-
θότων, τὸ πεποίηκεν ὁμοίως τὰ Λάβαν θρέμματα. καὶ ὥσπερ ὁ Μωϋσῆς
εἰς ἀνδρὸς εἰδωλολάτρου κατήρει ἑστίαν, οὕτω καὶ ὁ θεσπέσιος
Ἰακώβ. εἰδώλων γὰρ ἦν προσκυνητὴς ὁ Λάβαν ὁ δυσσεβής.
ἐπειδὴ δὲ τὸ τῶν ἐν πίστει λαῶν προαναφαίνει ὁ ζῆμα [illegible]
ὁ λόγος ὁ Ἰακώβ, φέρε δὴ λέγωμεν τὰ ἐν τούτῳ καὶ κεκρυμμένα
τῆς ἱστορίας ἀνευρίσκοντες πάλιν. λαὸς μὲν οὖν ὁ καλούμενος κατὰ
γε τὴν τοῦ μέλλοντος φωνὴν εἰς ἀνοίγεσθαι(?) ὅπου πλὴν ὁ καὶ
καὶ ἐν Χριστῷ, τοῦτ' ἔστιν ὁ διὰ πίστεως εἰς τὴν τοῦ πρωτοτόκου δόξαν πα-
ρενηνεγμένος. [illegible] τοῦ πρώτου καὶ [illegible] τοῦ Ἰσρα-
ήλ. γέγονε γὰρ εἰς οὐρὰν ὁ ὑπάρχων κεφαλή, τοῦτ' ἔστι πρῶτος, ὃς προ-
κινδυνεύων(?) τῆς ἑτέρων κλήσεως τῆς ἀκολουθήσεως [illegible] ἐθνικοῖς(?)
γὰρ εἰς νῶτον, καὶ καθάπερ [illegible] τῶν ἐθνῶν. πλὴν ὅσον δ' ἄγαλμα(?)
ὁ ἐν Χριστῷ διὰ πίστεως, καὶ ὡς ἐν τάξει λελόγισται [illegible] τοῦ θεσπεσίου
Ἰακώβ. νοοῖτο δ' ἂν ὡς ἐν ἀπαρχῇ τοῦ τοιούτου γένους ὁ τῶν ἁγίων
ἀποστόλων χορός, οἳ γεγόνασι μὲν ἐξ αἵματος τοῦ κατὰ σάρκα Ἰσραήλ. ἐπεὶ
δὲ τὴν ἐν Χριστῷ πίστιν πεπλουτήκασι, καὶ ὡς πρῶτοι ἱστάμενοι τὴν ἐκ τοῦ
ἁγίου πνεύματος ἀναδέξασθαι χάριν προσκεκρούκασι τοῖς ἐκ γένους,
τοῦτ' ἔστι φονῶντας, καὶ μὴν καὶ ἀγρίως ἐπιλελυπηκότας καταλιμ-
πάνουσι, μονονουχὶ ὁ καὶ πρώτως ἔστας, καὶ αὐτὸς τὸ ἐν Ἰακὼβ οἶκος
ἀπανιστάμενοι λαός, φημὶ δὲ τὸν ἴδιον, ὅτι τοῖς Ἰουδαίων λαῷ ἐκεῖ ἐστι τὸ
τῶν ἐθνῶν προσβάλλουσι, γῆν ἔχοντες ἀρραβῶνα, καὶ πρὸς παντὸς ὁσιοῦ
τῶν ἀγαθῶν συμπληρωθῶσι, καὶ συμπαραθέοντας τοὺς ἀτελεῖς, καὶ
ἐλπίσι ταῖς ἄνωθεν ἐρχομένοις, καὶ προσδοκῶντες ἔσεσθαι πατέρας
πολλῶν ἐθνῶν, ὡς εἰς ἀνατολὰς καὶ δυσμάς, βορρᾶν τε καὶ νότον τὸ ἐξ
αὐτῶν ἐκτείνεσθαι σπέρμα, τοῦτ' ἔστι τοὺς διὰ πίστεως ἀναγεννω-

(c) Real Academia de la Historia

Pastores populorum qui dicuntur in Scriptura.

Apostoli transierunt ad gentes

μένους ἐν πίστει, καὶ ἐν Χριστῷ δεδικαιωμένους, οἷς καὶ προσεφώνουν
λέγοντες, ὑμεῖς δὲ γένος ἐκλεκτόν, βασίλειον ἱεράτευμα, ἔθνος
ἅγιον, λαὸς εἰς περιποίησιν, ὅπως τὰς ἀρετὰς ἐξαγγείλητε τοῦ
ἐκ σκότους ὑμᾶς καλέσαντος εἰς τὸ θαυμαστὸν αὐτοῦ φῶς, οἵ ποτε
οὐ λαός, νῦν δὲ λαὸς Θεοῦ ἐν Χριστῷ. ὅτε δὲ πρὸς λαὸν οἱ διδάσκειν αὐτοὺς
ἐπιτεταγμένοι τὸν διὰ τῆς θείας κλήσεως γραφῆς, πῶς ἂν ἐνδοιάσαντες.
ἀπενοσφίζοντο τὴν τῶν Ἰουδαίων χώραν, τὸν δὲ ἀλαζόνα καὶ ὑβριστικὸν
ἀφέντες λαὸν ἐστρέφοντο πρὸς τὰ ἔθνη κατὰ τὰς τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἐντολάς.
ἀλλ' ὅτε ποιμένες εἰσὶ πιστοί, καὶ παιδαγωγίας τῆς κατὰ Θεὸν ἐπι-
στήμονες, τὸ ἀξίωμα διακονοῦσιν ἀπρακτεῖν, οὐκ ἀνεχόμενοι
περὶ τὸ ὀφεῖλον αὐτοῖς ὅτι μάλιστα πρεπωδέστατον, προσκομίζουσι
γὰρ ἐνίοτε τὸν ἐν Χριστῷ διδασκαλίας τὸν λόγον, καὶ τὸ πεφυκὸς ὠφελεῖν
ἀναπείθουσι δι' αὐτοῦ. καὶ τοῦτο ἔμελλεν καὶ ὁ θεσπέσιος Ἰακὼβ τοῖς
ἀπὸ Χαρρὰν ποιμέσιν, ὅτε αὐτοὺς εἶδε ποιμνίων ἐναργῶς ἐποίει λέ-
γων, ἔτι ἐστὶν ἡμέρα πολλή, οὔπω ὥρα συναχθῆναι τὰ κτήνη, ποτί-
σαντες τὰ πρόβατα ἀπελθόντες βόσκετε. ἀκούεις ὅπως καταναγ-
μεῖν προστάττει τὰ πρόβατα τοῖς ποιμέσι; τοῦτο καὶ ὁ σοφώ-
τατος Μαθητὴς ἐντέλλεται δι' αὐτοῖς τοῦ λαοῦ πρεσβυτέροις, ἤγουν
ἐπισκόποις. πρεσβυτέρους οὖν φησὶ τοὺς ἐν ὑμῖν παρακαλῶ ὁ
συμπρεσβύτερος καὶ μάρτυς τῶν τοῦ Χριστοῦ παθημάτων, ὁ καὶ τῆς μελλούσης
ἀποκαλύπτεσθαι δόξης κοινωνός, ποιμάνατε τὸ ἐν ὑμῖν ποίμνιον
τοῦ Χριστοῦ. δέοντες ὁ κατὰ χώραν καὶ πόλιν μικροὺς ὄντας καὶ
ἐτέους ποιμένας, ἐφεστάναι προστάττει τοῖς λαοῖς, καὶ τῶν λο-
γικῶν προβάτων ποιεῖσθαι φροντίδα, καταβόσκειν δὲ ὥσπερ ἐν
νομῇ ἀγαθῇ, καὶ ἐν τόπῳ πίονι, καὶ εἰς ποτὸν ὥσπερ ἀποκομίζειν-
[illegible] τῆς θεοπνεύστου γραφῆς, ζώαρκες γὰρ ἐστὶ πόμα ψυχῆς
ὁ τοῦ Θεοῦ λόγος. εἴρηται δὲ οὖν ποιμέσι τοῖς πιστοῖς, ἐπιμελοῦ
τῶν ἐν πεδίῳ χλωρῶν, καὶ κερεῖς πόαν, καὶ συνάγαγε χόρτον ὀρεινόν,

Genes. 29. A.

1. Pet. 5. A.

(c) Real Academia de la Historia

ἵνα ἔχῃς πρόβατα εἰς ἱματισμόν. γεγόνασι δὲ καὶ ἀθρόως τῷ Ἰα- *ἰακ. πατριάρχης*
τοῖς ἔθνεσιν οἱ κατὰ τόπους μαθηταί, τὸ δ' ἐπ' ἐκείνοις ποιμένων,
τελεῖ σοφῶν τε διδασκάλων καθηγηταὶ δεδείχασι, τὴν ἀλη-
θεστέραν τοῖς ἀκροωμένοις παιδαγωγίαν εἰσφέροντες. τὸ δέ τι πολὺ
δὴ λίαν ἀληθινέστερον τὸ ἄμεινον ἢ ἐκεῖνοι ἔχειν, οὐδείς τις ἂν καὶ
λίαν εὐκόλως, ἐκεῖνο διαμνημονεύμενος. δυσαχθὴς μὲν γὰρ τῷ φρέ-
ατι λίθος ἐπέκειτο, οἱ πλεῖστοι μὲν δὴ ποιμένων ἀθρόοις ἀπεσα-
λευον μόλις, ἔδρασε δὲ τοῦτο μόνος ὁ Ἰακώβ. τί εἶναι τὸ φρέαρ, τί δὲ
δὴ αὖ καὶ ὁ λίθος ὁ ἐπικείμενος αὐτῷ, φέρε λέγωμεν ὡς ἔνι. οἶδε μὲν
γὰρ ὅλη καὶ ἡ τῶν ποιμένων ἰσχύος τὴν διαφοράν, καὶ τὸ ἐν ζωῇ
σει πρόσεχε καὶ ὑπερκείμενον τῶν μαθητῶν τὸ δῶρον. ὕδατι τί-
να ἀφομοιοῦν ἔθος τῇ γραφῇ τὴν περὶ θεοῦ γνῶσιν. ὁ θεὸς γὰρ ἐστι ζω-
οποιός, μεμαρτύρηκεν ὁ σωτὴρ πρὸς τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς πατέρα λέγων,
αὕτη δέ ἐστιν ἡ αἰώνιος ζωή, ἵνα γινώσκωσί σε τὸν μόνον ἀληθινὸν *Io. 17. A.*
θεόν, καὶ ὃν ἀπέστειλας Ἰησοῦν Χριστόν. προσλαλεῖ δὲ καὶ γυναικὶ τῇ ἐκ τῆς Σα-
μαρείας φησί ποτε. εἰ ᾔδεις τὴν δωρεὰν τοῦ θεοῦ, καὶ τίς ἐστιν ὁ
λέγων σοι δός μοι πιεῖν, σὺ ἂν ᾔτησας αὐτὸν καὶ ἔδωκεν ἄν σοι ὕδωρ *ὕδωρ ζῶν*
ζῶν. τολμᾷ που τὸ περὶ ἑαυτοῦ λόγοι καὶ παιδεύουσιν ὀνομάζειν τὸ
ζωοποιόν. προσεφώνει δὲ καὶ Ἰουδαίοις, εἴ τις διψᾷ ἐρχέσθω πρός
με καὶ πινέτω. καὶ μὴν καὶ διὰ τοῦ προφήτου φωνῆς ἐπαιτι-
ᾶται τινας ἀμαθῶς ἀπονεύσαντας εἰς τὸ μηδὲν ἐθέλειν προσέχειν
διδασκάλοις μετὰ τὴν ἐν νόμῳ παιδευσιν, καὶ ἐκκεκλικότας *Esa.*
εἰς διδασκαλίας ἐντάλματα ἀνθρώπων, ἔφη δ' οὕτως. ἐξέστη ὁ οὐ- *Ierem. 2. C.*
ρανὸς ἐπὶ τούτῳ, καὶ ἔφριξεν ἐπὶ πλεῖον λέγει κύριος, ὅτι δύο καὶ
πονηρὰ ἐποίησεν ὁ λαός μου, ἐμὲ ἐγκατέλιπον πηγὴν ὕδατος ζῶν-
τος, τοῦ ὀρύξαι ἑαυτοῖς λάκκους συντετριμμένους, οἳ οὐ δυνή-
σονται ὕδωρ συνέχειν. ὕδωρ δὴ οὖν τὸ ζωοποιὸν ὁ θεῖος ἂν εἴη
λόγος, πλὴν ἐν βάθει κείμενον πολλῷ, τὸ οὐκ ἂν οἶμαί τις αὐτὸν ἀνι-

Cyr. in Gen

Lapis pro operculo puteo
scripturae suppositus gravis

Dei sermo in scripturae
profundo latet, nec sine
multo sudore erui po-
test.

δρῶντες εἰς τόδε, οὐ γὰρ ἕτοιμος ἐστὶ τοῖς ἐθέλουσιν ἁπλῶς,
ἐπιπωμάζει δὲ ὥσπερ λίθος αὐτῷ βαρὺς καὶ δυσπαράκομι-
στος ἡ περὶ αὐτὸν ἀσάφεια τῆς ἐν ἡμῖν διανοίας νικῶσα τὸ ἀδρανές,
καὶ δὴ δεῖ πόνου καὶ ἱδρῶτος μακροῦ τοῖς ζητοῦσι τὰ κεκαλυμ-
μένα θεωρήματα, πρὸς τὸ ἀπαλλάξαι μὲν τῆς ἀσαφείας τὸν λόγον,
ἐξύσαντα δὲ οὕτω λοιπόν, καὶ οἱονείπως ἐκ βάθους εἰς τὸ ἄνω τε
καὶ ἐμφανὲς ἐνεγκεῖν παραδεῖναί τε σαφῶς εἰς ἀπόλαυσιν ζω-
τικὴν τοῖς ἐντευξομένοις. ἀλλ᾽ οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι ποιμένες, τουτέστιν

Sapientes graeci

οἱ παρ᾽ αὐτοῖς σοφοὶ καὶ λογάδες πολλοί, καὶ τὸ πλῆθος συνι-
όντες τῶν περὶ θεοῦ δογμάτων οἱονεὶ τὸ ἀληθὲς περισκαλίζουσι, δοξά-
ζουσι γὰρ οὐκ ὀρθὰ περὶ αὐτοῦ, οἱ μὲν ὁμολογοῦντες φύσει, διανέ-
μοντες δὲ τοῖς τῆς θεότητος δόξαν οἷς ἂν ἔλοιντο τυχόν. ἐξαρκεῖ δὲ ὁ
μόνος εἷς τῶν ἐξ ἀγρῶν ποιμένων ἀποκινῆσαι τοῦ φρέατος, καίτοι
κομιδῆ δυσδιακόμιστον ὄντα τὸν λίθον, τουτέστι τὴν ἐπεζευγμέ-
νην ταῖς περὶ θεοῦ δόξαις ἐπικάλυψίν τε καὶ ἀσάφειαν, ὅθεν ἐναρ-
γῶς τοῖς ἔθνεσι καθίστησι τὴν ἀλήθειαν, ὅ τί ἐστι καὶ φύσει καὶ

Ara ignoti dei

ἀληθῶς παραδεικνύντες οὐ διαλελοίπασι. καὶ γοῦν ὁ μα-
κάριος Παῦλος Ἀθήνησιν ἐλθών, τοῖς τότε διψῶσι τὸ ὕδωρ τὸ ζῶν
παρετίθει λέγων· ἄνδρες Ἀθηναῖοι, κατὰ πάντα ὡς δεισιδαιμο-
νεστέρους ὑμᾶς θεωρῶ, διερχόμενος γὰρ φησὶ καὶ ἀναθεωρῶν
τὰ σεβάσματα ὑμῶν, εὗρον καὶ βωμόν, ἐν ᾧ ἐπεγέγραπτο,
ἀγνώστῳ θεῷ. ὃ οὖν ἀγνοοῦντες εὐσεβεῖτε, τοῦτο ἐγὼ καταγ-
γέλλω ὑμῖν. βλέπετε γὰρ ὅπως καίτοι χαῦνοι ὄντες ἡγούμενοι,
καὶ τῶν παρ᾽ ἑαυτοῖς ποιμένες καθηγηταί, μόλις τοῦ φρέατος
σχεδὸν περισκαλίζουσι, τὸν δὲ ταχθέντα λίθον εὐσεβεῖν μὲν οἰόμενοι,
διά γε τὸ θεῖον αἰδοῦς, πολὺ δὲ τῆς ἀληθείας ἀποσφαλλόμενοι,
βωμοὺς γὰρ ἀναδειμάμενοι γράφουσιν ἐγκολαπτὸν ἀγνώστῳ θεῷ,
τουτέστι καὶ ὃν μὴ γινώσκουσι δαίμονι· ἀλλ᾽ ἐκεῖνοι μὲν ἀρίστην ἰό-

Paulus in Act. 17. E.

(c) Real Academia de la Historia

μείζων ἐπὶ τὴν δόξαν ἐλθών, καταβέβληκε τοῦ τῆς γραφῆς ὁ θε- Αἱ γυναι δεῖ
σπέσιος Παῦλος, ὃ πολὺ δηλίαν εὐθέως ἄγει πρὸς τὸ λεγόμενον
τὸ οὐκ εἴδωσι μὲν αὐτοῖς θεόν, τῶν εἰδωλολατρῶν, ὃ γὰρ ὑμεῖς φησὶν
ἀγνοοῦντες εὐσεβεῖτε, τοῦτον ἐγὼ καταγγέλλω ὑμῖν. ὁρᾷς ὅπως
ἀπεκάλυψε τὸ φρέαρ, ἀπεκύλισε τὸν λίθον, τοῦ ζωοποιοῦ αὐτοῖς
παρεδείξατο γνῶσιν, ἀσυγκρίτως δείκνυσι τὴν τῶν ποιμένων ἀγρυπνίας
διαφοράν. οἱ μὲν γάρ, καίτοι λίαν ὄντες πολλοί, τῷ λίθῳ [illegible]
δόξης καθ᾽ ἐπινοίας, ὑπὸ τῶν δογμάτων ἀσαφείας ἐπιλαμβανόμενοι
παρεφέροντο πρὸς τὸ δοκοῦν. ὁ δέ, καίτοι μόνος ὤν, παρέλυσε τὴν
ἀλήθειαν. ἀπεκύλισε γὰρ τὸν λίθον μόνος ὁ Ἰακώβ, καὶ τὰ ὑπὸ τὴν
Ῥαχὴλ ποτίζει πρόβατα, τὸ μέντοι καὶ ἐξεύρασον [illegible] τὴν κόρην,
ἐφίλησε γὰρ φησὶ τὴν Ῥαχήλ. καὶ [illegible] εἰς τὸ [illegible] ἔλαβεν,
ὃς δὴ καὶ ἀφθόνως ἐποίει τὸ λοιπόν, ἀγαπήσει καὶ περιπλοκῇ [illegible]
τὸ ἀδελφοπρεπές, τὸ αὐτοῖς ἀγχιστεύειν καθομολογεῖν, ἔφη γάρ, ἐκ
τῶν ὀστῶν μου καὶ ἐκ τῶν σαρκῶν μου εἶ σύ. ἑρμηνεύεται μὲν ἡ Ῥαχήλ Rachel
θεοῦ πρόβατον, [illegible] αὕτη καὶ μάλα εἰκότως τῆς ἐξ ἐθνῶν
ἐκκλησίας τὸ σχῆμα, αὕτη γάρ ἐστι τὸ τοῦ θεοῦ πρόβατον, τὸ τοῖς ἀρχαι-
οτέροις ποιμνίοις ἀναμιχθέν, καὶ ταῖς τῶν [illegible] αὐλαῖς συντεταγ-
μένον, τότε γὰρ δὴ καὶ ἔφασκε, καὶ ἄλλα πρόβατα ἔχω, ἃ οὐκ ἔστιν Io. 10. C.
ἐκ τῆς αὐλῆς ταύτης, κἀκεῖνά με δεῖ ἀγαγεῖν, καὶ τῆς φωνῆς μου
ἀκούσουσι, καὶ γενήσεται μία ποίμνη, εἷς ποιμήν. ἐπιτιμῶνται
δὲ καὶ οἱ θεσπέσιοι μαθηταὶ τὴν ἐκκλησίαν [illegible], ἵνα τὰ ἐπ᾽ αὐτῆς
νοούμενα λογικὰ θρέμματα, [illegible] καὶ [illegible] αὐτῆς ἑκάστῃ,
καὶ νυμφαγωγοὶ παρεστῶτες αὐτὴν τῷ θεῷ προσένεγκον ἁγνήν, μὴ
ἔχουσαν σπῖλον ἢ ῥυτίδα, ἤ τι τῶν τοιούτων, ἀλλ᾽ ἵνα ᾖ μᾶλλον ἁγία καὶ ἄμω-
μος. ὅτε δὲ καὶ τὴν [illegible] ἀρχὴν καὶ οἱονεὶ τὰς πρώτας τῆς εἰ- Israel ex gentibus [illegible]
ς ἐκβολὰς τῶν ἐξ ἐθνῶν [illegible] οἱ ἀπόστολοι, ἐκ τῶν τοῦ Λάβαν [illegible]
συνθέμενοι χρόνων. ἀνὴρ γὰρ [illegible] καταπαιδεύει τὸν Ἰακώβ,

καὶ ἐξομοιούμενος αὐτῷ γενέσθαι φησί, δῆλον δ' ὅτι ἐξ αὐτῆς κατὰ
σάρκα αὐτοῦ καὶ ὀστοῦν ἴδιον ἀπεκάλει. κέκληται γὰρ ὁ θεσπέ-
σιος ἀβραάμ, ἐν ἀκροβυστίᾳ τεθεαμένος ἐκ τῶν χαλδαίων,
ἔθεσί τε καὶ νόμοις τοῖς ἑλληνικοῖς, τὸ σημεῖον ἔλαβε περιτομῆς σφρα-
γῖδα τῆς ἐν ἀκροβυστίᾳ πίστεως κατὰ τὸ γεγραμμένον. συγγενὴς οὖν
ἄρα τοῖς ἐξ ἐθνῶν καὶ ὁ πρωτότοκος ἰσραήλ, καίτοι νόμῳ διαστελλό-
μενος εἴς γε τὸ ἔθος εἶναι δοκεῖν, ἀλλ' ἐν χριστῷ γεγόνασιν ἓν οἱ δύο, πε-
ριεῖλε γὰρ τὸ μεσολάβουν καταργήσας τὸν ἐν γράμμασι νόμον·
καὶ τοὺς δύο ἔκτισε περιβολῇ, ἀνακαινίσας μὲν γὰρ εἰς ἕνα καινὸν
ἄνθρωπον, οὕτω μάλα καὶ ὁμοψύχους τε τοὺς ἐξ ἰσραήλ, μονονουχὶ
δὲ καὶ εἰς ταυτότητα συνηγμένα διὰ τῆς ἐν πνεύματι κοινωνίας ὁρᾶται
λοιπόν. ἔφη γάρ που χριστὸς πρὸς τὸν ἐν οὐρανοῖς πατέρα καὶ θεόν· θέλω ἵνα
ὡς πάτερ ἐγὼ καὶ σὺ ἕν ἐσμεν, οὕτω καὶ αὐτοὶ ἐν ἡμῖν ἓν ὦσιν. αὐτὸς
γάρ ἐστιν ἡ εἰρήνη ἡμῶν, ὁ τὸ μεσότοιχον τοῦ φραγμοῦ λύσας καθά-
περ ἔφην ἀρτίως, καὶ τοὺς ἀμφοτέρους τῇ πίστει καὶ συνδέων ἡμᾶς
ὅλους εἰς ἑνότητα διὰ πνεύματος. σημαίνουσιν ἄρα καὶ μάλα σαφῶς τῆς
ἐν πίστει καὶ πνευματικῆς ἑνώσεως τῶν δύο λαῶν τὸ περιπλέκεσθαι
τὸν ἰακὼβ τῷ λάβαν, ὁμολογῆσαί τε ὅτι καὶ ὀστοῦν εἴη αὐτοῦ καὶ σάρξ
αὐτοῦ. καὶ τί δὲ πρὸς τούτοις ἔτι, φέρε δὴ λέγωμεν ἐξ αὐτῶν
ἰόντες τῶν ἱερῶν γραμμάτων. εἶπε γάρ φησι λάβαν τῷ ἰακώβ·
ὅτι γὰρ ἀδελφός μου εἶ, οὐ δουλεύσεις μοι δωρεάν· ἀπάγγειλόν μοι
τίς ὁ μισθός σου ἐστί. τῷ δὲ λάβαν ἦσαν δύο θυγατέρες, ὄνομα τῇ μεί-
ζονι λεία, καὶ ὄνομα τῇ νεωτέρᾳ ῥαχήλ, οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ λείας ἀσθε-
νεῖς, ῥαχὴλ δὲ ἦν καλὴ τῷ εἴδει, καὶ ὡραία τῇ ὄψει σφόδρα. ἠγά-
πησε δὲ ἰακὼβ τὴν ῥαχὴλ καὶ εἶπε, δουλεύσω σοι ἑπτὰ ἔτη
περὶ ῥαχὴλ τῆς θυγατρός σου τῆς νεωτέρας. εἶπε δὲ αὐτῷ λάβαν·
βέλτιον δοῦναί με αὐτήν σοι, ἢ δοῦναί με αὐτὴν ἀνδρὶ ἑτέρῳ, οἴκη-
σον μετ' ἐμοῦ. καὶ ἐδούλευσεν ἰακὼβ περὶ ῥαχὴλ ἔτη ἑπτά, καὶ

[Margin:] συγγενὴς τοῖς ἐξ ἐθνῶν ὁ πρωτότοκος ἰσραήλ

[Margin:] Vterq populus & gentium & Israel in vnum populum coaluit

[Margin:] Genes. 29. B.

ἦσαν ἐναντίον αὐτοῦ ὡσεὶ ἡμέραι ὀλίγαι, παρὰ τὸ ἀγαπᾶν αὐτὸν αὐτήν.
εἶπε δ᾽ ἰακὼβ πρὸς λάβαν. ἀπόδος μοι τὴν γυναῖκά μου, πεπλήρωνται
γὰρ αἱ ἡμέραι μου, ὅπως εἰσέλθω πρὸς αὐτήν. συνήγαγε δ᾽ λάβαν
πάντας τοὺς ἄνδρας τοῦ τόπου καὶ ἐποίησε γάμον, καὶ ἐγένετο ἑσπέρα,
καὶ λαβὼν λάβαν λείαν τὴν θυγατέρα αὐτοῦ εἰσήγαγεν αὐτὴν πρὸς ἰα-
κώβ. ἔδωκε δ᾽ λάβαν ζελφὰν τὴν παιδίσκην αὐτοῦ λείᾳ τῇ θυγα-
τρὶ αὐτοῦ παιδίσκην. ἐγένετο δ᾽ πρωὶ καὶ ἰδοὺ ἦν λεία. εἶπε δ᾽
ἰακὼβ πρὸς λάβαν. τί τοῦτο ἐποίησάς μοι, οὐ περὶ ῥαχὴλ ἐδούλευσα
παρὰ σοί, καὶ ἵνα τί παρελογίσω με. εἶπε δ᾽ λάβαν. οὐκ ἔστιν οὕτως
ἐν τῷ τόπῳ ἡμῶν δοῦναι τὴν νεωτέραν πρὶν ἢ τὴν πρεσβυτέραν. συν-
τέλεσον οὖν τὰ ἕβδομα ταύτης καὶ δώσω σοι καὶ ταύτην ἀντὶ τῆς ἐργα-
σίας ἧς ἐργᾷ παρ᾽ ἐμοὶ ἑπτὰ ἔτη ἕτερα. ἐποίησε δ᾽ ἰακὼβ οὕτως καὶ
ἀνεπλήρωσε τὰ ἕβδομα ταύτης, καὶ ἔδωκεν αὐτῷ λάβαν ῥαχὴλ
τὴν θυγατέρα αὐτοῦ βαλλὰν τὴν παιδίσκην αὐτοῦ αὐτῇ παιδίσκην, καὶ
εἰσῆλθε πρὸς ῥαχήλ. ἠγάπησε δ᾽ ῥαχὴλ μᾶλλον ἢ λείαν, καὶ ἐδού-
λευσεν αὐτῷ ἑπτὰ ἔτη ἕτερα. τὰ μὲν οὖν ἐκ τῆς ἱστορίας οὐδενὸς
ἐνδεῖται λόγου πρὸς διασάφησιν, ἀσαφὲς γὰρ ἐν αὐτοῖς οὐδέν, πλὴν
εἴ τις ἐκεῖνο λέγοι ὅτι τὰ βιβλία φιλονεικούντων εἰωθότων, οὐ γὰρ ὅτι
ἄτοπον ἀπηρχαιωμένων λελόγισται παρ᾽ ἡμῖν τὸ δυοῖν εἰς ὁμοῦ τὸ γα-
μεῖν, καὶ δὴ καὶ γυναικῶν ἀδελφῶν ἐπιμίξασθαι ξυνωρίδα, καὶ τοῦτο ἀδελ-
φῶν πρὸς τοῦτο φαμέν, ὅτι τοῖς ἀρχαιοτέροις ὅλος ἦν ὁ τοῦ βίου
σκοπὸς εἰς πολυπαιδίαν, διὸ καὶ ἐν μοίρᾳ τῶν ἄνω τέθειται παρὰ τῶν
εὐημερίας τὸ χρῆμα λελόγισται. ἀπήλλακτο δὲ καὶ νόμου παν-
τὸς οὐ μόναις δυσίν, ἀλλὰ καὶ ταῖς πλείοσι συνοικεῖν ἐξεῖναι
γυναιξὶν εἰς πλῆθος ἀμέτρητον τὸ γένος ἐκτείνοντας, καὶ γοῦν
ἐν εὐλογίαις τάξιν παρὰ θεοῦ πολυπαιδίαν εἴληφεν. καθάπερ ἐπαγγέλ-
λεται δ᾽ αὐτὸς ὁ τῶν ὅλων δεσπότης καὶ τοῖς ἄνωθεν καὶ πρὸ μωσέως
ἁγίοις, χαρίζεται τὸ δῶρον, καὶ αὐτοῖς δὲ τοῖς λαχοῦσι τὴν διὰ νόμου

πανδήλως

Σκοπὸς τοῦ βίου ὁ πολυπαιδίαν

Veteres cur plures uxores ducerent

παιδοποιΐαν, ἔφη γάρ, ὅτι οὐκ ἔσται ἄγονος οὐδὲ στεῖρα ἐν υἱοῖς
Ἰσραήλ, καὶ οὐκ ἐν τάξει νόμου τὸ λεχθὲν ἐδεχόμεθα τὴν φωνήν, ἐπαγγε-
λίαν δὲ μᾶλλον εἶναί φαμεν. τὸ μὲν γὰρ ὅτι ἔσται τις ἐξ ἡμῶν θεσμοῖς
ὑποφέρεται, καὶ μάλα ὀρθῶς. τὸ δὲ ὅτι τῶν πραγμάτων, οὐκ ἐφ'
ἡμῖν, ἀλλ' ἐν τοῖς τῆς φύσεως νόμοις ἔχει τὸ ἀποτέλεσμα, νόμον οὐκ
ἔχει τὸ βεβαιωτικόν. πρόδηλον οὖν ἄρα, καὶ οὐδενὶ τῶν ὄντων ἀσυμ-
φανές, ὡς οὐκ ἂν προστέταχεν ὁ δημιουργὸς μὴ εἶναι στεῖραν ἢ
ἄγονον ἐν υἱοῖς Ἰσραήλ, ἀλλ' εἰ γένοιντο τοῦ νόμου φύλακες, καρποφό-
ρους ἀποφαίνειν ὡς θεὸς ἐπηγγέλλετο. οὐκοῦν ἐν σπουδῇ μὲν τοῖς
ἀρχαιοτέροις καὶ ἐν εὐκλείας τάξει λελόγισται τὸ πολυπαιδίας τὸ-
χρῆμα, μεταληψόμεθα δὲ ἡμεῖς ἐν Χριστῷ πρὸς τὸ χρῆναι μᾶλλον καρ-
ποφορεῖν ἐν πίστει, τὸν μὲν γάμον οὐκ ἀτιμάζοντες, αἱρούμενοι δὲ τὸ
ὑπὲρ τοῦτο λίαν, τὸ ὕψος τῆς ὑπεροχῆς στεφανούμενον παρὰ τῆς θεο-
πνεύστου γραφῆς, τὸ ἀπερισπάστως φημὶ προσεδρεύειν θεῷ, τὸ μὴ
μερίζεσθαί ποι πρὸς τὰ ἐν κόσμῳ. ὁ γὰρ ἄγαμος φησὶ μεριμνᾷ
τὰ τοῦ κυρίου, ὁ δὲ γεγαμηκὼς μεριμνᾷ τὰ τοῦ κόσμου, πῶς ἀρέσει
τῇ γυναικί, καὶ μεμέρισται. ἅλις δὲ οὖν ἡμῖν τοῦ περὶ τούτων λόγου,
φέρε δὲ θεωρήσωμεν τοῖς πνευματικοῖς θεωρήμασι τὸν νοῦν ἐνιέντες,
ἐκεῖνο διισχυριζόμενοι, καὶ μάλα ὀρθῶς, ὡς οὐκ ἄμισθος ἦν τοῖς
ἁγίοις ἀποστόλοις ὁ ἐπὶ τοῖς κηρύγμασι πόνος, οὐδὲ μὴν ἀγέρα-
στος ὁ ἱδρώς. ἔφη γὰρ ὁ Λάβαν πρὸς Ἰακώβ, οὐ δουλεύσεις με δω-
ρεάν. ὑποσημαίνει δὲ καὶ οἱ θεσπέσιοι μαθηταὶ λαμπρὰ τῶν αὐχη-
μάτων ὑπόθεσιν τὴν τῶν πιστευόντων ἐν ἀρχαῖς πληθύν. προσε-
φώνει γοῦν ὁ Παῦλος αὐτοῖς, χαρὰ καὶ στέφανός μου. ὑπομνήσω
δὲ αὖ ἀναγκαίως ὡς ὑπολαμβάνω τῶν ἐν ἀρχαῖς ἡμῖν ζητηθέντων τε
προειλημμένων, ἔφη γάρ, ὅτι τὸ πρόσωπον Ἰακὼβ ὡς ἐν θεω-
ρίαις πνευματικαῖς ὑποδέξασθαι μέν, ἀνθ' ὅτε τῶν ἁγίων ἀποστόλων χο-
ρός, ὡς ἀπαρχὴ γεγονὼς τῶν ἡγιασμένων ἐν πνεύματι, καὶ ἐν πίστει

Ne sit sterilis

τὸ τῆς πολυπαιδίας μεταληψόμεθα ἡμεῖς εἰς τὸ καρποφορεῖν τῷ Χριστῷ, οὐκ ἀτιμάζοντες τὸν γάμον

Paulus 1. Cor. 7. f.

mercis propositae Apostolis et nobis.

Paulus ad Philip. 4. A.

(c) Real Academia de la Historia

δεδικαιωμένων. ὁ δέ γ' αὖ καὶ αὐτὸς ὁ Χς, ὡς τῆς ἀνακαινουμένης
εἰς ἀφθαρσίαν ἀνθρωπότητος ἀπαρχὴ, ὡς πρωτότοκος ἐν πολ-
λοῖς ἀδελφοῖς, ὡς δεύτερος Ἀδὰμ, τὸ εἶχε τοῦ γένους δευτέρα
μετὰ τὴν πρώτην. περιτρέπει τὸν μισθὸν ὁ λόγος ἐπὶ τῶν θρεμμάτων
τὸν σκοπὸν ἤπερ αὐτὸν εἶναι πρέποι, τὸ γάρ τοι διαμαρτεῖν λογισμοῦ τοῦ
καθήκοντος ἀπαλλάξειεν ἂν ἐρευνήσει τῶν θρεμμάτων τὴν ἀπόδο-
σιν. φορτίον δέ που ἴσως τὸ τῶν τῷ Ἰακὼβ πρὸς τὸν ποιούμενα-
νουν δ' ὁ ἐξ οὐρανοῦ νυμφίος, ὁ τὰς λαβὰς τῆς ταφῆς οἷον οὐκ ἀν-
θρώποις λαβών. ἰδοὺ μὲν γὰρ ἄνω τῶν ὠπαστοῦντας, τὸ ἀκούειν κα-
τὰ φωνὴν ἐπ' ἄλλοις τὸ ὁρᾶν. ἔφη γάρ που περὶ αὐτοῦ καὶ ὁ μακά-
ριος προφήτης Ἠσαΐας, ὅτι οὐ πεινάσει, οὐδὲ κοπιάσει, οὐδὲ- Esaias 49. c.
ἔστιν ἐξεύρεσις τῆς φρονήσεως αὐτοῦ. καίτοι οὐδενὸς γὰρ πρόσ-
επιδεὲς τὸ θεῖον, ἀλλ' ἔστι παντέλειον ἐν ἑαυτῷ, οὐκ εἰσποιητὸν
ἔχον τὸ δυνάμει ὁδὰ προσῆκον, οὔτε μὴν νόμῳ σωμάτων τροφαῖς
ἐπιβεβηκὼς ἐρρωμένον, ἀλλ' αὐτὸ φυσικὴ δύναμις, τοιγάρτοι καὶ στερεοῖ
τοὺς οἰκείους, δύναμιν τὸ δύνασθαι μετέχουσιν αὐτοῦ χορηγοῦν,
ἀλλ' ὡς περ καὶ τὸ λυπεῖσθαι μὴ πεφυκός. λυπεῖσθαι λέγεται φησὶ
γάρ που πρὸς τὴν τῶν Ἰουδαίων μητέρα, δῆλον δ' ὅτι τὴν συναγωγήν,
καὶ ἐλύπεις με ἐν πᾶσι τούτοις. γράφει δέ που καὶ ὁ θεσπέσιος Ephes. 4. g.
Παῦλος. Καὶ μὴ λυπεῖτε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον τοῦ θεοῦ τὸ κατοικοῦν ἐν
ὑμῖν. οὕτω κἂν εἰ λέγοιτο κάμνειν, οὐχ ὅτι γέγονεν ἐν ἀσθενεί-
πόνου τὰ τοιάδε φαμέν, ἀλλ' ὅτι πονεῖν ἐπὶ τῶν αὐτῷ ἔθος, πε-
πονηκέναι αὐτὸ τὰ ὑπὲρ μεγάλων τῶν πραγμάτων καὶ ἐξαίρετα
κατορθοῦν, ἐπ' αὐτά ἐφ' οἷς ἦν εἰκὸς δεινοὺς καὶ πικροὺς ἀνα-
τλῆναι πόνους, εἰ τὴν καθ' ἡμᾶς ἔλεγεν. οὐκοῦν ἐκ τῶν ἀνθρώπων
ἰόντες εἰς ἐννοίας τὰς ὑπὲρ τούτων, μονονουχὶ πόνῳ τε ἱδρῶτι κα-
ταμοχθοῦντα καὶ ταλαιπωροῦντα ἂν τοῦ ὑπὲρ ἡμῶν φροντίδα, τὸ
ἀκρατὲς τῆς φύσεως αὐτοῦ γε μὴν ἀπαλλάξομεν ἀναγκαίως τοῦ

Χς secundus Adam principium Generis

(c) Real Academia de la Historia

Iacob cum Lia matrimonium.

πονεῖν, ἐπειδὴ μὴ καθ' ἡμᾶς, μᾶλλον δὲ καὶ ὑπὲρ πάντας ἐστὶν ἰδεῖν κλέος ταῖς ἰδίαις ὑπεροχαῖς ἐμφιλοχωροῦσαν καὶ ἐγκαυχωμένην. οὐκ ἀμαθῆ τὸ ἔργον, ἀλλ' οὐδὲ ἱδρῶτος δίχα τῆς πρώτης μὲν συντάξει τὴν Ἰουδαίων συναγωγήν, ἣν ἐν σχήματι τῆς Λείας παραληψόμεθα, διερμηνευομένη γὰρ κοπιῶσά τε ἀνακαλουμένη, κεκοπίακε δὲ ταῖς Αἰγυπτίων πλεονεξίαις καθυβριζομένη, καὶ τὸν δυσφόρητον ἔχουσα τῆς δουλείας ζυγόν, καὶ μὴν καὶ ἀνακεκλημένη πρὸς τὸ πρῶτον σέβας, μεταπλάττεται δὲ ὥσπερ ἐκ λατρείας εἰδωλομανοῦς ἐπὶ τὸ εἰδέναι λοιπὸν τίς ὁ φύσει τε καὶ ἀληθῶς ἐστι θεός. ἐπεφώνει γὰρ αὐτοῖς διὰ Μωσέως θεός· ἄκουε Ἰσραήλ, κύριος ὁ θεός σου κύριος εἷς ἐστι. καὶ τὸ οὐκ ἔσονταί σοι θεοὶ ἕτεροι πλὴν ἐμοῦ. ἀλλ' ἐπεθύμει μὲν ὅλης τῆς Ῥαχὴλ ἐν ἀρχαῖς, τουτέστι τῆς ἐξ ἐθνῶν ἐκκλησίας, τὸ γάρ τοι καὶ ἔφασκε περὶ τῆς Ἰουδαίων συναγωγῆς πρὸς τὸν ἱεροφάντην Μωσέα· λελάληκα πρὸς σὲ ἅπαξ καὶ δὶς λέγων, ἑώρακα τὸν λαὸν τοῦτον, καὶ ἰδοὺ λαὸς σκληροτράχηλός ἐστιν. ἔασόν με ἐξολοθρεῦσαι αὐτούς, καὶ ἐξαλείψω τὸ ὄνομα αὐτῶν ὑποκάτωθεν τοῦ στερεώματος τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ποιήσω σε εἰς ἔθνος μέγα καὶ ἰσχυρόν, καὶ πολὺ μᾶλλον ἢ τοῦτο. ἀλλ' ἦν ἀνάγκη τοὺς ἐλαφροτέρους καὶ εὐπροσκόμιστους εἶναι διὰ τὸ ἀσθενὲς αὐτοὺς ἔχοντας νοῦν οὐκ εὐθὺς διάγειν ἐπὶ τὸ τέλειον, καὶ τὸ ἐπέκεινα νοῦ καὶ τῆς αὐτοῖς φρονήσεως παίδευσιν, φημὶ δὴ τὴν εὐαγγελικήν, προπαιδεύεσθαι δὲ μᾶλλον διὰ τῶν ὑποβεβηκότων, μονονουχὶ καὶ προγυμνάσασθαι τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς ποιεῖσθαι τὴν νομικήν. οὐκοῦν ἐπεθύμει μὲν τῆς νεωτέρας ἐν ἀρχαῖς, τουτέστι τῆς ἐξ ἐθνῶν ἐκκλησίας ὁ ἐξ οὐρανοῦ νυμφίος, πεπίστευκε δὲ ὥσπερ τὴν πρεσβυτέραν ὁσονεί πως οὐκ ἀμογητί. δεδούλευκε γὰρ ὑπὲρ Λείας ὁ Ἰακώβ. ὅτι δὲ πολλοῖς καὶ μεγάλοις ἐξώρισται πόνοις τῆς Αἰγυπτίων δουλείας ὁ Ἰσραήλ, οὐκ ἀσυμφανές, ὅλος γὰρ αὐτοῖς

Rachel

Deuter. 9. C.

πεπλήρωκεν ἡ φύσις. σημειοῦν οὖν ἄξιον τὸ ἐμοὶ ἀνωτέρω λελε-
προῶπται τὸν ἰσλ, τὸ δὴ γενέσθαι κοινὸν διὰ τὸ ἐν ὀνόματι πατριάρχας τοῦ
ἰακὼβ δουλεία, τελουμένην που πάντως οὐκ ἄνευ μόχθου. συν-
τετελεσμένων δὲ τῶν ἑπτὰ ἐτῶν τῆς πρεσβυτέρας, ὀρέγεται τῆς ῥαχήλ,
τουτέστι τῆς νεωτέρας, ἣν καὶ ἐν ἀρχαῖς ποθουμένην. εἰσκέκλη-
ται γὰρ δευτέρα μετὰ τὴν πρώτην ἡ ἐξ ἐθνῶν ἐκκλησία, τὸν τοῦ χυ πό-
θον, ἐρωμένη δὲ γὰρ ὅλως καὶ ῥαχὴλ καὶ ἀγαπητὴ ἤδη πρὸ τούτου. Rachel.
ὅτι δὲ κέκμηκε τε πεπόνηκε καὶ ὑπὲρ αὐτῆς ὁ χς, προδείξει πά-
λιν ἡμῖν ὁ μακάριος ἰακὼβ τὸν ἐπ᾽ αὐτῇ πόνον καὶ ὑπὲρ ῥαχὴλ
ἐν ἄθλοις. εἰ γὰρ ἐνδέχεται καμεῖν καὶ τὸν τῇ φύσει κατὰ φύσιν τὸν
θεόν, πῶς ἂν οὐ γέγονεν ἐν τούτῳ, τὸν ἐξ ἄλλου δίωξιν ὑπομεί-
νας ἐν ἀρχαῖς, τὰς τῶν φαρισαίων ἐπιβουλάς, τὰς τῶν ἡγουμέ-
νων συκοφαντίας, τὰ ἐμπτύσματα, τὰ ἐπιτιμήματα, τὰς κατὰ
νώτου πληγάς, τὴν τῶν στρατιωτῶν παροινίαν, καὶ αὐτὸν ἐν τελευταῖς
τὸν ἐπὶ ξύλου θάνατον. λάβαν δὲ θυγατέρες αὐτοῦ εἰδωλολα-
τροῦντος, τὴν λείαν καὶ ῥαχήλ, κεκλῆσθαι γὰρ ἐξ ἐθνῶν. πρώτη
μὲν ἡ τῶν ἰουδαίων συναγωγή, εἶτα γὰρ καὶ γένους ἑλληνικοῦ γέ-
γονε καὶ αὐτὸς ὁ μακάριος ἰακώβ. δευτέρα δὲ καὶ μετὰ τὴν
πρώτην ἡ νεωτέρα, τουτέστιν ἡ ἐκκλησία. καὶ οἱ μὲν ὀφθαλμοὶ
λείας τεθολωμένοι καὶ ἀσθενεῖς, ῥαχὴλ δὲ καλὴ τῷ εἴδει,
καὶ ὡραία τῇ ὄψει σφόδρα. Καὶ περὶ μὲν τῶν ἰουδαίων ἔφη πρὸς
χς τοῖς ἁγίοις ἀποστόλοις, ἄφετε αὐτούς, τυφλοί εἰσιν ὁδηγοὶ τυ-
φλῶν, ὑμῶν δὲ μακάριοι οἱ ὀφθαλμοὶ ὅτι βλέπουσι, καὶ τὰ ὦτα
ὑμῶν ὅτι ἀκούουσι. οὐκοῦν τὸ ἀναλκὲς πρὸς θεοπτίαν τῆς ἰου-
δαίων συναγωγῆς, κατασημαίνοιτο ἂν εἰκότως διὰ τῶν τῆς λείας
ὀφθαλμῶν. τὸ δὲ σοφόν τε καὶ συνετόν, καὶ τὸ πολὺ λίαν ἐξωρα-
ισμένον εἰς σύνεσιν τῶν ἐν πίστει ἐν χῷ, καὶ μέντοι καὶ τὸ ἐν ἔργοις
περιφανὲς διὰ τοῦ τῆς ῥαχὴλ κατεσημαίνετο κάλλους. καὶ πρὸς

Labores quos verus Iacob sufferet pro Rachel i. pro Ecclesia.

Genes. 29. C.

Lia lippitudo. Rachel formosa

Mat. 15. B.

Mat. 13. B.

(c) Real Academia de la Historia

Cyr. in Gen

Propheta.

Xs sponsus Ecclesiae

μετὰ τὴν ἐξ Ἰουδαίων μέσα, τὸ ἰδοὺ οἱ ὀφθαλμοί σου οὐκ εἰσὶν
οὐδὲ ἡ καρδία σου καλὴ πρὸς φιλοκέρδειαν ἀναβοᾷ ὁ λόγος. καὶ μέντοι
ἡ ὄψις τῆς ἐξ ἐθνῶν ἐκκλησίας, λέγεται περὶ αὐτῆς, οἱ ὀφθαλμοί
σου περιστεραί, ἐπιθυμήσει γὰρ τοῦ κάλλους αὐτῆς κατὰ τὴν τοῦ
ψάλλοντος φωνήν. οὐκοῦν ἀπορεῖ τῆς συνοικήσεως τὴν πρώτην μετὰ τὴν
Ἰουδαίων συναγωγὴν, νυμφαγωγοῦντος Μωσέως καὶ μεσιτευόντων
τῶν ἀγγέλων, ἐπ' ἐκείνῃ ἡ ὥσπερ δευτέρα τὴν ἐξ ἐθνῶν ἐκκλησίαν
οἱονεὶ μεσότοιχον διῃρημένου, τὸ ἐπ' αὐτῆς τὸ μακάριον βαπτι-
στοῦ, τὸ γὰρ τοι καὶ ἔφασκε τὸν ἰησοῦν τὸν καὶ μόνον ἡμῶν καλὸν
Io. 3. D. σημαίνων γάμον. ὁ ἔχων τὴν νύμφην νυμφίος ἐστίν, ὁ δὲ φίλος τοῦ
νυμφίου ὁ ἑστηκὼς καὶ ἀκούων αὐτοῦ, χαρᾷ χαίρει διὰ τὴν φω-
νὴν τοῦ νυμφίου. αὕτη οὖν ἡ χαρὰ ἡ ἐμὴ πεπλήρωται, ἐκεῖνον
δεῖ αὐξάνειν, ἐμὲ δὲ ἐλαττοῦσθαι. ἔλεος δὲ καὶ πίστις τὴν νύμφην
Oseæ. 2. D. τὴν ἐξ ἐθνῶν. ἔφη γάρ που διὰ φωνῆς προφητῶν, ὁ ἄνωθεν ἥκων καὶ
ἐξ οὐρανοῦ νυμφίος πρὸς τὴν ἐξ ἐθνῶν ἐκκλησίαν. καὶ μνηστεύ-
σομαί σε ἐμαυτῷ εἰς τὸν αἰῶνα. καὶ μνηστεύσομαί σε ἐμαυτῷ ἐν δικαιο-
σύνῃ καὶ κρίματι, καὶ ἐν ἐλέει καὶ ἐν οἰκτιρμοῖς. καὶ μνηστεύ-
σομαί σε ἐμαυτῷ ἐν πίστει, καὶ ἐπιγνώσῃ τὸν κύριον. ὁ γάμος μὲν γὰρ κα-
θάπερ ἔφην ἀρτίως πρὸς τὴν ἐξ ἐθνῶν ἐκκλησίαν τὴν πρεσβυτέραν,
ἀλλ' ὁ τῆς μνηστείας τρόπος καὶ τῆς συναφείας ἡ δύναμις οὐκ εἰς
Oseæ 2. A. αἰῶνα χρόνων. ἔφη γάρ που πάλιν περὶ αὐτῆς, ὅτι αὐτὴ οὐ γυνή μου,
καὶ ἐγὼ οὐκ ἀνὴρ αὐτῆς. καὶ πάλιν, ἔδωκα αὐτῇ βιβλίον ἀπο-
στασίου εἰς τὰς χεῖρας αὐτῆς. ἀποβέβληται γὰρ ὡς πεπορνευ-
μένη, καὶ ἐπὶ τοῖς ἄγαν ἀπηχέσιν καλλωπιζομένη. ἔφη γὰρ που
Ierem. 3. A. περὶ αὐτῆς. ἐὰν ἐξαποστείλῃ ἀνὴρ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ ἀπέλθῃ
ἀπ' αὐτοῦ, καὶ γένηται ἀνδρὶ ἑτέρῳ, μὴ ἀνακάμπτουσα ἀνακάμ-
ψει πρὸς αὐτὸν ἔτι, οὐ μιαινομένη μιανθήσεται ἡ γυνὴ ἐκείνη, καὶ
σὺ ἐξεπόρνευσας ἐν ποιμέσι πολλοῖς, καὶ ἀνέκαμπτες πρός με

(c) Real Academia de la Historia

λέγει κύριος, ἆρον εἰς εὐθεῖαν τοὺς ὀφθαλμούς σου καὶ ἴδε ποῦ οὐκ ἐξε-
φύρθης. ἐπὶ ταῖς ὁδοῖς ἐκάθισας αὐταῖς ὡσεὶ κορώνη ἠρημω-
μένη, καὶ ἐμίανας τὴν γῆν ἐν ταῖς πορνείαις σου καὶ ἐν ταῖς κακί-
αις σου, καὶ ἔσχες ποιμένας πολλοὺς εἰς πρόσκομμα σαυτῇ. ὄψις Sponsa ἡ ecclesia
πόρνης ἐγένετό σοι, ἀπηναισχύντησας πρὸς πάντας, οὐχ ὡς οἶκόν
με ἐκάλεσας καὶ πατέρα, καὶ ἀρχηγὸν τῆς παρθενίας σου. ἀλλ᾿ ἐν τού-
τοις μὲν ἡ πρεσβυτέρα, ἐάσθω δὲ τὴν νεωτέραν, τουτέστι τὴν ἐξ
ἐθνῶν ἐκκλησίαν ἑαυτῷ μνηστευθῆ, ἐπιτετήρηκας· τὸ ἔμπα-
λιν ἐσκέψω, κατὰ τίνα δὴ τρόπον. ἐμνηστεύσατο μὲν γὰρ τὴν Ἰου-
δαίων συναγωγήν, ἀλλὰ διὰ μεσίτου Μωσέως, συνῴκησε δὲ ὡς πρὸ
τῆς ἐξ ἐθνῶν ἐκκλησίᾳ φωνῆς ἰδίας αὐτὴν εἰς τοῦτο καλῶν,
καὶ καθ᾿ ἕνα τῶν ἐπὶ τῆς ᾀδόμενος ᾀσμάτων, καλεῖ δὲ γὰρ τὴν νύμ-
φην οὕτως, <u>δεῖξόν μοι τὴν ὄψιν σου, καὶ ἀκούτισόν με τὴν φωνήν σου.</u> Cant. 2. D.
ἤκουον μὲν γὰρ καὶ οἱ πάλαι λαλοῦντος αὐτοῦ, πλὴν διὰ μέσου τῶν
προφητῶν, ἐπ᾿ ἐσχάτοις δὲ τοῦ αἰῶνος καὶ εἰς αὐτὸς ἡμῖν δι᾿ υἱοῦ
τὸ λελάληκεν ὁ ἅγιος κατὰ καὶ ὁ σοφὸς μεμαρτύρηκε Παῦλος.
ἄξιον δ᾿ ἐπὶ τούτοις καὶ τὴν τῶν ἐξ ἑκατέρας γεγονότων υἱῶν πολυ-
πραγμονῆσαι γένεσιν, ὅπως τε καὶ τίνων ἐξέφυσαν ἰδεῖν. τέ-
τοκε τοίνυν πρῶτον μὲν ἡ Λεία τέσσαρας, <u>Ῥουβείμ</u>, <u>Συμεών</u>, <u>Λευί</u>,
καὶ <u>Ἰούδαν</u>. ἐπειδὴ δ᾿ ἤσθετο καὶ ἄτεκνος ἦν ἡ Ῥαχήλ, ἐλύπει τὸ
σφόδρα καὶ ἀποσυμβῆναι τὴν ἀπαιδίαν κατασβέσαι ζητοῦσα,
πείθει γὰρ τὸν Ἰακὼβ λέγουσα, ἰδοὺ ἡ παιδίσκη μου Βάλλα, εἴ-
σελθε πρὸς αὐτήν, καὶ τέξεται ἐπὶ τῶν γονάτων μου, καὶ τεκνοποιή- Genes. 30. A.
σομαι κἀγὼ ἐξ αὐτῆς. οὗ καὶ εἰς πέρας ἐξενηνεγμένου, δύο γε-
νῶνται τῷ Ἰακὼβ υἱοί, <u>Δὰν</u> καὶ <u>Νεφθαλείμ</u>. Λεία γε μὴν Ζελφὰν
τὴν ἑαυτῆς οἰκέτιν ἀντιπαρευνάζουσα, δυοῖν ἑτέρων πατέρα γενέσθαι
ποιεῖ, <u>Γὰδ</u> καὶ <u>Ἀσήρ</u>. καὶ μετὰ τοῦτο, ἐπορεύθη δέ φησι Ῥου- Genes. 30. B.
βὴμ ἐν ἡμέραις θερισμοῦ πυρῶν καὶ εὗρε μῆλα <u>μανδρα-</u>

Mandragora

γόρου ἐν τῷ ἀγρῷ, καὶ ἤνεγκεν αὐτὰ πρὸς Λείαν τὴν μητέρα αὐτοῦ.
εἶπε δὲ Ῥαχὴλ τῇ Λείᾳ τῇ ἀδελφῇ αὐτῆς, δός μοι τῶν μανδραγο-
ρῶν τοῦ υἱοῦ σου, εἶπε δὲ Λεία, οὐχ ἱκανόν σοι, ὅτι ἔλαβες τὸν ἄν-
δρα μου, μὴ καὶ τοὺς μανδραγόρας τοῦ υἱοῦ μου λήψῃ. εἶπε δὲ
Ῥαχήλ, οὐχ οὕτως, κοιμηθήτω μετὰ σοῦ τὴν νύκτα ταύτην ἀντὶ
τῶν μανδραγορῶν τοῦ υἱοῦ σου. εἰσῆλθε δὲ Ἰακὼβ ἐξ ἀγροῦ ἑσπέ-
ρας, καὶ ἐξῆλθε Λεία εἰς συνάντησιν αὐτῷ καὶ εἶπε, πρός με
εἰσελεύσῃ σήμερον, μεμίσθωμαι γάρ σε ἀντὶ τῶν μανδραγορῶν
τοῦ υἱοῦ μου. οὐ δὴ χρόνος, τίκτει πάλιν Λεία τὸν Ἰσάχαρ, ἐπὶ
αὐτῷ δὲ καὶ Ζαβουλών. ἐπὶ τούτοις δὲ ὅλη πρὸς τοῖς λοιποῖς ἀριθμοῦ
τὴν Δεῖναν. ἐμνήσθη φησὶν ὁ θεὸς τῆς Ῥαχήλ, καὶ ἐπήκουσεν αὐτῆς κύριος,
καὶ ἀνέῳξεν αὐτῆς τὴν μήτραν, καὶ συλλαβοῦσα ἔτεκε τῷ Ἰακὼβ
υἱόν. εἶπε δὲ Ῥαχήλ, ἀφεῖλεν ὁ θεὸς μου τὸ ὄνειδος, καὶ ἐκά-
λεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰωσήφ, λέγουσα, προσθέτω μοι ὁ θεὸς υἱὸν
ἕτερον. τίκτει δὲ πρὸς τούτῳ Βενιαμίν. ἔχει δὲ οὕτω πάλιν τὰ
ἐπ᾽ αὐτῷ γεγραμμένα. ἐγένετο δὲ ἡνίκα ἤγγισε χαβραθὰ τοῦ
ἐλθεῖν εἰς γῆν Ἐφραθά, ἔτεκε Ῥαχήλ, καὶ ἐδυστόκησεν ἐν τῷ τό-
κῳ. ἐγένετο δὲ ἐν τῷ σκληρῶς αὐτὴν τίκτειν, εἶπεν αὐτῇ ἡ μαῖα,
θάρσει, καὶ γὰρ οὗτός σοι ἐστὶν υἱός. ἐγένετο δὲ ἐν τῷ ἀφιέναι αὐτὴν
τὴν ψυχήν, ἀπέθνησκε γάρ, ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, υἱὸς ὀδύνης
μου, ὁ δὲ πατὴρ ἐκάλεσεν αὐτὸν Βενιαμίν. δυστοκεῖ τοίνυν
ἐπὶ τέλει Ῥαχήλ, ἐπὶ δὲ ταῖς ὠδῖσι τῶν καθ᾽ ἡμᾶς ἀπαλλάττεται.
τῷ δὲ μέσῳ ἔχει τῶν ἐξ Ἰακὼβ ἡ γένεσις. ἀλλ᾽ ἵν᾽ εἴη τῶν
γεγραμμένων ὁ ἐν τούτοις νοῦς, ἀθρήσωμεν αὖ, αὐτὸς ὁ πάντα
εἰδώς, ἐν ᾧ πάντες εἰσὶν οἱ θησαυροὶ τῆς σοφίας καὶ τῆς γνώσεως
ἀπόκρυφοι, κατὰ τὸ γεγραμμένον. λεπτοὺς δὲ ἡμεῖς κατατρίβομεν
ὀφθαλμούς, καὶ τὸ ἐν αὐτοῖς ἀχλύος τὸ πάχος καθαιροῦμεν ὡς ἐνί
πῃ ἐσόμενοι, τοῦ φωτὸς τυφλοὺς ἐκείνου λέγομεν, ἀποκαλύπτοι

τοὺς ὀφθαλμούς μου καὶ κατανοήσω τὰ θαυμάσια ἐκ τοῦ νόμου σου. οὐκοῦν ἐπανήξω γὰρ εἰς τὸ ἐν ἀρχαῖς καὶ ἀναμνήσω πάλιν ὧν ἔφην. Λείαν μὲν τοῦ πρεσβυτέρου, ἤτοι τῶν ἰουδαίων συναγωγὴν πεφυκέναι εὖ μάλα. Ῥαχὴλ δὲ αὖ τὴν τῶν ἐθνῶν ἐκκλησίαν ὑπειλήφειν ὑπολογιζόμεθα. κατόπιν δὲ ὥσπερ ταῖς ὑποθέσεσι τῶν λεγομένων ἐπὶ τῷδε πίστιν, τὰ λοιπὰ προσποιοῦμεν. τέτοκε τοίνυν ἡ Λεία πρωτοτόκους ἄρσενας, εἶτα μετὰ ταῦτα γεγέννηκεν ἐκ δούλης θεραπαίνης, Βάλλας δὲ καὶ Ζελφᾶς ἑτέρους τέσσαρας. ἐπειδὴ δὲ τοὺς ἐν ἀρχαῖς ἐγγενομένους πάντας συμβαίνει μὴ ἐνδεχομένας, δεικνύμενοι πρὸς ἀλλήλας, Λεία τε καὶ Ῥαχήλ, ἄμφω γεγόνασι μήτερες. καὶ ἡ μὲν Λεία πρὸς ἐκείνοις τοῖς τέσσαρσι τὸν Ἰσσάχαρ, ὅ ἐστι μισθός, εἶτα τὸν Ζαβουλών, ὃ σημαίνει πάλιν ἑρμηνευόμενον, εὐλογίαν τε καὶ εὐοσμίαν. τέτοκε δὲ καὶ Ῥαχὴλ τὸν Ἰωσήφ, ὅ ἐστι προσθήκη θεοῦ, καὶ μετ' αὐτὸν ἐν τέλει τὸν Βενιαμίν, ὅ ἐστιν υἱὸς ὀδύνης. πρώτη μὲν γὰρ ἐτεκνώσατο τὸ φῦλον τῶν ἰουδαίων πλήθει τε καὶ χρόνῳ πρεσβυτέρα, τουτέστιν ἡ συναγωγή. ὅτι δὲ τοὺς ἐξ αὐτῆς γεγονότας υἱοὺς ἐκάλεσε θεός, συνετοὺς εὖ μάλα πρὸς Μωσέα μὲν λέγοντος, υἱὸς πρωτότοκός μου Ἰσραήλ. διὰ δὲ φωνῆς Ἡσαΐου. ἄκουε οὐρανὲ καὶ ἐνωτίζου γῆ, ὅτι κύριος ἐλάλησεν, υἱοὺς ἐγέννησα καὶ ὕψωσα, αὐτοὶ δέ με ἠθέτησαν. πλὴν ὅτε γεγέννηκε μὲν ἐξ ἐλευθερίας διαβεβαιοῦμεν πᾶσας, ὅτι οὐκ ἀπέρριπτε τὸν ἐκ νόμου ζυγόν. τοῦ γὰρ τὴν τῶν πρώην ἐλευθερίαν καὶ αὐτὸς ἡμῖν ὁ θεσπέσιος Παῦλος προσδιεξελέγχων, ἐγὼ δὲ ἔζων χωρὶς νόμου ποτέ. τὸ ἐγώ, ἤτοι εἰς τὸ γένος ἀναφέρεις, καὶ τῆς τῶν πρώην ἀνθρώπων κεφαλῆς. ὅτε δὲ ὕστερον καὶ οἱ γεγόνασιν ἐξ ἐλευθέρας τοῦ τῆς κατὰ νόμον δουλείας ὑποδεξαμένου ζυγόν, προσαποδείξειεν αὐτὸ ἡμῖν αἰνιγματωδῶς ἡ γεννήσασα τὰ προειρημένα γένους τῶν τεσσάρων, οἳ καὶ γεγόνασιν ἐκ θεραπαινῶν. ἀλλ' ἔστι τι καὶ ἐν αὐτοῖς μυστήριον. οἱ μὲν γὰρ ἐκ Βάλλας, Δάν τε καὶ Νεφθαλείμ

Explanatio historica

Esaias 1. A.

Paulus Ad Rom. 7. A.

(c) Real Academia de la Historia

De filijs Iacob.

ὑπὸ Ζελφᾶς τῆς Λείας. οἱ δέ γε τῆς Ζελφᾶς, Γὰδ καὶ Ἀσὴρ ὑπὸ-
Ζελφᾶς τῆς Λείας, καὶ αὐτοὶ ἐκ Βάλλας τῆς Ῥαχὴλ γεγέννηνται. ἀλλ'
οἴομαί που πάντως ἐπαπορήσειεν ἄν τις καὶ μάλα εἰκότως, πῶς
ἂν οἱ ἐκ δούλης φαμὲν τῆς Βάλλας ὑπὸ Ζελφᾶν τῆς Ῥαχήλ, καὶ τὸ-
ν ἐξ ἐθνῶν ἐκκλησίας ἀποπληροῖεν τὸν τύπον. τοιοῦτον πρὸς τοῦτο
φαμέν, ὅτι γεγόνασιν ἐν ἀρχαῖς οἱ μακάριοι προφῆται καλοῦ-
μενοι τῆς αὐθεντικῆς τῆς δουλευούσης ἤτοι, ἤγουν τῆς προ-
λυνα τῆς ἐξ ἐθνῶν ἐκκλησίας. ἐφρόνουν γὰρ τὰ αὐτῆς ἀναδεῖξαι
σπεύδοντες λέγοντες, καὶ ἀναλαμβάνειν κατασκευῆς τὸ Χῦ μυστήριον.
καὶ διὰ μυρίων ὅσων πραγμάτων προαναδιατυποῦντες αὐτό, μονο-
νουχὶ δὲ καὶ εἰς ὄψιν ἄγοντες τοῖς ἀρχαιοτέροις, οἱ δὲ μετ' ἐκεί-
νους ἔτι πάλιν εἰς δουλείαν γεγονημένοι Χῷ οὐ προσήκαντο, τῆς
ἀληθείας τὸ κήρυγμα. ὅτι δὲ ἀμείνους οἱ πρῶτοι τῶν μετ' αὐτούς,
ἔξεστιν ἰδεῖν τὸν θεὸν λέγοντα διὰ φωνῆς Ἠσαΐου. πῶς ἐγένετο

Esaias. 1. a.

πόρνη πόλις πιστὴ Σιὼν πλήρης κρίσεως, ἐν ᾗ δικαιοσύνη ἐκοι-
μήθη ἐν αὐτῇ, νῦν δὲ φονευταί. ὁρᾷς ὅπως πλήρης μὲν κρίσεως,
τουτέστιν ὀρθότητος, καὶ δικαίων κατάλυμα λέγει γενέσθαι τὴν
Σιών, ὅτε δὴ ἦσαν οἱ, ἐκ μεταβάσεως δὲ φονευτῶν ἐν ὑστέροις; ἴδοι
δ' ἄν τις καὶ μάλα σαφῶς καὶ ἐξ αὐτῶν εἰ βούλοιτο τῶν ὀνομά-
των, ὅτι τὸ ἄμεινον μὲν ἐκκλησίας εἶεν ἂν οἱ διὰ τῆς Βάλλας, ἐχθροί
δὲ μᾶλλον οἱ ἐκ Ζελφᾶς. ἑρμηνεύεται γὰρ ὁ μὲν κρίσις, Νεφθαλεὶμ
δὲ πλατυσμός. τοῦτο γέγονε τῆς προφήτης τὸ κήρυγμα. ὅτι γὰρ ἔμελ-
λεν ὁ τῆς κρίσεως τὴν οἰκουμένην ἐν δικαιοσύνῃ, καὶ καταψη-
φίσασθαι μὲν ὡς πλεονεκτοῦντος καὶ ἀδικοῦντος ἡμᾶς τοῦ Σατανᾶ,
σῶσαι δὲ καὶ ἡμᾶς, καὶ ἐκ πολλῆς ἄγαν στενοχωρίας εἰς πλάτος
ὡς τῶν μισθωτῶν καρδίαν, χαλεπὸν οὐδὲν ὑποδεῖξαι πάλιν.
ὁ μὲν γὰρ μακάριος ψαλμῳδὸς ἀνακέκραγε λέγων, ὡς ἐκ προσώ-

Dauid psal. 118. D.

που τῶν ἐν Χῷ, ἐξημασμένων ἐν πτ. ὁδὸν ἐν θλίψει ἐδέσμοι,

(c) Real Academia de la Historia

ὅταν ἐπλάτυνας τὴν καρδίαν μου. ὁ δὲ γε σοφώτατος παῦλος τε-
ἐζευγμένοις θέλουσιν, τοῖς ἐκ κορίνθου πιστεύσασιν ἐπιστέλλει λέ-
γων, τὸ στόμα ἡμῶν ἀνέῳγε πρὸς ὑμᾶς κορίνθιοι, ἡ καρδία — Paulus 2. Cor. 3. C.
ἡμῶν πεπλάτυνται, οὐ στενοχωρεῖσθε ἐν ἡμῖν, στενοχωρεῖσθε δὲ
ἐν τοῖς σπλάγχνοις ὑμῶν. τὴν δὲ αὐτὴν ἀντιμισθίαν ὡς τέκνοις λέ-
γω, πλατύνθητε καὶ ὑμεῖς, μὴ γίνεσθε ἑτεροζυγοῦντες ἀπίστοις.
ὅτι δὲ κρίσεως ὀρθῆς καὶ δικαιοτάτης πρόξενος χριστός, σαφηνιεῖ δὲ πάλιν
αὐτὸς ὁ μακάριος δαβίδ, τὸ τῶν πλεονεκτουμένων πρόσωπον
ὑποποιούμενος καὶ λέγων πρὸς τὸν τῶν ὅλων θεόν, ἐξεγέρ- — Psal. 34. D.
θητι καὶ πρόσχες τῇ κρίσει μου ὁ θεός μου, ὁ κύριός μου εἰς τὴν δί-
κην μου. αὐτὸς γε μὴν ὁ σωτὴρ ἐναργὲς τοῦτο καθίστησι λέγων.
νῦν κρίσις ἐστὶ τοῦ κόσμου τούτου, νῦν ὁ ἄρχων τοῦ κόσμου τού-
του ἐκβληθήσεται ἔξω, κἀγὼ ἐὰν ὑψωθῶ ἐκ τῆς γῆς πάντας ἑλ-
κύσω πρὸς ἐμαυτόν. ὅτι δὲ ὅτε κρίσις ἡμῖν ἐγένετο δικαία
καὶ καρδίας πλατυσμός, οἱ προφῆται προανακεκραγότες τὸ ἐπ'
αὐτῷ τελούμενον μυστήριον; γεγόνασι τοίνυν ἐκ τῆς ἄλλης διὰ τὸ
κεφάλαιον, ὅτι ἡ κρίσις καὶ πλατυσμός. αὐτὸ δὲ γε τὸ ζελφᾶς,
γὰδ καὶ ἀσήρ. καὶ διερμηνεύεται μὲν πειρατήριον ὁ γάδ. πλοῦ-
τος γε μὴν ὁ ἀσήρ. ἆρ' οὖν οὐχὶ τοιοῦτοι γεγόνασιν οἱ τελευταῖοι
μετὰ τοὺς πρώτους τῶν ἰουδαίων λαοί; εἶτα πῶς ἀμφίβολον,
ἐξ αὐτῶν γὰρ τοῦ τε καθόντες οἱ τῶν κατὰ χριστὸν γεγονότων. οἱ-
μὲν γὰρ ἐπείραζον αὐτὸν μετὰ τῶν καλουμένων ἡρωδιανῶν
λέγοντες, διδάσκαλε οἴδαμεν ὅτι ἀληθὴς εἶ καὶ οὐ μέλει σοι — Mat. 22. B.
περὶ οὐδενός, οὐ γὰρ βλέπεις εἰς πρόσωπον ἀνθρώπων, ἀλλ' ἐπ'
ἀληθείας τὴν ὁδὸν τοῦ θεοῦ διδάσκεις, ἔξεστι δοῦναι κῆνσον καί-
σαρι ἢ οὔ. προσῄεσαν ἐπειράζοντες, ἵνα παγιδεύσωσιν αὐτόν.
μεμαρτύρηκε γὰρ οὕτως ὁ θεσπέσιος εὐαγγελιστής, οἱ δὲ χρη-
μάτων ἕνεκα καὶ φιλοκερδίας οὐ προσεδέχοντο τὸν λόγον, ἔφασαν

(c) Real Academia de la Historia

Iudæi avarissimi

γάρ φησιν ἐν ἑαυτοῖς, οὗτός ἐστιν ὁ κληρονόμος· δεῦτε ἀποκτείνω-
μεν αὐτόν, ἵνα ἡμῶν ἡ κληρονομία γένηται. ὅτι δὲ φιλόπλουτοι
καὶ φιλοκερδεῖς ἄγαν οἱ φαρισαῖοι γεγόνασι, καὶ τὸ τῶν γραμ-
ματέων ἀνόσιον στῖφος, κατίδοι τις ἂν καὶ λίαν εὐσήμως τοῖς θεί-
οις αὐτῶν γεγραμμένοις ἐντυγχάνων. ὁ μὲν γὰρ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χρι-
στὸς ἀπεμπολῆσαι δεῖν ἔφασκε τὸν ἐπίγειον πλοῦτον τοῖς τὰ ἄνω
φρονεῖν ᾑρημένοις, καὶ διανέμειν τὰ ὄντα πτωχοῖς, ἵνα τὸν
ἄνω κερδάνωσι θησαυρόν, ἀλλ᾽ ὡς φησὶν ὁ εὐαγγελιστής, ἤκουον
ταῦτα οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ φαρισαῖοι φιλάργυροι ὄντες καὶ
ἐξεμυκτήριζον αὐτόν. ὅτι δὲ καὶ μέχρι τῶν ἄγαν εὐτελεστάτων
καταικνούμενοι μετὰ πολλῆς ἀκριβείας λεπτολογεῖν ἐσπού-
δαζον, οὐδὲ τὸ βραχὺ μεθιέντες τοῖς μὴ προσφέρουσι κατὰ
νόμον τὰς τεταγμένας δεκάτας, καίτοι τοῦ νόμου πεφρον-
τικότες ὀλίγα παντελῶς, αὐτὸς διασαφεῖ λέγων ὁ κύριος. οὐαὶ
ὑμῖν γραμματεῖς καὶ φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι ἀποδεκα-
τοῦτε τὸ ἡδύοσμον καὶ τὸ ἄνηθον καὶ τὸ κύμινον, καὶ ἀφήκατε
τὰ βαρύτερα τοῦ νόμου, τὴν κρίσιν καὶ τὸν ἔλεον καὶ τὴν πίστιν.
οὐκοῦν ὁ μὲν Γὰδ πειρατήριον, πλοῦτος δὲ ὁ Ἀσήρ, καὶ ἄμφω γε
τίκτονται ἐκ θεραπαίνης τῆς Ζελφᾶς μετὰ τὸν Δὰν καὶ Νεφθαλείμ, οἳ
ἦσαν ἐκ Βάλλας. ἀλλ᾽ ἐν τούτοις μὲν ἡμῖν ὁ περὶ τῆς θεωρίας ἡμῶν ἀπ-
αρτιζέσθω λόγος, καὶ ὡς γεγράφθω, κατὰ δὲ δὴ τὴν στεῖραν Ῥαχήλ, τουτέστιν
ἡ ἐξ ἐθνῶν ἐκκλησία, ἣ ὅτι τέξεται πολλούς, καὶ ἀναριθμήτων
ἐθνῶν ἔσχε πλῆθος, προαναπεφώνηκε μὲν ὁ Ἠσαΐας λέγων. εὐφράν-
θητι στεῖρα ἡ οὐ τίκτουσα, ῥῆξον καὶ βόησον ἡ οὐκ ὠδίνουσα, ὅτι
πολλὰ τὰ τέκνα τῆς ἐρήμου μᾶλλον ἢ τῆς ἐχούσης τὸν ἄνδρα. διεσά-
φει δὲ καὶ αὐτὸς ὁ θεσπέσιος Δαυὶδ περὶ αὐτῆς λέγων, ὁ κατοικίζων
στεῖραν ἐν οἴκῳ μητέρα ἐπὶ τέκνοις εὐφραινομένην. ἔφη δήπου
πρὸς αὐτὴν καὶ ὁ τῶν ὅλων δεσπότης καὶ θεός, ἆρον κύκλῳ τοὺς

[margin, beside line 11:] ἴσ. φιλολογεῖν

[margin, beside line 22:] Esaias 54. A.

[margin, beside line 26:] David psal. 112. A.

(c) Real Academia de la Historia

ὀφθαλμούς σου καὶ ἴδε πάντας. καὶ πάλιν, ἰδοὺ οὗτοι πόρ-
ρωθεν ἔρχονται, οὗτοι ἀπὸ βορρᾶ καὶ οὗτοι ἀπὸ θαλάσσης, ἄλλοι δὲ
ἐκ γῆς Περσῶν. φέρε δὴ οὖν εἰ δοκεῖ καταθρήσωμεν ὅποι τε καὶ
ὅπως ἔδωκεν ὁ Σωτήρ. οὐκοῦν μετ᾽ ἐκείνους οἱ γεγόνασιν ἐκ
θεραπαινῶν, εὑρὼν ἐν ἀγρῷ μανδραγόρας ὁ Ῥουβὶμ ὁ
τοῦ Ἰακὼβ πρωτότοκος, προσκομίζει τῇ Λείᾳ τῇ ἰδίᾳ μητρί, ἡ δὲ
τῇ Ῥαχὴλ τούτους δέδωκε, καὶ τίκτει μὲν Λεία λαβοῦσα τοὺς μαν-
δραγόρας δύο πάλιν υἱούς, τὸν Ἰσαχὰρ καὶ μετὰ τοῦτον καὶ τὸν Ζαβου-
λών. εἶτα μέμνηται Θεὸς τῆς Ῥαχήλ, καὶ διανοιχθείσης αὐτῆς τῆς
μήτρας καὶ αὐτὴ τέτοκε τὸν Ἰωσήφ, ἐπ᾽ ἐσχάτοις τὸν Βενιαμίν.
Λεία μὲν οὖν, ὅτι περ ἐστὶν ἡ Ἰουδαίων συναγωγὴ ὑπαινίττεται, Ῥαχὴλ
δὲ ἡ ἐξ ἐθνῶν ἐκκλησία, πολυμερῶς ἤδη καὶ πλειστάκις ὁ
λόγος. μαθόντες δὴ οὖν ὡς ἀπόχρη τὰ τοιαῦτα λέγειν, λοιπὸν ἀφο-
ρώμεθα τίνες ἂν εἶεν εἰς τύπον οἱ μανδραγόραι, διὰ τοῦ πρω-
τοτόκου Ῥουβὶμ εὑρημένοι, τί δὲ αὖ βούλοιτο δηλοῦν ἡ εἰς ἀμ-
φοτέρας καὶ ἐν ἴσῳ τάξει διανέμησις, δέδωκε γὰρ ἡ Λεία τῇ Ῥα-
χήλ. τί δ᾽ ὅπως πρὸς τούτοις καὶ αὐτὴ τετοκυῖα γέγονεν, ἐν τοῖς τῶν
δυομένων σημαντέον τὸ μυστήριον. μανδραγόραι τοί-
νυν φύονται μὲν ἐν ἀγροῖς, εἶδος δὲ τὸ μῆλον αὐτοῖς, ὑπνοποι-
όν δέ τι χρῆμά ἐστι, καὶ βαθεῖ καταμεθύσκει κάρῳ τοὺς μεθέ-
ξοντας. οὐ μακροῦ δεῖσθαι οἶμαι πρὸς ἀπόδειξιν λόγου,
τὰς δὲ ἀρρωστούντων ἀγρυπνίας, ἡ ἰατρῶν ἐμπειρία εἰδότες
νικώσης τῆς τοῦ μανδραγόρου φυσικῆς ἐνεργείας, οἳ καὶ ὑπο-
φαίνοιεν ἡμῖν αἰνιγματωδῶς τὸ Χριστοῦ μυστήριον, ὑπνώσαντος τρό-
πον τινὰ δι᾽ ἡμᾶς, καὶ κατιόντος εἰς θάνατον ἑαυτὸν μέχρι θα-
νάτου, εἶτα καὶ ἀναβιοῦντος πάλιν, Θεὸς γὰρ ἦν κατὰ φύσιν, καὶ εἰ γέ-
γονε σάρξ. ὅπου δὲ ὅλως ὁ θάνατος ἐν ὕπνου τάξει πεφυλαγ-
μένος, ζητητέον ἐκεῖ καὶ τὴν εἰς ζωὴν ἀναβίωσιν, ὅλων δὲ ὥσπερ

Esaias Ecce hi de longe venient
Esaias alij ab Aquilone, et alij a mari
alij vero a Persarum regione

Inventis in agro a Rhubem mandragoris,
qui erat ex Iacob primogenitus, eas ad suam
matrem Liam adfert, hæc vero Rhachel quæ-
renti dedit; peperit que Lia, quæ mandra
goras cæperat, duos rursus filios, nempe Isa-
car, et Zabulon. Deus vero recordatus Rha-
chel, ei aperta est vulua, peperit que et ipsa Ioseph
edidit que in lucem Beniamin.

Explanatio historiæ.

Mandragora quid significent

Est malum quoddam, et res soporem inducens,
et alto inebrians sopore quoscumque eius par
ticipes. Ad cuius demonstrationem non puto opus
habituros longa oratione

Mandragoræ ænigmatice Christi mysterium
significant. Dormivit quodammodo propter
nos, nempe cum se absque ulla necessitate usque
ad mortem demisisset, et si rursus resurrexerit
Deus namque erat natura, quamvis caro factus.
Ubi enim omnino in somni ordine relicta, illic
etiam quærenda resurrectio ad vitam, universo-
rum vero tamquam —

(c) Real Academia de la Historia

Mandragora explanat.

in his Christi mysterium — ἐν τούτοις τὸ ἐπὶ Χριστῷ μυστήριον. Καί φησιν ὁ θεσπέσιος Παῦλος τοῖς
ἐξ ἐλαφρίας κεκινημένοις εἰς ἑτερόφρονα δόξαν ἐπιπλή-
1. Cor. 15. A. — ττει λέγων· Παρέδωκα γὰρ ὑμῖν ἐν πρώτοις, ὃ καὶ παρέλαβον,
ὅτι Χριστὸς ἀπέθανεν ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν κατὰ τὰς Γραφάς,
καὶ ὅτι ἐτάφη, καὶ ὅτι ἐγήγερται τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ κατὰ τὰς Γρα-
ibidem B. — φάς. Καὶ μεθ' ἕτερα· Εἰ δὲ Χριστὸς κηρύσσεται ὅτι ἐκ νεκρῶν ἐγήγερται,
πῶς λέγουσί τινες ἐν ὑμῖν ὅτι ἀνάστασις νεκρῶν οὐκ ἔστιν;
Ἐπειδὴ γὰρ πρῶτος ἐν αὐτοῖς ὕπνον ἔδειξε τὸν θάνατον ὁ τῆς ζωῆς
γὰρ ὢν κατὰ φύσιν, θεσμὸς ὥσπερ καὶ ὁδὸς εἰς τὸ χρῆμα λοιπὸν
καὶ αὐτὸ τὸ θανάτου καταλεπτύνεσθαι τῇ αὐτοῦ γέγονε φύσει. Ταύ-
τῃτοι καὶ ὁ σοφώτατος Παῦλος ἄνωθεν καὶ κάτω τοὺς τῷ θανάτῳ
κατειλημμένους ὀνομάζει κεκοιμημένους, ὡς ὅσον οὐδέπω
1. Thessal. 4. C. — καὶ ἀναβιωσομένους διὰ Χριστοῦ. Ἔφη γὰρ πάλιν· Εἰ γὰρ πιστεύομεν
ὅτι Χριστὸς ἀπέθανε καὶ ἀνέστη, οὕτω καὶ ὁ Θεὸς ἡμῶν τοὺς κοιμηθέντας
διὰ τοῦ Ἰησοῦ καὶ παραστήσει σὺν ἡμῖν. Ὑπνοῦ δὴ οὖν σημεῖον οἱ μαν-
Mandragora. Somni signum, quos mandragoras reperit Rhubem primogenitus, matri que attulit, qua et ea sorori condonarit — δραγόραι. Τούτους εὑρίσκει πρωτότοκος ὢν Ῥουβείμ, εἶτα δὲ
ἐκόμισε τῇ μητρί, ἣ δὲ διανέμει πρὸς τὴν ἀδελφήν. Πρῶτοι γὰρ οἱ
ἐξ Ἰσραὴλ τοῦ πρωτοτόκου κατὰ τὸν χρόνον κεκοσμηκότες καὶ πε-
πλουτηκότες τὸ ἐπὶ Χριστῷ μυστήριον, καὶ δὴ καὶ τῇ ἰδίᾳ μητρί φημι
δὴ τῇ ἰδίᾳ εἰς μακαρισμὸν τὴν σύνοδον αὐτῆς ἀρχαιότητος πρὸς
κεκομικότες, χάριν ἀνέπεισαν. Πρὸ γὰρ τοῦ τῶν ἐθνῶν κλή-
σεως μεμυσταγωγήκασιν οἱ θεσπέσιοι μαθηταὶ τοὺς ἀνὰ πᾶσαν
τὴν Ἰουδαίαν. Εἰ γὰρ καὶ μὴ πάντες αὐτοὶ πεπιστεύκασιν, ἀλλ'
ῶν forsan — οὖν ἅπασι μετὰ τὸ ἐπὶ Χριστῷ προσήκοντα λόγον, σὺν τῷ κα-
ταλήμματι κατὰ τὰς γραφάς. Ὅτι δὲ περιλάμπουσιν ἐν πίστει τοὺς
ἐξ ἐθνῶν Ἰουδαῖοι, πρόδηλον δήπου καὶ οὐδενὶ τῶν ὄντων ἀσυμ-
φανές. Λαβοῦσα τοίνυν ἡ Λεία τοὺς μανδραγόρας, δύο τίκτει
υἱούς, Ἰσσάχαρ καὶ Ζαβουλών. Καὶ μισθὸς μὲν ὁ Ἰσσάχαρ ἑρμη-

νηθῇ, ἀπόστολον, τουτέστιν ὁ ζαβουλών, ὁ δούλων μάλιστα τὴν εὐλογία.
ὡς γὰρ ἔφην, ὁ διὰ τῶν ἁγίων ἀποστόλων, ὡς τὰ ἐξ ἐθνικῶν ἰδ-
ων ἢ τῶν Ἰουδαίων συναγωγὴ τῶν ἄλλων ξαμένη λογισμοῦ τὸ κηρύγμα πι-
στεύειν, μετὰ ἀποδείξεις ἐθνικῶν τῶν ἐπὶ μαθεῖν τὸ τῆς εὐλογίας,
καὶ δοθουμένων τῶν ἐθνῶν. ὅτι γὰρ οὐκ ἄμισθος ἡ πίστις ἡ εἰς
χριστόν, ἀναδείξειεν ἂν εὐθὺς τῶν πλημμελημάτων ἡ ἄφεσις. πιστ-
ὸς δὲ ὁ πρὸς τοῦτο καὶ αὐτὸς λέγων ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός. ἀμὴν ἀμὴν — Io. 6. f.
λέγω ὑμῖν, ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ ἔχει ζωὴν αἰώνιον. οὐδὲ ἧττον,
καὶ ὁ μακάριος παῦλος, ἐγγύς σου τὸ ῥῆμα ἐστὶν ἐν τῷ στόματί σου — Paulus Rom. 10. B.
καὶ ἐν τῇ καρδίᾳ σου, τουτέστι τὸ ῥῆμα τῆς πίστεως ὃ κηρύσσομεν,
ὅτι ἐὰν εἴπῃς ἐν τῷ στόματί σου ὅτι κύριος Ἰησοῦς Χριστός, καὶ πιστεύσῃς ἐν τῇ
καρδίᾳ σου ὅτι ὁ θεὸς αὐτὸν ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν, σωθήσῃ. καρδίᾳ γὰρ
πιστεύεται εἰς δικαιοσύνην, στόματι δὲ ὁμολογεῖται εἰς σωτηρίαν. τίς
οὖν ἄρα μείζων ἢ καὶ ἀξιόληπτος ἐστι μισθὸς τοῦ σωθῆναι ψυ-
χήν; ὅτι γὰρ τὸ χρῆμα ἐξαίρετον, τὸ τοῦ παντὸς ἀξιόλογον, αὐτὸς
ἡμᾶς ὁ σωτὴρ ἀναπείθει λέγων. τί γὰρ ὠφεληθήσεται ἄνθρωπος ἐὰν τὸν κόσμον — Mar. 8. D.
ὅλον κερδήσῃ, τὴν δὲ ψυχὴν αὐτοῦ ζημιωθῇ; ἢ τί δώσει ἄνθρωπος ἀντάλ-
λαγμα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ; εὐκλεὴς οὖν ἄρα καὶ ὅσιος τοῖς πιστεύου-
σιν ὁ μισθός. ὅτι δὲ τοῖς ἐν χριστῷ δεδικαιωμένοις ἰδὲ τάχα που πάν-
τως καὶ τὸ εὐλογεῖσθαι δεῖν, εἶτ᾽ οὖν ἀμφίλογον, εἰσόμεθα
γὰρ ἐν τύπῳ, καὶ φησὶν ὁ μακάριος δαβίδ, εὐλογήσαι κύριος ἐφ᾽ ὑμᾶς. — David.
εὐλογημένοι ὑμεῖς τῷ κυρίῳ τῷ ποιήσαντι τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. ἐφι-
δίπου δὲ καὶ διὰ τοῦ θεοῦ ἰδίου φωνῆς πρὸς τὴν τῶν πιστευόντων — Esaias 44. A.
μετά, φησὶ δὴ τῇ ἐκκλησίᾳ, ἐπιθήσω τὸ πνεῦμά μου ἐπὶ τὸ σπέρ-
μά σου, καὶ τὰς εὐλογίας μου ἐπὶ τὰ τέκνα σου. τοῦτο καὶ ὁ
σοφώτατος παῦλος τοῖς ἐν πίστει δεδικαιωμένοις ἐπιστέλ- — Paulus 2. co. A.
λων. εὐλογητὸς ὁ θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ εὐλογή-
σας ἡμᾶς ἐν πάσῃ εὐλογίᾳ πνευματικῇ. εἰ δὲ τῆς ἄνωθεν εὐλογίας-

(c) Real Academia de la Historia

Propheta.

Oseas.

Esaias

Esaias

ἴσ. τοὺς εὐοδουμένους παρὰ τῷ θεῷ τετοκυῖα, τὰ τῶν δεῖ ὁμοίως

Rachel peperit Joseph

Io. 10. G.

Mortua Rachel dum parit Beniamin

πλουσίως μεθέξοντες, πῶς ἂν οὐκ εὐοδωθεῖεν εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθόν; ὁδὸς γὰρ ὁσίων εὐσεβῶν εὐθεῖα γέγονε, καὶ τρισκολιασμένη ἡ ὁδὸς τῶν δυσσεβῶν. ἐγὼ γὰρ ὁδὸς κυ κελους. περὶ μὲν γὰρ τῆς Ἰουδαίων συναγωγῆς ἔφη που τῷ, ἰδοὺ ἐγὼ ἐμφράσσω τὰς ὁδοὺς αὐτῆς, καὶ τὴν τρίβον αὐτῆς οὐ μὴ εὕρῃ. ἡμᾶς δὲ ὡς πέμπων τῆς ἄνω μονῆς διὰ λείας ὡς πρὸς τὸ ἐληλωμένης ὁδοῦ, τοῖς ἁγίοις διακελεύεται τοῖς λειτουργοῖς, ἀνοίξατε πύλας, εἰσελθέτω λαὸς φυλάσσων δικαιοσύνην καὶ ἀναστέλλων ἀλήθειαν, ἀντιλαμβανόμενος ἀληθείας, καὶ φυλάσσων εἰρήνην. Καὶ πάλιν, ὁδοποιήσατε τῷ λαῷ μου, καὶ τοὺς λίθους τῆς ὁδοῦ διαρρίψατε, ἵνα μὴ τοῖς διαμέσῳ σκανδάλοις προσπταίοντες, ὄκνον εἰσδέξωνται τὸν ἐπ' ἀγαθοῖς ἀγωνίσμασι. οὐ κοινοὺς ἐπὶ μαθῆτε τὴν εὐλογίας γὰρ αὐτῆς λαβοῦσα τοὺς μαι<u>δεαγέας</u> τέτοκε τὸν Ἰωσήφ. προσδεξαμένη γὰρ ὡς πρὸ ἡ ἐκκλησία τὸ Χριστοῦ μυστήριον διὰ τῶν ἁγίων ἀποστόλων, ὡς ἐξ ὁμοίας μὲν ἀδελφῆς τῆς τῶν Ἰουδαίων συναγωγῆς, μήτηρ πέφηνε λαοῦ τοῦ ἐν προσθήκης ἀεὶ καὶ εἰς πλῆθος ἰόντος, οὐ μεμετρημένον. διερμηνεύεται γὰρ Ἰωσὴφ προσθήκη θεοῦ. προστέθειται δὲ τῇ ἐξ Ἰσραὴλ ἀγέλῃ ἡ ἐξ ἐθνῶν ἐκκλησία, τοῦ γὰρ δὴ καὶ ἔφασκεν ὁ Χριστός. καὶ ἄλλα πρόβατα ἔχω ἃ οὐκ ἔστιν ἐκ τῆς αὐλῆς ταύτης, κἀκεῖνά με δεῖ ἀγαγεῖν καὶ τῆς φωνῆς μου ἀκούσουσι, καὶ γενήσεται μία ποίμνη, εἷς ποιμήν. προστέθειται τοίνυν ἡ ἐξ ἐθνῶν ἀγέλη καθάπερ ἔφην ἀρτίως τοῖς ἀρχαιοτέροις ποιμνίοις, καὶ ἀνακεφαλαιοῦται εἰς ἓν εἰς τὸ ἐλθεῖν τὴν πλουσίαν ἐπίδοσιν, ἄξεις ἂν καὶ αὐτὸς ἐν τελευταίοις ὡς πρὸς καιροῖς ὁ Βενιαμὶν γεννηθῇ, τελευταῖος ὁ ἐξ Ἰουδαίων λαός, καὶ υἱὸς δεξιοῦ ἐστιν, ἐφ' ᾧ καὶ αὐτὴ λοιπὸν ἡ θνητοῦ πέπαυται, καὶ εἰς ἑτέραν ὡς πρὸς μεταβληθήσεται ζωήν. τετελεύτηκε γὰρ ἡ Ῥαχὴλ ἐπ' αὐτῆς ὠδῖνι τοῦ Βενιαμίν. τὸ μὲν οὖν ἀναγκαίως εἰρημένως εἰδέναι ταῦτα, δεῖ δὲ πάλιν ἀναθήσομεν, καὶ τοῖς νοουμένοις ἡμᾶς. λυ

πεῖ γοῦν δὴ τότε εἰς νοῦν ἥκων ἡμῖν. εἶναι δὲ οἶμαι δεῖν νοεῖν τὸν ἀ-
κριβῶς υἱὸς ὁ δεινῶς λεχθεὶς ἐν ἐσχάτοις τοῦ αἰῶνος καιροῖς τῶν πι-
στευόντων πλάνης. καὶ ἐκεῖνο γὰρ ἔσται τὸ καιροῦ καὶ ὁ τῆς ἀνομί-
ας υἱὸς ὁ ἀντικείμενος καὶ ὑπεραιρόμενος ἐπὶ πάντα λεγόμενον θεὸν
ἢ σέβασμα, ὥστε αὐτὸν εἰς τὸν ναὸν τοῦ θεοῦ καθίσαι, ἀποδεικνύντα
ἑαυτὸν ὅτι ἐστὶ θεός, οὗτος τοῖς ἁγίοις ἀντιτάξεται, τὰ [illegible]
διώκειν, ὡς γὰρ αὐτὸς εἴρηκεν ὁ σωτήρ, ἔσται τότε θλῖψις με- Mat. 24. B.
γάλη, οἵα οὐ γέγονεν ἀπ' ἀρχῆς κόσμου, οὐδ' οὐ μὴ γένηται. ὅτι δὲ
οὐχ ἑτέροις μᾶλλον ἀλλ' ἢ τοῖς ἁγίοις ἐπικατασκήψει τὰ τῆς ἐκεί-
νου σκαιότητος καὶ ἀπανθρωπίας, διαμεμήνυκε πάλιν ἐπε-
νεγκὼν αὐτὸς ὁ χριστός, καὶ εἰ μὴ ἐκολοβώθησαν αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι, Mat. ibidem.
οὐκ ἂν ἐσώθη πᾶσα σάρξ, διὰ δὲ τοὺς ἐκλεκτοὺς κολοβωθήσονται αἱ
ἡμέραι ἐκεῖναι. ὡς γὰρ διώξεως ἐσομένης κατὰ παντὸς ἀπολέ-
κτου καὶ γνησίου τὴν πίστιν, ὡς δεινῆς καὶ ἀφορήτου πλεονεξίας,
καὶ μάλιστα καὶ ἀνηκέστου ἀποτεθησομένων τινῶν, ἔσται που πάντως ἐν
συστολῇ ὁ καιρός, συμμετροῦντος δηλαδὴ τοῦ τελεικωτάτου θεοῦ
πρὸς τῶν κακουμένων ἰσχὺν τὸν πειρασμόν. οὕτω φρονεῖν ἀναπείθει
καὶ ὁ σοφώτατος παῦλος, πιστὸς δὲ ὁ θεός, ὃς οὐκ ἐάσει ὑμᾶς πει- 1. Cor. 10. C.
ρασθῆναι ὑπὲρ ὃ δύνασθε, ἀλλὰ ποιήσει σὺν τῷ πειρασμῷ καὶ τὴν
ἔκβασιν τοῦ δύνασθαι ὑπενεγκεῖν. [illegible] τοίνυν τὸ σημεῖ-
ον, τουτέστι τὸ ἐν τέλει καὶ ἐν ὀλίγῳ λαοῦ πεπαῦσθαι καὶ
ἐκλεῖψαι. μεταχωρήσει γὰρ ὡς προέφην ἀρτίως εἰς ἐθνῶν ἐκ-
κλησίαν, τουτέστιν ἡμεῖς, οἱ διὰ πίστεως τῆς εἰς χριστὸν διὰ πνεύμα-
τι πρὸς τὸ πλουτεῖν [illegible]. καὶ μή τοι θαυμάσῃς εἰ γέγονε τοῦ
[illegible] κόσμου μεθέστηκε πραγμάτων, θορυβήσει
γὰρ ἐὰν ὅτι [illegible] εἰς [illegible]
συμβεβηκότος, [illegible]
[illegible], [illegible] ἐκκλησία [illegible], καὶ

ὀνειδιστῷ(?) θανάτῳ πέπονθεν, καὶ τοῦτο ἐστὶν ἡ πρὸς τὰ ἀμείνω
μετάστασις. πρὸς δὴ τὰ τοιάδε φαμέν, ἐκληρώσατο ὅταν ἀκού-
σῃς τὴν τῶν πιστευσάντων ἀγέλην(?) πληρωματικῶς(?) λέγειν, ὅτι τὸ ἐκτεθνά-
ναι κατὰ τὸν τρόπον ζωῆς τῆς ἐν κόσμῳ καὶ σαρκικῆς, ὁδός ἐστι πρὸς
ἐπίδοσιν τῆς ἐν Χριστῷ πολιτείας καὶ ζωῆς, καὶ μεταστάσεως τρόπος εἰς
τὰ ἀμείνω τε ὑπερκείμενα. διὰ τοῦτο καὶ ὁ μακάριος Παῦλος
Paulus ad Col. 2. D. ἐπιστολὴ ποτὲ(?) ἐπιφέρει τὸν ἐπὶ πλεῖον λέγων, εἰ ἀπεθά-
νετε ἀπὸ τῶν στοιχείων τοῦ κόσμου, τί ὡς ζῶντες δογματίζεσθε; ἐπι-
στέλλει δὲ πάλιν τοῖς τὴν σαρκικὴν καὶ φιλήδονον ἀποσειομένοις
Col. 3. A. ζωήν, ἀπεθάνετε γὰρ καὶ ἡ ζωὴ ὑμῶν κέκρυπται σὺν τῷ Χριστῷ ἐν τῷ Θεῷ.
ὅταν οὖν ὁ Χριστὸς φανερωθῇ ἡ ζωὴ ὑμῶν, τότε καὶ ὑμεῖς σὺν αὐτῷ
φανερωθήσεσθε ἐν δόξῃ. νεκρώσατε οὖν ἡμᾶς(?) καὶ τὰ μέλη τὰ ἐπὶ τῆς
γῆς, λέγει δὲ σαφῶς, πορνείαν δὴ λέγων καὶ ἀκαθαρσίαν, καὶ τὰ
τούτοις ἀδελφά. οὐκοῦν ὁ τοῦ Ἐφραὶμ(?) θάνατος σημαίνει που παν-
τελῶς τῶν πιστευσάντων ἀγέλας(?), τουτέστι τῆς ἐκκλησίας τὸν ἐν Χριστῷ
νοούμενον θάνατον, εἰς ὃν ἔπειτα ὥσπερ ἀποφέρεται(?) ζωή, ἐπεί(?)
ἐστιν ἀληθές, ὅτι τὰ καθ' ἡμᾶς μεταστήσεται, ἐκ φθορᾶς εἰς
ἀφθαρσίαν, ἐκ θανάτου πρὸς ζωήν, ἐξ ἀσθενείας εἰς δύναμιν,
ἐξ ἀτιμίας εἰς δόξαν, ἐκ μεμετρημένων καιρῶν
εἰς μακραίωνα βίον, οὕτω γὰρ οὕτω καὶ αὐτῷ
διαπαντὸς συνεσόμεθα τῷ Χριστῷ. δι' οὗ
καὶ μεθ' οὗ τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ ἡ δό-
ξα καὶ τὸ κράτος, σὺν
ἁγίῳ Πνεύματι, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν
αἰώνων, ἀμήν :–

Γενέσεως [illegible], τέλος :–

Τάδε ἔνεστιν ἐν τῷ πέμπτῳ βιβλίῳ:

Περὶ τοῦ διακόνου:
Ἔτι περὶ τοῦ διακόνου:
Ἔτι περὶ τοῦ διακόνου:

Περὶ τοῦ διακόνου:

λόγ. α.

Πολυμερῶς καὶ πολυτρόπως ἡ θεόπνευστος γραφὴ τὰ διὰ ξύλου θείας προαναφωνεῖ τοὺς τύπους, οὐ μίαν ἐνδιδοῦσα τοῖς ἐντυχομένοις τὴν εὐτελῆ διάνοιαν. ὥσπερ γάρ που οἱ τὴν ἐν πίναξιν ἐπιστήμην εἰδότες ἐξησκημένοι τῆς τῶν χρωμάτων πολυειδοῦς μορφαῖς καταποικίλλουσι τὰς σκιὰς εἰς ἐμφανεστέραν ἄγοντες ὄψιν, καὶ πολλὴν ἐπάγουσι καταχέοντες τῆς γραφῆς, οὕτω καὶ ἡ τοῦ θεοῦ τοῦ παντὸς λέγοντες τὰ θεῖα, τοῦτ᾽ ἔστι διὰ ποικίλων ὁδῶν αἰνιγμάτων προαναφωνοῦσα ἁπλῶς τοῦ μυστηρίου τὸ κάλλος, ἵνα ζητοῦντες ὡς ἐν αἰνίγμασι, τὸ συνοπτικὸν προκαλέσωσι, τὸ πολυσπολὺν εἰς ζήτησιν τὸ πέλαγος ποιούμενοι, πρὸς τὴν τῆς ἀληθείας ἀνάγωνται [illegible] πως εἶεν οἱ μυσταγωγούμενοι. διατείνομεν τοίνυν ἐν τῷδε τῷ κόσμῳ, μικρὸν διαφέροντες, ἢ τάχα που ἡττώμενοι τῶν ἀλόγων ζώων, εἰ γὰρ ἀληθῆ τινὰ ἐπίπληξιν ποιεῖ ὁ [illegible], ἔγνω βοῦς τὸν κτησάμενον, καὶ ὄνος τὴν φάτνην τοῦ κυρίου αὐτοῦ, Ἰσραὴλ δέ με οὐκ ἔγνω, καὶ ὁ λαός μου οὐ συνῆκεν. εἰ δὲ νόμον ἔχοντες τὸν παιδαγωγὸν, ὑπὸ τῆς οὕτω δεινῆς ἀμαθείας οἱ τῶν Ἰουδαίων δῆμοι κατεκρίθησαν, τίς ἂν γένοιτο λοιπὸν λόγος ὁ ζητούμενος περὶ τῶν ἐθνῶν, οἷς τῆς πολυθέου πλάνης ὁ βαθὺς ἐνέσκηψε σκότος. κάτω γὰρ ὡς τὰ πολλὰ διανενευκότες ἀεί, καὶ ταῖς τῆς σαρκὸς ἐπιθυμίαις ἐνειλημμένοι,

Obiurgatio belliss.

Esaias 1. A.

Belliss.

μόνα φρονεῖν ἐπισπουδάζοντα τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, οὐδὲ ὅλως ἀνεῖναι τοὺς τῆς
διανοίας ὀφθαλμοὺς ἀνατείνειν ἠθέλησαν εἰς τὰ τῆς φιλοθεΐας
αὐχήματα, ἐν τούτοις ἡμῖν ἐπιτιμάζοντες, καὶ μονονουχὶ κειμέ-
νοις ἐπιδακρύοντες οἱ μακάριοι προφῆται, μυρίους ὅσους δι-
απεραίνονται λόγους. ὁ μὲν γὰρ μακάριος Ἡσαΐας, ἐπλάτυνε φησὶν — Esaias 5. D.
ὁ ᾅδης τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, καὶ διήνοιξε τὸ στόμα αὐτοῦ μὴ διαλιπεῖν.
οὐ γὰρ ἦν ἀπόπαυσις τοῦ κακοῦ, ἀφορήτῳ δὲ ὥσπερ πλεονεξίᾳ
κατεχόμενοι τὴν τοῦ ἀνθρώπου γένους κατὰ τοὺς τότε καιρούς, κατέβαι-
νον μὲν εἰς ᾅδου μετὰ τὸ ἐντεῦθεν ἀπαλλαγῆναι οἱ δείλαιοι, ζῶν-
τος τοῦ θανάτου κατεσθίοντος, καὶ καταποιμαίνοντος ὥσπερ ἡμᾶς
εἰς τὸν τῆς ἁμαρτίας ἰσχυροῦ. καὶ γοῦν οὐκ ἀδακρυτὶ κατα-
έφη ἀρτίως τὴν τοιαύτην συμφορὰν διηγούμενος καὶ αὐτὸς ὁ θε-
σπέσιος Δαυὶδ, ἔφη δὲ οὕτω περὶ ἡμῶν. ποτὲ μὲν, ὡς πρόβατα ἐν — Dauid psal. 48. C.
ᾅδῃ ἔθεντο, θάνατος ποιμανεῖ αὐτούς. ὅτε δὲ πάλιν, ὁ ποιμαίνων — Psal. 79. A.
τὸν Ἰσραὴλ πρόσχες, ὁ ὁδηγῶν ὡσεὶ πρόβατον τὸν Ἰωσήφ, ὁ καθήμε-
νος ἐπὶ τῶν χερουβὶμ ἐμφάνηθι. ἐξέγειρον τὴν δυναστείαν σου
καὶ ἐλθὲ εἰς τὸ σῶσαι ἡμᾶς. τοῦτο δὴ καὶ οὐ μέχρι παντὸς ὑπὸ
τῷ θανάτῳ μεμενήκαμεν. πεφοίτηκε γὰρ ἡμῖν ἐξ οὐρανοῦ ὁ τῆς
καὶ παρὰ ποιμένα τὸν ἀγαθὸν κατὰ ἡμᾶς Ἰησοῦς Χριστός, οὐκ εἰς ᾅδου ποι-
μαίνοντα τοὺς ὑπ' αὐτοῦ γενομένους, ἀλλ' εἰς ἀφθαρσίαν καὶ
ζωὴν ἀποφέροντα, κατασκηνοῖ γὰρ ἐν ἐκείνοις, καὶ ἐν νομῇ ἀγα-
θῇ, καὶ ἐν τόπῳ πίονι κατὰ τὸ γεγραμμένον, ποιμαίνει ἡμᾶς τὰ
ἐν ὄρεσι ποτὲ, καὶ τοῖς ἄνωθεν καὶ ἐξ οὐρανοῦ καταρδεύων να-
νάμασι, καὶ ἐγκάρπους ἀποτελῶν, καὶ πρός γε δὴ τούτοις εἰς
πληθὺν ἀμέτρητον κατακομίζων λαῶν. καὶ μοι πάλιν ὡς ἐν
σκιαῖς κατίδοιτε ἂν ὅπερ ἔφην τῷ μακαρίῳ Ἰακώβ, καὶ τὰ
ἐπ' αὐτῷ γεγραμμένα, προσεδεκτικῶς τὸν λόγον καὶ τῆς ἱστορίας
τὸ δοκοῦν καὶ τῆς ἱστορίας εἶναί πως ἀσυμφανῆ, ὡς ἐν κατα

λευκαίνοντες, γέγραπται γοῦν ὧδε. ἐγένετο δ' ὡς ἔτεκε ῥαχὴλ Genes. 30. D.
τὸν ἰωσήφ, εἶπεν ἰακὼβ τῷ λάβαν, ἀπόστειλόν με ἵνα ἀπέλθω
εἰς τὸν τόπον μου καὶ εἰς τὴν γῆν μου, ἀπόδος μοι τὰς γυναῖκάς μου
καὶ τὰ παιδία μου περὶ ὧν δεδούλευκά σοι ἵνα ἀπέλθω, σὺ γὰρ
γινώσκεις τὴν δουλείαν ἣν δεδούλευκά σοι. εἶπε δ' αὐτῷ λάβαν.
εἰ εὗρον χάριν ἐναντίον σου, οἰωνισάμην, εὐλόγησε γάρ με ὁ θεὸς
τῇ σῇ εἰσόδῳ, διάστειλον τὸν μισθόν σου πρός με καὶ δώσω σοι. εἶπε
δ' ἰακὼβ αὐτῷ, σὺ γινώσκεις τὴν δουλείαν ἣν δεδούλευκά σοι,
καὶ ὅσα ἦν κτήνη σου μετ' ἐμοῦ, μικρὰ γὰρ ἦν ὅσα σοι ἦν ἐναντίον
μου καὶ ηὐξήθη εἰς πλῆθος, καὶ εὐλόγησέ σε κς ἐπὶ τῷ ποδί μου.
νῦν οὖν πότε ποιήσω κἀγὼ ἐμαυτῷ οἶκον; Καὶ εἶπεν αὐτῷ λά-
βαν, τί σοι δώσω. καὶ εἶπεν αὐτῷ ἰακώβ, οὐ δώσεις μοι οὐδέν.
ἐὰν ποιήσῃς μοι τὸ ῥῆμα τοῦτο, πάλιν ποιμανῶ τὰ πρόβατά
σου καὶ φυλάξω, παρελθέτω πάντα τὰ πρόβατά σου σήμερον καὶ
διαχώρισον ἐκεῖθεν πᾶν πρόβατον ποικίλον καὶ ψαρόν, καὶ πᾶν
βόσκημα φαιὸν ἐν τοῖς ἄρνασι, καὶ πᾶν διάλευκον καὶ ῥαντὸν ἐν
ταῖς αἰξίν· ἔσται μοι μισθός, καὶ ἐπακούσεταί μοι ἡ δικαιοσύνη
μου ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ αὔριον, ὅτι ἐστὶν ὁ μισθός μου ἐνώπιόν σου.
πᾶν ὃ ἂν μὴ ᾖ ῥαντὸν καὶ διάλευκον ἐν ταῖς αἰξί, καὶ φαιὸν ἐν τοῖς
ἄρνασι, κεκλεμμένον ἔσται παρ' ἐμοί. εἶπε δ' αὐτῷ λάβαν, ἔστω
κατὰ τὸ ῥῆμά σου, καὶ διέστειλεν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τοὺς τράγους
τοὺς ῥαντοὺς καὶ διαλεύκους, καὶ πάσας τὰς αἶγας τὰς ῥαντὰς
καὶ διαλεύκους, καὶ πᾶν ὃ ἦν λευκὸν ἐν αὐτοῖς, καὶ πᾶν ὃ ἦν
φαιὸν ἐν τοῖς ἄρνασι καὶ ἔδωκε διὰ χειρὸς τῶν υἱῶν αὐτοῦ, καὶ
ἀπέστησεν ὁδὸν τριῶν ἡμερῶν, ἀνὰ μέσον αὐτῶν, καὶ ἀνὰ μέσον
ἰακώβ, ἰακὼβ δ' ἐποίμαινε τὰ πρόβατα λάβαν τὰ ὑπολει-
φθέντα. Δεῖ δὴ πάλιν ἡμᾶς ὡς ἐν βραχέσι συνενεγκεῖν τῆς
ἱστορίας τὸ πλάτος, προσεπειπεῖν δ' οὕτω, τίς ἀλλοίως τρόπων

τῆς ἐπ' αὐτῷ θεωρίας ὁ νοῦς. δεδούλευκε τοίνυν ὁ μακάριος
Ἰακὼβ τῷ Λάβαν ὑπὲρ δυοῖν θυγατέροιν, Λείας τέ φημι καὶ Ῥαχήλ.
μακροὺς δ' εἰς τοῦτο δαπανήσας χρόνους, γεννηθέντος αὐτῷ
τοῦ Ἰωσὴφ ἐκ Ῥαχὴλ τῆς μάλιστα διαφερόντως ἀγαπωμένης,
ἤλγει λοιπὸν εἰκότως, οἴκαδέ τε εἶναι διασπεύδει πάλιν, ἐπεὶ τῷ
ἀποδημίας λόγος οὐκ ἀπῇδον ἔχει τὸ εὔσχετον. εἰ γὰρ μέχρι
μὲν φησὶν ἀμισθί τε καὶ διηνεκῶς κατανέμειν τὰ σά, πότε ποι-
ήσω κἀγὼ ἐμαυτῷ οἶκον, τουτέστι πότε τοῖς ἐμαυτοῦ παιδίοις τὰ
ζωαρκῆ συλλέξω μοι, κεκλήσομαι δὲ καὶ αὐτὸς οἴκου δεσπότης;
ἀλλὰ τοῦ μὲν Ἰακὼβ, μισθοποιεῖται ὁ Λάβαν ὡς ἀγαθοῦ ποι-
μένος, διαλογίζεσθαί φησιν ἐπὶ τῇ εἰσόδῳ αὐτοῦ, μισθόν τε οὐδα-
μῶς. καί τοι τῆς ὑπὲρ τῶν θυγατέρων δουλείας εἰς πέρας ἡκούσης τὸ
ὡρισμένον, ὑπισχνεῖται δὲ τὸ λοιπὸν γεωργήσειν μισθοῦ,
ὅ γε δὴ μὲν γένοιτο χρηστὸς καὶ ἐπιεικὴς καὶ τῶν ἄλλων τῶν παρα-
σχεῖν, καὶ μὴν εὐλογίας αὐτῷ τῆς διὰ τῶν πρόξενος, διεβεβαι-
οῦτο σαφῶς, ἔφη γάρ, ὅτι εὐλόγησεν ὁ θεὸς ἐπὶ τῷ ποδί μου, ἀντὶ
τοῦ εἰσόδου τῇ προόδῳ ἐμῇ. τοῦτο γὰρ ἔφη προλαβὼν ὁ Λάβαν, ἀλλ'
τί σοι μισθόν, καὶ κατακυρώσειν ἐπαγγέλλεται τὰς Λάβαν ἀγέλας.
ἀποκριθέντων αὐτῷ καὶ διεσταλμένων ἰδικῶς τῶν κατερραντι-
σμένων, ἤτοι διαλεύκων καὶ σποδοειδῶν, οὐ δὲ γεγονότες, ἀπο-
δίδοσθαι ὁ Ἰακὼβ ὁμοῦ τοῖς ἰδίοις τέκνοις τὴν ἀποκληρωθεῖ-
σαν αὐτῷ ἀγέλην, καταποιμαίνει δ' αὐτὸς τὰ Λάβαν ἔτι. τίς δ' ἄρ'
οὖν ἄρα τῶν τοιούτων ὁ μὲν τρόπος γένοιτο ἂν καὶ εἰς ἡμᾶς τὰ
τοῦ πνευματικοῦ περιπτυσσόμενος ὁ νοῦς εἰπεῖν ἀναγκαῖον. περιεκλάσθω
τοίνυν τὸ αὐτοῦ τοῦ ζῶ πρόσωπον Ἰακὼβ καθάπερ ἀμέλει καὶ
ἀφετάτης εἴπομεν, ἦ γὰρ ὁ λόγος πληρωτής, πεπαίδευκε γὰρ
ὁλοτρόπως τὴν ἁμαρτίαν, καὶ καθαιροῦνται καὶ προφανεῖ αὐτοῖς
κατ' αὐτὰς ὧν, τῶν πρὸ αὐτοῦ γεγονότων ὁ ἀρχηγέστατος, [illegible]

λέγω προφητῶν, καὶ αὐτοῦ μωϋσέως, ὅμως ἔχει τὰ πρωτεῖα,
καίτοι πρωτότοκος ὢν ἐν πολλοῖς ἀδελφοῖς καὶ κέκληται τὸ
μονογενής, αὐτὸς ἐστὶν ὁ εὐλογούμενος παρὰ τοῦ θεοῦ πρὸς τὸ πλῆθος
σίτου καὶ οἴνου, αὐτῷ δεδουλεύκασιν ἔθνη, ὃν προσκεκυνή-
κασιν ἄρχοντες, ὁ δὲ καταρώμενος αὐτὸν ἐπικατάρατος, ὁ δὲ
εὐλογῶν εὐλογημένος κατὰ τὴν εὐλογίαν ἰσαάκ, αὐτὸς ὁ κατὰ
ὁμοιότητα τὴν ἰακὼβ καταπεφευγὼς πρὸς χαρρὰν ἤτοι μονονουχὶ
ἀπολελοιπὼς τὸν οἶκον καὶ πρὸς λάβαν ἀφιγμένος, ὃν τῷ
κόσμῳ παρεικαστέον τῷ μὴ εἰδότι ποιητὴν τὸν φύσει θεόν, καὶ τὴν ὀρθῶς
ἐστηκότα ὡς πρὸς ἔτι τὴν πολύθεον πλάνησιν, εἰδωλολάτρης γὰρ
καὶ ὁ λάβαν. ἴδιος μὲν οὖν καὶ ὁ κόσμος τοῦ κατὰ καὶ φύσει
θεοῦ, καὶ τῶν ὅλων κτίστης καὶ δημιουργός, οὐκ ἴδιος δὲ πάλιν
διὰ τὴν ἀπόστασιν, καὶ τὸ δὴ πως δοκεῖν ἐξουθενέσθαι διὰ τὴν
ἁμαρτίαν, ἐπεγράφετο γὰρ βασιλέα τὸν σατανᾶν. οἰκουμένην κα-
ταβέβηκεν ὅλως ἐξ οὐρανοῦ τὴν πρώτην ὡς πρὸ καταλελοιπὼς
ἕστιν, τοῦτο γὰρ ἔφη ἀρτίως, καὶ ἦν ὡς ξένος ἐν ἰδίῳ τῷ κόσμῳ,
καὶ μαρτυρήσει λέγων ὁ σοφὸς ἰωάννης, ἐν τῷ κόσμῳ ἦν, καὶ ὁ κό-
σμος δι' αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ ὁ κόσμος αὐτὸν οὐκ ἔγνω. ἀλλὰ ταυτὶ μὲν
ἴσως ἁρμόσειεν ἂν εἰκότως τοῖς τῆς ἐπιδημίας καιροῖς. ὅτε δὲ
καὶ πρὸ τῆς ἐνανθρωπήσεως ἐν ἰδίοις ἦν ὡς θεός, ἀγνοούμενος ὑπὸ
τῷ κόσμῳ τῷ καθ' ἡμᾶς ἐποιεῖτο πρόνοιαν, ἐξεμφαίνει καλῶς
κατ' ἐνίας καὶ θεοπρεποῦς ὑμεῖς, παραδείξειεν ἂν εὐθὺς
ὁ θεσπέσιος ἰακὼβ ὡς ἐν τύπῳ τῷ καθ' ἑαυτόν. ἀποιμαίνει-
το γὰρ τὰ πρόβατα λάβαν, καίτοι μισθὸν ἔχων παρ' αὐτοῦ τὸ σύμπαν
οὐδένα, ἐλπίδι δὲ μόνῃ εἰς τοῦτο ἡμένος τὸ ἢ δοῦναι αὐτὸν ζῶα
πλεῖστα φυλάξειν, τῶν ἐκείνων γινομένων ἀναδειχθήσεσθαι πρὸ,
λέγει ἐστὶ καὶ ἔξαγ. σε γὰρ ὥσπερ καταφαίνει ὁ υἱὸς ἐν τῷ κόσμῳ
ἦν, τοῦτο γὰρ ὅλαβαν, καὶ κατεποίμαινε τοὺς ἐπὶ γῆς, ἔτι τὰς

ἐν δὲ κόσμῳ τεχθεὶς ἔλαμψε· καθάπερ τις ἡμῖν τύπος, οἰκονο-
μῶν ὡς Θεὸς τὰ ζωαρκῆ δωρούμενος, τοὺς ἀπὸ γῆς καρπούς, ἀνι-
εὶς πηγὰς ὑδάτων καὶ ποταμῶν νάματα, τὸν ἥλιον αὐτοῦ ἀνα-
τέλλων κατὰ τὸ γεγραμμένον, ἐπὶ τοὺς κακούς, ἀγαθοὺς δὲ ἀπο-
φάσει, τοῖς ἔμφυτον φρόνησιν, αὐτὸς γάρ ἐστι τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν, ὃ
φωτίζει πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον. ἐπλήρου δὲ ταῦ-
τα διὰ μόνην, ὡς ἔφην, τὴν ἡμερότητα τὴν ἔμφυτον, καὶ μισθὸν
παρ' οὐδενὸς τῶν ἐν τῷ κόσμῳ τὴν χάριν δεχόμενος.
οὐ δοξολογεῖ, οὐ προσκυνοῦσιν, οὐ δόξαν ὀρθὴν καὶ ἀπλανῆ
διάληψιν τὴν περὶ αὐτοῦ, προεγνωκὼς δὲ ὡς ὁ Ἰουδαίων ἔχει
κακοήθειας, ἡ γυνὴ τῶν αὐτῶν τέκνων ἔτεκε μέρος, ἤκουε τῇ
νοητῶς, ποία δ' αὕτη, πρώτη μὲν ἡ πρεσβυτέρα, τουτέστι Λεία ἡ
Ἰουδαίων συναγωγὴ τὸν τύπον ἀποπληροῦσα. δευτέρα δὲ
καὶ μετ' οὐ πολὺ καὶ τετοκυῖα ἡ νεωτέρα Ῥαχήλ, τουτέστιν ἡ
ἐξ ἐθνῶν ἐκκλησία, ἡ καὶ τέτοκε τὸν Ἰωσήφ, τὸν προσθήκην ἑρ-
μηνευόμενον. προστέθειται μὲν γὰρ τοῖς ἐξ Ἰσραὴλ ὁ ἐξ ἐθνῶν λα-
ός, νοείσθω δὲ καὶ ἑτέρως τῆς κλήσεως τῶν πιστευόντων πε-
ριθήκης εἰς πλῆθος ἀμέτρητον ἰοῦσα. πλὴν ὅταν ἐπιτήρη-
σιν, ὅπου γὰρ λίαν τὸ ἀκριβὲς ἐν τούτοις. γεγέννηκεν ἡ Λεία
πρὸ Ῥαχήλ, εἶτα μεταξὺ παιδίσκαι δύο, Βάλλα καὶ Ζελφά,
ἀλλ' ἠρέμει τέως ἡ ἄτοκος, ἴδιον δ' οἶκον οὔπω ποιεῖν ἐσκέπτετο.
τέτοκεν ἡ Ῥαχὴλ τὸν Ἰωσὴφ καὶ οἶκον λοιπὸν ζητεῖ, πότε γάρ φησι
ποιῶ ἐμαυτῷ οἶκον; τέτοκε μὲν γὰρ ἡ τῶν Ἰουδαίων συναγωγὴ
τοὺς εἰς δουλείαν τοῦ ἐν νόμῳ, ἀλλ' οὔπω τὸν ἴδιον οἶκον ἔχειν
ὡμολόγει σαφῶς, οὐ γὰρ ἀποδέχεται τὸν ἐκ λίθων ναόν, οὐ-
δὲ τὸ μετὰ ἀνάθημα. καὶ γοῦν Ἰουδαίοις ἐξωφρονημένοις
ἔλεγεν ἐπὶ θυσίαις ποτέ, μονονουχὶ καὶ ἐπιπλήττει λέγων, ὁ οὐρανός
μοι θρόνος, ἡ δὲ γῆ ὑποπόδιον τῶν ποδῶν μου, ποῖον οἶκον οἰκοδο-

Λία
Rachel quae peperit Ioseph.

Ἡσαΐας

(c) Real Academia de la Historia

οἰκοδομήσετέ μοι λέγει κύριος; ἢ τίς τόπος τῆς καταπαύσεώς μου; ἀλλ᾽ οὐδὲ
οἶκος θεοῦ γέγονεν ὁ τοῦ Ἰσραήλ, οὐ γὰρ κατῴκησεν ἐν αὐτοῖς. ἐπειδὴ δ᾽
ἱδρύνθη ἡ ἐξ ἐθνῶν ἐκκλησία συνίστατο καὶ ἐν προσθήκαις λαοῦ, οἶκον
ἴδιον ἑαυτῷ λοιπὸν ὁ σωτὴρ κατασκευάζει. τίς δὲ οὗτός ἐστιν; ἡμεῖς
οἱ πιστεύσαντες, περὶ ὧν φησι καὶ διὰ προφήτου φωνῆς, διδοὺς νό- Ierem. 31. f.
μους μου εἰς τὴν διάνοιαν αὐτῶν, καὶ ἐπὶ καρδίας αὐτῶν ἐπιγράψω
αὐτούς, καὶ ἔσομαι αὐτοῖς εἰς θεόν, καὶ αὐτοὶ ἔσονταί μοι εἰς λαόν. καινὴν
γὰρ ἐν ἡμῖν διαθήκην καθὰ προέφην ἄρξας, οὐ κατὰ ταύτας ἐν
Ἰσραήλ. ὅ τε γὰρ μείζων διαθήκης ὡς ἐν τύπῳ λέγω ὧν καὶ ἡμᾶς οἱ πρὸ
τῆς ἐπιδημίας, σαφηνίζει λέγων ὁ εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης, οὔπω γὰρ ἦν Io. 7. f.
πνεῦμα ἅγιον, ὅτι Ἰησοῦς οὐδέπω ἐδοξάσθη. ἐγηγερμένος γὰρ ἐκ νεκρῶν,
καὶ εἰς εἰκόνα τὴν θείαν τὴν ἑαυτοῦ φύσιν ἀναμορφῶν, πρὸς αὐτοὺς
ἐνεφύσησε τοῖς ἁγίοις ἀποστόλοις λέγων, λάβετε πνεῦμα ἅγιον. ἔφη δὲ
που καὶ ὁ γενναιότατος Παῦλος, οὐ γὰρ ἐλάβετε πνεῦμα δουλείας πάλιν εἰς Paulus Rom. 8. c.
φόβον, ἀλλ᾽ ἐλάβετε πνεῦμα υἱοθεσίας, ἐν ᾧ κράζομεν ἀββᾶ ὁ πατήρ.
οὐκοῦν πνεῦμα μὲν δουλείας ἦν ἐν Ἰσραήλ, ἐν ἡμῖν δὲ τοῖς ἀπὸ ἐθνῶν. τοῦ-
τ᾽ ἔστι τῆς ἐξ ἐθνῶν ἐκκλησίας πνεῦμα θεοῦ πρὸς υἱοθεσίαν οἰκεῖον ἡμᾶς
ἀποτελοῦν τὸ πνευματικόν. ἐλεύθεροι γὰρ οἱ ἀπὸ ἐθνῶν, τέως οἱ ὀφθαλμοὶ
καλοὶ καὶ ὡραῖοι. καὶ τῆς τελείας οὐ γνῶσιν ἔσχε. ἡ μὲν γὰρ
οὐ γνῶσις ἡ τῶν Ἰουδαίων συναγωγή, καὶ μαρτυρήσει λέγων ὁ ἱε- Paulus 2. Cor. 3. c.
ρώτατος Παῦλος, ἄχρι γὰρ τῆς σήμερον ἡμέρας τὸ αὐτὸ κάλυμμα
ἐπὶ τῇ ἀναγνώσει τῆς παλαιᾶς διαθήκης μένει, μὴ ἀνακαλυπτόμενον,
ὅτι ἐν Χριστῷ καταργεῖται, ἀλλ᾽ ἕως σήμερον ἡνίκα ἀναγινώσκεται
Μωϋσῆς κάλυμμα ἐπὶ τὴν καρδίαν αὐτῶν κεῖται, ἡνίκα δ᾽ ἐὰν
ἐπιστρέψῃ πρὸς κύριον περιαιρεῖται τὸ κάλυμμα. ὁ δὲ κύριος τὸ πνεῦμά ἐστιν.
οὗ δὲ τὸ πνεῦμα κυρίου, ἐκεῖ ἐλευθερία. ἀλλ᾽ ἡμεῖς ἅπαντες ὡς ἔφη πάλιν
αὐτὸς ἀνακεκαλυμμένῳ προσώπῳ τὴν δόξαν κυρίου κατοπτριζόμενοι
τὴν αὐτὴν εἰκόνα μεταμορφούμεθα, ἀπὸ δόξης εἰς δόξαν, κα-

πνεῦμα δουλείας ἐν συναγωγῇ
ἐν ἐκκλησίᾳ πνεῦμα υἱοθεσίας

θάττ᾽ ἀπὸ κυρίου. ὥσπερ οὖν καλλίους ὀφθαλμοὺς καὶ ἀνακεκα-
λυμμένῳ προσώπῳ τὴν δόξαν κυρίου κατοπτριζόμεθα, λαμπροὶ
γὰρ οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς ἐκκλησίας καθάπερ ἔφην ἀξίως. ἐπειδὴ τοίνυν
ἤνεγκε τῇ ἐκκλησίᾳ τὸν Ἰωσὴφ ἐκτέθεικεν, οἴκαδε μὲν ἰέναι δια-
σπεύδει λοιπὸν ὁ θεσπέσιος Ἰακώβ, μισθόν τε ἀπαιτεῖ τὸν Λάβαν, καὶ
εὐλογεῖσθαί φησιν εἰς πλῆθος αὐτῷ τὰ τέλη εὐξαμένης. δεῖται
γὰρ λίαν ὁ κόσμος θεοῦ, καὶ εἰ μὴ λέγοιτο, ἀλλ᾽ οὖν ὡς εἰδέναι τὸ
ὁμολογεῖν, ὅτι πάντα αὐτῷ τὰ τῆς ζωαρχίας καὶ τὰ εἰς τὸ εὖ εἶναι
παρὰ θεοῦ. ἐξαιτεῖ δὲ μισθὸν ὁ μακάριος Ἰακὼβ εἰκὸς προσεῖναι
μὴ ἀνεχόμενος τῷ, τὸ δὲ ὁ μισθὸς οὐκ ἀντέλαβεν αὐτῷ τὰ κατα-
ραντιζόμενα καὶ σποδοειδῆ. κατὰ μὲν οὖν τοὺς ἀναγινώσκειν καὶ
πρὸς ζωογονίας καιρούς, καὶ τοὺς οἰκοῦντας τὸν κόσμον ἐξ ἔθνους ἔθνος
τὸ ἔμφυτον καὶ θεοπρεπούς, ὅτι δι᾽ οὗ τὰ πάντα θεὸς λόγος ἐστὶν
τοὺς ἐν αὐτῷ προσκεῖσθαι ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν κατὰ τὸ γεγραμμένον.
ἐπειδὴ δ᾽ ἔτεκεν ἡ ἐκκλησία τὸν ἐν πνεύματι καὶ ἀεὶ καὶ νέον
λαόν, τουτέστι τοὺς διὰ πίστεως τῆς εἰς αὐτὸν ἀναγεννωμένους τὸν πνευ-
ματικὸν δὴ λαχόντας, ἀπαιτεῖ τὸν κόσμον μισθὸν ὡς πρέποντα τῆς ὑπὲρ
αὐτοῦ προνοίας τοὺς εἰς τὸ πιστεύειν ἑτοιμοτέρους, ὧν ἂν εἶεν
εἰς τύπον τὰ σποδοειδῆ ἐν ἀρνάσι· καὶ τὰ δὲ τοῦ αἰγός, ἄλλως ἐν
ταῖς οἰωνεὶ τῶν αἰγῶν ἀγέλαις τὰ μονοειδῆ τοῖς τρέφουσιν ἀρε-
τώτερα· τὰ δ᾽ ἐν αὐτοῖς καὶ καθεστηκότα τάξιν ἐμφανῶς, καὶ
οὐκ ἐν ἴσῳ χρώματι τοῖς ἄλλοις· εἰσὶ γὰρ ἐν αὐτοῖς οὐ μονοειδῆς, ἀλλ᾽
ἐν τρίχι πολλάκις, ἑτερόχροοι δέ τι, καὶ οἱονεὶ πεφυρμένοι.
λέγεται τοίνυν ἀπὸ τοῦ κόσμου γε, οὐχ ἅπαν που πάντως τὰ ἐν
αὐτῷ τίμια καὶ ἐν λόγοις ἐπαινετά, ἀλλ᾽ ὅσα μᾶλλον ἐν αὐτοῖς
ἐνυφέστατα εἶναι δοκεῖ, τὸ οὐκ ἐν ἴσῃ δόξῃ. πιστώσεται δὲ τὸν λόγον
Paulus 1. cor. 1. D. , ὁ θεσπέσιος Παῦλος ἐπιστέλλων τοῖς πεπιστευκόσι, βλέπετε γὰρ
, τὴν κλῆσιν ὑμῶν ἀδελφοί, ὅτι οὐ πολλοὶ σοφοὶ κατὰ σάρκα, οὐ πολ

(c) Real Academia de la Historia

λοὶ δυνατοί, οὐ πολλοὶ εὐγενεῖς, ἀλλὰ τὰ μωρὰ τοῦ κόσμου ἐξε-
λέξατο ὁ θεός, ἵνα καταισχύνῃ τοὺς σοφούς. καὶ τὰ ἀσθενῆ τοῦ κόσμου
ἐξελέξατο ὁ θεός, ἵνα καταισχύνῃ τὰ ἰσχυρά. νοηθείη δ' ἂν τὸ εἰρημένον
ἐπὶ τῶν ὅλοις τοῖς ἐξαιρέτοις τὰ τοιαῦτα, καὶ ἀποδεικνύουσι ποι-
κίλον γάρ πως οἱ ἐν ἡμῖν τὸ ἐκπρεπὲς ἔχοντες ὡς ἐν ἔργοις τε καὶ λόγοις.
τὸ μὲν γὰρ φασὶ τὸ μέλαν, καταλογισθείη ἂν εἰς αἴνιγμα τὸ σκια-
τὸ κατὰ τὸ μυστήριον, καὶ τὸ ἐπ' αὐτῷ σκοτεινὸν καὶ ἀσυμφανὲς τοῖς
πολλοῖς καταγγέλτην λόγον, ἔφη γάρ που καὶ ὁ ψαλμῳδὸς Δαβὶδ ἐν τοῖ-
ς ψαλμοῖς, ὅτι ἔθετο σκότος ἀποκρυφὴν αὐτοῦ. κύκλῳ αὐτοῦ
ἡ σκηνὴ αὐτοῦ. σκοτεινὸν ὕδωρ ἐν νεφέλαις ἀέρων, τὸ οἱονεὶ δυσ-
κατάληπτον τῶν περὶ θεοῦ δογμάτων, σκηνὴν τῷ ἐγκαλύπτων καὶ ὀνομά-
ζων σκότος, καὶ ὕδωρ σκοτεινὸν ἐν νεφέλαις ἀέρων. καθάπερ τέλλεται
γὰρ ὁ σοφὸς [illegible] πλουσίως, καὶ νοεῖν δύνασθαι παραβο-
λὴν καὶ σκοτεινὸν λόγον, ῥήσεις τε σοφῶν καὶ αἰνίγματα. οὐκοῦν τὸ
βαθὺ καὶ οἱονεὶ μέλαν τῶν περὶ θεοῦ δογμάτων τὸ φαιὸν ἡμῖν ὑπαι-
νίττεται χρῶμα. τὸ δὲ λαμπρὸν καὶ οἱονεί πως διαφανές, τὸ ὡς
ἐν ἔργοις φημὶ τοῖς κατ' εὐσέβειαν, τὸ λευκὸν εἶναι φαίη τις, τουτέστι
τὸ λευκόν. εἰ γὰρ τι καὶ ὁ πάντων δεσπότης ἡμῖν ἐν Χριστῷ διὰ πίστεως κα-
θαροὺς προκαλούμενος λέγων διὰ τῆς τοῦ προφήτου φωνῆς, μά-
θετε καλὸν ποιεῖν, ἐκζητήσατε κρίσιν, κρίνατε ὀρφανῷ, καὶ δικαιώ-
σατε χήραν, καὶ δεῦτε διαλεχθῶμεν λέγει κύριος, καὶ ἐὰν ὦσιν αἱ ἁμαρτίαι
ὑμῶν ὡς φοινικοῦν, ὡς χιόνα λευκανῶ. ἐὰν δ' ὦσιν ὡς κόκκινον,
ὡς ἔριον λευκανῶ. ἀπολεκτέον τοίνυν καὶ ἐν λόγῳ τῷ περὶ ὑγιο-
τέρα τῷ πάντων θεῷ, οἱ δευτέραν ἔχοντες ἐν τῷ κόσμῳ τά-
ξιν, λευκαινόμενοι δ' ὥσπερ τὰ αὐτὰ τοὺς ἄλλους ἐν μέσοις, καὶ οὐδὲ ἐπι-
πλεονεκτούμενοι, καταξιούμενοι δ' ὥσπερ καὶ τὸ ποικίλον
ἔχοντες νοητῶς ὡς ἐν βάθει δογμάτων περὶ θεοῦ, καὶ τὸν τοῖς ἄλλοις
ἀσυμφανῆ καταπλουτοῦντες λόγον, φαιὸν τότε εἰς κατ' εὐσέ-

Sapientia

Ἠσαΐας

(c) Real Academia de la Historia

εἶναι οὐ μάλα διαπρεπῶς. μισθὸς μὲν οὖν Ἰακὼβ τὰ καλεξαι-
τορεῖα, ἦν δὲ τρόπος, καθ' ὃν ἔμελλε μὲν τὸ λαβεῖν, πλεῖστα δ' ὅσα
τὰ ἀξιεπίφθονα ποιεῖ. πολὺ καὶ ἀλλόκοτον εἶναι δοκεῖ, τὸ δ' ἐξ αὐτῶν
ἀναμαθεῖν μὲν τῶν ἱερῶν γραμμάτων, ἔχει γὰρ οὕτως. ἔλαβε δὲ
ἑαυτῷ Ἰακὼβ ῥάβδον στυρακίνην χλωρὰν καὶ καρυΐνην καὶ
πλατάνου, καὶ ἐλέπισεν αὐτὰς Ἰακὼβ λεπίσματα λευκὰ περισ-
σύρων τὸ χλωρόν, ἐφαίνετο δ' ἐπὶ ταῖς ῥάβδοις τὸ λευκὸν ὃ ἐλέπισε
ποικίλον, καὶ παρέθηκε τὰς ῥάβδους ἃς ἐλέπισεν ἐν ταῖς ληνοῖς
τῶν ποτιστηρίων τοῦ ὕδατος, ἵνα ὡς ἂν ἔλθωσι τὰ πρόβατα πιεῖν
ἐνώπιον τῶν ῥάβδων, ἐλθόντων αὐτῶν εἰς τὸ πιεῖν, ἐγκισσήσωσι
τὰ πρόβατα εἰς τὰς ῥάβδους, καὶ ἔτικτον τὰ πρόβατα διάλευκα
καὶ ποικίλα καὶ σποδοειδῆ ῥαντά. τοὺς δ' ἀμνοὺς διέστειλεν
Ἰακώβ, καὶ ἔστησεν ἐναντίον τῶν προβάτων κριὸν διάλευκον, καὶ
πᾶν ποικίλον ἐν τοῖς ἀμνοῖς, καὶ διεχώρισεν ἑαυτῷ ποίμνια καθ'
ἑαυτόν, καὶ οὐκ ἔμιξεν αὐτὰ εἰς τὰ πρόβατα Λάβαν. ἐγένετο
δὲ ἐν τῷ καιρῷ ᾧ ἐνεκίσσων τὰ πρόβατα ἐν γαστρὶ λαμβάνοντα,
ἔθηκεν Ἰακὼβ τὰς ῥάβδους ἐναντίον τῶν προβάτων ἐν ταῖς
ληνοῖς τοῦ ἐγκισσῆσαι αὐτὰ κατὰ τὰς ῥάβδους, ἡνίκα δ' ἂν ἔτεκε
τὰ πρόβατα οὐκ ἐτίθει, ἐγένετο δὲ τὰ ἄσημα τοῦ Λάβαν, τὰ δ' ἐπί-
σημα τοῦ Ἰακώβ. ποιμενικῆς μὲν οὖν ἐπιστήμης τὸ εἰδέναι φα-
μέν, ὅτι τοῖς ὁρωμένοις τὰ ἐμφερῆ τίκτει καὶ πάθος ἀποτίκτουσι-
ν, οἷς τε καὶ ἄλλως, καὶ τοῖς τῶν περιπιπτόντων χρωμάτων γένοιτ'
ἂν ὁμοιωτὰ τὰ ἐξ αὐτῶν, εἰ ἐν καιρῷ τοῦ κυεῖν κατίδοι. ἔοικε
δέ πως φυσικοῖς τὸ χρῆμα καθυποβεβλῆσθαι νόμοις. ἄρρητα δὲ τὰ ἐν
αὐτῷ παντελῶς, καὶ τῆς ἡμετέρας διανοίας ἐστὶ τό. ἀπόλεκτα
δὲ τὰ σποδοειδῆ καὶ καταρραντισμένα κατὰ θέαν ὁμοφυῆ ἐποιεῖτο -
τέλειος ὁ πρᾶος Ἰακώβ, ἐφ' ὅτῳ που προσλελάληκε καὶ ἐκεῖ.
Καὶ ἐγένετο ἡνίκα ἐνεκίσσων τὰ πρόβατα ἐν γαστρὶ λαμβάνοντα,

(c) Real Academia de la Historia

καὶ εἶδον τοῖς ὀφθαλμοῖς μου ἐν τῷ ὕπνῳ, καὶ ἰδοὺ οἱ τράγοι καὶ οἱ κριοὶ ἀναβαίνοντες ἦσαν ἐπὶ τὰ πρόβατα καὶ τὰς αἶγας διάλευκοι καὶ ποικίλοι, καὶ σποδοειδεῖς ῥαντοί, καὶ εἶπέ μοι ὁ ἄγγελος τοῦ θεοῦ καθ' ὕπνον Ἰακώβ, ἐγὼ δὲ εἶπα τί ἐστι, καὶ εἶπεν, ἀνάβλεψον τοῖς ὀφθαλμοῖς σου καὶ ἴδε τοὺς τράγους καὶ τοὺς κριοὺς ἀναβαίνοντας ἐπὶ τὰ πρόβατα καὶ τὰς αἶγας διαλεύκους καὶ ποικίλους, καὶ σποδοειδεῖς ῥαντούς. ταῦτα μὲν οὖν ἔφη τὸ γράμμα τὸ ἱερόν, ἀλλὰ φέρε δὴ σοφίας τὸ χρῆμα λοιπὸν ὑποτρέχοντες ἀναβαίνομεν ἐπὶ τὰ πνευματικά. ῥάβδον ἡμῖν αἰνιγματωδῶς [illegible] πάλιν τὸν Ἐμμανουήλ, ὠνόμασται γὰρ ὧδε παρὰ τῇ θεοπνεύστῳ γραφῇ, ἐξελεύσεται ῥάβδος φησὶν ὁ θεσπέσιος Ἡσαΐας ἐκ τῆς ῥίζης Ἰεσσαί, καὶ ἄνθος ἐκ τῆς ῥίζης ἀναβήσεται. πρὸς δέ γε τούτοις [illegible] καὶ [illegible] ὁ θεσπέσιος ἡμῖν ἀναφωνεῖ Δαβίδ, ἡ ῥάβδος σου καὶ ἡ βακτηρία σου αὗταί με παρεκάλεσαν. παρακεκλήμεθα γὰρ ἐν Χριστῷ, καὶ αὐτῷ [illegible] πεποιήμεθα, γέγραπται γάρ, ὅτι ὑποστηρίζει τοὺς δικαίους ὁ κύριος. ἡμῖν οὖν ἄρα τοῖς λογικοῖς θρέμμασι τοῖς ἀνὰ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην καὶ ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ ῥάβδον ὡς [illegible] ἑαυτὸν ὁ Χριστός, ῥάβδον δὲ οὐχ ἁπλῶς, ἀλλὰ στυρακίνην καὶ καρυίνην, καὶ ὡς ἐκ πλατάνου, φυτὸν δὲ καὶ τοῦτο τῶν εἰς [illegible] μεμαρτυρημένων. καὶ [illegible] ἡ στυρακίνη σημεῖον, [illegible] γὰρ [illegible], ἀρωμάτων δὲ [illegible] ὁ στύραξ. [illegible] ὁ Χριστὸς καὶ ἔλαφος κατὰ τὰς γραφάς. καρυίνη δὲ [illegible] καὶ εὐπνίας, [illegible] γὰρ [illegible] φυσικῶς. [illegible] ὁ Χριστός, οὐ γὰρ [illegible] τῆς [illegible] πάλαι, [illegible] τοῦ [illegible]. ἡ ἐκ πλατάνου δὲ πάλιν ὑπεμφαίνει [illegible] εἰς ὕψος τε καὶ εἰς τὰ ἄνω [illegible], [illegible] εἰς [illegible] ἀναβαίνουσι

Virga.

Da. Psal. 22.

Virga styracea, & nucea

τοῦ Χριστοῦ. εὐφυὲς γὰρ ξύλον καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις εὐφυέστατον ὁ πλάτανος,
ὑψώθη δὲ καὶ ἐπὶ τὸ ὑπερκόσμιον ὕψος, ἔφη γὰρ ὁ Πέτρος περὶ αὐτοῦ, τῇ δεξιᾷ
οὖν τοῦ θεοῦ ὑψωθείς. Καὶ μὴν καὶ ὁ Παῦλος, ὑπερυψοῦσθαί φησιν
αὐτόν, ἔλαβέ τε ὄνομα τὸ ὑπὲρ πᾶν ὄνομα, καὶ τὴν παρὰ πάντων
προσκύνησιν. εἰ δὲ βούλοιτό τις καὶ κατ' ἑτέραν ἔννοιαν ἐκλα-
βεῖν τὸ φυτόν, ἔσται ὁ τρόπος, οἱ περὶ τὰς τῶν ὀνομάτων ἐτυμολο-
γίας περιεργότεροι, διὰ τὸ εἶναι εὐρύ, τεθεῖσθαι τῷ ξύλῳ τὸ πλάτανον
τοῦτο καὶ πλάτανον ὠνομάσθαι φασίν. πλατυνόμεθα δὲ
καὶ ἡμεῖς διὰ πίστεως καὶ ἀγάπης, μονονουχὶ περιφανῶς τῶν
στενὸς γὰρ ὁ νόμος ἐστί, ἐκτεθλιμμένος διὰ τὸ δουλοπρεπὲς τῶν νό-
νους. Καὶ γοῦν τοῖς μὲν ἐξ ἐθνῶν ἄλλης ὑπεφώνει τις διὰ προ-
Esaias φήτου φωνῆς, μάθετε ἀκούειν στενοχωρούμενοι. Κορινθίοις δὲ ὁ
Παῦλος ὑπονοστεῖν ἑλομένοις ἐπὶ τὴν ἀρχαίαν πλάνην, ὅτι μετὰ τὸ
ἐν πίστει πλατυνθῆναι, ἐπιστέλλει λέγων, τὸ στόμα ἡμῶν ἀνέῳγε πρὸς
ὑμᾶς Κορίνθιοι, ἡ καρδία ἡμῶν πεπλάτυνται, οὐ στενοχωρεῖσθε
ἐν ἡμῖν, στενοχωρεῖσθε δὲ ἐν τοῖς σπλάγχνοις ὑμῶν. τὴν δὲ αὐτὴν
ἀντιμισθίαν ὡς τέκνοις λέγω, πλατύνθητε καὶ ὑμεῖς, μὴ γίνεσθε
ἑτεροζυγοῦντες ἀπίστοις. τίς γὰρ μετοχὴ δικαιοσύνῃ καὶ ἀνομίᾳ,
τίς κοινωνία φωτὶ πρὸς σκότος, τίς δὲ συμφώνησις Χριστῷ πρὸς
Βελίαρ. Καὶ μὴν ὁ Ψαλμῳδὸς πρὸς αὐτὸν ἐν πνεύματι φησὶ τὸν Ἐμ-
μανουὴλ τὴν τοῦ νόμου στενότητα διασύρων, πλατεῖα ἡ ἐντολή σου
σφόδρα. Καὶ πάλιν, ὁδὸν ἐντολῶν σου ἔδραμον, ὅταν ἐπλάτυνας
τὴν καρδίαν μου. Καὶ πρὸς τούτοις ἔτι, καὶ ἐπορευόμην ἐν πλα-
τυσμῷ, ὅτι τὰ δικαιώματά σου ἐξεζήτησα. ὅτι δὲ καὶ ἡ ῥάβδος
Virga nucea ἡ καρυΐνη κατὰ τὸ ἴσον αἴτιος ἔφην ἀγρυπνίας ἐστὶν ἐμποιητική,
φυσικῶς, μάθοις ἂν λέγοντος τοῦ θεοῦ πρὸς τὸν προφήτην Ἱερεμίαν,
Hieremias τί σὺ ὁρᾷς Ἱερεμία; καὶ εἶπα φησί, βακτηρίαν καρυΐνην. καὶ
εἶπε πρός με, καλῶς ἑώρακας, διότι ἐγρήγορα ἐγὼ ἐπὶ τοὺς-

(c) Real Academia de la Historia

Vnga.

λογισμοῦ τοῦ ποιητοῦ αὐτούς. οὐ καὶ ὡς ἐν εἴδει τῆς ῥάβδου
κινούμενος ἑαυτὸν ἡμῖν ὡς τὴν τῆς ἀληθινῆς ὁδηγίας, ὡς [illegible]
[illegible], τὰς εἰς οὕτως ὑψούμενον, καθυγραίνοντα [illegible]
διὰ τοῦ πάντας τὰς τῶν ἐρχομένων αὐτῷ καρδίας. ἀλλὰ ποῦ τὰς
ῥάβδους ἔθηκεν ἰακώβ, ἐν ταῖς ληνοῖς τῶν ποτιστηρίων. νοοῖτο
δ' ἂν πάλιν ληνοὶ καὶ ποτιστήρια λογικῆς ἀρδείας, τὰ θεῖα καὶ ἡμῖν
ἱερώτατα συγγράμματα, τὰ προφητικά τε καὶ [illegible] τὰ ἄνωθεν
ἡμῖν καὶ [illegible] μονονουχὶ βρύοντα λόγον. γέγραπται γάρ, ὅτι
καὶ ἀντλήσατε ὕδωρ μετ' εὐφροσύνης ἐκ τῶν πηγῶν τοῦ σωτηρίου.   Esai
ἐπεὶ τὸν ἐμμανουὴλ εὑρίσκομεν τὴν τῆς δυνάμεως ῥάβδον, καὶ
ὡς [illegible], καὶ πρωτότοκον ἐκ νεκρῶν, τὸ ὑψούμενον
ἐν δόξῃ, καὶ ἐμπλατύνοντα τοὺς πεπιστευκότας κατὰ τὴν ἀφθαρ-
σίας. οὐ μὴν γὰρ ὡς παρὰ τῶν ἄλλων προφητῶν ὁ λόγος τέθειται
μωϋσέως διακείμενος ὅπως ἐπὶ τὸ χριστοῦ μυστήριον, τί γάρ φησι καὶ
ὁ σοφὸς ἔφη παῦλος, ὅτι τέλος νόμου καὶ προφητῶν ὁ χριστός. πλὴν ἀλλὰ
ποιεῖ ἰακὼβ τὰς ῥάβδους λεπίσματα λευκὰ περιαιρῶν τὸ χλω-
ρόν, ἐπιφαίνεσθαι οὕτως ἐπ' αὐτῆς τὰ ποικίλα τὰ χρώματα. πλεί-
στου γὰρ ὡς παρὰ τοῖς [illegible], τὸ προφητικὸν συγγράμ-
ματος τὸ οἱονεὶ κατακάλυμμα, [illegible] οὕτω καὶ αὐ-
[illegible] τοῦ ἐν αὐτοῖς ἡμῖν ἀποφαίνων λόγον ἐπ' [illegible]
φέρει ποικίλον, μονονουχὶ [illegible] καὶ [illegible]
[illegible] εἰς [illegible] αὐτὸν [illegible] ἔργῳ
[illegible] καὶ λόγῳ. καὶ γοῦν οἱ θεσπέσιοι προφῆται τῶν ἐν πίστει
[illegible] ὑποπτήξαντες, ἀνακεκράγασιν
ἐναργῶς, διὰ τὸν φόβον σου κύριε ἐν γαστρὶ ἐλάβομεν καὶ ὠδινή-   Esai
σαμεν καὶ ἐτέκομεν, πνεῦμα σωτηρίας σου ἐποιήσαμεν ἐπὶ τῆς γῆς.
ἔφη δέ που καὶ πάλιν ἰδίως ὁ αὐτὸς μακάριος ἠσαΐας, ἰσχύ-   Esa.
σατε χεῖρες ἀνειμέναι καὶ γόνατα παραλελυμένα, παρακαλέ-

σατε οἱ ὀλιγόψυχοι τῇ διανοίᾳ, ἰσχύσατε μὴ φοβεῖσθε, ἰδοὺ ὁ θεὸς ἡμῶν
Esa. κρίσιν ἀνταποδίδωσι καὶ ἀνταποδώσει. Καὶ πάλιν, ἰδοὺ
κ(ύριο)ς μετὰ ἰσχύος ἔρχεται, καὶ ὁ βραχίων αὐτοῦ μετὰ κυρείας, ὡς ποι-
μὴν ποιμανεῖ τὸ ποίμνιον αὐτοῦ, καὶ τῷ βραχίονι αὐτοῦ συνάξει
ἄρνας, καὶ ἐν γαστρὶ ἐχούσας παρακαλέσει, τουτέστι παρακλήσεως ἔσται
πλὴν καὶ τοῖς ἔτι τὸν θεῖον ὠδίνουσι λόγον, ὡς ἐν ἀκάρποις ἠριθμημένοις,
καὶ ὅσοι οὐδέπω μέλλουσι δεικνύειν τῆς εὐαγγελικῆς πολιτείας τὰ
αὐχήματα, καρπὸς γὰρ οὗτος ἐστὶ τελείας καὶ ἀκιβδήλου ψυχῆς.
ἀλλ' ἐποίησε φησὶν Ἰακὼβ ἑαυτῷ ποίμνια καταμόνας, καὶ οὐκ
ἔμιξεν αὐτὰ εἰς τὰ πρόβατα Λάβαν, ἀσύμβατοι γὰρ τῷ ἀληθῶς εὐ-
σεβεῖ οἱ βέβηλοι, τῷ καθαρῷ τὸ ῥυπῶν. καταμόνας δὲ οἱ τοῦ Χ(ριστο)ῦ συνα-
ναφέρεσθαι τοῖς ἐν κόσμῳ παραιτούμενοι, καὶ φιλοσαρκίας ἁπάσης
ἀπηλλαγμένοι, καὶ οὐκ ἄσημοι κατὰ τὸν βίον, ἐπισημότατοι δὲ μᾶλλον
ἐξ ἀρετῆς. ἐκεῖνα γάρ φησι τὰ ἄσημα τοῦ Λάβαν, τὰ δὲ ἐπίσημα
τοῦ Ἰακώβ, πλὴν οὐκ ἀφθόνως τῷ Ἰακώβ. ἐπειδὴ δὲ πλουτοῦντα
δὲ καὶ εὐημεροῦντα ἑώρακαν, κατεδάκνοντο λίαν οἱ τούτου υἱοί,
τί γὰρ οὐ καὶ ἀποδημοῦντος ἐσκέπτετο, καὶ εἰς τὴν πρώην ἵσταντο αὐτοῖς
ἀπορίαν. γέγραπται γάρ, ὅτι ἐπλούτησεν ὁ ἄνθρωπος σφόδρα, καὶ
ἐγένοντο αὐτῷ κτήνη πολλὰ καὶ βόες, καὶ παῖδες καὶ παιδίσκαι, καὶ
κάμηλοι καὶ ὄνοι. ἤκουσε δὲ Ἰακὼβ τὰ ῥήματα τῶν υἱῶν Λάβαν
λεγόντων, εἴληφεν Ἰακὼβ πάντα τὰ τοῦ πατρὸς ἡμῶν, καὶ ἐκ τῶν
τοῦ πατρὸς ἡμῶν πεποίηκε πᾶσαν τὴν δόξαν ταύτην. καὶ εἶδεν Ἰα-
κὼβ τὸ πρόσωπον Λάβαν καὶ ἰδοὺ οὐκ ἦν πρὸς αὐτὸν ὡς χθὲς καὶ
τρίτην ἡμέραν. εἶπε δὲ κ(ύριο)ς πρὸς Ἰακώβ, ἀποστρέφου εἰς τὴν γῆν
τοῦ πατρός σου καὶ εἰς τὴν γενεάν σου, καὶ ἔσομαι μετὰ σοῦ. ἀποστεί-
λας δὲ Ἰακὼβ ἐκάλεσε Ῥαχὴλ καὶ Λείαν εἰς τὸ πεδίον οὗ τὰ ποίμνια,
καὶ εἶπεν αὐταῖς, ὁρῶ ἐγὼ τὸ πρόσωπον τοῦ πατρὸς ὑμῶν, ὅτι οὐκ
ἔστι πρὸς ἐμὲ ὡς χθὲς καὶ τρίτην ἡμέραν, ὁ δὲ θεὸς τοῦ πατρός μου ἦν μετ'

ἐμοῦ, καὶ αὐτὴ δ᾿ οἴδατε ὅτι ἐν πάσῃ τῇ ἰσχύϊ μου δεδούλευκα τῷ πατρὶ ὑμῶν, ὁ δὲ πατὴρ ὑμῶν παρεκρούσατό με, καὶ ἤλλαξε τὸν μισθόν μου τῶν δέκα ἀμνάδων. ἔτι τε φησίν, ὅτι καὶ ἀφείλετο ὁ θεὸς πάντα τὰ κτήνη τοῦ πατρὸς ὑμῶν καὶ ἔδωκέ μοι αὐτά. πεπλούτηκε μὲν γὰρ ἀληθῶς ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ἐκ πλήθους ἀμετρήτου τῶν ἀγελῶν ἐν κόσμῳ τοὺς ἰδίους προσοικειώσας, οἳ καὶ διανοίας εὐγενοῦς ἀξίωμα λαμπρὸν τὴν ὑπ᾿ αὐτὸν δουλείας ποιοῦνται τὴν ὁμολογίαν, λέγοντες, ἡμεῖς δὲ λαὸς νομῆς αὐτοῦ, καὶ πρόβατα χειρὸς αὐτοῦ. ἀλλ᾿ ὁρμώμενοι ἐπὶ τούτοις οὐκ ἀνέχονται τὰ τοῦ κόσμου τέκνα, συλώμενοι δ᾿ ὥσπερ ὁρῶντες τὸν ἑαυτῶν πατέρα, καὶ τὸν τοῦ ἀγαθοῦ ποιμένος ὑποτρέχοντες χεῖρα τὰ τῶν προβάτων ὑποσημαίνοντα, καὶ ποικιλλομένους ταῖς πολυειδέσιν ἀρεταῖς τοὺς ὑπὸ Χριστοῦ γεννωμένους, γογγύζουσι λέγοντες, εἴληφεν Ἰακὼβ πάντα τὰ τοῦ πατρὸς ἡμῶν, καὶ ἐκ τῶν τοῦ πατρὸς ἡμῶν πεποίηκε πᾶσαν τὴν δόξαν ταύτην. καὶ ψεύδονται οὐδὲ μικρῶς, ἀληθὲς γὰρ ὁ λόγος, συνεκόμισε γὰρ ἅπαντας εἰς ἑαυτὸν τοὺς ἐν κόσμῳ γῆς, συσκευασάμενός τε ταῖς ἰδίαις αὐλαῖς τὰς τῶν πιστευόντων ἀγέλας, πλοῦτον ἔχει τὸν θεοπρεπῆ καὶ δόξαν ἐξῃρημένην. ἔφη γάρ που καὶ αὐτὸς πρὸς τὸν ἐν οὐρανοῖς πατέρα καὶ θεόν, ὅτι πάντα τὰ ἐμὰ σά ἐστι, καὶ τὰ σὰ ἐμά, καὶ δεδόξασμαι ἐν αὐτοῖς. ἴδωμεν δὲ καὶ αὐτὸν τὸν Ἰακὼβ τὸν μισθόν, ἐγένοντο δ᾿ αὐτῷ φησί κτήνη πολλὰ καὶ βόες, παῖδές τε καὶ παιδίσκαι, κάμηλοι καὶ ὄνοι. ὁρᾷς συναγείροντα καὶ τὸν Χριστὸν ἐκ παντὸς γένους κατὰ τὸ γεγραμμένον, ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν σαγήνῃ βληθείσῃ ἐν τῇ θαλάσσῃ καὶ ἐκ παντὸς γένους συναγαγούσῃ. ὀρέγεται γὰρ τὸ δοῦλον, ἵνα τοῖς εἰς ἐλευθερίαν ἀξιώμασιν ἀποφαίνῃ λαμπρόν. διχθεὶς ὑπὸ νόμον ὡς ἴσους ἤδη καὶ εἰς θυσίαν ἐπιτηδείους τὸν πτηνὸν ὡς ἐν οἷς τάξει καὶ βόας, ἵνα μεταστήσας εἰς φαιδρότητα πολιτείας εὐαγγελικῆς ἱεροθύτους ἐργάσηται. λέγει δὲ πρός

τούτοις καὶ τὸ ἀνίεσθαι καὶ ἀκάθαρτον γένος ὡς ἐν τάξει καμήλου καὶ μόσχου καὶ ὄνου, ἵνα τὸ πολυειδὲς τῆς πλάνης ἐκ τύπου ἐνδείξῃ, καταστοῦσι καὶ ἐπινοουμένους τοῖς τῶν ἀγέλων ζωάγρεσι. κεκινημένων δὲ οὕτω εἰς φθόνον τῶν Λάβαν υἱῶν, τό τε αὐτοῦ γε τοῦ Λάβαν ἀμειδὲς καὶ σκυθρωπάζον ἐν ᾗ βασκανίας οὐκ ἐλευθερίαν τὸ ὄφρυ ἀποφαίνοντος, οὐ γὰρ ἦν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ φησὶ καθὼς χθὲς καὶ τρίτην ἡμέραν, ἐπανήκειν εἰς τὰ οἰκεῖα τῷ Ἰακὼβ ἐνετέλλετο θεός, ὁ δὲ τὰ γυναῖκα μεταπέμπεται, Λείαν τέ φημι καὶ Ῥαχήλ, τὴν μὲν τοῦ πρὸς οἰκείαν ἀφορμὴν τὸ σαφῶς, προσλέγει δὲ ὅτι ἀφείλετο ὁ θεὸς πάντα τὰ κτήνη τοῦ πατρὸς ὑμῶν καὶ ἔδωκέ μοι αὐτά, αἱ δὲ ἀποκριθεῖσαι Ῥαχὴλ καὶ Λεία εἶπον αὐτῷ, μή ἐστι μερὶς ἡμῖν ἢ κληρονομία ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πατρὸς ἡμῶν; οὐχ ὡς αἱ ἀλλότριαι λελογίσμεθα αὐτῷ; πέπρακε γὰρ ἡμᾶς καὶ κατέφαγε καταβρώσει τὸ ἀργύριον ἡμῶν, πάντα τὸν πλοῦτον καὶ τὴν δόξαν ἣν ἀφείλετο ὁ θεὸς τοῦ πατρὸς ἡμῶν ἡμῖν ἔσται καὶ τοῖς τέκνοις ἡμῶν, νῦν οὖν ὅσα εἴρηκέ σοι ὁ θεὸς ποίει. Καταστρέψαντες γὰρ ἐπὶ χρῶ τοῦ κόσμου καὶ τῶν αὐτοῦ τέκνων, παρακλήσεις ἀνάγει καὶ ἐξόδου, τουτέστι Χριστὸς πρὸς τὰς τοῦ σωτῆρος δι' αὐτὰ νύμφας, φησὶ δὲ ταῖς ἐκκλησίαις, πλὴν ὅτι Χριστὸς ἐκκλησίας δι' ἑαυτοῦ, διαπορθμεύοντος ὡς πρὸς ἡμῖν τοὺς Χριστὸς πρὸς λόγους, οὐ γὰρ ἀπέσειεν ὁ θεὸς τὰ ῥήματα τοῦ θεοῦ λαλεῖ κατὰ τὴν Ἰωάννου φωνήν. ἄθρει γὰρ ὅπως προσλαλεῖ μὲν ὁ θεὸς τῷ Ἰακώβ, ὁ δὲ ταῖς αὐτοῦ νύμφαις, Λείαν τέ φημι καὶ Ῥαχήλ. ὁ δὲ τῆς παρακλήσεως λόγος ἦν, τὸ δεῖν ἀπαίρειν αὐτὰς ἅμα τῷ ἰδίῳ νυμφίῳ τοῦ πατρὸς οἰκίας. οὕτω καὶ ὁ μακάριος ψαλμῳδὸς ἐν τοῖς πρὸς τὴν ἐκκλησίαν φησίν, ἄκουσον θύγατερ καὶ ἴδε καὶ κλῖνον τὸ οὖς σου καὶ ἐπιλάθου τοῦ λαοῦ σου καὶ τοῦ οἴκου τοῦ πατρός σου, ὅτι ἐπεθύμησεν ὁ βασιλεὺς τοῦ κάλλους σου, ὅτι αὐτός ἐστι κύριός σου, καὶ πρ-

σκηνώσεις αὐτῷ. οἰκοῦν τὰ πλάτου τῆς αὐτοῦ νύμφης κάλ-
λος κεν ὁ ἰακώβ, καὶ τὰς τῶν ὅλων, μέχρις καὶ τοῦ λαβεῖν, ὡς
ἄτε τῶν ἄλλων ἐκλεκτότερον, καὶ δεσμοὺς εἰς ἔκλειψιν αὐταῖς ὑπο-
φλοῖς μισθῶν. γράφεται δὲ καὶ αὐτὸς ὁ ἅγιος ἐπὶ πολλῷ λίαν ἀγα-
ποιῶν τὸν κόσμον ἀπολιπόντι, οὐκ ἀνεχόμενος ὡς δεσπότης τὰ
χριστιανά, τὰ ὡς ἐν ὀφθαλμοῖς τάξει καὶ μισθοῦ τὰ ὑπὲρ τῆς
φροντίδος τῆς εἰς αὐτὸν ξενικῇ πείρᾳ, πίστει δὲ λέγω καὶ ἀγάπῃ
προσκομίζειν οὐκ ἐθέλοντα. πλὴν ὑπὲρ αὐτῶν τὰ ἐπάνω γάμον
τελοῦντες τοῦ θεοῦ καὶ πατρός, ἔφη γάρ που πρὸς αὐτὸν ὁ υἱός, οὓς
δέδωκάς μοι ἐκ τοῦ κόσμου τούτου, καὶ ἐμοὶ αὐτοὺς δέδωκας,
καὶ τὸ τὰ θέατρα τοῦ ἀφθόνου ὅτι πάντα τὰ ἀκίνητα τοῦ πρὸς ὑμᾶν-
καὶ ἐδωκέναι αὐτά. αἱ δὲ σεμναὶ τοῦ ὄρους νύμφαι κατάκολου-
θεῖν μετὰ τιμῆς ἐπαγγέλλονται, πεπεῖσθαι δὲ ὡς περ αὐτῶν τὰ
τοῦ κόσμου φασί. ἐξεπείρατο γὰρ ἀπὸ τῶν ἀμφοτέρων τὰς ἐκκλη-
σίας ὁ ἐμμανουήλ, τὸ ἀλλοτρίων τὰ τοῦ πέλας πρός, λόγος γὰρ αὐ-
τῆς κοινωνίας ἡ μερίδος οὐδείς ἐστι πρὸς κόσμον, ἐξοῦ καὶ
κέκληνται. πλοῦτος δὲ μᾶλλον αὐτῆς καὶ τοῖς τέκνοις αὐτῶν
ὁ ὑπὲρ νοῦν καὶ λόγον αὐτὸς ὁ ἅγιος, αὐτὸς ὁ μερίς καὶ ὁ κλῆρος,
δόξα τε καὶ καύχημα, καὶ παντὸς οἰκειοῦ ἀντιλογουμένων εἰς λαμ-
πρότητα καὶ εὐπρέπειαν. σκυθρωπάζει μὲν οὖν ὁ κόσμος ὁ μοῦ
τοῖς ἰδίοις τέκνοις ἐπὶ γῆς, ἐν ὧν βασκανίας δαπανᾶται πυρί,
προσέχοντα δόξης εἰς τοῦτο βλέπων, ὡς ὅλον ἐφ᾽ ἑαυτῷ ποιή-
σασθαι τὸν ὑπουράνιον, καὶ κατακεκλεῖσθαι τοῦ ἐπὶ γῆς. ὅτι
δὲ τὸν οὐρανὸν ὑπερέκεινα καὶ λοιδορείων τὰ τῆς μανίας αὐτῶν
τὰ λυπηρὰ καὶ σκῶμμα καὶ φονά, καὶ ὅτου εἰπεῖν εἰς ἐγχειρη-
μάτων δύναμιν τὸ τοῦ ὄρους ἀντιφέρεται δόξη, ἐν τῆς ὑπὲρ αὐ-
τὸν ἐκκλησίας καὶ τοῖς αὐτῶν τέκνοις, τουτέστι τῶν πιστευόντων
πλουτεῖ κατασφωρεῖται πολεμιώτατος, ἀτελῆ πω ἐνιδεῖν,

καὶ τοῦτο μαθεῖν ἐρομένοις δὲ τῷ ἰωσὴφ ἐξ. ἀναστὰς γάρ φησιν
ἰακὼβ ἔλαβε τὰς γυναῖκας αὐτοῦ καὶ τὰ παιδία αὐτοῦ ἐπὶ
τὰς καμήλους καὶ ἀπήγαγε πάντα τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ, καὶ
πᾶσαν τὴν ἀποσκευὴν αὐτοῦ ἣν περιεποιήσατο ἐν τῇ μεσοποτα-
μίᾳ, καὶ πάντα τὰ αὐτοῦ, ἀπῆλθε πρὸς ἰσαὰκ τὸν πατέρα αὐ-
τοῦ ἐν γῇ χαναάν. λάβαν δὲ ᾤχετο κεῖραι τὰ πρόβατα αὐτοῦ,
ἔκλεψε δὲ ῥαχὴλ τὰ εἴδωλα τοῦ πατρὸς αὐτῆς, ἔκρυψε δὲ ἰακὼβ
λάβαν τὸν σύρον τοῦ μὴ ἀναγγεῖλαι αὐτῷ ὅτι ἀποδιδράσκει,
καὶ ἀπέδρα αὐτὸς καὶ πάντα τὰ αὐτοῦ, καὶ διέβη τὸν ποταμὸν
καὶ ὥρμησεν εἰς τὸ ὄρος γαλαάδ. ἀνηγγέλη δὲ λάβαν τῷ σύρῳ
τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ὅτι ἀπέδρα ἰακώβ, καὶ παραλαβὼν πάντας
τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ μεθ᾽ ἑαυτοῦ, ἐδίωξεν ὀπίσω αὐτοῦ ὁδὸν
ἡμερῶν ἑπτά, καὶ κατέλαβεν αὐτὸν ἐν τῷ ὄρει τῷ γαλαάδ. ἦλθε δὲ
ὁ θεὸς πρὸς λάβαν τὸν σύρον καθ᾽ ὕπνον τὴν νύκτα καὶ εἶπεν
αὐτῷ, φύλαξον σεαυτὸν μήποτε λαλήσῃς μετὰ ἰακὼβ πονηρά,
καὶ κατέλαβε λάβαν τὸν ἰωσήφ. ἰακὼβ δὲ ἔπηξε τὴν σκηνὴν
αὐτοῦ ἐν τῷ ὄρει γαλαάδ, λάβαν δὲ ἔστησε τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ ἐν
τῷ ὄρει. περιτυγχάνει μὲν οὖν ὁ λάβαν, ἐπιτιμᾷ δὲ λίαν τῷ δι-
αδράσαντι ἰακώβ, ὅτι λεληθότως ἀπέδρα, μονονουχὶ κεκλοφὼς
τὰς θυγατέρας αὐτοῦ καὶ τοὺς ἐν οἴκῳ θεούς, ἔφη γὰρ ὡς δή,
νῦν οὖν πεπόρευσαι, ἐπιθυμίᾳ γὰρ ἐπεθύμησας ἀπελθεῖν
εἰς τὸν οἶκον τοῦ πατρός σου, ἵνα τί ἔκλεψας φησὶ τοὺς θεούς μου;
ἀλλ᾽ οὐκ ᾔδει φησὶν ἰακὼβ ὅτι ῥαχὴλ ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἔκλεψεν
αὐτούς, ἐξερευνήσας λάβαν τοὺς ἰδίους θεούς, οὐχ εὕρισκε πε-
ρὶ τὰ τῆς λείας, ἀλλ᾽ οὐδὲ ἐν τῷ οἴκῳ τῶν δύο παιδισκῶν, βάλλας καὶ
ζελφᾶς. ἐπειδὴ δὲ προσεδόκησεν ἡ ῥαχὴλ ἐρευνηθήσεσθαι
παρὰ τοῦ πατρός, οὐκ ἀκόμψως τὸ σχῆμα κατεσκεύασε, ἔλαβε
γάρ φησι τὰ εἴδωλα καὶ ἐνέβαλεν αὐτὰ εἰς τὰ σάγματα τῆς

καμήλου καὶ ἐπεκάθισεν αὐτοῖς, καὶ εἶπε τῷ πατρὶ αὐτῆς, μὴ βαρέως φέρε κύριε, οὐ δύναμαι ἀναστῆναι ἐνώπιόν σου, ὅτι τὸ κατ᾽ ἐθισμὸν τῶν γυναικῶν μοί ἐστιν. ἠρεύνησε δὲ Λάβαν ἐν ὅλῳ τῷ οἴκῳ, καὶ οὐχ εὗρε τὰ εἴδωλα. ὁ πορθητὴς τοίνυν ἀνθρώπως, ὀλοφυρόμενος τὴν καὶ τὴν τῶν ἰδίων θεῶν ἀπώλειαν, ἐπειδὰν λοιπὸν εἶδεν ὡς ὁ μακάριος Ἰακὼβ, ὡς ἐγκαλῶν αὐτὸν ἐρχόμενον, τὸ ἔγκλημα τὸ ἔχοντα παντελῶς οὐδέν, εἶτα περὶ συμβιβάσεως αὐτοῖς κεκίνηται λόγοι, καὶ συνθήκας πρὸς ἀμφοτέρους εἰς εἰρήνην ἐποιήσαντο. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Λάβαν εἶπε τῷ Ἰακὼβ, αἱ θυγατέρες σου θυγατέρες μου, καὶ οἱ υἱοί σου υἱοί μου, καὶ τὰ κτήνη σου κτήνη μου, καὶ πάντα ὅσα σὺ ὁρᾷς ἐμά ἐστι καὶ τῶν θυγατέρων μου, τί ποιήσω σήμερον ταύταις, καὶ τοῖς τέκνοις αὐτῶν οἷς ἔτεκον, νῦν οὖν δεῦρο διαθώμεθα διαθήκην ἐγώ τε καὶ σύ, καὶ ἔσται εἰς μαρτύριον ἀναμέσον ἐμοῦ καὶ σοῦ. εἶπε δὲ αὐτῷ, ἰδοὺ οὐδεὶς μεθ᾽ ἡμῶν ἐστιν, ἴδε ὁ θεὸς μάρτυς ἀναμέσον ἐμοῦ καὶ σοῦ, λαβὼν δὲ Ἰακὼβ λίθον, ἔστησεν αὐτὸν στήλην. εἶπε δὲ Λάβαν τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ, συλλέγετε λίθους, καὶ συνέλεξαν λίθους, καὶ ἐποίησαν βουνόν, καὶ ἔφαγον ἐκεῖ ἐπὶ τοῦ βουνοῦ, καὶ εἶπεν αὐτῷ Λάβαν, ὁ βουνὸς οὗτος μαρτυρεῖ ἀναμέσον ἐμοῦ καὶ σοῦ σήμερον, καὶ ἐκάλεσεν αὐτὸν Λάβαν, βουνὸς μαρτυρίας, Ἰακὼβ δὲ ἐκάλεσεν αὐτόν, βουνὸς μάρτυς. ἐπιτεμόντες μετὰ σοῦ ἐν τούτοις, καὶ κολοβοῦμεν ὡς ἐπισπουδάζοντες, τὰ πλεῖστα ἱστορίας ἀφῃρήμεθα, τὰ δὲ εἰς νοῦν ἤδη τοῦ ἐσθίειν διαλέξομεν ἀναγκαῖον, ὅτι τοίνυν ἐπεμάνησεν ὁ κόσμος πλουτοῦντι ζῶντας τῶν πιστευόντων ἀγέλας, καὶ ἐπιτηρῶ σκυλευτικῶς, οὐ μακρὰν αὐτὸν δεσποτῶν τοῖς εἰς τὴν ἔνδειξιν ἐνεργεῖ. ἰδοὺ γὰρ ὅπως ἐπαιρόμενος Ἰακὼβ λαβὼν φονῶν ὁ Λάβαν ὁμοῦ τοῖς ἰδίοις τέκνοις, ἐπάγει δὲ ὡς ... καὶ ἀπὸ κόσμου γὰρ ὁμοῦ ταῖς

ἑαυτοῦ νύμφης, τουτέστι τῆς ἐκκλησίας, καὶ μονονουχὶ πανοικὶ μεθιστάντα νοητῶς τοῖς ἰδίοις ἐπιφωνῶν, ἐγείρεσθε ἄγωμεν ἐντεῦθεν. ὁ γὰρ τῆς ἀπάρσεως τρόπος οὐκ αἰσθητός, οὐδὲ μὴν εἰς τόπον ἐκ τόπου σωματικῶς περατοῦται, κατὰ δέ γε τὸ μηκέτι τὰ ὧδε φρονεῖν ἐθέλειν, ἀλλ' ἐκ τοῦ φρονεῖν τὰ τοῦ κόσμου πρὸς τὸ δεῖν ἐθέλειν τὰ δοκοῦντα θεῷ γενόμενος ἀπὸ τῆς ἀγάπης, ὡς γὰρ ὁ μακάριος γράφει Παῦλος, οὐκ ἔχομεν ὧδε μένουσαν πόλιν, ἀλλὰ τὴν μέλλουσαν ἐπιζητοῦμεν, ἧς τεχνίτης καὶ δημιουργὸς ὁ θεός. γράφει δὲ καὶ ἕτερος τῶν ἁγίων ἀποστόλων, παρακαλῶ ὡς παροίκους καὶ παρεπιδήμους ἀπέχεσθαι τῶν σαρκικῶν ἐπιθυμιῶν, αἵτινες στρατεύονται κατὰ τῆς ψυχῆς. περιπατοῦντες δὲ ἐπὶ γῆς, ὡς ἐν οὐρανῷ ποιούμεθα τὸ πολίτευμα, διά τοι σπουδάζοντες σαρκικῶς μὲν οὐκέτι, ἀξιοπρεπῶς δὲ μᾶλλον καὶ πνευματικῶς. διανίστησι δὲ πρὸς τοῦτο ἡμᾶς ἐπιστέλλων ὁ Παῦλος, μὴ συσχηματίζεσθαι τῷ αἰῶνι τούτῳ, ἀλλὰ συμμορφοῦσθαι τῇ ἀνακαινώσει τοῦ νοὸς ὑμῶν εἰς τὸ δοκιμάζειν ὑμᾶς τί τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ τὸ ἀγαθὸν καὶ εὐάρεστον καὶ τέλειον. ἐπειδὴ δὲ οὐ τῷ κόσμῳ συσχηματιζόμεθα, τὴν κοσμικὴν ἀπάτην ἐκβαλόντες μισούμεθα παρ' αὐτοῦ, καὶ τοῦτο εἰδὼς οὕτως ἔχον, ἔφασκεν ὁ σωτήρ, εἰ ἐκ τοῦ κόσμου ἦτε, ὁ κόσμος ἂν τὸ ἴδιον ἐφίλει. ἐπειδὴ δὲ ἐκ τοῦ κόσμου οὐκ ἐστέ, διὰ τοῦτο μισεῖ ὑμᾶς ὁ κόσμος. οὐκοῦν διώκει μὲν, φονῶντα δὲ καὶ ἀποτεινόμενον εἰς ἀκατασχέτους ὀργὰς ἀνασειράζει θεός, οὐδὲ τὸ ἐπιτυχεῖν ἀπηνέσι λόγοις καταλιπεῖν ἐθέλει, ἔφη γάρ που πρὸς τὸν Λάβαν φησὶν ὁ θεός, φύλαξαι σεαυτὸν μήπως λαλήσῃς μετὰ Ἰακὼβ πονηρά. ἀλλ' ἐπηρεάζει μὲν ὁ κόσμος ὡς σκυλλόμενος, καὶ ἀπολωλότων αὐτῷ τῶν θεῶν, ἐγκαλεῖ φησι τοὺς ὁ ἐχθρός. πλὴν ὅσα γε ἐπιζητήσας, οὐχ εὕρηκε τῶν ἀπολωλότων θεοὺς ὁ Λάβαν.

(c) Real Academia de la Historia

καὶ μέντοι καὶ πάντα τὸν νῦν θεσπέσιον, καὶ ἀρχαῖον φησίν,
ἐπειδὴ δὲ αὐτῆς τῆς Σιὼν προφανταζόμενον τὰ κατὰ Χριστόν.
Τίς οὖν ὁ λόγος, οὐ τῶν Ἰουδαίων συναγωγῆς, ἀλλ' οὐδὲ τῶν εἰς δου-
λείαν ἐζευγμένων καὶ ἀνθρώποις ἤτοι τῶν εἰδώλων καθαρεύοντος,
ἀλλὰ τῆς νοητῆς Σιών, τουτέστι τῆς ἐκκλησίας, ἥ τε μίαν περιβα-
λοῦσα τὰ χρυσοποιητά, μονονουχὶ δὲ καὶ πληροῦσα ἐπ' αὐτοῖς
τὸ διὰ τῆς τοῦ προφήτου φωνῆς εἰρημένον, Καὶ ἐξαρεῖς τὰ εἴ- Propheta
δωλα τὰ περιηργυρωμένα, καὶ τὰ περικεχρυσωμένα λεπτὰ ποι-
ήσεις, καὶ λικμήσεις ὡσεὶ ὕδωρ ἀποκαθημένης, καὶ ὡς κόπρον
ὤσεις αὐτά. Ἐπειδὴ δὲ οὐχ εὑρίσκεται παρὰ τὸ βδελυρὸν οἱ αὐτῶν
θεοί, τὰς εἰς εἰρήνην συμβάσεις ἐποιεῖτο λοιπὸν πρὸς τὸν θε-
σπέσιον Ἰακώβ, οὐκέτι γὰρ ἔχων ὁ κόσμος τοὺς ψευδωνύμους
θεοὺς φίλους ἔσται, μᾶλλον δὲ καὶ γέγονεν ἤδη Χριστῷ. καὶ τῆς εἰρήνης
ὁ σύνδεσμος αὐτός ἐστι πάλιν, ὁ εὐδοκιμώτατος λίθος, ὁ πο-
λυτελής, ὁ ἀκρογωνιαῖος, ὁ ἔντιμος, ὁ εἰς κεφαλὴν γωνίας καὶ
εἰς τὰ θεμέλια Σιών. ἔστησε γὰρ φησὶν ὁ Ἰακὼβ στήλην εἰς τύπον
Χριστοῦ, συνσημαίνονται δὲ καὶ οἱ ἅγιοι λίθοι τῶν ἁγίων ἀποστόλων, ἤτοι
τῶν ἐν πίστει διηκριβωμένων καὶ ἡδρασμένων ἐν πνεύματι πρὸς ἀνα-
λυτρωθέντες ἐντίμως ἐπὶ Χριστῷ συνδρομήν. περὶ μὲν γὰρ τῶν ἁγίων
ἀποστόλων καὶ προφητικός ἔφη λόγος, ὅτι λίθοι ἅγιοι κυλίονται Zacharias
ἐπὶ τῆς γῆς. διέδραμον γὰρ τὴν σύμπασαν γῆν οἱ θεσπέσιοι μα-
θηταί, τὸ εὐαγγελικὸν τοῖς ἔθνεσι διακομίζοντες κήρυγμα.
πρὸς δὲ τοὺς ἐν πίστει διηκριβωμένους ὁ σοφὸς ἐπιστέλλει Παῦ-
λος, ἐν ᾧ καὶ ὑμεῖς συνοικοδομεῖσθε εἰς κατοικητήριον τοῦ
θεοῦ ἐν πνεύματι. κέκληται γοῦν ἡ τῶν λίθων ἄθροισις, βουνὸς μαρτ-
υρίας παρὰ τῷ Λάβαν. ὁ δὲ θεσπέσιος Ἰακὼβ ἐπὶ τὸ [illegible]
καὶ ὑψηλότερον οὖν ἀσυγκρίτως, τουτέστι τὸ ἀνακομίζει τὸ ὄνομα,
βουνὸς μάρτυς ὀνομάσας τὸν γεγενημένον. ὃ δ' ἐστὶ σημαντικός-

ἰδίους τῶν πάντων ἐκπομπεύειν ζωῶν, καὶ τῆς ἐν κόσμῳ κακίας-
ἐξάγοντες, καὶ ὅτι τῶν ἀγγέλων παρέσται πλουσίως λειτουργοῦντα,
δηλοῖ δ' ὅτι καὶ τὸ διατεταγμένον αὐτοῖς ἀποπληροῦντα λειτουργίαν,
ἀνακαλοῦντες αὐτοὺς εὐκόλως καὶ διὰ τοῦτο δὴ πάλιν, ἀπαλλα-
ττοῦντες τῆς βλάβης, οἳ καὶ τὰ ὑπονοοῦσιν εἰρηνικῶς.
, ἀναβλέψας φησὶν Ἰακὼβ εἶδε παρεμβολὴν θεοῦ παρεμβεβλη-
, κυῖαν, καὶ συνήντησαν αὐτῷ οἱ ἄγγελοι τοῦ θεοῦ, εἶπε δὲ Ἰακὼβ-
, ἡνίκα εἶδεν αὐτούς, παρεμβολὴ θεοῦ αὕτη, καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνο-
, μα τοῦ τόπου ἐκείνου παρεμβολαί. γέγραπται δ', ὅτι παρεμβα-
, λεῖ ἄγγελος κυρίου κύκλῳ τῶν φοβουμένων αὐτόν, καὶ ῥύσεται
, αὐτούς. ὅτι τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ ἐντελεῖται περὶ σοῦ, τοῦ διαφυ-
, λάξαι σε ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς σου. σώζει δὴ ἅπαντας τοὺς-
ἀγαπῶντας αὐτὸν ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός. δι' οὗ καὶ μεθ' οὗ τῷ θεῷ
καὶ πατρὶ ἡ δόξα, ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώ-
νων, ἀμήν :—

λόγ. ε΄. Ἔτι περὶ τοῦ Ἰακώβ :—

Οὐκ ἀθαύμαστος μὲν ὁ τρόπος τῶν ἁγίων παρὰ τοῖς ἀεισα-
βιοῦσιν ἐρχομένοις, τὸ γὰρ τῆς ἐκείνων πολιτείας εὐκλεές, παρὰ
τὸ οἴεσθαι παντὸς λόγου, γένοιτο δ' ἂν τοῖς ἐθέλουσιν εὐσεβεῖν
ὑποτύπωσις ἀγαθή, τὸ ἵνα τε τρόπον κατ' εὐθὺ φέρεσθαι τὸ
εἰκός, καὶ ἐνδεικνύοντος θεοῦ διεξάγουσι ποικίλως. γεγράφθαι γὰρ
ἡγούμεθα μὲν, μᾶλλον δὲ καὶ αὐτὸς τῆς θεοπνεύστου γραφῆς ὁ λόγος
τῶν ἀρχαιοτέρων ἁγίων ἀναγινωσκούσας ὀρθῶς τὰς ἐκβάσεις
τῆς ἀναστροφῆς μιμεῖσθαι τὴν πίστιν, μονονουχὶ δὲ καὶ κατ' ἴχνος
ἰέναι προθύμως τῆς ἐνούσης αὐτοῖς ἀρετῆς. καὶ γάρ ἐστι τῶν ἀτό-
πων, τοὺς μὲν ὅτι τοσούτων γεγόνασιν ἐπιστήμονες τῶν θαυμασι-
κῶν καὶ ἀγαθῶν εἰς τὸ θαυμάζεσθαι τοὺς περὶ αὐτῶν, καὶ ζηλοῦν
ἐπείγεσθαι τοὺς ὅτι δὴ μάλιστα τὸ ἐπιεικὲς ἐν τούτοις ἠκριβω-

(c) Real Academia de la Historia

κότας, ἡμᾶς δ' αὐτοὺς οἷς τὸ κατορθοῦν τὴν ἀρετὴν ὁ σκοπός, μὴ
οὐχὶ τοὺς τῆς διανοίας τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐρείδοντας, ταῖς τῶν ἀρχαίων
ἐν ἐπιεικείας ἀναμάττεσθαι τρόπον τινὰ γὰρ αὐτῶν, τὰ δ' αὐτῶν
ἀνεκτέον πρὸς αὐτὸν δοκιμάζοντας, καὶ τῆς εὐτάκτου πολιτείας-
ἐπιστήμονα τὸν οἰκεῖον αὐτῆς ἀποτελεσθῆναι νοῦν. πεπείσθω δὲ
οὐδὲν ἧττον ἡμῖν ὁ θειότατος Ἰακώβ, ἀντιπεπληκὼς τῷ
ὡς ἔοι, καὶ τὸν κλήρου πρόσωπον τὸ ἡνικα δὲ φημὶ διαστίζων
ὁδὸν τὴν ὡς εἶχε πολιτείαν καὶ ζωῆς, συλλήπτορα δὲ καὶ προσοι-
κότα τὸν τῶν ὅλων ἔχων θεόν, πόνοις μὲν ἐν τῷ δε περιτυχεῖν ἔδει
ἐν τῷ χειμῶνος, οὐ γὰρ ἀνδρικῶς καταπαλαίσαντας τὰ εἰς ἀρε-
τὴν ἀθλήματα, μετὰ δὲ χαιρομένοις αὐτὰ στεφανοῦντα τῆς
εὐθυμίας, καὶ δι' αἰῶνα τῷ πάθει ἐνδιαιτᾶσθαι ἐθέλουσιν τοῖς
τῶν ἄθλων ἀμφιλαφεῖς καταπλουτίζοντα. μὴ γὰρ ὅπως καὶ
τοῦτον, ἀνθ' οὗ τὸ μὴ ἄπονον ἐδωρεῖτο θεὸς τοῖς ἀγαθοῖς τὸ κατευ-
φραίνειν ὅλως, τὸ δὲ γὰρ τὸ ἀγωνιζομένους ἐᾶν, καὶ ἥκιστα μὲν
μισθὸν ἀρετῆς ἀπονέμειν αὐτοῖς τὸ εὐθυμεῖν ἐχρῆν, ἀβασάνιστον
δὲ μᾶλλον θέλημα αὐτῶν ἐν τοῖς ποιεῖσθαι καρπὸν τὸν ἐπ' αὐτοῖς
εὐμενῆ, καὶ τὴν λαμπρότητα καὶ ἀξιόληπτον τῶν χρησιμάτων
φιλοτιμίαν, ἔδει δὲ μᾶλλον προσδοκιμοῦντας ὁρᾶσθαι, τὸ
ἔργοις αὐτοῖς ἀξίους προαναφαίνεσθαι τῶν πλεόνων, πεπεῖσθαι
δ' ὡς περ καὶ τοῖς μετ' αὐτοὺς εἰς παράδειγμα καὶ ὑποτύ-
πωσιν ἐνεργῆ τὸ δεῖν ἐλᾶσθαι φιλεργεστάτους εἶναι καὶ κατὰ
νοῦς, ἐννοοῦντας ὅτι τοῖς μὲν ἐν ταλαιπωρίᾳ καὶ κακοπαθείᾳ
διαβιοῦσι ζωὴν, οὐδεὶς ἂν γένοιτο μισθός, ἔχει δὲ πάντως τὸ
πάντων ἐξαίρετον τοῖς ὅτι μάλιστα φιλοπονωτάτοις, καὶ ἱδρῶτα
τὸν ὑπὲρ ἀρετῆς τῶν πόνων ἐν βίῳ προτετιμηκόσι. οὕτως ἔς-
› ἔφασκε τῶν σοφῶν, τέκνον, εἰ προσέρχῃ δουλεύειν κυρίῳ, ἑτοί-   Sola.
› μασον τὴν ψυχήν σου εἰς πειρασμόν, εὔθυνον τὴν καρδίαν σου

(c) Real Academia de la Historia

καὶ καρτερῶν, ἐπείπερ ἡ ὑπομονὴ δοκιμὴν, ἡ δὲ δοκιμὴ
ἐλπίδα, ἡ δὲ ἐλπὶς οὐ καταισχύνει κατὰ τὸ γεγραμμένον. ἰστό-
ρηται δὲ ὅτι τῶν προκειμένων σκοπῷ. μετὰ τὸ μέλλειν τὸν Λάβαν
ὑποχωροῦντα τὸν Ἰακὼβ ἐκ τοῦ ὄρους Γαλαάδ, εἰς τὴν ἐνεγκοῦσαν ἐπεί-
γετο. καὶ διασωθῆναι ἤθελεν ὁ θαυμάσιος Ἰακώβ, ἀπηλλα-
γμένος ὁ μόλις τοῦ Λάβαν ἐφόδου, καὶ ἀναπνεύσας βραχύ, χα-
λεπωτέροις εὐθὺς περιπίπτει δείμασιν. ἐπειδὴ γὰρ ἔδει τὸν
μεσοποταμίας ἀπιόντα, καὶ εἰς τὴν χώραν ἀποτρέχοντα,
διαμέσης ἰέναι τῆς Σηείρ, ἐν ᾗ κατῴκησεν Ἠσαῦ, περιδεὴς ἦν ἄγαν,
οὐ γὰρ ἠγνόει λελυπηκὼς τῆς εὐλογίας ἕνεκα, καὶ αὐτῶν δὴ
τῶν πρωτοτοκίων. ἵνα δὲ τὴν ἐπὶ τούτοις λύπην ἐπικοιμά-
ζῃ, καὶ εἰς ἀγάπην καὶ ἡμερότητα καλέσοι τὸν ἀδελφόν, πῶς
οὐκ ἄξιον ἰδεῖν, καὶ πρός γε τούτῳ θαυμάζειν. γέγραπται τοίνυν.
ἀπέστειλε δὲ Ἰακὼβ ἀγγέλους ἔμπροσθεν αὐτοῦ, πρὸς Ἠσαῦ τὸν
ἀδελφὸν αὐτοῦ εἰς γῆν Σηείρ, εἰς χώραν Ἐδώμ, καὶ ἐνετείλατο αὐ-
τοῖς λέγων, οὕτως ἐρεῖτε τῷ κυρίῳ μου Ἠσαῦ, οὕτως λέγει ὁ παῖς σου
Ἰακώβ. μετὰ Λάβαν παρῴκησα, καὶ ἐχρόνισα ἕως τοῦ νῦν, καὶ
ἐγένοντό μοι βόες καὶ ὄνοι καὶ πρόβατα, καὶ παῖδες καὶ παι-
δίσκαι, καὶ ἀπέστειλα ἀναγγεῖλαι τῷ κυρίῳ μου Ἠσαῦ, ἵνα εὕρῃ
ὁ παῖς σου χάριν ἐναντίον σου. καὶ ἀπέστρεψαν οἱ ἄγγελοι πρὸς
Ἰακὼβ λέγοντες, ἤλθομεν πρὸς τὸν ἀδελφόν σου Ἠσαῦ, καὶ ἔρχε-
ται εἰς συνάντησίν σοι, καὶ τετρακόσιοι ἄνδρες μετ᾽ αὐτοῦ, ἐφοβήθη
δὲ Ἰακὼβ σφόδρα καὶ ἠπορεῖτο, καὶ διεῖλε τὸν λαὸν τὸν μεθ᾽ ἑαυ-
τοῦ, καὶ τοὺς βόας καὶ τὰ πρόβατα εἰς δύο παρεμβολάς, καὶ
εἶπεν Ἰακώβ, ἐὰν ἔλθῃ Ἠσαῦ εἰς παρεμβολὴν μίαν καὶ κόψῃ
αὐτήν, ἔσται ἡ παρεμβολὴ ἡ λοιπὴ εἰς τὸ σώζεσθαι. εἶπε δὲ Ἰα-
κώβ, ὁ θεὸς τοῦ πατρός μου Ἀβραάμ, καὶ ὁ θεὸς τοῦ πατρός μου Ἰσαάκ,
κύριε ὁ εἴπας μοι, ἀπότρεχε εἰς τὴν γῆν τῆς γενέσεώς σου καὶ εὖ

(c) Real Academia de la Historia

ποιήσω σε, ἱκανούσθω μοι ἀπὸ πάσης δικαιοσύνης, καὶ ἀπὸ
πάσης ἀληθείας ἧς ἐποίησας τῷ παιδί σου, ἐν γὰρ τῇ ῥάβδῳ
μου ταύτῃ διέβην τὸν ἰορδάνην, νυνὶ δὲ γέγονα εἰς δύο παρεμ-
βολάς, ἐξελοῦ με ἐκ χειρὸς τοῦ ἀδελφοῦ μου ἡσαῦ, ὅτι φοβοῦ-
μαι ἐγὼ αὐτόν, μήποτε ἐλθὼν πατάξῃ με, καὶ μητέρας ἐπὶ τέκνοις,
σὺ δὲ εἶπας εὖ σε ποιήσω, καὶ θήσω τὸ σπέρμα σου ὡς τὴν ἄμμον
τῆς θαλάσσης, ἣ οὐκ ἀριθμηθήσεται ἀπὸ τοῦ πλήθους αὐτῆς. σκό-
πει ὅπως ὑποτρέχει θωπευτικῶς τὸν ἡσαῦ, μονονουχὶ ὅτι
ἐστήκει λελυπημένος, τὸ ὑποκλέπτειν πειρᾶται διά γε τοῦ
γεροντικοῦ τὸ εὐκατάλυτον τῆς ὀργῆς, καίτοι γὰρ τὸ ἀμείνοσι-
εἶναι λαχὼν διά γε τοῦ τῆς εὐλογίας, τῇ τῶν πρωτοτοκίων δόξῃ
προκεκοσμημένος, καὶ τῶν ἄλλων ὑπαρχών, καίτοι ἔσοιτο ἀλλο-
πρεπῶς ἐκεῖ τόπου πάθος καθαρσίου ἠρημένος, ἐπειδὴ
τὸν τε ἐξ ὑμῶν μετὰ πάθους αὐτοῦ ἀρνούμενος, λόγος μὲν γὰρ ἐστὶ
ὅτι τραχὺς καὶ ἀναιδής, καὶ ὑπερόπτης ἐμπλέως, ἀφόρητος ἐστί
ν. ὡς δὲ ὁ σοφὸς γέγραφε παροιμιαστής, ἀπόκρισις ὑποπί-
πτουσα ἀποστρέφει θυμόν. Καί μοι βλέπε τοῦ δικαίου τὸ εἰς εὐ-
σέβειαν εὔτεχνον, ἀποστέλλων γὰρ ἀγγέλους ἐκείνῳ ἀπαντῶντας,
καὶ προστάττων πρὸς ἡσαῦ διακομίζοντας λόγους, ἄνωθεν
γὰρ καὶ κάτω προστάττει λέγειν, τάδε λέγει ὁ παῖς σου ἰακώβ. τρέ-
πεται δὲ πάλιν αὐτὸς εἰς εὐχάς, καὶ τὴν ἄνωθεν ζητοῦσαν ἐπικουρίαν
αἰτῶν, οὐ διαλιμπάνει, ἐμπεδοῖ δέ, ὅτι τὴν εἰς τὸ μέλλον ἐλπίδα
διὰ τῶν προγεγονότων ἐπιτεταγμένων εὐφημιῶν, ἐν γὰρ τῇ ῥάβδῳ
μου ταύτῃ διέβην τὸν ἰορδάνην, νυνὶ δὲ γέγονα εἰς δύο παρεμ-
βολάς. ἔφη γάρ, ὅτι αὐτὴν μόνην τὴν οἴκοθεν ἔχων ῥάβδον διέ-
βην τὸν ἰορδάνην, καὶ πολλῶν γέγονα δεσπότης τῶν ἔχων εὐ-
μενῶς ὡς δεσπότῃ. εἰ τὸ μηδὲ ἀγαθὸν καὶ διὰ τὸ θέλημα μου, ὅτι
πλέους εἶναι δεῖ καὶ εἰρηνικούς, καὶ δαπανητὰς θεσπίσαι τὸ πρ

(c) Real Academia de la Historia

Cyr. in Gen.

μετὰ

τὸ ὁσιάζειν ἀγαπᾶν, δοῦλον γὰρ τῷ φθόνῳ οὐ δεῖ μάλιστα, ἀλλ' ἑτοίμους εἶναι πρὸς πάντας κατὰ τὸ γεγραμμένον. ἀποκεχρήσθω μὲν γὰρ ἡμῖν καὶ τῆς ἁπάσης εὐτολμίας εἰς τὸ ἀγαθόν, τὸ ἀπεί-ρον οὐδέν, εἰ [illegible] δουλείαν ἐπαγγελλομένων. τεθείσθω δὲ ἀνάγκη, κἂν εἰ τούτων μόνων πρὸς ἡμᾶς, διὰ τὴν ἄνωθεν φροντίδα, καὶ τὴν ἄνωθεν ἐπικουρίαν, οὐ φρονοῦντας τὰ ὑψηλά, ἀλλὰ συμμορφουμένους ἢ μᾶλλον κατὰ τὸ γεγραμμένον, ὅταν μέλλῃς [illegible] ταπεινοῖς συναπαγόμενος, καὶ ὅπως ἂν εὐεργετήσῃς [illegible]. οὕτω φρονοῦντες καὶ δεόμενοι, τὰ ἐκ τῆς εἰρήνης κερδανοῦμεν ἀγαθά, καὶ τοὺς καθ' ἡμῶν ἀγριαίνοντας εἰς ἡμερότητα μεταστρέψομεν, ὅτι γὰρ ἄξιοι φασὶ εἰρηνεύουσι. τοῦτο πεπραχεν Ἰακώβ, οὐ γὰρ μόνοις τοῖς ἀδελφοῦ συμμέλλοις καὶ ἁπαλοῖς ἐκ μειλιχίου λόγοις, ἀλλὰ καὶ ξενίοις ἤμειβε, καὶ τῶν ἰδίων ἐποιεῖτο κοινωνόν, μεταδιδοὺς τῶν ἐπικτήτων αὐτῷ, προβάτων καὶ βοῶν, ἐπιστείλας ὄνους, καμήλους καὶ μόσχους, κρείττων γὰρ εἰρήνη χρημάτων, καὶ προσηκούσης φιλίας τῆς εἰς ἀδελφοὺς τῶν προσηκόντων ἡ κτῆσις. Κεχρημάτισε δὲ λοιπὸν ὡς ἔφην ὁ θεσπέσιος Ἰακὼβ τὸν ἀδελφὸν Ἠσαῦ, καὶ ὡς ἀληθῶς δὴ μάλα τὰ ἐξ ὀργῆς πεπαυμένος, ἄθυμος ἦν, ὁ πρὶν [illegible] ἐπαίζετο, καὶ θυμοῦ κρείττων ἦν, καὶ φθόνον παύσας τὸν ἐξ ἀρχῆς πεπονθὼς τὸν Ἰακώβ, καὶ τῷ δακρύειν ἐσπάζετο, καὶ τοῖς τῆς φύσεως νόμοις τὸ βέβαιον δίδωσι τῆς ἀγάπης [illegible]. γέγραπται γάρ· ὅτι καὶ προσδραμὼν Ἠσαῦ εἰς συνάντησιν αὐτῷ, καὶ περιλαβὼν αὐτὸν κατεφίλησε, καὶ προσέπεσεν ἐπὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ, καὶ ἔκλαυσαν ἀμφότεροι. καὶ ταῦτα δὲ πάντα, πεπονθὼς καθορῶμεν, καρπὸς ὑφειμένου [illegible] φρονήματος, καὶ ξένιον εὐμενείας ἦν, τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτὸν καταφιλοῦντος τὸ ἔναντι, καὶ καταλλάττοντος

τὸ κακόν, καὶ ταῖς εὐθυμίαις καταπιαίνοντες τοὺς αὐτῶν πρὸς καί-
δη σπουδάζοντας. ἀλλ' οἶμαι δὴ δεῖν εἰς θεωρίαν τὴν καθ' ἡμῖν
καταπλέκεσθαι τὸ νόημα, τὸ φέρε δὴ λέγωμεν ἀνόπιν ἰόντες,
καὶ εἰς ἀρχὴν ἐναπτόμενοι τοῦ παντὸς λόγου, σαφὲς γὰρ ἂν γένοιτο
τοῖς χριστομαθέσιν ἑρμηνευόμενον τό γε μυστήριον. φονῶντα τοίνυν τὸν
ἀδελφόν, καὶ θρασέως ἀγριαίνοντα, δεδιὼς εἰκότως ὁ θεσπέ-
σιος ἰακὼβ τὴν εἰς χαρρὰν τε καὶ λάβαν ἀποδημίαν ἐστέλλετο,
συναινοῦντος αὐτῷ τὴν ἀποδρομὴν τοῦ πατρὸς, τουτέστι τοῦ ἰσαάκ,
ἐδόκει γὰρ ὡς ἀληθῶς ἀναχωρεῖσθαι δεῖν τοῦ λελυπηκότος τὴν ἔφοδον.
ἀφιγμένος δὲ οὕτω πρὸς λάβαν, ἐμνηστεύετο μὲν τὰς τοῦ ἀνδρὸς
θυγατέρας, λείαν τέ φημι καὶ ῥαχήλ, τὸ δὴ καὶ ἐκείνων ἐπλούτει
χρόνον, καὶ θρεμμάτων ἀγέλας, καὶ πρὸς τούτοις ἔτι τὴν ἐπέκει-
πλεονοῦσαν. ἐπειδὴ δ' ἧκεν εἰς τοῦτο λοιπὸν ἀθυμίας, ὁ καιν-
ίδιον ἔχειν ἐσκέπτετο, καὶ ἀπαίρει μετὰ τῆς χαρρὰν καὶ τῆς λάβαν-
ἑστίας ὁμοῦ τοῖς πεπορισμένοις, καὶ μὴν καὶ γαμεταῖς τε καὶ τέκνοις.
διώκοντος δὲ τοῦ λάβαν, καταλαμβάνεται μέν, συντίθησι δὲ τὰ πρὸς
εἰρήνην, καὶ διαθήκης τὰς συνθήκας ἐβεβαιοῦτο, ἀνέστρεφε γὰρ
ὁ λίθος εἰς τύπον αὐτοῦ, εἶτα μετὰ τοῦτο μεταθέοντος οἴκαδε τοῦ
λάβαν, καὶ ἀποιχομένου λοιπόν, συμβέβηκεν εἰς εἰρήνην καὶ
αὐτῷ τῷ πάλαι φονῶντι καὶ ἀγριαίνοντι, τουτέστιν ἠσαῦ, κατασπά-
ζονται γὰρ ἀλλήλους καὶ συμβαίνουσι τρόπον τινὰ ταῖς εἰς φιλαλ-
ληλίαν ἀνήκουσι συνδεσμοῖς τὴν ἐπὶ τοῖς φθάσασι δυσθυμίαν.
ἐν τούτοις ἡμῖν ὁ σύμπας τῆς ἱστορίας διαπεραίνεται λόγος. μεμνή-
μεθα δ' ἡμεῖς, ὅτι μετὰ ἰακὼβ τὸ αὐτοῦ τοῦ χυ περιθέντες πρόσωπον,
ἐνίαις ὅπου καὶ τῶν ἐν ἀπείροις δεδηλωμένων. τὸ δέ γε
ἠσαῦ ἀναλυτικῶς ἔφαμεν ἐφ' ἑαυτῷ τὸν ἐκ περιτομῆς τε καὶ ἐν-
νόμῳ λαόν, μάλιστα δὲ καὶ αὐτὸς ὁ τῶν ἀπίστων δεσπότης γε-
νόμενος τε τὴν τῶν καινοτομουμένων ἀνάδειξιν ἐθεάσατο,

(c) Real Academia de la Historia

Cyr. in Gen. Πρωτότοκοι

φησί, δύο ἔθνη καὶ δύο λαοὶ ἐκ τῆς κοιλίας σου διασταλήσονται,
καὶ λαὸς λαοῦ ὑπερέξει, καὶ ὁ μείζων δουλεύσει τῷ ἐλάττονι.
ὃ δὴ καὶ τετέλεσται διὰ Χριστοῦ. πρῶτοι γὰρ ὄντες ὡς κατὰ χρόνον
οἱ ἐξ Ἰσραήλ, ὀνομασθέντες τε διὰ τοῦτο πρωτότοκοι, κατόπιν γεγό-
νασι, καὶ εἰς τὸ δεύτερον ἐλήλυθαν τῶν διὰ πίστεως ἐν Χριστῷ, οἳ καὶ τὴν τοῦ
πρωτοτόκου κεκληρονομήκασι δόξαν, διὰ τὸ ἐν αὐτῷ εἶναι πρωτό-
τοκοι, εἰ καὶ ἔστι μονογενής, ᾧ καὶ σύμμορφοι γεγόνασι τὴν διὰ
τοῦ πνεύματος ἀναγέννησιν εἰς ἁγιασμόν τε καὶ ἀφθαρσίαν.
Canon
φθόνῳ δὴ οὖν διακεκινημένος ὁ Ἡσαῦ, τουτέστιν ὁ Ἰσραήλ, ἐδίωκε
τὸν Ἰακώβ, φημὶ δὲ τὸν Χριστόν. ἀναφορεῖ γὰρ ὡς ἔφην ἐν τούτοις
ἡμῖν ὁ λόγος τὸ πρέπον ἀεὶ θηρώμενος, καὶ ποτὲ μὲν εἰς Χριστὸν ἀνα-
φέρων τὸν Ἰακώβ, ποτὲ δὲ καὶ εἰς τὸν νέον καὶ ἐκ πίστεως λαόν. δι-
ωκόμενος δὲ τρόπον τινὰ καὶ οὐχ ἑκὼν ὁ Χριστός, εἰς τὴν τῶν ἐθνῶν
ἀποδημήσει χώραν, διαρρήδην ἀνακεκραγότος, ἐγκαταλέλοι-
πα τὸν οἶκόν μου, ἀφῆκα τὴν κληρονομίαν μου, ἔδωκα τὴν ἠγα-
Hieremias
πημένην ψυχήν μου εἰς χεῖρας ἐχθρῶν αὐτῆς, ἐγενήθη ἡ κλη-
ρονομία μου ἐμοὶ ὡς λέων ἐν δρυμῷ, ἔδωκεν ἐπ' ἐμὲ τὴν
φωνὴν αὐτῆς, διὰ τοῦτο ἐμίσησα αὐτήν. ἀλλὰ καὶ ταῖς ἐν Χριστῷ κἀπο-
γυναιξὶ μετὰ τὴν ἐκ νεκρῶν ἀνάστασιν [illegible]
[illegible] ἑαυτὸν ἐμφανῆ καθίστησι λέγων, ὑπάγετε ἀπαγγεί-
λατε τοῖς ἀδελφοῖς μου ἵνα ἀπέλθωσιν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, κἀ-
κεῖ με ὄψονται. ἀφιγμένος δὴ οὖν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, καθάπερ
ὁ θεσπέσιος Ἰακὼβ εἰς Χαρράν, ἐποίμαινε τὰ πρόβατα Λά-
βαν, τουτέστι τοῦ κόσμου τοῦ τῇ κτίσει λελατρευκότος καὶ ἀπο-
πεπλανημένου κατὰ καὶ ὁ Λάβαν, γεγονὼς γὰρ ἐκεῖ ὁ [illegible]-
νυμφίος [illegible] νοητῶς [illegible] τὴν ἐξ ἐθνῶν
ἐκκλησίαν, τουτέστι τὴν Ῥαχήλ, ζωογονῶν(?) αὐτῆς, καὶ τὴν ἤδη
διὰ νόμου προκατεζευγμένην αὐτῷ τὴν τῶν Ἰουδαίων συνα-

(c) Real Academia de la Historia

Sponsus

Esa. Ose.

Sponsus

γωγοί, ὡς εἰς τὸ πολυπλασιάσαι, σέσωσται γὰρ τὸ κατάλειμμα τοῦ-
Ἰσραὴλ κατὰ τὴν τοῦ προφήτου φωνήν, εἰ καὶ μὴ πᾶν τὸ λοιπὸν πλῆθος
τὴν διὰ πίστεως ἐν χριστῷ τελείωσιν κεχώρηκεν. ἀναδεδειγμένος δὲ-
ὅμως νυμφίος πρὸς τὰ τοῖς ἔθνεσιν ὅλοις, καὶ ἀναγεννήσας τῇ χάριτι
πλείους ὄντας εἰς υἱοθεσίαν ἐν πνεύματι, καὶ θρέμματα τῶν λογικῶν
οὐκ ὀλιγοστὰ ἀληθῶς ἀθανασίας ἐλπίδι, ἐσώζετο πρὸ τοῦ
κόσμου. πεπολεμήκασι γὰρ πολλάκις τὴν δόξαν τὴν αὐτοῦ ἐν κόσμῳ
τινὲς τὰς ὑπὲρ τὰς τιμὰς ἀνημμένοι, καὶ δυσκαταλύτοισιν
ἐπὶ γῆς ἐπήρθησαν τὴν δυναστείαν, ἀλλὰ καὶ τούτους ὁ θεὸς ἀπεδέ-
ξατο κεχαρισμένους. συνέβη δὲ καὶ ὁ κόσμος εἰς εἰρήνην ἐλθεῖν, κατὰ
καὶ ὅλως ἐπὶ τὸ ἱκανόν. ἀλλ' ὑστέροις καιροῖς ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς χριστὸς
καὶ αὐτὸν οἰκειώσεται τὸν πάλαι διώκοντα Ἰσραήλ, κατὰ τὸ μέλλειν
καὶ ἱκανὸν τὸ ἑαυτοῦ μετὰ τὴν ἐκ τῆς χαρᾶς ἐπάνοδον ἀσπάζεσθαι.
ὅτε γὰρ εἰς δεχθῆναι κατὰ καιροὺς καὶ αὐτὸς ὁ Ἰσραὴλ εἰς ἀνα-
πόστροφον τὴν ἐπὶ τὴν διὰ πίστεως, ἐνδοιάζομεν οὐδὲ ἑκατέρας τοῖς
τῆς θεοπνεύστου γραφῆς ἀκολουθοῦντες λόγοις, ἔφη γάρ που δι' ἑνὸς τῶν
ἁγίων προφητῶν ὁ τῶν ὅλων δεσπότης, ὅτι ἡμέρας πολλὰς καθήσονται
οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ οὐκ ὄντος βασιλέως, οὐδὲ ἄρχοντος, οὐκ οὔσης θυσίας,
οὐδὲ ὄντος θυσιαστηρίου, οὐδὲ ἱερατείας, οὐδὲ δήλων. καὶ με-
τὰ ταῦτα ἐπιστρέψουσιν οἱ υἱοὶ Ἰσραήλ, καὶ ἐπιζητήσουσι κύριον τὸν θεὸν
αὐτῶν, καὶ Δαβὶδ τὸν βασιλέα αὐτῶν. καὶ ἐκστήσονται ἐπὶ τῷ κυρίῳ
καὶ ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς αὐτοῦ ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν. συμμένοντες
γὰρ τέως ἐξ ἐθνῶν πιστεύοντες τοῦ παθόντος ὑπὲρ ἡμῶν σταυρῷ, κα-
τηρεμοῦσί πως ὁ Ἰσραήλ, οὐ νόμον ἔχων οὐ τῶν προκειμένων τὴν ἀπήχη-
σιν, οὐ τῶν θείων θυσιαστηρίων τὰ νενομισμένα προσφέρων,
περιμένων δὲ ὡς παρ' ἐκ τῆς τῶν ἐθνῶν κλήσεως ὑποστρέφοντα
τὸν, ἐπὶ τὸ λοιπὸν καὶ αὐτὸν διὰ πίστεως οἰκειώσασθαι,
καὶ τῷ τῆς ἀγάπης νόμῳ μονονουχὶ καὶ συνδέσαι τοῖς ἄλλοις.

Oseas.

Explanat. Oseas

Gy. in Gen.

ἐπὶ θύραις γάρ, ὅτι ζῆ ἀκμὴν ἐπιδείκνυσι γνώμης, καὶ πολλαῖς ἠρεμ-
μάτων ἀγέλαις, ὑποστρέφει μὲν ἐκ Χαρρὰν Ἰακώβ, ἐκδέχεται
δ' οὕτω χαριτοῖ καὶ αὐτὸν εἰς ἀγάπησιν τὸν Ἡσαῦ. ἐπιστρέψει τοί-
νυν καταπλουτοῦς μετὰ τὴν τῶν ἐθνῶν κλῆσιν ὁ Ἰσραήλ, καὶ αὐτὸν
δὲ τὸν ἐκ ζώων πλοῦτον θαυμάσειεν, ἔχει γὰρ εὐκόλως διὰ τῶν ἰσο-
σιμῶς πεπεισμένων καὶ τὸ τὸν αὐτοῖς θέλουσι καθαρεύειν.
ὑπέστειλεν Ἰακὼβ ξένια τῷ Ἡσαῦ μεταβαλοῦσι εἰς ἀγάπησιν,
καὶ ταῖς τῶν δώρων φιλοτιμίαις προσεπέστειλε καὶ ἀγγέλους
εἰρηνικοὺς πρὸς αὐτὸν ἐσομένους λόγους, καὶ ὅτι γέγραπται. καὶ
οὐκ εἰς μακρὰν τοὺς φιλίαν αὐτῶν καταστήσαντας, εὐαρέσ-
ἀποπέμψει καταπληκτοὺς καὶ τὸν Χριστόν, ἔφη γάρ που πρὸς Ἰου-
δαίους διὰ φωνῆς προφήτου. Καὶ ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω ὑμῖν
Ἠλίαν τὸν Θεσβίτην, πρὶν ἐλθεῖν τὴν ἡμέραν κυρίου τὴν μεγάλην
καὶ ἐπιφανῆ, ὃς ἀποκαταστήσει καρδίαν πατρὸς πρὸς τὸν πλη-
σίον αὐτοῦ, μὴ ἐλθὼν καὶ πατάξω τὴν γῆν ἄρδην. ἐκεῖνος
γὰρ ὡς ὁ ἐντρέψιπος κατὰ τὸ εἰκὸς τὴν συναγωγὴν Ἰσραήλ, ἀπο-
στήσει τῆς ἀρχαίας ὀργῆς, φίλον καταστήσει καὶ εἰρηνικὸν
τῷ Χριστῷ, μονονουχὶ καὶ παρέντα δικαίως τῆς πρὸς αὐτὸν φιλο-
μίας τὰ ξένια, τουτέστι τὴν τῶν πιστευόντων ἐλπίδα, οὐ γὰρ εἰς
μῆκος ἔτι κατὰ σὺ τὰ τῆς ἐπαγγελίας οἴσουσι τοῖς ἐθνικοῖς
πιστεύουσι, ἀλλὰ γὰρ μᾶλλον ὁ δωρεᾷ, καὶ καλλωπίδας ἕξεις,
καταρχομένου μὲν εὐθὺς τοῦ τῆς ἁμαρτίας, καταφυλῶντος
δὲ μετὰ τῶν ἀγγέλων ἐξ οὐρανοῦ τοῦ παντὸς ἡμῶν σωτῆρος Χριστοῦ. δι' οὗ
καὶ μεθ' οὗ δόξα τῷ πατρί, σὺν ἁγίῳ πνεύματι, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν
αἰώνων, ἀμήν :-

Malachias.

καρδίαν πατρὸς πρὸς υἱόν, καὶ

λό. ζ.

Ἔτι περὶ τοῦ Ἰακώβ :-

Καθάπερ τὸ μὲν ἀνθρώπου φύσις διὰ τῆς ἁμαρτίας εἰς θάνατον. ἐπεὶ
δὲ ἀπέστη τοῦ Θεοῦ ζωὴ οὐδὲ ἐπινοσεῖ, μονονουχὶ τὸ

ἐλύπει τε δὲ ὁ κατ' ἐκεῖνο καιροῦ τοῖς ἀεὶ κατεζευγμένος, καὶ
τῷ τῆς δουλείας ἄχθει καταφορτιζόμενος, ὑπῆλθε γὰρ δὴ καὶ οὐχ
ἑκὼν τὸν αὐχένα τῷ πλεονέκτῃ Σατανᾷ, ὃς καὶ ἐκ πολλοῦ
εἶχε τὴν ἀγερωχίαν, ὑπὸ φρυαγμοῦ γὰρ τὸ πάντα τὸ πονεῖν ἐπαγγέλλων-
ὡς ὅπως εἰπεῖν τῶν ὑπὸ τὴν γῆν, κατὰ τὸ ἀσύνετον λέγων, τὴν οἰκου-
μένην καταλήψομαι τῇ χειρὶ ὡς νοσσιάν, καὶ ὡς καταλελειμ-
μένα ᾠὰ ἀρῶ, καὶ οὐκ ἔστιν ὃς διαφεύξεταί με, ἢ ἀντείπῃ μοι. Ησα.
βεβασίλευκε γὰρ ἐκ πλεονεξίας ὡς ἔφην, καὶ ὠνόμασται θεὸς
τοῦ αἰῶνος τούτου, προσκεκύνηκε γὰρ ὁ κόσμος αὐτῷ, καὶ λε-
λάτρευκε τῇ κτίσει παρὰ τὸν κτίσαντα. ἐπειδὴ δὲ εἰς τοὺς λοιποὺς
ἐληλαμένους ταλαιπωρίας κατελέησε θεός, ἀποστέλλει ἡμῖν
ἐξ οὐρανοῦ τὸν υἱόν, ἐπιστέλλει τὴν τοῦ ἰδίου φύσει ἀνακομι-
σόμενον πάλιν ὡς ὅπερ ἦν ἐν ἀρχαῖς, καὶ γὰρ καθὼς τὰ ἐν λόγῳ κα-
τὰς γραφάς. διακεκόμισται δὲ τῶν εἰς ἡμᾶς ἀγαθῶν λόγον γεγό-
νασιν οἱ μακάριοι προφῆται, οἱ περὶ τῆς ἡμᾶς χάριτος προφη- εἰς
τεύσαντες, ἐρευνῶντες εἰς τίνα ἢ ποῖον καιρὸν ἐδήλου τὸ ἐν αὐ-
τοῖς πνεῦμα Χριστοῦ προμαρτυρόμενον τὰ εἰς Χριστὸν παθήματα, καὶ τὰς
μετὰ ταῦτα δόξας, οἷς ἀπεκαλύφθη, ὅτι οὐχ ἑαυτοῖς, ἡμῖν δὲ
διηκόνουν αὐτά. γέγραφε γὰρ οὕτως ὁ τοῦ σωτῆρος μαθητής, καὶ πο-
λὺς μὲν ὁ γὰρ αὐτοῖς περὶ τῆς τοῦ σωτῆρος ἡμῶν ἐνανθρωπήσεως λό-
γος, καὶ ὅτι κατὰ καιροὺς ἀφίξεται λυτρωτής. πρὸς εὐμάθειαν
δὲ τῶν ἐντευξομένων ὀλίγα παρενεγκεῖν, τὸ λυποῦν οὐδέν, ἐπί-
κλημα δὲ τοῖς Ἰουδαίων δήμοις τὸ χρῆμα ποιήσασθαι πρέπει αὐ-
τό, ὡς ἐξ αὐτῶν ἔνεστι τῶν πραγμάτων ἰδεῖν. καί τοι γὰρ ἐνὸν ἐκ
προφητικῶν καταθέσθαι λόγων τοῦ σωτῆρος τὴν ἄφιξιν, μᾶλλον δὲ
τὸν χρόνον καὶ ζητοῦντες οἱ τάλανες καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς ἐννόμου
σκιᾶς, ἀντεφέροντο δι' ἑτέρου τρόπου τοῖς ἤδη κεχειροτονη-
μένοις, καὶ αὐτῷ τῷ Χριστῷ, ὃ καὶ ὅπερ ἔφη Παῦλος ἡμῖν ὁ σοφός,

πώρωσις ἀπὸ μέρους τῷ ἰσραὴλ γέγονεν, ἵνα βλέποντες μὴ βλέ-
πωσι, καὶ ἀκούοντες μὴ ἀκούωσι, μηδὲ συνιῶσι κατὰ τὰ
αὐτοῖς εἰρημένα ὑπὸ τοῦ σωτῆρος, ἐφ' οἷς εἴπομεν, μᾶλλον δὲ καὶ αὐτὸ τὸ κεκη-
ρυκὲν τὸν ἐμμανουὴλ ἐν τοῖς [illegible] σαφῶς ὁ θεσπέσιος ἡ- (ἡμῶν)
σαΐας λέγοντα σαφῶς, πνεῦμα κυρίου ἐπ' ἐμέ, οὗ εἵνεκεν ἔχρισέ με (Esa.)
εὐαγγελίσασθαι πτωχοῖς, ἀπέσταλκέ με ἰάσασθαι τοὺς συν-
τετριμμένους τὴν καρδίαν, κηρύξαι αἰχμαλώτοις ἄφεσιν,
καὶ τυφλοῖς ἀνάβλεψιν, καλέσαι ἐνιαυτὸν κυρίου δεκτόν. ταῦτα
γὰρ γέγονε κατὰ καιρὸν τῆς ἐπιδημίας αὐτοῦ καὶ [illegible]
ὡσηὲ δὲ πάλιν ἔφη που περὶ αὐτοῦ. καὶ συναχθήσονται οἱ υἱοὶ (Oseas)
ἰούδα καὶ οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἐπὶ τὸ αὐτό, καὶ θήσονται ἑαυτοῖς ἀρχὴν
μίαν, καὶ ἀναβήσονται ἐκ τῆς γῆς, ὅτι μεγάλη ἡ ἡμέρα τοῦ ἰσραήλ. (Explanat Oseas.)
πλεῖστοι μὲν γὰρ ὅτι κατὰ καιροὺς οἱ [illegible] τοῖς ἰουδαίοις κα-
θηγηταί, μόνοις τε [illegible] τοῖς [illegible] ἐναπτύοντες τὸν τῶν ὅλων
θεόν, καὶ διδάσκοντες διδασκαλίας ἐντάλματα ἀνθρώπων τοὺς
ὑποχειρίους λαούς, μετὰ δὲ λοιπὸν ἐκ [illegible] καὶ ἐπὶ πάν-
τας ἀρχὴν ἔθεντο χριστόν, καὶ ἀνέβημεν ἐκ τῆς γῆς, τουτέστι τὰ ἄνω
φρονεῖν δεδιδάγμεθα τῶν ἐπιγείων τὸν νοῦν ἀποστάντες,
καὶ σαρκὸς κρείττους ἀποδεδείγμεθα, μεγάλη γὰρ ἀληθῶς
ἡ ἡμέρα τοῦ ἰσραήλ, τουτέστι τοῦ τὸν θεὸν ὁρῶντος, ἤτοι τοῦ υἱοῦ. ταύτης
δὲ τῆς ἡμέρας διαμεμνημένος καὶ ὁ θεσπέσιος προφήτης
δαβίδ, αὕτη ἡ ἡμέρα ἣν ἐποίησεν ὁ κύριος, ἀγαλλιασώμεθα καὶ εὐ-
φρανθῶμεν ἐν αὐτῇ. καὶ προσέτι παῦλος ἡμῖν ὁ σοφώτατος.
ἰδοὺ νῦν φησὶ καιρὸς εὐπρόσδεκτος, νῦν ἡμέρα σωτηρίας, καθ'
ἣν δηλονότι καὶ σεσώσμεθα τὸν καλοῦντα εἰς θεόν. ὡς γὰρ ὁ
σοφὸς εἴρηκε μαθητής, οὐκ ἔστιν ὄνομα ἕτερον τὸ δεδομένον
ἐν ἀνθρώποις, ἐν ᾧ δεῖ σωθῆναι ἡμᾶς. πεῖσον δὲ καὶ ἱερεμίου (Hiere)
λέγοντος σαφῶς, ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται λέγει κύριος, καὶ ἀναστήσω

Hieremiae Locus

τῷ Δαυὶδ ἀνατολὴν δικαίαν, καὶ βασιλεύσει βασιλεὺς καὶ συνή-
σει, καὶ ποιήσει κρίμα καὶ δικαιοσύνην ἐπὶ τῆς γῆς, ἐν ταῖς ἡμέ-
ραις αὐτοῦ σωθήσεται Ἰούδας, καὶ Ἰσραὴλ κατασκηνώσει πεποιθώς,
καὶ τοῦτο τὸ ὄνομα αὐτοῦ ὃ καλέσει αὐτὸν Κύριος Ἰωσεδέκ. ἐν τοῖς Explanatur Hieremias
προφήταις. Βεβασίλευκε γὰρ ἐφ' ἡμᾶς δίκαιος βασιλεὺς ὁ
Χριστός, κρίμα πεποίηκε καὶ δικαιοσύνην, ἀπαλλάξας ἁμαρ-
τιῶν τοὺς ἠπατημένους, καὶ καταδικάσας τὸν ὀλοθρευτὴν τὸ-
πλεονεκτήσαντα τὸν Σατανᾶ, ὄνομα δ' αὐτῷ Ἰωσεδέκ, τουτέστι
δικαιοσύνη θεοῦ. δεδικαιώμεθα γὰρ ἐν αὐτῷ, καὶ οὐκ ἐξ ἔργων
δικαιοσύνης ὧν ἐποιήσαμεν ἡμεῖς, ἀλλὰ κατὰ τὸ πολὺ αὐτοῦ
ἔλεος. τοῦτο γὰρ δὴ καὶ ἔφασκεν ὁ θεὸς καὶ πρὸ τούτων, Ταχύ, ἡ δι- Esaias
καιοσύνη μου καὶ τὸ ἔλεός μου ἀποκαλυφθήσεται. ἔλεος γὰρ ἡ
δικαιοσύνη γέγονεν ἡμῖν παρὰ τοῦ θεοῦ καὶ πατρός, ἐν αὐτῷ δὲ
τούτῳ τὸ ὄνομα εἶναι καὶ ὁ λαμπρὸς τῶν ἁγίων ἀπεκάλυψε χορός. ὁ
μὲν γὰρ μακάριος Σαμουὴλ ὁ διαβόητος ἐν προφήταις προσε-
λάλει τοῖς ἐξ Ἰσραὴλ λέγων, Καὶ ἰδοὺ ἐγὼ διελήλυθα ἐνώπιον ὑ-
μῶν ἐκ νεότητός μου, καὶ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης ἰδοὺ ἐγώ, ἀπο-
κρίθητε κατ' ἐμοῦ ἐνώπιον κυρίου, καὶ ἐνώπιον χριστοῦ αὐτοῦ. καὶ
πάλιν, μάρτυς κύριος ἐν ὑμῖν, καὶ μάρτυς χριστὸς αὐτοῦ ἐν τῇ ἡμέρᾳ
ταύτῃ, ὅτι οὐχ εὑρήκατε ἐν τῇ χειρί μου οὐδέν. Σαφέστερον δὲ
τὰς τῶν Ἰουδαίων ἀπονοίας καὶ ὁ μακάριος Δαυὶδ, καὶ τὸ
ἀχάλινον θράσος τὸ κατὰ Χριστοῦ, καὶ τὸ εἰκαῖον ἐν σκέμμασι,
καὶ μιαρὸν καὶ ὠμὸν ἐν λογισμοῖς, μονονουχὶ κατηγορεῖ λέ-
γων, ἵνα τί ἐφρύαξαν ἔθνη, καὶ λαοὶ ἐμελέτησαν κενά; παρέ- Ps
στησαν οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς, καὶ οἱ ἄρχοντες συνήχθησαν ἐπὶ τὸ αὐτὸ
κατὰ τοῦ κυρίου καὶ κατὰ τοῦ χριστοῦ αὐτοῦ; κενὰ γὰρ ὄντως τὰ Ἰου-
δαίων ἀμαθίας κατὰ Χριστοῦ βουλεύματα, οὐ γὰρ ἂν ἀπαθανατί-
ζων, οὐδ' ἂν ταῖς ᾅδου πύλαις γέγονε κάτοχος ὁ καὶ τοῖς κάτω

Esa. πνεύματι εἰπών, ἐξέλθετε, καὶ τοῖς ἐν τῷ σκότει ἀνακα-
λύπτεσθαι. καταθρηνεῖ δὲ τὴν Ἱερουσαλὴμ καὶ ὁ προφήτης Ἡσαΐας, ὡς
ἀνοσίαν, ὡς κυριοκτόνον, ὡς βέβηλον, ὡς ἀχάριστον, ἔφη γὰρ
Hiere. οὕτω. πνεῦμα προσώπου ἡμῶν χριστὸς κύριος, συνελήφθη ἐν ταῖς δια-
φθοραῖς αὐτῶν, οὗ εἴπομεν, ἐν τῇ σκιᾷ αὐτοῦ ζησόμεθα ἐν τοῖς
ἔθνεσι. δέον γὰρ ἑλέσθαι τὴν διὰ πίστεως χάριν ὡς ὁδὸν σω-
τήριον, θεομαχοῦντες ἠλίθιοι ... οὐκοῦν ὁ μὲν τῶν ὅλων γενε-
σιουργός, ὁ μονογενὴς τοῦ θεοῦ λόγος καθεὶς ἑαυτὸν εἰς κένωσιν
κέχρηται ... πρὸς κατοίκησιν καθ' ἡμᾶς, καὶ ὁ τῆς κενώσεως
σκοπὸς εἰς τὸ διασῶσαι τοὺς ἐπὶ γῆς. καὶ βοᾷ ὁ προφήτης Σο-
φονίας εὐαγγελιζόμενος λέγων, χαῖρε σφόδρα θύγατερ σιών, κή-
Sophonias ρυσσε θύγατερ Ἱερουσαλήμ, εὐφραίνου καὶ κατατέρπου ἐξ ὅλης τῆς
καρδίας σου θύγατερ Ἱερουσαλήμ, περιεῖλε κύριος τὰ ἀδικήματά σου,
λελύτρωταί σε ἐκ χειρὸς ἐχθρῶν σου, βασιλεύσει κύριος ἐν μέσῳ σου,
Explanat Sophonias οὐκ ὄψει κακὰ οὐκέτι. οἱ δὲ ἀπειθεῖς καὶ ἀθλιοι, καὶ πρὸς
πάντας ἰόντες θεοὺς πεπαρῳνήκασιν εἰς αὐτὸν τὰ πάντων
ἄριστα, καὶ δρῶντες εὐκόλως καὶ βουλόμενοι πολεμεῖν,
τοιγάρτοι καὶ ἐκτετίκασι μετὰ τῶν πλημμελημάτων τὰς δίκας,
κακοὶ γὰρ κακῶς ἀπολώλασι, πλὴν οὐκ εἰς ἅπαν, ἐλέηνται
γάρ, καὶ σέσωσται τὸ καταλειμμα κατὰ τὴν τοῦ προφήτου
φωνήν. ὅτι δὲ τοῖς ... ἔχει τὸν τρόπον καθ' ὃν ἀπηρκὼς
ὁ θεσπέσιος Ἰακὼβ ἐκ τοῦ λάβαν, τὸ σχῆμα διαμορφοῖ
τῆς ἀσείας, καὶ ὅπως ἔσται, τὸ θεῖον ἀναγκαίως τὰ ἐκ τῶν
ἱερῶν γραμμάτων, ἔχει δὲ οὕτως. ἀναστὰς δὲ τὴν νύκτα ἐκείνην
ἔλαβε τὰς δύο γυναῖκας, καὶ τὰς δύο παιδίσκας, καὶ τὰ ἕνδεκα
παιδία αὐτοῦ, καὶ διέβη τὴν διάβασιν τοῦ Ἰαβόκ, καὶ ἔλαβεν
αὐτοὺς καὶ διέβη τὸν χειμάρρουν, καὶ διεβίβασε πάντα τὰ
αὐτοῦ, ὑπελείφθη δὲ Ἰακὼβ μόνος, καὶ ἐπάλαιεν ἀνὸς μετ' αὐτοῦ

ἕως πρωΐ. εἶδε δὲ ὅτι οὐ δύναται πρὸς αὐτόν, καὶ ἥψατο τοῦ πλά-
τους τοῦ μηροῦ αὐτοῦ, καὶ ἐνάρκησε τὸ πλάτος τοῦ μηροῦ Ἰακὼβ
ἐν τῷ παλαίειν αὐτὸν μετ' αὐτοῦ, καὶ εἶπεν αὐτῷ, ἀπόστειλόν με,
ἀνέβη γὰρ ὁ ὄρθρος. ὁ δὲ εἶπεν, οὐ μή σε ἀποστείλω ἐὰν μή με εὐ-
λογήσῃς, εἶπε δὲ αὐτῷ, τί τὸ ὄνομά σού ἐστιν, ὁ δὲ εἶπεν, Ἰακώβ, καὶ
εἶπεν αὐτῷ, οὐ κληθήσεται ἔτι τὸ ὄνομά σου Ἰακώβ, ἀλλ' Ἰσραὴλ ἔσται σου
τὸ ὄνομα, ὅτι ἐνίσχυσας μετὰ θεοῦ, καὶ μετὰ ἀνθρώπων δυνατὸς ἔσῃ. ἠρώτησε
δὲ Ἰακὼβ καὶ εἶπεν, ἀπάγγειλόν μοι τὸ ὄνομά σου, καὶ εἶπεν,
ἵνα τί σὺ ἐρωτᾷς τὸ ὄνομά μου; καὶ εὐλόγησεν αὐτὸν ἐκεῖ, καὶ
ἐκάλεσεν Ἰακὼβ τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου εἶδος θεοῦ, εἶδον
γὰρ θεὸν πρόσωπον πρὸς πρόσωπον καὶ ἐσώθη μου ἡ ψυχή. ἀνέτειλε
δὲ αὐτῷ ὁ ἥλιος ἡνίκα παρῆλθεν αὐτὸς τὸ εἶδος τοῦ θεοῦ, αὐτὸς δὲ
ἐπέσκαζε τῷ μηρῷ αὐτοῦ. διεβίβασε τὸν Ἰαβὸκ ...
μακρόθεν ὁ θεοφιλέστατος Ἰακὼβ πάντα τὰ αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς ἀπο-
μεμένηκε μόνος. εἶτα τί τὸ χρῆμα, πῶς οὐκ ἄξιον ἰδεῖν, φέρε
δὴ οὖν καὶ διακρίνωμεν τὴν πάλην, ἀκουσόμεθα γὰρ οὐ τοῦ λόγου ἡμῖν
τὸ πνευματικὸν αἴνιγμα. ἐν Ἐδὼμ καὶ Σηεὶρ κατῴκησεν ὁ Ἠσαῦ, καὶ
κατεκράτει τῆς γῆς, καὶ ἐν δυναστείαις τῆς ὑπερῆρε τὰ τοῦ
Ἰακώβ. ἐπειδὴ δὲ ἐκ τοῦ τόπου ἀπανίστατο μέσου, καὶ τοῦ
τοῦ Λάβαν ἔστας, καὶ εἰς τὴν πατρῴαν ἐλθεῖν διασπουδάζει γῆν
πάντα πως τὴν ἀνάγκην διὰ δώρων ποιεῖ ... ἀποδεχόμενος, οἰκονο-
μικώτατα ἐκλιπαρεῖ πρὸς τὸν ἀδελφὸν εἰρήνην ἀσπάζεσθαι, καὶ δὴ
καὶ ἀγγέλους ξενίοις ἅμα λαμπροῖς προβαδίζειν εἰπών, ὅτι
καὶ αὐτὸς ὀπίσω ἡμῶν ἥξει, προσεπιδεικνὺς ἅμα, τὸ κατὰ γέν-
νησιν ἐκεῖνον, ... καὶ λόγοις ... ἀποφαίνει τὸ-
πάλαι φονῶντα καὶ ἀγριαίνοντα. ἐπειδὴ δὲ οἱ ἄγγελοι ὑπε-
στρέψαν λέγοντες, ἤλθομεν πρὸς τὸν ἀδελφόν σου Ἠσαῦ, καὶ ἰδοὺ
ἔρχεται αὐτὸς εἰς συνάντησιν, καὶ τετρακόσιοι ἄνδρες μετ'

Cy. in Gen

αὐτοῦ, ἐπειδὴ καὶ ἔλεγεν ὁ θαυμάσιος Ἰακώβ, οὐ γὰρ ἔχων εἰ-
δέναι σαφῶς, πόθεν δὲ εἴληφε καὶ εἰρηνικῶς [illegible], ἤτοι
οὐδὲ ἧττον ἀνεπιλόγιστον μένων, πρὸς τὸ αὐτῷ συμβὰν θεωρεῖς, τὸ τῆς
ἐκ φθόνου δρᾶν ἐγχειρούμενον, διαβίβασον τὸν Ἰαβόκ πάντα τὰ
αὐτοῦ, καὶ ἀπομεμένηκε μόνος, ἐκεῖνο δηλοῦν που πάντως καὶ
αὐτὸ τὸ αἰνιγματικῶς, ὡς εἰ μὲν ὁ φθόνος χωρεῖ ὅτι καὶ πέρας,
χαλεποῦ οὐδὲν γὰρ ἐστιν αὐτὸ καὶ προσειπεῖν, διαβιβάσαι τὸ ἐκ-
πάλιν ταῦτα αἰεὶ καὶ τέκνα. εἰ δὲ ἤκοι σκληρότερον καὶ δύσερις
ἦν, καὶ τοῦ φονᾶν οὐκ ἀπείχετο, φείσῃ μὲν ποιῶν, καὶ τὰ τοῦ-
του μηκέτι ἐλεοῦσι διακείμενον, καταλαβὼν δὲ μόνον αὐτὸν ἐκπλή-
σει τὰ ἐκ τοῦ νεκροῦ, καὶ ἀποξενωθεὶς ἔσται πρὸς ἀκέραιον αὐτῷ τὸ ἐλ-
λειπὲς τοῦ θανάτου, πλὴν ὅτι καὶ ἐλπίδος ἐπέκεινα τοῦ τῷ
αὐτῷ προσβέβηκε δυνάμει θεοῦ, φθασάντος ἤδη προειπομεν,
ἐσπάσατο γὰρ ἀλλήλους. ἀπὸ τούτου τοῦ συμβεβηκότος τῷ θαυμα-
στῷ εἰσὶ τὸ δύναμιν ἐπιδείκνυσθαι, πῶς ἔτι ἕνα τρόπον, ἐρῶ δὲ
πάλιν, διαβιβάσας μὲν γὰρ πάντα τὰ αὐτοῦ τὸν χειμάρρουν. ἐπειδὴ
δὲ ἀπομεμένηκε μόνος, ἐπάλαιεν ἄνθρωπος μετ' αὐτοῦ ἕως πρωΐ.
τὸν μὲν οὖν προσπαλαίοντα φαμὲν ὡς ἄγγελον εἰς τύπον Χριστοῦ
τοῦ καθ' ἡμᾶς διὰ τὸ ἄγειν. ὅτι δὲ μὴ καὶ αὐτὸς τοῖς ἄλλοις ὁμοῦ
διέβη τὸν χειμάρρουν, ἤτοι τὸν Ἰαβόκ, ὃς ἑρμηνεύεται πάλη,
γέγονεν αὐτοῖς ὁ δόκιμος τῆς μάχης. καὶ τίς ὁ νοῦς τὸ πάλιν ὁ τοῦ δὲ
λόγος, ἤτοι νοῦς ὁ τοιοῦτος. πρὸς μὲν γὰρ τοὺς διαβαίνοντας τὸν
Ἰορδάνην, οὗ καὶ εἰς τύπον ὁ Ἰαβόκ, οὐ παλαίει Χριστός, οὐδὲ ἐν τά-
ξει πολεμίων ἢ ἀντιπάλων ποιεῖται τοὺς τὰ αὐτοῦ τιμῶντας
μυστήρια, διαβάτην δὲ μᾶλλον, καὶ νικηφόρους τὸν κόσμον ὡς
ἐν μάχῃ φησὶ τῇ νοητῇ στεφανοῖ, καὶ τοῖς ἄνω τόποις καταφ-
ρονεῖ τιμᾶς. πάλη δὲ ὄνομα τοῦ ποταμοῦ. βιαστὴ γὰρ ἡ βασι-
λεία τῶν οὐρανῶν, καὶ βιασταὶ ἁρπάζουσιν αὐτήν. καὶ [illegible]

ἤπερ λ. καὶ τεθλιμμένη ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ζωήν, καὶ
ὀλίγοι εἰσὶν οἱ εὑρίσκοντες αὐτήν. ὅτε τοίνυν ἔμελλον οἱ ἐξ ἰσ-
ραὴλ ὁδευόμενοι κατὰ καιρούς, ὅτε διαβαίνουσι τὸν ἰορδάνην,
τουτέστι τὴν διὰ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος χάριν, καὶ ἀνοσίως
ἀθετοῦσι, καὶ αὐτοῦ ὁ λοιπὸς ἀντίπαλος ἐξιὼν τοῦ ἐμμανουήλ,
ὑπεύθυνος τοῦ γένους. ὅτε οἱ μὲν τιμῶντες τὴν πίστιν κατακολουθοῦ-
σι τῇ παιδείᾳ καὶ πάντως εἰς αὐτὸ ἐστήκασι, πλὴν φοροῦσι λέ-
γων αὐτὸς ὁ σωτήρ, ὁ μὴ ὢν μετ' ἐμοῦ, κατ' ἐμοῦ ἐστιν. ἀλλὰ μετ'
αὐτοῦ εἰσιν οἱ πεπιστευκότες. ἀληθὲς δ' ὅτι καὶ τὸ ἔμπαλιν,
πῶς οἱ ἐνδοιάζοντες. πλὴν ἐπάλαιε φησὶ μετ' ἰακὼβ ἄγγελος ἕως
πρωΐ, καὶ εἶδεν ὅτι οὐ δύναται πρὸς αὐτόν. ἀκούεις ὅπως ἐν
νυκτὶ γέγονεν ἡ πάλη; ἠλέγχετο ὁ πίπτων καὶ νικώμενος ὁ τὰ
ἀντίφυλα ζηλῶν, καὶ ἡσυχάζων ὁ ἐρημῖος, καὶ πρεσβεύων
προσδοκῶν τὸ πάντα ἰδόντος θεοῦ. τοῦτο δὲ καὶ ἐστιν ὅπερ φη-
σι ψάλλων καὶ ὁ θεσπέσιος δαυὶδ περὶ τῶν ἐξ ἰσραήλ, ὅτι σκιάσεις κατὰ
τῶν αὐτῶν κεφαλῆς ἐσκέπασας, ἵνα μὴ λέγοιμεν ζῆν, διελογίσαντο
βουλὰς ἃς οὐ μὴ δύνωνται στῆσαι. ἐμάχετο τοίνυν ὁ ἰσραὴλ τῷ θεῷ
ἐν σκότῳ γεγονώς, τουτέστι τὸ θεῖον εἰς νοῦν φωτισμὸν οὐκ ἔχων,
ὅτε καὶ τὴν διανοίαν τοῦ ἡμέρας, ὅτε τὸ ἀνθρώπινα νοητῶς
ἐσφάλεν ἐν ταῖς τῶν πιστευόντων καρδίαις, διαμεμένηκε
γὰρ ἀπειθής, καθὼς ὁ προφήτης φησίν, ὑπομεινάντων αὐτῶν
φῶς, ἐγένετο αὐτοῖς σκότος, μείναντες αὐγὴν ἐν ἀωρίᾳ περι-
πάτησαν. ἀλλ' ὅγε θεσπέσιος παῦλος τοῖς ἐν πίστει δεδικαιω-
μένοις καὶ τὸ διὰ τοῦ πνς φωτισμὸν ἐκπεπλουτηκόσιν ἐπι-
στέλλει λέγων, οὐκ ἐσμὲν νυκτὸς, οὐδὲ σκότους, ἀλλ' υἱοὶ φωτὸς
καὶ ἡμέρας. Καὶ τοῦ ἐκείνοις πρέποντα τοῖς ἐν σκότει, Videtur aliquid
ὑπεύθυνοι προσῆκεν, ἡ νὺξ προέκοψεν, ἡ δ' ἡμέρα ἤγγικεν,
ἀποθώμεθα οὖν τὰ ἔργα τοῦ σκότους, καὶ ἐνδυσώμεθα τὰ

In nocte infideles bellant adversus Χ.

Laesio Iacob explanatur

femur

Iurat alter supponens manum femori Abraham

Ps

ὅπλα τοῦ φωτός, ὡς ἐν ἡμέρᾳ εὐσχημόνως περιπατήσωμεν. οὐκοῦν ἐν ἡμέρᾳ μὲν οἱ πιστεύσαντες, οἱ δ᾽ ἀπειθεῖς, ὡς ἐν νυκτὶ καὶ σκότῳ μάχονται τῷ Χριστῷ. τοῦτο πεπαλαίκασιν οἱ ἐξ Ἰακώβ, πλὴν ἡττήκασι, καὶ νενίκηνται, καὶ ὀρθοποδεῖν οὐκ ἔχουσιν. ἥψατο γάρ φησιν ὁ παλαίων αὐτὸς μετὰ τοῦ Ἰακὼβ τοῦ πλάτους τοῦ μηροῦ αὐτοῦ, καὶ ἐνάρκησε τὸ πλάτος τοῦ μηροῦ Ἰακὼβ ἐν τῷ παλαίειν αὐτὸν μετ᾽ αὐτοῦ. τί δὲ ἄρα καὶ δηλοῦν οἰόμεθα, φέρε λέγωμεν ὡς ἔνι. ὁ μηρὸς ὡς ἔπος εἰπεῖν παρὰ τῇ θεοπνεύστῳ γραφῇ, τὰ εἰς γένεσιν γονὴν ἀναδείκνυσι τοῦ σώματος ὑπεμφαίνει μόρια, καὶ αὐτὴν δὲ λοιπὸν ὡς ἐκ τούτου τὴν γονήν, περὶ μηροὺς γὰρ ἅπασι τὰ παιδοποιὰ κεῖται μέλη. Καὶ γοῦν ὁ μακάριος Ἀβραάμ, ὅτε τὸν γνήσιον οἰκέτην γυναῖκα ληψόμενον τῷ Ἰσαάκ, εἰς τὴν τῶν ποταμῶν ἐξέπεμπε μέσην, ὀμνύειν ἐκέλευεν οὕτω λέγων, θὲς τὴν χεῖρά σου ὑπὸ τὸν μηρόν μου, τουτέστιν ὄμνυθι κατ᾽ ἐμοῦ καὶ κατὰ τῶν ἐσομένων ἐξ ἐμοῦ, καὶ γονῆς τῆς δεσποτικῆς. ὁ μηρὸς οὖν ἄρα τοὺς ἐκ μηροῦ σημαίνει. ἐνάρκησε τοίνυν ὁ μηρὸς Ἰακώβ, ἀπώλοντο γὰρ οἱ ἐκ τῶν μηρῶν αὐτοῦ γεγονότες, τουτέστιν οἱ ἐξ Ἰσλ. καὶ μάρτυς αὐτὸς ὁ σὺν ἀληθείᾳ φωνῆς τοῦ Δαβὶδ οὕτω λέγων, υἱοὶ ἀλλότριοι ἐψεύσαντό μοι, υἱοὶ ἀλλότριοι ἐπαλαιώθησαν καὶ ἐχώλαναν ἀπὸ τῶν τρίβων αὐτῶν. ὅτι δὲ χωλότητα νοητὴν ὑπομεμενήκασιν ὁ Ἰσλ. καὶ ὁ σοφὸς ἡμῖν Παῦλος, γράφων δηλοῖ καὶ αὐτός. διὸ τὰς παρειμένας χεῖρας καὶ τὰ παραλελυμένα γόνατα ἀνορθώσατε, καὶ τροχιὰς ὀρθὰς ποιήσατε τοῖς ποσὶν ὑμῶν, ἵνα μὴ τὸ χωλὸν ἐκτραπῇ, ἰαθῇ δὲ μᾶλλον. ἴσως δὲ τὴν [illegible] χωλότητα οὐκ ἂν [illegible] γένοιτό ποτε, πλὴν ὅτε διὰ μόνης τῆς ἐκ [illegible] πίστεως καὶ ἀγάπης. οἱ δὲ τὴν πίστιν οὐ προσηκάμενοι, μεμενήκασιν ἐν χωλότητι, καὶ ἐν ἐκτροπῇ τοῦ πάθους [illegible]

τοῦ μακαρίου παύλου φωνή. ἥκιστα δ' οὖν ἤδη τὴν ὥραν τοῦ
χωρίζοντος τοῦ συμβεβηκότος τῷ ἰακὼβ περὶ μηροῦ πάθος ἐν τῷ πα-
λαίειν αὐτόν. πλὴν ὅτι ψευδὴς τότε μὲν ἀδούλωτος διατεθειμέ-
νοις καὶ λέγοντες, ὅτι τοῖς ἐν νυκτὶ καὶ σκότει ἀνέχουσιν εἰς
νοῦν ἀντιφέρεσθαι πεπονθότα καὶ προσπαλαίειν τῆς παλαιῶν εἰς
χωρὶς τῆς ἐπιπνοῆς, ἀναμανθάνοντες ἀκούειν τὸ λοιπὸν εὐκόλως καὶ
διὰ τοῦ ἐφεξῆς, ἔφη γὰρ τῷ ἰακὼβ ὁ προσπαλαίων αὐτῷ, ἀπό-
στειλόν με, ἀνέβη γὰρ ὁ ὄρθρος. τοιῶς ὅπως οὐκ ἀνέχεται παλαί-
ειν διαυγαζούσης ἡμέρας, οὐ γὰρ μάχεται τοῖς ἐν φωτὶ γενομένοις,
οἷς ἂν εἴη πρέπον εἰς τοὺς λαμπτῆρας διαλλαγῆναι, καὶ τὸ φά-
ναι λοιπόν, ὁ θεὸς ὁ θεός μου πρὸς σὲ ὀρθρίζω. καὶ προσέτι δὲ τὸ τῷ,
τὸ πρωῒ εἰσακούσῃ τῆς φωνῆς μου, τὸ πρωῒ παραστήσομαί σοι καὶ
ἐπόψει με. ἀνίσχοντος γὰρ καὶ ἐκείνου ἡμῖν τοῦ τῆς δικαιοσύνης
φωτός, τουτέστι χριστοῦ, καὶ νοητῶς ἐν καρδίαις ἡμῶν αὐγάζοντος, τότε δὴ
τότε καὶ μάλα λαμπροὶ παραστησόμεθα αὐτῷ διὰ τῆς ἐλπίδος
ἐπιγνώσεως καὶ τῆς ἄνωθεν ἐποπτείας ἑαυτοὺς ἀποφαίνομεν
ἀξίους, ὀφθαλμοὶ γάρ φησι κυρίου ἐπὶ δικαίους. ὄρθρου δ' οὖν ἀνί-
σχοντος κατελεῖν τὸν παλαίοντα. θέα δ' ὅπως οἰκονομικῶς καὶ εὖ
ἐπιτήδεια ἐκέλευε δεδιότι τῷ ἰακὼβ ἐπιφοιτῶν ἐθελοντὴς μὲν
τὸ ποιεῖν ἀναιρεῖ καὶ λίαν ἐπιεικὲς ὑποδύεται τοῦ ἀνθρώπου
εἰς ὄψιν αὐτῷ. οὐ γὰρ ὅλως νενικηκὼς καὶ ἀποσεῖσαι δυνάμενος,
καὶ εἰ μὴ μετὰ τὸ λοιπὸν ὁ νενικημένος, ἐξουδενεῖ δ' ὥσπερ ἐπι-
διδοὺς τὸ τοῦ φιλεῖν καὶ ἀπειρξ ἐγκαταλείπειν, ἀπόστειλόν με
φησί. τὸ δὲ πρὸς οἰκείως εὐχαριστεῖ τὸ πρὸς μηρὸν πλήξας τὸ
φῶς καὶ οἰκονομικῶς εἰρημένον, ἐβούλετο γὰρ ὁ δεσπότης
ποιῆσαι κατὰ τὸν ἄρχοντα, μικροποιήσει γὰρ ἐξάψει διὰ τὸ
τὸ ἀποπληκτικόν, ἐκεῖνος δ' ὥσπερ τῷ μακαρίῳ μωϋσῇ, καὶ
καθαιρεῖν ἐβούλετο τὴν ὀργήν, καὶ τοῖς ὑπὲρ τῶν ἡμαρτη-

ἤθελον ποιεῖσθαι λιτάς, λελάληκα πρὸς σέ φησιν ἅπαξ καὶ
δὶς λέγων, ἑώρακα τὸν λαὸν τοῦτον καὶ ἰδοὺ σκληροτράχηλός
ἐστιν. ἔασόν με ἐξολοθρεῦσαι αὐτούς, καὶ ἐξαλείψω τὸ ὄνομα
αὐτῶν ὑποκάτωθεν τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ποιήσω σε εἰς ἔθνος μέγα.
Ἐπειδὴ δὲ ζωπυρουμένης τῆς θείας ἐμμελῶς τὴν οἰκου-
μένην, ἐπὶ τὸ κωλύειν ὀργήν, καὶ φησίν, εἰ μὲν ἀφῇς αὐτοῖς τὴν ἁμαρ-
τίαν, ἄφες. εἰ δὲ μή, ἐξάλειψον κἀμὲ ἐκ τῆς βίβλου ταύτης ἧς
ἔγραψας. οὐκοῦν κατὰ τὸν ὅμοιον τρόπον πρὸς Ἰακὼβ εἰρη-
κότος, ἀπόστειλόν με, [illegible] τὸν παλαίοντα πρὸς αὐτόν, ὁ δὲ [illegible]
ζωτικὸς ὁ παλαίων ἐστί, καὶ τῇ ἀληθείᾳ λοιπὸν τοῦ παντὸς χρό-
νου περίεσται, μεταποιεῖσθαι, καὶ φησίν, οὐ μή σε ἀπολύσω ἐὰν
μή με εὐλογήσῃς. εὐλογεῖται δὲ καὶ γίνεται αὐτῷ τῆς εὐλογίας ὁ τρό-
πος ὁ ἐξ ὀνόματος τοῦ πρώτου πρὸς ἕτερον μεταβιβασμός, οὐ
κληθήσεται γάρ φησιν ἔτι τὸ ὄνομά σου Ἰακώβ, ἀλλ' Ἰσραὴλ ἔσται τὸ ὄνο-
μά σου. τοῦ μὲν Ἰακὼβ σημαίνοντος τὸν πτερνίζοντα, τουτέστι τὸν
ἐνεδρευτὴν καὶ ὕπουλον εἰς τὸ δύνασθαι κατορθοῦν [illegible], τοῦ
δὲ Ἰσραὴλ εἰς νοῦν ὁρῶντα θεὸν ἑρμηνευομένου. τούτου δὴ ὁ λόγος, φέρε
δὴ λέγωμεν βραχὺ τὴν ἀφήγησιν ἀνόπιν ἀναστρέφοντες. πα-
λαίσας ὁ Ἰακὼβ καὶ νενικηκώς, καὶ παθὼν ἐν σκέλει τὴν νάρ-
κησιν τὴν ἐν τῷ μηρῷ δηλονότι, λοιπὸν ἀπέλυε τὸν παλαίοντα ὡς
εἰρηνικῶς διαυγάζοντος ἤδη φωτός, καὶ ὄρθρου λοιπὸν γεγονότος,
ἐκβιάζεται δὲ ὥσπερ εἰς εὐλογίας αὐτόν, καὶ δὴ καὶ εὐλογεῖται,
μετωνομάσθη γὰρ Ἰσραήλ. ἀντεξετάζων γὰρ ὥσπερ ὁ Ἰσραὴλ τῷ ἐμμε-
νοῦντι τῇ ἀπιστίᾳ καὶ [illegible], πλὴν ὡς ἐν ἀγνοίᾳ καὶ σκό-
τῳ τῆς ἁμαρτίας φημί, πεπονθότος γάρ, ἐπιλάμψαντος αὐ-
τοῖς καὶ αὐτῷ καὶ τοῦ νοητοῦ [illegible] φωτός, εὐλογεῖται γὰρ
[illegible], εἰ καὶ μὴ [illegible], ἀλλ' οὖν ἐν [illegible] πε-
πιστευκότων, γέγονε γὰρ λεῖμμα κατ' ἐκλογὴν χάριτος [illegible]-

Mutat nomen Iacob et dicit Israel

(c) Real Academia de la Historia

ἰσραὴλ κατὰ τὸ γεγραμμένον, καὶ πεπιστεύκασι τῶν ἰουδαίων
οὐκ ὀλίγαι τὸν ἀριθμόν, καὶ πρὸ τῶν ἄλλων οἱ θεσπέσιοι μαθηταί,
οἱ ποτὲ μὲν ἰακὼβ τὸ σαρκικὸν ἔχοντες ἐν νόμῳ καὶ οἷον
πτερνίζοντες πειρατεύοντες τὸ γοργῶς, καὶ ὅτι μάλιστα τῆς ὠδινό-
μενοι τὸ προσκρούειν θεῷ, ἄμεμπτοι γὰρ ἦσαν κατὰ τὴν δικαιοσύνην τὴν
ἐν νόμῳ, γεγόνασι δὲ μετὰ τοῦτο καὶ ἰσραήλ, τουτέστι μετὰ νεανικωτέρας
τῆς εἰς νοῦν ὁρῶντα τὰ λοιπά. τὸ γὰρ εἰδέναι θεόν, τίς δή ἐστι καὶ
πόθεν, καὶ ὅπως γέγονε καθ᾽ ἡμᾶς, ὁ ποῖος αὐτῷ τῆς μετὰ σαρκὸς
οἰκονομίας ὁ τρόπος, τοῦτο εἶναί φημι τῆς ἀληθοῦς θεοπτίας τὸ
φῶς εἰς ὃ δέξεται κατὰ νοῦν. ὅτι δὲ μείζων καὶ προφερεστέρα, καὶ
ἀσυγκρίτως ἀμείνων τῆς ἐν νόμῳ πολιτείας ἡ περὶ θεοῦ γνῶσις,
πληροφορήσει λέγων αὐτὸς διά τινος τῶν προφητῶν, ὅτι ἔλεος θέλω
καὶ οὐ θυσίαν, καὶ ἐπίγνωσιν θεοῦ ἢ ὁλοκαυτώματα. γέγραφε δὲ
καὶ ὁ παῦλος, ὡς γεγονὼς μὲν κατὰ τὴν δικαιοσύνην τὴν ἐν νόμῳ λαμ-
πρός τε καὶ ἄμεμπτος, ἡγοῦμαι δὲ ταῦτα ζημίαν διὰ τὸ ὑπερέχον
τῆς γνώσεως τοῦ χριστοῦ. ὅτι δὲ ἔδει καὶ τοῖς ἐν ἔργοις φαιδροτέροις ἐν-
αμεινώσονται ἀποβλέπειν τὴν γνῶσιν περὶ χριστοῦ, σαφηνιεῖ δὲ πάλιν
τιμοθέῳ γράφων ὁ παῦλος· γύμναζε δὲ σεαυτὸν πρὸς εὐσέβειαν,
ἡ γὰρ σωματικὴ γυμνασία πρὸς ὀλίγον ἐστὶν ὠφέλιμος, ἡ δὲ εὐ-
σέβεια πρὸς πάντα ὠφέλιμός ἐστιν, ἐπαγγελίαν ἔχουσα ζωῆς
τῆς νῦν καὶ τῆς μελλούσης. ὡς γὰρ αὐτὸς εἴρηκεν ὁ σωτὴρ πρὸς τὸν
ἐν οὐρανοῖς πατέρα, αὕτη ἐστὶν ἡ αἰώνιος ζωή, ἵνα γινώσκωσί σε τὸν
μόνον ἀληθινὸν θεόν, καὶ ὃν ἀπέστειλας ἰησοῦν χριστόν. οὐκοῦν καὶ εἴ τις
ψυχὴ ἰακὼβ εἴη, τουτέστιν ἐπτερνίζουσα δαίμονας, καὶ διαδ-
δεχόμενος ἀστείως, καὶ νεανικῶς πάντα ὅσα περ ἐστὶ τῶν ἀλόγων
εἶδος, καὶ καλοῦν εἰς ἁμαρτίαν, πρὸς ψυχαγωγίαν, καὶ εἰς
ζωὴν ἀξιοπρεπῆ, κεκλήσεται δὲ καὶ ἰσραήλ, τουτέστι θεὸν ὁρῶν, ὅτι
δή ποτε καὶ μετ᾽ αὐτῶν ἔσται δυνατὸς ἐνισχύσας μετὰ θεοῦ. οὐ γὰρ νοῦ

forsan ~~...~~ πτερνοῦντες
Israel

Osee

Jacob.
Israel

Israel

τὸ ἄναλκι καὶ ἀνθρωπικὸν ἔργον αὐχοῦσι τὸ εἰ δύναιντο, καὶ
τὸ ἐπ' αὐτῷ τιμῶσιν ἑλεῖν. εἰ καὶ ἐν ἑτέροις ὀλίγοι καὶ ἀρι-
θμητοί, ἀλλ' οὖν πρὸς τὸ λοιπὸν ἅπαντας ἐξηνεγμένου,
ὡς οὐδενός ἐστι ποιεῖσθαι λόγου τὰ σαρκικὰ καὶ πρόσκαιρα,
γεγράφθαι δ' ὡς ἔστι καὶ ἀκαταίτιον φρονήματι διατελεῖν δυσωπη-
πρὸς τὸ ὑπὲρ τῶν δικαίων, ὅτι οὐδεὶς ἐστι δυνατὸς ἐν αὐτοῖς, καὶ
ἐνισχύουσι μετὰ θεοῦ. οὐκοῦν ἠγωνίσατο μὲν ὁ θεσπέσιος Ἰακώβ,
προσελιπάρει δὲ λέγων, ἀνάγγειλόν μοι τὸ ὄνομά σου, καὶ εἶπε
φησίν, ἵνα τί τοῦτο ἐρωτᾷς σὺ τὸ ὄνομά μου; οὐκ ἀπαγγέλλει
τοὔνομα δὲ, ὅτι καὶ ἀσφαλές ἐστι, καὶ διὰ τοῦτο δεικνύς. ὄνο-
μα μὲν γὰρ ὡς ἐν ἡμῖν ἰδιοποιὸν ἰδικῶς, οὐδὲν ἂν εἴη θεῷ, πλὴν ἐκ
τῶν ἐννοιῶν πέφυκε πολλαχῶς ὀνομάζεσθαι, φῶς γὰρ καὶ ζωὴ
καὶ δύναμις καὶ ἀλήθεια, μονογενὴς καὶ ἀπαύγασμα, καὶ
χαρακτὴρ τοῦ γεννήσαντος, ἔλεος καὶ σοφία καὶ δικαιοσύνη καὶ
ἀπολύτρωσις. σημειωτέον δὲ πάλιν ὁ μακάριος Ἰακὼβ ὅτι
ἐστὶν ἐν αὐτῷ λοιπόν, τὸ μετὰ τὸ ὄνομα πρὸς κλῆσιν ἀντιθεὶς, ἐκά-
λεσε τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου εἶδος θεοῦ, εἶδον γὰρ θεὸν πρό-
σωπον πρὸς πρόσωπον φησὶ καὶ ἐσώθη ἡ ψυχή μου. ἄθρει δὴ
οὖν ὅπως γέγονεν Ἰσραήλ, τουτέστι νοῦς ὁρῶν θεόν, αὐτοῦ πεπεικότος ἑαυ-
τὸν ἐκεῖνο φησὶ τοῦ θεοῦ πρόσωπον πρὸς πρόσωπον ὁ πατριάρχης
Ἰακὼβ καὶ σεσῶσθαι τὴν ἑαυτοῦ ψυχήν, ἡ γάρ τοι γνῶσις ἡ ἐπὶ
χριστῷ χαρίζεται σωτηρίαν, ἧς οὖν ἄρα καὶ μετὰ σαρκὸς ὁ λόγος.
θεὸν γὰρ ἰδὼν ἐκεῖνο φησὶ πρόσωπον πρὸς πρόσωπον ὁ πατριάρ-
χης Ἰακώβ, ἀνατείλαντος δὲ τοῦ ἡλίου, παρῆλθε φησὶ τὸ εἶδος
τοῦ θεοῦ, αὐτὸς δὲ ἐπέσκαζε τῷ μηρῷ. ὡς γὰρ ἔφην ἤδη, πε-
φανερωμένων τῶν Ἰουδαίων, πέπαυται μὲν ἡ πάλη, παρῆ-
λασε δὲ καὶ τὸ εἶδος τοῦ θεοῦ. τουτέστιν ἀναβέβηκεν εἰς οὐρα-
νοὺς ὁ χριστός. οὐκ ἀπήλλακται δὲ χωλότητος ὁ Ἰσραήλ, σέσωσται γὰρ οὐχ

Dei nomen.

Israel vnde dictus.

(c) Real Academia de la Historia

ἄπας, πάρεισι δ' ὡς πρὸ ὀλίγου τῶν ἀπαιδευομένων, ἐπὶ τὸ μέ- Israel
τρια ἅπερ ὀρθοτομεῖν. μετωνόμασται ὁ ἰακὼβ ἰσραήλ, καὶ εἰς τοῦ
ὁρᾶν τὸν θεὸν ἀποπληρώσεως μετεγράφετο. Καὶ ἐμμελῶς τοῦτο πάλιν,
καὶ ἰακὼβ ἀπαίρει φησὶν εἰς σκηνάς, καὶ ἐποίησεν ἑαυτῷ
ἐκεῖ οἰκίας, καὶ τοῖς κτήνεσιν αὐτοῦ ἐποίησε σκηνάς, καὶ διὰ
τοῦτο ἐκάλεσε τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου σκηναί. ἐνδεικ-
νύμενος ὅπως κατῴκησεν ἐν σκηναῖς· σημεῖον δ' ἂν γένοιτο καὶ τοῦτο
σαφὲς τῆς εἰς τὸ ἄμεινον μεταδρομῆς τῆς διανοίας, σκηνο-
ποιεῖται γὰρ δή, καὶ κατῴκησεν ἐν αὐταῖς. νοῦ γὰρ ἤδη βλέ-
ποντος, καὶ θεωρίας ἠξιωμένου, καὶ τῆς εἰς τὸ ἄμεινον
ἐπιδόσεως εἰς τελειότητα ἐπειγομένου, καὶ ἀναθέοντος,
καρπὸς ἂν γένοιτο τὸ παντὸς θεῷ ἔρημος, τὸ δ' οὐδενὸς μὲν ἔτι ποι-
εῖσθαι λόγον τῶν ἐν τῷ κόσμῳ πραγμάτων, σκηνιάσαι δὲ
μᾶλλον οἷα δὴ παροικοῦντα ἐν τῇ παρούσῃ ζωῇ. νοῦς γὰρ οὗτος ἀξιοπρε-
πής, καὶ πολιτείας ἐξαιρέτου καὶ ἀνῳκισμένης μάλιστα
ἀκριβοῦς. πέπονθε δ' ἂν εἰς τοῦτο λοιπόν, ὑπερυψωμένος
καὶ ψάλλοντος τοῦ μακαρίου δαβίδ, ἄκουσον ὅτι πάροικος ἐγώ Ps
εἰμι ἐν τῇ γῇ, καὶ παρεπίδημος καθὼς πάντες οἱ πατέρες μου.
γράφει δὲ καὶ ὁ παῦλος τοῖς εἰς μέτρον ἡλικίας ἥκουσι τοῦ πλη-
ρώματος τοῦ χριστοῦ, καὶ εἰς ἄνδρα τέλειον ἐληλυθόσιν, οὐκ ἔχο-
μεν ὧδε μένουσαν πόλιν, ἀλλὰ τὴν μέλλουσαν ἐπιζητοῦμεν,
ἧς τεχνίτης καὶ δημιουργὸς ὁ θεός. τὸ ἐν σκηναῖς οὖν ἀρχ-
καθιστᾶν ἐλέγετο τοῦ θεσπεσίου ἰακώβ, ἤτοι τοῦ ἰσραήλ, σημεῖον
ἂν γένοιτο, καὶ οὐδενί που τάχα τῶν εὖ φρονούντων ἀσυμ-
φανές, τὸ παροικεῖν ἠξιῶσθαι, πρέπειν τὰ ἐν τῷ κόσμῳ
πράγματα τοὺς ἀνατρέχοντας ἤδη πρὸς θεόν, καὶ τὸν νοῦν ἔχον-
τας ἐκλελαμπρυσμένον. ἐστὶ δὲ μέντοι εἰς σαλὴμ πόλιν σι-
κίμων, ἥ ἐστιν ἐν γῇ χαναάν, οὗ δὴ πάλιν ὁ δῆμος ἐγυμνά-

Cyr. in Gen.

ζων τὰ ἐπὶ Δίνᾳ τῇ θυγατρὶ πεπονθὼς ἀδικήματα, ἡ μὲν
γὰρ ἅτε δὴ νεᾶνις καὶ τὸ γένος ἔτι κομιδῇ εἴξουσα, τὸ δὲ πρὸς ἐξιστ
σκηνῆς, τὰς τῶν ἐγχωρίων ἐποπτεύουσα θυγατέρας, ἀνεπτό-
ηται γάρ πως ἀεὶ τὸ θῆλυ γένος εἰς τὸ ἀεὶ ἀπατᾶσθαι ἐπιτήδειον τὸ
ἰδιωτικα. οὐκοῦν ἐξῆλθε μὲν ἡ νεᾶνις, Ἐμμὼρ δὲ αὐτὴν ὁ Συ-
χὲμ οὐκ ἐν κόσμῳ καθυβρίζει, διεπαρθένευσε γάρ, καὶ
ἐρῶν εἰς ὅλην πως ἐπιθυμίας ἀγαλλούς, τῷ οἰκείῳ πατρὶ ποι
ἐῖναι τὴν κόρην, τότε δὴ τότε Συμεὼν καὶ Λευὶ οἱ τῆς νεάνιδος
ἀδελφοὶ πρὸς ἀθυμίαν τὸ πρὸς ὀργάς, καὶ ἀφόρητον ἐποιοῦντο
τὴν ὕβριν, ἀνόσια δὲ λοιπὸν κατὰ τῶν ἀδικησάντων ἐσκέπτοντο
δρᾶν, ἀναπείθουσι γὰρ τοὺς ἀπὸ Συχὲμ τὸν προφανῶς
τοῖς καινουμένοις ἐλέσθαι περιτομήν, ἀπεκτόνασι δὲ, παν
τὸς ἐλέους καὶ οἰκτιρμοῦ τὰ πάντα ἐξῃρημένων, ἀλλ᾽ ὅτε γὰρ
ἦν πρὸς τὸ δεδηλωμένον ὁ θαυμάσιος Ἰακὼβ, ἐπιτιμᾶ λέγων,
μισητόν με πεποιήκατε, ὥστε πονηρόν με εἶναι τοῖς κατοι-
κοῦσι τὴν γῆν. οὐ γὰρ μεμέμφθη τοῖς ἀπεκτονόσι τὰς ἐξ ὀργῆς,
οὐδὲ μὲν ὡς ὑπὸ προτέρας ἀρξαμένοις ἀδικίας πεφονευκόσι
τὶ τῶν οἰκείων τὰ πάντα ἐκδεξαμένων, πεπορθήκασι γὰρ καὶ
ἀπεκτόνασι. καὶ τοὺς τιμωρουμένους τὰ ἴσα φρονεῖν αὐτοῖς,
καὶ πᾶσι τεθαρρηκότας, τίς οὖν ἐντεῦθεν γενέσθω ἡμῖν εἰς ἡμᾶς
ὁ ὄνησις, εἰκαιομυθοῖς γὰρ οὐδαμῶς ἡ θεόπνευστος γραφή.
φέρε δὴ λέγωμεν ὡς ἔνι, γέννησιν μὲν γὰρ γεγεννήμεθα πνευ-
ματικήν, καὶ τέκνοις θεοῦ τετάγμεθα δι᾽ αὐτοῦ. οὐκοῦν εἰ γνοίη
ψυχὴν ἀναγεννηθεῖσαν ἤδη διὰ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος, καὶ
εἰς θυγατέρα θεοῦ τελοῦσαν καταφθαρεῖσαν ὑπό τῶν
τοῦ δαίμονος λόγων, ἢ εἰς τὸ φρονεῖν ἑλέσθαι τὰ σαρκικὰ
περιηνεγμένην, ἤγουν εἰς ἀτόπους ἐννοίας, καὶ διεστραμ-
μένας τὰς περὶ θεοῦ. τοιαῦτα γὰρ ἀληθῶς τὰ τῶν ἀνοσίων αἱρε-

(c) Real Academia de la Historia

τι καὶ δεξιὰ, οἱ τῆς δικαιοσύνης καὶ εἶναι ἀδελφοί, κἂν εἰ τάξιν ἔχουσι τὴν ἱερουργῶν, καθὼς ἀμέλει καὶ ὁ- λοι, καὶ εἰς τὸ συμμιγνύον τὸ ἱερόν, τουτέστιν οἱ ἐν τάξει τῶν ὑπηκόων κείμενοι, ἑρμηνεύεται γὰρ ὑπηκόους μετ' αὐτῶν. ἐπαναπαύεσθαι μὲ, ὅτι πεπληρωμένα τὰ τέλη τῶν καὶ ἔπεισιν ὀπίσω αὐτοῦ, μὴ μόνον καὶ εἰς [illegible], μηδὲ ἀρχείας τοῖς καθ' ἀφορμὰς ἐξεταζόμενον [illegible], ἵνα μὴ ἀκούσειαν τὸ λέγοντες αὐτοῖς. μισοῦμε πεποίηκα, ὥστε ποιήσωμεν εἶναι τοῖς καθηκοῦσι τὴν γῆν. μεμνῆσθαι γὰρ ἀναγκαῖον, ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ στρατευόμενος τὴν μάχαιραν ὑπέ- τεμε ποτὲ τῶν μακαρίων ἀποστόλων, ἀπόστρεψον τὴν μά- χαιράν σου εἰς τὴν θήκην αὐτῆς, πάντες γὰρ οἱ λαβόντες μάχαι- ραν ἐν μαχαίρᾳ ἀποθανοῦνται. οὐ γὰρ τοι μαχαίρας ἐξο- πλίζεσθαι κατ' ἐχθρῶν πρέποι ἂν ἡμᾶς, τοὺς τῆς εὐσε- βείας ὑπασπιστὰς ὠνομασμένους, ἀλλ' εἶναι μετὰ πάσης, καὶ εἰ δὲ ὡς καὶ ἔχουσι τινὰς, εὐλογοῦν ὁ λοιδορούμενος, πά- σχοντας μὴ ἀπειλεῖν, [illegible] ὁ μᾶλλον τῷ κρίνοντι δι- καίως, [illegible] τοῖς [illegible] τὴν καθέδρα- ν [illegible] τὰς πρώτας σκηνὰς, τουτέστι τὸ οἶκον τοῦ θεοῦ, μηδὲ ταῖς τῶν ἀλλοφύλων [illegible] ταῖς τῶν [illegible] [illegible]. ἐξελθοῦσα γὰρ [illegible] τὰς πρώτας σκηνὰς, εἰς [illegible] [illegible], ἀλλ' οὐκ ἂν ἴδοι [illegible] τοῖς τοῦ [illegible] [illegible], καὶ σκηναῖς [illegible] [illegible]. ὅτι γὰρ τὸ χρῆμα καλόν, καὶ [illegible] λες, ἀναπαύσεσθαι ψάλλων ὁ μακάριος Δαβίδ, μίαν ᾐτησάμην παρὰ κυρίου, ταύτην ζητήσω, τὸ κατοικεῖν με ἐν οἴκῳ κυρίου πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς μου, τοῦ θεωρεῖν με τὴν τερπνότητα κυρίου, καὶ ἐπισκέπτεσθαι τὸν ναὸν τὸν ἅγιον αὐτοῦ, ὅτι ἔκρυψέ με ἐν σκη-

(c) Real Academia de la Historia

νῇ αὐτοῦ ἐν ἡμέρᾳ κακῶν μου, ἐσκέπασέ με ἐν ἀποκρύφῳ
τῆς σκηνῆς αὐτοῦ. Πεισθεὶς τοίνυν καὶ ἄφοβος γεγονὼς ὁ Ἰά- κακῶν
κωβ, ἀπαίρειν ἐκέλευσε, ἔχει δὲ οὕτως. Εἶπε δὲ ὁ Θεὸς πρὸς
Ἰακώβ, ἀναστὰς ἀνάβηθι εἰς τὸν τόπον Βαιθήλ, καὶ οἴκει ἐκεῖ, καὶ
ποίησον ἐκεῖ θυσιαστήριον τῷ Θεῷ τῷ ὀφθέντι σοι ἐν τῷ ἀποδιδρά-
σκειν σε ἀπὸ προσώπου Ἡσαῦ τοῦ ἀδελφοῦ σου. Εἶπε δὲ Ἰακὼβ
τῷ οἴκῳ αὐτοῦ καὶ πᾶσι τοῖς μετ' αὐτοῦ, ἄρατε τοὺς θεοὺς τοὺς
θεοὺς τοὺς ἀλλοτρίους ἐκ μέσου ὑμῶν, καὶ καθαρίσασθε, καὶ
ἀλλάξατε τὰς στολὰς ὑμῶν, καὶ ἀναστάντες ἀναβῶμεν εἰς Βαι-
θήλ, καὶ ποιήσωμεν ἐκεῖ θυσιαστήριον τῷ Θεῷ τῷ ἐπακούσαντί
μοι ἐν ἡμέρᾳ θλίψεως, ὃς ἦν μετ' ἐμοῦ, καὶ διέσωσέ με ἐν τῇ
ὁδῷ ᾗ ἐπορεύθην, καὶ ἔδωκαν τῷ Ἰακὼβ τοὺς θεοὺς τοὺς ἀλ-
λοτρίους, οἳ ἦσαν ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν, καὶ τὰ ἐνώτια τὰ ἐν τοῖς
ὠσὶν αὐτῶν, καὶ κατέκρυψεν αὐτὰ Ἰακὼβ ὑπὸ τὴν τερέβινθον
τὴν ἐν Σικίμοις, καὶ ἀπώλεσεν αὐτὰ ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας.
Προσκαλεῖται μὲν δὴ τὸν δίκαιον Ἰακὼβ εἰς Βαιθὴλ ἀπὸ Σικί-
μων ὁ τῶν ὅλων Θεός, ὅτε ἤδη οὐκ ἀπειθής, ἔστι γεννικῶς ἐν Λου-
ζᾳ ἀνηγμένου, καὶ θεοπτίας ἠξιωμένος, καὶ τὸ δὲ πατὴρ ἔσεσθαι πολ-
λῶν ἐθνῶν, τῆς ἐπαγγελίας ἐμπεδούμενος, ἀνίστησιν εἰς Βαι-
θήλ. Καὶ ἔστησεν ἐκεῖ Ἰακὼβ στήλην ἐν τῷ τόπῳ ᾧ ἐλάλη-
σε μετ' αὐτοῦ ὁ Θεός, στήλην λιθίνην, καὶ ἔσπεισεν ἐπ' αὐτὴν σπον-
δήν, καὶ ἐπέχεεν ἐπ' αὐτὴν ἔλαιον, καὶ ἐκάλεσεν Ἰακὼβ τὸ ὄνο-
μα τοῦ τόπου ἐκείνου ἐν ᾧ ἐλάλησε μετ' αὐτοῦ ἐκεῖ ὁ Θεός, Βαιθήλ.
Πολλὰ καὶ τὰ τοῦδε εἰς ἀπόδειξιν οὐκ ἀσύμφωνα τοῦ μετα-
τετράφθαι τὸν Ἰακὼβ εἰς τὸν Ἰσραήλ, καὶ τὸ εἰς τὸ ἄμεινον ἐοικό-
τως μεταφοιτήσοντος ἡμῖν, καθὼς καὶ μικρῷ πρόσθεν ἐσκοπήσαμεν, ὅτε πά-
ροικον ἐν κόσμῳ τῶν ἁγίων τὸ γένος, μονονουχὶ διὰ τοῦδε κατα-
δεικνύς, ἐν τῷ μεταξὺ τὰ ἐπὶ τοῖς Σικίμοις συμβεβηκότα παθῶν,

κἀλλυπούμενος οὐ μετρίως τοῖς ἀγεννῶς ἐπτοημένοις, ὑπὸ
φοβηθοῦ συμμάχου φήμης καὶ λοιπὸν ἐπειθείσας δεινῶς. ἀλλ᾽ ὁ προστάτης
ὅτι τὸ ἀνεξίκακον, καὶ τὸ πανταχῇ ἐν πειρασμοῖς διὰ πραγμά-
των ἡμῖν ἀποφαίνων. ἐπειδὴ δὲ κέκληται παρὰ θεοῦ, καὶ ἀνα-
βέβηκεν εἰς Βαιθήλ, τουτέστιν εἰς οἶκον θεοῦ, ἑρμηνεύεται γὰρ
οὕτω Βαιθήλ, ἱερουργεῖ τῷ θεῷ, καὶ μυσταγωγὸς ἀποδείκνυται.
ἵνα γὰρ τὸ πρὸν εἰς οἶκον ἱέναι προσήκει θεοῦ, καθίστησιν ἐναρ-
γῶς τοῖς ἑπομένοις αὐτῷ, ἀποβαλεῖν γὰρ ἐκέλευσε συρφετόν
ὡς ἔφην καὶ ἀκαθάρτους τοὺς ἀλλοτρίους θεούς, καὶ ἀλλά-
ξαι τὰς στολάς, ὃ δὴ καὶ δρᾶν ἔθος εἰς οἶκον ἡμᾶς καλουμένους
θεοῦ, καὶ εἰς τὸν θεῖον αὐτοῦ ναὸν εἰσελαύνοντας κατὰ τὸ εἰκὸς ἐν
μάλιστα τοῦ ἁγίου βαπτίσματος. δεῖ γὰρ ἡμᾶς ποιεῖσθαι μὲν
ὡς πρῶτον ἐκποδὼν τοὺς ἀλλοτρίους θεούς, καὶ τὸν διὰ τῆς πλάνης
ἀποφοιτῶντας λέγειν, ἀποτάσσομαί σοι Σατανᾶ, καὶ πάσῃ τῇ
πομπῇ σου, καὶ πάσῃ τῇ λατρείᾳ σου. δεῖ δὲ πάντως ἡμᾶς
ἀλλάξαι καὶ τὴν στολήν, ἀποδυομένους μὲν ὡς πρὸ τὸν παλαιὸν
ἄνθρωπον τὸν φθειρόμενον κατὰ τὰς ἐπιθυμίας τῆς ἀπάτης, μεταμ-
φιεννυμένους δὲ τὸν νέον τὸν ἀνακαινούμενον κατ᾽ εἰκόνα
τοῦ κτίσαντος αὐτόν. ἀποβεβλήκασι δὲ καὶ τὰ ἐν τοῖς ὠσὶν αἱ
μετὰ τοῦ Ἰακὼβ γυναῖκες, εἰσιοῦσαι γὰρ καὶ αἱ γυναῖκες
εἰς οἶκον θεοῦ, κόσμημα μὲν οὐδὲν ἔχουσι σαρκικόν, ἀπο-
λύουσι δὲ καὶ αὐτὰς τὰς τρίχας, ἐλλυμάτων τάχα που τῶν
ἐξ ἐμπλοκῆς τὰς ἑαυτῶν ἀπαλλάττουσι κεφαλάς, τοῦτο εἶναι
φημὶ τὸ περιελεῖν τὰς γυναῖκας τὰ ἐν τοῖς ὠσὶ κόσμια. ὅταν
τοίνυν ἀναβῶμεν εἰς Βαιθήλ, τουτέστιν εἰς οἶκον θεοῦ, ἐκεῖ τὸν λί-
θον ἐπιγνωσόμεθα, λίθον τὸν ἐκλεκτόν, τὸν εἰς κεφαλὴν γεγο-
νότα γωνίας, τουτέστι Χριστόν, ὃν ὁρῶμεν ἀξιούμενοι παρὰ τοῦ πατρὸς
εἰς εὐφροσύνην καὶ ἀγαλλίαμα πάσῃ τῇ ὑπουρανίῳ. καὶ γὰρ

Abrenunciatio Satanae in baptismo

Lapis erectus a Iacob in titulum.

(c) Real Academia de la Historia

Cyr. in Gen.

ἔσται γάρ, ὡς ἔφη πού τις τῶν ἁγίων προφητῶν, ὁ ἥλιος, ἡ πάντων ἡμῶν
εὐφροσύνη, τὸ οἰκουμενικὸν ἀγαλλίαμα καὶ ἡ τῶν θείων ψαλ-
λόντων φωνή. ἴδοις δ' ἂν καὶ τὸν θεὸν πανταχοῦ ποιούμενον ἐν
τοῖς ἁγίοις ἡμῶν εἰρημένοις, ἀνακεκραγότα
τὸν λαόν, ἐλάφωτε καὶ οἶνον καὶ τὰ δι' αὐτῶν
αὐτόν, τύπος ὁ ἔσω τῶν δρωμένων
τοῦ μυστηρίου τῶν κατὰ
Χριστόν. δι' οὗ καὶ
μεθ' οὗ τῷ θεῷ καὶ πατρὶ ἡ δόξα,
ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι,
εἰς τοὺς αἰῶνας
τῶν
αἰώνων, ἀμήν.

Γενέσεως πέμπτου,
τέλος :-

Τάδε ἔνεστιν ἐν τῷ ἕκτῳ βιβλίῳ:

Περὶ τοῦ Ἰωσήφ:
Περὶ τοῦ Ἰούδα καὶ τῆς Θάμαρ:
Ἔτι περὶ τοῦ Ἰωσήφ:
Περὶ τοῦ Ἰωσὴφ καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ, Ἐφραὶμ καὶ Μανασσῆ:

Περὶ τοῦ Ἰωσήφ:

Χ κδ´ α´

Μέγα μὲν ὁμολογουμένως τὸ τῆς εὐσεβείας μυστήριον, τουτέστι Χριστός, βαθὺς δὲ λίαν ὁ ἐπ' αὐτῷ λόγος, καὶ ὁ τῆς μετὰ σαρκὸς οἰκονομίας σκοπός, ἁλοίη μὲν ἂν ἥκιστά γε τοῖς ἐθέλουσιν ἁπλῶς, γένοιτο δ' ἂν τοῖς ἀρτίφροσιν οὐκ ἀνοήτως συμφανής, ἐπείτοι τῇ θείᾳ καταλαμπόμενοι χάριτι, σοφοί καὶ ἀγχίνοι νομισθεῖεν καὶ πεφυκότως συγγραμμάτων εἰσὶν ἐπιστήμονες. Καὶ γοῦν ὁ θεσπέσιος Πέτρος ὁ πρόκριτος ἐν μαθηταῖς, καὶ τῶν ἄλλων ὑπερκείμενος, ὡμολόγει μὲν τὴν πίστιν ὀρθῶς, ἤκουσε δὲ παρὰ Χριστοῦ, μακάριος εἶ Σίμων βαρ Ἰωνᾶ, ὅτι σὰρξ καὶ αἷμα οὐκ ἀπεκάλυψέ σοι, ἀλλ' ὁ πατήρ μου ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. μυσταγωγεῖ γὰρ ἡμᾶς ὁ θεὸς καὶ πατὴρ τὸν ἐφ' υἱῷ λόγον, ἀναβιβάζει δὲ οὕτω λοιπόν, ὡς σεκαλυμμένῳ τε προσκομίζων αὐτῷ, οὐδεὶς γὰρ ἔρχεται πρός με, φησίν, ἐὰν μὴ ὁ πατήρ μου ὁ πέμψας με ἑλκύσῃ αὐτόν. ἵνα τοίνυν ἀναπτύσσοις ὡς ἔπος εἰπεῖν τῆς ἁγίας γραφῆς τὸν ἐπ' αὐτῷ σαφηνέστερον λόγον, καὶ ἀπλανῆ τὴν πίστιν συλλέγοντες, μὴ ταῖς ὑπεράταις δ' αἰτίαις σειόμενοι ὡς ἐπὶ καὶ καταμανθάνουσιν ἐξωμένην τὴν καρδίαν, μηδὲ τοῖς ἐξ ἀμαθίας περιπίπτοντες κλόνοις, λοιπὸν ἀκούωμεν λέγοντος τοῦ διὰ φωνῆς προφητῶν, ἐκλείπετε σεκινεῖτε πόδας αὐτῶν καὶ οὐκ ἐφείσαντο, καὶ ὁ θεὸς οὐκ ηὐδό- Propheta

G. in Ge

De Ioseph

κόσμου ἐν αὐτοῖς. τὰ δ' αὖ διαφωνεῖν ὅσα δοκεῖ, κινῶν ἡμᾶς-
ἐμποδὼν πρὸς τὴν ἀλήθειαν, κἀν τῇ ἐπ' αὐτῷ πίστει χειρόμενος
περιβάλλει τὰ κατὰ καιρὸν συμβαίνοντα λαμπρὰς ὡς
τῆς ἀναλύσεως τῆς ἐπ' αὐτῷ γνώσεως εἰκόνας. ἴδωμεν τοίνυν καὶ
ἐν τοῖς κατὰ τὸν θεσπέσιον Ἰωσήφ, εἰ μὴ ὅπερ ἔφην ἀληθές ἐστιν
ἔτι πάλιν, ἔχει δ' οὕτως τὰ ἐπ' αὐτῷ. αὗται δ' αἱ γενέσεις Ἰακώβ.
Ἰωσὴφ δεκαεπτὰ ἐτῶν ὤν, ποιμαίνων τὰ πρόβατα, νέος ὤν, — μετὰ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ
μετὰ τῶν υἱῶν Βαλλας καὶ μετὰ τῶν υἱῶν Ζελφας τῶν γυναικῶν τοῦ πατρὸς
αὐτοῦ, κατήνεγκαν δὲ Ἰωσὴφ ψόγον πονηρὸν πρὸς Ἰσραὴλ τὸν πατέρα
αὐτῶν. Ἰακὼβ δὲ ἠγάπα τὸν Ἰωσὴφ παρὰ πάντας τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ,
ὅτι υἱὸς γήρως ἦν αὐτῷ, ἐποίησε δὲ αὐτῷ χιτῶνα ποικίλον. ἰδόν-
τες δὲ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ ὅτι ὁ πατὴρ αὐτὸν φιλεῖ ἐκ πάντων τῶν υἱῶν
αὐτοῦ, ἐμίσησαν αὐτόν, καὶ οὐκ ἠδύναντο λαλεῖν αὐτῷ οὐδὲν
εἰρηνικόν. πεποίηται μὲν γὰρ ὁ τοῦ βιβλίου συγγραφεὺς τῶν ἐξ
Ἰακὼβ γεννηθέντων ἀπαρίθμησιν ἀκριβῆ, τίνες γὰρ τίνων ἐξέφυ-
σαν, καὶ ὁποίας ἕκαστος αὐτῶν κατῴκησε, καθ' ὃν καὶ
τίνων δεδέχαται ἀρχήν, τί περὶ τῆς ἐπιδεδειχότες ἔπραξαν, γε-
ναῖον γεγονὸς οὐδέν, ἀλλ' οὐδὲ μνήμης ἄξιον παραδοθέντος,
μόνους δὲ τοὺς ἀναγκαίους ὀνομαζομένους ὀλίγους, καθάπερ
δ' ὥσπερ ἀπὸ τοῦ θεσπεσίου Ἰωσήφ, καὶ τοὺς ἐξ αἵματος Ἰακὼβ
λαμπρὸν ποιεῖται διήγημα. καὶ ὧν τὰ μὲν ἐστὶ τῶν ἄλλων Ἰω-
σήφ, ἐπεὶ καὶ δεκαεπτὰ ἐτῶν, ἱδρῶτες μὲν οὐκ ἠμέλει ποι-
μενικοῦ, τοῖς δ' ἄλλοις ἀδελφοῖς ἀναμὶξ τῶν ἰδίων ἐπιμελουμένων ἀσχ-
ολουμένων, οὐ τὴν τοῖς νέοις θυμηρεστάτην καὶ ἄλυπον ποθει-
νὴν ἐξουσίαν τιμήσας, οὐ τὴν περὶ τοῦ βίου φροντίδα
προσθέμενος, οὐδὲ τὸ ἀνειμένον μᾶλλον ἀγαπητικῶς, ἀλλὰ καὶ
ἐν μειρακίοις ἐθέλων, ἀλλ' ὅτε πρεσβύτης, ἐν εὐθυμίᾳ μετ' ὀλιγο-
χρονίου γεγονὼς καὶ τὸν νοῦν ἔχων ἐν βεβηκόσι, πολιὸν τὸν

χρώμενος, καὶ τὸ ἐκ βρέφους λαμπρότητα προαναφαίνων τὸ κάλ-
λος, ἐθαυμάζετο μὲν εἰκότως παρὰ τῷ μακαρίῳ καὶ φιλοσό-
φῳ πατρί, ἠγαπᾶτο δὲ καὶ φυσικῶς διαφερόντως ἠξιοῦτο, ὅτι γὰρ αὐτῷ
φυὲς καὶ γήρως υἱός. καὶ τί τοῦτό ἐστι, τίς ἐν ἡμῖν διανοίας ὁ λό-
γος ἡμῖν πολυπραγμονεῖ. αἰεὶ μὲν γὰρ ἐπὶ παντὶ τῶν γεγενημένων φι-
λοσοφεῖν, ἥκιστα δὲ εἰς ἅπαν τὸ τέλειον, καὶ κατ' οὐδένα τρόπον ἐλ-
λείπον, πλεονεκτεῖ δὲ πολλάκις καὶ καταβιάζεται τὴν ποῦ φύ-
σις ἀπονίζεται τὸ ἐραστὸν πρὸς τοὺς ἄλλους συμπείθουσα τοῖς κα-
τεσκευασμένοις, ἀλλ' ἤδη καὶ ὑπάρχουσιν ἐν ἐξαιρέτοις φυσικοῖς τῆς προαι-
ρέσεως, ἄλλως δὲ πολλῶν ἐφ' ὅλοις γεγενημένων, κατάληψίς πως,
καὶ τῷ λοιπῷ λογισμῷ ἐνορμίζεται τῆς ἀγάπης τὸ πλεῖστον, τῶν ἐπὶ τοῖς
πολλοῖς οὖσι φιλοσοφίαν τὸ δὲ μετ' αὐτοὺς εἰς ἑαυτόν πως ἁρπά-
ζοντες. φιλόκαινος γὰρ ὁ ἀνθρώπινος νοῦς, καὶ τῶν μὲν ἤδη προ-
γεγονότων τὸ κοινὸν οὐκ ἀποστέργει, τῶν δὲ οὔπω πρότερον ὄντων ἢ καὶ
ἀρτίως πεποιημένων μεταποιεῖσθαι χαίρει, καὶ ἀκμαιοτέραν
ὑπ' αὐτοῖς τὴν ἐπιθυμίαν εἰσδέχεται. ἠγάπα τοίνυν παρὰ τοὺς ἄλλους
τὸν Ἰωσὴφ ὁ θεσπέσιος Ἰακώβ, ὅτι γήρως υἱὸς ἦν αὐτῷ. ἱστέον
δέ, ὅτι καὶ τὴν θηλείαν προτιμώμενος ἐν Χαρράν, ἠγάπησε
τὴν Ῥαχήλ, ἣ τὸν Ἰωσὴφ ἐκύησε, καὶ τελευταῖον τὸν Βενιαμίν.
ἀλλ' οἶμαι δεῖς πρὸς τοῦτο ἐρεῖ, πῶς ἂν νοοῖτο γήρως υἱὸς ὁ θεσπέ-
σιος Ἰωσήφ, καίτοι μετ' αὐτὸν γεγονότος τοῦ Βενιαμίν. πρὸς δὴ
τοῦτο φαμέν, ὅτι ἄμφω μὲν ἦσαν γήρως υἱώ. τὸ δέ γε τὸν Ἰωσὴφ
πρὸς πατρὸς ἰδίου ἀφικνεῖσθαι οὐκ ἴδιον ἐφ' ἅπασιν, ὅτε κλινῆ ὡς
ἦν καὶ ἐπ' αὐτὸν μικρὸν παρεδίδου τὸ πρεσβεῖον, ἐλογίζετο
γάρ που κατὰ τὸ εἰκός, ὡς ἔσχατος λελειμμένος καὶ ἀνάλκιμος, καὶ ὁ τῶν
πολλῶν σπερμάτων οὐ παραφρονικῶς εἰς ἄνδρας ἐντελεῖς, πῶς
οὐκ ἂν γένοιτο τῶν ἐπιθυμιασθέντων. κεκίνηται μᾶλλον πρὸς
τοὺς ἄλλους ἐπ' αὐτῷ καὶ ὁ μακάριος Ἰακώβ, χρῶνται γὰρ ἐξ-

(c) Real Academia de la Historia

Cy. in Gen.

φαίνει ποικίλος, καὶ τοῖς χρώμασιν ἐν ἅπασιν εὐπρεπέστατος.
Ἰουδαῖοι ἀλιεύσιν, καθιέντες πρὸς ὀργὰς οἱ ἀπὸ τῶν ἀδελφῶν καὶ
τέλλας, ζωαπεκμίζουσι δὲ τοῖς ἐλπίσιν ἐκπωλοῦσιν,
καὶ τοῦτο ὑπὸ τῆς μισανθρωπίας λοιπὸν τοσοῦτον φθόνον οἱ ἐκ τῆς
ἐλευθέρας, φημὶ δὴ τῆς Λείας, ὁ δὴ μὲν γὰρ αὐτοὺς ὁ κακίας
εὑρετής, ὃ γὰρ τοῦ πρὸς ἀγάπησις καὶ τοῦ παιδὸς εὐφυὲς ἑαυτ-
οῦ σεσοφισμένος αὐτοῖς ἐνέθηκε τὸ πῦρ, καὶ τοῖς ἀπὸ γλώττης κα-
θυφιέζοντες, διαλλήλως εὐμενῶς καὶ διαφόρως,
ἐφ' οἷς ἐνδίκως τὸν ἐφθόνουν, ἤδη καθορμιζόμενοι τῶν ἐχθρῶν,
τοῦ τὸ ἀρχαῖον τὸ καθῆκον ἴσως φθόνον ποιεῖν πρὸς τὴν
τοῦ πατρὸς ὕλην. οὐκοῦν ἀκεσβολισμένοι μὲν ὡς τῶν ἀνοσίων
σπερμάτων γεγόνασιν ἀπαρχή, φιλοψογεῖται καὶ σπερμάτι
τὰ ἀπὸ γλώττης ἀγαλλῖνοι καὶ φθόνῳ λοιπὸν ὑπηρετεῖν λεγ-
γμένης, ἀνεκαίετο δὲ τὰ πρὸς ἔχθραν αὐτοῖς ἐν βάσει τῶν ἐκ-
τετασμένος ἀλλας. ὁ μὲν γὰρ καίτοι περιφανής ἐστι, ὡς ἔσται
καλὸς καὶ σοφὸς λαμπρὸς καὶ ἀποβλεπτος, καὶ τῶν ἀδελφῶν
ἐν ἀμείνοσι, καὶ τῆς εἰς λῆξιν εὐκλείας κατεστεμμένος, πο-
κλίσεις δὲ οἷα καὶ τὸ δρώμενον τῶν ἀνωτάτω μυστηρίων εἰς ἔφ-
οδον ἀρετῆς. οἱ δὴ γὰρ πρόποι οἱ πηλόδειβαι τοὺς νόους ἀλη-
θεῖς, περιαιροῦσι μὲν εἰς εὐθυμότατα βλήματα, καὶ τὸ-
πλιπαδες ἐλάττω λεπτῶν ἀναπείθουσι τὰ μέτρα περιφροσύνα-
τις, ἃ δὲ τοῦ καὶ σωφρόνως δόξας, τὰς τῶν ἀτόπων γεννητῶν
φιλοτιμίας, τὰς παρὰ τῶν κεκωλυμένων ἀφημίας, τοὺς ὕπνους,
τοὺς κόσμους, οὕτω καὶ ὁ τῶν ὅλων θεός, ὁ τῷ ἰδίῳ λόγῳ ἐφευ-
ρίσκεται, καὶ ἀκριβῆ δὲ λόγῳ διαπρέπουσαν τὴν νῷ, καὶ προ-
πέμπων ἑαυτὸν ἐχουσαν ἐπιτηδείως, καλεῖ δὲ τότε πρὸς τὸ
δεῖν ἐλάττω τὸ ἑαυτοῦ, περιαναδικνύς τε βάσιμα, καὶ δια-
νιστὰς οἰκονομικῶς εἰς ποιμένα, δῆλον δὲ ὅτι τῆς ὑπ' ἀρετῆς.

ὁ ἑρμηνεύειν εἰώθει, καὶ ὀρθὰ φέρων ἄνωθεν ὑπὲρ φιλτάτου ποθῶ [illegible], φησὶ δὲ ὁ Ἰωσήφ, ὅ γ' οἶμαι πάντων μάλιστα, ἐκκοινοῦται τοῖς ἀδελφοῖς οὕτω λέγων, ἀκούσατε τοῦ ἐνυπνίου τούτου οὗ ἐνυπνιάσθην. ᾤμην ὑμᾶς δεσμεύειν δράγματα ἐν μέσῳ τῷ πεδίῳ, καὶ ἀνέστη τὸ ἐμὸν δράγμα καὶ ὠρθώθη, περιστραφέντα δὲ τὰ δράγματα ὑμῶν προσεκύνησαν τὸ ἐμὸν δράγμα. εἶπον δὲ αὐτῷ οἱ ἀδελφοί, μὴ βασιλεύων βασιλεύσεις ἐφ' ἡμᾶς, ἢ κυριεύων κυριεύσεις ἡμῶν. καὶ προσέθεντο ἔτι μισεῖν αὐτὸν ἕνεκεν τῶν ἐνυπνίων αὐτοῦ, καὶ ἕνεκεν τῶν ῥημάτων αὐτοῦ. ἀθρει δέ μοι, ὅτι πρὸς ἐπίδοσιν αὐτοῖς ταῦτα τῆς βασκανίας ἦγε, καὶ προφανῶς ὥσπερ ἐνόν ποιοῦνται τῷ φθόνῳ τὰ ἐκ τῶν ἐνυπνίων ὑποσημαινόμενα. οἱ γὰρ ὅλως τὴν ἀρχὴν οὐ μετρίως ἀγανακτοῦντες διαφερόντως ὅτι τετέλεσται, πῶς ἂν οἷοί τε ἐποιήσαντο τὸ ἐλθεῖν καὶ προσκυνεῖν. καὶ τάχιον αὐτῷ τὴν ἐξ αὐτῶν [illegible] καὶ πολυτίμων ὑπηρετουμένων. πλὴν ἐκεῖνο ἄξιον ἰδεῖν, πῶς ἀεὶ ὁ φθόνος ἐναντίαν ἔχει τὴν ἔφοδον, καὶ διὰ τῶν ἰδίων ἐργάζεται κακῶν, εὑρίσκει δὲ τυφλοῦται καὶ προμάχων ὄντα θεῖον. ἐπιδείκνυσι γὰρ ὅπως οἱ προσαπελλοῦντες τῷ Ἰωσὴφ τὴν ἐσομένης εὐκλείας λαμπρότητα, διὸ ἐκεῖνο διαψευσθῆναι σαφῶς, ὡς οὐκ ἂν ὁ τὰ δόγματα κρίνειν θεὸς ἐπιλογίσαιτο τοῖς οὐχ ἧττον ἀξίοις τὰς ἀνωτέρω τιμάς, εἶτα χαίρειν ἐπ' ἀδελφῷ διαφανεστάτην ἔχοντι τὴν ἐλπίδα, καὶ νῦν τὰ φυλαττόμενα, τοῦ μικροῦ διεσπάκασι, ἐδρόσιζον δὲ τοῦ φθόνου διανισταμένου τὸ κάλλος, καὶ θεοῦ δίκην ὑπομεμενηκότες, μονονουχὶ καὶ ἐπιτιμῶντες τῷ θεῷ τὴν δόξαν ὑπισχνουμένῳ, καὶ ὅτι πρόσωπος ἐστι προαναφαίνεται. τοῦ γένους εὑρίσκειν ἐπὶ τὸ καλὸν τὸ ἀδελφ. ἐπειδὴ γὰρ ὁ τῶν ὅλων θεὸς τὴν ἀδελφότητα ἐπῄνεσεν ἀξίως, καὶ περιφανῶς οὕτω, ἐδήλου τὴν δωροφορίαν, τῆς τοῦ-

Somnia Ioseph

καὶ ἦν οὐ προσφιλής. τὸν μὲν φθόνον εὐθὺς εἰσεδέξατο φθόνος,
καὶ τῆς ἐνούσης τοῖς φύσει τὴν οἰκείαν ὥσπερ ἀνθεξέλων ὀργήν, ὀλιγω-
μέθειον τὸν ἀδελφόν, καὶ δὴ καὶ διόλλυον, κατελήφθη γάρ πως ὁ-
φθόνος ἐν τοῖς αὐτοῖς ἀεί. ἀλλ' ἐς ἀγνοίας τῶν ὁραμάτων ὁ νοῦς.
ὁράματα μὲν γὰρ εἰς ἡμᾶς οὐ σημεῖον τῶν ἐκδεξόμενα, τὸ ἐν
δόξῃ περιφανές ἐστι τοῦ ἑνὸς ἑτέροις ὑπερφέρει αὐτόν. ὅτι τοίνυν
ἔξει καιρός, καὶ δι' οὗ ἔσται μὲν εὐκλεὴς ὁ θαυμάσιος Ἰωσήφ, ὑπο-
πεσοῦνται δὲ ὥσπερ αὐτῷ, καὶ ὑποκεκρύφθη καὶ αὐτῇ τῶν ἀδελφῶν
ἡ πληθύς, προϋπέδειξεν αἰνιγματωδῶς τὸ αὐτοῦ δεῖγμα παρὰ
τῶν ἑτέρων προσκυνούμενον. ἀλλ' οὐ μέχρι τούτων τὸ Ἰωσὴφ τὰ
ἐνύπνια, ἀλλὰ καὶ ἕτερον ἐπὶ τὸ δεδηλωμένος, ἀφηγεῖται πά-
λιν αὐτὸ τῷ πατρί τε καὶ τοῖς ἀδελφοῖς. εἶδε γὰρ φησιν
ἐνύπνιον ἕτερον, καὶ διηγήσατο αὐτὸ τῷ πατρὶ αὐτοῦ καὶ τοῖς ἀδελ-
φοῖς αὐτοῦ, καὶ εἶπεν, ἰδοὺ ἐνυπνιασάμην ἐνύπνιον ἕτερον
ὥσπερ ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη καὶ ἕνδεκα ἀστέρες προσεκύνουν
με, καὶ ἐπετίμησεν αὐτῷ ὁ πατὴρ αὐτοῦ καὶ εἶπεν αὐτῷ, τί τὸ ἐνύ-
πνιον τοῦτο ὃ ἐνυπνιάσθης; ἆρά γε ἐλθόντες ἐλευσόμεθα ἐγώ τε
καὶ ἡ μήτηρ σου καὶ οἱ ἀδελφοί σου προσκυνῆσαί σοι ἐπὶ τὴν γῆν; ἐζή-
λωσαν δὲ αὐτὸν οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, ὁ δὲ πατὴρ αὐτοῦ διετήρει τὸ ῥῆμα.
εὐλογιστὸς ὁ πρεσβύτης, καὶ τῆς ἀνωτάτω διαπρεπὴς ἀγχινοίας,
συνιεὶς μὲν γὰρ τῶν ὁραμάτων τὴν δύναμιν, ἐπιτιμᾷ δὲ τῷ παιδὶ
λέγων, ἆρά γε ἐλθόντες ἐλευσόμεθα ἐγώ τε καὶ ἡ μήτηρ σου καὶ οἱ
ἀδελφοί σου προσκυνῆσαί σοι ἐπὶ τὴν γῆν; καὶ τίς ἂν νοοῖτο, σοφὸς
δὲ ὅπως καὶ ἀνεπίληπτος ὁ τῆς ἐπιτιμήσεως τρόπος, ἀνακόπτει μὲν
γὰρ εὐφυῶς τῶν ἀκροωμένων τὸν φθόνον, τὸ θάρσος ἀφορίζω-
τοῦ καινοτομεῖν κατασχόμενος, τοῦ φανῆναι χρηστὸν τρόπον τινά,
καὶ καλοῦ πρὸς τὸ ὑμέτερον, οὐκ ἐᾷ δὲ τὸ μυστικὸν ἦ τῶν ἐνυ-
πνίων ἐλπίδι καταλεξομένων τῶν ἀδελφῶν, ἀλλ' οὐδὲ γὰρ εἰς

(c) Real Academia de la Historia

πέρα λιμοῦ ἀβούλως ὀλιγωρεῖν, μονονουχὶ καὶ πνέουσι τοῖς
μένος λαμπάσι τὸ ὑπερχὸ ἁρπάζων ἐν ἑαυτῷ. ὅσα γὰρ ὅπως
πείσονται εὐφυῶς εἰς ἔκβασιν, οὐκ ἐνδεχομένην τῶν ὁρα-
μάτων τὴν δύναμιν. ἐπιτιμώσης γὰρ ὅτι ὁ ἐλέγχει, ὁ τῷ Ἰωσὴφ ἐκ-
λίθοις, μὴ ἐγώ φησι καὶ ἡ μήτηρ σου προσκυνήσωμέν σοι; ἔλεγε δὲ
τοῦτο κατὰ τὸ φαινόμενον ἀρέσκως, καὶ τὸ δυσκαθόσιον φρενὸς κατα-
σβέσαι θέλων, καὶ τῶν ἀδελφῶν τὸ ἐγηγερμένον ἐπ' αὐτὸν
κατευνάζων φθόνον, ἐπειδὴ γὰρ μὴ προσδοκᾷ τὸ χρῆμα αὐτός.
ἀπίστει γὰρ οὐ τελείως, ἀλλ' οὐδὲ λίαν ἀξίους ποιεῖ τοὺς λό-
γους, εἰ καὶ τὸ εἰκὸς αὐτῷ κατατέταφε, τηρεῖ καὶ γὰρ αὐτούς,
ὅτι καὶ εἰς πέρας ἐκβαίνει τὸ χρησμὸν τεθάρρηκεν. μετὰ δὲ ταῦ-
τα τῶν ἐνυπνίων ἀφήγησιν ἀπῴχοντο μὲν οἱ ἀδελφοὶ τοῖς αἰπο-
λίοις ἐπιδικατανέμειν ἐν Συχέμ, ἐπεὶ δὲ μικρὸν διέμενε πλεί-
ονος χρόνου, προπέμπει τὸ μειράκιον ὁ πατὴρ ἐπισκεψόμενον
› ἰδεῖν τοὺς ἀδελφούς, οὐκ ἰδοὺ γάρ φησιν οἱ ἀδελφοί σου ποιμαί-
› νουσιν ἐν Συχέμ, δεῦρο ἀποστείλω σε πρὸς αὐτούς, καὶ εἶπεν αὐ-
› τῷ ἰδοὺ ἐγώ. εἶπε δ' αὐτῷ Ἰσραήλ, πορευθεὶς ἴδε εἰ ὑγιαίνουσιν οἱ
› ἀδελφοί σου καὶ τὰ πρόβατα καὶ ἀνάγγειλόν μοι. προθυμότατα
μὲν οὖν ἰέναι κατεπείγετο, καὶ δὴ καὶ ἀπῄει, καὶ ἀποπλα-
νηθεὶς ἐν τῇ κοιλάδι Χεβρών. ἐντεῦθεν ὁ τῆς ἐρήμου, ἔφοδος
πλανώμενον, ἐφ' ὅλῳ τῷ ἔρημῳ, καὶ ὅποι ποτέ, καὶ ἐπὶ τίνας ἴοι, ὁ δ'
› πρὸς τοῦτο εἶπε, τοὺς ἀδελφούς μου ζητῶ, ἀπάγγειλόν μοι πῶς
› βόσκουσιν. εἶπε δ' αὐτῷ φησὶν ὁ ἀνήρ, ἀπήρκασιν ἐντεῦθεν, ἤκου-
› σα γὰρ αὐτῶν λεγόντων, πορευθῶμεν εἰς Δωθαΐμ. οὗ καὶ ἀφι-
γμένος ἀδοκήτως ἐπεβουλεύθη. ἐπὶ καιροῦ γὰρ ὡς ἔοικεν ὁ φθόνος
τὸ πάλαι δοκοῦν εἰργάζετο. διαγνόντες γὰρ οὖν αὐτὸν ἐπι-
όντα μακρὰν αὐτοὶ ἀπὸ ... καὶ ἐκ ... τῶν ἐνυπνίων, ἔφα-
› σκον γάρ, ἰδοὺ ὁ ἐνυπνιαστὴς ἐκεῖνος ἔρχεται, νῦν οὖν δεῦτε ἀπο-

Cy. in Gen.

" κτείνωμεν αὐτόν, καὶ ῥίψωμεν αὐτὸν εἰς ἕνα τῶν λάκκων, καὶ-
" ἐροῦμεν, ὅτι θηρίον πονηρὸν κατέφαγεν αὐτόν, καὶ ὀψόμεθα τί ἔσται
" τὰ ἐνύπνια αὐτοῦ. ἀκούσας δὲ Ῥουβεὶμ, ἐξείλετο αὐτὸν ἐκ τῶν χει-
" ρῶν αὐτῶν, λέγων, οὐ πατάξομεν αὐτὸν εἰς ψυχήν. εἶπε δὲ αὐτοῖς
" Ῥουβεὶμ, μὴ ἐκχέητε αἷμα, ἐμβάλλετε αὐτὸν εἰς ἕνα τῶν λάκκων
" τούτων τῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ, χεῖρα δὲ μὴ ἐπενέγκητε αὐτῷ, εἶπε δὲ
" οὕτως, ὅπως ἐξέληται αὐτὸν ἐκ τῶν χειρῶν αὐτῶν καὶ ἀποδῷ
" αὐτὸν τῷ πατρὶ αὐτοῦ. τὸν χιτῶνα δὲ τὸν ἀφελόμενοι τὸν ποικίλον,
καθιᾶσιν εἰς λάκκον οὐ τεθνηκότα τὸν Ἰωσὴφ, πλὴν ὡς τεθνηξό-
μενον, καὶ οὐκ εἰς μακράν. ἐπειδὴ δὲ Ἰσμαηλῖταί τινες ἔμ-
πορων ἔμποροι πρὸς τὴν Αἰγυπτίων, ἀπῄεσαν, συμβουλεύοντος
Ἰούδα, μὴ γὰρ δεῖν χεῖρας μολύνειν τὸ ἀδελφὸν ἀνῃρηκέναι
σαφῶς, ἐπιμεμπολήκασι τὸ μειράκιον, καταθεμένοις ὑπὲρ
αὐτοῦ τοῖς ἐμπόροις βουληθεῖσιν εἴκοσι χρυσοῦς, καὶ ἀπε-
κομίσθη μὲν εἰς Αἴγυπτον Ἰωσὴφ, Ῥουβεὶμ δὲ πάλιν τὸ χρηστὸς
οἰκονομῶν, ἀνεῖκε μὲν ἐπὶ τὸν λάκκον. ἐπειδὴ δὲ τὸ παιδά-
ριον οὐ τεθέαται, κακῶς δὴ πεπονθέναι νομίσας, διερρήξατο τὸ
ἱμάτιον, ἐπέκλαιέ τε τοῖς ἄλλοις ἐπὶ τῷ Ἰωσὴφ οὕτω λέ-
γων, τὸ παιδάριον οὐκ ἔστιν, ἐγὼ δὲ ποῦ πορεύομαι ἔτι. μο-
νονουχὶ γάρ φησι, πῶς ἂν ὑποστρέψαιμι πρὸς τὸν πατέρα, ἢ πῶς ἂν
ὅλως προσδέξαιτο τὸν ἀπεστερημένον οὐκ ἔχοντα, τί δὲ δὴ καὶ
ἐροῦμεν ἀπαιτοῦντι τῷ πατρὶ τὸ παιδάριον. οἱ δὲ τὸν χιτῶνα τὸν
ποικίλον αἵματι ἐρίφου καταδεύσαντες, προσκομίζουσι τῷ πα-
τρὶ, καὶ ἀπατῶσι μεθόδους συνθέντες λόγους, τοῦτον γὰρ εὕρομεν
φασὶν, ἐπίγνωθι εἰ χιτὼν τοῦ υἱοῦ σου ἐστὶν ἢ οὔ. καὶ ἐπιγνοὺς
δὲ ὁ πατὴρ, καὶ τὸ γλαφυρὸν τῶν ἐγχειρημάτων βασκανίας καὶ ἀνοσιω-
τάτων ἐγκλημάτων, κατελελέχθαι λέγων, ὅτι θηρίον πονηρὸν κατέφαγε
τὸν Ἰωσήφ. δυσφόρως ἐνουθέτει παντελῶς, καὶ ἐπὶ

(c) Real Academia de la Historia

τῇ τοῦ παιδὸς συμφορᾷ τὴν δυσθυμίαν ἐδείκνυε, οὐ γὰρ ἤθε-
λε φησὶ παρακληθῆναι λέγων, ὅτι καταβήσομαι πρὸς τὸν υἱόν μου
πενθῶν εἰς ᾅδου. ἐκβεβηκότος δὲ οὕτως εἰς πέρας τοῦ ἱστορι-
κοῦ λόγου, μεταχωρήσει πάλιν ὁ νοῦς ἐπὶ τὰ ἔσω πρὸς ἔρευναν, καὶ
διὰ τῶν σκιῶν ταῖς τῆς ἀληθείας γεγονόσιν ἐπιχωριάζων τὴν ἀλή-
θειαν, ἐκπρεπὲς ὡς ἐν τῷ θεωρίας ἀπεργάσεται κάλλος.
Τέθνηκε τοίνυν τῷ Ἰωσὴφ ἡ μήτηρ Ῥαχήλ, ἡ καλὴ τῷ εἴδει, καὶ
λαμπρὰ ταῖς ὀμμάτων βολαῖς ἀποστίλβουσα τὴν ὄψιν. καί τοι-
γε Λείας οὐχ οὕτως ἐχούσης πρὸς γεν. γέγραπται γὰρ, ὅτι οἱ μὲν ὀφθαλ-
μοὶ Λείας ἀσθενεῖς, Ῥαχὴλ δὲ ἦν καλὴ τῷ εἴδει, καὶ ὡραία τῇ ὄψει
σφόδρα. ἀλλὰ Λία μὲν ἐλέγομεν ἡ τῶν Ἰουδαίων μήτηρ, τουτέστι
ἡ συναγωγή, τὰς ἐπὶ τούτῳ πίστεις συλλέγοντες ἀπό τε τῶν
ὀφθαλμῶν καὶ τῆς τοῦ ὀνόματος ἑρμηνείας. ἀκαλλὴς γὰρ ὅλως τὸ
πολὺ νοσοῦσα τὸ ἄρρωστον ἔχουσα καὶ εἰς νοῦν ὁρᾶσθαι ἡ Ἰουδαί-
ων συναγωγή, ὀφθαλμοὶ γὰρ αὐτοῖς καὶ οὐ βλέπουσι κατὰ τὴν
τοῦ προφήτου φωνήν, οὐ γὰρ ἐνόησαν τὰ Μωσέως, οὔτε μὴν γινώ-
σκουσιν οὔτε καθορῶσι τὰ ἐν αὐτῷ μυστήρια, ἡ δὲ τοῦ πολυτρόπως
ὀνόματος ἑρμηνεία, ἑρμηνεύεται γὰρ ἡ Λία κοπιῶσα, καθὰ
καὶ ἐν ἑτέροις εἰρήκαμεν, κεκοπίακε γὰρ ἡ τῶν Ἰουδαίων συνα-
γωγὴ τὸ βαρὺ καὶ δυσβάστακτον ἄχθος τοῦ διὰ Μωσέως ἀνεχομένη νόμου.
τοιγάρτοι καλεῖ ὡς κοπιῶντας αὐτοὺς καὶ κατεχομένους εἰς τὴν
διὰ πίστεως ἄνεσιν ὁ Χριστὸς λέγων, δεῦτε πρός με πάντες οἱ κο-
πιῶντες καὶ πεφορτισμένοι, κἀγὼ ἀναπαύσω ὑμᾶς. ἀλλὰ Λία
μὲν ἐν τούτοις, καλλιστεύει δὲ ἔτι καὶ ἡ Ῥαχὴλ ὀφθαλμοῖς. τεθέαται γὰρ
ἡ ἐξ ἐθνῶν ἐκκλησία τὴν δόξαν Χριστοῦ, καὶ ἐν αὐτῷ τὸν πατέρα, κέκληται
δὲ πρὸς οἰκείωσιν τοῦ νυμφίου, τουτέστι Χριστοῦ μετὰ τὴν πρώτην,
αὕτη γὰρ ἐνίκησε, εὐδοκιμοῦσα, καὶ τῆς παλαιωθείσης τῆς
πρώτης, καὶ ἐπὶ τὸ γηράσκειν, ἐγγὺς γινομένης ἀφανισμοῦ.

Lia
Rachel

ἐμῶν

Zach.

ἑρμηνεύεται δὲ καὶ θεοῦ ποίμνιον ἡ Ῥαχήλ, ποίμνιον γὰρ τοῦ θεοῦ ὀρθῶς ἡ ἐκκλησία, ὃς Ἰουδαίοις μὲν ἔφασκε διὰ τῆς τοῦ προφήτου φωνῆς, καὶ εἶπα οὐ ποιμανῶ ὑμᾶς, τὸ ἀποθνῆσκον ἀποθνησκέτω, καὶ τὸ ἐκλεῖπον ἐκλειπέτω, καὶ τὰ καταλοιπα κατεσθιέτω ἕκαστος τὰς σάρκας τοῦ πλησίον αὐτοῦ. ἡμῖν δὲ δὴ φησί, τὰ πρόβατα τὰ ἐμὰ τῆς φωνῆς μου ἀκούουσι καὶ ἀκολουθοῦσί μοι, κἀγὼ δίδωμι αὐτοῖς ζωὴν αἰώνιον. ἔστι μὲν οὖν ποιμὴν ἀγαθός, καὶ ἐν τάξει αὐτὸς προβάτων, κεχρημάτικε δὲ καὶ πρόβατον ἐπεὶ τὸ γένος καθ' ἡμᾶς. Κηρύττει ὁ σοφὸς Ἰωάννης τοῖς Ἰουδαίων δήμοις αὐτὸν προδεικνὺς καὶ λέγων, ἴδε ὁ ἀμνὸς τοῦ θεοῦ ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου. μυρίοι γὰρ ἐσφάττοντο κατὰ τὸν τοῦ νόμου τύπον, ἀλλ' οὐδεὶς ἀπέλυσε τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου, ἀδύνατον γὰρ αἷμα ταύρων καὶ τράγων ἀφαιρεῖν ἁμαρτίας. ἀνήρηκε δὲ τοῦ κόσμου τὴν ἁμαρτίαν ὁ ἀμνὸς ὁ ἄμωμος ὁ ἀληθινός, τὸ ἄμωμον ἱερεῖον. οὐκοῦν καὶ ὡς πρόβατον λελόγισται μεθ' ἡμῶν, καλοῖτο δ' ἂν αὐτὸς τῆς ἐκκλησίας υἱὸς ὡς πρωτότοκος ἐν ἀδελφοῖς. ἴστεον δὲ, ὅτι καὶ Ἰωσὴφ ἑρμηνεύεται προσθήκη καὶ αὔξησις θεοῦ. ἀεὶ γὰρ εἰς αὔξησιν τὰ τῆς ἐκκλησίας γένηται, τε ἀεὶ πλήθεσιν [illegible] ἐπιδίδωσι, διὸ γάρ τοι καὶ εἴρηται πρὸς αὐτήν,

Joseph etymon.

Esaias

ἆρον κύκλῳ τοὺς ὀφθαλμούς σου Σιὼν καὶ ἴδε, ἰδοὺ συνήχθησαν καὶ ἥκασί σοι πρός σε. Καὶ πάλιν, ἰδοὺ οὗτοι πόρρωθεν ἔρχονται, οὗτοι ἀπὸ βορρᾶ καὶ οὗτοι ἀπὸ θαλάσσης, ἄλλοι δὲ ἐκ γῆς Περσῶν. γεγένηται δὲ καὶ ἐν ταῖς πράξεσι τῶν ἀποστόλων, πλὴν ὁ μὲν κύριος προσετίθει τοὺς σωζομένους καθ' ἡμέραν ἐπὶ τὸ αὐτό. παρ' ὃ δηλῶ, μᾶλλον δὲ προσετίθεντο πιστεύοντες τῷ κυρίῳ πλήθη ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν. ταύτῃ τοι κατὰ τὸ εἰκὸς προσθήκην νοοῖτ' ἂν ἀκολούθως ὄνομα τὸ Ἰωσὴφ, τουτέστιν ἡ ἐν Χριστῷ προσθήκη θεοῦ, ὅτι δὲ ἡμῖν ὁ λόγος οὐκ ἀποσκοποῦντι τοῖς εἰς αὐτὸν πιστεύσασιν ὡσανεὶ

καὶ αὐτὸ οἰκονομικῶς ὀνομάζων, ἔστι γὰρ αὐτὸς μὲν ἡ κεφαλή, σῶμα
δὲ καὶ μέλη ἐκ μέρους ἡμεῖς. καὶ αὐτὸς μὲν ἡ ἄμπελος, ἡμεῖς δὲ ἐμπεφυ-
κασμένοι κλημάτων δίκην ἡμεῖς, ἐν ᾧ ὅσοι δὴ κατά τινα [illegible]
ζωοποιούμενοι. ἀλλὰ τὸ φρονήσεως [illegible] καὶ [illegible], καὶ ὅτι μὲν
[illegible] δείξειεν αὐτὸν [illegible] καὶ διὰ τούτων ἡμῖν ἡ
γραφή. [illegible] τῶν ἄλλων καὶ αὐτὸ εἶναι φαμὲν τὸν Ἐμμα-
νουήλ, τὸ ἐν χρόνῳ πρεσβύτερον τῆς πρὸ αὐτοῦ [illegible]
[illegible], ὅσον [illegible] καὶ [illegible]. [illegible] δὲ τῶν [illegible]
[illegible] δύναμιν, [illegible] καὶ [illegible] κατὰ [illegible]
[illegible] ἀνθρώπους ἡμῖν καὶ αὐτὸ [illegible] τὴν μετὰ σαρ-
κὸς οἰκονομίας [illegible] καὶ ὁ τῶν [illegible] ἀριθμός, καὶ ἵνα
δὴ [illegible] ὡς ἐν [illegible], εἰ γὰρ [illegible] καὶ ἐν
[illegible]. [illegible] γὰρ, ἔθος τῇ θείᾳ γραφῇ [illegible] τῶν
ἀριθμῶν [illegible] τελειότητός που
[illegible], ὅσον [illegible], τὸ δέκα [illegible]
καὶ [illegible], πάλιν ἐκ μονάδος ἄρξῃ καὶ [illegible] εἰς τέ-
λος [illegible] αὐτοῦ. ὁμοίως καὶ ἐπὶ τῆς ἑβδομάδος, ἀρξάμενος
γὰρ ἐκ πρώτης, ἀνιὼν μὲν εὐθὺς ἐπὶ τὴν ἑβδόμην, εἶτα καταλύ-
σας ἐκεῖ τὸν τῶν ἡμερῶν ἀριθμόν, ἐπανήξει πάλιν ἐπὶ τὴν πρώτην. [illegible]
τελειότητος οὖν [illegible] ποιεῖται σημεῖα [illegible]
τῶν ἀριθμῶν ὁ ἱερὸς ἡμῖν λόγος. Καὶ γοῦν ἐν τῇ τῶν [illegible]
[illegible] εἰς λῆξιν ἥκοντα [illegible], δέκα φησίν
[illegible] τάλαντα, ἐπειδὴ καὶ ὑπὲρ [illegible] πόλεων δέκα, ὅτι
τὴν τῶν [illegible] τελειότητα [illegible] καὶ [illegible]
[illegible], [illegible] ἑτέρων [illegible], [illegible]
[illegible] τῶν [illegible], τὸ [illegible] αὐτό-
[illegible]. καὶ ὁ [illegible] ἀριθμός, κατὰ [illegible]
ὑπὸ τῶν [illegible]. ὅταν [illegible] λέγηται [illegible]

Cyr. in Gen.

Ἰωσήφ, ὅτι τῶν ἐτῶν δέκα καὶ ἑπτά, συνδεικνύντος δηλονότι τοῦ
Ἐμμανουὴλ εἰς ἕνα Χριστὸν καὶ υἱὸν ἐκ δυοῖν τελείοιν, θεότητός τε καὶ
ἀνθρωπότητος. οὐ γὰρ δὴ παραδεξόμεθα τὸ τισὶ δοκοῦν οἰομένοις,
ὅτι ψυχῆς λογικῆς ὁ θεῖος ἐκεῖνος κεκένωται ναός, οὐδ' ἐκ τῶν ἀν-
θρωπίνου πεφόρηκεν ὁ θεὸς λόγος, ἀλλ' ὥσπερ ὁ τέλειος ἐν θεότητι,
οὕτω καὶ ἐν ἀνθρωπότητι, πλὴν εἰς ἕνα συγκείμενος ἀπορρή-
τως τε καὶ ὑπὲρ νοῦν. οὐκοῦν σημαίνει μὲν τὸ τέλειον ἐν θεότητι,
καὶ ὑπαινίττεταί πως ἡμῖν ὁ δέκα ἀριθμός. τὸ γε μὴν οὕτως ἔχον
ἐν ἀνθρωπότητι πάλιν, ὑπεμφαίνει ἂν ὁ ἑπτά, μονονουχὶ βοώ-
μενος μὲν ὡς ἐν εἴδει τοῦ δέκα, ὑπονενεμημένος δὲ αὐτῷ καὶ
οἱονεὶ προσκείμενος. μετὰ γὰρ δὴ τὸν δέκα ἀριθμὸν συμβέβηκεν
ὁ ἑπτά. ἐν ὑπεροχῇ γὰρ τὸ θεῖον, τουτέστι θεότης ὁ ἐκ πατρὸς θεὸς λόγος,
ἐν ὑφέσει δὲ τὸ ἀνθρώπινον, καὶ τῆς δόξης ἐν μείοσι. καὶ ὁ
μὲν θεὸς λόγος νοεῖται πρῶτον, προσγέγονε δὲ αὐτῷ τὸ ἀνθρώπινον.
οὐκοῦν ἀναγκαίως προτέτακται μὲν ὁ δέκα ἀριθμός, ἐπινε-
νέμηται δὲ μετὰ ὁ ἑπτά. Ἰωσὴφ γὰρ φησὶ δέκα καὶ ἑπτὰ ἦν ἐτῶν.
ἄρχει δήπου πρὸς τούτῳ τὸ πρόσκαιρόν τε καὶ ἄναρχον ὡς ἐν
δὲ χρόνῳ φημὶ τοῦ Ἐμμανουήλ. γέγονε μὲν γὰρ ὅπως ἅπασι
θρησκος ὡς ἐν εἰκόνι τοῦ Ἰωσήφ, ἀλλ' ὑπερανέβη τὸ ἦν, κεκλῆ-
σθαι μὲν γὰρ εἰς γένος τὸ καθ' ἡμᾶς νοούμενον, καὶ εἰς τῶν ἀριθμοῦ
ἀνὰ τὸ ἀνθρώπινον, καί τι θεὸς ἦν ὁ λόγος. ἀλλ' ἔνεστι πάντως τὸ ἦν
αὐτῷ, νοεῖται γὰρ καὶ ἔστιν ἀληθῶς ὁ θεὸς καὶ πατρὶ συναΐδιος,
καὶ ὡς ὁ θεσπέσιος φησὶν Ἰωάννης, ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος, καὶ
ὁ λόγος ἦν πρὸς τὸν θεόν, καὶ θεὸς ἦν ὁ λόγος. οὐκοῦν ἔσω γὰρ ταύ-
της, δέκα μὲν καὶ ἑπτὰ ἐτῶν ἦν Ἰωσὴφ ὁ θεσπέσιος, τὰς δὲ
τοῦ πατρὸς ἀγέλας συνεποίμαινε τοῖς ἀδελφοῖς τοῖς ἀπὸ Ζελφᾶς
φημὶ καὶ Βάλλας, τουτέστι τοῖς ἐκ θεραπαινῶν. γέγονε γὰρ
ἄνθρωπος ὁ ἐκ θεοῦ λόγος, ἦν δὲ τῶν Ἰουδαίων ἄνωθεν καὶ πάλαι πρὸ-

ὑπεχώρησαν, συναχθέντες ὡς πρὸς τὸ ἐλάττονι τῷ ὡς πρὸς τὸν
καὶ πρὸς τὰ ἀπολωλότα πρόβατα οἴκου Ἰσραήλ. ὡς γὰρ ὁ μακά-
ριος γέγραφε Παῦλος, θεὸς ἦν ἐν χριστῷ κόσμον ἑαυτῷ καταλλάσσων.
συνεποίμανε τοίνυν τοὺς εἰς δουλείαν γεγεννημένους ὁ Ἐμμα-
νουήλ, καὶ τοὺς ὁμοίως ἐκ δύο παλλακῶν νόθους καὶ οὐκ
ἐλευθέρας λαχόντας τὴν γένεσιν. μετὰ γὰρ τὴν τοῦ Ἱεροβοὰμ
βασιλείαν, ἐπόρνευσεν μὲν ἡ Ἱερουσαλὴμ αἱ δύο φυλαί, καὶ Ἰούδας ὁ,
καὶ κατῴκησαν ἐν τῇ Σαμαρείᾳ, περιέφερον τοὺς εἰς τὸ τοῦ
Ἱεροβοάμ, πεπλανημένοι καὶ προσκεκυνήκασι τὰς δαμά-
λεις τὰς χρυσᾶς ἐκεῖ. ὅθεν καὶ διὰ φωνῆς Ἰεζεκιὴλ ὡς δύο Ezechiel.
γυναῖκας ἐκπεπορνευμένας καλεῖ, ταῦτα φάσκων οὕτω λέγων. υἱὲ
ἀνθρώπου, δύο γυναῖκες ἦσαν θυγατέρες μητρὸς μιᾶς, καὶ ἐξε-
πόρνευσαν ἐν τῇ Αἰγύπτῳ, ἐν τῇ νεότητι αὐτῶν ἐπόρνευσαν, καὶ
ἔπεσον οἱ μαστοὶ αὐτῶν, ἐκεῖ διεπαρθενεύθησαν, τὰ δὲ ὀνόματα
αὐτῶν, Ὀολλὰ ἡ πρεσβυτέρα, καὶ Ὀλιβὰ ἡ ἀδελφὴ αὐτῆς, καὶ ἐγέ-
νοντό μοι καὶ ἔτεκον υἱοὺς καὶ θυγατέρας, καὶ τὰ ὀνόματα αὐτῶν,
Σαμάρεια ἡ Ὀολλά, καὶ Ἱερουσαλὴμ ἡ Ὀλιβά. συνεποίμανε τοίνυν
καθ' ἡμᾶς γενναίως ὁ υἱὸς τοὺς ἐκ δουλείας ἅμα καὶ ἐκ πορ-
νείας γεγεννημένους, καὶ ἀγρευθέντες γὰρ εἰς τὸ ... οἱ κατὰ τὸν νό-
μον πεποιθότες. καὶ τοὺς διδάσκοντας δὲ καὶ γραμματεῖς
τοὺς προεστῶτας αὐτῶν, καὶ εἰς τὸν τῆς ἀληθείας ἀποκομίζον-
τας τρίβον, αὐτὸς γὰρ ἦν αὐτός, τοῦτο καὶ ἔφασκεν, ἐγώ εἰμι ἡ ὁδός.
ἀλλ' οἱ μὲν γραμματεῖς καὶ φαρισαῖοι καὶ τῆς νομομαθείας
ἔχοντες δόξαν, κατέβοσκον εἰς τοὺς βόθρους, εἰς ἀκάνθας, εἰς πλά-
νησιν, εἰς διδασκαλίας καὶ ἐντάλματα ἀνθρώπων, ὁ δὲ τῆς νομῆς
ἀγαθὸς καὶ εὔστομος ὡς πρὸς λιμνάζουσαν τὴν εὐαγγελικὴν τῶν
παραδειγμάτων τὴν εὐφυῆ καὶ ἀξιάγαστον γνῶσιν. καὶ οἱ μὲν
ἦσαν ποιμένες ἐθνικοὶ καὶ ἀναπεπλακότες, καὶ πρός γε

Cyr. in Gen.

Conuitia in Xρ

Oseas

Oseas

τούτοις χρημάτων ἡττώμενοι, καὶ φιλοκερδίαν νοσοῦντες ἐφά-
λην, τὸ γάλα κατεσθίοντες, τὰ ἔρια περιβαλλόμενοι, καὶ τὸ παχὺ
σφάζοντες κατὰ τὴν τοῦ προφήτου φωνήν, μισθωτοὶ καὶ ἀλλότρι-
οι, καὶ ὀλίγου παντελῶς ἀξιοῦντες λόγου, τὸ χρῆναι ποιμένα
ὑπὲρ τῶν προβάτων, ὁ γὰρ ποιμὴν ὁ καλός, τὴν ψυχὴν τίθησιν ὑπὲρ
τῶν προβάτων. ἀλλ' ὥσπερ οἱ ἀπὸ Ζελφᾶς τε καὶ Βάλλας ψόγον
πονηρὸν κατήνεγκαν ἐπὶ τὸν Ἰωσήφ, οὕτω καὶ τῶν Ἰουδαίων φα-
ρισαίων οἱ δῆθεν τὸ πῶς τὸ πλεῖστον διαβεβλήκασι τὸν Ἐμμα-
νουήλ, καὶ οὐκ ἔφασαν ἐπιβλημένον λέγοντες αὐτόν, Σαμαρεί-
την, καὶ οἰνοπότην, καὶ δαιμονῶντα πρὸς τούτοις, καὶ ταῖς τοῦ
Βεελζεβοὺλ ἐνεργείαις ὑποκείμενον εἰς γε τὸ δύνασθαι
φησὶ τὰ ποιεῖν τῶν ἀρρωστούντων ἐξελαύνειν πνεύματα
[illegible] ὀνομάζοντες. εἴρηται καὶ διὰ φωνῆς προφήτου
ἡ τῶν Ἰουδαίων [illegible] κατηγορία, λέγοντος αὐτοῦ τοῦ
, Ἐμμανουήλ· οὐαὶ αὐτοῖς, ὅτι ἀπεπήδησαν ἀπ' ἐμοῦ. δεί-
, λαιοί εἰσιν, ὅτι ἠσέβησαν εἰς ἐμέ. ἐγὼ δὲ ἐλυτρωσάμην αὐτούς,
, αὐτοὶ δὲ κατελάλησαν ψευδῆ κατ' ἐμοῦ. Καὶ πάλιν· πεσοῦνται
, ἐν ῥομφαίᾳ οἱ ἄρχοντες αὐτῶν, δι' ἀπαιδευσίαν γλώττης αὐτῶν.
πεφλυαρήκασι γὰρ κατὰ Χριστοῦ τῶν φαρισαίων τὸ στῖφος, τὸ θεσπέ-
σιε(?) καὶ ἀνηλεῶς, καὶ τοῦτο δή ἐστι τὸ κατενεγκεῖν τοὺς ἀ-
δελφοὺς ψόγον πονηρὸν κατὰ Ἰωσήφ. ἀλλ' ἠγάπα τὸν Ἰωσὴφ ὁ πα-
τὴρ τοῦ πρίν(?), ὅτι υἱὸς γήρους ἦν αὐτῷ. γεγόνασι μὲν γὰρ καὶ ἕτεροι
ποιμένες καλοί, καὶ ἅγιοι πρὸ τῆς τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἀναδεί-
ξεως τῆς εἰς κόσμον(?), καὶ μετὰ σαρκός, καὶ πρός γε τῶν ἄλλων Μω-
σῆς ὁ ἱεροφάντης, καὶ οἱ κατεξῆς τὰς λογικὰς ἀγέλας διαποι-
μαίνοντες. πλὴν διαφερόντως ἠγάπησε τὸν υἱὸν ὁ πατήρ, καὶ τοι
τελευταῖον ὄντα μετὰ τοὺς ἄλλους, καὶ ἐν ἐσχάτοις τοῦ αἰῶνος γε-
γονότα καιροῖς. ἁρμόσει μὲν οὖν ὡς ἐπὶ Χριστοῦ τὸ υἱὸς γήρους ἦν

τὸν ἰωσήφ, ὅς γε ἀχράντως ἐναρμόζεται καὶ ἀναυξὴς καὶ ἀειπαντέ-
λειος. τούτῳ τοίνυν τὸ φῶς τοῦ πρέποντος φέρεις ἀφαμαρτεῖν οὐκ
ἐφιέντες τὸν λόγον, πάντως ὥσπερ ὑπὸ [illegible] φαμὲν τὸ [illegible]
περὶ τὸν ἐμμανουὴλ ὡς ἐν χρόνοις γεγονότα τοῖς τελευταίοις τοῦ αἰ-
ῶνος δηλονότι τοῦ ἐνεστῶτος, ἐπείτοι μετ' αὐτὸν ἕτερος οὐδείς. οὐ
γὰρ ἐν ἑτέρῳ σώζεσθαί πως δοκοῦμεν, ἀρκέσει δὲ μόνος, ὅτι μηδὲ
ἐν ἀλλοίῳ κεῖσθαι φαμὲν λοιπὸν τὸν κόσμον οὐσίαν καὶ ζωήν, αὐτὸς
δὲ ἡμᾶς εἰς αἰῶνας ποιμανεῖ κατὰ λόγον τοῦ ψάλλοντος φωνήν,
καὶ ἐπ' αὐτῷ [illegible] τῷ ἀγαπητῷ, περὶ ὧν δὲ μὲν ἐν ἐσχάτοις τοῦ
αἰῶνος καὶ εἰς [illegible] ἀναλήψεως τῆς σαρκός, περὶ [illegible]
δὲ ὡς [illegible], φαμὲν γὰρ εἶναι τὸ περὶ [illegible] οὐκοῦν [illegible]
[illegible] τοῦ πρὸς διαφορὰν [illegible] ὁ ἰωσήφ, χιτῶνα δὲ αὐτῷ ποικίλον
ἐνδυσάμενος ὥσπερ ἐξαίρετον, καὶ τῆς [illegible] φιλοστοργίας
[illegible], ἀλλὰ καὶ τοῦτο τοῖς ἀδελφοῖς
βασκανίας ὑπέκκαυμα, καὶ φθόνου πρόφασις, καθὸ καὶ αὐτὸ
τὸ [illegible] δείξει τὸ [illegible]. ἐπιμαίνονται δὲ καὶ οἱ φαρι-
σαῖοι τῷ ἠγαπημένῳ, τουτέστι χριστῷ, διά τε τὸ [illegible] καὶ [illegible] ποι-
κίλον [illegible] δόξαν, [illegible] γὰρ καὶ πολ-
λοὺς [illegible] τρόπους, τοῦτο μὲν ὡς ζωοποιός, τοῦτο δὲ ὡς φῶς-
καὶ καταφωτίζων [illegible] τοῖς ἐν σκότῳ, ὡς καθαρίζων λεπρούς,
καὶ ὡς ἀνιστὰς [illegible] καὶ [illegible] νεκρούς, ὡς θαλάσσης
ἐπιτιμῶν, καὶ αὐτοῖς [illegible] κύμασι, καὶ
γοῦν [illegible] ἰουδαῖοι [illegible], καὶ [illegible] βασκανίας [illegible]
[illegible] πρὸς ἀλλήλους ἔλεγον,
τί ποιοῦμεν, ὅτι οὗτος ὁ ἄνθρωπος πολλὰ σημεῖα ποιεῖ. [illegible]
[illegible] ποικίλος [illegible] χιτών ἐστι τὸ πολυειδὲς [illegible],
[illegible] καὶ [illegible] καθ' ἡμᾶς γενόμενο-
[illegible] ἀνθρώπινον, ἐπεὶ [illegible] ἐστὶν ὁ

(c) Real Academia de la Historia

τῆς δόξης τις, καὶ εἰ λέγοι τυχὸν οἰκονομικῶς διὰ τοῦ προσ-
ήκοντος ὁρμῶσιν, πλὴν δοξάζειν τὸν υἱόν. πεπόνθασι δὲ οὖν
εἰς λύπας οἱ ἐκ περιτομῆς, ἐφ' οἷς ἔφην ἀρτίως, καὶ πρὸς τὸ
δὲ τούτοις ὕποπτοι γεγόνασι διὰ τὴν τῶν ἐνυπνίων ἀφήγησιν,
προσαναμανθάνοντες γάρ, ὡς αὐτοὶ μὲν ἔσονται καταπεσοῦ-
ντες ὑποπόδες, καὶ προσκυνοῦντες, ὁ δὲ λίαν δὴ ὑπερκείσεται, καὶ εἰς
τὸ τῆς δόξης ἀναδραμεῖται λοιπόν, ὡς καὶ αὐτοὺς γενέσθαι προσ-
κυνητὰς τοῖς γεγεννηκόσιν, ἐπέβρυχον δὲ τοὺς ὀδόντας αὐτῶν,
καὶ τὰς ἐπὶ τὸ χεῖρον φονεύειν ἐσκέπτοντο γνώμας. πεπόνθασι
δὲ καὶ οἱ Ἰουδαῖοι καὶ λελύπηνται οὐ μικρῶς, μανθάνοντες ὅτι
καὶ αὐτοὺς ὑπερκείσεται τοὺς ἁγίους πρὸς ὁ Ἐμμανουήλ, καὶ
προσκυνητὰς ἕξει πάντα τὸν λαόν, μᾶλλον δὲ ἅπασαν τὴν γῆν, καὶ τοῦτο
τεθέντες ἔφασκον, οὗτός ἐστιν ὁ κληρονόμος, δεῦτε ἀποκτείνωμεν,
Ps καὶ κατάσχωμεν τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ. Καὶ τὸ τοῦ μακαρίου
Δαδ ἀναφανδὸν λέγοντος ἐν προσώπῳ τοῦ μονογενοῦς, πάντα
τὰ ἔθνη ὅσα ἐποίησας ἥξουσι καὶ προσκυνήσουσιν ἐνώπιόν σου.
Ps ἄλλοτε δ' αὖ καὶ αὐτῶν τῶν ἐξ Ἰσλ τὸν ἐπὶ τῷ φθόνῳ καὶ τὴν ἀνό-
σιον ὀργὴν καταφανῆ τιθέντος καὶ λέγοντος, ὁ κς ἐβασίλευσεν
ὀργιζέσθωσαν λαοί. ἀπογεώτες δὲ οὖν τὸ ἔπος καὶ ἀλλήλων
τῶν Ἰουδαίων καταλείξαντες φθόνον ἐπὶ καὶ ἐκθλίβωμεν,
τὰ δὲ τοιαῦτα καὶ μιαιφόνα τολμήματα παντελῶς τοῦ θείου
ἐκφεύγοντες λόγου, καὶ εἰς αὐτὸν τὸν ἐνανθρωπήσεως τοῦ
μονογενοῦς ἀναθέντες τὸν σκοπόν, ἀνακομίζει γὰρ αὖθις εἰς
τοῦτο ἡμᾶς ὁ λόγος. γεγενημένης γὰρ ἐν σαρκὶ τοῦ κατὰ τὸν Ἰω-
σὴφ τὸ πρὸς ἀναπτύξιν προσάσμα, εἰ καὶ εἰσὶν ἐν ἐρημίαις,
καὶ ὁ ποιμήν, καὶ τίνα δὴ τρόπον διαποιμαίνουσιν ἐπο-
πλεύονται τοὺς ἀδελφούς, ὁ δὲ ἄπεισι μέν, εὑρίσκει δὲ μό-
λις, οὐκ ἔτι ἐν Συχέμ, καταγομένους δὲ μᾶλλον εἰς Δωθαΐμ,

(c) Real Academia de la Historia

ὡς δὲ πρωτοτόκου τὰ ἱερατεῖα, πικρὸν καὶ ἀποχειρουμένου μαι-
νῶσι λέγοντες, ἰδὲ ὁ ἐνυπνιαστὴς ἐκεῖνος ἔρχεται, διαχειρίσα-
σθαι δὲ βουλομένους, ἀπείργει μὲν ὁ Ῥουβείμ, καθεῖναι δὲ λέγων
εἰς ἕνα τῶν λάκκων, καὶ τὴν τοῦ Ῥουβεὶμ συμβουλὴν ἀποδέχον-
ται, μετ᾽ οὐ πολὺ δὲ τοῦ λάκκου τὸν νεανίαν ἀνιμησάμενοι,
τοῖς Ἰσμαηλίταις ἀπέδοντο, καταβαίνουσιν εἰς τὴν Αἴγυπτον.
ἐπανοστήσας γε μὴν ἐπὶ τὸν λάκκον ὁ Ῥουβείμ, εἶτα τὸν μικρὸν κε-
νὸν οὐχ εὑρών, ἐκλεξάμενοι δὲ δὴ νομίσας ἔργον γενέσθαι
τῶν φονώντων ἀδελφῶν, λίαν σφόδρα καὶ οὐ μικρῶς, καὶ
ἀπεκωκύετο μὲν Ἰωσὴφ εἰς Αἴγυπτον, τεθρήνηκε δὲ ὁ πατήρ, τὸ μέχρι
πολλοῦ καταμαζῶν [illegible]. ἀπεσάλη δὲ [illegible] τοῦ [illegible] καὶ πρὸς
καὶ αὐτὸς ὁ πατὴρ [illegible] ἀποκαθήμενος τοὺς ἐξ Ἰσραήλ, εἶτα
τελοῦσιν ἐν ἐρωτήσεις, δῆλον δὲ ὅτι ταῖς νοηταῖς, καὶ εἰ μεμελη-
κεν ἐν καλῷ τὰ ὑπ᾽ αὐτοὺς θρέμματα, τῶν ποιμένων ἐπι-
μελείας οὐκ ἀπομειζόντα, ἀλλ᾽ εὐεκτοῦντα μὲν οὐκ ἐνόσχημε,
ἀλλ᾽ ἐν δωρεαῖς, καὶ τὰ δὲ ἀποδεδωκέναι, διερμηνεύεται μὲν γὰρ συ-
χέμ ὤμος, σημεῖον δὲ ἄρα γένοιτο ἐργασίας ὁ μέλος, καθεῖκε γὰρ
γάρ πως ἡ θεόπνευστος γραφή, ποτὲ μὲν ἰσχύν, ποτὲ δὲ εἰς ἔργου λό-
γον ποιεῖσθαι τὸν ὤμον, οἷον ἐκεῖνο φαμὲν τό, δὸς καρδίαν τε
εἰς τοὺς ὤμους, τουτέστιν εἰς ἐργασίαν. Δωθαΐμ, δὲ πάλιν ἐκ-
λειψις ἱκανή. καταλείψεσθαι τοίνυν οἱ ἐξ Ἰσραήλ, οὐκ ἐν ἐργασίαις
ὄντες ταῖς εἰς ἀρετήν, οὐδὲ μὴν ἐν εὐδοκιμήσει ταῖς κατὰ νό-
μον, ἀλλ᾽ ἐν ἐκλείψει πολλῇ, διὰ ποσότητος ἀκολουθεῖ καὶ ἀπάσης
ἀπειθείας, οὐ γὰρ ἦν δῆμος οὐδὲ εἷς, οὐκ ἦν ποιῶν χρηστό-
τητα, οὐκ ἦν ἕως ἑνός, ἀλλ᾽ ὡς ἐστί που φησὶ διὰ τοῦ τῶν προφητῶν
φωνῆς, μόνην αὐτῷ πρόσεχον τὴν ἀπὸ γλώττης τιμὴν τὸν νοῦν
ἔχουσι μακρὰν ἀπόντες, καὶ τὸ τὴν πλησίον τάξιν νομι-
ζομένην διὰ μεσότητος πόρρω που μετοικισάμενοι τὴν καρδίαν,

Es.

Cy. in Gen

προσέκειντο γὰρ μόναις διδασκαλίαις καὶ ἐντάλμασιν ἀν-
θρώποις. ἀλλ' ἐπίστευσαν μὲν τινὲς μετὰ σαρκὸς τὸν ὁραπι-
μένον τὸν νοητὸν Ἰωσήφ, ἔφη γὰρ ὁ μακάριος εὐαγγελιστὴς Ἰω.
, ὅμως μέντοι καὶ ἐκ τῶν ἀρχόντων πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν,
, ἀλλὰ διὰ τοὺς φαρισαίους οὐχ ὡμολόγουν. ἐπειδὴ τοίνυν δὲ
νυν πεπαρῳνήκασιν εἰς αὐτόν, ἀπεκτόνασι γάρ, καὶ ὥσπερ
εἰς τινὰ λάκκον καθῆκαν οἱ δείλαιοι τὸ βαθὺ καὶ σκοτεινὸν
τοῦ θανάτου βάραθρον, τουτέστι τὸν ᾅδην. οὕτω γὰρ ἡμῖν αὐτὸν
καὶ ὁ θεσπέσιος Δαβὶδ καθιστὰς μηνύει λέγων ὡς πρὸς τὸν ἐν οὐρανοῖς
Ps , πατέρα καὶ θεόν, ὡς ἐκ προσώπου χριστοῦ, κύριε ἀνήγαγες ἐξ ᾅδου τὴν ψυ-
, χήν μου, ἔσωσάς με ἀπὸ τῶν καταβαινόντων εἰς λάκκον. ἀθρεῖν
Laccus. δὲ μοι τῶν ἱστορημάτων τὸ ἴχνος, καὶ τὸ πολὺ λίαν ἀπε-
ξεσμένον εἰς τὸ ἀκριβές. ὁ λάκκος φησὶ κενός, ὕδωρ οὐκ
εἶχεν, ἵνα σαφῶς καὶ ἐναργῶς ὁ ᾅδης ἡμῖν διαδεδειγμένος
σημαίνηται, καὶ ὁ νεκρότατος τόπος. ὕδωρ μὲν γὰρ σύμβολον ἂν
εἴη ζωῆς ὡς ζωοποιόν, ὕδωρ δὲ οὐκ εἶναί φησιν ἐν τῷ λάκκῳ,
τῶν γὰρ ζωῆς ἐστερημένων νοοῖτ' ἂν εἰκότως ὁ ᾅδης οἰκητήριον
ἐνδιαίτημα. πλὴν ἀνεβιβάσθη τὸ παιδάριον. ἀνεβίω δὲ καὶ
ὁ χριστὸς ἐκ νεκρῶν, οὐ γὰρ γέγονε τοῦ λάκκου κάτοχος, οὐδὲ με-
μένηκεν εἰς ᾅδου, κεκένωκε δὲ μᾶλλον αὐτόν, ἔφη γὰρ τοῖς
Esa. ἐν δεσμοῖς ἐξέλθετε. ἐπειδὴ δ' ἀνεβιβάσθη, καὶ οὐκ εἰς μα-
κρὰν ὁ θεσπέσιος Ἰωσήφ, ἀπῆλθεν εἰς τὴν Αἴγυπτον, ἐκπρι-
αμένων αὐτὸν τῶν Ἰσμαηλιτῶν, ἦσαν δ' ἀρωμάτων ἔμποροι.
ἀνεβίω μὲν γὰρ καὶ ὁ χριστὸς καὶ ἀναβέβηκεν ἐκ τοῦ λάκκου, με-
τεπεφοίτηκε δὲ τὴν Ἰουδαίαν ἀφεὶς εἰς τὴν τῶν ἐθνῶν χώραν,
περιφερόντων αὐτὸν τῶν νοητῶν Ἰσμαηλιτῶν, τουτέστι τῶν ἐν
ὑπακοῇ θεοῦ, ἑρμηνεύεται γὰρ οὕτως ἡ λέξις. τίνες δ' ἂν εἶεν οἱ
τοιοῦτοι πάλιν, οἱ μακάριοι μαθηταί, τοὺς ὑποθέσεις τοῖς διά

Explicit historia Joseph

τοῖς παιδεύμασι, καὶ ἀπαρξάμενοι τῶν δεδοκιμασμένων
ἐν ὑπακοῇ καὶ πίστει καὶ τοῖς ὑπὲρ νόμον αὐχήμασιν, οἱ γάρ τοι
οὐδὲν [illegible] εἰκότως καὶ ἀρωμάτων ἐμπορίᾳ τὸν χρυσόν
[illegible] δωδεκάζοντες, καὶ ἁπάσης ἀρετῆς ἰδέαν ἐν ἰδίαις ψυ-
χαῖς ἀναματτόμενοι γνησίως, οὗτοι τὸν [illegible]
λογικά, πάντα μὲν ἀφέντες τὰ ἐν νόμῳ λαμπρά, τὸν ἕνα δὲ καὶ πο-
λύτιμον ἐμπορευσάμενοι μαργαρίτην κατὰ τὴν αὐτοῦ τοῦ σωτῆρος
παραβολήν, οὗτοι τοῖς ἔθνεσι διεκήρυξαν τὸ χρυσίον [illegible]
τὸ εὐαγγέλιον, καὶ ἀνὰ πᾶσαν τὴν ὑφ᾽ ἥλιον κηρύττοντες ὡς θεὸν
καὶ νῦν, καὶ ὡς λίθον ἐκλεκτόν, ἀποδοκιμασθέντα μὲν παρὰ
τῶν ἐν νόμῳ καὶ νομικῶν οἰκοδόμων, ἐκλεκτὸν δὲ καὶ ἔντιμον
παρὰ θεῷ, καὶ εἰς κεφαλὴν γωνίας κείμενον. πλὴν ὅτι κεκώλυ-
κεν ὁ Ῥουβεὶμ φονῶντας τοὺς ἀδελφούς, δεδυσφόρηκε δὲ καὶ
Ἰούδας, καὶ ὅτι μὲν Ῥουβεὶμ πρωτότοκος, Ἰούδας γε μὴν ἐκ τῆς
εἰς βασιλείαν κεκληρωμένος φυλῆς. οἶμαι δὲ τὴν τοῦ πρωτο-
τόκου συμμορίαν πεπλουτηκότας, καὶ εἴπερ ὅσον ἐξιοῦται,
καὶ ὅσοι κέκληνται πρὸς τὴν τῶν οὐρανῶν βασιλείαν διὰ χρι-
στοῦ κεκλημένοι κήρυγμα, δεδυσφορήκασιν οὐ μικρῶς ἐπὶ
τοῖς κατ᾽ αὐτοῦ τολμήμασιν. ἐπίστευσαν γὰρ ἤδη οὐκ ὀλίγοι τι-
νὲς κατ᾽ ἐκεῖνον καιρὸν κατά τε τὴν Ἰουδαίαν καὶ τὴν ἐκ τῶν Ἰουδαίων
χώραν οἱ λελυπημένοι καὶ [illegible] τοῖς [illegible].
λελύπηκε δὲ ὁ πατὴρ τὸν Ἰωσήφ, οὐ γὰρ ἤθελε παρακληθῆναι φησί.
πάρεστι δὲ οὖν καὶ ἐν τούτῳ ἰδεῖν, ὅτι λελύπηκεν οὐ μετρίως τὸν
ἐν οὐρανοῖς πατέρα καὶ θεὸν εἰς χριστὸν τὰ δεινὰ καὶ τὰ μιαιφόνα τῶν
Ἰουδαίων ἐγχειρήματα, πεπλημμελήκασι γὰρ οὕτω δεινῶς,
ὡς παραιτεῖσθαι τὸν παράκλητον, μονονουχὶ δὲ καὶ ἐνδείξασθαι μο-
[illegible] εἰ παρ᾽ ἐλπίδα τοὺς ὑπὲρ αὐτῶν ποιεῖσθαι λιτάς. ἐλυπή-
σαμεν γὰρ οἱ προφῆται πολλάκις, καὶ [illegible] παρακαλοῦ

Cyr. in Gen.

Inexorabilis Iudaeis pater post Christi crucem.

τοῦ ἰσχ. καὶ διαδεδεγμένα τὰ ἐπὶ κοινὰ λόγου πανδήμως τῶν προφητῶν, καθεύδοντος δ' ἤδη μέχρι τότε πολλάκις αὐτοῖς, οἳ καὶ ταῦτα γὰρ ὄντα οἱ κινδυνεύσαντες· ἐπειδὴ δὲ πεπαρῳνήκασιν εἰς αὐτὸν τὸν υἱόν, ἀπαραίτητος ὁ πατήρ, δυσανέκριπτος ὁ θυμός. ὑβρίσθη γὰρ οὐκέτι τοὺς προφήτας, ἀλλ' ὁ τῶν ὅλων σωτήρ, ὁ δεσπότης τῶν προφητῶν τελεσιουργός. δι' οὗ καὶ μεθ' οὗ τῷ θεῷ καὶ πατρὶ ἡ δόξα, σὺν ἁγίῳ πνεύματι, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν.

λόγ. ϛ'

Περὶ τοῦ Ἰούδα καὶ τῆς Θάμαρ.

Σκοπὸς τῇ θεοπνεύστῳ γραφῇ τὸ Χριστοῦ μυστήριον διὰ μυρίων ὅσων ἡμῖν κατασημαίνειν πραγμάτων, εἰκάσαι δ' ἄν τις αὐτὴν λαμπρᾷ καὶ ἀξιαγάστῳ πόλει, καὶ οὐ μίαν ἐχούσῃ τὴν βασιλέως εἰκόνα, πλείστας δ' ὅσας καὶ ἐν παντὶ ἀνατεθειμένας περιφανῶς. ἄθρει γὰρ ὅπως τῶν εἰς τὸ δεῖ ... διατιμάτων οὐ διὰ τῶν πλείστων, ἔργων δὲ διὰ πάντων, καὶ εἰς ἐχθρὸν τὸ ἀπαλλαγῆς τῆς ἰσοτιμίας ὁ λόγος δι' οὐδενὸς ποιεῖται τὰ βιαζόμενα, ἔστι αὐτῆς τὸ προκείμενον ἐξυφάνθη καλῶς. ποιεῖσθαι γὰρ καταρρῆσιν τῆς τῶν ἁγίων ζωῆς, οὐ σκοπὸς αὐτῆς, πολλοῦ γε καὶ δεῖ, διαμορφοῦν δὲ μᾶλλον ἡμῖν τὸ μυστήριον τὸ Χριστοῦ ἐν, δι' ὧν ἂν γένοιτο σαφής τε καὶ ἀληθὴς ὁ ἐπ' αὐτῷ λόγος, καὶ οὐδαμόθεν ἔχων τὸ ἐπιλελεῖφθαι δοκεῖν ὡς τῆς ἀληθείας ἡμαρτηκώς. γεγράφθω τοίνυν ἡμῖν ὡς ἐν τῷ Ἰούδα πάλιν καὶ μέντοι καὶ τῇ Θάμαρ τῆς δι' ὅλης οἰκονομίας τὸ μυστήριον. ἐγένετο γὰρ φησιν ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ κατέβη Ἰούδας ἀπὸ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ, καὶ ἀφίκετο πρὸς ἄνθρωπόν τινα Ὀδολλαμίτην, ᾧ ὄνομα Εἰρας, καὶ εἶδεν ἐκεῖ Ἰούδας θυγατέρα ἀνθρώπου Χαναναίου, ᾗ ὄνομα Σαυά, καὶ ἔλαβεν αὐτήν, καὶ εἰσῆλθε πρὸς αὐτήν, καὶ συλλαβοῦσα ἔτεκεν υἱόν, καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἤρ. καὶ συλλαβοῦσα ἔτεκεν υἱόν, καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ Αὐνάν.

(c) Real Academia de la Historia

καὶ πάλιν συλλαβοῦσα ἔτεκεν υἱόν, καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ
Σηλώμ. παῖδες μὲν οὖν οὗτοι γεγόνασι τῷ Ἰούδᾳ τρεῖς. ἐπεὶ
δ' εἰς ἥβην ἧκον οἱ παῖδες, ἄγεται τῷ Ἢρ Θάμαρ, καὶ τῇ πρώτῃ κα-
συγκαθεύδουσι, τελευτᾷ ὁ Ἤρ. ἐπειδὴ δ' ἦν πονηρὸς ἐν ὀφθαλ-
μοῖς τοῦ θεοῦ, πρὸ παιδοποιΐας τῶν καθ' ἡμᾶς ἀπαλλάττεται, ἀπέ-
κτεινε γάρ φησιν αὐτὸν ὁ θεός. εἶτα προστάττει τῷ Αὐνὰν ὁ πατὴρ τῇ
τοῦ ἀδελφοῦ συγκλινάζεσθαι γυναικί, καὶ ἀναστῆσαι σπέρμα
τῷ κατοιχομένῳ. ὁ δ' ἐπεὶ προῄδει οὐκ αὐτοῦ φησὶν ἔμελλεν ἔσεσθαι
τὸ γεννώμενον τῇ συνόδῳ νόμον ἔθηκε, καταχέων εἰς γῆν τὸ
οὐχὶ μᾶλλον ἐκ δούλου τὴν σποράν, ἀπόλλυται δ' καὶ οὗτος εὐθὺς
ἐκ θείας ὀργῆς. οὕτω γενομένων, ἐδεδίει λοιπὸν ὁ Ἰούδας τὸν τρίτον
αὐτῇ συγκλινίζειν υἱόν, φημὶ δὴ τὸν Σηλώμ, καὶ διὰ τὸ τὸ
δαιμόνιον πρόφασις ἦν, μὴ ἄρα πως καὶ αὐτὸς ἀπόληται φησί,
ἐποιεῖτο δ' σκῆψιν τὸ μὴ ἤδη πληρωθῆναι τὸν χρόνον, τὸ τοῦ
παιδὸς ἡλικίας κομιδῇ τὸ νεαρόν, εἶπε γάρ φησι τῇ Θάμαρ τῇ
νύμφῃ αὐτοῦ, κάθου χήρα ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πατρός σου ἕως μεγα-
λυνθῇ Σηλώμ ὁ υἱός μου, εἶπε γάρ, μήποτε ἀποθάνῃ καὶ οὗτος
ὥσπερ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, ἀπελθοῦσα δ' Θάμαρ ἐκάθητο ἐν τῷ
οἴκῳ τοῦ πατρὸς αὐτῆς. εἶτα καὶ τοῦ διαγενομένου, δεδυσφόρη-
κεν ἡ Θάμαρ ἐπὶ τῷ μελλησμῷ τοῦ γάμου, συνεῖσα δ' ὅπως,
ὡς οὐκ ἂν δοίη πρὸς γάμον αὐτῇ τὸν ἐπαγγελμένον ὁ κηδεστής,
σκέπτεται δ' μᾶλλον ἀναιδῶς εἰς ὑπόκρισιν καὶ εἰς ἀπροσδο-
κήτους κιβδηλείας τὸ πρὸς δοκεῖν, καὶ τὸ δὴ ἔσχατον τότε μηχα-
νᾶται λοιπόν, ἀπηγγέλη φησὶ τῇ Θάμαρ τῇ νύμφῃ αὐτοῦ λέγον-
τες, ἰδοὺ ὁ πενθερός σου ἀναβαίνει εἰς Θαμνὰ κεῖραι τὰ πρό-
βατα αὐτοῦ, καὶ περιελομένη τὰ ἱμάτια τῆς χηρεύσεως ἀφ'
ἑαυτῆς, περιεβάλετο θέριστρον, καὶ ἐκαλλωπίσατο, καὶ ἐκά-
θητο πρὸς ταῖς πύλαις Αἰνάν, ἥ ἐστιν ἐν παρόδῳ Θαμνά, εἶδε

Historia Iuda et Thamar.

© Real Academia de la Historia

γὰρ ὅτι μέγας γέγονεν ὁ υἱὸς αὐτοῦ Σηλώμ, αὐτὸς δὲ οὐκ ἔδωκεν
αὐτὴν αὐτῷ γυναῖκα, καὶ ἰδὼν αὐτὴν ὁ Ἰούδας, ἔδοξεν αὐτὴν
πόρνην εἶναι, κατεκαλύψατο γὰρ τὸ πρόσωπον αὐτῆς καὶ οὐκ-
ἐπέγνω αὐτήν. εἶτα συναρπαζέντος πρὸς ἐπιθυμίαν, αἰτούσης
δὲ τῆς γυναικὸς μισθώματα, πέμψειν ἔριφον ἐπαγγέλλεται, ὁ μὲν ἐ-
πὶ τῇ ἐπαγγελίᾳ ἀρραβῶνα, δίδωσι τὴν ῥάβδον καὶ τὸν δακτύλιον,
καὶ τὸν ὁρμίσκον, τουτέστι κόσμημά τι τὸ περὶ τὴν δέρρην. οἶμαι δὲ
δὲ αὐτῆς καὶ μάλα εἰκότως ἦν δὲ Χαλδαῖον ὄντα τὸν Ἰούδαν,
μὴ ἐν ἀθυμίᾳ γενέσθαι τὸ καταλλαγῆναι σεμνῶς. σεμνοὶ
γὰρ οἱ Χαλδαῖοι, χρυσῷ δὲ καὶ χεῖρας καὶ δέρρην καταλαμπρύνουσι, καὶ αὐτὴν δὲ τὴν κάραν στεφανοῦσιν ἐνίοτε. νε-
νόμισται δὲ καὶ τοῦτο παρ' αὐτοῖς ἀνδροπρεπές, τινὰ σημαίνοντα τὸ
ἄνω τάχα λοιπὸν εὐγενείας καὶ τῆς εἰς ἀνδρείαν ἐπαίνων οὐκ
ἄμοιρον. τούτων δὲ οὕτω τετελεσμένων, ᾤχετο μὲν ὁ Ἰούδας εἰς τὴν
ἐν ἀρχῇ ὁδοιπορίαν αὐτῷ, ἡ δὲ πρὸς τὸν πατέρα ἵσταται ἀνακο-
μίζετο, καὶ δὴ καὶ ἐν καιρῷ τῆς ἐλπίδος ἦν κυοφοροῦσα λοιπόν.
ἐπειδὴ δὲ τοῦτο μεμάθηκεν ὁ Ἰούδας, κατακαῆναι δεῖν ἔφη τὸ γύ-
ναιον ὡς πεπορνευμένον. ὡς δὲ ἦν ἐν ἐσχάτοις, προὔδειξεν αὐ-
τῷ τὴν ῥάβδον καὶ τὰ λοιπά, λέγουσα, ἐκ τοῦ ἀνθρώπου οὗτινος ταῦ-
τά ἐστιν ἐγὼ ἐν γαστρὶ ἔχω, καὶ εἶπεν, ἐπίγνωθι τίνος ὁ δακτύ-
λιος καὶ ὁ ὁρμίσκος καὶ ἡ ῥάβδος αὕτη. ἐπέγνω δὲ Ἰούδας καὶ
εἶπε, δεδικαίωται Θάμαρ ἢ ἐγώ, οὗ εἵνεκα οὐκ ἔδωκα αὐ-
τὴν Σηλὼμ τῷ υἱῷ μου, καὶ οὐ προσέθετο ἔτι τοῦ γνῶναι αὐτήν. ἐγένετο
δὲ ἡνίκα ἔτικτε καὶ τῇδε ἦν δίδυμα ἐν τῇ γαστρὶ αὐτῆς.
ἐγένετο δὲ ἐν τῷ τίκτειν αὐτήν, ὁ εἷς προεξήνεγκε τὴν χεῖρα αὐτοῦ,
λαβοῦσα δὲ ἡ μαῖα ἔδησεν ἐπὶ τὴν χεῖρα αὐτοῦ κόκκινον, λέγου-
σα, οὗτος ἐξελεύσεται πρότερος. ὡς δὲ ἐπισυνήγαγε τὴν χεῖρα, εὐ-
θὺς ἐξῆλθεν ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, ἡ δὲ εἶπε, τί διεκόπη διὰ σὲ φρα-

(c) Real Academia de la Historia

γμός, καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ Φαρές. μετὰ τοῦτο ἐξῆλθεν
ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, ἐφ' ᾧ ἦν ἐπὶ τῇ χειρὶ αὐτοῦ τὸ κόκκινον, καὶ
ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ζαρά. Καὶ τοῦτο μὲν ὕφος ἀπό γε τοῦ
γράμματος, κεκρυμμένος δὲ πάλιν τῶν ἀναγκαίων ὁ νοῦς, οὗ
καὶ ὅπως αὐτὸν ἔχει διασκεψόμεθα, καὶ οὐκ εἰς μακράν. χρῆναι
δὲ οἶμαι καὶ πρό γε τῶν ἄλλων ἐκεῖνο εἰπεῖν, ὅτι κἂν εἰ γένοιτό
πως ἐν τοῖς οὐ σφόδρα σεμνοῖς ἡ λέξις ἔχουσα τὴν διαφανῆ
πραγματείαν τῆς προκειμένης γραφῆς, τοῦ γε τῶν ἀναγκαίων εἰς ὄνησιν τοῦ
μάλα διοικουμένου, διωθούμεθα πνευματικοὶ τὸ ἐκ τοῦ σκαν-
δαλίζεσθαι βλάβος, εἰ ἐν χρείᾳ ποιούμεθα τὸ εἶναι σοφοὶ καὶ ἀγχί-
νοι, καὶ τῶν οἰκονομικῶς γεγονότων τε καὶ δρωμένων οὐκ ἀνεπι-
στήμονες. ἐννοῶμεν γὰρ ὅτι καὶ ὁ μακάριος προφήτης Ὠσηὲ
γυναῖκα μὲν πόρνην ἑαυτῷ κατεμνηστεύετο ποτέ, καὶ τὸ οὕτω δια-
βεβλημένον οὐ παρῃτεῖτο γάμον, καὶ τέκνων ἐπ' αὐτῇ γεγενημένων κε-
χρημάτικε πατήρ, οἷς τὰ ὀνόματα Οὐ λαός μου, καὶ Οὐκ ἠλεημέ-
νη, καὶ τί τὸ χρῆμα, καὶ ἐπὶ τίσιν ἐπράττετο, διαπτύσσειν οὐκ ὀκνοῦ-
μεν. ἐπειδὴ γὰρ τοῖς τῶν προφητῶν κηρύγμασιν ἀντεφέροντο
τῶν Ἰουδαίων οἱ δοκοῦντες εἶναι περιφανέστατοι, καὶ ἀπρόσδεκ-
τος αὐτοῖς ὁ θεῖος ἦν λόγος, ἐπράττετο διὰ τῶν ἔργων ἐκεῖνα
κατὰ καιρούς, ἵνα καὶ γοῦν ἐν αὐτοῖς τοῖς δρωμένοις τὰ ἐσό-
μενα βλέποντες καθάπερ ἐν πίνακι λαμπρῶς καὶ ἀναφανδὸν
γεγραμμένα, πρὸς τὴν τοῦ συμφέροντος ἰέναι κατάθεσιν
τὸν νοῦν, καὶ πρό γε τῶν ἄλλων ἑλέσθαι τὸ ὠφελοῦν αὐτοὺς μετα-
φοιτήσαντες, ἀναπείθονται δὲ καὶ ἔτεσιν, ἐμάνθανον γὰρ ὅτι καὶ
ὁ λαὸς ἔσοιτο κατὰ καιρούς, καὶ ἐν τοῖς οὐκ ἠλεημένοις κατα-
ταχθείη, σκληροί τε καὶ ἀπειθεῖς, καὶ τί γάρ, οὐχὶ τῶν τοιούτων
ἐρρωστηκότες, καὶ μέχρι παντὸς ἐξεληλεγμένοι. τὸ μὲν γὰρ τῇ πόρνῃ
συνοικεῖν ἀνέξεσθαι τὸν ἱερὸν προφήτην, ὅτι πρὸς ἀρετήν, καθά-

Oseas ///

Iudaeos [illegible]

Oseas.

πρὶν ἢ πόρνη καὶ μὲν σαρκικῶς τῇ γυναικὶ τῇ ἐξ Ἰουδαίων συνα-
γωγῇ συνῳκηκότος τὸ προτοῦ, καὶ παῖδας γεννήσαντος ἀπο-
γεγραμμένης ἀπ' αὐτῆς ἐλομένου. συνοπτέον οὖν ἄρα τῆς κατὰ
καιροὺς οἰκονομίας τοὺς τύπους, Λόγου καὶ καταβάντος τῆς
ὑπὲρ τὸ πορνεῦσαι φησὶ αὐτὴν τὴν θάμαρ καὶ μέντοι καὶ τὸν
Ἰούδαν εἰκότως ἀπαλλάξομεν, συνῳδὸν δὲ μᾶλλον οἰκονομι-
κὸν γενέσθαι φαμέν. ὁ μὲν γὰρ ἐπεδήμει γονῆς ἀλλοτρίας, τὸ
κατὰ νόμον συνῳκηκότος ἐστερημένη, ἡ δὲ ἦν ὅλη πως οἰκοῦ-
σα πολλῆς, τῷ καὶ εἰς πρὸς ἔλθεῖν συνελθεῖν ἐθελησάσης
αὐτῷ τὸ πρῶτον. κοινωνίας δὲ τῆς πρὸς, καὶ μὲν καὶ τέκνα τοῦ
νοητοῦ. συνῳδός ἐστι πάντως ἡμῖν καὶ ἀπόδειξις σωματικὴ κα-
ταβάσεως αὐτοῦ ἐφ' ἡμᾶς εἰς τοὺς τύπους, γυναικωδεστέ-
ροις καὶ οὐχ ἑτέρως ἂν μᾶλλον ὅπερ ἀληθὲς ὁ ἀνθρώπινος -
νοῦς. καταβέβηκε τοίνυν Ἰούδας καὶ ἀφίκετο πρὸς ἄνθρωπον,
ᾧ ὄνομα Ἱρὰς, αἰπόλος δὲ οὗτος, καὶ τοιγαροῦν τὰ ποιμενικά, ἐκ
τῶν σαβαὼθ ἐκλελεγμένος, ὑπονοεῖ τὸ συνοικεῖν, μετὰ δὲ καὶ
τελῶν ἐπιδεδειχέναι, τὸν δὲ λέγω καὶ Αὐνάν, καὶ μέντοι τὸ
Σηλώμ, καὶ ὁ μὲν Ἦρ δερμάτινος, τουτέστι σάρκινος ἑρμηνεύεται,
πεπληρωμένος δὲ κατὰ Αὐνάν, ἐκπονούμενος δὲ ὁ τρίτος, ἤγουν
ὑπόλυσις καὶ εἰρηνεύουσα. Καταβέβηκε δὲ καὶ ἐξ Ἰουδαίων κα-
τὰ σάρκα ἄξιος γὰρ ὁ μονογενὴς τοῦ θεοῦ λόγος, ὁ ἀληθῶς
ὑμνούμενος, καὶ τὸ βασιλείας τὴν δόξαν φυσικῶς ἀνημμέ-
νος. τοῦ γὰρ ἡμῖν τὸ Ἰούδα πρὸ τούτου ὑπεμφαίνει αὖ ἀκουσόμε-
θα; τὸ τοῦ ὀνόματος σημαῖνα δηλοῖ, βασιλικωτέρα δὲ τῶν ἄλλων,
καὶ ἐν ταῖς εἰς ἅπαν ὑπεροχαῖς ἡ Ἰούδα τετίμηται φυλή. τι γὰρ δὴ
καὶ ὁ θεσπέσιος Ἰακὼβ τὴν ἐπ' αὐτῷ ποιούμενος εὐλογίαν,
Ἰούδα φησὶ σὲ αἰνέσαισαν οἱ ἀδελφοί σου. μεμαρτύρηκε δὲ
καὶ ὁ σοφώτατος Παῦλος, ὡς ἐκ τῆς Ἰούδα φυλῆς ἀνέτειλεν γὰρ ἐπα

Χς

(c) Real Academia de la Historia

ἐκ πάσης κτίσεως ὑμνούμενος. Καταβέβηκε τοίνυν ὁ μο-
νογενὴς τοῦ θεοῦ λόγος, ὁ ἀπεφοίτησε μὲν τῆς ἐρήμου μαδιάμ, δια-
ποιμαίνοντα ἐπὶ τῆς μακαρίου μωσῆ, ὡς φησὶν αὐτὸς ἐν ἤδη
πνεῦμ' ἐπὶ τὸ ἔθνος, καὶ συνῴκησε τρόπον τινὰ διὰ τοῦτο, καθάπερ
ἀλλοφύλῳ καὶ χαναναίᾳ γυναικὶ τῇ κατ' αἴγυπτον συναγωγῇ τῶν
υἱῶν ἰσραήλ. καθάπερ ἀμέλει καὶ ὁ ἰούδας διὰ τὸ ποιμαίνοντας
τῆς σαυά, ὃ διερμηνεύεται ὕψωσίς τε καὶ ἔπαρσις. κεκλημένη γὰρ
ὥσπερ εἰς οἰκειότητα θεοῦ ὡς πρὸς τὴν τῶν ἰουδαίων συναγωγήν,
χαμαὶ μὲν οὐκ εἶτι καὶ πεπατημένη, καὶ τὸ τῆς δουλείας ἔχου-
σα σχῆμα εὐπρεπές, ὑψηλὴ δ' ἦν καὶ διαφανής, λελύπηται
γὰρ ὡς ἐν καμίνῳ σιδηρᾷ, καὶ ἐξ οἴκου δουλείας ἦν τὸ γε-
γεννημένον. εἶτα τῇ ἐν αἰγύπτῳ συναγωγῇ τῇ ὡς ἀλλοφύλῳ τε
καὶ εἰδωλολατρούσῃ παῖδες τρεῖς γεγόνασι, καθ' οὓς ἡμῶν τὰ ἐξ-
ἀποπληροῦντες θεῷ, καὶ μὲν ὥσπερ ἐκπεφοιτηκότες μέρος,
μετειληφότες τοῦ ἐν χρόνῳ γένεσιν, καὶ ἕνα δὲ τρόπον ἐξ
μοιουκῆς μακρόν. εἶτα λοιπὸν θάμαρ πρώτῳ μὲν ἤρ, ὃς ἦν πρω-
τότοκος συνῆν ἰούδας, ἐπεὶ δὲ πονηρὸς ὢν ἐτελεύτησε, δια-
δέχεται τὸν γάμον εὐθὺς ὁ αὐνάν, ὃς ἦν καὶ γενέσει καὶ χρόνῳ
δεύτερος, ὃς ἐπεὶ προυκ ἤθελεν ἐγεῖραι σπέρμα τῷ ἀδελφῷ
συναπόλλυται τῷ πρώτῳ, καὶ ἔστι καὶ αὐτὸς εἰς τὸ ὑπεύθυνον
τῆς ὀργῆς. εἶτα τὸν τρίτον, τουτέστι τὸν σηλὼμ οὐκ ἔδωσεν ὁ πατὴρ
μετὰ ποιεῖσθαι τὸν γάμον, μὴ ἄρα καὶ τοῖς πρώτοις συναπόλλυται
δεινῶς, καὶ ὑπὸ τὸν χρόνον διεπεῖν περιέπεμψε σοφοῦντος
θεοῦ. ἦν γὰρ τὶ πρῶτον καὶ ἐν αἰγύπτῳ συναγωγῇ, ἡ ἀλλόφυ-
λον εἶναι δεδόκηκεν διὰ τὸ λίαν ἀπηχιῶσθαι τὰ τε τρό-
ποις καὶ ἔθεσιν ἑλληνικοῖς, μεταρρυθμίσας τῆς διαπολ-
λείας ἐννόμου νέαν ὥσπερ ἀπέδει ἐκ συναγωγήν, καὶ οἱονεί
πως ἔτεκεν τῷ τῆς πρώτης, καὶ τοῦτο ἐστιν ἡ θάμαρ. ἄρρενο

(c) Real Academia de la Historia

Cyr. in Gen.

ὅπως καὶ ἐν ταῖς τῶν ὀνομάτων ἑρμηνείαις εὑρίσκεται τὸ μυ-
στήριον. διερμηνεύεται γὰρ ἡ Θάμαρ ἔκλειψις ἢ τελευτωμένη. τε-
τελεύτηκε δὲ καὶ ἐκλέλοιπεν ἀληθῶς ἡ τῶν Ἰουδαίων συναγωγή,
πῶς ἢ τίνα τρόπον; οὐ γὰρ μεμένηκεν ἀκατάσειστος εἰς τὸ παν-
τελὲς ἡ κατὰ νόμον λατρεία, τὸ κεχωρηκέναι τῷ ἐν τύπῳ, καὶ
εἰσκεκόμισται λοιπὸν ἡ δι' αὐτοῦ, κατηγορεῖται τῆς πρώτης ὡς οὐκ
ἐχούσης τὸ ἄμεμπτον. ἁρμόττει δὲ καὶ ὅλως τοῖς ἐκλελοιπόσι κα-
θάπερ ἤδη θανοῦσιν αὐτοῖς τὰ ἀρχαῖα ἐκεῖνα καὶ πρῶτα ἀφείς.
ἔκλειψις δ' οὖν καὶ τελευτωμένη, τέθνηκε δὲ πάντως ἡ τῶν Ἰου-
δαίων νοεῖται συναγωγή. ὅτι δ' οὐδεὶς ἐν νόμῳ δικαιοῦται
παρὰ θεῷ, οὔτε μὴν ἐν τῇ τῶν Ἰουδαίων συναγωγῇ τὸ τῆς ζω-
τικωτάτης ἡ μέθεξις ἦν, ὁ γὰρ νόμος ὀργὴν κατεργάζεται κατὰ τὸ
γεγραμμένον, ὑποφαίνεται ἀκριβῶς διὰ τῶν Ἰούδα παίδων
ἡ γένεσις συνῳκηκότων τῇ Θάμαρ. Ἢρ μὲν γὰρ ὁ πρωτότοκός ἐστι
διερμηνεύομενος δερμάτινος, ἐπεὶ πρὸ δὲ πονηρὸς θανάτῳ κατεδι-
κάζετο. πονηρὸς δὲ κατὰ τὸ ἀληθὲς ὁ πρῶτος ὀφθαλμὸς κατα-
φορτίζων τῶν καλῶν, μὴ δυνάμενος τὸ ἐξ ἰσότητος πάλαι περι-
ἐν ἐρήμῳ, ἐπεὶ ἐπάταξε πέτραν καὶ ἐρρύησαν ὕδατα, καὶ
χείμαρροι κατεκλύσθησαν· μὴ καὶ ἄρτον δύναται δοῦναι; ἀλλὰ
καὶ ὅτε τοῖς γῆς τῆς ἐπαγγελίας κατασκεψάμενοι πρὸς τὴν
οἱ ἀποσταλμένοι, ὡς αὐτίκα δὴ μάλα ἀπολούμενοι μει-
ρακιωδῶς ὠλοφύροντο, τὸ πᾶν τε ἰδόντες τῆς ἀπειθεί-
ας πλεῖον βεβαιοῦντες, τοιγαροῦν καὶ διολώλεσαν, καὶ εἰς τὸ ἔθνικε
τῶν οὐδεὶς εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας, πέπτωκε δὲ τὰ κῶλα
αὐτῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ κατὰ τὸ γεγραμμένον. οὐκοῦν ὁ πρωτό-
τοκος Ἢρ, τουτέστιν ὁ πονηρὸς τε καὶ σαρκικὸς διόλωλε πρό-
τερος, καρπὸν οὐδένα ἔχων εὐσεβείας, τοῦτο γὰρ ὑπεμφαί-
νεται αὐτοῖς ἡμῖν ὡς ἐν τύπῳ πάλιν ἡ ἀπαιδία, εἰκότως γὰρ ὡς

(c) Real Academia de la Historia

τῷ δὲ ἐννοοῦσι τὰ ἀληθῆ. εἶτα μετ᾽ ἐκεῖνον ὁ Λευΐτης ὡς
πρῶτος υἱὸς τοῦ λυτρωσαμένου αὐτοὺς καὶ ἐξ οἴκου δουλείας ἐξα-
γαγόντος ὁ μετ᾽ ἐκείνους λαός, ὃς διεκπεραιωθεὶς μετὰ τὸν Ἰορδά-
νην ... τὸ, κεκληρονόμηκε δὲ τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας,
γέγονε δὲ μετὰ ταῦτα καὶ ὑποχείριος, ἀλλ᾽ ὑποπεπτωκὼς αὐτὸς
ἀγανακτοῦσι τῇ ἐνώσει, οὐ γὰρ ἀληθῶς αὐτόν, τουτέστι πεπλη-
γὼς καρδίαν, ἐπειδήπερ γὰρ ἐκ τύπως εἰς πολυθεΐαν τὸν ἀνα
καὶ φύσει καὶ ἀληθῶς καταλελοιπώς, οὐκοῦν καὶ ἀπόλλυται,
καὶ δεδούλευκεν ἀλλοφύλοις. τοιγὰρ ἡμᾶς τῶν καλου-
μένων κεκλημένων [illegible] γέγονε δὲ ... ἀπηνδε-
καὶ οὕτως καθὼς καὶ αὐτόν, σπείρων εἰς οὐδέν, τουτέστιν
εἰς γῆν, ὅθεν δὴ εἰκὸς οὐδένα πάντως ἀποκερδᾶναι καρπόν,
ἢ καὶ ἀναστῆσαι σπέρμα τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ. καλῶς ... γὰρ
ὁ μετὰ ταῦτα καὶ ὡς ἐν χρόνῳ ὁ δεύτερος λαὸς διὰ τῆς κατὰ νόμον
ἐπιεικείας ἀλλ᾽ οὐκ ἀπειθοῦσι τοῖς ... ἑαυτὸν ὡς τῷ ἀναστῆσαι
ἀδελφῷ, καὶ νῦν ὅπως ἂν τὰ νεοφυῆ τὰ λαοῦ ἐπιδείξῃ διὰ
πραγμάτων, τοῦτο γὰρ ἐστιν οἱ μὴ ... τὸ ἀνα-
στῆσαι σπέρμα τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ. ἀπηρημένοι δὲ οὕτω τοῦ
δυνατοῦ ὡς ἐπ᾽ ἄλλαις εὐλόγοις, ὁ μὲν γὰρ ἦν πονηρός, ὁ δὲ πε-
πληγὼς καρδίαν. ἐξαίρεται τὸ τρίτον ὁ πρὸς Θάμαρ ὁ με-
λίας, δεινῶς ὁ πρὶν μὴ ἀκάρπως τοῖς ὅλοις διολωλότος πρὸς
καταφθείρειν. τὸ γὰρ ἐκ τῶν λαοῦ τὸ οἰονεὶ καὶ νεώτατον
τὸ ὡς ἐν λοιπῷ καιρῷ τῶν ἁγίων προφητῶν, μεθ᾽ οὓς καὶ
χιλίων εὐθὺς ὁ γενναῖος Βαπτιστής, τὸ δὲ πάντα δικαί-
ων τοῦ ἐξόδου, τουτέστι γὰρ οὐκ ἔφθη ... οἰονείπως ἐνέ-
γκασθαι τῆς ἐκκλησίας τῶν Ἰουδαίων συναγωγῆς, οὔτε μὴν
ἐθέλειν τὸ ἐπ᾽ αὐτοῖς ἔχειν καρπόν, μὴ ἀκάρπως ἀπόλοιτο
καὶ αὐτός, ὁ γὰρ νόμος ὀργὴν κατεργάζεται, δικαιοῦται δὲ ἐν

αὐτῷ παντελῶς οὐδείς. ἄθρει δ' ὅπως τὸ λογισθῆναι ὡς
ἐν πίστει λαοῦ διαδείξειεν ἂν ἐφ' ἑαυτῷ τὸν τύπον εὖ μάλα
Σηλώμ, ἑρμηνεύεται γὰρ ἐκσπασμὸς ἢ ἀπόλυσις. λελυτρωμένους
γὰρ ὡς παρὰ τῆς θείας ὀργῆς τοὺς ἐξ αἵματος Ἰσραήλ. καίτοι τὰ εἰς
τὸν ἀνοσιουργήματα, καὶ οὐ φορητὴν τὴν κοινωνίαν ἐξεσπάσθη-
σαν ὡς ἀπὸ πυρὸς οἱ πεπιστευκότες, τὸ ἀντὶ τῆς τόπου ἵνα
τῶν εἰς τὸ κολάζεσθαι διὰ τὴν καθ' ὑλοφθόνων δεομένων, σέσωσται
γὰρ τὸ κατάλειμμα κατὰ τὰς γραφάς, καὶ γοῦν ἔφη που θς̄
Ἀμώς διὰ φωνῆς προφήτου. ὃν τρόπον ὅταν ἐκσπάσῃ ὁ ποιμὴν
ἐκ στόματος τοῦ λέοντος δύο σκέλη, ἢ λοβὸν ὠτίου, οὕτως ἐκ-
σπασθήσονται οἱ υἱοὶ Ἰσραήλ. ἐκσπασμὸς οὖν Σηλὼμ ταύτῃ τοι
ὀνομάζεται, πλὴν ἀντὶ τοῦ τῇ ὅθεν τὴν Θάμαρ τὴν ὁμιλίαν, τουτέστι
τὸ ἐν νόμῳ καρποφορεῖν οἱ πεπιστευκότες, καὶ ἐξεσπασμέ-
νοι τοῦ τῶν ἀπολωλότων πλήθους, ἀναμάθοις ἂν ἀκριβῶς λέ-
γοντος τοῦ μακαρίου Παύλου περὶ αἰρομένων τῶν κατὰ τὸν νό-
μον. ἀλλ' ἅτινα ἦν μοι κέρδη, ταῦτα ἥγημαι διὰ Χριστὸν ζημίαν.
ἐπειδήμει γὰρ δικαιοσύνην τὴν ἰδίαν οὐκ ἔχειν, φημὶ δὴ
τὴν ἐν νόμῳ πάλιν, ἀλλὰ δικαιοσύνην τὴν ἐκ πίστεως τὴν ἐν Χρισ-
τῷ. ἀσυναφὴς οὖν ἡ Θάμαρ Σηλὼμ ὁ νεώτατος, διὰ δὲ τοῦτο
γόεσα μεμένηκε, καὶ μακροὺς ἐν τούτῳ διατετέλεκε χρό-
νους. οὐ γὰρ ἐφάνη τὸ καρποφορεῖν ἐν ταῖς Ἰουδαίων συνα-
γωγαῖς, χηρεύει ὥσπερ καὶ ἀποκεκωλυμένη καὶ ἀνδρὸς ἐρήμη
τοῦ νοητοῦ νυμφίου καθεζομένη καὶ γέγονεν ἀληθῶς,
Ὠσέας ἔφη γάρ που, ὅτι αὐτὴ οὐ γυνή μου, καὶ ἐγὼ οὐκ ἀνὴρ αὐτῆς.
ἆρ' οὖν οὐδεὶς τὸ πάθος ἅπαν αὐτῆς μετὰ τοῦτο γέγονε λόγος;
οὐ φενακίδος ἰξίω τῇ τοῦ πάθου; μὴ τοῦτο ὑπολάβῃς.
καὶ τοι γὰρ ἐπὶ τῆς ἀπειθοῦς ἤδη τῆς συναγωγῆς κατε-
γνωσμένον λήμμα φησὶ τοῖς μεσίταις καταλείπουσι τοὺς ἐν ἐσχά-

τοῖς τοῦ αἰῶνος καιροῖς, καρποφορήσουσι δὲ καὶ αὐτὴ τάχα τῷ σώματι. καθάπερ δὲ ὅτε βασιλεύει τῶν ἐθνῶν, ἡ αὐτῶν οὐδένα ἔτι τῶν γεγεννημένων εὕρομεν. ἀναβέβηκε γὰρ Ἰούδας κείρειν τὰ πρόβατα αὐτοῦ, ὁ δὲ οὐ πεπορνευμένην πρὸς αὐτὸν ὑποκρίνεται σύνοδον, ἐρραβῶνα δὲ καὶ δακτύλιον καὶ ὁρμίσκον αὐτὴν λαβοῦσαν ἔχειν, ἀποστέλλει καὶ ἔριφον ὑπισχνούμενος. ἴδοιμεν γὰρ ὥσπερ καὶ ἐν ἐπαγγελίαις ἔχων φροντίδα Χριστός, τὸ δέξασθαι τοὺς καρποὺς τελεσικοὺς ἀλλ᾽ ὅ, δῆλον δὲ ὅτι τῶν πεπιστευκότων καὶ ἡγιασμένων ἐν πίστει τῇ διὰ ὥσπερ τινὰ καὶ οὐχὶ τελείως ἐσπουδασμένην ποιεῖσθαι κακίας τὴν πρὸς τὴν τῶν Ἰουδαίων συναγωγὴν ἐν πίστει κοινωνίαν, τὸν καρπὸν δὲ ὥσπερ ἀποφαίνει τὴν γὰρ αὐτοῦ σεσωσμένου σαν, τῇ δὲ καὶ ὁ δὲ ὥσπερ ἐν αὐτῇ καθάπερ τὸ ἐμοῦ αὐτοῖς ὡς ἐρραβῶνα διανέμων, ὡς εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν τοῦ θυ καὶ πρς, τοῦτο γὰρ ὁ δακτύλιος. ὡς ὥσπερ πάλαι τὰ κατὰ νόμους τῶν ἄλλων, τοῦτο γὰρ οἶμαι δηλοῦν τὸν ὁρμίσκον. σκεῦος γὰρ ἐστι τὸ δηλοῦν εἰς κόσμημα κάλλους τὸ νοητὸν σημεῖον. ἀποστέλλει δὲ αὐτῇ καὶ τὸν ἔριφον, τουτέστι τῶν ἡμαρτημένων χαριεῖται τὴν ἄφεσιν, ἔριφος γὰρ φησι κατὰ νόμον ὑπὲρ ἁμαρτίας ἐσφάζετο, τὸ πλημμεληθέντων ἄφεσιν ὑπαινιττόμενος. ζητεῖται δὲ ἡ Θάμαρ, καὶ τὸν ἔριφον λαβοῦσα θάνατον καὶ ποινὰς τῆς ἐρασίας ὑπενηνεγμένη λοιπόν. κατεδεδικάσθη γὰρ ἡ Θάμαρ ὡς πεπορνευμένη, σώζεται δὲ ὅπως, ὑπέδειξε γὰρ τὸν ἐρραβῶνα, τὸν δακτύλιον δὲ καὶ τὸν ὁρμίσκον, διωμολόγηκε τε σαφῶς ὡς κεκυοφόρηκεν ἐξ αὐτοῦ δὲ, καὶ τὸν αὐτοῦ καρπὸν ἔχει. ἀπαλλάξει δὲ καὶ αὐτὴν τοῦ κολάζεσθαι δεῖν τὴν τῶν Ἰουδαίων συναγωγὴν κατὰ καιροὺς ὅτε τοὺς πρὸς αὐτὸν κοινωνίας τὰ σύμβολα φέρουσαν, καὶ δεῖ κε-

Historia Iuda & Tha mar.

κοφόρηκε τὰ αὐτοῦ δικαιώματα ἐναργῶς. οὕτω γάρ που
καὶ αὐτοί φασιν οἱ διὰ τῆς εἰς αὐτὸν πίστεως εὐδοκιμεῖν ᾑρημέ-
Esa: νοι, διὰ τὸν φόβον σου κύριε ἐν γαστρὶ ἐλάβομεν καὶ ὠδινήσαμεν,
καὶ ἐτέκομεν πνεῦμα σωτηρίας, ὃ ἐποιήσαμεν ἐπὶ τῆς γῆς. θά-
μαρ δὲ πάλιν ξένῳ εἴδει τῶν ἀδελφῶν ὠδίνουσα πρὸς αὐτῷ γέγονε
τοῦ τόκου λοιπόν, εἶτα καθίησι μὲν ὁ πρωτότοκος τὴν χεῖρα, συνε-
νέγκοντος δ᾽ αὖ πρὸς τὸ ἐνόπιον αὐτήν, καὶ τῷ παραλέον δὲ λα-
βοῦσα τὸ κόκκινον περιαρτήσασα τὸ δεύτερον, ὁ ἄλλος
φραγμοῦ διακεκομμένου, εἶτα κάθεισιν ὁ πρῶτος λαός.
γένοιτο δ᾽ ἂν καὶ τὸ δεύτερον οὐκ ἀσύμφανές ἡμῖν τὸ ὑ-
ποκεκλεῖσθαι τὰ ἔθνη ὑπὸ τῷ Ἰσραήλ, καὶ τὴν τοῦ πρω-
τοτόκου δόξαν ἐλθεῖν τοὺς ἐν ὑστέροις καὶ τοὺς ἐκλελεγμένους.
ἐπειδὴ δὲ καὶ αὐτὸς οὐκ ἀμφιβάλλομεν τὴν ἐξ αὐτοῦ θυσίαν κατα-
δεξάμενος, ἅμα τε γὰρ τοῦ ἀκολούθου πως ἐν τῷ κοκκίνῳ.
τίς οὖν ἄρα ἐστὶν ὁ τὸ μεσότοιχον τοῦ φραγμοῦ λύσας, καὶ
ἐν τάξει τοῦ πρωτοτόκου κεκληκὼς τὸ δεύτερον, καθάπερ ὁ
θεὶς τὸ πρῶτον, ἢ δηλονότι Χριστός. δι᾽ οὗ καὶ μεθ᾽ οὗ ἡ δόξα τῷ θεῷ
καὶ πατρί, σὺν ἁγίῳ πνεύματι, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν:—

λό. ςος

Ἔτι περὶ τοῦ Ἰωσήφ:—

Ἐπὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων ἰτέον, ὧν δὴ φθάσαντες πεποιήμε-
θα περὶ τοῦ Ἰωσήφ, εἰς τέλος ἡμῖν ἥκοντος τὸ αὐτῷ πρέπον ἤδη
τῆς μεταξὺ παρεισκειμένης ἱστορίας τῆς περὶ τοῦ Ἰούδα
φαμὲν καὶ μέντοι καὶ τῆς Θάμαρ. μεταβαλόντες γὰρ εἰς τὸ ἐξῆς πρό-
σωπον τὸν θεσπέσιον Ἰωσήφ, ἐμβεβλῆσθαι μὲν ἐν τῷ λάκκῳ
παρὰ τῶν ἀδελφῶν ἐλέγομεν, ἀνακεκομίσθαι δ᾽ αὖ καὶ κα-
ταπεπρᾶσθαι τοῖς Ἰσμαηλίταις, οἳ καὶ ἀρωμάτων τῶν εὐο-
σμοτάτων ἐμπορεύεσθαι, καὶ τοῖς οἰκείοις διακομισταί,
ἀπεκόμιζόν τε δὴ κἀκεῖνον αὐτοὶ εἰς τὴν Αἰγυπτίων πεδι-

(c) Real Academia de la Historia

οἷς εἰρήκαμεν, ἔστι τῇ ὑποθέσει τῇ τοιᾷδε διερμηνεύοντες
ἐκδιδάσκομεν, ὅτι καθεὶς ἑαυτὸν εἰς κένωσιν ὁ μονογενής,
καὶ ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς γεγονώς, κεχρημάτικε καὶ ἀδελ-
φὸς τοῖς ἐπὶ γῆς. καὶ πρό γε τῶν ἄλλων τοῖς ἐξ Ἰσραήλ. θανατού-
μενος ὑπ' ἐκείνων, καὶ ἀνέτλη σταυρόν, καταβέβηκε δὲ εἰς ᾅδου, οὗ
καὶ εἰς τύπον ὁ λάκκος, πλὴν ἀνεβίω πάλιν, καὶ τῶν ἐξ ἁμαρ-
τίας τὴν ἀπονοσφίζει, δίδωσι ὥσπερ τοῖς τῶν νοητῶν ἀρω-
μάτων ἐμπόροις, τουτέστι τοῖς ἁγίοις ἀποστόλοις, οἳ τὸ αὐτοῦ
μύρον εὐωδιάζοντες εἰς τὴν τῶν ἐθνῶν ἀφίκοντο χώραν, διὰ
τῶν εὐαγγελικῶν κηρυγμάτων τοῖς οὐκ εἰδόσιν αὐτὸν ἀποφαί-
νοντες τὴν τοῦ δούλου μορφὴν περικείμενον, πέπραται γὰρ δι'
ἡμᾶς ἐν σαρκὶ γεγονώς, καὶ ἐν τῇ τοῦ δούλου μορφῇ, τοῦτο δη-
μηνύει τὸ ἀπεμπολῆσθαι τὸν Ἰωσὴφ διὰ τῶν Ἰσμαηλιτῶν εἰς
Αἴγυπτον. τί οὖν ἄρα συμβαίνει περὶ τὸν γεγονότα, τὸ δὲ ἐπι-
πρὸς τοῦτο δεχθέντα, κατοπτρώμενοι ἐν δοκεῖ. ὁ μὲν γὰρ νέος
ὤν, καὶ ἐν ἐφήβοις ἔτι ὤν, ἠνίκα τῆς Αἰγυπτίας τὸ ἀσελγές, μο-
νονουχὶ καὶ σὺν βίᾳ πολλῇ κατωθούμενος εἰς τὸ παρὰ φύ-
σιν ἀμάρτημα, ὁ μὲν γὰρ ἐξέπλη τὴν ἱματίων ἀπείξει καὶ
ἀναιδῶς, καὶ εἰς ἀνδρολάβον ἁμαρτίαν οὐ μετρίως κατεβιά-
ζετο, ὁ δὲ καὶ αὐτὸ τὸ ἱμάτιον ἀφεὶς μᾶλλον ὡς ἄξιος ἀπη-
λέγετο, καὶ ἀνάλωτος ἦν τῷ πάθει, σεσωφρονίσθαι δὲ μετὰ
τοῦτο παρατρέποντος εἰς αὐτὸ τὸ σωμάτιον τὰ ἐπιτηδεύματα, καὶ
ἐν ἀξίᾳ ἀφελὴς ὁ σώφρων τε καὶ φιλελεύθερος ἦν, πλὴν
ἐκρατεῖτο τοῦ δεσμωτηρίου φησί. γέγονε δὲ καὶ ἐν τοῖς ἐθνεσινὸ
δὲ ὡς ἐν πεσόντι φημὶ τῶν ἁγίων ἀποστόλων, οἳ καὶ τὰ στίγμα-
τα αὐτοῦ περιφέρειν ἔφασκον ἐν ἰδίῳ σώματι, πρὸς τούτῳ
μὴ γὰρ συσχηματίζεσθαι τοῖς τὰ ἐν κόσμῳ φρονεῖν ἑλομένοις,
ἀπωθεῖσθαι δὲ τῶν σαρκικῶν ἐπιθυμιῶν, τοιοῦτον γὰρ ἀεί

ὁ τῶν ἁγίων βίος, ἀλλ' ἐπιβουλεύουσι διὰ τοῦτο, καὶ δὴ καὶ συκοφαντούμενοι παρὰ τῶν ἀνοσίων ὁρῶνται φορτικοῦ- τοὺς ἐν ζωῇ τῇ ἐν ἀληθείᾳ πειρασμοῖς περιπεπτώκασι. δι- ὅπερ σημαίνων, πλὴν ἐμέμνηται λέγοντος Χριστοῦ, εἰ ἐκ τοῦ κόσμου ἦτε, ὁ κόσμος ἂν τὸ ἴδιον ἐφίλει. ἐπειδὴ δὲ ἐκ τοῦ κόσμου οὐκ ἐστέ, διὰ τοῦτο μισεῖ ὑμᾶς ὁ κόσμος. Καθάπερ ἀμέλει καὶ τῷ Ἰωσὴφ τῷ μακαριωτάτῳ. πλὴν καὶ ἐν αὐτοῖς ὑπερλάμπουσι τοῖς πόνοις τὰ τοῦ θεοῦ χαρίσματα, ἐξαιροῦντα αὐτούς, οἷς δὴ μάλιστα διαπονοῦσιν εἰκός. ἐπεί τοι γὰρ ὡς ἔφην ὁ δεσμοφύλαξ τὸν Ἰωσήφ, εἶτα τῶν εὐνούχων τοῦ Φαραώ, τοῦ τε οἰνοχόου φημὶ καὶ προσέτι τοῦ σιτοποιοῦ δεδειγμένων διεσάφει τὰ ὀνείρατα, καὶ τοῦτό φησιν ὁ θεσπέσιος Ἰωσὴφ οὐ μετρίως ἐθαύμαζεν. ἐνυπνιασθέντος δὲ καὶ αὐτοῦ τοῦ Φαραὼ τὴν τῆς ἑρμηνείας οὐκ εἰς μακρὰν εὐκαρπίαν καὶ τὸν ἐκ τοῦ λιμοῦ πόνον, ὡς ἐν βουσὶ μὲν πρότερον πίοσί τε καὶ ἰσχναῖς, ὡς ἐν ἀστάχυσι δὲ μετὰ τοῦτο τε καὶ ἀνεμοφθόρου, τῶν τε ἐν Αἰγύπτῳ σοφῶν οὐδενὶ ἐξισχυόντων εἰπεῖν. ἀπειρηκότων δὲ παντελῶς πρὸς τὸ δύνασθαι διακρίνειν τὰ ἐκ τῶν ὀνειράτων ὑποδηλούμενα, μεμαρτύρηται δὲ αὐτὸς ὡς οἷός τε τοῦτο δρᾶν, παρελθὼν δὲ διεσάφει, καὶ δὴ καὶ θαυμάζας ὁ Φαραώ, ταμίαν αὐτὸν καὶ ἡγούμενον ἐπὶ πάσης ἑαυτοῦ καθίστησιν ἀρχῆς. ἐδοξάζετο μὲν γὰρ ὅλως καθάπερ ἔφην ἀρτίως ὡς ἐν προσώπῳ τῶν ἁγίων ἀποστόλων, ἀλλ' ἐν αὐτοῖς ὄντες τοῖς πόνοις οἱ περὶ τὸν θεὸν λόγοι ὡς σοφοὶ λίαν, καὶ τὰ πολλοῖς ἀπόρρητα διαπεραίνουσι σαφῶς, φανεροὶ μὲν ὄντες ἐν ἀρχαῖς τῶν ἐν κόσμῳ ὄντων, εἶτα καὶ αὐτοῖς τοῖς κρατοῦσι γῆς, οἳ καὶ πιστεύσαντες ὅτι καὶ αὐτὴν ἔχουσι τῶν ἐσομένων τὴν γνῶσιν, ἐξ ἀποκαλύψεως τοῦ ἐν αὐτοῖς οἰκονόμους καὶ ἄρχοντας ἐν τῷ γένει συγκεχωρήκασι διακεῖσθαι-

τοῖς ἐν λιμῷ μαθημάτων, ἃ καὶ εἰς ζωὴν ζωγρεῖ τὴν ἀκή-
ρατον, τουτέστι τὸν θεῖον τε καὶ ὅσιον λόγον, καὶ τὴν εἰς τὸ ὅλε-
σιω τῶν ἀρίστων ἀποκομίζουσαν παίδευσιν, οὔτε καὶ κατε-
κτήσατο. μᾶλλον δὲ ἐν αὐτῷ ὀρεκτῶν καὶ περὶ τὴν τῶν ἐγνωσ-
μένων, καθάπερ ἐπιμέλειαν καὶ τῆς φιλεσεως τὴν τῶν αἰγυπτίων ὁ Ἰω-
σήφ, ᾧ καὶ γεγόνασιν υἱοὶ δύο, Μανασσῆς καὶ Ἐφραΐμ, ἐκ μὲν
Ἀσενὲθ τῆς θυγατρὸς Πετεφρῆ μεγάλου, ὃς ἦν ἱερεύς, καὶ ἑρμηνεύεται μὲν
ὁ Μανασσῆς λήθη, καὶ ποτὲ τῶν συμβεβηκότων εἰς αὔξησιν καὶ
ἐπίδοσιν τὴν εἰς γαστέρα ἀμείνων ὁ Ἐφραΐμ. ἐξίστασθε γὰρ ὡς περὶ
μὲν φημὶ ὁ τῆς ἐκκλησίας καρποὶ γεγόνασι, καὶ ἐν υἱοῖς τῆς
διὰ πίστεως τῆς ἐν Χριστῷ καταλογισθεῖσιν αὐτοὶ ἐξ ἐθνῶν κεκλη-
μένοι, οἳ καὶ εἰς λήθην ἐνεχθέντες τῶν πόνων, ἐπελάθοντο γὰρ
φησὶ τὴν θλῖψιν αὐτῶν τὴν πρώτην, καὶ οὐ μὴ ἀναβῇ αὐτῶν ἐπὶ
τὴν καρδίαν, ἐπὶ γὰρ κεφαλῆς αὐτῶν αἴνεσις καὶ ἀγαλλίαμα
καὶ εὐφροσύνη καταλήψεται αὐτούς, ἀπέδρα ὀδύνη λύπη καὶ
στεναγμός. ἔχουσι δὲ οὖν κατακρισιν εἰς λήθην κακῶν, τα-
λαιπωροῦνται δὲ καὶ εἰς αὔξησιν, ἐπὶ τῆς ἐλπίδος ἡμῶν λαμπρύ-
νοντες τὰς, μετελθόντες γὰρ ἐκ τῶν ἐπιγείων εἰς τὰ ἐπουρά-
νια, ἀπὸ τῶν ἐν χρόνῳ μεμετρημένων εἰς τὰ ὑπερέκεινα χρόνου,
ἐκ φθορᾶς εἰς ἀφθαρσίαν, εἰς δόξαν ἐξ ἀτιμίας, ἐξ ἀσθε-
νείας εἰς δύναμιν. ἐπικείμενοι δὲ ἔτι καὶ πλεονάζοντες τὸ
χρηστόν, καθιστάμενοι ἐξ Ἰακὼβ ὡς αἰγύπτιοι πελάσαι τῆς
φας, ἐκ τῆς μικροῦ μεταξὺ πλεονάζοντες λόγου, μονονουχὶ δὲ
καὶ ἐναργέστερον αὐτοῖς τεθεωρηκότος, ἔφασκε γὰρ, ὡς ἤκουσα μὲν
σέων ἕνεκα, καταπληττόμενοι δὲ μᾶλλον ἢ κουφίζοντες, πε-
ριπατοῦντος δὲ τοῦ Βενιαμίν, ὃς ἦν ἀδελφὸς αὐτοῦ καὶ πάντα
τος, ἐνισταμένου δὲ ὅτι οὐκ ἀπὸ τῶν αἰγυπτίων ἐξόμνυσιν ἐπαλλά-
ξωσιν, οἳ καὶ πλείοσιν τῷ μυστηρίῳ, ἐπεὶ μόλις ἀφένους αὐ-

τοῖς τοῦ πρς. ἐπειδὴ δ' ἤδη καὶ ἡμεῖς οἱ τῶν παίδων λοιποὶ ἐπὶ τὸν ἔσται
ἐκάλει, ὑπ' αὐτοῦ διακονουμένους, ἄρτοις τε καὶ οἴνῳ καθηκορέννυ
λοιπόν. τετιμημένοι γὰρ ὥσπερ καὶ ἀφορήτῳ λιμῷ ἐκπεπιεσμένοι,
δῆλον δ' ὅτι τῷ νοητῷ κατὰ καιροὺς ἰουδαῖοι τὸν ὄφρω ἀφθόνως
τὸν ὑψηλὸν καὶ ἄλλ' ἔτοιμα, ἕξουσιν ἐπὶ χάριτι τῇ αὐτοῦ ἠγλαϊσμένοι
τροφῆς οὐρανίου τε καὶ πνευματικῆς φημὶ καὶ ζωοποιοῦ, ὃ δὴ προσδέ-
ξεται μὲν πάλιν οὐ δίχα τοῦ νέου λαοῦ, οὗ εἰς τύπον εἴη ἂν ὁ βε-
νιαμίν, ἀλλ' ὄντας ὥσπερ ἐν ὁμοψυχίᾳ καὶ ὡς ἐν τάγματι μιᾷ,
προσδέξεται μὲν ἱλαρῶς, αὐτοὺς δ' ὥσπερ εἰς ἴδιον οἶκον, τουτέστι
τὴν ἐκκλησίαν, εἰσκομίζων ὑπεδέξατο ἐκ τοῦ παλιγγενε-
σίας λουτροῦ, ἄρτῳ τε καὶ οἴνῳ διατρέφει. μυστικὸς ὁ λόγος. πλὴν
καὶ ἐκεῖνο πρὸς τούτῳ λέγωμεν, ἐνέγκαι μὲν γὰρ τοῖς ἀδελ-
φοῖς ὁ ἰωσὴφ ἅμα τῷ βενιαμὶν ἑστιωμένοις, καὶ δὴ καὶ τρα-
πέζης αὐτοὺς ἠξίου κατὰ τὴν ἑαυτοῦ ἔφη, κεκέλευκε δ' οὐ δεῖν
δ' ὅλως ἀποτρέχειν ἐκείνου καὶ τῶν κομιουμένων πρὸς αὐτὸν
τὸν πατέρα φημὶ δὴ τὸν ἰακώβ. ἐπειδὴ δ' ἀναβεβήκει καὶ ἤδη
τὸ ἐν τελευταίοις τοῖς καιροῖς ὁμοῦ, τότε δὴ τὸ τελευταῖον ἅπαντες ἀεὶ
σὺν ἐπανήξουσι. σημεῖον δ' ἐξῆς καὶ τοῦτο σαφές, ὅτι δὴ
ξενίων ὀψὲ τοὺς ἐξ ἰσλ ἐπιστρέφοντας ἐν ἐσχάτοις τοῦ αἰῶνος
καιροῖς, ζωὴν τοῖς αὐτοῖς δηλονότι κατὰ τρόπον ὁμοψυχίας
καὶ τοῦ νέου λαοῦ, τοῦ γὰρ ὡς ἔφην ὁ βενιαμίν, πλὴν οὐ
δίχα τῶν ἄλλων πρώην ἐν ἐλπίσιν ἡμῶν ἀποδεδειγμένων.
ὥσπερ γὰρ αὐτοὶ καὶ τοι μετὰ πίστιν ἀποθανόντες ὡς γράφει ὁ σοφὸς
ἔφη παῦλος, οὐκ ἐκομίσαντο τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ θεοῦ κρεῖττόν τι
προβλεψαμένου, ἵνα μὴ χωρὶς ἡμῶν τελειωθῶσιν, οὕτω καὶ
ἡμεῖς περιμενοῦμεν τοὺς πατέρας, ἵνα μὴ χωρὶς αὐτῶν τελειω-
θῶμεν. ὁμοῦ τοιγαροῦν τοῖς ἄλλοις πᾶσιν οἱ πρῶτοι τε καὶ μόνοι
καὶ τελευταῖοι λαοὶ τὸ ἄριστον τε καὶ ἀνεκποίητοι τῶν ἐν

ἐπουρανίου βασιλείας ἀπολαυσόμεθα ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν· δι' οὗ καὶ μεθ' οὗ τῷ πατρὶ καὶ πρέπει δόξα, σὺν ἁγίῳ πνεύματι, εἰς τοὺς αἰῶνας, ἀμήν.

Περὶ τοῦ Ἰωσὴφ καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ, Ἐφραὶμ καὶ Μανασσῆ.

λ° η°ς

Χς

Πᾶσα μὲν δόσις ἀγαθὴ καὶ πᾶν δώρημα τέλειον, ἄνωθέν ἐστι καταβαῖνον ἐκ τοῦ πατρὸς τῶν φώτων. οὐδὲ γὰρ εἶναί φαμεν τῶν οὕτω σεπτῶν καὶ ἐξῃρημένων ἀγαθῶν, ὅσα μὴ δι' αὐτοῦ περιλαμβάνομεν, γέγονε γάρ φησι μεσίτης θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, καὶ δι' αὐτοῦ τὴν προσαγωγὴν ἐσχήκαμεν ἐν ἑνὶ πνεύματι πρὸς τὸν ἐν οὐρανοῖς πατέρα καὶ θεόν, τοῦτο γάρ τοι καὶ ἔφασκεν, οὐδεὶς ἔρχεται πρὸς τὸν πατέρα, εἰ μὴ δι' ἐμοῦ. ἐν αὐτῷ δὲ καὶ δι' αὐτοῦ πᾶν πλήρωμα χάριτος καὶ κλήσεως τὰ λαμπρά. πλούσιος γὰρ ὢν ὁ θεὸς ἐπτώχευσε δι' ἡμᾶς, ἵν' ἡμεῖς τῇ αὐτοῦ πτωχείᾳ πλουτήσωμεν, καὶ εἰς τὴν τῶν ἄλλων πρώην ἀναφοιτῶντες δόξαν, ἐν τῇ αὐτοῦ ὃ μάλιστα πρεπωδέστατον ἐλπίδος μεταλαχεῖν ἠξιώθημεν. θέα δ' ἀληθῶς τὸ ἐπὶ τούτοις λόγον τοῖς ἱεροῖς γράμμασιν ἐνιεὶς τοὺς τῆς διανοίας ὀφθαλμούς, ἔχει γὰρ ὧδε πάλιν. ἐγένετο δὲ μετὰ τὰ ῥήματα ταῦτα, καὶ ἀπηγγέλη τῷ Ἰωσήφ, ὅτι ὁ πατήρ σου ἐνοχλεῖται, καὶ ἀναλαβὼν τοὺς δύο υἱοὺς αὐτοῦ τὸν Μανασσῆ καὶ τὸν Ἐφραὶμ ἦλθε πρὸς Ἰακώβ, ἀπηγγέλη δὲ τῷ Ἰακὼβ λέγοντες, ἰδοὺ ὁ υἱός σου Ἰωσὴφ ἔρχεται πρὸς σέ, καὶ ἐνισχύσας Ἰσραὴλ ἐκάθισεν ἐπὶ τὴν κλίνην. Καὶ εἶπεν Ἰακὼβ τῷ Ἰωσήφ, ὁ θεός μου ὤφθη μοι ἐν Λουζὰ ἐν γῇ Χαναάν, καὶ εὐλόγησέ με, καὶ εἶπέ μοι, ἰδοὺ ἐγὼ αὐξανῶ σε καὶ πληθυνῶ σε, καὶ ποιήσω σε εἰς συναγωγὰς ἐθνῶν, καὶ δώσω σοι τὴν γῆν ταύτην, καὶ τῷ σπέρματί σου μετὰ σὲ εἰς κατάσχεσιν αἰώνιον, νῦν οὖν οἱ δύο σου υἱοὶ οἱ γενόμενοί σοι ἐν γῇ Αἰγύπτῳ, πρὸ τοῦ με ἐλθεῖν πρὸς σὲ εἰς Αἴγυπτον, ἐμοί εἰσιν, Ἐφραὶμ καὶ Μανασσῆς, ὡς Ῥουβὴμ καὶ Συμεὼν ἔσονταί μοι, τὰ δ' ἔκγονα ἃ ἐὰν γεννήσῃς μετὰ ταῦτα

Cy. in Gen.

σοὶ ἔσονται, ἐπὶ τῷ ὀνόματι τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν κληθήσονται
ἐν τοῖς ἐκείνων κλήροις. ἐγὼ δὲ ἡνίκα ἠρχόμην ἐκ τῆς μεσοπο-
ταμίας τῆς συρίας, ἀπέθανε ῥαχὴλ ἡ μήτηρ σου ἐν γῇ χαναάν,
ἐγγίζοντός μου κατὰ τὸν ἱππόδρομον χαβραθὰ τῆς γῆς τοῦ ἐλθεῖν
εἰς γῆν εὐφραθά, καὶ κατώρυξα αὐτὴν ἐν τῇ ὁδῷ τοῦ ἱπποδρό-
μου, αὕτη ἐστὶ βηθλεέμ. ἔδει γὰρ ἀπομνημονεῦσαι τὸν μακάριον ἰα-
κὼβ ἐν χώρᾳ κλήρων κατὰ τὸ γεγραμμένον. ἐπειδὴ δὲ τῶν καθ'
ἡμᾶς ἐπεδήμει πραγμάτων, εὐλογεῖ ἐνικῶς τοὺς ἐξ
ἰωσήφ, οἳ ἐπείπερ ἦσαν ἐκ μητρὸς ἀλλογενοῦς, τῆς ἀσενὲθ θυγατρὸς
ἱερέως τοῦ πετεφρῆ. ἵνα μάθῃς αὐτοὺς κατὰ μικρὸν τῶν ἐξ
ἰσραὴλ ἐκφυλοῦνται καὶ ὀθνεῖον ἔχοντες τὸ γένος, σοφῶς δὲ καὶ οἰκο-
νομικῶς ὁ γεννάδας ἰακὼβ αὐτὸ δὴ τοῦ ἰωσὴφ καὶ ἑτέ-
ρους υἱοὺς εἰσποιεῖσθαι δεδόκηκεν, ὅτε τῆς θείας ἑπόμενος ἀ-
φοις παῖδας οἰκειοῦται τοὺς ἐξ αὐτῶν γεγονότας, ὤφθη γάρ
μοι φησὶν ὁ θεὸς ἐν γῇ χαναάν, καὶ ὅτι πλείστων μὲν ὁ θεὸς ἐθνῶν
λαῶν πατέρα, κατακυροῦντός με δὲ καὶ εἰς ἔθνη καὶ συναγωγὰς
ἐθνῶν ἀναφανδὸν ἐπαγγέλλεται, ἐν τούτῳ δὲ οὖν καὶ τὸ ἀνα-
πείθειν τε μᾶλλον τοὺς εἰς ἀλήθειαν δόξης, καὶ οἰκείους ἡγεῖσθαι
δεδόκηκε τοὺς ἀρχηγεύοντας, μᾶλλον δὲ τοὺς ἐξ αὐτῶν ἀνα-
φύντας, κἂν εἰ γεγόνασι τυχὸν ἐκ μητρὸς ἀλλογενοῦς. τέθαπται
δὲ τῆς ἰουδαίας τὸ πάρος ἐκδημούσης, ἐκεῖνο φαμέν, οὕτω καὶ
ἡμεῖς οἱ ἐκ πίστεως δεδικαιωμένοι γεγόναμεν ἐν χώρᾳ τῶν τέ-
κνων, τῶν δὲ ἄλλων οἰκείων μετασχόντες αὐτοῦ, καὶ δι' αὐτοῦ
ζωοποιοῦντες αὐτῶν ἐν πνεύματι καὶ τοῖς τῶν ἄλλων χρεοῖς. καθά-
περ ἀμέλει καὶ ἰωσήφ, οἷον ἐν μεταξὺ κείμενος, υἱοὺς μὲν
ἐποίει τοῦ ἰδίου πρὸς τὸν ἐφραὶμ καὶ μανασσῆ, ἐπετέθη-
σαν δὲ καὶ αὐτῷ τῷ καταλόγῳ τῶν πατριαρχῶν. νῦν γὰρ φησὶν οἱ
δύο υἱοί σου οἱ γενόμενοί σοι ἐν αἰγύπτῳ ἐμοί εἰσιν, ἐφραὶμ

καὶ Χαναανῖτις, ὡς εὐσεβείᾳ καὶ συμμιγεῖ ἔσεσθαι, τουτέστι
τοῖς πρωτοτόκοις ἔθνεσι, συντετάξονται δὲ καὶ τοῖς ἐν ὑπακοῇ.
ἦν μὲν γὰρ πρωτότοκος εὐσεβείᾳ, ὑπακοῇ δὲ πάλιν ὁ συμμιγὴς ἐκ
μιᾶς τῆς (?) γεγόναμεν δὲ ἀπὸ πίστεως οἱ ἔσχατοι πρῶτοι, καὶ τὴν τοῦ
πρωτοτόκου δόξαν οἱ ἐξ ἐθνῶν ἐκληρώσαντο (?). τετίμηνται δὲ
δι' ὑπακοὴν καὶ εὐπείθειαν, αὐτοῖς γὰρ αὐτοῖς μεμαρτύρηκεν ὁ
τῶν ὅλων λέγων, λαὸς ὃν οὐκ ἔγνων ἐδούλευσέ μοι, εἰς ἀκοὴν ὠτίου
ὑπήκουσέ μου. εἰ γὰρ καὶ γεγόναμεν ἐκ μέρους ὡς πρὸ ἑορτῆς (?)
διὰ τὸ ἐξ ἐθνῶν κεκλῆσθαι τὴν ἐκκλησίαν, ἀλλ' ἐξαρκέσει μετὰ
τὸ λαβεῖν (?) τὸν Ἐμμανουήλ, καὶ εἰς τὸ συναφθῆναι δι' αὐτοῦ τῷ θεῷ καὶ
πατρί, καὶ τοῖς τῶν ἁγίων ἐπιστῆναι κλήσεσι, καὶ εἰς τὴν ἐκείνοις
πρέπουσαν δόξαν ἀνενεχθῆναι, καὶ ἴσους ἡμᾶς ἀποφῆναι γένους.
ἄθρει δὲ ὅπως ἐξ ἑτέρας (?) τοῦ πατρὸς ὁ μακάριος Ἰωσὴφ εἰς ἰσ-
ους υἱοὺς καταλέγει (?) τοὺς ἐξ αὐτοῦ. ὠνομάσμεθα γὰρ καὶ ἡ-
μεῖς ἐν Χριστῷ, καὶ ἐπείπερ δι' αὐτοῦ ἐν πνεύματι γεγεννήμεθα
τὴν πνευματικήν (?), ἀξιόληπτοι γεγόναμεν ὡς πατὴρ κατὰ τὴν ἐθνικὴν (?) ἀρχαίως (?),
καὶ τοῖς πρὸ ἡμῶν ἁγίοις συντετάγμεθα. πλὴν εἰ καὶ υἱοὶ κεκλή-
μεθα τοῦ θεοῦ καὶ πατρός, ὑποτεταγμένοι (?) πάλιν ἐσόμεθα τῷ ποιήσαν-
τι (?) ἡμᾶς, καὶ συνεγνωκότες αὐτῷ, τουτέστι Χριστῷ. ὅρα γὰρ ὅπως ὁ
μακάριος Ἰακὼβ μετὰ τοῖς ἰδίοις ἐπιστᾶσι τέκνοις τὸν τεθραμμένον (?)
καὶ Χαναναῖον (?), τὰ δὲ ἔσχατα φησὶν ἀρχὴν (?) ταῦτα τὰ ἔθνη. συνί-
ης οὖν, ὅτι καὶ υἱοὶ τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς χρηματίζομεν. οὐδὲν ἧττον
ἐσόμεθα τοῦ Χριστοῦ; καὶ τοῦτο δηλοῖ σαφῶς ὁ σωτὴρ ἔφη πρὸς τὸν πατέρα,
οὓς δέδωκάς μοι ἐκ τοῦ κόσμου σοὶ ἦσαν, καὶ ἐμοὶ αὐτοὺς δέ-
δωκας, καὶ δεδόξασμαι ἐν αὐτοῖς. καταφωράσαι (?) μὲν τὴν
Ῥαχὴλ ἐν Βηθλεὲμ ἔθαψεν Ἰακώβ, μεμνήμεθα δὲ πολλάκις
εἰς εἰκόνα καὶ τύπον τῆς ἐξ ἐθνῶν ἐκκλησίας τὴν Ῥαχὴλ ὀνο-
μάζοντες. γένοιτο δὲ ἂν δηλαδὴ (?) ... βουλόμενος λέγειν,

Rachel in Bethlehem sepulta.

Cyr. in Gen.

ὅτι πρὸς ἑτέραν τινὰ ζωὴν τὴν ἀμείνω καὶ τῆς ἐγκοσμίου προφε-
ρεστέραν μεταπεφοίτηκεν ἡ ἐκκλησία, κόσμῳ μὲν ἀποθανοῦσα,
διὰ τὸ μὴ ἀνέχεσθαι φρονεῖν τὰ αὐτοῦ, θεῷ δὲ ζῶσα πνευματικῶς διὰ
πολιτείας εὐαγγελικῆς. εἰ γὰρ καὶ ἔστιν ἐν κόσμῳ διὰ τὴν ἐν σαρκὶ
ζωήν, ἀλλ' οἱονεὶ κρύπτεται τῷ κόσμῳ, λαμπρὰν οὐκ ἔχουσα, μο-
νονουχὶ δὲ καὶ ζῶσα ἔτι θεῷ. καὶ τοῦτο οἶμαι ἐστὶν ὅπερ ἔφη ὁ Παῦ-
λος ἡμῖν ὁ σοφώτατος, ἀπεθάνετε γὰρ καὶ ἡ ζωὴ ὑμῶν κέκρυπται
σὺν τῷ Χριστῷ ἐν τῷ θεῷ. ζῶμεν γάρ, ὅτι τεθαμμένοις τὸ σχῆμα ἐνδει-
ξάμενοι, καὶ οὐχ ὁρωμένοις τε μονονουχὶ ζῶμεν κρύπτοντες τὰ αὐτῶν
ὁ ἡμέτερος νοῦς [illegible], γεγονότες γὰρ οὔπω διὰ τῆς ἀξίας τῆς θείου. ἐπει-
[illegible] οὖν τοῦ νοοῦντος τῆς ἐκκλησίας θανάτου εἰς ἀρχὰς ἀνα-
φέρεσθαι ζωῆς τῆς ἀξίας τε καὶ ἐν Χριστῷ. κἀκεῖνο δὲ οἶμαι προσει-
πεῖν ἀναγκαῖον, ὡς δεξάμενος εἰς [illegible] ὅπερ
[illegible] αὐτῶν τῆς μερ[illegible], ἐντέλλεται καὶ περὶ αὐτῆς. τὸ γὰρ τοι τὴν
ἐν ᾧ [illegible] καλούμεναι ζῶσι, εἰ καὶ ἕτεροι οὐδὲ ἀνα-
πείθοντες ὅτι προσήκει [illegible] αὐτῆς ποιεῖσθαι φρον-
τίδα. ἐντελλόμενος δὲ καὶ ὁ θεὸς καὶ πατὴρ τῷ υἱῷ περὶ τῆς ἐκκλησίας, καὶ
φροντίδος αὐτὴν ἀξιοῦν ἀναπείθει, νικωμένου θανάτου διὰ
τὴν ἀρχὴν [illegible]. τοῦτο γάρ τοι καὶ ἀνακέκραγεν ὁ θεῖος ἡμῖν Δαβὶδ
πρὸς τὸν ἐν οὐρανοῖς πατέρα καὶ θεόν. ἐντείλαι ὁ θεὸς τῇ δυνάμει σου,
δυνάμωσον ὁ θεὸς τοῦτο, ὃ κατειργάσω ἐν ἡμῖν. μονονουχὶ γὰρ καὶ
[illegible] τῷ θανάτῳ κάτοχον [illegible] διὰ τῆς δυνάμεως
τοῦ θεοῦ καὶ πατρός, τουτέστι τοῦ υἱοῦ, ἀπαλλάττεσθαι μὲν ἐλπίζει
τῆς φθορᾶς, ἀναφοιτῆσαι δ' αὖθις εἰς τὰς ἐν ἀρχαῖς, τουτέστιν εἰς
τὴν ἐν Χριστῷ μακαρίαν καὶ ἀκήρατον ζωήν. ὅτι δὲ πρωτότοκος
ὤν, καὶ τοῖς εἰς τοῦτο πρεσβείοις τετιμημένος ὁ Ἰσραήλ, ἀπώλισθε
μὲν τῆς ἐνούσης δόξης αὐτῷ, μεταπεφοίτηκε δὲ τοῦτο τὸ λαμ-
πρὸν εὐκλείας ἀξίωμα εἰς τὸν νέον τε καὶ ἐξ ἐθνῶν λαόν

, χαοί, καὶ διὰ τῶν ἐφεξῆς οὐδὲν ἧττον εἰσόμεθα. ἰδὼν δέ φησιν
, ἰσραὴλ τοὺς υἱοὺς ἰωσήφ, εἶπε, τίνες σοι οὗτοι, εἶπε δ' ἰωσὴφ τῷ πατρὶ
, αὐτοῦ, υἱοί μου εἰσὶν, οὓς ἔδωκέ μοι ὁ θεὸς ἐνταῦθα. εἶπε δ' ἰακώβ,
, προσάγαγέ μοι αὐτοὺς ἵνα εὐλογήσω αὐτοὺς, οἱ δ' ὀφθαλμοὶ αὐ-
, τοῦ ἐβαρυώπησαν ἀπὸ τοῦ γήρως καὶ οὐκ ἠδύναντο βλέπειν,
, καὶ ἤγγισεν αὐτοὺς πρὸς αὐτὸν, καὶ ἐφίλησεν αὐτοὺς, καὶ περιέλα-
, βεν αὐτούς. Καὶ εἶπεν ἰσραὴλ πρὸς τὸν ἰωσήφ, ἰδοὺ τοῦ προσώπου
, σου οὐκ ἐστερήθην, καὶ ἰδοὺ ἔδειξέ μοι ὁ θεὸς καὶ τὸ σπέρμα σου,
, καὶ ἐξήγαγεν αὐτοὺς ἰωσὴφ ἀπὸ τῶν γονάτων αὐτοῦ, καὶ προσε-
, κύνησαν αὐτῷ ἐπὶ πρόσωπον ἐπὶ τῆς γῆς. λαβὼν δ' ἰωσὴφ τοὺς
, υἱοὺς αὐτοῦ, τόν τε ἐφραὶμ ἐν τῇ δεξιᾷ, ἐξ ἀριστερῶν δ' ἰσραὴλ, τὸν
, μανασσῆ δ' ἐν τῇ ἀριστερᾷ, ἐκ δεξιῶν δ' ἰσραὴλ, ἤγγισεν αὐτοὺς αὐτῷ,
, ἐκτείνας δ' ἰσραὴλ τὴν χεῖρα τὴν δεξιὰν, ἐπέβαλεν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν
, ἐφραὶμ, οὗτος δ' ἦν ὁ νεώτερος, καὶ τὴν ἀριστερὰν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν
, μανασσῆ, ἐναλλὰξ τὰς χεῖρας, καὶ εὐλόγησεν αὐτοὺς καὶ εἶπεν,
, ὁ θεὸς ᾧ εὐηρέστησαν οἱ πατέρες μου ἐνώπιον αὐτοῦ ἀβραὰμ καὶ
, ἰσαὰκ, ὁ θεὸς ὁ τρέφων με ἐκ νεότητός μου, ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης,
, ὁ ἄγγελος ὁ ῥυόμενός με ἐκ πάντων τῶν κακῶν εὐλογήσαι τὰ
, παιδία ταῦτα. ἀθρήσωμεν μετὰ τὰ μυστικά, διηπιστώσατο
δ' ὁ πρεσβύτης τίνος εἶεν ἄρα, ὅπερ δὴ τοῦ ἔφησεν ὁ ἰω-
σήφ, οἱ δύο υἱοί μου. εἶτα προσκεκυνηκμένους καὶ γεγονότας
ἐγγὺς φιλοῦμεν τε αὐτοὺς καὶ περιπλοκῆς ἠξίου. σκόπει οὖν
ὅπως οἱονεί πως οὐ γινωσκομένων τῶν καὶ περὶ τὴν ἐκκλησίαν
γεγονέναι, καὶ ἐγγὺς ἐν χώρᾳ, προσιέναι ἤδη ἐρρωμένως ἐπι- καὶ
μαρτυροῦντος ἡμῖν τὴν πρὸς ἑαυτὸν οἰκειότητα τοῦ υἱοῦ, ἀλλὰ
πως τε οὕτως ἡμᾶς ἀξιοῖ, καὶ καλεῖ πρὸς ἕνωσιν. δῆλον δὲ
ὅτι τὴν νοητὴν καὶ ἐν πνι. τύπος δ' ἂν γένοιτο καὶ μάλα σαφὴς,
φίλημα μὲν ἀγάπης, ἑνώσεως δὲ περίληψις, ἤτοι περιπλοκή.

(c) Real Academia de la Historia

τοιγάρτοι καὶ ὁ σοφώτατος Παῦλος ἐπιστέλλει λέγων τοῖς ἐξ ἐθνῶν
πιστεύσασιν· ὅτε μὲν οὖν, νυνὶ δὲ οἱ ποτὲ ὄντες μακρὰν ἐγενήθητε
ἐγγύς, πρὸς καὶ μείζονος δηλονότι τοῦ θεοῦ. ὅτε μὲν, νυνὶ δὲ γνόντες
θεόν, μᾶλλον δὲ γνωσθέντες ὑπὸ θεοῦ. ἐπόπται γὰρ ἄξιοι, καὶ ἐπι-
γινώσκει μόνους ὁ θεὸς καὶ πατὴρ τοὺς πνευματικὴν ἔχοντας
οἰκειότητα πρὸς τὸν υἱόν, καὶ τὴν διὰ πνεύματος ἀναγέννησιν ὑπ' αὐτῷ τε
καὶ δι' αὐτοῦ πλουτήσαντας. καθάπερ ἀμέλει καὶ ἐν Αἰγύπτῳ
τοὺς τῷ αἵματι τοῦ ἀμνοῦ κατακεχρισμένους γνωρίμους ἐποι-
εῖτο λέγων, Καὶ ὄψομαι τὸ αἷμα καὶ σκεπάσω ὑμᾶς, καὶ οὐκ
ἔσται ἐν ὑμῖν πληγὴ τοῦ ἐκτριβῆναι, ὅταν παίω ἐν γῇ Αἰγύπτῳ.
εὐθυμεῖ δὴ λίαν γεγονὼς ὁ Ἰακὼβ πρὸς τὸν υἱὸν ἔφη, τουτέστι τὸν
Ἰωσήφ, ἰδοὺ τοῦ προσώπου σου οὐκ ἐστερήθην, καὶ ἰδοὺ ἔδειξέ
μοι ὁ θεὸς καὶ τὸ σπέρμα σου. ὅτι μὲν γὰρ ἥκει εἰς Ἰουδαίους ὁ πατὴρ
ἐστερῆσθαι τοῦ υἱοῦ, οἰηθέντες γὰρ ὅτι καθεῖρξαν ταῖς τοῦ ᾅδου
πύλαις, καὶ τοῖς ἄλλοις ὁμοῦ νεκροῖς, θανάτῳ περιβεβλή-
κασι, ἀλλ' οὐκ ἐνεδέχετο θανάτῳ περιβεβλῆσθαι τὸν τῆς ζωῆς ἀρ-
χηγόν. οὐκοῦν ἀνεβίω, καὶ πάλιν αὐτὸν ὁ πατὴρ τεθέαται, τὸ δὲ ἐξ
αὐτοῦ καὶ ἐν αὐτῷ γένος, δῆλον δὲ ὅτι τοὺς πιστεύσαντας, τὸ
ἔθνος τὸ ἅγιον, τὸ βασίλειον ἱεράτευμα, τὸν εἰς περιποίησιν
Ἐσαΐ λαόν, οἷς καὶ αὐτὸς ὁ Χριστὸς ἐπιτάττει λέγων, ἰδοὺ ἐγὼ καὶ τὰ
παιδία ἅ μοι ἔδωκεν ὁ θεός. Καὶ προσεκόμισεν μὲν Ἰωσὴφ
τῷ πατρί, οἱ δὲ προσεκύνουν, ἐν τῷ τὸν μὲν Μανασσῆ ὃς ἦν πρω-
τότοκος ἱστῶντος εἰς δεξιάν, τὸν δὲ νεώτερον Ἐφραὶμ εἰς εὐώνυ-
μον. μεταλλάξας αὐτοῖς τὰς χεῖρας ἐπέθηκεν ὁ Ἰακώβ, καὶ τὸν
μὲν Ἐφραὶμ τῇ δεξιᾷ τετίμηκεν ἐπιθείς, δευτερεῖον δὲ ἔδ-
ωκε τῷ ἐξ ἀριστεροῦ Μανασσῇ, χεῖρα δοὺς αὐτῷ τὴν εὐώνυμον,
ὅτε δὴ καὶ εἰς αὐτοὺς εὐλογίας ἄρχεται. εἰς δὲ δύο γὰρ λαοὺς
προσκυνητὰς ὅτε πρῶτοι καὶ μετ' ἐκείνους λαοί, προσκομ

Translatio manuum Israel.

ζητῶν ἡμᾶς, οὐ μωσέως, οὐ προφητῶν, ἀρχηγὸς γὰρ εἰς σω-
τηρίαν ὁ νόμος, ἀλλ' αὐτοῦ τοῦ υἱοῦ, δι' αὐτοῦ γὰρ ὡς ἔφην τὴν
πρὸς σωτηρίαν εὑρήκαμεν, καὶ δὴ μετ' [illegible] πρὸς τὴν ἐξ ἐθνῶν
[illegible] προτάξαι τοῦ ἰσραήλ. εἰς δεξιὸν γὰρ ἴσω τοῦ μανασσῆ τοῦ-
πρὸς ὁ ἰωσήφ. ἐπειδὴ γὰρ [illegible] εἰς αὐ-
τόν, [illegible] ὁ πατὴρ τοὺς ἐν χρόνῳ δευτέρους, τουτέστι τὰ
ἔθνη, καὶ γεγόνασι μὲν οἱ ἔσχατοι πρῶτοι, καὶ οἱ πρῶτοι ἔσχατοι.
εὐλόγησε δ' ἰακὼβ τὰ μειράκια, [illegible] ὀνομάζων τὸν τρέφοντα,
καὶ ἄγγελον τὸν ῥυόμενον αὐτόν, [illegible] καὶ περὶ [illegible] τὰ
περὶ τοῦ υἱοῦ, ὃς καὶ διὰ φωνῆς προφητῶν μεγάλης βουλῆς ἄγ-
γελος ὀνομάζεται. οὐκοῦν [illegible], καὶ [illegible] εἰς ἡμᾶς
εὐλογίας καὶ ἐπικουρίας [illegible] γένοιτ' ἂν οὐχ ἑτέρως, πλὴν
ὅτι δι' υἱοῦ παρὰ τοῦ πατρός. καὶ γοῦν ὁ μακάριος παῦλος· χάρις
ὑμῖν καὶ εἰρήνη φησὶν ἀπὸ θεοῦ καὶ πατρὸς ἡμῶν, καὶ κυρίου ἰησοῦ χριστοῦ.
[illegible] ὁ μακάριος ἰωσὴφ [illegible] ὡς [illegible]
[illegible] ἰδὼν τὸ πρωτότοκον. εἶτα τὸ μυστικὸν [illegible]
[illegible] ὁ πατὴρ λέγων. Καὶ οὗτος ἔσται εἰς λαόν, καὶ οὗτος
ὑψωθήσεται, ἀλλ' ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ὁ νεώτερος μείζων αὐτοῦ
ἔσται, καὶ τὸ σπέρμα αὐτοῦ ἔσται εἰς πλῆθος ἐθνῶν. εἶτα μετ'
ὀλίγα. Καὶ ἔθηκε φησὶ τὸν ἐφραὶμ ἔμπροσθεν τοῦ μανασσῆ.
ὅτε μὲν γὰρ ἧκεν εἰς τὸν κόσμον ὁ χριστός, οὐκ ἂν ἀπηλλάγη τῆς
οἰκείας δόξης ὁ ἰσραήλ. Καὶ γοῦν ἔφασκεν ἐναργῶς, οὐκ ἀπε-
στάλην εἰ μὴ εἰς τὰ πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οἴκου ἰσραήλ. ἐπειδὴ
δ' ἐπεπώρωντο [illegible], καὶ [illegible] τοῦ καλοῦντος εἰς
σωτηρίαν [illegible], μεμένηκεν ἀπειθής, [illegible]
πρὸς [illegible], τὸ μεῖον ἔχων ἐν δόξῃ, καὶ [illegible],
καὶ [illegible] καὶ αὐτὸς ὡς ἐν [illegible] μέρει, [illegible]
[illegible] κατὰ τὴν τοῦ προφήτου φωνήν, [illegible]

Esa.

(c) Real Academia de la Historia

ὁ λαὸς ὁ ἐξ ἐθνῶν, καὶ εἰς σωματοποιηθεὶς χριστῷ καθιερώνεται,
καὶ μείζων ἐστὶ τοῦ Ἰσραήλ, τῷ διὰ πίστεως σώζεσθαι ἀμέτρῳ πλη-
θεῖ ποιούμενος τὴν ὑπεροχήν, μιᾷ γὰρ καὶ ἴσῃ χάριτι καὶ
δεσμούμεθα πρὸς ἁγιασμὸν οἱ ἐξ Ἰσραήλ.
καὶ μὲν δὴ καὶ οἱ ἐξ ἐθνῶν πίστει
σωθεὶς, ἐν χριστῷ δι' οὗ καὶ
ὠφελοῖ. δι' οὗ
καὶ μεθ' οὗ τῷ θεῷ καὶ πατρὶ ἡ δόξα,
σὺν ἁγίῳ πνεύματι, εἰς τοὺς αἰῶ-
νας τῶν αἰώνων,
ἀμήν:–

Γενέσεως ἐκ τοῦ, τέλος:–

Τάδε ἔνεστιν ἐν τῷ ἑβδόμῳ βιβλίῳ:

Περὶ τῆς εὐλογίας τῶν δώδεκα πατριαρχῶν:
Περὶ τοῦ Ῥουβείμ:
Περὶ Συμεὼν καὶ Λευί:
Περὶ τοῦ Ἰούδα:
Περὶ τοῦ Ζαβουλών:
Περὶ τοῦ Ἰσάχαρ:
Περὶ τοῦ Δάν:
Περὶ τοῦ Γάδ:
Περὶ τοῦ Ἀσήρ:
Περὶ τοῦ Νεφθαλείμ:
Περὶ τοῦ Ἰωσήφ:
Περὶ τοῦ Βενιαμίν:

Περὶ τῆς εὐλογίας τῶν δώδεκα πατριαρχῶν:

Σκοπὸς μὲν τῷ λόγῳ τὴν ἀφηγήσασθαι δύναμιν τῶν εἰρημένων ἤδη παρὰ τοῦ πατριάρχου Ἰακὼβ τῶν προεκτεθειμένων κατὰ τὴν εὐχὴν ἐπὶ τοῖς ἐξ αὐτοῦ γεγονόσιν υἱοῖς, προδιαμαρτύρεται δ' ὡς πρὸς ἐκεῖνο σαφῶς, ὡς δυσέφικτος μὲν κομιδῇ τῶν εἰρημένων ἔννοια, καὶ οὐ βάσιμος τοῖς πολλοῖς, ἀμιγῆ μαθεῖν δ' ὃ καὶ ἀσυμφανῆ τὴν δήλωσιν ἔχει, μέμικται γὰρ τῷ τῆς εὐλογίας τρόπῳ τὸ μὴ οὕτως ἔχον, καὶ τὸ ἐπ' ἐλέγχων δυσειρηκότων. ἐπειδὴ λέγεται μὲν γὰρ ὁ γενάρχης Ἰακὼβ προαγορεύειν τοῖς τέκνοις τὰ ἐν ἐσχάτοις, ποιεῖται γὰρ καὶ τῶν προημαρτημένων τὴν μνήμην, ἐπιπλημμελείαν ἀναμετρεῖ, πρῶτον μὲν τὴν τοῦ Ῥουβείμ, εἶτα τὴν α — λόγος α'

Cyr. in Gen.

εὐθύς, καὶ μετ' ἐκείνην τὴν συμφωνίαν ἡλικιῶν, ἐπ' αὐτοῖς ὀ-
φθῆναι θαρρῶν ὡς εὐλογίας τυχὸν ἴσα πρόσωπον τῶν ὁ δὲ περι-
πλησομένων ἀνάρρησιν, καὶ οὐκ ἄν ὅστις τῶν ψευδοεπής, ἐπεὶ
καὶ ἀνήκοντος ἐξωκειλενοῦ, τὰ ἄγαν δὲ οὐ πᾶσαν καὶ οὐ λίαν ἐκκεί-
μενος τοῖς ἐλεεῖν ἐθέλουσιν ὁ ἐπ' αὐτῷ λόγος. Ὅτι δὲ πᾶσα φαμὲν
τὴν ἐνδεχομένην τοῖς προκειμένοις ἡμῖν θεωρήμασιν ὑπερ-
εκπλουτῆσαι τὸ σαφές, ὁ τῆς Ἰουδαίων συναγωγῆς, ὃ καὶ συλ-
λέγεσθαι ἐπὶ τοῦ παντὸς τοῦ γένους, ὅτι τῶν ἑκάστης φυλῆς τύπων,
ὁποῖός τις ἐστι καὶ τὰ κλήρους, ἢ καὶ ταφῆς ἐστι μετ' αὐτοῖς,
εὐδοκιμοῦσι δὲ ὅπως, ὃ καὶ ἐν αὐτοῖς ἐστιν, καὶ ὅποι περ ἄν
τὰ κατ' αὐτὴν ἐκτελευτήσειεν, εἰς καιρὸν ἥκει που πάντως ἡμῖν
ἡ προφητείας ἀφήγησις. ἄθρει δὲ ὅπως, τοῖς μὲν ἀπὸ τῶν-
τῶν γεγεννημένων τὰ ὑπὲρ αὐτοῖς ἐσόμενα ζωγραφεῖ, ἐνίοις
δὲ αὖ τὴν τῶν ὀνομάτων ἀφήγησιν, ἤγουν τὴν ἑρμηνείαν, μηνύει
ὡς πρόσωπα ποιεῖται τῶν ἐσομένων, καὶ σαφῆ προαναδείξειν,
γέγραπται τοίνυν ὧδε· ἐκάλεσε δὲ Ἰακὼβ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ
καὶ εἶπε. συνάχθητε ἵνα ἀπαγγείλω ὑμῖν τί ἀπαντήσει ὑμῖν
ἐπ' ἐσχάτου τῶν ἡμερῶν, ἀθροίσθητε καὶ ἀκούσατε υἱοὶ Ἰακώβ,
ἀκούσατε Ἰσραὴλ τοῦ πατρὸς ὑμῶν :-

Hominum Etymologia prophetica quaedam.

λό ζ^ος

Περὶ τοῦ Ῥουβείμ :-

Ῥουβείμ πρωτότοκός μου, σὺ ἰσχύς μου, καὶ ἀρχὴ τέκνων μου,
σκληρὸς φέρεσθαι, καὶ σκληρὸς αὐθάδης, ἐξύβρισας ὡς
ὕδωρ μὴ ἐκζέσῃς, ἀνέβης γὰρ ἐπὶ τὴν κοίτην τοῦ πατρός σου, τότε
ἐμίανας τὴν στρωμνὴν οὗ ἀνέβης. πρωτότοκος μὲν οὖν τοῦ
πατρὸς ὁ Ῥουβείμ, ἠλίθιος οὐκ ἀσυμφανῶς, δεδεγμένος
ἃ μὴ θέμις, καὶ ὡς πρὸς αὐτὸ χρῆμα καὶ αὐτῆς τῆς ἐξ
Ἰακὼβ καλουμένης ψήφους, πρωτότοκος γὰρ φησὶ ἐφαν-
ερώθη Ἰακώβ. ἀλλ' οὐκ ἔτι που τῆς ... γεγωνικὸς ὡς εἰκός

Ruben.

τις ἴσα καὶ τοῖς ὑποβεβηκόσιν ἀνθομαλεῖς, ἀλλ' ἴσως γὰρ κομιδῇ
τὸ ἦθος νοεῖν. μεταπλάττοντες δ' ὥσπερ τῆς πλημμελείας τὸν τύ-
πον ἐπὶ τὸ τῶν Ἰουδαίων, τοῦ τοῦ πρωτοτόκου λαοῦ, φαμὲν ὅτι τὸ
τῆς ἁμαρτίας ἐπόμεθα. γάμον μὲν γὰρ ὥσπερ τὸν ἐξ Αἰγύπτου-
συναγωγὴν προσίεται θεὸς, διὰ τῆς κατὰ νόμον … τῆς κοι-
νωνίας, προσίεται γὰρ καὶ ἔσχον μὲν οἰκειότητος, ἐκαρποφόρει
σὺν αὐτῷ καὶ τέκνων ἔσχεν …, μονονουχὶ νυμφαγωγοῦντος
αὐτὴν τοῦ πανσόφου Μωϋσέως καὶ τῆς συναφείας τὸν τρόπον με-
σιτευόντων ἀγγέλων, ἀλλ' ὅ πρὸς τοῦτο … γὰρ … ἡ
συναγωγὴ τὸν τῆς γνησιότητος ἔλυσε νόμον, συναπτομένη τρό-
πον τινὰ τοῖς … τοῖς ἀγροῖς, καὶ ὑπ' αὐτοῖς πορνεύουσα,
καὶ καρποφοροῦσα μὲν οὐκέτι τῷ διὰ νόμου συνῳκηκότι, ὑπο-
φέρουσα δὲ μᾶλλον τὸ ἴδιον νοῦν τοῖς ἑτέρων …
δῆλον δ' ὅτι νοητῶς καὶ τοῖς κατὰ … λέγω, ἐκμάσσουσα
γὰρ ὥσπερ ὅλον τὸ προσκεῖσθαι θεῷ, πρὸς ἐντάλματα καὶ διδα-
σκαλίας ἀνθρώπων ἀπέκλινε, καὶ μαθημάτων τῶν ἄνωθεν
ἀλογοῦσα, τὸ δοκοῦν ἁπλῶς ἐποιεῖτο νόμον. τοιγάρτοι καὶ
ὁ προφήτης Ἡσαΐας· πῶς ἐγένετο φησὶ πόρνη πόλις πιστὴ Σιὼν
πλήρης κρίσεως, ἐν ᾗ δικαιοσύνη ἐκοιμήθη ἐν αὐτῇ, νῦν δὲ
φονευταί, τὸ ἀργύριον ὑμῶν ἀδόκιμον, οἱ κάπηλοί σου μί-
σγουσι τὸν οἶνον ὕδατι. ἐκοιμήθη μὲν γὰρ παρ' αὐτῇ καὶ κατέλυ-
σεν ἡ δικαιοσύνη, τουτέστι Χριστός, ἀλλ' εἰσεδέξατο φονευτὰς μοι-
χωμένους, ἐφθόρους τοὺς ἀργύριον αὐτῇ διδόντας ἀδόκιμον,
καὶ ἀναμιγνῦντας τὸν οἶνον ὕδατι. ἀδόκιμος γὰρ ἀληθῶς
ὁ λόγος τῶν ἀναπειθόντων αὐτὴν ἑλέσθαι τὰς διδασκαλίας
ἐντάλματα ἀνθρώπων, κεκαπηλευμένη δ' ὥσπερ καὶ τὸ ζη-
τεῖνος οὐκ ἀσυμμιγὴς ἡ παρ' ἐκείνων ἀφήγησις, τό τε γὰρ
θεῖον καὶ ἐστὶ τὸ ἀναμεμίχθαι λέγειν τὸν οἶνον ὕδατι. ὅτε δὲ τὸ-

Esaias

(c) Real Academia de la Historia

Cyr. in Gen.

Corban.

ἐξόμενα τοῦ τῶν ὅλων Δεσπότου, καὶ ὡς πεπορνευμένην αἰ-
πόθως καὶ αἰτιᾶται τὴν Ἰσραήλ, ἀκούει σαφῶς, ὧδέ πῃ λέγοντος διὰ
Hier. , τῆς Ἱερεμίου φωνῆς, ἆρον εἰς εὐθεῖαν τοὺς ὀφθαλμούς σου καὶ
, ἰδὲ ποῦ οὐκ ἐξεφύρθης, ἐπὶ ταῖς ὁδοῖς ἐκάθισας αὐταῖς ὡσεὶ
, κορώνη ἠρημωμένη, καὶ ἐμίανας τὴν γῆν ἐν ταῖς πορνείαις
, σου καὶ ἐν ταῖς κακίαις σου, καὶ ἔσχες ποιμένας πολλοὺς εἰς
, πρόσκομμα σεαυτῇ· ὄψις πόρνης ἐγένετό σοι, ἀπηναισχύντησας
, πρὸς πάντας, οὐχ ὡς οἶκόν με ἐκάλεσας καὶ πατέρα καὶ
Hier. , ἀρχηγὸν τῆς παρθενίας σου. ὁ δὲ αὐτός, ἐὰν ἐξαποστείλῃ ἀνὴρ
, τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ ἀπέλθῃ ἀπ' αὐτοῦ καὶ γένηται ἀνδρὶ
, ἑτέρῳ, μὴ ἀνακάμπτουσα ἀνακάμψει πρὸς αὐτὸν ἔτι, οὐ μι-
, αινομένη μιανθήσεται ἡ γυνὴ ἐκείνη, καὶ σὺ ἐξεπόρνευσας
, ἐν ποιμέσι πολλοῖς καὶ ἀνέκαμπτες πρός με, λέγει Κύριος. τὸν
δέ γε ἐπὶ τέλει τῆς πορνείας τρόπον καὶ αὐτὸς ἡμῖν ὁ Σωτὴρ ὑπο-
δείξει ἐναργῶς. οἱ μὲν γὰρ Γραμματεῖς ἐκεῖ καὶ Φαρι-
, σαῖοι προσιόντες λέγοντες, διατί οἱ μαθηταί σου παραβαίνουσι
, τὴν παράδοσιν τῶν πρεσβυτέρων; οὐ γὰρ νίπτονται τὰς χεῖρας
, ὅταν ἄρτον ἐσθίωσι; πρὸς αὐτοὺς δὲ ὁ Χριστός. διατί καὶ ὑμεῖς
, παραβαίνετε τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ; ὁ γὰρ Θεὸς εἶπε, τίμα τὸν πατέρα
, σου καὶ τὴν μητέρα σου, ἵνα εὖ σοι γένηται, ὑμεῖς δὲ λέγετε φησὶν ὅς
, ἂν εἴπῃ τῷ πατρὶ ἢ τῇ μητρὶ αὐτοῦ κορβᾶν, ὅ ἐστι δῶρον ὃ ἐὰν ἐξ
, ἐμοῦ ὠφεληθῇς, οὐ μὴ τιμήσῃ τὸν πατέρα αὐτοῦ ἢ τὴν μητέρα, καὶ
, ἠκυρώσατε τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ διὰ τὴν παράδοσιν ὑμῶν. ἀκού-
εις ὅπως ὑφ' ἑτέροις γεγονότες κατὰ τῆς ὑπεράγαν ἀγάθου
τὸ θεῷ νομοθετηθέν, δοκοῦσι φρονεῖν καὶ δεινὸν ἡγούμενοι κατα-
φρονεῖν αὐτοῦ καὶ λίαν ἀηδῶς; οὐκοῦν ἐκπεπόρνευκεν
ἡ τῶν Ἰουδαίων συναγωγή, ἀλλ' ἔχει τὸ ἔθνος, ἄνυπο τὸ ἄμω-
μος, ἡ πάσης πενθοῦς καὶ εἰδώλων ἀπηλλαγμένη, τουτέστιν

ἡ ἐκκλησία σκοτεινὴ καὶ ἀδιαλώβητον ἀξίων τὸ πλοῦτον ζωῆς Cantica
λαμπρὸς ἐκ θύμου ὑπηρετεῖ τῇ λεγούσῃ, ἀδελφιδός μου ἐμοί,
κἀγὼ αὐτῷ. οὐκοῦν εἰς εἰκόνα τῆς Ἰουδαίων συναγωγῆς τὴν
τοῦ Ἰακὼβ τὴν τοῦ πατρὸς παλλακίδα, φησὶ δὲ τὴν Βάλλαν, ἣ
κεκοινώνηκεν ὁ Ῥουβείμ, τουτέστιν ὁ πρωτότοκος λαός, καὶ Βαλλὰ
δὲ ἑρμηνεύεται ἡ Βάλλα πεπαλαιωμένη, βεβηλώσας ὡς ἐγε-
νήτωρ ὁ Ῥουβείμ. πεπαλαίωται γὰρ ὡς ἤδη καὶ ἐρρύη τῆς δυνάμεως
μὲν ἡ τῶν Ἰουδαίων συναγωγή, ἀντ' αὐτῆς δὲ ὁ νέος καὶ ἐκ πίστεως
λαός. καὶ ἐπ' αὐτῷ δὲ ζηλοτυπεῖ τὰ ἄλλα, λαὸς ὁ καινούμε-
νος ἀνανεοῖ τὸ πνεῦμα. καὶ τοὺς πλείους τὰ ἐν τῷ κόσμῳ τὰς γραφάς,
βέβηλος δὲ καὶ ἐμπαθὴς ὁ πάλαι λαὸς ὁ Ἰσραήλ, τὸν δὲ Χριστὸν κα-
θαρσιν οὐκ εἰς δεδεγμένος, καὶ ἐλέγχω τοῦτο, καὶ αὐτῷ τὰς
χεῖρας ἐπενεγκὼν δὲ καλοῦντι πρὸς κάθαρσιν, τοιγαροῦν καὶ
διὰ φωνῆς αὐτῶν εἴρηται τῶν ἁγίων προφητῶν, ποτὲ μέν, εἰ ἀλ-
λάξεται Αἰθίοψ τὸ δέρμα αὐτοῦ, καὶ πάρδαλις τὰ ποικίλματα Hier.
αὐτῆς, καὶ ὑμεῖς δυνήσεσθε εὖ ποιῆσαι μεμαθηκότες τὰ
κακά. ποτὲ δὲ αὖ ὡς πρὸς γυναῖκα πορνεύουσαν, ἐὰν ἀπο-
πλύνῃ ἐν νίτρῳ καὶ πληθύνῃς σεαυτῇ πόαν, κεκηλίδωται Hier.
ἐναντίον ἐμοῦ ἐν ταῖς ἀνομίαις σου, λέγει κύριος. Ῥουβεὶμ τοίνυν
φησὶ πρωτότοκός μου, σὺ ἰσχύς μου, καὶ ἀρχὴ τέκνων μου.
ἐπειδὴ γὰρ ὁ πρωτότοκος καὶ ἐξ Αἰγύπτου λαὸς πολλῆς ἰσχύος
ἐπίδειξις γέγονε τοῦ θεοῦ. ἐκόλαζε γὰρ καταπλήσσων τοὺς
ὅλους καὶ οὐκ ἀνεκλείπουσι τόπους τῶν Αἰγυπτίων ἰσχύι,
τοῦτο μὲν ὑδάτων μεταποιουμένων εἰς αἷμα, σκνιπῶν
ἐκρριπτομένων, ἀνεικάστου βατράχου, χαλάζης κα-
τενεχθείσης, πρωτοτόκων ἀναιρουμένων, καὶ πρὸς τούτοις ἐν διὰ
μέσης ἰόντων θαλάσσης ὡς διὰ ξηρᾶς τῶν λελυτρωμένων.
ἰσχὺς οὖν ἄρα ταῦτα εἶναι τοῦ κέκληται Ῥουβείμ, ἀλλ' ὁ σκληρός

Cy. in Gen

Iudaeos mores descripti

φέρεσθαι, καὶ σκληρὸς καὶ αὐθάδης, τουτέστιν ἀμετάστροφος καὶ ἀκαμπής, καὶ ἄγριος, ἐπιλυσσητικός. ὁρμητίαι γὰρ οἱ Ἰουδαῖοι κατὰ τὸ ἀληθές, καὶ πολὺ λίαν ἐξῶλοι, τί γὰρ τί δὴ καὶ ὡς ἀκούουσι σκληροτράχηλοι, καὶ ἀπερίτμητοι καρδίαις καὶ τοῖς ὠσίν, ὑμεῖς ἀεὶ τῷ πνεύματι τῷ ἁγίῳ ἀντιπίπτετε. καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Χς, τίνα φησί, τῶν προφητῶν οὐκ ἀπέκτειναν οἱ πατέρες ὑμῶν, καὶ ὑμεῖς ἐπληρώσατε τὸ μέτρον τῶν πατέρων ὑμῶν. ἐξυβριστὴς οὖν ἐστὶ καὶ προαλὴς εἰς ὀργάς, καὶ δίκαιον ἔχων τὴν ἔφοδον ὁ Ἰσλ. τὸ ἐξύβρισας ὡς ὕδωρ, τουτέστιν ἀφόρητον ἔχων τὴν καθ' ὧν ἂν ἕλοιτο καταδρομήν. τάχα γάρ πως εἰσὶ τῶν ὑδάτων φοραί· ἀλλὰ μετ' ἐκζέσεως φησί. καὶ τί δὲ τοῦτ' ἔστι, τὸ ἐκζέον ὕδωρ ἄνωπου φέρεται τῶν λεβήτων ὑπερχεόμενον, καὶ δοκεῖ πως εἶναι καὶ πολύ. ἐπειδὴ τοίνυν ὁ λαὸς αὐτῶν τὴν θεομαχικὴν ὁρμήν, ὑπομένει τοῦ λόγου μεταφοράν, καὶ φησί, μὴ ἐκζέσῃς, ὅ ἐστι μὴ ὑπερβῇς εἰς πλῆθος, μὴ δὲ γένοιο πολύς. ἠλάττωνται γὰρ ὡς πρὸς τὴν τῶν ἐθνῶν πληθὺν οἱ ἐξ αἵματος Ἰσλ, ἀνασωζόμενοι διὰ πίστεως τῆς ἐν Χῷ. εἶτα δὴ αἰτίαν ἐπιφέρει τοῦ συμβεβηκότος, καὶ φησίν, ἀνέβης γὰρ ἐπὶ κοίτην πρὸς σου, τότε ἐμίανας τὴν στρωμνὴν οὗ ἀνέβης. ὡς γὰρ ὁ προειρημένος, οὐκ ὀλίγον τὰ ἐν νόμῳ διερευνώμενοι, καὶ τοῖς ἀναγνωσθεῖσι προσκείμενοι, προσεσχηκότες ἢ μᾶλλον τοῖς τῶν μεμωραμένων λόγοις, καὶ τοῖς ἀνθρώπων ἐντάλμασι τῷ ἐπὶ Χῷ γνώσεως τέθεικε διημαρτήκασι, διὰ τοῦτο καὶ αὐτός φησιν, ἐρευνᾶτε τὰς γραφάς, ὅτι ὑμεῖς δοκεῖτε ἐν αὐταῖς ζωὴν αἰώνιον ἔχειν, καὶ ἐκεῖναί εἰσιν αἱ μαρτυροῦσαι περὶ ἐμοῦ, καὶ οὐ θέλετε ἐλθεῖν πρός με ἵνα ζωὴν ἔχητε. Καὶ πάλιν· εἰ ἐπιστεύετε Μωσεῖ, ἐπιστεύετε ἂν ἐμοί, περὶ γὰρ ἐμοῦ ἐκεῖνος ἔγραψεν. ἐπειδὰν ὁ Ἰακὼβ

τοὺς τῶν Ἰουδαίων καθηγητὰς οὕτω λέγων· οὐαὶ ὑμῖν γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι κλείετε τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὑμεῖς γὰρ οὐκ εἰσέρχεσθε, οὐδὲ τοὺς εἰσερχομένους ἀφίετε εἰσελθεῖν. Καὶ πάλιν· οὐαὶ ὑμῖν γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι περιάγετε τὴν θάλασσαν καὶ τὴν ξηρὰν ποιῆσαι ἕνα προσήλυτον, καὶ ὅταν γένηται, ποιεῖτε αὐτὸν υἱὸν γεέννης διπλότερον ὑμῶν. ἀλλ' οὐκ ἂν ὠνόμαζε γεέννης υἱὸς, εἰ μὴ τοῖς τῶν μιαρωμένων προσετίθετο λόγοις. ἀναβεβήκασι τοίνυν ἐπὶ κάθεδραν πρὸς οἷς ἐξήμαρτον Ἰσραὴλ, κληρονομούμενοι μετὰ τὸν νομοθέτην, δοκοῦν ὡς ἔοικεν, τοὺς ἰδίους δὲ τοῖς πειθομένοις εἰς κενὸν τοὺς λόγους, καὶ ἀκαθαρσίας αὐτοῖς ἐντέλλοντας ἐντάλματα:

Περὶ Συμεὼν καὶ Λευί: λό ζ̃ος

Συμεὼν καὶ Λευὶ ἀδελφοὶ συνετέλεσαν ἀδικίαν ἐξ αἱρέσεως αὐτῶν, εἰς βουλὴν αὐτῶν μὴ ἔλθοι ἡ ψυχή μου, καὶ ἐπὶ τῇ συστάσει αὐτῶν μὴ ἐρείσαι τὰ ἥπατά μου, ὅτι ἐν τῷ θυμῷ αὐτῶν ἀπέκτειναν ἀνθρώπους, καὶ ἐν τῇ ἐπιθυμίᾳ αὐτῶν ἐνευροκόπησαν ταῦρον. ἐπικατάρατος ὁ θυμὸς αὐτῶν, ὅτι αὐθάδης, καὶ ἡ μῆνις αὐτῶν, ὅτι ἐσκληρύνθη. διαμεριῶ αὐτοὺς ἐν Ἰακὼβ, καὶ διασπερῶ αὐτοὺς ἐν Ἰσραήλ. ἐκπεπορνευμένης τῆς Ἰλήμ, καὶ ἀνοσίοις φονικοῖς τῶν ἐν διδασκαλίᾳ ἀνθρώπων ὑπακουούσης τῆς κοινῆς, ἐξελέγχων μὲν εἰκότως ὁ τῶν ὅλων θεὸς, ἔφασκε διὰ φωνῆς Ἠσαΐου καὶ μάλα σαφῶς, ὁ λαὸς οὗτος τοῖς χείλεσί με τιμᾷ, ἡ δὲ καρδία αὐτῶν πόρρω ἀπέχει ἀπ' ἐμοῦ, μάτην δὲ σέβονταί με διδάσκοντες διδασκαλίας ἐντάλματα ἀνθρώπων. ἐπειδὴ δὲ τοὺς εἰς τοῦτο παραφερέντας καὶ ἐνθυμίας οἱονείπως καταμεθύουσαν τὴν βέβηλον Ἰλήμ, μεταρρυθμίζων ἐπὶ τὸ ἄμεινον ὁ θεὸς καὶ πρὸς ἐπιστήμην, πέπομφεν ἐξ οὐρανοῦ τὸν ἴδιον υἱὸν καὶ Esaias

ἡμᾶς γεγονότα, τουτέστιν αὐτόν, ἵν' ἐπειδὴ ἐπ' ἀνονήτοις πρά-
γμασι τὸ τῶν ἁγίων προφητῶν κατέλυσε πλῆθος, ἔφασκε
γάρ, ὕστερον ἐπιστελῶ τὸν υἱόν μου, καὶ γοῦν αὐτὸν ἴσως τὸ
λοιπὸν ἐντρέπονται τὸν υἱόν, οἱ δὲ καὶ εἰς τοῦτο κατέκτειναν δυσ-
βουλίας, ὥστε οἴεσθαι καὶ κλῆρον ἑλεῖν δύνασθαι τὸν δεσπό-
του. ἀποκτείναντες γὰρ τοὺς ἁγίους, δυσσεβείας τε τοὺς ἄκρους
ὅρους ἐπέκεινα, καὶ εἰς αὐτὸν ἐκτόπως πεπαρῳνήκασι τὸν
υἱόν. εἶπον γὰρ ἐν ἑαυτοῖς φησίν, οὗτός ἐστιν ὁ κληρονόμος. δεῦτε
ἀποκτείνωμεν αὐτόν, καὶ κατάσχωμεν τὴν κληρονομίαν
αὐτοῦ. Καὶ οὐ μέχρι τούτων τὰ τῆς δυσσεβείας αὐτοῖς, ἀλλὰ
γὰρ τοῖς ἁγίοις προφήταις προσέθεσαν τοὺς δευτέρους, τοὺς
ἁγίους ἀποστόλους φημί, οὐδὲ αὐτῶν ἀμαθῶς εἶτα φειδό-
μενοι, τοιοῦτον εἶναι νοῶ τὸν τῆς προκειμένης ἡμῖν προφητείας
ἀληθῆ σκοπόν. ἔοικε μὲν γὰρ ὁ θεσπέσιος Ἰακὼβ τῶν ἐν Σι-
κίμοις πεπραγμένων διαμεμνῆσθαι πάλιν, ἔχει δ' οὐχ
οὕτω τὴν ἀλήθειαν ὁ τοῦ δικαίου σκοπός, πῶς γὰρ ὁ τεθνη-
γεγενημένος ὡς ἠδικημένος κατακλήσεως τὰ δέξασθαι αὐτοῖς.
οὐκοῦν ἀπὸ τοῦ γεγονότος ἐν Σικίμοις ἐπὶ τὸ ἴσον τῆς ἀμαρ-
τίας τρόπον ἀναφέρει τὸ ἐπὶ Χριστῷ, καθάπερ ἀμέλει καὶ ἐπὶ
τῶν πρωτοτόκων Ῥουβείμ, τὰ τοίνυν πεπραγμένα ἐν Σικίμοις
Συμεὼν καὶ Λευί. δύο μὲν γὰρ ὁ Λευὶ καὶ Συμεὼν ἀδελφοὶ
τοῦ τῶν πρὸς Σιχὲμ σκηνῆς, τὰς τῶν ἀρχιερέων ὁδηγουμένων φυ-
λάξας, σχῆμα δ' αὐτὸ ὁ ἔμπορος ἐβιάζετο, διεπορεύοντο γὰρ
αὐτῶν, οἱ δὲ πρὸς τοῦτο ἁμιλλώμενοι, καὶ τὸν ἐξ ἀπάτης αὐτοῖς
ἐκμηχανώμενοι φόνον, προαναιρεῖν μὲν τὸν πλεῖον αὐτοῖς
συνελάσαι πειρῶνται, ὡς ἠδικημένους αὐτίκα, καὶ κατὰ γένος
οἰκείους εἰς τοῦτο δεξιῶς ἔχοντα, πεπραχότας γε μὴν ἀπε-
κτόνασιν ἐθνικῶς, ὑποχειροῦσιν αὐτοῖς εἰς ἀπολογίαν οὐδ'

μενοι τὸ διεξιέναι λέγειν, ἀλλ' ὥσπερ πόρρω ζητοῦνται τῇ ἀληθ-
φ' ἡμῶν· ἴστω δ' οὖν ἐπὶ τὸ αὐτὸ διαπτωσεῖς, καὶ διὰ
πλάττωμεν ὡς ἐν καλῷ τὸ θεώρημα, τὰ ζητηθέντα πρὸς
διασαφοῦσι παραδόθεν ἐξεταζόμενοι, ἄλλα τίνων τὸ ἐπὶ τῶν
Ἰακὼβ καὶ ἀδελφῶν δοθέντα λόγον, ὅπως δὲ καὶ τίνα τρόπον αὐτῶν
διηγώμεθα, καὶ τίνας μὲν ἐκ τῆς πρώτης γυναικός, τίνα δὲ
ὅσον ἐκ δευτέρου, λέξωμεν, ὅτι ἔταξε τὸ μετὰ τελευτὴν αὐτοῦ τὸ
λαβεῖν γυναῖκα αὐτοῦ πρὸς τοῦ ἀδελφοῦ, δηλοῖ καὶ ὁ μετ' ἐκείνην
καὶ ἐθνικὸς μακεδόνων ὁ ταύτην ἐκεῖνος. διαβεβαιούμεθα
δ', ὅτι Λεία μὲν ἑξάπαις ἡμῖν τὸ Ἰουδαίων ἔσχε ζῶσα τοῖς,
ἑκατὸν δὲ ἐξ ἐθνῶν ἐκκλησίας, ἐπειδὴ Λεία μὲν ἑρμηνεύεται
κοπιῶσα, ἀσθενεστέροις ὁ καὶ ἀκαλλεστέροις ἔχει τοῖς
ὀφθαλμοῖς. κέκμηκε ὁ λαὸς ὁ τῶν Ἰουδαίων ζωντανῶς τῷ νό-
μῳ τῷ διὰ Μωσέως κατηχούμενος, τὸ οὖν δὴ ἀσθενέστερον ὀφθαλ-
μοὺς πρὸς τὸ τὸν σκοπὸν τοῦ εὐαγγελίου. ἑκατὸν δὲ καλ-
τῷ εἴδει, καὶ ὡραία σφόδρα, ἐκπρεπεστάτη ὁ λαὸς ὁ ἐξ ἐθνῶν
ἐκκλησία. λοιπὰς δ' οὖν τελευταία θυγάτηρ γέγονεν ἡ Δίνα,
τύπος γεγένηται καὶ αὐτὴ τοῦ ἐκ περιτομῆς πλήθους καὶ ἐν
ἐσχάτοις χρόνοις τοῖς ἔθνεσι, καθ' οὓς ἐν ἀνθρώποις ὁμονοη-
κώς. διὰ τί οὖν ὁ τῶν ἐκ περιτομῆς τελευταία πλῆθος ἔξω τε
γενομένη τῆς πρώτης σκηνῆς, τουτέστι τῶν κατὰ νόμον ἐθῶν
τοῖς ἐγχωρίοις προσέβαλλεν, ἤτοι ἐπιμίσγεται καὶ ...
νοσι, λέγω δὴ τοῖς ἁγίοις ἀποστόλοις, οἳ καὶ μὲν ζῶσι τοι-
ούτοις, ἐν ἀπολύτως ὡς τὴν γνῶσιν τῶν ἐθνικῶν, τότε
δὴ τὸ ... διεπαρθένευσε τῷ ἐν αὐτῷ πολιτείας καὶ εὐαγ-
γελικοῖς τὰ σπέρματα τῶν αὐτῶν δεχομένη, ἀλλ' ὁ ...
πρὸς τοῦτο τῶν Ἰακὼβ παίδων Συμεὼν καὶ Λευί, τουτέ-
στιν οἱ ἐν ... κείμενοι τάξει, καὶ ... τοῖς τὸ ἱερόν

Cy. in Gen.

καὶ ἀπόλεκτον γένος, ἑρμηνεύεται δὲ μὲν γὰρ Συμεὼν ὑπακοή,
Λευὶ δὲ προσειλημμένος ἢ ἀπόλεκτος. ὅτι δὲ τοῖς ἁγίοις
ἀποστόλοις ἐπεφύοντο δεινῶς οἱ τῶν νομικῶν ἱερουργιῶν
λαχόντες τὰ αὐχήματα, συνειδότων αὐτοῖς καὶ λαῶν, πῶς
ἐστιν ἀμφιβάλλειν. ἐπετείχιζον δὲ τοῖς ὁδηγοῖς, τῶν ὑπ' αὐ-
τοῖς γεγονότων τὴν ἐπιστροφὴν καταφθορὰν ὀνομάζοντες,
καὶ διὰ τῶν ἄγαν ἐκτόπων ἐπιφέροντες ἐγκλημάτων,
ἰδοὺ γάρ, ἔφασκον, πεπληρώκατε τὴν Ἱερουσαλὴμ τῆς διδαχῆς ὑμῶν.
ἐπειδὴ δὲ κατωνείδιζον ὡς οὐκέτι ζῶντας Ἰουδαϊκῶς,
ἐμάνθανον ὅτι τελείως τῷ παρ' αὐτοῖς ὑπεῖναι, τὸ δὲ καί γε τὸν
δὲ ὅλως εἰς διαφορὰν οὐδέν, εἰ περιέλοιντο νοεῖν τὰ μυστικῶς
καθ' οὐ λέλεκται τόποι, οὐ γὰρ ὁ ἐν τῷ φανερῷ φησὶν Ἰουδαῖός
ἐστιν, οὐδὲ ἡ ἐν τῷ φανερῷ ἐν σαρκὶ περιτομή, ἀλλ' ὁ ἐν τῷ
κρυπτῷ Ἰουδαῖος. καὶ περιτομὴ καρδίας ἐν πνεύματι, οὐ γράμ-
ματι. ὁρᾷς ὅπως οἱ δόξαν ἔχοντες ἀλλογενῶν συμφωνη-
λέγουσι τοῖς Ἰουδαίοις τοῖς ἐν περιτομῇ καὶ τοῖς ἐν τῷ κρυ-
πτῷ περιφέροντες Ἰουδαῖοι, ἀλλὰ καὶ οὕτως ἀπεσκευασ-
πεσαγγέλλοντες πεφύλακται, καὶ αὐτὸ δὲ τὸ Ἐμμανουήλ; συνετέ-
λεσαν τὴν ὑπὸ φωνὴν ἀδικίαν Συμεὼν καὶ Λευὶ ἐξ αἱρέσεως
αὐτῶν. συνεπεφώνησαν γὰρ καὶ συνέθεντο ἀλλήλοις εἰς
τὸ κατὰ τῶν ἄλλων ἀδικίαν ὁ Συμεὼν καὶ μετὰ τοῦ Λευί,
τουτέστι λαοὶ καὶ ἱερεῖς. τὸ δὲ ἐξ αἱρέσεως αὐτῶν, ἀντὶ τοῦ
κατὰ σκέψιν καὶ βούλησιν. οὐ γὰρ ἐκ τοῦ συμβεβηκότος
ἁπλῶς τὰ δεινὰ τῶν πεπονθότων κατεσκεύαζον, ἀλλ' οὐδὲ
ἐκ προβουλῆς τὰ τολμήματα καὶ τὸ ἔκτοπον θράσος, ἀλλ'
ἐκ συνεδρείων αὐτῶν ἐπὶ τὸ δεῖν ἔχειν τὰ παρ' αὐτοῖς ἐπιτήδευμα
κακοῦ. διὰ τοι τοῦτο φησὶν ὁ γενναῖος Ἰακὼβ τοῦ ἐπὶ θεσ-
συνήθεις, τὰς κακοβουλίας, τὴν σκέψιν, μὴ γὰρ ἔλθοι-

(c) Real Academia de la Historia

φησὶν ἡ ψυχή μου εἰς βουλὴν αὐτῶν, καὶ ἐπὶ τῇ συστάσει αὐτῶν
μὴ ἐρείσαι τὰ ἥπατά μου. ὅμοιον γὰρ ὡς εἰ λέγοι, μήτε τοῖς τῆς
διανοίας ὄμμασιν ἐνατενίσαιμι ποτὲ ταῖς τοιαύταις βουλαῖς,
μήτε μὴν εἰς καρδίαν ὅλως ἐκδέξαιμι πώποτε τὰ παρα-
λειπτὰ ταυτὶ τῶν ἀσεβεστάτων σκέμματα. οὕτω καὶ ὁ προφήτης
Ἡσαΐας τοὺς τῶν Ἰουδαίων δήμους ταλανίζει λέγων. οὐαὶ τῇ- Ἡσαΐας
ψυχῇ αὐτῶν, διότι βεβούλευνται βουλὴν πονηρὰν καθ᾽ ἑαυτῶν
εἰπόντες, δήσωμεν τὸν δίκαιον, ὅτι δύσχρηστος ἡμῖν ἐστι. Ἀλλὰ
ὃ καὶ ὁ Δαδ· μακάριος ἀνὴρ ὃς οὐκ ἐπορεύθη ἐν βουλῇ ἀσε- Ψς.
βῶν, καὶ ἐν ὁδῷ ἁμαρτωλῶν οὐκ ἔστη. Καὶ πάλιν. ἐμίσησα
ἐκκλησίαν πονηρευομένων, καὶ μετὰ ἀσεβῶν οὐ μὴ καθίσω. ἀπο-
φοιτᾷ τοιγαροῦν ὁ θεσπέσιος Ἰακὼβ τῶν Ἰουδαϊκῶν σκεμμά-
των, ἐπιλέγει δὲ τὰς αἰτίας καί φησιν, ὅτι ἐν τῷ θυμῷ αὐτῶν ἀπέ-
κτειναν ἀνθρώπους, καὶ ἐν τῇ ἐπιθυμίᾳ αὐτῶν ἐνευροκόπησαν ταῦρον. ἐνευροκόπησαν ταῦρον
ἀπεκτόνασι μὲν γὰρ ἀλλήλους ὡς ἔφην, ἀνοσίῳ θυμῷ πρὸς ὠμότητα
καὶ ἀπανθρωπίαν ἐξαγριούμενοι, ἀνόνητον δὲ καὶ ἀκατά-
σχετον ἐπιθυμίαν παντελῶς εἰς νοῦν ἐλθόντες οἱ τάλανες
ἐνευροκόπησαν ταῦρον, τουτέστι Χριστόν, καὶ τὸ ἐπιθύμημα προ-
λαβόντες εἰρήκαμεν, ἐπιγνόντες μὲν γὰρ ὅτι κληρονόμος
ἐστὶν ἐπεθύμησαν ἔχειν τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ. Καὶ ὅτε τοῦ
λόγου τὴν ἐπίδοσιν. ἀπεκτόνασι μὲν γὰρ τοὺς ἀνθρώπους, ἐνευρο-
κόπησαν δὲ τὸν ταῦρον. θανάτῳ μὲν γὰρ περιβεβλήκασι τοὺς
ἄλλους καὶ μεμενήκασι νεκροὶ τὸν τῆς ἀναστάσεως καιρὸν ἀνα-
μένοντες, ἀλλ᾽ ὁ ταῦρος ὑπὸ αὐτῶν νευροκοπούμενος,
ὤκλασε μὲν οἰονείπως εἰς γῆν ὁ Χριστὸς ἑκὼν ὑπομείνας τὸν τῆς
σαρκὸς θάνατον, πλὴν οὐ γέγονε παντελῶς κάτοχος, ἀλλ᾽ εἰ καὶ
γέγονε νεκρὸς ὡς ἄνθρωπος, ἀπομεμένηκε ζῶν διὰ τῆς θεότητος
φύσει. ταῦρος δὲ ὁ Χριστὸς, ἰσχυρὸν γὰρ ὅτι μάλιστα τὸ ζῶον, καὶ

(c) Real Academia de la Historia

Ταῦρον νευροκοπηρος

θυσιάζεται καὶ ἱερουργεῖται Κύριος ὁ τῶν δυνάμεων ὁ υἱός, ὃς οὐ πεποίηκεν ἁμαρτίαν, ἑαυτὸν δὲ μᾶλλον ἀνέθηκεν ὑπὲρ ἡμῶν εἰς ὀσμὴν εὐωδίας τῷ Θεῷ καὶ Πατρί. ἀκουέτωσαν τοίνυν οἱ τὸν οὕτω σεπτὸν νευροκοπήσαντες ταῦρον, ἐπικατάρατος ὁ θυμὸς αὐτῶν, ὅτι αὐθάδης, καὶ ἡ μῆνις αὐτῶν, ὅτι ἐσκληρύνθη. Τί δὴ οὖν ἄρα πεπόνθασιν; ἐξώλοντο τῆς ἰδίας, καὶ ἀπολελοίπασι μὲν τὴν ἐνεγκοῦσαν, διεσπάρησαν δὲ καὶ γεγόνασι πανταχοῦ ξένοι καὶ ἐπήλυδες καὶ ἀνέστιοι. ἀληθὲς γάρ, ὅτι ὥσπερ ὄρνεον ὅταν ἐκπετασθῇ τῆς ἰδίας καλιᾶς, οὕτω καὶ ἄνθρωπος ὅταν ἐκτοπισθῇ ἐκ τῶν ἰδίων τόπων. προσεπιτηρητέον δ' ὅτι μὴ κἀκεῖνο πρέπον, ὅτι τοῖς μὲν τὸν ταῦρον νευροκοπήσασιν εἰς ἀεὶ ἔσται βδέλυγμα, τοῖς γε μὴν ὑπηκόοις, καὶ τὸ οὕτω δεινὸν ἀποσειομένοις ἔγκλημα, λύτρον ἔσται καὶ κάθαρσις, καὶ ἁμαρτιῶν ἀπόθεσις. εὕρομεν δὲ διὰ τοῦ νόμου σκιᾶς ὑπὲρ ἐθνῶν γεγραμμένον, ἔχει γὰρ οὕτως ἐν τῷ Δευτερονομίῳ.

> Ἐὰν δὲ εὑρεθῇ τραυματίας ἐν τῇ γῇ ἣν Κύριος ὁ Θεός σου δίδωσί σοι κληρονομῆσαι πεπτωκὼς ἐν τῷ πεδίῳ, καὶ οὐκ οἴδασι τὸν πατάξαντα, ἐξελεύσεται ἡ γερουσία σου καὶ οἱ κριταί σου, καὶ ἐκμετρήσουσιν ἐπὶ τὰς πόλεις τὰς κύκλῳ τοῦ τραυματίου, καὶ ἔσται ἡ πόλις ἡ ἐγγίζουσα τῷ τραυματίᾳ, καὶ λήψεται ἡ γερουσία τῆς πόλεως ἐκείνης δάμαλιν ἐκ βοῶν, ἥτις οὐκ εἴργασται, καὶ ἥτις οὐχ εἵλκυσε ζυγόν, καὶ καταβιβάσουσιν ἡ γερουσία τῆς πόλεως ἐκείνης τὴν δάμαλιν εἰς φάραγγα τραχεῖαν, ἥτις οὐκ εἴργασται, οὐδὲ σπείρεται, καὶ νευροκοπήσουσι τὴν δάμαλιν ἐν τῇ φάραγγι, καὶ προσελεύσονται οἱ ἱερεῖς οἱ Λευῖται, ὅτι αὐτοὺς ἐπέλεξε Κύριος ὁ Θεός σου παρεστηκέναι αὐτῷ, καὶ εὐλογεῖν ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ τῷ στόματι αὐτῶν ἔσται πᾶσα ἀντιλογία καὶ πᾶσα ἁφή, καὶ πᾶσα ἡ γερουσία τῆς

(c) Real Academia de la Historia

πόλεως ἐκείνης οἱ ἐγγίζοντες τῷ τραυματίᾳ νίψονται τὰς χεῖρας ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τῆς δαμάλεως τῆς νενευροκοπημένης ἐν τῇ φάραγγι, καὶ ἀποκριθέντες ἐροῦσιν, αἱ χεῖρες ἡμῶν οὐκ ἐξέχεαν τὸ αἷμα τοῦτο, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ ἡμῶν οὐχ ἑωράκασιν. ἵλεως γενοῦ τῷ λαῷ σου Ἰσραήλ, οὓς ἐλυτρώσω ἐκ γῆς Αἰγύπτου, ἵνα μὴ γένηται αἷμα ἀναίτιον ἐν τῷ λαῷ σου Ἰσραήλ. καὶ ἐξιλασθήσεται αὐτοῖς τὸ αἷμα, σὺ δὲ ἐξαρεῖς τὸ αἷμα τὸ ἀναίτιον ἐξ ὑμῶν αὐτῶν. ἀλλ᾽ εὑρέθη μὲν καλῶς καὶ σοφῶς εἰς ἐκεῖσε λέληπται, πλὴν ἐκεῖνο φαμέν· ζῶντες ὅπως ἑαυτοὺς ἀπαλλάττουσι τῆς ἐφ᾽ αἵματι καὶ τῶν ἐγκλημάτων ἀναδυτούσης ἡμῖν τῆς δαμάλεως ἐφ᾽ ἑαυτῇ τὸ ἔγκλημα, ἀπολήξεται γὰρ τὸ αἷμα δι᾽ ὧν ἑαυτοὺς ἀπαλλάττοντας λέγειν, αἱ χεῖρες ἡμῶν οὐκ ἐξέχεαν τὸ αἷμα τοῦτο. ἀλλ᾽ ὅρα τῶν Ἰουδαίων δῆμος οὐχὶ τοῦτο ποιεῖ, ἀλλὰ καὶ κακῶς ἁλῶσθαι, τετολμήκασι δὲ μᾶλλον εἰπεῖν καὶ ἐγκαυχῶντες τὸν κόσμον, αἱ χεῖρες ἡμῶν ἐξέχεαν τὸ αἷμα τοῦτο. ἐπεὶ ἐκ γὰρ τὸ αἷμα τοῦ ἀθῴου ἐστὶ οὐ δεῖ τὸ ἀσυνήθως εἰπεῖν ἐπὶ Χριστοῦ, τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐφ᾽ ἡμᾶς, καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα ἡμῶν :

Περὶ τοῦ Ἰούδα :

Ἰούδα σὲ αἰνέσαισαν οἱ ἀδελφοί σου, αἱ χεῖρές σου ἐπὶ νώτου τῶν ἐχθρῶν σου, προσκυνήσουσί σοι οἱ υἱοὶ τοῦ πατρός σου. σκύμνος λέοντος Ἰούδα ἐκ βλαστοῦ υἱέ μου ἀνέβης, ἀναπεσὼν ἐκοιμήθης ὡς λέων, καὶ ὡς σκύμνος, τίς ἐγερεῖ αὐτόν; οὐκ ἐκλείψει ἄρχων ἐξ Ἰούδα, καὶ ἡγούμενος ἐκ τῶν μηρῶν αὐτοῦ, ἕως ἂν ἔλθῃ ᾧ ἀπόκειται, καὶ αὐτὸς προσδοκία ἐθνῶν, δεσμεύων πρὸς ἄμπελον τὸν πῶλον αὐτοῦ, καὶ τῇ ἕλικι τὸν πῶλον τῆς ὄνου αὐτοῦ, πλυνεῖ ἐν οἴνῳ τὴν στολὴν αὐτοῦ, καὶ ἐν αἵματι σταφυλῆς τὴν περιβολὴν αὐτοῦ, χαροποιοὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ λζ΄ ης΄

Cyr. in Gen.

ἀπὸ οἴνου, καὶ λευκοὶ οἱ ὀδόντες αὐτοῦ ἢ γάλα. Σαφὴς εἰ καὶ ἄγαν
ὁ τῆς εὐλογίας ἡμῖν ἐν γε τουτοισὶ διαφαίνεται ὁ τρόπος, τὸ τῆς
ἡμῶν οἰκονομίας τοῖς κατέχουσι τοῖς ἀκριβωμένοις-
δὲ κεκομισμένος, προκαταβάλλεται δ' ὡς ἐν τάξει εὐφημίας

Iudas Etymon.

ἀρχὴν τήν τε τοῦ ὀνόματος σημασίαν καὶ μέντοι τὸ περὶ
γε τὴν δόξαν τῆς ἐσομένης τῇ Ἰούδα φυλῇ. εἰ γάρ τις
ἕλοιτο διασκοπεῖν τὴν Ἰούδα φωνήν, ἤτοι τοὔνομα, διερ-
μηνευόμενον αἶνον, ἢ ὑμνοῦσαν, ἢ ὑμνούμενον, ἔχει δ' ὁ
λόγος τὴν ἀναφορὰν εἰς τὸν ἐκ τῆς Ἰούδα φυλῆς κατὰ σάρκα
γεγονότα, πέφυκε γὰρ ἐξ Ἰούδα καὶ Ἰεσσαὶ καὶ Δαβὶδ κατὰ τὸ πρὸς
τὴν τῆς σαρκὸς γέννησιν τελοφοροῦντα γένος. προσαναφωνεῖ-
ται δ' οὖν ὁ προφήτης εἰς τὸν ἐκ τῆς Ἰούδα φυλῆς, ἀληθὲς
ὄνομα τί φησι, καθὰ καὶ αὐτὴ τῶν πραγμάτων ἡ δύναμις
ἐνδείξειεν ἄν, ἔσται γὰρ ὑμνητός, τὴν ἐκ θεοῦ πρέπουσαν ἀπο-
σεις δόξαν. ἁρμόσει γὰρ οὐδ' ἑτέρῳ τὸ δοξολογεῖσθαι πρέ-
πειν, πλὴν ὅτι μόνῳ τῷ γε ἀληθῶς ὄντι καὶ ἀγνωρισμένῳ
θεῷ. εἰ γὰρ πέφηνεν ἄνθρωπος, καὶ κεκένωκεν ἑαυτόν, ἀλλ' οὖν

Χ̅ς̅

ἐστὶ γνώριμος, σεπτὸς καὶ ἀοίδιμος. οἱ δὲ ἀδελφοὶ κατὰ τὸ
ἀνθρώπινον, οὐχ ὡς αὐτῷ προσκυνοῦσι, ἀλλ' ἐν ἀδελφοῖς
Ἰησοῦ τὰ κατὰ σάρκα τεθεῖσιν, ὡς δεσπότην ὑμνοῦσιν, ὡς
δημιουργόν, καίτοι πλουτοῦντα μετ' αὐτῶν ἐν κενώμασιν-
ἐπιγινώσκοντα τὸν τῶν ὅλων βασιλέα καὶ κύριον, καίτοι ἐν τῷ
δούλου μορφῇ καλυπτόμενον. ἔσται δ' ὑπεράνω κατὰ
σὺν τῶν ἀντιστάντων, καὶ περιέσται ἐχθρῶν ὁ ἐμμανουὴλ
τῶν ἐχθρῶν, προσανεφώνει λέγων, αἱ χεῖρές σου ἐπὶ νώτου
τῶν ἐχθρῶν σου. τοῦτο καὶ αὐτὸς διὰ φωνῆς τοῦ Δαβὶδ προσκα-
Ps. ‚ γεγονὼς ... ἔφη γάρ, ὅτι καταδιώξω τοὺς ἐχθρούς
‚ μου, καὶ καταλήψομαι αὐτούς, καὶ οὐκ ἀποστραφήσομαι

(c) Real Academia de la Historia

ἕως ἂν ἐκλίπωσιν. ἐκθλίψω αὐτοὺς καὶ οὐ μὴ δύνωνται
στῆναι, πεσοῦνται ὑπὸ τοὺς πόδας μου. οὐκοῦν ἐπὶ νώτου
τῶν ἐχθρῶν αἱ χεῖρες ἔσονται φησίν, ὡς διώκοντος μᾶλλον
ἢ φεύγοντος, οὐχ ὡς πληττομένου μᾶλλον, ἀλλ᾽ ὡς αὐτοῦ
κατασπεύδοντος. ἀληθὲς γὰρ τὸ ἐν βίβλῳ τῶν ψαλμῶν ὑμνού-
μενον, ὅτι οὐκ ὠφελήσει ἐχθρὸς ἐν αὐτῷ, καὶ υἱὸς ἀνομίας Ψ.
οὐ προσθήσει τοῦ κακῶσαι αὐτόν. εἰ γὰρ καὶ αὐτὸς δέδω-
κεν ἡμῖν πατεῖν ἐπάνω ὄφεων καὶ σκορπίων, καὶ ἐπὶ
πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ, πῶς οὐκ ἀναγκαῖον ὁμολο-
γεῖν, ὅτι πολεμοῦντας αὐτοὺς ὑποχειρίους κειμένους ἔχει τοὺς
ἀντεξάγειν ἐθέλοντας, καὶ ἀνοσίως ἀνθισταμένους. ὅτι
τοίνυν τὸ φεύγειν οὐκ οἶδε, διώκειν δὲ μᾶλλον, καὶ τῶν
αὐτοὺς κρατεῖν, καὶ τὸ θαρραλέον, νενίκηκε γὰρ τὸν
κόσμον, προκαταμεμήνυκε λέγων ὁ πατριάρχης Ἰακώβ,
αἱ χεῖρές σου ἐπὶ νώτου τῶν ἐχθρῶν σου, καὶ προσκυνήσουσί σοι
οἱ υἱοὶ τοῦ πατρός σου. Καὶ τίς ἂν ἀγνοήσει πάλιν τὴν διαφορὰν τῶν
ἠγνοημένων ἀδελφῶν, καὶ τῶν τοῦ πατρὸς υἱῶν, οἳ τοῖς προσκυ-
νοῦσι συντετάξονται, πῶς οὐκ ἀναγκαῖον εἰπεῖν. ἐπειδὴ ἀ-
φετο τοίνυν εἰς πρᾶγμα, καὶ τὸ πρὸς τὴν ἀλήθειαν οὐκ ἂν
ὁ μακάριος Ἰωσήφ, ἦσαν δὲ αὐτῷ υἱοὶ καὶ θυγατέρες ἐκ-
προτέρων γάμων. ἐπειδὴ δ᾽ ἦσαν γέ που καὶ συνέστιοι
τῷ Χριστῷ, σημεῖα ποιοῦντα βλέποντες, καὶ οὐ σφόδρα τοῖς
νομικοῖς ἀκολουθοῦντα νεύμασι, διά τε τὸ εἰς τὰς τροφὰς ἀδιάφο-
ρον, καὶ τὸ μὴ λίαν ἐπιστρέφεσθαι μᾶλλον τῆς ἐν σαββάτοις ἀργίας,
ἔφασκε γάρ, οὐ τὸ εἰσερχόμενον εἰς τὸ στόμα κοινοῖ τὸν
ἄνθρωπον, καὶ ὅτι κύριός ἐστι τοῦ σαββάτου ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, ἐνε-
είζοντο τὴν γνώμην, καὶ οὐ τετιμήκασιν ὁλοτρόπως ἤθελον, διά
γε τὸ δοκεῖν οὐκ ἀπλημμελῶς ἔχειν αὐτῷ τὰ περὶ τὸν νό-

Explanat. Iuda ppheti

μοι, οὐδὲ μὴν ἀθαύμαστον εἶναι ἠξίουν τὸ οὕτω λαμπρόν, καὶ γοῦν προσῄεσαν αὐτῷ ποτὲ λέγοντες ἐναργῶς, εἰ ταῦτα ποιεῖς, φανέρωσον σεαυτὸν τῷ κόσμῳ, οὐδεὶς γάρ τι ἐν κρυπτῷ ποιεῖ, καὶ ζητεῖ αὐτὸς ἐν παρρησίᾳ εἶναι. προσέθηκε δὲ τούτοις ὁ εὐαγγελιστής, οὐδὲ γὰρ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ ἐπίστευον εἰς αὐτόν, ἀλλ' οἱ ταῦτα λέγοντες ἐν ἀρχαῖς προϊόντος τοῦ χρόνου πεπιστεύκασι, πεπληροφόρηνται γὰρ ὅτι καὶ θεὸς κατὰ φύσιν ἐστί, καὶ γέγονεν ἐν σαρκί, καὶ πέφηνεν ἀδελφός. ταύτῃ τοι καὶ ὁ μακάριος προφήτης Ἱερεμίας

Hieremias

προεγνωκὼς ἐν πνεύματι, πρὸς αὐτόν φησι τὸν Ἐμμανουήλ, ὅτι καὶ οἱ ἀδελφοί σου καὶ ὁ οἶκος τοῦ πατρός σου καὶ οὗτοι ἠθέτησάν σε, καὶ αὐτοὶ ἐβόησαν ἐκ τῶν ὀπίσω σου, ἐπισυνήχθησαν, μὴ πιστεύσῃς εἰς αὐτούς, ὅτι λαλήσουσι πρὸς σὲ καλά. οἱ γὰρ πάλαι τοῖς ἄλλοις ὁμοῦ κατακεκραγότες αὐτοῦ, συνήχθησαν ἐν πίστει, χρηστὰ λελαλήκασι περὶ αὐτοῦ. Ἰάκωβος γοῦν ὁ μακάριος ταῖς δώδεκα φυλαῖς ἐπιστέλλει λέγων, Ἰάκωβος θεοῦ καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ δοῦλος. οὐκοῦν αἰνοῦσιν ὡς ἔφην καὶ οἱ διὰ πίστεως καὶ ἁγιασμοῦ τοῦ διὰ πίστεως κεκλημένοι πρὸς ἀδελφότητα, προσκυνοῦσι δὲ οὐδὲν ἧττον καὶ οἱ τοῦ πατρὸς υἱοί, πρόδηλον δέ, ὅτι οἱ προσκυνοῦντες αἰνοῦσι, καὶ οἱ τὸν αἶνον ὑφαίνοντες οὐδὲν ἧττον ἔσονται προσκυνηταί, καὶ γάρ ἐστι σκύμνος λέοντος ὁ ἐξ Ἰούδα Χριστός, υἱὸς ὢν τοῦ θεοῦ πάντα ἰσχύοντος, ᾧ τὸ ἀμαχεῖ πρόσεστι νικᾶν, καὶ τὸ μόνῳ δύνασθαι καταπλήττειν λόγῳ τοὺς ἀνθεστηκότας, ὡς γάρ φησιν ὁ προφήτης, λέων ἐρεύξεται, καὶ τίς οὐ φοβηθήσεται. σκύμνος οὖν λέοντος ὁ Χριστός, καθάπερ ἀπὸ βλαστοῦ καὶ ἐκ ῥίζης εὐγενοῦς ἀναφὺς τῆς ἁγίας παρθένου, καὶ γάρ ἐστιν αὐτὸς ὁ τῆς δυνάμεως ῥάβδος, ἡ

Amos

Explanat. Iudae prophetiae

ἐκ σοῦ, υἱέ μου, ἀπέστειλεν ὁ θεὸς, ὁ πάντας πρὸς ἑαυτὸν καλοῦντα
καὶ ἀνέχοντα βακτηρίᾳ, ἡ ἀντίληψις καὶ βασιλεία, ὁ ὀρ-
θῶς μὲν καὶ πρέπως τὰς τῶν ἁγίων ἀγέλας διαποιμαί-
νοντα, συντρίβοντα δὲ καθάπερ σκεῦος κεραμέως τούς
ὑπ' αὐτῶν ἀμαθεῖς καὶ ἀνεχομένους, αὐτὸς ἡ ῥάβδος ἀ-
αρὼν ἡ τύπον ἔχουσα τὴν διὰ σκηνὴν, καὶ εἰς τὰ ἅγια τῶν
ἁγίων ἀποκειμένη, ἡ ἐξανθήσασα κάρυα, ὅπερ ἐστὶν ἀνα-
στάσεως σύμβολον, ξύλον γὰρ ἡ καρύα ἀγρυπνίας ἐστί
πως ἐμποιητικὸν, ἐκλελάληκε δὲ τὸ τῆς ἀναστάσεως μυστήριον
τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ θεοῦ. ἀναβὰς καὶ ὁ μακάριος Ἰακὼβ βλα-
στὸν ὀνομάζων, εὐθὺς διαμέμνηται τῶν ἐν τέλει τῆς οἰκονομίας,
καὶ φησὶν, ἀναπεσὼν ἐκοιμήθης ὡς λέων, τουτέστιν οὐκ ἀβου-
λήτως ὑπέστης θάνατον, ἀλλὰ καὶ τοὺς πάντας ἐλεῶν ὡς λέων, τὸ
καταπλοῦντα δυνάμενος, καὶ τῶν θηρευόντων ἐκδέχεσθαι
γνώσεις ἤθελον τῆς ἀνακλήσεως, καὶ οὐ καθάπερ ὥσπερ τὸν οἰ-
στρον ἐρρωμένον θανάτῳ κατεσχημένος, ἀλλ' οἷον ὑπνώ-
ττων μένος, καὶ καταμείνας βραχύ. τίς οὖν αὐτὸν ἐγερεῖ
φησίν; ὅμοιον ὡς εἰ λέγοι, καὶ ἐκκλίνει μετ' ἐκεῖ, πλὴν οὐ-
δὲ παρ' ἑτέρου δεήσεται συνεργίας εἰς ἀνάστασιν, πανάλκης
γὰρ αὐτὸς ὡς δύναμις τοῦ πατρὸς, τὸ οὐκ ἀνικάνως ἔχων εἰς
γε τὸ δύνασθαι καὶ μάλα ῥᾳδίως τὸν ἑαυτοῦ ζωοποιῆσαι
ναόν. τοῦτοι καὶ ἔφασκεν Ἰουδαίοις προσλαλῶν. λύσατε
τὸν ναὸν τοῦτον, καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐγερῶ αὐτόν. ὅτε τοί-
νυν οὐδεὶς αὐτῷ γέγονε πρὸς τοῦτο αὐτῷ συνεργὸς, ἀρκέσα
ὁ μόνος αὐτὸς ὡς ἰσχὺς τοῦ γεγεννηκότος, ὑποδηλώσει ναί
οὐκ ἀσυμφανῶς ὁ λόγος. ἀλλὰ τίς δὴ ἔσται καὶ ὁ τῆς ἐπιδη-
μίας ἔσται καιρὸς ὑπεμφανίζει λέγων, οὐκ ἐκλείψει ἄρχων
ἐξ Ἰούδα, καὶ ἡγούμενος ἐκ τῶν μηρῶν αὐτοῦ, ἕως ἂν ἔλθῃ

Virga.

Virga nucea

Non deficiet princeps ex Iuda

Non deficiet sceptrum de Juda.

ᾧ ἀπόκειται, καὶ αὐτὸς προσδοκία ἐθνῶν. ἦρξαν μὲν γὰρ
Ἰουδαῖοι, καὶ ἐξ αἵματος Ἰούδα οἱ κατ᾽ αὐτοὺς ἡγούμενοι,
μέχρις ἂν Ἡρώδης ὁ Ἀντιπάτρου παῖς, Παλαιστινὸς τὸ γέ-
νος, ὃν ἀλλοτρίαρχον ὠνόμασαν, καὶ μετεποιήσατο τὴν ἀρχήν,
ἐφάνη καὶ αὐτὸς γεγονὼς γὰρ ἡ τῶν ἐθνῶν προσδοκία. ὅτι
γὰρ δέδωσιν ἡ τῶν ἐθνῶν πληθὺς γνωσθῆναι αὐτοῦ, μα-
κρῶν οὐ δεήσει πρὸς ἀπόδειξιν λόγων, αὐτοῦ διακεκρα-
γότος τοῦ πράγματος· πλὴν ὅτι προσεισέφρησε μὲν διὰ πίστεως
ὁ ἐξ ἐθνῶν ἀρτίως τε καὶ νέος λαός, εἰσκληθήσεται δ᾽ ἡ μετ᾽
αὐτὸν καὶ ὁ Ἰσραήλ, ἐνδείξει λέγων εὐθύς, δεσμεύων πρὸς ἄμ-
πελον τὸν πῶλον αὐτοῦ. προσδέδεται γὰρ ὡς τῇ ἑαυτοῦ δια-
πίστεως ἡ ἄμπελος ἡ ἀληθινή, τουτέστι Χριστῷ, ὁ ἐξ ἐθνῶν
λαός, ὃν ὑπὸ πώλῳ κατακαλέσει, προσδήσει δὲ τῇ ἕλικι τῆς
ἀμπέλου, τουτέστιν ἀγάπῃ τῇ πρὸς ἑαυτὸν τὸν πῶλον τῆς ὄνου
αὐτοῦ, φημὶ δὲ τὸν ἐκ τῆς ἀρχαιοτέρας τῶν Ἰουδαίων μερίδος, ἤγουν
τῆς συναγωγῆς πεπιστευκότα λαόν, πῶς ἂν ἐνδοιάσει-
εν τις, ἐπιδόντος ὡς ἔπος εἰπεῖν τῆς θεοπνεύστου γραφῆς λα-
λούσης ἡμῖν τὸ μυστήριον. ὅτι δ᾽ ἔμελλεν αἵματι τῷ ἰδίῳ
τὴν ἑαυτοῦ καταφοινίξειν σάρκα προσπλούμενος τῷ ξύ-
λῳ, καὶ τῇ λόγχῃ διανυττόμενος, ἐμφανεῖ εἰπών, πλυ-
νεῖ ἐν οἴνῳ τὴν στολὴν αὐτοῦ, καὶ ἐν αἵματι σταφυλῆς τὴν πε-
ριβολὴν αὐτοῦ. Καίτοι γοῦν ὁ θεσπέσιος Ἡσαΐας τὸν εἰς οὐρα-
νοὺς ἀναφοιτῶντα Χριστὸν διηγούμενος, τοὺς ἀγγέλους ἀλ-
λους εἰπεῖν, ἤτοι τὰς ἄνω δυνάμεις, τίς οὗτος ὁ παραγι-
νόμενος ἐξ Ἐδώμ, ἐρύθημα ἱματίων αὐτοῦ ἐκ Βοσόρ;
Καὶ πάλιν· ἵνα τί σου ἐρυθρὰ τὰ ἱμάτια, καὶ τὰ ἐνδύμα-
τά σου ὡς ἀπὸ πατητοῦ ληνοῦ; ὅτι γὰρ κἂν εἰ γέγονεν ἐν νε-
κροῖς, κἂν εἰ τῆς τῶν Ἰουδαίων παροινίας ἀνέτλη, ἐστὶ

Δεσμεύων πρὸς ἄμπελον τὸν πῶλον.

Πλυνεῖ ἐν οἴνῳ τὴν στολήν

Ἡσαΐας

σπάζει καὶ ὀνειδισμούς, οὐ πολὺς αὐτῷ τῶν τοιούτων ὁ-
λόγος πεποίηται δὲ ἡμᾶς καὶ ἀναβιβάζοντι τὸν ὑπουργόν.
ἔστι δὲ μᾶλλον ἐν ταῖς αὐτῷ θελητέαις ἀεὶ καὶ ζωηφόροις
εὐθυμίαις, παρεδείξεν ἐν αἰνίγμασι, χαροποιοὶ οἱ ὀφθαλ-
μοὶ αὐτοῦ ἀπὸ οἴνου. νοηθείη γὰρ ἂν ἐν τούτοις καὶ θάτερον ἐγώ-
μη. τὸ οἱονεὶ φιλομειδές, καὶ τὸ ἀλύπως εὐθυμεῖσθαι τὸ
ἱλαρὸν τῆς θεότητος αὐτοῦ, ἱλαρὸς γάρ πως ἀεὶ τοῖς πεπω-
κόσι οἴνους, καὶ τῶν καταλυπεῖν εἰωθότων ὅτι μάλιστα
καταφρονητικός. ἐπειδὴ δὲ ἐξ ὀδόντων ὡς τὸ πρόεισιν
ὁ λόγος, λευκοὺς εἶναι καὶ αὐτούς φησιν, ὡς καθαρούς τε καὶ
ἐκλευκοῦντας ἀπὸ γλώττης ἰέντας λόγους, ἀμαρτεῖν πως γὰρ
οὐδαμῶς, εὐθυμούμενον μᾶλλον καὶ ἀληθὴς ὅλος, τὸ πᾶν
γὰρ φθέγξασθαι τὸ δέον, ἀξιοπρεπὲς καὶ θαυμαζόμενον,
καὶ πλεῖστον ὅσον ἐμποιοῦν τοῖς ἐρωμένοις τὸ εἰς τὸ
χεῖρον καὶ νοῦ λαμπρότητα :-

Περὶ τοῦ Ζαβουλών :- λό. ς'

Ζαβουλὼν παράλιος κατοικήσει καὶ αὐτὸς παρ' ὅρμον πλοί-
ων, καὶ παρατενεῖ ἕως Σιδῶνος. φθάσαντες ἤδη πεποιήμεθα,
ὅτι τὴν περὶ κειμένης ἡμῖν προφητείας βασανίζοντες λόγον,
καὶ ὅπως ἂν ἔχοι, καὶ διαπεραίνοιτο καλῶς καταθρεῖν ἀσ-
πάζοντες, τοῦτο γὰρ ὡς ἐξ ὀνομάτων τῶν ἤδη προειργασμέ-
νων πεποιήκαμεν φαμέν, τοῦτο δὲ καὶ ἐξ αὐτῆς εὖ μάλα τῆς
τῶν ὀνομάτων ἑρμηνείας μονονουχὶ πλαστουργούμενον, τὸ
τὴν τῶν ἐσομένων ἰδέαν προαναφαίνοντα, διαδείξειεν ἄν
ὅτι καὶ τὰς νοοῦ ἔχων, ὃ δὴ μάλιστα κατιδεῖν ἐξέσται πάλιν
ἐπί τε τοῦ Ζαβουλὼν καὶ τῶν ἐφεξῆς. διερμηνεύεται γὰρ
εὐωδία καὶ εὐλογία πρέπει τοῖς τὰ τοιαῦτα διαγνοῦσι
εὖ μάλα κατηγορουμένοις. εὐλογημένους δέ που τινας

Etymon.

ἤρξατο τῶν ἐξ ἐθνῶν εὐεργετεῖν, καὶ τὴν ἐφ' ἅπασι τοῖς ἀγαθοῖς νοουσι τῷ εὐοδεῖν πεπλουτηκότας, πλὴν ὅτι τοὺς διὰ πίστεως τῆς εἰς χριστὸν δεδικαιωμένους, καὶ τῇ τοῦ ἁγίου πνς λαμπρότητι λελαμπρυσμένους χάριτι, ὡς καὶ ἰσχύειν λοιπὸν οὐδὲν δυσποροῦντας ἀνακραγεῖν, εὐλογημένοι ὑμεῖς τῷ κυρίῳ τῷ ποιήσαντι τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. ἁρμόσει δὲ εὖ μάλα καὶ

Esaias

περὶ αὐτῶν τὸν μακάριον προφήτην ἡσαΐαν εἰπεῖν, ὁδὸς εὐσεβῶν εὐθεῖα ἐγένετο, καὶ παρεσκευασμένη ἡ ὁδὸς τῶν εὐσεβῶν, ὁ γὰρ ὁδὸς ὁ κύριος. τοὺς δὲ λαμπροὺς καὶ εὐλογημένους εἰς τὴν ἱερὰν καὶ θείαν αὐλὴν εἰσκα-

Esaias

λεῖσθαι προστέταχεν ὁ τῶν ὅλων θεὸς οὕτω λέγων, ἀνοίξατε πύλας εἰσελθέτω λαὸς φυλάσσων δικαιοσύνην καὶ φυλάσσων ἀλήθειαν, ἀντιλαμβανόμενος ἀληθείας καὶ φυλάσσων εἰρήνην. ἀλλ' ἵνα μὴ τοῖς διαμένουσι σκανδάλοις προσπταίοντες ὄκνον εἰς τὸ ἐξιέναι τὸν ἐπ' ἀγαθοῖς εὐοδεῖν ὡς τῇ ἐκείνων προστέταχε, καὶ κατασκευάζεσθαι τὴν εἰσδρομὴν

Esa.

οὕτω λέγων τοῖς ἁγίοις ἱερουργοῖς, πορεύεσθε διὰ τῶν πυλῶν μου, καὶ τοὺς λίθους ἐκ τῆς ὁδοῦ διαρρίψατε. οὐκοῦν εἶεν ἂν εὐλογημένοι τε καὶ εὐοδούμενοι τὴν εἰς χριστὸν πίστιν οἱ πεπλουτηκότες ἐξ ἐθνῶν, καθὰ καὶ ὁσημέραι αὐτούς, ὅτι τὸν ζαβουλὼν παρὰ τὴν θάλασσαν χώραν κατοικήσειν, διεβεβαιοῦτο σαφῶς, οἱονεί πως ἐκεῖνο λέγων, ὅτι τοῖς ἔθνεσιν ἀναμὶξ ἔσται λοιπὸν ὁ ἰσραήλ, εἴτε δὴ καὶ εἰς μίαν ποίμνην συνενηνεγμένων τῶν ἀμφοτέρων λαῶν, καὶ ὑπὸ χεῖρα τὴν ἑνὸς τοῦ κατὰ φύσιν ἀγαθοῦ γεγονότων ἀρχιποίμενος, τουτέστι χριστοῦ. ὅτι δὲ τὸ αἴνιγμα ἀληθές, πληροφορήσει σαφῶς ὁ θεσπέσιος γραφῆς ὁ λόγος, τοῖς ἐξ ἐθνῶν ἀπονέμων τὴν παροικίαν τῇ θαλάττῃ χώραν, ἔφη γὰρ οὕτως. χώρα ζαβουλών, γῆ

(c) Real Academia de la Historia

νεφθαλείμ, ὁδὸν θαλάσσης, καὶ οἱ λοιποὶ οἱ τὴν παραλίαν οἰ- Esaias
κοῦντες, Γαλιλαία τῶν ἐθνῶν, ὁ λαὸς ὁ καθήμενος ἐν σκότει
ἴδε φῶς μέγα. συνιεῖς ὅπως χώραν Ζαβουλὼν τὴν τῶν ἐθνῶν
ἀποκαλεῖ, οἳ καὶ φῶς τεθέανται μέγα, δῆλον ὅτι τὸν Χριστόν.
συμπεφώτισται δὲ σὺν τοῖς τὴν παραλίαν κατοικοῦσιν ὁ σύνοι-
κος Ἰσραήλ. εἰ δὲ καὶ οἴεσθαι τὸ εὐοδοῦσθαι παρὰ θεοῦ. ὅτι γὰρ
τὸ φωτίζεσθαι παντελῶς καὶ πάντως ἐποιεῖτο αὐτὸ καὶ εὐοδοῦ-
σθαι δεῖν, εὑρήσομεν πάλιν τὸν σωτῆρα λέγοντα τοῖς Ἰουδαίων δή-
μοις, ἕως τὸ φῶς ἔχετε περιπατεῖτε ἐν τῷ φωτί, ἵνα μὴ σκοτία
ὑμᾶς καταλάβῃ. ὁ πάλαι τοίνυν λαὸς κατὰ μόνας οἰκῶν,
ὁ τοῖς ἔθνεσιν ἀναφύρεσθαι παραιτούμενος, αὐτοῖς ἔσται συντα-
κτικός, λύσαντος πρὸς διαφορὰν οὐδενὸς διὰ τὸ λελύσθαι
παρὰ Χριστοῦ τὸ μεσότοιχον τοῦ φραγμοῦ, τὸν νόμον τῶν ἐντολῶν
ἐν δόγμασι καταργήσαντος, τοὺς δύο λαοὺς κτίσαντος λοιπὸν
εἰς ἕνα καινὸν ἄνθρωπον ἐν Χριστῷ διὰ πίστεως. ἔσται δέ φησι καὶ παρ' ὅρμον
πλοίων, τουτέστιν ὡς ἐν λιμένι ψυχῶν ἀσφαλεῖ καὶ ἀκύμονι,
καὶ εἰς τὴν ἀνάπαυσιν τῆς ἐλπίδος τὰ πνεύματα, ἐκ πολλῆς γὰρ
ὥσπερ ἀποφοιτῶντας ζάλης ἐνορμιεῖσθαι λοιπὸν τῇ παρ' αὐτοῦ
χάριτι, καθάπερ ἀμέλει καὶ ἐλλιμενίζουσιν ὁλκάδες. τὸ δὲ δὴ
καὶ μέχρις αὐτῆς παρατείνεσθαι Σιδῶνος εἰπεῖν, ὑποδη-
λοῦν ἔοικεν, ὅτι τοσαύτη πρὸς ἕνωσιν πνευματικὴν συνδρομὴ τῶν
δύο γενήσεται λαῶν, ὡς τοὺς ἐξ αἵματος Ἰσραὴλ καὶ αὐτὰς ἐμπλῆ-
σαι τὰς πόλεις τὰς ἐν πολλῇ τῇ κατὰ θεοῦ γεγενημένας ἀπάτῃ
διαβολῆς, ὡς ἀποπλανώσας ποτὲ καὶ διαρπαζούσας τρόπον
τινὰ τοὺς σεβομένους αὐτόν, ἐφ' ᾗ γέγραπται διὰ φωνῆς προφή-
του. Καὶ τί ὑμεῖς ἐμοί, Τύρος καὶ Σιδών, καὶ πᾶσα Γαλιλαία Ioel.
ἀλλοφύλων; μὴ ἀνταπόδομα καὶ ὑμεῖς ἀνταποδίδοτέ μοι,
ἢ μνησικακεῖτε καὶ ὑμεῖς ἐπ' ἐμοί; ὀξέως καὶ ταχέως

(c) Real Academia de la Historia

Gr. in Gen.

Explanat[ur] Joel.

ταῦτ' ἀποδώσω τὸ ἀνταπόδομα ὑμῶν εἰς κεφαλὰς ὑμῶν,
ἀνθ' ὧν τὸ ἀργύριόν μου καὶ τὸ χρυσίον μου ἐλάβετε, καὶ τὰ
ἐπίλεκτά μου καὶ τὰ καλὰ εἰσηνέγκατε εἰς τοὺς ναοὺς ὑ-
μῶν, καὶ τοὺς υἱοὺς Ἰούδα καὶ τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ ἀπέδοσθε τοῖς υἱ-
οῖς τῶν Ἑλλήνων, ὅπως ἐξώσητε αὐτοὺς ἐκ τῶν ὁρίων αὐτῶν.
ἄθρει δὴ οὖν ὅπως αἱ πάλαι δειναὶ καὶ πολεμιώταται
πόλεις καὶ ὀλέθρου πρόξενοι τοῖς ἐξ Ἰσραὴλ παντὸς ἐλευθέ-
ρους δείκνυνται εἰσδέξονται τοὺς πεπιστευκότας, ζῶν-
τες ἐν εἰρήνῃ πρὸς ὁμοψυχίαν τοὺς δὲ λαοὺς τοῦ σωτῆρος ἡμῶν
Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ καταλύοντες μὲν τὴν ἔχθραν, συγκαταμίξοντες δὲ
τοῖς ἔθνεσιν ἐν ἀγάπῃ τοὺς Ἰσραήλ. οἷα καὶ δὴ οὗτοι ὠδῖνες καὶ οὐ
καθ' ἕτερον τρόπον τὸ Ζαβουλὼν κατοικήσειν παράλιον:—

λο' ξ'

Περὶ τοῦ Ἰσάχαρ:—

Ἰσάχαρ τὸ καλὸν ἐπεθύμησεν ἀναπαυόμενος ἀναμέσον τῶν
κλήρων, καὶ ἰδὼν τὴν ἀνάπαυσιν ὅτι καλή, καὶ τὴν γῆν ὅτι πίων,
ὑπέθηκε τὸν ὦμον αὐτοῦ εἰς τὸ πονεῖν, καὶ ἐγενήθη ἀνὴρ γε-
ωργός. μισθὸς δὲ πάλιν ὁ Ἰσάχαρ ἑρμηνεύεται, ἐν τάξει δὲ ὡς ἀπὸ
γε τοῦ σημαινομένου τύπος ἔστω καὶ εἰκὼν οὐκ ἀσύμφω-
νος τῶν ὡς ἐν τάξει μισθοῦ παρὰ τοῦ θεοῦ καὶ πρὸς ἀπονεμη-
Ψς θέντων λαῶν. αἴτησαι γάρ φησιν ὁ Δαβὶδ παρ' ἐμοῦ καὶ δώσω σοι ἔ-
θνη τὴν κληρονομίαν σου, καὶ τὴν κατάσχεσίν σου τὰ πέρατα τῆς γῆς.
ψάλλει δέ που καὶ πάλιν τοὺς δοθέντας οἷα καὶ που τῶν ἐμ-
Hereditas d[omi]ni filij — Ψς μένουσι λαμβάνοντος παραδεικνύς, ἰδοὺ ἡ κληρονομία
κυρίου υἱοί, ὁ μισθὸς τοῦ καρποῦ τῆς γαστρός. δέδοται γάρ φησι τῷ
Fructus ventris — Ἐμμανουὴλ μισθὸς ὅλοι οἱ πεπιστευκότες ἀπό τε τῶν ἐξ αἵ-
ματος Ἰσραὴλ καὶ τὸ δεύτερον πλῆθος, φημὶ δὴ τὸ ἐξ ἐθνῶν. κυ-
ρίου ὀνομάσας τὸν υἱόν, καὶ καρπὸν αὐτὸν ἔφησε γεννώσης γαστρός,
διὰ τὴν καθ' ἡμᾶς ὁμοίωσιν, γεγέννηται γὰρ ἐκ γυναικός, τὸ κατ

(c) Real Academia de la Historia

πρὸς ὕψος ἐδείχθη τῆς γνώσεως. οὐκοῦν τοὺς πεσόντας
ἀποκεκρυμμένους, καὶ περὶ αὐτῶν τάχα που πρὸς τοὺς
ἐν οἴκοις περὶ καὶ φησίν, οὓς δὲ δύναμαι ἐκ τοῦ δή-
μου [illegible], καὶ ἐκ τοῦ αὐτοὺς διδάσκειν, οὗτοι δὲ ὅσῳ τὸ
καλὸν ἐπιθυμοῦντες. τουτέστι περὶ ὧν ἀεὶ λέγει ὅτι καὶ ἐστὶν
ἀληθῶς [illegible], καὶ ὧν ὅτι μάλιστα [illegible]. τοῦτο
ποιοῦντες περὶ πολλοῦ, καὶ καθ᾽ ἑαυτοὺς σπουδάζουσιν, ὡς
ἐκ διανοίας ἀγαθῆς ἀναφωνοῦντες λέγειν. τὰ κρίματα Ps.
κυρίου ἀληθινά, δεδικαιωμένα ἐπὶ τὸ αὐτό, ἐπιθυμητὰ ὑπὲρ-
χρυσίον καὶ λίθον τίμιον πολύν. καλὸν δ᾽ ὅπερ τοῦτο τὸ ἐπι-
θυμεῖν ὑπ᾽ αὐτῷ γενέσθαι [illegible], ὃ δὴ καὶ ἡ νύμφη φησὶν ἐν
τῷ ᾄσματι τῶν ᾀσμάτων, ἐν τῇ σκιᾷ αὐτοῦ ἐπεθύμησα καὶ Cantica.
ἐκάθισα. ὁ γνώμης τινὸς εἰς τοῦτο [illegible], καὶ τοσοῦ-
τον μὴ ἀκριβῶς τοὺς περὶ τοῦ κλήρου, τουτέστι τὰ ἐν ἐλπίσιν
ἀγαθὰ τοῖς εὐσεβοῦσιν ἐπηγγελμένα, περὶ ὧν καὶ ὁ θεῖος ἔφη
Δαβίδ, ἐν ταῖς χερσί σου οἱ κλῆροί μου. καταλύσει γ᾽ ὡς [illegible] Ps.
ἐν αὐτοῖς, καὶ ἐπαναπαύσεται πάσης [illegible] καὶ πάθους, ὅτι τεύξεται
προσδοκῶν. ἐπιγνόντες δὲ [illegible] ἑαυτοὺς [illegible] ἐκεῖνοι,
καὶ οὐ μικροῦ θαύματος [illegible] τούτοις ἀξιοῦντες ἀνα-
παύσειν, τουτέστι τὴν εἰς αἰῶνα μένουσαν, τὴν ὡς ἀληθῶς [illegible]
[illegible] ζωήν, τὴν ἀληθινὴν δόξαν, τὴν ἀκατάλυτον
βασιλείαν, καὶ ὅσα καὶ νοῦ καὶ γλώττης ὑπερέκεινα, πλὴν πα-
ρὰ [illegible] λοιπόν, ὥσπερ [illegible] ὅτι πάντων τῶν [illegible] ὑπὸ
[illegible] φησί, καὶ ἀναπαύσει τὸν πόνον. [illegible]
[illegible] ὡς [illegible], οἱ [illegible]-
[illegible], καὶ [illegible] φίλοι, καὶ [illegible] καὶ [illegible]
σπουδάζουσιν, οἱ δὲ περὶ [illegible], [illegible]-
[illegible] καρπὸν [illegible], καὶ [illegible].

(c) Real Academia de la Historia

Ὠσηέ

τῶν πρώην δέ πως εἰς τοῦτο καὶ ὁ θεσπέσιος ἡμᾶς ὠσηὲ λέγων, σπείρατε ἑαυτοῖς εἰς δικαιοσύνην, τρυγήσατε εἰς καρπὸν ζωῆς, φωτίσατε ἑαυτοῖς φῶς γνώσεως, ἐκζητήσατε τὸν κύριον, ἕως οὗ ἔλθῃ γενήματα δικαιοσύνης ὑμῖν. ἐπαίξαν καὶ ὁ μακάριος παῦλος εἰπών, ὁ δὲ ἐπιχορηγῶν σπέρμα τῷ σπείροντι, καὶ ἄρτον εἰς βρῶσιν, χορηγήσει καὶ πληθυνεῖ τὸν σπόρον ὑμῶν, καὶ αὐξήσει τὰ γενήματα τῆς δικαιοσύνης ὑμῶν, ἵνα πάντοτε πᾶσαν αὐτάρκειαν ἔχοντες περισσεύητε εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθόν :—

λό. ζ.

Dan

Περὶ τοῦ Δάν :—

Δὰν κρινεῖ τὸν λαὸν αὐτοῦ ὡσεὶ καὶ μία φυλὴ ἐν Ἰσραήλ. Καὶ γενηθήτω Δὰν ὄφις ἐφ' ὁδοῦ, ἐγκαθήμενος ἐπὶ τρίβου, δάκνων πτέρναν ἵππου, καὶ πεσεῖται ὁ ἱππεὺς εἰς τὰ ὀπίσω, τὴν σωτηρίαν περιμένων τοῦ κυρίου. ἐπειδὴ πάλιν ἡ τοῦ ὀνόματος ἐτυμολογία ἐλέγχει, κριτὴς γὰρ ἤτοι κρίσις ὁ Δάν. ἐμφαίνει δὲ ἡμῖν ὡς ἐφ' ἑνὸς καὶ οὗτος πάλιν τὸν εὐκλεᾶ καὶ περίοπτον τῶν ἁγίων ἀποστόλων χορόν, οἳ εἰς ἀρχὰς γεγόνασι τῶν πεπιστευκότων, καὶ τὸ κρίνειν ἔλαχον κατανέμοντες αὐτοῖς τὰ χρείματα. Καὶ γοῦν ὁ θεσπέσιος παῦλος φησίν· οὐκ οἴδατε ὅτι ἀγγέλους κρινοῦμεν, μήτιγε βιωτικά; κριτὰς μὲν οὖν εἰς καινὸν μαθητὰς κατὰ τὰς γραφὰς ὁρῶ. εἰ δὲ προσθείησιν ὑπὲρ χυ οἱ ἀπόστολοι, καὶ ἐν αὐτοῖς γέγονε τὸ κατάλληλον ὁ λόγος, οὐδὲν τὸ παράδοξον, εἰ καὶ νοοῖτο κριτὴς καθόλου τοῦ χυ. διακηρύττει που καὶ ὁ μέγας ἡμῖν ἡσαΐας, ἰδοὺ δὲ αὐτὸ τὸ χυ θεοπρεπῆ βασιλείαν, καὶ τὸν αὐτὸν τῶν ἁγίων ἀποστόλων ἀνάρρησιν ἐμφανῆ καθίστας. ἰδοὺ γὰρ βασιλεὺς δίκαιος βασιλεύσει, καὶ ἄρχοντες μετὰ κρίσεως ἄρξουσι. πάλιν μὲν γὰρ ἐβασίλευον διὰ ὅμοιον ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ

Etymon

Esaias

φυλῆς. ἱεράρχαι δ᾽ οἱ πρὸ ἐκείνων οἱ ἐν ἁγίᾳ σκηνῇ προσ-
εδρεύοντες, ἢ τὸν τῆς ἱερωσύνης λαχόντες κλῆρον, χείλη γὰρ ἱερέ-
ως φυλάξεται γνῶσιν, καὶ νόμον ἐκζητήσουσιν ἐκ στόματος
αὐτοῦ. ἐπειδὴ δὲ τῆς ἐν νόμῳ σκιώδους οἰκονομίας συνεσταλμένης,
καὶ τῆς ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείας λατρείας εἰς κεκηρυγμένης
διὰ Χριστοῦ, λαμπρῶς ἐν ἅπασι τοῖς ἔθνεσι τοῦ κόσμου καλῶν, εἰσκέκληνται
πρὸς τοῦτο λοιπὸν οἱ ἀπόστολοι μαθηταί, καὶ εἰς τὸν τῶν κατὰ
νόμον καθηγητῶν ἀφορισθέντων κλῆρον. τὸ γὰρ εἰ πρὸς μὲν τοῦ
τῶν Ἰουδαίων μέρει, φησὶ δ᾽ ἐν ἑτέροις ἔλεγεν ἐκ τῆς αὐτῆς διὰ
τοῦ ψάλλοντος φωνῆς, ἀντὶ τῶν πατέρων σου ἐγενήθησάν σοι υἱοί, Ps
τουτέστιν οἱ τὴν προτέρων μετέχοντες υἱοί τὴν τῶν πατέρων τάξιν διαλαχόν-
τες δέ, τὸν [illegible] Χριστοῦ. Καταστήσεις αὐτοὺς ἄρχοντας Ps
ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν. ὃ δὴ καὶ εἰς πέρας ἀνηγμένον ἴδοιτε ἄν.
ἄρχοντας γὰρ πεποίηκε μέν, καὶ κριτὰς ἐφ᾽ ἅπασαν οἰκουμε-
νικοὺς τοὺς ἁγίους μαθητάς, ὧν τῆς ὑποθήκης καὶ αὐτὸ
τὸ γένος λαοῦ τὸ μυστήριον, ἐπεὶ παρ᾽ ἐκείνων αὐτοὶ καὶ τὰ [illegible] τοῦ
σώζοντος λόγου, καὶ τῶν παρ᾽ ἐκείνων εἰσηγητῶν, τῶν [illegible] τοῖς
παιδευομένοις ἀσφαλεῖς εἰς ὄνησιν, ὡς [illegible] ἀποκεί-
νοντες, εἰς πολιτείας [illegible], ὅτι [illegible] ὠφελεῖν
συμβουλεύοντες. διὰ τοῦτο φησί, τουτέστιν οἱ παρ᾽ αὐτοῖς ὅλως
προχειρισθέντες κατὰ [illegible] ἐπὶ ἐκείνων ἔθνη [illegible],
οὕτω καταρξοῦσι δυναστῶς, καὶ τῶν [illegible] πολλῆς, καὶ
τῇ ἀμελείᾳ καὶ μιᾷ φυλῇ τῶν ἐξ Ἰσραήλ. φησὶ δὲ [illegible] βα-
σιλεύοντα, τὴν Ἰούδα πάλαι [illegible] καὶ οὐκ ἔχειν. ὅτε γὰρ ἐκλε-
λειμμένα, καὶ εἰς ἐκεῖνον ἥκουσι δόξης [illegible] τοῦ ὄρους
προσκυνητής, οἱ πρὸς αὐτὸν [illegible] τοῦ ὑψηλοῦ
καθηγητή, πῶς [illegible]. πλὴν ὅτι τὸ ἄρχειν
αὐτοῖς οὐκ ἀπολείπωσιν [illegible], ἔμελλον ὁ πολλῶν

Apostoli principes super omnem terram.

Cy. in Gen.

καὶ ἀνεσειρᾶσθαι πειρᾶσθαι κακῶν. τῶν γὰρ πολλαχοῦ τότε
ὄντων, καὶ οὐκ εἰς ἅπαν εὐρύνοντος τῶν ἀποστόλων τὸν δρόμον
κινδύνων ἀπηλλαγμένον, ὡς ἐν τύπῳ τῶν κατ' αἰτίας
ὑπεμφαίνει ταῦτ' εἰπών· ὁ γενηθήτω Δάν, ἀντὶ τοῦ ἔστω τῷ
Δὰν ὁ τῶν ἀνοσίων δῆμος ὡς ὄφις ἐν ὁδῷ ἐγκαθήμενος
ἐπὶ τρίβου δάκνων πτέρναν ἵππου, τουτέστι δεινὰ καὶ
ἄφυκτα δήγματα διδούς. τάχα γάρ τι τῶν ἔχεων δήγματα
δυσαφίκτως εἰσίν, εἰ καὶ εἰς αὐτὴν γένοιτο τὴν πτέρ-
ναν. αὐτὸς γάρ σου φησὶ τηρήσει κεφαλήν, καὶ σὺ τηρήσεις
αὐτοῦ πτέρναν. ἐπεβούλευσαν γοῦν οὕτω τινὲς τοῖς ἁγίοις
ἀποστόλοις ὡς καὶ αὐτὸν ὑπαγαγεῖν τὸν τῆς σαρκὸς θάνατον,
καὶ δὴ τὸ τελευταῖον ὑποστῆναι φαμὲν αὐτούς, ὥσπερ ἀναπε-
σεῖν τὸν ἱππέα, ἐκλακτίζοντος ἵππου, καὶ ἀνόπιν ὡς τῆς
ὑφαιρέσεως, ὑπεκκαυθέντος γὰρ ὁ ἐπιβάτης, καὶ εἰς γῆν ὀλισ-
θαίνων περιμενεῖ τὸν σώζοντα. περιμένουσι γὰρ καὶ οἱ θεσπέ-
σιοι μαθηταὶ τὸν ἅπαντων ἐξ ἴσης καὶ σώσεως καιρόν, καθ'
ὃν εἰσκεκλήσονται εἰς βασιλείαν ἀκλόνητον, αἰώνιον, ἐπι-
φωνοῦντος αὐτοῖς τοῦ Χριστοῦ, δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ πατρός μου
κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν ἀπὸ
καταβολῆς κόσμου. τετελέκασι γὰρ τὸν δρόμον, τετηρή-
κασι δὲ τὴν πίστιν, οὐκοῦν τὸν ἀμάραντον τῆς δόξης ἀπο-
κομιοῦνται στέφανον. εἰ δὲ δὴ βούλοιτό τις, οὐχὶ τῷ Δὰν
ἐοικότας ὡς ὄφεις ἐγκαθημένους ὁδῷ, ἀλλ' αὐτὸ-
τοὺς ἐπιβουλεύουσι τὸν Δάν, ἐκεῖνο ἐροῦμεν, ὅτι τὸ κεῖ-
νοι τε καὶ κατηγορεῖσθαι χρεὼν ἔχοντες οἱ γραμματεῖς τε
καὶ Φαρισαῖοι, πικροτάτων ἔχεων ἀπεφοίτων δάκνοντες τὸν
Χριστόν, καὶ οἷον εἴ πως ἱππέα καταβαλεῖν καὶ λείας ἀπὸ
τρίβου, δήγμασι τοῖς ἐκ κεντρῶν ἀνοσίως ἐλίσκοντο.

ἀλλ' εἰ καὶ πέπτωκεν ὁ ἱππεὺς ἐθελοντὴς ἀνατλὰς τὸν τῆς σαρκὸς θάνατον, ἀλλ' ὅμως καὶ ἀναβιώσεται, συλλήπτορα καὶ ἐπίκουρον ποιούμενος τὸν πατέρα, δύναμις γὰρ αὐτοῦ ὁ υἱὸς καὶ πρός γε τὸν ἴδιον αὐτὸς ἐζωοποίησε ναόν, ταυτὶ δὲ στοχαστικῶς λέγεται τὰ τοῦ πρὸς κένωσιν καὶ ὡς ἀνθρώπου, καίτοι καθ' ἑαυτὸν ὑπάρχων θεός, καὶ ὅλην αὐτὸς εἰς τὸ εὖ εἶναι ζωογονῶν ὁρατήν τε καὶ ἀόρατον κτίσιν. οὕτω που συνιεὶς καὶ ὁ θεσπέσιος παῦλός φησι· καὶ γὰρ εἰ ἐσταυρώθη ἐξ ἀσθενείας, ἀλλὰ ζῇ ἐκ δυνάμεως θεοῦ:—

περὶ αὐτοῦ

Περὶ τοῦ Γάδ:—

Gad. λο. ος

Γάδ πειρατήριον πειρατεύσει αὐτόν, αὐτὸς δὲ πειρατεύσει αὐτῶν κατὰ πόδας. ἑρμηνεύεται πάλιν τοῖς τῶν ἑβραίων δηλοῦν ὁ Γάδ, πειρασμὸς γὰρ ἢ πειρατήριον. πρέποι δ' ἂν οἶμαι καὶ λαβεῖν τοῦτο νοεῖσθαι τὴν θρασεῖάν τε καὶ ἀλαζόνα τῶν γραμματέων τε καὶ φαρισαίων ὁρμήν, οἳ τοῖς θείοις τε καὶ εὐαγγελικοῖς περιθρυλουμένοις κηρύγμασι, καὶ τῶν ἀναπεπταμένων θαυμάτων εἰς ὀνομαστοὺς δι', ἐπέβρυχον τοὺς ὀδόντας αὐτῶν, διδάσκοντες μὲν τὰ ὑπὸ σκιὰν καὶ νόμον, εὐδοκιμοῦντες δ' ἤδη καὶ τεθαυμασμένοι, κατασπιλοῦντες οὐδὲν ἧττον τοὺς ἀνὰ πᾶσαν τὴν ἰουδαίαν τῶν κατορθωμάτων ὑπερβολῇ, καὶ τῆς εἰσποιήσεως τῶν εἰς πᾶν ὁτιοῦν τῶν ἀρεσκόντων αὐτῶν συνεισφέροντες τὰ πλεονεκτήματα.

Tentatio

Καὶ γοῦν ὅτε κατὰ τὸν προφήτην φωνήσας τὴν βηθανίαν ἀφεὶς ἀνέφρησεν εἰς ἱεροσόλυμα, αὐτὸς πρᾳΰς ἐπιβεβηκὼς ἐπὶ ὑποζύγιον καὶ πῶλον νέον, οἱ μὲν προηγούμενοι παῖδες εὐφημοῦντες ἔφασκον, ὡσαννὰ τῷ υἱῷ Δαυίδ, εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι κυρίου. τῶν γε συνεπομένων τινὲς τὰ ἱμάτια καθιστρώννυσαν ἐν ταῖς ὁδοῖς, καὶ οὐκ ἀθαύμαστον ἐποιοῦντο τὴν εἰσβολήν, οἱ δὲ περιρρυτῆται τὸ, καὶ ὀξυπειθεῖς τὸν φόνον πληττόμενοι καρδίαις, προσελάλουν ἀλλήλοις, μονονουχὶ

Tentatio

δ᾽ καθ᾽ ἑαυτῶν μέλλοντες ἔτι περὶ τὸ χεῖρον φονᾶν, ἔφασκον γάρ·
θεωρεῖτε, ὅτι οὐκ ὠφελεῖτε οὐδέν· ἴδε ὁ κόσμος ὅλος
ὀπίσω αὐτοῦ ἀπῆλθεν. ἐπειδὴ δὲ τὸ τῶν ἤδη πεπιστευκότων
πλῆθος ἐδεδίεσαν, χειρὶ μὲν εὐθέως ἐφείδοντο, καὶ τοῦ εἰς
πρόσωπον ἐπιβολῆς. ἵνα δὲ τοῖς Ῥωμαίων προσκρούσειε
[illegible], ἐπιπέμπουσι τινὰς τῶν ἰδίων μαθητῶν μετὰ τῶν Ἡρῳδια-
νῶν λέγοντας· διδάσκαλε, οἴδαμεν ὅτι
ἀληθὴς εἶ, καὶ οὐ μέλει σοι περὶ οὐδενός, οὐ γὰρ βλέπεις εἰς
πρόσωπον ἀνθρώπων. ἔξεστι δοῦναι κῆνσον Καίσαρι, ἢ οὔ; ἀλλ᾽
ἐλέγχει τὸ ἐπίβουλον λέγων ὁ τοὺς τῶν καρδιῶν
καὶ νεφρῶν δείξας, ἀπόδοτε τὰ Καίσαρος Καίσαρι, καὶ τὰ τοῦ
θεοῦ τῷ θεῷ. οἱ δὲ δὴ πρὸς τοῦτο καθηρυθριάσαντες, καὶ ἀπο-
σχόμενοι λοιπὸν τοῦ πειράζειν αὐτόν, πεῖραν αὐτοῦ καὶ ἑτέραν
καὶ ἔθελον, ποιήσας μὲν γὰρ ὡσεὶ φραγέλλιον ἐκ σχοινίων,
πάντας ἐξέβαλεν ἐκ τοῦ ἱεροῦ τοὺς πωλοῦντας τὰ πρόβα-
τα καὶ τοὺς βόας λέγων, ἄρατε ταῦτα ἐντεῦθεν, μὴ ποιεῖτε
τὸν οἶκον τοῦ πατρός μου οἶκον ἐμπορίου. ἀφορήτως δὲ σφόδρα
πρὸς τοῦτο ἔχοντες ἐκεῖνοι, προσήεσαν λέγοντες, ἐν ποίᾳ ἐξου-
σίᾳ ταῦτα ποιεῖς, ἢ τίς ἔδωκέ σοι τὴν ἐξουσίαν ταύτην; καὶ αὐτὸς
πρὸς αὐτοὺς ἔφη, ἐρωτήσω φησὶ κἀγὼ ὑμᾶς λόγον, καὶ εἴπα-
τέ μοι, τὸ βάπτισμα Ἰωάννου πόθεν ἦν, ἐξ οὐρανοῦ, ἢ ἐξ
ἀνθρώπων; οἱ δὲ διελογίζοντο φησὶν ἐν ἑαυτοῖς, ὅτι ἐὰν εἴπωμεν
ἐξ οὐρανοῦ, ἐρεῖ ἡμῖν, διατί οὖν οὐκ ἐπιστεύσατε αὐτῷ;
ἐὰν εἴπωμεν ἐξ ἀνθρώπων, φοβούμεθα τὸν ὄχλον, πάντες γὰρ
ὡς προφήτην εἶχον τὸν Ἰωάννην, καὶ λέγουσί φησιν, οὐκ οἴδαμεν.
καὶ αὐτὸς πρὸς αὐτοὺς ἔφη· οὐδὲ ἐγὼ λέγω ὑμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ
ταῦτα ποιῶ. ἐδήλου πειρασθῆναι ὅτι τοῦτ᾽ ἐστιν οἱ ἀεὶ πει-
ράζοντες Φαρισαῖοι, πλὴν αὐτὸν πειράζοντες κατὰ πόδας,

τουτέστιν εὐθύς, χριστὸς γὰρ ἦν ὁ κύριος ὁ τοῦ τῇ προφήτου φωνῇ δεχόμενος τοὺς σοφοὺς ἐν τῇ σοφίᾳ αὐτῶν, καὶ τὰς τῶν πολυπλόκων βουλὰς πείσας ἀσθενῶς εἰς αὐτὸ σοφὸν ἔθηκεν :–

Περὶ τοῦ Ἀσήρ :–

Ἀσὴρ πίων αὐτοῦ ὁ ἄρτος, καὶ αὐτὸς δώσει τρυφὴν ἄρχουσι. πλουτεῖ τοίνυν ὁ Ἀσήρ. ὧδε γὰρ ἔχει τὸ ὄνομα ἑρμηνευόμενον ἡ δήλωσις, εἰ καὶ τὸ αἰνιγματῶδες καὶ τοῦτο νοούμενος ὁ ἐν ᾧ πάντες εἰσὶν οἱ θησαυροὶ τῆς σοφίας καὶ τῆς γνώσεως ἀπόκρυφοι, τουτέστι Χριστὸς ὁ ἐν ἀγρῷ κρυπτόμενος θησαυρός, ὁ πολύτιμος μαργαρίτης, ὁ καὶ ἐν προσώπῳ τῆς σοφίας ἀναφθεγγόμενος λέγων, πλοῦτος καὶ δόξα ἐμοὶ ὑπάρχει, καὶ κτῆσις πολλῶν, καὶ δικαιοσύνη. αὐτὸς ὁ λόγος ἐπισκεψάμενος καθά φησιν ὁ Δαυίδ, ἐπλήθυνας τοῦ πλουτίσαι αὐτήν. γράφει δέ που καὶ ὁ σοφώτατος Παῦλος ἡμῖν περὶ αὐτοῦ. εὐχαριστῶ τῷ θεῷ μου πάντοτε περὶ ὑμῶν, ἐπὶ τῇ χάριτι τοῦ θεοῦ τῇ δοθείσῃ ὑμῖν ἐν χριστῷ Ἰησοῦ, ὅτι ἐν παντὶ ἐπλουτίσθητε ἐν αὐτῷ, ἐν παντὶ λόγῳ καὶ πάσῃ γνώσει. συνεπλούτησε γὰρ ἡμῖν, καί τοι πλούσιος ὢν ὁ θεός, ἵν' ἡμεῖς τῇ αὐτοῦ πτωχείᾳ πλουτήσωμεν, τοῦτο δὴ πάντως ἐστὶ καὶ πίων ὁ ἄρτος, τουτέστι λιπαρὸς ἄγαν καὶ θρεπτικώτατος. τρέφει γὰρ ἡμᾶς ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, οὐ μάννα τὸ αἰσθητὸν καθάπερ καὶ πάλαι τοῖς ἐξ Ἰσραήλ, ἀλλ' ἑαυτὸν ταῖς τῶν πιστευόντων ἐνοικίζων ψυχαῖς διὰ τοῦ ἁγίου πνεύματος, τοιγάρτοι καὶ ἔφασκε τοῖς Ἰουδαίων δήμοις, ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ Μωϋσῆς δέδωκεν ὑμῖν τὸν ἄρτον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ τὸν ἀληθινόν, ὁ γὰρ ἄρτος τοῦ θεοῦ ἐστιν ὁ καταβαίνων ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ζωὴν διδοὺς τῷ κόσμῳ. Καὶ πάλιν, ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς. ἄρτος δὲ καὶ ἑτέρως νοεῖται ζωοποιὸς κατὰ τὴν τῶν ἀπορρήτων [illegible], δίδωσι δὲ τοῖς ἄρχουσι τρυφήν, φαίνεται γὰρ αὐ[illegible], ὅτι προσοίσει τὸ [illegible]

Aser.

Χ(ριστό)ς in quo sunt Thesauri etc.

Salomon

Ps.

Panis de coelo datus.

Panis Angelorum

σίαι, ἀρχαὶ καὶ δυνάμεις, ἄγγελοι καὶ ἀρχάγγελοι, καὶ πᾶσα κτίσις ἁγία καὶ λογικὴ τροφὴν ποιεῖται Χριστόν, καὶ ὡς ἂν νοεῖσθαι τό γε τοιοῦτον πρέποι. ἀλλὰ καὶ τοὺς τῶν ἐπὶ γῆς ποιμνίων καθηγητὰς διανέμειν τροφάς, δῆλον δ' ὅτι τὰς πνευματικάς, τὴν τῶν θείων μυστηρίων ἀποκάλυψιν, τοὺς ἀπλῶς εἰδόσιν ἀρετῆς, ἵνα καὶ αὐτοὶ τοὺς ὑπεζευγμένους ἀποτρέφοιεν λαοὺς τοῖς εἰς ζωὴν παιδεύμασι, τοῦτο καὶ πρὸς αὐτούς, δωρεὰν ἐλάβετε φησί, δωρεὰν δότε. καὶ μὴν καὶ ἔφασκε· τίς ἄρα ἐστὶν ὁ πιστὸς δοῦλος καὶ φρόνιμος, ὃν καταστήσει ὁ κύριος αὐτοῦ ἐπὶ τῆς οἰκίας αὐτοῦ, τοῦ διδόναι ἐν καιρῷ τὸ σιτομέτριον; ἀμὴν λέγω ὑμῖν, μακάριος ὁ δοῦλος ἐκεῖνος ὃν ἐλθὼν ὁ κύριος αὐτοῦ εὑρήσει οὕτως ποιοῦντα. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἐπὶ πᾶσι τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτοῦ καταστήσει αὐτόν. τοῦτο ποιοῦντας εὑρήσομεν τοὺς τῶν ἐκκλησιῶν διδασκάλους, καὶ πρό γε αὐτῶν τοὺς ἁγίους ἀποστόλους. ἐπιστέλλει γοῦν ὁ μακάριος Παῦλος τισίν· ἐπιποθῶ γὰρ ὑμᾶς ἰδεῖν, ἵνα τι μεταδῶ χάρισμα ὑμῖν πνευματικὸν εἰς τὸ στηριχθῆναι ὑμᾶς. τὰς ἐκκλησίας γὰρ καὶ αὐτοὶ λέγουσι παρ' αὐτοῦ, τοῖς ἄνωθεν ἀγαθοῖς ἀναπιμπλάντες αὐτὰς δηλονότι, καὶ ταῖς διὰ τοῦ πνεύματος χορηγίαις πλουσίως καταπιαίνοντες. ἀσὴρ δὲ οὖν ἄρα τίς, ἢ οἱ τῷ πλουτίζοντες, ὧν ἂν νοοῖτο καὶ πίων ὁ ἄρτος :—

λό γ°ς

Περὶ τοῦ Νεφθαλείμ :—

Νεφθαλεὶμ στέλεχος ἀνειμένον, ἐπιδιδοὺς ἐν τῷ γεννήματι κάλλος. ἐφαρμόσειεν ἂν οἶμαί τις καὶ οὐκ ἀπὸ σκοποῦ καὶ τοῦτο δὴ πάλιν αὐτῷ τῷ παρὰ τοῦ Ἐμμανουήλ, καὶ μὴν εἰ βούλοιτο καὶ αὐτοῖς τοῖς ἐν πίστει δεδικαιωμένοις καὶ ἡγιασμένοις ἐν πνεύματι. ἔλεγε τοίνυν γὰρ πρὸς τὴν τῶν Ἰουδαίων μητέρα, φημὶ δὲ τὴν Ἱερουσαλήμ, διὰ φωνῆς Ἱερεμίου· ἐλαίαν ὡ-

Hieremias

(c) Real Academia de la Historia

ἐλαίαν εὔσκιον ἐκάλεσε κύριος τὸ ὄνομά σου· εἰς φωνὴν περιτομῆς αὐτῆς, ἀνήφθη πῦρ ἐπ' αὐτήν, μεγάλη ἡ θλῖψις ἐπὶ σέ, ἠχρειώθησαν οἱ κλάδοι αὐτῆς, καὶ κύριος τῶν δυνάμεων ὁ καταφυτεύσας σε ἐλάλησεν ἐπὶ σὲ κακά. ὅτι γὰρ ἔδει τὴν καθηκούσης αὐτῇ ἐπιμελείας τυχεῖν, σημαίνει γὰρ οἶμαι τοῦτο ἐστὶν οὐδὲν ἡ περιτομή, ὅτε καὶ ἠχρειῶσθαι καὶ ἐμπεπρῆσθαι φησὶν αὐτήν, ὅτι μὴ παρ' ἑαυτὸν τὸν γεωργὸν ἐπιγινώσκειν ἤθελε τὸν ἀφελεῖν δυνάμενον τὰ περιττὰ τὰ πρὸς εὐεργίαν τῶν ἀχρείων ἡμᾶς ἀπαλλάττοντα, τουτέστι τῶν γεωδεστέρων καὶ σαρκικῶν, ἵνα τὴν εἰς πᾶν ὁτιοῦν τῶν ἐπαινουμένων ἐφεστῶτα καὶ προθυμίαν ἐνδεικνύμεθα. ἔστι γοῦν ἀκοῦσαι λέγοντος ἐναργῶς τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· ἐγώ εἰμι ἡ ἄμπελος ἡ ἀληθινή, καὶ ὁ πατήρ μου ὁ γεωργός ἐστι, πᾶν κλῆμα ἐν ἐμοὶ μὴ φέρον καρπὸν αἴρει αὐτό, καὶ πᾶν τὸ καρπὸν φέρον καθαίρει αὐτό, ἵνα καρπὸν πλείονα φέρῃ. ὥσπερ γὰρ διά τῆς καὶ ἀμπέλου στέλεχος ἐμβεβοθρευμένης ἀσφαλῶς τῷ εἰς καλὸν τὰς ῥίζας ἐκτεινομένων ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, κλήματα δέ ἐσμεν ἡμεῖς κατ' ἕνωσιν τὴν ἐν πνεύματι προσπεφυκότες καὶ ἀπορρήτως μεθ' ἀγάπης τῆς εἰς αὐτὸν ζωούμενοι, καὶ ἐναπογαλακτοῦντες πνεύματος τὸ παρ' αὐτοῦ, καὶ τῆς θείας τρεφόμενοι χάριτος πρὸς καρποφορίαν ἀρετῆς, ὑποκείμεθα δὲ τὰ καθ' ἡμᾶς ζωῆς ἡμῶν καὶ αὐτὸς ὁ πατήρ. ἀλλ' ἔστι που δῆλον, ὅτι κἂν εἰ ἄμπελος νοοῖτο, γεωργὸς δὲ ὁ πατήρ, ἐν ἡμῖν ἀπαθῶς τὸ ἀχρεῖον ἀποκόψει, καὶ φροντίδος ἀξιοῖ τὸ ὡς ἀεὶ σαέχειν δυνάμενον καὶ καρποφορεῖν ἐν αὐτῷ. ὅτι τοίνυν ἀχρεῖον ἐν ἀμπέλοις ὥσπερ ὤφθη γεγενημένην τὴν τῶν Ἰουδαίων μερίδα, τὴν εὔσκιον καὶ ὡραίαν ἐλαίαν ὡς ὁ προφήτης φησί, τότε καὶ ἀπώλεσε, καὶ ἀνήφθη πῦρ ἐν αὐτῇ. τὸ γὰρ δὴ κατό-

Hieremiæ Explanatio

Vinea Domini

(c) Real Academia de la Historia

Gr. in Gen.

σοφὸς Ἰωάννης, ἤδη δὲ καὶ ἡ ἀξίνη πρὸς τὴν ῥίζαν τῶν
δένδρων κεῖται. πᾶν οὖν δένδρον μὴ ποιοῦν καρπὸν
καλὸν ἐκκόπτεται καὶ εἰς πῦρ βάλλεται. ὅτι δὲ ἔμελλε τῆς εἰς
λῆξιν ἡκούσης κακοῦ περιπεσεῖσθαι συμφορᾶς ἡ δια-
βόητος πόλις, [illegible] λέγων ὁ προφήτης Ζα-
χαρίας. Καὶ ἔσται ὁ κοπετὸς ἐν Ἱερουσαλὴμ ὡς κοπετὸς ῥοῶνος
ἐν πεδίῳ ἐκκοπτομένου. καὶ πάλιν ὡς πρὸς αὐτήν. διά-
νοιξον ὁ Λίβανος τὰς θύρας σου, καὶ καταφαγέτω πῦρ
τὰς κέδρους σου. ὀλολυξάτω πίτυς, διότι πέπτωκε κέδρος.
ὅτι μεγάλως μεγιστᾶνες ἐταλαιπώρησαν. ὀλολύξατε δρύες
τῆς Βασανίτιδος, ὅτι κατεσπάσθη ὁ δρυμὸς ὁ σύμφυτος. Λίβα-
νος μὲν γὰρ ὄρος ἐστὶ τῇ κέδρῳ κατάκομον, εὐῶδες δὲ τὸ φυ-
τόν, καὶ τῶν ὅτι μάλιστα τεθαυμασμένων εἰς κάλλος. Λιβά-
νῳ δὲ οὖν παρεικάζει τὴν Ἱερουσαλήμ, οὐκ ἀθαύμαστον ἔχουσαν
τὸ τῶν ἱερέων πλῆθος, [illegible] φημὶ πρὸς τὰς ἐκ νόμου
τιμάς, [illegible] ἐχόμενοι, [illegible] ἐν δρυμοῖς [illegible]
καὶ εὐθυμηκέστατα ξύλα, τὸ τῶν ἄλλων ἁπάντων ἀνέχοντα
μέτρον, καὶ πολὺ τῶν ὑποζυγίων λαῶν ὑπερκείμενοι, ἀλλ'
[illegible] Ἱερουσαλήμ, τουτέστιν ὁ Λίβανος, οἱ δὲ ἐν αὐτῇ λαμ-
προὶ καὶ περιφανεῖς [illegible], καὶ τὸ ἐν ἐκκλησίαις ἔχοντες ὕψος,
τεθρηνήκασιν ἀλλήλους, πεπτωκότες καὶ ἀπολλύμενοι, τὸ
ὡς [illegible] δρυμοῖς [illegible] τοῖς [illegible]
[illegible], ἀλλ' [illegible], ποῦ ἐκεῖνοι κακοὶ κα-
κῶς ἀπολώλασι, [illegible] γέγονεν [illegible], ἐν τρυφῇ γὰρ
ἀεὶ τῆς [illegible] εἰς τὸ ἄνω φορᾶς, καὶ ὅλος ὥσ-
περ [illegible], καὶ αὐτὸ δὲ τοῦτο
προανεφώνει σαφῶς ὁ θεὸς διὰ φωνῆς Ἰεζεκιὴλ οὕτω λέγων.
Καὶ λήψομαι ἐκ τῶν ἐπιλέκτων τῆς κέδρου, ἐκ κορυφῆς-

Zacha.

Zach.

Explanat. Zachariae

Ezechiel.

(c) Real Academia de la Historia

καρδίας αὐτῶν ἀποκνιῶ, καὶ καταφυτεύσω ἐγὼ ἐπ' ὄρος
ὑψηλόν, καὶ κρεμάσω αὐτὸν ἐν ὄρει μετεώρῳ τοῦ Ἰσραήλ, καὶ
καταφυτεύσω, καὶ ἐξοίσει βλαστόν, καὶ ποιήσει καρπόν, καὶ
ἔσται εἰς κέδρον μεγάλην, καὶ ἀναπαύσεται ὑποκάτω αὐτοῦ
πᾶν θηρίον, καὶ πᾶν πετεινὸν ὑπὸ τὴν σκιὰν αὐτοῦ ἀναπαύ-
σεται, καὶ τὰ κλήματα αὐτοῦ ἀποκατασταθήσεται, καὶ γνώσονται
πάντα τὰ ξύλα τοῦ πεδίου διότι ἐγὼ κύριος, ὁ ταπεινῶν ξύλον
ὑψηλόν, καὶ ὑψῶν ξύλον ταπεινόν, καὶ ξηραίνων ξύλον χλω-
ρόν, καὶ ἀναθάλλων ξύλον ξηρόν· ἐγὼ κύριος λελάληκα καὶ ποιήσω.
Συνίης οὖν, ὅτι τὰ ἀπόλεκτα τῆς κέδρου λαβὼν καταπεφύ-
τευκεν ἡμῖν τὸ τῆς ζωῆς ξύλον ὁ θεὸς καὶ πατήρ, τουτέστι Χριστόν· ἀπό-
λεκτα δὲ τῆς κέδρου φησὶ τὴν Ἰούδα φυλήν, τὴν καταρχοῦσαν
ἀεί, καὶ τῶν ἄλλων εὐκλεεστέραν, ἐξ ἧς ἀνέφυ καὶ Ἰεσσαί,
καὶ Δαβίδ, καὶ ἡ ἁγία παρθένος, ἐξ ἧς Ἰησοῦς ἐκβλαστάνει. ὅτι δὲ καὶ
ἐπὶ ξύλου κεκρέμασται δι' ἡμᾶς τὸ ἐκ τῆς ἀπολέκτου κέδρου
ληφθέν, καὶ φυτευθέν ἐστι καλοῦ καὶ ὅλα θέσαντο, πῶς ἐστιν
ἀμφιβάλλειν· ἀνεβλάστησαμεν δὲ καὶ ἡμεῖς διὰ βουλῆς
τοῦ πρὸς τὸ πέλας ξένα, καὶ καρποὺς οὐκ ἔχοντα ξύλα, ξηρῶν
γεγονότων καὶ ἅπαν ἀνθρώπων τῶν προτέρων ὡς ἐν ὑψο-
λεῖ καὶ ζωῇ τοῦ νόμου, τουτέστι τῶν ἐξ Ἰσραήλ, καὶ οἱ μὲν ὄντες
ὑψηλοί, ταπεινοὶ δ' ἡμεῖς καὶ καταρριμμένοι, ἀλλ' ὑψώθημεν
ἐν Χριστῷ διὰ πίστεως, οἱ δὲ τῆς ἀρχαίας κατωλίσθον δόξης καὶ
γεγόνασι ταπεινοί, θεὸς οὖν ἐστιν ὁ τῶν ὅλων κύριος, ὁ καὶ ἰδίοις
νεύμασι ταπεινῶν τὰ ὑψηλά, καὶ ἀνακομίζων ὑψοῦ τὰ
ταπεινά, καὶ ξηραίνων ξύλον χλωρόν, καὶ ἀναθάλλων ξύ-
λον ξηρόν· ὅτι γὰρ ἄκαρπος καὶ τελέως ἐνεκρώθησαν οὐδὲ
οἱ ἐκ τῆς ἀρχαίας συναγωγῆς, μονονουχὶ καὶ τῆς ἁγίας ἀπο-
κηρυχθείσης γῆς, ἀντανέφυσαν δ' ὡς πρὸ τῶν ἐν πίστει πληθύς.

Ezechiel explanatur.

Ἐσαΐας · ἀναβήσεται κυπά-
Ἐσαΐας · ρισσος, ἀντὶ δὲ
τῆς κονύζης

Explanat Esaias

Explanat Scripturam.

καὶ τοῖς τῶν ἀνθῶν εὐοσμοτάτοις παρεικάζεται, μαθητευ-
θέντες τῷ Χριστῷ. Καὶ ποιήσω τὴν ἔρημον εἰς ἕλη, καὶ τὴν γῆν
ἐν ὑδραγωγοῖς. θήσω εἰς τὴν ἄνυδρον γῆν κέδρον, καὶ πύξον,
καὶ μυρσίνην, καὶ κυπάρισσον, καὶ λεύκην. Καὶ μεθ' ἕτερα.
Καὶ ἔσται ἀντὶ τῆς στοιβῆς ἀναβήσεται μυρσίνη. διὰ μὲν γὰρ τῆς κέ-
δρου νοοῖς ἂν τὴν εἰς ἀφθαρσίαν ἐλπίδα τῶν πεπιστευκότων·
σήπεσθαι γὰρ οὐκ οἶδεν ἡ κέδρος. διὰ δὲ τῆς πύξου, τὸ μηδὲ
ἐν κουφότητι νοῦ, μηδὲ μὴν ἐν ἐλαφρίᾳ φρενῶν τοῖς ἐν Χριστῷ
νοεῖσθαι πρέπον, συνετοὶ γὰρ ἅπαντες, ἐπεὶ τὸν νοῦν ἔχουσι
τοῦ Χριστοῦ, ναστὸν δὲ ξύλον τὸ πύξινον, καὶ πολλὴν ἔχον ἐν ἑαυτῷ
τὴν πύκνωσιν. διὰ δὲ τῆς μυρσίνης, τὸ εὔοσμον ἐν ἁγιασμῷ,
καὶ τὸ ἀειθαλὲς ἐν χάριτι. διὰ δέ γε τῆς κυπαρίσσου, τὸ ὑψη-
λὸν καὶ εὐῶδες, ὑψηλοὶ δέ φημι κατά γε τὴν ἀρετήν, καὶ τὸ
ὡς ἐν δόγμασι περιφανές. διὰ δὲ τῆς λεύκης, τὸ οἱονεὶ λαμ-
πρόν τε καὶ ἔκλευκον εἰς δικαιοσύνην, λαμπροὶ γὰρ οἱ ἐν
Χριστῷ, τῇ παρ' αὐτοῦ καταγλαϊζόμενοι χάριτι. στέλεχος δὲ οὐ
ἀνειμένον κεφαλαίῳ, ὁ αὐτὸς ὁ Χριστός, ὁ εἰς τοῦτο εἰμί. ἐπειδὴ
δέ φησιν ἀπέδυσε τὸ λέμμα καὶ κάλλος, ὑποδηλώσειεν
ἂν ὡς ἐγυμνώθη τοῦ δοθέντος πάλιν, ἐν ἀρχαῖς μὲν γὰρ ὅτε ἐν σαρκὶ
καθ' ἡμᾶς ὁ σεσαρκωμένος Λόγος, ὅτε τῆς κατὰ φύσιν ἦν, καὶ
εἰ λέγοντα σαρκὸς οὐκ ἐπίστευον, καὶ τὸν λιθόλευστον μὲν ποιεῖν
Ἰουδαῖοι ἀπεβάλλοντο, ἐπικαλοῦντες καὶ γράφειν ἐπιρρίπτοντες
τες αὐτῷ τό, ὅτι σὺ ἄνθρωπος ὤν, ποιεῖς σεαυτὸν θεόν. εὑρίσκομεν δὲ
καὶ αὐτοὺς τοὺς ἁγίους ἀποστόλους, κατ' ἀρχὰς πρότερα μὲν
ὡς τὸ ἐκ σαρκός, πλὴν οὔπω σαφῶς τὸ περὶ αὐτὸν συνιέντας
μυστήριον, τότε γὰρ τὸ κατηυνάζετο τὴν θάλασσαν, καὶ τὸ πνευμα-
τικῶν ἀξίων ἐνεκόπτετο φῶς ἐν αὐτῷ γενέσθαι προσπταίοντες, οἱ
δέ φησι διελογίζοντο ἐν ἑαυτοῖς λέγοντες, ποταπός ἐστιν οὗτος,

(c) Real Academia de la Historia

ὅτι καὶ ἡ θάλασσα καὶ οἱ ἄνεμοι ὑπακούουσιν αὐτῷ. ὁ γὰρ ὅπως ὢν θεὸς κατὰ φύσιν, τὸ θέλειν δὲ, καὶ εἰληφὼς σάρξ, οὔπω τοῖς πολλοῖς ἐγνωρίζετο, ἐν δόξῃ τῆς οἰκείας λαμπρᾶς· ἐπειδὴ δὲ πρὸς ἐπίδοσιν ἐν ἡμῖν ἥκει αὐτοῦ κεχώρηκε γνῶσις, ἐπιστεύθη λοιπὸν ὅτι θεὸς κατὰ φύσιν ἐστί, καὶ αὐτῷ πᾶν γόνυ κάμπτει, προσκυνούσης αὐτὸν τῆς ὑπ' οὐρανοῦ. οὐκοῦν προϊούσης εἰς τελειότητα τῆς περὶ αὐτοῦ γνώσεως ἐν ἡμῖν, ὡραῖος ὢν κάλλει παρὰ τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων, τότε δὴ τότε δὴ τότε διαγινώσκεται. εἰ δὲ δὴ καὶ ἐφ' ἡμῶν νοοῖτο τὸ ἱερὸν τὸ ἐπιδιδοὺς φρονήματι κάλλος, οὐκ ἀσυμφανὴς ὁ λόγος, προκόπτοντες γὰρ ἀεὶ κατ' ἀρετὴν, καὶ τῶν ἀμεινόνων ἐφικνούμενοι, τοῖς ἔμπροσθεν ἐπεκτεινόμενοι κατὰ τὴν τοῦ μακαρίου Παύλου φωνὴν, εἰς κάλλος ἀεὶ τὸ περιφανέστερον ἀναθρώσκομεν, κάλλος δέ φημι τὸ πνευματικόν, ἵνα καὶ ἡμῶν λέγηται λοιπόν, ἐπεθύμησεν ὁ βασιλεὺς τοῦ κάλλους σου: —

Περὶ τοῦ Ἰωσήφ: —

λό. ια.

Υἱὸς ηὐξημένος Ἰωσήφ, υἱὸς ηὐξημένος, ζηλωτὸς υἱός μου νεώτατος πρός με ἀνάστρεψον, εἰς ὃν διαβουλευόμενοι ἐλοιδόρουν, καὶ ἐνεῖχον αὐτῷ κύριοι τοξευμάτων, καὶ συνετρίβησαν μετὰ κράτους τὰ τόξα αὐτῶν, καὶ ἐξελύθη τὰ νεῦρα βραχιόνων χειρῶν αὐτῶν διὰ χεῖρα δυνάστου Ἰακώβ, ἐκεῖθεν ὁ κατισχύσας Ἰσραὴλ παρὰ θεοῦ τοῦ πατρός σου, καὶ ἐβοήθησέ σοι ὁ θεὸς ὁ ἐμός, καὶ εὐλόγησέ σε εὐλογίαν οὐρανοῦ ἄνωθεν, καὶ εὐλογίαν γῆς ἐχούσης πάντα ἕνεκεν εὐλογίας μαστῶν καὶ μήτρας, εὐλογίας πατρός σου καὶ μητρός σου, ὑπερίσχυσεν ἐπ' εὐλογίαις ὀρέων μονίμων, καὶ ἐπ' εὐλογίαις θινῶν αἰωνίων, ἔσονται ἐπὶ κεφαλὴν Ἰωσήφ, καὶ ἐπὶ κορυφῆς ὧν ἡγήσατο

Ioseph Etymon

ἀδελφῶν. ἐπ' αὐτῷ ἡμῖν πάλιν τοῦ ἑρμηνευομένου λόγου πε-
φηνίας διέρπει λόγος, εἰ δὴ καὶ δι' ἄκρου τοῦ δηλουμένου
ἐξ αὐτῆς ἔχειν οὐδέν, ὅσον ἐμφανέστατα τό, ἐπιδόσεως
γενήσεσθαι καὶ ἄλλως. τὸ γὰρ αὐξῆσαι λέγειν αὐτὸν τινὲς εἰς τό-
ἐπ' ἀρχῆς ἐπίδοσιν καὶ ἐπιδρομὴν τῆς ἐνούσης αὐτῷ εὐ-
κλείας, φυσικῆς διασημαίνει πάντως καὶ ἀξίας τοῦ ὀρθῶς
ἔχειν ὑπειλημμένον. ἐπειδὴ γὰρ ὁ μονογενὴς τοῦ θεοῦ λόγος
θεὸς ὑπάρχων καὶ ἐκ θεοῦ, κεκένωκεν ἑαυτὸν κατὰ τὰς γρα-
φάς, καθεὶς ἐθελοντὴς εἰς ὅπερ οὐκ ἦν, καὶ τὴν ἀδοξοτάτην
ταύτην σάρκα ἠμπέσχετο, καὶ ἐν τῇ τοῦ δούλου μορφῇ πέ-
φηνε, γεγονὼς ὑπήκοος τῷ θεῷ καὶ πατρὶ μέχρι θανάτου, τὰ
ἐντεῦθεν λοιπὸν ὑπομένουσα λέγεται καὶ ὡς οὐκ ἔχων διὰ τὸ ἀν-
θρώπινον, μονονουχὶ καὶ ἐν χρείᾳ τοῦ μεταλαβεῖν τὸ ὄνο-
μα τὸ ὑπὲρ πᾶν ὄνομα κατὰ τὴν τοῦ μακαρίου Παύλου
φωνήν, ἀλλ' οὐ τὸ χρῆμα κατὰ τὸ ἀληθὲς οὐ δέδοται, ὡς ἐν ἀρχῇ
τῶν οὐκ ἐνόντων αὐτῷ φυσικῶς, πολλοῦ γε καὶ δεῖ, νοεῖται
δὲ μᾶλλον ἀναφοίτησις καὶ ἀναδρομὴ πρὸς τὸ ἐν ἀρχῇ,
καὶ οὐσιωδῶς καὶ ἀναποβλήτως ὑπάρχον αὐτῷ, τοῦτο γὰρ
τοι καὶ ἔφασκε τῆς ἀνθρωπότητος τὸ σχῆμα ἐπιπρεπῶς ὑποδὺς
οἰκονομικῶς, πάτερ, δόξασόν με τῇ δόξῃ ᾗ εἶχον, πρὸ τοῦ τὸν
κόσμον εἶναι παρὰ σοί. ἀεὶ γὰρ ἦν ἐν δόξῃ θεοπρεπεῖ ὡς ἰδίῳ
ζωοῦ ὑπάρχων γεννήτορι πρὸ παντὸς αἰῶνος καὶ χρόνου, καὶ
τῆς τοῦ κόσμου καταβολῆς. αὔξειν δὲ ὅμως νοεῖται ἐπὶ χρόνοις
τῆς εὐκλείας ἐπίδοσιν, ἣν ἀνέτως εὑρηκέναι καὶ ἐμφα-
νεστέραν ἔχειν ὡς, ὅτε κατὰ φύσιν ἐστὶ παρὰ τῶν ἐν κόσμῳ ν-
οούμενος, καὶ ὡς τῶν ὅλων θεός, ζωοδοξολογούμενός τε καὶ
συμπροσκυνούμενος τῷ θεῷ καὶ πατρί, πλὴν αὐτὸς ὑπάρχων
τῶν αἰώνων ὁ ποιητής, νοεῖται ἐπ' εἰκότως γεγονὼς καὶ μικρός,

χς

χς

πέφηνε γὰρ ἐν τελευταίοις τοῦ αἰῶνος καὶ ἐπὶ τῶν ἀποστόλων
περιφανῶν εὐκλεᾶ τε ἀξιάγαστον χορόν, καὶ ἁπαξαπλῶς μὲν
πάντας τοὺς περὶ τὴν ἐπιδημίας ὡς ἐν ἁγίων λελογισμένους δι' ἀ-
ρετήν. ζηλωτὸς δ' οὐ γένοιτ' ἂν ὁ ἐμμανοῦνται, πῶς ἐστιν ἀμφι-
βαλεῖν. ἀλλὰ ζηλωτοὶ μὲν ἄξιοι, οἱ τοῖς ἔργοις αὐτὸν κατακο-
λουθεῖν σπουδάζοντες, καὶ πρὸς τὸ εἶδος αὐτοῦ μορφούμενοι
κάλλος, αὐτοῦ τε ποιούμενοι τῶν πρακτέων ὑπογραμμόν. τὸν
ἀπαράλλακτον ἀποφέρονται δόξαν. ζηλωτέος μὲν καὶ κατ'
ἐκεῖνον αὐτὸς ὁ τρόπος τοῖς οὐκ ἀτελῶς ἐρρωμένοις. φημὶ δὴ
τοῖς Ἰουδαίων καθηγηταῖς, ἤτοι τοῖς γραμματεῦσι καὶ φαρισαίοις,
οἱ πικρὸν ὠδίνοντες ἐν ἑαυτοῖς ζῆλον. καὶ βασκανίας ὑπό-
θεσιν τὸν ἀπαράβλητον αὐτοῦ ποιούμενοι δόξαν, κατὰ πολλοὺς
ἐλίσσονται τρόπους. διανίστη μὲν γὰρ τοὺς νεκροὺς ὁ χριστὸς ὀδωδό-
τας ἤδη καὶ διεφθαρμένους, καὶ αὐτοῦ τοῦ θανάτου κρείττων
ἐφαίνετο, οἱ δὲ καταθηγόμενοι, καὶ πρὸς τὸ λέγειν πισ-
τεύειν λοιπὸν οὐδὲν ἐνδοιάζοντες ἔτι, τοῦτο μὲν οὐκ ἔδρων, ἐδά-
κνοντο δ' ὑπὸ φθόνου, καὶ πικρὰς ἐνεδέχοντο λύπας εἰς νοῦν, τὴν
ἐκ γενετῆς ἰᾶτο τυφλούς, καὶ ἁμαρτωλοὺς ἐπεκάλει, δαιμονίων
ἀκαθάρτων ἐλαύνων τὸ στῖφος, καὶ γοργοὺς αὐτῷ τῆς δυνάμεως
τὸ βέβαιον κατεπείγοντος, λόγους ἔβαλλον ἀνοσίους τοῦ τε λι-
θάζοντες, περὶ καλοῦ ἔργου οὐ λιθάζομέν σε, ἀλλὰ περὶ βλασφη-
μίας, ὅτι σὺ ἄνθρωπος ὤν, ποιεῖς σεαυτὸν θεόν. διεπειρῶντο λέγοντες,
οὗτός ἐστιν ὁ κληρονόμος, δεῦτε ἀποκτείνωμεν αὐτόν. ζηλωτὸς
οὖν ἄρα καὶ τοῖς μισεῖν ἐλομένοις, πλὴν οὐκ εἰς ἅπαν ἁλώ-
σιμος. εἰ γὰρ καὶ ἀπεπλήρωσε, ἀλλ' ὡς θεὸς ἀνεβίω πατήσας τὸν
θάνατον, μονονουχὶ δὲ καὶ τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς ἐπιφωνοῦντος καὶ
λέγοντος, πρός με ἀνάστρεψον. ἀναβέβηκε γὰρ εἰς τοὺς οὐρανούς, Esa.
ἵνα καὶ ἀκούσῃ λέγοντος, κάθου ἐκ δεξιῶν μου, ἕως ἂν θῶ τοὺς

(c) Real Academia de la Historia

ἀγροῦ πλήρους τε ὑποπόδιον τῶν ποδῶν τε. ὅτι γὰρ ὑποπεπτώκασι, καὶ τὸ πλεῖστον ὅσον τὸ κατ' αὐτοῦ μανίαν ὠδίνοντες, ἔνδειξιν εἰπών, εἰς οὓς διαβουλευόμενοι ἐλογίσαντο, καὶ ἀντίζηλοι αὐτῷ κύριοι τε ἐχθρῶν. Συνείδεια γὰρ συνάγεται τῶν ἐβουλεύσαντο πικρῶς τῶν ἐχθρῶν οἱ κύριοι, τουτέστιν οἱ τῶν λαῶν ἡγεμόνες, οἱ ἐπ' αὐτῷ πεπαρρησιασμένοι τε ὡς οἷον εἰ ὑπερμαχοῦντας, καὶ ἀκούων τῇ τάξει, μονονουχὶ καὶ ἐμπατουμένους, διά τε τὸ δεῖν ἀεὶ ἀκμαίως ὑποτελεῖν, καὶ θεσπεσίαν ἐπιφώσκειν δίκην, πλὴν συνετέθη τὸ ἔξω αὐτῶν, καὶ ἐξελύθη κύριος τεταγμένων αὐτῶν διαλέξεων τοῦ Ἰακώβ,

Benedictio τουτέστι τοῦ θεοῦ καὶ πατρός, ὅς ἐστι τῶν δυνάμεων κύριος, ὃς καὶ εὐλογεῖ ἄνωθεν προσκειμένως τὸν υἱὸν ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς. Γέγραφε γὰρ ὁ θεσπέσιος Παῦλος· ὅταν δὲ εἰσαγάγῃ τὸν πρωτότοκον εἰς τὴν οἰκουμένην λέγει, καὶ προσκυνησάτωσαν αὐτῷ πάντες ἄγγελοι θεοῦ. Φάσκει δέ που καὶ ὁ μελῳδὸς ἡμῶν Δαβίδ, πᾶσα ἡ γῆ προσκυνησάτωσάν σοι καὶ ψαλλέτωσάν σοι. Τοῦτο ἔοικε φάναι τὴν ἄνωθεν εὐλογίαν, καὶ τὴν ἐκ τῆς γῆς κάτωθεν πιότητα, τουτέστιν ἐν ᾧ διὰ γῆς πᾶσα λοιπὸν ἀρετή, καὶ λαμπρῶς ἀνέθαλον φυέντες οἱ τῆς εὐσεβείας καρποί. Εἴρηται γάρ που πρὸς τὸν υἱόν,

Ps. ἐπεσκέψω τὴν γῆν καὶ ἐμέθυσας αὐτήν, ἐπλήθυνας τοῦ πλουτίσαι αὐτήν. Δέδοται τοιγαροῦν αὐτῷ τὴν ἄνωθεν εὐλογίαν καὶ μετὰ τὴν ἀπὸ γῆς διδασκομένους σαφῶς, εἴρηκεν <u>εὐλογίας μαστῶν καὶ μήτρας</u>, εὐλογίας πατρὸς καὶ μητρός, δι' οὗ σαφῶς καὶ ἐναργῶς δηλοῖ τὴν ἐκ θεοῦ καὶ πατρὸς γέννησιν τοῦ μονογενοῦς καὶ τὴν ἐκ τῆς ἁγίας παρθένου σαρκικὴν καθ' ἣν καὶ πέφηνεν ἄνθρωπος. Υἱὸς γὰρ ὑπάρχων φυσικῶς τε καὶ ἀληθῶς τοῦ θεοῦ τε καὶ πατρός, δι' ἡμᾶς ἀνέτλη τὴν διὰ σωματικῆς τε καὶ μήτρας γέννησιν, καὶ μαστοὺς τεθήλακεν. Οὐ γὰρ δὴ καθ' ἡμᾶς δοκήσει γέγονεν ἄνθρωπος, ἀλλ' ὡς

τὸ δὲ κατ' ἀλήθειαν πεφυκὸς, ὅπερ ἐσμὲν καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ τοῖς τῆς φύσεως ἑπόμενοι νόμοις, καὶ τροφῆς ἥψατο, καὶ τὸ ζῆν αὐτὸς τῷ κόσμῳ διδούς. Ταύτῃ τοι καὶ ὁ μακάριος Ἠσαΐας, μηνύων ὡς ἔμελλε τὸ κατ' ἀλήθειαν ἐνανθρωπήσειν τὸν κατὰ τὸ δεδεῆσθαι τροφῆς νηπιοπρεποῦς ὑποιεῖ λέγων, βούτυρον καὶ μέλι φάγεται. Εὐλογεῖται τοίνυν ἐν ἐκείνῳ μαστῶν καὶ μήτρας, ὡς γὰρ ἔφην φθάσας, ἐπειδὴ γέγονεν ἄνθρωπος, καὶ ὑπήκοος τῷ πατρὶ, κεκληρονόμηκεν ὄνομα τὸ ὑπὲρ πᾶν ὄνομα, καὶ αὐτῷ κάμπτει πᾶν γόνυ ἐπουρανίων, καὶ ἐπιγείων, καὶ καταχθονίων, ὁμολογούντων ὅτι Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς εἰς δόξαν Θεοῦ πατρός. πλὴν εἰ καὶ πέφηνε καθ' ἡμᾶς, ἀλλ' οὖν ὑπερκεῖσθαι παντὸς ἁγίου, καὶ ὑπερανεστάναι θεοπρεπῶς τῶν ἐν γνώσει τε καὶ ὀνομαστῶν πατέρων, ὡς γὰρ ὁ ψάλλων φησί, τίς ἐν νεφέλαις ἰσωθήσεται τῷ Κυρίῳ, ἢ τίς ὁμοιωθήσεται αὐτῷ ἐν υἱοῖς Θεοῦ; τοῦτο δὲ διδάσκει λέγων ὁ μακάριος Ἰακὼβ, ὅτι ὑπερίσχυσας ἐπ' εὐλογίαις ὀρέων καὶ θινῶν αἰωνίων. ὄρη γὰρ αἰώνιά τε καὶ μόνιμα ταῦτα, καὶ μέντοι καὶ θῖνας αἰωνίους τοὺς ἁγίους φησί, διά τοι τὸ ὄρθιον τῆς ζωῆς, καὶ φρονεῖν μὲν οὐδὲν τῶν καταρριμμένων, ζητεῖν δὲ τὰ ἄνω, καὶ τὰ τῶν ἀρετῶν ὑψώματα εὖ μάλα διαθλεῖν. καθυπονοοῦσιν ἄρα τῆς δόξης καὶ οἱ τῶν πατέρων ἀποσημάζουσι καὶ εἰς λῆξιν ἥκοντες ἀρετῆς, οἱ μὲν γὰρ ἦσαν οἰκέται, καὶ εἰ τετάχαται τὸ λοιπὸν ἐν θέσει, ὁ δὲ Κύριος ὡς υἱὸς τὰ δι' ὧν ἐκεῖνοι γεγόνασι λαμπροὶ κεχορήγηκεν αὐτοῖς, οἱ γὰρ τοι τὸ λέγουσιν, ὅτι ἐκ τοῦ πληρώματος αὐτοῦ ἡμεῖς πάντες ἐλάβομεν, καὶ χάριν ἀντὶ χάριτος. οὐκοῦν τῆς δόξης ὁ στέφανος ἐπικείσεται μὲν φυσικῶς ἤτοι τοῦ ὅρους ἐπ' αὐτοῦ κεφαλῇ, διαβήσεται δ' οὐδὲν ἧττον, καὶ δι' αὐτοῦ ἔσται δι' αὐτοῦ καὶ ἐπ' αὐτοὺς ἁγίους τοὺς ὑπ' αὐτῷ γεγονότας, οἳ τὸ ἀμάραντον τῆς δόξης

Ἠσαΐας

Ψς

ἢ μονίμων.

Gr. in Gen.

περικείμενοι τὸν στέφανον, καὶ κοινωνοὶ τῶν αὐτοῦ παθημάτων γεγενημένοι, συμμεθέξουσι τῆς εὐκλείας, ἐπείπερ γάρ, οἷς συμπεπονθότες αὐτῷ καὶ συμβασιλεύσουσι: —

λϛʹ ιϐʹ

Περὶ τοῦ Βενιαμίν: —

Βενιαμὶν λύκος ἅρπαξ, τὸ πρωϊνὸν ἔδεται ἔτι, καὶ εἰς τὸ ἑσπέρας διαδώσει τροφήν. προδείκνυσι μὲν ὁ λόγος τοῦ θεσπεσίου Ἰωσήφ, ἐπ' αὐτῷ τῷ Βενιαμίν. ἀλλ' ὥσπερ μὲν κατὰ τὸν Ἰωσὴφ πρὸς τὸ τῆς ὀνομάζειν, οὕτω καὶ ἔχειν τὸ χρῆμα δοκεῖ, κατὰ τὸν γνωστὸν φαμὲν γενέσθαι τὸν Βενιαμίν. ἀλλ' ὥσπερ μὲν κατὰ τὸν Ἰωσήφ, καὶ δὴ καὶ νοεῖται ἀληθῶς ὁ Παῦλος εἰκὼν καὶ τύπος τοῦ [illegible] λαοῦ, ὃς καὶ διὰ τῶν ἁγίων κέκληται μαθητῶν, μετὰ τὸν σωτῆρα ἀναβιῶναι γάρ, καὶ πρὸς τὸν εὐδοκοῦντος ὑπονοεῖται πάλαι καὶ τῷ ἁρπάζειν ὁ λύκος παρεικάζεται, διὰ τὸ οἶμαι θερμὸν εἰς ὀρέξεις τὰς ὑπὲρ τοῦ μαθητεύειν, καὶ ἐπιτηδεύματι καὶ μάλα περιέμενος ὁ [illegible] τῆς εἰς πάντας ὁρμῆς τῶν πεφυλαγμένων εἰς δόξαν, δῆλον δὲ ὅτι πάντα. δεινοὶ γὰρ ἴσως τὸ [illegible] εἰς ὄνησιν, καὶ μὴν καὶ ἁρπάζειν τὸ ὠφελοῦν, ὀξεῖς εἰς ἀποδοχὴν τῶν ἐλπιζομένων, εἰσὶ δὲ [illegible] εἰς φόβους εὐκίνητοι, οὐδ' ἂν εἴποι τις [illegible] περιέχοντες, ἢ καὶ οἱ τῶν ἀγαθῶν ἔργων καὶ λόγων ἀποστερούμενοι καταναρκῶσι τὴν προσβολήν, μεμαθήκασι γὰρ καὶ μάλα ἀνδρικῶς, τίς ἡμᾶς χωρίσει ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ, θλίψις, ἢ στενοχωρία, ἢ λιμός, ἢ διωγμός, ἢ γυμνότης, ἢ κίνδυνος, ἢ μάχαιρα;
ἀλλ' οὐδ' ἂν ὅλως αὐτοὺς οἱ ψευδοποιμένες τῆς αὐτῆς ἀγαπωμένης ἐξώσειαν ἔσω, τρέχοντες εἰς κεφαλάς, οὐ φειδόμενοι τοῦ περιγεγραμμένου. [illegible] γὰρ οἱ θεοειδεῖς, καὶ ζωὴν ἡγούμενοι τὸ πνεῦμα, [illegible] χρυσοῦ, ἐμοί

τὸ ζῆν χριστὸς καὶ τὸ ἀποθανεῖν κέρδος. οὐκοῦν καὶ εἰ λύκοις
ἁρπακτικοῖς παρεικάζονται καταρτεύοντες ἀρνίων ὁμοίως τὸ κακὸν
διῃρημένους τρόπους, οὐ δεῖ ὡς ἔοικεν εἰς τὸ μὴ ἔχειν ὀρθῶς
ἀλληγορεῖσθαι. ἐπεὶ δὲ καὶ αὐτὸς ὁ σωτὴρ λέοντά τε καὶ πάρ- [Osea]
δαλιν, ἤδη πάντως ἑαυτὸν ὀνομάζει λέγων. διότι ἐγώ εἰμι
ὡς πάνθηρ τῷ ἐφραΐμ, καὶ ὡς λέων τῷ οἴκῳ ἰούδα, καὶ ἐγὼ ἁρ-
πάσομαι, καὶ πορεύσομαι, καὶ λήψομαι, καὶ οὐκ ἔσται ὁ ἐξαι-
ρούμενος. ἀγροῦ θηρία καὶ αὐτοὺς ἀποκαλεῖ τοὺς εἰς
αὐτὸν πιστεύοντας, οὕτω λέγων διὰ φωνῆς ἡσαΐου. εὐλογήσουσι Esaias
με τὰ θηρία τοῦ ἀγροῦ, σειρῆνες καὶ θυγατέρες στρουθῶν,
ὅτι δέδωκα ἐν τῇ ἐρήμῳ ὕδωρ, καὶ ποταμοὺς ἐν τῇ ἀνύδρῳ Explicat Esaias
ποτίσαι τὸ γένος μου τὸ ἐκλεκτόν, λαόν μου ὃν περιεποιησάμην
τὰς ἀρετάς μου διηγεῖσθαι. ἐννόησον οὖν ὅπως τὸ γένος τὸ
ἐκλεκτὸν ἀγροῦ θηρία καὶ σειρῆνας ὠνόμασε, βέλτιστα τὰ αὐτῶν
στρουθίων εὐστομοῦντα, καὶ θηρία μὲν, διὰ τὸ μὴ ἀνέχεσθαι-
τὰ ἄτοπα κατασκευάζοντος τοῦ σατανᾶ καὶ ὑποψίαν ποιεῖ-
σθαι τοῦ ἑαυτοῦ σπουδάζοντας, ἐπιγρώσκειν δὲ μᾶλλον αὐτῷ,
μονονουχὶ δὲ καὶ καταστάθη τοὺς ἐφ' ἀγροῦ θῆρας μετὰ
τὸ εἶναι ἠγριωμένους. σειρῆνας δὲ, ὅτι καλλιεποῦσιν αὐτῷ τὰ
τοῦ καθαρθῶμεν τὰ λόγια, τὰς εἰς αὐτὸν ὑμνοῦντες ᾠδάς.
οὐκοῦν λύκος ὁ βενιαμίν, ὁ νέος καὶ ἐν πίστει λαός, οὗ καὶ
τὴν λέαιναν ἰδεῖν μὲν εἰς τὸ δύνασθαι νοεῖν τὸ θεῖον εὐσεβῶς, καὶ
μέντοι καὶ τὸ ἰδεῖν, καὶ ἑτέρους ὠφελεῖν, ὑποφαίνει λέγων,
τὸ πρωὶ ἔδεται ἔτι, καὶ τὸ εἰς ἑσπέρας διαδώσει τροφήν. ὁ μαν-
θάνων ἔοικέ πως ἀεὶ τῷ τρεφομένῳ, ὁ δὲ μιμεῖσθαι γὰρ εἰσ-
νοοῦν τὸ μάθημα, κατὰ τὴν ἀμέλειαν καὶ ἐκεῖνο εἰς ἑσπέραν τὸ
ἐσθίειν, ἀποδεῖ δὲ τοῦ τρέφοντος οὐδέν. καὶ γοῦν ὁ θε- ὁ διδάσκων
σπέσιος παῦλος τροφὴν παρεικάζει τὴν διδασκαλίας τοῦ-

τρόπον, ἔφη γάρ, ὅτι τελείων ἐστὶν ἡ στερεὰ τροφή, τῶν διὰ τὴν ἕξιν
τὰ αἰσθητήρια γεγυμνασμένα ἐχόντων πρὸς διάκρισιν κα-
λοῦ τε καὶ κακοῦ. οὐκοῦν ὁ Βενιαμὶν λύκος ἅρπαξ, τὸ πρω-
ϊνὸν ἔδεται, καὶ τὸ ἑσπέρας διαδώσει τροφήν, ὅμοιον ὡς
εἰ λέγοι μαθητευθείς, τὸ πρὸς τὸ ἀρτίως ἔχειν οὔπω διεληλα-
κώς, ὠφελήσειεν ἂν ἀθέους, καὶ ὀλίγους κομιδῇ διαδείξει-
εν εἰς θεὸν ἀρτιπεπιστευκότας, καὶ εἰς τὴν διδασκαλίαν ἐπιτη-
δείους. περὶ μὲν γὰρ τῶν ἐξ Ἰσραὴλ ἔλεγεν, διὰ ἀμαθίαν οἷα δή που
πολλήν, καὶ τὸ εἰς νοῦν ἔσω παχος, ἰδοὺ λαὸς μωρὸς καὶ ἀ-
Ἠσα. κάρδιος, ὀφθαλμοὶ αὐτοῖς καὶ οὐ βλέπουσιν, ὦτα αὐτοῖς καὶ
Ἠσα. οὐκ ἀκούουσι. Καὶ πάλιν. οἱ αἰρόμενοι ἐκ κοιλίας, καὶ παι-
δευόμενοι ἕως γήρως. ἐπιστήμη δὲ τοῖς ἐν πίστει καὶ ἐν Χριστῷ
λέγων ὁ σοφὸς Ἰωάννης. οὐ χρείαν ἔχετε ἵνα τις διδάσκῃ
ὑμᾶς, ἀλλ' ὡς τὸ αὐτοῦ χρῖσμα διδάσκει ὑμᾶς περὶ πάντων.
νοῦν γὰρ ἔχουσι Χριστοῦ τὸν περὶ τὰ αὐτοῦ, τὸ οὐκ ἀνικάνως ἔχου-
σιν εἰς τὴν διδασκαλίαν τὴν πρὸς καὶ λοιποὺς ἀλλήλους. εἰ δὲ δὴ προσή-
Lupus rapax κει καὶ ἐπ' αὐτὸν τὸν θεσπέσιον μακάριον Παῦλον τὴν ἐπὶ τῷ Βενιαμὶν
προαγόρευσιν ἐκπεπληρῶσθαι λέγειν, καὶ τοῦτο ἂν ἔχοι καλῶς
τε καὶ ἀληθῶς. ὁ γὰρ διώκων τὴν ἐκκλησίαν, τὸ λύκου δίκην
τοὺς ἀλαπωσ γὰρ ἐπιτρέχων, ἐν ὀλίγῳ κομιδῇ πρὸς πάντα τὸν
ναὸν μετεποιήθη καιρῷ. εὐαγγελίζεται γὰρ τὴν πίστιν ἣν ἐπόρ-
θει ποτέ, τὸ ἑσπέρας φέρει τὴν χριστιανικὴν τεθειμένος εἰς ἀποστολήν,
καὶ τοῖς πᾶσιν ὢν διδάσκαλος καὶ διώκτης καὶ ὑβριστής,
οὕτω γάρ που φησὶν αὐτός, γέγονε δὲ καὶ ἐκ φυλῆς Βενιαμίν.
καὶ αὐτοῦ δὲ τοῦ νεαρωτέρου φησὶ Δαυὶδ τὸ κατ' αὐτὸν ἰσορίας
διαμεμνῆσθαι σαφῶς, ἐν ἑξηκοστῷ καὶ ἑβδόμῳ ψαλμῷ λέ-
Ps. γοντα, ἐκεῖ Βενιαμὶν νεώτερος ἐν ἐκστάσει, ἄρχοντες Ἰούδα
ἡγεμόνες αὐτῶν, ἄρχοντες Ζαβουλών, ἄρχοντες Νεφθαλείμ.

(c) Real Academia de la Historia

ϛ. λ. 7.

Ἰουδαῖοι γὰρ ὄντες καὶ ἐξ αἵματος Ἰσραὴλ οἱ μακάριοι μαθηταί,
καθηγηταὶ γεγόνασι τῶν ἐθνῶν διαπύστως δεδιηκονημένων,
μεθ' ὧν καὶ αὐτὸς ὁ ἐκ φυλῆς Βενιαμὶν ἀπόστολος ἔλεγεν,
εἴτε γὰρ ἐξέστημεν θεῷ, εἴτε σωφρονοῦμεν ὑμῖν, ἀλλ'
χαρίζεται γὰρ ἔθνεσί τε καὶ Ἰουδαίοις τὸ κ
ὁμοῦ τὸ εὖ ζῆν. δι' οὗ καὶ μεθ' οὗ
τῷ θεῷ καὶ πατρὶ δόξα, σὺν
ἁγίῳ πνεύματι, εἰς
τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων,
ἀμήν:

Τέλος σὺν θεῷ

Τέλος τῶν εἰς τὴν γένεσιν γλαφυρῶν,
τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Κυρίλλου
ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξαν-
δρείας:

(c) Real Academia de la Historia

(c) Real Academia de la Historia

Τοῦ αὐτοῦ ἁγιωτάτου Κυρίλλου ἀρχιεπισκόπου ἀλεξανδρείας, εἰς τὸ ἐξόδου βιβλίον:

Id est, Eiusdem Sanctissimi Cyrilli Archiepiscopi Alexandriae in librum Exodi.

λο α'.

Ἄρτι καὶ μόλις τὸ ἐπὶ τῇ γενέσει βιβλίον, διὰ πολλῆς ἄγαν ἀγρυπνίας ὡς ἐν διαπεράναντες, ἐκ δυνάμεως εἰς δύναμιν κατὰ τὸ ἐν ψαλμοῖς ὑμνούμενον, οὐδὲ οὕτως εἰπεῖν τὸ ἐπιδιαπονοῦσαντα, τοῖς ἑτέροις ἱδρῶσιν ἐν τῷ τοῦ μεταξὺ χρόνου δεῖν ἀναπαύσομεν κάλαμον. ἁπτόμεθα γὰρ ἐχομένως τε καὶ σφοδρῶς τοῦ τῶν ἐν τῇ ἐξόδῳ κεφαλαίων, ἃ τοῖς ἄλλοις ἔθος δοκεῖ συντεθεικόσιν ἡμῖν τοῖς ἤδη κατὰ τὴν γένεσιν, ὅτε καὶ μακροὺς ἐδόκει τελεῖν ἀναλόγους, κατασκευάζειν ἐθέλουσιν, τὸ αὐτοῖς πρὸς ἡμῶν ὅτι ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ προσκυνήσεως τρόπος. ἀποδεικνύντες γὰρ ἕκαστα τῶν ἐγκειμένων κεφαλαίων τοῖς πέντε μωσέως βιβλίοις, καὶ τὸ ἐν αὐτοῖς γνωρίσας τὸ σκοπὸν εὖ μάλα προαναγράψαντες, τὰ μὲν ὅσα ταῖς ἱστορίαις ὑφηγήσει ἀναπτύξαμεν πως τὴν καθόλου μάλιστα γενναιότατα, συντεθείκαμεν ἐπὶ καιροῦ, καὶ ὡς ἐν τάξει διαλέξεως τῆς ἑκάστῳ πρεπωδεστάτης, τὰ δὲ δι' ὧν ἦν εἰκὸς τὸ τοῦ μυστηρίου ὡς ἐν σκιαῖς ἔτι ταῖς κατὰ νόμον ὡς ἐν προαναφαίνεσθαι, τῷ μετὰ τὸ ἐκκαλυπτικὸν συντέλεσθαι, ἐφ' ᾧ καὶ νῦν ἱδρῶσι χρώμενοι, ἀτέχνως (?) πελάσειν. συναγαγόντες δὲ τοῦτο διὰ προσευχῆς, βάσιμον μὲν γὰρ ἴσως ἐστὶ τοῖς κατ' ἡμᾶς τὸ χρῆμα ἐστι, γένοιτο δ' ἂν καὶ λίαν ἐκ μέσου ἀποτεθείς, τοῦ δὲ πάλιν πρὸ τῶν ὧδε (?) διερμηνευτέον, αὐτὸς γάρ ἐστιν ἡ ὁδός, καὶ αὐτὸς ἡ θύρα, καὶ ἐν αὐτῷ πάντες εἰσὶν οἱ θησαυροὶ τῆς σοφίας καὶ τῆς γνώσεως ἀπόκρυφοι. ποιησόμεθα δὲ τοῦ βιβλίου συντε-

Χε

(c) Real Academia de la Historia

φοί, οὐκ ἀπ' ἀλείπτως καὶ ἐφεξῆς δαπανῶντες ἐρχόμενοι
κεφαλαίου, πλεῖστα γὰρ ὁ σῶμα καθεπήραφεν ἀρίστως ἀπολέγομεν
εἰς πεποιημένα τῇ ἐπ' ἄκρον σώματι ἔξω περιφανῶς εὑρίσκομεν,
ἐν δ' ἂν ὅσα τῶν λοιπῶν τῶν πεπονημένων σκοπῷ γέγοναμεν, τοῦτο
καὶ τῶν τὸ ἐξαμαρτάνειν βασανίζοντες ἀκριβῶς τε καὶ διορισμένως
μεθόδως καὶ ἐμοὶ τῆς ἀληθείας ἔχομεν. ἐπειδὴ γὰρ ὁ τοῦ βιβλίου
σκοπὸς εἰς λύπην ὠνεῖ φέρειν τὸ διαλαβεῖν, πάντως ἀνάγκη πε-
κινδυνευκὸς οὐ μετρίως τὸ ἀνθρώπινον ἐπιδεῖξαι γένος,
καὶ εἰς λῆξιν ὅσον τῆς ἄνω ταύτης ταλαιπωρίας ἀναγκαζομένου,
πεποίηκε γὰρ γὰρ αὐτῷ δεῖν τοῦ ἐξελθεῖν ἐν κόσμῳ τῶν πόνων
τὴν ἐπικουρίας λόγος, ὁ γὰρ δυνάμενος φησὶν ἀληθεία
τελειοῦται. δεῖν γὰρ οἶμαι καὶ τοὺς ἰατρῶν ἐπιστήμονας καὶ δο-
κιμωτάτους, εἰ δὴ ἐπιμέλλοιεν ἐφ' οἷς ἂν ἔλθοιεν σοφοὶ θαυμάζε-
σθαί που, προειπεῖν δὴ τὸν ἄρρωστον, πρὸς ὃ ἂν γένοιτο καὶ τὰς ἐπα-
γούσας αὐτοῖς ἐπιμελείας ἐπιδεῖξαι. οὐκοῦν ὃ δηλοῦμεν,
ὁ μακάριος καθῴκησε ποτέ, καὶ ἀφορήτως ἀποκτείνουσι, τὸ
ἐπικείμενον τοῖς υἱοῖς Ἰσραήλ, καθὼς τὸ μὲν ἐκ γῆς Χαναὰν εἰς
Αἴγυπτον σὺν ἑβδομήκοντα πέντε ψυχαῖς καταλε-
λοιπότα, διέτρεψε δὲ τοῦ καιροῦ λοιπὸν εἰς πλῆθος τὸ λοι-
πὸν κρείττονα τὸ γένος αὐτοῖς ἐξέτεινε. γέγραπται γάρ, οἱ δὲ
υἱοὶ Ἰσραὴλ ηὐξήθησαν καὶ ἐπληθύνθησαν, καὶ χυδαῖοι ἐγένοντο,
καὶ κατίσχυον σφόδρα, ἐπλήθυνε δὲ ἡ γῆ αὐτούς. ἐπειδὴ δὲ
ὁ Αἰγυπτίων χώρας ὁ κατεξουσιάζων λαχὼν τὴν εἰς πλῆθος ἐπί-
δοσιν τῶν Ἑβραίων οὐκ ἀνύποπτον ἔχων, ἐπιβουλεύσας ἤδη,
ἐπέστησε φησὶν αὐτοῖς ἐπιστάτας τῶν ἔργων, ἵνα κακώσωσιν
αὐτοὺς ἐν τοῖς ἔργοις, ὁ δὲ δὴ τῆς κακώσεως τρόπος ἦν, ὁ ἐπὶ
σκαπάναις ἱδρώς, πλινθουργία μακρὰ καὶ ἄμμος, καὶ
πηλὸς καὶ τὰ ἀναλώματα πόλεις ὀχυρὰς τῷ Φαραώ, τήν τε

(c) Real Academia de la Historia

πεπυργωμένας, ἤ μὴ οὕτως ἐρυμνὰς καὶ μακράς, ὡς ὅλην
ἐπιτείχισας ἡμισυ καὶ ἀμελοῦς ταῖς ἄλλαις εἶναι δοκεῖν,
διὰ πλῆθος δηλονότι τῶν ἐνοικούντων, πειθὼ δ' ἔχειν καὶ ἐξ
μισοῦ καὶ τὰς πόλεις, πείθεσθαι δὲ ῥᾳδίως πρὸς τὰς
τῶν ἐλπίδας ὑπονοίας. ἐν γὰρ τῷ ταπεινοῦσθαι αὐτοὺς
πολεμουμένους ἐν ὑπεροχῇ τοῦ δήμου μείζονα τὸν, καὶ πλείους
ἐχθροὺς διὰ τὸ δημοτικῶν ἀνθρώπων, ἀφελεῖν ἐχθροὺς τοὺς γὰρ
τοὺς αὐτοὺς ἐξυβρισμένους, ὅ δὴ καὶ [illegible] ὁ τύραννος,
προστίθησι τοῖς πόνοις ἔχειν ἐπιβουλήν, τοὺς γὰρ Ἰουδαίων
ἐκκλησιαστάς, εἰ μὴ δι' ὀνειδισμοῦ [illegible] ταῖς ἐπιβουλαῖς
[illegible] καὶ τοῖς τῶν ὑποψίαις αὐτῶν καταπεπληγμένος, τὸ
[illegible] τὸν ἄρχοντα, ζωογονεῖν δὲ τὸ θῆλυ, λόγον γὰρ οὐδένα μηδενὸς
ἀξιοῦν τὸ ἄναλκι καὶ ἀφιλοπόλεμον, καὶ εἰς δειλίας εὔκολον,
καὶ νόμῳ φύσεως τεθρυμμένον, ἀλλ' οὐκ ἔδρων ἅμα καὶ τὸ
δυσσεβές, ὁρίσαντες διὰ τοῦτο. ὅθεν ὁ ἀληθινὸς,
ἀποκαλύπτων τὸν ὀργήν, καὶ τοὺς [illegible] τρόπους —
ἀναμφισβητήτως ἀναπτύσσει, ζητεῖτε γὰρ φησὶ φαραὼ παντὶ τῷ
λαῷ αὐτοῦ λέγων, πᾶν ἄρσεν ὃ ἐὰν τεχθῇ τοῖς ἑβραίοις εἰς τὸν
ποταμὸν ῥίψατε, καὶ πᾶν θῆλυ ζωογονεῖτε αὐτό. ἀλλ' ἴσασθω
μὲν ἐν τούτῳ τῆς ἱστορίας ὁ λόγος, φράζωμεν δ' ἤδη τοῖς ἐντεῦθεν
γνωρίσμασιν ἐπιὼν τὸν νοῦν, ὅτι ἐξ αὐτοῦ διανοίας ἐπιμε-
λῶς ὑποτάττονται ἐκ [illegible] ἄνωθεν ἀληθῶν,
ἵνα ὡς ἔπος εἰπεῖν τὸ ἐπὶ γῆς ἐφθείρετο γένος, καὶ λιμοῦ
[illegible] τῶν ἔπου [illegible] ἡμᾶς καθεύδοντες [illegible], καὶ
[illegible] καταφρονοῦμεν αὐτὸ καὶ τὸ ὡς ἐν τύπῳ [illegible]
[illegible] ἐκφερόμενον ἄλλο, ὅτι τὸν πρὸ ἡμῶν οὐσίαν ἐν ἀλλοδαπῇ
καταδεδουλωμένην, ἀπολυτρωθῆναι [illegible] τὴν κεφαλὴν τὸν
ἀνθρώπων. ταῦτα τοίνυν προσδεξάμενοι κατὰ τὸ [illegible]

στέρεις ἀφέντες τὸ ἄμεινον, καὶ τὸ λίαν ἐλέσθαι τῶν λυσιτελε-
στέρων, διὰ τὸ οἰκεῖος ἑρμηνείας τῆς ἐνώσεως ὑπομαρτυρεῖ, καὶ
οἰκειοῦσθαι ταῖν ὡς πρὸς τὸ πλουτεῖν ἐκεῖσε ἤθη. διωλισθηκό-
τες δὲ οὕτω παντὸς τοῦ ἀνήκειν ἡγοῦντες εἴσω τοῦ εὖ εἶναι τὸ μὴ
θῦ, ταμιεῖον τῆς οἰκείας τῶν καθ' ἡμᾶς ἐποιούμεθα τὴν φύσιν
τιν καὶ ἀληθῶς ἐν τῷ δεδουλῶσθαι, γῆς δὲ ὥσπερ ἀγέλας τῆς εὐλογίας
ζωῆς ἐκκεχωρηκότες, τῇ εἰς τὸ ἀγρίωτε καὶ ἀκαθαρσίαν καὶ
ὑπὸ τῷ διαβόλῳ κειμένην, μονονουχὶ καταρρυέντες, ἐν ἴσῳ
γεγόναμεν τοῖς ἐκκλινομένοις καὶ κατιζομένοις εἰς Αἴγυπτον καὶ
ὑποζευγνυμένοις τῷ Φαραὼ καὶ Αἰγυπτίων, οἱ γὰρ
τῶν δαιμονίων λατρείας ἐκ τούτων ἐζητημένοι, καὶ παρ' αὐτῶν
φαῦλα τὰ οὐκ ἀνεπιτήδευτα ἔχοντες, πάσας διέζησαν ὡς
ἐν εἰκόνι λοιπὸν ἔφεσιν τοῖς αὐτοῦ τὸν Σατανᾶν καὶ τοὺς ὑπ'
αὐτόν, οὓς καὶ θεοὺς ἐνόμιζον, ἐκκεκρουσμένοι τῆς ἀληθείας
φρονήσεως, ἔχλυόντε καὶ σκότον ἐξ ἀμαθίας ἐῤῥωσθέντες.
ἐπειδὴ δὲ ὑπὸ δεινῷ καὶ ἀληθινῷ δουλείᾳ γεγόναμεν, φημὶ
δὲ τῷ Σατανᾷ, πηλῷ καὶ πλινθείᾳ κατεδαπανώμεθα, τουτέστι
τοῖς πειρασμοῖς καὶ τοῖς ἐν αὐτοῖς βδελυκτοῖς ἀπουδέσμασι
οὐκ ἀνιδρωτὶ τελουμένοις, οὐ γὰρ ἀπήλλακται πόνων, κἂν
εἰ τὸ εἰκαῖον ἐξολιζόμενον ὁ τέλος τοῦ βίου πειρασμός. ἐπιστά-
τας δὲ ὥσπερ τῶν ἔργων τῶν ὅτι μάλιστα ἐπαχθῶν αὐτῶν καθί-
στησιν ἐπὶ τῶν ἀθλουμένων ὁ Σατανᾶς τοὺς ἀκαθάρτους
δαίμονας, ἤγουν τὰς ὑπ' αὐτῷ δυνάμεις, οἳ γὰρ πολυτρόποις
τῶν πταισμάτων πλεονεξίαις τὸν ἕκαστον τῶν ἐπὶ γῆς καταφορτί-
ζουσι νοῦν, δεδόντες αἷμα μὴ ἀνάπτου ὀφθαλμόν τῆς διανοίας τὸν
ὀφθαλμὸν ἀνιέντες πρὸς τὸ δεῖν ὑπ' αὐτῷ δουλείας ἐκλύουσι τὸν
αὐχένα, ἐλευθερίας γὰρ ἑκάστου φύσις. ὅτε δὲ δόξα καὶ πλοῦ-
τος τοῖς ἀκαθάρτοις δαίμοσι καὶ αὐτῷ τῷ Σατανᾷ λελόγισται

Hominum miseria

Hominu(m) miseria

Dæmonum pugna ad necem homines

In Ægypto Israel rebus luteis et Lateribus faciendis implicatus totus

(c) Real Academia de la Historia

Foemina servari, necari iubent mares.

καὶ ἔστιν ὅτι καὶ πρὸς ἡμῶν πειρασμοὺς καὶ οἱ περὶ σάρκα πόνοι
καὶ πολλοὶ βλέπουσι πρὸς τὰ γεωδέστερα, τὸ δὲ δείξει μὲν
αἰνιγματωδῶς ὁ πόλεις ἐγείρων ὁ Φαραὼ τοὺς ἐξ Ἰσραὴλ πηλῷ
καὶ πλινθείᾳ κατατρυχομένους, κατασφάττειν μὲν ἀεὶ ποιεῖται
τὸ ἄρσεν, τουτέστι τὸ νοερὸν εἰς ἀνδρείαν, δῆλον δὲ ὅτι καὶ τὴν ἐπ'
ἀρετῆς, μονονουχὶ δὲ καὶ ἀποπνίγειν τὸ μάχιμον τοῖς τῶν ἡδο-
νῶν ἐπακτοῖς θελήμασι, περιέπειν δὲ τὸ μὴ ἀνδρεῖον, καὶ ὡς ἀξει-
σον ἐμαλκοῖ τοῖς ἰδίοις ὑποφέρειν ζυγοῖς, ἐνδείξει μὲν οὐκ
ἀσυμφανῶς, τὸ ἐκπνεῖσθαι μὲν δεῖν τὸ ἄρσεν ἐν ὕδασι χέουσι,
ζωογονεῖσθαι δὲ τὸ θῆλυ, τύποι γὰρ ἂν γένοιντο τῶν ἀφανεστέρων
τὰ ὡς ἐν ὄψει καὶ ἐναργείᾳ. οὐκοῦν ἄνω θέλει καὶ ἐκ πρώ-
των ἀρρωστήσαντες πρὸς ἁμαρτίαν, καὶ τῶν ἀγαθῶν ἐνδείᾳ πεπιε-
σμένοι τὸ χαλεποῦ καὶ ἀβουλήτως οἱ τάλανες, τῷ τῆς κακίας ἀρ-
χοντι σατανᾷ καταζεύγνυμεθα, τοῖς τε φιλοπόνοις ἐπιστάταις
ὑποκεκλίμεθα, φημὶ δὲ τοῖς ἀκαθάρτοις δαίμοσι, καὶ τὸν ἐν
λύθρῳ τὸν πηλὸν τὸν κακοῦ τε καθ' ἡμᾶς, ἀλλ' οἱ πόθοις οὐδε-
νὸς τῶν εἰς ἀπόλαυσιν καὶ τάλαιπωρίαν, πλὴν ὀλέθρου, ἐξελεῖ-
ται καὶ οἰκτρά, τὰ ἐνταῦθα τόποις, διὰ τῶν ἐφεξῆς καὶ παρεζευ-
γμένων ἴδωμεν. προσβαίνει γὰρ εἰς εἰκόνα καὶ ὑποτύπωσιν
τοῦ δι' ἡμῶν σκοποῦ ἐπὶ τῷ μακαρίῳ Μωυσεῖ γεγραμμένα. ἦν
δέ τις ἐκ τῆς φυλῆς Λευί, ὃς ἔλαβεν ἐκ τῶν θυγατέρων Λευί, καὶ
ἔσχεν αὐτήν, καὶ ἐν γαστρὶ ἔλαβε καὶ ἔτεκεν ἄρσεν, ἰδόντες δὲ
αὐτὸ ἀστεῖον, ἐσκέπασαν αὐτὸ μῆνας τρεῖς. ἐπεὶ δὲ οὐκ
ἠδύναντο ἔτι κρύπτειν αὐτό, ἔλαβεν ἡ μήτηρ αὐτοῦ θῖβιν καὶ
κατέχρισεν αὐτὴν ἀσφαλτοπίσσῃ, καὶ ἐνέβαλε τὸ παιδίον εἰς
αὐτήν, εἰς τὸ ἕλος παρὰ τὸν ποταμόν, καὶ κατεσκόπευσεν ἡ ἀδελ-
φὴ αὐτοῦ μακρόθεν μαθεῖν τί τὸ ἀποβησόμενον αὐτῷ, κατέβη
δὲ ἡ θυγάτηρ Φαραὼ λούσασθαι ἐπὶ τὸν ποταμόν, καὶ αἱ ἅβρα-

Cura daemonum ut rebus terrenis intersint.

Vitiis servimus prae dolore criminibus

Moses nascitur

καὶ ἔθηκεν.

αὐτῆς παρεπορεύοντο παρὰ τὸν ποταμόν, καὶ ἰδοῦσα τὴν θῖβιν ἐν τῷ ἕλει, ἀποστείλασα τὴν ἅβραν ἀνείλετο αὐτήν. ἀνοίξασα δὲ ὁρᾷ παιδίον κλαῖον ἐν τῇ θίβει, καὶ ἐφείσατο αὐτοῦ ἡ θυγάτηρ Φαραὼ καὶ ἔφη, ἀπὸ τῶν παιδίων τῶν Ἑβραίων τοῦτο. Καὶ εἶπεν ἡ ἀδελφὴ αὐτοῦ τῇ θυγατρὶ Φαραώ, θέλεις καλέσω σοι γυναῖκα τροφεύουσαν ἐκ τῶν Ἑβραίων καὶ θηλάσει σοι τὸ παιδίον; ἡ δὲ εἶπεν αὐτῇ, πορεύου. ἀπελθοῦσα δὲ ἡ νεᾶνις ἐκάλεσε τὴν μητέρα τοῦ παιδίου. εἶπε δὲ αὐτῇ ἡ θυγάτηρ Φαραώ, διατήρησόν μοι τὸ παιδίον τοῦτο, καὶ θήλασόν μοι αὐτό, ἐγὼ δὲ δώσω σοι τὸν μισθόν. ἔλαβε δὲ ἡ γυνὴ τὸ παιδίον καὶ ἐθήλαζεν αὐτό, ἀδρυνθέντος δὲ τοῦ παιδίου, εἰσήγαγεν αὐτὸ πρὸς τὴν θυγατέρα Φαραώ, καὶ ἐγενήθη αὐτῇ εἰς υἱόν, ἐπωνόμασε δὲ τὸ ὄνομα αὐτοῦ Μωϋσῆν, λέγουσα, ἐκ τοῦ ὕδατος αὐτὸν ἀνειλόμην. Ἐπειδὴ γὰρ ὁ θεὸς καὶ πατὴρ ἤδη λοιπὸν τῶν ἐπουρανίων, [illegible] καὶ ὠμοθυ[illegible] θηλαζούσῃ τοῦ ἰδίου υἱοῦ οὐκ ἐφείσατο κατὰ τὸ γεγραμμένον, ἀλλ' ὑπὲρ ἡμῶν πάντων παρέδωκεν αὐτόν, ἐν μορφῇ γὰρ ὑπάρχων καὶ ἰσότητι πρὸς αὐτὸν ὁ ἐξ αὐτοῦ καὶ ἐν αὐτῷ κατὰ φύσιν υἱός, κενώσας ἑαυτὸν εἰς κένωσιν γέγονε καθ' ἡμᾶς καὶ ὥς φησιν ὁ σοφὸς εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης, εἰς τὰ ἴδια ἦλθεν. ἐπεδήμησε γὰρ ὥς αὐτός που φησὶν εἰς τὰ ἀπολωλότα πρόβατα οἴκου Ἰσραήλ, ἀλλ' οἱ ἴδιοι αὐτὸν οὐ παρέλαβον. τεθείκασι καὶ λίαν ἐπιεικῶς αὐτοὺς διὰ φωνῆς Ἡσαΐου λέγων, ἀκούσατε οὐρανὲ καὶ ἐνωτίζου γῆ, ὅτι κύριος ἐλάλησεν, υἱοὺς ἐγέννησα καὶ ὕψωσα, αὐτοὶ δέ με ἠθέτησαν, ἔγνω βοῦς τὸν κτησάμενον, καὶ ὄνος τὴν φάτνην τοῦ κυρίου αὐτοῦ, Ἰσραὴλ δέ με οὐκ ἔγνω, καὶ ὁ λαός μου οὐ συνῆκε. πρὸς γὰρ καὶ [illegible] τὸν ἐξ ἡμῶν Ἰσραήλ, κατὰ φύσιν καὶ ἀληθῶς δεσπότην οὐκ ἐπιγινώσκων, εἰς κέλευ[illegible] διὰ πίστεως οἱ τῶν εἰδώλων προσκυνηταί, καὶ οἱ τῶν ἐθνῶν

Esaias

ἐνέστακε καὶ τὸ λοιπὸν ἐν τῇ πληθυνθείσῃ ἐπέθετο τῷ λυτρωτῇ,
καὶ τὸ διδάσκειν τὸ διὰ φωνῆς προφητῶν τοῖς ἐξ Ἰσραὴλ προσ-
πεφωνούμενον, καθέστακα ἐφ' ὑμᾶς σκοπούς, ἀκούσατε
τῆς φωνῆς τῆς σάλπιγγος, καὶ εἶπεν οὐκ ἀκουσόμεθα, διὰ τοῦτο
ἤκουσε τὰ ἔθνη καὶ οἱ ποιμαίνοντες τὰ ποίμνια αὐτῶν, ἄκουε
γῆ, ἰδοὺ ἐγὼ ἐπάγω ἐπὶ τὸν λαὸν τοῦτον κακὰ τὸν καρπὸν ἀπο-
στροφῆς αὐτῶν, ὅτι τῶν λόγων μου οὐ προσέσχον, καὶ τὸν νόμον μου
ἀπώσαντο. ἄρτι δὲ οὗτω ἄρτι προφανῶς τὸ μυστήριον, καὶ
ὡς ἔοικε τοῖς ἐν [illegible] μυστήρια καθ' ἔπος ἔφη ἀρθέντος. γέγονε μὲν γὰρ
ὁ θεσπέσιος Μωϋσῆς ἐκ φυλῆς Λευὶ καὶ αἵματος τοῦ Λευΐ, κεχει-
ρότηκε δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Ἐμμανουὴλ ὅσος δὲ καὶ ἀπλῶς ἀρ-
χιερεὺς ὅλος ὢν ἱερεύς, εἰ καὶ ἐκ τῆς Ἰούδα νοεῖται φυλῆς, ἵνα
καὶ ἱερεὺς καὶ βασιλεὺς εἶναι πιστεύηται, καὶ οὐ μόνον κατὰ
σάρκα τῷ ἱερῷ αὐτῷ κατὰ [illegible] καὶ τοῖς Ἰουδαίων κατη-
γορίαις, ἀλλ' ὡς θεὸς καὶ βασιλεὺς τῶν ὅλων ἐν ἁγιασμῷ δὲ καὶ
δόξῃ. οὐ κοινῶς ὁ τύπος ἐν σαρκικοῖς, ἰδοὺ γὰρ σάρκα τὸ ἀληθές,
τουτέστι γῆς, ὡς ἁρμόζει ἐς νοεῖσθαι πνευματικῶς, διὰ τοῦτο λέγει θεὸς
τῆς ἀπειθείας, [illegible] γέγονε νέα κτίσις, ἀπὸ δὲ σαρκικῶν
γὰρ [illegible] ὡς ἐν [illegible] ἀπελήλυθεν εἰς καθαρότητα ζωῆς, μεταχω-
ρήσαμεν ἐν αὐτῷ, νέα δὲ ὡς παρ' κτίσις τὸ βρέφος. ὅτι δὲ ἀπο-
κείας σύμβολον τὸ ἁρμόζειν τοῖς πνευματικοῖς, ἐν ταλαιπωρίαις ἰδεῖν,
καὶ ἐξ αὐτῶν ἐπὶ [illegible] τῶν τοῦ [illegible] λόγων.
γέγονε μὲν γὰρ προσοίσει ποτὲ καὶ [illegible] καὶ βρέφη προσῆγεν, ἵνα
ἐπιθῇ αὐτοῖς τὰς χεῖρας καὶ [illegible], ὅτι [illegible]
νομίζοντες εἶναι [illegible] ἐπιτέρπειν, ὁ δὲ πρὸς αὐτούς, ἄφετε
τὰ παιδία φησί, καὶ μὴ κωλύετε αὐτὰ ἔρχεσθαι πρός με, τῶν
γὰρ τοιούτων ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. ἐπειδὴ δὲ ποτὲ καὶ
διαλογισμὸς εἰσῆλθεν ἐν αὐτοῖς, τίς ἄρα μείζων ἔσται ἐν τῇ

Hieremias

X sacerdos

(c) Real Academia de la Historia

Cy. in ex.

βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ἐφ' ᾧ γὰρ οὕτως ὁ σωτὴρ ἡμῶν ἀπετέλε-
σε, ὑπολαβόμενος φησὶ παιδίον, ἔστησεν αὐτὸ ἐν μέσῳ
καὶ εἶπεν, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ στραφῆτε καὶ γε-
νῆσθε ὡς τὰ παιδία ταῦτα, οὐ μὴ εἰσέλθητε εἰς τὴν βασιλείαν
τῶν οὐρανῶν. καὶ τὸ δεῖν τὸ στραφῆναι καὶ τοῖς παιδίοις ὁμοίως ἐξο-
μοιοῦσθαι τελεῖν, διασαφεῖ γράφων ὁ μακάριος παῦλος.
ἀδελφοί, μὴ παιδία γίνεσθε ταῖς φρεσίν, ἀλλὰ τῇ κακίᾳ
νηπιάζετε, ταῖς δὲ φρεσὶ τέλειοι γίνεσθε. ἀσφαλῶς οὖν, ὅτι
διὰ τὸ τῆς θεότητος ἀκέραιον ὡς ἐν νηπίῳ ἦν σημαίνεται, σε-
σημείωται ὅτι καὶ ἐν τοῖς ἱεροῖς γράμμασιν οἰκονομικῶς ὁμω-
Moses νύμως παῖς, καὶ γὰρ ἐμοὶ δοκεῖ, ὁ δεῖνα τυχὸν ἔλαβεν ἐκ τῶν γρα-
φῶν λέγει. τὸ δὲ δεῖξαι φησιν, ὅτι καὶ ἀπάτωρ τὸ κατὰ σάρκα
ἦν πληρέστερον ὑποδηλῶν, πλὴν ἐν ὑπονοίᾳ γέγονε πρός. ἐνομί-
ζετο γὰρ υἱὸς εἶναι ἰωσήφ, ἀλλ' ἦν αἴτιον φησὶ τὸ παιδίον. καὶ
γὰρ ὡραῖος κάλλει παρὰ τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων ὀνομασθεὶς τὸ
δεῖ γε, ἐπιφωνεῖ δ' αὐτῷ καὶ ἐφωνήθη πάλιν καὶ ὁ γε
Ps. ἀοίδιμος δαδ, περίζωσαι τὴν ῥομφαίαν σου ἐπὶ τὸν μηρόν σου δυ-
νατὲ τῇ ὡραιότητί σου καὶ τῷ κάλλει σου. νοητέον δέ, ὅτι τὸ κάλλος
τὸ ὡς ἐνδόξως εἴρηται καὶ φύσει τὸ ὑπὲρ πάντα θεότητος οὐκ ἂν
ἐνδιατρίβοις, οὐ γὰρ δήπου τὰ σαρκὸς αἰτήματα περιάπτεις
ἂν τῷ χῷ, καὶ ὡς δεῖ ξεν αὐτοῦ καταλογίζῃ, πολλοῦ γε δεῖ.
κενώσεως γὰρ αὐτῷ καὶ ταπεινώσεως τῆς μετὰ σαρκὸς οἰκονο-
μίας ὅλον ἐστὶ τὸ μυστήριον. γράφει δήπου καὶ ὁ προφήτης
Esaias ἡσαΐας περὶ αὐτοῦ. καὶ εἴδομεν αὐτόν, καὶ οὐκ εἶχεν εἶδος,
οὐδὲ κάλλος, ἀλλὰ τὸ εἶδος αὐτοῦ ἄτιμον, ἐκλεῖπον παρὰ
πάντας τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων. καὶ οὐ δήπου φαμέν, ὅτι τῶν
τῆς θεότητος αἰτημάτων ὁ τοῦ προφήτου κατηγορεῖ λόγος.
ἐκεῖνο δὲ μᾶλλον ἀναπείθει νοεῖν, ὅτι τῆς θεότητος δόξη-

συγκεινόμενα τὰ σαρκός, οὐδενὸς ἄξια φανεῖται λόγου,
ἀλλὰ δεῖ γὰρ τὸ πεφυκὸς ὑπὸ τόκου θήλεαν ἀκαλλιεργεῖσθαι, τὸ γὰρ ὡς κατὰ
φύσιν γέγονε καθ' ἡμᾶς, ἀμείβεται δὲ τὸ μεταβαλλόμενον, καὶ
συγκεῖσθαι διαφορᾶς μεσονεκτεῖται τοῦ ἀνθρώπινον.
ἄθρει δ' ὅπως πάλιν ἄρσεν ἐπιβουλευθὲν παρὰ τοῦ βασιλέως
τοῦ Φαραώ, κρύπτει μὲν τὸ βρέφος ἡ τεκοῦσα τέως, καὶ τὰ
δὲ μετὰ τοῦτο, καὶ εἶτα τῇ κλίνῃ τῇ ἐπὶ τῆς θίβης, ὅτε ἐξήλυσε, ἐκ-
πέμπει μὲν αὐτὸ ἐν τοῖς ἕλεσι, ἀναλαμβάνει δὲ θυγάτηρ τοῦ
αὐτοῖς εὑροῦσα τοῖς ὕδασιν ἐκ τοῦ διωκόντος παῖς, καὶ ἀνοίγει
μὲν τὴν θίβιν, εἶτα κλαῖον εὑροῦσα τὸ βρέφος, ὁ δὲ ἐκτρέφοιτο
ἐν ζωῇ σὺν ἀκριβῶς, τὸ ἀναλῦσαν τρέφει ἡ δὲ τεκοῦσα
πάλιν μισθοῦ δίδοται φῶς ὑπηρετουμένη. ἵνα δοθῇ ὁ Φαρ-
μάγαμεν. ἵνα δόθῃ ὁ φαρμάσσεται αὐτοῖς τοιοῖσδε λόγου,
ἢ τὸ μυστήριον, τελειωθεὶς ἀναγκαῖον. πρὸ μὲν γὰρ ὅτι τοῦ σῶς
ἡμῶν ἐπιδημίας οὐκ ἦν ὅτι πῶς τὸ ἄρσεν ἀνεπιβούλευτον,
ἄρσεν δ' ἐν ὑμῖν, τὸ ὡς ἐν αὐθεντίᾳ τῆς ψυχῆς, καὶ τὸ αὐτὸν καρ-
ποῦνται ἀνδρῶν τε φυλῶν. οὐκοῦν ἐν κινδύνῳ τὸ ἄρσεν, μόνους
γὰρ τοὺς κοσμικοὺς ὁ διάβολος διαβορβορίσεις ἐθέλεσεν εἶναι
τοῦ βασιλέως τοῦ σατανᾶ καὶ ἀποπνίγοντες γενικοὺς τοὺς τικτο-
μένους τὸ ἀναλγεῖ καὶ ἀλυπήτως, τὸ ὡς ἐν ἔθει φθορὰ καὶ τρό-
ποις. τοιγάρτοι καὶ ἔφασκον οἱ πρὸ Φαραὼ καθεστηκότες ὅτι μαί-
› ου τὴν ἀπάθειαν ἐκτόπιον ἀπὸ τὸ μὴ ἔχον ὀρθῶς. πάντες -
› ἐξέκλιναν ἅμα ἠχρειώθησαν, οὐκ ἔστι ποιῶν χρηστότητα, οὐκ
› ἔστιν ἕως ἑνός. ἦν γὰρ ὅπως καὶ ἀνεπιβούλευτον πάντη αὐτοῖς
τὸ ἀγαθὸν παντελῶς, οὐκ ἐλευθέρως ἐνδείξασθαι τοῦ ἁμαρτίας
ἐργάτου. ἐπειδὴ δ' ἐγένετο μεθ' ἡμῶν, καὶ τοῖς ἐπιβουλευο-
μένοις συναιρέσιμος ὁ Ἐμμανουήλ, τὸ φθονεῖν καὶ ἀληθῶς
ἄρσεν βρέφος, τὸ δεῖ τὸ κρύπτεσθαι μετ' εὐλαβῶς, οὐ γὰρ μέμα-

Cyr. in Exodū

λάκισται πρὸς ἁμαρτίαν, διέλαθε μὲν ἐν ἀρχαῖς τὸν ἄρχοντα
τοῦ αἰῶνος τούτου. κέκρυπται γὰρ τὸ παιδίον, φησὶν ὁ Μω-
ϋσῆς. ἐπειδὴ δὲ προῆλθεν εἰς ἡλικίαν, τοῖς τοῦ διαβόλου
θελήμασι κατατεθηγμένη πρὸς μιαιφονίαν ἠδίκου τὰ
συναγωγή, πέφηνε γὰρ ἐξ Ἰουδαίων ὁ κατὰ σάρκα Χριστός, κα-
τεκλείσθη ἐν μνημείῳ, τύπος δ' ἂν γένοιτο καὶ τοῦδε σαφὴς
διάγει δὲ ὥσπερ ἐν ἰδίαις πρὸς αὐτῇ καλουμένῃ θίβῃ καὶ
ἔρημος ὁ Μωϋσῆς, καὶ πρός γε τούτοις ἐκκείμενος. ἀλλ' οὐ τέθνεῶσιν
ἀπολέσει τοῦ ὀνομαζομένου τῆς τῶν Ἰουδαίων συναγωγῆς, ἀλλ' ἡ τοῦ
Φαραὼ θυγάτηρ, τουτέστιν ἡ ἐξ ἐθνῶν ἐκκλησία, καί τοι πα-
τρὸς ἐλαχίστη τοῦ Σατανᾶ, εὑρίσκει γὰρ ἐν ὕδασιν, ὧν ἂν νοοῖτο
τύπος τὸ ἅγιον βάπτισμα, δι' οὗ καὶ ἐν ᾧ Χριστὸν εὑρίσκει, καὶ
ἀνάγει τὴν θεῖον. ὅτε γὰρ οὐ μεμένηκεν ἐν νεκροῖς, ἀνεβίω
ὁ μάλιστα, πατήσας τὸν θάνατον ἔξω τε μνημείου γέγονε, πεπι-
στεύκασιν ἀληθῶς οἱ διὰ πίστεως εὑρόντες τὸν δι' ἡμᾶς
εἰς θάνατον, ἵνα καὶ ὑπὲρ ἡμῶν εἰς ζωήν, εὑρίσκει ὁ κλαῖον
τὸ παιδίον. προσευχόμεθα δὲ καὶ ἡμεῖς τῶν Ἰουδαί-
ων ἀποστάντες, καὶ τὰ εἰς αὐτὸν γεγονότα λογιζόμενοι, μο-
νονουχὶ ὅτι καὶ κλαίοντες, δεινοφορηκὼς γὰρ φησιν, ὤρυξαν
Ps χεῖράς μου καὶ πόδας μου, ἐξηρίθμησαν πάντα τὰ ὀστᾶ
μου, αὐτοὶ δὲ κατενόησάν με καὶ ἐπεῖδόν με. διεμερίσαντο
τὰ ἱμάτιά μου ἑαυτοῖς, καὶ ἐπὶ τὸν ἱματισμόν μου ἔβαλον
Ps κλῆρον. Καὶ πάλιν καὶ ἑτέρωθί που. ἔδωκαν εἰς τὸ βρῶμά μου
χολήν, καὶ εἰς τὴν δίψαν μου ἐπότισάν με ὄξος. ὅτι δὲ καὶ ἐξ
Ἰουδαίων πέφηνεν ὁ Χριστὸς ἐπεὶ τίκτεται καὶ πεπίστευκεν ἡ ἐξ
ἐθνῶν ἐκκλησία, εἶπε γὰρ φησὶν ἡ θυγάτηρ Φαραώ, ἀπὸ
τῶν παιδίων τῶν Ἑβραίων τοῦτο. πλὴν ὅτι καὶ καταπλήσσουσι
γὰρ τῆς ἐξ ἐθνῶν ἐκκλησίας δεξιότητα τῶν Ἰουδαίων

συναγωγῇ μυσταγωγουμένη δηλονότι τὸ ἐπ' αὐτῷ μυστήριον,
προεδείξεν αὐτὴν καὶ λίαν ἀκριβῶς ἡ ἐκ τῆς θυγατρὸς Φαραὼ
προαναδείξασα τὸ παιδίον τοῦ λεκτοῦ σὺν αὐτῷ. ἐκθεμένης γὰρ ὥσπερ
αὐτὸν τῆς τῶν Ἰουδαίων συναγωγῆς, καὶ ἀποβαλούσης ταῖς ἀπει-
θείαις, ἐν τελευταίοις αὐτὸν καιροῖς προσδέξεται ἡ ἐξ ἐθνῶν ἐκκλη-
σίας μεμυσταγωγημένη φωναῖς, καὶ ὅτι μὲν ἀκερδές, ἀλλ'
ἐν μεγάλαις ἐλπίσι τὸ χρῆμα αὐτῆς λοιπὸν ἀναπεπεισμένη.
θέα γὰρ ὅπως ἡ τοῦ Φαραὼ θυγάτηρ μισθὸν ἐπιτίθησι τῇ
Μωσέως μητρί, παιδοκομεῖν αἰρουμένη τὸ ἐξ αὐτῆς. οὐκοῦν ἡ
Μωσέως γένεσις καὶ τὰ ἐπ' αὐτῷ κατασημαίνει ἐν αὐτῷ μάλι-
στα σαφῶς τοῖς ἀρτίφροσι τὸ τοῦ Χριστοῦ μυστήριον. δι' οὗ καὶ μεθ' οὗ τῷ θεῷ
καὶ πατρὶ ἡ δόξα, σὺν ἁγίῳ πνεύματι, εἰς τοὺς αἰῶνας, ἀμήν:

Ἔτι περὶ Μωσέως:

λό ς΄

Τὴν Μωσέως γένεσιν πολυπραγμονοῦντες ὡς ἔνι, τὸ τοῦ Χριστοῦ μυστή-
ριον διεδείκνυμεν, τῶν νοημάτων ἰσχνότητι διαγράφουσαν
αὐτοῦ οἰκονομικῶς ἐν ἀρχαίοις τύποις, διὰ τὴν τῶν θεόθεν -
ἀνακλήσεων, καὶ τὸ ἀπερίεργον παντελῶς, καὶ τὸ εἰς τὸ ἁπλοῦν,
ἤγουν ὅτι ἀναπέφυκε κλῆσις. ἀλλὰ φέρε δὴ πάλιν καὶ καθ' ἕ-
τερον τρόπον καταθρήσωμεν ἐν αὐτῷ τὸν Ἐμμανουὴλ μορφού-
μενον, τέλος γὰρ νόμου καὶ προφητῶν ὁ Χριστός, καὶ ἅπας ἡμῖν αὐτὸν
» ἡ θεόπνευστος γραφὴ καλεσαμένη λόγος. ἐγένετο δὲ
» ἐν ταῖς ἡμέραις ταῖς πολλαῖς ἐκείναις μέγας γενόμενος Μω-
» ϋσῆς, ἐξῆλθε πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ τοὺς υἱοὺς Ἰσραήλ, κατα-
» νοήσας δὲ τὸν πόνον αὐτῶν, ὁρᾷ ἄνδρα Αἰγύπτιον τύπτοντά τινα
» Ἑβραῖον τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ τῶν υἱῶν Ἰσραήλ, περιβλεψάμενος
» δὲ ὧδε καὶ ὧδε, οὐχ ὁρᾷ οὐδένα, ἐπατάξας τὸν Αἰγύπτιον,
» ἔκρυψεν αὐτὸν ἐν τῇ ἄμμῳ, ἐξελθὼν δὲ τῇ ἡμέρᾳ τῇ δευτέρᾳ,
» ὁρᾷ δύο ἄνδρας Ἑβραίους διαπληκτιζομένους, ἔλεγε δὲ

ἀδικοῦντι, διὰ τί σὺ τύπτεις τὸν πλησίον; ὁ δὲ εἶπε, τίς σε κατέ-
στησεν ἄρχοντα καὶ δικαστὴν ἐφ' ἡμᾶς, ἢ ἀνελεῖν με σὺ θέλεις
ὃν τρόπον ἀνεῖλες τὸν αἰγύπτιον χθές; ἐφοβήθη δὲ μωϋσῆς καὶ
: ῥῆμα εἶπεν, εἰ οὕτως ἐμφανὲς γέγονε τὸ ῥῆμα τοῦτο; ἤκουσε δὲ φαραὼ τὸ
ῥῆμα τοῦτο καὶ ἐζήτει ἀνελεῖν μωϋσῆν, ἀνεχώρησε δὲ μωϋσῆς
ἀπὸ προσώπου φαραὼ καὶ κατῴκησεν ἐν γῇ μαδιάμ, ἐλ-
θὼν δὲ εἰς γῆν μαδιὰμ ἐκάθισεν ἐπὶ τοῦ φρέατος, τῷ δὲ ἱερεῖ
μαδιὰμ ἦσαν ἑπτὰ θυγατέρες ποιμαίνουσαι τὰ πρόβατα
τοῦ πατρὸς αὐτῶν ἰοθόρ, παραγενόμεναι δὲ ἤντλουν ἕως ἔπλησαν
τὰς δεξαμενὰς ποτίσαι τὰ πρόβατα τοῦ πατρὸς αὐτῶν ἰοθόρ, πα-
ραγενόμενοι δὲ οἱ ποιμένες ἐξέβαλον αὐτάς, ἀναστὰς δὲ μω-
ϋσῆς ἐρρύσατο αὐτάς, καὶ ἤντλησεν αὐταῖς καὶ ἐπότισε τὰ
πρόβατα αὐτῶν, παρεγένοντο δὲ πρὸς ῥαγουὴλ τὸν πατέρα αὐ-
τῶν, ὁ δὲ εἶπεν αὐταῖς, τί ὅτι ἐταχύνατε τοῦ παραγενέσθαι
σήμερον, αἱ δὲ εἶπον, ἄνθρωπος αἰγύπτιος ἐρρύσατο ἡμᾶς ἐκ τῶν
ποιμένων, ἤντλησεν ἡμῖν καὶ ἐπότισε τὰ πρόβατα ἡμῶν.
ὁ δὲ εἶπε ταῖς θυγατράσιν αὐτοῦ, καὶ ποῦ ἐστι, ἵνα τί οὕτως
καταλελοίπατε τὸν ἄνθρωπον; καλέσατε οὖν αὐτὸν ὅπως φάγῃ
ἄρτον, κατῳκίσθη δὲ μωϋσῆς παρὰ τῷ ἀνθρώπῳ, καὶ ἐξέδοτο σε-
πφώραν τὴν θυγατέρα αὐτοῦ μωϋσῇ γυναῖκα, ἐν γαστρὶ δὲ
λαβοῦσα ἡ γυνὴ ἔτεκεν υἱόν, καὶ ἐπωνόμασε μωϋσῆς τὸ ὄνο-
μα αὐτοῦ γηρσάμ, λέγων, ὅτι πάροικός εἰμι ἐν γῇ ἀλλοτρίᾳ.
ὧδε μὲν οὖν τὰ μωσέως, γνωρίσας δ' ἤδη τὸν τρόπον τῶν
ὅσον πάλιν ἡμῖν ὁ λόγος, ἀποκομιοῦμεν τῇ ἱστορίᾳ τὸ ὅτι μά-
λιστα πρέπον αὐτῇ, τὸ γὰρ ὅτι ἂν φαίνοιτο τῆς πνευματικῆς ἀφηγή-
σεως ὑπερθεῖν οὐ μάλα δυνάμενον, τοῦτο περιτρέπωμεν εἰς
οἰκονομίαν τὴν ἐπὶ χριστῷ, δεικτέον δέ, ὅτι μέγας γενόμενος
μωϋσῆς, ἐξῆλθε πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ. καὶ γὰρ ἐστιν

ἀληθής, ὁ θεσπέσιος γράφων Παῦλος. ὅτε δ' ἦλθε τὸ πλήρωμα
τοῦ χρόνου, ἐξαπέστειλεν ὁ θεὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ γενόμενον ἐκ
γυναικός, γενόμενον ὑπὸ νόμον. τίς δ' οὕτως ἀγνοεῖ τὰ περὶ αὐτοῦ, εἰκό-
λως τῆς ἐνταῦθα δηλουμένης ἀποστολῆς ὁ τρόπος, ὅτι τὸ ἐκβεβη-
κέναι φύσεως καὶ τὸ δεῖν ἀναγκαῖα ἔχει. οὐ γὰρ οὐχὶ τὸν ἐκ θεοῦ πατρὸς λό-
γον ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς γεγονότα, τουτέστιν ἄνθρωπον, μονονουχὶ καὶ ἐκ-
βεβηκέναι φύσεως, ἔξω τε γενέσθαι τῆς θεοπρεποῦς εὐ-
κλείας; εἰ γάρ ἐστιν ἀληθές, ὅτι πλούσιος ὢν ἐπτώχευσε, τὸ
καθῆκεν ἑαυτὸν εἰς κένωσιν. Καὶ γοῦν ἐπιτελουμένης
ἤδη τῆς οἰκονομίας, ὅτε καὶ ἀναφοιτᾶν ἔμελλε πρὸς τὸν πα-
τέρα, συνεδρεύσων αὐτῷ, ὁ τῶν ὑπερτάτων ἐπιβεβηκὼς θώκων, περ-
ιφανεῖ δοξάσθαι μετὰ τῆς δόξης ἧς εἶχε, πρὸ τοῦ τὸν κόσμον εἶναι παρὰ τῷ πα-
τρί. ὁ δ' αὐτὸς καὶ γεγονὼς ὡς θεός, ὁ ἀνυμνούμενος ὑπὸ τῶν
τῶν ὅλων ἐπέκεινα, οὐκ ἀπεδοκίμασε τῶν καθ' ἑαυτὸν ἐν τῇ
τοῦ δούλου μορφῇ γεγονώς. ὁ δ' ἐν αὐτῷ ζῶμεν καὶ κινούμεθα
καὶ ἐσμέν, εἰ καὶ ἡμῶν ὁ ἐξ ἔθνους καὶ ἐν μνήμασιν, εἰ τὸ
ἀνεβίω πάλιν ὡς ζωή, οὐκ ἄλλῃ δόξῃ ἐν ἔξω γενέσθαι τῆς ἀρ-
τῆς δὲ μάλιστα πρεπούσης αὐτῷ. εἶτα πῶς ἂν ἐνδοιάσειέ τις,
ἐκβεβηκέναι τινὰ πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, τουτέστι τοὺς
υἱοὺς Ἰσραήλ, αὐτῶν γὰρ ἡ ἐπαγγελία, αὐτῶν οἱ πατέρες, πρὸς οὓς
τὰ ἐπηγγελμένα, τοιγάρτοι καὶ ἔφασκεν, οὐκ ἀπεστάλην εἰ
μὴ εἰς τὰ πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οἴκου Ἰσραήλ. ἀλλὰ δεινὴ
καὶ δύστον ἀληθῶς ὑπομένοντας τὴν πλεονεξίαν ἐπὶ τῷ,
ἐπεπήδα γὰρ ὡς πρὸς ζημίαν τοῖς ὁ σατανᾶς, ἐλευθερίαν-
ἐσκέπτετο, ὑπὸ νόμου πάντας ἀποφαίνειν ἀπηλλαγμένους,
ἐπιεικῶς ὁ τρόπος κατὰ τὸ ἀδικεῖν ἐσχηματίζετο καὶ ἔκρυ-
φεν εἰς γῆν, τουτέστιν ἐν τοῖς ὑποχθονίοις ἦλθεν μέχρι καὶ
κλείων εἰς ᾅδην, τὸ δὲ τοι φησὶ τὸ ἐν ψάλμῳ προφήτευε

(c) Real Academia de la Historia

γνῶσι τὴν Αἴγυπτον. ὁ δέ γε τῶν δαιμονίων ἑσμὸς καὶ
ἀκάθαρτα στίφη τῇ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἀρρήτῳ δυνάμει συνελαύ-
νεται μὲν εἰς τὸν ᾅδην, καταδικάζεται δὲ τὴν ἄβυσσον οἰκεῖν,
ἀναμάθοιμεν ἂν καὶ μάλα σαφῶς ἐκ τῶν εὐαγγελικῶν
ἀναγνωσμάτων, παρεκάλουν γὰρ αὐτόν φασιν οἱ δαίμονες,
ἵνα μὴ ἐπιτάξῃ αὐτοῖς εἰς τὴν ἄβυσσον ἀπελθεῖν. ὡς γὰρ
πλῆθος ἐν πολλοῖς περιεσταλμένης(?) οἱ πάλαι φθάντες
τὰ πεσόντες ἐκπέσωσιν, ἀνιάτως αὐτοῖς τὸ τῆς ἐξέως(?)
σειραῖς ζοφεραῖς ἐκκλείονται. ὅτι δὲ κατέπαυσε τῆς εἰς ἡμᾶς ὠμό-
τητος εἰς προαπολομένους δίκας, καταθεώμενος ἂν σὺ βουλοῖο,
καὶ ἀκούσῃ ἀνακεκραγότων ἐπαΐων, ἔα, τί ἡμῖν καὶ σοί
Ἰησοῦ Ναζαρηνέ, ἦλθες ὧδε πρὸ καιροῦ βασανίσαι ἡμᾶς; οὐ-
κοῦν ἐπειδὴ τὴν ἐλευθερίαν τῆς ἀφορήτως ἐγκείμενον τοῖς ἐπὶ
γῆς τὸ Αἰγύπτιον κατέκρυψεν αὐτὸ εἰς τὸν ᾅδην. τοῦτο πά-
λιν ὡς ἐν σκιαῖς καὶ τύποις ἀποτετέλεκεν ὁ διαβιβάσας
τὸν Ἰορδάνην τοὺς ἐξ Ἰσραὴλ καὶ στρατηγήσας μετὰ Μωσέα, κα-
τέλυσε γὰρ ἐν πολέμῳ τοὺς πέντε τῶν Ἀμορραίων βασιλεῖς.
πληρέστερον ἡμῖν τὸν τύπον παραφαίνοντας, ὅτι μετὰ τὴν ἐν
νόμῳ πολιτείαν ἀναδειχθεὶς ἐφ' ἡμᾶς βασιλεὺς ὁ Ἐμμα-
νουὴλ τοὺς τῶν δαιμονίων ἐξάρχοντας κατέπεσεν εἰς βαθὺ
καταστρέψας ἐν πολέμῳ τοῖς ὑποχθονίοις μυχοῖς. ἀνῃρη-
μένου δὲ οὕτω τοῦ ἐγκειμένου καὶ θλίβοντος, τῇ ἡμέρᾳ τῇ
δευτέρᾳ φησί, δύο διαπληκτιζομένων Ἑβραίων βεβαιω-
τὴς εἰς μέσον ἐνδείκνυται, καὶ διαλλακτὴς ὡς εἰρήνην τοῖς
ἀλλήλοις διεστηκόσιν εἰσφέρειν ἐμφανίζεται λέγων
τῷ καταβιάζεσθαι τὸν ἀδελφὸν ἐθέλοντι, ἵνα τί σὺ τύπτεις
τὸν πλησίον; ὁ δὲ πρὸς αὐτόν, τίς σε κατέστησεν ἄρχοντα καὶ
δικαστὴν ἐφ' ἡμᾶς; ἢ ἀνελεῖν με σὺ θέλεις ὃν τρόπον ἀνεῖλες

, τὸν Αἰγύπτιον χρή; περὶ κατακλείσας γὰρ ὥσπερ εἰς ἄδυτον
Σελανῆ ὁ Ἐμμανουήλ, διηνεκῶς ἐφύλαττε βεβαιοτάτως
τοῖς ἔξωθεν. ὁ Φιλαδελφείας διδάσκαλος, ἀγάπης μὲν τοὺς
ἀδελφοὺς μεταποιεῖσθαι κελεύων, εἰρήνης δὲ καθόλου φει-
, δέας οὐδὲν ἡγεῖσθαι τὸ ἄμεινον, τί γὰρ τί καὶ ἔφασκεν, εἰρήνην
, τὴν ἐμὴν δίδωμι ὑμῖν, οἱ δὲ τὴν ... ἡμῖν ... ,
καὶ θαυμάζω τὸ διαλλακτικὸν, τῆς εἰρήνης τὸ χρηστὸν, τῆς ἀγάπης
τὸ πρᾶον, ἀεὶ εἰς σὲ αὖθις καθημάθων τὸ ζητούμενον,
διὸ καὶ τοῦτο ... οὐ γὰρ ὅπως ἐμοῦ ... ,
, ἀλλὰ καὶ ... τῶν ... φωνῆς λέγει σαφῶς, ὅπου
, καλεσάτω βασιλεὺς ἐπὶ αὐτὸ ἐπίσκοπος ἀξιοπιστοῦ.
ὑπὸ τοῖς ... ἐπέκεινα, σαφῶς τε καὶ ἀλη-
, θῶς αὐτὸ φθέγγεσθαι λέγοντες, πολέμου, ὅτε τῆς εἰρήνης τὸ
ἐξουσίαι ... πολέμου δὲ πάλιν, οἴδαμεν ὅτι καὶ ...
, κινδυνεύει, τὸ δὲ οὐκ οἴδαμεν πόθεν ἐστί. καὶ τὰ διὰ ...
... εἰς καταφρόνησιν, καὶ ... ἐπικουρίας
τὸν τρόπον ... διασώζοντες. ... μὲν γὰρ
ὁ ... ὡς ... τὸν Αἰγύπτιον, καὶ ...
καὶ ... καὶ ... πλεονεξίας τὰς ...
... εἰς ... τὰ πο-
... δαιμόνια, καὶ ... καὶ ...
... ἐκπέμπειν αὐτά, καὶ ...
ἐπὶ τούτῳ ... φιλοτιμούμενοι ...
... ποιούμενοι
τὴν ... οὐδὲ ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια, εἰ μὴ ἐν Βε-
ελζεβοὺλ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων. ~~ἐπι~~ ... ὅτε ... βλε-
ψάμενος οὐδένα, ... τὸν Αἰγύπτιον κατέκρυψεν ἐν
τῇ ψάμμῳ. ... συμβουλεύει τὰ εἰς εἰρήνην τοῖς

Cyr. in Exod

ἐξ αἵματος ἀδελφούς. πολεμεῖ γὰρ καὶ ὁ Ἀμαλήκ, πλὴν
ἐν χρείᾳ προφάσεως κατὰ τὰ πάντα, ὁ δεινὸς ὁ ἐχθρὸς
τῶν ἐπὶ γῆς, οἰκονομεῖ τὸ διὰ Χριστοῦ τὰ τῶν πραγμάτων ἀπορ-
ρῆσαι. πῶς γὰρ ὁ πότε καθεστηκὼς τῶν δαιμόνων τά-
σεως, τὴν ἀθέμιτον οἰκεῖν προσεπιτάττων; ὡς ἂν εἴποι,
τῶν ἐπὶ γῆς; συμπλακέντος δὲ σὺν εἰς φόβον τὸν σατανᾶν, καὶ
περιαπαλλάξαντος τοὺς ἐπὶ γῆς τῆς ἐκείνου πλεονεξίας,
ἐκέλευε λοιπὸν εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. τοῦτο καὶ αὐτὸς ὁ Χριστὸς ἐσημ-
φανῶς που φησίν· ἢ πῶς δύναταί τις εἰσελθεῖν εἰς τὴν οἰ-
κίαν τοῦ ἰσχυροῦ καὶ τὰ σκεύη αὐτοῦ διαρπάσαι, ἐὰν μὴ
πρῶτον δήσῃ τὸν ἰσχυρόν, καὶ τότε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ διαρπάσει;
περικαθίσας γὰρ ὥσπερ τὸν ἰσχυρόν, τουτέστι τὸν σατανᾶν, με-
τέθηκε διὰ πίστεως εἰς ἑαυτὸν τὰ σκεύη αὐτοῦ, τουτέστι
τοὺς ὑπ' αὐτῷ πεσόντας ποτέ, καὶ ἐν ἀσεβείαις σκεύη
διὰ τὴν ἁμαρτίαν λελογισμένους, ἀλλ' ἐφ' οἷς ἦν εἰκὸς
καταθαυμάζεσθαι πρέπειν, ἐπὶ τούτοις ἀνοσίως κατε-
σκεμμένος, μετεπεφοίτησεν ἀναγκαίως τὴν Ἰουδαί-
ων ἀφεὶς, ἐν ᾗ καὶ γεγένηται κατὰ τὴν σάρκα, καὶ τὸ κατὰ
ἀλήθειαν Ἰουδαῖος οὐ καθὼς ὁ λόγος, ἀλλ' ἄνωθεν κα-
τὰ ἐξουσίου καὶ πατρός. καθάπερ ἀμέλει καὶ ὁ θεσπέσιος
Μωϋσῆς ἐλευθεροῖ τὸν ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ τὸ ἔθνος ἐξάγει-
ον, εἶτα ἔχων αὐτὴν καὶ ἀρχὴν τοῦ πρός, ἀλλὰ τὸν ἐξά-
μαρτάνοντα ἐξ ἑλόντων αὐτόν, καὶ ἐν ὄψει τῆς ἐχόντων δια-
λυθέντα ὑπό γε σοφῶν αὐτῶν περιτελούμενα, μετατίθησι λοιπὸν
εἰς τὴν Μαδιάμ, καὶ τοῖς τῶν ἀλλοφύλων μεθορμίζεται χώραις.
εἶτα προσιζήσας τῷ φρέατι, ταῖς Ἰοθὸρ ὑπῆρξε θυγατράσι,
αἳ μὲν γὰρ οὖσαι τὸ ἀσθενὲς ὅπλα, καὶ τὰς τοῦ ἰδίου πατρὸς
ἀγέλας διαποιμαίνουσαι, προσεκομίζοντο ταῖς ληνοῖς δὲ

(c) Real Academia de la Historia

διὸ καὶ τὰ τὰ πρόβατα, ἐν ταῖς ἐρημίαις ἤδη καὶ ζωὴ ἰσραὴλ
πολλῷ, πεπλεονεκτήκασι τῶν ἀπολωλότων τινές, ὑπόδηλος
δὲ ὁ μωϋσῆς, καὶ χερσὶν ἰδίαις ἐπιμελόμενος, ὑπόλεσε τὰ πρό-
βατα αὐτῶν κατὰ γῆν ἔκτισε. ἐν τάξει δὲ οὖν τοῦ κόσμου
τὸν ἰοθὸρ παραδεξόμεθα, ὃς δὴ ἱερεὺς τῶν μαδιηναίων, οὐ θεῷ
φύσει καὶ ἀληθῶς ποιούμενος τὴν λατρείαν, ἀλλὰ τοῖς
κτίσμασι παρὰ τὸν κτίσαντα καὶ ποιητήν, ἤτοι τοῖς ἐκ λίθων
πεποιημένοις, καὶ τοῖς τεκτόνων φιλοτεχνήμασι, πεπλανη-
μένος δὲ καὶ ὁ κόσμος δαιμονίοις, καὶ οὐ θεῷ προσκυνῶν. ἑρμη-
νεύεται δὲ καὶ ἰοθὸρ περισσότης ἢ περιττός. τοιοῦτος δὲ καὶ ὁ κό-
σμος περιττότης ὢν ὅλος, διὰ τὸ ὁρᾶν τοὺς τὰ αὐτοῦ φρονοῦν-
τας [illegible] τῶν ἀναγκαίων οὐδέν, [illegible] δὲ ὡς περιττὰ
μεθύειν περισπασμοῖς, καὶ διαρριπτεῖσθαι πρὸς ποικίλας
πρὸς ἀξίους ἡδονάς. εἰ δὲ οὖν ὀρθῶς οὐκ ἀμφιλογεῖν,
ὅτι τοῖς ἐθέλουσιν ὀρθῶς βιοῦν περιττὰ τὰ σαρκός, καὶ τὸ φρο-
νεῖν τὰ ἐν κόσμῳ [illegible] καὶ ἀναγκαίου [illegible]
[illegible], εἴπερ ἐστὶν ἀληθές, ὅτι τὸ φρόνημα τῆς σαρκὸς ἔχθρα
εἰς θεόν, καὶ ὁ φρονῶν τὰ τοῦ κόσμου ἐχθρὸς τοῦ θεοῦ καθίσταται.
περιττότης οὖν ἀληθῶς τὸ φρονεῖν ἐλέσθαι τὰ ἐν κόσμῳ, καὶ
αὐτὸς δὲ ὁ κόσμος, [illegible] τί ὠφελήσει ἄνθρωπος ἐὰν τὸν
κόσμον ὅλον κερδήσῃ, τὴν δὲ ψυχὴν αὐτοῦ ζημιωθῇ, ἢ τί δώσει
ἄνθρωπος ἀντάλλαγμα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ. [illegible]
ἐκ τῆς αἰγύπτου [illegible] εἰς μαδιὰμ ὁ μωϋσῆς, [illegible]
[illegible] ἐκ τῆς ἰουδαίας εἰς τὴν γαλιλαίαν. [illegible], ὅτι μία μὲν
[illegible] θυγάτηρ τοῦ ἱερέως [illegible] σεπφώρα, πλείους δὲ [illegible]
καὶ ἑπτὰ [illegible] ἰοθὸρ τοῦ μαδιηναίου. [illegible]
τῶν ἰουδαίων πλῆθος, [illegible] καὶ [illegible] ὡς
[illegible], πολλαὶ δὲ [illegible] τοῦ κόσμου [illegible]

γατέρες, εἰ μὴ ἀπελαθεῖεν τῶν ἐν αὐτῷ καὶ ποιμένων ἐθνῶν, ἀφεὶς οὖν ἀρχῆς τὸ ἄνωθεν ἐξ οὐρανοῦ κατὰ τὸ σαρκὸς συνάφειαν, ἐπὶ τὰς πολλὰς τῶν ἐθνῶν ἀπονενεύκασιν ἀγέλας, ἃς ποιμένες καταβιάζονται, τουτέστιν οἱ κοσμοκράτορες τοῦ κόσμου τούτου, δι' ὧν ... ἀλλὰ φέρε λέγωμεν τὸ πλεονεξίας τὸν τρόπον τὸν ἀρχηγοῖς προσεπάγοντες, ἔθος τῇ θείᾳ Γραφῇ λάκκῳ καὶ φρέατι παρεικάζειν τὴν ἔμφυτον ἐν ἡμῖν περὶ Θεοῦ γνῶσιν, καὶ ἣν πρὸς ἴχνος τῶν τελείων προσηγού-

Dei cognitio naturalis

μεθα, ἀναβρύει γὰρ ὥσπερ ἐν ἡμῖν καθάπερ ἀπὸ πηγῆς τοῦ νοῦ καὶ ἔπαινος εἶδος ἀγαθοῦ, καὶ ἡ περὶ Θεοῦ δόξα, ὡς ἐν ἐσόπτρῳ δὲ καὶ αἰνίγματι γνῶσις. καὶ γοῦν τοὺς τῆς ἀγάπης ὀλιγωρήσαντας, μετακεκλιμένους δ' ἀνοσίως ἐπὶ τὸ χεῖρον τοῖς δαίμοσιν ἀνάπλασιν σέβας, καταιτιᾶται διὰ φωνῆς Ἱερεμίου.

Hiere.

, ἐξέστη ἐπὶ τούτῳ ὁ οὐρανός, καὶ ἔφρι-
, ξεν ἐπὶ πλεῖον σφόδρα, λέγει Κύριος, ὅτι δύο καὶ πονηρὰ ἐποί-
, ησεν ὁ λαός μου, ἐμὲ ἐγκατέλιπον πηγὴν ὕδατος ζωῆς,
, καὶ ὤρυξαν ἑαυτοῖς λάκκους συντετριμμένους, οἳ οὐ δυ-
, νήσονται ὕδωρ συνέχειν.

λατρεία γὰρ ἡ τῶν δαιμόνων λάκκος ὄντως ἐστὶ συντετριμμένος, οὐ γὰρ ἂν ἀρύσαιτο τις ἐκεῖθεν τὸ ζωοποιεῖν ἰσχύον τελέως, πηγὴ δὲ ζωῆς ἀληθῶς ἡ ἀκραιφνεστάτη περὶ Θεοῦ γνῶσις. οὐκοῦν ἡ ἔμφυτος γνῶσις εἴη ἂν ἔτι λοιπὸν ὁ λάκκος. ἀλλ' ἕως μὲν πρὸς εἶδος ... ἐπὶ Θεῷ ὀρθῷ καὶ ἀκαταβίαστον κεχρῆσθαι νῷ, καθαρὸν τὸ ἀληθὲς ἔχομεν. εἰ δὲ ταῖς τῶν δαιμόνων ἀπάταις πλεονεκτούμενοι, τὰ χαρίσματα ἐπὶ τὸ αὐτοῖς δοκοῦν ταῖς ἰδίαις ἐκείνοις δαπανῶσι σπουδαῖς, τοῦτο δὴ μή ἐστιν αἰνιγματωδῶς τὸ ἐξαντλῆσαι μὲν τὸ ὕδωρ ταῖς Ἰοθὸρ θυγατράσι, συμβαίη δὲ τοὺς πλεονεκτοῦντας ἐλθεῖν. ἐν τούτοις εἶναι φαμὲν ἄρρω=

vide fol. 17.

κ.

ἀλλ' οὐκ ἂν οἶμαι ἀμφιλογίας εἰς τοῦτο κατιόντα ποτέ, ὡς εἰ ἦν ὁ λόγος θεὸς κατὰ φύσιν ἴδιον ἂν φανείη τὸ ἐν τούτῳ, καὶ ἀπολωλὸς ὑπ' αὐτῷ δύναιτο ζῆν σῶμα, ἀλλ' ὁ ἐν δοκήσει γεγονὼς ἀκαθαρσίας ὡς θεός, ὅτι τὴν καθ' ἡμᾶς ἀληθεστάτην οἰκονομίαν δεξάμενος εἰς πέρας ἀνέβη πρὸς τὸν πατέρα, καὶ ἐν κόλποις γέγονεν αὐτοῦ, ὅτε δὴ ὅτε καὶ αὐτὴν τὴν δόκησιν ἀπεκρούσατο τὸ γεγενῆσθαι μεθ' ἡμῶν ἐν νεκροῖς καὶ ἀκαθαρσίᾳ, δοξολογεῖται δὲ ὡς θεός, εὐφημεῖται παρὰ πάντων ὡς κύριος, ὡς ἁγίων ἅγιος, ὡς καταλαμπρυνόμενος τὴν κλῆσιν καὶ τοῖς ἄνω πᾶσι, καὶ μέντοι τοῖς ἐπὶ γῆς χορηγῶν αὐτὸς τὸ καταλιπεῖν πάντας δύναται τὸ καταπλουτίζειν ἐλθόντας. ὅτε δὲ κατεδέξατο μετὰ οἰκονομικῶς δι' ἡμᾶς ὁ υἱὸς τὰ ἀνθρώπινα, καὶ γέγονε μετ' ὑπονόμων, κατελογίσθη δὲ καὶ ἐν τοῖς ἀνόμοις, ἀναπεφοίτηκε δὲ πάλιν εἰς τὴν ἐμπρέπουσαν καὶ ἐξ ἀρχῆς ἐνοῦσαν αὐτῷ λαμπρότητα καὶ δόξαν, πλὴν σοφο-
ἔσται λέγων αὐτὸς πρὸς τὸν ἐν οὐρανοῖς πατέρα, πάτερ δόξασόν με τῇ δόξῃ ᾗ εἶχον, πρὸ τοῦ τὸν κόσμον εἶναι παρὰ σοί. ὁρᾷς ὅτι τὴν μεταξὺ παρεμβεβλημένων ἀπαλλάττει, τὸ οὐκ ἀβούλητον μὲν ἐποιήσατο τὴν μετὰ σαρκὸς οἰκονομίαν, ἐπείγεται δὲ πρὸς τὸ θεοπρεπὲς ἄκλεις, καὶ τὸ πάντα ὑπερανεστηκὸς ἀξίωμα; διὰ τοῦτο ὁ μακάριος παῦλός φησι· εἰ γὰρ καὶ ἐγνώκαμεν τὸν κατὰ σάρκα χριστόν, ἀλλὰ νῦν οὐ γινώσκομεν. ἀνθ' ὅτου γὰρ ἐπικειμένων, ἀνέδραμε πρὸς τὸν πατέρα μετὰ σαρκός. ἀλλ' οὐκ ἔτι φησὶ κατὰ σάρκα αὐτὸν γινώσκομεν μετὰ τὸ πεπληρωκέναι τὴν πρὸς ἡμᾶς οἰκονομίαν, τουτέστιν οὐκ ἐν τοῖς πάθεσιν ὄντα τῆς σαρκός, πάθεσι δὲ τοῖς φυσικοῖς τε καὶ ἀνυπαιτίοις φημί. πρὸ μὲν γὰρ τοῦ τιμίου σταυροῦ, καὶ πεινῆσαι λέγεται, καὶ κάμνειν πρὸς ὁδοιπορίας, καὶ τῷ κόπῳ

·3·

Paul. Loans

ἡ ἀναλογία τοῦ ὕδατος εἰς αἷμα μεταβολῆς. ση

γενέσθαι, καὶ αὐτὸς δὲ ὁ ἐπὶ ξύλου δι' ἡμᾶς ἀνατλὰς θά-
νατον, ἀλλὰ νῦν οὐκ ἔτι τοῦτον αὐτὸν ὄντα γινώσκομεν, ἅπαξ
γὰρ ὑπὲρ ἡμῶν ἀποθανὼν οὐκέτι ἀποθνήσκει. ἄφθαρτος
γὰρ ὁ Χριστός, ζωὴ κατὰ φύσιν, καὶ ζωῆς χορηγός, ὅτι καὶ ἐκ ζω-
ῆς πέφηνε τοῦ πατρός. μετάγει δὲ τὸ ἐπὶ τῆς λεπρώσης χει-
ρὸς παραδόξως τετελεσμένον, καὶ τρίτῳ σημείῳ κατασεσεισμ-
οτέρους, ἔφη γὰρ πάλιν. ἐὰν δὲ μὴ πιστεύσωσι τοῖς δυσὶ ση-
μείοις τούτοις, μηδὲ εἰσακούσωσι τῆς φωνῆς τοῦ σημείου τοῦ
πρώτου, πιστεύσουσί σοι τῆς φωνῆς τοῦ σημείου τοῦ δευτέρου,
καὶ ἔσται ἐὰν μὴ πιστεύσωσί σοι τοῖς δυσὶ σημείοις τούτοις,
μηδὲ εἰσακούσωσι τῆς φωνῆς σου, λήψῃ ἀπὸ τοῦ ὕδατος τοῦ
ποταμοῦ καὶ ἐκχεεῖς ἐπὶ τὸ ξηρόν, καὶ ἔσται τὸ ὕδωρ ὃ ἐὰν
λάβῃς ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ αἷμα ἐπὶ τοῦ ξηροῦ. ἄθρει δὴ οὖν
πάλιν τὸν τῶν Ἰουδαίων ἐπὶ δυσὶ νῦν περισωρευμένην, μι-
κρὰ γὰρ ἄπως καὶ βραδεῖς εἰς τὸ πιστεῦσαι, καὶ δυσμετά-
κινητοι πρὸς ἀλήθειαν, ἐπειδήπερ γὰρ ὅτι τῆς ἐνανθρωπή-
σεως τρόπῳ, ἐν τοῖς διὰ μέσου παραδόξως τετελεσμένοις,
ὅτι δὲ καὶ μόλις ἐν τελευταίῳ σημείῳ πεπιστεύκασιν, εἰ
καὶ μὴ πάντες ἴσως, ἀλλ' οὖν τὸ κάλυμμα τὸ κατ' ἐκ-
λογὴν χάριτος, ὡς ὁ μακάριος γράφει Παῦλος· καὶ τί τὸ
τελευταῖον σημεῖον, ὁ ἐπὶ ξύλου θάνατος, καὶ ἡ τῷ θανάτῳ πα-
ρεζευγμένη καὶ πάλιν εὐθὺς ἀναβίωσις τοῦ Χριστοῦ. ὅτι δὲ ση-
μεῖον δέδοται τοῖς Ἰουδαίοις ὁ θάνατος τοῦ Σωτῆρος, καὶ αὐτὸ τὸ μέ-
γα καὶ ἐξαίρετον τῆς ἐκ νεκρῶν ἀναστάσεως μυστήριον,
σαφὲς ἂν δηλοῦντος τοῦ Σωτῆρος εἰπόντων. προσιόντες μὲν γὰρ
οἱ Φαρισαῖοι ποτὲ τῶν μειζόνων ὄντων σημείων ἐπίδειξιν
ἐζήτουν ἀναφανδόν καὶ λέγοντες, διδάσκαλε, θέλομεν ἀπὸ
σοῦ σημεῖον ἰδεῖν, ὁ δὲ πρὸς αὐτούς, γενεὰ πονηρὰ καὶ μοι-

(c) Real Academia de la Historia

χαλὶς σημεῖον ἐπιζητεῖ, καὶ σημεῖον οὐ δοθήσεται αὐτῇ, εἰ μὴ τὸ σημεῖον Ἰωνᾶ τοῦ προφήτου. ὥσπερ γὰρ ἦν Ἰωνᾶς ἐν τῇ κοιλίᾳ τοῦ κήτους τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας, οὕτως ἔσται καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς γῆς τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας. Ἰωνᾶς

κεκέρδακε δὲ ὅτι πολλούς, οὐχὶ δὲ μόνον ἐξ Ἰουδαίων, ἀλλὰ καὶ ἐξ ἐθνῶν τοῦ Ἐμμανουὴλ ὁ θάνατος, ἀταλαίπωρον ἰδεῖν. ἔφη γὰρ πάλιν, ποτὲ μὲν, ὅτι ὅταν ὑψωθῶ ἀπὸ τῆς γῆς πάντας ἑλκύσω πρὸς ἐμαυτόν. ὅτε δὲ αὖ, ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ ὁ κόκκος τοῦ σίτου πεσὼν εἰς τὴν γῆν ἀποθάνῃ, αὐτὸς μόνος μένει, ἐὰν δὲ ἀποθάνῃ, πολὺν καρπὸν φέρει. ὁρᾷς ὅπως δι' ἐναργοῦς τοῦ παραδείγματος ὑπέδειξεν ἡμῖν τὸν ἐκ τοῦ θανάτου καρπόν; τοιοῦτον ἄρα τὸ λοιπὸν ἡμῖν σημεῖον τοῦ σωτῆρος ὁ θάνατος, ἐφ' ᾧ καὶ ἡ πίστις οὐχὶ μόνον τῶν ἐξ Ἰσραήλ, ἀλλὰ καὶ αὐτῶν ὡς ἔφη τῶν ἐκ τοῦ ἔξωθεν πλήθους, φημὶ δὲ τῶν ἐξ ἐθνῶν, ἵνα δὲ οὖν τρόπον αὖ τὸν δὲ τοῦτο καθορώμενον. λήψῃ φησὶν ἀπὸ τοῦ ὕδατος τοῦ ποταμοῦ καὶ ἐκχεεῖς ἐπὶ τὸ ξηρόν. καὶ ἔσται τὸ ὕδωρ ὃ ἐὰν λάβῃς ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ αἷμα ἐπὶ τοῦ ξηροῦ. ζωῆς μὲν γὰρ τύπος ἦν, ἤτοι σημεῖον, τὸ ὕδωρ, καὶ γὰρ ἔστιν ἀληθῶς ἀναγκαῖον εἰς τοῦτο καὶ ζωογονῆσαι τοὺς ἐπὶ τῆς γῆς. οὐκοῦν δι' ἀπὸ ἐκ ποταμοῦ τοῦ ζωογονοῦντος τὰ πάντα πρὸς ζωὴν καὶ αὐτὸς ἐξέφυ κατ' ἀλήθειαν ὁ υἱός. ὥσπερ γάρ ἐστι φῶς ἐκ φωτός, οὕτω καὶ ζωὴ ἐκ ζωῆς. ὅτι δὲ οὐκ ἔξωθεν ὑποστάς, ἀλλ' ἐξ αὐτοῦ κατὰ φύσιν ἐστὶ τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς ἐνδείκνυται Μωϋσῆς, ὅτι δῆλον καὶ ὑμεῖς αὐτοί. λήψῃ γάρ φησιν ἀπὸ τοῦ ὕδατος τοῦ ποταμοῦ, εἶτα τοῦτο ἐκχεῖν εἰς τὴν γῆν προσέταξε, τοῦτο δὲ ἐστιν αἰνιγματωδῶς τῆς ἐνανθρωπήσεως τὸ μυστήριον. ζωὴ γὰρ ὑπάρχων ὁ μονογενής, καὶ ὡς ἐκ ζωῆς τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς ἀπορρήτως γεγεννημένος, ἀνεμίχθη τρόπον τινὰ τῇ ἐκ γῆς

(c) Real Academia de la Historia

ἀνθρωπότητι, καθάπερ ἀμέλει τὸ ὕδωρ τῇ γῇ. κατῴκησε
γὰρ ἐν Χριστῷ πᾶν τὸ πλήρωμα τῆς θεότητος σωματικῶς. μεμένηκε
δὲ ἡ ἀνθρωπεία σὺν τῇ ἰδίᾳ φύσει, ὡς οὐκ ἂν δυναμέ-
νης ἐνοικεῖν τῇ φύσει. πλὴν εἰς αἷμα μεταποιεῖται τὸ ὕδωρ.
ἡ γὰρ κατὰ φύσιν ζωή, τουτέστιν ὁ ἐκ θεοῦ πατρὸς λόγος, καθ᾽ ἕνωσιν
οἰκονομικὴν τὴν ὡς πρὸς σάρκα φημί, ἤτοι πρὸς ὁλόκληρον
ἀνθρωπότητα καὶ φύσιν τὴν καθ᾽ ἡμᾶς, καὶ οὐκ ἐν δοκήσει
γέγονε τοῦτο καὶ αὐτὸ ἀνατλῆναι τὸν θάνατον. φαμὲν γὰρ ὅτι καὶ
ἀπέθανεν ὑπὲρ ἡμῶν, οὐκ ἐν ἰδίᾳ φύσει τοῦτο αὐτὸ πεπονθώς,
ἴσμεν καὶ γὰρ οὐδαμῶς αὐτὸς ὑπάρχων ἡ ζωή, ἀλλὰ τὸν ἰδίας
σαρκὸς οἰκειούμενος θάνατον. ἄθρει γὰρ ὅπως εἰ μὲν ἔξω γε
ὁ Μωϋσῆς τὸ ὕδωρ εἰς γῆν, οὐ μεταποιεῖται εἰς αἷμα, ὅπερ ἐστὶν
ἐναργὲς θανάτου σημεῖον. ἔξω μὲν γὰρ νοούμενος τῆς σαρκὸς
ὁ ἐκ θεοῦ λόγος, ζωὴ καὶ ζωοποιός ἐστιν. ἐπειδὴ δὲ κατῴκηκεν
ἐν σαρκί, τότε δὴ τότε καὶ τεθνάναι λέγεται κατὰ τὸ ἀνθρώπινον.
τοῦτο δὴ λοιπὸν τὸ ἐξαίρετον ἐστὶ καὶ διαφανὲς σημεῖον, τοῦ
καὶ σεσαγήνευται μὲν εἰς πίστιν τὸ κατάλειμμα τοῦ Ἰσραήλ, συ-
νεισκέκληται δὲ καὶ αὐτὴ τῶν ἐθνῶν ἡ πληθύς. τίς γὰρ οὐκ ἄν-
μεν τὸ γοῦν πρὸς εὐπείθειαν ἔθνη σαφῶς βλέπων τὸν παλαι-
ὸν καὶ διαλυθέντα θάνατον τοῖς ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ καθῃρη-
μένην τὴν φθοράν, καὶ εἰς ἐλπίδα ζωῆς ἐλευθέραν τὴν ἀνθρώπου
φύσιν ἀνακεκομισμένην. ὥσπερ γὰρ συναπεθάνομεν τῷ Ἀδάμ,
οὕτως συνεζωοποιήθημεν τῷ Χριστῷ, καὶ μαρτυρήσει γράφων ἡμῖν
ὁ θεσπέσιος Παῦλος. ὥσπερ γὰρ ἐν τῷ Ἀδὰμ πάντες ἀποθνή-
σκομεν, οὕτως καὶ ἐν τῷ Χριστῷ πάντες ζωοποιηθησόμεθα. ἐξε-
πρίατο γὰρ ἡμᾶς τῷ ἰδίῳ αἵματι, καὶ τῆς ἁπάντων ζωῆς ἀντάλ-
λαγμα τὴν ἑαυτοῦ ζωὴν ἐποιήσατο. ἀλλὰ καὶ τῶν οὕτω σε-
πτῶν τεθαυματουργημένων ἐκλελογισμένων καὶ ἐκπεπτα-

σημεῖον, ἀλλ᾽ εἰ Μωϋσῆς, ὃ λέγεται δὴ λίαν οὔπω τεθαρρηκὼς
τὴν ἀποστολήν, ἵνα ὅτε πεμφθῇ πρὸς Φαραὼ τὸν προστάτ-
τους διαπελοῦντα σαφῶς ἀνείπῃ τὸ ἴσον σύνταγμα καὶ
τοῦ ἔργου, καταπέφευγε μὲν οὐ μετρίως τὸ ζήτημα, προ-
σποιεῖται λέγων ἀναφανδόν, ὡς εἴη μὲν ὁμολογουμένως ἀλό-
γως εἰς λόγους, ἐν πλέοσι μόνον ἔχει τὴν γλῶτταν, οὐ γὰρ εὔλαλος
εἰμι φησὶ πρὸ χθές, οὐδὲ πρὸ τῆς τρίτης ἡμέρας, οὐδὲ ἀφ᾽ οὗ ἤρξω
λαλεῖν τῷ θεράποντί σου, ἰσχνόφωνος καὶ βραδύγλωσσος ἐγώ
εἰμι. ὅθεν γὰρ καὶ ἀνικάνως ἔχει πρὸς λύτρωσιν τῶν ὑπὸ δου-
λείαν καὶ ζυγόν, διαβεβαιοῦται σαφῶς, ἔφασκε δέ, δέομαι σου
κύριε, προχείρισαι ἕτερον δυνάμενον ὃν ἀποστελεῖς. χαρι-
ζεται ὁ αὐτῷ καὶ γλῶτταν, καὶ στόμα καθηρμένον ὑπη-
ρετούμενον θεῷ, καὶ ὡς αὐτὸς εἶπε λέγοντος ὁ θεὸς καὶ χορη-
γόν, μακρόθεν ἐποίησε τοῦ πλήθους. ἐπεὶ δ᾽ ἐζήτει λέ-
γων ἀναδείκνυσθαι τὸν δυνάμενον, προσκρούει δὲ οὐδὲ τῷ
ἰδίῳ θεῷ, καὶ θυμωθεὶς ὀργῇ φησιν πρὸς ἐπὶ Μωϋσῆν εἶπεν,
οὐκ ἰδοὺ Ἀαρὼν ὁ ἀδελφός σου ὁ Λευίτης; ἐπίσταμαι ὅτι
λαλῶν λαλήσει αὐτός σοι. καὶ πρὸς τὸν λαὸν φησίν, ὅτι αὐτὸς
ἔσται σου στόμα, σὺ δὲ αὐτῷ ἔσῃ τὰ πρὸς τὸν θεόν. ὁ γὰρ βραδύ-
γλωσσον τὸν νόμον καὶ παλαιὰ σκιὰ ἀναφερόμενοι ὡς εἴη
τῷ ἰσχνοφώνῳ Μωϋσῇ, οὐ γὰρ ἱκανὸς ὁ νόμος εἰς ἀπαγγελίαν
τῶν θείων χρησμῳδημάτων, οὐδὲ μὴν ἱερουργὸς ὁ εὔγλωττος
ὡς ἀκριβῶς τελουμένους τὰ θεῖα τὴν γνῶσιν, καθά-
περ εἰ μέλλει καὶ ὁ Ἀαρὼν ὁ Λευίτης καὶ ἱερέων ἱερώτατος,
οὐ καὶ εἰς τύπον ὁ Ἀαρών. ὁ μὲν γὰρ νόμος ὁ κατὰ Μωϋσέως
εἰς ἀρχὰς ἀποφέρει μόνας τῶν λογίων τοῦ θεοῦ, καὶ στοιχείων
ὥστε τοῖς νηπίοις εἰσαγωγὴ παιδευτὴς ἀφρόνων, διὰ τύπου
καὶ σκιᾶς ἡμῖν δροσίζει ἡμῖν εἰς τὸ μείζων μόνης τῶν πα-

(c) Real Academia de la Historia

Cyr. in Exo

κτίσεως τῆς ἐσομένης. ὁ δ' ἀληθῶς ἱεροφάντης καὶ μέγας ἡμῶν ἱερεὺς καὶ δεικνὺς εἰς ἀποστολήν, τουτέστι Χριστός, καὶ τῶν κατασκιασμάτων ἀπηλλαγμένην τὴν δεῖξιν τῆς ἀληθείας, οὐ γάρ ἐστι βραδὺς ἢ ὀκνηρὸς τὴν γλῶτταν, ἢ βραχὺς τοῖς λόγοις κατὰ Μωσέα, πολὺ δ' ἄγαν ἀντικρὺς ἐλάλησεν ὡς τὰ θεῖα καὶ λόγος τοῦ θεοῦ καὶ πατρός. διὰ δὲ πῶς οὐχὶ καὶ μὴν ὁ νομοθέτης τὸ ἐξηλλάχθαι δουλείας τοὺς ὑπὸ τὸν νόμον πεπτωκότας φασίν, τουτέστι τῶν Ἰουδαίων, οὐδὲ ἓν ὠφελεῖν τὸ διὰ τοῦ θεσπεσίου Μωϋσῆς, καὶ τὸ διαφανέστατον ἀπ' ἀρετῆς τῶν δοξαζόντων, μὴ οὐχὶ ζητοῦντας αὐτῷ καὶ ἐπαιρομένους τοῦ θεοῦ, τοῦτο δὲ καὶ μάθοις ὅτι δεῖ ἔχειν, καὶ ἀψευδῶς εἰρῆσθαι περὶ ἡμῶν, διὰ γὰρ τοῦ προφητεύσαντα τὸ πρόσωπον, καὶ διαλέγεται μὲν ὁ Μωϋσῆς, διὰ χειρὸς δὲ τοῦ λόγου ὁ Ἀαρών. εἰ μὲν γὰρ νομοθετικῶς ὁ νόμος ἀνακαλύπτοντες ἡμῖν τὰ ἐν αὐτῷ τοῦ θεοῦ, σκοτεινοὶ καὶ ἀσυμφανεῖς ἔσται τοῖς ἀκροωμένοις τῶν λεγομένων. Καὶ γοῦν Ἰουδαῖοι τὸν διερμηνεύοντα τὰ Μωσέως οὐκ ἔχοντες, τουτέστι Χριστόν, ἀπομεμενήκασιν ἀμαθεῖς, τὸ γάρ τι καὶ ἔφασκεν ὁ θεσπέσιος Παῦλος. ἄχρι γὰρ τῆς σήμερον ἡμέρας τὸ αὐτὸ κάλυμμα ἐπὶ τῇ ἀναγνώσει τῆς παλαιᾶς διαθήκης μένει, μὴ ἀνακαλυπτόμενον, ὅτι ἐν Χριστῷ καταργεῖται. ἀλλ' ἕως σήμερον ἡνίκα ἀναγινώσκεται Μωϋσῆς, κάλυμμα ἐπὶ τὴν καρδίαν αὐτῶν κεῖται, ἡνίκα δ' ἂν ἐπιστρέψῃ πρὸς κύριον περιαιρεῖται τὸ κάλυμμα, ὁ δὲ κύριος τὸ πνεῦμά ἐστιν. οὗ δὲ τὸ πνεῦμα κυρίου, ἐκεῖ ἐλευθερία. ὀρθῶς οὖν ἔφασκεν ὁ τῶν ὅλων θεὸς πρὸς τὸν ἱεροφάντην Μωϋσέα περὶ τοῦ Ἀαρών, ὅτι λαλήσει αὐτός σοι, καὶ αὐτὸς ἔσται σου στόμα, σὺ δὲ αὐτῷ τὰ πρὸς τὸν θεόν. Καὶ οὐδέπου φαμέν, ὅτι τῆς προσθήσεως, καὶ μᾶλλον ἐντὸς τῆς τὸ ἑρμηνευτικὸν Μωϋσῆς. ὅτι

τοῦ υἱὸς καὶ ἐκ θεοῦ πρὸς κατὰ φύσιν ἐστίν, ὁ γὰρ μηδ' ὅλως ἐν οἰκείοις, κἂν εἰ καλοῖτο υἱὸς, δοκεῖ πως χωρίζεσθαι τὰ πρὸς τὸν θεὸν αὐτῷ. κατασημαίνει γὰρ ὑπονοοῦμεν ὡς ἄνθος ὀξύς, καὶ τὸν βίον τὰ μωσέως, περιτέτμηται γὰρ ὁ σκοτεινὸς, τὸ τὴν τοῦ διδασκάλου σωφροσύνην ὑποπίπτει, καὶ τὰ κατὰ φύσιν ἐλεύθερος ὢν ὡς υἱός, ἔσφαγεν καὶ τὸ πάσχα, καὶ τὸ πάλιν ὁ τοῦ θεοῦ ἀμνὸς ὁ ἀληθινὸς ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου. τούτῳ τῷ μωϋσῆς γεγονὼς ἀληθῶς τὰ πρὸς τὸν θεὸν αὐτῷ. ὅτε δὲ καὶ αὐτὸς ἔμελλε καὶ αὐτῆς ἀπιέναι τῆς διὰ χριστοῦ θεοσημείας, παραδείξειν ἀνόμοις, οὐ δὲ αὐτοῖς τοῖς θαύμασιν ἀπονέμων τὴν πίστιν, τὸ γὰρ τοῦ μωϋσέως πρόσωπον τοῖς ἐξ ἰσραὴλ περιθέμενος, ὅτι κέκληνται δι' αὐτοῦ, καὶ τοῖς δι' αὐτοῦ πεπαιδαγωγημένοις νόμοις. οὐκοῦν ὅτι μὴ ἱκανὸς ὁ νόμος εἰς λύτρωσιν, ἀπόχρη δ' ἡμῖν εἰς τοῦτο τὸ τίμιον αἷμα χριστοῦ, καὶ δι' αὐτοῦ μόνου νενίκηται ὁ θάνατος, σαφὲς ἂν γένοιτο καὶ μάλα ἐῤῥωμένως κἀντεῦθεν δὲ πάλιν. ἀπαίρει μὲν γὰρ ἐκ μαδιανιτῶν ὁ θεσπέσιος μωϋσῆς ἀναλαβὼν τὴν γυναῖκα καὶ τὰ παιδία, καὶ κατιὼν τὸ λοιπὸν εἰς αἴγυπτον, ἀποπεραίνων τὰ μάλα τὰ προστεταγμένα παρὰ θεοῦ. ἐπειδὴ δ' ἀφειστήκει λοιπὸν τῆς αἰγυπτίων οὐ μακρὰν, ἔφη πρὸς αὐτὸν ὁ τῶν ὅλων θεός. πορευομένου σου καὶ ἀποστρέφοντος εἰς αἴγυπτον ὅρα πάντα τὰ τέρατα ἃ δέδωκα ἐν ταῖς χερσί σου ποιήσεις αὐτὰ ἐναντίον φαραώ. Κἀγὼ ἔφη. σὺ δ' ἐρεῖς τῷ φαραώ, τάδε λέγει κς υἱὸς πρωτότοκός μου ἰσλ. εἶπα δ' ἐξαπόστειλον τὸν λαόν μου ἵνα μοι λατρεύσῃ, εἰ δ' οὖν οὐκ ἐβούλου ἐξαποστεῖλαι αὐτούς, ὅρα οὖν, ἐγὼ ἀποκτενῶ τὸν υἱόν σου τὸν πρωτότοκον. Καὶ ἐγένετο φησὶν ἐν τῇ ὁδῷ ἐν τῷ καταλύματι, συνήντησεν αὐτῷ ἄγγελος κυ καὶ ἐζήτει ἀποκτεῖναι αὐτόν, καὶ λαβοῦσα σεπφώρα ψῆφον περιέ Sepphora

Circumcidit Sepphora filium

Cyr. in Exo

ἔτεμε τὴν ἀκροβυστίαν τοῦ υἱοῦ αὐτῆς, καὶ προσέπεσε πρὸς
τοὺς πόδας αὐτοῦ καὶ εἶπεν, ἔστη τὸ αἷμα τῆς περιτομῆς τοῦ
παιδίου μου, καὶ ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ, διότι εἶπεν ἔστη τὸ
αἷμα τῆς περιτομῆς τοῦ παιδίου μου. ἄγγελος γὰρ ἐν εἴδει τοῦ
κατὰ τὸ μέσον ἐπεθρώσκετο καὶ ἀνελεῖν ἐπεχείρει, ἀνεκό-
πτετο δὲ μόλις περιτεμούσης Σεπφώρας τὸν ἑαυτῆς υἱόν, φημὶ
δὴ Γηρσάμ, ὅς ἐστι καὶ πρωτότοκος, διερμηνεύεται δὲ [22] πάροικος.
ἵνα δὲ ἴδῃς ὁ ὀλοθρευτὴς ἀνελεῖν ἐπεχείρει, σαφῶς οὐ με-
μήνυκε τὸ γράμμα τὸ ἱερόν, ἀλλ' εἰ μὴ μυσταγωγεῖ. εἰ δὲ τῇ
τοῦ παιδίου περιτομῇ καὶ οὐκ ἐκεῖνον ἀπελήλαται διεξανοί-
πάλιν, ὅπως ἐν τῷ αἵματι τοῦ Χριστοῦ νενίκηται θάνατος, σέσωσται
γὰρ διὰ τῶν πρώτων ἡ ἀξία πληθύς, μᾶλλον δὲ σύμπασα ἡ ἀνθρώπου
καὶ πρὸς αὐτὸ τὸ γένος, ἀπέθανε γὰρ ὑπὲρ πάντων καὶ ὁ πάντων
ἐν αὐτῷ λέλυται θάνατος, οὐ γὰρ ἐν αἵματι προφητῶν, ἀλλ' ἐν
τῷ αἵματι τοῦ Χριστοῦ τῷ νικωμένῳ καὶ μετ' αὐτοὺς διαλυομένῳ
τὸ ὀλοθρευτή, εἰ τοῦτο γὰρ φησὶν ὅλης, ἀπέθανε καὶ ἔζησεν,
ἵνα καὶ νεκρῶν καὶ ζώντων κυριεύσῃ. εἰ δὲ διὰ λόγων τοῦ
Γηρσάμ ἐπιθρώσκειν ὁ ὀλοθρευτής, καὶ οὐχὶ μᾶλλον τοῦ
Μανασσῆ Μωϋσῆ, πάλιν ἐκεῖνο συνήσεις, οὐ γὰρ διὰ τῆς
κατὰ νόμον περιτομῆς, τουτέστι τῆς κατὰ σάρκα καὶ ἀνθρώπου
ἀπελήλαται θάνατος, ἀλλὰ τῇ ἐν Χριστῷ διὰ πνεύματος, ἣν εὑρήκαμεν
ἐν τῷ πρωτοτόκῳ καὶ πάροικος, τῷ πάροικος μὲν ἐπὶ γῆς, ἐπι-
γραφομένῳ δὲ πόλιν τὴν ἄνω καὶ ἐν οὐρανοῖς, ἣν ἐνικώτατα
Σεπφώρα, τουτέστιν ἡ ἐκκλησία ἡ ἐκ μαθημάτων καὶ ἐξ
ἐθνῶν περιτέτμηκε ψήφῳ, τύπος δὲ αὐτὴ καὶ αὐτὴ τοῦ πνεύ-
ματος τοῦ περιαλγοῦς καὶ ἀθανάτου, καὶ μαθεῖν καὶ ἐκπέ-
τεσθαι, Χριστὸς γὰρ τὸ πνεῦμα, πλὴν ὅ γε ὅλης, καθὰ καὶ ὁ σοφὸς γράφει
Παῦλος. ἴσθι δέ, ὅτι καὶ ὁ μὴ μυστικὰ παλαιὰ γινόμενος

ἡ βοῦς μαλακίσας περὶ θέμενι περὶ ἐκείναις τοὺς ἐξ αὐτῆς, διὸ ἀεὶ
εὐπορεῖν ἐν χριστῷ διὰ τοῦ πνεύματος ἀπὸ γραμματικῶς ἡμῶν-
τετύπου σημαίνοντος, ὑφ' ἧς καὶ ἐπλάσθη δεινῶς. εἰ γάρ ἐστι
ὁ νοῦς τῆς καρδίας πνεύματι φυλάττεσθαι καὶ ἐλευθερῶ — Ὑποτομὴ χαρᾶς
ἀπόγνωσις. περὶ γὰρ τῆς καθαρᾶς καρδίας πνεύματος
ὁ θεῖος ἡμῶν γράφει παῦλος, ὅτι πνεῦ
μα οὐδέν ἐστι. ὅσος ὁ ἡμῶν καὶ
ἱερὸς ἀνακεκράτηκε λόγος,
πνεῦμα δηλαδὴ θεοῦ,
τοῦ ζῶντος θεοῦ.
δι' οὗ καὶ μεθ' οὗ τῷ θεῷ καὶ πατρὶ ἡ
δόξα, σὺν ἁγίῳ πνεύματι, εἰς τοὺς αἰῶ
νας τῶν αἰώνων, ἀμήν.

Τῆς ἐξόδου πρώτου,
τέλος :~

Cyr. in Exo.

Τάδε ἔνεστιν ἐν τῷ δευτέρῳ βιβλίῳ :–

Περὶ τῆς θυσίας τοῦ ἀμνοῦ :–

Περὶ τῆς ἀναθέσεως τῶν πρωτοτόκων :–

Περὶ τῆς Μερρᾶς καὶ τοῦ ξύλου τοῦ ἐμβληθέντος ὑπὸ Μωϋσοῦ :–

Περὶ τοῦ μάννα καὶ τῆς ὀρτυγομήτρας :–

Περὶ τῆς θυσίας τοῦ ἀμνοῦ :–

κε. α.

Οἱ τέως μὲν ἐν τῷ δὲ καὶ μόνῳ τὸ τοῦ θανάτου διαλαθεῖν ἔχοντες μὴ
κέρδος, τὸ ὡς ὁ σοφὸς ἡμῖν τῆς γραφῆς μαθητής, οὐκ ἔστιν ὄνομα
ἕτερον ὑπὸ τὸν οὐρανὸν τὸ δεδομένον ἐν αὐτοῖς, ἐν ᾧ δεῖ σωθῆναι
ἡμᾶς, ἀναμαθόντες αὖ καὶ καθ' ἑτέρους πολλοὺς ἤδη τρό-
πους, μυρίας γὰρ ὅσας πρὸς ἡμᾶς ἡ θεόπνευστος γραφὴ λαμπρὰς
καὶ διαφανεῖς εἰκόνας τοῦ τοῦ μυστηρίου δίδωσιν ἀπαρτίσαντες,
φέρε δὴ οὖν τὰ εἰς τοῦτο χρήσιμα συναγείροντες, καὶ διὰ τῶν
ἐφεξῆς διακινδυνεύσωμεν, προῆλθον μὲν γὰρ εἰς μέσον Μωϋσῆς τε
καὶ Ἀαρὼν, ἀλειψάμενοι πρὸς Φαραὼ διαρρήδην ἔφασκον,
τάδε λέγει Κύριος ὁ Θεὸς Ἰσραήλ. ἐξαπόστειλον τὸν λαόν μου ἵνα μοι
ἑορτάσωσιν ἐν τῇ ἐρήμῳ. Καὶ εἶπε Φαραὼ, τίς ἐστιν, οὗ εἰσα-
κούσομαι τῆς φωνῆς αὐτοῦ, ὥστε ἐξαποστεῖλαι τοὺς υἱοὺς Ἰσραήλ,
οὐκ οἶδα τὸν Κύριον, καὶ τὸν Ἰσραὴλ οὐκ ἐξαποστέλλω. καὶ λέγουσιν αὐτῷ,
ὁ Θεὸς τῶν Ἑβραίων προσκέκληται ἡμᾶς, πορευσόμεθα
οὖν ὁδὸν τριῶν ἡμερῶν εἰς τὴν ἔρημον, ὅπως θύσωμεν Κυρίῳ τῷ
Θεῷ ἡμῶν, μήποτε συναντήσῃ ἡμῖν θάνατος, ἢ φόνος. Καὶ εἶπεν
αὐτοῖς ὁ βασιλεὺς Αἰγύπτου, διατί Μωσῆ καὶ Ἀαρὼν διαστρέ-
φετε τὸν λαόν μου ἀπὸ τῶν ἔργων; ἀπέλθετε ἕκαστος ὑμῶν
εἰς τὰ ἔργα αὐτῶν. διαβολικῆς γὰρ ἀπονοίας ἔμπλεως ὢν

Innumerae similitudines in scriptura.

ὁ ἀπόπληκτος Φαραώ, τὸ ὅσον τὸ ἐβεβαίωσε τὸ οὐκ εἰδέναι
φησίν. ἐπειδὴ δὲ συχναῖς τε καὶ ἀφορήτοις πληγαῖς καθικε-
ζετο, διολωλότι κατὰ τὸ παράλογον τῶν Αἰγυπτίων τῆς χώρας, τοῦτο μὲν
εἰς αἷμα μεταποιουμένων αὐτοῖς τῶν ὑδάτων, ἀκρίδος
τε καὶ χαλάζης ἐπινεμομένων τὴν γῆν, τοῦτο δὲ σκνιπῶν
καὶ βατράχων καὶ κυνομυίας, ἔτι μέντοι καὶ τριημέρου
καταχεομένου σκότους, ἀνήσειν μὲν μόλις οὐχ ἑκὼν ἐπηγ-
γέλλετο, ἦν δ' ἀθετῶν, καὶ μετὰ τοῦτο πάλιν δεινὸς καὶ
ἀποσκληρὸς καὶ δυσμετακίνητος ἦν πρὸς τὸ ἐλεῆσαι
φημὶ τοσούτω μακρᾶς δουλείας ἀπαλλάξαι τὸν Ἰσραήλ. εἶτα
δὲ ἐσκέπτετο τοῖς τῶν Αἰγυπτίων πρωτοτόκοις ἐπαφεῖναι
τὸν ὀλοθρευτήν. ἐπειδὴ δὲ ἦν ἀναγκαῖον μετὰ τοὺς ἀνοσίους γέ-
νος συναπολέσθαι τὸν Ἰσραήλ, καὶ ἐν τῇ τῶν ὀλλυμένων μοίρᾳ κα-
τατάττεσθαι τοὺς ἐξειλεγμένους καὶ ἀγαπητοὺς διὰ τοὺς
πατέρας, τὸν ἐπὶ τῷ πάσχα νόμον διατυποῦσθαι, καὶ τὸ Χριστοῦ μυστή-
ριον προαποφαίνεσθαι τῆς ὀργῆς εὖ μάλα περιδέξασθαι, διὸ
δεῖ πάλιν παρέστησεν ὡς ἔστιν ἀμήχανον διαμαρτεῖν
νόμου καταργεῖσθαι θάνατον, ἐξίσταται δὲ τῷ ὀλοθρευτῇ τὸ τί-
μιον αἷμα τοῦ Χριστοῦ, καὶ ἀπαλλάττει φθορᾶς τοὺς ἡγιασμένους,
ζωὴ γάρ ἐστι ἐκ ζωῆς, καὶ θεὸς τῶν ὅλων ὡς θεὸς ἐκ θεοῦ. ἔφη τοίνυν
ὧδε τὸ γεγραμμένον. Καὶ εἶπε Κύριος πρὸς Μωϋσῆν καὶ Ἀαρὼν
ἐν γῇ Αἰγύπτῳ λέγων. ὁ μὴν οὗτος ὑμῖν ἀρχὴ μηνῶν, πρῶ-
τος ἐστὶν ὑμῖν ἐν τοῖς μησὶ τοῦ ἐνιαυτοῦ, λάλησον πρὸς πᾶσαν
συναγωγὴν υἱῶν Ἰσραὴλ λέγων, τῇ δεκάτῃ τοῦ μηνὸς τούτου λαβέ-
τωσαν ἕκαστος πρόβατον κατ' οἴκους πατριῶν, πρόβατον κατ'
οἰκίαν. ἐὰν δὲ ὀλιγοστοὶ ὦσιν οἱ ἐν τῇ οἰκίᾳ ὥστε μὴ ἱκανοὺς
εἶναι εἰς πρόβατον, συλλήψεται μεθ' ἑαυτοῦ τὸν γείτονα τὸν πλη-
σίον αὐτοῦ. εἶτα χρῆναι λαβεῖν ὁρισάμενος, ἐπιδιατάττε-

πάλιν ὁποῖον δεῖ εἶναι προσεικὼς τὸ θῦμα, ποιεῖ δὲ τὸ ὅπως
ἱερουργεῖσθαι δέοι. τέλειον γάρ φησιν ἄρσεν ἐνιαύσιον ἔσται
ὑμῖν διατετηρημένον ἕως τῆς τεσσαρεσκαιδεκάτης τοῦ μηνὸς
τούτου, καὶ σφάξουσιν αὐτὸ πᾶν τὸ πλῆθος συναγωγῆς υἱῶν
Ἰσραὴλ πρὸς ἑσπέραν, καὶ λήψονται ἀπὸ τοῦ αἵματος καὶ θήσουσιν ἐπὶ
τῶν δύο σταθμῶν καὶ ἐπὶ τὴν φλιὰν ἐν τοῖς οἴκοις ἐν οἷς ἂν φά-
γωσιν αὐτὰ ἐν αὐτοῖς, καὶ φάγονται τὰ κρέατα ταῦτα ἐν τῇ
νυκτὶ ταύτῃ, ὀπτὰ πυρί, καὶ ἄζυμα ἐπὶ πικρίδων ἔδονται,
οὐκ ἔδεσθε ἀπ' αὐτῶν ὠμόν, οὐδὲ ἑψημένον ἐν ὕδατι, ἀλλ'
ὀπτὰ πυρί. κεφαλὴν σὺν τοῖς ποσὶ καὶ τοῖς ἐνδοσθίοις· οὐχ
ὑπολείψεσθε ἀπ' αὐτοῦ εἰς τὸ πρωΐ, καὶ ὀστοῦν οὐ συντρίψετε
ἀπ' αὐτοῦ, τὰ δὲ καταλειπόμενα ἀπ' αὐτοῦ ἕως πρωῒ κατα-
καύσετε πυρί. Ἐπάγει δὲ τούτοις ὁ νομοθέτης τὰ ἐφεξῆς,
ὁποίους δὲ εἶναι πρέποι τοὺς δαινυμένους τὸ θῦμα διδάσκων,
καὶ τίνα δεῖ τρόπον ἐσχηματισμένους τῆς ἱερωτάτης ἐπιλαβέσθαι θοί-
νης ἐπαρχομένους αὐτούς, οὕτω γάρ φάγεσθε αὐτό φησιν. ἔσται
ὑμῶν αἱ ὀσφύες περιεζωσμέναι, καὶ τὰ ὑποδήματα ἐν τοῖς
ποσὶν ὑμῶν, καὶ αἱ βακτηρίαι ἐν ταῖς χερσὶν ὑμῶν, καὶ ἔδε-
σθε αὐτὸ μετὰ σπουδῆς, πάσχα ἐστὶ κυρίῳ. ὠφέλουν δὲ αὐτοὺς καὶ
κατ' ἴχνια δὲ ἑπομένους τοῦ προβάτου καλῶς δὲ λίαν ἀποτυ-
μνῶν. Καὶ διελεύσομαι ἐν γῇ Αἰγύπτῳ φησὶν ἐν τῇ νυκτὶ ταύ-
τῃ καὶ πατάξω πᾶν πρωτότοκον ἐν γῇ Αἰγύπτῳ ἀπὸ ἀνθρώπου
ἕως κτήνους, καὶ ἐν πᾶσι τοῖς θεοῖς τῶν Αἰγυπτίων ποιήσω
τὴν ἐκδίκησιν, ἐγὼ κύριος, καὶ ἔσται τὸ αἷμα ὑμῖν ἐν σημείῳ
ἐπὶ τῶν οἰκιῶν ὑμῶν ἐν αἷς ὑμεῖς ἐστὲ ἐκεῖ, καὶ ὄψομαι τὸ
αἷμα καὶ σκεπάσω ὑμᾶς, καὶ οὐκ ἔσται ἐν ὑμῖν πληγὴ τοῦ
ἐκτριβῆναι, ὅταν παίω ἐν γῇ Αἰγύπτῳ. εἶτα πάλιν μετ' ὀλί-
γας· ἑπτὰ ἡμέρας ἔδεσθε ἄζυμα φησίν, ἀπὸ δὲ τῆς ἡμέρας

Πάσχα

σφαγή.

(c) Real Academia de la Historia

τὴν πρώτην ἀφανιεῖτε ζύμην ἐκ τῶν οἰκιῶν ὑμῶν. Καὶ τὸν τῶν
ἀζυμοφαγούντων ἡμερῶν ὁριζόμενος, ἐπιλέγει πάλιν. Καὶ ἡ
ἡμέρα ἡ πρώτη κληθήσεται ἁγία, καὶ ἡ ἡμέρα ἡ ἑβδόμη κλητὴ
ἁγία ἔσται ὑμῖν. Ὁ μὲν δὴ θεῖος ὧδε λόγος ἔχει. Διελόντες δὲ
πάλιν ἀνὰ μέρος αὐτό, τὸ ἑκάστῳ πρέπον τῷ νοῦ ἐφαρμόττειν
πειρασόμεθα, τὴν ἐκ τῶν σημαινομένων δύναμιν πολυτρόπως
εἰς αὐτὸν ἀναφέροντες τὸν Χριστόν. Ὁ εἰς τὸ τίκτειν ἐν ἀρχῇ τιθέντος
καὶ ἐν τῷ πρώτῳ μηνὶ τῆς ἱερουργίας ὁ ἀμνός, ἀρχὴ γὰρ πάντων
καὶ ἐν ἀρχῇ πάντων ἐστὶν ὁ Χριστός, ἐπεὶ καὶ δὴ πρόσφατος, διὰ
τὴν ἐκ θεοῦ πρὸ προαιωνίου γέννησιν, ἁρμόζει δὲ αὐτὸς κατὰ
πάντα χρόνον τὰ ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους, ἄλλως δὲ καὶ ἐν
μηνὶ τῶν νέων ἡ πανήγυρις, παρῆλθε μὲν γὰρ τὰ ἀρχαῖα κατὰ Paulus.
τὴν τοῦ μακαρίου Παύλου φωνήν, καὶ ἰδοὺ γέγονε τὰ πάντα
καινά, καὶ ἀνέθαλεν ἡ ἀνθρώπου φύσις εἰς τὸ ἐν ἀρχῇ ἐν Χριστῷ. Διὰ
λογισθῶσιν ἔτι τοῖς υἱοῖς Ἰσραήλ, καὶ ὑποχείριοι περιέλθουσι τῶν χει-
μῶν, εἶχον γὰρ ἔτι τῶν Αἰγυπτίων τὰ ἐγκλήματα διὰ τέλους, τὸ
λοιπὸν πάλιν ἀνυπομονήτως ἡμῖν ὑποφαίνοντες, μὴ ἀ-
δήλως δύναται τὴν τοῦ ἀνθρώπου ψυχὴν πρὸς ἐλευθερίαν μετὰ τὴν
ἐξ ἁμαρτίας ἀναδραμεῖν, τὴν δὲ τοῦ διαβόλου πλεονεξίαν
ἀποφυγεῖν, καὶ εἰς τὴν ἄνω γενέσθαι πόλιν ἀπὸ τῆς ἐν κόσμῳ
διατριβῆς, εἰ μὴ διὰ τῆς τοῦ Χριστοῦ μεθέξεως καὶ φιλανθρωπίας, κατὰ
τὸ εἰρημένον παρ' αὐτοῦ πρὸς τοὺς ἀνοήτους Ἰουδαίους, ἀμὴν
ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι πᾶς ὁ ποιῶν τὴν ἁμαρτίαν δοῦλός ἐστι
τῆς ἁμαρτίας, ὁ δὲ δοῦλος οὐ μένει ἐν τῇ οἰκίᾳ εἰς τὸν αἰῶνα,
ὁ υἱὸς μένει εἰς τὸν αἰῶνα. Ἐὰν οὖν ὁ υἱὸς ὑμᾶς ἐλευθερώσῃ,
ὄντως ἐλεύθεροι ἔσεσθε. Καὶ πάλιν. Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν,
ἐὰν μὴ φάγητε τὴν σάρκα τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, καὶ πίητε αὐτοῦ
τὸ αἷμα, οὐκ ἔχετε ζωὴν ἐν ἑαυτοῖς. Πῶς δ' ἂν εἰς τύπον νοοῖτο καλῶς

Cyr. in Exo.

τί τὸ ἀπὸ δεκάτης ἡμέρας λαμβάνεσθαι τὸν ἀμνὸν καὶ πρὸς ἑσπέραν.

τῆς ἐπαγγελίας γῆν, εἰς ἣν ἐξ Αἰγύπτου μεταχωρεῖν ἠπείγοντο. λαμβάνεσθαι δὲ τὸ πρόβατον ἀπὸ δεκάτης τοῦ μηνὸς ἡμέρας, καὶ διατηρεῖσθαι μέχρι τῆς τεσσαρεσκαιδεκάτης ἡμέρας, ἵνα σφάζηται πρὸς ἑσπέραν, καὶ τοῦτο δὴ ζητεῖν [illegible], βαθὺς γὰρ ὄντως ὁ λόγος. τὸ γὰρ εἰπεῖν δεκάτῃ ἡμέρᾳ πρῶτον λαμβάνεσθαι τοῦ μηνός, τὸ δὲ ἄχρι [illegible] τῆς ἡμέρας ἐν πᾶσι διατετηρημένον ἱερουργεῖσθαι πρὸς ἑσπέραν τὸ θῦμα, πᾶσιν ἡμῖν [illegible] ἀπὸ τῆς δεκάτης ἀρξάμενοι καὶ ἐφεξῆς ἀνιόντες μέχρι τῆς τεσσαρεσκαιδεκάτης. τὸ μὴ οὖν μὲν ἐν ἡμέρᾳ πρώτῃ λαμβάνεσθαι τὸν ἀμνόν, ἀλλ' ἐν τῇ δεκάτῃ τοῦ μηνός, σημαίνειν ἔοικεν, ὅτι πολλοὶ προεβεβήκεσαν χρόνοι, καὶ μακροί τινες αἰῶνες οἱ πρὸ ἡμῶν, καθ' οὓς [illegible] καὶ ἔτι καὶ [illegible], εἰσβῆναι [illegible] ἐκείνους [illegible] ὁ καθ' ἡμᾶς, ὡς διαπεπτωκότων [illegible] ἡμῶν [illegible] ὅλος εἰς πάντας [illegible]. Σαφηνιεῖ δὲ σφόδρα καλῶς ἡμῖν τὸ ζητούμενον ἡ τοῦ Σωτῆρος παραβολή, τὸν τρόπον ἔχουσα τοῦτον. ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ οἰκοδεσπότῃ, ὅστις ἐξῆλθεν ἅμα πρωῒ μισθώσασθαι ἐργάτας εἰς τὸν ἀμπελῶνα αὐτοῦ, συμφωνήσας δὲ μετὰ τῶν ἐργατῶν ἐκ δηναρίου τὴν ἡμέραν, ἀπέστειλεν αὐτοὺς εἰς τὸν ἀμπελῶνα αὐτοῦ. καὶ ἐξελθὼν περὶ ὥραν τρίτην εἶδεν ἄλλους ἑστῶτας ἀργοὺς ἐν τῇ ἀγορᾷ, κἀκείνοις εἶπεν, ὑπάγετε καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν ἀμπελῶνα, καὶ ὃ ἐὰν ᾖ δίκαιον δώσω ὑμῖν, οἱ δὲ ἀπῆλθον. πάλιν δὲ ἐξελθὼν περὶ ὥραν ἕκτην καὶ ἐνάτην ἐποίησεν ὡσαύτως. περὶ δὲ τὴν ἑνδεκάτην ὥραν ἐξελθὼν εὗρεν ἄλλους ἑστῶτας, καὶ λέγει αὐτοῖς. τί ὧδε ἑστήκατε ὅλην τὴν ἡμέραν ἀργοί; λέγουσιν αὐτῷ, ὅτι οὐδεὶς ἡμᾶς ἐμισθώσατο. λέγει

αὐτοῖς, ὑπάγετε καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν ἀμπελῶνα. ὁ σκοπὸς δὲ καὶ
γὰρ ἐν τούτοις ἐναργέστατα καὶ σαφῶς εἰς ὅλους πέντε και-
ροὺς τὸν καθ' ἡμᾶς αἰῶνα διῃρημένον. καὶ πρῶτον μὲν εἶδε
λογιζόμενα, καθ' ὃν ἦν ὁ Ἀδὰμ τὰς ἐν παραδείσῳ διατριβὰς ὁ-
πηνίκα ἔζων ἀδεῶς. δεύτερον δὲ μετ' ἐκεῖνον καὶ ὡς ἐν
ὥρᾳ τρίτῃ δηλούμενον, καθ' ὃν ἦν ὁ Νῶε καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ.
τρίτον δὲ ὡς ἐν ἕκτῃ, καθ' ὃν ἐκάλει τὸν Ἀβραὰμ εἰς ἐπί-
γνωσιν ἀληθείας ὁ ἐπὶ πάντων θεός. τέταρτον δὲ πάλιν ὡς ἐν
ὥρᾳ ἐνάτῃ τὸν Μωϋσέως δηλοῦντα καὶ τῶν προφητῶν. πέ-
μπτον ἐνδεκάτην, τουτέστιν ἐν τῷ τελευταίῳ καιρῷ, συστελλομέ-
νης ἤδη τῆς ἡμέρας, καὶ οἱονεὶ καταλήγοντος εἰς τέλος ἤδη
τοῦ παρόντος αἰῶνος, ἐμισθώσατο τὰ ἔθνη ἤδη κεκλημένα
πρὸς τὴν ἐπίγνωσιν, πρὸ τούτου μηδαμῶς, καὶ τοὺς ἀνωτέ-
τε καὶ παρῳχηκότας καιρούς. διὸ δὴ καὶ μόνοι παρὰ πάν-
τας οἱ ἔσχατοί φασιν, ὅτι οὐδεὶς ἡμᾶς ἐμισθώσατο. χαρα-
κτηρίζεται τοίνυν τὸ πρόβατον κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς πεντηκοστῆς
τὴν πρώτην, τουτέστι τὴν δεκάτην, τύπον ἐπέχουσαν τοῦ αἰῶ-
νος ἀρχῆς, καὶ διατηρηθὲν ἐν τῷ τελευταίῳ καιρῷ, τουτέστιν
ἐν τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ σφάζεται πρὸς ἑσπέραν, ἵνα πάλιν
ἐννοῇς, ὡς οὔτε νέον, οὔτε πρόσφατόν ἐστι τὸ ἐφ' ἡμῖν μυστήριον,
ἀλλ' ἐφυλάττετο μὲν ἐν προγνώσει τοῦ πατρὸς καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς
τοῦ κόσμου καταβολῆς, ἀπέθανε δὲ ὑπὲρ ἡμῶν ἐν ἐσχάτοις
τοῦ αἰῶνος καιροῖς, οὔπω μὲν τοῦ νοητοῦ καὶ θείου φωτὸς
καταλάμποντος, ἀλλὰ τῆς ἀγνοίας σκότῳ βεβαπτισμένης
ἔτι τῆς γῆς, καὶ τὰς ἁπάντων καρδίας μονονουχὶ καταμε-
λαινούσης τῆς ἀπάτης. τῶν κοσμοκρατόρων τοῦ σκότους τού-
του, διαδύντος καὶ ἡμῖν εἰ μὴ τὸ φῶς τοῦ κόσμου ἐπιδημήσαντος
ἔφασκεν ὁ σωτήρ. καὶ φωστῆρες ἐν κόσμῳ λόγον ζωῆς-

Quinque tempora.

τὸ δὲ πρὸς ἑσπέραν σφάζεσθαι τὸν ἀμνόν, καὶ ἄλλως:—

ζ

ἐπέχοντες οἱ ἅγιοι χρηματίζουσι, καὶ πρός γε τούτῳ, καὶ
ὑμεῖς ἐστε τὸ φῶς τοῦ κόσμου, διὰ τὸ δύνασθαι φωτίζειν
τοὺς ὄντας ἐν σκότῳ διηνεκῶς ἀκούουσι. ἀποθαυμάσεις
δὲ πάλιν κἀκεῖνο ἐν τούτῳ μυστικῆς εὐεπισκόπου οἰκονομίας.
σφάζεσθαι γὰρ ὁ ἀμνὸς ἐν τεσσαρεσκαιδεκάτῃ τοῦ μηνὸς ἡμέ-
ρᾳ πληρεστάτην οἰκείαν ἔχοντος δόξαν τοῦ σεληναίου κύκλου,
καὶ νόθῳ μὲν ὡς πρὸς φωτὶ τὴν οἰκουμένην καταυγάζοντος, ἀρ-
χομένου δὲ λοιπὸν ὅμως ἀπολήγειν κατὰ βραχύ. καὶ ὡς πρὸς
ἐξ ἀνάγκης ἤδη συστέλλοντος τοῦ ἐνόντος αὐτῷ λαμπρότη-
τα καὶ χάριν, ἵνα νοήσῃς ἀπολύεσθαι ὡς ἐξ ἀμυδρότητος τε καὶ σκιᾶς
τοὺς πρὸ σταυροῦ πεπλησμένους ἐπὶ τὴν τῶν ἀληθεστέραν κα-
ταλλήλως σχηματιζόμενος. ὅτε καὶ παύεται μὲν ἡ δόξα τῆς
τοῦ οἰκουμένου ὁ τῆς νυκτὸς ἄρχων, τουτέστιν ὁ διάβολος,
διὰ τῆς σελήνης ὡς ἐν τύπῳ δηλούμενος, σελήνη γὰρ εἰς ἀρ-
χὴν τέθειται τῆς νυκτός, καὶ ὡς πρὸ μόνου τὸ φῶς τοῦ τοῦ κό-
σμου τεθεικὼς τῆς τῶν πλανωμένων καρδίαις ἐνιεὶς πλη-
ρέστατον ἑαυτοῦ τὴν δόξαν ἐπεχρημάτιζε. ἀπέθανε δὲ
δι' ἡμᾶς καὶ ὑπὲρ ἡμῶν ὁ Χριστός, ὁ ἀμνὸς ὁ ἀληθινός, ὁ αἴρων
τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου, καὶ τὴν τοῦ διαβόλου κατέλυσε
δόξαν. ἀπολήγειν γὰρ αὐτὴν ἀνάγκη λοιπόν, καὶ δαπανᾶ-
σθαι κατὰ βραχὺ πρὸς εἰρήνην καὶ ἀγάπην ἤδη τῶν ὡς πρὸς
θεὸν τοῦ τῶν ἐθνῶν πλήθους ἀναβαίνειν ἐπειγομένους διὰ
τῆς πρὸς αὐτὸν ἐπιστροφῆς καὶ πίστεως. καὶ τοῦτό ἐστιν ἄρα
τὸ ἐν ψαλμοῖς ᾀδόμενον πάλαι περὶ Χριστοῦ, ἀνατελεῖ ἐν ταῖς
Ps ἡμέραις αὐτοῦ δικαιοσύνη καὶ πλῆθος εἰρήνης, ἕως οὗ
ἀνταναιρεθῇ ἡ σελήνη. ἀνέτειλε γὰρ ἐν ἡμέραις Χριστοῦ δικαι-
οσύνη μὲν διὰ πίστεως, πλῆθος δὲ εἰρήνης διὰ τῆς πρὸς θεὸν ἐπι-
στροφῆς, καὶ πρὸς τούτοις ἔτι, καὶ ὁ τῆς νυκτὸς ἄρχων ἀνταναι-

Beda fol. 25.

σίμης τοὺς πεπλανημένους, περὶ τὰ χριστομαθεῖς αὐτοῖς τῆς
ἐμφύτου γνώσεως ἐπὶ τὸ ἐκκλίνειν, τουτέστιν εἰς πλάνησιν,
καὶ εἰς τὸ τοῖς δαιμονίοις λατρεύειν, ἀλλ' ἐπιμαίνει ὅλως.
ἐπεὶ τοίνυν παρὰ γὰρ ἀληθείας ψευδοποιμένας, πεπόθηκε
γὰρ τὸ ὕδωρ τὸ ζῶν, τουτέστι τὸ θεῖον αὐτοῦ καὶ οὐράνιον κή-
ρυγμα, τηρεῖ καὶ ἔφασκεν, εἴ τις διψᾷ ἐρχέσθω πρός με
καὶ πινέτω. οὐκοῦν παραλαμβανόμεθα μὲν τὸν ἰοθὸρ εἰς τὸ
τοῦ κόσμου πρόσωπον, τοῦ πεμποδότου καὶ ἐξ ἰλλίας μεμι-
σωμένου, θυγατέρας γὰρ εἶναι φαμὲν τὰς ἑπτά, τὰς ἅπαν-
τας δὲ τῶν ἐθνῶν ἀγέλας, ὡς ἐφ' ἑκάστῳ τῶν θυγατέρων ἰδ-
ιον πλῆθος σημαινομένου, οἱ δέ γε ποιμένες οἱ πονηροὶ
δὲ καὶ βιαιόταται νοοῖντ' ἂν εἰκότως τὰ τῶν δαιμόνων στίφη,
ὁ γὰρ ἐπαμύνων γε, ὁ καὶ θείοις ἡμᾶς ἐκμυθοσκινάμασιν.
ἐπειδὴ δὲ τὰς τῶν ἀνοσίων ποιμένων πλεονεξίας διέ-
λεγχ' ἀνακαλύπτοντες, ὑπονοστοῦσι πρὸς ἐξουσίαν τοῦ ἑαυτῶν
πατρ., φαμὲν δὴ τὸν ἰοθὸρ ἑρμηνεύων γὰρ ἀσωπήγους αὐτοῖς
τελευτῆς τὴν ἀλήθειαν, τὴν μωσέως ἐπικρατείαν δηλοῦν ἐπαγ-
γέλλουσιν, ὁ γὰρ τὸ βιακτὸν τὸ παρὰ λέξιν τὸ ἔθνος, καὶ σεπφω-
ραν αὐτῷ δίδωσι γαμετὴν τῶν ἑαυτοῦ θυγατέρων τὴν προὔχουσαν
καὶ ἐκπρεπεστάτην, ὁ γὰρ ἰθέναι γένεσιν. ἐπειδὴ γὰρ ὠφέ-
λησεν ὅλως τὰς συγκόσμους τῶν ἐθνῶν συστήματα, ἵνα εἶτα τὸ
μετ' αὐτῶν μυσταγωγούντων αὐτῶν τῶν δι' αὐτοῦ σεσωσμένων,
ὅτι καὶ ἐπιμενέων ὀδόντα, ἔμεινε καὶ λαιρὸς ἐξελέσθαι-
ἐσάλως τῶν ἀδικεῖν ἐρχομένων, οὐδ' ὅτε λοιπὸν προσίεται
μετ' ἀσμένως καὶ ἐξουσίαν κατὰ τὸ ἱερὸν τὰ βλ.,
συμβαίνει γὰρ ὡς περὶ αἰσοικειοῦται τὴν ὡς πρὸς αὐτὸν νύμ-
φην διάλειμα περικαλλεστάτην πλείστας αὐτῷ τὴν ἐξ ἐθνῶν
ἐκκλησίαν, ἣν διὰ τῆς σεπφώρας νοεῖται, διερμηνεύεται γὰρ

καὶ

ἐπίσκεψις ἢ ὥσπερ, καὶ μέντοι καὶ ζάλαις τινός, ἐπισκέψασθω γὰρ ἀναβλέψας ἐξ ὕψους τὴν ἀληθῶς ἐκ κρίσεως καὶ ὥσπερ φαμὲν τὴν ἐκκλησίαν, ἔδωκεν αὐτῇ καὶ ξένιον ὥσπερ τοῦ κεχάρισθαι θεῖον τινὸς τὴν ἐπίδοσιν, φαμὲν δὴ τὴν τοῦ ἁγίου πνεύματος μέθεξιν, ὃ γέγονεν αὐτῷ τὸ χάρισμα, φαμὲν δὲ τὸν ἱερώτατον λαὸν ἀληθῶς· οἱ γάρ τοι τῷ θείῳ κατεσφραγισμένοι πνι, καὶ τῆς ἄνωθεν ἐπισκοπῆς ἀξιούμενοι, καὶ εἰς ὥσπερ ἐν ἄλλοις διαπεπλασμένοι τὴν αὐτοῦ πρὸς ἑαυτόν, τοῦτο καὶ κατὰ τὸ ἀληθὲς εἰσὶν ἐν τῷδε τῷ κόσμῳ, ἁρμόσει δὲ αὐτοῖς ὅτι μάλιστα διακεκρίσθαι καὶ λέγειν, οὐκ ἔχομεν ὧδε μένουσαν πόλιν, ἀλλὰ τὴν μέλλουσαν ἐπιζητοῦμεν, ἧς τεχνίτης καὶ δημιουργὸς ὁ θεός, πεπαιδευμένοι γὰρ ἐπὶ γῆς ἐν οὐρανῷ πολιτεύεσθαι, τὰ λίζοντα μὲν οὐδαμῶς τῶν ἐν τῷδε τῷ κόσμῳ πραγμάτων, μεταποιοῦνται δὲ σφόδρα τῶν εἰς αἰῶνα τὸν μέλλοντα, ἀκολουθοῦσι γάρ, εἰ τινῶς διὰ τούτων ἑστίας καὶ τεθρυλημένης ζωῆς τῷ δὲ ἡμᾶς κατὰ τὸ ἡμᾶς καὶ ἐν τῷδε τῷ κόσμῳ πρόσκαιρα ζωή, περιφρόνηκε γὰρ οὐ τὰ τοῦ κόσμου, πολλοῦ γε καὶ δεῖ, τίμιος δὲ μᾶλλον ἐν τῷ ὑπερκοσμίου καὶ ἐννόμου τελείας περιφανῆ ζωῆς. ἐπιτήρει δ' ὅπως οἰκονομικῶς διαλιπὸν τὸ γράμμα τὸ ἱερὸν τὸ τῶν ἑπτὰ νεανίδων πατέρα, πρὶν μὲν εἰς αὐτὰς γενέσθαι τὴν διὰ Μωσέως ἐπικουρίαν ὠνόμασεν Ἰοθόρ, εἶτα μετὰ τοῦτο Ῥαγουήλ, καὶ Ἰοθὸρ μὲν περισσότης, ἤτοι περισσὸς ἑρμηνεύεται κατά γε τὸν ἡμῖν τρόπον, Ῥαγουὴλ δὲ ποιμασία θεοῦ, κεχρήσθαι γὰρ τὴν λέξιν διὰ τὸ χρειῶδες, ἐλέγομεν δὲ τὸ τοῦ κόσμου πρόσωπον περιθέντες αὐτῷ, ὅ τε περισσὸς καὶ εἰκαῖος ἀληθῶς ὁ ἐν τῷ κόσμῳ περισπασμός, ἀλλ' ἦν μὲν ἐν τούτοις πρὶν ὠφεληθῆναι παρὰ Χριστοῦ τὸ τῶν νεανίδων χορόν.

Ἰοθὸρ περισσότης ἢ περισσός, ποιμασία δὲ θεοῦ τὸ Ῥαγουὴλ ὀνομάζεται: ∽

(c) Real Academia de la Historia

ἐπειδὴ ὁ πλεονεξίας ἐξήρτηται, ἐκ τοῦ τῶν ἀνοσίων ποιμένων ἔξωθεν χειρός. ἔτι δὲ ἐπὶ μείζονι θαύματι ... ὅ ἐστι τὸ ποίμνιον, ἔνθα ποιμασία καὶ τῆς ἑρμηνείας δύναμιν, ὑποδεξάμενος ... τοῦ πάντων ἀρχιποίμενος, φημὶ δὴ Χριστοῦ. δι' οὗ καὶ μεθ' οὗ τῷ πατρὶ ἡ δόξα, σὺν ἁγίῳ πνεύματι εἰς τοὺς αἰῶνας, ἀμήν :

Περὶ τῆς Μωϋσέως ὀπτασίας τῆς ἐν τῷ βάτῳ :

λόγος ζ'

Οἱ μακάριοι προφῆται περὶ τῶν καθ' ἡμᾶς οὐ μετρίως προφητεύσαντες, ἀλλὰ δι' ὑποφύσει, καὶ ἀκριβῶς τῶν πραγμάτων ποιούμενοι τὴν κατασκευήν, συμπλοκῇ καὶ ἐπιλογῇ ἀναδείκνυνται πρὸς κάλλος τοῖς ἐπὶ γῆς τὸν τῶν θείων λόγων αὐτῶν καὶ μόνῳ τῷ ἀναβλέψειν δύναμιν τοὺς εἰς λῆξιν ἥκοντας κακῶν ἀναθάλλοντας ὡς θεῷ, γεγόνασι μὲν γὰρ τῶν ἀρίστων εἰσηγηταί, καὶ τὴν ἀρετῆς ... ὁδόν, σοφοὶ καὶ ἀληθινοί, καὶ τὸ γὰρ οὐ μὲν λαχόντες τῶν ἐπηγγελμένων ἀτελῶς καθ... ἀλλὰ τὸν οὐχ ὁρῶντες ... καθ' ἡμῶν τυραννίδος ἀπὸ ... τοῦ Σατανᾶ, οὐδὲ μὴν τὰ βέβηλα τῶν δαιμονίων ἔλαβον σέβη, οἳ τοὺς ἀθλίους ἡμᾶς πολυτρόπως καθυβρίζουσι, μονονουχὶ δὲ καὶ ἐν τάξει τῶν δορυκτήτων ποιούμενοι, τῷ ζυγῷ δουλείας καταφορτίζοντες τὰ αὐτοῖς δοκοῦντα φρονεῖν καὶ δρᾶν ἀνοσίως ἀναγκάζουσι, διομολογοῦντες ὡς ... δεινοὶ καὶ ἄλεκτος πρὸς τὴν ἐκείνων τὰς τῆς λατρείας αὐτοῖς, καὶ ὡς ἐν ὀφλήματος τάξει τὸ καταμεμφεσθαι ... τοῖς θείοις σπουδάσμασι, καὶ διὰ τὸ μόνα φρονεῖν ἐλέσθαι τὰ σαρκικά. ... ἄρα τῆς ἀρρήτου φύσεως ἀποτέλεσμα λαμπρὸν τὸν ἀλαζόνα καὶ βέβηλον τὸν διάβολον καταστῆσαι πλεονεξίαν, καὶ δουλείας μὲν ἀπαλλάξειεν ... τοὺς ἐπὶ γῆς, ἀποφήνῃ δέ

(c) Real Academia de la Historia

λοιπὸν τῆς ἀρετῆς ἐργάτας. ὅτι δὲ οὕτω μέγα καὶ πολύευκτον
ἀγαθὸν ὑπάρξειν ἔμελλε καταλαμβάνουσι τοῖς ἐπὶ γῆς κα-
θεὶς ἑαυτὸν εἰς κένωσιν καὶ ἀνθρωπότητα ὁ Λόγος μονογενής,
καὶ διὰ τῶν ἱερῶν γραμμάτων ἐκδιδασκόμεθα, ἔχει δὲ οὕ-
τως. μετὰ δὲ τὰς ἡμέρας τὰς πολλὰς ἐκείνας ἐτελεύτησεν
ὁ βασιλεὺς Αἰγύπτου, καὶ κατεστέναξαν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ ἀπὸ τῶν ἔρ-
γων, καὶ ἀνεβόησαν, καὶ ἀνέβη ἡ βοὴ αὐτῶν πρὸς τὸν Θεὸν ἀπὸ
τῶν ἔργων, καὶ εἰσήκουσεν ὁ Θεὸς τὸν στεναγμὸν αὐτῶν, καὶ ἐμνή-
σθη ὁ Θεὸς τῆς διαθήκης αὐτοῦ τῆς πρὸς Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ
Ἰακώβ, καὶ ἐπεῖδεν ὁ Θεὸς τοὺς υἱοὺς Ἰσραήλ, καὶ ἐγνώσθη αὐτοῖς.
Καταβιάζονται μὲν γὰρ οἱ Αἰγύπτιοι τοὺς ἐξ Ἰσραὴλ τὸν τῆς ἀναγκαί-
ας δουλείας ὑπερβαλλόντως ζυγόν, καὶ πικροὺς αὐτοῖς καὶ ἀλ-
λοκαταρρέοντας ἐργοδιώκτας ἐπιστήσαντες, οἳ κατωδύνωσαν
αὐτῶν τὴν ζωὴν κατὰ τὸ γεγραμμένον, οἱ δὲ τῆς ἀγαν πλεονεξίας
πεπιεσμένοι καταστενάζοντες καὶ κλαίοντες, τῆς ἄνωθεν
ἡμερότητος ἀξιοῦσθαι λοιπὸν ἐλπίσωσιν οἱ τάλανες, ἀλλ' ἐπι-
σκέπτεται ὁ Θεὸς καὶ ἐπεῖδε φησὶ τοὺς υἱοὺς Ἰσραήλ, καὶ ἐγνώσθη
αὐτοῖς. ὅτε τοίνυν ἐσμὲν ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ Θεοῦ, τότε καὶ τοῖς ἀκα-
θάρτοις ὑποκείμεθα, καὶ τοῖς τῆς ἁμαρτίας βορβόροις
ἐγκαλινδούμεθα, πικροὺς καὶ ὠμοὺς τῶν τοιούτων ἔχοντες
ἐπιστάτας τοὺς ἀκαθάρτους δαίμονας, ἐπειδὴ δὲ καὶ παντὸς
τῶν πονηρῶν τῆς ἐλευθερίας ἐχθρεῖς. ἀλλ' ἐκεῖνα μὲν ὑπὲρ
τοῦ λυπηροῦ, ἀτεχνῶς δὲ πρὸς νουθεσίαν ἡμῶν καταγέγρα-
πται, καὶ ἐφ' ἑνὸς μὲν ἔθνους τῶν ἐξ Ἰακὼβ τοῦ Ἰσραὴλ ὁ τύπος, δια-
δείξει δ' ἂν τὸ μᾶλλον σαφῶς, ὅτι καὶ τοῖς ἀκαθάρτοις πνεύμασι
καὶ τῷ διαβόλῳ ὁ πρὶν ζῶν ἐνεπτύετο ἐπιγεγενῆσθαι τοὺς ἐπὶ γῆς
εἴ καί τις εὐδρομοῦντας προσδέχομαι, καὶ τὰ σαρκὸς ἔργα πλη-
ροῦν, ἵνα μὴ ζῆλον ἔχοντες νοῦν καὶ ἀναμένοντα πρὸς τά-

ἄνω τὸν τῶν ὅλων ἐνδείξηται θεόν, ὅθεν λοιπὸν καὶ εἰς τὸ αὐτῷ δοκοῦν ἀπευθύνοντες, τὸ τῆς ὑπ' αὐτῷ δουλείας ἀπονεύουσι γνησίως. ἐπειδὴ δὲ ἔνεστι τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει τὸ φιλελεύθερον, οὐκ ἀπεγνώσθημεν ἐὰν ὅλως τὸ πάθος, καταμεμφόμεθα δὲ πολλάκις ἀνακύψαντες τὸ ἐκεῖ, καὶ τῶν τῆς σαρκὸς ἡδονῶν τὰς ἀρχὰς καταστρέψαντες, τὴν ἄνωθεν καὶ παρὰ θεοῦ δεχόμεθα ἐπικουρίαν, καὶ τῆς ἀβουλήτου δουλείας οἱονεί τινα ποιούμεθα τὴν καταβολήν, τοῦ σωθῆναι ἐστὶ τὸ καταστενάξαι πρὸς τὸν θεὸν υἱοὺς Ἰσραήλ. ἐπειδὴ δὲ ἔστιν ἐλεήμων, ἀπέστειλεν ἡμῖν θεὸς καὶ λυτρωτὴν τὸν υἱόν, ὃς γέγονε καθ' ἡμᾶς, τοῦτ' ἔστιν ἄνθρωπος, καὶ τὸ χρῆμα ἡμῖν ἀνιστορῶν ὁ Μωϋσῆς προαναφωνεῖ πάλιν τὸ ἱερὸν γράμμα, ἔφη γὰρ οὕτως. Καὶ Μωϋσῆς ἦν ποιμαίνων τὰ πρόβατα Ἰοθὸρ τοῦ γαμβροῦ αὐτοῦ τοῦ ἱερέως Μαδιάμ, καὶ ἤγαγε τὰ πρόβατα εἰς τὴν ἔρημον, καὶ ἦλθεν εἰς τὸ ὄρος τοῦ θεοῦ Χωρήβ, καὶ ὤφθη αὐτῷ ἄγγελος κυρίου ἐν φλογὶ πυρὸς ἐκ τοῦ βάτου, καὶ ὁρᾷ ὅτι ὁ βάτος καίεται πυρί, ὁ δὲ βάτος οὐ κατεκαίετο, εἶπε δὲ Μωϋσῆς, παρελθὼν ὄψομαι τὸ ὅραμα τὸ μέγα τοῦτο, τί ὅτι οὐ κατακαίεται ὁ βάτος. ὡς δὲ εἶδε κύριος ὅτι προσάγει ἰδεῖν, ἐκάλεσεν αὐτὸν κύριος ἐκ τοῦ βάτου λέγων, Μωϋσῆ Μωϋσῆ, ὁ δὲ εἶπε, τί ἐστι; καὶ εἶπε, μὴ ἐγγίσῃς ὧδε, λῦσαι τὸ ὑπόδημα ἐκ τῶν ποδῶν σου, ὁ γὰρ τόπος ἐν ᾧ σὺ ἕστηκας γῆ ἁγία ἐστί, καὶ εἶπεν αὐτῷ, ἐγώ εἰμι ὁ θεὸς τοῦ πατρός σου, θεὸς Ἀβραάμ, καὶ ὁ θεὸς Ἰσαάκ, καὶ ὁ θεὸς Ἰακώβ. ἀπέστρεψε δὲ Μωϋσῆς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, εὐλαβεῖτο γὰρ κατεμβλέψαι ἐνώπιον τοῦ θεοῦ. νόμον γὰρ εἰς βοήθειαν ἔδωκε κύριος, τὴν τοῦ προφήτου φωνήν, περὶ Ἠσαΐας

ἐπέφηνε γὰρ οἰκονομικῶς Μωϋσεῖ παιδαγωγῶν, μονονουχὶ δὲ πρὸς ἀνάδειξιν τῶν τελειοτέρων ὑποτιθεὶς τὴν σκιάν, πλὴν ὅθεν κατὰ καιροὺς ἀναλάμψειν ἔμελλεν ἡ ἀλήθεια,

(c) Real Academia de la Historia

Rubus ardens nec comburitur

καὶ τέλος ἦν τῆς παιδαγωγίας τὸ χρῆναι μυστήριον διὰ τῆς ὀπτα-
σίας εὖ μάλα καλῶς [illegible]. φυτὸν μὲν γάρ ὁ βάτος ἐστὶ
ταπεινοειδές τε καὶ ἄκαρπον, τὸ ἀκάνθαις ὀλίγα πλέον
[illegible], πολλὴ δὲ αὐτῷ περικεχυμένη φλόξ, ἐν ὕλῃ γὰρ τοῦ πυρὸς
ἀγρίοις ἀτελὲς ἐπὶ πλεῖον [illegible], [illegible] ἡ
φλόξ, ἐδόκει ὅλως τὸ ἐν ᾧ πέφηνεν [illegible], ἐξαίσιον [illegible]
θοῦσα καὶ παράλογον παντὸς τὸ δρώμενον, πῦρ ἀκάνθῃ συμ-
βαῖνον καὶ ἥμερον ταῖς αὐτοῦ [illegible] προσβολαῖς, μό-
νον οὐχὶ ὅτι [illegible] φύσεως δυνάμεως καθαιρετικῆς, καὶ ἑαυ-
τὸν [illegible] τοῖς φθείρεσθαι δυναμένοις [illegible], τοιγάρτοι
μυστηρίου [illegible] οὕτω ὁ λόγος,
[illegible] φύσιν [illegible],
[illegible] καὶ [illegible] δύνασθαι [illegible]
ἐν [illegible]. [illegible] καὶ [illegible] ἐν ἀγρῷ τὸ ἄνθος [illegible],
τοιγάρτοι φησί, ποτὲ μέν, ὁ θεὸς ἡμῶν πῦρ καταναλίσκον ἐστί. ποτὲ
δ' αὖ, ἄνθρωπος ὡσεὶ χόρτος αἱ ἡμέραι αὐτοῦ, ὡσεὶ ἄνθος
τοῦ ἀγροῦ οὕτως ἐξανθήσει. ἀλλ' ὥσπερ ἐστὶν οὐ φορητὸν ἀκάν-
θαις τὸ πῦρ, οὕτω καὶ θεότης ἀνθρωπότητι. πλὴν ἐν Χριστῷ [illegible]
καὶ [illegible], κατῴκησε γὰρ ἐν αὐτῷ πᾶν τὸ πλήρωμα
τῆς θεότητος σωματικῶς κατὰ καὶ ὁ σοφὸς μεμαρτύρηκε
Παῦλος, καὶ [illegible] [illegible], [illegible] τὸν ἐκ τῆς
[illegible] ναὸν [illegible], [illegible] ἀξιάγαστον
[illegible], καὶ [illegible] τὰς [illegible]
προσβολάς, [illegible], καθάπερ ἐμελλε καὶ ἀκάνθαις
τὸ πῦρ. [illegible] τὸ φθείρεσθαι πεφυκός, [illegible] τὴν σάρκα [illegible]
[illegible] ἀπετέλει κρείττονα, [illegible]
τὸ [illegible] πῦρ ἀναλῶσαι [illegible] παντελῶς [illegible] αὐτοῦ.
[illegible] τὸ [illegible] ζωοποιεῖ ναόν, καὶ ἄφθαρτον ἀπετέλει, καὶ

In quo habitat omnis divinitas corporaliter.

θανάτου κρείττονα, ζωὴ κατὰ φύσιν ὑπάρχων ὁ ἐκ θεοῦ λόγος, πῶς ἂν ἐνδοιάσειέ τις. ἐφείδετο τοίνυν τῆς ἀκάνθης τὸ πῦρ, καὶ οἱονεὶ γέγονεν ἡ φλὸξ μικροῦ καὶ ἀνεκτὴ τῷ ξύλῳ, καὶ χωρητὴ γὰρ ὡς ἔφην θεότης ἐν ἀνθρωπότητι, τοῦτο δὲ τὸ ἐν Χριστῷ μυστήριον. Καθώπλισται γὰρ καὶ ἐν ἡμῖν ὁ τοῦ θεοῦ λόγος, οὐ ποινὰς αἰτῶν, οὐδὲ δίκας εἰσπραττόμενος, ἀλλὰ χρηστὸς καὶ ἡμερώτατος ταῖς περὶ τὰς ἐκτόπους προσβολαῖς, ὥσπερ γὰρ αὐτός πού φησιν, οὐκ ἀπέστειλεν ὁ θεὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ εἰς τὸν κόσμον ἵνα κρίνῃ τὸν κόσμον, ἀλλ' ἵνα σωθῇ ὁ κόσμος δι' αὐτοῦ. οὐκ ἀδικήθη τοίνυν ὁ βάτος περιχορευούσης αὐτῷ τῆς φλογός, οὐ γὰρ ἐξῃτήμεθα δίκας τῶν πεπλημμελημένων καθάπερ ἔφην ἀρτίως, περιλάμπει δὲ μᾶλλον ἡμᾶς ὥσπερ διὰ τοῦ ἁγίου πνεύματος, καὶ ἔστιν ἐν ἡμῖν δι' αὐτοῦ, καὶ ἐν αὐτῷ καυχώμεθα, αὐτὸ ὂν πῦρ. Καταθεῖ δὲ πῶς ἐπὶ τοῦτο ὁ μακάριος Μωϋσῆς, προσθεὶς λοιπὸν ἐκεῖνο λέγων, παρελθὼν ὄψομαι τὸ ὅραμα τὸ μέγα τοῦτο, τί ὅτι οὐ κατακαίεται ὁ βάτος. ἀλλ' εἴργει λέγων εὐθὺς ὁ μακάριος ἄγγελος, ὡς ἐκ προσώπου τοῦ θεοῦ, μὴ ἐγγίσῃς ὧδε, λῦσαι τὸ ὑπόδημα ἐκ τῶν ποδῶν σου, ὁ γὰρ τόπος ἐν ᾧ σὺ ἕστηκας γῆ ἁγία ἐστί. τὴν ἔρημον τὴν ἄνυδρον καὶ ἀκαρποτόκον ἐν ᾗ καὶ ὁ βάτος γῆν ἁγίαν ἀποκαλεῖ, χωρίον γὰρ ἅγιος ἅπας ἐν ᾧ περ ἂν εἴη Χριστός. τοῦτο δὲ δηλοῖ καὶ ἐν ἐρήμῳ φανείς, ὑποτυπῶν τὴν ἐξ ἐθνῶν ἐκκλησίαν, περὶ ἧς καὶ ὁ λόγος φησὶν ὁ ἱερός, εὐφράνθητι ἔρημος διψῶσα, ἀγαλλιάσθω ἔρημος, καὶ ἀνθείτω ὡς κρίνον. (Esaias) ὑπισχνεῖται δέ που καὶ ὁ θεός, ποιήσειν τὴν ἔρημον εἰς ἕλη, καὶ τὴν διψῶσαν γῆν ἐν ὑδραγωγοῖς. πεπλεονέκτηκε γὰρ ἐφ' ἡμᾶς τοὺς ἐξ ἐθνῶν κεκλημένους τῶν ὀρῶν ἡ χάρις, καὶ ποταμοὺς ὥσπερ τοὺς ἄνωθεν ἡμᾶς ἐπικλύζοντας καταμερίζουσι πλουσίως. τοῦτό τοι φησὶ καὶ ὁ

Cyr. in Ex.

Σ' θυσιάζοντος ἡμῖν δι' αὐτοῦ· ὥσπερ δὲ πομπαῖος εἰς ἔρημον, τὸν κατα-
ποθέντα εἰς ᾅδην, ἀπὸ κοινῆς τῶν κατοικούντων ἐν αὐτῷ
ἐν ἐρήμῳ τυχὸν τῷ βάθει, τὰς λοιπὰς τοῦ τεθνηκότος ζω-
ῆς ἐκεῖ ψυχάς, καὶ προσῳκειωμένους τοῖς ἀνακόπτει. τοῦ δὲ
ποθοῦσιν ἀπολύειν προστάττει τὸ ὑπόδειγμα, νικηθείσης δὲ
φθορᾶς τὸ τῆς ζωῆς σημεῖον, ἐπειδὴ ἐστὶ πᾶν ὑπόδειγμα ζῶον
λείψανον τεθνηκότος ἤδη καὶ καταφθαρμένου. ἀπόλυτος οὖν
ὁ Χριστὸς τοῖς ἐν νόμῳ, καὶ τῆς προσδεχομένης λατρείας, προσπαίζει
δὴ γὰρ ἀνάγκη τοῦ μολυσμοῦ, καὶ τοῦ ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ προσαπο-
τείνεσθαι τύπου. καὶ ἔστιν ἀμνάζον αἷμα ζῶον καὶ
ζων ἀφαιρεῖν ἁμαρτίας, δι' αὐτοῦ γὰρ οὐδεὶς ἐν νόμῳ, κα-
τηργημένης οὔπω τῆς ἁμαρτίας τὴν φθορὰν ἰδεῖν ἀνάγκη,
καὶ καταχεῖσθαι τῶν μεμολυσμένων τὸ θάνατον. δεῖ δὲ
οὖν ἔσω τοὺς ἰδεῖν θέλοντας τὸ τῆς μυστήριον τὴν ἐν τύποις
ἔτι καὶ σκιαῖς προσαποδέχεσθαι λατρείαν, τὴν μήτε φθορᾶς μήτε
ἁμαρτίας κρείττονα, τεθνᾶσι γὰρ ἔτι, καὶ εἰς γῆν ἀπελεύσ-
ονται, τουτέστι τὴν ἐκκλησίαν. οἱ μὲν γὰρ οἱ τῇ κατὰ νόμον λατρείᾳ
οὐκ ἐξιστάμενοι κινδυνεύουσι τῇ φθορᾷ, σαφηνιεῖ λέγων
αὐτὸς ὁ Χριστός· ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ φάγητε τὴν σάρκα
τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, καὶ πίητε αὐτοῦ τὸ αἷμα, οὐκ ἔχετε ζωὴν
ἐν ἑαυτοῖς. τοῦτο δὴ τὸ μυστήριον, οὐ τοῖς ἐν νόμῳ πόθεν,
ἀλλὰ μᾶλλον τοῖς τὴν πίστιν ἐκδεδεγμένοις καὶ ἐν Χριστῷ δεδι-
καιωμένοις, καὶ τὴν ἀμείνω γνῶσιν καὶ κατάπλουτον
παρειληφόσι, φησὶ δὴ τὴν εὐαγγελικήν. ὑπὸ φθορὰν οὖν
ἔσται καὶ οἱ ἐν νόμῳ τὴν τοῦ θανάτου μέχρι, φησὶ δὴ τὴν ἁμαρ-
τίαν οὔπω διὰ πίστεως ἀποφορτισάμενοι, καὶ μακρὰν
οἱ βίοι Χριστοῦ. εἰ δὲ βουληθείη ἀπολύεσθαι τὸ ὑπόδειγμα,
τουτέστι τὴν φθορὰν τὴν δι' ἁμαρτίαν συνισταμένην, τὴν ζωοποιόν

ἀληθῶς πιστευόμενοι χάριν, ἐντυχοῦσι τῆς τε τῶν ἁγίων
τῶν ἀσεβῶν, τελείας ζωῆς. δι' οὗ καὶ μεθ' οὗ τῷ θεῷ καὶ πατρὶ ἡ
δόξα, σὺν τῷ ἁγίῳ καὶ ζωοποιῷ πνεύματι, νῦν καὶ εἰς τοὺς ἀτε-
λευτήτους αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν :-

Περὶ τῶν διὰ Μωϋσέως γενομένων τεραστίων σημείων :-

λόγ. ηʹ

Τὸ μὲν θεῖον ὁποῖόν ποτέ ἐστι κατὰ τὴν φύσιν, οὐκ ἂν δύναιτό τις,
ἄποπτος γὰρ παντελῶς, καὶ μόνη καὶ ἐπέκεινα νοῦ παντὸς καὶ
λόγου δύναμιν ὑπεραίρει, μόνῳ δὲ ὑπὸ μόνης ἑαυτῆς γινώσκεται
, καὶ πνεύματος, κατὰ τὸ βοῶντος Χριστοῦ, οὐδεὶς γὰρ οἶδε φησὶ τίς ἐστιν
, ὁ υἱός, εἰ μὴ ὁ πατήρ· οὐδὲ τὸν πατέρα τίς ἐπιγινώσκει, εἰ μὴ ὁ υἱός,
, καὶ ᾧ ἂν βούληται ὁ υἱὸς ἀποκαλύψαι. παρέδειξε δὲ ἡμῖν
τὸ ἐξαίρετον κάλλος τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς ὁ μονογενής, ἅτε τοῦ ὡς πρὸς
, χαρακτῆρα καὶ ἀκριβῆ εἰκόνα, τί γάρ φησιν, ὁ ἑωρακὼς ἐμὲ
, ἑώρακε τὸν πατέρα. τεθεάμεθα δὲ τὸν υἱὸν τοῖς τῆς καρδίας ὄμμασι
καὶ τοῖς τῆς σαρκός, ὅτι καθῆκεν ἑαυτὸν εἰς κένωσιν καταβέβη-
κεν ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς, καίτοι καὶ ἐν τῷ τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς ὑπάρ-
χων ὡς θεός, καὶ ἐξ αὐτοῦ κατὰ φύσιν γεγεννημένος. Καὶ τοῦτο
ἔφη μὲν ὁ Βαρούχ, αὐτὸς ὁ μακάριος τῷ λόγῳ καταδεικνύς. Baruch
, οὗτος ὁ θεὸς ἡμῶν, οὐ λογισθήσεται ἕτερος πρὸς αὐτόν, ἐξεῦρε πᾶσαν
, ὁδὸν ἐπιστήμης, καὶ ἔδωκεν αὐτὴν Ἰακὼβ τῷ παιδὶ αὐτοῦ,
, καὶ Ἰσραὴλ τῷ ἠγαπημένῳ ὑπ' αὐτοῦ, μετὰ δὲ τοῦτο ἐπὶ τῆς γῆς
, ὤφθη, καὶ τοῖς ἀνθρώποις συνανεστράφη. προανακέκραγε δὲ σαφῶς
, καὶ ὁ θεῖος ἡμῶν Δαβίδ. ὁ θεὸς θεῶν κύριος ἐλάλησε καὶ ἐκάλεσε Ps
, τὴν γῆν, ἀπὸ ἀνατολῶν ἡλίου μέχρι δυσμῶν, ἐκ Σιὼν ἡ εὐπρέ-
πεια τῆς ὡραιότητος αὐτοῦ, ὁ θεὸς ἐμφανῶς ἥξει, ὁ θεὸς ἡμῶν καὶ Ps
οὐ παρασιωπήσεται. Καταβέβηκε μὲν γὰρ ἐν εἴδει πυρὸς ἐπὶ
τὸ ὄρος Σινᾶ, ἀλλ' ὅτι τύπος ἦν ἐκεῖνα καὶ ἕτερον οὐδέν, πλ-

(c) Real Academia de la Historia

Gr. in Exo

ἐμφορούμενοι ὕδατος. ὥσπερ μὲν γὰρ οἱ τῶν Ἰουδαίων δῆμοι μετὰ τὴν ἀπόρρητον ἀληθῶς τεθεᾶσθαι φύσιν μεταλαβόντες τοῦ Μωϋσέως καὶ πείσαντες αὐτοὺς ἐν χωρῷ, καὶ συλλέγοντες εἰς ἐκκλησίαν ὑπὸ τὸ ὄρος σινᾶ. ἐπειδὴ δὲ σαλπίγγων ἦχος διαπρύσιος εἰς τὸ ἄνω διαύλου κατεπλάγει τοὺς ἀκροωμένους, ὥσπερ καταστροφὲς καὶ φωνῆς τῆς θείας γενέσθαι κατήκοοι. ἀλλ' ὅτι τούτων μυστηριωδῶς ἐνεκέλευσε, περιπλέον ἐμφόρησεν ἐναργῶς ὁ τῶν ὅλων θεός. ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὔτε φωνὴν αὐτοῦ ἀκηκόατε, οὔτε εἶδος αὐτοῦ ἑωράκατε, καὶ τὸν λόγον αὐτοῦ οὐκ ἔχετε μένοντα ἐν ὑμῖν, ὅτι ὃν ἀπέστειλεν ἐκεῖνος, τούτῳ ὑμεῖς οὐ πιστεύετε. οὐκοῦν οἱ πιστεύσαντες τεθεάμεθα μὲν ἐν ἡμῖν τὸν πατέρα, προσδεξάμεθα δὲ καὶ τὸν λόγον αὐτοῦ, σώζει τε καὶ λελυτρώμεθα, σέσωκε γὰρ

Es. οὐ πρέσβυς, οὐκ ἄγγελος, οὐχ ὁ νόμος ὁ διὰ Μωσέως, ἀλλ' αὐτὸς ὁ κύριος κατὰ τὸ τετελεσμένον. ὅτι δὲ ἀληθὲς ὅ φημι, καὶ διὰ τῶν τετελεσμένων εὑρήσομεν, ἔχει δὲ οὕτως. Καὶ εἶπε θεός, ἐγώ εἰμι ὁ θεὸς τοῦ πατρός σου, ὁ θεὸς Ἀβραάμ, καὶ ὁ θεὸς Ἰσαάκ, καὶ ὁ θεὸς Ἰακώβ, ἀπέστρεψε δὲ Μωϋσῆς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, εὐλαβεῖτο γὰρ κατεμβλέψαι ἐνώπιον τοῦ θεοῦ. ἄρρητον τὸ νόμου τὸ ἀδρανές. ἐμφανίζει μὲν γὰρ ἑαυτὸν ὁ τῶν ὅλων θεός, ἀλλ' ἐμφανῆ καθιστάντος ἀποστρέφει τὸ πρόσωπον Μωϋσῆς. σημεῖον δὲ ἂν γένοιτο καὶ τοῦτο ἡμῖν ἐναργὲς τοῦ μὴ διανοῆσαι τοὺς Ἰουδαίους τὴν θεοπρεπῆ τοῦ υἱοῦ καθυβρίσαι δόξαν ἑαυτὸν ἐμφανίζοντος καὶ μονονουχὶ προσάγοντος εἰς ἐπίγνωσιν, τοῦ γὰρ τοι καὶ ἔφασκε διὰ φωνῆς Ἡσαΐου. εὑρέ-

Esa θην τοῖς ἐμὲ μὴ ζητοῦσιν, ἐμφανὴς ἐγενόμην τοῖς ἐμὲ μὴ ἐπερωτῶσιν, εἶπα, ἰδού εἰμι τῷ ἔθνει οἳ οὐκ ἐπίσταντό με, ὅλην τὴν ἡμέραν ἐξεπέτασα τὰς χεῖράς μου πρὸς λαὸν

(c) Real Academia de la Historia

ἀπιστοῦντα καὶ ἀντιλέγοντα. οὐκοῦν οὐ θέλοντας τὴν δόξαν
τοῦ θεοῦ ἰδεῖν τοὺς τῆς διανοίας ἀποστρέφοντες ὀφθαλμούς, καὶ τοῦτο
ἐμφαίνει τὸ διὰ φωνῆς προφήτου περὶ αὐτῶν εἰρημένον. καὶ
ἐπέστρεψαν ἐπ᾽ ἐμὲ νῶτα καὶ οὐ πρόσωπα αὐτῶν. γέγραφε δέ Hier.
που καὶ ὁ θεσπέσιος παῦλος. ἄχρι γὰρ τῆς σήμερον ἡμέρας
ἐπὶ τῇ ἀναγνώσει τῆς παλαιᾶς διαθήκης τὸ αὐτὸ κάλυμμα
μένει, μὴ ἀνακαλυπτόμενον, ὅτι ἐν χριστῷ καταργεῖται. ἀλλ᾽
ἕως σήμερον ἡνίκα ἀναγινώσκεται μωϋσῆς, κάλυμμα ἐπὶ
τὴν καρδίαν αὐτῶν κεῖται, ἡνίκα δ᾽ ἂν ἐπιστρέψῃ πρὸς κύριον
περιαιρεῖται τὸ κάλυμμα. ὁ δὲ κύριος τὸ πνεῦμά ἐστιν. οὗ δὲ τὸ πνεῦμα κυρίου,
ἐκεῖ ἐλευθερία. ἡμεῖς δὲ οἱ πιστεύοντες οὐκ εὐλαβούμε-
θα κατεμβλέψαι ἐνώπιον τοῦ θεοῦ. ἀλλ᾽ ἢ πάλιν ὁ θεσπέσιος
ἔφη παῦλος, ἀνακεκαλυμμένῳ προσώπῳ τὴν δόξαν κυ-
ρίου κατοπτριζόμεθα. ἀποστρέφει τοίνυν τὸ πρόσωπον μωϋσῆς,
ἐντελλομένου, ὅτι προσήκει βαδίζειν αὐτὸν ὡς μεθ᾽ ἡγεμονίας : θεοῦ
τοῦ ἡγουμένου πρὸς τὸν ἀπόπληκτον φαραώ, σημαίνοντα ὅτι
προσκέκληται ὁ θεὸς ἐξιέναι ἵνα θύσωσιν αὐτῷ κατὰ τὴν ἔρη-
μον, προστάττει δέ, ὅτι δεήσει σκυλεῦσαι τοὺς αἰγυπτίους,
αἰτουμένης γυναικὸς παρὰ γείτονος καὶ συσκήνου αὐτῆς σκεύη
χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ καὶ ἱματισμόν. ἀπεκρίθη φησὶ μωϋσῆς
καὶ εἶπεν, ἐὰν μὴ πιστεύσωσί μοι, μηδὲ εἰσακούσωσι τῆς φω-
νῆς μου, ἐροῦσι γὰρ ὅτι οὐκ ὦπταί σοι ὁ θεός, τί ἐρῶ πρὸς αὐτούς. Vng.
εἶπε δὲ αὐτῷ κύριος, τί τοῦτο τὸ ἐν τῇ χειρί σου, ὁ δὲ εἶπε, ῥάβδος,
καὶ εἶπε, ῥῖψον αὐτὴν ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἔρριψεν αὐτὴν ἐπὶ τὴν
γῆν καὶ ἐγένετο ὄφις, καὶ ἔφυγε μωϋσῆς ἀπ᾽ αὐτοῦ. καὶ
εἶπε κύριος πρὸς μωϋσῆν, ἔκτεινον τὴν χεῖρα σου καὶ ἐπιλαβοῦ
τῆς κέρκου, ἐκτείνας οὖν τὴν χεῖρα ἐπελάβετο τῆς κέρκου καὶ
ἐγένετο ῥάβδος ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, ἵνα πιστεύσωσί σοι ὅτι ὦπταί σοι

Virga.

κς ὁ θεὸς τῶν πατέρων αὐτῶν, ὁ θεὸς Ἀβραάμ, καὶ ὁ θεὸς Ἰσαάκ, καὶ
ὁ θεὸς Ἰακώβ. Ἐδόκει μὲν γὰρ ὁμολογουμένως μάταιος εἶναι ὁ
ξ τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ ἀλογίστως καὶ εἰκαιόμυθος, ὡς φασὶ μὲν
ἑαυτῷ λέγων τὸν τῶν ὅλων θεόν, ὑπειπὼν προστάξαι τῆς Αἰγυπτίων
πλεονεξίας, ὅτι πρέπει λοιπὸν ἀποφοιτᾶν ἐρρωμένως.
τοῦτο δὲ γὰρ μαθεῖν ἔμελλεν, ὅτι τὸ ἄνω φύσει ἐργά-
ζεσθαι μεταπλάττοντος τοῦ θεοῦ τὴν ῥάβδον εἰς ὄφιν, ὡς εἶναι τοῦ
λοιποῦ οὐκ αὐτόμολος ἀληθῶς, ἀλλὰ τῶν ἄνωθεν καὶ παρὰ θεοῦ
θεσπισμάτων διάκονος. Τὸ δὲ ἀληθὲς σημεῖον ᾧ πάντες
ἡμεῖς πεπιστεύκαμεν, ἡ τοῦ λόγου γέγονεν ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς
καταφοίτησις, ἢ διὰ τῆς ῥάβδου τῆς εἰς ὄφιν μεταβολῆς σημαί-
νεται, πῶς ἂν καὶ τίνα τρόπον, ὡς ἐνὸν εἰπεῖν πάλιν εἰπεῖν πειρά-
σομαι. Ῥάβδῳ παρεικάζει τὸν ἐκ θεοῦ λόγον φωνὴ ἡ θεόπνευ-
στος γραφή, διότι καὶ πάντα στηρίζεσθαι παρ' αὐτοῦ, τῷ γὰρ λόγῳ
κυρίου φησὶν οἱ οὐρανοὶ ἐστερεώθησαν, καὶ ὑποστηρίζει τοὺς δικαί-
ους ὁ κύριος. Ὑπεμνήσθημεν δὲ τῶν περὶ υἱοῦ, καὶ τὸ ἀληθὲς
ὑπάρχειν ἀποφαίνει λέγων· Καὶ διάξω αὐτοὺς ὑπὸ τὴν ῥά-
βδον μου. Ῥάβδος καὶ ἑτέρως βασιλείας σύμβολον. Βασι-
λεὺς δὲ υἱοῦ ὁ τῶν ὅλων θεὸς καὶ πατήρ, αὐτὸς ἡ ῥάβδος ἡ ἀα-
ρὼν ἡ ἐν τοῖς ἁγίοις τῶν ἁγίων βλαστήσασα καλουμένη ἱερ-
ατική, αὐτὸς ἐκ εἴδους ἱερατικῆς καὶ πάντας ἡμᾶς τῷ θεῷ καὶ πατρὶ
πνευματικῶς, ὃ πρός γε τὸ ἱερουργεῖσθαι καλῶς τοὺς πεπιστευκό-
τας ἀνάγουσα, κατὰ τὸ ἐν ψαλμοῖς εἰρημένον πρὸς τὸν τῶν ὅλων
πατέρα καὶ θεόν, ἡ ῥάβδος σου καὶ ἡ βακτηρία σου αὐταί με παρε-
κάλεσαν. Ῥάβδος δὲ οὖν ὁ υἱός, ἀλλ' ἕως μὲν ἦν ἐν χειρὶ
τοῦ πατρὸς καὶ ἐν τοῖς τῆς θεότητος ἀξιώμασιν, οὔπω γενόμενος
καθ' ἡμᾶς, ἔθνοι μὲν ἐν κόσμῳ διεφθείροντο οἱ Ἕλληνες,
ἐπλανώμεθα δὲ τῇ κτίσει λατρεύοντες, τοῖς τῶν ἀκαθάρτων

ἀρχὴ τῆς [illegible] τῆς ῥάβδου μωϋσέως εἰς ὄφιν μεταβληθείσης, ἡ πάλιν εἰς ῥάβδον ἀποκατάστασις. ξ

Virga quarum rerum sit typus

(c) Real Academia de la Historia

πτῶν πλεονεξίαις ὑπενηνεγμένοι. ἐπειδὴ δὲ ὁ μονογενής,
σωματικὸς ἔσεσθαι γὰρ ἄρτι ἔμελλε διὰ τῆς γεννήσεως ζητούμενος τὴν
ἰδίας δόξης καταλιπὼν τὰ ὑψώματα, ἐν ὁμοιώματι τοῦ
πτωχεύσας, κατῆλθε μὲν εἰς τὴν ἐξουσίαν καὶ γέγονε καθ' ἡ-
μᾶς σύμμορφος τοῖς ἐπὶ γῆς, οἳ πονηρίας εἰσὶν ἀνάπλεω.
πονηροὺς γὰρ αὐτοὺς ἀποκαλεῖ ὁ Ἰησοῦς οὕτω λέγων. εἰ οὖν
ὑμεῖς πονηροὶ ὄντες οἴδατε δόματα ἀγαθὰ διδόναι τοῖς τέ-
κνοις ὑμῶν, πόσῳ μᾶλλον ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος δώσει ἀγα-
θὰ τοῖς αἰτοῦσιν αὐτόν. μονογενῆ καὶ ὡς ὄφιν αὐτὸν μετεσκευά-
σθαι φαμέν, διὰ τὸ μόνην τὴν πρὸς ἡμᾶς ὁμοιότητα καὶ τὸ ἐν
ἴσῳ γενέσθαι σχήματι. πονηρὸς μὲν γὰρ ὡς ὄφις ὁ ἄνθρωπος, εἰ πρὸς
ἡμᾶς ἐλθὼν τὸ τοῦ οἰκείου μεταβέβηκε βίου εἰς ὄφιν
ἡ ἔξοδος. γέγονε γὰρ ἄνθρωπος ὁ μονογενής, καὶ ἐν τοῖς ἀνθρώποις
ἐλογίσθη, καὶ κεχρημάτικε μεθ' ἡμῶν πονηρός, καίτοι κατὰ
φύσιν ὑπάρχων ἀγαθός, μᾶλλον δὲ αὐτοχρῆμα τὸ ἀγαθόν.
ἀλλ' ὅτε γέγονε καθ' ἡμᾶς ὁ μονογενής, τότε ἐδεξάμεθα
μὲν ἡμεῖς, ἐπέπταισαν δὲ οἱ δημώδεις τῶν Ἰουδαίων οἱ δῆμοι, ἀπο-
δεδράκασι γὰρ ὡς περὶ αὐτοῦ, τάφος αὐτοῖς γένοιτο διὰ τῶν ἱερῶν
γραμμάτων, ἔφυγε γὰρ φονευθεὶς ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ.
πονηρὸν γὰρ εἶναι νομίσαντες, οὐ τῇ πίστει τετιμήκασιν, ἀπε-
κτόνασι δὲ μᾶλλον καὶ συνεσταύρωσαν τοῖς πονηροῖς. πλὴν ὅτε
κατὰ κακίας ἐπιδράξεσθαι μὲν οἱ ἐκ τοῦ ξύλου, γνῶσιν δὲ ὅτε
πονηρὸς μὲν οὐδαμῶς, σωτὴρ δὲ μᾶλλον καὶ ἰατρὸς ὁ ἐπὶ
καὶ τῶν πιστευόντων ἐστὶ διὰ τοῦτο τὸ γενόμενον θαῦμα. φυ-
γεῖν γὰρ κινδύνου τοὺς ἐπιστρέφει. ἐπειδὴ δὲ τοῦ ὄφεως
ἐπελάβετο, γέγονε σωτηρίας αἴτιος αὐτοῦ. οὐκοῦν τοῖς
μὲν οὐκ εἰδόσι πονηρὸς εἶναι δοκεῖ διὰ τὴν πρὸς ἡμᾶς ὁμοί-
ωσιν, εἰ δέ γε μὴν ἐπιλάβοιτό τις αὐτοῦ διὰ πίστεως, σώζοιτο

Vnig. in serpentem.

Cyr. in Exo

ἰσχύοι καὶ σείεσθαι. ἀξιολόγως μὲν οὖν ἡ ἐπὶ τῇ ῥά-
βδῳ θεοσημεία, καὶ ἀναπείθειν οἷα τε τοὺς ἐξ Ἰσραήλ, ἤγουν
ἅπαντας τοὺς ἐπὶ τῆς γῆς, ὡς ὑπόκειται ὁ τῆς αὐτούς. ἐπειδὴ
δὲ τοῖς ἄγαν ἐρρωσμένοις τὸ δύσοικον(?), καὶ τοῖς ἔξω γεγονόσιν
ἐλπίδος τὸ διαδρᾶναι δύνασθαι τῶν σημείων ὑπερτιθεμένων
τὸ δυσχερές, καὶ πλειόνων ἔδει θαυμάτων, κελεύεται
γὰρ ὁ τοιοῦτος(?) μέλος εἰς τὸν κόλπον, πάλιν ἔφη πρὸς τὸν
ἱερὸν δηλονότι Μωϋσέα, εἰσένεγκε τὴν χεῖρά σου εἰς τὸν
κόλπον σου, καὶ εἰσήνεγκε τὴν χεῖρα αὐτοῦ εἰς τὸν κόλπον
αὐτοῦ, καὶ ἐξήνεγκε τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐκ τοῦ κόλπου αὐτοῦ,
καὶ ἐγενήθη ἡ χεὶρ αὐτοῦ λεπρὰ ὡσεὶ χιών, καὶ εἶπε πά-
λιν, εἰσένεγκε τὴν χεῖρά σου εἰς τὸν κόλπον σου, καὶ εἰσή-
νεγκε τὴν χεῖρα αὐτοῦ εἰς τὸν κόλπον αὐτοῦ, καὶ ἐξήνεγκεν
αὐτὴν ἐκ τοῦ κόλπου αὐτοῦ, καὶ πάλιν ἀποκατέστη εἰς
τὴν χρόαν τῆς σαρκὸς αὐτοῦ. θεοπρεπὲς μὲν οὖν ὅτι μάλιστα
γε τὸ ἀπαλλάξαι δύνασθαι λέπρου, τὰ δ' εἰς τοῦτο λοιπὸν ἀεὶ
ὄντος ἀλλαγμένα τῶν παθῶν, ὡς μηδὲ αὐτῆς εἶναι ἀνεξ-
τῆς ἰατρῶν ἐμπειρίας, δεινὴ γὰρ ὅλως ἐστὶ τοῖς-
καθ' ἑαυτὴν μόνης τῆς ἄνωθεν ἔχουσας, ὧν τὸ ἂν
ἰσχυρὸν οὐδέν, πάντα δ' ἐστὶ καὶ εὔλυτα καὶ ἰάσι-
πως ἐπιλωφώμενα, ἀλλὰ τῶν νοσημάτων ἡ λέπρα. ὅτι τοίνυν
τὰ ἐν ἡμῖν ἀπεγνωσμένα καὶ τὰ παρ' ἡμῖν ἀδύνατα δυ-
νατὰ παρ' αὐτῷ, καὶ οὐδὲν ὅλως τὸ ἀνίατον, ἐφίκετο
ὁ τῶν ὅλων θεὸς διὰ τοῦ τοῦ Μωσέως χεῖρα δεικνύειν λε-
λεπρωμένην, ὡς ἂν εἰδεῖεν ἐντεῦθεν οἱ κεκλημένοι, τού-
τέστιν οἱ ἐξ αἵματος Ἰσραήλ. ὅτι καὶ εἰ δυσαλθῆ ἔχοιεν τὴν
συμφορὰν τῆς ἀπὸ πλειόνων μοχθηρίας ὑπεζευγμένοι,
καὶ νόσον ὡς πεπονθότες ἐλθεῖν τὸν ὑπ' ἐκείνοις-

δουλείαν, ἀλλ' εὐμήχανος ὁ σατανᾶς, καὶ τὸ πολὺ δυσδιε-
ξίτητα τῶν παθῶν προενεγκεῖν εὐκόλως εἰδώς, τὸ δυνά-
μενος καὶ τοῦτο ἀνύσαι, καὶ οὐκ ἐν χρόνῳ μακρῷ. ἀλλὰ
γὰρ ἀποκεκινδυνευμένοις τοῖς Ἰουδαίοις ἐν τῷ πλείστῳ αὐτὸ δὴ καὶ
ἀπηλλάχθαι τὸ δυσσεβεῖν. ὑπηνέχθησαν δὲ καὶ ὅ γε νῦν ἡμῶν κα-
θάπερ ἔφθημεν τὸ χρῆμα. μακροὺς γὰρ ἐν ἀλόγῳ τρίβοντες
χρόνους οἱ ἐξ Ἰσραήλ, ἐξῆγον μὲν ἀνωτάτω καὶ ἐκ πρώτων αἰ-
τίας ἐν ἐκείνοις ἀπειθείας, ἐθεῖντο μᾶλλον τοῖς ἀπηχθημένοις
ἐνεχόμενοι, καὶ βαδίζοντες λέγειν εἰς κόρακας τὴν τοῦ προ-
φήτου φωνήν. λελαλήκασι μὲν τῇ κλήσει πρὸς τὸν καλέσαντα,
καὶ ὠλιγωρήκασιν· καὶ εἰς πᾶν εἶδος ἀκαθαρσίας, μονο-
νουχὶ δὲ καὶ λεπρῶσαι τὸ λοιπὸν καὶ ἀπεψυγμένοι ἐλήκασι
νοσῶν, ἀκαθαρσίας γὰρ καὶ νεκρότητος σημεῖον ἡ λέπρα, με-
μυσαγμένα ἐκείνῳ διὰ τὸ θαῦμα, ὡς εἰπεῖν, ἀπὸ δέξης
τῆς αὐτοῖς, μονονουχὶ δὲ καὶ ἔκλαπτον τὴν πάλιν οὐ δυνα-
τόν τινα πλοῦν ἔχουσι τὴν ἀκαθαρσίαν, διακείσθω δὲ καὶ
μάλα εὐλόγως τὸ ἐκ τῆς νόσου τῆς νεκρότητος μολυσμοῦ. καὶ
οὕτως μὲν ἡμῖν ὁ ἐν τούτοις λόγος. ὅτι δὲ τὸ γένος ἐστὶν ἐοικὸς
ἀπεσφαγμένου τοῦ πάλιν ὡς ἐν τῷ Μωσέως χρεὶ λελεπρωμένη τε
καὶ κεκαθαρμένη, δυσειπεῖν περὶ τὸ θαῦμα. οὐκοῦν ὅτι
παντὶ χρόνῳ κεκλημένη δοῦ, καὶ χωρεῖς αὐτὸ ἀγένητον οὐδὲ ἐν. ὁ
γίνεται, ὁ θεσπέσιος ἡμῖν εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης εὖ μάλα
διαμεμαρτύρηται. ἐπειδὴ δὲ πρὸς παντὸς οἷον ἐνεργὴς ὑπὲρ
δι' αὐτοῦ, ταύτῃ καὶ ἡ θεόπνευστος γραφὴ χειρὸς ἡμῖν,
βραχίονά τε καὶ δεξιὰν ὀνομάζει τὸν πρὸς τὸν υἱόν, καὶ γοῦν
ὁ θεσπέσιος Ἠσαΐας φησί· κύριε, τίς ἐπίστευσε τῇ ἀκοῇ ἡμῶν
καὶ ὁ βραχίων κυρίου τίνι ἀπεκαλύφθη. μεμενήκασι γὰρ
σκληροὶ καὶ ἄξυνοι, καὶ πολὺ νοσοῦντες τὸ ἀπειθὲς οἱ τὰ

ἀλλ' ἐν ἀγαθῷ τῷ προφήταις λιθολευστοῖς τοῦ Μωσέως :-

ἄλλ :-

Ἠσαΐας

Ps. λληνες ἰουδαῖοι, καὶ τῷ μελλόντων καιρῷ καὶ αὐτοὺς ἔφη τοὺς-
ὁμοίους ἐστερημένους δεῖ. διὰ δὲ τῆς φωνῆς τοῦ προφήτου
Esa. ὁ θεὸς καὶ πατὴρ δείκνυσι λέγων, ἐγὼ τῇ χειρί μου ἐστερέω-
σα τὸν οὐρανόν. πρὸς τὸν προφήτην καὶ ἔτι δέ. ἐγὼ γὰρ κύριος ὁ
Zoph. θεός σου ὁ ἐνισχύσας σε καὶ ἐβοήθησά σοι καὶ ἠσφαλισάμην
σε τῇ δεξιᾷ τῇ δικαίᾳ μου. γέγραπται ὁμοίως ἐν ταῖς θεοπνεύστοις
Manus. γραφαῖς τὸν υἱὸν ἀποκαλεῖν. ἡ γὰρ τοῦ ἁγίου μωσέως χεὶρ
κρυπτομένη ἐν τῷ κόλπῳ αὐτοῦ, εἶτα πρὸς τὸ ἔξω φερο-
μένη καὶ ὁρωμένη λεπρά, καὶ πάλιν εἰσφερομένη
ἐν τῷ κόλπῳ αὐτοῦ, καὶ τοῦ λελεπρωμένου πάθους ἀπηλλα-
γμένη. ἐννοοῦντες δὲ τὸ μυστήριον, καὶ τὸν τῆς ἐνανθρω-
πήσεως τρόπον, ὅπως τε καὶ ὅπως ἂν εἴη καθαροῦντος
λέγοντες, τὸ ἐν τούτῳ γεγονὸς εὑρήσομεν. ὅτι μὲν γὰρ ὁ υἱὸς ἐν
ὑπάρχων ἐν κόλπῳ τοῦ θεοῦ καὶ πατρός, καὶ δι' αὐτοῦ τὰ πάντα
πεποίηκεν ὁ πατήρ, αὐτὸς γάρ ἐστιν ὁ βραχίων ὁ ὑψηλός, ἡ παν-
τοδύναμος χείρ, ἡ ἀξιοθαύμαστος δεξιά. ἐπειδὴ δὲ τρόπον
τινὰ τὸν ἔξωθεν ἐκβέβηκε τόπον γενόμενος ἄνθρωπος, καὶ τῆς
ἀνθρωπίνης ἡμῶν ἔλαβε κατὰ τὸ ἐν τῇ προφήτου φωνῇ, ἐν ὑπο-
λήψει γέγονεν ἀκαθαρσίας, ἀκάθαρτος γὰρ ἡ ἀνθρώπου φύσις,
ὡς πρὸς τὸν θεόν, εἴρηκε καὶ ἀληθὲς ὅ φησιν ἠσαΐας ὁ προφήτης,
Esa. ὅτι πάντες ἐγενήθημεν ὡς ῥάκος ἀποκαθημένης.
οὐκοῦν τεθεικὼς εἰς ἀνθρώπου φύσιν ἐν δοκήσει γέγονεν ἀκα-
θαρσίας μετὰ τοῦ πάντα ἁγίου ὅτι καὶ φῶς οἰκοῦν ἀπρό-
σιτον, πεπλάνηνται γὰρ οὕτως καὶ οἱ τάλανες ἰουδαῖοι, τι-
νὰ γὰρ τὸν καὶ μέθυσον καὶ σαμαρείτην ὠνόμαζον, καὶ ἐκ πορ-
νείας γεγεννημένον, πρὸς τούτοις καὶ ἁμαρτωλόν, ἔφασκον
γὰρ τῷ ἐκ γενετῆς τυφλῷ τεθεραπευμένῳ, δὸς δόξαν
τῷ θεῷ, ἡμεῖς οἴδαμεν ὅτι ὁ ἄνθρωπος οὗτος ἁμαρτωλός ἐστιν.

(c) Real Academia de la Historia

ργεῖ, τουτέστιν ὁ διάβολος. ἐπιτηρεῖ γὰρ ὅπως οὐκ ἀναιρε-
θήσεσθαί φησι τὸν σπείροντα ἁπλῶς, ἀλλ' ἐξαναιρεθήσεσθαι δὲ
μᾶλλον, ὡς γὰρ ἔοικε πολλαπλῶν, δῆλον δὲ δήπου πάντως,
ὅτι τὸ ἄνθος ἐξαναιρεῖται ὁ διάβολος. λαβέτωσαν τὸ νυμ-
φίον ἕκαστος πρὸς βάπτισμα κατ' οἰκείαν. τελείως γὰρ ἐν ἑκάστῳ
τῆς διὰ τῆς μετ' αὐτῆς τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐνοικίζεται, ὃ οὐ μεμέρι-
σται κατὰ τὸ ὃ Παῦλός φησι. πλὴν ἐὰν ὦσιν ὀλιγοστοὶ ὡς μι-
κροὺς εἶναι εἰς πρὸς βάπτισμα, συλλήψεται μεθ' ἑαυτοῦ τὸν γεν-
ναῖον πλησίον αὐτοῦ. οἱ γὰρ οὐκ ἔχοντες ἐξ ἑαυτῶν τὸ τελείως
δύνασθαι συνιέναι μόνοι τὸ τῶν μυστήριον, ὃ καὶ οὐκ ἀρκοῦν-
τες εἰς καταλαμβάνειν τὸ περὶ αὐτοῦ διὰ τὸ τῆς οἰκείας διανοί-
ας ἀσθένειαν, μεθέξουσι πάλιν αὐτοῦ συνεργάτας ὥσπερ καὶ
συλλήπτορας τοὺς ὁμοπίστους δεξάμενοι. διὰ γὰρ τῆς ἀλλή-
λων νουθεσίας ἐφ' ὅτι καὶ εἰς μείζους ἡμᾶς ἀναβαίνειν ἡγούμεθα, ὥσπερ οὖν ἀμέλει καὶ ὁ σοφὸς ἐκεῖνος
εὐνοῦχος ἀνεπιμελῶς τοῦ Φιλίππου τῆς περὶ τὸ προφ-
ήτου, ἐπακουσάμενος γὰρ ἔφη, δέομαί σου περὶ τίνος ὁ προ-
φήτης λέγει, περὶ ἑαυτοῦ, ἢ περὶ ἑτέρου τινός; ὁρᾷς ὅπως τῶν
γεννητῶν συλλαβῶν; εἶτα γὰρ ἀλλήλων οἱ πάντες ἐσμέν, ὅτι
εἰς τὸν ἕνα καὶ κοινὸν τῆς πίστεως λόγον μετὰ τῆς ἑαυτοῦ νοῦ
τὸν πρὸς βάπτισμα διὰ τῆς ἑρμηνείας ἐνεδείκνυτο, ἠξίου γὰρ εὐθὺς
καὶ βαπτίζεσθαι, καὶ δὴ καὶ ἐβαπτίσθη. ἔσω δέ φησι τὸ
πρὸς βάπτισμα τέλειον. πάντα γὰρ ὅσα ἐν αὐτῷ τελείως τὰ θεοπρεπῆ
γνωρίσομεν. ἀλλ' ἔσω καὶ ὅρον ὁ νομοθέτης διατέλλει,
αὐτὸς γὰρ ἰδίᾳ καὶ ἔστιν ὁ πάντων ἡμῶν ἐν αὐτῷ τῆς θεογνωσίας
τὸ πέρας, καὶ ὡς πρῶτα τοῦ θελητοῦ, ὡς φησὶ καὶ ὁ
προφητικὸς ἔχει λόγος, ἀποτελῶν τῷ θεῷ καὶ περὶ τὸν ἄνθρω-
πον τελείως διὰ τῶν εὐαγγελικῶν κηρυγμάτων. ἀλλὰ πρὸς τοὺς

τὸ κατ' οἰκείαν.

τὸ ἡ σύλληψις τοῦ γεν-
ναίου εἰς τὸ ἐξαρκοῦν
τὸ πρὸς βάπτισμα.

τὸ τέλειον καὶ
ὅρον καὶ

(c) Real Academia de la Historia

ἐνιαύσιον καὶ

καὶ ἐνιαύσιον εἶναί φησιν, ἢ καὶ τέλειον ἤγουν, ἵνα μὴ ὡς ἀτε-
λὲς ἢ μήπω πληρωθέντος ἐπ' αὐτῷ τοῦ ἔτους, ἀλλ' ὅτι τέλειον ἐπὶ τῷ
πάθει θεοπρεπεστάτην ἑορτὴν καθ' ἕκαστον ἔτος ἔμελλον ἐπι-
τελεῖν οἱ τὰ ἐκ τοῦ πάθους ἀποκερδαίνοντες ἀγαθά. ἀπὸ δὲ

ἀπὸ τῶν ἀμνῶν καὶ ἀπὸ τῶν ἐρίφων. ξ

τῶν ἀμνῶν καὶ ἀπὸ τῶν ἐρίφων λαμβάνεσθαι λέγει. καὶ ὁ
μὲν ἀμνὸς ὡς καθαρὸς καὶ ἄμωμον θύμα κατὰ νόμον νοείσθω,
τὸ δὲ τῶν ἐρίφων γένος ὑπὲρ ἁμαρτιῶν ἀεὶ τῷ θείῳ θυσιαστη-
ρίῳ προσεφέρετο. εὑρήσεις δὲ τοῦτο καὶ ἐν Χριστῷ, αὐτὸς γὰρ ὁ αὐτὸς

ἄλλο.

καὶ ὡς ἄμωμον ἱερεῖον, καὶ εἰς ὀσμὴν εὐωδίας ἀναφέρων
ἑαυτὸν τῷ θεῷ καὶ πατρί, καὶ ὡς ἔριφος ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν σφαζό-
μενος. μετὰ δέ γε τὸ σφαγιάσαι καταχρίειν τῷ αἵματι τοὺς

κατάχρισις τοῦ αἵματος τιμίου. ξ

τῶν οἰκημάτων σταθμοὺς καὶ τὴν φλιὰν ἐπιτάττει, οὐχ
ἕτερόν τι σημαίνειν θέλων ὡς γέ μοι δοκεῖ, ἀλλ' ὅτι τῷ τιμίῳ
καὶ τιμίῳ αἵματι τοῦ Χριστοῦ, τὸν ἐπίγειον ἑαυτῶν οἶκον ἀσφα-
λιζόμεθα, τουτέστι τὸ σῶμα, τὸν ἐκ τῆς ἀπολαύσεως ἐπικείμενον
διὰ μεθέξεως τῆς ζωῆς ἐξελαύνοντες, ζωὴ γὰρ καὶ ἄμεινον

ἄλλο.

ἐξ ἡμῶν ἐστι, καὶ αὐτὸν δὲ θορυβοῦντες τὸν ὀλοθρευτήν, καὶ ὡς ἀπὸ
τούτων ποιούμενοι διὰ τῆς φρίξεως τὸν ἐπιβουλεύοντα δαίμονα

Pravae cupiditates in nobis bestiae dicuntur.

τὰ ἐκ σαρκικῶν κινημάτων ἀπονεμεῖσθαι πάθη. θηρεύσο-
ντος γὰρ ἀγρίως ἡμῶν τῆς ἐπιγειομένης οἰκίας τὰς ἐν ἡμῖν ἀγαθὰς
... δηλαδή, διὰ τῶν τῆς ἀπαθοῦς καρδίας καὶ τῶν πραγμά-
των διακινεῖται ποιότης, ἐκ τῶν ἐπιθυμιῶν ἀμέτρως τε

Ioel.

ἐπιγεῖται πλῆθος. θηρία δὲ αὐτὰς καὶ ὁ προφήτης Ἰωὴλ
ὀνομάζει λέγων, ὡς ἔοικεν, τὰ λείψανα κάμπη διὰ τῶν
θηρίων ἡμῶν, οὐ γάρ ἐστι καταχριόμενα τῷ αἵματι
τοῦ Χριστοῦ. ἐσθίεσθαι δὲ προστάττει τὰ κρέα ταύτῃ τῇ νυκτί, του-

εἰ τέλειον ἐν ταύτῃ τῇ νυκτὶ τὰ κρέα τῶν ἀμνῶν. ξ

τέστι κατὰ τὸν ἐνεστῶτα αἰῶνα. οὕτω γὰρ αὐτὸν καὶ ὁ Παῦλος
ἀποκαλεῖ λέγων, ἡ νὺξ προέκοψεν, ἡ δὲ ἡμέρα ἤγγικεν. ἡμέ-

(c) Real Academia de la Historia

σαν ἐνθένδε διαρρήδην εἰπὼν τὸν αἰῶνα τὸν μέλλοντα, οὗ αὐ-
τὸς φωτίζει χ(ριστό)ς, φάσκων τῇ δυνάμει τὰ κρέα κατὰ τὸν αἰῶνα
τοῦτόν φησιν. ἕως μὲν γὰρ ἐσμὲν ἐν τῷδε τῷ κόσμῳ, διὰ τῆς
ἁγίας σαρκός τε καὶ τοῦ τιμίου αἵματος πνευματικῶς ἐντεῦθεν μετα-
λαμβάνομεν τοῦ χ(ριστο)ῦ, ἐπειδὰν δ' ἡμεῖς ἐν κατατάσει τῆς δυνά-
μεως αὐτοῦ καταξιωθείημεν, τὸ εἰς τὴν λαμπρότητα τῶν ἁγίων
ἀναβεβηκότες. κατ' ἐκεῖνον τρόπον ἀπολαυσόμεθα πάλιν,
καὶ ὡς οὐδὲν ὃ τῶν ἐσομένων ἀγαθῶν διανοούμενος καὶ διηπ.
ὅμως δὲ καὶ ὁμολογίαν ἔχει τοῦ πάθους καὶ τοῦ δόγματος ὁ
κοινωνικὸς τῆς ἀδιαιρέτου θανάτου τοῦ χ(ριστο)ῦ τῆς ἁγίας αὐτοῦ
σαρκὸς ἡ μετάληψις, τὸ ὑπόδειγμα δ' ὁμοίως ἐκ τοῦ θείου αἵ-
ματος. οὕτω γὰρ αὐτός που φησίν, ὅτε τοῖς ἑαυτοῦ ἱερεῦσι
τοὺς ὑπὲρ τῶν μυστηρίων νόμους ἐτίθει. ὁσάκις γὰρ ἂν ἐσθίητε
τὸν ἄρτον τοῦτον, καὶ τὸ ποτήριον τοῦτο πίνητε, τὸν ἐμὸν θάνατον
καταγγέλλετε. οὐκοῦν ἐπὶ μὲν τοῦ παρόντος αἰῶνος διὰ τῶν
μυστικῶν τῶν ἁγίων ὀνομαζομένων καταγγέλλομεν τὸν θά-
νατον κυρίως αὐτοῦ, ὅταν δ' ὁ λοιπὸς ἐν τῇ δόξῃ τοῦ πατρὸς παρα-
γένηται, οὐκ ἔτι κυρίως ἐστὶν ἐπὶ τῷ πάθει πεποιθότες ὁμολο-
γίαν αὐτῷ, ἀλλ' ἐπιγνωσόμεθα μὴ καθαρῶς πρόσωπον πρὸς
πρόσωπον ὡς ὁ παῦλος φησί, δοξολογήσομεν δέ φησιν ὡς δε-
σπότην, ἐπεὶ γὰρ ἀποθανὼν οὐκέτι ἀποθνήσκει, θάνατος αὐτοῦ
οὐκέτι κυριεύει κατὰ τὴν τοῦ παύλου φωνήν, διὸ δὴ καὶ ἔφα-
σκεν, εἰ καὶ ἐγνώκαμεν κατὰ σάρκα χ(ριστό)ν, ἀλλὰ νῦν οὐκέτι
γινώσκομεν. ἔτι γάρ, οὐκ ἐφ' ὧν ἐστὶ μόνος, ἀλλ' ἐξ ὧν ἐστι
θ(εὸ)ς ἀληθινὸς λαμπρότερον ἐπιγνωσόμεθα. συμπεπλεγμένης
δ' ἔτι τῆς οἰκονομίας, ἐφ' ᾗ καὶ γέγονε σάρξ, ἐργάζονται καὶ
τὸ εἰκὸς οἱ περὶ σαρκώσεως λόγοι, ἡ μείζων δ' ἐπίγνωσις εἰς θεότητα.
καὶ θεῖα τὰς ἐν ἡμῖν ἀναλάμψει ζωὰς τοῖς, τελειοτέραν ἐν ᾧ τὸ

Καὶ ἄλλως.

Eucharistia

Εὐχαριστία

τὸ ὀπτὰ πυρί.

κατέλαμψεν τῷ πρὸς αὐτὸν δόσεως τοῖς ὡς ἐν δόξῃ θεοπρεπεῖ. πυρὶ δ' ὀπτῶντας ἐσθίειν τοῦ προβάτου κελεύει τὰ κρέα, διά τοι τὸ χρῆναι θερμοὺς εἶναι τῷ πνεύματι τοὺς εἰς μετάληψιν ἀναβαίνοντας Χριστοῦ, ζέοντας αὐτοὺς τῷ πνεύματι κατὰ τὸν Παῦ-λον. ἀλλὰ καὶ ἄρτους ἀζύμους ἐπὶ πικρίδων ἐσθίειν φησὶ, αἰνιγματωδῶς ὑποφαίνων, ὅτι δὴ οἱ μέτοχοι γεγονότες τοῦ Χριστοῦ ἀζύμοις ὥσπερ καὶ καθαρωτάτης ἐπιθυμίας [illegible] ὀφείλουσιν ἀποτρέχειν ψυχὴν εἰς [illegible] καὶ ἀμ[illegible] φαυλότητος προσοικίζοντες πολιτείαν, καὶ μὴν [illegible] τοὺς ἐκ τῶν πειρασμῶν πικρίας κατὰ τὸ εἰρημένον ὑπό τινος, τέκνον, εἰ προσέρχῃ δουλεύειν κυρίῳ, ἑτοίμασον τὴν ψυχήν σου εἰς πειρασμόν, εὔθυνον τὴν καρδίαν σου καὶ καρτέρησον. ἀλλὰ καὶ οὐκ ἔδεσθε φησὶν ἀπ' αὐτῶν ὠμόν. τίς οὖν ἄρα καὶ τοῦτο ἐστίν; ὁ ὠμὸν ἐσθίων, οὐκ εἰς πέψιν ἐσθίει, ἀλλ' οὐδὲ ὑπείκει τοῖς ὀδοῦσιν ὅλως ἢ [illegible] τροφή. τοῦτο δὲ καὶ δρῶσιν εἰκότως οἱ μὴ διερευνῶντες ἀκριβοῦς τὸν ἐπὶ Χριστῷ [illegible] λόγον, [illegible] καὶ δοκιμάζοντες [illegible] τὸ ὑπὸ τοῦ [illegible] ἑρμηνευόμενον. καὶ ἐν τῷ [illegible] ἐκ [illegible] πυρός. κωλύει δὲ πάλιν ἐσθίειν ἑψημένον ἐν ὕδατι, [illegible] καὶ ἐκλελυμένον περὶ αὐτοῦ [illegible] [illegible] Χριστοῦ τῶν [illegible] ὑπὸ [illegible]. [illegible] περὶ αὐτοῦ [illegible] τὸ μὴ [illegible] [illegible] ὑπάρχειν αὐτοῦ, ἀλλ' εἰς τὸ [illegible] [illegible], οὐ [illegible] τινες [illegible] εἰρημένα περὶ αὐτοῦ, [illegible] εἰς τὸ οἰκεῖον [illegible] θέλημα, καὶ [illegible] φησὶν ὡς [illegible] αὐτοῖς [illegible] ποιούμενοι. οὐκ ἔδεσθε τοίνυν φησὶν ἑψημένον ἐν ὕδατι, ἀλλ' ὀπτὰ. θερμοί

Καὶ οἱ ἄζυμοι ἄρτοι ἐπὶ πικρίδων.

τὸ μὴ ὠμὸν ἐσθίειν ἀπ' αὐτῶν, μηδὲ

ἑψημένον ὕδατι.

ἀλλ'.

(c) Real Academia de la Historia

γὰρ πάντες εἰσὶν οἱ περὶ τούτου αὐτοῦ λόγοι, καὶ οὐδὲν ἄβρω-
τος ὑλικὸς ἀπεψυγμένος καὶ τελέως τῷ πάλιν ἐν τῷ
πνεύματι ψηλαφητός, πεπυρωμένος τῷ λόγῳ ὅλον τοῦ σφόδρα, τὸ ὅλου ρς
λόγου τὸ ἐπιτάττειν αὐτοῦ. Κεφαλὴν δὲ σὺν τοῖς ποσὶ καὶ τοῖς ἐνδο-
σθίοις ἐπιτάττει φαγεῖν, ὅλην ἐξ ὅλου τοῦ μυστηρίου τὴν
κατ' αὐτοῦ τὴν γνῶσιν τῆς τῶν πιστευόντων διανοίας ἐκ-
πιέζεσθαι θέλων. ἀρχὴ γὰρ εἶναι τὸ πάντων, ὅτι ἐπεὶ ἦν ἐν
ἀρχῇ ὡς ὁ λόγος ἐν τῷ πατρὶ καὶ μετὰ πατρός, τοῦτό ἐστιν ἡ κεφαλὴ
ἀρχὴ τοῦ παντὸς ὑπάρχοντος μυστηρίου. λέγων δέ, ὅτι
ὡς πάλιν ὑπανήξει καθ' ἡμᾶς τέλος ἐπιθέντος τῇ καθ' ἡμᾶς
οἰκονομίᾳ, τοῦτο γὰρ ἡμῖν σημαίνουσιν οἱ πόδες τέλος ὄντες
ὅλου τοῦ σώματος. νοήσεις δὲ τὰ ἐνδόσθια τὰ ἀποκεκρυμ-
μένα καὶ οἱονεὶ μετὰ τὸν τῆς ἐνανθρωπήσεως λόγον. οὐκοῦν
ὁλόκληρος μὲν διὰ τούτων ἡ πίστις, ὅλος δὲ καὶ τέλειος ἐν ἡμῖν
διὰ τῆς τελείας γνώσεως ὁ Χριστός, τοῦτο γὰρ ἐν κεφαλῇ ἀληθείας οἱ
θεῖοι λόγοι καὶ τοῦτο ἔννοιαν εἰπεῖν, ὁ ὤν, ὁ ἦν, ὁ ἐρχό-
μενος. εἶτα τὸ πάλιν ὀνομασθὲν ἐπιδιατάττει λέγων, οὐχ
ὑπολείψετε ἐπ' αὐτοῦ ἕως πρωΐ. αἰνιγματωδῶς ὡς ἐοι-
κε διὰ τούτων ὑποκαλύπτων τὰς ἐπέκεινα τοῦ βουλεύεσθαι καὶ τὰ
τελέως οὐκ ἀθέτους ὑποθέσεις, μὴ γὰρ περαιτέρω φησὶν
εἰς ἀναβολὴν ἡ τελεία τε καὶ ἀληθὴς γνῶσις, μηδὲ φυλαττέ-
σθω τὸ λοιπὸν ἑαυτοῖς εἰς ὕστερον, χρὴ γὰρ μεταλαμβάνειν τελείως
αὐτοῦ, μεταληφθεὶς ἅπαξ καὶ ὅλως ἁψάμενοι, τοῦτο μὲν
τοι ποιοῦσιν οἱ διὰ μέσου τῆς καλύψεως τῶν περὶ τοῦ δογμάτων
ἐπογκούμενοι, φυλάττοντες δὲ τὰ διὰ τοῦ πυρὸς φωτισμὸν
καὶ τὴν διὰ τοῦ βαπτίσματος χάριν εἰς μακρὰν τὴν ὑστέραν
ἀναβολὴν ἢν ὑπὸ γῆρας φημί. πολὺ γὰρ διὰ τὸ ἄδηλον τοῦ βίου
ἀλλὰ τοῦτο καὶ ἀδοκήτως συμβαίνει, μάλιστα μὲν γὰρ εἰ

τί τὸ ἐσθίειν τὴν κεφαλὴν σὺν τοῖς ποσὶ καὶ τοῖς ἐνδοσθίοις.

τί τὸ μὴ καταλιμπάνειν ἐξ αὐτοῦ ἕως πρωΐ :

: αὐτοῦ

τῶν οἰκείων ἐπιλέξηται βουλευμάτων οὐκ ἀσφαλὴς ἡ κρί-
σις, ἐκβεβηκότος δὲ πάλιν εἰς τέλος αὐτῷ τοῦ δοκοῦντος, ἀμ-
άξιοῦται μέν, πλὴν μόνον ἄχρι τῶν πλημμελημάτων τὴν ἄφε-
σιν, καὶ τὸ τελευταῖον ἀποκομίζει τὴν διαστολὴν ἔχειν, οὐδα-
μῶς ἐπ᾽ ἐργασίᾳ τῶν ἀγαθῶν ἐπιτελέσας αὐτῷ. ἀλλὰ καὶ ὅσον οὐ συντεί-
νει ἐπ᾽ αὐτοῦ φησίν. ἀνεφίκτου τοῖς ὑμετέροις ὄντος ἀεὶ
τοῦ δόσεως, τοῦ θεοῦ δὲ λέξεις ἐστὶ τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας ὁ-
λέγω οὕτως εἴπω καὶ κεκρυμμένος τῆς θεότητος αὐτοῦ
λόγος. ὁ μὲν γὰρ καὶ ἐξ ἡμῶν κατὰ φύσιν ἐστὶν ὁ υἱός, καὶ ὁ θεὸς γε-
γέννηκε πρὸ τῶν αἰώνων καὶ πρὸς ὀρθῶς νοοῦντες πιστεύομεν, ζη-
τούμενος δ᾽ οὐκέτι ἐκ τοῦ ἁγίου φωνῶν, τίς γὰρ οἶδεν εἰπεῖν
τὸν τῆς γεννήσεως αὐτοῦ τρόπον, πῶς δ᾽ οὐκ ἀληθὴς ὁ προφήτης

λέγων, <u>τὴν γενεὰν αὐτοῦ τίς διηγήσεται, ὅτι αἴρεται</u> ἀπὸ τῆς γῆς ἡ
ζωὴ αὐτοῦ. οὐκοῦν ἐν τούτοις ὅσα τοῖς τῶν ὑψηλοῦν δογμά-
των σέβεσθαι λέγει, ταῦτα συντείνειν ἡμᾶς ὁ νομοθέτης
οὐκ ἐᾷ, συντείνουσι δὲ τοῦτο ἐφ᾽ ἑαυτοῖς οἱ τὰ ὀρθὰ διαστρέ-
φοντες αἱρετικοί, τὸν γὰρ τῆς θείας τε καὶ ἀπορρήτου γεννήσεως
περιεργάζονται τρόπον, ἀσύγκριτον ὄντα νοοῦντες τὴν ἀβου-
λίαν, καὶ τὸ τετελεσμένον εἰς νοῦν οὐ δεχόμενοι, τὸ ἀμέ-

τρον τὸ οὔπω ποιητικόν, ὅτι ἀνεικότως ἡμεῖς πρὸς τὰ θεῖα
μεθα, τὸ συντείνειν τοῦ ἀμέτρου τῆς δόξης ἀφρόνως ἀπονάρ-
κησαντες. πλὴν δὲ μᾶλλον τὰ ὑπὲρ ἡμᾶς δεχόμενοι, μεμνῆ-
σθαι γε μὴν ἀναγκαῖον, ὅτι καὶ ἴσον ἐκπίπτει ἐπὶ τοῦ ὀρ-
θοῦ φρονεῖν τὸ τετελεσμένον, οὐ συντείνουσι τῶν πλείστων
τῶν ὅσον ἐκεῖνοι αὐτοῦ κατὰ τὸ γεγραμμένον. τὰ δὲ καταλειπό-
μενα ἀπ᾽ αὐτοῦ ἕως πρωΐ περὶ διαζεύξεως κατακλείεται
λέγει. πρωΐ πάλιν ὀνομάζων τὸν εἰς τὸν αἰῶνα τὸν μέλλοντα
φωτισμόν, ὅτε καὶ πρόσωπον πρὸς πρόσωπον τὸν ἑαυτῶν ὄψο-

καὶ ὁ ὀρθῶς οὐ συντείνετε :-

καὶ τὸ πρωΐ κἂν τὰ καταλειπόμενα ἕως πρωΐ ἔβρυσε κρέα :-

μετὰ βασιλέα καὶ θεόν, οὐ κατὰ [illegible] καὶ νῦν ἐν αἰνί-
γμασι καὶ ἐσόπτρῳ καὶ σκιᾷ καὶ εἰκόσιν ὡς ὁ Παῦλός
φησιν, ὡς οὖν μελλούσης τῆς [illegible] ἀναλάμπειν τελείας
γνώσεως σαφηνισθήσεσθαι τὰ πεποιημένα τῷ ὡς ἐν αἰνίγματι
περὶ αὐτοῦ θεωρίας, ὥσπερ ἐν τύπῳ πάλιν πυρὶ κατακαί-
εσθαι λέγει τὰ καταλειπόμενα ἀπ᾽ αὐτοῦ ἕως πρωΐ.
σχῆμα δὲ τοὺς ἐσθίοντας περικεῖσθαι κελεύει τοιοῦτον.
αἱ ὀσφύες ὑμῶν ἔστωσαν περιεζωσμέναι φησί, καὶ τὰ ὑπο-
δήματα ἐν τοῖς ποσί, καὶ αἱ βακτηρίαι ἐν ταῖς χερσὶν ὑμῶν,
καὶ φάγεσθε αὐτὸ μετὰ σπουδῆς, πάσχα ἐστὶ κυρίου. τὸ μὲν οὖν
ἐζῶσθαι τὴν ὀσφὺν γοργότητος ἂν εἴη σύμβολον καὶ φρονή-
ματος νεανικοῦ κατὰ τὸ εἰρημένον παρὰ θεοῦ πρὸς τὸν δίκαιον
ἰώβ, ζῶσαι ὥσπερ ἀνὴρ τὴν ὀσφύν σου. καὶ πάλιν παρ᾽ ἄλλου
προφήτου, καὶ ἔσται δικαιοσύνῃ ἐζωσμένος τὴν ὀσφὺν
αὐτοῦ, ἀντὶ τοῦ γοργὸς καὶ ἀνδρεῖος εἰς δικαιοσύνην. ση-
μαίνει δὲ τὸ ὑπόδημα τὴν ἑτοιμότητα τῆς γνώμης πρὸς τὸ
βαδίζειν ἀμελλητὶ πρὸς ὅπερ ἂν βουληθῇ τις. ἐπεὶ καὶ ὁ Παῦλος
οὕτω νοήσας γράφει, καὶ ὑποδησάμενοι τοὺς πόδας ἐν ἑτοι-
μασίᾳ τοῦ εὐαγγελίου τῆς εἰρήνης. καὶ πρὸς [illegible] καὶ ὁ
προφήτης ἱερεμίας, καὶ νῦν ἐστὶ φησὶν ὁ θεὸς αὐτῷ περὶ τοῦ,
ἀλλ᾽ ἐφοβεῖσθαι αὐτόν, καὶ πορεύεσθαι ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς
αὐτοῦ. ῥάβδος δὲ μετὰ χεῖρας τὴν ἀναστηρίζουσαν ἡμᾶς ἐν
πίστει καὶ ἀνέχουσαν εἰς ὑπομονὴν ὑποφαίνει κατὰ τὸ ἐν
προφήταις κείμενον, ἐλπίσατε ἐπὶ τὸν κύριον, καὶ ἀντιστηρί-
σασθε ἐπὶ τὸν θεόν. μετὰ σπουδῆς δὲ πάλιν ἐσθίεσθαι τὸν ἀμνὸν
ἐπιτάττει, τὸ μὲν νωθρὸν μηδὲ ἠδυναμένον ἐν ἔργοις ἀγαθοῖς
ἀναφαίνεσθαι δεῖν τοὺς ἐν μεθέξει γενομένους σαφῶς δη-
λῶν ὑποτυπῶν, ἀλλ᾽ εὐτόνους καὶ ζέοντας τῷ ἐφ᾽ οἷς πρέπει

περὶ τοῦ σχήματος τῶν ἐσθιόντων

τὸ ἐζῶσθαι

Iob

τὸ ὑπόδημα

Hiere

ἡ ἀναστηρίζουσα ῥάβδος

τὸ μετὰ σπουδῆς ἐσθίειν

Prophet

Cyr. in Exod.

οὐ τὰ λυσιτελοῦντα αὐτῷ προθυμίαν εἰσφέροντα. καὶ μὴν πάλιν ἀκούω τοῦ μακαρίου ἐπιστέλλοντος Παύλου· οὐκ οἴδατε ὅτι οἱ ἐν σταδίῳ τρέχοντες, πάντες μὲν τρέχουσιν, εἷς δὲ λαμβάνει τὸ βραβεῖον; οὕτω τρέχετε ἵνα καταλάβητε. χρῆναι δὲ ὑπολαμβάνω παντελῶς ἡμᾶς ἐκτρέχειν τὸ ὠφελοῦν· ἐφ' ὅ τι ἂν ἔχωμεν τὴν διάνοιαν, οὐχ ἅπερ ἀναβάλλοντα καὶ ἀνιώμενον ἐκτρέχειν βούλεται τοῦ ζητουμένου λαχεῖν, ἀλλὰ δὴ μᾶλλον ταῖς ὅλαις καὶ τρόπον τινὰ ὁρμαῖς αὐτοῦ. διὸ ταῦτα καθ' τὸ εἰκὸς ὑπεμφαίνων, ὅ γέ τοι διαβατήριον τὸ πάσχα καὶ διαμεῖ ταῖς πρὸς ἀλήθειαν τὰ ἐν τύπῳ καὶ σκιᾷ, ὅτι προσήκει τὸν ἅπαξ μεθεστηκότα τῶν γεωργικῶν ὥσπερ καὶ εὐτονωτάταις ταῖς εἰς τὸ ἀγαθὸν προθυμίαις ἀποκεχρημένον ἐπὶ πᾶσαν ἀρετὴν ἰέναι, τῶν ἐν κόσμῳ βδελυττόμενον ἤδη τὰ περιττά. ἐπείγεσθαι δὲ τὴν ἁγίαν εὐθὺς τοῦ δεῖν ὁρᾶσθαι τοῦ ἀρτίως ἡμῖν κατωνομασμένου, πάσχα λέγω ἤτοι τοῦ, τουτέστι διαβατήριον, διαβαίνομεν γὰρ ἀπὸ τῆς ἐν κόσμῳ ζωῆς εἰς θεοφιλῆ πολιτείαν. εἶτα πάλιν εὐθὺς ἵνα καὶ τρόπον ἀποκερδαίνουσιν ἐκ τούτου τῶν ὄντων φανερὸν αὐτοῖς καθίσας, πάντα μὲν πρωτότοκον ἐν γῇ Αἰγύπτῳ πατάξειν ἐπαπειλεῖ, αὐτοῖς δὲ τοῖς τοῦ ἀμνοῦ τετιμηκόσιν ἐν σημείῳ γενέσθαι τὸ αἷμά φησιν, ὡς ὑπὸ σκέπην ἐνθένδε γενέσθαι τῶν παρ' αὐτοῦ, πρὸς τὸ μὴ ἐκτρίβεσθαι ὅταν παίω ἐν γῇ Αἰγύπτῳ. καλέσει μὲν γὰρ ὁ θεὸς τὸν ἄπιστον καὶ ἀνήκοον καὶ τοὺς ἀμαθεῖς ἀμείβεσθαι πρὸς ὀργήν, γνωριεῖται δὲ μόνους καὶ φειδοῦς ἀγαθῆς ἀξιοῖ τοὺς οἵπερ ἂν φαίνωνται καταχριόμενοι τῷ αἵματι τοῦ ἀμνοῦ τοῦ ἀληθινοῦ. καὶ τοῖς ἀσεβέσιν οὐκ ἐπιτρέπει συναπόλλυσθαι τὸν ζητούμενον, ἀλλ' ἐξαίρετον αὐτοῖς ἀπονέμει φιλανθρωπίαν. ἐφ' ἑπτὰ δὲ ὅλαις ἡμέραις ἄρτοις ἀζύ-

ὅτι τὸ πάσχα διαβατήριον λέγεται ζ

ὅτι παθεῖν ἔμελλε πρεσβύτου ἐζευγμένου τὸ ἑπτὰ πρὸς ὅλον τὸν χρόνον ἀνιέναι ζ

(c) Real Academia de la Historia

μοις ἀποτρέψεσθαι κελεύει τοὺς τοῦ ἱεροῦ φαγόντας ἀμνοῦ,
καθαρωτάτης ἐπιθυμίας ὥσπερ μὴ φανείη καὶ ἀπάσης
φαυλότητος ἀπῳκισμένης τὴν ἑαυτῶν ἀποτρέψειν ψυχὴν,
ἀναπείθων τοὺς ἡγιασμένους διὰ Χριστοῦ. ἀλλ' ἡ πρώτη καὶ
ἡ ἑβδόμη κλητὴ ἁγία φησὶν ἔσται, ἅγιος γὰρ ἡμῶν ὁ σύμπας
τῆς ἀναγεννήσεως χρόνος, οὔπω τὸ τῆς [illegible] ἐκβεβηκότας
διὰ τοῦ τῆς ἐκβάσεως τοῦ προπάτορος ἀρᾶς, ἀλλ' ἐν ἀγίῳ μὲν
διαμεμενηκότας, φυλάττοντας δὲ τὴν δοξολογίαν ἐν βελτίοσιν
ἢ πάλιν ὅτι ἐν ἀρχαῖς διὰ Χριστοῦ δικαιοῦντες ἐν πίστει τοὺς
πεπτωκότας αὐτῷ, καὶ εἰς ἐκεῖνο πάλιν ἀνακομίζοντες εἰς
ὅπερ ἦμεν ἐν ἀρχαῖς. οὕτω δὲ ὅλον ἡμῖν ἐν τούτοις τὸ περὶ τοῦ
Χριστοῦ ἡμῶν προανατυποῦται μυστήριον, διὸ δὴ καὶ σοφώτατα
, καλῶς πρὸς Ἰουδαίους αὐτός φησιν. εἰ ἐπιστεύετε Μωσῇ,
, ἐπιστεύετε ἂν ἐμοί, περὶ γὰρ ἐμοῦ ἐκεῖνος ἔγραψεν. ᾧ πρέ-
πει πᾶσα τιμὴ καὶ προσκύνησις εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰ-
ώνων, ἀμήν: ~

Περὶ τῆς ἀναθέσεως τῶν πρωτοτόκων: ~ χρ(ῆσις) τέ(λος)

Λελυτρώμεθα μὲν ἐκ τῆς ματαίας ἡμῶν ἀναστροφῆς πατροπα-
ραδότου κατὰ τὸ γεγραμμένον, οὐ φθαρτοῖς ἀργυρίῳ ἢ χρυσίῳ,
ἀλλὰ τιμίῳ αἵματι, ὡς ἀμνοῦ ἀμώμου καὶ ἀσπίλου Χριστοῦ, προ-
εγνωσμένου μὲν πρὸ καταβολῆς κόσμου, φανερωθέντος δὲ ἐπ' ἐσ-
χάτου, ὅτε γέγονεν ἐν φύσει, καὶ ἐν μορφῇ καὶ ἰσότητι τοῦ θεοῦ καὶ
πατρὸς, καὶ ἐπὶ γῆς ὤφθη καὶ τοῖς ἀνθρώποις συνανεστράφη. ὠνό-
μασται ὁ πρωτότοκος ὁ μονογενής, ἔφη γάρ που πρὸς ἡμῶν ἐν — ὠνόμασται πρωτό(τοκος) ὁ μονογενής
› ψαλμοῖς πρὸς τὸν ἐν οὐρανοῖς πατέρα καὶ θεόν, ἀπαγγελῶ τὸ ὄνο-
› μά σου τοῖς ἀδελφοῖς μου, ἐν μέσῳ ἐκκλησίας ὑμνήσω σε. Ψς
ἀναλαβὼν γὰρ εἰς ἑαυτὸν τὰ ἀνθρώπινα, καὶ καθ' ἡμᾶς οἰκο-
νομικῶς ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς τὰ καθ' ἑαυτόν, ἀδελφοὺς ἡμᾶς

(c) Real Academia de la Historia

ἀποκαλεῖν οὐκ ἠξιώθη, ἐπειδὴ κεκλήμεθα πρὸς υἱοθεσί-
αν δι' αὐτοῦ, καὶ γάρ ἐστιν ἀληθὲς καὶ ἐξ αὐτῶν μεμαρτύρηται τῶν
πραγμάτων, ὅτι τὸν ἴδιον Υἱὸν ὑπὲρ τῶν ἁπάντων ὥσπερ τι ἀντάλλα-
γμα δέδωκεν ὁ Πατήρ. οὐκοῦν ὡς ὁ Παῦλός φησι, Χριστοῦ
ἐσόμεθα, καὶ οὐκ ἐσμὲν ἑαυτῶν, ἀλλ' εἷς ὑπὲρ πάν-
των ἀπέθανεν, ἵνα οἱ ζῶντες μηκέτι ἑαυτοῖς ζῶσιν, ἀλλὰ
τῷ ὑπὲρ αὐτῶν ἀποθανόντι καὶ ἀναστάντι. ὅτι τοίνυν ἕκαστος
τῶν διὰ Χριστοῦ σεσωσμένων καὶ οἱονεὶ συμμορφίαν τὴν πρὸς αὐ-
τὸν εὖ μάλα πεπλουτηκότων δι' ἁγιασμοῦ ἐν πνεύματι
κεῖται ὑπὸ Θεοῦ ζωήν, σαφὲς ἂν γένοιτο προσλαλοῦντος
τοῖς ἀρχαιοτέροις τοῦ πανσόφου Μωσέως. Καὶ ἔσται ὡς ἂν
εἰσαγάγῃ σε Κύριος ὁ Θεός σου εἰς τὴν γῆν τῶν Χαναναίων ὃν τρόπον
ὤμοσε τοῖς πατράσι σου, καὶ δώσει σοι αὐτήν, καὶ ἀφελεῖς
πᾶν διανοῖγον μήτραν τὰ ἀρσενικὰ τῷ Κυρίῳ. πᾶν διανοῖγον
μήτραν ἐκ τῶν βουκολίων ἐν τοῖς κτήνεσί σου, ὅσα ἂν γένηταί
σοι, τὰ ἀρσενικὰ ἁγιάσεις τῷ Κυρίῳ. πᾶν διανοῖγον μήτραν
ὄνου ἀλλάξεις προβάτῳ. ἐὰν δὲ μὴ ἀλλάξῃς, λυτρώσῃ αὐτό.
πᾶν πρωτότοκον ἀνθρώπου τῶν υἱῶν σου λυτρώσῃ. Συνηγμέ-
νης δὲ ἐκκλησίας κατὰ καιροὺς ἐν χώρᾳ, διὰ τῶν ἰδίων
ἔργων λέγων, ἐθεσμοθέτει πάλιν ὧδε. τὰ πρωτότοκα τῶν
υἱῶν σου δώσεις ἐμοί. οὕτω ποιήσεις τὸν μόσχον σου καὶ τὸ
πρόβατόν σου καὶ τὸ ὑποζύγιόν σου· ἑπτὰ ἡμέρας ἔσται ὑπὸ τὴν
μητέρα, τῇ δὲ ὀγδόῃ ἡμέρᾳ ἀποδώσεις μοι αὐτό, καὶ ἄν-
δρες ἅγιοι ἔσεσθέ μοι. Εὐαφόρμως μέντοι ὁ τῶν ὅλων
Θεὸς τὴν τῶν πρωτοτόκων ἀνάθεσιν ζητεῖ, καὶ αὐτήν γε τὴν
διαφορὰν εἰσάγει κατὰ μόνα τὰ ἀρσενικά. ἐπειδὴ γὰρ
διώλεσε μὲν τὰ τῶν Αἰγυπτίων πρωτότοκα, ἔσωσε δὲ
πανοικί, καὶ διέδρα τὸν ὀλοθρευτὴν ὁ ἠγαπημένος Ἰσλ

διὰ τὸ αἷμα τοῦ ἀμνοῦ κατακεχρισμένος, ὃς ἦν εἰς τύπον
Χριστοῦ τοῦ δι' ἡμᾶς γενομένου ἐν νεκροῖς, ἵνα καταργήσῃ τὸν
θάνατον, ταύτῃ τοι δικαίως ἂν εἶεν, ἑαυτοῖς μὲν οὐκέτι ζῶσι
σεσωσμένα, πρέποι δ' ἂν μᾶλλον αὐτῷ διακεῖσθαι λοιπὸν
ὡς ἴδια τῷ ὑπὲρ αὐτῶν κεκινδυνευκότι. οὐ γὰρ δή που
οἱ τοῖς ὅλοις γεγονότες ὑπὸ χεῖρα βασιλικὴν ἀπηλλάττοντο ἱδρύ-
οντες, καὶ τῆς ἀδοκήτως ἐπενεχθείσης δουλείας ἐλευθερωθῶσι,
διὰ τοῦ τὴν πρὸς ἐκείνους ἀναπλῆσαι μάχην, μονονουχί
τῷ τὸν στρατὸν τὸ λοιπὸν ἐπέχουσι τάξιν, ἅτε δὴ ἴδιοί φασι τοῦ
ἁλόντες καταπληθώμενοι, καὶ τοῦτον οἶμαι τὸν τρόπον καὶ ὁ
πάντων ἡμῶν ἰσχὺς τὸ τῶν ἀκαθάρτων δαιμονίων καταστρώσας
στῖφος, καὶ τὸ ἴδιον αἷμα λυτρικῶς ὑπὲρ ἡμῶν ἀποτίσας
τούτῳ τὸν θάνατον, καὶ καταλύσας τὴν φθοράν, ἰδίους ἡμᾶς
ποιεῖται λοιπόν, ὡς τὴν ἑαυτῶν μηκέτι, τὴν αὐτοῦ δὲ μᾶλ-
λον διαζῶντας ζωήν. εἰ μὴ γὰρ ἀπέθανεν ὑπὲρ ἡμῶν, οὐκ
ἂν διεσώθημεν. καὶ εἰ μὴ γέγονεν ἐν νεκροῖς, οὐκ ἂν τὸ δὴ
τοῦ θανάτου καθεῖλε κράτος. οὕτω καὶ ὁ θεσπέ-
σιος Παῦλος μεμαρτύρηκε λέγων τοῖς διὰ Χριστοῦ σεσωσμέ-
νους, Χριστῷ συνεσταύρωμαι· ζῶ δὲ οὐκέτι ἐγώ, ζῇ δὲ ἐν ἐμοὶ Χριστός.
ὃ δὲ νῦν ζῶ ἐν σαρκί, ἐν πίστει ζῶ τῇ τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ τοῦ ἀγα-
πήσαντός με, καὶ δόντος ἑαυτὸν ὑπὲρ ἐμοῦ. ὡς γὰρ οὕτω μονονουχί
τὴν τοῦ σφαγέντος ἀμνοῦ ζωὴν ζῶν ὁ ἐξ Ἰσραήλ, οὕτω καὶ ἡμεῖς,
οὐχὶ τὴν ἰδίαν ἔτι ζῶμεν ζωήν, ἀλλὰ τὴν τοῦ δι' ἡμᾶς ἀπο-
θανόντος Χριστοῦ, εἰ καὶ ἀνεβίω πάλιν, ζωὴ γὰρ ἦν κατὰ φύσιν
ὡς θεός. Χριστὸν δὲ τὴν ἡμῶν ἰδίαν εἶναι τὴν ζωήν, τοιαύτη γὰρ ἡ Χριστοῦ,
ἁγίως δὲ ζῶσιν ἐρχόμενοι τὴν ἀξιάγαστον αὐτοῦ καταπλουτοῦ-
σιν εἰκόνα, σύμμορφοι γενόμενοι τῷ καθ' ἡμᾶς δι' ἡμᾶς,
καὶ μονογενεῖ μὲν ὡς θεῷ, πρωτοτόκῳ δὲ διὰ τὸ ἀνθρώπινον,

Cyr. in Exod.

ἱερὸν ἀνάθημα καὶ ἀξιόληπτον ἀληθῶς ἐσόμεθα τῷ θεῷ ἐ-
πεί. ἀπαιτεῖ τοίνυν τὰ προβάτεια καὶ ἀρσενικά, διὰ
τὸ ἐν εἰκόνι νοεῖσθαι Χριστοῦ. ὥσπερ γὰρ τὰ βρέφη προσκομίζειν
ταῖς μητράσι, προστάττει δὲ καὶ λίαν ἀσμένως ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς
Χριστὸς, καὶ τοῖς ἁγίοις προσπεφώνηκε μαθηταῖς, ἄφετε τὰ
παιδία, μὴ κωλύετε αὐτὰ ἔρχεσθαι πρός με, τῶν γὰρ τοιού-
των ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν, οὕτω κἀνθάδε νοήσεις,
ἀπαιτεῖ τὰ προβάτεια ὁ θεὸς καὶ πρὸς ὡς ἐν εἰκόνι Χριστοῦ δια-
πρέπων, μόνα δὲ τὰ ἀρσενικὰ τῶν προβατείων ἀπολέκτα.
ἔδει γὰρ ἔδει σώζεσθαι τῷ Χριστῷ τὸ αὐτῷ μάλιστα πρεπωδέ-
στατον κάλλος, καὶ ἐν τοῖς κατ' εἰκόνα τὴν πρὸς αὐτὸν ὡς
ἐν εἴδει τῶν προβατείων μεμορφωμένοις, ἐστὶ γὰρ ὁ μὲν
προβατείοις τε καὶ ἄρσεν, ὅτι μὲν διὰ τὸ μαλακισμὸν τὸν εἰς
ἁμαρτίαν, μαλακισμοῦ δὲ τύπος τὸ θῆλυ. δεῖ δὴ οὕτω-
σ [illegible] τοὺς τὴν εἰκόνα φοροῦντας Χριστοῦ [illegible] μὲν φρό-
νημα θηλυπρεπές, ἀποστέλλεσθαι δὲ λίαν ὡς ἀπεχθὲς ἀλη-
θῶς καὶ θεῷ καθυβριζόμενον τὸ μαλθακὸν καὶ ἄναλκι,
καὶ φειδωλὸν ἔχειν καὶ ἀνδροπρεπῆ προθυμίαν εἰς [illegible]
τὸ δεῖν ἕλκεσθαι φημὶ κατόρθωσιν ἀρετῆς. ἀλλ' ἐπειδὴ δὲ πρό-
βατα παρὰ διανοίᾳ μή τινα ὄνου, καὶ ἐκ λόγου, ἀντὶ [illegible]
δὲ γὰρ καὶ βέβηλον καλεῖ νόμος ὁ ὄνος, ἱερὸν δὲ τὸ πρόβατον,
[illegible] καὶ ὑπὲρ ὄνου προστάττει. ὑπαινίττεται πάλιν ὁ νό-
μος ἡμῖν ἐν τούτοις, ὅτι καὶ τὸ βέβηλον ἄξιον Χριστῷ, τὸ τ-
[illegible] ἱερὸν, καὶ δι' αὐτοῦ τὸ ἀπηλλάχθαι. ἐπεὶ
γὰρ ἦμεν ἁμαρτωλοὶ καὶ ἀκάθαρτοι γέγονεν αὐτὸς ἅγιον
θῦμα ὑπὲρ ἡμῶν καὶ εἰς ὀσμὴν εὐωδίας, ἀπέθανε γὰρ
ὑπὲρ ἁμαρτωλῶν δίκαιος, ὑπὲρ ἀδίκων ὁ καθαρός, κα-
θὰ καὶ πρόβατον ὑπὲρ ὄνου, λυτροῦται δὲ τὰ τῶν ἀνομ-

(c) Real Academia de la Historia

πρωτότοκα λέγεσθαι κατά γε τὸ εἰκός, τὸ τι μὴ παθεῖν προσκο-
μιζομένων. διὰ ποίαν αἰτίαν, ὅτι τὸ ἀναθεματισμένον ὅλως
καὶ ἡγιασμένον τῷ θεῷ κατατεθυμένον που πάντως ἐχρῆν;
ἐπιδείξεται δὲ τὴν ἐνδεικνῦσαν ὁ κτίσας ἐν ἀφθαρσίᾳ τῆς
τὰ πάντα, οὐ γὰρ ἐποίησε θάνατον, οὐδὲ τέρπεται ἐπ' ἀπωλείᾳ
ζώντων κατὰ τὸ γεγραμμένον, ὅτι δὲ μὴ ἐν ἴσῳ τοῖς ἀκα-
θάρτοις δαίμοσι καταφθειρομένους ἐφίεται τοὺς εἰς ζωὴν
γεγονότας, προσάγει δὲ μᾶλλον ὑπὲρ αὐτοῦ καθάπερ θυσίαν τελείαν.
μονονουχὶ δὲ καὶ διαρρήδην ὁμολογεῖν, ὡς αὐτῷ τὴν οἰκείαν
ὀφειλομένην ζωήν, τοῦτο γὰρ ἐποίει, καὶ ὁ καλούμενος ἀ-
δεχόμενος τελείως προσάγων, λέγω δὲ τὸ ἀληθὲς αὐτὸ
ὁ Χριστός, δι' οὗ καὶ αὐτῷ πνευματικὴ καὶ ἁγία προσφορά, δι' ὧν καὶ
γὰρ ἑαυτὸν ὑπὲρ ἡμῶν. Ἐπειδὴ δὲ νῦν ἔφη πλὴν σοῦ ἐκμύζας
ὑπὸ μετὰ τὸν ἄμνον, προσκομίζεσθαι δὲ κατὰ τὴν ὀγδόην, οὐ γὰρ
τὸ ἱερὸν ἔθνος κατασφάζει, ἀλλ' ἔτι τοῖς ἐκκειμένοις γάλακτι προ- ἐκμύζας
σφωνεῖ βρῶμα, τὸ δὲ ἰδέσθαι τροφάς, τὸ ἐν ἑβδόμῃ καὶ εἰς
δογμάτων ἀπαρτίας ἐπιτηδείως ἔχειν αὐτὸ δεδιδάχθαι, τρό-
πος δ' ἂν εἴη καὶ τὸ μυστικὸν τῆς ἀναγωγῆς παράγματος,
ὃ καὶ εἰς δεύτερον τεθέρευται ἡμῶν τοῖς τὰ λογικὰ πρω-
τότοκα καινουργοῦσιν εἰσάγουσι τῷ παιδίων καθάπερ τῷ θεῷ, οὐ
γὰρ ὅμως δεδεκασμένους, καὶ εἰς τὰς τοῦ πιστεύειν ἀρχὰς νῦν
βεβηκότας, καὶ ἀμυήτους τῆς προσκομιζομένης θείας τε
καὶ ἀνεπιλήπτου θυσίας, προσκατεχόμενοις δὲ μᾶλλον, μονο-
νουχὶ καὶ ὑπομεῖναι τρέφοντες, τουτέστι τῆς ἐκκλησίας, τὸ οἷον ἐν
γάλακτι νηπιοπρεπεῖ καὶ τρυφερῷ κατεπαιδεύοντες λό-
γῳ. Καὶ γοῦν ὁ θεσπέσιος Παῦλος τοῖς οὔπω τὴν ἕξιν τελείοις
ἐπιστέλλει λέγων· Γάλα ὑμᾶς ἐπότισα, οὐ βρῶμα, οὔπω γὰρ
ἐδύνασθε, ἀλλ' οὐδὲ ἔτι νῦν δύνασθε. Καὶ πάλιν ἐν ἑτέρᾳ

Cy. in Exo

Octaua dies

ἐπιστολῇ· πᾶς γὰρ ὁ μετέχων γάλακτος ἄπειρος λόγου δικαιοσύνης, νήπιος γάρ ἐστι, τελείων δέ ἐστιν ἡ στερεὰ τροφή, τῶν διὰ τὴν ἕξιν τὰ αἰσθητήρια γεγυμνασμένα ἐχόντων πρὸς διάκρισιν καλοῦ τε καὶ κακοῦ. ἀνδρωθέντας δὲ οὖν καὶ τεθραμμένους εὖ μάλα τοῖς εἰς καλλιζωΐαν λόγοις, περιτεμεῖ κατὰ τὴν ὀγδόην, τουτέστι [illegible] τὸν καιρόν, καθ' οὗ [illegible], τὸ λοιπὸν [illegible] μετ' ἐκείνου [illegible], καθ' οὗ τὸ [illegible] μυστήριον [illegible] αὐτοῖς ἐπὶ καὶ εὐπρέποντας, καὶ [illegible] γὰρ ἡμῖν ἡ ὀγδόη τὸν τῆς ἀναστάσεως καιρόν, ὅτε τὸν ὑπὲρ ἡμῶν ὑπομείνας θάνατον ἀνεβίω Χριστός, ᾧ συμμορφούμεθα νοητῶς ἀποθνήσκοντες διὰ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος, ἵνα καὶ τῆς ἀναστάσεως τύχωμεν. πιστώσεται δὲ καὶ ὁ Παῦλος γράφων· συνετάφημεν οὖν διὰ τοῦ βαπτίσματος αὐτῷ εἰς τὸν θάνατον, ἵνα ὥσπερ ἠγέρθη Χριστὸς ἐκ νεκρῶν διὰ τῆς δόξης τοῦ πατρός, οὕτω καὶ ἡμεῖς ἐν καινότητι ζωῆς περιπατήσωμεν. ἀναβεβηκότες τοίνυν διὰ τῆς πίστεως εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας καὶ συμμορφωθέντες ἤδη πλουτήσαντες τὴν πρὸς τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, τοῦ δι' ἡμᾶς τε καὶ ὑπὲρ ἡμῶν τεθνηκότος, εἶτα τὸ λογικόν τε καὶ ἄδολον ἐκπίνοντες γάλα καὶ εἰς μέτρον ἡλικίας ἀναβαίνοντες τοῦ πληρώματος αὐτοῦ κατὰ τὸ γεγραμμένον, τότε δὴ τὸ τέλειον [illegible] πάντως [illegible] καὶ εἰς ἀνάθημα τῷ θεῷ, κόσμῳ μὲν ἀποθνήσκοντες νοητῶς, θεῷ δὲ ζῶντες ἁγίως, τοῦτο γάρ οἶμαι ἐστὶ τὸ παρ' αὐτῷ σφάζεσθαι τὰ θυσιάσιμα τῶν κτηνῶν τὰ πρωτότοκα. γράφει δὲ καὶ ὁ θεσπέσιος Παῦλος τοῖς οὕτως ἡγιασμένοις· ἀπεθάνετε γάρ, καὶ ἡ ζωὴ ὑμῶν κέκρυπται σὺν τῷ Χριστῷ ἐν τῷ θεῷ. ἱερὸς οὖν ἐστι τῶν ἁγίων ὁ θάνατος, καί μοι τὸ βιοῦν ὁ μακάριος [illegible]

τῆς δοκεῖ. Τέλειος γάρ φησιν ἐνιαύσιον καὶ ὁ σφάττων τῶν ὅσιων αὐτοῦ. Πρέποι δ' ἂν καθάπερ ἡ γνώμη τῶν ἀρτίως ἡμῖν εἰρημένων ἐννοιῶν ὁ τρόπος, οὐχί που μόνοις τοῖς ἐξ ἐθνῶν ἐπιστρέφουσιν εἰς τὴν τῆς ἀληθείας ἐπίγνωσιν, ἀλλὰ γὰρ δὴ μάλιστα τοῖς ἐν νομικαῖς κεκλημένοις λατρείαις πρὸς τὴν ἐν Χριστῷ δικαίωσιν καὶ ἁγιασμὸν τὸν ἐν πνεύματι. Ἐπειδὴ δὲ μὲν γὰρ ὁ ἀμνὸς ἤτοι τὸ πασχάλειον ἑπτὰ ἡμέρας ὑπὸ δὴ μέσα, προσίεμεν δὲ κατὰ τὸ ὀψὲ δὴ αἰνιγματωδῶς ὅτι μάλιστα που παρεδηλοῦντες ἡμῖν, σκιὰ γὰρ ὁ νόμος, ὡς ἦν ἀναγκαῖον προπαιδαγωγεῖσθαι διὰ τύπων, καὶ οἱονεὶ μαθήμασι τοῖς οὐ λίαν ἀνδροπρεπεστέροις, νηπιοπρεπέσι δὲ μᾶλλον τοὺς ἱερουργουμένους, τὴν εἰς ὀσμὴν εὐωδίας ἀνακομίζεσθαι μέλλοντας τῷ θεῷ. Καιρὸς δὲ ὁ μάλιστα τῆς τοιᾶσδε τελειώσεως πρέπων τὸ τοῦ Χριστοῦ μυστήριον, ὃ διὰ τοῦ ὀψὲ δὴ σημαίνεται, ἀπόντος δὲ τοῦ διὰ νομικῆς λατρείας ὁδοῦ, πρὸς τὸ δ' ἂν χρόνοις διαμένου Χριστοῦ, δι' αὐτοῦ γὰρ τὴν προσαγωγὴν ἐσχήκαμεν ὡς μετὰ μὲν ἑπτὰ ἑβδόμην, τουτέστι μετὰ τὸ λελυκότα τὸν κατὰ νόμον σαββατισμόν, ἤτοι καθόλου καὶ γυμνότερον ὡς μέσους τῆς κατὰ νόμον λατρείας, τετελείωκε γὰρ ὁ νόμος οὐδέν, ἀναφέρει δὲ ἡμᾶς εἰς τὸ τέλος Χριστός, ἄρτιοι γὰρ εἰς ἀρετὴν οἱ πεπιστευκότες, καὶ τελείαν ἔχοντες ἐπίγνωσιν διὰ Χριστοῦ, νοῦν γὰρ ἔχομεν τὸν αὐτοῦ, καὶ δι' αὐτοῦ καὶ σὺν αὐτῷ προσαγόμεθα τῷ θεῷ καὶ πατρί, σὺν ἁγίῳ πνεύματι. ᾯ ἡ δόξα καὶ προσκύνησις καὶ μεγαλοπρέπεια εἰς τοὺς ἀτελευτήτους αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν :~

Περὶ τῆς Μερρᾶς καὶ τοῦ ξύλου τοῦ γλυκάναντος τὰ ὕδατα τοῦ Μωϋσέως :~

λόγ. 2ος

Τῆς τῶν Αἰγυπτίων ἀπαλλαγέντες γῆς καὶ χώρας οἱ ἐξ Ἰσραήλ, ἐ-

(c) Real Academia de la Historia

Cyr. in Exo:

τὸν δυσαχθῆ τῆς δουλείας ζυγὸν ἀπολυσάμενοι, μόλις διὰ
μέσης ᾔεσαν τῆς θαλάσσης ὡς ἐπὶ ξηρᾶς, ἀμογητὶ δ' εὐθὺς
διαπεραιωθέντες, ἐπήγνυτο γὰρ ὡσεὶ τεῖχος τὰ ὕδατα τοῖς
θείοις εἴκοντα νεύμασιν, εἶτα μετὰ τοῦτο πανστρατιᾷ κε-
κινδυνευκότα θεασάμενοι τὸν Φαραὼ καὶ ἀποπεπνιγμένους
ἐν ὕδασιν, οἰκτρῶς τε ἀπολωλότας τοὺς ἀφορήτους ποτὲ
καὶ σκληραγωγοῦντας αὐτοὺς ἀφιλοικτιρμόνως, ᾠδὰς
ἀνέτεινον τῷ θεῷ, καὶ ὕμνους αὐτῷ τοῖς χαριστηρίοις καὶ
γεγηθότες ἔφασκον, ᾄσωμεν τῷ κυρίῳ, ἐνδόξως γὰρ δεδό-
ξασται, ἵππον καὶ ἀναβάτην ἔρριψεν εἰς θάλασσαν. βοηθὸς
καὶ σκεπαστὴς ἐγένετό μοι εἰς σωτηρίαν. τεθαυματούργηκε
γὰρ χρησίμως ὁ τῶν ὅλων θεός, καὶ τοῖς γὰρ πλεῖστα τε καὶ
λίαν ἀξιοθαύμαστα παραδείξας αὐτοῖς τά τε ἐν Αἰγύπτῳ σημεῖα
προσέτι δὲ τελευταῖον, τὸ καὶ διὰ τῆς διατμηθείσης θαλάσσης
διασῶσαι τοὺς ὑπ' αὐτῷ γενομένους, ἵν' εὖ βεβαιοῖτο λοιπὸν
καὶ ἐρηρεισμένον ἐν ἑαυτοῖς ἔχοιεν νοῦν, καὶ δὴ καὶ πι-
στεύσαι, ὡς οὐκ ἄρα εἷς τῶν ψευδωνύμων ἐστὶ θεῶν, ἔργον
ἀνθρωπίνης εὕρημα τέχνης, ἢ βρέτας ἁπλῶς ἐκ ξύλου
καὶ λίθου πεποιημένον, ἀλλ' ὅτι τῶν ὅλων ὑπάρχων κύ-
ριος ὑπὸ πόδας κελεύει κειμένῃ τῇ κτίσει, καὶ ὅπερ ἂν
ἕλοιτο καὶ τοῦτο εὐκόλως διαπεραίνει. ἵνα δὲ καὶ τὸ μειζό-
νως θαυμάζοντες ὠφελοῖντο, πλουσιωτέραν ἐπιμαρτυ-
ρίαν ἐκέλευσε, καὶ εἰς τοῖς πᾶσιν ἐπιτελουμένοις ὑπερμαχ-
οῦντος στρατηγοῦντος καὶ καθηγουμένου τοῦ πανσόφου Μωϋ-
σέως. εἶτα τί μετὰ τοῦτο, σαφηνιεῖ πάλιν τὸ γράμμα
τὸ ἱερόν. ἐξῆρε γὰρ φησὶ τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ Μωϋσῆς ἀπὸ θαλάσσης
ἐρυθρᾶς, καὶ ἤγαγεν αὐτοὺς εἰς τὴν ἔρημον Σούρ, καὶ ἐπο-
ρεύοντο τρεῖς ἡμέρας ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ οὐχ εὕρισκον ὕδωρ

ὥστε πιεῖν, ἦλθον δὲ εἰς μερρὰν, καὶ οὐκ ἠδύναντο πιεῖν
ὕδωρ ἐκ μερρᾶς, πικρὸν γὰρ ἦν, διὰ τοῦτο ἐπωνόμασε τὸ
ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου πικρία, καὶ διεγόγγυζεν ὁ λαὸς
ἐπὶ μωυσῆν λέγοντες, τί πιόμεθα; ἐβόησε δὲ μωυσῆς πρὸς
κύριον, καὶ ἔδειξεν αὐτῷ κύριος ξύλον, καὶ ἐνέβαλεν αὐτὸ εἰς τὸ ὕ-
δωρ καὶ ἐγλυκάνθη τὸ ὕδωρ, ἐκεῖ ἔθετο αὐτῷ δικαιώματα
καὶ κρίσεις, καὶ ἐκεῖ αὐτὸν ἐπείρασε καὶ εἶπεν, ἐὰν
ἀκοῇ ἀκούσῃς τῆς φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ σου, καὶ τὰ ἀρεστὰ ἐνώ-
πιον αὐτοῦ ποιήσῃς, καὶ ἐνωτίσῃ ταῖς ἐντολαῖς αὐτοῦ, καὶ φυ-
λάξῃς πάντα τὰ δικαιώματα αὐτοῦ, πᾶσαν νόσον ἣν ἐπή-
γαγον τοῖς αἰγυπτίοις οὐκ ἐπάξω ἐπὶ σέ, ἐγὼ γάρ εἰμι κύριος
ὁ ἰώμενός σε, καὶ ἦλθον εἰς ἐλιμ, καὶ ἦσαν ἐκεῖ δώδεκα
πηγαὶ ὑδάτων, καὶ ἑβδομήκοντα στελέχη φοινίκων, πα-
ρενέβαλον δὲ ἐκεῖ παρὰ τὰ ὕδατα. ἄθρει οὖν ὅπως οὐκ
ἀγυμνάστως αὐτοὺς λελυτρωμένους, οὐδὲ ἐν τῇ εὐθυμίας
ἐντρυφῶντας πλέον τοῦ δέοντος ἀνακομίζεσθαι πρὸς τὸ εὐθυμεῖν ἐθί-
ζει οἰκονομικῶς, ἵνα μὴ καταβεβλημένοι πρὸς λήθην ἰόντες τοῦ
διασώζοντος θεοῦ εἰς τὴν ἐν αἰγύπτῳ πλάνησιν ἀκόλως-
ὑπονοστήσειαν, συλλέγουσι γὰρ οἱ πόνοι ἀεὶ πρὸς θεὸν, τὸ γοῦν
ὁ προφήτης φησὶ, κύριε ἐν θλίψει ἐμνήσθημέν σου, ἐν θλίψει Ἐσαΐας
μικρᾷ ἡ παιδεία σου ἡμῖν. μακρὰν γὰρ οὖν τὴν διψάδα
διοδεύοντες γῆν, ἐν σπάνει γεγόνασι τῶν ἀναγκαίων εἰς ζωήν,
οὐ γὰρ εὕρισκον ὕδωρ ὥστε πιεῖν. παραθηγομένους δὲ τῷ
δίψει, καὶ εἰς ἔσχατον αὐτοῖς ἡκόντων μόλις εὑρίσκεται τὸ πο-
θούμενον, ἀλλ' ἦν καὶ οὕτως ἄχρηστον παντελῶς, πικρὸν
γὰρ τὸ μερρᾶς ἦν ὕδωρ, καὶ τοῖς διψῶσιν οὐκ ἀσφαλὲς-
εἴς γε τὸ δύνασθαί φημι διαδρᾶναι θάνατον, δυσφοροῦντες
ἐντεῦθεν, καὶ τῷ μωυσεῖ καταστασιάζουσιν, ἀλλ' οὖν ὁ μω-

(c) Real Academia de la Historia

fides

ὕδατος, ἐπειδὴ τοῦ θεοῦ ἐπιτάξαντος ὕλην τοῦ ξύλου αὐτῷ παραδείξαντος, ἐμβάλλει τοῖς ὕδασι, τὰ δὲ παραδόξως εἰς γλυκύτητα καὶ ποτιμότητα μεθίσταται τὰ νάματα. ἐκπεπωκότες δὲ οὐδὲ καὶ ὠφελημένοι, θεσμὸν ἀκούουσι γὰρ τὰ θεοσημεῖα, παρεμβάλλουσι μετὰ τοῦτο καὶ πηγὰς ὑδάτων δώδεκα, ἔνθα καὶ ἑβδομήκοντα στελέχη φοινίκων ἦν, καταυλίζονται δὲ τότε ἐντρυφῶντες ἐκεῖ. ὅτι τοίνυν ἐν πίστει καὶ οὐχ ἑτέρως ἰσχύειν δύναται ἡ τῆς σωτηρίας ὁδὸς διὰ σκιᾶς καὶ τύπων ἐπληροφόρει ὁ θεός, τότε καὶ σφάζειν ἐκέλευεν ἐν Αἰγύπτῳ τὸν ἀμνόν, καὶ πιστεύειν ἤθελεν, ὅτι τῷ αἵματι κατακεχρισμένοι τὸν τοῖς πρωτοτόκοις ἐπερριμμένον διακρούονται θάνατον. ἀλλὰ γὰρ οὐχί φαίης ἂν καὶ μάλα εἰκότως, ὅτι πεπιστευμένος πίστεως τὸ δρώμενον ἦν, ἵνα γὰρ εἰ πίστεως τύποι καταρρώσουσιν ὁ θάνατος προβάτου σφαγήν, ἀλλ᾽ ἦν μυστηρίου τοῦ κατὰ Χριστὸν τύπος. ἐκρύπτετο γὰρ ὅτι Χριστὸς ... τοὺς ἡγιασμένους ἐν πίστει καὶ θανάτου καὶ φθορᾶς ἀποφαίνει κρείττονας.

Τί δὲ δὴ πάλιν ἐστὶ τὸ ἐπὶ τῆς Μερρᾶ; φέρε λέγωμεν ὡς ἔνι. ὕδατι τὸ θεῖον παρεικάζει λόγον ἡ θεόπνευστος γραφή. ὥσπερ γὰρ ἐστὶ σωμάτων ζωοποιὸν τὸ ὕδωρ τοῖς ἀνθρώποις, οὕτω καὶ ὁ θεῖος εἰς νοῦν ἐν καρδίᾳ λόγος ἀναζωοῖ οὐ μετρίως αὐτόν. τοῦτο δὲ καὶ ὁ Χριστὸς τοῖς Ἰουδαίων ἀγέλαις προσλαλῶν ἀνακέκραγε λέγων, ἐάν τις διψᾷ ἐρχέσθω πρός με καὶ πινέτω. καὶ πρός γε τὴν ἐκ τῆς Σαμαρείας γυναῖκα. πᾶς ὁ πίνων ἐκ τοῦ ὕδατος οὗ ἐγὼ δώσω αὐτῷ, οὐ μὴ διψήσῃ εἰς τὸν αἰῶνα. ἄρτι τοίνυν οἱ ἐξ Ἰσραὴλ τὸν προσοικισμὸν τῶν Αἰγυπτίων ἀφέντες λατρείαν, μεταθέμενοί τε τῆς γνώμης, εἰς τὸ ἐλεύθερον φρονεῖν ἄρτι ἀναβεβηκότες, ἀλλ᾽ οὔπω τοῖς ἄνωθεν τοῖς ἄνωθεν πεπηγαζομένοις νάμασιν, οὔπω τῶν νοητῶν ὑδάτων ἀπογευ-

(c) Real Academia de la Historia

σάμενοι, μονονουχὶ ζητοῦσι καὶ διψῶσι τὸν νόμον ἐλθεῖν εἰς
ὁμοῦ τε. ἐλθόντες μόλις παραγίνονται τῇ Μερρᾷ, ἀλλ' οὐκ ἠδύ-
ναντο πιεῖν ὕδωρ, πικρὸν γὰρ ἦν. εἶτα Μωσέως τὸ ξύλον ἐμ-
βεβληκότος, τὴν ἔμφυτον πικρίαν τὸ ὕδωρ ἀπηλλάττετο. τίς
οὖν ἡ Μερρά; φαίη ἄν τις ὅτι τὸ γράμμα τὸ νομικόν· πικρὸς γὰρ
ὁ νόμος εἰς ἐπιπλήξεις. καίγουν ὁ θεσπέσιος ἔφη Παῦλος·
ἀθετήσας τις τὸν νόμον Μωσέως, χωρὶς οἰκτιρμῶν ἐπὶ δυ-
σὶν ἢ τρισὶ μάρτυσιν ἀποθνήσκει. ὅτι γὰρ ὅτι πικρὸς ἦν καὶ ἀ-
φόρητος, καὶ αὐτοὺς τοὺς [illegible] τοὺς ἐθέλουσι καθαροῦ; καί-
γουν οἱ θεσπέσιοι μαθηταὶ τοὺς μετὰ τὴν πίστιν ἀναπείθοντας
τινὰς εἰς λατρείαν αὖθις τὴν νομικὴν διαρρήδην ἔφασκον·
καὶ νῦν τί πειράζετε τὸν θεὸν ἐπιθεῖναι ζυγὸν ἐπὶ τὸν τράχηλον
τῶν μαθητῶν, ὃν οὔτε ἡμεῖς οὔτε οἱ πατέρες ἡμῶν ἰσχύσαμεν βα-
στάσαι. ἀλλὰ καὶ ὁ μακάριος Παῦλος κατακρίσεως διακο-
νίαν τὴν διὰ τοῦ πανσόφου Μωσέως ὀνομάζει ἐντολήν, ἔφη
γὰρ οὕτως· εἰ γὰρ ἡ διακονία τῆς κατακρίσεως δόξα, πολλῷ
μᾶλλον περισσεύει ἡ διακονία τῆς δικαιοσύνης ἐν δόξῃ. ἔφη
δὲ καὶ ἑτέρωθι· τὸ γράμμα ἀποκτείνει, τὸ δὲ πνεῦμα ζωοποιεῖ. γράμ-
μα σαφῶς ὀνομάζων τὸν νόμον, πνεῦμα δὲ πάλιν τὴν ἐν πνευ-
ματικῇ λατρείᾳ ἀποκαλῶν, τουτέστι τὴν εὐαγγελικήν. πικρὸς οὖν
ὁ νόμος, ἑρμηνεύεται γὰρ ὅτι πικρία καὶ ἡ Μερρά. ὅτι δὲ ὁ διὰ νόμου
παιδευθεὶς αὐτὴν καὶ ἑαυτόν, καὶ ὅτι ἐπῆκεν εἰς τύπους ζωοποι-
οὺς οὐχ ἅπαξ, τὸ διαλάνθανον περιττόν, οὐδεὶς γὰρ ἐν νόμῳ δι-
καιοῦται παρὰ τῷ θεῷ κατὰ τὸ γεγραμμένον, ἀλλὰ καὶ εἰ τοῦτό ἐστι
δι' ὃν ζωοποιὸς ὁ νόμος, ἀπαλλάττεται δὲ καὶ τὸ γράμμα
πικρίας, εἰ γένοιτο [illegible] μυστηρίου τοῦ διὰ ξύλου,
νοούμενος δηλονότι πνευματικῶς, τύπος δ' ἂν εἴη καὶ τοῦδε σαφὴς
τὸ ἐπὶ τῇ Μερρᾷ συμβεβηκός. δηλοῖ γὰρ τὸ ξύλον τὸν σταυρόν

Lex non [illegible]

ὅτι ἡ Μερρὰ πικρία
ἑρμηνεύεται

(c) Real Academia de la Historia

Cyr. in Exo.

σταυρόν, ἔστι δὲ ἐπ' αὐτῷ μυστήριον, ὅπερ εἰ γένοιτο τοῖς ἐν νόμῳ
παραδεκτόν, γλυκὺ τὸ πικρὸν εὑρήσουσιν. οὐ γὰρ τοῖς πιστεύου-
σιν εἰς Χριστὸν ἀηδής τε ἔτι καὶ πικρὸς ὁ νόμος, ἀλλ' ὅδε ζω-
οποιός. μεταπλαττομένους οὖν εἰς μακαριότητα ἱστορίας ἡμῶν
πρὸς θεωρίαν πνευματικὴν καὶ ἀποδεχομένους ἐπὶ Χριστόν, ὅς ἐστι ζωὴ
καὶ ζωοποιός, ὅτε δὴ τότε καὶ νόμου ἡμῖν ὁ θεῖος, δικαιώ-
ματά τε καὶ κρίσεις, ἀποκειμένων γὰρ εὐθὺς ἐπὶ τὸ αὐτὸ δι-
καιοῦν, καὶ τοῖς εἰς πάντα λοιποῦ διδάσκει καὶ καταδείξειν εἶδον,
ἔξωθεν δικαιώσειν καὶ τὸ κολάζεσθαι πρὸς δικαίων γενέσθαι
παρακολουθοῦσι, πᾶσαν γὰρ φησὶ πληγὴν ἣν ἐπήγαγον τοῖς αἰ-
γυπτίοις οὐκ ἐπάξω. οὐκοῦν τοῖς ἐν νόμῳ τὸ Χριστοῦ λαβοῦσι
μυστήριον ἐλπὶς ἀληθὴς τὸ διαδρᾶναι κόλασιν, καὶ τοῦτο δι-
δάξει ἐστὶν ὅτι καὶ αὐτὸς εἴρηκεν ὁ σωτὴρ τοῖς Ἰουδαίων δήμοις
κατὰ τὸν τῆς ἐπιδημίας καιρόν, ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι
ὁ τὸν λόγον μου ἀκούων καὶ πιστεύων τῷ πέμψαντί με ἔχει
ζωὴν αἰώνιον, καὶ εἰς κρίσιν οὐκ ἔρχεται, ἀλλὰ μεταβέβη-
κεν ἐκ θανάτου εἰς τὴν ζωήν. Καὶ πάλιν. ὁ πιστεύων εἰς τὸν
υἱὸν οὐ κρίνεται. παραδεξάμενοι τοίνυν τὰ δικαιώματα
τοῦ Χριστοῦ, ὅτε δὴ τότε καὶ εἰς ἐλεὶμ ἥξομεν, ὅ ἐστιν ἀνάβασις,
ἀναβιβαζόμεθα γὰρ ἐκ τῆς ἀρχῆς ἡμῶν νηπιότητος εἰς ἀρε-
ὡς ἔχουσαν φρένα, καὶ εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος
τοῦ Χριστοῦ καταντήσαντες, τῆς τῶν νοητῶν ὑδάτων πηγῆς ἐντρυ-
φῶμεν, δυοκαίδεκα οὔσης, τῶν ἁγίων ἡμῶν ἀποστό-
λων [illegible], παραδεξόμεθα δὲ καὶ τοὺς ἑβδο-
μήκοντα στελέχους τῶν φοινίκων. χειροτονηθῆναι γάρ, ὅτι μετὰ τοὺς
ἁγίους ἀποστόλους ἀπεδείχθησαν ὁ κύριος ἑτέρους ἑβδομήκοντα.
ὅτι δὲ πρὸς τὰ κατὰ τὸ ἀληθὲς οἱ θεσπέσιοι μαθηταί, τὸν θεῖον ἡμῖν
καὶ ἱερὸν καὶ ἀναγκαῖον εἰς ζωὴν ἀναβρύοντες λόγον,

παρεδείξαμεν ἂν εὖ μάλα τοῖς ἐν νόμῳ διηκριβωμένοις
ὁ τῶν ὅλων θεὸς οὕτω λέγων, ἀντλήσατε ὕδωρ μετ᾽ εὐφροσύ- Esa.
νης ἐκ τῶν πηγῶν τοῦ σωτηρίου. ἔοικε δὲ καὶ πάντως ὁ θεσπέσιος
δαβὶδ οὕτω γράφει λέγων, δίκαιος ὡς φοῖνιξ ἀνθήσει. τὸ μὲν δὴ Ps
θαυμαστῶς, ἐπειδὴ καὶ αὐτὸς ὁ ἐξ ἡμῶν τῷ ἅδῃ κλίσει καὶ ὀνο-
μάζεται παρὰ τῇ θεοπνεύστῳ γραφῇ, ἀφ᾽ ἧς γάρ που πάλιν ἐ-
νομίζει νύμφη, τουτέστιν ἡ ἐκκλησία περὶ τοῦ ἐμοῦ γαμβροῦ καὶ ἐξ- Cantica
αίρου νυμφίου, φησὶ δὲ τοῦ ἐκ Χριστοῦ, εἶπα ἀναβήσομαι ἐν τῷ
φοίνικι κρατήσω τῶν ὕψεων αὐτοῦ. ἔστι γάρ ἐστιν ἀειθαλὲς τὸ
φυτὸν, γλυκύ τε καὶ εὔκαρπον, καὶ λελευκασμένον ἔχον καὶ ἄρ-
ρεν, τοιοῦτος δέ πως ἐστὶν ὁ Χριστὸς νοητῶς. δι᾽ οὗ καὶ μεθ᾽ οὗ τῷ
πατρὶ δόξα, σὺν ἁγίῳ πνεύματι, εἰς τοὺς αἰῶνας, ἀμήν :—

Περὶ τοῦ μάννα καὶ τῆς ὀρτυγομήτρας :—

χο΄ π΄

Θαυματουργεῖ δὲ πάλιν ὁ τῶν ὅλων θεὸς, καὶ μεθίστησιν ἐκ δυ-
νάμεως εἰς δύναμιν κατὰ τὸ γεγραμμένον, τοῖς δ᾽ ἀμαθά-
νοις εὐείσακτον πόσον, τὸ ἐν αὐτῷ δόξης περιτρανοῖ πρόνοιαν, καὶ
πολυτρόπως ἀποδεικνὺς, ὅτι δὴ μόνῳ μέθεστιν αὐτῷ τὸ
ἐνεργεῖν καθ᾽ ὁμοιοῦ δύναμιν καὶ τὰ παράλογα καὶ τὰ οἷς ἂν
οὐκ ἄλλως ὑποίτο πρὸς ἡμῶν τὸ καταθαυμάζεσθαι δεῖν, ἵνα δὴ
πάθωμεν ὅπερ ἐστί, οὐ καθ᾽ ἕνα τῶν ἐν λόγοις ἐνίων, ἤγουν ἀγνοού-
ως ἐξηγουμένων, ἀλλὰ φύσει τε καὶ ἀληθῶς. ὑπὸ γὰρ δὴ τῶν
ἐνδόξως ὑποδεχομένων καταθεωρεῖσθαι ἂν καὶ ἀπολειπό-
μενος καὶ μὴ τοῦ ἀκραιφνοῦς φύσει, ᾗ πρόσεστι μὲν ὡς ἰδιο-
τικῶς τὸ περιελκεῖσθαι καὶ ἀμαθῶς πρὸς πᾶν ὅτιοῦν τῶν ἀφ᾽
ὧν ἐλθεῖν δεῖ, πρόσεστι δὲ μετὰ τοῦτο τὸ ἀνεξίκακον. ἴδοις
δ᾽ ἂν ὅ φημι καὶ μάλα σαφῶς καὶ ἐν τοῖς ἀρτίως ἡμῖν προ-
κειμένοις. γέγραπται γάρ, ὅτι τῇ πεντεκαιδεκάτῃ ἡμέρᾳ
τοῦ μηνὸς τοῦ δευτέρου ἐξεληλυθότων αὐτῶν ἐκ γῆς αἰγύπτου, δι-

(c) Real Academia de la Historia

Cyr. in Exod

διεγόγγυζε πᾶσα συναγωγὴ υἱῶν Ἰσραὴλ ἐπὶ Μωυσῆν καὶ Ἀαρών,
καὶ εἶπαν πρὸς αὐτοὺς οἱ υἱοὶ Ἰσραήλ· ὄφελον ἀπεθάνομεν πληγέντες
ὑπὸ Κυρίου ἐν γῇ Αἰγύπτῳ, ὅταν ἐκαθίσαμεν ἐπὶ τῶν λεβήτων τῶν
κρεῶν καὶ ἠσθίομεν ἄρτους εἰς πλησμονήν, ὅτι ἐξηγάγετε ἡμᾶς
εἰς τὴν ἔρημον ταύτην ἀποκτεῖναι πᾶσαν τὴν συναγωγὴν ταύτην
ἐν λιμῷ. εἶπε δὲ Κύριος πρὸς Μωυσῆν· ἰδοὺ ἐγὼ ὕω ὑμῖν ἄρτους
ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἐξελεύσεται ὁ λαὸς καὶ συλλέξουσι τὸ τῆς ἡμέρας
εἰς ἡμέραν, ὅπως πειράσω αὐτούς, εἰ πορεύσονται τῷ νόμῳ μου
ἢ οὔ. καὶ ἔσται τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἕκτῃ καὶ ἑτοιμάσουσιν ὃ ἐὰν εἰσε-
νέγκωσι, καὶ ἔσται διπλοῦν ὃ ἐὰν συναγάγωσι τὸ καθ' ἡμέραν εἰς
ἡμέραν. τὰ μὲν γὰρ τῶν Αἰγυπτίων καθάπερ ἤδη προείπομεν
ἀπώλλυτο πρωτότοκα. ἐξεπέμποντο δὲ τῆς χώρας οἱ ἐξ Ἰσραήλ,
οὐδὲ ὅσον εἰπεῖν ἐπισιτίσασθαι συγχωρούμενοι, τὸ γὰρ σταῖς αὐ-
τῶν φύραμα ἐξήνεγκαν πρὸ τοῦ ζυμωθῆναι, τὰ φυράματα αὐ-
τῶν ἐνδεδεμένα ἐν τοῖς ἱματίοις αὐτῶν. σφόδρα ἐσπευσμένοι
τοῖς προσαλύζουσιν ἁπλῶς ἐξήλαυνον ἐν σπουδῇ, καὶ τὸ ἐν αὐτοῖς
τὸ δεῖμα τοῖς λειπομένοις Αἰγυπτίοις καὶ τοῖς τὴν δόξαν ὑπο-
μένουσιν. οἱ μὲν γὰρ τοῖς ἤδη διολωλόσι προσθήσεσθαι πε-
ριδεδιότες οὐκ εἰς μακράν, εἰ μὴ τοῖς θείοις εἴξαιεν νεύμα-
σιν, ἐξελάσειαν τῆς χώρας τὸν Ἰσραήλ. οἱ δέ, εἰ καὶ ταῖς φροντίσι μέλ-
λοντες καὶ ἀναδυόμενοι τὴν ἀποδημίαν, ὡς ἂν τὸ δὴ πάθος
εἰς τοὺς ἐπ' αὐτοῖς τοῖς ἐχθροῖς ἐγγύνας εἰς τὸ σώσασθαι καὶ κα-
λῶς ἔχειν ἀθλοκινδυνεύοντες, ἐξέσχον τεινόμενοι ὀλίγα καὶ μέσον
τῶν εἰς ἀποδημίαν πεφροντικότες καὶ τὰ ἐν χερσὶ μόλις ἀρ-
πάσαντες, μονονουχὶ τῶν οἴκοι κειμένων κεκλοφότες ἀνα-
χωροῦσι τελείαν εὐπορίαν, ἐν καλοῖς ὄντες, ἐπὶ τὰ πρὸ
αὐτοῖς ἐν ἐρήμῳ τὰ ξηρὰ πρὸς ζωὴν διαπορήσαντες,
καθόλου εἰς ἐπιθυμίαν τῆς ἐν Αἰγύπτῳ τροφῆς, καὶ ὅτι

μετὰ τῶν ἐσχάτων ἐξέχεον τὸ πόνων, ἐν δὲ ἐκείνοις δουλείας ὑπο-
λαμβάνονται, ὅσοι καί πως κατακεκαυχήκασι τῆς ἀπειθείας,
καὶ ὅτι λελύπηνται χαλεπαίνουσι, ἐν δὲ τῷ ἐπὶ Ζοροβάβελ καὶ εὐηλα
ὅταν τῆς ἐπ' αὐτοῖς ἐλευθερίας τὸν τρόπον ἀναφέρουσι πρὸς
τὸν ἄλλον χρόνον, καὶ θορυβοῦσι μετὰ τὸ χρῆμα τὸ μισθεύοντα,
τὸ λέγειν Μωυσέα, χορηγήσειν ὁ θεὸς τὸ χρῆμα τὸ τῶν ἐθνῶν
μὴν ἀφθονίαν αὐτοῖς ἐπαγγειλάμενος, καὶ προσκεκρουκότας
οὐ μετρίως ἡμέρως ἔχει πρὸς θεόν, τὸ μετὰ τὴν τῆς ζωῆς ἀρχὴν
τὴν αὐτῶν δεδέχθαι θέλειν, μάλιστα εἰ ἔχει παντελῶς οὐδένα,
λυπεῖ δὲ λίαν ὁ χρησμός. καὶ γοῦν αὐτοῖς ὁ σωτὴρ ἐν προσευχαῖς
ἡμᾶς ἐκδιδάσκει λέγειν, τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δὸς ἡμῖν
σήμερον. ἀλλ' εἰ τοῦτο λέγοιμεν, κατ' οὐδένα τὸν τρόπον ἡ
τὸ χρῆμα τὸ διατρέφον, ζητοῦμεν δὲ μᾶλλον τὴν αὐτῶν τὰ
εἰς ζωὴν ὑπολείποντα. ὁ δέ γε τῶν Ἰουδαίων δῆμος δὴ μικρὸν αὐτὸν
τροφάς, ὅτι λελύπηνται χαλεπαίνουσι, καὶ τοῦ οὕτω σεπτοῦ
καὶ ἀξιολόγου χρῆσιν ἀνοσίως καταβοῶσιν, ὡς τῶν
ἐν Αἰγύπτῳ αὐτοὺς ἐκπέμψαντα, ἄρτου τε ἔφερε καὶ κρεῶν. ὁ
κοῦ χρήζουσι μέν, καὶ καταβεβλήκασιν ἀνοσίως, ἀνεξί-
κακοῦ θεοῦ, καὶ ἐδόκει τοῖς αὐτοῖς ἀφθονίαν ἐπαγγείλασθαι, ἐν
δὲ καὶ καθ' ἣν ἀφελῶς δυνάμει, ἐπαίρας μετὰ τὸν ὄρθρον
χρημάτων, ἅμα δὲ τῷ τὸ μάννα, καὶ ὡς ὁ θεῖος ἔφη Δαυΐδ,
ἄρτον οὐρανοῦ ἔδωκεν αὐτοῖς. ἄρτον ἀγγέλων ἔφαγεν ἄνθρωπος.
πεπληροφόρηκε δὲ διὰ πείρας αὐτοὺς τῶν πραγμάτων, ὅτι
δύναται ὁ θεὸς ἑτοιμάσαι τράπεζαν ἐν ἐρή-
μῳ. καὶ ἐπὶ πᾶσι ἐμέλησε καὶ ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς τοῦτο θαυματουρ-
γῶν, πέντε διακλάσας ἄρτους ἐχόρτασεν ἐν ἐρήμῳ πολλούς,
ὅτι καὶ τῶν κλασμάτων λελειμμένων κόφινοι δώδεκα. ἀπε-
ρίζεσθαι δὲ παντελῶς τῆς θαυματουργίας ὁ τρόπος. πίστιν δὲ

Cyr. in Exod.

οἷα τε μαθεῖν τὰ ὑπὲρ νοῦν, τὸ ἀκούειν δὲ τῶν ἀπαθῶν
τῶν ἱερωτάτων μαθημάτων, οἷα δὴ οἱ παῖδες τὰ νήπια, ἀδυνατεῖ δὲ
τὸ οὐδέν. ἀλλ' ἐν τούτοις μὲν ἡμῖν ὁ περὶ τῶν ὀρτυγίων λόγος. τῆς
δὲ τῶν σιτίων γένοιτο λοιπὸν ὁ πνευματικὸς θεωρίας ὅρος, ἐν τῷ τοῦ νόμου
τὸ αἴνιγμα πολυπραγμονεῖν ἀναγκαῖον, φιλοθεάμονι εὖ μά-
λα διακρουσαμένους τὴν μυθώδη ἀλήθειαν. εἰ δὲ μὴ γὰρ τίμιων καὶ
λαθόντων, ὡς ἔστιν ἀναμφιλόγως τὸ εὐαγγελικὸν πολίτευ-
μα τῆς νομικῆς, καὶ τῶν τῆς φιλοσαρκίας ἡδονῶν μαθήματων οὐκ
ἐλευθέρα, ἀποπλανᾶται δέ, καὶ οὐχὶ γνωστοὺς ἐπιθυμίας,
ἀλλ' ὅτι θεία καὶ εὐαγγελικὴ πνευματικὴ καὶ ἀμέμπτως ἐστί, καὶ
ἀσύγκριτον ἔχει τὸ κάλλος. γνώμεθα δὲ πῶς ἐφ' ἑκάστῳ δια-
λέξιν καὶ περιφορεῖν, τὸ ἐπ' ἀμφοῖν εὖ μάλα βασανί-
, ζοντες λόγον ἐκ τῆς θεοπνεύστου γραφῆς. ἐγένετο γὰρ φησὶν
, ἑσπέρα καὶ ἀνέβη ὀρτυγομήτρα καὶ ἐκάλυψε τὴν παρεμ-
, βολήν, τὸ πρωῒ δ' ἐγένετο καταπαυομένης τῆς δρόσου κύκλῳ
, τῆς παρεμβολῆς, καὶ ἰδοὺ ἐπὶ πρόσωπον τῆς ἐρήμου λεπτὸν ὡσεὶ
, πάγος ἐπὶ τῆς γῆς, ἰδόντες δ' αὐτὸ οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ εἶπαν ἕτερος τῷ
, ἑτέρῳ, τί ἐστι τοῦτο, εἶπε δὲ Μωϋσῆς πρὸς αὐτούς, οὗτος ὁ ἄρτος
, ὃν ἔδωκε κύριος ὑμῖν φαγεῖν. τοῦτο τὸ ῥῆμα ὃ συνέταξε κύριος.
, συναγάγετε ἀπ' αὐτοῦ ἕκαστος εἰς τοὺς καθήκοντας γομὸρ
, κατὰ κεφαλήν, κατὰ ἀριθμὸν ψυχῶν ὑμῶν, ἕκαστος σὺν
, τοῖς συσκηνίοις ὑμῶν συλλέξατε, ἐποίησαν δὲ οὕτως οἱ υἱοὶ
, Ἰσραήλ, καὶ συνέλεξαν ὁ τὸ πολὺ καὶ ὁ τὸ ἔλαττον, τὸ μετρήσαντες
, τῷ γομόρ, καὶ οὐκ ἐπλεόνασεν ὁ τὸ πολύ, καὶ ὁ τὸ ἔλαττον
, οὐκ ἠλαττόνησεν, ἕκαστος εἰς τοὺς καθήκοντας παρ' ἑαυτῷ
, συνέλεξαν. εἶπε δὲ Μωϋσῆς πρὸς αὐτούς. μηδεὶς καταλι-
, πέτω ἀπ' αὐτοῦ εἰς τὸ πρωΐ, καὶ οὐκ εἰσήκουσαν αὐτοῦ τινές,
, ἀλλὰ κατέλιπον ἀπ' αὐτοῦ εἰς τὸ πρωΐ, καὶ ἐξέζεσε σκώ-

λοιπὰς καὶ ἐπώζεσε, καὶ ἐπικράνθη ἐπ' αὐτοῖς Μωϋσῆς.
Καὶ μετὰ ταῦτα πάλιν εἶπεν ὁ Μωϋσῆς πρὸς αὐτούς, τοῦτο τὸ ῥῆ-
μά ἐστιν ὃ ἐλάλησε κύριος. σάββατα ἅγια ἀνάπαυσις τῷ κυρίῳ αὔ-
ριον. ὅσα ἂν πέσσητε πέσσετε, καὶ ὅσα ἂν ἕψητε ἕψετε, καὶ πᾶν τὸ
πλεονάζον καταλίπετε αὐτὸ εἰς ἀποθήκην εἰς τὸ πρωΐ, καὶ κα-
τέλιπον αὐτὸ εἰς τὸ πρωΐ καθάπερ συνέταξεν αὐτοῖς Μωϋσῆς,
καὶ οὐκ ἐπώζεσεν, οὐδὲ σκώληξ ἐγένετο ἐν αὐτῷ. ἕκαστον
μὲν οὖν τὸ ἀρκοῦν αὐτῷ συγκομίζειν ἐκέλευσεν, εἴρηται δὲ οὐδε-
μιᾶς ἕνεκα τοῦ [illegible] ἐλευθέρου, καὶ τοῖς ἀπ' οὐρανοῦ συλλέγειν, τὸ
[illegible] τῆς ἀγάπης καταφρονῶσι τοῦ νόμου, ἀποφάσκει δὲ παν-
τελῶς τὸ φυλάττειν εἰς τὸ πρωΐ, καὶ τοῦτο διὰ τῶν ἐφεξῆς πρὸ
μόνου σαββάτου, ἵνα καὶ ὁ τῆς ἀργίας μὴ [illegible] νόμος, τὸ
γὰρ ὅλως εὑρεῖν ἐν σαββάτῳ μηδὲν καινότερόν ἐστι, μονο-
νουχὶ διὰ τούτου καὶ ἀναγκάζοντος ἀθλεργεῖν ἐν σαββάτῳ,
ἀλλ' ὀλίγα μετὰ [illegible] περιφρονήσαντες τινὲς
καὶ ἐτήρησαν πρὸ σαββάτου, καὶ ὥς φησι τὸ γεγραμμένον εἰς
ἕν, ἐπώζεσάν τε καὶ ἐξέζεσε σκώληκας, καὶ ἐπικράνθη Μω-
ϋσῆς. [illegible] καὶ ἐν σαββάτῳ συλλέξοντες, τὸ
ἀφανὲς [illegible]. ἐγένετο δὲ ἐν τῇ ἡμέρᾳ
τῇ ἑβδόμῃ ἐξήλθοσάν τινες ἐκ τοῦ λαοῦ συλλέξαι, καὶ οὐχ εὗρον.
εἶπε δὲ κύριος πρὸς Μωυσῆν. ἕως τίνος οὐ βούλεσθε εἰσακούειν
τὰς ἐντολάς μου καὶ τὸν νόμον μου, ὁ γὰρ κύριος ἔδωκεν ὑμῖν
τὴν ἡμέραν ταύτην σάββατα, διὰ τοῦτο αὐτὸς ἔδωκεν ὑμῖν
τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἕκτῃ ἄρτους δύο ἡμερῶν, καθήσεσθε ἕκαστος
εἰς τοὺς οἴκους ὑμῶν, μηδεὶς ὑμῶν ἐκπορευέσθω ἐκ τοῦ τό-
που αὐτοῦ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ. Καὶ τοῖς μὲν γνησίοις πρὸς ἡμῶν
ὁ τοῖς εἰρημένοις πρέπων τε καὶ ἁρμόζων ὅδε λόγος, τὸ δὲ
[illegible] ἐν [illegible] τοῦ ὁριζομένου [illegible]

ὀρτυγομήτρα

καὶ ἐν φωτὶ καὶ ὄρθρῳ τὸ μάννα. δῆλον δ' ἔχομεν πολυπρα-
γμονεῖσθαι πρέπει καὶ πρό γε τῶν ἄλλων, τί μὲν ἡ ὀρτυγομή-
τρα, τί δὲ τὸ μάννα, κατασημαίνει σαφῶς ἀνιγματωδῶς τε
ὡς ἐν τύπῳ σκιᾶς. ὅτι τοίνυν σαρκικῶν ἐπιθυμιῶν οὐκ
ἐπιλελησμένον τῶν Ἰουδαίων ὁ ζωώδης νοῦς ἦν εἰκότως, ἐλέ-
γχει σαφῶς τὸ ἐπιθύμημα ποιεῖσθαι ζητεῖν τὰ ἐν Αἰγύπτῳ
κρέα, καὶ τῆς εἰς τοῦτο ἐπιθυμίας ἐκνικώμενον, μονονουχὶ
καὶ λυσσώμενον ἔχειν τὸν νοῦν. ἀλλ' οὖν καὶ ὅτι τὰ
καθ' ἡμᾶς ἐν τούτοις, ἀρκέσομεν γὰρ εἰς τοῦτο καὶ ἐσμὲν ἐπέ-
κεινα σαρκικῆς ἀκαθαρσίας, ἐπιμαρτυρήσει δὲ σαφῶς
ὁ θεσπέσιος Παῦλος, οἱ δὲ τοῦ Χριστοῦ τὴν σάρκα ἐσταύρωσαν σὺν
τοῖς παθήμασι καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις. Καὶ τί τὸ ἐσταυρῶσθαι,
ἀντὶ τοῦ θανατῶσαι τὰ πεποιηκότα δεδώκασι νοεῖν ἀναλόγως, διὰ γοῦν
τοῦ μὲν ἀνῃρῆσθαι κατὰ σάρκα ζωῇ, μαθεῖν μὲν ἐλέγχεσθαι φρονεῖν
τὰ πρόσκαιρα, κατανεκρῶσαι δὲ μᾶλλον τὰ μέλη τὰ ἐπὶ τῆς
γῆς, πορνείαν, ἀκαθαρσίαν, πάθος, ἐπιθυμίαν κακήν, καὶ
περιπατεῖν μὲν ἐπὶ γῆς, ζητεῖσθαι δὲ σφόδρα τῶν ἄνω πολι-
τευμάτων. διαμεμνημένοι γὰρ ἱεροῦ τοῦ Γαλάταις γεγραμμένου, πνεύ-
ματι περιπατεῖτε, καὶ ἐπιθυμίαν σαρκὸς οὐ μὴ τελέσητε. ἀθρή-
σεις οὖν ἐν ἀρχῇ τῶν Ἰουδαίων νοῦς, καὶ τὰς τῶν παθῶν προσβο-
λὰς πολὺ πλεῖον ἀκαθάρτους ἔχοντας, ἐρᾷ γὰρ ἀεὶ τῶν σαρκικῶν,
καὶ ἔστι τῶν γεωδεστέρων, τοῦτο δὲ ἡμῖν ὡς ἔοικεν ἡ ὀρ-
τυγομήτρα σημαίνει. ὀρέγεται μὲν ἐπὶ τοῦτο θεός, οὐχ ἕλκων
αὐτοὺς εἰς ἐπιθυμίαν, οὔπω δὲ διδοὺς τὸ κατανικᾶσθαι
παθῶν. ὅτι μὲν τοῖς ἐν νόμῳ τὸ ἐκπρεπὲς εἰς ζωὴν καὶ εἰς σάρκα
ἠγνοημένον, καὶ ἐν τούτῳ δὲ μᾶλλον τοῖς ἐν Χριστῷ, τί γὰρ τί καὶ δια-
φέρει ἡμῶν ὑποτίθεμεν διὰ προφητῶν, οὐ κατ' ἐκεῖνον
τὸν πρῶτον, ὅτι μὴ ἔχει τὸ ἄμεμπτον, ἔτεσι δὲ πυκνότητι

Ὀρτυγομήτρα

ἰδόντα καὶ ζωὴν διδόντι τοῖς πιστεύουσι. γέγραπται ὅπως
ἐν ἑσπέρᾳ πᾶσαν τὴν ὀρτυγομήτραν ἐπελθεῖν ἐπὶ τὴν Ἰουδαί-
ων συναγωγήν. γίνεται γὰρ ἑσπέρα φησὶ καὶ ἀνέβη ὀρτυγομή-
τρα. πλαγίως ἡμῖν τὸ παρεληλυθέναι ἡμέρας ὑπεμφαίνοντος,
ὅτι μηδέπω τὸ φῶς ἐνυπάρχει τῶν Ἰουδαίων ὁράσεις, ἀλλ' ὡς
ἐν νυκτὶ καὶ σκότῳ, καὶ τὸ χρῆμα ἐστὶν οὐ διαψευδόμενον.
ἀμαθίας γὰρ καὶ πωρώσεως, ἤγουν ἀβλεψίας τῆς νοητῆς ὁ τῶν
Ἰουδαίων οὐκ ἀπήλλακται νοῦς, τοιγάρτοι καὶ ὁ Χριστὸς προσεφώ-
νει λέγων, ἐγώ εἰμι τὸ φῶς τοῦ κόσμου. ἐν ἄλλοις δ' αὖ
καὶ ἐσκοτωμένοι ποτὲ οἱ οὔπω πεπιστευκότες, οὐ γὰρ ἀφεί-
κοντο πρὸς τὸ φῶς, ἐφ' ᾧ δή που πεῖθε τὸ φαεινὸν ἐκ τῶν
ὑποχειρίων ἐλκυσθὲν ὅλης, ἀφελεῖν αὐτούς, τυφλοὶ δ' ὄντες ὁδηγοὶ τυφλῶν.
ἀφωτίστους οὖν ἀεὶ τῶν Ἰουδαίων ὁ νοῦς, τοιγάρτοι νοεῖσθω τὸ τῆς
σαρκός, μονονουχὶ δὲ καὶ ἐκκρεμασθεὶς τῶν νομικῶν σκιῶν. Παρατη-
ρούμεθα δὲ τὸ μάννα σκιὰν εἶναι καὶ τύπον τῶν διὰ Χριστοῦ πνευ-
ματικῶν τε καὶ χαρισμάτων, ἃ καὶ ἀναγινώσκει καὶ σώζουσι,
καὶ τὸ χρεῶδες οὐκ ἔχει τοῦτο, ἀμοιρεῖ δὲ μᾶλλον καὶ τὸ ἀληθεῖ
σαρκικοῦ, καὶ ἐστιν ἀληθῶς οὐκ αὐτῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ αὐτῶν
λοιπὸν τροφή. πεφανέρωκε γὰρ ἡμῖν ὁ υἱὸς ἐν ἑαυτῷ τὸν πατέρα,
καὶ τὸ πρᾶγμα ἀρρήτως καὶ ὁμοουσίου τελείως λόγον δι' αὐτοῦ
πεπαιδεύμεθα, καὶ εἰς πᾶσαν εἴδησιν ἀληθοῦς ἐν θεῷ μαθήσεως πεπο-
δηγήμεθα, τροφὴ δὲ πνεύματος ἡ ἐν Χριστῷ τοῦ θεοῦ ἐστιν ὀρθὴ καὶ
ἀκίβδηλος γνῶσις. εἶτα δὲ ἐν ὡς ἐν φωτὶ καὶ ἡμέρᾳ τῶν διὰ
Χριστοῦ πνευματικῶν χορηγία, τοιγάρτοι τὸ μάννα κατεδόθη τοῖς
Ἰσραηλίταις, διαυγαζούσης ἡμέρας καὶ σκεδαννυμένου φω-
τός. διδάξει γὰρ ἐν ἡμῖν τοῖς πιστεύουσιν ἡ ἡμέρα κατὰ τὸ
γεγραμμένον, καὶ φωσφόρος ἀνατείλῃ ἐν ταῖς ἁπάντων
καρδίαις. καὶ ὅτε δικαιοσύνης ἀνέλαμψεν ἥλιος, τουτέστι Χριστός.

Μάννα

Cyr. in exodū

Manna.

ὅτι δὲ τύπος τοῦ μάννα ὁ σωτήρ· ὅτι γὰρ ὡς ἐν εἰκόνι καὶ τῷ ἐκείνῳ
τὸ μ[illegible] τοῦ με, τὸ δὲ ἀληθές, αὐτὸς ὁ Χριστὸς πληροφορήσει λέγων πρὸς
Ἰουδαίους· οἱ πατέρες ὑμῶν ἔφαγον τὸ μάννα ἐν τῇ ἐρήμῳ καὶ
ἀπέθανον, οὗτός ἐστιν ὁ ἄρτος ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβαίνων,
ἵνα τις ἐξ αὐτοῦ φάγῃ καὶ μὴ ἀποθάνῃ. ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτος ὁ ζῶν
ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς, ἐάν τις φάγῃ ἐκ τούτου τοῦ ἄρτου ζή-
σεται εἰς τὸν αἰῶνα. καὶ ὁ ἄρτος δὲ ὃν ἐγὼ δώσω ἡ σάρξ μου ἐστίν
ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς. ἀποφέρει δὲ εἰς ἀμήρυτον ἡμᾶς
ζωὴν ὁ καὶ ἡμῶν τις ὢν, καὶ τῆς εἰς εὐσέβειαν ὑποθήκης,
καὶ τῆς εὐλογίας τῆς μυστικῆς, αὐτὸς ὢν ἄρα καὶ δι᾽ αὐτοῦ τὸ
μάννα τὸ θεῖον καὶ ζωοποιὸν ἀληθῶς, καὶ ὁ τοῦτο καθ᾽ ἑαυ-
τοὺς ἀμείνων ἐστὶ φθορᾶς, καὶ ὑπερκαλεῖ τὸ θάνατον, οὐχ ὅτι φα-
γόντες τὸ ἀληθινόν, οὐ γὰρ δὴ ὁ τύπος τὸ ἀληθινός, ὑπερελάσεις δὲ τῆς
ἀληθείας τῆς μορφώσεως. ἐκείνοις δὲ τὸ μάννα ἐξ οὐρανοῦ δήπου
ἄνωθεν καταφερόμενον τὸ ἀποχρῶν ἕκαστοι συλλέγειν, συναγείρειν
δὲ εἰς προσῆκον τὸ μέτρον, καὶ τοῖς τὴν αὐτὴν οἰκοῦσι σκηνήν, ἕκαστος
γάρ φησι σὺν τοῖς συσκήνοις ὑμῶν συλλέξατε, καὶ οὐ καταλεί-
ψετε ἀπ᾽ αὐτοῦ εἰς τὸ πρωΐ. χρεὼν γὰρ ἡμᾶς διὰ γνώσεως τῆς
εὐαγγελικῆς ἐναπίμπλασθαι μαθημάτων ἐν τῷ βίῳ δὴ με-
τρίῳ, μικροῖς τε καὶ μεγάλοις, διανέμοντας ἡμῖν τὸ χορηγού-
μενον ἑκάστῳ χρείαν, καὶ ὁμοίως ἅπαντας ἀποτρέφοντας ἐκ-
ζωήν, συναγείροντας τοῖς ἄλλοις ἐθελοντὰς τοὺς εὐσθενεστέρους,
καὶ ἱδροῦν ὑπὲρ ἀδελφῶν, καὶ τοὺς ἰδίους αὐτοῖς ἐκδαπανᾶν
ζεῖν πόνους, καὶ διὰ ἄνωθεν χαρισμάτων ποιεῖσθαι κοινωνούς,
καὶ τοῦτο δή μοι ἐστὶ τὸ πρὸς αὐτοὺς εἰρημένον τοὺς ἁγίους ἀπο-
στόλους, δωρεὰν ἐλάβετε, δωρεὰν δότε. μονονουχὶ γὰρ πλεῖ-
στον ἐν ἑαυτοῖς τὸ μάννα συλλέγοντες διανέμειν ἕκαστος δεῖ
τοῖς τὴν αὐτὴν οἰκοῦσι σκηνήν, τουτέστι τὴν ἐκκλησίαν. διετέλουν

forsan ὑπερελάτειτο

γὰρ οἱ ἱκανώτεροι μαθηταί, νουθετοῦντες, ἀσπαζόμενοι, πρὸς
πᾶν ὄκνου ἀποφεύγοντες τῶν ἐπαινουμένων, καὶ ἀφθόνως
ἅπασι μεταδιδόντες εἰς μέθεξιν ὧν αὐτοὶ τῇ τοῦ θεοῦ χάριτι πεπλουτή-
κασι χάριν. καθὼς ὁ μακάριος Παῦλος ἐπιστέλλων φησίν.
, ἐπιποθῶ γὰρ ἰδεῖν ὑμᾶς, ἵνα τι μεταδῶ ὑμῖν χάρισμα
, πνευματικὸν εἰς τὸ στηριχθῆναι ὑμᾶς. εἰ δὲ νοοῖτο καὶ καθ' ἕτερον
τρόπον τὸ ἕκαστος ὑμῶν τοῖς συνοίκοις συμμετέχειν, τουτέστι
μὴ χωρὶς ἀπάντων, μηδὲ ἀναμίξ, ἀλλὰ κατὰ γένος, ἤτοι κατὰ
σκηνὰς ποιεῖσθαι τὴν συγκομιδήν, τοιῶσδε νοοῦσι. χρὴ γὰρ
ἡμᾶς τοῖς ὁμοπίστοις ὁμοῦ τῶν θείων ἐμφορεῖσθαι λογίων, καὶ
ζητεῖν τὸ μάννα τὸ νοητόν, οὐ τοῖς ἑτερόφροσι μονοτροπεῖν καὶ ἀλλο-
γενέσι ἀσυνέτως συναποφέρεσθαι, ὃ δὴ καὶ ποιοῦμεν, ἀπο-
τρέποντες μετὰ τῶν ἐκκλησιῶν τοὺς ἑτεροδόξους καὶ διεστραμ-
μένους, ὁμοῦ δὲ τοῖς κατὰ πίστιν οἰκείοις τὰ ἐξ ὕψους πλου-
τοῦντες σοφίας, ἔρχονται καταλιμπάνειν εἰς τὸ πρωὶ τὸ νό-
μου πάλιν ἡμῖν ὑπεμφαίνοντος, ὅτι τὸ κηρύττεσθαι τοῖς τύποις
σωματικοῖς τοῦ χρόνου, καθ' ὃν ἔδει ἐκζητεῖσθαι τὰ ἀναγκαῖα,
πάντα τε καὶ πάντως ὑπὸ κρεῖσσον ἄγει καὶ πλάνην. ὁ ἔξωθεν γὰρ
σκώληκας τὸ τετηρημένον, κολάσεως καὶ φθορᾶς μήνυσις
ἂν εἴη καὶ αὐτὴ σαφής. ἔνθα γὰρ πάντως ὑπὸ φθορὰν τὸ κολά-
σιν οἱ τηροῦντες τὴν σκιὰν μετὰ τὴν τῆς ἀληθείας ἀνάδειξιν,
ὅπερ ὑποπεπονθέναι φαμὲν τούτους οὓς ὁ μακάριος γράφει
, Παῦλος, κατηργήθητε ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ, οἵτινες ἐν νόμῳ δικαιοῦσθε
, τῆς χάριτος ἐξεπέσατε. καὶ πάλιν· ἐναρξάμενοι πνεύματι, νῦν σαρκὶ
, ἐπιτελεῖσθε· τοσαῦτα ἐπάθετε εἰκῇ, εἴ γε καὶ εἰκῇ. οὐκοῦν
ἀποφάσκει φυλάττειν εἰς τὸ πρωί, ἵνα διὰ τὸ πρωὶ τὸν και-
ρὸν νοοῦντες καιροῦ, καθ' ὃν ὁ τοῦ χρόνου παρῆλθε καιρός, καὶ τὸ
θεῖον ἡμῖν ἀνέλαμψε φῶς, ἀλλ' ἐπείγουσιν εἰς τὸ πρωὶ σάββα-

(c) Real Academia de la Historia

Manna.

Testam^tum^ vetus con|iungendum cum litte|ris euangelias

τὸ ζητεῖν μέλλοντες οἱ ἐξ Ἰσραήλ, ἐν τῷ ἑβδόμῳ προσάπτουσι. τὸ δὲ οὕτω
ἔχει ἐστὶ τὸ φυλάττεσθαι μὲν τὸ τὸ σάββατον προσαγορευόμενον, μὴ
μὴν ἔτι καὶ καταφθείρεσθαι, μηδὲ τοῖς τεταρτημορίοις ἐπιπεπλέχ-
θαι τὸ μουσαῖον. ἀποδειμένη γὰρ διὰ πίστεως εἰς τὸν ἐν Χριστῷ
νοούμενον σαββατισμόν, τουτέστιν εἰς ἀργίαν τε καὶ καταλῆξιν
τῶν ἐξαμαρτιῶν, οὐχ ὡς ἀρεστὸν [illegible] εὑρήσομεν τὴν προσ-
ευχὴν [illegible] ἐν ἡμῖν καὶ ὅσον [illegible] ἀποκειμένην τῷ νόμῳ [illegible]
[illegible] ἡμᾶς εἰς Χριστόν, παιδαγωγὸς γὰρ ὁ νόμος,
ἔχοντες δὲ μᾶλλον [illegible] τοῖς εὐαγγελικοῖς παιδεύμασιν,
οὐκ [illegible] καὶ [illegible] πρέπει, τὸ τὸν
[illegible] οὐκ ἐπιπεπλεγμένον. Καὶ γοῦν ὁ Σωτὴρ τοῖς [illegible]
αὐτοῦ, λαβόντες φησὶ λέγω ὑμῖν, ὅτι πᾶς γραμματεὺς μαθη-
τευθεὶς ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν ὅμοιός ἐστιν ἀνθρώπῳ οἰκοδε-
σπότῃ, ὅστις ἐκβάλλει ἐκ τοῦ θησαυροῦ αὐτοῦ καινὰ καὶ πα-
λαιά. [illegible] οὖν τὸ προσφερόμενον ἐν ἡμῖν μάννα διὰ
τοῦ νόμου, καὶ εἰ ἐν [illegible] σαββατισμῷ. [illegible]
[illegible] σκιᾶς οἱ ἐν Χριστῷ σαββατίζοντες,
ἵνα [illegible] ἐν αὐτοῖς [illegible] ἀλήθειαν. [illegible] καὶ ὑπό-
[illegible] τὸ ἐν σαββάτῳ συλλέγειν, μᾶλλον δὲ οὐδὲ [illegible]
τὸ μάννα [illegible]. σαββατίζοντες γὰρ ἐν Χριστῷ νοητῶς, τὰ ἐν τύποις
[illegible] συλλέξομεν, οὐ γὰρ σαρκικῶς ἀνεξόμεθα [illegible]
[illegible], οὐδὲ τὰς [illegible] καλύπτομεν, [illegible]
μᾶλλον τὸ παρὰ τῶν τύπων αὐτῶν ἔχοντες τὴν ἀλήθειαν, τουτέστι
[illegible] ἐπ' ὀφθαλμῶν [illegible] καὶ σαφῶς ὁ ἐν [illegible]
[illegible] ἡμῶν [illegible] λόγος. ἐπεὶ δὲ [illegible] βιβλίῳ
[illegible] καὶ [illegible] προσθήκας
[illegible] τὸ κεφάλαιον, [illegible] οὐκ
[illegible] τὰ ἐν τῇ ἐξόδῳ [illegible],

Typos repudiat veritas

(c) Real Academia de la Historia

λαὸν δὲ τοῖς ἐντυγχανομένοις ἀμφιλαφεῖς τὰ μάλλον ἡ-
δονῆς. Γέγραπται γάρ, ὅτι καὶ ὁ ἐπίμικτος ὁ ἐν αὐτοῖς ἐπεθύ-
μησεν ἐπιθυμίαν, καὶ καθίσαντες ἔκλαιον οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ καὶ
εἶπον, τίς ἡμᾶς ψωμιεῖ κρέα; ἐμνήσθημεν τοὺς ἰχθύας
οὓς ἠσθίομεν ἐν Αἰγύπτῳ δωρεάν, καὶ τοὺς σικύους, καὶ τοὺς
πέπονας, καὶ τὰ πράσα, καὶ τὰ κρόμμυα, καὶ τὰ σκόροδα, νυνὶ
δὲ ἡ ψυχὴ ἡμῶν κατάξηρος, οὐδὲν πλὴν εἰς τὸ μάννα οἱ ὀφθαλ-
μοὶ ἡμῶν. εἶτα τούτοις ἐπιφέρει. Καὶ ἤκουσε Μωϋσῆς κλαι-
όντων αὐτῶν κατὰ δήμους αὐτῶν, ἕκαστος ἐπὶ τῆς θύρας αὐτοῦ,
καὶ ἐθυμώθη ὀργῇ κύριος σφόδρα, καὶ ἐναντίον Μωϋσῆ ἦν πονηρόν.
ἀθρεῖ δὲ οὖν ὅπως εὐπαρακόμιστος λαὸς ὁ Ἰσραήλ, καὶ οὐχ
ὅπως ἀθρόους ὠφελεῖν οἶδε, νοσεῖ δὲ τὸ ἀνάλογον καὶ ἐν μό-
νοις τοῖς κατ' αὐτόν. κατερρᾳθύμησε μὲν γὰρ ὁ ἐπίμικτος τὸν τρό-
πον τὸν οὕτω καὶ βδελυρὰν ταύτην ἐπιθυμίαν, οὓς δὲ ἐνδίκως
ἐπιτρέχουσιν αὐτοῖς ἀναπείθεται μᾶλλον φρονεῖν ἔλεγε τὰ
χριστομαθέστερα νοοῦσι γνησίως, καὶ ἐλύπει μὲν οὐ μετρίως
ὁ ἱερώτατος Μωϋσῆς, ἔφη δὲ ἐναργῶς πρὸς τὸν τῶν ὅλων θεόν, ὡς
οὐκ ἂν ἰσχύσειε μόνος τὸν οὕτω δυσβάστακτον καὶ δύσοιστον ἀνα-
πλῆσαι πόνον, εἰς ἀπόδειξιν δὲ τοῦ πράγματος καὶ τὴν αἰτίαν ἐμφα-
νῆ καὶ δυσπόριστον ἐν ἐρήμῳ τὴν κρεωφαγίαν λέγων, πόθεν
μοι δοῦναι παντὶ τῷ λαῷ τούτῳ κρέα φαγεῖν; δυσχεραίνει δὲ εἰς
τοῦτο κατηγμένος ὅπως, ὡς ἀποθανεῖν θέλειν. εἰ γὰρ
οὕτως σὺ ποιεῖς μοι φησίν, ἀπόκτεινόν με ἀναιρέσει. ἵνα μὴ
ἴδω μου τὴν κάκωσιν. ἀνέχει θεός, καὶ ἀπολέγειν τοὺς ποιεῖσθαι
κελεύει τοὺς συλληψομένους αὐτῷ καὶ συμμεθέξοντας τῆς
φροντίδος ἀπὸ πάσης τῆς συναγωγῆς ἄνδρας τὸν ἀριθμὸν
ἑβδομήκοντα. λ. ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων Ἰσραήλ, οὓς αὐτὸς
οἶδας ὅτι οὗτοί εἰσι πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ καὶ γραμματεῖς.

λ. εἶπε γὰρ θεὸς πρὸς Μωϋσῆν, συνάγαγέ μοι ἑβδομήκοντα ἄνδρας—

70. viri separari iubentur

αὐτῶν, καὶ ἄξεις αὐτοὺς πρὸς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου,
καὶ στήσονται ἐκεῖ μετὰ σοῦ, καὶ καταβήσομαι καὶ λαλήσω ἐκεῖ
μετὰ σοῦ, καὶ ἀφελῶ ἀπὸ τοῦ πνεύματος τοῦ ἐπὶ σοὶ καὶ ἐπιθήσω
ἐπ' αὐτούς, καὶ συναντιλήψονται μετὰ σοῦ τὴν ὁρμὴν τοῦ λαοῦ,
καὶ οὐκ οἴσεις αὐτοὺς σὺ μόνος. οὗ δὴ γεγονότος, ἤκιστα γὰρ
αὐτοὺς τοὺς τῶν ἄλλων λαμπροτέρους, ἐξίου μετ' αὐτοὺς ἐν-
επίμπλη πνεύματος ὁ τῶν ὅλων θεός, εἶτα μετὰ τοῦτο τῆς τῶν κρε-
ῶν ἐπιθυμίας ἐκλυθεὶς, καὶ ἥκει μετ' αὐτοῖς τὴν ὀρτυγομή-
τραν, οἱ δὲ κύκλῳ τῆς παρεμβολῆς τοσοῦτον ὅσον θέρος κειμένην,
συναγείρουσι μὲν γεγηθότες τὸ μάλα, καὶ ἀπεδέχοντο δὲ ἐκ-
εκπρεπῶς ἤδεσαν καὶ αὐταρκείας ἀφροντιστήσαντες. συνειλ-
εγμένης δὲ καὶ ἀλλισμένης αὐτοῖς πλήθους οὐ μετρητοῦ στρου-
θίων, καὶ παρατεινούσης τῆς κρεωφαγίας εἰς μηνὸς ἡμέρας,
τέλεον τῆς λοιπῆς ἐπισκελισθέντος, καὶ ὡς ὁ προφήτης φησίν,
ἐπλάτυνεν ὁ ᾅδης τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, καὶ διήνοιξε τὸ στόμα αὐ-
τοῦ τοῦ μὴ διαλιπεῖν. τὰ κρέα γὰρ φησὶν ἔτι ἦν ἐν τοῖς ὀδοῦσιν
αὐτῶν πρὶν ἢ ἐκλιπεῖν, καὶ κύριος ἐθυμώθη εἰς τὸν λαὸν καὶ
ἐπάταξε κύριος τὸν λαὸν πληγὴν μεγάλην σφόδρα, καὶ ἐκλήθη
τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου μνήματα τῆς ἐπιθυμίας, ὅτι ἐκεῖ
ἔθαψαν τὸν λαὸν τὸν ἐπιθυμητήν. ἐδέοντο γὰρ αὐτοὶ τῶν πα-
ρόντων οὐδενός, ἀλλ' ἦσαν μετὰ τοῦ πλουσίως τῆς τοῦ μάννα
χορηγίας ἀδιαλείπτως ἐντρυφᾶν, κρεῶν ἔρωσι καὶ πράσων,
καὶ σικύους καὶ πέπονας ὀνομάζουσι, κρόμμυά τε καὶ σκό-
ροδα, τὰ γὰρ τοι φαγόντες οὐκ εἰς μακρὰν ἀπολώλασι. δέδωσι
μὲν γὰρ τὴν ὀρτυγομήτραν θεός, οὐκ ἐπαινῶν τὴν ἐπιθυμίαν,
πληροφορεῖ δὲ μᾶλλον διὰ πραγμάτων ὡς οὐδὲν ἀμή-
χανον αὐτῷ, κολάζει δὲ μετὰ τοῦτο λοιπὸν ἀκολούθως ἀ-
ρεσκείας ἐκλαλοῦντας ἡδοναῖς, πεποιθότας [illegible]

Nu. viri implerunt
ξηρῶ ʃ.

Esaias

~~Ιω. [illegible]~~

τὸ ὅρος ἡμῶν

ἐπιθυμίας, καὶ νῦν οἱ Ἕλληνες Ἰουδαῖοι, σκιὰ γὰρ τὸ τῶν
ἐκεῖνα καὶ τύποι προαναφωνοῦντα τῶν ὕστερον τελεῖσθαι συμ-
βαινόντων. κατηγμένου γὰρ ἡμῖν ἄνωθεν καὶ ἐξ οὐρανοῦ τοῦ
ἀληθεστέρου μάννα, τουτέστι Χριστοῦ, καὶ ὑπὸ τροφὴν νοούμεθα, καὶ
ὑπισχνουμένου τοῦ ἀκήρατον ζωὴν τῶν ὑπεσχημένων τοῦ Χριστοῦ,
τὴν κατὰ κόσμον ἐλπίδα καὶ ὑπερεστάθη ἐσομένως ἀνθρω-
μένοι πρὸς [illegible] ἀναγκαίως, καὶ οὐχὶ δὴ μόνῳ τῷ
τῶν ὅλων θεῷ, ἀλλὰ καὶ αὐτῷ τῷ θεσπεσίῳ Μωϋσῇ. γέγραπται
γάρ, καὶ ἐθυμώθη ὀργῇ κύριος εἰς τὸν λαὸν αὐτοῦ, καὶ ἐναντίον Μω-
υσῆ δὲ πονηρόν. ἐπειδὴ γὰρ ἀεὶ ταῖς τοῦ θεοῦ ψήφοις τῶν ἀξίων
ὄνους. ὅτι μὲν οὖν τῶν ἄνωθεν ἀγαθῶν τὰ πρόσκαιρα καὶ
σαρκικὰ προτιθέναι πανταχοῦ τῶν Ἰουδαίων ὁ δῆμος, ἀναμι-
μνήσκουσιν αἱ κατὰ τὴν εὐαγγελικὴν παραβολήν. οἱ μὲν γὰρ δειπνο-
κλήτορες συναγείρειν ἤθελον εἰς τοὺς γάμους, οἱ δ᾽ ἀπωλοῦντο
φησίν, ὁ μὲν ἐπὶ τὸν ἴδιον ἀγρόν, ὁ δὲ ἐπὶ τὴν ἐμπορείαν
αὐτοῦ, καὶ τὸν ὑπεστάλησε ἕτερος μέν, ὅτι γυναῖκα ἔγημα, ὁ
δέ, ὅτι ἀγρὸν ἠγόρασα καὶ οὐ δύναμαι ἐλθεῖν. διό καὶ
αὐτός τε τῶν Ἰουδαίων ἀπειθείας κατηγορήσειν ὁ Μωϋ-
σῆς, προσαναλέγων ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, μὴ δοκεῖτε ὅτι ἐγὼ
κατηγορήσω ὑμῶν πρὸς τὸν πατέρα, ἔστιν ὁ κατηγορῶν ὑμῶν
Μωϋσῆς, εἰς ὃν ὑμεῖς ἠλπίκατε. εἰ γὰρ ἐπιστεύετε Μωϋσῆ,
ἐπιστεύετε ἂν ἐμοί, περὶ γὰρ ἐμοῦ ἐκεῖνος ἔγραψε. Καὶ φορ-
τικοῦ μὲν [illegible] ἡμῖν τὸ Μωϋσῆς τὸ ὑπ[illegible] δύναται τὸν
τοῦ Ἰησοῦ, [illegible] καὶ ἀριθμοὺς τὸν ἀριθμὸν ἑβδομήκοντα
καθάπερ [illegible], μόνος γὰρ ἡμᾶς ὁ νόμος, οὐ καὶ
εἰς τύπον νοεῖται εἰκότως ὁ Μωϋσῆς [illegible] οὐχ
[illegible], τοῦτο καὶ [illegible] πολλοὶ τὸ [illegible] λοιπὸς
ἐκείνῳ πληρώσαντες καὶ ὡς τέλειον [illegible] ἀριθμόν,

Mos Iudaeorum fuit appetere terrena magis quam coelesti

(c) Real Academia de la Historia

C. 72. in Exo.

De 70 electis a Mose et de Spiritu S.

Τοῦτο γὰρ ἂν εἴη σημαντικὸς ὁ ἑβδομήκοντα ἀριθμός. τέ-
λειος οὗτοι δὲ πάλιν, οἱ μετὰ Μωσέα διὰ Χριστοῦ πρὸς τὸ καθηγεῖ-
σθαι λαῶν προκεχειρισμένοι, ὧν καὶ ἀπαρχὴ καὶ πρῶτοι οἱ θε-
σπέσιοι μαθηταί. ἀφελὼν δὲ λέγεται θεὸς ἀπὸ τοῦ πνεύματος τοῦ ὄντος
ἐπὶ Μωϋσέα καὶ ἐπιτιθεὶς τοῖς ἐξειλεγμένοις, οὐχ ἵνα ἔχοι ἔλατ-
τον, ἀλλ' ἵνα πιστεύωμεν ὅτι καὶ ἐν οἷς καὶ ἄλλοι περὶ τοῦτο τὸ
ἓν αὐτὸ ἁγίους καὶ ἡμᾶς αὐτοὺς ἁγιάζει θεός. ὥσπερ γὰρ εἷς ἐστιν
ὁ πατήρ, εἷς δὲ ὁμοίως καὶ ὁ υἱός, οὕτω καὶ ἓν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον,
τό τε ἐν προφήταις τε καὶ ἐν ἡμῖν. ἓν δὲ ὑπάρχον, οὐ κατὰ διαίρεσιν
ἐν πολλοῖς νοοῖτ' ἂν εἶναι ὅλως, ἀλλ' ἔστιν ἀμέριστον, καὶ ἐν
πολλῇ χαρισμάτων διανομῇ, καὶ τελείως ἔχον ἐν πᾶσιν.

70. Ἐπιτηρητέον δέ, ὅτι τὸν ἀριθμὸν ἑβδομήκοντα τοὺς ἐξειλε-
γμένους συναγείρειν ἐκέλευσεν ὁ τῶν ὅλων θεός, ἀτὰρ εὑρίσκεται
δὲ οὐκ εἰσπληροῦ ὁ ἀριθμός, ἀπολείπουσι γὰρ δύο, Μωδὰδ
καὶ Ἐλδάδ, ὑστερίζοντες δὲ καὶ τούτους ἐκπέμπουσι θεὸς τοῦ
πνεύματος, προφητεύουσι γὰρ ἐν τῇ παρεμβολῇ, καὶ ζηλοῦσι μέν τινες
τῶν ἀμφὶ Μωϋσέα, καὶ δὴ καὶ ὁ ἐρμηνεὺς διὰ τί ἔφασκεν αὐτούς,
ὁ δὲ τὸ Χριστοῦ προαναφωνῶν μυστήριον, τίς δώῃ φησὶ τὸν λαὸν κυρίου
προφήτας, ὅταν δῷ κύριος τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ἐπ' αὐτούς. συνίεμεν
δὲ διὰ τούτων, ὅτι συναγήοχε μὲν ὁ νόμος καὶ προσκεκόμικε
διὰ τῶν παιδαγωγημάτων πολλοὺς ἐπὶ τὸ Χριστοῦ μυστήριον, πλὴν
οὐ πάντας τῷ θεῷ προσκομίζειν οἶδε, καὶ ὑστερίζοντας δὲ καὶ
τούτους ἁγιάζει ὁ Χριστός· κεκλήκασι γὰρ οἱ ἐξ ἐθνῶν ἐπὶ τὴν τῆς
ἀληθείας ἐπίγνωσιν οὐ διὰ Μωϋσέως ἢ νόμου, δυνάμει
δὲ μᾶλλον τῇ θεϊκῇ καὶ πατρὸς ἀποκαλύπτοντος τοῖς ἁγίοις ἑαυτοῦ
αὐτοῦ τὴν ἰδίαν εἰκόνα, τουτέστι τὸν υἱόν, κεκλημένους δὲ
ἁγίους εἶναι καὶ μετόχους τοῦ πνεύματος, καὶ ζηλοῦσι μὲν οἱ ἐν νόμῳ
τοὺς ἐν Χριστῷ καὶ πίστει δεδικαιωμένους καὶ ἡγιασμένους

ἀπόν, πλὴν ἐνεχθῆναι μωϋσῆς προεγνωκὼς τὸ μυστήριον. οὐκοῦν οὐ φρονοῦσι τὰ μωϋσέως, τηροῦντες ἄνθρωπος τοὺς ἐξόδους ἐν ζωῇ τῶν ἰουδαίων οἱ δῆμοι, ἀνακεφαλαιούμενος δὲ νῦν ὥσπερ εἰς τὸ ἐν ἀρχαῖς τοῦ λόγου, ἐκεῖνό φημι, ἐν μὲν γὰρ τῷ πρώτῳ κεφαλαίῳ διεδείκνυτο σαφῶς, ὅτι σαρκικὸς μὲν ἔτι τῶν ἰουδαίων ὁ βίος, ἕτερος δὲ καὶ ἀμείνων ἀληθῶς τῶν ἐν πίστει καὶ ἐν ζωῇ. ὅτι σκιὰ μὲν ἐπλέσθη καὶ τύπος τῶν διὰ χριστοῦ χαρισθέντων τὸ μάννα τὸ ἀληθινόν, ἐνδεικνύμεθα δὲ πρὸς τούτοις, ὅτι θηρεύοντες τὰ ἐν σκιαῖς, καὶ μὴ τὰ ἐν ζωῇ ἐπιτρέποντες χρόνον προσκρούομεν θεῷ, εὑρήμεθα δὲ τοῖς αὐτοῖς τοῖς ἐξόδοις ἀποσχόμενοι. καθ' ἥπερ κεχάνατε γὰρ ἐπὶ τοῖς τε θηρευτοῖς τὸ μάννα μωϋσῆς, ἐν δὲ τοῖς δευτέροις ἔχεις ἰδεῖν, ὅτι τὸ μάννα τὸ νοητὸν ἀθετοῦντες ἰουδαῖοι, καὶ ἀπρεπῶς διάζοντες μὲν τῶν ἄνωθεν καὶ διὰ χριστοῦ, προσκεκλημένων δὲ ὥσπερ τοῖς γεωδεστέροις, καὶ νενευκότες ἀμέτρως ἐπὶ τὰς σωματικὰς ἡδονὰς ἐπιεικῶς κολάζονται, ἔδει γὰρ πάντως

ἠγαπᾶσθαι μὲν ἐν ἀμείνοσι τὰ πρῶτα, στεφανοῦ
δὲ τῇ πίστει τὸν ἀπειθοῦντα ἐμὸν καὶ
λυτρωτήν, φημὶ δὴ τὸν χριστόν· δι' οὗ
καὶ μεθ' οὗ δόξα τῷ θεῷ
καὶ πατρί, σὺν
ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεί, καὶ εἰς
τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων,
ἀμήν :

Τῆς ἐξόδου δευτέρου, τέλος :

Gr. m. exo.

Τάδε ἔνεστιν ἐν τῷδε τῷ βιβλίῳ :—

Περὶ τῆς παραλληλείου πέτρας :—

Περὶ τῆς ἐν τῷ ὄρει Σινᾶ καθόδου τοῦ θεοῦ, καὶ τῆς παρατάξεως τοῦ Ἰσραήλ :—

Περὶ τῆς ἀνόδου τῆς εἰς τὸ ὄρος Μωϋσέως καὶ Ἀαρών, καὶ Ναδὰβ καὶ Ἀβιοὺδ καὶ τῶν ἑβδομήκοντα πρεσβυτέρων :—

Περὶ τῆς μοσχοποιΐας τοῦ Ἰσραήλ :—

Περὶ τοῦ καλύμματος τοῦ ἐν τῷ προσώπῳ Μωϋσέως :—

Περὶ τῆς παραλληλείου πέτρας :—

λό(γος) α´

Εἰσελθεῖν διὰ τῆς στενῆς πύλης τοῖς ἑαυτοῦ γνωρίμοις ἐπιφωνεῖ ὁ σωτήρ· στενὴν ἅμα πύλην καὶ τεθλιμμένην εἰς ὁδὸν τὸ πολυπαθὲς ὀνομάζων, καὶ τὴν λόγου παντὸς ἀξίαν ὑπομονήν, καθ' ἣν ἀγῶσι καὶ μάλα πλουσίως τὸ εὐδοκιμεῖν δύνασθαι τοῖς τὰ ἄνω φρονεῖν ὡρμημένοις καταφαίνεται, ἀθλοῦσι γεγενημένοις τοῖς εἰς ὅλην ψυχὴν καὶ ἀρετήν. ὡς γὰρ τὸ ἀριστεύειν ἐν μάχαις τοῖς καλῶς ὁπλιτεύουσι τὴν ἀνδρείαν μαρτυρεῖ, οὕτω τοῖς εὐσεβέσι καὶ γενναίοις εἰς ἔργα τὸ δύνασθαι φημὶ τὸ ἀθλεῖν ... καρτεροῦσιν ἀριστεῖα λαμπρὰ καὶ περιφανῆ καὶ παντὸς ἐπαίνου μεμεστωμένον ἀποφαίνει, ἐπεὶ τὸ εὖ μάλα δύνασθαι διενεγκεῖν τοὺς ἐκ τῶν πειρασμῶν πόνους. καί μοι τοῦτο ὁρᾷ ὁ μαθητής, ὁ τὰ πρῶτα καὶ πάνυ ἐπιβλεπτος ἐν τοῖς μαθηταῖς, περιπλεκόμενος λέγων, μακάριος ἀνὴρ ὃς ὑπομένει πειρασμόν, ὅτι δόκιμος γενόμενος λήψεται τὸν στέφανον τῆς ζωῆς. οἱ δὲ δὴ πρὸς τὸ λοιπὸν εὐσθενείας ἐληλακότες, καὶ τὸν οὕτω περιφανῆ

δόξαν ἑαυτοῖς λέγουσιν, ὅτι ἐδοκίμασας ἡμᾶς ὁ θ(εό)ς, ἐπύρωσας ἡμᾶς ὡς πυροῦται τὸ ἀργύριον. εἰσήγαγες ἡμᾶς εἰς τὴν παγίδα. ἔθου θλίψεις ἐπὶ τὸν νῶτον ἡμῶν. ἐπεβίβασας ἀνθρώπους ἐπὶ τὰς κεφαλὰς ἡμῶν. διήλθομεν διὰ πυρὸς καὶ ὕδατος, καὶ ἐξήγαγες ἡμᾶς εἰς ἀναψυχήν. ἐπειδὴ τὰ γὰρ ὁ πόνος εἰς τρυφὴν καὶ ἄνεσιν [illegible] αἱ θλίψεις τοῖς ἐθέλουσι γενναίως τὴν εἰς [illegible] ὁδόν, οἶδε μὲν οὖν τὰ πάντα πρὸ γενέσεως αὐτῶν ὁ τῶν κρυπτῶν γνώστης, τῇ φύσει θ(εό)ς. γυμνὰ γὰρ αὐτῷ τὰ πάντα καὶ τετραχηλισμένα, περιμένει δὲ τῶν πραγμάτων τὴν πεῖραν, καὶ τὸ τῶν πειραζομένων [illegible], ἵνα δὴ φανῶσιν οἱ μὲν μόνον αὐτῷ [illegible] ἐξ [illegible], καὶ [illegible] ὁ μάλ(ιστα) αὐτοὺς ὡς [illegible], καὶ διὰ πραγμάτων αὐτῶν ἐπ' ἀρετῇ μεμαρτυρημένους, ἀγγέλοις καὶ [illegible], Δαβὶδ καὶ ὁ μακάριος Παῦλος περὶ ἑαυτοῦ καὶ τῶν ἄλλων ἁγίων φησὶν ὡς [illegible] καὶ νικησάντων, ὅτι θέατρον ἐγενήθημεν τῷ κόσμῳ, καὶ ἀγγέλοις καὶ ἀνθρώποις. δοκιμάζει τοίνυν πολυτρόπως ὁ Ἰσρ(αή)λ, ἵνα καὶ εἰ φανῶσι [illegible] τῇ ἐναλλαγῇ, θαυμάζουσι μὴ ὑπὸ πολλῷ [illegible] θ(εό)ς, πλημμελοῦντες ἐρχόμενοι, [illegible] μᾶλλον ἡμῶν ἐφ' ἑκάστῳ τῶν συμβεβηκότων τὸ [illegible]. ἄρτι μὲν οὖν τὸν ἐπὶ [illegible] καὶ τῷ μάννᾳ [illegible] χόρον, οὐ [illegible] κατορθώσαντα τὰ [illegible] καὶ [illegible] τὸν Ἰσρ(αή)λ, ἀλλ' ἰδοὺ δὴ πάλιν καὶ οὐκ εἰς μακρὰν [illegible] γὰρ οὕτω πάλιν.

Καὶ ἐπειδὴ [illegible] τῶν [illegible] Ἰσρ(αή)λ ἐν τῇ ἐρήμῳ [illegible] κατὰ [illegible] αὐτῶν [illegible] καὶ [illegible], οὐκ ἦν δ' ὕδωρ τῷ λαῷ πιεῖν, [illegible]

(c) Real Academia de la Historia

ἐλοιδορεῖτο ὁ λαὸς πρὸς Μωϋσῆν λέγοντες, δὸς ἡμῖν ὕδωρ ἵνα πίωμεν, καὶ εἶπεν αὐτοῖς Μωϋσῆς, τί λοιδορεῖσθέ μοι, καὶ τί πειράζετε κύριον. ἐδίψησε δὲ ὁ λαὸς ὕδατι ἐκεῖ καὶ ἐγόγγυζεν ἐπὶ Μωϋσῆν λέγοντες, ἵνα τί τοῦτο ἀνεβίβασας ἡμᾶς ἐξ Αἰγύπτου ἀποκτεῖναι ἡμᾶς καὶ τὰ τέκνα ἡμῶν καὶ τὰ κτήνη τῷ δίψει, ἐβόησε δὲ Μωϋσῆς πρὸς κύριον λέγων, τί ποιήσω τῷ λαῷ τούτῳ, ἔτι μικρὸν καὶ λιθοβολήσουσί με. καὶ εἶπε κύριος πρὸς Μωϋσῆν. προπορεύου αὐτῶν. λαβὲ δὲ μετὰ σεαυτοῦ ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων τοῦ λαοῦ, καὶ τὴν ῥάβδον ἐν ᾗ ἐπάταξας [margin: τὸν ποταμόν] λαβὲ ἐν τῇ χειρί σου καὶ πορεύου, καὶ ἰδοὺ ἐγὼ ἕστηκα ἐκεῖ πρὸ τοῦ σὲ ἐλθεῖν ἐπὶ τῆς πέτρας ἐν χωρήβ, καὶ πατάξεις τὴν πέτραν καὶ ἐξελεύσεται ὕδωρ ἐξ αὐτῆς καὶ πίεται ὁ λαός μου. ἐποίησε δὲ Μωϋσῆς οὕτως ἐναντίον τῶν υἱῶν Ἰσραήλ. καὶ ἐπωνόμασε τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου πειρασμὸς καὶ λοιδόρησις, διὰ τὴν λοιδορίαν τῶν υἱῶν Ἰσραήλ, καὶ διὰ τὸ πειράζειν κύριον λέγοντας, εἰ ἔστι κύριος ἐν ἡμῖν, ἢ οὔ. Καὶ τοῦτο μὲν ἡμῖν ἐν τῇ ἐξόδῳ τὸ θεῖον ἐφηγεῖται γράμμα, κατερμηνεύει δ' ὥσπερ ἐν τοῖς ἀριθμοῖς [illegible] εὑρεῖν ἐφίησιν, ἵνα καὶ [illegible] μεμψιμοιρεῖν, ὡς οἱ [illegible] ὀρθῶς καὶ ἀπαξιωμένως ἀποχρῶνται [illegible] πάλαι γενομένων [illegible], καὶ πρὸς [illegible] τὸ κάλλος [illegible]. Καὶ ἦλθον οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ πᾶσα ἡ συναγωγὴ εἰς τὴν ἔρημον σιν ἐν τῷ μηνὶ τῷ πρώτῳ, καὶ κατέμεινεν ὁ λαὸς ἐν Καδής, καὶ ἐτελεύτησε μαριὰμ ἐκεῖ, καὶ ἐτάφη ἐκεῖ, καὶ οὐκ ἦν ὕδωρ τῇ συναγωγῇ, καὶ ἠθροίσθησαν ἐπὶ Μωϋσῆν [margin: καὶ ἀαρών, ἐλοιδορεῖτο ὁ λαὸς πρὸς Μωϋσῆν] λέγοντες, ὄφελον ἀπωλόμεθα ἐν τῇ ἀπωλείᾳ τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν ἔναντι κυρίου, καὶ ἵνα τί ἀνηγάγετε τὴν συναγωγὴν κυρίου εἰς τὴν ἔρημον ταύτην ἀπο-

(c) Real Academia de la Historia

κτήνη ἡμῶν; καὶ ἵνα τί τοῦτο ἀνηγά-
γετε ἡμᾶς ἐξ Αἰγύπτου παραγενέσθαι εἰς τὸν τόπον τὸν πο-
νηρὸν τοῦτον; τόπος οὗ οὐ σπείρεται, οὐδὲ συκαῖ, οὐδὲ ἄμπε-
λοι, οὐδὲ ῥόαι, οὐδὲ ὕδωρ ἐστὶ πιεῖν; Καὶ ἦλθε Μωϋσῆς
καὶ Ἀαρὼν ἀπὸ προσώπου τῆς συναγωγῆς ἐπὶ τὴν θύραν τῆς
σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ ἔπεσον ἐπὶ πρόσωπον καὶ ὤφθη
ἡ δόξα κυρίου πρὸς αὐτούς. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωϋσῆν λέγων,
λάβε τὴν ῥάβδον καὶ ἐκκλησίασον τὴν συναγωγὴν σὺ καὶ
Ἀαρὼν ὁ ἀδελφός σου, καὶ λαλήσατε πρὸς τὴν πέτραν ἔναν-
τι αὐτῶν καὶ δώσει τὰ ὕδατα αὐτῆς, καὶ ἐξοίσετε ὕδωρ
αὐτοῖς ἐκ τῆς πέτρας καὶ ποτιεῖτε τὴν συναγωγὴν καὶ τὰ
κτήνη αὐτῶν. καὶ ἔλαβε Μωϋσῆς τὴν ῥάβδον τὴν ἀπέναντι
κυρίου καθὰ συνέταξε κύριος, καὶ ἐξεκκλησίασε Μωϋσῆς καὶ
Ἀαρὼν τὴν συναγωγὴν ἀπέναντι τῆς πέτρας, καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς, ἀκού-
σατέ μου οἱ ἀπειθεῖς, μὴ ἐκ τῆς πέτρας ταύτης ἐξάξομεν
ὑμῖν ὕδωρ; Καὶ ἐπάρας Μωϋσῆς τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπάταξε
τὴν πέτραν τῇ ῥάβδῳ δὶς καὶ ἐξῆλθεν ὕδωρ πολύ, καὶ
ἔπιεν ἡ συναγωγὴ καὶ τὰ κτήνη αὐτῶν. Καὶ εἶπε κύριος
πρὸς Μωϋσῆν καὶ Ἀαρών, ὅτι οὐκ ἐπιστεύσατε ἁγιάσαι με
ἐναντίον τῶν υἱῶν Ἰσραήλ, διὰ τοῦτο οὐκ εἰσάξετε ὑμεῖς τὴν συ-
ναγωγὴν ταύτην εἰς τὴν γῆν ἣν δέδωκα αὐτοῖς. τοῦτο ὕδωρ
ἀντιλογίας, ὅτι ἐλοιδορήθησαν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ ἔναντι κυρίου, καὶ
ἡγιάσθη ἐν αὐτοῖς. ἐλοιδορήθησαν μὲν γὰρ δι᾽ ἐπὶ πλεῖον ἐκ τῆς ἐπὶ πολὺ
δίψης παραγενόμενοι, εἶτα δ᾽ ἐκ τῆς ὁδοιπορίας ἐγκα-
μόντες πόνοις, καὶ εἰς τὸ ἀθυμεῖν γενόμενοι τῷ εἰς ὀρθὸν λυπεῖν,
δυσφόρως ἐποιοῦντο κατὰ Μωϋσέως καὶ Ἀαρὼν τὴν
καταβολήν. πλείστης ὅμως καὶ ἀξιολόγου θεοσημείας
θεωροὶ γεγονότες, καὶ τῆς θείας δυνάμεως ὑπερηφανά-

Cyr. in Exo.

πείρας αὐτῆς ἐκμεμαθηκότες, ἐκδεδιδαγμένοι τε, μὴ ἄρα πως ἀτονήσῃ πρὸς τὸ χορηγεῖν φορὰν διηνεκῆ τὰ ζωαρκῆ, καὶ παντελῶς αὐτοῖς ἐκποριεῖν τὰ ἐδώδιμα, καὶ τὰς τῶν ὑδάτων ποιεῖσθαι χορηγίας, ἀλλ' ἐπιτιθῶσι τῆς ὀλιγοψυχίας μειρακιώδη καὶ ἄνανδρον ἔχοντες νοῦν, τὸ εἰ μικροῦ λάβοιεν τινος τοῦ περιφανοῦς ἀγαθοῦ, ἐπὶ πολλῶν οὐδὲ ἀ-πῃ δυσχερῶς, καὶ καταπικραίνουσι ἀνοσίως, ὅθεν καὶ ζη-μίαν ὅλως μεστὴν αὐτοῖς, τὸ κάκιστον δὲ αὐτὸ πρὸς ἐλευθερίαν καταφείδονται ὁ θεὸς τῆς πολεμοῦ τῆς ὀλιγοψυχίας ἐνοχλοῦντες, ὅτι τῶν ἐν Αἰγύπτῳ κρεῶν ἐπιμεμνημένοι ἐκλιμωμένων, εἶτα τὴν ὄλεθρον αὐτοῖς καθεστάναι δοκοῦντες ὀργιζόμενοι καὶ θανάτῳ κατακρίνοντες, διαρρήδην φασίν, ὄφελον ἀπεθάνομεν ἐν τῇ ἀπωλείᾳ τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν ἔναντι κυ. καὶ ἵνα τί ἀνηγάγετε τὴν συναγωγὴν κυ εἰς τὴν ἔρημον ταύτην ἀποκτεῖναι ἡμᾶς καὶ τὰ κτήνη ἡμῶν; ὢ τῆς ἀπαιδευσίας, ὡς ἀλιτηρὲς τὸ φρόνημα, ὡς πολὺ πρόχειρος εἰς ἀηδίας ὁ νοῦς, διαλογισμὸς γὰρ βραχὺ τὰ ἐν Αἰγύπτῳ δεινὰ τῶν παρὰ τὸ λοιπὸν ἐν ἀμείνοσι ποιεῖται, καὶ γλυκὺς μὲν ὅλως ὁ πάλαι πικρὸς τῆς δουλείας ζυγός, δεύτερος ὁ ἐκεῖ, καὶ τυραννικὸς ὑπάρχων ὁ Φαραώ, οὐκ ἀπηχθημένος ὅπηλος, οὐδὲ ἡ τῶν ἐργοδιωκτῶν ἀγριότης, ἀλλ' ἡδέα ἅπαντα λοιπόν. κατακέχυται γὰρ εἰς βυθὸν μανίας αὐτοῖς, τῆς διανοίας ἀδεκανὲς ἀναπνεῖ. ἄκουε δ' εἰ δοκεῖ καὶ τὰ τῆς μικροψυχίας ἐγκλήματα. ἱνατί γὰρ τοῦτο φασίν ἀνηγάγετε ἡμᾶς ἐξ Αἰγύπτου παραγενέσθαι εἰς τὸν τόπον τὸν πονηρὸν τοῦτον, τόπος οὗ οὐ σπείρεται, οὐδὲ συκαῖ, οὐδὲ ἄμπελοι, οὐδὲ ῥόαι, οὐδὲ ὕδωρ ἐστὶ πιεῖν; ὁρᾷς πῶς ἀναφέρεται πρὸς ἀνανδρίαν ὁ νοῦς, καὶ διανίστησι τὰ ἐρήμως

ὡς πρόσκαιρους ἡδονάς, μεταποιεῖται ὁ λαὸς τῶν
κοσμικῶν, καὶ ὕστερος μὴ ἀποδεχθήσεται, ἀναπαύει τὴν
τὴν ἐλπίδα, καὶ τοῖς πέτρον ἐπιτιθεμένοις οὐκ ἀνέξεσθαι
γῆς, οὐκ εὐνοοῦν ὅτι πάθη καὶ πάντως τοῖς τῶν χριστιανῶν
τῶν ἐξ ἡμερῶν μεταλαμβάνουσι πόνοι, οὐ γὰρ ἂν ἀνδρωθῇ καὶ
τὰ κατ' αὐτοὺς τὰ κάλλιστα τῶν χρειῶν. οὐ κοινῇ οὐκ ἔδει
μὴ εὐδοκιμεῖν, οὐδὲ τῆς τῶν παθῶν προσβολῆς ἀλλὰ
ξέν... ἐπεὶ μηδὲ τοῖς ἐν ὁδῷ ...
..., περιττὸν μᾶλλον τοῖς ..., ἀλλ' ὅτι μὴ εἰπεῖν ἀνα
γκαῖον τὰ ... αὐτοὺς ἀξιοῦται χορηγίας.
ἵνα δὲ καὶ περὶ εἰς τὸν σκοπὸν ... καὶ δεύτερον
ὡς πίστιν ὠφελοῦντα θαυμάτων, προσέταξε Μωϋσῆς καὶ
κελεύσαι τῇ ῥάβδῳ τὴν πέτραν, ἀλλ' οὐκ ... τῆς
τῶν ... ἐπαναστάσεσιν ..., καὶ αὐτὸς
... πρὸς τὴν πίστιν, ... ἐν μὲν τῇ Ἐξόδῳ, λαβὲ
... ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων τοῦ λαοῦ, καὶ τὴν ῥάβδον
σου ἐν ᾗ ἐπάταξας τὸν ποταμὸν λαβὲ ἐν τῇ χειρί σου καὶ πορεύ
ου, ἰδοὺ ἐγὼ ἕστηκα ἐκεῖ πρὸ τοῦ σε ἐλθεῖν ἐπὶ τῆς πέτρας ἐν
Χωρήβ, καὶ πατάξεις τὴν πέτραν καὶ ἐξελεύσεται ἐξ αὐτῆς
ὕδωρ, καὶ πίεται ὁ λαός μου. ἐν δὲ τοῖς Ἀριθμοῖς, λαβὲ
τὴν ῥάβδον καὶ ἐκκλησίασον τὴν συναγωγὴν σὺ καὶ Ἀαρὼν
ὁ ἀδελφός σου, καὶ λαλήσατε πρὸς τὴν πέτραν ἐναντίον αὐτῶν
καὶ δώσει τὰ ὕδατα αὐτῆς, καὶ ἐξοίσετε αὐτοῖς ὕδωρ ἐκ
τῆς πέτρας καὶ ποτιεῖτε τὴν συναγωγήν. ἐπειδὴ ... ὁ λαὸς
... ὡς πίστιν πρὸς ἀνάμνησιν τῆς ἐν Αἰγύπτῳ τερατουρ-
γίας ἀποφέρει λέγων, λαβὲ τὴν ῥάβδον ἐν τῇ χειρί σου
ἐν ᾗ ἐπάταξας τὸν ποταμόν, μόνον οὐχὶ γὰρ φησὶν ὅτι πρὸς αὐτὸ
τὸ οὕτως ἐμέτρησε τὸν ποταμὸν μεταστρέψαι ἀρρήτῳ δυνάμει

(c) Real Academia de la Historia

τὸ γνῶναι καὶ τεθορυβοῦσθαι, ἐξάξουσι λίαν εὐκόλως καὶ
: ἐμπεδοῖ
ἐκ τῆς πέτρας τὸ ὕδωρ, εἶτα καὶ μὴν ἐπειδή περ ἀπι-
στήκασι, ἰδοὺ ἕστηκα ἐκεῖ, οὐ γὰρ μόνος ἔσῃ φησίν, οὐδὲ
σὺ τὸ θαῦμα τοῦτο ἀποτελέσεις πάλιν, ἀλλ' ἐγὼ τὴν πέ-
τραν μετὰ πολλῶν ἀποδείξω ναμάτων περιχεομένην
τὸ θαῦμα καὶ τελειώσω τὸ σοὶ ὑπουργεῖν, λάλησον τῇ
πέτρᾳ καὶ δὴ τοῦτο ἐκμαθὼν ἡμεῖς ὕδωρ ἀπέλυσεν ἐγώ,
ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς τοιαύτης φωνῆς ὑποθαρσύνων δέ, τὸ
νοούμενον μωυσῆς, ἔφη γάρ, ἀκούσατέ μου οἱ ἀπειθεῖς, μὴ
ἐκ τῆς πέτρας ταύτης ἐξάξομεν ὑμῖν ὕδωρ; εἶτα πλήττει
τῇ ῥάβδῳ τὴν ἀκρότομον δίς, ὡς γὰρ ἐνδοιάζοντος μὲν αὐτὸς
τῶν προσδοκωμένων, καὶ οἱ καταπλῆξαι τιμοῦντι τὴν πέτραν
ῥάβδῳ πέπληχε δίς. καὶ δὴ τὸ προσταχθὲν αὐτὸ ἐλλειπῶς μὲν
τε σημειώσας εἰς ἅμα διὰ τὸ τῇ ῥάβδῳ ἀναθεῖναι πε-
ποιθώς, πλὴν ἐνδέδωκε δύναμιν. καὶ δὴ διὰ τούτων οὐ μέ-
τρίως παρωργισμένος, ἵνα μὴ δόκησις ἀληθείας αὐτὸ
καταγράφηται τὸ ἐπὶ τῆς δυσσεβῶν ὑποψίας, ἐπιτι-
: αὐτοῖ
μᾷ τῷ μωυσῇ, οὐκ εἰσάξετε γὰρ φησὶ τὴν συναγωγὴν
ταύτην εἰς τὴν γῆν ἣν δέδωκα αὐτοῖς, ὅτι οὐκ ἐπιστεύσατε
τὸ ἁγιάσαι με ἐναντίον τῶν υἱῶν Ἰσραήλ. ἀλλὰ δὴ ὅσον πάλιν εἰς
τὸ τοῦ μυστηρίου τῆς ἱστορίας μετασπλέκοντες ῥῆμα τι
εἰκότως λέγωμεν τὰς θείας ἐρευνῶντες γραφάς, καὶ τῶν
ἐννοιῶν τὴν δύναμιν πρὸς τὸ τοῖς ἱεροῖς γράμμασιν εὖ
μάλα δοκοῦν ἀπορροῦν συνδέξοντες. οὐκοῦν ἡ μὲν
ὁ πρώτη τυπικῶς ἡ μωσέως δημοσίᾳ λαοῦ καινότερος, εἶτα
τοῦ προστάττοντος καταπαύει τῇ ῥάβδῳ τὴν πέτραν ὁ θεσπέ-
σιος μωυσῆς παρεστηκότων αὐτῷ τῶν πρεσβυτέρων τοῦ λαοῦ,
καὶ μετὰ καὶ Ἀαρών, καὶ λελάληκε μὲν αὐτὸς πρὸς τὴν πέτραν,

(c) Real Academia de la Historia

ἐπὶ τὸ ὄνομα πλουσίως ἐκχεῖ, καὶ πεποίηκε τοὺς συναγωγοὺς
καὶ τὰ ἐντὸς αὐτῶν κατὰ τὸ τέσσαρα. τοιοῦτον ἔσχατον φημὶ
ὑπηνίττεσθαι πάλιν διὰ τὸ [illegible] τοῦ Μεσσίου, ὃ τοῖς
ἐν ὅλως νοοῦσι, καὶ τὸ τέλος εἰς ἀνάγκην δήλωσιν τὸ
ὡς σημεῖον τῆς πρώτης [illegible] λέγειν αὐτόν; παραλειπόμεθα
δ' οὖν, Μωϋσῆν μὲν εἰς τὸν νόμον, εἰς ἱερωσύνην δὲ τὸν Ἀαρών,
τὸ δὲ τῆς λατρείας πρὸς τύπον τοῦ Μεσσίου παραδείγματι. καὶ γοῦν
ἔφη που ὁ διὰ φωνῆς ἁγίου πρὸς τὸν [illegible]. Καὶ
ἐπέστειλε πρὸ προσώπου σου τὸν Μωϋσῆν καὶ Ἀαρὼν καὶ
τὸν Μεσσίαν. ὁρᾷς ὅπως τέθεικε μετὰ Μωϋσέως τὸν Ἀαρὼν
εἰς τὸ καθηγεῖσθαι τοῦ ἔθνους; μεσιτεύοντος γὰρ φησὶ τοῦ
πανσόφου Μωϋσέως, καὶ προστάντος Ἀαρών, τουτέστι τοῦ
τῆς ἱερωσύνης ἀξιώματος διὰ τῆς ἐν τύποις λατρείας ἀποκε-
κήρυκται καὶ τότε τοῦ πρὸς θεὸν οἰκειώσεως [illegible].
ὅτι δ' ἀναγκαίως Μωϋσῆς καὶ Ἀαρὼν καὶ τῆς βασιλείας —
συνεισφέρεται πρὸς τύπον, καὶ [illegible] ἔχον. ἀλλ'
ἐπεὶ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης τοῖς ἑαυτοῦ δορυφόροις συναπο-
λωλότος τοῦ Φαραὼ καὶ πεπνιγμένου παντελῶς, ὁ θεῖος
ὁ Μωϋσῆς τὰ χαριστήρια καὶ συντέθεικε τὸν ὕμνον, ἐξῆ-
ρχεν δ' ἡ [illegible], καὶ ἔλαβε Μαριὰμ τὸ τύμπανον [illegible]
τῆς κατὰ τὸ τέσσαρα [illegible] καὶ [illegible]
[illegible] τοῖς μέλεσιν, ἀλλ' ἦν ἐν τύποις [illegible] θεω-
ρίας ἡ [illegible]. ὁ μὲν γὰρ καὶ ὁ νόμος, τουτέστι Μωϋσῆς. καὶ
μετ' ἐκείνου καὶ Μαριάμ, τουτέστιν ἡ [illegible]
τῆς λατρεία τοῦ [illegible] καὶ ἐξιλέσκοντο τὸ παλαιὸν
[illegible] δυνάμει, [illegible]
[illegible] τρόπος καὶ [illegible] τύμπανον [illegible]
[illegible] ἐν τῷ [illegible] λατρείας πρὸς τύπον τοῦ Μεσσίου,

(c) Real Academia de la Historia

καθάπερ ἐμήνυε τῷ τοῦ νόμου μωϋσῇ, τῷ τε τῆς ἱερωσύνης
ἀαρών. κεκινηκότος δὲ εἶναι τὴν μωσαϊκὴν μηνὶ τῷ πρώτῳ, τουτέστιν
ἐν ἀρχῇ τοῦ ἔτους κατὰ τοὺς τῶν ἑβραίων νόμους, ὅτε καὶ αὐτὸ
τὸ ἐπὶ τῷ ἀμνῷ παραδίδοται μυστήριον, δι' οὗ σέσωσται ὁ λαός.
ἐν γὰρ τῷ πρώτῳ μηνὶ τοῦ ἔτους, ὃς καὶ τῶν νέων ὠνό-
μασται, μονονουχὶ τετελεύτηκεν ἡ ἐν σκιαῖς καὶ τύποις λα-
τρεία, συνεστάλη τε τρόπον τινὰ ὁ ἐκ μέθης ζόφος, πρὸς ἀ-
ληθινὸν τρόπον, ἐπέλαμψε γὰρ ἡμῖν ὁ μονογενὴς τοῦ θεοῦ λόγος
ἐν εἴδει τοῦ καθ' ἡμᾶς ὡς ἐν μηνὶ τῶν νέων. τοιγάρτοι καὶ

Esaias

ἔφασκεν αὐτὸς ὁ χαλῶν, ἐγώ εἰμι ὡς ὄρθρος ἐπὶ τῶν ὀρέων,
καὶ ὡς ἐν μηνὶ τῶν νέων. οὕτω δὴ ἐξ ἐθνῶν ἐκκλησίαν ἀν-
ακαλεῖ λέγων, ἀνάστα ἐλθὲ ἡ πλησίον μου καλή μου περιστε-

Solo.

ρά μου, ὅτι ὁ χειμὼν παρῆλθεν, ὁ ὑετὸς ἀπῆλθεν, ἐπορεύθη
ἑαυτῷ, τὰ ἄνθη ὤφθη ἐν τῇ γῇ ἡμῶν, καιρὸς τῆς τομῆς ἔφθακεν.
ἀνατέλλομεν γὰρ ἐν χριστῷ πρὸς καινότητα ζωῆς, καὶ ὁ τῆς ἐπιστή-
μης καὶ ὡς ἔαρ ὥσπερ ἡμῖν ἀναδείξας τὸν ὄντως εὐανθῆ
καὶ εὔκαρπον τὴν ἀνθρώπου φύσιν ἀποφαίνων, τότε γὰρ τότε τῆς
τῆς ἐν σκιαῖς λατρείας συνεσταλμένης καὶ οἱονεὶ τεθνηκυί-
ας τῆς μωσαϊκῆς, δι' οὗ σέσωσται ὁ λαός, καὶ ἐν πᾶσι γέγονεν
οὐκέτι τῶν σκιῶν, ἀλλ' ἐκπέπωκε πλουσίως τὸ αἷμα
χριστοῦ, φημὶ δὴ πάλιν τὸ διὰ τοῦ θεσπεσίου μωσέως, τὸ δὴ ἐκ-
πιεῖν τε καὶ ἐλθεῖν ἐς μυστικὴν παιδαγωγίαν, καὶ τοῦτο συ-
νεὶς ὁ θεσπέσιος γράφει παῦλος. οὐ θέλω γὰρ ὑμᾶς ἀγνο-
εῖν ἀδελφοί, ὅτι πάντες οἱ πατέρες ἡμῶν ὑπὸ τὴν νεφέλην ἦσαν,
καὶ πάντες διὰ τῆς θαλάσσης διῆλθον, καὶ πάντες εἰς τὸν μω-
υσῆν ἐβαπτίσαντο ἐν τῇ νεφέλῃ καὶ ἐν τῇ θαλάσσῃ, καὶ πάντες
τὸ αὐτὸ βρῶμα πνευματικὸν ἔφαγον, καὶ πάντες τὸ αὐτὸ πόμα
πνευματικὸν ἔπιον, ἔπινον γὰρ ἐκ πνευματικῆς ἀκολουθούσης πέτρας,

(c) Real Academia de la Historia

ἐκ δὲ πέτρας τοῦ ὄρους. πέτρα δ' ἀπηνιάζετο, διὰ τὸ ἀ-
θέμιτον καὶ ἀκόλουθον, ὀρέγεσθαι γὰρ ἐν ἰδίοις ἀγαθοῖς
ἠνείχετο καὶ ὑπὲρ τὴν φύσιν. ἵνα δὲ οὕτω ἀρχὴ τοῦ ποιῆσαι τὸ
θρεῖν ἀναλάβῃ. συναγομένων γὰρ τῶν πρεσβυτέρων
τοῦ λαοῦ, καὶ τῆς προστασίας ἀαρών, λόγος μὲν ἐκείνους πρὸς
τὴν πέτραν, κατεσπεύσει δ' αὐτὴν καὶ διδόμενος. σημαι-
νομένων γὰρ τῶν πρεσβυτέρων τοῦ λαοῦ καὶ τῶν ἱερέων
οἱ κατὰ νόμον πολιτευόμενοι, τελέσει ὁ ἰσραήλ, ὡς ἐν
πετρῶν μωϋσέως, καταλαμβάνει τὸ ζῆν καταγεγονότες
ἐπὶ πλάτυ, ἐκ τῶν ἀρεταῖς ἀριστεύειν αὐτοὶ ἀνοσίως ἀνακε-
κράγασιν, εἶτα καὶ διὰ λελυπηκόσι πλείστης, ἀπεκτό-
νασι γὰρ τὸν ἀρχηγὸν τῆς ζωῆς, δευτέραν δ' ὡς περὶ τῆς πρώτης
πληγῆς προσπαίζοντες, ὅτι καὶ μεμένηκεν ἐν ἀνηκέστοις ἀνα-
πείθειν ἔθελον, ἀνεβίω μὲν γὰρ ὅλης πέτρας τοῦ θανάτου.
ἐπειδὴ δ' τοῦ θεοῦ ἠκηκοότες ἐκεῖθεν λέγοντες, οἱ καὶ τεταγμένοι
γὰρ αὐτῶν φρουροί, παρήγγελον λέγειν καὶ τοῦτο εἰρηνι-
κῶς, ὅτι ἐκκλέψαντες αὐτὸν λαθόντες οἱ μαθηταί, τὸ αὐτὸ
τὸ σεπτὸν τῆς ἀναστάσεως ἐσοικὸς φανερὸν μυστήριον. οὐκ οὖν
ἐν δὲ τῷ γέγονεν ὁ πλοῦτος, ἀλλ' ἐκδίδωσιν ὑπὲρ τὰ πλουσί-
ως τὸ νᾶμα. καὶ τοι πεπληρωκότος εἰς αὐτὸν τοῦ ἰσραήλ, καὶ
πεποίηκε πᾶσαν τὴν συναγωγήν, ἐπέκλυσε γὰρ τοῖς οἰκου-
μένην τοῖς ἱερεῦσι καὶ θείοις νάμασιν. οὕτω γὰρ ἡμῖν ἐν
τῷ ἡσαΐᾳ ὁ θεὸς κατεπαγγέλλεται διὰ τοῦ προφήτου λέγων,
ἰδοὺ ἐγὼ ἐκκλίνω ἐπ' αὐτοὺς ὡς ποταμὸς εἰρήνης, καὶ
ὡς χειμάρρους ἐπικλύζων δόξαν ἐθνῶν. ψάλλει δέ που
καὶ ὁ δαβίδ, τοῦ ποταμοῦ τὰ ὁρμήματα εὐφραίνουσι τὴν
πόλιν τοῦ θεοῦ. καὶ μέντοι πρὸς αὐτὸν τὸν ἐν τοῖς ὁμοίοις πρά-
καιθι. ὡς ἐπλήσθημεν σου τὸ ἔλεος τοῦ θεοῦ, οἱ δ' υἱοί τῶν

τὸ ὕδωρ ἐκ δεξιῶν

χ̄ passim c. resurgens

Esaias

Ps

Cyr. in Exo

Β5 αὐτῶν ἐποιεῖτο τῶν πλεονεκτούντων ἀποδοθεῖ. μεμηνυκότων
ἀπὸ πόλεως ἥκουσι, τὸ ἐκ μαρμάρου ἀπορρέον ἐκτρέφουσι
πολεμεῖς αὐτούς, οἱ δὲ ἀλλὰ τὴν πηγὴν ζωῆς. ἀθρεῖς δ' ὅπως
τοὺς δὲ καὶ μωσῆς αὐτῶν ὀλιγοπιστίας κατεπλήξει τὴν
πέτραν τῇ ῥάβδῳ μωυσῆς. πεπλήρωνται γὰρ εἰς τὸ ἀπει-
θῆσαι ὁ Ἰσραήλ, ὅτι μετὰ τὸ Μωυσῆς, σὺν αὐτῷ δὲ καὶ Ἀαρών,
οὐ γὰρ ἐδόξατε φησὶν ὑμεῖς τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ εἰς τὴν γῆν ἣν
δέδωκα αὐτοῖς. εἰσκομιοῦσι δ' ἡμᾶς εἰς τὸν τῶν αἰώνων
κλῆρον καὶ εἰς τὴν ἀληθεστέραν τῆς ἐπαγγελίας γῆν, οὐχ ὁ νό-
μος ὁ ἐν τύποις, οὐδὲ ἡ κατ' αὐτὸν ἱερωσύνη τὸ ὡς ἐν σκι-
αῖς ἀλλ' αἰνικτῶς, οὐ γὰρ δι' αἱμάτων εὐαρεστῶμεν, οὔτε μὴν
ἐν αὐγῇ μᾶλλον τοῖς γνωσθεῖσι ἐκπρεπεῖς ἐσόμεθα παρὰ
τῷ θεῷ, βαδιούμεθα δὲ μᾶλλον εἰς τὴν ἄνω πόλιν, καὶ εἰς
τὸν τῶν πρώτων ἐξόμεθα κλῆρον, καθηγητὴν ἔχοντες τὸν Χρι-
στοῦ· δι' οὗ καὶ μεθ' οὗ δόξα τῷ θεῷ καὶ πατρὶ, σὺν ἁγίῳ πνεύματι, εἰς τοὺς
αἰῶνας, ἀμήν :–

λόγος γ΄ Περὶ τῆς ἐν τῷ Σινᾶ ὄρει καθόδου τοῦ θεοῦ, καὶ τῆς παρατάξεως τοῦ Ἰσραήλ :–

Ὅτι καὶ ἐμοῦ ὅσα τῆς Ἰουδαίων ἀγέλης τὴν διὰ πίστεως
λύτρωσιν οὐ προσιεμένης, παραφανοῦντος δ' ἄλλαις τῶν παρ'
αὐτοῦ χαρισμάτων τὴν ὄρεξιν, οἰομένης δὲ ὅτι ὁ νόμος ὁ διὰ
Μωυσέως ἀρκέσει αὐτοῖς καὶ μόνοις εἰς οἰκείωσιν τὴν
ὡς πρὸς θεόν, προσεφώνει λέγων, οὐδεὶς ἔρχεται πρὸς τὸν πα-
τέρα εἰ μὴ δι' ἐμοῦ. Καὶ πάλιν. ἐγώ εἰμι ἡ ὁδός, καὶ ἐγώ εἰμι
ἡ θύρα. ψευδοεπείας δὲ τοῦ λέγοντος οὐδαμῶς ὄντος, ἐπεὶ
αὐτός ἐστιν ἀλήθεια, καὶ προσιτὸς οὐχ ἑτέρως ὁ θεὸς καὶ πατήρ,
πλὴν ὅτι διὰ μόνου τοῦ κατὰ φύσιν υἱοῦ. ὁ γὰρ εἰδὼς πῶς αὐτὸν
ἐν ... ἴδοι που πάντως καὶ τὸν ἐξ οὗ πέφυκε πατέρα, ἐπεὶ γὰρ τὸ

ἔφασκε τοῖς ἀπιστεῖν ἑλομένοις αὐτῷ, καὶ οὐδένα λέγουσι
τὸν τῶν ὅλων θεόν, εἰ ἐμὲ ᾔδειτε, καὶ τὸν πατέρα μου ᾔδειτε ἄν.
γέγονε μὲν γὰρ τοῖς ἀρχαιοτέροις παιδαγωγὸς ὁ Μωϋσῆς, με-
σίτης τε καὶ ἡγούμενος, ὁ τῶν παρὰ θεοῦ νόμων διακομιστής,
καὶ ἄριστος μὲν ἐν ἄλλοις, ἀκήκοε γὰρ τοῦ λέγοντος ἀψευδῶς,
οἶδά σε παρὰ πάντας, εὗρες χάριν παρ' ἐμοί. πλὴν ὁ νό-
μος οὐκ εὐδρανής, οὐδὲ μὴν οἷός τε ἦν πρὸς τὸ οἰκειῶσαι
προξενῆσαι τελείως, διὰ δὲ τῆς Χριστοῦ μεσιτείας καὶ τοῦτο λαμ-
βάνομεν, αὐτὸς γάρ ἐστιν ἡ εἰρήνη ἡμῶν κατὰ τὰς γραφάς,
καὶ ἐν αὐτῷ δὴ καὶ μόνῳ τὸ ἐν γνώσει τέλειον, καὶ παρα-
δόσεις ἀγαθαί, καὶ αὐτὸς ἡμᾶς δι' ἑαυτοῦ μονονουχὶ προσ-
κεκόμικε τῷ πατρί, τοιγάρτοι καὶ ἔφασκε, θέλω ἵνα ὡς ἐγὼ
καὶ σὺ ἕν ἐσμεν, οὕτω καὶ αὐτοὶ ἐν ἡμῖν ἓν ὦσιν. οὐ-
κοῦν μεσίτης μὲν Μωϋσῆς, πλὴν ὡς ἐν τύπῳ καὶ σκιαῖς, ὁ
δ' ἀληθὴς μεσίτης Χριστός, ᾧ κεκολλήμεθα φυσικῶς, εἴπερ ἐστὶν
ἀληθές, ὅτι καταβέβηκεν εἰς τὸ καθ' ἡμᾶς καὶ γέγονεν
ἄνθρωπος, ἵνα καὶ ἡμεῖς θείας αὐτοῦ δυνάμεως γενώμεθα
κοινωνοὶ κατὰ τὸ ἐγχωροῦν πῶς μετοχῇ τε καὶ χάριτι τῷ ζωού-
μενοι. καὶ ταυτὶ δὴ πάλιν ἴδωμεν ἐν τοῖς ἱεροῖς γράμμασι,
τὸν τῆς ἐν ἑαυτοῖς διανοίας ἀνεγείροντες ὀφθαλμόν. εἶπε γάρ
φησι Κύριος πρὸς Μωϋσῆν, καταβὰς διαμάρτυραι τῷ λαῷ,
καὶ ἅγνισον αὐτοὺς σήμερον καὶ αὔριον, καὶ πλυνάτωσαν
τὰ ἱμάτια αὐτῶν, καὶ ἔστωσαν ἕτοιμοι εἰς τὴν ἡμέραν τὴν
τρίτην, τῇ γὰρ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ καταβήσεται Κύριος ἐπὶ τὸ ὄρος τὸ
Σινᾶ ἐναντίον παντὸς τοῦ λαοῦ, καὶ ἀφοριεῖς τὸν λαὸν κύ-
κλῳ λέγων, προσέχετε ἑαυτοῖς τοῦ μὴ ἀναβῆναι εἰς τὸ ὄρος
καὶ θιγεῖν τι αὐτοῦ, πᾶς ὁ ἁψάμενος τοῦ ὄρους θανάτῳ
τελευτήσει, οὐχ ἅψεται αὐτοῦ χείρ, ἐν γὰρ λίθοις λιθοβοληθή-

Mediator Moses sed ut in Typo.

ὡς αἱ σάλπιγγες

σθαι, ἢ σάλπιγγος αὐτοῖς ἐξηχεῖσθαι, τάχα ἄτοπος, τάχα κτύπος,
οὐ ξένοι δὲ τούτοις αἱ φωναὶ ἢ καὶ νεφέλη ἐπέλθοι ἀπὸ τοῦ
ὄρους, ὅτε ἐκεῖνοι ἀνεβίβαζον ἐπὶ τὸ ὄρος. ἐπειδὴ γὰρ
ἐν Αἰγύπτῳ διάγοντες, καὶ τῆς ἐκείνων ψευδολατρείας
συνεμπεπλησμένοι ὄντες, ἀνθρωπίνοις μὲν προσκυνοῦσιν ἐν
ξοάνοις, τοῖς τε ἐκ λίθου πεποιημένοις, ἔχουσι τε ξυλίνας
ὕλης προσκυνούμενοι τὰς λατρείας, ἀλλ' εἰσὶν νοσοῦντες

Ἠσαΐας

τὴν πλάνησιν, καὶ ὥς φησιν ὁ προφήτης, τῷ ξύλῳ λέγοντες
πατήρ μου εἶ σύ, καὶ τῷ λίθῳ σὺ ἐγέννησάς με, τοῦτο δὲ λοιπὸν
ἀνεπιστήμως. ἐπειδὴ γὰρ αὐτοὺς ἐκ τῆς ἀρχαίας ἐκείνης καὶ
συνήθους ψευδολατρείας εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἀνακο-
μίζειν ἤθελεν ὁ δημιουργός, ἵνα μὴ δοκοίη τῷ εἰδώλῳ τὰ
πρέποντα τῆς θεϊκῆς φωνῆς περιφανῶς ἀκουομένης,
τοῦτο χρησίμως καὶ τοῖς αὐτοῖς αὐτοὺς θεοπτίας ἀξιοῖ,
βεβαιοτέραν γὰρ πίστιν ἐκεῖνα τὰ ὁρώμενα, καὶ
κινεῖσθαι δόξαν ἀναφανδὸν ἐπαγγέλλεται, καὶ οὐκ εἰς μα-
κράν, ἵνα δέοι τοῖς εἰς τὸ θεῖον μυστήριον κεκλημένοις ὡς
καθαρούς τε ἅμα καὶ θεωρούς γενέσθαι θεοῦ, ἔχουσι τὴν θείαν
αὐτοῦ καὶ ἀπόρρητον δόξαν. δεῖ δὴ πάντως καὶ τὰ αὐτῷ τε-
λευτῆς ἁγνείας ἐμφορεῖσθαι, καὶ σαρκικῆς ἀκαθαρσίας
ἀπαλλάττεσθαι πρέπει, καὶ πρός γε δὴ τούτῳ τὸ εὐγενές,
ἐν ὀρθῷ τε καὶ ἀκαθαρσίας τῆς ἑορτῆς ὑποπλέκουσα-
θῆναι, ἑορτὴ γὰρ ὄντως καὶ ἐξαίρετος τὸ τοιούτῳ προσφα-
νοῦς ἀξιοῦσθαι θεοῦ, προσκυνεῖσθαι κελεύει, καὶ
γυναικῶν μὲν ὁμιλίας ἀποφοιτᾶν, καὶ εἰς τοῦτο αὐτοὺς τὸ
ἐπιτελεῖν τῇ ἀληθινῇ ἡμέρᾳ, ἀποπλύνεσθαι δὲ τὸ αὐτῶν
προστέταχε τὰ ἱμάτια. οὐ καὶ εἰς τρίτην ἐννενημένους,
ἐγένετο φησὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ γενομένης πρὸς ὄρθρον-

(c) Real Academia de la Historia

ἐγίνοντο φωναὶ καὶ ἀστραπαὶ καὶ νεφέλη γνοφώδης ἐπ' ὄρους Σινᾶ, φωνὴ τῆς σάλπιγγος ἤχει μέγα, καὶ ἐπτοήθη πᾶς ὁ λαὸς ὁ ἐν τῇ παρεμβολῇ, καὶ ἐξήγαγε Μωυσῆς τὸν λαὸν εἰς συνάντησιν τοῦ θεοῦ ἐκ τῆς παρεμβολῆς καὶ παρέστησαν ὑπὸ τὸ ὄρος τὸ Σινᾶ, τὸ δὲ ὄρος τὸ Σινᾶ ἐκαπνίζετο ὅλον, διὰ τὸ καταβεβηκέναι τὸν θεὸν ἐπ' αὐτὸ ἐν πυρί, καὶ ἀνέβαινεν ὁ καπνὸς ὡς ἀτμὶς καμίνου, καὶ ἐξέστη πᾶς ὁ λαὸς σφόδρα, ἐγίνοντο δὲ αἱ φωναὶ τῆς σάλπιγγος προβαίνουσαι ἰσχυρότεραι σφόδρα, Μωυσῆς ἐλάλει, ὁ δὲ θεὸς ἀπεκρίνατο αὐτῷ φωνῇ. νῦν μὲν γὰρ ὁ σαφὴς μόλις ὁ ὑπὲρ τὴν θείαν ἄνω κειμένης φύσεως ἐπίστευσεν ἐπέκεινα γενέσθαι. ἐπειδὴ δὲ διὰ ἐμφανεστέρων αὐτοῖς πραγμάτων τῆς θεοπτίας γενομένης ἐξεπλάγησαν, ταύτης λοιπὸν ἀναγκαίως τῆς οἰκονομίας ὁ τρόπος διὰ πολλῶν ἐγένετο σημείων, φωναὶ μὲν γὰρ ἦσαν καὶ ἀστραπαὶ συνεκπέμπουσαι, συνηγείροντο δὲ καὶ νεφέλη γνοφώδης, ἵνα καὶ ὁ κλόνος ὑπὲρ τὸ σαφηνίζῃ, καὶ τὸ τῶν ὅλων θεῷ δοῦλον ὑποφέρουσα τὸ μήνυμα, καταπεφευκότα εἶναι τὸν Ἰσραὴλ ἐξήγαγεν ὁ Μωυσῆς καὶ παρέστησεν ὑπὸ τὸ ὄρος. ὅτι δὲ προέβαινον αἱ ἀκουστῶν οὐδέν, ἀλλ' ἡμέρᾳ τε καὶ ἑκάστῃ προελεύσονται δι' αὐτοῦ, προμυσταγωγήσας που ταῦτα, ἀνακηρυττομένου τοῦ ὄρους, καπνοὶ μὲν ἦσαν αὐτοῖς εἰς τὸ ἄνω διατέλουντες, ὀργάνα σάλπιγγος ἦχοι, λεπτότερος ἐν πρώτοις, εὐρύτερα μετὰ ταῦτα καὶ προϊόντα καταβεβηκέναι πρὸς ἐμβριθῆ τε καὶ ἀδρότερα συμφωνοῦν, εἴτα κατῆλθεν ἐπὶ τὸ ὄρος ὁ τῶν ὅλων θεὸς ἐν εἴδει πυρός. Κατέβη δὲ κύριος ἐπὶ τὸ ὄρος τὸ Σινᾶ, καὶ ἐκάλεσε κύριος Μωυσῆν ἐπὶ τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους, καὶ ἀνέβη Μωυσῆς. Καὶ εἶπε κύριος πρὸς Μωυσῆν λέγων, κατάβας

(c) Real Academia de la Historia

Cyr. in Exod.

διαμαρτύρησαι τῷ λαῷ, μήποτε ἐγγίσωσι πρὸς τὸν θεὸν κατανοῆσαι καὶ πέσωσιν ἐξ αὐτῶν πλῆθος, καὶ οἱ ἱερεῖς οἱ ἐγγίζοντες κυρίῳ τῷ θεῷ ἁγιασθήτωσαν, μήποτε ἀπολέσῃ ἀπ' αὐτῶν κύριος. καὶ εἶπε Μωϋσῆς πρὸς τὸν θεόν, οὐ δυνήσεται ὁ λαὸς προσαναβῆναι εἰς τὸ ὄρος τὸ Σινᾶ, σὺ γὰρ διαμεμαρτύρησαι ἡμῖν λέγων, ἀφόρισαι τὸ ὄρος καὶ ἁγίασαι αὐτό. εἶπε δὲ αὐτῷ κύριος, βάδιζε κατάβηθι καὶ ἀνάβηθι σὺ καὶ Ἀαρὼν μετὰ σοῦ, οἱ δὲ ἱερεῖς καὶ ὁ λαὸς μὴ βιαζέσθωσαν ἀναβῆναι πρὸς τὸν θεόν, μήποτε ἀπολέσῃ ἀπ' αὐτῶν κύριος. μόνον μὲν γὰρ τὸ εἰς ὄρος ἀναφοιτᾶν κελεύει τὸν μεσιτεύοντα, φημὶ δὴ Μωϋσέα, προσίεται δὲ τῶν ἄλλων οὐδένα, τὸ ἄβατον αὐτοῖς ἀποφαίνων τὸ ὄρος, προσαπειλεῖ δὲ θάνατον εἰ καταφρονεῖν ἕλοιτό τις, οὐκ ὠμὸς οὐδὲ ἀπηνὴς ὢν πρὸς τὸ εἶναι τῶν ὑπονοῆσαι, κομιδῆ γὰρ εὐήθης τὸ οὕτω φρονεῖν, ἀλλ' ἵν' ἔχοιεν εἰδέναι καὶ νοεῖν, ὅτι τῶν ἄγαν ἐξῃρημένων ἐστὶ καὶ ὑπὲρ τὰς ὅλως ὑπεροχῆς, τὸ μεθέξειν καὶ δόξης τὸ ἐγγὺς εἶναι θεοῦ, διὸ δὴ καὶ ἑτέρως τῶν ἀνθρώπων τοὺς τῶν αἰγυπτίων ἔθεσιν ἐντεθραμμένους αὐτούς, καὶ ἐν δεισιδαιμονίᾳ τῶν ἀκαθάρτων δαιμονίων τεμενῶν, τὸ σεμνὸν μὲν οὐχὶ τοῖς ἐθέλουσιν ἦν, ἐφεῖτο δὲ μόνοις τοῖς ἐξειλεγμένοις, ἡγιασμένοις τὸ χάρισμα καὶ τὰ λυτοὺς γὰρ αὐτοῖς ὄντας νόμους ἐν τοῖς ἑαυτῶν ἔθεσι γενέσθαι χωρίοις, εἰ τὰ οἰκεῖα τὸ μυστήριον τῶν ὅλων ἐπὶ τὸν θεόν, καὶ τῶν οὕτω σεπτῶν τε καὶ ἱερῶν καταμερίζεσθαι, ἐν οἷς ἔνια καὶ ἀπόρρητα αὐτοῦ πέφηνε δόξα. ἄλλως τε. δεῖν γὰρ ἡγοῦμαι φημὶ διὰ πολλῶν ἡμᾶς τρόπων γνῶναι θέλοντα τὸ λοιπὸν εἰς ὕστερον, οὐκ ἔδει τοῖς ἰδιώταις μετέχειν τοῦ λαοῦ καὶ ἐσόμενοι τὸ παιδαγωγοῦσιν μέλλοντα καὶ τοὺς ὑπ' αὐτῷ, τοὺς τοῦ νόμου διακόνους.

(c) Real Academia de la Historia

καὶ ἐφ' ὧν ὁ νόμος, ἐξῃρημένην τε μᾶλλον διαλεξόντα τὸν λόγον, ἀμείνονα τοῦ τύπου καὶ σοφόν, καὶ τοῖς ὑπ' αὐτῷ κειμένοις λέγοντα ἅπαντα. ὅτι δ' ἀληθὲς ὅ φημι, τὸ διὰ τῆς Σιωπήσεις, ἔφη γὰρ ὁ τῶν ὅλων Δεσπότης ἐν τοῖς ὄπισθε βεβαιώσας πρὸς τὸν ἱεροφάντην Μωσέα. ἰδοὺ ἐγὼ παραγίνομαι πρὸς σὲ ἐν στύλῳ νεφέλης, ἵνα ἀκούσῃ ὁ λαὸς λαλοῦντός μου πρὸς σέ, καὶ σοὶ πιστεύσωσιν εἰς τὸν αἰῶνα. πάντα δὴ οὖν ὁ κόσμος καὶ οἰκονομικῶς διεπεράνθη, ἀλλ' ἦν ὡς ἔφην ἐν ἀρχαῖς σκιατραφεῖς ὡς πρὸ τῆς ὀρθῆς ἡμῶν ἐπιδημίας, μέλλοντος μὲν ἐπιλάμπειν τοῖς ἐπὶ γῆς ὡς ἐν ἡμέρᾳ τῇ τελευταίᾳ τῶν λοιπῶν καιρῶν, καθ' οὓς καὶ γέγονε σὰρξ ὁ λόγος καὶ ἐπεφάνη ἡμῖν κατὰ τὰς γραφάς, προανακηρύττοντος δὲ διὰ νόμου τοῦ ὑπ' αὐτῷ τε καὶ δι' αὐτοῦ περιῃχημένου καὶ ἀκοῆς τοῖς πιστεύουσι καθαρόν, διαμαρτυρεῖ γὰρ τῷ λαῷ Θεὸς καὶ ἔστωσαν ἕτοιμοι εἰς τὴν ἡμέραν τὴν τρίτην, τῇ γὰρ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ καταβήσεται Κύριος ἐπὶ τὸ ὄρος τὸ Σινᾶ. Καὶ τοῦτο ἡμέρᾳ τῇ τριταίας ὁ τρόπος, δι' ἃ σαφῆ μυστικῶς οὐ ... , τρισὶν ἡμέραις Θεοῦ μὴ προσεληλυθέναι γυναικί, ἀποπληροῦσθαι δ' οὖν δεῖ βεβαιοῦντα σαφῶς καὶ αὐτὰ τὰ ἱμάτια. ἀλλ' ἐν τῷ τῶν ... λέγειν ... συναθροίζεσθαι γυναιξίν, ὁμιλίας δὲ τῆς πρὸς ἐκείνας ἀποφοιτᾶν, ... τῆς σαρκὸς ἡδονῶν ἐκπληρώσεις εὖ μάλα καλεῖσθαι ... ἐν ἁγνείᾳ δεῖν καὶ αὐτὰ καθαίρεσθαι τὰ ἱμάτια, καὶ τὰς γραφὰς ὅπως ἡμῖν ... καθαρούς, δηλονότι ὅτι καὶ πῦρ, τὸν ἐν ἡμῖν ἐκτρέφοντας ῥύπον, καὶ ψυχικοῦ ἡμᾶς ἀπαλλάττοντες μολυσμοῦ, ὡς γὰρ ὁ μακάριος γράφει Παῦλος, οἱ τὰ τοῦ φρονεῖν ἐγρηγορμένοι καὶ περιπατοῦντες ἐν τῇ τῆς σαρκὸς ... τοῖς πάθεσι καὶ ταῖς

Cyr. in Exo.

ἐπιθυμίας, καὶ νεκρώσατε τὰ μέλη τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, πορ-
νείαν, ἀκαθαρσίαν, πάθος, ἐπιθυμίαν κακήν, ὥσπερ
ὁ ποιούμενος χαλεπὸν τὴν ἄνωθεν χάριν, ἢ καὶ αὐτὸν τὸν
ἐμμανουήλ, ἐνδύσασθε γάρ φησι τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, καὶ τῆς
σαρκὸς πρόνοιαν μὴ ποιεῖσθε εἰς ἐπιθυμίας. ἀλλὰ τοῦτο
μὲν ἐκέλευε διὰ τοῖς τὸ ἰουδαϊκὸν φρονοῦσι(?), ἀκηκόαμεν δὲ
καὶ ἡμεῖς καὶ αὐτοῦ τοῦ θεσπεσίου κηρύττοντος ἀνιχνεύων(?) τὸ
ἐν Χριστῷ δίκαιον, καὶ τὴν διὰ λουτροῦ κάθαρσιν, καὶ τῶν σαρ-
κικῶν ἐπιθυμιῶν τὴν νέκρωσιν. προσέταττε γὰρ ὁ νόμος,
ὕδατι μὲν καταρραίνεσθαι τοὺς μεμολυσμένους πρὸς τὴν
τῆς σαρκὸς κάθαρσιν, ἐκπέμπεσθαι δὲ τῆς παρεμβολῆς ὡς
ἀκάθαρτον τὸν γονορρυῆ, διὰ τοῦ δηλῶν ὥσπερ τῆς ἀκα-
θαρσίας τὸ χρῆμα καὶ βέβηλον ἀποφαίνων τὴν τῆς σαρκὸς
ἡδονήν. τοιγαροῦν καὶ ἡμεῖς οἱ ἐν Χριστῷ δεδικαιωμένοι τε
ἡγιασμένοι διὰ τοῦ πνεύματος ὀφείλομεν κατακλύζεσθαι(?) καὶ τὸν
ἐκ τῆς σαρκὸς μεμολυσμένον χιτῶνα. οὐκοῦν προϋπε-
πισε(?) ὁ νόμος καὶ τῶν διὰ Χριστοῦ χαρισομένων προαναφανή-
σεται(?) πάλιν, ὡς ἐν παχέσι τοῖς τύποις. ἀθρῶμεν δὲ
εὐδοκεῖ(?) καὶ αὐτὸν τῆς ἐπιφανείας τὸν τρόπον. ἐγένετο γάρ
φησι τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ, γενηθέντος πρὸς ὄρθρον ἐγίνοντο
φωναὶ καὶ ἀστραπαὶ καὶ νεφέλη γνοφώδης ἐπὶ τοῦ ὄρους
Σινᾶ, φωνὴ τῆς σάλπιγγος ἤχει μέγα. ἐπεδήμησε γὰρ
ὡς ἔφην καὶ καταβέβηκε πρὸς ἡμᾶς ἐξ οὐρανῶν ὁ μονο-
γενής, οὐκ ἐν γε πρώτῳ καιρῷ, οὐδὲ ἐν ἀρχαῖς τοῦ αἰῶνος
τοῦδε, οὔτε μὴν ἐν δευτέρῳ καὶ τῷ διαμέσῳ χρόνῳ, ἀλλ'
ὡς ἐν τρίτῳ καὶ τελευταίῳ, καὶ ὡς ἐν ὄρθρῳ τε καὶ ἐν ἡμέ-
ρας ἀρχῇ, τουτέστιν ἀπηλλαγμένης ἤδη τῆς νοητῆς ἀχλύος
τῆς ἐνούσης ἐν ἡμῖν καὶ οἱονεὶ παρερχομένης νυκτὸς τῆς

Aduentus dni

(c) Real Academia de la Historia

ἐμφαινομένου τοῦ σκότους, ὁ μὲν γὰρ ἐξ ἀπάτης καὶ πλεονεξί-
ας ὑπονοηθεὶς εἶναι θεὸς τοῦ αἰῶνος τούτου καὶ κοσμοκράτωρ ὅλως
τοῦ σύμπαντος ζόφου, ἀποφέρεται εἰς πολύθεον πλάνησίν τε
εἰς πᾶν εἶδος ἀκαθαρσίας, ὁ δὲ τῶν ὅλων θεὸς καὶ κύριος, τουτέστι
χριστὸς ἐπιφανεὶς ἡμῖν καὶ τὴν εὐσέβειαν ἀληθῶς ἀνέδειξεν
ἡμέραν, ἧς καὶ ὁ θεσπέσιος Δαβὶδ ἐμέμνητο λέγων, αὕτη
ἡ ἡμέρα ἣν ἐποίησεν ὁ κύριος, ἀγαλλιασώμεθα καὶ εὐφραν- Ps
θῶμεν ἐν αὐτῇ. γέγραφε δέ που καὶ ὁ θεσπέσιος Παῦλος, Paul.
ὁ λέγων, ὅτι ἡ νὺξ προέκοψεν, ἡ δὲ ἡμέρα ἤγγικεν. ὅτι δὲ αὐτοί
οὐκ ἐσμὲν νυκτὸς οὐδὲ σκότους, ἀλλ' υἱοὶ φωτὸς καὶ ἡμέρας.
ὄρθρου δὲ ὄντος καὶ ὡς ἐν ἡμέρᾳ ἤδη καταβεβηκότος ὁ-
μονογενοῦς, ἀστραπαὶ δ' ἦσαν ἀπ' ὄρους Σινᾶ καὶ νεφέλη
γνοφώδης, καὶ ἀστραπαὶ μὲν εἰς τύπον τοῦ θείου φωτὸς καὶ
τῆς νοητῆς ἡμέρας, δηλοῦσαι ὅτι τὸ ἐν πάσῃ τάχει καταλαμπού-
σης τὸ σύμπαν τε καὶ διαχεούσης τὴν ὑπουράνιον. οὕτω
γάρ που καὶ ὁ προφήτης Δαβὶδ ἐκφωνεῖ λέγων πρὸς τὸν τῶν Ps
ὅλων σωτῆρα χριστόν, ἔφαναν αἱ ἀστραπαί σου τῇ οἰκουμένῃ. Καὶ
οὐ δήπου φαμέν, ὅτι τὸ ὄντως γεγενημένας ἀστραπὰς
ὑποτίθεμεν νῦν, ἀλλ' ὡς ἔφην ἀρτίως τὴν τοῦ νοητοῦ καὶ
θείου φωτὸς ἔκλαμψιν ἐπὶ τῷ τῆς ἀστραπῆς ὀνόματι καταση-
μαίνειν ἔδειξεν. ὅτι δὲ νεφέλη καὶ ζόφος ἀληθῶς τὸ τοῦ χριστοῦ μυ-
στήριον, ὑπεμφαίνεσιν αὐτὸ γνόφος. ἐρεῖ καὶ αὐτὸς ὁ μα-
κάριος Δαβὶδ ὁ θεσπέσιος καὶ ἀπὸ ... πρὸς ἀνακε-
κραγὼς λέγων. Καὶ ἔθετο σκότος ἀποκρυφὴν αὐτοῦ, κύ-
κλῳ αὐτοῦ ἡ σκηνὴ αὐτοῦ, σκοτεινὸν ὕδωρ ἐν νεφέλαις Ps
ἀέρων, ἀπὸ τῆς τηλαυγήσεως αὐτοῦ αἱ νεφέλαι διῆλθον.
κεκρυμμένον γὰρ οὕτως ἐστὶ τὸ χριστοῦ μυστήριον, ὡς δεῖσθαι
δὴ μόνης μυσταγωγίας τῆς ἄνωθεν καὶ ἀποκαλύψεως

(c) Real Academia de la Historia

τὸ πρὸς θεοῦ. ἐκ οὐρανῶν ὅτε πέτρος εὖ μάλα σοφῶς τὸν ἐν
σαρκὶ πεφηνότα τὸν λόγον καὶ ἀληθῶς υἱόν, μακάριος
εἶ σίμων βὰρ ἰωνᾶ, ὅτι σὰρξ καὶ αἷμα οὐκ ἀπεκάλυψέ σοι,
ἀλλ' ὁ πατήρ μου ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. ἐπιμαρτυρεῖ δὲ καὶ ὁ παῦλος
διαβεβαιούμενος αὐτῷ τὸ μυστήριον κατὰ ἀποκάλυψιν θεοῦ.
οὐκοῦν τὸ ἀσυμφανὲς τῆς γνώσεως ὁ γνόφος ὑποδηλοῖ,
ἀνακεκράγει δὲ καὶ ἡ σάλπιγξ τῶν εὐαγγελικῶν θεσπι-
σμάτων τὴν ἰσχὺν ὑποφαίνουσα, καίτοι ἔφη που τῆς διὰ
φωνῆς προφητῶν τοῖς ἰουδαίων δήμοις. καθίστηκα ἐφ'
Hiere. ὑμᾶς σκοπούς, ἀκούσατε τῆς φωνῆς τῆς σάλπιγγος, καὶ εἶπαν
οὐκ ἀκουσόμεθα, διὰ τοῦτο ἤκουσαν τὰ ἔθνη καὶ οἱ ποιμαί-
νοντες τὰ ποίμνια ἐν αὐτοῖς, ἄκουε γῆ, ἰδοὺ ἐγὼ ἐπάγω
ἐπὶ τὸν λαὸν τοῦτον κακά, τὸν καρπὸν ἀποστροφῆς αὐτῶν,
ὅτι τῶν λόγων μου οὐ προσέσχον, καὶ τὸν νόμον μου ἀπώσαντο.
πεφώνηκε μὲν γὰρ πρὸς αὐτοὺς ἡ σάλπιγξ διὰ τῶν παρὰ θεοῦ
σκοπῶν, τουτέστι τῶν ἁγίων ἀποστόλων, κεχειροτόνηνται
γὰρ ἐφ' ἡμᾶς σκοποί, ἀλλ' εἶπον οὐκ ἀκουσόμεθα, διὰ τοῦτο
ἤκουσε τὰ ἔθνη. καὶ αὐτοὺς δὲ τοὺς ἁγίους εὑρήσομεν με-
θ' ἑτέρας ἀναφανδὸν εἰρηκότας τοῖς ἰουδαίων λαοῖς, ὑμῖν
ἦν ἀναγκαῖον καὶ πρῶτον λαληθῆναι τὸν λόγον τοῦ θεοῦ. ἐπεὶ
δὲ ἀπωθεῖσθε αὐτόν, καὶ οὐκ ἀξίους ἑαυτοὺς κρίνετε τῆς
αἰωνίου ζωῆς, ἰδοὺ στρεφόμεθα ἐπὶ τὰ ἔθνη. οὕτω γὰρ
ἐντέταλται ἡμῖν ὁ κύριος. σαλπίζει δὲ πρὸς ἡμᾶς τῶν διὰ χριστοῦ
κηρυγμάτων ἡ εὐφωνία καὶ ὁ μακάριος ἠσαΐας δια-
Esaias λέγων περὶ τοῦ καιροῦ τῆς ἐπιδημίας, καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ
ἐκείνῃ σαλπιοῦσι τῇ σάλπιγγι τῇ μεγάλῃ. σάλπιγξ μὲν
γὰρ καὶ ὁ νόμος, ἀλλ' ὀλιγόφωνος καὶ μικρά. ὀλιγό-
φωνος μὲν γὰρ καὶ βραδύγλωσσος διὰ τοῦ μωσέως, ὅτι

(c) Real Academia de la Historia

καὶ μόλις εἰς μόνην ἐφώνει τοὺς ἰουδαίους, ἐγὼ δὲ καὶ ἀζώνε
Γνωστὸς ὁ θεός. σάλπιγξ δὲ ἡ μεγάλη γάρ ἐστι τὰ νῦν αὐτοῦ καὶ
χρήματα πληρούμενα τοῦ ὑπουρανοῦ, ἔφησε γάρ, ὅτι κηρυ-
χθήσεται τὸ εὐαγγέλιον τοῦτο τῆς βασιλείας ἐν ὅλῃ τῇ οἰκουμένῃ,
εἰς μαρτύριον πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν. ὅτι δὲ ἀληθὴς ὁ λόγος
μεμαρτύρηκεν αὐτῷ τῶν πραγμάτων ἡ πεῖρα, ἀνήκοος γὰρ
οὐδεὶς τῆς τοῦ θεοῦ ἡμῶν ἀπομεμένηκε δόξης. Καὶ ἐξ-
ήγαγε φησὶ Μωϋσῆς εἰς συνάντησιν τὸν λαὸν τοῦ θεοῦ ἐκ τῆς πα-
ρεμβολῆς καὶ παρέστησαν ὑπὸ τὸ ὄρος Σινᾶ. ὁ γὰρ τοῦ
μωϋσέος παιδαγωγεῖται πῶς ἀποφέρει πρὸς θεόν; παιδα-
γωγεῖ γὰρ ὁ νόμος ὑπὸ ζυγὸν καὶ παρίστησιν αὐτῷ τοὺς εἰς
πίστιν ἐδημοτέους καὶ συνιέντας τὰ ἐν τύποις, τὸ ἴσον μὲν
τοὺς ὑπ᾽ αὐτοῦ ἴσως παιδαγωγουμένους ὑπὸ τὸ ὄρος, οὐκ
ἀναβιβάζει γε μὴν ἐν αὐτῷ. ὄρος δὲ νοήσεις ἐν τούτοις τὴν
ὑπερφυᾶ τε καὶ ὑπερκειμένην γνῶσιν μυστηρίου τοῦ κατὰ
χριστόν, ὑψηλὴ μὲν γάρ ἐστιν, καὶ ἥκιστα μὲν τοῖς ἐν νόμῳ τελεῖ,
πρέπουσα δὲ μᾶλλον ἡμῖν τοῖς ἡγιασμένοις ἐν πνεύματι, ὡς
γὰρ αὐτὸς εἴρηκεν ὁ σωτήρ, ὑμῖν δέδοται γνῶναι τὰ μυστήρια
τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, τούτοις δὲ οὐ δέδοται. φησὶ δὲ τοῖς
ἰουδαίοις, ποιούμενος δὲ καὶ ὡς ἐν εἴδει προσευχῆς
τοὺς πρὸς πατέρα καὶ θεὸν λόγους ὑπὲρ ἡμῶν, ἐξομολογοῦμαί σοι
φησὶ πάτερ κύριε τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, ὅτι ἀπέκρυψας ταῦτα
ἀπὸ σοφῶν καὶ συνετῶν καὶ ἀπεκάλυψας αὐτὰ νηπίοις,
ναὶ ὁ πατήρ, ὅτι οὕτως ἐγένετο εὐδοκία ἔμπροσθέν σου. οὐ-
κοῦν παρίστησι μὲν ὑπὸ τὸ ὄρος ὁ Μωϋσῆς, οὐκ ἀναβιβά-
ζει δὲ ἐν αὐτῷ, ὡς γὰρ ἔφην ἀρτίως, τελειοῦται καὶ ὑψηλὸν
ἐν τελείᾳ περιδρόμῳ, διὰ Χριστοῦ μᾶλλον, οὐ διὰ Μωϋσέως,
ὁ μὲν γὰρ οἰκέτης καὶ παιδαγωγός, ὁ δὲ ὡς τῶν ὅλων κύριος

Ευσπης.

: ἡ Γνῶσις

Cyr. in Exod.

γνώσεως ἡ μὲν τῆς τελείας πέφηνε δοτήρ, ἐν αὐτῷ γάρ εἰσι πάντες
οἱ θησαυροὶ τῆς σοφίας καὶ τῆς γνώσεως ἀπόκρυφοι κατὰ τὸ γεγραμ-
μένον· κατηχημένους δὲ ὥσπερ ἐν εἴδει πυρὸς τοῦ θεοῦ, καπνοῦ
μετὰ τοῦτο ὡς ἐκ καμίνου ἀνάπτοντες, τὸ ὕψος δὴ λίαν ἐξεληλυθό-
μενοι, τὸ παντὸς δήμου ἅπτου κατασκεδαννύμενοι τοῦ λαοῦ. κα-
τεπεφοίτηκε γὰρ ἐξ οὐρανοῦ πρὸς ἡμᾶς ὁ τοῦ θεοῦ λόγος ὡς πῦρ
Malach. χωνευτηρίου κατὰ τὴν τοῦ προφήτου φωνήν, τὸ αὐτὸς ἡμᾶς ἐβα-
πτισεν ἐν πνεύματι ἁγίῳ καὶ πυρί, πυρὶ δὲ τῷ νοητῷ τὸν ἐν ἡμῖν δα-
πανῶν τε συρφετόν, τὸν ἐκ τῆς ἁμαρτίας ἐκτήκων ῥύπον, τὸ
ἀποψήχων ἤπου πρὸς ἐκτόπους ἡδονάς, οὐκ ἐφέντα τῶν-
νοῶν, ἀποτελεσόμεθα δὲ τῷ πνεύματι ζέοντες, καὶ τοῦτο
αὐτὸς ἐνήργηκεν εἰς ἡμᾶς ὁ Χριστός, τοιγάρτοι καὶ ἔφασκε, πῦρ ἦλ-
θον βαλεῖν ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ τί θέλω εἰ ἤδη ἀνήφθη. οὐκοῦν ἐν
εἴδει πυρὸς οἰκονομικῶς δὴ λίαν τοῖς ἀρχαιοτέροις ἐφάνη,
πλὴν οὐ δίχα καπνοῦ, σημαίνων δὲ καὶ διὰ τούτου πάλιν, ὅτι
θρηνεῖν καὶ καταμύζειν ἀνάγκη τοὺς ἀναπίπτοντας εἰς τὸ
ἔκθεσμον, καὶ τῆς θείας αὐτοῦ δόξης καταφρονεῖν ἠρημένους.
δακρυρροοῦσι γὰρ ἀνάγκη τοὺς ἐν καπνῷ, καταλέγεται δὲ
ὅτε πρὸς τὸ ἐξώτερον σκότος οἱ θεομισεῖς τε καὶ ἀλιτήριοι, πῶς
ἀπενεχθῶσιν, ἐκεῖ γάρ ἐσται φησὶν ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυ-
γμὸς τῶν ὀδόντων. ὅτι τοίνυν πικρὸν ἔπεισι τοῖς σώναις κατα-
στάζουσι δάκρυον οἱ περὶ ὧν ὁ λόγος ὑπέφαινον οἱ καπνοί,
προσεῖται δὲ ὅτι καὶ ἡ φωνὴ τῆς σάλπιγγος ἠχοῦσα τὸ πρῶτον
μετὰ τὸ ἤχου σφόδρα, ὡς ἀκουσθῆναι μετὰ ἀρχὰς ὀλίγους
μόλις, ὕστερον δὲ πολλούς, μᾶλλον δὲ καὶ ἅπαντας τοὺς συνα-
γωγούς. σάλπιγξ μὲν γάρ ἐστιν εὔφωνος τίς καὶ ἠχοῦσα τὸ
λαμπρὸν, τὸ εὐαγγελικόν ἐστι κήρυγμα καθάπερ ἤδη προ-
εἴπομεν, ἀλλ᾽ ἠκούετο μέν φησιν ἐν ἀρχαῖς εἰς μόνην ἰδίου

(c) Real Academia de la Historia

δύειν, προστάττοντος δὲ τοῦ κηρύττειν καὶ εἰς πάντας ἰέναι τὸν ὑπη-
χον(?). πρέπουσι γὰρ οἱ θεσπέσιοι μαθηταὶ τοῖς ἁπανταχόσε
κηρύττοντες, ὥστε καὶ ἀπὸ Ἰερουσαλὴμ μέχρι τοῦ Ἰλλυρικοῦ, μᾶλ-
λον δὲ μέχρις αὐτῶν ἀφικέσθαι τῶν τερμάτων τῆς γῆς, τὸ ἐξ-
ιοῦσιν(?) εἰς ἑαυτοὺς ... ἐπηχεῖν(?) σάλπιγγα, τὸ δὲ τοῦ
μὴ ἐᾶσαι(?) γενέσθαι τὰς φωνὰς τῆς σάλπιγγος προσάπτουσας
ἱερουργίας. εἶτα μετὰ τὸ λοιπὸν ἐπισκήπτει ὁ θεὸς μα-
, κρόθεν(?) Μωϋσῇ διαμαρτύρασθαι τῷ λαῷ, μήποτε φασὶν ἐγγί-
, σωσι πρὸς τὸν θεὸν κατανοῆσαι, καὶ πέσωσιν ἐξ αὐτῶν πλῆθος, καὶ
, οἱ ἱερεῖς οἱ ἐγγίζοντες κυρίῳ τῷ θεῷ ἁγιασθήτωσαν, μήποτε ἀπαλ-
, λάξῃ ἀπ' αὐτῶν κύριος. ἄθρει δὲ οὖν, ἄθρει καὶ ἐκ τούτων δὲ πάλιν
ὡς ἔστιν ἀμήχανον διὰ τῆς Μωϋσέως παιδαγωγίας ἐγγίζειν
θεῷ, πρόσεισι γὰρ οὐκ ἐν τύποις ἔτι καὶ σκιαῖς εὐδοκιμεῖν
ἑλομένοις, τοιαῦτα γὰρ τὰ Μωσέως, ζητεῖ δὲ μᾶλλον ἐν ὀμμ(?)
τῆς ἀληθείας τὸ κάλλος, ἀληθινὰ δὲ ὄντως, διὰ τοῦ πεπιστευκότος(?)
ἡγιασμένων καὶ ἐντὸς γεγονότων τοῦ θεοῦ κατὰ τὴν εἰς ὄρος
ἀναφοιτῶντες τὴν περὶ αὐτὸν γνῶσιν, ἐπιγνῶντες γὰρ τὸν υἱόν,
ἐπεγνώκαμεν δι' αὐτοῦ καὶ ἐν αὐτῷ τὸν πατέρα. οὐκοῦν διὰ
τοῦ τὸν προσάγοντα ἡγιασμένοι καὶ ἐντὸς γεγονότες τοῦ θεοῦ,
οὐ διὰ Μωϋσέως, τουτέστιν οὐ διὰ νόμου, ἁγιάζεσθαι δὲ αὐτοὺς
προστάττει τοὺς ἱερατεύοντας, τοῦ δὲ δεῖξαι σαφῶς ἀπο-
φαίνοντος οὐ παντελῶς ἀξίαν τὴν κατὰ νόμον ἱερωσύνην,
ὡς γὰρ ἔτι δεομένην ἁγιασμοῦ προστάττει ἁγιάζεσθαι. ἅγι-
ος δὲ καὶ ἀεὶ ὢν ἅγιος ὁ ἐφ' ἡμᾶς ἀρχιερεὺς Χριστός, καὶ διαθή-
κης κρείττονος ἔγγυος ὡς ὁ Παῦλός φησι. τὸ γὰρ τοι καὶ πέ-
παυκε(?) τὴν πρώτην, γέγονε δὲ καὶ αὐτὸς τῆς ἱερωσύνης μεταθέ-
σεως ὡς οἰκονόμος, ὁ ἄμεμπτος καὶ ἄκρως ἅγιος. τετελεί-
ωκε μὲν γὰρ οὐδένα κατὰ συνείδησιν, εἰσκεκόμικε δὲ μᾶλλον

Cyr. in Exo.

τὰς πιστοτάτας δεδεγμένας, ἀθλίους περιέρχονται ὡς εἰ εἶπεν τοῦ
σαρκὸς καθαρότητα. κατέλιπεν γὰρ εἰς τοῦτο μόλις τὸ νομικῆς
ἱερωσύνης ἡ δύναμις ὡς οὐκ ἔχουσα τὴν τελείως ἀρετήν,
ἀρξαμένης δὲ νῦν τῆς καταπαύσεως ἐν Χριστῷ, μετεπλάσθη μὲν ὡς
ἐκ τύπων εἰς ἀλήθειαν προσδεχομένη ἀναδείξεσθαι. προστεθεὶς
δὲ ὅτι μέλλει ποτὲ ἀπαλλάξειν ἐπ' αὐτῶν τῆς ἐκκλησίας, ὅτι φα-
νερῶς οὐκ ἦν εἰς τὸ ἐν νόμῳ τὸ μὲν τῆς ἱερωσύνης. ἀναδει-
χθεὶς ἐν κόσμῳ ὁ Χριστὸς, διὸ καὶ λαοὶ καὶ αὐτὸς ἐπίσης
ἐκπόθετε καὶ ἱερεὺς ἀναδειχθεὶς θεὸς. τὸ δέ γε ὅλον ὁ πάντως καὶ ἐν
ἀκαθαρσίαις ὁ μὴ ἐπίστευσεν τῷ αὐτοῦ, διὰ τοῦτο καὶ ἔφασκε
τοῖς Ἰουδαίων δήμοις, ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἐὰν μὴ πι-
στεύσητε ὅτι ἐγώ εἰμι, ἐν ταῖς ἁμαρτίαις ὑμῶν ἀποθανεῖσθε.
ὅτι δὲ ἔμελλον οἱ ἐξ Ἰσραὴλ ἔξω πεπτωκότες ἀποπεμπέσθαι
κατακλήρους, ὑποκατεσκεύασεν ὁ σοφώτατος πρὸς τὸν θεόν, πλὴν
ὅτι διὰ Χριστοῦ καὶ τότε εὐθέως ὁ λεγόμενος οἰκονομικῶς ὡς πα-
ρεισάγει Μωϋσῆς, τὸν δὲ ξενικὰ τὰ ἔθνη καὶ ἀνάβηθι σὺ τὸ ἔαρ
μετὰ σοῦ. ὁρᾷς ὅπως ἀποπέμπεται Μωϋσῆς, εἶτα μόνος οὐκ
ὑποστρέφει, ἀλλὰ συναπάγει μετ' αὐτοῦ μαρτυροῦντας αὐτῷ καὶ
συνακολουθοῦντας ἀρχαίους, ὃς εἰς τύπον ἦν Χριστοῦ τοῦ μεγάλου ἱερέ-
ως, δι' αὐτοῦ γὰρ ὡς ἔφην προσάγεται ὁ πατήρ, τὸ ἀποπεμπτοι-
γεγονότες κατακλήρους οἱ ἐν νόμῳ, τουτέστιν ὁ Ἰσραήλ, ἐπιδιώ-
κεται μὲν ἐν ἔθνεσι καὶ εἰς τὸ ἄστυ καὶ ἀνίκανοι ἀρχι-
ερέα, τουτέστι Χριστὸν, προσελεύσεται δι' αὐτοῦ πρὸς θεὸν καὶ πατέ-
ρα καθαρθεὶς ὅτε δ' ἀναχωροῦντες ἐσπλάγχνι καὶ μετὰ τῆς οἰκο-
νομίας μυστήριον, δι' οὗ πάντας ἡμᾶς σέσωκεν ὁ Χριστός· δι' οὗ
καὶ μεθ' οὗ τῷ θεῷ καὶ πατρὶ ἡ δόξα, σὺν ἁγίῳ πνεύματι
εἰς τοὺς αἰῶνας, ἀμήν :

(c) Real Academia de la Historia

λό ζ̄ος

Περὶ τῆς ἀνόδου τῆς εἰς τὸ ὄρος Μωϋσέως, καὶ Ἀαρών, καὶ Ναδάβ, καὶ Ἀβιούδ, καὶ τῶν ἑβδομήκοντα πρεσβυτέρων :-

Κέκληνται μὲν διὰ νόμου πρὸς τὸ ὄρος οἱ ἐξ Ἰσραὴλ μαθηταί τῶν πολλῶν, μισθώσαν-
τες τὸ ἱερατικὸν καὶ διακονοῦντες Μωϋσέως, ἀλλ' ὡς ὁ θεσπέ-
σιος γέγραφε Παῦλος, ἐτελείωσεν ὁ νόμος οὐδέν, τέλος γὰρ νόμου
αὐτὸς τὲ τὸ περὶ θεὸν νοεῖται Χριστός, πάντων γὰρ πλήρωσις δι' αὐτοῦ,
ἐπεὶ μὴ ἔστιν ὄνομα ἕτερον ὑπὸ τὸν οὐρανὸν τὸ δεδομένον ἐν ἀν-
θρώποις ἐν ᾧ δεῖ σωθῆναι ἡμᾶς, καὶ ἐν αὐτῷ πᾶσα τελειότης-
δι' ἁγιασμοῦ ἐν πνεύματι, δι' αὐτοῦ κεκλήμεθα πρὸς τὸν πατέρα, καὶ
εἰς τὴν ἄνω πόλιν ἀναβησόμεθα σὺν αὐτῷ, καθὼς ἔφασκεν
, ὁ Κύριος, ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ πατρός μου πολλαὶ μοναί εἰσιν. εἰ δὲ μή,
, εἶπον ἂν ὑμῖν ὅτι πορεύομαι ἑτοιμάσαι τόπον ὑμῖν, πάλιν
, ἔρχομαι καὶ παραλήψομαι ὑμᾶς πρὸς ἐμαυτόν, ἵνα ὅπου
, εἰμὶ ἐγὼ καὶ ὑμεῖς ἦτε. πρωτεῖον μὲν γὰρ καὶ ὥσπερ ἀπαρ-
χὴν τῆς ἀνθρωπότητος προσανέφερεν εἰς τὸν οὐρανόν, ἀνακαινοῦσα
ὅλην καὶ ἡμᾶς αὐτούς, οὐκ ἂν ἐνδυσάσθαι. ἐπρέπε δὲ γὰρ
εἰς τοῦτο ὁ πεύσεται μὴ εἰδώς, καὶ τῆς τοῦ θεοῦ ἀξίους
τὴν ἐλπίδα προσθεὶς, ἐσόμεθα γὰρ ὅπου πολιτευσάμενοι-
τες, προσαναφοιτῶντες ἡμῶν ὡς ἔφη Χριστοῦ, καὶ ἀληθὲς
ὅτι ἐξ ἡμῶν ἐστί, πιστὸς ὁ πάλιν ἔφασκε Παῦλος ὁ θεῖ-
, ος ἀπόστολος. οὐ γὰρ εἰς χειροποίητα ἅγια εἰσῆλθεν ὁ Χριστός, ἀντίτυπα
, τῶν ἀληθινῶν, ἀλλ' εἰς αὐτὸν τὸν οὐρανόν, νῦν ἐμφανισθῆναι τῷ
, προσώπῳ τοῦ θεοῦ ὑπὲρ ἡμῶν. ἦν μὲν γὰρ καὶ ἔστι καὶ ἔσται θεὸς ὤν
φύσει μετὰ τοῦ ἰδίου πατρός, καὶ ἐν ὄψει τοῦ γεγεννηκότος, ἐμφανί-
ζεται γὰρ ὑπὲρ ἡμῶν ὅτε γέγονεν ἄνθρωπος, ἵνα καὶ ἡμεῖς οἱ τὸ τοῦ-
του ὄμματος ἐξερριμμένοι διὰ τὴν ἐν Ἀδὰμ παράβασιν,
καὶ τὴν καθ' ἡμᾶς τυραννήσασαν ἁμαρτίαν, ἐν ὄψει γενώμεθα

Cyr. in Exo.

πάλιν αὐτοῦ διαζῶμεν καὶ ἐν αὐτῷ, διὰ τοῦτο τὰ γένοιτ' ἂν ἀνακεφαλαίωσις καὶ ἀναφοίτησις εἰς τὸ ἐν ἀρχαῖς τῶν μεταξὺ πλείστων βεβληκότων, οἰχομένων εἰς τὸ μηδέν. κεκλήμεθα δὲ οὖν ἐν Χριστῷ τὸ εἰσιέναι ἄνω πόλιν, καὶ τὸ πλῆθος καὶ τῆς ἐποπτείας ἀξιούμεθα, τὸ δι' αὐτοῦ καὶ ἐν αὐτῷ δεδιδάγμεθα προσκυνεῖν τὸν τῶν ὅλων γενεσιουργὸν καὶ Πατέρα. προαναφωνεῖ δὲ πάλιν καὶ τοῦτο ἡμῖν ὁ νόμος αἰνιγματωδῶς, παραδέδειχε μὲν γὰρ ἐν εἴδει πυρὸς ὁ τῶν ὅλων Θεὸς ἐπὶ τὸ ὄρος τὸ Σινᾶ, συναθροισθέντας τοὺς ἐξ Ἰσραὴλ τὰ δι' ὧν ἦν εἰκὸς εἰς ἀρχαίαν ἰέναι δικαιοσύνης, προεισβολὴ γὰρ ὁ νόμος τῶν τελειοτέρων, στοιχεῖά τε προαγορεύσεις τῶν διὰ Χριστοῦ [illegible]. Καὶ Μωϋσῇ φησὶν εἶπεν, ἀνάβηθι πρὸς τὸν Θεὸν σὺ καὶ Ἀαρὼν, καὶ Ναδὰβ καὶ Ἀβιούδ, καὶ ἑβδομήκοντα τῶν πρεσβυτέρων Ἰσραήλ, καὶ προσκυνήσουσι μακρόθεν τῷ Κυρίῳ, καὶ ἐγγιεῖ Μωϋσῆς μόνος πρὸς τὸν Θεόν, αὐτοὶ δὲ οὐκ ἐγγιοῦσιν, ὁ δὲ λαὸς οὐ συναναβήσεται μετ' αὐτῶν. ἀπήγγελκε δὲ ταῦτα διὰ τοῦ πανσόφου Μωϋσέως, ἀπεκρίθη φησὶ πᾶς ὁ λαὸς φωνῇ μιᾷ λέγοντες, πάντας τοὺς λόγους οὓς ἐλάλησε Κύριος ποιήσομεν καὶ ἀκουσόμεθα. Καὶ τὰ μετὰ ταῦτα. Καὶ ἔγραψε φησὶ Μωϋσῆς πάντα τὰ ῥήματα Κυρίου. ὀρθρίσας δὲ Μωϋσῆς τὸ πρωΐ, ᾠκοδόμησε θυσιαστήριον ὑπὸ τὸ ὄρος, καὶ δώδεκα λίθους εἰς τὰς δώδεκα φυλὰς τοῦ Ἰσραήλ, καὶ ἐξαπέστειλε τοὺς νεανίσκους τῶν υἱῶν Ἰσραήλ, καὶ ἀνήνεγκαν ὁλοκαυτώματα, καὶ ἔθυσαν θυσίαν σωτηρίου τῷ Θεῷ μοσχάρια, λαβὼν δὲ Μωϋσῆς τὸ ἥμισυ τοῦ αἵματος ἐνέχεεν εἰς κρατῆρα, τὸ δὲ ἥμισυ τοῦ αἵματος προσέχεεν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, καὶ λαβὼν τὸ βιβλίον τῆς διαθήκης ἀνέγνω εἰς τὰ ὦτα τοῦ λαοῦ, καὶ εἶπαν, πάντα ὅσα ἐλάλησε Κύριος ποιήσομεν, λαβὼν δὲ Μωϋσῆς τὸ αἷμα κατεσκέδασε τοῦ λαοῦ τὸ

(c) Real Academia de la Historia

, εἶπεν, ἰδοὺ τὸ αἷμα τῆς διαθήκης ἧς διέθετο κύριος πρὸς ὑμᾶς
, περὶ πάντων τῶν λόγων τούτων. ἐν ἐπιτελουμένοις δὲ θυσίαις,
καὶ καθαρραντιζομένου παντὸς τοῦ λαοῦ τῷ τῆς διαθήκης αἵ-
, ματι, ἀνέβη φησὶ μωϋσῆς καὶ ἀαρών, καὶ ναδὰβ καὶ ἀβι-
, ούδ, καὶ ἑβδομήκοντα τῆς γερουσίας τοῦ ἰσραήλ, καὶ εἶδον τὸν
, τόπον οὗ εἱστήκει ὁ θεὸς τοῦ ἰσραήλ, καὶ τὰ ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ ὡσεὶ
, ἔργον λίθου σαπφείρου, καὶ ὥσπερ εἶδος στερεώματος τοῦ οὐρανοῦ
, τῇ καθαριότητι, καὶ τῶν ἐπιλέκτων τοῦ ἰσραὴλ οὐ διεφώνησεν οὐδὲ
, εἷς, καὶ ὤφθησαν ἐν τῷ τόπῳ τοῦ θεοῦ καὶ ἔφαγον καὶ ἔπιον καὶ.
φέρε δὴ οὖν ἐφ' ἑκάστῳ τῶν ἀνεγνωσμένων τὰ εἰκότα λέ-
γωμεν, ἵνα τὰ τῶν προκειμένων ἐννοίας ἀρχόμενοι καθορῶμεν τὰ
εἰς ἡμᾶς γενόμενα διὰ χριστοῦ καθάπερ ἐν πίνακι καταγεγραμ-
μένα βλέπωμεν. ὄρος δὲ νοητὸν ἡ γραφὴ καλεῖ ἄνωθεν
καὶ ἐν ὁσίοις ἐκκλησίαν, ἤτοι τὸ ὕψος, καὶ αὐτὸ δηλοῦν ἐπὶ
τῆς καθομοιοῦντα τὰ ἄνω καὶ βουνοὶ καὶ ὄρος ἀποκαλεῖ,
διὰ τὸ ἐπηρμένον καὶ ἐνεστηκὸς εἰς ἀρετὴν τῶν κατοικούντων
ἐν αὐτῇ, οὐ γάρ ἐστι χαμαιπετὴς ὁ καθιδρυμένος τῶν ἁγίων
ὁ νοῦς, ἀλλὰ φρονήματος ἐν ὑπερφερεῖ τοῦ γεώδους καὶ
σαρκικοῦ ἐπιθυμιῶν, ἤγουν δὲ μᾶλλον ἀναφοιτᾷ, καὶ ἔστιν
, ἀληθὲς τὸ διὰ φωνῆς τοῦ δαυίδ, ὅτι τοῦ θεοῦ οἱ κραταιοὶ τῆς γῆς - Ps
, σφόδρα ἐπήρθησαν. ὅτι δὲ τοῖς ὧδε βιοῦν ᾑρημένοις ἐστὶν ὁδὸς
λοιπὸν ἀρετῆς ἀναβεβηκόσι πρέπει ἀληθῶς καὶ τῆς ἄνω
μονῆς ἐναυλίζεσθαι δεῖν, πιστώσεται πάλιν ὁ ψαλμῳδὸς οὕτω - Ps
, λέγων, τίς ἀναβήσεται εἰς τὸ ὄρος τοῦ κυρίου, ἢ τίς στήσεται ἐν τόπῳ
, ἁγίῳ αὐτοῦ, ἀθῷος χερσὶ καὶ καθαρὸς τῇ καρδίᾳ, ὃς οὐκ
, ἔλαβεν ἐπὶ ματαίῳ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, καὶ οὐκ ὤμοσεν ἐπὶ
, δόλῳ τῷ πλησίον αὐτοῦ, τὸ ἀργύριον αὐτοῦ οὐκ ἔδωκεν ἐπὶ
, τόκῳ, καὶ δῶρα ἐπ' ἀθῴοις οὐκ ἔλαβεν, οὗτος λήψεται εὐλογίαν

Canon

(c) Real Academia de la Historia

Cyr. in Exod

Πρωτότοκοι

" παρὰ κῡ, καὶ ἐλεημοσύνην παρὰ θεοῦ σωτῆρος αὐτοῦ, αὕτη ἡ
" γενεὰ ζητούντων τὸν κν̄, ζητούντων τὸ πρόσωπον τοῦ θῡ Ἰακώβ.
ὅρος οὖν τάσσομεν τοῖς λόγοις ὁ αὐτός, ὅτι τῶν πρωτοτόκων
ἡ ἐκκλησία, βεβήλοις δὲ καὶ ἀνοσίοις ἄβατος. πλὴν ὅτι
εἶναι ὁ τῶν ὅλων θεὸς ἀναφοιτᾶν εἰς τὸ ὄρος Μωϋσέα καὶ
Ἀαρών, καὶ Ναδὰβ καὶ Ἀβιούδ, καὶ ἑβδομήκοντα τῶν πρε-
σβυτέρων Ἰσραήλ, ἔφασκέ τε δεῖν προσκυνεῖν μακρόθεν
τῷ κῳ̄, καὶ ἐγγιεῖ Μωϋσῆς μόνος πρὸς τὸν θν̄, αὐτοὶ δ' οὐκ ἐγ-
γιοῦσιν, ὁ δὲ λαὸς οὐ συναναβήσεται. οἱ μὲν οὖν ἐξ Αἰγύπτου
γεγονότες [illegible] σημαίνουσι γένος. οἱ δέ γε πρε-
σβύτεροι τοὺς [illegible] ἐξειλεγμένους. Ἀαρὼν δὲ πάλιν
αὖ τὸν ἡμῶν ὑποπλάττεται τὸν χν̄, τὸν ὅσιόν τε καὶ ἄκακον ἀρχ-
ιερέα, δι' οὗ καὶ [illegible] καὶ [illegible] ἀνατέθει-
σιν, ἐκλεκτὸν γένος καὶ βασίλειον ἱεράτευμα καὶ ἔθνος ἅγιον
χρηματίζομεν, ἀναβησόμεθα τοίνυν καθαροὶ καὶ εἰς
τὴν ἄνω πόλιν οἱ [illegible] καὶ [illegible] ἡμῖν καὶ
ἡγουμένου χῡ τοῦ μεγάλου ἱερέως, τὸν δι' ἡμᾶς καθ' ἡμᾶς
γεγονότα καὶ συμπροσκυνοῦντα ἡμῖν, καὶ τὸ [illegible]
κατὰ φύσιν τὸν θν̄, καὶ ἐγγίζει μὲν Μωϋσῆς, σὺν ἡμῖν ὁ τε-
[illegible] ὁ υἱός. ὅτε μὲν γὰρ ἥκει εἰς τὸ τῆς σαρκὸς οἰκονο-
μίας μυστήριον, θεῷ προσάξεται ὁ Μωϋσῆς ὡς νόμου με-
σίτης καὶ ἱερεύς. ἐπειδὴ δὲ μεθ' ἡμῶν γέγονεν ὁ υἱός, καὶ τοι
θς̄ ὢν φύσει καὶ τῶν ὅλων κς̄, τέθειται τὸ καθ' ἡμᾶς οὐκ
[illegible] μέτρον, ἀνέχεται οἰκονομικῶς, καὶ αὐτὸ τὸ κατ' ἐπί-
νοιαν Μωϋσέως, καὶ γοῦν γέγονε μεθ' ἡμῶν ὑπὸ τὸν αὐ-
τὸν νόμον, καίτοι νομοθέτης ὑπάρχων ὡς θς̄. ὅτε δ' ἐγένετο
ὑπὸ νόμον ἀπαλλάττων [illegible], [illegible],
συντετέλεκε δὲ καὶ τὸ [illegible], καὶ τὸ κατὰ φύσιν ἐλεύθερος

(c) Real Academia de la Historia

ἀλλ' ὡς υἱός. ἀρκέσει δὲ καὶ αὐτὸ τὸ γράμμα τὸ ἱερὸν ὑπὸ τοῦ
μονογενοῦς ἐπιδημίᾳ λέγον τὸν Ἐμμανουήλ. ὁ θεὸς διὰ τὸ ἀνθρώπινον
καὶ ἐπειδὴ γέγονε καθ' ἡμᾶς ὑπὸ νόμον καὶ συναυξήσεις τε
θεῖα δὴ Μωϋσέως νενόμισται, ζωώσεις καὶ λύτρων. προ-
σέταττε μὲν γὰρ ὁ τῶν ὅλων θεὸς τῷ πανσόφῳ Μωϋσῇ τῆς ἀφορήτου
δουλείας ἀνεῖναι τὸν Ἰσραὴλ τῷ Φαραὼ λέγοντα, κύριος ὁ θεὸς τῶν Ἑβραί-
ων προσκέκληται ἡμᾶς, ὁ δ' ὡμολόγει τὸ ἀδρανές, οὐ γὰρ ἱκανὸς
ὁ νόμος εἰς ἀπολύτρωσιν. εἶτα σωτὴρ ἀπαιτεῖ θεὸς ἀναδυομένῳ τὸ
μέλλοντα τὸν γεραιότερον ἀαρὼν εἰς τύπον χριστοῦ τὸν πάντα ἡμῶν τῆς,
δι' οὗ πᾶσα λύτρωσις, ἔφη γὰρ ὧδε πρὸς Μωϋσῆν, ἰδοὺ δέ-
δωκά σε θεὸν Φαραώ, καὶ ἀαρὼν ὁ ἀδελφός σου ἔσται σου προφή-
της, σὺ δὲ λαλήσεις αὐτῷ πάντα ὅσα σοι ἐντέλλομαί σοι, ὁ δ' ἀαρὼν
ὁ ἀδελφός σου λαλήσει πρὸς Φαραώ. ὁρᾷς ὅτι μεσιτεύει πάλιν
ὁ ἀαρὼν, τὸ τοῦ νομοθέτου πρόσωπον φορῶν τοῦ Μωϋσέως.
ταῦτά τοι καὶ ὁ μακάριος Παῦλος καὶ αὐτὸς ἀναιρεῖ τὸν νό-
μον αὐτῷ, καὶ τὰ λελυμένα πάντα θεοῦ, γράφει γὰρ οὕτως. ἀθε-
τήσας τις νόμον Μωϋσέως, χωρὶς οἰκτιρμῶν ἐπὶ δυσὶν ἢ τρισὶ
μάρτυσιν ἀποθνήσκει. ἀλλὰ μὲν τοίνυν καθάπερ εἰς ὄρος τὸ Σι-
ναῖον μόνος εἰσήει καὶ ἀπόλωλε πέτρας πλῆθος ἀπομει-
νάσης κάτω, οὐ γὰρ ἀνελθεῖν φησὶν ὁ λαὸς σὺν αὐτῷ, ὅτι
καὶ τὸ τοῦ ὄρους φωνήν, πολλοὶ μὲν κλητοί, ὀλίγοι δ' ἐκλεκτοί. ἀλλὰ
μὴν ὁ διὰ τοῦ χριστοῦ, σωτὴρ γὰρ ὅτε τοῖς προσκυνοῦσιν ὁ ἀαρὼν,
καὶ τοῖς ἐν μακαρίᾳ ὑπαρχόμενος ἦν, ἦν δ' οὕτω καὶ ὁ ἐκ Μα-
ρίας μεθ' ἡμῶν δι' ἡμᾶς, ἵνα καὶ ἡμεῖς σὺν αὐτῷ τε καὶ δι'
αὐτοῦ ἐπουρανίων ὦμεν τοῦ πατρός, πάντα γὰρ δι' ἡμᾶς καὶ ὑπὲρ ἡμῶν
ᾠκονόμει τὸ σαφῶς. ὥσπερ γὰρ γέγονε μεθ' ἡμῶν ἐν νεκροῖς,
οὕτως ἡμεῖς εἰς ζωὴν σὺν αὐτῷ τε καὶ δι' αὐτοῦ, ἀνεβίω γὰρ τὸν
θάνατον πατήσας κράτος, οὕτω γέγονε μεθ' ἡμῶν ἀποστόλων, καὶ περὶ

deest νεκρωθέντα ἀνεγειρόμεθα, vel ἀναβιοῦμεν

αὐτῶν εἰσίν, ἵνα πάλιν ἡμεῖς ζῶμεν αὐτῷ τε καὶ δι' αὐτοῦ δὲ πιστεύωμεν τῷ πατρί, ὃ δὴ καὶ τετέλεσται. μεθεκτικοὶ γὰρ γεγονότες αὐτοῦ διὰ τοῦ πνεύματος, ἡνώμεθα δι' αὐτοῦ τῷ θεῷ καὶ πατρί, ἐπείπερ ἐσμὲν ἀληθῶς θείας φύσεως κοινωνοὶ κατὰ τὰς γραφάς. ἀλλ' ἐκεῖνο μὲν ἐν ἀμπελῶνι τάξει, τὸ συναναβαίνειν εἰς τὸ ὄρος μωϋσῇ δεῖ τὸ ἱερατικὸν τοὺς ἱερουργεῖν καὶ ἐξειλεγμένους ἀπὸ τῶν ὅλων θεοῦ. ὅτι δὲ τοὺς εὐκλείας ἥκοντας εἰς τὸ λοιπόν, καὶ ἀναβαίνειν ἀληθῶς εἰς τὸ ἄνω προτεθυμημένους, ἵνα καὶ ἐντὸς γένωνται θεοῦ, παραφαίνεται χρῆναι διὰ τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ, ὃς τὴν ἁπάντων ζωὴν ἀντάλλαγμα τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν ἐποιήσατο, ἀνατέθεικε δὲ καὶ εἰς ὀσμὴν εὐωδίας τὴν ἀναληφθεῖσαν σάρκα, προσκεκόμικε γὰρ ἑαυτὸν ἱερεῖον ἄμωμον ὑπὲρ ἡμῶν τῷ θεῷ καὶ πατρὶ ὁλοκαύτωμα. πρὸς δὲ τούτοις πάλιν ὁ θεσπέσιος μωϋσῆς ἡμῖν τὸ τοῦ Χριστοῦ φωταγωγὸς πρὸς τὴν ἐβραίων δι' αὐτοῦ ποδηγούμενος γνῶσιν, τὸ γὰρ αἷμα σωτήριον πρὸς τὴν εἰς τὸ ἄνω πορείας αὐτοῦ δὲ καὶ θεῖον κεκλήκει, ἔγραψε δὲ πάντα τὰ ῥήματα τοῦ κυρίου, ἐν δὲ τούτῳ προσείρηται, πάλιν ἔσεσθαι εὐχῆς. χρῆναι γὰρ οἶμαι τοὺς τὴν ἐνθάδε καὶ ἄνω πορείας ἐφιεμένους ἐν νοῷ καὶ καρδίᾳ ἐγκεχαραγμένον ἔχειν ἀεὶ τὸν τοῦ θεοῦ νόμον, ἀναφωνεῖ γοῦν ὁ σοφώτατος καὶ δαβὶδ ἐκλέξας πρὸς αὐτόν, ἐν τῇ καρδίᾳ μου ἔκρυψα τὰ λόγιά σου, ὅπως ἂν μὴ ἁμαρτάνω σοι. ὥσπερ γάρ ἐστιν οὐκ ἀσφαλὲς εἰς ζωὴν τὸ χρῆμα σεπτὸν τὸ ἀπὸ τοῦ θεοῦ λόγων μεμνῆσθαι δαπανᾶσθαι, καὶ τὸ αὐτὸ οἶμαι τρόπον ὀλέθρου πρόξενον τὸ ἐπιλανθάνεσθαι θεοῦ. γράφει τοίνυν ὁ μακάριος μωϋσῆς πάντα τὰ ῥήματα τοῦ κυρίου, περὶ ὧν καὶ αὐτὸς ἐπιφωνεῖ τοῖς δι' αὐτοῦ παιδαγωγουμένοις, μᾶλλον δὲ καὶ ἐκείνοις αὐτοῖς, Καὶ λαλήσεις ἐν αὐτοῖς καθήμενος ἐν οἴκῳ, καὶ πορευόμενος ἐν ὁδῷ, καὶ κοιταζόμενος, καὶ διανιστάμενος. ὀρθρίσας δὲ τὸ πρωί, θυσιαστήριον ἀνῳκοδόμησε,

(c) Real Academia de la Historia

ἵστησι δ' αὐτῷ δώδεκα λίθους εἰς τὰς δώδεκα φυλὰς τοῦ Ἰσραήλ, καὶ ἀποστέλλει τοὺς νεανίσκους τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ τοῦ ἀνενεγκεῖν ὁλοκαυτώματα, τοῦ θῦσαι θυσίαν σωτηρίου τῷ θεῷ μοσχάρια. τοῦτο οὖν θυσιαστήριον τύπος ἂν εἴη καὶ μάλιστα φησὶ τῆς ἐκκλησίας θεοῦ [illegible] ὑπὸ τὸ ὄρος ἱδρυμένης, ὑποδέδεκται γὰρ ὡς ἐπὶ ὄρους τοῦ ἐπέκεινα εἶναι φαμὲν τὴν τῶν πρωτοτόκων μητρὰ τὴν ἄνω καλλίπολιν, ἧς τεχνίτης καὶ δημιουργὸς ὁ θεός. σημαίνει τοιγαροῦν τὴν ἐκκλησίαν ἡμῖν τὸ θυσιαστήριον, ᾧ καὶ λίαν οἰκονομικῶς ἵστησιν ὁ Μωϋσῆς τὰς δώδεκα φυλὰς τοῦ Ἰσραήλ, μονονουχὶ καὶ διὰ τούτου προαγορεύων τοὺς ἐξ αἵματος Ἰσραήλ. ὅτι χῶρος αὐτοῖς ὁ μάλιστα πρέπων ἡ ἐκκλησία θεοῦ, καὶ τὰ [illegible] λίθοι, τὸ κυκλοῦντα τὸ θυσιαστήριον τοῦτο, τὸ δὲ [illegible] φωνῆς ἀνίσχοντες. ὅτι γὰρ αὐτοῖς μάλιστα καὶ πρό γε τῶν ἄλλων ἐθνῶν λυτρωτὴν ἀπέστειλε τὸν υἱὸν ὁ πατήρ, σαφηνιεῖ λέγων αὐτός, οὐκ ἀπεστάλην εἰ μὴ εἰς τὰ πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οἴκου Ἰσραήλ. ἐπειδὴ δὲ εἰς ἐκτόπους ἀπονοίας ὤλισθον [illegible] προσκρούσαντες αὐτῷ, μετακεχώρηκεν ἀναγκαίως ἐπὶ τὰ ἔθνη Χς. ὅτι τοίνυν χῶρος ὁ μάλιστα πρέπων αὐτοῖς ἦν καθάπερ ἔφην ἀρτίως τὸ τοῦ θυσιαστήριον, περικαθιστάμενον ὁ Μωϋσῆς [illegible] αὐτῷ τοὺς δώδεκα λίθους εἰς τὰς δώδεκα φυλὰς τοῦ Ἰσραήλ. ὅτι δὲ οἱ ἐπ' ἀνδρείᾳ τεθαυμασμένοι, δηλονότι ὅτι δὴ πνευματικῇ καὶ τῇ κατὰ θεόν, οἱ εὐσθενεῖς τε καὶ ἐρρωμένοι ἤγουν τὸν νοῦν ἱερουργήσειν ἔμελλον καθαρῶς τὸ θεῖον μυστήριον, ἐναργῶς ἴδοις ἂν ἐκ τοῦ γεγονότος. ἀποστέλλονται μὲν οἱ νεανίσκοι καὶ προσάγουσι τὰ ὁλοκαυτώματα, τοὺς δὲ δώδεκα τοὺς ἀξίους ἀποστόλους αἰνιττόμενοι, οἳ πάλαι ὡς ἔπος εἰπεῖν περιφοιτῶντες τὴν γῆν πνευματικῶς ἱερουργοῦντες τὸ εὐαγγέλιον

Duodecim Apostoli.

(c) Real Academia de la Historia

Cyr. in Exodu

τὸ δὲ θεῷ, ἐλευθερωθέντες αὐτῷ, τὸ περιβάλλοντες ὁλοκαυτώματα,
τελειοῦσιν ἐν ἀμωμήτῳ πίστει διαπρεπεῖς, τὸ μὴ τὸ συν-
δεδεμένους εἰς ἄροτρον εὖ μάλα διαρθρουμένους, οὐ γάρ ἐστιν
οὐκ ἔστι διανοίας ἀδρανοῦς τὸ μυσταγωγεῖν δύνασθαι σαφῶς,
ὅτι νοῦ νοοῦντος τὸ ἀνάλογον καὶ καταρρεῖν ἑλωφθέντες εἰς ἐπι-
θυμίας κοσμικάς, ἀποκλασμένοι δὲ οὕτω καὶ ἀνδρικῶς
ἔχοντες, ὡς καὶ ὑπεισπεσεῖν δύνασθαι λοιπόν, ἐμοὶ γὰρ τὸ ζῆν χριστὸς
καὶ τὸ ἀποθανεῖν κέρδος. ἀκαδίας γὰρ ὁ τοιοῦτος, καὶ τῶν τελεί-
ων ἀκμὴν ἔχει αἴσθων, πρέπει δὲ αὐτοῖς τὸ καθιεροῦσθαι ὡς ὁλο-
καυτώματα καὶ θυσίας πνευματικάς, τὸ ἱερουργίας ἀπλανῆ τὸν
νοητόν, καὶ διὰ τοῦ θεσπεσίου θυσίαν ἀποπληροῦν. ὁ καὶ διὰ τῶν πε-
σεισμένων μοσχείων εὖ μάλα περιεπλάττετο, ποτὲ
μὲν γὰρ διὰ τὸ λίαν ἐναργῶς, τὸ ὅτι τῶν ἐβεβήλων ζώων τὸ ὑπ-
... ὁμόλογος ἐστί, μόσχου τελείου τῷ ... ποτὲ δὲ
μικρῷ μοσχείῳ, τὸ αὐτὸ τοῦ πάλιν ἐρῶ, γέγονεν αὐτὸς ὁ μονο-
γενὴς τὸ ὑποζυγὸν δουλείας, εἴπερ ἐστὶν ἐλεύθερος, ὅτι πέφηνεν ἐν
δούλου μορφῇ. ἀλλ' εἰ καὶ ὁ δὲ ... ἔχειν εἰπεῖν εἰς γὰρ τὸ ἐν σαρκὶ
μυστήριον γέγονε μετὰ ... ὑποζυγὸν δουλείας, ἀλλ' οὖν δου-
λείας ἀπήλλακται, ὅτι φύσεως ἦν τῆς ἄνωθεν καὶ ἐλευθερίας.
διὰ τοῦτο τὸ μοσχείῳ ... ὅτι καὶ ὑποζυγὸν καὶ ἔξω
ζυγοῦ. ... ζυγοῦ τὸ μοσχεῖον, εἰ καὶ ἔθνη πέφηνεν
ὑποζυγὸν τὸ τοιοῦτον γένος. ἀλλ' εἰ καὶ γέγονεν ὑπονοούμενος ὡς
ὑποζυγός, ἀλλ' οὖν καὶ οὕτως ἐλεύθερος, θεὸς γὰρ ὑπάρχων ὡς νο-
μοθέτης καὶ θεός, καὶ τοῦτο δὲ εἰ δοκεῖ περιφόρηκε τὴν ὑπὸ νόμον
σάρκα, τὴν νοσοῦσαν ἐν ἑαυτῇ τῆς ἁμαρτίας τὸν νόμον κατὰ τὸν
Παῦλον φωνήν. ὁ τοιοῦτος οὖν ἦκεν εἰς τὴν τῆς σαρκὸς φύσιν ἠδυνάσθη
δοκεῖ καὶ ὑποζυγὸς ἁμαρτίας, ἀλλ' οὖν ἁμαρτίας ἀπήλλακτο,
κατέκρινε γὰρ τὴν ἁμαρτίαν ἐν τῇ σαρκί, ἵνα τὸ δικαίωμα

τοῦ νόμου πληρωθῇ ἐν ἡμῖν τοῖς μὴ κατὰ σάρκα περιπα-
τοῦσιν, ἀλλὰ κατὰ πνεῦμα. μυστήριον οὖν ὁ χριστὸς ταύτης τῆς οἰκονο-
μικῶς ὠνόμασε, τὸ δι' αὐτὰ γεγονὸς πάντως, ἀπαρχὴ γὰρ τῶν εἰς
τοῦτο κεκλημένων αὐτός. διὸ καὶ θαυμαστῶς ἐπιδείκνυται τῶν-
ἁμαρτιῶν τοὺς ἄνω πάλαι τοῦ ἐπὶ γῆς ἐρχομένους, δι-
δάσκει ὁ μακάριος καὶ τὰ ἡμαρτημένων τῶν ἡμαρτιῶν πάντα τὰ βιβλία καὶ
αὐτὸ τὸ βιβλίον, ὁ σημαίνεται διὰ τοῦτο πάλιν ὅτι καὶ αὐτὸς
ὁ νόμος τέλειος ἐστὶν ἁγιασμοῦ. ἄθρει δ' ὅπως τὸ τῶν ἡμῶν
ἐκκαθαρμὸν καὶ αὐτὸς ἁγιάζεται, ἀποπλύνει γὰρ ἁμαρτίας
ἥκιστα μὲν ὁ νόμος, καθαροὶ δὲ τοῦτο τοῦ παλαιοῦ μυστηρίων
χάρις. ἐπεὶ δ' ἄλλως καὶ τὸ ὀρθρεύεσθαι τὸ πρωΐ τῆς ἑορτῆς ἄγειν
μυστικὰ αὐτῆς τὸ ὀρθρινὸν ὄρθρον μυστήριον, καὶ φαίνεται
μετ' αὐτοῦ καθαρὸν πεποιημένους λίθοις καὶ λευκολίθους,
ἔστι δ' τὸ μυστήριον. ὄρθρου γὰρ ὥσπερ καὶ πρωΐας ἤδη γεγενη-
μένης, μυστικῶς καὶ φωσφόρου αὐγάζοντος τοῦ νοητοῦ ἡμῶν
ἀνατολοῦς ἡμέρας, προερχομένου δὲ τοῦ νυκτὸς τοῦ δαιμονιώ-
δους ἐργαζομένου σκότους, λαμπρὸν ἀνατέλλει τῆς ἐκκλησίας τὸ
κάλλος τοῦ σεπτοῦ ἔχουσης μυστηρίου, ἐφ' ᾧ τὸ θεῖον τελεῖται
μυστήριον. ἐστεφάνωται δὲ αὐτῷ καὶ αἱ ψυχαὶ πιστῶν ὡς ἐν τοῖς
λίθοις τοῖς λίθοις. καὶ γοῦν ὁ θεσπέσιος παῦλος ἐν τῷ
τελεῖν ἡμᾶς ἵνα μὴ ταπεινῶν εἰς ἀλήθειαν, ἀπὸ σαλ-
τοὺς ἁγιασμένους ἐν χριστῷ. ἐν ᾧ καὶ ὑμεῖς ὡς λίθοι ζῶντες ἐποι-
κοδομεῖσθε, οἶκος πνευματικός, ἱεράτευμα ἅγιον. ὅτε καὶ οἱ μὲν
μύστοι προσενηνέχασι τὸ ὁλοκαύτωμα, καὶ ἱερεῖς
γεγόναμεν πνευματικοί, ὅτε δὲ ὅτε καὶ ἐν τῷ σώματι γεγόναμεν τοῦ
πρς, καὶ παριστάνομεν αὐτῷ τὸ τῆς διανοίας εὐθυμές, καὶ
πρὸς πᾶν ὅσιον τῶν ἀγαθῶν ἑτοίμως ἔχομεν ἐν τάξει ποιού-
μενοι τὰ πράγματα. τοῦτο σαφῶς καὶ αὐτὸς ὁ θεῖος ἡμῶν

Πέτρος forsan

περιεφώνει δὲ ἡ ἐκ προσώπου τῶν πεπιστευκότων ὑμνω-
Ps. λογῶν πρὸς τὸν τῶν ὅλων θεόν· τὸ πρωῒ εἰσακούσῃ τῆς φωνῆς μου.
, τὸ πρωῒ παραστήσομαί σοι καὶ ἐπόψομαι, ὅτι οὐχὶ θεὸς θέλων
, ἀνομίαν σὺ εἶ. οὐ παροικήσει σοι πονηρευόμενος. ἡγιασμέ-
νοι δὲ οὕτω, καὶ ὡς ἀμώμοις ἤδη καθηγιασμένοι τῆς ὑπὲρ ἡμῶν τῆς
, θυσίας, ἀναβαίνουσιν εἰς τὸ ὄρος Μωϋσῆς τε καὶ Ἀαρών, καὶ
, Ναδὰβ καὶ Ἀβιούδ, καὶ ἑβδομήκοντα τῆς γερουσίας Ἰσραήλ, καὶ
, εἶδον τὸν τόπον οὗ εἱστήκει ὁ θεὸς Ἰσραήλ, καὶ τὰ ὑπὸ τοὺς πόδας
, αὐτοῦ ὡσεὶ ἔργον λίθου σαπφείρου, καὶ ὥσπερ εἶδος στερεώ-
, ματος τοῦ οὐρανοῦ τῇ καθαριότητι, καὶ τῶν ἐπιλέκτων τοῦ Ἰσραὴλ
, οὐ διεφώνησεν οὐδὲ εἷς, καὶ ὤφθησαν ἐν τῷ τόπῳ τοῦ θεοῦ καὶ
, ἔφαγον καὶ ἔπιον ἐκεῖ. ἀκούεις ὅπως θεᾶται τὸ τοῦ θεοῦ
λεγόμενον τόπος, ὡς ἐν εἴδει στερεώματος τοῦ οὐρανοῦ; [illegible]
[illegible] γὰρ ὁ οὐρανὸς καὶ σαπφείρῳ προσεοικὼς τὴν ἄνω χώραν τε
καὶ θεοειδὲς χρῶμα; πρέπων δ' ὅτι μάλιστα τῷ θεῷ χῶρος
ὁ οὕτως, ἐφ' ᾧ καὶ ἐπαναπαύεται καθάπερ ἐν ἀγγέλοις,
ἅγιος γὰρ καὶ ἐν ἁγίοις κατοικεῖ, καὶ οἰονεί πως ἐπανακλί-
νεται τοῖς κατὰ τὴν ἄνω διαβαίνουσι πόλιν, διὰ τέλειαν εὐφυΐ-
αν καὶ εἰς ἐξαίρετα ζωῆς εὖ μάλα διεξιοῦσιν, ὅλον γὰρ τοῦ θεοῦ
πιστεύομεν τὸν τῶν ἄνω πνευμάτων πλήρωμα. ὤφθη δὲ οὕτω τὰ ὑπὸ
τοὺς πόδας αὐτοῦ τοῖς εἰς τὸ ὄρος ἀναβεβηκόσιν ὡς ἐν εἴδει
στερεώματος τοῦ οὐρανοῦ τῇ καθαριότητι φησίν. ἔδει γὰρ ἐπι-
τοὺς ἐν πολυθέοις τοῖς καταρρῶσαι [illegible] πλάνησι καὶ τῇ
κτίσει λελατρευκότας εἰς τὰ κεκλημένους εἰς ἐπίγνωσιν
τοῦ γεγονότος δὲ καὶ ἀναλήψεως ἰδεῖν, ὅτι καὶ αὐτὸ ὑποπό-
διον ἔχει τὸν οὐρανόν, καὶ ὅτι τῶν ὅλων ἐστὶ δεσπότης ὡς γε-
νέτης τὰ πάντα πρὸς ὕπαρξιν ἐξ ἀρχῆς αὐτοῖς ἀπάσης
ἀπολυτρούμενος. ὅτι δὴ καὶ τοῖς τὴν ἄνω κατακληρουμένοις

(c) Real Academia de la Historia

χαίνουσι πόλιν, τῶν χαρισμάτων πάντως τὸ καὶ εὐθηνίαν χαρι-
σμάτων πλουσίως μεταλαχεῖν, καὶ τὸ ἐν τρυφῇ ταύτῃ εἶναι τοῖς
πνευματικοῖς καὶ παρὰ θεοῦ ἐλέγχοις, διαδείξει σαφῶς τὸ ἐν τῷ
γεγενημένοις τοῦ φαγεῖν καὶ πιεῖν τοὺς ἀναβεβηκότας,
ἀλλ' ἐν μετ' οὓς ἀνάγεσθαι ἐφιέμενος προσέταττε μωϋσῆς
αὐτοῖς τῷ θεῷ, οἵγε μὴ ἔτι προσκυνεῖν μακρόθεν, οἷς
καὶ ταύτην ἀγαθῶν, ἐλέγομεν δ' ὅτι μεθ' ἡμῶν γίνονται τῇ
φύσει μακρόθεν ὁ ἰησοῦς τοῦ πατρὸς ὡς υἱός, ὁ ἐμμανουὴλ ἡμῶν
καὶ ἀμείνους ἐρμηνευθείς, ἵνα δι' αὐτοῦ καὶ ταῦτα αὐτοῦ δι'
πάλιν εὑρισκόμεθα καὶ ἡμεῖς ἐγγύς, τοῦτο γὰρ τὸ κέκληται ὁ
ἐμμανουήλ, ὅ ἐστι μεθερμηνευόμενον μεθ' ἡμῶν ὁ θεός. πλὴν
εἰ καὶ γέγονε μεθ' ἡμῶν ὡς ἄνθρωπος, ἀλλ' ἔστιν ἰδεῖν ὡς οὐδ'
αὐτοῦ ἅμα καὶ τῷ μωϋσῇ προσβεβηκέναι ὁ πρὸ πάντων τῆς
αὐτοῦ μεσιτείας, αὐτὸς γὰρ ἐστιν ἡ ὁδός, αὐτὸς ἡ θύρα καὶ ἀπαρχὴ
ὅλη περιέπομεν. εὑρήσομεν δὲ καὶ τοῦτο πάλιν ἀπὸ γε τῆς ἐφε-
ξῆς. εἶπε γὰρ φησὶ κύριος πρὸς μωϋσῆν, ἀνάβηθι πρός με εἰς
τὸ ὄρος καὶ ἴσθι ἐκεῖ, καὶ δώσω σοι τὰ πυξία τὰ λίθινα καὶ
τὸν νόμον, καὶ τὰς ἐντολὰς ἃς ἔγραψα νομοθετῆσαι αὐτοῖς, καὶ
ἀναστὰς μωϋσῆς καὶ ἰησοῦς ὁ παρεστηκὼς αὐτῷ ἀνέβησαν εἰς
τὸ ὄρος τοῦ θεοῦ. ὁρᾷς ὅπως κέκληται μετὰ ὁ μωϋσῆς τοῦ ἐν
σκιαῖς ἔτι καὶ γράμμασιν ὑποδεξάμενος νόμον, συνανα-
τρέχει αὐτῷ καὶ συγκεκλημένος ὁ ἰησοῦς εἰς τύπον χριστοῦ, ὃς οὐ
κέκληται παρὰ τῷ πατρὶ ἐν ἴσῳ τοῖς ἄλλοις, σύνεστι γὰρ ἀεί, τοῖς δὲ
ὁ τοῖς καλουμένοις τὴν ἄνοδον ἐργάζεται μεσιτεύων καὶ συνών,
ἔστι γὰρ ὡς ἔφην ἀμήχανον ἐγγὺς γενέσθαι τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς καθ'
ἕτερον ἡμᾶς τρόπον, πλὴν ὅτι διὰ μόνης τῆς αὐτοῦ μεσιτείας.
αὐτῷ γὰρ πρέπει ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος, ἅμα τῷ ἀνάρχῳ πατρὶ καὶ
τῷ ἁγίῳ πνεύματι εἰς τοὺς αἰῶνας, ἀμήν :-

Cyr. in Exod

λό. γ'. Ἐξα

Περὶ τῆς τοῦ Ἰσραὴλ μοσχοποιΐας :—

Οἱ νόμον οὐκ ἔχοντες εἰς ἐπικουρίαν ἀσφαλῆ καὶ ἀκαταδέ-
τοις θελημάτων ἑαυτῶν πρὸς πᾶν ὅτιοῦν ἀποφέρονται καὶ
λίαν εὐκόλως τῶν ἐπιχειρουμένων, τὸ ἀεὶ ἐν πολλοῖς τὸ ἔλαττον θῶ
καὶ ἀνοίας, κἂν εἰ πολὺ φαίνοιτο νοσοῦν τὸ μὴ ἐμφρόνως ἔχειν,
μᾶλλον δὲ κἂν εἰ παρείη τι καὶ τῶν ἄγαν ἐκτοπωτάτων, τοῦτο
θαυμάζειν καὶ ἐπαινεῖν ἀξιοῦσι, τὸ διακεῖσθαι οὐκ εἰδότες
ὅτι ποτέ ἐστιν ἀληθῶς ἀξιόληπτον, ὅ τε ἄθλιον ἀφρὸν καὶ ἀπό-
πεμπτον. ὥσπερ γάρ που ὁλκάδες εἰς μεγάλην ζάλην τε
ἐν ζόφῳ οὖσαι διαφθείρονται θαλάσσης, εἰ μὴ ἔχοιεν εὐθύνοντα καὶ εἰς ὃ
θέλοιεν ἄγοντα τὸν τοῖς πηδαλίοις ἐφεστηκότα, τὸν ἐπιστήμονα δια-
τεινόμενον, εἰ δὲ δήποτε τῶν οὐρίων ἐκβληθέντων, παρ-
απόλοιντο παντελῶς, μόνον οὐχὶ προσνέμουσι τῷ πρὸς βυθὸν
κύματι, τὸ ὅπερ ἂν δύναιτο προσελαύνειν αὐτάς, οὕτω καὶ
ἀνθρώπου ψυχὴ νόμον οὐκ ἔχουσα τὸν ἐφεστηκότα πρὸς πᾶν τὸ
αὐτῇ δοκοῦν ἀπονεύει ῥᾳδίως, καὶ τοῖς τῶν οἰκείων ἡδονῶν
καταμιχθεῖσα κύμασι. τοῦτο πέπονθε τότε τὸ Ἰσραὴλ εὐθὺς μέν,
βεβηκότα γὰρ οὔπω τὸν νοῦν εἰς εὐσέβειαν ἔχων, οὔτε μὴν
ἐρριζωμένος μετὰ θεοῦ τὴν καρδίαν ἀνόπιν ὥσπερ ἰὼν κατέ-
φυγε τὸ πάλιν, τὸ δὲ ἐπιτραπὲν καὶ βδελυκτὰς εἰδωλολα-
τρείας ἐλαττωθεὶς τὰ ἐγκλήματα, τοιγάρτοι περὶ αὐτῶν καὶ αὐτὸς
ἔφασκεν ὁ Σωτήρ· ὅταν δὲ τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα ἐξέλθῃ ἀπὸ τοῦ
ἀνθρώπου, διέρχεται δι' ἀνύδρων τόπων ζητοῦν ἀνάπαυσιν καὶ
οὐχ εὑρίσκει, τὸ ὑποστρέψω φησὶν εἰς τὸν οἶκόν μου, τὸ ἐλθὸν
εὑρίσκει σχολάζοντα, σεσαρωμένον καὶ κεκοσμημένον, τότε
παραλαμβάνει ἑπτὰ ἕτερα πνεύματα πονηρότερα ἑαυτοῦ
καὶ εἰσελθόντα κατοικεῖ ἐκεῖ, καὶ γίνεται τὰ ἔσχατα τοῦ ἀνθρώπου
ἐκείνου χείρονα τῶν πρώτων. εἶτα τοῖς προσλέγει, ἐμοί

φοιτ λέγω ὑμῖν, οὕτως ἐστὶ ἡ γενεὰ αὕτη ἡ πονηρά.
ἀπελήλακεν γὰρ ἐξ αὐτῆς ἐν ἀρχαῖς τὸ πνεῦμα τὸ πονηρόν, ὅτε ἐτεθύκασι
τὸν ἀμνὸν εἰς τύπον Χριστοῦ, καὶ ἀξιωθέντες τῆς μάννης καὶ δια-
δεχθέντες τὸν ὀλοθρευτήν, ἀλλ' ἰδοὺ ἐν πάλιν εἰσπέπτωκε καὶ
πολὺ χειρόνως ἔπαθε, ἐπεὶ ἐστὶν ἀληθὲς ὀλίγων περὶ τῶν τὰ
τελευταῖα ἐρχομένων, κρεῖττον γὰρ ἦν αὐτοῖς μὴ ἐπεγνω-
κέναι τὴν ὁδὸν τῆς δικαιοσύνης, ἢ ἐπιγνοῦσιν εἰς τὰ ὀπίσω
ἀνακάμψαι ἀπὸ τῆς παραδοθείσης αὐτοῖς ἁγίας ἐντολῆς, συμ-
βέβηκε γὰρ αὐτοῖς τὸ τῆς ἀληθοῦς παροιμίας, κύων ἐπιστρέψας
ἐπὶ τὸ ἴδιον ἐξέραμα, καὶ ὗς λουσαμένη εἰς κύλισμα βορ-
βόρου. ἐξ αὐτῶν ὁ τῶν τεθλιμμένων καταστροφὰς αὐ-
τὰ τῶν ἰδίων ἐμέτων ἔπλευσε πάλιν, καὶ τοῖς ἔναγχος ἐκκαλιν-
δεῖσθαι βορβόροις ἐξ ὑποστροφῆς ἐμελέτων. γέγραπται γάρ,
ὅτι καὶ ἰδὼν ὁ λαὸς ὅτι κεχρόνικε Μωϋσῆς καταβῆναι
ἐκ τοῦ ὄρους, καὶ συνέστη ὁ λαὸς ἐπὶ Ἀαρὼν καὶ λέγουσιν αὐτῷ,
ἀνάστηθι καὶ ποίησον ἡμῖν θεούς, οἳ προπορεύσονται ἡμῶν,
ὁ γὰρ Μωϋσῆς οὗτος ὁ ἄνθρωπος, ὃς ἐξήγαγεν ἡμᾶς ἐκ γῆς Αἰγύ-
πτου, οὐκ οἴδαμεν τί γέγονεν αὐτῷ, καὶ λέγει αὐτοῖς Ἀαρών,
περιέλεσθε τὰ ἐνώτια τὰ χρυσᾶ τὰ ἐν τοῖς ὠσὶ τῶν γυναικῶν
ὑμῶν καὶ τῶν θυγατέρων καὶ ἐνέγκατε πρός με, καὶ περιείλαντο
πᾶς ὁ λαὸς τὰ ἐνώτια τὰ χρυσᾶ τὰ ἐν τοῖς ὠσὶ τῶν γυναικῶν
αὐτῶν καὶ ἤνεγκαν πρὸς Ἀαρών, καὶ ἐδέξατο αὐτὰ ἐκ τῶν
χειρῶν αὐτῶν, καὶ ἔπλασεν αὐτὰ ἐν τῇ γραφίδι, καὶ ἐποί-
ησεν αὐτὰ μόσχον χωνευτὸν καὶ εἶπεν, οὗτοι οἱ θεοί σου Ἰσραήλ,
οἵτινες ἀνεβίβασάν σε ἐκ γῆς Αἰγύπτου, καὶ ἰδὼν Ἀαρὼν ᾠκο-
δόμησε θυσιαστήριον ἀπέναντι αὐτοῦ, καὶ ἐκήρυξεν Ἀαρὼν
λέγων, ἑορτὴ τοῦ Κυρίου αὔριον, καὶ ὀρθρίσας τῇ ἐπαύριον ἀνε-
βίβασεν ὁλοκαυτώματα, καὶ προσήνεγκε θυσίαν σωτηρίου, καὶ

Cyr. in Exod.

ἐκάθισεν ὁ λαὸς φαγεῖν καὶ πιεῖν, καὶ ἀνέστησαν παίζειν. ὁ
μὲν γὰρ θεσπέσιος Μωϋσῆς τοὺς θείους ἐν πλαξὶ μυσταγωγού-
μενος νόμους, ἐποιεῖτο τὰς διατριβὰς ἐν τῷ ὄρει Σινᾶ, οἱ
δὲ πρὸς τὸ μέλλον ἀσυνέτως ὀλιγωρήσαντες, φρενοβλαβεῖς
εἰς τοῦτο κατωλίσθησαν, ὥστε καὶ ὅτι γεγόνασιν ὑπὸ θεοῦ πάντα
ἠρεμοῦντα τάχα που λοιπόν, μηδὲ εἰδέναι παντελῶς, καὶ δὴ καὶ
ἐν εἴδει πυρὸς ἐπ' ὄρους συναθροισάμενοι, καὶ φωνῆς αὐτοῦ
ἀκηκοότες, καὶ μισθοῦσιν αὐτοῖς χειροποιήτους μοι-
σία, ἀλλ' ὥσπερ εἰς λήξιν ἐσωτάτης ἀκοῆς ἔμπλεοι, φή-
τες αὐτοῦ, ναὶ κεχρόνικεν ὁ Μωϋσῆς. εἶτα τοῦτο πρὸς τὸ
τὸ ἀεὶ ζῶντα τοῖς ἐπὶ γῆς καὶ εἰ μὴ ὁ ἐσθίοντα, ἀνακε-
κραγότων καὶ νῦν ὁ θεσπέσιος Δαβίδ, γενεὰ σκολιὰ καὶ πα-
ραπικραίνουσα. καὶ προσγεγονότων Μωϋσῆς, ἐπελάθου τῶν
τὸν προφήτην. ποῖον δ' ἐστὶν ἠκούων ὁ ... οὕτω
λελυπημένος, δι' οὗ ἤλλαξα καὶ τὸ τραύματι σπόρος τῶν
τῶν Αἰγυπτίων καθελοῦν γῆς, δι' οὗ ἀπολώλασιν ἐν νυκτὶ μιᾷ
τὰ πάντων πρωτότοκα, οἷς ἡ ἀξία καὶ ἀνυπέρθετος ἐρχο-
μένη θάλασσα τὴν τῶν διωκόντων ὠμότητα διαπαιδεύουσαν
ἐνίδου. ἀλλὰ γὰρ εἴ τις ἐστὶ τὰ καθ' ἕκαστα λέγειν, μακρὸν
ἐφ' ἅπασι δαπανήσει χρόνον. μέλλοντος δὲ ὅμως πάντα φορ-
μηνεύσεως, ἐπιφέροντο θεὸν ἀλαζών, ὁ δ' ἀφορμὴν ἤδη πως
θεασάμενος τὴν ἔφοδον, ἀνακέκραγε γάρ, ποίησον ἡμῖν θε-
ούς, οἳ προπορεύσονται ἡμῶν, προσκομίζειν ἐκέλευε τὰ
τῶν γυναικῶν καὶ τῶν θυγατέρων ἐνώτια, οἱ δὲ προσῆγον εὐθύς.
καὶ ὅτι πεπλώκασιν εἰς τὴν ἐν Αἰγύπτῳ πλάνησιν, καὶ τῆς
ἀρχαίας ἐν ἐθνικοῖς ἀβουλίας, δι' αὐτὸ τὸ παραμυθ-
κατέδειξεν ἀεργόν ἐν εἴδει τοῦ μόσχου διαπλάσας αὐτοῖς
τὸ προσκυνούμενον ἄγαλμα, μόσχος γὰρ ἦν ἐν Αἰγύπτῳ ὁ

(c) Real Academia de la Historia

σέβας αὐτοῖς τε τοῖς Αἰγυπτίοις, καὶ τοῖς τὴν ἐκείνων ἀπάτην ἐρρωστηκόσιν. ὁρᾶς γοῦν ὅπως ἀποφέρονται πρὸς τὴν ἐν ἀρχαῖς; εἰς ὄφρος γὰρ πάλιν τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα ἐγγεγονέναι τοῖς κατέστησε τὸ δῶρον φωνὴν τὰ ὅμοια τῇ γενεᾷ τῶν πρώτων. ὅτι μὴ γὰρ οὐδὲ λίαν οἰκονομικῶς ὁ θεσπέσιος Ἀαρὼν ἐξῆλθε τὰ εἴδωλα μονονουχὶ διὰ τούτων σημαίνων, ὅτι τὸ δὴ καθήκοντος κόσμου τοῦ ἐνταῦθα σεσυληκόσι ἀκοήν, ἔχοντες δὲ οὐκέτι τὸ εὐπειθές, πρὸς γυμνὸν γυμνῶν ὃ μᾶλλον εἰς θεσμοὺς τὸ βέβηλον ἀπείθειαν, φθέγγονται λέγοντες, οὐκ ἔσονταί σοι θεοὶ ἕτεροι πλὴν ἐμοῦ. εἶτα τοὺς λόγους κατακροτήσαντες, καὶ τῷ παναλκεῖ-σφῶν τιμήσαντες, εἰρήκατε τὸ ὅτι ποῦ ταῦτα εἴπερ καὶ ὁ θεὸς ποιοῦμεν καὶ ἀκουσόμεθα, θεοὺς ἐξ ὧν γλυπτούς. ὁρᾶς ὅπως ἀποβεβλήκασι τὸ εὐήκοον, καὶ τοῦτο ὅτι μή ἐστι τῶν ὅλων ὁ κόσμος; θέα δὲ ὅπως καὶ τοιοῦτα διὰ τῶν ἐγχειρημάτων ὁ Ἀαρὼν ἐπιδείξας αὐτοῖς τὸ ἐν εἴδει μόσχου πεποιημένον ἄγαλμα, προσεφώνει χαιρετοῦ, οὗτοι οἱ θεοί σου Ἰσλ. οἱ ἀναγαγόντες σε ἐκ γῆς Αἰγύπτου, ἀλλ' οὐκ ἐν μορφῇ λευκότητος. πῶς γὰρ ἐπόθει, ἀλλ' ἐν φυσικῷ κάλλει, καὶ ἐν τῷ χαλκῷ ὑψηλῷ, καὶ ἐν σημείοις καθῆκε αὐτοῖς. οὐκοῦν ὡς εἰς ἀνάμνησιν τῶν πάλαι γεγονότων κατειρωνεύεται λέγων, οὗτοι οἱ θεοί σου Ἰσλ. προσφέρουσι καὶ θυσίαν, ἔφαγόν τε καὶ πεπώκασιν ὡς ἐν ἑορτῇ, καὶ ἀνέστησαν παίζειν. ἀφεὶς γὰρ τελέως ἀποστῆναι τῷ παλαιῷ τοῦ καὶ ἐνδοιασθῆναι τοῖς σαρκικοῖς, καὶ προφανῶς ζητεῖται τὴν ἀκαθαρσίαν, καὶ τὴν ὀρεκτικὴν καὶ ὕθλον, τὰ ἔργα τὰ αὐτοῖς καθεστῶτα ἔξεστι. σκοπεῖτε καὶ ὁ θεσπέσιος Παῦλος τοῖς σαρκικοῖς ἐγκαλεῖ ἀσελγεῖ θυμοῖς εἴδει τὴν ἀκάθαρτον εἰδωλολατρείαν, φανερὰ γάρ ἐστι τὰ ἔργα τῆς σαρκός, ἅτινά ἐστι, πορνεία, ἀκαθαρσία, ἀσέλγεια,

(c) Real Academia de la Historia

εἰδωλολατρεία. πεμνήσεται γὰρ καὶ τῶν ἐλεγχομένων ἡ

πλάνησις, καὶ τὸ ἔξω φέρεσθαι τοῦ νοσεῖν ἀναγκάζει τὰ παρ'

ἰδίων ἄριστα τῶν κακῶν. οἱ γὰρ οὕτω ἐξόρευον ἄλλοθεν τὰ μέρη

τὰς ἐπιθυμητικοὺς ᾠδάς, δρῶντες δὲ τὰ λεγόμενα τῶν μυθολό-

γων ἐστὶν ἐπιτηδεύματα, ἐπονομάζουσι τὰ τετελεσμένα τῶν θε-

Moses οποιουμένων. φανερὰ καθίστησιν ὁ θεὸς τῷ θεράποντι λέγων, βάδιζε

τὸ τάχος ἐντεῦθεν καὶ κατάβηθι, ἠνόμησε γὰρ ὁ λαός σου οὓς

ἐξήγαγες ἐκ γῆς Αἰγύπτου, παρέβησαν γὰρ ταχὺ ἐκ τῆς ὁδοῦ

ἧς ἐνετείλω αὐτοῖς, ἐποίησαν ἑαυτοῖς μόσχον, καὶ προσκεκυνή-

κασιν αὐτῷ καὶ εἶπαν, οὗτοι οἱ θεοί σου Ἰσραήλ, οἵτινες ἀνεβί-

βασάν σε ἐκ γῆς Αἰγύπτου, καὶ νῦν ἔασόν με καὶ θυμωθεὶς ὀργῇ

εἰς αὐτοὺς ἐκτρίψω αὐτούς, καὶ ποιήσω σε εἰς ἔθνος μέγα, καὶ

ἐδεήθη Μωϋσῆς ἐναντίον κυρίου τοῦ θεοῦ. ἀκούεις ὅπως ἐλαφρὸν

καὶ εὐπερίφορον ὄντα τὸν Ἰσραὴλ καὶ πολὺ λίαν εὐπετῆ πρὸς

ἀπόστασιν, οὐδὲ λαὸν ἴδιον ὀνομάζειν ἀξιοῖ, ἀλλὰ καὶ δι-

οριζόμενος τὸν νόμον αὐτοῦ Μωϋσῇ τῷ ἐξαγαγόντι προσνέμει,

παρέβησαν γὰρ φησὶ ταχὺ ἐκ τῆς ὁδοῦ ἧς ἐνετείλω αὐτοῖς.

τοῖς τοιούτοις καὶ ὁ Χριστὸς τοῖς τὰ ἴσα πεφρονηκόσι καὶ τῆς εὐσε-

βείας τὴν δόκησιν ὑποπλαττομένοις, ἀλλοτρίοις δὲ τῆς

ἀληθείας οὐ μεμεληκόσιν, ἐπὶ τοῦ θείου βήματος ἐφεῖ

τοῦ κριτοῦ, ἀπόστητε ἀπ' ἐμοῦ οἱ ἐργάται τῆς ἀνομίας, οὐκ

οἶδα ὑμᾶς. οὐκοῦν τοῦ γνώσεσθαι καὶ λαὸς αὐτοῦ κατ'

ἀλήθειαν εἶναι ἀξιοῦνται οἱ τῆς αὐτοῦ ἀγάπης ἀδιασπάστως ἐχό-

μενοι, καὶ τὸ εὐπίστευτον ἀποσώζοντες, καὶ ἐρηρεισμέ-

νοι πρὸς ἀγαθουργίαν, τὰ δὲ ἐκ τῆς ἐλαφρίας ἐγκλήματα πα-

ραιτούμενοι. πλὴν ἐλιτάνευε Μωϋσῆς, τὸν ἀνακόπτεσθαι τὴν

ὀργὴν τοῦ παντοκράτορος ἠξίου, ἔδει γὰρ εἶναι τὸν μεσιτεύοντα

μεμνῆσθαι γάρ, ὅτι δεῖ ἔναγχος ἐφημέρους Ἰουδαίων ὀργὴν πλά-

πολλὴν ἁμαρτίαν ἀπειργάσθαι ὡς πρὸς τὸ ἀπιστεῖν καὶ
ὡσεὶ τοῖς ἁμαρτήμασι δωρούμενος, τίς ποτ' οὖν ἐστὶ τῆς
διαζεῦ μισοτελείας καὶ εὐθὺς δὴ πάλιν ὁ θεσπέσιος Μωϋσῆς,
τῆς ἱκετείας ἴσως τὸ ἀπόλεμον τῆς ὀργῆς, εἶτα κάθεισιν
ἐκ τοῦ ὄρους. ἐπειδὴ δὲ χορευόντων ἐπύθετο καὶ τῶν μεθυ-
όντων, ἐξ οὗ ἔλεγε φωνὰς καταρρήγνυσι τὰς πλάκας
ἐγκεκολαμμένων αὐτῆς τῶν νόμων, οὐκέτι τῆς δεσποτείας
ἀξιῶν ὡς ἀπειθεῖς τοὺς ὀλιγογνώμονας, καὶ κομιδῆ μὲν
εὐηθεῖς ἐφ' ἃ μὴ προσῆκεν ἔχοντας νοῦν, τάχιστα δ'
οὕτω τὴν ἀπόστασιν ἀνοσίως πεποιημένους. ἐπειδὴ δ'
ἦν εἰς τὸν ζωογονητὸν ζῳοτύπον τὸ μόσχον, εἶτα καθιεὶς
εἰς ὕδωρ πεπόκειν αὐτό φησι τοὺς προσέτι, μονονουχὶ
διαβάλλων σημαίνων, ὅτι καὶ αὐτῶν ἀπόλωνται καὶ ἀπαλλάξων
τῶν ἐν αὐτοῖς ἀτελὴ τὸ συνείδημα, οἶμαι δ' ὅτι καὶ ἀκριβῶς
που τάχα καταμηνύων αὐτοῖς, ὅτι δὲ βέβηλοι καὶ βδελυ-
ρᾶς εἰδωλολατρείας ἀναμεμεστωμένην ἔχουσι τὴν καρδίαν,
προσκαλεσάμενος δὲ τοὺς ἐξειλεγμένους ἀναιρεῖν ἐκέ-
λευε τούς ὅτι μάλιστα τῶν ἄλλων ἠσεβηκότας, καὶ ἀδελφοὺς
καὶ γείτονας καὶ γνωρίμους ἀφειδήσαντας, καὶ δὴ καὶ πεπτώ-
κασι χιλιάδες εἰκοσιτρεῖς. ἐπειδὴ δὲ συμμέτρους ἐξή-
λεγχε δίκας, τοὺς ἀνελεῖν οὕτω δυνασθέντας ὑπονοεῖ
πρὸς θεὸν, καὶ τὰς ὑπὲρ τῶν ἑτέρων ποιεῖται λιτάς, τότε δὴ μόλις
αὐτὸν κατανεύσαντος θεοῦ, συνέσεσθαι λέγων ἱκετεύσαντα μὲν αὐτοῖς, συνα-
ποστέλλειν δὲ μᾶλλον αὐτοῖς ἄγγελον ἐπιστάτην καὶ καθηγού-
μενον τῆς ὁδοῦ, καὶ προσέτι δὴ τοῦ θεοῦ καταμάξαι τοῦ ὀλέθρου,
προσέταξε δὲ τοῖς ἀφελέσθαι τὰς στολὰς καὶ πάντα τὸν κόσμον
τὸν καθ' οὕτως ἐν τῇ κατηφείᾳ, οὐ καὶ ὡς πρὸς ἐπιτιμίαν,
λευκὴν φησὶν ὁ Μωϋσῆς τὴν σκηνὴν αὐτοῦ ἐπήξεν ἔξω τῆς

forsan ἀεὶ ἐς

Gr. in Cxo.

τῆς ἐμβολῆς. καὶ οὐδὲ μετὰ τῆς ἰσοτιμίας ὡς ἐν τῷ σαρκικῷ ὁ
λόγος, εὐεργετικὸς τοὺς ἐξ ἴσης τεθλιμμένους καὶ
ἀδελφὰ πεπλημμεληκότας, ὅθεν καὶ ἡμᾶς γεγονὼς οἰκ-
ονομικῶς ἀνθρώπους ὁ μονογενής, ἐκάλει μὲν γὰρ εἰς βασιλείαν
οὐρανῶν, καθὰ καὶ πάλαι διὰ Μωσέως ὅτε εἰς τὴν τῆς ἐπαγγε-
λίας γῆν ἐλευθερώσοντα ἐπαγγέλλει τοὺς εἰς αὐτὸν πι-
στεύοντας, ἐλευθέρους γὰρ καὶ τοὺς ἐξ αἵματος Ἰσραὴλ τῆς αἰγυ-
πτίων πλεονεξίας καταδεξαμένους ἐν πίστει διὰ τοῦ αἵ-
ματος σφαγῆς, τεθύκασι γὰρ τὸν ἀμνὸν ὡς ἐν τύποις ἔτι τὸ-
ν [illegible] πληροῦντες μυστήριον, ἀλλ' οἱ νόμον ἔχοντες τὸν παιδα-
γωγοῦντα καλῶς διὰ σκιᾶς καὶ τύπων ἐπὶ Χριστόν, οἱ τοὺς
∴ τὸ πνευματοφόρον μωσέως ἐφυλάττοντες, ὑπέρπονον γὰρ εἰς-
διδασκαλίας ἐντάλματα ἀνθρώπων, τῆς ὑπὸ τοῦ λατρείας ἀπο-
σείοντο τὸ ζυγόν, πρόσκαιρον γὰρ οὐ δεικνὺς τὸν διὰ τοῦ τῶν ὅ-
λων τάχα, τελεστής, τίς ὁ πρόφασις, ἀπονενό-
ηκασι γὰρ εἰς ἀπάθειαν κοσμικήν, καὶ τὰς ἐν τῷ [illegible] βίῳ
[illegible] τῆς προφητείας ἀξιοῦντες [illegible] προκεκρί-
κασιν ἀκρίτως, κεκλημένοι γὰρ εἰς τοὺς γάμους οὐκ ἤθελον
ἐλθεῖν, γυναῖκα [illegible] γάμους καὶ ἑτέρου προφερόμενοι κλήσεις,
καὶ [illegible] δυσσεβείας εἰς τόδε κατεληλύθασι
τὴν [illegible] ὀργὴν ὑπομείναι τὸν Ἰσραήλ, ἀλλ' ἡ τῶν ἐθνῶν πλη-
θὺς [illegible] πλὴν εἰς πολλοὺς ὄχλους, πε-
πλανήκασι γὰρ [illegible], καὶ πολέμων πικρῶν δεδαπανώ-
μενοι, [illegible] μόλις [illegible] ἐκβέβηκε κακοῦ
εἰς τὴν [illegible] τὰ ἐπικλήματα, ἀποβεβληκότες ὡς τὴν
τῆς ἀρχαίας ἐκείνης εὐκλείας τὴν περιβολὴν καὶ πάντα τὸ-
σμον [illegible] πολύκλαυστον [illegible], καὶ γυμνοὶ μὲν ἁπάσης
[illegible] δόξης. ὅτε δὴ καὶ ὡς [illegible] ἀποπεφοιτήκασι

∴ deest aliquid

(c) Real Academia de la Historia

ὁ χς, ὑπὸ φωνὴν ὁ μωϋσῆς τῆς παρεμβολῆς μεταστὰς τὴν
ἑαυτοῦ σκηνήν· καταλειπὼν γὰρ ὁ χς τὰς τῶν ἰουδαίων
ἀγέλας, τὸ δ' ἐκείνων πλῆθος ἀποδεδεγμένους τόπους
τινά, τὸ ἐπὶ τέλει χωρὶς σκηνὴν ἀνατεινόμενος [illegible] ἐξ ἐθνῶν
ἀνέδειξεν ἐκκλησίας, ἵνα καὶ ἴδωμεν αὐτὸς ἀποφήνων, διὰ
τῆς τοῦ μέλλοντος φωνῆς τοῦ λέγοντος φησὶν, τῷ δὲ καθεκάστῳ, ὅτι
ἐγκαταλέλοιπε μου αὐτόν. ὅτι δεῖ τοίνυν καὶ κόσμον καὶ δόξης ὀρέγεσθαι
λοιπὸν ἀποσμαρισμένους τοὺς οὐκ ἔχοντας τὸν ἐμμανουήλ.
τὸ τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτὸν τὸ ἐκ πίστεώς τε καὶ ἀληθῶν περι
θεῖναι κόσμον, ὡς ἐπὶ τέλει ἀγαλλιάσθωσαν ἐπεὶ, ἀγαλ
λιάσθω ἡ ψυχή μου ἐπὶ τῷ κυρίῳ, ἐνέδυσε γάρ με ἱμάτιον σωτη, Ησα.
καὶ χιτῶνα εὐφροσύνης, ὡς νυμφίῳ περιέθηκέ μοι μίτραν,
καὶ ὡς νύμφην κατεκόσμησέ με κόσμῳ. ἐκπρεπὲς γὰρ ἀγ
λαὸν τὸ κάλλος, δῆλον ὅτι ἐν χῷ ἰησοῦ τῷ. δι' οὗ καὶ μεθ' οὗ
τῷ θεῷ καὶ πατρὶ ἡ δόξα, σὺν ἁγίῳ πνι, ἀμήν :-

Περὶ τοῦ καλύμματος τοῦ ἐπὶ τοῦ προ σώπου μωϋσέως :-

λόγος ζ'

Ἆρα γινώσκεις ἃ ἀναγινώσκεις; πρέπον δ' εἴη λέγειν τοῖς ἰου
δαίων ἐπιφοιτήσασι δήμοις, οἳ πρὸς τοῦ θεοῦ ἤδη ἀποπλη
ξίας νοσήσαντες, ὡς ἀκαρδίους ἐν τοῖς λοιποῖς παρὰ τοῖς ἱεροῖς
ὀνομάζεσθαι λογίοις, ἰδοὺ γὰρ φησι λαὸς μωρὸς καὶ ἀκάρ-
διος, ὀφθαλμοὶ αὐτοῖς καὶ οὐ βλέπουσιν, ὦτα αὐτοῖς καὶ
οὐκ ἀκούουσιν. ὅτι δ' ἀνόητος παντελῶς καὶ ὁ νόμος αὐτοῖς
γέγονεν ὁ διὰ μωϋσέως, διὰ τὸ ἐνοῦσαν αὐτοῖς ἀσυνεσίας
μέγεθος, τοῦτο αὐτὸς ἡμῖν ὁ χς προδέδειχε λέγων, ἐρευνᾶτε τὰς
γραφάς, ὅτι ὑμεῖς δοκεῖτε ἐν αὐταῖς ζωὴν ἔχειν, καὶ ἐκεῖναι
εἰσὶν αἱ μαρτυροῦσαι περὶ ἐμοῦ, καὶ οὐ θέλετε ἐλθεῖν πρός με
ἵνα ζωὴν ἔχητε. πῶς ἐκεῖνος γὰρ ἐπὶ μέσους ἥκει τοῦ θεοῦ, τὸ

τὸ διὰ τὸ δὴ πρὸς φωτισμὸν οὐκ ἔχοντες, ὅπου γε οἱ μὴ ἔχον-
περὶ τὴν πίστιν, δυσμεταχείριστοι δ' ἡμῶν πρὸς τὴν ἀλή-
θειαν καὶ φρονοῦντα εἰς στενὸν ζεύγματα, ἀλλ' οὐκ ἔξω
δύνησθε εἶναι, ὅτι μετὰ τὴν ἀλήθειαν τὸ ὠφελοῦν ἐπέκτεινε μᾶλ-
λον εἰς ἀπουσίαν τὴν ἀπείθειαν, καὶ τὸ φῶς ἔχοντες τὸ ἐξ οὐρανοῦ
καὶ ἄνωθεν, ἐλάττω μᾶλλον τὸ φῶς ἐν νυκτὶ βαδίζειν καὶ
σκότῳ. τοῦτο καὶ ὁ προφήτης ὑπεσήμαινε λέγων περὶ αὐτῶν,
ὑπομεινάντων φῶς ἐγένετο αὐτοῖς σκότος. μείναντες αὐγὴν
ἐν ἀωρίᾳ περιεπάτησαν. μεμυκότες γὰρ τελέως καὶ ἐξ-
ποι καὶ ὀλίγου παντελῶς ἀξιοῦντες λόγου τὰ λυσιτελῆ, καὶ
τὰ δι' αὐτοῦ εἰκὸς καὶ λίαν διαδείκνυσι τὸ ἀληθινόν. ἐπεφώνει
μὲν γὰρ ὁ Χριστός, ἐγώ εἰμι τὸ φῶς τοῦ κόσμου, πρὸς ὑπεροψίαν δὲ τοὺς
ἐθέλους σκιτοφορίων, ἕως τὸ φῶς ἔχετε περιπατεῖτε ἐν φω-
τί, ἵνα μὴ σκοτία ὑμᾶς καταλάβῃ, οἱ δὲ τέως ἐν τοῖς
οὐκ ἔχουσι νοῦν ἢ φρένας, τυφλώττουσι καὶ καθεύδουσιν ὑπὸ
τῆς σκοτίας, καὶ διατελοῦσιν ὡς ἐν νυκτὶ ἀμυδροὶ παντελῶς
τῆς θείας αὐγῆς, καὶ τὸ φῶς τὸ θεῖον οὐκ ἔχοντες, σημεῖον γὰρ
οὐδαμῶς τῆς θεοπνεύστου γραφῆς, καὶ διὰ τοῦ πολλοῦ ἀμέλειαν, τὰ
φωνῇ λέγων ἡμῖν ὁ θεσπέσιος Παῦλος. ἄχρι γὰρ τῆς σήμε-
ρον ἡμέρας τὸ αὐτὸ κάλυμμα ἐπὶ τῇ ἀναγνώσει τῆς πα-
λαιᾶς διαθήκης μένει μὴ ἀνακαλυπτόμενον, ὅτι ἐν Χριστῷ κα-
ταργεῖται, ἀλλ' ἕως σήμερον ἡνίκα ἀναγινώσκεται Μωϋσῆς
κάλυμμα ἐπὶ τὴν καρδίαν αὐτῶν κεῖται, ἡνίκα δ' ἂν ἐπι-
στρέψῃ πρὸς κύριον περιαιρεῖται τὸ κάλυμμα, ὁ δὲ κύριος τὸ πνεῦμά
ἐστιν. οὗ δὲ τὸ πνεῦμα κυρίου, ἐκεῖ ἐλευθερία. ἄθρει δὲ σὺ τὸ μυ-
στήριον ἐν τοῖς ἱεροῖς καὶ ἀρχαιοτέροις προαναλάμπον γράμ-
μασιν, ἔχει δ' οὕτως. Καὶ εἶπε κύριος πρὸς Μωϋσῆν, γράψον
σεαυτῷ τὰ ῥήματα ταῦτα, ὅτι γὰρ ἐπὶ τῶν λόγων τούτων τέθειμαι

διαθήκην καὶ τῷ ἰσλ. καὶ ἦν ἐκεῖ μωϋσῆς ἐναντίον κυρίου τεσσαράκοντα ἡμέρας καὶ τεσσαράκοντα νύκτας, ἄρτον οὐκ ἔφαγε, καὶ ὕδωρ οὐκ ἔπιε, καὶ ἔγραψε τὰ ῥήματα ταῦτα ἐπὶ τῶν πλακῶν τῆς διαθήκης τοὺς δέκα λόγους, ὡς δὲ κατέβαινε μωϋσῆς ἀπὸ τοῦ ὄρους καὶ αἱ δύο πλάκες ἐπὶ τῶν χειρῶν μωϋσῆ, καταβαίνοντος δὲ αὐτοῦ ἐκ τοῦ ὄρους μωϋσῆς οὐκ ᾔδει, ὅτι δεδόξασται ἡ ὄψις τοῦ χρώματος τοῦ προσώπου αὐτοῦ ἐν τῷ λαλεῖν αὐτὸν αὐτῷ, καὶ εἶδεν ἀαρὼν καὶ πάντες οἱ πρεσβύτεροι ἰσλ τὸν μωϋσῆν καὶ ἦν δεδοξασμένη ἡ ὄψις τοῦ χρώματος τοῦ προσώπου αὐτοῦ καὶ ἐφοβήθησαν ἐγγίσαι αὐτῷ, καὶ ἐκάλεσεν αὐτοὺς μωϋσῆς, καὶ ἐπεστράφησαν πρὸς αὐτὸν ἀαρὼν καὶ πάντες οἱ ἄρχοντες τῆς συναγωγῆς, καὶ ἐλάλησε πρὸς αὐτοὺς μωϋσῆς, καὶ μετὰ ταῦτα προσῆλθον πρὸς αὐτὸν πάντες οἱ υἱοὶ ἰσλ καὶ ἐνετείλατο αὐτοῖς λέγων πάντα ὅσα ἐλάλησε πρὸς αὐτὸν κς ἐν τῷ ὄρει σινᾶ, καὶ ἐπειδὴ κατέπαυσε λαλῶν πρὸς αὐτοὺς ἐπέθηκεν ἐπὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ κάλυμμα, ἡνίκα δ᾽ ἂν εἰσεπορεύετο μωϋσῆς ἐναντίον κυ λαλῶν αὐτῷ περιῃρεῖτο τὸ κάλυμμα, ἕως τοῦ ἐκπορεύεσθαι, καὶ ἐξελθὼν ἐλάλει πᾶσι τοῖς υἱοῖς ἰσλ ὅσα ἐνετείλατο αὐτῷ ὁ κς, καὶ εἶδον οἱ υἱοὶ ἰσλ τὸ πρόσωπον μωϋσῆ ὅτι δεδόξασται, καὶ περιέθηκε μωϋσῆς κάλυμμα ἐπὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, ἕως ἂν εἰσέλθῃ συλλαλεῖν αὐτῷ. Καταγράφει μὲν γὰρ τοῖς ἐν λίθοις πυξίοις τὸν νόμον ὁ τῶν ὅλων θς. ἐπειδὴ δὲ ἐκ τοῦ θείου φωτὸς προσβολῆς κατηγλάϊσο λοιπὸν τὸ μωϋσέως πρόσωπον ἐν ἡμέραις τεσσαράκοντα προσεδρεύοντος καὶ τῶν ἀδύτων ἐφιδρυκότος, ἀτονοῦσι πρὸς τὴν θέαν οἱ ἀπόγονοι τοῦ ἰσλ, καὶ πρό γε τῶν ἄλλων ὁ ἀαρών, ἀποφοιτῶντας δὲ ἤδη καὶ εἰς φυγὴν τετραμμένους ἐπιστρέφει μωϋσῆς, προσλαλεῖ τε οὕτως τοῖς υἱοῖς ἰσλ, προκαθεὶς τοῦ προσώπου τὸ κάλυμμα,

ἐκ τοῦ θείου φωτὸς τὴν περικειμένην ἀκτῖνα τοῖς κατασκιάσμασι
μόλις φορητὴν τοῖς ἄλλοις ἀποτελῶν, ἀλλ' ἡνίκα φησὶν ἐπιστρέψει
πρὸς τὸν κύριον περιαιρεῖται τὸ κάλυμμα. ἴσως δὲ οὕτω ὅπως τῆς
Ἰουδαίων διανοίας ἀφῄρηται πως ἐστὶ καὶ αὐτὸ τὸ τοῦ νόμου
τὸ φῶς, εἰ δὲ νοοῖτο πνευματικῶς τὰ ἐν αὐτῷ γεγραμμένα, ἀπα-
στράπτει γὰρ ἔνθεν οὐδὲν ὅτι τὸ τοῦ Χριστοῦ μυστήριον, καὶ τῆς τῶν ἀκε-
ραιομένων καρδίας τὸ νεῦον καὶ δεδύνασται ἔνθεον φῶς, ἀλλ'
οὐκ ἂν ἠδύναντο τοῦ οὕτω σεπτῶν ἀκροάσασθαι λόγων οἱ ἐξ Ἰσλ,
οὐδ' ἂν ζητοῖεν ἐρευνῆσαι τὸ τοῦ μυστηρίου τὸ βάθος. καὶ γοῦν ὁ
Νικόδημος, ὅτε τὸν διὰ τῆς ἀναγεννήσεως ἐπηκροᾶτο λέγοντος
τοῦ Χριστοῦ ἀκροώμενος καὶ ἀδιακρίτως ἀναπεφώνηκε λέγων, πῶς
δύναται ἄνθρωπος γεννηθῆναι γέρων ὤν, μὴ δύναται εἰς τὴν κοιλίαν
τῆς μητρὸς αὐτοῦ δεύτερον εἰσελθεῖν καὶ γεννηθῆναι; προσετίθει
δὲ τούτοις ἀναπείθοντος αὐτὸν τοῦ Χριστοῦ τὸ χρῆναι πιστεύειν μὲν
τὰ ὑπὲρ νοῦν καὶ λόγον, πῶς δύναται ταῦτα γενέσθαι; καίτοι
τοῦ νόμου διὰ μυρίων ὅσων πραγμάτων προαναγράφοντος τὸ
τοῦ Χριστοῦ μυστήριον. οὐκοῦν ἀπαστράπτει Ἰουδαίοις καὶ αὐτὸ
τὸ τοῦ νόμου τὸ φῶς, καὶ οὐχὶ δὴ μόνοις τοῖς δημώδεσι καὶ ἀγ-
λαοῖς, ἀλλὰ καὶ αὐτοῖς τοῖς ἀπολέκτοις καὶ ἱερεῦσι. ἀκήκοας
γὰρ ὅτε τὴν Μωϋσέως περιφανῆ δόξαν ἰδεῖν τοῖς πρεσβυτέροις
οὐκ ἐξῆν, ἔλεγε δὲ οὕτω ὁ Μωϋσῆς γεγραμμένος σφόδρα τὸ κά-
λυμμα, κατασκίασμα γὰρ ὁ νόμος ἔχει τὸ παχὺ τοῦ γράμ-
ματος, καὶ τῆς ἱστορίας οὐ σφόδρα λαμπρόν, ἀλλ' ἐν ὄψει θεοῦ
φωτὸς εἰσερχόμενος ὁ Μωϋσῆς περιῄρει τὸ κάλυμμα. τὸ
δὲ καὶ ἐφ' ἡμῶν αὐτῶν ἀληθὲς ἂν εὕροιμεν, ἐντυχόντες
γὰρ ὥσπερ ἐν προσώπῳ τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς προσκομιζούσης ἡμᾶς
τοῦ Χριστοῦ κατασκιασμάτων δόξαν τὴν Μωϋσέως ἰδόμενα
δόξαν, πνευματικῶς νοοῦντες τὸν νόμον, μεταμορφούμεθα γὰρ

ἀπὸ δόξης εἰς δόξαν κατὰ τὸ γεγραμμένον. ὅτι γὰρ ἐν δόξῃ τὸ
τοῦ Χριστοῦ μυστήριον, πῶς ἔστιν ἀμφιβάλλειν διακηρύττοντος
τοῦ μακαρίου Παύλου σαφῶς περὶ τῆς πρώτης τε δια-
θήκης λέγοντος· εἰ γὰρ ἡ διακονία τῆς κατακρίσεως δόξα, πολλῷ
μᾶλλον περισσεύει ἡ διακονία τῆς δικαιοσύνης ἐν δόξῃ. Κα-
τὰ ταυτὰ μὲν γὰρ ἡ τοῦ νόμου σκιά, καθὸ τῇ δόξῃ τετιμημένη
διὰ Μωϋσέως, ἔχουσα τὸ ἐν προσώπῳ Μωϋσέως, μόνη τὸ ἀλ-
χευ τα τε ζῶ, ὁ πλουσιώτερον πάντως τὴν ἀμείνω τῆς ἀρχαιο-
τέρας δόξαν ἔχει καὶ χάριν. περιῃρημένων τοιγαροῦν τῶν ἐν νό-
μῳ κατασκιασμάτων, τὴν δόξαν καὶ κατοπτριζόμεθα κατὰ
τὸ γεγραμμένον. κἂν ἀκούσωμεν ἐν τύπῳ σφαζόμενον τὸν
ἀμνόν, συνίεμεν εὐθὺς τὸ μυστήριον, ἐπιγινώσκομεν τὸν
ἀμνόν, ὃς δι' ἡμᾶς καὶ ὑπὲρ ἡμῶν ἀνέθηκεν ἑαυτὸν εἰς ὀσμὴν
εὐωδίας τῷ θεῷ καὶ πατρί. [illegible]
τοὺς κεκοινωμένους ἀφικέσθαι πρὸς τὴν τῆς σαρκὸς καθαρότητα,
πάλιν οὐ δεῖ ... διὰ τοῦ καθαρσίου τὸ μὲν τὸ δὲ ὕδα-
τι καὶ πυρί, οὐ σαρκικοῦ ἡμᾶς ἀπαλλάττουσα ῥύπου,
ἀλλὰ τὸν ἐν πνεύματι μολυσμὸν τὸν μέχρι ἐκπλύνουσα.
ἡγιάσμεθα γὰρ ἐν Χριστῷ, προσεποιήσαμεν δὲ τὸ ἁγιασμός.
μέχρι γὰρ τούτου τῶν ἐν τῇ ἐξόδῳ κεφαλαίων τὴν ἀφήγησιν
συμμετρίαν πεποιήκαμεν, οὐ πρὸς τὴν τῶν ἑξῆς κατασα-
φηνιστικὴν ἑρμηνείαν, ἀλλ' ὅτι τοὺς περὶ τὸν πνευματικὸν καὶ
ἀληθείας προσηκόντως συντεθέντας λόγους τῆς καθηκού-
σης ἐξετάσεως ὑποβεβλήκαμεν αὐτόθι τῆς ἀξίας σκηνῆς τὴν
κατασκευήν, καὶ ἅπασαν τὴν ἐν αὐτῇ κειμένων ἱλαστήριον
θυμιατήριον καὶ τὴν κιβωτόν, τράπεζάν καὶ λυχνίας, ὡς ἀλλο-
τρίαν δοκοῦν τὴν τῶν ἀναγκαίων ἀφήγησιν μακράν, δεδαπα-
νήκαμεν γὰρ εἰς τοῦτο τὸν ἕνατον καὶ δέκατον λόγον. τῶν δὲ

καὶ

(c) Real Academia de la Historia

ᾧ ὁμοῦ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων,
ἀμήν :

Τέλος τοῦ Κόσμου :

(c) Real Academia de la Historia

Ἀρχὴ τοῦ Λευιτικοῦ :

Ὅτι τὸ Χριστοῦ πάθος σωτήριον :

Ὅτι τῆς μυστικῆς εὐλογίας ἐν μεθέξει γεγονότες, ἅγιοί τε ἱεροὶ πάντοτε καὶ πάντως ἐσόμεθα :

Περὶ τοῦ καθαρισμοῦ τῆς λέπρας :

Περὶ τῶν Ἰουδαίων ζωαγωγιῶν, ὅτι ζωή ἐστι πρὸς τὴν ἐξ ἀποθείας αὐτήν :

Περὶ τοῦ μὴ εἰσέρχεσθαι τὸν ἱερέα διὰ παντὸς εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων :

Ἐκ τοῦ Λευιτικοῦ, ὅτι τὸ Χριστοῦ πάθος σωτήριον : λό. α'.

Ὅτι μὲν ὁ τῶν ὅλων Θεὸς θάνατον οὐκ ἐποίησεν, οὐδὲ τέρπεται ἐπ' ἀπωλείᾳ ζώντων, ἀλλ' ἔκτισε μὲν εἰς τὸ εἶναι τὰ πάντα, καὶ σωτήριοι αἱ γενέσεις τοῦ κόσμου, καὶ οὐκ ἔστιν ᾅδου βασίλειον ἐπὶ γῆς καθὰ γέγραπται, φθόνῳ δὲ διαβόλου θάνατος εἰς τὸν κόσμον εἰσῆλθεν, ἔχει δ' ἂν ἐφ' ἑαυτῷ καὶ μάλα εἰκότως τὸ ἀληθὲς ὁ λόγος. οὐ γὰρ αὐτὸ οὕτως εὐκλεὲς καὶ ἀξιοθαύμαστον πλάσμα τοῖς εὐκόλως φθείρεσθαι πεφυκόσιν ὑπέθηκεν ὁ δημιουργός, ἀλλὰ παρεισβέβληκε μὲν ἐξ ὀργῆς ὁ θάνατος, ὅτε τὰς θείας ἐντολὰς ἐν ἀρχαῖς ἀπονένευκεν εἰς τὸ ἀπειθὲς καὶ δυσήκοον ὁ προπάτωρ Ἀδάμ, ἀνῄρηται δὲ λοιπόν, καὶ ἐκ μέσου γέγονεν ἐν Χριστῷ δι' ὑπακοῆς τὰ ἐγκλήματα, δεδικαιώμεθα γὰρ ἐν Χριστῷ, καὶ μαρτυρήσει τοῦτο λέγων ὁ θεσπέσιος Παῦλος· ὥσπερ γὰρ διὰ τῆς παρακοῆς τοῦ ἑνὸς ἀνθρώπου ἁμαρτωλοὶ κατεστάθησαν οἱ πολλοί, οὕτω καὶ διὰ τῆς ὑπακοῆς τοῦ ἑνὸς ἀνθρώπου δίκαιοι κατασταθήσονται οἱ πολλοί. καὶ καταδικαζόμεθα μὲν γὰρ ἐν ἐκείνῳ πρὸς θάνατον, σῳζόμεθα δὲ διὰ Χριστοῦ

τὸ ἀνακαινίσαν ἡμᾶς εἰς ζωήν· γέγονε γὰρ ὑπήκοος τῷ πατρὶ καὶ
μέχρι θανάτου, τέθεικε τὴν ψυχὴν ὑπὲρ ἡμῶν, τῷ μώλωπι
αὐτοῦ ἡμεῖς ἰάθημεν κατὰ τὰς γραφάς. φαίη δ' ἂν ὅτι καὶ τὸν
κάκοσμον ἁμαρτίαι ἀρρωστήσαντες ἐν Ἀδάμ, γεγόναμεν ἐν αὐτῷ
θυσία πνευματικὴ καὶ εὐωδίας τῷ θεῷ καὶ πατρί, καλή τε καὶ εὐπαρά-
δεκτος, καὶ τῆς κατὰ νόμον σκιᾶς πολὺ δήπου ἐν ἀμείνοσιν, ἐπεὶ
γὰρ ὑπὲρ ἡμῶν ὁ Χς, ἣν αὐτὸς ἡμῖν ἐνεκαίνισε τὴν ὁδόν. οὕτω γὰρ
φησί που ἐν βιβλίῳ ψαλμῶν πρὸς τὸν ἐν οὐρανοῖς πατέρα καὶ θεόν·
θυσίαν καὶ προσφορὰν οὐκ ἠθέλησας, σῶμα δὲ κατηρτίσω μοι,
ὁλοκαυτώματα καὶ περὶ ἁμαρτίας οὐκ ἐζήτησας, τότε εἶπον
ἰδοὺ ἥκω, τοῦ ποιῆσαι ὁ θεὸς τὸ θέλημά σου ἐβουλήθην, καὶ τὸν
νόμον σου ἐν μέσῳ τῆς καρδίας μου. Καὶ τοῦτο δὴ πάλιν ἔξεστι
καταθρεῖν καὶ ἐκ τῶν γεγραμμένων ἐν τῷ Λευιτικῷ·* ἐὰν δὲ
προσφέρῃς θυσίαν πρωτογεννημάτων τῷ κυρίῳ, νέα πεφρυγμέ-
να χίδρα ἐρικτὰ τῷ κυρίῳ, καὶ προσοίσεις τὴν θυσίαν τῶν πρωτο-
γεννημάτων, καὶ ἐπιχεεῖς ἐπ' αὐτὴν ἔλαιον, καὶ ἐπιθήσεις ἐπ'
αὐτὴν λίβανον, θυσία ἐστί, καὶ ἀνοίσει ὁ ἱερεὺς τὸ μνημόσυνον
αὐτῆς ἀπὸ τῶν χίδρων σὺν τῷ ἐλαίῳ, καὶ πάντα τὸν λίβανον αὐ-
τῆς, κάρπωμά ἐστι τῷ κυρίῳ. ἐναργὴς μὲν οὖν λίαν ὁ τοῦ γράμ-
ματος νοῦς, καὶ οὐκ ἂν δέοιτο τινὸς κατά γε τὸ χρῆμα πόνου
πρός γε τὸ δύνασθαι φημὶ ζητεῖν εἰς λεπτόν. πλὴν ἐκεῖνο ἐρῶ,
διά γε λόγον τὰ ἐξαιρέτως ἔχοντα· ἐν δὲ μὲν τοῖς τύποις
τὸ Χριστοῦ λανθάνει μυστήριον. καὶ γάρ ἐστιν αὐτὸς ὑπὲρ ἡμῶν θυσία
τὸ πρωτογέννημα τὸ πνευματικόν, τουτέστιν ἡ τῆς ἀνθρωπότητος ἀπαρ-
χή, ὁ πρωτότοκος ἐκ νεκρῶν, ὁ πρῶτος εἰς ἀφθαρσίαν, τὸ-
σονεὶ πρωτόλειον τῶν κεκοιμημένων, ὡς ὁ κόκκος μὲν τοῦ
σίτου καὶ πεσὼν εἰς τὴν γῆν καὶ ἀποθανών, στάχυος δίκην
πολλοστὸς ἀνέφυ. τοῦτο γὰρ ἡμῖν αὐτὸς ἀφηγεῖται λέγων,

* ἔχει δ' οὕτως.

ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ ὁ κόκκος τοῦ σίτου πεσὼν ἐπὶ
τὴν γῆν ἀποθάνῃ αὐτὸς μόνος μένει, ἐὰν δ' ἀποθάνῃ πολὺν
καρπὸν φέρει. πλὴν ἀπέθανεν, οὐ δι' ἑαυτόν, ἀλλ' ἡμῖν τε αὐτὸ
δωρούμενος, μονονουχὶ καὶ ὡς ὑπὲρ ἡμῶν καλὴ καὶ ἀμώμητος
καὶ εὐοσμοτάτη θυσία προσκεκόμισται τῷ θεῷ καὶ πατρί, τὸ δὲ
ἡμῖν ὑπεμφαίνουσιν ἀσφαλῶς τὸ νομικὸν γράμμα. εἰ γὰρ δὴ
τις ἔχοι τὸ φροντίζειν τὸ προσφέρειν θυσίαν πρωτογεννημάτων τῷ κυρίῳ,
νέα πεφρυγμένα χίδρα ἐρικτὰ τῷ κυρίῳ. ἀθρείτω γὰρ ὅπως ἐκ
νέων ἡμᾶς προσάξειν καρπῶν προστέταχε μάλιστα, ὅτι τὸ
γράμμα τὸ νομικόν, ἀπαρχὴ γὰρ ὡς ἔφην τῆς καινότητος ζωῆς
τῆς ἀνακαινουμένης φύσεως Χριστός, ὁ ἐν αὐτῷ γέγονε τὰ πάντα
καινά. πλὴν οὐκ ἐκείνου προσφέρεσθαι τοῦ τῆς θυσίας, ἀλλὰ
καὶ ἐξ ὀσπρείων καθαρισθέντων. οὐ γὰρ τέθειται ἐκ σίτου
σεμίδαλιν καὶ οὐκ αὐτὸν ἔτι τὸν κόκκον ὁλοκαυτοῦσθαι
τύπος, οὕτω καὶ ἐνθάδε χρῆναι ποιεῖσθαι καθαρικά, τουτέστιν
ἀλλομένα τὰ ἐξ ὀσπρείων προστάττει, ἵνα δὴ φαίνοιτο τῇ
θυσίᾳ πρόσοδον τὸ ὅσον οὐκ ἄπως ἐνδέδειχεν. καθαιρόμεθα γὰρ
οὐχ ὑμᾶς τὸν κόκκον, ζωοποιούμενοι δὲ μᾶλλον ποιεῖσθαι τὸ
φῶς. οὐκοῦν πρωτογέννημα μὲν Χριστὸς καὶ θυσία τῷ θεῷ καλή τε
εὐοσμοτάτη, τεθειμένη δ' ἔλαιον καὶ ἡμῖν αὐτοῖς, αὐτὸς
γάρ ἐστιν ὁ ἄρτος ὁ ἐξ οὐρανοῦ καταβὰς καὶ ζωὴν διδοὺς τῷ κόσμῳ,
καὶ οἷον εἴπως ἡμῖν ὁ δεσπότης αὐτὸν τῷ πάθει καταφρυγνα-
σμένα χίδρα. ἐπιχεῖσθαι δὲ τῇ θυσίᾳ δεῖν ἔφη τὸ ἔλαιον,
καταπάττεσθαι δὲ αὐτὴν καὶ λιβανωτῷ προστάττει, τὸ μὲν
ἐλαίου, τοῦ ὡς ἐν ποσότητι συμβολικῶς ὑπεμφαίνοντος, τὸ δὲ
λιβάνου τὸ ἱερὸν καὶ εὐῶδες ἀσφαλῶς ἡμῖν ὑποσημαίνοντος.
γέγονε μὲν γὰρ ὡς ἔφην ὑπὲρ ἡμῶν θυσία Χριστός, ὁ ὡς ἐξ ἡμῶν ἀπαρχὴ
πρωτογέννημα τὸ πρῶτον. ὅτι δ' οὐκ εἰς διάκενον ὁ θεσπέσιος ὁ θε

ναὸς ἡμῶν τοῦ, ἐπ' ἀναμερίσει τὸ μᾶλλον δακρύων τε θρήνων
καὶ ἐλπίδα τῇ λίαν ἱλαρότητι, πῶς ἂν ἡ πάντων ἐνδιδοῦτες.
οὐ γὰρ γέγονε κάθοδος τῆς ἐμῆς πύλης, οὐδὲ μεμένηκα
ἐν νεκροῖς, ἀλλ' εἰ καὶ κατέπιεν ὁ θάνατος ἰσχύσας κατὰ τὴν τοῦ
προφήτου φωνήν, ἀλλὰ πάλιν ἀφεῖλεν ὁ θεὸς πᾶν δάκρυον
ἀπὸ παντὸς προσώπου, τὸ ὄνειδος τοῦ λαοῦ ἀφεῖλεν ἀπὸ πά-
σης τῆς γῆς. πῶς ἡ [illegible], ἀνεβίω μὲν γὰρ ὁ λῃστὴς παθόντος
τοῦ θανάτου, ἵνα καὶ ἡμᾶς ἀπαλλάξῃ φθορᾶς, καὶ περισώζεις
εὖ μάλα τοὺς ὑπὸ τοῦ θανάτου [illegible] ὅπως ἀναπνέου-
σιν, ἔστρεψας τὸν κοπετόν μου εἰς χαρὰν ἐμοί, διέρρηξας τὸν
σάκκον μου καὶ περιέζωσάς με εὐφροσύνῃ. οὐκοῦν ἔχοι
ἂν ἀληθῶς τὸ ἱλαρὸν ὑπ' ἐλπίδα ἡ θυσίας ὁ τρόπος, νοοῦντι [illegible]
καὶ ὅπως ὑπὲρ ἁπάντων, [illegible] γὰρ ἐγώ, καὶ τοῦ τοῦ
[illegible] ἐλάλησας ἐν ἐλαίῳ τὴν κεφαλήν μου. ὅτι γ' οὐκ
ἐπ' ἴσον [illegible] πλημμελήμασιν ὁ ζῆν γέγονε
θάνατος, ἀλλ' [illegible] καὶ ἁμαρτίας παντελῶς ἡ
ὑπὲρ ἡμῶν θυσία, προσηνέχθη γὰρ ἵνα καθαρθῇ τὴν
ἁμαρτίαν, [illegible] καὶ διὰ τοῦ καταστρέψαι θάνατον,
διὰ τοῦ λιβάνου [illegible]. ὁ μὲν γὰρ πρόπαλαι [illegible] τῆς ἐν
ἔργῳ [illegible] εὖ μάλα [illegible]
[illegible] ἀληθῶς [illegible] ἁμαρ-
θανάτῳ τίαν, [illegible], ὁ δὲ τῶν ὅλων θεὸς
καὶ [illegible] τῶν ἀνθρώπων καθοσιωμένος, οὐ γὰρ ὑπὸ
[illegible] ἁμαρτίαν, [illegible] γέγονεν ὑπὲρ ἡμῶν θυσία,
καὶ [illegible] ὡς ὑπὲρ καρπῶν ἀπαρχή, καὶ ὡς ἐν [illegible] παντὶ
[illegible] καὶ [illegible], ἐπέθανε γὰρ ὑπὲρ πάντων
μικρῶν τε καὶ μεγάλων, ἐθνῶν τε καὶ ἰουδαίων, γέγονα μὲν
γὰρ [illegible] καὶ ἐν [illegible] καὶ πνεῦμα, διὰ

(c) Real Academia de la Historia

τοῦτο φησὶ τὸ γράμμα τὸ νομικόν, καὶ ἀνοίσουσιν οἱ ἱερεῖς τὸ μνημόσυνον αὐτῆς ἀπὸ τῶν χειρῶν σὺν τῷ ἐλαίῳ, καὶ πάντα τὸν λίβανον αὐτῆς, κάρπωμα ἐστὶ τῷ κυρίῳ. προσηκόντως τοίνυν μετὰ γὰρ διὰ πολλῶν ἁμαρτιῶν, μεμολυσμένοι καὶ ἐξομμάτων χρῄζομεν μετὰ τοῦ πυρός. ἐπειδὴ ὁ λόγος ὑπὲρ ἡμῶν θυσιάζεται, κς ἐμνήσθη ἡμῶν τὸ εὐλογῆσαι ἡμᾶς, εὐλόγησε κς τοὺς φοβουμένους αὐτόν, τοὺς μικροὺς μετὰ τῶν μεγάλων. τοῦτο δὲ καὶ ψαλλόμενον ψάλλομεν καὶ λέγομεν, εὐλογημένοι ὑμεῖς τῷ κυρίῳ τῷ ποιήσαντι τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. Καὶ παρ᾽ ὅσον ὁ τρόπος τῆς χρῆ θυσίας ἡμῖν ὅλως διαμορφοῖ λέγων, ἐὰν ὁ θυσιάσων, τὸ δῶρον αὐτοῦ τῷ κυρίῳ, ἐὰν μὲν ἐκ τῶν βοῶν αὐτοῦ προσάγῃ, ἐάν τε ἄρσεν, ἐάν τε θῆλυ, ἄμωμον προσάξει αὐτὸ ἔναντι κυ, καὶ ἐπιθήσει τὰς χεῖρας αὐτοῦ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ δώρου, καὶ σφάξει αὐτὸ παρὰ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ προσχέουσιν οἱ υἱοὶ Ἀαρὼν οἱ ἱερεῖς τὸ αἷμα ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τῶν ὁλοκαυτωμάτων κύκλῳ, καὶ προσάξουσιν ἀπὸ τῆς θυσίας τοῦ σωτηρίου κάρπωμα κυρίῳ τὸ στέαρ τὸ κατακαλύπτον τὴν κοιλίαν, καὶ πᾶν τὸ στέαρ τὸ ἐπὶ τῆς κοιλίας, καὶ τοὺς δύο νεφρούς, καὶ τὸ στέαρ τὸ ἐπ᾽ αὐτῶν τὸ ἐπὶ τῶν μηρίων, καὶ τὸν λοβὸν τὸν ἐπὶ τοῦ ἥπατος σὺν τοῖς νεφροῖς περιελεῖ, καὶ ἀνοίσουσιν οἱ υἱοὶ Ἀαρὼν οἱ ἱερεῖς ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον ἐπὶ τὰ ὁλοκαυτώματα, ἐπὶ τὰ ξύλα τὰ ἐπὶ τοῦ πυρός, κάρπωμα ὀσμὴ εὐωδίας τῷ κυρίῳ. Καὶ οὐχὶ δὲ μόνον ἐκ βοῶν, ἀλλ᾽ ὅλως ἄλλως καὶ ἐκ προβάτων ὁλοκαυτοῦν. ὅμως ἐξαίρετον τὴν τοῦ σωτηρίου ποιεῖσθαι θυσίαν, διὰ τῶν ἄλλων ὑπεξαίρετον τρόπων, καὶ ὡς ἐφάπασιν δὴ ἡ ἱερουργίας ὁ τρόπος, εἴτε ἄρρεν εἴτε θῆλυ, ὅμως καὶ θῆλυ τὸ θῦμα, μώμου δεῖν ἔφη παντὸς ἀπηλλάχθαι παντελῶς. καὶ τῆς θυσίας ὁ λόγος ἐπ᾽ αὐτοῦ ἄγει τὸ αἷμα

νουσιν, αὐτὸς γὰρ ὁ ἀμνὸς ὁ ἀληθινός, τὸ ἄμωμον ἱερεῖον,
ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου, καὶ ὡς ἐν εἴδει [illegible]
λύτρου σφαζόμενος, ζῶμεν γὰρ καταγνόμενοι ὑπὲρ ἁμαρ-
τίας ἐσφάζετο. πλὴν ὅσα παλαιὰ ἱερῶν αἱ θυσίαι τὸ τέλος.
ἐκεῖ τὸ λογεῖον μὲν γὰρ οὐ σφόδρα τὸ νομικὸν γράμμα περὶ
τὸ ἄρσεν καὶ τὸ θῆλυ, νοοῖτο δ' ἂν πάλιν ὡς ἐν ἀμφοῖν ὁ Χριστός,
ἐν ἄρσενι μὲν ὡς ἡγούμενος, ὅτι καθηγητής, ἡγεμὼν καὶ τοῖν
γὰρ θατέρου τὸ ἄρσεν, ἐν θήλει δέ, ὡς γεγονὼς ὑποτασσόμενος τῷ ἡγου-
μένῳ. ὑπεξούσιος μὲν γὰρ καὶ ἐνδεικτικὸς ἀεὶ τὸ θῆλυ τοῦ
ἄρρενος εἰ γὰρ ἐστιν ἀληθῶς ἐν μείον καὶ ἐν ὑπεξαίρον τῷ μέ-
τρῳ. πλὴν ἄμωμον τὸ ἱερουργούμενον, τὸ υἱὸς ὁ Χριστός, τὸ
γὰρ τί καὶ ἔφασκεν, ἔρχεται ὁ ἄρχων τοῦ κόσμου τούτου καὶ
ἐν ἐμοὶ εὑρήσει οὐδέν. καὶ μὴν τοῖς πρὸς ἰουδαίους τὸ λέ-
γειν ἀμάρτημα, ἀπόδειξιν ἐναργῆ θείας αὐτοῦ φύσεως
ἐποιεῖτο λέγων. τίς ἐξ ὑμῶν ἐλέγξει με περὶ ἁμαρτίας;
εἰ ἀλήθειαν λέγω, διατί ὑμεῖς οὐ πιστεύετέ μοι; ἀμώμητον
οὖν ἔσχεν αὐτὸ τὸ ἱερεῖον ἐστὶ τὸ θῦμα, καὶ σφάζεται μὲν ἐν ἑσπέ-
ρᾳ πρὸς τὰς ἐσχάτας ὁ κριτὴς ἐπιμεμετρημένων αὐτῷ δι-
χρόνου τοῦ προσκαιρικοῦ, ἐν τῷ τοῦ ἀμνοῦ διὰ τοῦ θυ-
σιαστηρίου τόποις περιχορευμένου, ὁλοκαυτοῦ ἐφ' ἑστίᾳ τὰ
ἐνδότερα. πέπρακται μὲν γὰρ ἐν ὀφθαλμοῖς ὡς πρὸ τοῦ θυ
καὶ πρὸς ὁ τοῦ υἱοῦ θάνατος ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς γέγονεν
τοῦ κριτοῦ τῆς ζωῆς. εἰ γὰρ ἐστιν ἀληθὴς ὁ λέγων, τίμιος ἐναν-
τίον κυρίου ὁ θάνατος τῶν ὁσίων αὐτοῦ, πῶς οὐκ ἂν ἄλλας
ὑπὲρ [illegible] ἀξιώσειεν αὐτὸ τὸν τοῦ υἱοῦ θάνατον, τελεία
γὰρ πάντως ὁ θεὸς καὶ πῦρ καὶ ὑποτελείας ἄξιον, τοῦ γε τοῦ
λοιποῦ ἀποστρέφει καὶ ἀπηχθημένον. ὅσον ὅτι μὴ ἀλλ-
ος ὁ θάνατος πλὴν ἀλλ' ἔξεισεν αἰτίας τὸ καὶ αὐτὸ ὑπο-

πον λαλοῦν τὸ πρᾶγμα, περὶ αὐτῆς ὁ τῆς ἱερᾶς [illegible] θύ-
ρας. ἀπὸ [illegible] ὁ Ἐμμανουὴλ [illegible] ὡς περὶ ἡμῶν
τὸν εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων εἰσδρομέα, καὶ τὸ ἄνω καὶ [illegible]
[illegible] ἐκκλησίας ἀνοιγνὺς τὰς θύρας τοῖς εἰς αὐτὸν πι-
στεύουσι, [illegible] ἐν [illegible] καὶ εἰς αὐ-
τὸν [illegible] ὑπὸ [illegible] καὶ
οὐκ ἄνθος, τὸν ὑπουράνιον ἥλιον, τὸν ἄνω καλλίπολιν, τὸν-
τῶν ἁγίων μέγα καὶ ἀτελῶν τελεσφόρον· ὅτι ὁ ἅγιος [illegible] καὶ ἱερός
ὁ [illegible] ὑπερφυῶς [illegible]
λέγειν τὸ θυσιαστήριον τὸ ἅγιον. [illegible] καὶ-
[illegible], ὅτι [illegible] ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας, τύπος
μὲν τῆς ἐκκλησίας τὸ θυσιαστήριον, ψυχῆς δὲ τὸ ἅγιον, ὁ δὲ
τῶν ἐν [illegible] ἀναθέσεις, ὁ τῆς καθιερώσεως, [illegible] λίθω,
[illegible] καὶ νεφρῶν, ὑποδηλοῖ πάλιν ὅτι [illegible] καὶ ἱερὰ
καὶ [illegible] πάντα τὰ ἐν αὐτῷ. [illegible] τὰς ἐφόδους
ἐπιθυμίας, ὅτι τὰς ὀρέξεις γίνεσθαι φασὶν οἱ τῶν τὰ σοφὰ
νεφρὸς ὁ πάλιν [illegible]
τοῦ [illegible], ὑποκείσθω [illegible] τὸ πνεῦμα. [illegible]
[illegible] καὶ [illegible] οὐδεὶς [illegible]
[illegible] σοφὸς τὸ [illegible] πεφυκός, [illegible]
[illegible] ὡς [illegible] εἰς [illegible] ψάλλει [illegible] καὶ ὁ μα-
κάριος Δαυὶδ ὡς ἐκ προσώπου τοῦ θεοῦ, καὶ ἐναντίον σου πᾶσα
ἡ ἐπιθυμία μου. καὶ πάλιν· ὅτι σὺ ἐκτήσω τοὺς νεφρούς
μου. ὅτι ὁ ἐραστὴς [illegible] τοῦ θεοπρεποῦς Ἐμμανουήλ.
[illegible] ὡς ἐν [illegible] πάλιν ἐπιμελοῦ· ὡς περὶ τῶν
ἐν τοῖς [illegible] τῶν ζώων ἐπιμελοῦ [illegible]
τὸ αὐτὸ [illegible] εἰς [illegible] τελεσφόρον [illegible]-
[illegible] ἅγιος [illegible] καὶ [illegible], τῆς ἀρετῆς ἐμπλέως,

(c) Real Academia de la Historia

ἱερὸς καὶ εὐώδης, ὅλον καθάπερ μεταποιεῖ, καὶ ὡς ἐν ἰδίῳ παρὰ προσκομιζόμενον, μεθαρμόζει φύσει καὶ κρείττονι, θεῖος γὰρ γέγονεν ὑπὲρ ἡμῶν θυσία, καὶ δέδωκεν ἑαυτὸν ὑπὲρ πάντων ἀντάλλαξιν. δι' οὗ καὶ μεθ' οὗ τῷ θεῷ καὶ πατρὶ ἡ δόξα, σὺν ἁγίῳ πνεύματι εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν :—

λόγ. ε'.

Ὅτι τῆς μυστικῆς εὐλογίας ἐν μεθέξει γεγονότες, ἅγιοι καὶ ἱεροὶ πάντη τε καὶ πάντως ἐσόμεθα :—

Τίμιοι γεγόνασι διὰ τὸ ὁρᾶν ἡμῶν μυστηρίων οἱ θεσπέσιοι μαθηταί, τὸ σεμνὸν αὐτοῖς ἁρπάζοντες τὸ γέρας, οὐδὲ μὴν αὐτόκλητοι προσβάντες, προκεχειροτονημένοι δὲ μᾶλλον εἰς ἀποστολήν, καὶ τοῖς ἀνὰ πᾶσαν τὴν ὑπ' οὐρανὸν ἱερουργεῖν ἐπιτεταγμένοι τὸ θεῖον κήρυγμα, τουτέστι τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ, λαμπροὺς γὰρ ἤδη μυσταγωγοὺς [illegible] λέγων, πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη. εἰκότως δ' ἴσως καὶ μάλα πρεπόντως τοῖς λαμπροῖς θεσπίσμασι φωταγωγοῦσι τὴν οἰκουμένην, παραδεδομένα λαλοῦντες αὐτοῖς τὰ ἐν τοῖς ἁγίοις πατρὸς καὶ υἱοῦ, κοινωνοὺς δὲ τῆς χάριτος ἀποτελοῦντες ἑτέρους, διεμέμνηντο γὰρ κατὰ τὸ εἰκὸς καὶ τοῦ τῆς γνώμης ἀποφαίνοντος αὐτοὺς τοῦ Χριστοῦ λέγοντος σαφῶς, δωρεὰν ἐλάβετε, δωρεὰν δότε. γράφει τοίνυν ὁ θεσπέσιος Παῦλος, καὶ τὸ βάθος τῆς μετὰ σαρκὸς οἰκονομίας διασκοποῦ μυστήριον ἐκπληττόμενος, τὸ γὰρ ἀδύνατον τοῦ νόμου ἐν ᾧ ἠσθένει διὰ τῆς σαρκὸς ὁ θεὸς τὸν ἑαυτοῦ υἱὸν πέμψας ἐν ὁμοιώματι σαρκὸς ἁμαρτίας, καὶ περὶ ἁμαρτίας κατέκρινε τὴν ἁμαρτίαν ἐν τῇ σαρκὶ αὐτοῦ, ἵνα τὸ δικαίωμα τοῦ νόμου πληρωθῇ ἐν ἡμῖν τοῖς μὴ κατὰ σάρκα περιπατοῦσιν, ἀλλὰ κατὰ πνεῦμα, γέγονε γὰρ ὑπὲρ ἡμῶν ἁμαρτία κατὰ τὸ γεγραμμένον, ὁ οὐδ' ὅπου πάντως ἁμαρτίας εἰδώς.

οὐ γὰρ ὧδε χρεῖν οἰόμεθα, ἐπειδὴ μηδὲ οἶδεν ὅλως τὸ
πλημμελεῖν ὁ ἐκ θεοῦ φύσει καὶ ἐν αὐτῷ πεφηνὼς τοῦ πατρός. ἐπειδὴ
δὲ τεθυμάτωται ὑπὲρ ἁμαρτίας, τὸ γὰρ πάσχα ἡμῶν ὑπὲρ ἡμῶν
ἐτύθη Χριστός, τοῦτο δή φαμεν γενέσθαι τὴν ἁμαρτίαν, λέγεται γὰρ ὡς
ἔφην ἵνα ἐν τῷ ξύλῳ ἁμαρτίαν κατακρίνῃ τοῦ ὑπουργοῦ. ἠγορά-
σμεθα γὰρ ἱερῶς κατὰ τὰς γραφάς, τὸ θυσιαζόμενον αὐτῶν, ἀλλὰ τὸ
ὑπὲρ ἡμῶν γεγονὸς ἁμαρτίας, ἵνα τῶν ἀρχαίων ἡμᾶς ἀπαλ-
λάξῃ πλημμελημάτων, καὶ ἁγίους ἀποφήνῃ διὰ μεθέξεως τῆς
ἁγίας αὐτοῦ σαρκός, δῆλον δὲ ὅτι καὶ τοῦ αἵματος. τοῦτο δὲ
καὶ ὁ θεῖος ἡμῖν προαναφωνεῖ νόμος, γέγραπται γὰρ οὕτως
ἐν τῷ Λευιτικῷ· καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσῆν λέγων, λάλησον
Ἀαρὼν καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ λέγων, οὗτος ὁ νόμος τῆς ἁμαρτίας.
ἐν τόπῳ οὗ σφάζουσι τὸ ὁλοκαύτωμα αὐτῶν, σφάξουσι καὶ τὸ
τῆς ἁμαρτίας ἔναντι κυρίου, ἅγια ἁγίων ἐστίν, ὁ ἱερεὺς ὁ ἀναφέρων
αὐτὸ ἔδεται αὐτό, ἐν τόπῳ ἁγίῳ βρωθήσεται, ἐν αὐλῇ τῆς σκηνῆς
τοῦ μαρτυρίου, πᾶς ὁ ἁπτόμενος τῶν κρεῶν αὐτῆς ἁγιασθήσεται,
καὶ ᾧ ἐὰν ἐπιρραντισθῇ ἀπὸ τοῦ αἵματος αὐτῆς ἐπὶ τὸ ἱμά-
τιον, ὃ ἐὰν ῥαντισθῇ ἐπ' αὐτό, πλυθήσεται ἐν τόπῳ ἁγίῳ, τὸ — γρ. πλυνθήσεται
σκεῦος ὀστράκινον οὗ ἐὰν ἑψηθῇ ἐν αὐτῷ συντριβήσεται. ἐὰν
δὲ ἐν σκεύει χαλκῷ ἑψηθῇ, ἐκτρίψει αὐτὸ καὶ κλύσει ὕδατι.
πᾶς ἄρσην ἐν τοῖς ἱερεῦσι φάγεται αὐτά, ἅγια ἁγίων ἐστὶ κυρίῳ.
ζωμεν δὲ οὖν ὅπως κατεθύετο καὶ πάλαι τὴν ἁμαρτίαν, τουτ-
έστι τὸ ὑπὲρ ἁμαρτίας, γέγραπται δὲ ἱερουργεῖσθαι εἰς τύπον Χριστοῦ
τοῦ δι' ἡμᾶς ὡς ἔφην γεγονότος ἁμαρτίας, λελόγισται γὰρ
ἐν ἀνόμοις, ὁ σωτὴρ ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, κεχρημάτικε κατάρα,
γέγραπται γάρ, ἐπικατάρατος πᾶς ὁ κρεμάμενος ἐπὶ ξύ-
λου. ἀλλ' εἰ καὶ κατῆκεν ἑαυτὸν εἰς τοῦτο δι' ἡμᾶς οἰκονο-
μικῶς, ἀλλ' ἦν ὁ καὶ ἔστιν ἅγιος, οὐ κατὰ μέθεξιν ἰδίως γὰρ

(c) Real Academia de la Historia

ἐπέχου καθάπερ ἡμεῖς. φυσικῶς γὰρ μᾶλλον αὐτὸς ὡς θεὸς, δι᾽ αὐτὸ γὰρ καὶ τὸ αὐτὸ πιστεύομεν ὅλον ἁγιάζεσθαι τὸ κλίσιν. καὶ ἀγγέλους ὀνομάσης, καὶ τὰ τῶν προύχειν ἐνδόξη, καὶ τὰ ὑπερκείμενα δὲ καὶ ἄνωθεν, θρόνους φημὶ καὶ ἀρχάς, καὶ αὐτὰ μὲν λέγω τὰ σεραφίμ, ἀλλ᾽ οὐκ ἂν ἄλλως ἂν ἐξαίρετα, πλὴν ὅτι τὰ πρὸς δι᾽ υἱοῦ ἐστί. οὐκοῦν καὶ εἰ γέγονεν ἁμαρτία μεμενηκυῖα ὑπὲρ ἡμῶν, τουτέστιν ἅγιος κατὰ φύσιν ὡς θεὸς, τὸ οὐκ ἐκ μέτρου δίδωσιν αὐτῷ ὁ θεὸς τὸ πνεῦμα κατὰ τὴν Ἰωάννου φωνήν. ὅτι δὲ καὶ ὁ τῆς σαρκὸς αὐτοῦ θάνατος ὑπὲρ ἀναιρέσει τῆς ἁμαρτίας γεγονὼς ἅγιός ἐστι καὶ ἀνεύθυνος ὤν, καὶ ὡς ἐν τάξει θυμιαμάτων ὁ πρὸς δικῶς τῷ θεῷ καὶ πατρί, διαμεμένηκεν ἐμφανῶς ὁ νόμος εἰπών, ἐν τόπῳ οὗ σφάζουσι τὸ ὁλοκαύτωμα, σφάζουσι καὶ τὸ περὶ ἁμαρτίας ἔναντι κυρίου. ὁλοκαύτωσις δὲ, τουτέστιν ὅλος ἐξ ὅλου, καὶ οὐ μερικῶς εἰς ὀσμὴν εὐωδίας ἀνακείμενος τῷ θεῷ καὶ πατρί, ταύτῃ τοι καὶ ἅγιος ἀληθῶς ἐστὶν ἁγίων, ἁγιαζόμεθα γὰρ ἐν αὐτῷ, καὶ αὐτὸς ἡμᾶς ἀπετέλεσε καὶ ὄντως, μᾶλλον δὲ καὶ αὐτῶν τῶν ἄνω ταγμάτων ὁ ἁγιασμὸς καθάπερ ἔφην ἀρρήτως. πλὴν ὁ ἱερεὺς φησὶν ὁ ἀναφέρων αὐτὴν ἔδεται αὐτήν. ἄθρει δὴ πάλιν, ὅτι πρὸς τὸ ὅλον οὐ τῶν πρακτέων ἱερεῦσι καὶ θείοις ἡ ἐκκλησία διοικεῖται θεσμοῖς. τὸ γὰρ πρεσβευτὴν θυσίαν τὰ ἐξ αὐτῆς ἐσθίειν, οὐδὲ γὰρ ἔφημεν, παρὰ τοῖς τῆς ἐκκλησίας ἐντεθειμένοις νόμοις. ὅτι δὲ τόπος ὁ μάλιστα τῆς θείας ἱερουργίας ἐμπρέπων ἡ ἐκκλησία τοῦ θεοῦ, καὶ ἐν αὐτῇ ἀναγκαῖον τὸ ζῶν τελεῖσθαι μυστήριον, ἐνδείξειεν ἂν οὐκ ἀσυμφανῶς προσεπενεγκών, ὡς ἔφη, ἐν τόπῳ ἁγίῳ βρωθήσεται, ἐν αὐλῇ σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. ἀλλ᾽ ἦν κατ᾽ ἐκεῖνο καιροῦ

(c) Real Academia de la Historia

μία τε ἦν ἡ κατὰ τὴν ἔρημον σκηνή, καὶ εἷς μετ᾽ ἐκείνην ὁ ναὸς
ὁ ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις, ὃν Σολομὼν ἀνεδείματο. καὶ θάνατος
ἐπήρτητο τοῖς ἔξω θύουσι τῆς σκηνῆς, ἔφη γὰρ οὕτως τὸ γράμμα
τὸ ἱερόν. ἄνθρωπος τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ὃς ἂν σφάξῃ μόσχον ἢ πρόβατον
ἢ αἶγα ἐν τῇ παρεμβολῇ, καὶ ὃς ἂν σφάξῃ ἔξω τῆς παρεμβο-
λῆς, καὶ ἐπὶ τὴν θύραν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου μὴ ἐνέγκῃ
αὐτό, ὥστε προσενέγκαι δῶρον τῷ κυρίῳ ἀπέναντι τῆς σκηνῆς
κυρίου, αἷμα λογισθήσεται τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ, αἷμα ἐξέχεεν, ἐξο-
λοθρευθήσεται ἡ ψυχὴ ἐκείνη ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτῆς. ἐκεῖ τὸ ἀνό-
μημα καὶ βεβήλωσις καὶ ὑπόδικον αἷμα τοὺς τοῖς ἐθνι-
κοῖς συναυλίζεσθαι φιλοῦσι, καὶ τῆς πρὸς ἐκείνους ἀνθέ-
ξεσθαι κοινωνίας, ἔξω γὰρ θύουσι τῆς ἁγίας σκηνῆς τὰ
περὶ ἁμαρτίας, οὐκ ἐν τόποις ἁγίοις τὴν ἱερὰν τελοῦσι θυ-
σίαν. μία γὰρ ἡ ἐκκλησία κατὰ καὶ ὁ παλαιὸς νόμος, μία
δὲ καὶ ἡ σκηνὴ τῆς ἐκκλησίας τὸ κάλλος ὡς ἐν τύποις ἐκ-
προαναφαίνουσα. θύομεν τοίνυν ἡμεῖς τὰ περὶ ἁμαρτίας
ἐν αὐτῇ τῇ ἁγίᾳ, καὶ φαγόμεθα τῶν ἁγίων κρεῶν, τελέσει
τῆς μυστικῆς εὐλογίας ἐν μεθέξει γεγονότες ἁγιασθησόμεθα,
καὶ μαρτυρεῖ σοι λέγων ὁ νόμος, πᾶς ὁ ἁπτόμενος τῶν κρεῶν
αὐτῆς ἁγιασθήσεται. ἀλλ᾽ ἐστὶ τὸ βαθύνας εἰς μυστικὴν εὐλο-
γίαν καὶ ὁ ἁγιασμὸς τοῦ αἵματος τῆς θυσίας, ἔφη γὰρ πάλιν,
καὶ ᾧ ἐὰν ἐπιρραντισθῇ ἀπὸ τοῦ αἵματος αὐτῆς ἐπὶ τὸ ἱμά-
τιον, ὃ ἐὰν ἐπιρραντισθῇ ἐπ᾽ αὐτό, πλυθήσεται ἐν τόπῳ ἁγίῳ. καὶ
τί τὸ παράδοξον εἰ τὸ λογικὸν ἁγιάζει ζῶον, φημὶ δὴ τὸν ἄν-
θρωπον, ὅτε καὶ αὐτὰ τὰ πρὸς ὑπουργίαν τὴν ἱερὰν παρει-
λημμένα τῶν σκευῶν ἡγίαζε, καὶ τὸ αὐτοῖς πάντως
πρέπον τε τόπον ταῦτα καὶ εἰς κοινὸν οὐ παραλαμβά-
νεσθαι χρείαν, λαβόντα μὲν ἐκ τῆς πλύσεως τῶν σκευῶν, τὰ δὲ

ζωηφοροῦνται. τὰ γὰρ τοῖς θείοις λειτουργήματα πῶς ἂν καλοῖτο πρὸς τὰ ἀνθρώπινα. ὁ δὲ λέγει τῶν τῆς θυσίας κριῶν ἀξιοπρεπὴς ἡ μέθεξις, τὸ οὐκ ἂν ἑτέροις ἁρμόσει, πλὴν ὅτι δὲ μόνοις τοῖς τῆς ἁμαρτίας καθαρεύειν εἰωθόσι καὶ ἀνδρειζομένοις εἰς ἀρετήν, ὑποσημαίνει λέγων, πᾶν ἄρσεν ἐκ τῆς ἱερωσύνης φαγεῖται αὐτά, ἅγια ἁγίων ἐστὶ τοῦ κυρίου. ἆρ' οὖν εἰπέ μοι τὸ θῆλυ γένος ἀποβαλεῖν ὁ νόμος τῆς εὐλογίας προστέταχεν; οὐ τοῦτο φαμέν, ἄπαγε· ταῦτα γὰρ ζώημεν, ἀλλ' ἐν τύποις μὲν ἦν ἐκεῖνα καὶ σκιαῖς. διὰ δὲ τοῦ ἀρσενικοῦ τοῦ ἱερατικοῦ γένους ὑποσημαίνει εὐφυῶς τοὺς ἐν τῷ νοητῶς ἀνδρειουμένους καὶ ἱερούς, κεκλήμεθα τοίνυν εἰς μέθεξιν τῆς εὐόσμου ταύτης θυσίας ὡς ἱερεῖς καὶ ἀπολεκτὸν γένος, ὡς ἔθνος ἅγιον, ὡς βασίλειον ἱεράτευμα, νεανίσκοι καὶ παρθένοι, πρεσβῦται μετὰ νεωτέρων. ἐν γὰρ χριστῷ ἰησοῦ οὐκ ἔνι ἄρσεν καὶ θῆλυ, ἀλλ' ἓν οἱ πάντες ἐσμὲν ὡς τοῦ ἑνὸς ἄρτου μετέχοντες κατὰ τὸ γεγραμμένον. καὶ φέρε λοιπὸν ἀκλινέσι στόμασι καὶ ἀκαταλήκτοις φωναῖς τὸν τῶν ὅλων βασιλέα καὶ λυτρωτὴν ταῖς δοξολογίαις καταγεραίρωμεν, φημὶ δὲ χριστόν. δι' οὗ καὶ μεθ' οὗ δόξα τῷ θεῷ καὶ πατρί, ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν:

λό(γος) βος

Περὶ τοῦ καθαρισμοῦ τῆς λέπρας:

Βεβασίλευκεν ἡμῶν ἡ ἁμαρτία καὶ κατεκράτησε τῶν ἐπὶ γῆς, διὰ τὸ ἐπικεῖσθαι τὴν διάνοιαν τοῦ ἀνθρώπου ἐπιμελῶς ἐπὶ τὰ πονηρὰ ἐκ νεότητος αὐτοῦ, καὶ ἀχαλίνως ἐλέφαπεσθαι τῇ ἐπὶ τὰ χείρω ῥοπῇ, ποιεῖσθαι δὲ τῷ τοῦ οἰκτίρμονος ἐπιεικείας τὴν δόξαν, ὅτε ὁ πλούσιος ὢν ἐν ἐλέει καταζητεῖ διὰ τὴν πολλὴν ἀγάπην, ἣν ἠγάπησεν ἡμᾶς, τὸ ὄντας ἡμᾶς νεκροὺς τοῖς παραπτώμασι συνεζωοποίησε-

τῷ Χριστῷ, καὶ συνθάπτεται καὶ συγκάθηται ἐν τοῖς ἐπουρανίοις.
πεπλουτήκαμεν γὰρ ἐν Χριστῷ τὴν ἄνω γέννησιν, ἐν ᾗ καὶ τὴν ἀ-
κλεᾶ καὶ παμμοχθηρὸν ἁμαρτίαν ἀπεπεμψάμεθα, κε-
κλημένοι διὰ τῆς πίστεως εἰς ἁγιασμόν, ἢ πρός γε δὴ τούτοις
καὶ τῆς εἰς αἰῶνας ζωῆς γεγονότες μέτοχοι δεδέγμεθα,
καὶ εἰς ὀσμὴν εὐωδίας ἀνακείμεθα τῷ θεῷ καὶ πατρί, καὶ
γάρ ἐστιν ἀληθὴς ὁ μακάριος παῦλος λέγων, ὅτι Χριστοῦ εὐωδία
ἐσμὲν τῷ θεῷ. ὅτε γὰρ εἰ καὶ πεπλησμένη ἡμῶν ἡ ἁμαρ-
τία κατακαρπούς, ἀλλ' ἀπεκλυσάμεθα τὴν κηλῖδα, δι-
εσμήχομεθα τὸν ῥύπον, καὶ τὴν ἐκλύξαμεν ἐν Χριστῷ τῶν ἀρχαίων
ἀρρωστημάτων, ὡς ἡμᾶς ἀναπείσει λόγος. γέγραπται γὰρ
οὕτως ἐν τῷ λευιτικῷ. Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν λέγων,
οὗτος ὁ νόμος τοῦ λεπροῦ, ᾗ ἂν ἡμέρᾳ καθαρισθῇ, καὶ προ-
σαχθήσεται πρὸς τὸν ἱερέα, καὶ ἐξελεύσεται ὁ ἱερεὺς ἔξω τῆς
παρεμβολῆς, καὶ ὄψεται ὁ ἱερεύς, καὶ ἰδοὺ ἰᾶται ἡ ἁφὴ τῆς
λέπρας ἀπὸ τοῦ λεπροῦ, καὶ προστάξει ὁ ἱερεὺς καὶ λήψονται
τῷ κεκαθαρισμένῳ δύο ὀρνίθια ζῶντα καθαρά, καὶ ξύλον
κέδρινον, καὶ κεκλωσμένον κόκκινον, καὶ ὕσσωπον, καὶ
προστάξει ὁ ἱερεὺς καὶ σφάξουσι τὸ ὀρνίθιον τὸ ἓν εἰς ἀγγεῖον
ὀστράκινον ἐφ' ὕδατι ζῶντι, καὶ τὸ ὀρνίθιον τὸ ζῶν λήψεται αὐτό,
καὶ τὸ ξύλον τὸ κέδρινον, καὶ τὸ κεκλωσμένον κόκκινον,
καὶ τὸν ὕσσωπον, καὶ βάψει αὐτὰ καὶ τὸ ὀρνίθιον τὸ ζῶν εἰς τὸ αἷ-
μα τοῦ ὀρνιθίου τοῦ σφαγέντος ἐφ' ὕδατι ζῶντι καὶ περι-
ρανεῖ ἐπὶ τὸν καθαρισθέντα ἀπὸ τῆς λέπρας ἑπτάκις καὶ
καθαρὸς ἔσται, καὶ ἐξαποστελεῖ τὸ ὀρνίθιον τὸ ζῶν εἰς τὸ πε-
δίον, καὶ πλυνεῖ ὁ καθαρισθεὶς τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ ξυρή-
σεται αὐτοῦ πᾶσαν τὴν τρίχα, καὶ λούσεται ἐν ὕδατι καὶ καθαρὸς
ἔσται, καὶ μετὰ ταῦτα εἰσελεύσεται εἰς τὴν παρεμβολήν, καὶ

διακείσθαι ἔξω τοῦ οἴκου αὐτοῦ ἑπτὰ ἡμέρας, καὶ ἔσται τῇ
ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ καὶ ξυρήσεται πᾶσαν τὴν τρίχα αὐτοῦ
τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ καὶ τὸν πώγωνα, τὰς ὀφρῦς καὶ πᾶ-
σαν τὴν τρίχα αὐτοῦ ξυρήσεται, καὶ πλυνεῖ τὰ ἱμάτια αὐ-
τοῦ, καὶ λούσεται τὸ σῶμα αὐτοῦ ὕδατι καὶ καθαρὸς ἔσται. ὁ
μὲν οὖν τῆς ἱστορίας ἐμφανὴς ὁ λόγος, καὶ οὐ μάλα ἐστὶ
διακεκαλυμμένος, ἐπεὶ δ' οὐδὲν τὸ ἐλλιπὲς εἰς ὄνησιν ἐν μὲν τῷ πνευ-
ματικῷ, οὐκοῦν φέρε λέγωμεν μετὰ πλάτους τὰς ἐμφάσεις
τῶν γραμμάτων ἀνάγοντες εἰς τὸ Χριστοῦ μυστήριον, ὀλίγα δ' ἄττα
τῶν ἀναγκαίων εἰς διασάφησιν γεγονότων ἡμῖν προειρήσεται.
λέπρα μὲν γὰρ ἀβούλητον πάθος τοῖς κοινῶς ἐπισυμβαῖνον σώ-
μασιν, ἔστι δὲ ὅτι μάλιστα βορόν, καὶ καθαιρεῖ μὲν ταχέως ἀνθρώ-
πους καὶ τὸ μᾶλλον, ἐπειδὴ τῶν ἐν οἷς ἂν γένοιτο καταδραττόμε-
νον, δυσαφάνιστον δὲ κομιδῇ τὸ ἀρρώστημα, τῆς ἰατρῶν μὲν
ἐπιστήμης ἔχουσι τὸν ἐπὶ τοῦ τῶν τοιούτων ἐπικουρίας
οὐκ ἀνεχόμενον, ἀποζωννυμένων δὲ μόλις ὡς ἐπὶ τῆς αὐθαιρε-
τουμένης αὐτοῖς φύσεως καὶ τὸ βλάβος ἀποκρινομένης,
ἐπαμύνοντος θεοῦ. πλὴν ὁ νόμος ὡς ἀκάθαρτον τὸν λεπρὸν
ἀποπέμπεσθαι δεῖν ἔφη τῶν παρεμβολῶν. εἴρηται γάρ που
πρὸς τὸν ἱεροφάντην Μωσέα παρὰ τοῦ θεοῦ, πρόσταξον τοῖς υἱοῖς
Ἰσραὴλ καὶ ἐξαποστειλάτωσαν ἐκ τῶν παρεμβολῶν πάντα λεπρόν,
καὶ πάντα γονορρυῆ, καὶ πάντα ἀκάθαρτον ἐπὶ ψυχῇ. καὶ οὐ
δήπου φαμέν, ὅτι τῆς τῶν σωμάτων ἀρρωστίας ὁ νόμος ἐπι-
τιμᾷ, κομιδῇ γὰρ εὔηθες τοὺς ἀβουλήτως ἠρρωστηκότας, καὶ
τὸ μᾶλλον ἐλεεῖσθαι δέον προσαπελαύνεσθαι καὶ δίκας. ἀλλ' ἐν
τύποις τὸ διὰ τοῦ πάθους ὁρμώμενον ὡς ὠδίνοντα τοῦ ἀλη-
θινοῦ. λέπρα μὲν γὰρ ἐκεῖ τῇ σαρκί, ἁμαρτία δὲ τῇ ψυχῇ
συμβαίνουσα, καὶ εἰς νοσώδη ὑπὲρ τοῦ τὸν ἀνθρώπινον διὰ καρδι-

(c) Real Academia de la Historia

ἔργων αὐτὸ ἐξετάζοντες εὐθὺς καὶ ἀπειργασμένον ἀποτελεῖ-
σθαι γὰρ εἶναί φαμεν τὰ νεκρὰ τῆς σαρκός, δηλονότι τὰ μιαρὰ
καὶ βέβηλα πάθη, ἢ τὸ φρονεῖν ἑλέσθαι τὰ ἐπὶ γῆς. ταῦτά τοι
καὶ ἐν ἀρχαῖς ἐλέγομεν, ὅτι νεκροὺς ἡμᾶς ὄντας τοῖς παρα-
πτώμασιν ὁ θεὸς καὶ πατὴρ συνεζωοποίησε τῷ Χριστῷ. οὐκοῦν τὰ
πεπραγμένα ἐμφανοῦς εἰς ἐννοίας ἡμᾶς ὁ νόμος ἀποθρ-
νύει λέπρας, ἐκπέμπει γὰρ τῆς παρεμβολῆς τὸν λελεπρω-
μένον αἰνιγματωδῶς ὑπεμφαίνων, ὅτι τοὺς τῇ ἁμαρτίᾳ
νενεκρωμένους, μονονουχὶ καὶ ποικίλοις πάθεσι κατεστι-
γμένους ἔχοντας νοῦν, ἢ πολὺ νοσοῦντας ὡς ἐν δυσφάσι
αὐτοῖς τὸ ἀκαλλές, ἀποχωρεῖν ἀνάγκη τοῦ τῶν ἁγίων πλήθους,
καὶ ἔξω που φέρεσθαι τῶν ἱερῶν καταλόγων, συναγελάζε-
σθαι γὰρ οὐδαμῶς τοῖς ἁγίοις ὁ πονηρός, τοῖς ἀβεβήλοις ὁ
ῥυπῶν, οὔτε μὴν συνεῖναι τοῖς ἡγιασμένοις ὁ δυσαπόνιπτον
ἔχων τῆς ἁμαρτίας τὸν μολυσμόν. τίς γὰρ κοινωνία φωτὶ πρὸς
σκότος, ἢ τίς μερὶς πιστῷ μετὰ ἀπίστου. ὅτι δὲ τοῖς ὀρθῶς ἐθέ-
λουσι βιοῦν ἀναγκαῖον εἰς ὄκνον τὸ ἀποφοιτᾶν ἐπιεικῶς
πονηρῶν, αὖθις πάλιν ἡμᾶς ἡ θεόπνευστος ἀναπείσει γραφή,
› ἔφη γάρ που θεὸς τοῖς ἑαυτοῦ γνωρίμοις, ἐξέλθετε ἐκ μέσου
› αὐτῶν καὶ ἀφορίσθητε οἱ φέροντες τὰ σκεύη κυρίου. σκεύη κυ-
ρίου νοηθεῖεν ἂν ἡ πολυειδὴς ἀρετή. ταῦτά τοι καὶ ὁ θεσπέσιος
› παῦλος, ἐνδύσασθε φησὶ τὴν πανοπλίαν τοῦ θεοῦ. οὐκοῦν ὡς
ἐν τύπῳ τῷ λεπρῷ τὸν ἀρρωστηκότα τὴν ἁμαρτίαν καὶ με-
μολυσμένον ἔξω τοῦ τῶν ἁγίων πλήθους ἀποβάλλει ὁ θεός, ἀλλ'
ὅτι δήπου τινὰς καὶ προσδέχεται τῶν ἀρρωστηκότων ἀποκρού-
σαντας τὸ πάθος, καταλήγομεν γὰρ τῶν ἁμαρτιῶν μεταστάντες
ἐφ' ὅτε τὸν νοῦν ἐπὶ τὸ δρᾶν ἕλοιτο καὶ φρονεῖν τὰ ἀμείνω
τε καὶ πρεπωδέστερα. τοιγαροῦν ὁ νόμος, δεῖ τοῖς ἐθέλουσι μετὰ

(c) Real Academia de la Historia

νοεῖτε; οὐκ ἀναδεικνύει τὴν ὁδόν, οὐκ ἀνοίγνυσι τῆς
θείας τὴν πύλην; μὴ τοῦτο ὑπολάβοις, ἀγαθὸς καὶ φιλάνθρωπος
ὁ δεσπότης, ἀκούετε λέγοντος σαφῶς, ἐπιστράφητε υἱοὶ ἐπι-
στρέφοντες καὶ ἰάσομαι τὰ συντρίμματα ὑμῶν. καὶ μὴν τῇ
διὰ φωνῆς Ἰεζεκιήλ, ἐπιστράφητε καὶ ἀποστρέψατε ἐκ πα-
σῶν τῶν ἀσεβειῶν ὑμῶν οἶκος τοῦ Ἰσραήλ, καὶ οὐκ ἔσονται ὑμῖν
εἰς κόλασιν ἀδικίας. ποία τοίνυν ἐστὶ τῆς θείας ἡ ὁδός; τίς
ὁ ἀπαλλάττων τοὺς ἡμαρτηκότας τοῦ κολάζεσθαι νῦν; τίς ὁ
λυτρούμενος καὶ ἀναβιβάζων εὐκόλως, ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός,
ὁ δοὺς ἑαυτὸν ἀντίλυτρον ὑπὲρ πάντων, ὁ ἁγιάζων ἡμᾶς
διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος. ἄθρει δέ μοι πάλιν ὡς ἐν σκιαῖς τε τοῖς
ἐν νόμῳ γεγραμμένοις τὸ μυστήριον. προσκομίζει γὰρ ὁ
λεπρὸς ἔξω γενόμενος τῆς πόλεως τῷ κατὰ νόμον ἱερατεύοντι,
διαγινώσκοντος ὡς ὑπὲρ τὸ πάθος ἐπὶ τὸ ἄμεινον, καὶ
ὅτι πέπαυσται καὶ καταλήξει λοιπὸν ὑπεμφαίνοντος
ἀπλουστάτους τοὺς εἰς καθαρισμοὺς κατὰ τὸ τῷ νομοθέτῃ δο-
κοῦν. ὀρνίθια μὲν γὰρ καθαρὰ ἐλάμβανε δύο, ξύ-
λον τε κέδρινον, καὶ κεκλωσμένον κόκκινον ὡς ἐν εἴδει
σταυροῦ, καί μοι καὶ ὕσσωπον, πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ τοῦτο.
εἶτα τὸ μὲν ἓν τῶν ὀρνιθίων ἐφ' ὕδατι ζῶντι κατέσφαζε, θά-
τερον δὲ μεθ' ὁμοῦ τοῖς ἄλλοις ἡμῖν εἰρημένοις βαπτισθὲν ἐν
τῷ ὕδατι, καὶ μέντοι τῷ τοῦ σφαγιασθέντος αἵματι πεποτισμένον εἰς
πεδίον ἀνίει λοιπόν, εἶτα τὸν ἀρρωστήσαντα τὴν λέπραν ἑπτάκις
τῷ ὕδατι περιρραίνων ὁ ἱερεὺς τῶν ἐκ νόμου καθαρισμάτων
ἐλευθερίαν ἀπετέλει, προεξυρᾶτο δὲ τὴν τρίχα, καὶ εἰσῄει
λοιπὸν ἀνεπικωλύτως εἴσω τῆς παρεμβολῆς καὶ εἰς τὸν ἴδιον
οἶκον ἡμέρας ἔξω μεμενηκὼς ἑπτά. οἱ γὰρ πάλαι τὴν τῆς
ἁμαρτίας περιφέροντες νόσον, καὶ πολυειδεῖ λεπρῶν

ἀξιόθεε καὶ ἐστολισμένοι, ἐλέπραι ὥσπερ νοσοῦντες τὴν
νόσον, πεπλανημένοι γὰρ τῇ κτίσει λατρεύοντες, προσκεκολ-
λήμεθα τῷ ζῶντι τῷ ἱερεῖ τῷ μεγάλῳ καὶ ὁσίῳ καὶ ἀκάκῳ κατὰ
τὴν τοῦ μακαρίου Παύλου φωνήν, προσκεκομίσμεθα ὑπὸ
τοῦ θεοῦ καὶ πατρός. ἔφη γάρ που πρὸς τοὺς Ἰουδαίους περιλαλοῦντας,
μὴ γογγύζετε μετ' ἀλλήλων, οὐδεὶς δύναται ἐλθεῖν πρός με
ἐὰν μὴ ὁ πατὴρ ὁ πέμψας με ἑλκύσῃ αὐτόν. προσκομίζει γὰρ
ὁ θεὸς καὶ πατὴρ τοὺς ἐρρυσμένους ὡς ἰδίᾳ δυνάμει τῷ υἱῷ.
παραλαμβάνει γὰρ ἰάσασθαι τοὺς συντετριμμένους τὴν καρδίαν,
ἀνοῖξαι ὀφθαλμοὺς τυφλῶν. ἵνα λοιπὸν τὸ ἀναλκὲς καὶ ἀσθε-
νὲς εἰς γῆν τὸ χεῖρον πληρώσωσι τὰ τῶν θεῶν θυμελάρια παραιτούμενοι
ἀλλ' ἀργαστέραν ἔχωμεν τὴν καρδίαν, ἐκ τῶν τῆς ἐπιεικείας ἔρ-
γων ἀπειξεγμένοι τὴν εὔκλειαν καὶ ἀξιοθαύμαστον ὑπὸ τὸ
δεόμενον πολιτείαν, τοῦ φθόνου καὶ ἀληθῶς διαθήκην ἐπι-
γινώσκοντες, οὕτως λέγωμεν κατὰ τὴν τοῦ ψάλλοντος φωνήν,
εὐλόγει ἡ ψυχή μου τὸν κύριον, τὸν εὐιλατεύοντα πάσαις ταῖς
ἀνομίαις σου, τὸν ἰώμενον πάσας τὰς νόσους σου. τὸν λυτρού-
μενον ἐκ φθορᾶς τὴν ζωήν σου. τὸν στεφανοῦντά σε ἐν ἐλέει
καὶ οἰκτιρμοῖς. ἐπιθύμει δὲ ὅπως ἔξω γεγόναμεν τῆς πύλης
τῆς ἱερᾶς καὶ ὡς ἀπὸ τῶν τῆς παρεμβολῆς ὅλην λέπραν πεπον-
θὼς προσκομίζει. ἐξερριμμένοις γὰρ ὡς περὶ ἡμῶν καὶ πό-
λεως τῆς ἁγίας, καὶ ἱερᾶς ἔξωποι μεμενηκόσι, φησὶ δὲ τῆς
ἐκκλησίας τοῦ θεοῦ τὴν καθ' ἡμᾶς ὁμοίωσιν ἔχων, ἐπιφοι-
τῶν ὁ χριστός, ἐπισκεψάμενος γὰρ ἀπέφηνε καθαροὺς διὰ τοῦ
ἁγίου βαπτίσματος καὶ τοῦ αἵματός τε καὶ ὕδατος αὐτοῦ,
τέθυται γὰρ ὑπὲρ ἡμῶν, καὶ σεσωσμένων ἀνεδείχθη φάρμακον,
τὸ καὶ αὐτὸ ὑπὲρ ἡμῶν ἀναφέρεται παθεῖν τὸν ἐπὶ ξύλου
θάνατον. τοῦτο γὰρ ἡμῖν ἐν τοῖς ἱεροῖς σκιαγραφεῖται γράμ-

μασι, διὸ γὰρ ὀρνίθια καθαρὰ λαμβάνεται. τύπος δ' ἂν εἴη
καὶ τοῦτο Χριστοῦ τοῦ ἄνωθεν καὶ ἐξ οὐρανοῦ, ἀεροπετὲς τὸ ὀρνί-
θιον. καταβέβηκε δὲ πρὸς ἡμᾶς ἄνωθεν καὶ ἐξ οὐρανῶν
ὁ Ἐμμανουήλ, οὕτω γάρ που φησίν, οὐδεὶς ἀναβέβηκεν εἰς
τὸν οὐρανὸν εἰ μὴ ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβὰς ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου.
γέγραφε δὲ καὶ ὁ σοφὸς Ἰωάννης, ὁ ἄνωθεν ἐρχόμενος ἐπά-
νω πάντων ἐστί. Καθαρὸν δὲ τὸ ὀρνίθιον, τοῦτο γάρ ἐστιν ἀληθῶς
καθαρὸς καὶ ἀβέβηλος ὁ Χριστός, ὁ οὐκ εἰδὼς ἁμαρτίαν, καὶ
οὐ δήπου φαμὲν ὡς δύο νοοῦμεν Χριστούς, κἂν εἰ δύο λέγοιντο
τὰ ὀρνίθια. σοφὸς δὲ καὶ ἀναγκαῖος ἡμῖν ὁ λόγος εἰς κομιδῇ
τὴν θεωρίαν. ἐπεὶ γὰρ ὢν κατὰ φύσιν ὁ μονογενὴς τὴν ἐκ τῆς
ἁγίας παρθένου πεφόρηκε σάρκα, καὶ συνθεὶς τὰ δύο ὡς πρὸς
ἕνωσιν, φύσεις δὲ λέγω τὰς ἄνω τε καὶ κάτω, καὶ ἀνθρωπότητος
ἀπορρήτως καὶ ὑπὲρ νοῦν, πλὴν εἷς ἐξ ἀμφοῖν Χριστός, θεωρεῖ δ' οὖν
ὁ λόγος τὴν ὡς ἐκ δυοῖν εἰς ἓν συνδρομήν. διὸ δὴ οὖν τὰ
δύο τὰ ὀρνίθια, πολυτρόπως δ' οὖν ὁ νόμος τὸ τοῦ Χριστοῦ ση-
μαίνων μυστήριον, δι' ὅ φησι παραλαμβάνεσθαι καὶ κέδρι-
νον ξύλον, τύπος δ' ἂν εἴη καὶ τοῦτο τῆς ἁγίας αὐτοῦ σαρκὸς οὐκ
ἀνεχομένης πάντη τὴν καταφθοράν, ἄσηπτον γὰρ τὸ ξύλον.
ὕσσωπος γε μὴν ὑποσημαίνοι ἂν τὸ αὐτοῦ πρὸς τὴν ἐνέρ-
γειαν, δι' ἧς ἔτι ζῶντες ἀπολουόμεθα τῆς ἐν σπλάγχνοις
ἀκαθαρσίας οἱονεί πως ἐνεστηριγμένης. πυρὰ μὲν γὰρ ἡ ὕσσω-
πος θερμὴ τῇ φύσει, καὶ διασμήχειν οἶδε τὴν ἐν σπλά-
γχνοις συνεστηριγμένην φλεγματώδη καὶ ψυχρὰν ἀκαθαρ-
σίαν, ἀπαλλάττει δ' ἡμᾶς ὡς ἔφην ἡ τοῦ Θεοῦ πρὸς ἐνέργεια τῶν ἤδη
εἰς νοῦν ἐγκεκρυμμένων παθῶν. τὸ δὲ δὴ λοιπὸν ἐφ' ὅλου
ζῶν καὶ τὸ πρὸς εἶδος παραλαμβάνεται, βεβαπτίσμεθα
γὰρ ἐν πνεύματι ἁγίῳ καὶ πυρί, κατὰ τὸ γεγραμμένον. θερμὸν δὲ ὡς

ἔφην ἤδη ποτὲ, ἐπὶ τοῦ τῆς ἐνεργείας παραδείγματος· τὸ δὲ ἠκ-
λωσμένον κόκκινον αὖθις πάλιν ἐφ' ἑαυτὸ τὸν τῆς ἐνανθρω-
πήσεως τοῦ μονογενοῦς ὑποφαίνει τρόπον, συμπέπλεκται γὰρ
ὡς τῇ σαρκὶ καὶ αἵματι θεὸς ὢν ὁ λόγος, ἐξοικονομεῖ δὲ ὁ κόκκος
αἷμα καὶ σάρκα, διὰ τοῦ ὑγροῦ γὰρ ὅ ἐστι καὶ ἔστι. σφάζεται
τοίνυν τὸ ὀρνίθιον ἐφ' ὕδατι ζῶντι, ἐν ᾧ τὸ περιλειφθὲν ὁμοῦ
τοῖς ἄλλοις βάπτεται, τὸ λοιπὸν ἀνεῖται πεπονθὼς οὐδὲν κα-
τὰ τὸ πρότερον. τέθνηκε γὰρ ὑπὲρ ἡμῶν ὁ χριστὸς, ἀλλ' ἦν ὁ αὐτὸς
καὶ ἐν θανάτῳ καὶ ὑπὲρ θάνατον, ἐθανατώθη μὲν γὰρ σαρκὶ κατὰ τὸ
γεγραμμένον, ἐζωοποιήθη δὲ πνεύματι, ἐν ᾧ καὶ τοῖς ἐν φυλακῇ πνεύ-
μασι πορευθεὶς ἐκήρυξεν ἀπειθήσασί ποτε. ὅτε μὲν γὰρ νοεῖται
καὶ γέγονεν ἄνθρωπος, ὑπέστη τὸν θάνατον. ὅτε δὲ ἦν ἀληθῶς ζωὴ
καὶ ἐκ ζωῆς, θανάτου κρείττων ἐφάνη. οὐκοῦν εἰς τὸν τοῦ
τεθνεῶτος θάνατον τὸ ὀρνίθιον τὸ ζῶν ἐβαπτίζετο, τοῦ κυρίου
καθοσιουμένου τοὺς ἁμαρτωλούς, ὅτι καὶ τὸ καθάρσιον ζωὴ
καὶ ἐκ ζωῆς ὑπάρχων ὁ λόγος τῆς ἰδίας σαρκὸς οἰκειοῦται τὸν
θάνατον, οὐ γὰρ ἦν ἀλλοτρία αὐτοῦ ἡ ἀναληφθεῖσα σάρξ, ἀλλ'
ἰδία αὐτοῦ. καταρραντιζόμενος δὲ ὁ λεπρὸς ἑπτάκις τῷ ὕδατι,
τῷ ἐκ τοῦ λελεπρῶσθαι λοιπὸν ἀπαλλάττεται μιασμάτων. κα-
θαροὺς δ' ὡς ἔφην καὶ ἡμᾶς ὑποφαίνει χριστὸς, διὰ τοῦ ἁγίου βα-
πτίσματος πλουσίως ἡμᾶς ἁγιάζοντος, τοῦτο γὰρ οἶμαι δηλοῦν
τὸ ἑπτάκις. ὅτι καθώς φησιν ὁ μακάριος ἔφη παῦλος, οὗ δὲ
ἐπλεόνασεν ἡ ἁμαρτία ὑπερεπερίσσευσεν ἡ χάρις. οὐκοῦν
τὸ ἀμφιλαφὲς τῆς χάριτος, καὶ τὸ οἱονεί πως τελείως ἔχειν εἰς
ἀποκάθαρσιν, διὰ τοῦ ἑπτάκις σημαίνεται. καταξυριζόμενος
δὲ ὁ λεπρὸς προσεξύρει τὴν τρίχα. κεκαθαρμένοι γὰρ διὰ τοῦ
ἁγίου βαπτίσματος οἱονεὶ τὰ σαρκὸς βλαστήματα, τουτέστι τὰς
ἐν ἡμῖν καὶ ἐμφύτους ἡδονὰς ὡς ἐν εἴδει τριχῶν νοουμένας

ὁμοῦ τοῖς ἑτέροις πλημμελήμασιν ἀπολειψόμεθα, ἔνδον ἐν ἡμῖν-
ἐνεργοῦντος θεοῦ, λόγος γὰρ ἐστὶν αὐτὸς ζῶν τε καὶ ἐνεργὸς καὶ το-
μώτατος ἀποκείρειν ἁμαρτίας, τῆς δὲ ἐκ παντὸς ἀκαθαρσίας
ἀπαλλάττων τὸν νοῦν. εἰσκρινόμενος δὲ οὕτως ὁ λεπρὸς εἰσάγεται
λοιπὸν εἰς τὴν παρεμβολήν, οὔπω γε μὴν καὶ εἰς τὸν ἴδιον
οἶκον. κεκαθαρμένοι γὰρ ὡς ἔφην συναπτόμεθα τοῖς ἁγίοις,
συνδιαιτώμεθα λοιπὸν τῷ ὁσίῳ καὶ ἱερῷ γένει, ὅσον μέντοι τοῦτο
καὶ ἐν οἴκῳ θεοῦ, πλὴν οὔπω καὶ εἰς τὰς ἄνω μονάς, τετήρη-
ται γὰρ εἰς αἰῶνα τὸν μέλλοντα τοῖς ἁγίοις τὸ δῶρον. ταύτῃτοι καὶ
εἰσελάσας εἰς τὴν παρεμβολὴν ὁ κεκαθαρμένος, ἑπτὰ διατεί-
ψας ἡμέρας, καὶ εἰς τὸν ἴδιον οἶκον εἴσεισι λοιπόν. μετὰ γὰρ
τοι τὸν ἐνεστῶτα αἰῶνα τὴν διὰ θεοῦ καθαρσιν ἔχοντες καὶ τ-
τῆς ἄνω μονῆς κατάλυσιν, ἑκάστου τε τῶν ἡγιασμένων κα-
θάπερ ἴδιον οἶκον τὸ ἐκνενεμημένον αὐτῷ καταλύσει κλῆρον.
οὐ γὰρ προειλήφασι τοῖς πεπιστευκόσι τὰ γέρα, ἀλλ' ἐπ' ἐλπίσι
μὲν ἀγαθαῖς ἡ κλῆσις καὶ ὁ τοῦ πνεύματος ἀρραβών, ἐν ᾧ λαμψ[illegible]
καθαρμοῦ ὀρέξεις, τὸ δὲ ἐλπίδας τὰς ἐν Χριστῷ. δι' οὗ καὶ
μεθ' οὗ τῷ θεῷ καὶ πατρὶ ἡ δόξα, σὺν ἁγίῳ πνεύματι εἰς τοὺς αἰῶνας
τῶν αἰώνων, ἀμήν:—

λό(γος) ?ς'

Περὶ τῆς τῶν Ἰουδαίων συναγωγῆς, ὅτι συμβέβηκεν ἐκπεσεῖν ἐξ ἀπειθείας αὐτήν:—

Τῆς Ἰουδαίων συναγωγῆς τὸ καθόλου σκληρὸν ἄγαν, καὶ μέντοι τὸ
ἀπειθὲς καὶ δυσάγωγον τὸ πρόσθεν φανερὸν ἔδειξε καὶ πάλαι
, θεὸς, διὰ φωνῆς Ἰεζεκιὴλ οὕτω λέγων, ὅτι πᾶς οἶκος Ἰσραὴλ φιλό-
, νεικοί εἰσι καὶ σκληροκάρδιοι. ὅτι γὰρ καὶ αὐτὸς ὁ σωτὴρ ὡς
τὸ σύνηθες προηγουμένην, καὶ τὴν ἐνοῦσαν αὐτῇ σκληρότητα
, κατηγορεῖ λέγων, Ἱερουσαλὴμ Ἱερουσαλὴμ ἡ ἀποκτείνουσα τοὺς προφήτας
, καὶ λιθοβολοῦσα τοὺς ἀπεσταλμένους πρὸς αὐτήν, ποσάκις

(c) Real Academia de la Historia

ἠθέλησα ἐπισυναγαγεῖν τὰ τέκνα σου ὃν τρόπον ὄρνις ἐπισυ-
νάγει τὰ νοσσία ἑαυτῆς ὑπὸ τὰς πτέρυγας, καὶ οὐκ ἠθελήσατε.
ἰδοὺ ἀφίεται ὁ οἶκος ὑμῶν ἔρημος. ὁ μὲν γὰρ τῶν ὅλων θεὸς ἀναβι-
βάζειν αὐτοὺς διὰ μυρίων ὅσων ἤθελε τρόπων, οἱ δὲ πολὺ λίαν
ἀπονενοηκότες πρὸς τὸ ἔκνομον, καὶ φονεῖς τοῦ ἄνωθεν ἀπο-
σταλέντος, δικαίας καὶ ἀκαταμαχήτου ἐπεφέροντο ὀργῆς εἰς
ὄλεθρον καὶ ἀπώλειαν, καὶ γὰρ νομοθετήσας διὰ Μωϋσέως
τὰ δι' ὧν ἐδύναντο παιδαγωγεῖσθαι καλῶς πρὸς ὁδὸν
ἀρετῆς, καὶ τῆς ἀληθείας τὴν γνῶσιν ἀποκεκρυμμένην εὖ μάλα,
καὶ τὰς τῶν ἁγίων προφητῶν ἀναδείξεις κατὰ καιροὺς ἐπι-
δεδωκώς, ἵν' ἔχοιεν καὶ ἄλλους τῶν καλλίστων εἰσηγητὰς
καταρρυθμίζειν εἰδότας εἰς ἀκριβῆ πολιτείαν, εἰς ἐννο-
μωτάτην ζωήν, καὶ πρὸς πᾶν ὁτιοῦν τῶν θαυμαζομένων,
ἀλλὰ τὴν ἀνάπτυξιν τὴν χαριστήρια τῷ τῶν ὅλων θεῷ, καὶ πε-
ριέπεσθαι ἀσμένως τοὺς παιδαγωγούς, ἱερεὺς δ' ὅπως αὐ-
τοὺς ἀξιοῦν, μεταπλάττεσθαι δ' ὥσπερ καὶ μάλα προθύμως
πρὸς τὰ ἀμείνω καὶ φρονεῖν ἐλέσθαι τὰ πνευματικώτερα, σκολ-
ιοὶ καὶ ἄτακτοι, καὶ τὰ τῶν χειρόνων νοσοῦντες ἐλίσσοντο, τοι-
γάρτοι καὶ ἀπολώλασι. καὶ ἐπ' αὐτοῖς ὁ προφήτης Ἱερεμίας-
ὧδέ που φησίν, ὁ οἶκος Ἰσραὴλ ἔπεσεν, οὐκ ἔστιν ὁ ἀναστῶν αὐτόν.
ἄθρει δέ μοι τὸ χρῆμα πάλιν καὶ διὰ τῶν Μωσέως γεγραμ-
μένων αἰνιγματωδῶς προαναφωνούμενον, ἔχει γὰρ οὕτως
ἐν τῷ λευιτικῷ. Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωϋσῆν καὶ Ἀαρὼν
λέγων, ὡς ἂν εἰσέλθητε εἰς τὴν γῆν τῶν Χαναναίων, ἣν ἐγὼ
δίδωμι ὑμῖν ἐν κλήρῳ, καὶ δώσω ἁφὴν λέπρας ἐν ταῖς οἰ-
κίαις τῆς γῆς τῆς ἐγκτήτου ὑμῶν, καὶ ἥξει τινὸς αὐτοῦ ἡ οἰκία,
καὶ ἀναγγελεῖ τῷ ἱερεῖ λέγων, ὥσπερ ἁφὴ ἑώραταί μου ἐν
τῇ οἰκίᾳ, καὶ προστάξει ὁ ἱερεὺς ἀποσκευάσαι τὴν οἰκίαν-

(c) Real Academia de la Historia

πρὸς τὸ ἐλθεῖν τὸν ἱερέα ἰδεῖν τὴν ἁφήν, καὶ οὐ μὴ ἀκά-
θαρτα γένηται πάντα ὅσα ἂν ᾖ ἐν τῇ οἰκίᾳ, καὶ μετὰ ταῦτα
εἰσελεύσεται ὁ ἱερεὺς καταμαθεῖν τὴν οἰκίαν, καὶ ὄψεται ὁ ἱερεὺς
τὴν ἁφήν, καὶ ἰδοὺ ἡ ἁφὴ ἐν τοῖς τοίχοις τῆς οἰκίας, κοιλάδας χλω-
ριζούσας ἢ πυρριζούσας, καὶ ἡ ὄψις αὐτῶν ταπεινοτέρα τῶν τοί-
χων, καὶ ἐξελθὼν ὁ ἱερεὺς ἐκ τῆς οἰκίας ἐπὶ τὴν θύραν τῆς
οἰκίας, καὶ ἀφοριεῖ ὁ ἱερεὺς τὴν οἰκίαν ἑπτὰ ἡμέρας, καὶ
ἐπανήξει ὁ ἱερεὺς τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ καὶ ὄψεται τὴν οἰκίαν,
καὶ ἰδοὺ διεχύθη ἡ ἁφὴ ἐν τοῖς τοίχοις τῆς οἰκίας, καὶ προστάξει
ὁ ἱερεὺς καὶ ἐξελοῦσι τοὺς λίθους ἐν οἷς ἐστιν ἡ ἁφή, καὶ ἐκβα-
λοῦσιν αὐτοὺς ἔξω τῆς πόλεως εἰς τόπον ἀκάθαρτον, καὶ τὴν
οἰκίαν ἀποξύσουσιν ἔσωθεν κύκλῳ καὶ ἐκχεοῦσι τὸν χοῦν τὸν
ἀπεξυσμένον ἔξω τῆς πόλεως εἰς τόπον ἀκάθαρτον, καὶ λήψονται
λίθους ἀπεξυσμένους ἑτέρους καὶ ἀντιθήσουσιν ἀντὶ τῶν λί-
θων, καὶ χοῦν ἕτερον λήψονται καὶ ἐξαλείψουσι τὴν οἰκίαν.
ἐὰν δὲ ἐπέλθῃ πάλιν ἡ ἁφὴ καὶ ἀνατείλῃ ἐν τῇ οἰκίᾳ μετὰ τὸ
ἐξελεῖν τοὺς λίθους, καὶ μετὰ τὸ ἀποξυσθῆναι τὴν οἰκίαν, καὶ
μετὰ τὸ ἐξαλειφθῆναι, καὶ εἰσελεύσεται ὁ ἱερεὺς καὶ ὄψεται εἰ δι-
ακέχυται ἡ ἁφὴ ἐν τῇ οἰκίᾳ, λέπρα ἔμμονός ἐστιν ἐν τῇ
οἰκίᾳ, ἀκάθαρτός ἐστι, καὶ καθελοῦσι τὴν οἰκίαν καὶ τὰ ξύ-
λα αὐτῆς, καὶ τοὺς λίθους αὐτῆς, καὶ πάντα τὸν χοῦν τῆς οἰκίας
ἐξοίσουσιν ἔξω τῆς πόλεως εἰς τόπον ἀκάθαρτον. εἰ τὰ τὸν ἐν
αὐτῇ κοιμώμενον καὶ ἐσθίοντα, καὶ ὅλως εἰς ταύτην τὴν πε-
ριεργίας, ἀκάθαρτον εἶναι πάλιν ἐπισκοποῦντα τὸν ἱε-
ρέα, λέγει γάρ, ἐὰν δὲ παραγενόμενος ὁ ἱερεὺς εἰσέλθῃ καὶ
ἴδῃ καὶ ἰδοὺ διαχύσει οὐ διαχεῖται ἡ ἁφὴ ἐν τῇ οἰκίᾳ μετὰ
τὸ ἐξαλειφθῆναι τὴν οἰκίαν, καὶ καθαριεῖ τὴν οἰκίαν, ὅτι
ἰάθη ἡ ἁφή, καὶ λήψεται ἀφαγνίσαι τὴν οἰκίαν δύο ὀρνίθια-

(c) Real Academia de la Historia

ζῶντα καθαρά, τὸ ξύλον κέδρινον, τὸ κεκλωσμένον κόκ-
κινον, τὸ ὕσσωπον, τὸ σφάξαι τὸ ὀρνίθιον τὸ ἓν εἰς σκεῦος ὀστρά-
κινον ἐφ' ὕδατι ζῶντι, τὸ λαβεῖν τό τε ξύλον τὸ κέδρινον καὶ τὸ κεκλω-
σμένον κόκκινον καὶ τὸν ὕσσωπον καὶ τὸ ὀρνίθιον τὸ ζῶν καὶ
βάψαι αὐτὰ εἰς τὸ αἷμα τοῦ ὀρνιθίου τοῦ ἐσφαγμένου ἐφ' ὕ-
δατι ζῶντι, τὸ περιρρανεῖ ἐν αὐτοῖς ἐπὶ τὴν οἰκίαν ἑπτάκις,
καὶ ἀφαγνιεῖ τὴν οἰκίαν ἐν τῷ αἵματι τοῦ ὀρνιθίου τοῦ ἐσφα-
γμένου, καὶ ἐν τῷ ὕδατι τῷ ζῶντι, καὶ ἐν τῷ ὀρνιθίῳ τῷ ζῶντι,
καὶ ἐν τῷ ξύλῳ τῷ κεδρίνῳ, καὶ ἐν τῷ ὑσσώπῳ, καὶ ἐν τῷ κε-
κλωσμένῳ κοκκίνῳ, τὸ ἐξαποστελεῖ τὸ ὀρνίθιον τὸ ζῶν ἔξω
τῆς πόλεως εἰς τὸ πεδίον, τὸ ἐξιλάσεται περὶ τῆς οἰκίας καὶ καθα-
ρὰ ἔσται. ὅλον ἡμῖν ἐν τούτοις ἀναφαίνεται σαφῶς τὸ περὶ
τῆς τοῦ σωτῆρος ἡμῶν σωματώσεως μυστήριον, καὶ τὰ ἀπ' ἀρχῆς μέχρι
τέλους ἐπ' αὐτῆς γεγονότα ἤδη καὶ ἐσόμενα πράγματα, καὶ
φέρε δὴ πάλιν ὡς ἐν λεπτῷ διεξιόντες ἕκαστα, καὶ τὴν ἐν
τῷ γράμματι παχύτητα διαπτύσσοντες τὸ τῆς κεκλωσμένης
αὐτοῦ θεωρίας τὸ κάλλος ἀπογυμνοῦν σπουδάσωμεν. λέπρα
μὲν οὖν ἡ εἰς σῶμα γενομένη, ἀνθρώπινον πάθος ἐστίν, ἰα-
τρῶν μὲν τέχναις ἀποκρούεσθαι μὴ δυνάμενον, μόνῃ δ' ὑπεί-
κον μετὰ τῶν ἄλλων τῇ μεγάλῃ καὶ πανσθενεῖ δεξιᾷ, τῇ τῆς πα-
ντουργοῦ δυνάμει τοῦ θεοῦ νικώμενον, ὃ δ' ὅτε τις ἅπαξ πεπονθὼς
φανῇ καὶ τὴν κακῶς ἔχουσαν ἐπὶ τὴν ἐν ἀρχαῖς ἡ σάρξ, ὑπεξεργασα-
σθέντος ἐπισυμβαίνουσα τοῦ φυσικοῦ διατεθῆ μεθισταμέ-
νη εἰς τὸ ἀλλόφυλον, ὅθεν εἰς τὴν θέαν τοῦ σώματος, τὴν αὐτὴν
τινὰ προσήκει ὑπολαμβάνειν καὶ τὸ ἐν ἡμῖν τῆς πονηρίας
τῆς μεταβολῆς, καὶ τὴν ἐκ τῶν ἀμεινόνων ἐπὶ τὰ χείρω μετά-
στασιν. πολλοὶ γὰρ πολλάκις ἐξ ἀρετῆς ἐπὶ κακὸς τρόπους εἰς τὴν
χείρω μεταχωρήσαντες, τὸ τῆς φύσεως πρῶτον ἐκβαίνοντες,

πολυτρόπῳ φυλάττει τὴν ἑαυτῶν ψυχὴν κατασπεύδουσιν, οἱονεὶ
τάζοντες ἐκπαιδεύουσι τὸ δεῖν ἐν ἑαυτοῖς, οὔτε γὰρ πάντως εἰς
παντελῆ τοῦ ἀγαθοῦ ζημίαν ἐκπίπτουσιν, οὔτε μὴν εἰς ὁλό
κληρον φυλάττειν καὶ ἀσφάλειαν ἐντρέχουσι. ὁ δ' ὑπάλληλος
τῆς γνώσεως ἐν ἡμῖν γενομένης ἐκ τοῦ ὅτε κατασκευάσεως, ἡ δὲ
ὅτι περὶ τὴν ἀνθρωπίνην ἔχουσι τὸ πρᾶγμα ζῶσι γένεσιν τελεί,
τὸ λελεπρωμένον εἰκόνα ποιεῖται πολλάκις ἡ θεία γραφή,
καὶ ὅλως τὸ ἑκάστου τρόπον καθάπερ ἐν πίνακι καταλέ
κυνος τρόπον ἑνὸς εἶδος λαμβάνουσα τὴν τελείωσιν εἰς μέ
σον, ὅτε δὲ κατασκευάζοντα τινὰ βιώτην ἢ ἔθνους ἢ πόλεως ἢ χώ
ρας ὑποσημαίνειν βούλεται, ὅτε τὸ τῆς οἰκίας τραγῳδοῦσα
σχῆμα, διὰ τὸ εἶναι προσεχεῖς τῶν οἰκούντων ἐν αὐτῇ τὴν
φωνὴν ποιεῖται τὴν δήλωσιν. τοιούτοις τισὶν οἰκίαν λελε
πρωμένην ἀκούων ὅλην εἰς τὸ πρᾶξιν τὴν τῶν ἰουδαίων συναγωγήν,
τοῖς ἰδίοις ἀλλοιοῦσι κατεψαυσμένην πάθεσι, καὶ τῶν μὲν ἐπ'
αὐτῆς κεχειροτονημένων οὐ σφόδρα φροντίζουσαν, ἐπι-
κλίνουσαν δέ πως εἰς τὸ καὶ βουλεύεσθαι δι' αὐτοῦ ἔτι αὐτῷ
πρὸς ἡδονὰς μᾶλλον, ἢ εἴπερ ἔμελλεν ἀποδεῖξαι ἀγαθόν.
ἀναστέλλει δέ τις τῶν ἱερῶν λέγων, ὡς τῇ ἀφῇ λέπρας ὥρα
σάμενοι ἐν τῇ οἰκίᾳ. καὶ οὐ δήπου φαμὲν κατηγοροῦντα
τῆς οἰκίας τῆς ἑαυτοῦ δηλοῦν ἡμᾶς τινὰ πρὸς τὸν ἱερέα τὸν νομο-
θέτην εἰπεῖν, ὡς τῇ ἢ μᾶλλον ἀξία τοῦ τῶν συμβαίνοντι
φάρμακον ἐξευρεῖν. ἐπειδὴ δὲ λελεπρῶσθαι λελό-
γισμαι τὴν τῶν ἰουδαίων συναγωγήν, φέρε τίς ὁ ἀναστέλλων
τὸ πάθος ἐστί, τίς δὲ ὁ πάλιν ὁ ἱερεὺς ὡς εὖ καλῶς γε
ὡρίσαμεν. προσκείσθω δ' οὖν τὸ τοῦ ἀναστέλλοντος πρόσωπον
τῶν ἀρχαίων προφητῶν ὁ χορός, οἳ καὶ ἐξέπεμπον τῶν παθῶν
ἀρχιερεῦ καὶ προστάτῃ τῶν ἡμετέρων ψυχῶν, τουτέστι χριστῷ καὶ

(c) Real Academia de la Historia

περὶ τῆς ἐνανθρωπήσεως τῆς ἰουδαίων ἀπονοίας τὰ πάθη, καὶ τὸν
τῶν τόπων ἐνοσφίσατο καὶ κατέφθορεν, οὐ μόνον τὴν ἀπηχθῆ
πρὸς ἐκείνους πόθον, ἀλλ' ὅσα δὴ περὶ τὸν εὐεργέτην ἠδική-
μενοι, καὶ ζωοκολοῦντες μὲν οὐκ ἀδακρυτὶ τὰ ἐκείνων
πλημμελήματα, ἐλεεινῶς λέγω ὅμως τὰ ἐπακολουθοῦντες
αὐτοῖς. καὶ ἡμεῖς πάλιν εἰς τοῦτο λέγομεν τὸ πρόσωπον τῶν ἰουδαί-
ων μετάζοντα λέπρα, καὶ ἐπ' αὐτῇ δίκην καταδικαζόμενον
τὸν προφήτην ἱερεμίαν, ἀκοῦσαι οὕτω φησὶ προσευχόμενος ζ.
εἰ αἱ ἁμαρτίαι ἡμῶν ἀντέστησαν ἡμῖν κε, ποίησον ἡμῖν ἕνεκα
τοῦ ὀνόματός σου, ὅτι πολλαὶ αἱ ἁμαρτίαι ἡμῶν ἐναντίον σου,
σοὶ ἡμάρτομεν, ὑπομονὴ ἰσλ κε, ἀλλὰ σὺ σώζεις ἐν καιρῷ
κακῶν. ἱνατί ἐγενήθης ὡσεὶ πάροικος ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ὡς αὐτό-
χθων ἐκκλίνων εἰς κατάλυμα, μὴ ἔσῃ ὥσπερ ἄνθρωπος ὑπνῶν,
καὶ ὡς ἀνὴρ μὴ δυνάμενος σώζειν; καὶ σὺ ἐν ἡμῖν εἶ κε,
καὶ τὸ ὄνομά σου ἐπικέκληται ἐφ' ἡμᾶς, μὴ ἐπιλάθῃ ἡμῶν.
Καὶ πάλιν. οἴμοι ψυχή, ὅτι ἀπόλωλεν εὐλαβὴς ἀπὸ τῆς γῆς,
καὶ ὁ κατορθῶν ἐν ἀνθρώποις οὐκ ἔστι, πάντες εἰς αἵματα δικά-
ζονται, ἕκαστος τὸν πλησίον αὐτοῦ ἐκθλίβουσιν ἐκθλιβῇ, ἐπὶ
τὸ κακὸν τὰς χεῖρας αὐτῶν ἑτοιμάζουσιν. εἰ γὰρ τοῖς τοι-
ούτοις ἰσχυρῶς τῶν προφητῶν φρονήμασι τὰ περὶ τοῦ λελεπρω-
θῆ τοῦ ἰσλ ἀσέλγειαν παραλεξόμεθα, προστάσσεται μὲν ὁ-
ἱερεὺς ἀποσκευάσαι τὴν οἰκίαν πρὸ τοῦ εἰσελθόντα ἰδεῖν τὴν
οἰκίαν. φοβεῖται δὲ μὴ μεγάλη ἐπὶ τοῖς πλημμελήμασι
τοῖς ἡμετέροις ἐπισκοπὴ παρὰ τοῦ θῦ γένηται. κελεύεται δὲ-
ἀνάγκῃ τοὺς ἐνόχους ὄντας οἷς πρὶν ἦν κακοῖς, διὰ τοῦ-
ἀδελφοῦ ὧν περιπεσεῖν ἔμελλε καθαρισμοὺς ἐλαττοῦν, καὶ
τὴν ἐπισκέψασθαι νόσον ἀποσκευάζεσθαι, φαίνεται οὕτω
τὴν ἐκ τῆς ἐπισκέψεως δίκην, ὡς ἐν τῷ ἀπόπλυσαι ἀπὸ κακίας

(c) Real Academia de la Historia

τὴν καρδίαν σου ἱλῆμ ἵνα σωθῇς, ἕως πότε ὑπάρξουσιν ἐν
σοὶ διαλογισμοὶ πόνων σου. πόνων δὲ διαλογισμοὶ τίνες ἂν
εἶεν νοοῖντ' ἂν εἰκότως; ἢ ἐκεῖνοι δὴ πάντως οἱ δι' ὧν εἰς πό-
νους τὰς ἐπὶ ταῖς πλημμελείαις κολάσεις ἥκομεν. ὁρᾷ
τοίνυν ἐν τούτοις πρὸς ἐπὶ τούτῳ τὸν ἱερέα προαποσκευάζειν
τὰς αἰτίας ἐφ' αἷς ἂν οἱ τάλανες εἰκότως ὑποπεσοῖντο τῆς τι-
μωρίας. εἶτά φησι, καὶ εἰσελεύσεται ὁ ἱερεὺς καταμαθεῖν
τὴν οἰκίαν, καὶ ὄψεται τὴν ἁφήν, καὶ ἰδοὺ ἡ ἁφὴ ἐν τοῖς τοίχοις, καὶ
ἐξελθὼν ὁ ἱερεὺς ἐκ τῆς οἰκίας ἐπὶ τὴν θύραν τῆς οἰκίας, καὶ ἀφο-
ριεῖ ὁ ἱερεὺς τὴν οἰκίαν ἑπτὰ ἡμέρας. μετὰ γὰρ τὴν ἐξέτα-
σιν τὴν προσαποσολὴν καὶ τὸ ἐπὶ τάξει δεύτερα καθαίρεσθαι φαι-
νομένην πάλιν ὁ φαυλότατος ἐν ἡμῖν μᾶλλον λέπρας, εἰς εὔλογον ἀνα-
νάκλησιν κέκληκεν εἰκότως τὸν ἱερέα, τὸ γοῦν ἐν τούτοις φο-
ροῦμεν τὰ πρὸ τούτου, ὁ δὲ πάλιν ἐποπτεύσας τὴν ἁφήν, τουτέστι
τὰ τοῦ πάθους σημεῖα καὶ σύμβολα, τὴν οἰκίαν ἀφορισει-
εἰς ὅλας ἡμέρας ἑπτά. λελυπημένος γὰρ καὶ λίαν εἰκότως
ἐπὶ ταῖς εἰς τὸν νόμον ξενίαις τῶν ἐξ ἰσραήλ, καίτοι φιλάγαθος
ὢν ὁ θεὸς ἐξέπεμψε πάντας εἰς αἰχμαλωσίαν, παραδοὺς
εἰς χεῖρας τῶν βαβυλωνίων ἐφ' ὅλοις ἔτεσι τὸν ἀριθμὸν
ἑβδομήκοντα. ἡμέραν δὲ μίαν εἰς δεκαετηρικὴν, ἑπτά
φησιν εἶναι τὰς ἡμέρας τοῦ ἀφορισμοῦ τῆς οἰκίας, τὴν ἡμέραν
εἰς ἐνιαυτῶν δεκάδα λογιζόμενος κατὰ τὸ εἰρημένον διὰ
προφήτου ἰεζεκιήλ, ἡμέραν ὡς ἐνιαυτὸν τέθεικά σοι. ἐπι-
σφραγίζει δὲ τὸν λόγον καὶ ὁ ὑπὲρ τῆς συναγωγῆς εὐχόμενος
ἄγγελος ἐν τῷ ζαχαρίου καὶ λέγων, κύριε παντοκράτωρ, ἕως
τίνος οὐκ ἐλεήσεις τὴν ἱλῆμ καὶ τὰς πόλεις ἰούδα ἃς ὑπε-
ρεῖδες, τοῦτο ἑβδομηκοστὸν ἔτος. εἶτα πάλιν φησίν, ὅτι
ἐπανήξει ὁ ἱερεὺς τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ. τοῦ δὲ τοῦ ἱε-

(c) Real Academia de la Historia

ζέως ἐπανόδου νοήσεις ἐν τούτοις ὑπομνήσαντα τὸν θεὸν τῆς
φιλανθρωπίας τῆς εἰς τὸ ἔθνος ἀποστρέφειν ὡς ὁ προφήτης φησί.
Διὰ τοῦτο τάδε λέγει κς, ἐπιστρέψω ἐπὶ Ἱλῆμ ἐν οἰκτιρμῷ,
καὶ ὁ οἶκός μου ἀνοικοδομηθήσεται ἐν αὐτῇ λέγει κς παντοκρά-
τωρ, καὶ μέτρον ἐκταθήσεται ἐπὶ Ἱλῆμ ἔτι. Καὶ πάλιν ὡς ἐν
ἐκείνῳ. Τί σε διαθῶ Ἐφραΐμ, ὑπερασπιῶ Ἰσλ. Τί σε διαθῶ,
ὡς Ἀδαμὰ θήσομαί σε καὶ ὡς Σεβωΐμ. μετεστράφη ἡ καρ-
δία μου ἐν τῷ αὐτῷ, συνεταράχθη ἡ μεταμέλειά μου, οὐ
μὴ ποιήσω κατὰ τὴν ὀργὴν τοῦ θυμοῦ μου, οὐ μὴ ἐγκαταλίπω
τοῦ ἐξαλειφθῆναι τὸν Ἐφραΐμ, διότι θεὸς ἐγώ εἰμι καὶ οὐκ ἄνθρωπος,
ἐν σοὶ ἅγιος. Ὅταν οὖν φησὶν ἐπανήκῃ μὲν ὁ ἱερεὺς τῇ ἡμέρᾳ
τῇ ἑβδόμῃ καὶ ἴδῃ τὴν οἰκίαν, καὶ ἰδοὺ διεχύθη ἡ ἁφὴ ἐν τοῖς
τοίχοις τῆς οἰκίας, καὶ προστάξει ὁ ἱερεὺς καὶ ἐξελοῦσι τοὺς
λίθους ἐν οἷς ἐστιν ἡ ἁφὴ καὶ ἐκβαλοῦσιν ἔξω τῆς πόλεως. Καὶ αὐτοὺς
μεθ' ἕτερα. Καὶ λήψονται λίθους ἀπεξεσμένους ἑτέρους καὶ
ἀντιθήσουσιν ἀντὶ τῶν λίθων ἐκείνων. μετὰ γὰρ τὸ ἀνακτισθῆναι
δὲ ἐπὶ τοῖς προεγνωσμένοις αἰτίας ἐπισκεψάμενος πάλιν τὴν
τῶν Ἰουδαίων συναγωγὴν ὅπαντα ἐν ἡμῖν ἐτάζων θεός, καὶ
πάντα μὲν κατὰ τὸ εἰκὸς οὐκ ἐξελέλειπε τὰ, πλὴν οὐκ εἰς τὸ παντ-
ελὲς ἀρχαίας φανερῶς ἀπηλλαγμένην εὑρών, οὐ κατὰ πάντων
ἐποίησε τὴν ὀργήν, κατ' ἐκείνων δὲ μόνων οἵπερ ἦσαν αἴτιοι
τοῦ πάθους αὐτῇ, καὶ τοῦ νοσῆσαι γεγόνασιν ἀφορμή, οὓς καὶ
λίθους ὀνομάζει μέρη τινὰ τῆς ὅλης οἰκίας, ἤτοι τοῦ ἔθνους,
οὗτοι δ' ἦσαν τινὲς μὲν τῶν καλουμένων βασιλέων εἰς ἑτέ-
ρας περιπλανῶντες λατρείας τὸν λαόν, τινὲς δὲ τῶν ψευδο-
προφητῶν τὰ ἀπὸ καρδίας αὐτῶν λαλοῦντες καθάπερ
καὶ τὴν τῶν ἀκουόντων εὐλάβειαν διαλύοντες, οὓς καὶ
ὑπεξαιρεθῆναι τῆς οἰκίας κελεύει σημαίνων τὸ ἐκείνων–

(c) Real Academia de la Historia

ἀφορισμοῦ, ἤτοι τοῦ εἰς ἀφανισμὸν ἐκβολῆς, ὁποῖον ἐστὶν ὑπὸ μικρῷ τῷ ἱερεμίᾳ τὸ εἰρημένον πρὸς θεοῦ, τί τὸ ἄκουε τὸν λόγον κυρίου, γράψον τὸν ἄνδρα τοῦτον ἐκκήρυκτον αὐτόν. ἐπὶ δὲ τοῖς ψευδομάντεσι. διὰ τοῦτο ἀπεθέρισα τοὺς προφήτας ὑμῶν, ἀπέκτεινα αὐτοὺς ἐν ῥήματι στόματός μου. καὶ πάλιν ἐκεῖνο. διὰ τοῦτο ἡγούμενοι λαοῦ μου ἀπορριφήσονται ἐκ τῶν οἰκιῶν τρυφῆς αὐτῶν, διὰ τὰ πονηρὰ ἐπιτηδεύματα ἐξώσθησαν. καὶ πάλιν ἕνεκεν ἀκαθαρσίας. διεφθάρητε φθορᾷ. τὸ γ' ἀντὶ τῶν ὑπεξαιρεθέντων λίθους ἑτέρους ἀντιτίθεσθαι πάλιν καθαροὺς καὶ ἀπεξεσμένους, δηλοῖ τὸ καθαροὺς ἀναδείκνυσθαί τινας διὰ τῆς τοῦ θεοῦ βουλῆς, τοὺς [illegible] ζοντας τὸν οἶκον ἐπὶ τὸ συνέχοντες εἰς ἀκάθαρτον τόπον, ὃ βασιλέας δηλονότι, ἢ καὶ προφήτας ἀξίους, ὡς ἐν τῷ προφήτῃ μακαρίῳ ἡσαΐᾳ εἰρημένῳ πρὸς αὐτόν. τάδε λέγει κύριος σαβαώθ, πορεύου εἰς τὸ παστοφόριον πρὸς σομνὰν τὸν ταμίαν καὶ εἶπον αὐτῷ, τί σὺ ὧδε, καὶ τί σοί ἐστιν ὧδε, ὅτι ἐλατόμησας σεαυτῷ ὧδε μνημεῖον, καὶ ἔγλυψας σεαυτῷ ἐν πέτρᾳ σκηνήν, ἰδοὺ δὴ κύριος σαβαώθ ἐκβαλεῖ, καὶ ἐκτρίψει καὶ ἀφελεῖ τὴν στολήν σου καὶ τὸν στέφανόν σου τὸν ἔνδοξον, καὶ ῥίψει σε εἰς χώραν μεγάλην καὶ ἀμέτρητον καὶ ἐκεῖ ἀποθανῇ, καὶ θήσει τὸ ἅρμα σου τὸ καλὸν εἰς ἀτιμίαν, καὶ τὸν οἶκον τοῦ ἄρχοντός σου εἰς καταπάτημα, καὶ ἀφαιρεθήσῃ ἐκ τῆς οἰκονομίας σου καὶ ἐκ τῆς στάσεώς σου, καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ καλέσω τὸν παῖδά μου ἐλιακεὶμ τὸν τοῦ χελκίου, καὶ ἐνδύσω αὐτὸν τὴν στολήν σου, καὶ τὸν στέφανόν σου δώσω αὐτῷ, καὶ τὸ κράτος καὶ τὴν οἰκονομίαν σου δώσω εἰς τὰς χεῖρας αὐτοῦ, καὶ ἔσται ὡς πατὴρ τοῖς ἐνοικοῦσιν ἱερουσαλήμ. ἀλλὰ καὶ χοῦν ἕτερον φασὶ λήψονται καὶ ἐξαλείψουσι τὸν οἶκον. τὸ κατὰ

λείψουσιν αὐτὰ τὸ περιαλείφουσι τέχνῃ, σημαίνει δὲ διὰ
τούτου τὴν διὰ τῶν ἀξίων προφητῶν γεγενημένην παράκλησιν
τοῦ Ἰσραήλ, οἳ καλοῖς τε καὶ ἀγαθοῖς περιαλείφοντες λόγοις τοὺς ἁ-
μαρτάνοντας ἀνέπειθον γενέσθαι προθύμους ἐπὶ τὰ δοκοῦντα
θεῷ, καὶ ἀποτίθεσθαι μὲν τὴν ἐκ παθῶν βεβήλωσιν, ζηλοῦν
δὲ μᾶλλον ἐπείγεσθαι τὰ ἐφ' οἷς ὁ νομοθέτης οἶδε τιμᾶν τοὺς
αὐτῷ λατρεύοντας, ὁποῖόν ἐστι τὸ δι' ἑνὸς τῶν ἁγίων πρὸς αὐ-
τοὺς εἰρημένον, ἐκζητήσατε τὸ καλὸν καὶ μὴ τὸ πονηρόν, ὅπως
ζήσητε, καὶ ἔσται μεθ' ὑμῶν κύριος ὁ θεὸς ὁ παντοκράτωρ. ἐὰν δὲ
ἐπέλθῃ πάλιν ἡ ἁφὴ τῆς λέπρας, καὶ μετὰ ταῦτα φησί, καὶ ἀνα-
τείλῃ ἐν τῇ οἰκίᾳ μετὰ τὸ ἐξελεῖν τοὺς λίθους, καὶ μετὰ τὸ ἀποξυ-
σθῆναι τὴν οἰκίαν, καὶ μετὰ τὸ ἐξαλειφθῆναι, καὶ εἰσελεύ-
σεται ὁ ἱερεὺς καὶ ὄψεται εἰ διακέχυται ἡ ἁφὴ ἐν τῇ οἰκίᾳ, λέπρα
ἔμμονός ἐν τῇ οἰκίᾳ, ἀκάθαρτός ἐστι, καὶ καθελοῦσι τὴν οἰ-
κίαν καὶ τὰ ξύλα αὐτῆς, καὶ τοὺς λίθους αὐτῆς, καὶ πάντα τὸν
χοῦν τῆς οἰκίας ἐξοίσουσιν ἔξω τῆς πόλεως εἰς τόπον ἀκάθαρτον.
ὅτε γὰρ ἅπαξ ἐπενόησε νεωτερείας τρόπος τοῦ Ἰσραήλ, καὶ
ὠφέλησεν αὐτὸν οὐδέν, ὑπεξαιρεθέντες οἱ ψωριῶντες λίθοι,
ἀνόνητος δὲ ἀπεδείχθη λοιπὸν καὶ ἡ διὰ τῶν προφητῶν ἀλοιφή,
τουτέστι παράκλησις, εἰσελθὼν πάλιν ἀκριβῶς ἐπισκεψόμε-
νος τὴν λεπρῶσαν ὁ ἱερεύς. εἰσβέβηκε δὲ ἐν τῷδε τῷ κόσμῳ
μετὰ σαρκὸς ὁ μονογενής, ὅτε γέγονεν ἄνθρωπος, πόσον δὲ ἦν ἄρα μετα-
βολὴν ἐκ τῆς ἀρχαίας φαυλότητος εἰς πολιτείαν ἀγαθὴν τῶν Ἰου-
δαίων ἦγε συναγωγή, ἐπισκεψάμενος ἀκριβῶς. ἐπειδὴ
ὁ πάλαι τὴν ἐξαρχῆς εὑρημένην ἔτι κατέλαβε, ἔνοσόν τε
ἔμμονον τὴν ἀκαθαρσίαν, καθαιρεῖσθαι προσέταξε λοιπόν,
ἐκπέμπεσθαι δὲ καὶ εἰς τόπον ἀκάθαρτον. λέλυται γὰρ ὅλη τῶν
Ἰουδαίων ἡ διὰ νόμου σύστασις καὶ τὸ ἔθνος εἰς πάντα λι-

(c) Real Academia de la Historia

σκορπιεῖ αὐτὸν κατὰ τὸ ἐν προφήταις εἰρημένον, ἐν διασκορπισμῷ αὐτοὺς εἰς πάντα ἄνεμον, ἐν λικμῷ αὐτοὺς εἰς πάντα τὰ ἔθνη. παραλήψει ὁ εἰς τοῦτο καλῶς καὶ τὸ παρὰ τοῦ σωτῆρος εἰρημένον ἐπὶ τῷ ναῷ τῷ κατ᾽ αὐτούς, βλέπετε ταῦτα πάντα. ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ μείνῃ ὧδε λίθος ἐπὶ λίθον ὃς οὐ μὴ καταλυθῇ. ἐπιλέγει ὁ νόμος ἔτι. πᾶς ὁ εἰσπορευόμενος εἰς τὴν οἰκίαν πάσας τὰς ἡμέρας ἐν αἷς ἀφωρισμένη ἐστίν, ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας. καὶ ὁ κοιμώμενος ἐν τῇ οἰκίᾳ πλυνεῖ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας. καὶ ὁ ἐσθίων ἐν τῇ οἰκίᾳ πάλιν ὁμοίως. τοῦτο σαφῶς ὑποδηλῶν, ὅτι δὴ πᾶς ὁ τοῖς Ἰουδαίοις καὶ οἱονδήποτε τρόπον διὰ τοῦ τὰ ἴσα φρονεῖν κολλώμενος ἔσται δὴ πάντως καὶ τῆς ἐκείνων ἀκαθαρσίας μέτοχος. εἶτα δὴ πάλιν ἐπανορθοῦντα τὴν λέπρωσιν, καὶ αὖθις εἰσφέρει τὰ ἑξῆς. ἐὰν δὲ παραγινόμενος εἰσέλθῃ φησὶν ὁ ἱερεὺς καὶ ἴδῃ καὶ ἰδοὺ διαχύσει οὐ διαχεῖται ἡ ἁφὴ ἐν τῇ οἰκίᾳ μετὰ τὸ ἐξαλειφθῆναι τὴν οἰκίαν, καὶ καθαριεῖ ὁ ἱερεὺς τὴν οἰκίαν, ὅτι ἰάθη ἡ ἁφή. καθαιρεθείσης μὲν γὰρ διὰ τὸ εἰς τὸν Χριστὸν πλημμελεῖν ὡς ἀκάθαρτος τῆς τῶν Ἰουδαίων συναγωγῆς, καὶ τῆς πρὸς θεὸν οἰκειότητος ἐξώλισθε, πλὴν ἐν τούτῳ μακροῦ παραδραμόντος χρόνου, ἄχρις ἂν εἰσέλθῃ τὸ πλήρωμα τῶν ἐθνῶν κατὰ τὴν τοῦ Παύλου φωνήν, ἐλεηθήσεται παρὰ τοῦ Χριστοῦ ἐπισκεπτομένου δὲ πάλιν αὐτὴν καθὸ ἐλεήμονος, καὶ πάλιν εἰς δικαιοσύνην ἐπ᾽ ἐσχάτοις ἐπανάγοντος τοῖς χρόνοις, δικαιοσύνην δὲ πάντως τὴν ἐν νόμῳ διὰ πίστεως καὶ ἀγάπης τῆς εἰς αὐτόν, παραγινόμενος τοίνυν ἐπισκοπεῖ τὴν αὐτὴν ὁ πάντων ἀρχιερεύς, καὶ τελειουμένην εὑρὼν παραχρῆμα καθαριεῖ. καὶ πρὸς δὲ ἔτι κατὰ τὸ εἰρημένον διὰ τῶν ἁγίων προφητῶν, ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ λέγει κύριος συνάξω τὴν συν-

τετιμημένην, καὶ τὴν ἀπωσμένην εἰς ἀξίωμα, τὸ οὐκ ἀπωσ-
μένον, τὸ ἀπόβλημα τὴν τετιμημένην εἰς ὑπόλειμμα. Καὶ ἐν
ἑτέρῳ πάλιν. οὐδεὶς ἡμέρας πολλὰς καθίσονται οἱ υἱοὶ Ἰσρ-
αὴλ οὐκ ὄντος βασιλέως, οὐδὲ ὄντος ἄρχοντος, οὐκ οὔσης θυσίας,
οὐδὲ ὄντος θυσιαστηρίου, οὔτε ἱερατείας, οὔτε δήλων. καὶ με-
τὰ ταῦτα ἐπιστρέψουσιν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ καὶ ἐπιζητήσουσι κύριον τὸν θεὸν
αὐτῶν, καὶ Δαυὶδ τὸν βασιλέα αὐτῶν, καὶ ἐκστήσονται ἐπὶ τῷ κυρίῳ καὶ
ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς αὐτοῦ ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν. ὅτι καὶ τοῦτο ἐπι-
σκοπῶν τὴν λεπρῶσαν φησὶν ὁ ἱερεὺς καὶ καθαριεῖ αὐτήν,
καὶ λήψεται ἀφαγνίσαι τὴν οἰκίαν δύο ὀρνίθια ζῶντα καθα-
ρά, καὶ ξύλον κέδρινον, καὶ κεκλωσμένον κόκκινον, καὶ
ὕσσωπον, καὶ σφάξει τὸ ὀρνίθιον τὸ ἓν εἰς σκεῦος ὀστράκινον
ἐφ' ὕδατι ζῶντι, καὶ λήψεται τὸ ξύλον τὸ κέδρινον, καὶ τὸ κεκλω-
σμένον κόκκινον, καὶ τὸν ὕσσωπον, καὶ τὸ ὀρνίθιον τὸ ζῶν, καὶ βά-
ψει αὐτὰ εἰς τὸ αἷμα τοῦ ὀρνιθίου τοῦ ἐσφαγμένου ἐφ' ὕδατι
ζῶντι καὶ περιρρανεῖ ἐν αὐτοῖς τὴν οἰκίαν ἐν τῷ αἵματι τοῦ ὀρ-
νιθίου, καὶ ἐν τῷ ὕδατι τῷ ζῶντι, καὶ ἐν τῷ ξύλῳ τῷ κεδρίνῳ, καὶ
ἐν τῷ κεκλωσμένῳ κοκκίνῳ, καὶ τῷ ὑσσώπῳ, καὶ ἐξαποστελεῖ
τὸ ὀρνίθιον τὸ ζῶν ἔξω τῆς πόλεως εἰς πεδίον καθαρόν, καὶ ἐξι-
λάσεται περὶ τῆς οἰκίας καὶ καθαρὰ ἔσται. ὅλον δὲ τοῦτο πάλιν
περιάθρει σαφῶς τὸ τοῦ Χριστοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν τὸ μυστήριον, καὶ τὸ διὰ
τοῦ ἁγίου βαπτίσματος καθαρισμοῦ. δύο μὲν γὰρ ὀρνίθια κε-
λεύει λαμβάνεσθαι ζῶντα καὶ καθαρά, ἵνα νοήσῃς διὰ τῶν πτε-
ρινῶν τὸν οὐράνιον ἄνθρωπον καὶ θεόν, εἰς δύο μὲν φύσεις
[illegible] εἰς τὸ ἑκάστῃ πρέπον τὰ λόγον διαιρούμενον, λέγεις
γὰρ [illegible] πρὸς ἀναλήμψας ἐν σαρκὶ τῇ [illegible],
οὐ μεριζόμενον, εἷς γὰρ ἐξ ἀμφοῖν ὁ Χριστός, [illegible] ὡς δύο
λαμβάνεσθαι τὰ ὀρνίθια καὶ νοεῖσθαι πάλιν ὡς ἐν ἀμφότερα,

πλὴν ζῶντα καὶ καθαρά, ζωὸς γὰρ καὶ καθαρὸς ὄντως ἁπάσης τῆς κακίας καὶ αὐτὸς κατ' ἐμὲ ὁ λόγος, καὶ ὁ ἐκ παρθένου ναὸς τοῦ ζῶντος λόγου ἔχων ἐν ἑαυτῷ, ἴδιον γὰρ ἴδιον αὐτοῦ τὸ σῶμα, οὐχ ὡς ἀλλότριον φόρημα, διὰ τοῦτο εἰς τύπον χρ. πρὸς δέ γε τοῖς ὀρνιθίοις καὶ ξύλον κέδρινον λαμβάνειν κελεύει, ἵνα διὰ τούτου ἄφθαρτον νοήσῃς τὸ σῶμα Χριστοῦ, οὐ γὰρ εἶδε διαφθοράν, ἀνεπίδεκτος γὰρ ὁ κέδρος τοῦ φθείρεσθαι. διὰ δὲ τοῦ θερμοῦ καὶ ἀφθάρτου νοεῖν τὸ ἅγιον σῶμα Χριστοῦ, πιθανῶς δηλοῖ ὁ περὶ τῆς ἀναστάσεως αὐτοῦ λόγος εἰσφέρων. τὸ δὲ κεκλωσμένον κόκκινον τὴν ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ Χριστοῦ ἡμῶν ὁμολογίαν ὑποσημαίνει. καὶ γοῦν ἤρξατό που περὶ τῆς ἐκκλησίας ἐν τῷ ᾄσματι τῶν ᾀσμάτων, ὡς σπαρτίον τὸ κόκκινον χείλη σου ἀδελφή μου νύμφη. ἐπειδὴ γὰρ ἀεὶ ἡ ἐκκλησία τὰ χείλη διὰ τοῦ αἵματος τοῦ Χριστοῦ σείει ἀνακηρύττει, τὴν ἐπ' αὐτῷ τῆς πίστεως ποιεῖσθαι ὁμολογίαν κελεύει τὸν προσερχόμενον, σπαρτίῳ κοκκίνῳ παρεικάζει καλῶς τὰ χείλη αὐτῆς, καὶ αὐτῆς ἡ μυστικῆς εὐλογίας ἔνδειξις καὶ ἀπαγγελίαν ἔχει τοῦ θανάτου καὶ τῆς ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ, ἃ καὶ προσεῖναι ὁμολογοῦσιν ἀναπείθοντες τοὺς πιστεύοντας, πιστευόμεθα τῷ αἵματι βαπτόμενοι καὶ τελειούμενοι ... διὰ ... κατὰ τὰ γεγραμμένα. οὐκοῦν τὴν ἐπὶ τῷ αἵματι τοῦ Χριστοῦ τῆς πίστεως ὁμολογίαν διὰ τοῦ κοκκίνου σημαίνει, διὰ δὲ τῆς ὑσσώπου τὴν τοῦ ἁγίου πνεύματος ζέσιν, θερμὸν γὰρ ἡ ὕσσωπος καὶ τῶν ἐν ἡμῖν ζώντων παθῶν σημαντική, τουτέστιν ὁ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐν ἡμῖν ἐνεργεῖ ἡ δύναμις. λήψεται τοίνυν φησὶν ὁ ἁγνίζων τὸν λελεπρωμένον τὸ ὀρνίθιον τὸ ζῶν, καὶ τὸ κέδρινον ξύλον, καὶ τὸ κόκκινον, καὶ τὸ ὕσσωπον, καὶ βάψει αὐτὰ εἰς τὸ αἷμα τοῦ ὀρνιθίου τοῦ ἐσφαγμένου ἐφ' ὕδατι ζῶντι καὶ περιρρανεῖ ἐν αὐτοῖς ἐπὶ τὸν

(c) Real Academia de la Historia

οἰκίαν ἑπτάκις, καὶ ἀφαγνιεῖ τὴν οἰκίαν ἐν τῷ αἵματι τοῦ ὀρ-
νιθίου, καὶ ἐν τῷ ὕδατι τῷ ζῶντι, καὶ ἐν τῷ ξύλῳ τῷ κεδρίνῳ, καὶ
ἐν τῷ ὑσσώπῳ, καὶ ἐν τῷ κεκλωσμένῳ κοκκίνῳ. οὐ γὰρ ὅπως
δύναται τὴν τῶν ἰουδαίων συναγωγὴν τὸν ἐξ ἀπειθείας ἀπο-
πλύνεσθαι μολυσμόν, καὶ τὴν ἐκ τῶν ποικίλων πλημμελη-
μάτων ἀποσμᾶσθαι κηλῖδα πάλιν, ἡμῖν ὁ λόγος ὑποδηλοῖ, εἰ
μὴ διὰ μόνης εὐλογίας τῆς παρὰ χριστοῦ, καὶ τῆς εἰς αὐτὸν ὁμολογίας
καὶ πίστεως τελειουμένης δηλονότι καὶ ἁγιαζομένης διὰ τοῦ
βαπτίσματος. ἐπιτήρει γὰρ διὰ τῶν εἰρημένων ὡς ὁλόκληρος
ἡμῖν ζωγραφεῖται χριστός, καὶ ἡ εἰς αὐτὸν πίστις καὶ ὁμολογία ση-
μαίνεται. διὰ μὲν γὰρ τοῦ ὀρνιθίου τοῦ ζῶντος, τὸν ἀεὶ ζῶντά τε
καὶ ζωοποιὸν καὶ οὐράνιον νοήσεις λόγον. διὰ δὲ τοῦ αἵματος
τοῦ ἐσφαγμένου, τὸ τίμιον αἷμα τοῦ παθόντος ναοῦ, σαρκὶ
γὰρ αὐτὸν πεπονθέναι φαμέν, πλὴν ὡς ἐν ἰδίῳ σώματι. διὰ
δὲ τοῦ ἀσήπτου ξύλου τὴν σάρκα τὴν ἀδιάφθορον. διὰ δὲ τοῦ
ὑσσώπου, τὸ πνεῦμα. διὰ δὲ τοῦ κοκκίνου, τὴν ἐφ' αἵματι [illegible]-
τὴν ὁμολογίαν. διὰ δὲ τοῦ ζῶντος ὕδατος, τὴν ζωοποιὸν τοῦ βα-
πτίσματος χάριν, ἣν καὶ ἐν αὐτῷ τῷ πάθει καλῶς ὑπεσήμαινεν
ἡ ἁγία τοῦ σωτῆρος ἡμῶν πλευρά, ὕδωρ τῷ αἵματι συνεκπέμψα-
σα, ᾧ καὶ χρεὼν τὴν οἰκίαν περιρραίνεσθαι φησίν, ἵνα καὶ ἀφα-
γνίζηται, καὶ τὸ εἰρημένον ἰεζεκιὴλ τῷ προφήτῃ, καὶ λήψομαι
ὑμᾶς ἐκ τῶν ἐθνῶν, καὶ συνάξω ὑμᾶς ἐκ τῶν χωρῶν, καὶ
ῥανῶ ἐφ' ὑμᾶς ὕδωρ καθαρόν, καὶ καθαρισθήσεσθε. περιρ-
ραίνεσθαι δ' οὖν καὶ οὐχ ἅπαξ αὐτήν, ἀλλ' ἑπτάκις κελεύει. οὗ γὰρ
ἐπλεόνασεν ἡ ἁμαρτία, ὑπερεπερίσσευσεν ἡ χάρις. ἐπὶ τού-
τοις ἐπάγει πάλιν ὁ νομοθέτης, ὅτι καὶ ἐξαποστελεῖ τὸ
ὀρνίθιον τὸ ζῶν ἔξω τῆς πόλεως εἰς τὸ πεδίον, καὶ ἐξιλά-
σεται περὶ τῆς οἰκίας καὶ καθαρὰ ἔσται. εἰς τύπον τῶν ἰουδαίων

(c) Real Academia de la Historia

συναγωγῆς, ἔτι τε τοῦ παντὸς ἔθνους τοῦ ἀρχαίως ἡμῖν κεκλη-
μένου οἰκίαν ἀλέγομεν. πόλιν δὲ εἶναι διὰ τὸ μὴ τὴν πολ-
λῶν οἰκιῶν περιεκτικήν. τυχὸν δὲ καὶ τὰ ἔθνη νοοῦσιν τὴν καθ᾽
ὅλης τῆς οἰκουμένης, πολλὰ μὲν ὄντα συνάγεσθαι φασιν, λέγει
δ᾽ ὥσπερ τινὶ κύκλῳ περιεζωσμένα τῷ στερεώματι, μεθ᾽ ὅ-
λου πολλοῦ τὸ πλάτος καὶ κατὰ τῶν ἄνω κόσμον νοοῖτο ἂν
πεδίον. ἀνάγομεν τὴν οὖν ὀνομασθεῖσαν διὰ τὸ πρὸς τὸ ἔξω
τῆς πόλεως πεδίον ἀπιέναι τὸ ὀρνίθιον, ὅτι δὲ ἀπὸ τοῦ κόσμου
μετέστη ὁ χριστὸς εἰς οὐρανοὺς ἀναβαίνων τὸ ζῶον, γέγονεν δὲ τοῦ-
τος πρὸς τὸν πατέρα καὶ τὸ ὑπὲρ ἁπάντων ἡμῶν καὶ τῆς ἰουδαίων
συναγωγῆς ἐξιλάσασθαι καὶ καθαρισμὸν τὸ αἷμα, ὡς γάρ ὁ σοφώ-
τατός που φησί μαθητὴς ὁ μακάριος ἰωάννης, παράκλητον
ἔχομεν πρὸς τὸν πατέρα ἰησοῦν χριστὸν δίκαιον καὶ αὐτὸς ἱλασμός ἐστι
περὶ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν, οὐ περὶ τῶν ἡμετέρων δὲ μόνον, ἀλλὰ
καὶ περὶ ὅλου τοῦ κόσμου. καλῶς οὖν ἄρα πρὸς τοὺς ἰου-
δαίους ἔφασκεν ὁ σωτήρ, εἰ ἐπιστεύετε μωϋσῇ, ἐπιστεύετε ἂν
ἐμοί, περὶ γὰρ ἐμοῦ ἐκεῖνος ἔγραψε. δι᾽ οὗ καὶ μεθ᾽ οὗ τῷ
θεῷ καὶ πατρὶ ἡ δόξα, σὺν τῷ ἁγίῳ καὶ ζωοποιῷ πνεύματι εἰς τοὺς
αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν :

λό. ιϛʹ

Περὶ τοῦ μὴ εἰσέρχεσθαι διαπαντὸς τὸν ἀαρὼν εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων :

Θυσίαν φέρουσιν ἐκ τοῦ πρὸς ἀναφορὰς ὁ μονογενὴς καθ᾽ ἥκει αὐτὸς
ἐν τοῖς καθ᾽ ἡμᾶς, καὶ ἐπὶ γῆς ὤφθη ἀπὸ τῆς τετελειωμένον,
καὶ τοῖς ἀνθρώποις συνανεστράφη, καὶ οὐχὶ ἑαυτὸν εὐτελεῖ, ἵνα
καθά φησιν ὁ θεσπέσιος παῦλος ἐλεήμων γένηται καὶ πιστὸς
ἀρχιερεὺς τὰ πρὸς τὸν θεὸν εἰς τὸ ἱλάσκεσθαι τὰς ἁμαρτίας
ἡμῶν. νόμος μὲν γὰρ ὁ διὰ μωϋσέως τοῖς πάλαι τεθεσπισμέ-
νος μετὰ βαβουμένων ἀπειλῶν, ἀνοσίας κατασεῖσα τοὺς ἱερέας, ἵνα

κοινὸν τῆς φύσεως νοσοῦντας ἀνθρώπους, ἐν αὐτῷ ὀφείλον-
τας κατὰ τὴν ὑπὲρ τοῦ λαοῦ, οὕτω καὶ ὑπὲρ τῶν ἰδίων ἀγνο-
ημάτων προσφέρειν θυσίας. ὁ λόγος δὲ τῆς ὁρκωμοσίας τῆς μετὰ
τὸν νόμον υἱὸν εἰς τὸν αἰῶνα τετελειωμένον, ὅθεν καὶ σώζειν
εἰς τὸ παντελὲς δύναται τοὺς προσερχομένους τῷ θεῷ, δι' αὐ-
τοῦ πάντοτε ζῶν εἰς τὸ ἐντυγχάνειν ὑπὲρ αὐτῶν. ἐξιλάσατο
δὲ ὁ ἀρχιερεὺς μετὰ ὑπὲρ ἑαυτοῦ, ὁ ἀληθὴς ὁ λόγος, οὐ γὰρ ἐποί-
ησεν ἁμαρτίαν, ὑπὲρ ἡμῶν ὁ μᾶλλον. καὶ τοῦτο ἡμῖν τὸ μά-
λα σαφηνίζει γέγραφως ὁ θεσπέσιος Παῦλος περὶ αὐτοῦ. ὃν
προέθετο ὁ θεὸς ἱλαστήριον διὰ πίστεως, τοῦτο δὲ καὶ εἰς βεβαί-
ωσιν φησὶν αὐτὸν εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων ἐφάπαξ αἰω-
νίαν λύτρωσιν εὑράμενον, καὶ μιᾷ προσφορᾷ τετελειωκότα
καὶ τοῦτο εἰς τὸ διηνεκὲς τοὺς ἁγιαζομένους, σεσώσμεθα
μεθ' ἡμᾶς, αὐτὸς δὲ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν ἦρε, καὶ περὶ ἡμῶν
ὀδυνᾶται. τέθνηκε γὰρ τὴν ἰδίαν ψυχὴν ἐθελοντὴς ὑπὲρ ἡμῶν,
πλὴν ἀναβιώ, θεὸς γὰρ τῇ φύσει καὶ ἔστιν ἐν οἰκείοις ἐν δεξιᾷ
τοῦ πατρός, πάντοτε ζῶν εἰς τὸ ἐντυγχάνειν ὑπὲρ ἁγίων κατὰ τὴν
ἀπαρχὴν ἔφη. καὶ τοῦτο μὲν πάλιν ὡς ἐκ νομικῆς ἀρχῆς σκι-
ᾶς, ἵνα καὶ ὅπως ἂν ἔχῃ σαφῶς δηλοῦται. γέγραπται γὰρ ἐν
τῷ λευιτικῷ. καὶ εἶπε κύριος πρὸς Μωυσῆν, λάλησον πρὸς Ἀαρὼν
τὸν ἀδελφόν σου καὶ μὴ εἰσπορευέσθω πᾶσαν ὥραν εἰς τὸ
ἅγιον, ἐσώτερον τοῦ καταπετάσματος εἰς πρόσωπον τοῦ ἱλα-
στηρίου, ὅ ἐστιν ἐπὶ τῆς κιβωτοῦ τοῦ μαρτυρίου, καὶ οὐκ ἀπο-
θανεῖται. ἐν γὰρ νεφέλῃ ὀφθήσομαι ἐπὶ τοῦ ἱλαστηρίου. ἔδει
γὰρ ἔδει ἐκεῖνα καὶ τύπον τοῦ Ἀαρὼν ἀποπληροῦσθαι τὰ μέ-
νοι τῆς ἱερωσύνης ζυγῷ, μὴ κατὰ πᾶσαν ὥραν, ἔχειν ἐν παντὶ
καιρῷ τινὶ εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων ποιούμενον εἰσδρομήν, οἱ
ἐνὶ τῷ ἀσφαλεστάτῃ τοῦ μυστηρίου τὸ κάλλος, ἅπαξ γὰρ τοῦ

ἔοικεν ὁ χριστὸς μωυσῇ, ὡς ἔφη χρήσασθαι ἐν ἐρήμοις. πλημ-
μελῆ μαθεῖν εἰς αὐτὸν τὴν ἀλήθειαν διὰ τῶν ἐν τύποις τὸ
μὴ κατ' ἔτος καὶ ἅπαξ εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων εἰσελεύσεσθαι
τὸν ἀρχιερέα, ἀλλὰ κατὰ πᾶσαν ὥραν, καὶ ἐν παντὶ καιρῷ, διὰ
τοῦτο χρείαν ἔχειν προσθήκης, ἵνα μὴ ἀποθάνῃ. εἰ δὲ ὁ
θάνατος [illegible] τῷ πλημμελοῦντι τὴν σκιὰν καὶ εἰς τὸν τῆς
ἀληθείας ἐμπεσεῖν νομίζεται τύπον, πόσα τῆς ἐστι χρόνου κό-
λασις τοῖς εἰς αὐτὸν πλημμελοῦσι τὴν ἀλήθειαν, τουτέστι χριστόν,
ὃ δὴ πεπράχασιν οἱ ἰουδαῖοι τὴν εἰς αὐτὸν πίστιν οὐ προσ-
έμενοι, τὸ κατὰ μωσέως ὅτι εἰς ἀληθὲς ζῶντας τρόπους, καὶ
τοι λέγοντα σαφῶς, ἐγώ εἰμι ἡ ἀλήθεια, τουτέστι τῶν ἐν νόμῳ
τύπων ἡ πλήρωσις, τέλος γὰρ νόμου καὶ προφητῶν ὁ χριστός.
γέγραφε γὰρ οὕτως ἡμῖν ὁ νομομαθὴς τὰ ἱερὰ τῆς παῦλος.
ἐρρέθη τοίνυν ὁ ἀρχιερεὺς τὸ μὴ ποιεῖσθαι διὰ παντὸς τὴν εἰς
τὰ ἅγια τῶν ἁγίων εἰσβολήν, ἵνα τὸ μυστήριον τὸ κάλλος ἀλ-
λαχοῦ, τοῦτο καὶ ἀκραιφνὲς καὶ αὐτῆς ἡμῖν [illegible]
τῆς σκιᾶς, διὰ τοῦτο μόνον καὶ κατ' ἕνα καιρὸν ἡ εἴσοδος.
ἵνα δὲ αὐ γένους τρόπον, τὸ μὴ ἂν ἁμαρτεῖν τὸ πρέπον,
προσηκομένου λέγων, οὕτως εἰσελεύσεται ὁ ἀρχιερεὺς εἰς τὰ ἅγια.
ἐν μόσχῳ ἐκ βοῶν περὶ ἁμαρτίας, καὶ κριῷ εἰς ὁλοκαύτω-
μα, καὶ χιτῶνα λινοῦν ἡγιασμένον ἐνδύσεται, καὶ περισκελὲς
λινοῦν ἔσται ἐπὶ τοῦ χρώματος αὐτοῦ, καὶ ζώνῃ λινῇ ζώσεται,
καὶ κίδαριν λινῆν περιθήσεται· ἱμάτια ἅγιά ἐστι, καὶ λούσεται
ὕδατι πᾶν τὸ σῶμα αὐτοῦ καὶ ἐνδύσεται αὐτά, καὶ παρὰ τῆς συνα-
γωγῆς τῶν υἱῶν ἰσραὴλ λήψεται δύο χιμάρους ἐξ αἰγῶν περὶ ἁμαρ-
τίας, καὶ κριὸν ἕνα εἰς ὁλοκαύτωμα, καὶ προσάξει ὁ ἀρχιερεὺς
τὸν μόσχον τὸν περὶ τῆς ἁμαρτίας τὸν ἑαυτοῦ καὶ τοῦ οἴκου αὐτοῦ,
καὶ λήψεται τοὺς δύο χιμάρους καὶ στήσει αὐτοὺς ἔναντι κυ[illegible]

, πρὸς ταῖς θύραις τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ ἐπιθήσει Ἀαρὼν
, ἐπὶ τοὺς δύο χιμάρους κλήρους, κλῆρον ἕνα τῷ κυρίῳ, καὶ κλῆρον
, ἕνα τῷ ἀποπομπαίῳ, καὶ προσάξει Ἀαρὼν τὸν χίμαρον ἐφ᾽ ὃν ἐπῆλ-
, θεν ἐπ᾽ αὐτὸν ὁ κλῆρος τῷ κυρίῳ καὶ προσοίσει περὶ ἁμαρτίας, καὶ
, τὸν χίμαρον ἐφ᾽ ὃν ἐπῆλθεν ἐπ᾽ αὐτὸν ὁ κλῆρος τοῦ ἀποπομπαίου
, στήσει αὐτὸν ζῶντα ἔναντι κυρίου, τοῦ ἐξιλάσασθαι ἐπ᾽ αὐτοῦ ὥστε
, ἐξαποστεῖλαι αὐτὸν εἰς τὴν ἀποπομπήν, καὶ ἀφήσει αὐτὸν
, εἰς τὴν ἔρημον. Τὸν μὲν οὖν τῆς θυσίας ἐν τούτοις ἡμῖν ἐξηγεῖται
τρόπον. εἶτα προσκομίζει τὸν μόσχον ὁ Ἀαρὼν τὸν περὶ τῆς
ἁμαρτίας ἑαυτοῦ, καὶ τοῦ οἴκου αὐτοῦ. θυομένου δὲ τοῦ μό-
σχου, καὶ μὴν τοῦ κριοῦ γενομένου εἰς ὁλοκαύτωμα κατὰ
, τὸν πρότερον νόμον, καὶ λήψεται, φησί, τὸ πυρεῖον πλῆρες ἀν-
, θράκων πυρὸς ἀπὸ τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ ἀπέναντι κυρίου, καὶ
, πλήσει τὰς χεῖρας θυμιάματος συνθέσεως λεπτῆς καὶ
, εἰσοίσει ἐσώτερον τοῦ καταπετάσματος, καὶ ἐπιθήσει τὸ θυμί-
, αμα ἐπὶ τὸ πῦρ ἔναντι κυρίου, καὶ καλύψει ἡ ἀτμὶς τοῦ θυμιάμα-
, τος τὸ ἱλαστήριον τὸ ἐπὶ τῶν μαρτυρίων, καὶ οὐκ ἀποθανεῖται,
, καὶ λήψεται ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ μόσχου καὶ ῥανεῖ τῷ δακτύλῳ
, ἐπὶ τὸ ἱλαστήριον κατὰ ἀνατολάς, κατὰ πρόσωπον τοῦ ἱλαστη-
, ρίου ῥανεῖ ἑπτάκις ἀπὸ τοῦ αἵματος τῷ δακτύλῳ αὐτοῦ.
, προσεπάγει δὲ τούτοις, καὶ σφάξει τὸν χίμαρον τὸν περὶ τῆς ἁ-
, μαρτίας τὸν περὶ τοῦ λαοῦ ἔναντι κυρίου, καὶ εἰσοίσει τοῦ αἵματος
, αὐτοῦ ἐσώτερον τοῦ καταπετάσματος, καὶ ποιήσει τὸ αἷμα αὐ-
, τοῦ ὃν τρόπον ἐποίησε τὸ αἷμα τοῦ μόσχου. Καὶ ταῦτα δὲ πάντα
γενέσθαι προστάσσει ὑπὲρ τοῦ ἐξιλάσασθαι, φησί, ὑπὲρ τῶν
ἀκαθαρσιῶν τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ περὶ πασῶν τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν.
καθαρίζει δὲ τῷ αἵματι τοῦ τε μόσχου καὶ μὴν τοῦ χιμάρου
οὐ γε μόνον τὸ ἱλαστήριον, καὶ τὸ ἐσώτερον σκηνῆς, τουτέστι τὰ ἅγια

(c) Real Academia de la Historia

τῶν ἁγίων, ἀλλὰ γὰρ καὶ αὐτὸ τὸ τῶν καρπωμάτων θυσιαστή-
ριον ἐκάθαιρε, σκόπει· ἔφη γὰρ πάλιν, ὅτι καὶ ἐξελεύσεται
ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τὸ ὂν ἀπέναντι κυρίου καὶ ἐξιλάσεται ἐπ'
αὐτοῦ, καὶ λήψεται ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ μόσχου καὶ ἀπὸ τοῦ αἵ-
ματος τοῦ χιμάρου καὶ ἐπιθήσει ἐπὶ τὰ κέρατα τοῦ θυσια-
στηρίου κύκλῳ, καὶ ῥανεῖ ἐπ' αὐτῷ ἀπὸ τοῦ αἵματος τῷ
δακτύλῳ αὐτοῦ ἑπτάκις καὶ καθαριεῖ αὐτό, καὶ ἁγιάσει αὐτὸ
ἀπὸ τῶν ἀκαθαρσιῶν τῶν υἱῶν Ἰσραήλ. προσάξει δὲ πάλιν, τὸν
προσάξει χίμαρον τὸν ζῶντα, καὶ ἐπιθήσει Ἀαρὼν τὰς δύο
χεῖρας αὐτοῦ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ χιμάρου τοῦ ζῶντος, καὶ
ἐξαγορεύσει ἐπ' αὐτοῦ πάσας τὰς ἀνομίας τῶν υἱῶν Ἰσραήλ, καὶ
πάσας τὰς ἀδικίας, καὶ πάσας τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν· καὶ ἐπι-
θήσει αὐτὰς ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ χιμάρου τοῦ ζῶντος καὶ
ἐξαποστελεῖ ἐν χειρὶ ἀνθρώπου ἑτοίμου εἰς τὴν ἔρημον, καὶ λήψεται
ὁ χίμαρος ἐφ' ἑαυτῷ τὰς ἀνομίας αὐτῶν εἰς γῆν ἄβατον, καὶ
ἐξαποστελεῖ τὸν χίμαρον εἰς τὴν ἔρημον. τὰ μὲν οὖν ἐν τύποις
ἱερουργούμενα κατὰ καιροὺς ὧδε ἂν ἔχοι καὶ δὴ καὶ ἐπράττετο.
Ἐπειδὴ δὲ παρῴχηκεν ἡ σκιὰ καὶ ὁ τῆς διορθώσεως ἐνέστηκε
καιρός, φέρε δή, φέρε λεπταῖς καὶ ἀστειοτέραις ἐννοίαις χρώμενοι
τὸν τοῦ νόμου σκοπὸν ἐπὶ τὸ μυστήριον μεταπλατύνωμεν,
εἰσελθὼν μὲν γὰρ εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων ἐφάπαξ ὁ κύριος ἡμῶν
Ἰησοῦς Χριστὸς αἰωνίαν λύτρωσιν εὑράμενος, πλὴν οὐ μετὰ δια-
θήκης ἀμώμου, τοῦ δι' αἵματος τράγων καὶ μόσχων, διὰ δὲ
τοῦ ἰδίου αἵματος ἀπαλείφων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου, ἰδέ
θυσίαν γὰρ οὐχ ὑπὲρ ἑαυτοῦ προσῆγεν, ἀλλ' ὑπὲρ τῆς ἡμῶν ἁμαρ-
τίας. ὁ τοίνυν δὴ οὖν ἐν μέλει τῆς τοῦ νόμου σκιᾶς, ἦν μὲν
γὰρ καὶ σφόδρα εἰκός, μᾶλλον δὲ καὶ ἀναγκαῖον τὸν ἱερώτατον
ἀρχιερέα ὑπὲρ τῶν ἰδίων ἀγνοημάτων θυσίας προσφέρειν, οὐ

γὰρ ἂν νοοῖτο γεγονὼς τοῦ πλημμελεῖν ἐν ἀμείνοσιν αὐτὸς ὤν.
τῶν ὁ οὐκ εἰδὼς τὸ τοῦ ἁμαρτεῖν ἁρμόσει, πολλοῦ γε καὶ δεῖ, καθάπε-
πλούτῳ κεχρημένος ἐν ἰδίᾳ φύσει τὸ ἀπλημμελὲς ὡς θεός, πλὴν ἐν
αὐτῷ καὶ δι᾽ αὐτοῦ καὶ αὐτῶν τῶν ἡγιασμένων ὁ ἀποκάθαρ-
σις, ἱερέων τε φημὶ καὶ μὴν καὶ λαῶν. θεᾷ γὰρ ὅπως ὁ Ἀαρὼν
διὰ ὡς ἐν τάξει νοουμένην θυσίαν καὶ νοητὴν εὐοδμίαν ἐν τοῖς
ὑπὲρ αὐτοῦ θυμιάμασιν ὑποπλάττεται, μόσχος γὰρ ὑπὲρ ἁμαρτίας, κριὸς
εἰς ὁλοκάρπωσιν, νοείτω δὲ πάλιν ἐν τῷ μόσχῳ τῆς, ἀμα-
λαφὲς γὰρ λίαν τὰ ὑπὲρ ἁγίων προσκομιζόμενα τῷ θεῷ, κἂν πλέ-
ονι σφόδρα τῶν θυσιῶν οἱ τρόποι, ἱερεῦσί τε ζῷον καὶ τῶν ἄλλων
ἁπάντων τῶν εἰς θυσίαν ἐπιτηδείων ὑπερκείμενον τὸ τοῦ μό-
σχου. οὐκοῦν τῆς θυσίας τὸ τέλειον ἐπισημαίνει ἐν αὐτῷ ὁ μόσχος
ἡμῖν, κριὸς δὲ πάλιν εἰς ὁλοκάρπωσιν, γέγονε γὰρ εἰς ὀσμὴν
εὐωδίας ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς τῷ θεῷ καὶ πατρί, τὸ ὅλον τὸ δι᾽ ὅλου
ἐν τῷ καὶ κατὰ κόσμον τὰς ἁμαρτίας τοῦ κόσμου ἀναλαβὼν ἐν
αὐτῷ. ἐπιθήσει δὲ ὅπως προσδεδεγμένος ὁ Ἀαρὼν παρὰ εἰς τὰ
ἅγια τῶν ἁγίων εἰς τὸ λοιπὸν ποιεῖσθαι καθαρμοὺς καὶ ἀποπε-
ραίνειν τὸ μάλα τὰς ὑπὲρ τῶν ἰδίων ἀγνοημάτων θυσίας,
οὐκ ἐν τῷ τῆς ἀρχιερωσύνης σχήματι ἔστη κατ᾽ ἐκεῖνο και-
ροῦ. ἀλλὰ χιτῶνα φησὶ λινοῦν ἡγιασμένον ἐνδύσεται, καὶ περι-
σκελὲς λινοῦν ἔσται ἐπὶ τοῦ χρωτὸς αὐτοῦ, καὶ λινῇ ζώ-
νῃ ζώσεται, καὶ κίδαριν λινῆν περιθήσεται, ἱμάτια ἅγιά ἐστι, καὶ
λούσεται ὕδατι πᾶν τὸ σῶμα αὐτοῦ. ἀλλ᾽ ἦν καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν
ἱερουργοῖς τῶν ... τοῦτο καὶ κατὰ τὸν νόμον τὸ σχῆμα. τίς οὖν
ἐν τούτοις καὶ τίνων ἡμῖν ὁ λόγος, πιθανὸς ὡς οἶμαι, μᾶλλον
δὲ ἤδη καὶ ἀληθής. οὐ γὰρ ἦν ἀκόλουθον ὑπὲρ ἰδίων θύοντα πλημ-
μελημάτων τὸν Ἀαρὼν ἐν εἴδει φαίνεσθαι τοῦ Χριστοῦ τοῦ μὴ εἰδότος
ἁμαρτίαν, στολισμὸς γὰρ ὁ μάλιστα πρέπων αὐτῷ καὶ αὐτὸ τοῦτο

ἀρχιερωσύνης τὸ σχῆμα τὸ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν βασιλείας τε ὁμοῦ
καὶ ἱερωσύνης ἀνετύπου τὸ κάλλος. ὅτε δέοι εἰσιέναι εἰς
τὰ ἅγια τῶν ἁγίων εἰσελεύσεσθαι δεῖ καθάπαξ, τὸ εἰς τὴν σκηνὴν
τὴν ἀληθινήν, ἣν ἔπηξεν ὁ κύριος καὶ οὐκ ἄνθρωπος, μὴ οὐχὶ τῶν ἐπι-
λήψεως ὕδατι περιραντισμένους, δῆλον σαφῶς ὁ νόμος
ὕδατι πεσόντων ἀπολούεσθαι τὸ σῶμα, εἰ μέλλοι ποιεῖσθαι
τὴν εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων εἴσοδον, ἄνθρακας δ' ἔδει ἀπ-
αὐτοῦ λαμβάνειν τοῦ θυσιαστηρίου προσθέσθαι τε ἀπο-
κομίζειν, τιθέναι ἔσωθεν τοῦ καταπετάσματος, ἐπιτιθέναι
δ' οὕτως αὐτοῖς, πλήρη τὴν δράκα λεπτοῦ θυμιάματος, οὐ τὸ
εἰς πέρας συντεθειμένου, καλύψει φησὶν ἡ ἀτμὶς τοῦ θυμι-
άματος τὸ ἱλαστήριον τὸ ἐπὶ τῶν μαρτυρίων. τύπος δ' ἦν ἄρα
καὶ τοῦτο Χριστοῦ, ὃς δέδεικται μὲν ὡς μόσχος, ὅλον καὶ τοῦτο ἱερὸν ὡς
κριός, εὐωδιάζει δ' αὖ ὡς θυμίαμα λεπτὸν καὶ ὅλον ἐμπί-
πλησι τὴν ἄνω σκηνήν, τελείαν τὴν ἐκκλησίαν τῆς νοητῆς εὐο-
σμίας, ὦ καὶ λελέξεται πρὸς ἡμῶν, μύρον ἐκκενωθὲν ὄνομά
σοι, διὰ τοῦτο νεάνιδες ἠγάπησάν σε, εἵλκυσάν σε, ὀπίσω σου
εἰς ὀσμὴν μύρων σου δραμοῦμεν. ἀλλὰ φέρε τὸν λόγον ἀνα-
βιβάσωμεν εἰς τὸ ἐξ ἀρχῆς, ἔχει γὰρ οὕτως ἡμῖν καὶ εὖ
τὸ πρέπον τῆς τῶν νοημάτων ἀφηγήσεως. μόσχος μὲν οὖν ἔ-
κειτο ὑπὲρ τοῦ ἀρχιερέως τε εἰς θυσίαν ἱερεῖα, χίμαροι δὲ
δύο τὸ ὑπὲρ τοῦ λαοῦ, ἔτι μὴν καὶ κριὸς εἰς ὁλοκαύτωμα. τί-
θεται γὰρ ἐπ' αὐτοῖς κλῆροι δὲ τοῖς χιμάροις, εἷς μὲν τῷ κυρίῳ, ἕ-
τερος δὲ μὴν τῷ ἀποπομπαίῳ. καὶ ποῖον ἂν εἴη τὸ ὑπ' αὐτοῖς
μυστήριον ἀπιτέον ἀναγκαῖον. [illegible] τῶν
χιμάρων ἀποπομπαίῳ [illegible] καὶ ἀκαθάρτῳ δαίμονι
[illegible] ἔρημον, ἥμισυ δὲ τοῦτο τὸ δεῖξαι σκότος
[illegible] μεμεσωμένην [illegible] φαμέν, καὶ τὸν εἰς ἐλ

λυτικοὺς ἐκείνων πλάνοις ἐγκαταμένων οὐκ ἀπαλλάξομεν,
μᾶλλον δέ, προσποιοῦνται γὰρ ὑπὸ σολοικισμοῦ δῆλα, τὸ ἐν μετ᾽ αὐτῶν
εἰς ἀσυνάρτητα λογισμῶν τε εἰς τῆς ἁμαρτίας ἐκκλησίαν τε-
νόμων εὐσεβείμων. καὶ διὰ τὸ πολυθέου πλάνης πολυτελῶς
ἐξέλκοντα, τὸ ὑπὸ ἐνθάδε καὶ φύσιν τὴν ἀδικοῦντα τῶν ὅλων
κυ, καὶ εἰς τὴν τῆς ἀληθείας ἐπίγνωσιν παρεσκευασμένα εἰωθότα,
φησὶ γὰρ αὐτὰς εὐσεβεῖς τῶν ὀρθὰ φρονεῖν ἑλομένων, ἀνθ᾽ ὅθεν πως
ἐκτελεῖν ἐνταῦθα καὶ ἀπονέμεσθαι κατὰ τὴν ἀναθυσίαν-
ποιεῖσθαι καὶ ἀληθινῶς δυνάμει τὸ θεῷ προσκεκομισμέ-
νον, φημὶ δὴ τοῖς τράγοις. εἰ δὲ καὶ εὐσεβεῖν τῶν ἀναγκαίων
εἰς ὄψιν πεπεισμένα τὸ ἀεί, ὅτε τὰς χεῖρας ἐπιθεὶς ὁ
πάλαι, καθαίρεται τὰς ἁμαρτίας τῶν ὑπ᾽ αὐτὸν λαῶν. ἆρ᾽ οὐ καὶ ἀν-
ποίητο λοιπὸν τὸ ἄνω τούτων ἐμβεβροντημένας τὸ χρῆμα μισοῦν, τὸ
δυσσεβείας ἑλληνικῆς καὶ λογισμῶν σκηνοβατοῦς οὐκ ἀπηλ-
λαγμένον; καὶ τίνι ὅπως ἀμφιλόγον τὸ τοιούτων καθάρ-
σεως εἰς ἀρχὴν τὴν καθάρσεως; εἰ οὖν ἐκ τοῦ δρώμενον ἔδει,
δύο μὲν γὰρ προσκομίζονται χίμαροι καλοί τε καὶ ὁμοιότητες
ἀλλήλοις, ἀμφότεροι ἰσήλικες, ὁμόχροοί τε καὶ κατ᾽ οὐδένα
τρόπον παραλλάττοντες τὴν εὐπρέπειαν. κλῆροι δ᾽ λοιπὸν ἐπ᾽ ἀμφοτέρους
δύο, τὰ τῶν χιμάρων ὀνόματα καλεῖν τὸ θεῷ νομοθέτῃ δοκοῦ-
ντα μάλα καλῶς σημαίνοντες, εἷς μὲν γὰρ ὀνομάζεται κς, ἕτε-
ρος δ᾽ ἀποπομπαῖος, ὡς οὖν τῶν τούτων ὀνομασθέντων, τὸ
μὲν ἔθος κυ, θατέρου δὲ μὲν ἀποπομπαίου, δηλαδὴ τὸ ἀπο-
πέμπεσθαι. τὸν ἱμάς γὰρ εὐθέως αὐτῷ, δῆμον αἴτα μὲν οὐχὶ
τὸν ἀποπομπαῖον, αὐτὸ δὲ τὸ ζῶον νομίζεσθαι λέγεσθαι. καὶ ὁ μὲν
κς, τοῦτο γὰρ ὡς ἐκεῖ ὄνομα τῶν χιμάρων ἐπίκειται πρέ-
πως ἐσφάζετο, ἐδηλοῦτο δ᾽ ὡς αἷμα τὸ τῶν ἐκείνων σκηνῶν, καὶ
μὴν καὶ αὐτὸ τὸ ἔξωθεν καὶ τῶν καρπωμάτων θυσιαστήριον,

(c) Real Academia de la Historia

ἐφ' ᾧ καὶ τὰς κατὰ νόμον ἐτέλουν θυσίας, ὃ δὴ καὶ ἔθος,
τουτέστιν ὁ ἀποπομπαῖος εἰς τὴν ἄβατον ἐξεπέμπετο, καὶ
ἱστορικῶς τε ἐπ' αὐτῷ τὸ ἄχθος τῆς ἁμαρτίας τῶν χω-
ίτην, σημαίνει δ' ὁ δι' ἡμᾶς θνητὸς, ἀπογυμνωθεὶς μετ' ἀνόμων, ἐ-
λογισμένος ὑπὲρ ἡμῶν ὡς ἐν ἄλλῃ νεκρὸς. ἐσφάζετο μὲν γὰρ
εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν ὁ χίμαρος, ἁγιάζων δὲ τὴν ἐκκλησίαν
ὡς ἐν τῇ προσκυνουμένῃ ἑορτῇ σκηνῆς, τὸ μὲν τε αὐτοὺς
τοὺς ἐν νόμῳ. ἁγιάζεται γὰρ ὡς ἔφη τῷ αἵματι τοῦ χιμάρου
καὶ ὅσα τὰ κατὰ νόμον θεοσεβείας, χωρὶς δὲ πάσης ἀντι-
λογίας τὸ ἔλαττον ὑπὸ τοῦ κρείττονος εὐλογεῖται. οὐκοῦν
ἐκ τοῦ νόμου τὸ τέλειον, οὐδὲ ἐν ἔχει τὸ ἁγιάζειν δυναμένη
νας ἡ τοῦ νόμου λατρεία, δεῖται γὰρ ἀναγκαίως τοῦ τελειοῦ-
ντος τοῦ Χριστοῦ, καὶ ἁγιάζοντος τῷ ἰδίῳ αἵματι τοὺς τὴν νομικὴν
λατρείαν ἐπιτελοῦντας. τοῦτο γὰρ δὴ καὶ ὁ θεσπέσιος Παῦλος
περὶ ἑαυτοῦ τε καὶ τῶν ἐκ περιτομῆς κεκλημένων οὕτω που φησί.
» εἰδότες δὲ ὅτι οὐ δικαιοῦται ἄνθρωπος ἐξ ἔργων νόμου, εἰ μὴ διὰ πί-
» στεως Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ἡμεῖς εἰς Χριστὸν Ἰησοῦν ἐπιστεύσαμεν, ἵν' ἔχοιεν διὰ τοῦ
» ποιεῖν τὴν αὐτοῦ δικαίωσιν. οὐκοῦν τέθυται μὲν ὑπὲρ τῶν ἁμαρ-
τιῶν ἡμῶν κατὰ τὰς γραφάς, ἀνεβίω δὲ αὖθις καὶ εἰς τὴν ἄνω ἄ-
βατον ἐπεδήμησε χώραν, τουτέστι τὸν οὐρανόν, ἀποβαστάζων
ὡς ἀμνὸς τὰς ἡμῶν ἁμαρτίας, αὐτὸς γὰρ φησὶ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν
αἴρει, καὶ περὶ ἡμῶν ὀδυνᾶται, τοῦτο δὴ καὶ ἐστὶν ὁ ἀποπομπαῖος.
ἀπεπέμπετο γὰρ ὡς ἐκ τῶν καθ' ἡμᾶς εἰς τὴν ἄνω πόλιν, νῦν
ἐμφανισθῆναι τῷ προσώπῳ τοῦ θεοῦ ὑπὲρ ἡμῶν. Καὶ πρὸς τοῦτο
» ἡμᾶς ἐμπεδοῖ γράφων ὁ μακάριος Ἰωάννης. τεκνία μου
» ταῦτα γράφω ὑμῖν, ἵνα μὴ ἁμάρτητε, καὶ ἐάν τις ἁμάρτῃ, παρά-
» κλητον ἔχομεν πρὸς τὸν πατέρα Ἰησοῦν Χριστὸν δίκαιον καὶ αὐτὸς ἱλασμός
» ἐστι τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν, οὐ περὶ τῶν ἡμετέρων δὲ μόνον, ἀλλὰ

(c) Real Academia de la Historia

περὶ ὅλου τοῦ κόσμου. ἀλλ' ἄρα οὖν, ὅτι διεσωζόμεθα μὲν
ἐν χῷ, ἐν ᾧ μώλωπι αὐτοῦ ἡμεῖς ἰάθημεν, αὐτὸς δέδοται πα-
ράκλητος ὑπὲρ ἡμῶν. καὶ εἰς τὴν ἄνω ἔβαινε ἀποπεφοί-
τηκε ζωήν, ὡς αὐτὸς εἰ τύπος ὁ ἔρημος, πρόσεισι γὰρ ὑπὲρ
ἡμῶν ἀπόστολον εἰς τὸν οὐρανόν, ὁ αὐτὸς ἡμῖν ἐγκαινίσας ὁδὸν
πρόσφατον καὶ ζῶσαν καὶ εἰσερχομένην εἰς τὸ ἐσώτερον τοῦ κα-
ταπετάσματος. ἀποπομπαῖος οὖν ἄρα ὡς ἐν εἴδει τρά-
γου φέρων ἡμῶν τὰς ἁμαρτίας, χίμαρος γὰρ ὡς ἔφην ὑπὲρ
ἁμαρτιῶν ἐσφάζετο, ἐπεὶ δὲ τῶν χιμάρων εἰς πᾶν ὅμοιον ὁ τό-
πος καὶ ὁμοιότης τῶν αὐτῶν ὄντα τῶν δύο ἀνιττόμενος.
ἐπειδὴ γὰρ οὐκ ἦν τὸν σφαγέντα χίμαρον ἀναβιῶναι πά-
λιν, ἔδοξε γὰρ αὐτῷ τὰ τοιαῦτα ὡς εἶναι τὸ χρῆμα καὶ ἕτερον
ἀνεῖναι, ἀφελκόμενον ἐπὶ τὸ θεῖον ἀεί, καὶ τὸ παράδοξον πάν-
τα ἐνεργεῖν ἱερόν, τοῦτο δὲ καὶ οἰκονομικῶς δύο παραλαμ-
βάνονται πρὸς ἀλλήλους ἐμφερεῖς καὶ ἰσοπαλεῖς τε καὶ ἀνε-
πιπλοκοι ἔχοντες, καθάπερ ἀμέλει καὶ ἐπὶ τοῦ καθαρι-
σμοῦ τῆς λέπρας, δύο πάλιν ὀρνίθια παρεκομίζετο δια-
κεχωρισμένα καὶ ὁμοιότητος, ὧν τὸ μὲν ἐν ἐσφάζετο, θά-
τερον δ' ἀνεῖτο ἐπὶ τὸ ἔρημον. διὰ μυστήριον γὰρ ὁ θεὸς ἡμᾶς
ἐναρμοσθῶσιν ἐκ παντὸς δεικνύων ὁ νόμος τὸ χῦ
μυστήριον, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος, σὺν
τῷ ἀνάρχῳ πατρὶ καὶ τῷ ὁμοουσίῳ
πνεύματι, νῦν καὶ ἀεί, καὶ εἰς
τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν :~

Τέλος τοῦ Λευιτικοῦ :~

(c) Real Academia de la Historia

(c) Real Academia de la Historia

Ἀρχὴ τῶν ἐν τοῖς ἀριθμοῖς :–

Περὶ Χριστοῦ καὶ τῆς Ἰουδαίων συναγωγῆς :–
Περὶ τῶν κατασκεψαμένων τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας :–
Ὅτι γέγονεν ἡμῖν ἄρτος ζωῆς ὁ Χριστός :–
Περὶ τῆς δαμάλεως τῆς πυρρᾶς τῆς καιομένης ἔξω τῆς παρεμβολῆς :–
Περὶ τοῦ ὄφεως τοῦ χαλκοῦ :–

Περὶ Χριστοῦ καὶ τῆς Ἰουδαίων συναγωγῆς :– λε. ἀρ.

Ἀπηνῆ καὶ ἄγριον ἐπὶ Χριστῷ τὴν γλῶσσαν ἀνέντες οἱ τάλανες Ἰουδαῖοι, καὶ πολλοὺς ἂν ἁλοῖεν τρόπους. γέγονε δ' ὅτι τὸ χρῆμα αὐτοῖς οὐκ ἀζήμιον, ἐνδήλως ἂν εἴη ἐξ αὐτῶν τῶν συμβεβηκότων. ὁ γὰρ πρωτότοκος ὢν καὶ δόξαν ἔχων τὴν ἐπὶ πᾶσι περιφανῆ, ὁ ἀγαπητὸς καὶ ἀπόλεκτος, ὀπίσω τέθειται τῶν ἐθνῶν, καὶ γέγονεν ἐν ὑστάτοις, μᾶλλον δὲ καὶ ἐν παντὶ κακῷ, καὶ τοῦτο αὐτοῖς προαναφωνεῖ κύριος διὰ φωνῆς Ὡσηὲ λέγων, οὐαὶ αὐτοῖς, ὅτι ἀπεπήδησαν ἀπ' ἐμοῦ, δείλαιοί εἰσιν, ὅτι ἠνόμησαν εἰς ἐμέ, ἐγὼ δὲ ἐλυτρωσάμην αὐτούς, αὐτοὶ δὲ ἐλάλησαν κατ' ἐμοῦ ψευδῆ, οὐδὲ γὰρ οὕτως ἁπλῶς εἰς λόγους ὁ μεμελετημένος αὐτοῖς ἀπειθής, δεδυσφημήκασι γὰρ οὐκ ἐννοοῦντες τὸ γεγραμμένον, θάνατος καὶ ζωὴ ἐν χειρὶ γλώσσης, οἱ δὲ κρατοῦντες αὐτῆς ἔδονται τοὺς καρποὺς αὐτῆς. ἐπειδὴ δὲ ὅπερ ἔφην, ἠκόνησαν ὡς αὐτὸ ἀχάλινον εἰς συκοφαντίας τὴν γλῶσσαν ἀνέντες καθάπερ ἀφυλάκτως, τοῦτό τοι καὶ τῆς εἰς αὐτὸν ἐλπίδος ἀπωλισθήκασι, ἐπεὶ καὶ ἀκουόντων λέγοντες, οὗτός ἐστιν ὁ κλη-

(c) Real Academia de la Historia

του καὶ ἡμεῖς εἴσω, τοῦ ἀπειθοῦς ἡμᾶς ἐμπολέμους. οὕτω
δὲ γλωσσαλγίας ἐπιλήψιμοι γεγονότες ἔσονται καὶ τῆς ἐπι-
τιμίας πληγὰς ἔμελλον ἀποτιννύναι δίκας, ἐκ τῶν γεγραμ-
μένων ἐν τοῖς ἀριθμοῖς τοῦ μάλα σαφῶς μαθεῖν, ἔχει δ' οὕτως.
Καὶ ἐλάλησε Μαριὰμ καὶ Ἀαρὼν κατὰ Μωϋσῆ ἕνεκεν τῆς
γυναικὸς τῆς Αἰθιοπίσσης ἣν ἔλαβε Μωϋσῆς, ὅτι γυναῖκα Αἰθι-
όπισσαν ἔλαβε. καὶ εἶπαν, μὴ Μωϋσῇ μόνῳ λελάληκε Κύριος, οὐχὶ
καὶ ἡμῖν ἐλάλησε, καὶ ἤκουσε Κύριος. καὶ ὁ ἄνθρωπος Μωϋσῆς πραῢς
σφόδρα, παρὰ πάντας τοὺς ἀνθρώπους τοὺς ὄντας ἐπὶ τῆς γῆς. Καὶ
εἶπε Κύριος παραχρῆμα πρὸς Μωϋσῆν καὶ Ἀαρὼν καὶ Μαριάμ,
ἐξέλθετε ὑμεῖς οἱ τρεῖς εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου, καὶ ἐξῆλ-
θον οἱ τρεῖς εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου, καὶ κατέβη Κύριος ἐν στύλῳ
νεφέλης καὶ ἔστη ἐπὶ τῆς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ ἐκλήθη-
σαν Ἀαρὼν καὶ Μαριάμ, καὶ ἐξῆλθον ἀμφότεροι, καὶ εἶπε Κύριος πρὸς
αὐτούς, ἀκούσατε τῶν λόγων μου, ἐὰν γένηται προφήτης ὑμῶν Κυρίῳ,
ἐν ὁράματι αὐτῷ γνωσθήσομαι, καὶ ἐν ὕπνῳ λαλήσω αὐτῷ, οὐχ
οὕτως ὡς ὁ θεράπων μου Μωϋσῆς, πιστός ἐστιν ἐν ὅλῳ τῷ οἴκῳ
μου, στόμα κατὰ στόμα λαλήσω αὐτῷ ἐν εἴδει καὶ οὐ δι' αἰνι-
γμάτων, καὶ τὴν δόξαν Κυρίου εἶδε. καὶ διατί οὐκ ἐφοβήθητε κατα-
λαλῆσαι κατὰ τοῦ θεράποντός μου Μωϋσῆ, καὶ ὀργὴ θυμοῦ Κυρίου ἐπ' αὐ-
τοῖς καὶ ἀπῆλθον, καὶ ἡ νεφέλη ἀπέστη ἀπὸ τῆς σκηνῆς, καὶ ἰδοὺ Μα-
ριὰμ λεπρῶσα ὡσεὶ χιών, καὶ ἐπέβλεψεν Ἀαρὼν πρὸς Μαριάμ,
καὶ ἰδοὺ Μαριὰμ λεπρῶσα. Καὶ εἶπεν Ἀαρὼν πρὸς Μωϋσῆν,
δέομαι κύριε, μὴ συνεπιθῇ ἡμῖν ἁμαρτίαν, διότι ἠγνοήσαμεν κα-
θότι ἡμάρτομεν, μὴ γένηται ἡμῖν ὡσεὶ ἴσον θανάτῳ, ὡσεὶ ἔκ-
τρωμα ἐκπορευόμενον ἐκ μήτρας μητρὸς καὶ κατεσθίει τὸ
ἥμισυ τῶν σαρκῶν αὐτῆς, καὶ ἐβόησε Μωϋσῆς πρὸς Κύριον
λέγων, ὁ Θεὸς δέομαί σου ἴασαι αὐτήν. καὶ εἶπε Κύριος πρὸς Μω-

υσῆν, εἰ ὁ πατὴρ αὐτῆς πτύων ἐνέπτυσεν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτῆς
οὐκ ἐντραπήσεται, ἑπτὰ ἡμέρας ἀφορισθήτω ἔξω τῆς παρεμ-
βολῆς, καὶ μετὰ ταῦτα εἰσελεύσεται, καὶ ἀφωρίσθη Μαριὰμ ἔξω
τῆς παρεμβολῆς ἑπτὰ ἡμέρας, καὶ ὁ λαὸς οὐκ ἐξῆρεν ἕως οὗ
ἐκαθαρίσθη Μαριάμ. Συνετοῖς μὲν οὖν καὶ ταῦτα τοῖς ἀ-
προειρημένοις, τὸ γὰρ ἐν ἐκείνοις γυναικείας οὐδὲν ἀπώλεσεν,
ἀδελφοῦ δ᾽ ὥσπερ τὸ συμφυλέτην ἀνάγκην ἔχει, λελυμ-
ασμένα τὸ ἑαυτῶν μυστήριον, καὶ τῶν Ἰουδαίων συναγωγῆς τὴν ἐφ᾽ οἷς
εἰς αὐτὸν πεπαρῴνηκεν ἀτιμίαν εἰσφέρει, διαλλάττει δέ πως
καταμέσος τὸ μεταξὺ τῶν πλημμεληθέντων ὁ τρόπος, ἐλευθεροῦται
μὲν γὰρ ἐν ἐκείνοις ἡ συναγωγὴ καὶ ἀκάθαρτος ἦν, πολλοῖς καὶ
διαφόροις πλημμελήμασιν ἑαυτὴν καταφθείρουσα. ἐν δὲ τούτοις
μόνος ἡμῖν ὁ υἱὸς τῆς πλησίον ὁ λόγος ἀναπλάττει τὰ ἐγκλή-
ματα, καὶ τὴν τῶν Ἰουδαίων ἀλαζονείας διαστρέφει τὸ φρόνημα,
καταδεικνύουσα τὴν πρὸς τὰ βελτίονα, μάθετε ἀπ᾽ ἐμοῦ,
ὅτι πρᾶός εἰμι καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ, καὶ εὑρήσετε ἀνάπαυσιν
ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν. πρὸς δὲ τούτοις ἔτι καὶ τοῦ τὰ δίκαια κρί-
νοντος ἐκ μέσου τὴν τελευτήν, μὴ μέχρι παντὸς, μηδὲ ἀπε-
σχοινισμένην τὴν ὀργὴν τοῖς πλημμελοῦσιν ὑπάρχοντος, ἀλλὰ
μετροῦντος μὲν τὸ πλῆθος, συγχωροῦντος δὲ τὸ μέγεθος. ὡς μὲν οὖν
ἐν κεφαλαίῳ καὶ ἐν ὀλίγοις εἰπεῖν, ὅλος ἐν τούτοις ὁ τῶν προ-
κειμένων διανενόηται σκοπός. διαλαβόντες δὲ ἀνὰ μέρος
τῶν εἰρημένων, ἕκαστον τὸ ἐν αὐτοῖς λανθάνοντα διαπτύξομεν
νοῦν, θύραν τῷ λόγῳ διανοιγνύντος τοῦ βελτίονος τοῖς ἐλπί-
ζουσιν ἐπ᾽ αὐτόν, καὶ δώσω σοι θησαυροὺς σκοτεινούς, ἀποκρύ-
φους ἀοράτους ἀνοίξω σοι. Καθ᾽ ἕτερον τινα τρόπον τοῦ πάνσοφ-
ου Μωϋσέως διασαφεῖ καὶ μακαρίζει, οὐκ ἐν ὀλίγοις τοῖς ἄλλοις
ὅπως τις ἔλαβε καὶ εἶπεν, μὴ μόνῳ λελάληκε

(c) Real Academia de la Historia

κε, οὐχὶ καὶ ἡμῖν ἐλάλησε; διὰ ταῦτα δὲ κατὰ μωσέως φλυ-
αρίας τὰ ἐγκλήματα. πρῶτον μὲν, ὅτι φησὶ τὴν αἰθιόπισσαν ἔ-
λαβε. πρὸς δὲ τούτῳ δεύτερον, τὸ εἰπεῖν μὴ μωϋσῇ μόνῳ λελά-
ληκε κς, οὐχὶ καὶ ἡμῖν ἐλάλησε; εἰ μὲν γὰρ τὸ πρῶτον ἐγκαλο-
μένας ὑποσημαίνει γραφή. τὸ δὲ δεύτερον, τὸ μὴ ἐν μεγάλοις
σφόδρα τεθεῖσθαι ἀφηλικότα, μήτε μὴν ἐξαιρεῖσθαι τινὰ τῶν συ-
ἑλκους ἐπὶ κοινῆς τοῦ ζητεῖν. οὐγε καὶ ἐπειδὰν ὁ σταγηλιστά-
της, ἔσθ᾽ ἡμῖν ἡ καταταξις τῶν πρώτων καθηγούμενος τῷ πρώτῳ
ὑπονεμηθεὶς λόγον, οὕτω δὲ πάλιν ἐν τῇ ἐξ αὐτοῦ τύπων
εἰς αὐτὸ ἤδη μεταλαμβάνομεν τὸν χν. γυναῖκα μὲν εἶναι λέ-
γει καὶ πάλαι μωϋσῆς, τὴν συναγωγὴν τὴν μάλιστα ἐπιστᾶσαν
τὴν ἑορτὴν φημί, γένους δὲ ἤδη τὴν ἐπιπρέπουσαν οὐ
μικροῦ τὴν αἰθιόπισσαν ἐπιγαμίαν καὶ ἀλλογενῆ καὶ μέλαι-
ναν, καίτοι τοῦ νομοθέτου σαφῶς διατείνοντος μὴ γίνεσθαι τοῖς
ἀλλογενέσιν ὅλως ἐπιμίσγεσθαι τοὺς ἐξ αἵματος ἰσλ. τὸ δὲ
γάρ τοι ἐπαρθὲν φησὶν οὐ δεδώκεις τῷ υἱῷ αὐτοῦ, καὶ τὴν θυγατέρα
αὐτοῦ οὐ λήψῃ τῷ υἱῷ σου. ἐπιτιθεῖς ὡς παρανομοῦντος ὁ μέγας
ἐκεῖνος μωϋσῆς, ὑπὸ τοῦ ἀαρὼν καὶ τῆς μαριάμ. οὐ κινου-
μένων κατὰ τὸ εἰκὸς τὸ δεῖν αὐτὸ πάλιν ὡς ἐν τύπῳ καλῶς οἱ
νομομαθεῖς μωσαϊκοὶ, ὅπερ ἤδη φανερὸν ὡς ἐν καλεσάντων
τὸν τοῦ πράγματος φύσει εἰς αὐτὸν τὸν μάλα μελλοντος ἐξηγεῖσθαι
τὸν χν, ᾧ ἐν μιᾷ τὸ μωϋσέως πρόσωπον πρόσωπον, νομοθέτης
γὰρ ὁ χς, καὶ μεσίτης δὲ καὶ αὐτῶν, ὡς προφήτης μὲν καὶ κύριος,
ἐπεὶ καὶ οὗτος ἡμῖν αὐτὸ καλούμενον λέγων, προφήτην ὑμῖν
ἀναστήσει κς ὁ θς ὑμῶν ἐκ τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν ὡς ἐμέ. εἰς
δέχεται τὸ σχῆμα τῶν ἰουδαίων ἱερωσύνης ὁ ἀαρὼν λειτουργίας,
καὶ ἀναπληροῖ τὸ τῆς συναγωγῆς τὸ πρόσωπον ἡ μαριάμ. κα-
τηγοροῦσι τοίνυν τοῦ σρς ἡμῶν χῦ καὶ οἱ τῶν ἰουδαίων πρεσβύ-

(c) Real Academia de la Historia

τοι, καὶ αὐτὴ ἡ μετ' ἐκείνων συναγωγή, τὸ τῶν μὲν ἐν
τολμηθέντων παραβάσει ἠκολουθηκότες αὐτῷ διαφέρειν ὀλέθριον,
ἐλθούσης τῆς θυσίας αὐτῆς, οὐκ αὖ ἔχει τὸ σάββατον. διὰ τοῦτο
δὲ καὶ ἕτερον τρόπον, ὅτι τὴν μέλαιναν καὶ καλήν, τουτέστι τὴν
ἐξ ἐθνῶν ἐκκλησίαν ἐμνηστεύσατο, ὑποτάξει τρόπον τινὰ
τῇ πρώτῃ, τουτέστι τῇ Ἰσραηλίτιδι, ὅτε καὶ πάλιν ἡ συναγωγή.
ὅτι δὲ διὰ τοῦτο καταλυομένων αὐτοῖς τῶν ἐξ ἀκοῆς ἐπι
τηρήσεως ἐθῶν, ἢ καὶ τῶν ἐν τύποις λελατρευμένων διακονιῶν,
οὐ χαλεπὸν ζητεῖν διὰ τὸ ἅπαξ τοῖς εὐαγγελικοῖς ὁμιλοῦντα
συγγράμμασιν. ὅτι δὲ καὶ πάλιν ἐμνηστεύσατο τὴν ἐξ ἐθνῶν
ἐκκλησίαν μελαινομένην ἔτι διὰ τὸ ἐν ἀγνωσίᾳ καὶ τρόποις
σκοτεινοῖς, οὔπω γὰρ ἦν ἐν αὐτῇ τὸ φῶς τὸ ἀληθινὸν τὸ καταλάμ
πρωϊνὸν καὶ καταλαμπρῦνον αὐτούς, συλλέξομεν τὸ μὴ ὅλως τὸ
ἀλλ' ἐντελῶς τὸν ἐκ προφητῶν ἀπόδειξιν. πρῶτον δὲ ἐστιν
ἡ φαινομένη τῆς τοῦ σωτῆρος ἡμῶν οἰκονομίας τελειουμένης ἐπι
δεικνύντος αὐτοῦ. οὐκοῦν ἀλλογενεῖς μὲν ὄντας τοὺς Σαμαρεί
τας ἐκήρυττε, τὴν ἀρχὴν ὡς πρῶτα καὶ θεμέλιον τῆς τῶν ἐθνῶν
κλήσεως ἐν ἐκείνοις προκαταβάλλεται. ὅτι δὲ ταῦτα ἀληθῶς,
καὶ τὸ ἐξ Ἰσραὴλ ἐκεῖνος ἐξαιρούμενοι, καθώς ἐστιν αὖ κατιδεῖν
ἄκουε. τοὺς γὰρ ἱεροὺς μαθητὰς καταγγέλλοντας ἐκπέμπων
τὸ τῶν οὐρανῶν βασιλείας τὸ κήρυγμα, μὴ ἀπέλθετε φησὶν εἰς
ὁδὸν ἐθνῶν, καὶ εἰς πόλιν Σαμαρειτῶν μὴ εἰσέλθητε, πορεύεσθε
δὲ μᾶλλον πρὸς τὰ πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οἴκου Ἰσραήλ. ὁρᾷς
ὅπως ἔξω τέθεικεν ἐκείνους τῶν προβάτων οἴκου Ἰσραήλ;
οὐκοῦν οὔπω μὲν τῶν τῆς Ἰσραηλίτιδος ἀποφηνάμενος,
τουτέστι τῆς συναγωγῆς, ὅτι ὅπως αὐτῇ συνοικεῖν δοκοῦν,
ἐμνηστεύσατο τρόπον τινὰ καὶ ὑποτάσσει τὴν μέλαιναν τοῦ
ἀλλογενοῦς, τουτέστι τὴν ἐξ ἐθνῶν ἐκκλησίαν, καθὸ τὲ πρὸς

Ἰουδαίους διαλεγόμενος ἔφασκε, καὶ ἄλλα πρόβατα ἔχω, ἃ οὐκ ἔστιν ἐκ τῆς αὐλῆς ταύτης, κἀκεῖνά με δεῖ ἀγαγεῖν, καὶ τῆς φωνῆς μου ἀκούσουσι, καὶ γενήσεται μία ποίμνη, εἷς ποιμήν. δεῖ μὲν [illegible] τοῦ τὸ ἐξελέγχειν ὡς ἀπειθεῖς, ὅτε διαρρήδην αὐτὸν ἠρώτων [illegible] λέγοντες, εἰ σὺ εἶ ὁ Χριστὸς, εἰπὲ ἡμῖν παρρησίᾳ. ἀπεκρίνατο αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, εἶπον ὑμῖν καὶ οὐ πιστεύετε, τὰ ἔργα ἃ ἐγὼ ποιῶ ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ πατρός μου, ταῦτα μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ, ἀλλ' ὑμεῖς οὐ πιστεύετε, ὅτι οὐκ ἐστὲ ἐκ τῶν προβάτων τῶν ἐμῶν. ἴδια γὰρ [illegible] πρόβατα τοὺς ἐξ ἐθνῶν ἀπεκάλει. ἐφ' ᾧ καὶ λίαν οἱ Φαρισαῖοι [illegible] χαλεπαίνοντες, ὡς ἀγαπῶντι [illegible] τοὺς ἀλλογενεῖς, παρ' οὐδὲν [illegible] θεῖον ποιουμένῳ νόμον ἀποσκώπτοντες ἔφασκον, οὐ καλῶς ἡμεῖς λέγομεν ὅτι Σαμαρείτης εἶ σὺ, καὶ δαιμόνιον ἔχεις; εἰ μὴ γὰρ ἐφρόνεις φησὶ τὰ Σαμαρειτῶν, εἰ μὴ [illegible], οὐκ ἂν [illegible] ὅλως τοῖς ἐξ ἐθνῶν, εἰ μὴ τὸ ἐν σοὶ δαιμόνιον ὑπῆρχεν [illegible]. δαιμονιῶντας γὰρ ἀπεκάλουν τοὺς εἰδωλολάτρας, διὰ τὸν ἐν αὐτοῖς ὄντα διάβολον. [illegible] ἐν τῷ μὴ δεῖν φασιν [illegible] τῶν νομικῶν ἐνταλμάτων τὴν παράβασιν, εἰ καὶ ὅτι μάλιστα πλέον [illegible] μᾶλλον τοῦ νόμου τὰ διὰ Χριστοῦ καὶ οὐ παράβασις κατὰ τὸ εἰρημένον παρ' αὐτοῦ, οὐκ ἦλθον καταλῦσαι τὸν νόμον, ἀλλὰ πληρῶσαι. [illegible] γὰρ μόνου τοῦ γράμματος [illegible] πρὸς ἀλήθειαν. ὁ μὲν οὖν [illegible] τῇ μελῴδῃ [illegible] τρόπος ἐν τούτοις καὶ [illegible] ὡς ἐν τοῖς [illegible] Μωϋσέα [illegible] καὶ [illegible] καὶ [illegible] ὡς ἐκ [illegible] πάλιν ἐπὶ τὸ [illegible] μεταστοιχειοῦντες τῶν λεγομένων [illegible]. οὐ γὰρ μόνῳ φησὶ τῷ [illegible] λελάληκεν ὁ Θεὸς, ἀλλὰ καὶ ἡμῖν ἐλάλησεν. [illegible] ὁ Χριστὸς, ἐκ [illegible] φωνῆς [illegible]

γὰρ δήπου φρονοῦντας ὀρθῶς, μὴ πάντως εἰς τὴν ἀναβαίνειν
ὑπείληφα ἡμέτερον τὸν ἁπλῶς ἐκεῖνον, δι' οὗ τὰ πάντα
καὶ ζῶσιν ἔχοντες τὸ εἶναι. ἀναβαίνειν δ' ἤμελλεν τὸ ἐφ' οἷς ἐκεῖ
μένει τὰ χαρίσματα, τὸ ἤγουν ὁρώμενον οὐχ ὑπερβαίνοντας
τάξιν, οὔτε μὴν ἁρπάζοντας ἑαυτοῖς τὸ οὔπω δοθὲν αὐτοῖς,
ὅπερ ἐννοοῦσι δηλαδὴ ὡς τῆς ἀρετῆς ἐπιμελουμένας οὐκ ἀμοιρεῖν.
ἀλλ' ἐνδείκνυμι πάλιν τὸ κατ' ἐμαυτὸν τὴν χρὴ φανερὸν τοῖς Ἰουδαίοις
καθιστάντα τὸν Θεὸν καὶ πρὸς τὸν αὐτὸν καὶ μόνῳ φυσικῶς εἶναι
ὁμοίως ὅπερ τοῦ λέγοντα, ἀπ' ἐμαυτοῦ οὐ λαλῶ, ἀλλ' ὁ πέμ-
ψας με πατὴρ αὐτός μοι ἐντολὴν δέδωκε τί εἴπω καὶ τί λαλήσω.
Καὶ πάλιν, τὰ ῥήματα ἃ ἐγὼ λαλῶ οὐκ ἔστιν ἐμά, ἀλλὰ τοῦ
πέμψαντός με. εἶτα πρὸς τοῦτο πάλιν ἀποθεραπεύουσιν ἐπι-
μελοῦντας τοὺς ἀνοσίους γραμματεῖς καὶ φαρισαίους,
καὶ ἐπὶ τὸ λαλοῦντα πρὸς τοὺς πατέρας αὐτῶν τὸν Θεὸν ὁμοίως
ἐπαγγελλομένους τοῦ θεοῦ ἕνεκα τῆς ἀληθείας ἀπειθεῖν ἠρ-
μένους, λέγουσι γάρ, ἡμεῖς οἴδαμεν ὅτι Μωσεῖ λελάληκεν ὁ Θεός,
τοῦτον δὲ οὐκ οἴδαμεν πόθεν ἐστίν. ὁρᾷς οὖν ὅπως διὰ τὸ λέ-
γειν ἐξεπίστασθαι τὸν Θεὸν λαλοῦντα τῷ Μωσεῖ μονονουχὶ τὸ ἀρχαῖον
ἐκεῖνό φασι ἐκάλεσεν τοῖς ῥήμασι, μὴ χρῶ μόνῳ λελάληκεν
ὁ Θεὸς καὶ πατήρ, οὐχὶ καὶ τοῖς ἡμετέροις πατράσιν; εἶτα τὸ δὲ
λοιπόν φασι τὸ ... καὶ ἤκουσε Κύριος καὶ ὁ λαός; Μωυσῆς πρᾶος
σφόδρα παρὰ πάντας τοὺς ἀνθρώπους τοὺς ὄντας ἐπὶ τῆς γῆς. ἀλα-
ζονείας ὡς ἔοικεν ἀφορμὴν τοῦ Μωσέως ἐποιοῦντο πρό-
ποτε μαρτυρηθῆναι καὶ ἀρετήν, ἀλλ' ἐπὶ τούτῳ καὶ σπουδῆς
ἐκείνου χαλεπαίνει Θεός, καὶ ἀντικρυς ἐπὶ τὸ δηλαδὴ ὡς αὐτο-
νακιστὸν καὶ τὸν ὀξυβελεστάτον ἐν πολλοῖς ἐρχόμενον, ἐπὶ τὴν
σῳ λαβυρινθώδη καταφρόνησιν εἰς ἑαυτὸν οἰκειούμενος. οὕτω
νοοῦσι καὶ ἐπὶ χρῶ, ἀπὸ τῶν γὰρ τῆς ἐνούσης αὐτοῖς προσέθηκε

καὶ φιλαυτίας πολλάκις ἔτι που εἰς καταφρόνησιν τῶν ἀπο-
φάσεων, ἀλλ' ὡς ἔοικεν ἀναμφισβητήτως ἀναμφισβητή-
τως ὁρᾶν, ὡς οὐ διαφέρουσαν τὴν ἄνωθεν κίνησιν, ὡς γὰρ
ὑβριζόμενος ἐν ἐμοὶ [illegible] ἔμελλεν ὁ θεὸς καὶ πατήρ, εἶτα
γὰρ γνῶσιν [illegible], καὶ διὰ θεοπτικοὺς τῆς γνώσεως τοὺς
ἐκ τῶν [illegible] ὑπερ[illegible] ἀποπληροῦντας λόγους. εἶτα
τούτοις ἐφεξῆς, καὶ εἶπε κύριος πρὸς Μωυσῆν καὶ Ἀαρὼν
καὶ Μαριάμ, ἐξέλθετε ὑμεῖς οἱ τρεῖς εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρ-
τυρίου, καὶ κατέβη κύριος ἐν στύλῳ νεφέλης καὶ ἔστη ἐπὶ τῆς θύρας
τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. ὑπεμφαίνει πάλιν ὁ λόγος, ὅτι πρέ-
πει τοῖς [illegible] καταλαμβάνων τοῦ ὄρους [illegible], καὶ κατα-
[illegible] πάντως [illegible] εἰς ὄρος [illegible]
[illegible] καὶ [illegible] πρὸς [illegible] αὐτῷ, [illegible] πάντως
ἐκείνης [illegible] ἀναστάντας [illegible] αὐτοῦ,
καὶ [illegible] ἐν [illegible], [illegible] ἐν ἐμοί. ἐπειδὴ ὁ θεὸς [illegible]
[illegible] Μαριὰμ καὶ Ἀαρών, ἀκού-
σατε τῶν λόγων μου, ἐὰν γένηται προφήτης ὑμῶν κυρίῳ, ἐν
ὁράματι αὐτῷ γνωσθήσομαι, καὶ ἐν ὕπνῳ λαλήσω αὐτῷ, οὐχ οὕ-
τως ὡς ὁ θεράπων μου Μωυσῆς ἐν ὅλῳ τῷ οἴκῳ μου πιστός ἐστι·
στόμα κατὰ στόμα λαλήσω αὐτῷ ἐν εἴδει καὶ οὐ δι' αἰνιγμάτων,
καὶ τὴν δόξαν κυρίου εἶδε. Μωυσῆς τε [illegible] ἐν θεοπτίαις [illegible]
[illegible] τοὺς ἄλλους [illegible], [illegible]
[illegible] λόγων [illegible] καλῶς.
[illegible] αὐτοῖς [illegible] ἐν [illegible], οὐ γὰρ ὡς [illegible] ἐν προφή-
ταις λελάληκεν ὁ θεὸς καὶ πατήρ, οὕτως καὶ ἐν υἱῷ, ἀλλ' οἱ μὲν
διὰ τοῦ [illegible] τὴν γνῶσιν [illegible], ὁ δὲ υἱὸς
οὐ [illegible] ὡς [illegible] καὶ [illegible]
τοῦ [illegible]. καὶ οἱ μὲν [illegible] δι' αἰνιγμάτων [illegible]

προφήταις

(c) Real Academia de la Historia

γνωρίζει ἡ λέξις αὐτοῦ· θεὸν γὰρ οὐδεὶς ἑώρακε πώποτε. θε-
ωρεῖται δὲ μόνῳ τῷ κατὰ φύσιν υἱῷ καὶ οὕτως, ὡς ἂν ἐνῇ τὸ θεὸν
νοεῖν θεοπρεπῶς, καὶ τοῦτο μαρτυρεῖ αὐτὸς ὁ σωτὴρ ἡμῶν χριστὸς
λέγων, οὐχ ὅτι τὸν πατέρα τις ἑώρακεν εἰ μὴ ὁ ὢν παρὰ τοῦ θεοῦ,
οὗτος ἑώρακε τὸν πατέρα. οὐκοῦν οὐκ εἰδότως, μᾶλλον δὲ ἀμαθῶς
καὶ δυσσεβῶς Ἰουδαῖοι τὸ καλεῖσθαι εἰς πατέρα αὐτῶν τὸν θεὸν
προϊσχόμενοι πρὸς οὐδὲν ἀποσοῦσι λέγοντα τὸν χριστόν, ἃ ἤκουσε
παρὰ τοῦ πατρός, ταῦτα λαλεῖν. τὰ μὲν γὰρ ἐν τῷ ὄρει σινᾶ σκιαὶ καὶ
τύποι μᾶλλόν εἰσι καὶ αἰνίγματα, κεκρυμμένην τινὰ καὶ
οὐ σφόδρα συμφανῆ τοῦ θεοῦ διαστελλόμενοι γνῶσιν αὐτοῦ-
νοντα, χριστὸς δὲ αὐτὸν τὸν πατέρα ἑώρακεν αὐτήκοος ὤν. εἰ δὲ καὶ πρέποι
διὰ τὴν τοῦ νοήματος ἀπλότητα ζητεῖν καὶ σωματικώτερον
εἰπεῖν, ὡς φέρεται μὲν καὶ πολλὴν ὁ λόγος τὴν ἐπὶ τῷ διαφο-
ρᾷ ὡς πρὸς ἅπαντας τοὺς ἱερούς, ἐν ὅλῳ γάρ φησι τῷ οἴκῳ μου
πιστός ἐστιν. ἀλλὰ γὰρ οὐχὶ διὰ τοῦτο μεσιτικὴν μέν τινα καὶ συμ-
μεμετρημένην τὴν οἰκονομίαν ἐπιδεικνύει τὴν διὰ νόμου
καὶ προφητῶν, γνῶσιν δὲ καὶ καθόλου τὴν διὰ χριστοῦ; ὁ μὲν γὰρ νό-
μος ἦν ἐκ τοῦ Σινᾶ διὰ τῶν λίθων, χριστὸς δὲ οὐχ οὕτως, σύμπαν-
τα δὲ τὸν κόσμον διὰ τῆς πίστεως, καὶ δι' αἵματος τοῦ ἰδίου
κτᾶται τὸ γεγραμμένον ἐν τοῖς ... μωϋσῆς. Deest aliquid
τοιοῦτον γάρ ἐστι τὸ διὰ τοῦ προφήτου πρὸς τοὺς ἀνοσίους φα-
ρισαίους τὸ πάλαι λαλούμενον διὰ τὰς ἐπὶ τῷ φλυαρεῖν τε
καὶ αἰσχρογλωσσίας· ὑμεῖς δὲ προσαγάγετε ὧδε υἱοὶ ἄνο-
μοι σπέρμα μοιχῶν καὶ πόρνης, ἐν τίνι ἐνετρυφήσατε, καὶ ἐπὶ
τίνι ἠνοίξατε τὸ στόμα ὑμῶν, καὶ ἐπὶ τίνα ἐχαλάσατε τὴν γλῶσσαν
ὑμῶν; ὅλας γὰρ ὥσπερ τῇ θεομάχῳ γλώσσῃ τὰς ἡνίας οἱ φα-
ρισαῖοι χαλάσαντες, εὐπρόχειρον τρόπον τινὰ τὴν δυσφη-
μίαν ἀποτείνουσι κατὰ χριστοῦ, καὶ πρὸς ὑπέρογκον ἀλαζονίαν ἀναφυσῶ-

(c) Real Academia de la Historia

μενοι, τοὺς ἐξ ἀπονοίας ὁρμωμένους λόγους, οὓς καὶ λίαν ἀκό-
λως ἐπαλλήλως ὁμιλοῦσι, ἐπαφιοῦσι τοῖς παρανομοῦσι-
μένοις παρανομοῦσι, τοῖς ἁμαρτάνουσι μὴ ὑψοῦτε κέρας,
μὴ ἐπαίρετε εἰς ὕψος τὸ κέρας ὑμῶν, τὸ μὴ λαλεῖτε κατὰ τοῦ
θεοῦ ἀδικίαν. παρανόμως γὰρ ὅλως οὐκ ἔστι ἐξ οὗ δυσσεβῶς
καταχρώμενοι, καὶ εἰς ὕψος τὸ κέρας ἐπαίροντες, ἀλλ' ἔτι μᾶλλον.
οὐ μόνον παραρομεύοντες [illegible] τὸ θέλημα [illegible], τὸ
αὐτὸ ὃ μᾶλλον ἐπίσταται τοῦ διώκεσθαι ἀπὸ τὸ βλέπειν
καθαρὸν πῦρ, ἡμεῖς οἱ δεδεμένοι μαθηταὶ λελυμένοι
[illegible], τοῦτο οἰκοδομεῖν, ὡς καὶ ἐπιγνῶναι τὸ τοῦ
λέγειν αὐτοῦ. Καὶ ἐπειδὴ μετὰ τὸ τὴν νίκην τὸ τοῦ μαρτυρίου
σημεῖον ἐκ φωνῆς λεπτῶς τὸ προσεξεῖναι καταφανὲς ἐμ-
οὶ, τὸ οὐχ ἁπλῶς, ἀλλ' ὡς οὐ χωρεῖν. καὶ γὰρ τοῖς εἰς τὴν παροιμίας
καὶ τοῖς ἀνοσίοις τῶν Ἰουδαίων τολμήμασιν ἐπαράλληλα καὶ
πλείστα πικρῶς, ἀνεπίδεκτοι εἰσὶ τὸ ἀποπεφοίτηκε τῆς
συναγωγῆς ἡ χάρις ἡ ἄνωθεν, φθόνος καὶ τὸ εἰρημένον πε-
ρὶ τοῦ, ἐγκαταλέλοιπα τὸν οἶκόν μου, ἀφῆκα τὴν κληρονο-
μίαν μου. Καθάπερ γὰρ ὅτε ἐκ σώματος ἡ ψυχὴ, ὡς ἡ
ψυχὴ πάλιν ἀποφοιτᾷ καὶ ἄλλο τὸ σῶμα ἐν τόποις. ἐπεὶ
δὲ τῶν Ἰουδαίων συναγωγῆς ἀκολούθως ἀπενοσφίσθη, ἀκάθαρ-
τος ἀνεδείχθη προσευχὴ, τὸ ἀκάθαρτος οὐχ ἁπλῶς, ἀλλ' ὡς
ἀκάθαρτα δαιμόνια τὰ δυνάμεις. τὸ γὰρ σφόδρα καταλειφθῆ-
ναι τὸ λεπτὸν τὸ λέγειν τὸ νόθευμα ἐπὶ λόγοις ἔχει, τοῦ
γένους τὸ χρόνος τὸ λυμαίνεται. οὐ γὰρ δὴ καὶ εἰκὸς μᾶλλον ὁ ἀνα-
στὰς ὥστε τὸ ἀναμαρτήτως ἔχειν τὸ ἐμπαθὲς γενέσθαι κακῶς
τὸ τῶν Ἰουδαίων πλῆθος τὸ τοῦ δι' ἀρχῆς ἀποπεσεῖν φρον-
τίδος. ὁ μὲν οὖν ἀθάνατος ἐν καὶ φιλοσοφίᾳ τῶν Ἰουδαίων
ὅσους ἀκατάστατα καὶ αἵματα κολάζειν, καὶ τὸ τύπου τῶν

ἀξίων ὀρθῶς εἰρημένον περὶ τοῦ θεοῦ, πλὴν ὅσα τὸ πρόθυμα
αὐτῶν ζημίας τὸ γνῶναι τὰ δι' ὀνομασίας. οὐ καταφρονοῦντας
δὲ τῆς μακαριότητος, οὖσαν προσηλωμένους ἐλεεῖν, καὶ τὸ
πόθον ὑποφαίνοντας τῶν κειμένων λόγων. ἐπειδὴ γὰρ μόνον τὸ
μετὰ τὴν ἄλλων τῶν ἱερωσύνης τάξιν μετέχειν, τούτοις τὸ ἐκλείπειν φαί-
νεσθαι ἀναφυγῶν, λύπη μᾶλλον τῆς ὑπὲρ τοῦ θεοῦ πεσοῦσαν ἐκ-
λάζειν, κατὰ τὸ εἰρημένον τῷ προφήτῃ, πενθήσατε καὶ κόπτεσθε
οἱ ἱερεῖς, θρηνεῖτε οἱ λειτουργοῦντες θυσιαστηρίῳ, εἰσέλθετε
ὑπνώσατε ἐν σάκκοις οἱ λειτουργοῦντες θεῷ, ὅτι ἀπέσχηκεν
ἐξ οἴκου θεοῦ ὑμῶν θυσία καὶ σπονδή. πρόσωπον δὲ λέγων τῷ ἀ-
δελφῷ μωϋσῇ, δέομαι κύριε μὴ συνεπιθῇ ἡμῖν ἁμαρτίαν,
διότι ἠγνοήσαμεν καθότι ἡμάρτομεν. οἱ γὰρ γένει μὲν ὄντες
ἐξ ἰσραήλ, καὶ τῆς κατὰ σάρκα χρόνοις τῶν ἰουδαίων συναγωγῆς
οὐκ ὄντες ἀλλότριοι, μυστηρίων δὲ τοῦ θεοῦ ὑπὲρ ἡμῶν ἀποδε-
δειγμένοι ταμίαι, τὰς ὑπὲρ τῶν ἐξ ἀγνοίας ἡμαρτηκότων ἀνα-
φέρειν ἔμελλον εὐχάς, καὶ τοὺς συμπταίσαντες ἐν ἀρχῇ, μὴ
συνεπιθεῖναι δὲ τοῦ θεοῦ πρὸς ὀργὴν τῶν ἐκκαλουμένων, ὅπερ εἶπε
λέγων ὁ παῦλος, ἀδελφοί, ἡ μὲν εὐδοκία τῆς ἐμῆς καρδίας καὶ
ἡ δέησις ἡ πρὸς τὸν θεὸν ὑπὲρ τοῦ ἰσραήλ ἐστιν εἰς σωτηρίαν. ἀλλ' ὁ δὲ τοῦ
λέγων καὶ οἰκονόμος μυστηρίων θεοῦ, καὶ ἱερουργὸς τοῦ θείου
κηρύγματος, ὅπερ δὴ ποιεῖ καὶ ἄλλοτε. βοῶντος δὲ τοῦ μωϋσέως
ὑπὲρ τῆς λελεπρωμένης, καὶ ἰᾶσθαι τὴν ἐκκαλοῦντος αὐτὴν [illegible]
ὁ θεὸς τὸ συγγνῶναι δέ, ἀφορισθήτω λέγων ἑπτὰ ἡμέρας ἔξω
τῆς παρεμβολῆς, καὶ μετὰ ταῦτα εἰσελεύσεται. πάλιν ἡμῖν ὡς ἐν
εἰκόνι δεικνύντος τοῦ λόγου, ὅτι ταχεῖα μὲν εἰς τὸ ἐλεεῖν, καὶ
πρόθυμα εἰς τὸ τῶν ἐκκαλεῖν ἑαυτὴν ἡ θεία φύσις ἔστι με-
ταῖς, ὡς δὲ πλήθει πολλάκις, ὃ καὶ τῶν μετέχειν τῶν ἡμετέρων ἐμπε-
πλησμένων ἀποτελεσθῇ, ἔτι ἐπὶ τοῖς ἐνόχοις ἀλείπται

ἀναδοθῇ, σημαίνει δὲ κἀκεῖνο κατά γε τὸν ἡμέτερον νοῦν, ὅτι
πολλὴ μὲν ἡ τῶν ἁγίων πρεσβεία πρὸς τὸν θεὸν ἀναβέβηκεν
ὑπὲρ τοῦ Ἰσραήλ, οὐκ ἐνδεχομένου δὲ τοῦ μὴ κολασθῆναι πρέ-
πειν αὐτό, οὐκ ἐπὶ τοῖς ἱερεῦσι καθιερωμένοις λειτουρ-
γοῦσι θαλάσσης τὸ ἔλεος. ὅτε δὲ πολλάκις διὰ τῶν ἡμετέρων
πλημμελημάτων ἀποστραφῇ εἰς τὸ καὶ αὐτὸς ἐνταῦθα τὸ π
μάλιστα τελευτήσαντος αὐτῷ γνησίου καὶ βασιλέων τῶν ἐπι-
λοιπῶν, χαλεπὸν οὐδὲν τὸ διὰ τούτων ἰδεῖν. ἀποκαλύπτει
τοίνυν διὰ τοῦ ἀξίου τῆς ἱερεμίας τῷ προφήτῃ, ἐσόμενον κατὰ
καιροὺς αὐτὸν ἐν τῇ τῶν Ἰουδαίων σφαγῇ καταπρεσβεύων
αὐτοῦ πολεμουμένων τῶν Βαβυλωνίων, ἀλλ' ὡς πολλῶν ὄν-
των τῶν πταιόντων καὶ ἁμαρτανόντων πρὸς τὸν ἅγιον προφήτην
φησίν, οἴμοι ἐγώ, ὅτι ἐκλέλοιπεν ἡ ψυχή μου ἐπὶ τοῖς ἡμαρτη-
μένοις. περιδράμετε ἐν ταῖς ὁδοῖς Ἰερουσαλὴμ καὶ ἴδετε καὶ γνῶτε,
καὶ ζητήσατε ἐν ταῖς πλατείαις αὐτῆς ἐὰν εὕρητε ἄνδρα εἰ
ἔστι ποιῶν κρίμα, καὶ ζητῶν πίστιν, καὶ ἵλεως ἔσομαι αὐτοῖς
λέγει κύριος. ὁρᾷς ἐν τούτοις ὀδυνώμενον ἐπὶ τοῖς ἡμαρτημένοις
αὐτόν, καὶ προχείρως ἐλεεῖν ἐθέλοντα τὸν Ἰσραήλ, ἀρκού-
μενον ὅπως ὑφ' ἑαυτοῦ μονονουχὶ καὶ ἀνάγκῃ σώζοντα
τοῦ θεοῦ προσπίπτοντα διὰ τὰς ἁμαρτίας ὑπεύθυνον,
ζητοῦντα δὲ ὅμως τοῦ καταλείπειν τὰς ἀφορμάς, ἐ-
φ' ἑνὶ θέλοντα καταλύειν τὰ ἐξ ὀργῆς, ἵνα γὰρ ἄνδρα τοὺς
πταίοντας ἐπιδεικνύωσι πιστὸν ἐν αὐτῇ διατελεῖν. ἐκ
πέμπτου τοίνυν ἡμεῖς μὲν ἐπὶ τῇ λέπρᾳ κάθαρσιν, ἀλλ' οὐκ
ἐξορίζεσθαι ὁ λαὸς ἕως ἐκαθαρίσθη Μαριάμ. περιμένουσι
γὰρ καὶ ἡμεῖς οἱ πιστεύσαντες εἰς χριστὸν τὸν τῶν Ἰουδαίων καθα-
ρισμόν, δῆλον δὲ ὅτι τὸν διὰ πίστεως, οὕτω λοιπὸν τὰς εὐθείας
τῶν ὁδῶν καταλιπόντες σκηνὰς ἐπὶ τὴν ἄνω πόλιν ἀναζεύ-

ζόμενοι, καὶ εἰς τὴν τῆς ἐπαγγελίας [illegible] γῆν. ἐλήλυθε δ' οὖν ὁ σωτὴρ ὅταν λέγῃ πρὸς Ἰουδαίους, εἰ ἐπιστεύετε Μωϋσῇ, ἐπιστεύετε ἂν ἐμοί, περὶ γὰρ ἐμοῦ ἐκεῖνος ἔγραψεν :—

Περὶ τῶν κατασκεψαμένων τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας :—

λό(γος) ζ'

Ἐξαίρετος μὲν ὁ κλῆρος τοῖς ἀγαπωμένοις τὸν τῶν ὅλων βασιλέα, ξένη ἡ ἑτοιμασθεῖσα αὐτοῖς τῶν ἀφθόνων ἀγαθῶν ἡ κτῆσις, καὶ πιστοῦται λέγων ὁ μακάριος προφήτης Ἠσαΐας, ἔστι κληρονομία τοῖς θεραπεύουσι κύριον. Καὶ πάλιν, καὶ ἔσῃ πεποιθὼς ἐπὶ κύριον, καὶ ἀναβιβάσει σε ἐπὶ τὰ ἀγαθὰ τῆς γῆς, καὶ ψωμιεῖ σε τὴν κληρονομίαν Ἰακὼβ τοῦ πατρός σου, τὸ γὰρ στόμα κυρίου ἐλάλησε ταῦτα. οὐ κοινὴ ἐλπὶς ἂν εἴη ἡ ὀρεγομένη, πάντη δὲ καὶ πάντως ἡ ὑπόσχεσις, οὐ γὰρ ἂν ἁμάρτοι τοῦ λόγου, οὐδ' ἂν διαψεύσαιτο τὸ θεῖον στόμα, ἀποπεραίνει δὲ πάντως τὰ ἐπηγγελμένα, καὶ Δαυὶδ ὁ θεσπέσιος μελῳδὸς οὑτωσί που φησί, κύριος μερὶς τῆς κληρονομίας μου καὶ τοῦ ποτηρίου μου. σὺ εἶ ὁ ἀποκαθιστῶν τὴν κληρονομίαν μου ἐμοί. τίνες οὖν ἄρα λοιπὸν οἱ θεραπεύοντες τὸν κύριον, καὶ τίνας ὁ οὕτω λαμπρὸς καὶ ἀξιόλογος περιμένει κλῆρος, οἱ τὸ τῶν δεσποτικῶν ἀποπεραίνειν σπουδάζοντες, καὶ πρὸς πᾶν ὁτιοῦν τῶν θεραπευομένων ἀμελλητὶ διαθεῖν ἐθέλοντες, καὶ παντὸς ἐχθροῦ καὶ [illegible] περιγινόμενοι, καὶ οὐχ ὡς ἰδίαις δυνάμεσιν ἡγούμενοι κατ' αὐτῶν ἀριστεύειν, ἢ τῇ τῆς εὐτεχνίας ἐπιθαρροῦντες, ἀλλ' ὡς ὅπλον ὥσπερ πειθόμενοι τὴν ἄνωθεν χάριν προσεῖναι καὶ τὸν ὑπερασπιζόμενον τὸν τῶν ὅλων ἔχοντες θεόν, ἀναλέγοντες γὰρ οὕτω φασί, οὐκ ἐπὶ τῷ τόξῳ μου ἐλπιῶ, καὶ ἡ ῥομφαία μου οὐ σώσει με. ἔσωσας γὰρ ἡμᾶς ἐκ τῶν θλιβόντων ἡμᾶς, καὶ τοὺς μισοῦντας ἡμᾶς κατῄσχυνας. τοὺς μὲν οὖν ἀγαθοὺς καὶ εὐλαβεστάτους καὶ τοὺς τὰ ἔργα πιστεύειν ἑτοιμοτάτους,

(c) Real Academia de la Historia

ἐκπρεπεστάτους ἀποτελοῦσι, πλουσίαν δὲ διανέμουσι τἀγαθά. τοὺς δ' αὖ τὸ πᾶν ἄμεινον νοσεῖν ἡρημένους, τὴν κακοδαιμονίαν συνεπισπεύδοντας τὸ ἔξωθεν, τὸ πολὺ τῆς εὐγενείας μεμειωμένους εἰς τὸ ἀπειθές, ἀποβουκολοῦσι παντελῶς τῶν ἀπολαύσεων ἀγαθῶν τὸ παντὸς ἀποσβέσαι πειρώμενοι καταφρονοῦντας λόγους, ἐπιφωνοῦσι δ' ὡς τῇ ἐκεῖσε τὸ μάλα δικαίως, αὐτοὶ ἡμερεύειν, οὐδὲ ὁ κληρονομεῖν, ὑμεῖς δὲ ἐπιστεύετε ὑμᾶς ἀπολέγει κς. τοῖς τοιούτοις ὑποπεπτωκότας ἐγκλήμασι τοὺς τῶν ἰδίων δήμων ἐξεστηκότας, τοῖς τῆς δουλείας ἠλπικόσι τὸ ἐλπίδος τὸ ἀποκληρονομεῖν κεκωλύκασι, καὶ τοῖς τῆς κληρονομίας οὔσης αὐτῶν, εἰ καὶ ἔστιν ἀληθὲς ὡς αὐτῶν εἶναι ἡ ἐπαγγελία κατὰ τὸ ῥῆμα καὶ εἰσπορεύονται φωνήν. ἐπειδὴ δ' ἐπειγόμεθα τῷ ἀκολούθῳ πρὸς αὐτὰς ἐμμένειν μεμνήκασι καὶ τὴν τοῦ ὅρους φωνήν, γεγόνασι γὰρ οἱ ἔσχατοι πρῶτοι, καὶ οἱ πρῶτοι ἔσχατοι. καὶ τοῦτο δὴ πάλιν ἐξ αὐτῶν ἡμῖν τῶν ἀρχηγετῶν προαναφωνεῖ τὸ γραμμάτων, ἔχει δ' οὕτως. Καὶ μετὰ τοῦτο ἐξῆρεν ὁ λαὸς ἐξ Ἀσηρὼθ καὶ παρενέβαλον ἐν τῇ ἐρήμῳ τῇ Φαράν. Καὶ ἐλάλησε κς πρὸς Μωυσῆν λέγων, ἀπόστειλον σεαυτῷ ἄνδρας καὶ κατασκεψάσθωσαν τὴν γῆν τῶν Χαναναίων ἣν ἐγὼ δίδωμι τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ εἰς κατάσχεσιν, ἄνδρα ἕνα κατὰ φυλήν, κατὰ δήμους πατριῶν αὐτῶν ἀποστελεῖς αὐτούς, πάντα ἀρχηγὸν ἐξ αὐτῶν, καὶ ἐξαπέστειλεν αὐτοὺς Μωυσῆς ἐκ τῆς ἐρήμου Φαρὰν διὰ φωνῆς κυ, πάντες ἄνδρες ἀρχηγοὶ υἱῶν Ἰσραὴλ οὗτοι. οἱ μὲν οὖν ἀποσταλέντες τῶν φυλῶν ἄνδρες τὸ ἀεὶ σημεῖον δυσκολίας, τὸ ἄλλο πλῆθος ἀπεκόμιζον, καὶ δὴ καὶ ἀνιέντες ἐν μέλλειν κατασκεψόμενοι, πόθεν ὑποπιάσαι ἀλλ' ἐκ τοῦ ἀλλοτρίως ἔχειν, εἰ τὸ ἔδαφος καὶ πιαρὰ καὶ γονιμωτάτη, ἢ τοῦναντίον ξηρὰ καὶ ἄκαρπος, εἰ ξυλωθήσεται πρόφασις, εἰ καρπῶν ὡραίων καλοῖς βρύουσι, εἰ μὴ ἀμελήσειεν ἔχειν πλείοσι δέ

νικηθῆναι μάχῃ. καὶ πρὸς τούτοις ἔτι, τίνες αἱ εἰσὶν οἱ [illegible],
πότεροι πολεμικοὶ πρὸς ἀλκὴν καὶ ἀγωνισταὶ τὰ πολεμικά,
καὶ οὐ τοῖς ἰσχύουσιν ἐν αὐτοῖς, ὅπως τοῖς ἐνδείξεσθαι μεμελη-
κόσιν εὐκόλως ἁλώσιμοι. ὁποία δὲ αὐτὴ καὶ τίνες αἱ πόλεις,
ἆρα ψιλαὶ καὶ ἀτείχιστοι, ἢ ὅμως ἄστεα πεπυργωμένα; πε-
ριέθει δ' ὁμοίως, ὅτι καὶ αὐτῶν εἰ δέοι τῶν καρπῶν ἀπο-
στερημένους [illegible] πρὸς ἀπόδοσιν ἕξειν ἐπανιέναι αὐτούς. ἀνα-
βεβηκότες δὲ οὕτω ὡς ἔφην, [illegible] τὸ κεκ-
λεισμένον, ἐπιπολαίου τ' ὄντος [illegible] τοῦ
γοῦ, τὸ δὲ καὶ τὸ ὄρος ἐπανερχόμενοι, χρήματα παρέξοντο
ἐσιόντες [illegible], θαύματα καὶ θέαμα, πρὸς τὰ ἀναζόμενοι, τὸ
ὑπαντῆσαι ἐπὶ Μασσαγέτας, πλὴν ἐμμενόντων τῆς γνώμης. ὑπη-
νὰ μὲν γὰρ ὄξεσι, τὸ ἀπιστεῖλον ἅπαντας ὡς [illegible] καὶ πίω-
[illegible], τὸ τοῦτο μάρτυρα προκομίζον τοῦ [illegible] αὐτοῖς ληφθέντα
καρπόν, ἀλλ' οἱ μὲν θεσμοὶ τὸ ἔθνος ὀνομάζουσι τὸ ἐπ' αὐτῆς,
εὐθενεῖσθαι καὶ μακρὸν [illegible], τὸ τῆς σφῶν ὑπεροψίας ὀλίγα-
[illegible], ἥνπερ γὰρ φασὶ [illegible] ἐκεῖ. ὑφη-
λοὶ δὲ καὶ εὐμεγέθεις, ὡς ἀκούω, [illegible] τοὺς
[illegible], οὐδὲν εἰ τῆς ἐκείνων ὑπεροχῆς συγκρίνοιντο. [illegible]
δὲ καὶ Ἰνδοὺς ἔφασκον ἀκριβῶς ὡς [illegible] καὶ πίων [illegible], καὶ
εἰ [illegible] ἡμᾶς [illegible] ἡμᾶς εἰς αὐτήν. [illegible] δ' ὅτι
τῶν [illegible] τοῦ [illegible], [illegible] πάλιν.
ἐπειδὴ δ' τῶν [illegible] τῶν [illegible] πολλά τε
καὶ [illegible] πλοῦτος, [illegible] ἐπανεχώρησαν, τὸ τῶν
δ' [illegible] σημείων [illegible], πολὺ τὸ [illegible],
[illegible] πρὸς τὴν μάχην, ἀπέφησε τὴν [illegible], [illegible]
τῶν ὑποτελουμένων, [illegible] τὸ [illegible]
τὴν [illegible] καὶ ἔμαχον, [illegible], τὸ

λειπ τέκνοις

αὐτίκα δὴ μάλα συνωμόσαντο ὁμοῦ καὶ καταλεύειν τοὺς τῶν πο-
λεμίων ξίφεσι καταπεσεῖσθαι προειπόντας, καὶ δὴ καὶ ἐφάνη-
σαν τεθεληκότες ὡς ἂν ἐμμείνωσιν ἐν Αἰγύπτῳ δουλεύειν, καὶ τὸ τῆς
δουλείας ἄχθος εὔφορον ἔσεσθαι, ὑπονοστῆσαι σπεύδοντες πρὸς
Αἰγυπτίους διακαρτεροῦντες ἔφασκον. παροξύνοντες δὲ πρὸς
ὀργὴν τοὺς ἀμείνω τὸ ἴσον, τὸ ζῆν καταπατουμένους,
καταλιθοῦν ἐπεχείρουν. ἐκόλαζε δὲ ἤδη πρὸς τὸ λοιπὸν
ἀθετοῦντας τῶν προσταγμάτων, ὤφθη φησὶν ἡ δόξα κυρίου ἐν νεφέλῃ
ἐπὶ τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου ἐν πᾶσι τοῖς υἱοῖς Ἰσλ. τὸ δὲ πολ-
λάκις μὲν ἀπειθείας ἀμελοῦντας διοικεῖται, προσπίπτοντος δὲ
καὶ ἐκλιπαροῦντος Μωϋσέως καταλλάσσει πάλιν. εἶπε γὰρ
φησὶ κύριος πρὸς Μωυσῆν· ἵλεως αὐτοῖς εἰμι κατὰ τὸ ῥῆμά σου. ἀλλὰ
ζῶ ἐγὼ καὶ ζῶν τὸ ὄνομά μου, καὶ ἐμπλήσει ἡ δόξα κυρίου πᾶσαν
τὴν γῆν, ὅτι πάντες οἱ ὁρῶντες τὴν δόξαν μου καὶ τὰ σημεῖα ἃ
ἐποίησα ἐν Αἰγύπτῳ καὶ ἐν τῇ ἐρήμῳ ταύτῃ, καὶ ἐπείρασάν με,
ἰδοὺ τοῦτο δέκατον, καὶ οὐκ εἰσήκουσάν μου τῆς φωνῆς, ἦ μὴν οὐκ
ὄψονται τὴν γῆν ἣν ὤμοσα τοῖς πατράσιν αὐτῶν, ἀλλ᾽ ἢ τὰ τέκνα
αὐτῶν ἅ ἐστι μετ᾽ ἐμοῦ ὧδε, ὅτι οὐκ οἴδασιν ἀγαθὸν οὐδὲ κακόν,
πᾶς νεώτερος ἄπειρος, τούτοις δώσω τὴν γῆν, πάντες δὲ οἱ πα-
ροξύναντές με οὐκ ὄψονται αὐτήν. ὁ δὲ παῖς μου Χαλέβ, ὅτι ἐγενή-
θη πνεῦμα ἕτερον ἐν αὐτῷ, καὶ ἐπηκολούθησέ μοι, εἰσάξω αὐτὸν εἰς τὴν
γῆν εἰς ἣν εἰσῆλθεν ἐκεῖ, καὶ τὸ σπέρμα αὐτοῦ κληρονομήσει
αὐτήν. ἄθρει δὴ οὖν ὅπως παγχάλεπα μὲν τῆς ἀπειθείας τὰ
… θεῷ τὰ … , … δὲ τοῦ … ὑπομένειν
τοὺς ὑπ᾽ αὐτοὺς γεγονότας, τοῦτο … τὰ τοῦ Ἰσλ …
τοῖς ἀρχαιοτέροις γράμμασι τανῦν συμβάλλοντες, καὶ συμβαί-
νουσαν ταῖς σκιαῖς ἀποφαίνοντες τὴν ἀλήθειαν, … μὲν
γὰρ … Μωυσῆ καταπονουμένους τοῦ μᾶλλον τῆς ἐπαγγελίας

τοῦ γὰρ τοὺς ἐξειλεγμένους ἐκ πάντων τῶν φυλῶν. ἐπειδὴ δὲ
ὅμως, ἐν ὅσῳ πάρεσμεν, οἱ μὲν κατηγόρουν τοῦ ἀεὶ σημείου ὅθεν δίκα,
καὶ ἐπ' αὐτῇ τῇ ζωαγωγῷ σημειῶσθαι ὁμοῦ καὶ θεομισοῦς -
ἀπιστίας γεγόνασι πρόξενοι, οἱ δ' ἐλλειπόμενοι δὲ, χάριτι
ὅσον ἐρασμοῦ, ἐν μέσῳ τοι καὶ τοὺς, προτρεπόμενοι εἶναι καθα-
ρῶ ὄντες, ἐν αὐτοῖς δὲ τῇ γοῦν τῆς ἐπαγγελίας ἐπαινεῖν ἀξίους,
πίων ὅθεν καὶ εὔκαρπος, ἐν μὲν καὶ λοιπῶν ἀεὶ σοφὸς ἐναρ-
γῶς ἀνακεκραγότες, ἀλλ' οἱ μὲν ἐξέπιπτον τῆς ἐπαγγελίας, οἱ
δ' ἀφθαρσίαν ... κληρονόμοι γενήσεσθαι καὶ ...
... πρὸς οὖν ἄρα λοιπὸν τῆς ἀληθοῦς καὶ πνευματικῆς θεωρίας
ὁ τρόπος ἐπιπεῖν ἀναγκαῖον διὰ τῶν Μωϋσέως βιβλίων, ἵνα
τὸ ἐν αὐτοῖς ὡς ἐν τύποις ἔτι πραγματευόμενον μυστήριον
πρὸς κατασκευὴν τῶν ἐπηγγελμένων τοῖς ἁγίοις ἀγαθῶν, ἵνα
τῆς γῆς τῆς ἁγίας τοῖς πᾶσιν ἐπηγγελμένης καὶ εὐπρεπ-
ομένης ἐξ... τρόπον τινὰ τῶν Ἰουδαίων ὁ νοῦς, ἔστι
γὰρ ἰδεῖν ἐν τοῖς νομικοῖς συντάγμασι καθορισμέ-
νον τοῖς τύποις τὸ μυστήριον, ἐν τῷ ... ἐν πνευματικοῖς,
καὶ τὴν τοῖς ἁγίοις ἀποκειμένην ἐλπίδα. λέγεται μὲν γὰρ ὁ ἀμνὸς
ἐν Αἰγύπτῳ ὅτε πρὸς ... ἐξῆλθ..., καθαγιάζοντα τὸ αἷμα,
καὶ καθαιρεῖται μὲν ὁ ὀλοθρευτής. ὅτε δ' ἐν ... θανάτου ... ἀνα-
... καὶ τοὺς ἐν ... καταπεπλεσμένους ...
λάσει λοιπὸν ὁ ... ἀπετέλει ... ὅτι δὲ καὶ τῆς
ἐν ἀρχαῖς ... ἐπιδραξόμενα, ἐν ...
δείξαι τὴν τρυφῆς ἀναπεπαῦσθαι ... οὐδὲν ἧττον
ὑπεμφαίνει σαφῶς ὁ νόμος. ἑορτάζειν μὲν γὰρ προστάττει ἐν τῷ
μηνὶ τῷ ἑβδόμῳ, τῇ πεντεκαιδεκάτῃ τοῦ μηνός, καλλύνθρα
φοινίκων λαβόντας εἰς χεῖρας, ἐν ᾧ ... ξύλου καρπόν,
καὶ κλάδους ξύλου δασεῖς, καὶ ἰτέας καὶ ἄγνου. ...

οὐχ ἁπλῶς προστέτακται, ἀλλ' ἐν πρώτῃ ἡμέρᾳ καὶ ἑβδόμῃ, κλητὴν ἁγίαν τὴν πρώτην ὀνομάζει, ἐπειδὴ καὶ τὴν ἑβδόμην ὑπεδήλου τὸ ἐξαίρετον πλαγίως, ὅτι λόγου τοῦ ὁ Χριστὸς ἐν πρώτῳ καιρῷ τῇ τοῦ χρόνου ἀρχῇ, φημὶ δὲ ἑβδόμῃ, δηλονότι καὶ ἐν ἐσχάτῃ, τουτέστι πρὸς τῇ συντελείᾳ τοῦ παρόντος αἰῶνος, ὁ τύπος δ' ἂν εἴη μάλα σαφὴς ἔχων τὰ τῆς ἑβδομάδος ἡμέρα. ἁγία γὰρ ἡ πρώτη καὶ ἡ ἑβδόμη, ἅγιος γὰρ ἡμῶν ὁ καιρός, καθ' ὃν δὴ ἔζη τὸ λογικὸν ζῶον αὐτῷ φυλάττων ἐν τῷ ὁ προπάτωρ Ἀδάμ. ἅγιος δὲ πάλιν ὁ ἐν ἐσχάτοις, ἡγιασμένα γὰρ ἐν Χριστῷ τῶν ἐξ ἁμαρτίας ἐγκλημάτων ἀπηλλαγμένοι, καὶ μέτοχοι γεγονότες τοῦ ἁγίου πνεύματος. οὐκοῦν διὰ τύπου καὶ σκιᾶς μονονουχὶ προαποστέλλει Μωϋσῆς, ὅτι τῶν νομικῶν γραμμάτων ἡ δύναμις τοὺς ἐθνη θεσπεσίους τοιονεί πως ἐξειλεγμένους ἔχουσα νοῦν εἰς κατάσκεψιν ἀκριβῆ τῶν ἀποτελεσμένων πλέον. ἐπειδὴ δὲ τοὺς ἐθέλουσι τυχεῖν τῶν οὐρανίων ἐκπλῶντες τῶν εὐκλεεστάτων ἀγαθῶν, οὐ πρὸς αἷμα καὶ σάρκα ἡ πάλη, πρὸς ἀρχὰς δὲ μᾶλλον καὶ ἐξουσίας καὶ τοὺς κοσμοκράτορας τοῦ αἰῶνος τούτου κατὰ τὸ γεγραμμένον. καταπονοῦσι δὲ μάλιστα οἱ φρονοῦντες τὰ τῆς σαρκός, οἱ τὰ πρόσκαιρα καὶ ἀπολλύμενα τῶν εἰς αἰῶνα τρυφῆς προτιθέμενοι. ἄθρει γὰρ ὅπως οἱ ἐξ Ἰσραὴλ τιμωροῦνται καὶ ἐκεῖνοι ἄνωθεν καὶ κάτω ἀθλοφοροῦσι τὰς τῶν ἀπολέκτων φωνάς, εἰς τοῦ δειλίας καὶ λοιπὸν ἀθλιότητα καταπεπληγμένα. ἐνόει δέ μοι καὶ τοὺς ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἐπιδημίας τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ, ταῖς τῶν ἡγουμένων φωναῖς ζημιουμένους τὴν πίστιν. ὁ μὲν γὰρ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς τὴν τῶν οὐρανῶν βασιλείαν τοῖς πιστεύουσι ἐχαρίζετο, πλὴν ἐκεῖνοι πρὸς εὐσέβειαν, ἄλλοι δὲ ὅτι τοῦ πικροῦ, καὶ ὅτι προσῆκεν τὸ τοῦ καθόλου πλεονεξίας καταλιπεῖν τοῦ μάλα τοὺς ὑπ' αὐτῷ

(c) Real Academia de la Historia

πεποιθότας διακελεύεται λέγων, ἰδοὺ δέδωκα ὑμῖν ἐξου-
σίαν πατεῖν ἐπάνω ὄφεων καὶ σκορπίων, καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν δύνα-
μιν τοῦ ἐχθροῦ. οἱ δὲ πιστεύειν οὐκ ἐθέλοντες εἰς τὸν ἀγαπητὸν προ-
τάττοντες τὰ σωματικά, κεκλημένοι γὰρ εἰς τοὺς γάμους ἤρξαν-
το φησὶν ἀπὸ μιᾶς παραιτεῖσθαι πάντες, καὶ ὁ μὲν ἔφασκεν ἀγρὸν
ἠγόρακα, ὁ δὲ γυναῖκα ἔγημα καὶ οὐ δύναμαι ἐλθεῖν. ὁ ἕτε-
ρος ἀδελφὸν τὰ πατρῷα; ὁ ἕτερος συγγένειαν νοσοκομῶν; οὐκοῦν
οἱ μὲν γραμματεῖς καὶ φαρισαῖοι καταφεύγουσι τὸ πολίτευμα
τῆς ἐπαγγελίας τοῦ θεοῦ, διὰ τὸ μὴ βούλεσθαι βαδίζειν εἰς αὐτήν, γρ. δέον
μήτε μὴν ἑτέρους ἐᾶν, τοῖς γὰρ δὴ καὶ ἔφησεν, οὐαὶ ὑμῖν τοῖς νο-
μικοῖς, ὅτι ἤρατε τὴν κλεῖδα τῆς γνώσεως, αὐτοὶ οὐκ εἰσήλθετε,
καὶ τοὺς εἰσερχομένους ἐκωλύσατε. ἀπολώλασι γὰρ τῆς
τῶν ἐρχομένων φωνῆς ἀποπεπτώκασιν, οὕτω που διὰ φω-
νῆς προφήτου φησὶν ὁ θεός, ὅτι οἱ ποιμένες ἠφρονεύσαντο καὶ
τὸν κύριον οὐκ ἐξεζήτησαν, διὰ τοῦτο οὐκ ἐνόησε πᾶσα ἡ νομὴ
καὶ διεσκορπίσθησαν. τοὶ γὰρ δὴ καὶ πολλοὶ τῶν ἰουδαίων πλη-
θὺς ἀπώλεσαν μὲν τὴν ἐπαγγελίας, ἀμέτοχοι δὲ καὶ τῆς διὰ χρι-
στοῦ γεγόνασι χάριτος, πλὴν σέσωσται καὶ κατάλειμμα, τοῦ δ' ἄρα
που, ὥσπερ δ' ἂν εἴη καὶ τοῦτο σαφὴς ὁ χάλεβ υἱὸς ἰεφονῆ,
καὶ μέντοι καὶ ἰησοῦς, οἳ μυρία μὲν ὅσα προσεφώνουν τοῖς
ἐξ ἰσραὴλ παρακαλοῦντες εἰς ἀνδρείαν, καλοῦντες καὶ ἀξιόλογον
τὴν γῆν ὀνομάζοντες, καὶ ὅτε κατέβησαν τῶν ἐχθρῶν ἀνακε-
κραγότες, ἀλλὰ μικροῦ διολώλασιν, εἶπε γάρ φησι πᾶσα
ἡ συναγωγὴ καταλιθοβολῆσαι αὐτούς, πλὴν γεγόνασι κλη-
ρονόμοι τῆς γῆς. τίς οὖν ἄρα ἐστὶν ὁ χάλεβ σαφηνιεῖ τὸ ὄνο-
μα, διερμηνεύεται γὰρ πᾶσα καρδία, ἰεφονὴ δὲ πάλιν ἐπι- ὅτι χάλεβ ἑρμη-νεύεται πᾶσα καρδία, ἰεφονὴ δὲ ἐπιστροφή.
στροφή. οὐκοῦν οἱ τελείαν ἔχοντες μετὰ τὴν καρδίαν υἱοὶ τῆς
ἐπιστροφῆς ὄντες αὐτοὶ τοῦ θεοῦ, εἶεν δ' ἂν οὗτοι πάλιν

(c) Real Academia de la Historia

οἱ πεπιστευκότες, καὶ ὡς ἐν ἀρχῇ νοούμενον τοῖς ἀποστόλοις, οἱ κεκλήκασι τὸν Ἰσραήλ, καὶ ἐν αὐτοῖς αἰνίττεται τὸ κατάλειμμα, καὶ καλοῦνται κεκινδυνευκότες, πλὴν τῆς ἀξίας τῆς ἰσχυούσης κληρονομεῖν. ὅτι γὰρ πάλιν ὡς πρὸ, ὅτι τελείαν εἰλήφασι μετὰ τὸ τοῦ πνεύματος οἱ υἱοὶ τῆς ἐπιστροφῆς, τουτέστιν οἱ ἐπιστρέψαντες ἐκ νομικῶν ἐνταλμάτων ἐπὶ τὴν διὰ πίστεως λατρείαν τε καὶ χάριν, ἀναμάνθανε τὰ παύλου γεγραφότος ἐναργῶς, ὡς σκύβαλα μὲν ἡγεῖται τὰ ἐν τῷ νόμῳ, καὶ καταλογίζεται ζημίαν διὰ τὸ ὑπερέχον τῆς γνώσεως τοῦ χριστοῦ, ἵνα αὐτὸν κερδάνῃ, καὶ ἵνα ἐν αὐτῷ δικαίωσιν ἔχῃ. ὅτι τοίνυν ἀπολιπόντων μὲν τῆς ἐπαγγελίας ὁ Ἰσραήλ, ἀπολεῖται ὅσον εἰκὸς εἰπεῖν, ἀλλ' ὡς ἐν ὀλίγῃ μοίρᾳ τοῦ σωθῆναι, τὸ δὲ γὰρ διασώζεται τὸ κατάλειμμα. συνιδοὺς τοῦτο μάλιστα τάχα πρὸ τοῦ προφήτου εἰκαζόμενον βλέπων ἐξ ἐπαγγελίας τὸν ἰσραήλ, συνεζευγμένου τρόπον τινὰ καὶ συμπεραίνοντος τοῦ ἀριθμοῦ τοῦ υἱοῦ, ἑρμηνεύεται γὰρ ὡς τοῦ υἱοῦ τοῦ σώζων. καὶ τοῦτο ὁ θεσπέσιος ἄγγελος γαβριὴλ οὕτως εἶπεν, ὅτε τὴν ἀξίαν πρὸς σὲ νῦν τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ μονογενοῦς εὐηγγελίζετο τρόπον, μὴ φοβοῦ μαριάμ, εὗρες γὰρ χάριν παρὰ τῷ θεῷ. καὶ ἰδοὺ συλλήψῃ ἐν γαστρὶ καὶ τέξῃ υἱόν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἰησοῦν, οὗτος γὰρ ἔσται μέγας, καὶ υἱὸς ὑψίστου κληθήσεται. μόνον οὖν ἐκ τῆς ἰουδαίων συναγωγῆς τὸ κατάλειμμα κεκληρονόμηκε τὰς ἐπαγγελίας, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ ἱερόν, ὑμνοῦσι, πολλοί γε καὶ οὐ, συνέλαβον ὡς πρὸ αὐτῶν καὶ ὁ κόσμος καὶ ἐν πίστει λαός· ὑπηρετεῖ γὰρ ὁ τῶν ὅλων θεὸς συναισθομένῳ τῷ ἰσραὴλ παρ' ὑπερφυοῦς νέον, τοῦτο καὶ ὁ θεῖος ἡμῶν διδάσκαλος ὑποσημαινέτω περὶ τῆς τῶν ἀγαθῶν κληρονομίας, γέγραπται αὐτὸ εἰς γενεὰν ἑτέραν, καὶ λαὸς ὁ κτιζόμενος αἰνέσει τὸν κύριον. οὐ γὰρ τοῖς ἐν νόμῳ παιδα-

ὁ υἱὸς σῴζων.

γαλουχουμένοις, ἀλλ' εἰς γενεὰν ἑτέραν ὁ κλῆρος μετῆλθε. καὶ τίς
ἡ ἑτέρα γενεά, ὁ νέος ὡς ἔφην καὶ ἐπίσημος λαός. ἐκλήθημεν
γὰρ ἐν χριστῷ πρὸς καινότητα ζωῆς, ἀποδυσάμενοι τὸν παλαιὸν
ἄνθρωπον σὺν τοῖς παθήμασι καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις. καὶ ταῦτα ὁ λέγων
τοὺς δύο λαοὺς ὁ χριστὸς εἰς ἕνα καινὸν ἄνθρωπον ποιῶν εἰρήνην,
καὶ ἀποκαταλλάσσων ἀμφοτέρους ἐν ἑνὶ πνεύματι πρὸς τὸν πα-
τέρα. οὗ καὶ εἰς τύπον εἶδεν τὸν νέον λαοῦ ταῦτα καὶ αὐτῷ θηλά-
ζει τὰ ἀμεταμελήτως(?) μεριζόμενα βρέφη, οἷς καὶ ὁ θεσπέσιος μαθη-
τὴς ἐπιστέλλει λέγων, ὡς ἀρτιγέννητα βρέφη τὸ λογικὸν ἄ-
δολον γάλα ἐπιποθήσατε, ἵνα ἐν αὐτῷ αὐξηθῆτε εἰς σωτηρίαν
εἴπερ ἐγεύσασθε, ὅτι χρηστὸς ὁ κύριος. ὅτι δὲ καὶ ὁ θεσπέσιος παῦ-
λος οὕτω σαφῶς τὰ ἐν νόμῳ μεταπλάττει πρὸς ἀλήθειαν
τὸν ἐν τοῖς γράμμασι τύπον, μάθοις σαφῶς ἐκ τῆς πρὸς
ἑβραίους. διὸ καθὼς λέγει τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, σήμερον
ἐὰν τῆς φωνῆς μου ἀκούσητε μὴ σκληρύνητε τὰς καρδίας · αὐτοῦ
ὑμῶν ὡς ἐν τῷ παραπικρασμῷ κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ πει-
ρασμοῦ οὗ ἐπείρασάν με οἱ πατέρες ὑμῶν, ἐδοκίμασάν με * ἐν τῇ ἐρήμῳ
καὶ εἶδον τὰ ἔργα μου τεσσαράκοντα ἔτη, διὸ προσώχθισα
τῇ γενεᾷ ἐκείνῃ, καὶ εἶπα, ἀεὶ πλανῶνται τῇ καρδίᾳ, αὐτοὶ
δὲ οὐκ ἔγνωσαν τὰς ὁδούς μου, ὡς ὤμοσα ἐν τῇ ὀργῇ μου, εἰ
εἰσελεύσονται εἰς τὴν κατάπαυσίν μου. ἵνα δὲ καὶ ἡμεῖς τὴν
ὁμοίαν ἀπιστίαν νοσοῦντες, καὶ ὡς ἐκεῖνοι τῆς ἐν
τῷ τέλει ψυχῆς κληρονομίας τῆς ἐπαγγελίας ἐκπέσωμεν,
προσφωνεῖ λέγων, βλέπετε ἀδελφοὶ μήποτε ἔσται ἔν τινι
ὑμῶν καρδία πονηρὰ ἀπιστίας ἐν τῷ ἀποστῆναι ἀπὸ θεοῦ ζῶν-
τος, ἀλλὰ παρακαλεῖτε ἑαυτοὺς καθ' ἑκάστην ἡμέραν, ἄχρις
οὗ τὸ σήμερον καλεῖται, ἵνα μὴ σκληρυνθῇ τις ἐξ ὑμῶν ἀπά-
τῃ τῆς ἁμαρτίας. μέτοχοι γὰρ γεγόναμεν τοῦ χριστοῦ, ἐάνπερ τὴν ἀρχὴν τῆς

ὑποστάσεως μέχρι τέλους βεβαίαν κατάσχωμεν· ἐν τῷ λέγεσθαι, σήμερον ἐὰν τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσητε, μὴ σκληρύνητε τὰς καρδίας ὑμῶν ὡς ἐν τῷ παραπικρασμῷ. τίνες γὰρ ἀκούσαντες παρεπίκραναν, ἀλλ' οὐ πάντες οἱ ἐξελθόντες ἐξ Αἰγύπτου διὰ Μωσέως. τίσι δὲ προσώχθισε τεσσαράκοντα ἔτη, οὐχὶ τοῖς ἁμαρτήσασιν, ὧν τὰ κῶλα ἔπεσεν ἐν τῇ ἐρήμῳ; τίσι δ' ὤμοσε μὴ εἰσελεύσεσθαι εἰς τὴν κατάπαυσιν αὐτοῦ, εἰ μὴ τοῖς ἀπειθήσασι, καὶ βλέπομεν ὅτι οὐκ ἠδυνήθησαν εἰσελθεῖν δι' ἀπιστίαν; ὅτι γὰρ τὸ ἐξηνιάσαι καὶ τὸ μὴ τοῖς θείοις ὑπείκειν νεύμασι προξενοῦσιν ἐν τοῖς ἀπειθοῦσιν ἐκ τελείου τῆς ἐλπίδος τὴν ἀποβολήν, ἐνδοιάσειε δ' ἂν οὐδεὶς μεθόδως τὸ ἔμπαλιν, οὐδὲ Παῦλον ἡμᾶς ἀναπείθει λέγων, φοβηθῶμεν οὖν μήποτε καταλειπομένης ἐπαγγελίας εἰσελθεῖν εἰς τὴν κατάπαυσιν αὐτοῦ δοκῇ τις ἐξ ὑμῶν ὑστερηκέναι, καὶ γάρ ἐσμεν εὐηγγελισμένοι καθάπερ κἀκεῖνοι. ἀλλ' οὐκ ὠφέλησεν ὁ λόγος τῆς ἀκοῆς ἐκείνους μὴ συγκεκραμένους τῇ πίστει τοῖς ἀκούσασιν. εἰσερχόμεθα γὰρ εἰς τὴν κατάπαυσιν αὐτοῦ οἱ πιστεύσαντες τῷ πάντων ἡμῶν σωτῆρι καὶ λυτρωτῇ, φημὶ δὴ Χριστῷ. δι' οὗ καὶ μεθ' οὗ τῷ θεῷ καὶ πατρὶ ἡ δόξα, σὺν ἁγίῳ πνεύματι εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν :—

λό. β'ος

Ὅτι γέγονεν ἡμῖν ἀρχὴ ζωῆς ὁ Χριστός :—

Ταῖς τῶν Ἰουδαίων ἀφιλομαθείαις ἐπιτιμῶν ὁ θεσπέσιος προφήτης Ἱερεμίας, καὶ μάλα εἰκότως ἔφασκε, πῶς ἐρεῖτε ὅτι σοφοί ἐσμεν ἡμεῖς, καὶ νόμος κυρίου μεθ' ἡμῶν ἐστί; εἰς μάτην ἐγενήθη σχοῖνος ψευδὴς γραμματεῦσιν. ἠσχύνθησαν σοφοί, ἐπτοήθησαν καὶ ἑάλωσαν, ὅτι τὸν λόγον κυρίου ἀπεδοκίμασαν, σοφία τίς ἐστιν ἐν αὐτοῖς. καίτοι γὰρ ἐπὶ τῷ τῶν νόμων εἰδόσι πολὺ μὲν ἐξογκούμενοι, καὶ ὑψηλὴν αἴροντες τὴν ὀφρῦν

οἱ γραμματεῖς τε καὶ φαρισαῖοι, οἱ καὶ τῆς ἀγελαίας πληθύος -
κατασοβαρευόμενοι πολὺ νοσοῦντες τὴν οἴησιν, ἀδελφοῖς τε
ὀλιγωρούμενοι, ἐξ αὐτῶν ἐλέγχονται τῶν πραγμάτων, ἀπεσ-
κίρταζον γὰρ τὸν ἄνωθεν τε καὶ ἐξ οὐρανοῦ σωτῆρα, τὸν ἐκ θεοῦ πατρὸς λό-
γον, ὃς ἐγένετο ἡμῖν σοφία ἀπὸ θεοῦ, δικαιοσύνη τε καὶ ἁγιασμὸς
καὶ ἀπολύτρωσις, τοιγαροῦν γεγόνασιν ἀδόκιμοι τε καὶ ἀκάρδιοι,
μωροὶ καὶ τυφλοὶ κατὰ τὴν αὐτοῦ τοῦ σωτῆρος φωνήν. Ἐπειδὴ γὰρ τὸν
θεῖον παρωθούμενοι λόγον, καὶ τῆς ζωοποιοῦ χάριτος ὡς ἀπω-
τάτω στάντες, τὴν τῆς ἄνω ἐπιθυμίας καταλιποῦντες
θεόν, κατὰ μυρίους ὅσους ἁλίσκονται τρόπους λιμῷ πολ-
λῷ, τὸ δὲ δὴ ἄρα τὸ διὰ φωνῆς προφήτου λελε-
γμένον, ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται λέγει κύριος, καὶ ἀπάξω λιμὸν
ἐπὶ τὴν γῆν, οὐ λιμὸν ἄρτου, οὐδὲ δίψαν ὕδατος, ἀλλὰ λι-
μὸν τοῦ ἀκοῦσαι λόγον κυρίου, καὶ σαλευθήσονται ὕδατα ἀπὸ θα-
λάσσης ἕως θαλάσσης, καὶ ἀπὸ βορρᾶ ἕως ἀνατολῶν περι-
δραμοῦνται ζητοῦντες τὸν λόγον κυρίου καὶ οὐ μὴ εὕρωσιν.
οἷς γὰρ ἐξὸν ἔχειν αὐτὸν καὶ μάλα ἀνοσίως παρωθούμενοι
ψήφῳ λοιπὸν θείᾳ κολάζονται, τῶν παρ' αὐτοῦ ἀεὶ στερούμε-
νοι, καὶ τὰ δι' αὐτοῦ ἀγαθὰ μόνον οὐχὶ καταπλουτεῖν δύ-
νασθαι τοῖς ἄνω γεννηθεῖσιν, ἀλλ' ἐκείνοις μὲν ἐπιθετὸν
ἑλομένοις, καὶ τὸν θεῖαν τε καὶ ἀξιάγαστον χάριν ἀνοσίως
περιυβρίζουσιν, ὁ τῶν θείων μαθημάτων λιμὸς ἐπενήνεκται
καὶ μάλα εἰκότως, ἡμῖν δὲ τοῖς εἰς αὐτὸν ἐλπίζουσι καὶ πι-
στεύουσιν ἄρτος γέγονεν ὁ Ἐμμανουήλ, ἄρτος ὁ ἐξ οὐρανοῦ
καταβὰς καὶ ζωὴν διδοὺς τῷ κόσμῳ, εὖ δὲ καὶ διὰ τοῦ θεο-
μιμοῦς τῆς φρονήσεως ὑπερθέοντες πράξεις, τὴν ἄνωθεν τε καὶ ἐξ οὐ-
ρανοῦ δὴ μεταπεμπόμενοι χάριν, τουτέστι τὴν ἀφθαρσίαν,
προσκεκομισμένοι τῷ θεῷ καὶ πατρὶ λαμπροί τε καὶ ἱεροί. Καὶ

ἡ γὰρ οὖν ἐκ τῶν τοιούτων πεπλουτηκότες διατελοῦμεν ἐννοημάτων, τοῖς τοιούτοις ἡμᾶς ἰέναι λογισμοῖς τὸ γράμμα τὸ νομικὸν ἔχει δ' οὕτως. Καὶ ἐλάλησε Κύριος πρὸς Μωϋσῆν λέγων, λάλησον τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, ἐν τῷ εἰσπορεύεσθαι ὑμᾶς εἰς τὴν γῆν εἰς ἣν ἐγὼ εἰσάγω ὑμᾶς ἐκεῖ, καὶ ἔσται ὅταν ἔσθητε ὑμεῖς ἀπὸ τῶν ἄρτων τῆς γῆς ἀφελεῖτε ἀφαίρεμα ἀφόρισμα Κυρίῳ ἀπαρχὴν φυράματος ὑμῶν, ἄρτον ἀφαίρεμα ἀφοριεῖτε αὐτῷ, ὡς ἀφαίρεμα ἀπὸ ἅλωνος, οὕτως ἀφελεῖτε αὐτὸ ἀπαρχὴν φυράματος ὑμῶν, καὶ δώσετε Κυρίῳ ἀφαίρεμα εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν. ὅταν δὲ διαμάρτητε καὶ μὴ ποιήσητε πάσας τὰς ἐντολὰς ταύτας ἃς ἐλάλησε Κύριος πρὸς Μωϋσῆν καθὰ συνέταξε Κύριος ὑμῖν ἐν χειρὶ Μωϋσῆ, ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἧς συνέταξε Κύριος πρὸς ὑμᾶς καὶ ἐπέκεινα εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν. καὶ ἔσται ἐὰν ἐξ ὀφθαλμῶν τῆς συναγωγῆς γενηθῇ ἀκουσίως, καὶ ποιήσει πᾶσα ἡ συναγωγὴ μόσχον ἕνα ἐκ βοῶν ἄμωμον εἰς ὁλοκαύτωμα εἰς ὀσμὴν εὐωδίας Κυρίῳ, καὶ θυσίαν τούτου καὶ σπονδὴν αὐτοῦ κατὰ τὴν σύνταξιν αὐτοῦ, καὶ χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας, καὶ ἐξιλάσεται ὁ ἱερεὺς περὶ πάσης τῆς συναγωγῆς υἱῶν Ἰσραὴλ καὶ ἀφεθήσεται αὐτοῖς, ὅτι ἀκούσιόν ἐστι. Καὶ αὐτοὶ ἤνεγκαν(?) ... τούτοις. ἐὰν δὲ ψυχὴ μία ἁμάρτῃ ἀκουσίως, προσάξει αἶγα μίαν περὶ ἁμαρτίας ἐνιαυσίαν, καὶ ἐξιλάσεται ὁ ἱερεὺς περὶ τῆς ψυχῆς τῆς ἀκουσιασθείσης καὶ ἁμαρτούσης ἀκουσίως ἐναντίον Κυρίου, ἐξιλάσασθαι περὶ αὐτοῦ καὶ ἀφεθήσεται αὐτῷ. τῷ ἐγχωρίῳ ἐν υἱοῖς Ἰσραήλ, καὶ τῷ προσηλύτῳ τῷ προσκειμένῳ ἐν αὐτοῖς, νόμος εἷς ἔσται αὐτοῖς ὃς ἂν ποιήσῃ ἀκουσίως. Καὶ ταῦτα μὲν ἐν τοῖς Ἀριθμοῖς, ἐν δέ γε τῷ Λευιτικῷ διαμορφοῖ μὲν ἴσως τὸ μυστήριον, πλὴν οὐ σφόδρα

πρὸς ἀνομοιότητα διαστέλλει τὰ θεωρήματα. φέρε δὴ οὖν
καὶ ἐκείνων ἐπιμνησθέντες ἐπείτοι λίαν ἀναγκαῖα εἰσὶ
πρὸς ὄνησιν, μίαν ὥσπερ ἐπ᾽ ἀμφοῖν ἐξυφαίνωμεν τὴν
ἀφήγησιν. γέγραπται δὲ οὕτως πάλιν. Καὶ ἐλάλησε κς πρὸς
Μωϋσῆν λέγων, εἶπον τοῖς υἱοῖς Ἰσλ καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, ὅταν
εἰσέλθητε εἰς τὴν γῆν ἣν ἐγὼ δίδωμι ὑμῖν καὶ θερίζητε τὸν θερι-
σμὸν αὐτῆς καὶ οἴσετε δράγματα ἀπαρχὴν τοῦ θερισμοῦ
ὑμῶν πρὸς τὸν ἱερέα, καὶ ἀνοίσει τὸ δράγμα ἔναντι κυ δεκτὸν
ὑμῖν. τῇ ἐπαύριον τῆς πρώτης ἀνοίσει αὐτὸ ὁ ἱερεύς, καὶ ποιή-
σετε ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐν ᾗ ἀναφέρητε τὸ δράγμα πρόβατον
ἄμωμον ἐνιαύσιον εἰς ὁλοκαύτωμα τῷ κῳ, καὶ τὴν θυσίαν αὐ-
τοῦ δύο δέκατα σεμιδάλεως ἀναπεποιημένης ἐν ἐλαίῳ
θυσίαν τῷ κῳ, καὶ σπονδὴν αὐτοῦ τὸ τέταρτον τοῦ ἳν οἴνου, καὶ
ἄρτον καὶ πεφρυγμένα χίδρα, νέα οὐ φάγεσθε ἕως εἰς
αὐτὴν τὴν ἡμέραν ταύτην, ἕως ἂν προσενέγκητε ὑμεῖς τὰ
δῶρα τῷ θῷ ὑμῶν, νόμιμον αἰώνιον εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν
ἐν πάσῃ κατοικίᾳ ὑμῶν. δράγμα μὲν οὖν ληΐων ἐστὶν ἀπαρ-
χή, καὶ νέας σύμβολον εὐκαρπίας, ἄρτος δὲ ὡσανεὶ τοῦ λοιποῦ
συναγηγερμένου τε εἰς τὴν ἅλω συνηθροισμένου, καὶ τὰ λοιπὰ
καὶ εἰς αὐτὰς ἀποθήκας εἰσκεκομισμένου, ἀνάθημα δὲ
τῷ θῷ τοῖς ὁλοκαυτώμασι τῆς ἐπαγγελίας τὴν γοῦν ταύτην
ποιεῖσθαι προστέταχεν, ἵνα δι᾽ ἀμφοῖν νοῆται χς, ἄρτος μὲν ὁ
ἐξ οὐρανοῦ καὶ ζωοποιός, καὶ ἀπαρχὴ φυράματος τῶν εἰς και-
νότητα ζωῆς ἀνακαινιζομένων ἐν αὐτῷ. τοῦ μὲν γὰρ ἀρχαίου
φυράματος ἀπαρχὴ γέγονεν ὁ Ἀδάμ. ἐπειδὴ δὲ ὁ τῆς ἀλο-
γίας ἐν τοῖς πρώτοις ὤλισθεν εἰς παράβασιν, ὑπ᾽ ἀρὰς ἦν εὐ-
θύς, καὶ θανάτῳ καὶ φθορᾷ τὸ ἀνθρώπινον ἐν αὐτῷ κατα-
δικάζεται γένος. ἀπαρχὴ δὲ χς τοῦ δευτέρου φυράματος, ὁ καὶ

δεδέχαται ἀετοῦ, δι' αὐτοῦ δηλονότι τοῦ ὑπὲρ ἡμῶν γενόμε-
νον κατάραν, τὸ τὴν φθορὰν ἀπελαύνειν πεφυκός, δι' αὐτοῦ δὲ
πάλιν τοῦ ἐλευθερίου ὀνόματος, ἀνεβίω μετὰ γὰρ τὴν παλίντροπον τοῦ
θανάτου, μονονουχὶ ὁ καὶ ἀνάθημα λαμπρὸν καὶ δωροφορία
καὶ ὅλης ἀνθρωπότητος ἀπαρχὴ κεκαινουργημένης εἰς
ἀφθαρσίαν ἀνέβη πρὸς τὸν πατέρα, τὴν γὰρ τὸν ἄρτον τὸν ἡγιασμένον
φέρων τῇ σκηνῇ, καὶ αὐτοῖς ἐξ ἴσης τῶν ἁγίων ἀνακείσεται θεῷ
τοῦ εἰς οὐρανοὺς ἀναφοιτήσει ὑπερμεγέθεσιν αὖ καὶ μάλα εὖ
κάλως τὸ δὴ ἐμμανουήλ, ἀνῆλθε γὰρ οὐκ εἰς χειροποίητα ἅ-
για, οὔτε μὴν εἰς ἀντίτυπα τῶν ἀληθινῶν, ἀλλ' εἰς αὐτὸν τὸν
οὐρανόν, νῦν ἐμφανισθῆναι τῷ προσώπῳ τοῦ θεοῦ ὑπὲρ ἡμῶν κατὰ τὸ
γεγραμμένον. ὅτι ὁ καὶ ἄρτος ἐστὶ ζωοποιὸς ὁ ἐξ οὐρανοῦ τε
ἄνωθεν, ἀπαλλάττει ὁ πρὸς τοῦ θανάτου καὶ ἁμαρτιῶν, τε ἀτοπη-
μάτων ἐλευθεροῖ τοὺς ἐπὶ γῆς, εἰς ὀσμὴν εὐωδίας ὑπὲρ
αὐτῶν ἑαυτὸν ἀναθεὶς τῷ θεῷ, ζωώσεις εὖ μάλα τοῖς τῆς δι-
ανοίας ὄμμασιν ὡς μέχρι ὅλον κατωτέρω καθαρόν, σφα-
ζόμενον ὁ καὶ ὡς χίμαρον ὑπὲρ τῶν τοῦ λαοῦ ἀτοπημάτων, πα-
ραπλώματα γὰρ τοὺς ζῶντας κατὰ τὸ γεγραμμένον. ἀθρει δ' ὅ-
πως ὁ νομοθέτης τὸ εὐνόημα λατρείας ἀσυγκρίτως τοῦ διὰ
τοῦ καθαροῦ ἀποδεῖξαι σαφῶς. εἰ γὰρ περιέλθοι τέφρος τε
μηδ' ὅμως, κἂν τὸ νομικὸν ἐλογίζετο εὐτελὲς καὶ ταφῶ
ἐπὶ ταύτης, τότε δὴ ὅτε τοῦ αἵματος αὐτοῦ ἀμυνεῖται
ἀπεκούσθη αὐτοῦ μέχρι καθαιρουμένου, καὶ χιμά-
ρου προσοικειουμένου, ταύτῃ ὁ θεὸς εἰς τύπον Χριστοῦ. οὐκοῦν
καθαρείζει μὲν ὁ νόμος τῶν προσαγομένων τὴν κόλασιν, ἀπαλ-
λάττει δ' οὐδαμῶς, καὶ τῶν ἐξ αἰτίας ἁμαρτημάτων ἐλευθεροῖ τὸ
τέλειον ἡμῖν Χριστοῦ, τέθνηκε γὰρ τοῦ ψυχοῦ ὑπὲρ ἡμῶν, ἵνα τὸ κό-
σμου καταλύσῃ τοῦ ἁμαρτίαν. οὐκοῦν ὡς ἐν ἄρτῳ νοείσθω Χριστός.

ὡς ζωὴ καὶ ζωοποιός, καὶ ὡς ἐν μορφῇ πάλιν ὁλοκαυτούμενος,
καὶ εἰς ὀσμὴν εὐωδίας ἀναφερεὶς ἑαυτὸν τῷ θεῷ καὶ πατρί, καὶ
ὡς ἐν εἴδει χιμάρου γεγονὼς δι' ἡμᾶς ἁμαρτία καὶ ὑπὲρ
ἡμῶν σφαζόμενος. δράγμα δ' αὖ καθ' ἕτερον ἂν νοοῖτο
τρόπον, ὃς δὴ καὶ οὗτος ἐστιν, ὡς ἐν λέξει. ἀστάχυσι μὲν
γὰρ τοῖς ἐν ἀγρῷ παρεικάζεσθαι ἂν τὸ ἀνθρώπινον γένος, καὶ
οἱονείπως ἀνίσχον ἐκ γῆς καὶ θεῷ ἑαυτῷ πρέπουσαν περιμέ-
νον πλήρωσιν, καὶ χρόνῳ κειρόμενον ἐν καιρῷ τοῦ θανάτου. οὕτω
καὶ αὐτὸς ὁ Χριστὸς τοῖς ἁγίοις ἔφασκε μαθηταῖς, οὐχ ὑμεῖς
λέγετε ὅτι ἔτι τετράμηνός ἐστι καὶ ὁ θερισμὸς ἔρχεται; ἰδοὺ ἐγὼ
λέγω ὑμῖν, ἐπάρατε τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑμῶν καὶ θεάσασθε
τὰς χώρας, ὅτι λευκαί εἰσι πρὸς θερισμὸν ἤδη, ὁ θερίζων
μισθὸν λαμβάνει καὶ συνάγει καρπὸν εἰς ζωὴν αἰώνιον.
οὐκοῦν ὡς ἔφην ἀρτίως λήϊοις τοῖς ἐν ἀγρῷ ἀπεικαστέον
εὖ μάλα τοὺς ἐπὶ τῆς γῆς. γέγονε δὲ καθ' ἡμᾶς ὁ Χριστός, ἀστάχυος
δίκην ἀναφυεὶς ἐκ τῆς ἁγίας παρθένου. ἐπείτοι καὶ σῖτον κόκ-
κον ἡμῖν ἑαυτὸν ὠνόμαζε λέγων, ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν
μὴ ὁ κόκκος τοῦ σίτου πεσὼν εἰς τὴν γῆν ἀποθάνῃ, αὐτὸς μό-
νος μένει, ἐὰν δὲ ἀποθάνῃ, καρπὸν πολὺν φέρει. ἀνάθημα
δ' ὥσπερ ὑπὲρ ἡμῶν γέγονε τῷ πατρί, καὶ ἐν τάξει δράγματος ὡς
γῆς ἀπαρχή, δι' ὧν ἐκλέλεκται μαρτυρούμενος εἰς εὐκαρπίαν.
ἀστάχυς γε μὴν νοούμενος εἷς καθὰ καὶ ἡμεῖς αὐτοί, οὐκ
ἀστάχυς εἷς, ἀλλ' ὡς δράγμα προσφέρεται, τουτέστιν ἐκ πολλῶν
ἀσταχύων δέσμη μία, καὶ τὸ χρῆμά ἐστιν ἀναγκαῖον εἰς ὄνη-
σιν, καὶ μυστικοῦ τύπου ἀποπληρωτικόν. εἷς μὲν γάρ ἐστιν ὁ Χριστός,
πλὴν ὡς ἐν εἴδει δράγματος πολλοστὸς νοοῖτ' ἂν καὶ ἔστι, διὰ τὸ
πάντας ἔχειν ἐν ἑαυτῷ τοὺς πιστεύοντας, κατὰ τὴν ἕνωσιν δὲ
δηλονότι τὴν πνευματικήν, ἐπεὶ τίνα τρόπον ὁ μακάριος γράφει

παῦλος, ὡς συνεσταυρώμεθα τε αὐτῷ καὶ συνεκαθίσαμεν
ἐν τοῖς ἐπουρανίοις. ἐπειδὴ δὲ λόγος καθ' ἡμᾶς, σύσσωμοί τε
γεγόναμεν αὐτῷ καὶ τὴν πρὸς αὐτὸν ἑνότητα διὰ τοῦ πνεύματος πε-
πλουτήκαμεν, ταύτῃ φαμέν, ὅτι πάντες ἐσμὲν ἐν αὐτῷ.
καὶ γοῦν αὐτός που φησὶ πρὸς τὸν ἐν οὐρανοῖς πατέρα καὶ θεόν, θέλω
ἵνα ὡς σὺ ἐγὼ καὶ σὺ ἕν ἐσμεν, οὕτω καὶ αὐτοὶ ἐν ἡμῖν ἓν
ὦσι, καὶ ὁ κολλώμενος τῷ κυρίῳ ἓν πνεῦμά ἐστι. δεδέγμεθα τοίνυν
ὡς πάντας ἔχων ἐν ἑαυτῷ, τοῦ ὑπὲρ πάντων ἀνακείμενος, καὶ
ἀνθρωπότητος ἀπαρχὴ τετελειωμένης ἐν πίστει καὶ ὀφει-
λούσης ἤδη λοιπὸν εἰς τοὺς ἄνω καὶ ἐν οὐρανῷ συγκομίζεσθαι
θησαυρούς. προσκομίζεσθαι δὲ αὐτὸ τὸ δέδεγμαι φησὶ τὴν ἀπαρ-
χὴν τῆς πρώτης, ὅτε δὴ τέθη. ἀνεβίω γὰρ ἐκ νεκρῶν κατὰ τὴν
τρίτην ἡμέραν, οὕτω δὲ ἀναπεφοίτηκεν εἰς τὸν οὐρανὸν εἰς τὴν
σκηνὴν τὴν ἀληθινὴν καὶ εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων, ἀλλ' ὡς ὑπὲρ ἀρ-
τος νοούμενος καθιερωμένος καὶ ἐν μέσῳ τῷ πρὸς ὁλοκάρ-
πωσιν, καὶ εἰς ὀσμὴν εὐωδίας, καὶ μόνος καὶ ἐν ἡμέρᾳ
τῶν ἁγιασμάτων ἀποκαθαίρει τοὺς ἡμαρτηκότας. οὕτω δὲ
πάλιν, καὶ εἰς δέδεγμαι νοοῖτο ὑμῖν, ἀλλ' ἔστιν αὐτὸς τὸ ἐν
αἰῶνι πρόβατον, τουτέστι τὸ τέλειον, παντέλειος γὰρ καὶ ἀνεν-
δεὴς ὅσον ἐν ἰδίᾳ φύσει, ἔστι δὲ πρὸς τούτῳ καὶ ἄμωμος
παντελῶς, οὐ γὰρ ἔγνω κατ' ἁμαρτίαν, οὐδὲ εὑρέθη δόλος
ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ, αὐτὸς ὁ στεφανώσας ἡμᾶς καλεῖ τὴν
εὐδοκίας, τουτέστιν ὡς ἐν πιότητι καὶ ἐλαίῳ ζωῆς, ζῶ-
μεν γὰρ ζῶντες ἐν αὐτῷ διὰ τὴν ἀποκειμένην ἐλπίδα, καὶ
τῇ τοῦ ἁγίου πνεύματος καταρδόμενοι χάριτι, τὸ ἐν ψαλμοῖς ἐκεῖνο
φαμέν, ἐλίπανας ἐν ἐλαίῳ τὴν κεφαλήν μου. γεγόναμεν γὰρ
ἠλειμμένοι διὰ πίστεως ἐν αὐτῷ, ὃ πεποίηκε καὶ συνήνεμεν
ὁ μέγα δεύτερον ἔχοντες τάξιν, καθάπερ ἀμέλει καὶ τὰ

(c) Real Academia de la Historia

καλούμενα ἄλευρα πρὸς τὴν ἐκείνου σεμίδαλιν. ἄλευρα γὰρ εἶναι φαμὲν τὰ ἐξ ὀσπρίων ἄλευρα. ὅτι δὴ καὶ ἐν γένει καθ' ἡμᾶς οἰκονομικῶς ὑπὲρ ἡμᾶς ὁ γὰρ νοοῖτ' ἂν εἰκότως, ἐνδοιάσειεν ἂν οὐδείς. οὐκοῦν τιμιωτέρα μὲν ἡ ἐξ ἀναστάσεως ἡ αὐτοῦ ζωή, ἀλλὰ γὰρ παντελῶς καὶ ἄμωμος, ἐν μέσοις δὲ κεῖται τὰ καθ' ἡμᾶς, καὶ ὡς ἐν τάξει ἀλεύρων ὡς πρὸς τὸ φύραμα τὸ ἀπὸ σεμιδάλεως, ὥσπερ ὁ τύπος ἡ σεμίδαλις. πλὴν συναναφέρεται πρὸς τὸ θυσιαστήριον τῇ σεμιδάλει τὰ ἄλευρα. συνθυμιώμεθα γὰρ ὡς ἔφην αὐτῷ, ὡς καὶ ἐν αὐτῷ πάντες εὐωδιαζόμενοι τὸ σῶμα σὺν αὐτῷ δεκτοὶ τῷ θεῷ καὶ πατρί. καὶ οἱ γὰρ οὐκ ἔχοντες οὐδ' ἂν εἶεν ὅλως εἰς γνῶσιν ἐπιτήδειοι, ὥσπερ γὰρ ἐκ τοῦ φυρᾶν οὐ δύναται ποιεῖν οὐδέν· ἐὰν δὲ φυρῶσιν οὐ φαίνεται ἕως εἰς αὐτὴν τὴν ἡμέραν τελεῖν, ὡς ἀναφέρεσθαι τὸ θύμα. οὔτε γὰρ ὁ τοῦ νόμου καιρός, οὔτε μὴν ὁ τῶν ἁγίων προφητῶν πάλαι εἶχε τελειότητα, τουτέστι τὰ διὰ Χριστοῦ παιδευόμενα, οὐδὲ μὴν τὸ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ἀνακαινισμόν, πλὴν ὡς ἐν μόνῃ προαγορεύουσι τύποις. ἐπειδὴ δὲ ἀνεβίω λοιπὸν ὁ πᾶς ἡμῶν τῆς ὀργῆς, καὶ ὡς ἐν τάξει θύματα τῆς ἀνθρωπότητος ἀπαρχὴν προσκεκόμικεν ἑαυτὸν τῷ θεῷ καὶ πατρί, τότε δὴ τότε καὶ εἰς νέαν ὥσπερ ζωὴν μεταστοιχειούμεθα, πολιτευόμεθα γὰρ εὐαγγελικῶς, οὐκ ἐν παλαιότητι γράμματος, ἀλλ' ἐν καινότητι πνεύματος. δι' οὗ καὶ μεθ' οὗ δόξα τῷ θεῷ καὶ πατρί, σὺν ἁγίῳ πνεύματι, ἀμήν:

Περὶ τῆς δαμάλεως τῆς πυρρᾶς τῆς καιομένης ἔξω τῆς παρεμβολῆς:

λό γ'

Ψάλλει μέν που καὶ φησὶν ὁ μακάριος Δαβίδ, τί ἀνταποδώσω τῷ θεῷ καὶ πατρὶ περὶ πάντων ὧν ἀνταπέδωκέ μοι. πρέποι δ' ἂν μάλιστα καὶ ἡμῖν ἡ τοιάδε φωνή. τί γὰρ ἔσται τὸ παρ' ἡμῶν εἰς ἀμοιβὴν τὸ ἰσοστάσιον τῷ θεῷ καὶ πατρὶ τὸ σῶσαι τὰ καθ' ἡμᾶς πραγματευσαμένῳ

φερνιάδα; δέδωκε γὰρ ὑπὲρ ἡμῶν τὸν ἴδιον υἱόν, ἵνα πᾶς
ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν μὴ ἀπόληται, ἀλλ' ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον. μο
νονουχὶ καὶ τῆς αὐτοῦ πεποιθήσεως ἀφειδοῦς φιλοστοργίας,
δέδωκεν ἑαυτὸν τῆς ἁμαρτίας ἡμῶν κατὰ τὰς γραφάς,
ἐστεβόμεθα μὲν ἡμεῖς, μεμαλάκισται δ' αὐτὸς διὰ τὰς
ἁμαρτίας ἡμῶν, καὶ περὶ ἡμῶν ὀδυνᾶται, καὶ αὐτὸν ἀνατλὰς
τὸν τῆς σαρκὸς θάνατον, οὐχ ἵνα μεθ' ἡμῶν ἐσαεὶ τοῖς νεκροῖς
μεμενήκῃ, ἀλλ' ἵν' ἡμεῖς ζῶμεν αὐθέντι καὶ δι' αὐτὸν εἰς
ζωὴν ἀναθέοντες καὶ παλινδρομοῦντες εἰς ἀφθαρσίαν ἄ
δοντες λέγωμεν, ποῦ σου θάνατε τὸ κέντρον, ποῦ σου ᾅδη τὸ
νῖκος. τίς οὖν ἡ εἰς τὸ λοιπὸν ἀποφέρουσα τεῖχος; ἡ διὰ
τοῦ ἁγίου βαπτίσματος χάρις, δι' οὗ ῥύπον πάντα ἀποτι
θέμενοι, κοινωνοὶ τῆς θείας ἀναδεικνύμεθα φύσεως, ἐν
ἡμῖν οἰκοῦντος διὰ τοῦ πνεύματος τοῦ Χριστοῦ, τότε γὰρ τότε ἐρραντισμέ
νοι τὴν συνείδησιν ἀπὸ νεκρῶν ἔργων ὡς ὁ μακάριος γρά
φει Παῦλος, τῆς μυστικῆς εὐλογίας γεγονότες μέτοχοι, καὶ
τῆς ἄνωθεν χάριτος τὸν οἰκεῖον ἀναπιμπλάντες νοῦν, ζηλωτοὶ
καὶ ἀποβλεπτοί. καὶ τί γὰρ οὐχὶ τῶν τοιούτων ἐσόμεθα; ἴσως
δ' ἂν ἔλθοιεν ὅπῃ ἐφ' ἣν τὰ ἐπὶ τῇ δαμάλει τεθεασμένα
σημεῖα. Καὶ ἐλάλησε γάρ φησι Κύριος πρὸς Μωυσῆν καὶ Ἀαρὼν
λέγων, αὕτη ἡ διαστολὴ τοῦ νόμου, ὅσα συνέταξε Κύριος λέγων, λά
λησον τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ καὶ λαβέτωσαν πρὸς σὲ δάμαλιν πυρρὰν
ἄμωμον, ἥτις οὐκ ἔχει ἐν αὐτῇ μῶμον, καὶ οὐκ ἐπεβλήθη ἐπ'
αὐτὴν ζυγός, καὶ δώσεις αὐτὴν πρὸς Ἐλεάζαρ τὸν ἱερέα, καὶ
ἐξάξουσιν αὐτὴν ἔξω τῆς παρεμβολῆς εἰς τόπον καθαρόν,
καὶ σφάξουσιν αὐτὴν ἐνώπιον αὐτοῦ, καὶ λήψεται Ἐλεάζαρ ἀπὸ
τοῦ αἵματος αὐτῆς καὶ ῥανεῖ ἀπέναντι τοῦ προσώπου τῆς σκη
νῆς τοῦ μαρτυρίου ἀπὸ τοῦ αἵματος αὐτῆς ἑπτάκις, καὶ κατα

καὶ θύσουσιν αὐτὴν ἐναντίον αὐτοῦ, καὶ τὸ δέρμα αὐτῆς καὶ τὰ
κρέα, καὶ τὸ αἷμα αὐτῆς σὺν τῇ κόπρῳ αὐτῆς κατακαυθήσεται,
καὶ λήψεται ὁ ἱερεὺς ξύλον κέδρινον καὶ ὕσσωπον καὶ κόκκι-
νον καὶ ἐμβαλοῦσιν εἰς μέσον τοῦ κατακαύματος τῆς δαμά-
λεως, καὶ πλυνεῖ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ ὁ ἱερεύς, καὶ λούσεται τὸ σῶμα
αὐτοῦ ὕδατι, καὶ μετὰ ταῦτα εἰσελεύσεται εἰς τὴν παρεμβολήν,
καὶ ἀκάθαρτος ἔσται ὁ ἱερεὺς ἕως ἑσπέρας, καὶ ὁ κατακαί-
ων αὐτὴν πλυνεῖ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ λούσεται τὸ σῶμα αὐ-
τοῦ, καὶ ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας. καὶ συνάξει ἀνὴρ
καθαρὸς τὴν σποδὸν τῆς δαμάλεως καὶ ἀποθήσει ἔξω τῆς
παρεμβολῆς εἰς τόπον καθαρόν, καὶ ἔσται τῇ συναγωγῇ υἱῶν Ἰσραὴλ
εἰς διατήρησιν, ὕδωρ ῥαντισμοῦ ἅγνισμά ἐστι. καὶ ὁ συνά-
γων τὴν σποδὸν τῆς δαμάλεως πλυνεῖ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ,
καὶ ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας, καὶ ἔσται τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ καὶ
τοῖς προσηλύτοις τοῖς προσκειμένοις ἐν μέσῳ ὑμῶν νόμι-
μον αἰώνιον. προστίθησι δὲ τούτοις ὁ νομοθέτης, ὅτι κα-
μιαίνει μὲν ἐκείνους τοὺς βεβήλους τοῦ τεθνεῶτος ἁπτομένους, ἔσται
δ' ἀκάθαρτος ὁ τοιοῦτος πάντως ἐφ' ὅλας τὰς ἀεὶ ἑπτὰ ἡμέ-
ρας, ἁγνιεῖται δὲ τῇ σποδῷ τῆς δαμάλεως ἀναμιχθείσῃ ὕδατι τῷ
ἅμα καθαρραντισομένῳ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ, καὶ μέντοι καὶ ἐν
ἑβδόμῃ, ὁ δὲ μὴ τοῦτο δρῶν φησὶν ἀναπόδεκτον ἕξει τὴν ἀκα-
θαρσίαν, ἀποτίσει δὲ καὶ δίκας, ὅτι τὴν σκηνὴν κυρίου ἐμίανεν, ἐκ-
τριβήσεταί φησιν ἡ ψυχὴ ἐκείνη ἐξ Ἰσραήλ, ὅτι ὕδωρ ῥαντισμοῦ
οὐκ ἐρραντίσθη ἐπ' αὐτόν. εἰ δὲ δὴ καὶ ἐν οἴκῳ φησὶ γένοιτο
ἐκτεθνάναι τινα, καθαριζέσθω δὲ τότε καὶ αὐτὸς τῆς οἰκίας,
καὶ πάντων τῶν ἐν αὐτῇ σκευῶν δηλαδὴ τῆς ἀκαθαρσίας τὸ
ὄχλημα, καὶ εἴ που μάθοι ἔρημα κείμενα τῶν ἀγγείων,
ἔσω καὶ ταῦτα μεμολυσμένα. βέβηλος δ' οὐ δεῖ ἁπλοῦ φ

ὁ ἀγαπώμενος ἐν πενίᾳ, ὁ ἐξουθενούμενος τιμῇ, ὁ ἐν τοῖς νεκροῖς,
ἐν μνήμασι. ἵνα δὲ οὖν ἄλλον τρόπον ἀποσημήνασθαι δεῖν
τὰ βιβλία περιστέλλειν ἐν ὀφθαλμῷ ὡς εὐτελῆ τοῦ γράμματος
ἀσάφειαν τοῖς καθήκουσι λογισμοῖς ἐπιλέγομεν διαπτύοντες.
δήμαλις γοῦν ὁ ἄμωμος ἀληθῶς, ὁ ῥύπου παντὸς εἰσάπαν
ἀπηλλαγμένος, ὁ οὐκ εἰδὼς τὸ πλημμελεῖν, ὅπερ ἡμῖν ἴσον
γὰρ ἑτέρως καὶ γὰρ εἰπεῖν, ἔρχεται ὁ ἄρχων τοῦ κόσμου τούτου
καὶ ἐν ἐμοὶ εὑρήσει οὐδέν. Καὶ μέντοι πρὸς Ἰουδαίους, τίς
ἐξ ὑμῶν ἐλέγχει με περὶ ἁμαρτίας, εἰ ἀλήθειαν λέγω, διατί
ὑμεῖς οὐ πιστεύετέ μοι; πλὴν ἐκεῖνο ἀθρεῖ, ποτὲ μὲν γὰρ
μόρφος, ποτὲ δ' αὖ δήμαλις πρὸς τοῖς ἱεροῖς ὠνόμασται
λόγοις, ἵνα διὰ μὲν τὸ ἄρρενος, ὡς καθηγητής, διὰ δέ γε τὸ
θήλεος, ὡς ἐν μέσῳ τε καὶ ἐν ὑποτακτικοῖς μάθῃ. καθηγού-
μενος γὰρ τῶν ὅλων ὡς θεός, ὁ δὲ καθεστηκὼς μετὰ τοῦ θεοῦ καὶ
πατρὸς ἀνθρωπίνως κατὰ τὸ γέγονε μὲν ὑπὸ νόμον, λειτουργεῖ
δὲ τὰ Μωσέως ὡς πρόγονος, ἔθνει οἰκείως, τὸ θαυμαστὸν
ἰουδαῖον. ὅτι καὶ πρόθυμος ὠνόμασται, ὁ ἐν δούλου πέφηνε
μορφῇ, καίτοι προφητῶν ὑπάρχων κύριος καὶ θεός. πόρρω δ' ἡ-
δήμαλις, λελάληται γὰρ ἐφ' ἡμᾶς τὸ ἐνανθρωπήσεως τὸ
μυστήριον, εἴπερ ἐστὶν ἀληθές, ὅτι γέγονεν ὑπήκοος τῷ πατρὶ
μέχρι θανάτου, θανάτου δὲ σταυροῦ, καὶ ἀφίησι τὸ σῶμα τὸ
ὑπουργεῖν τῷ ἰδίῳ αἵματι, αἵματος δ' οἰκείου τὸ χρυσοῦ
καὶ μάλα σαφὲς ὑπερβολῆς. ἀλλ' εἰ καὶ γέγονεν ὑπήκοος
τῷ πατρί, καὶ μεθ' ἡμῶν ὑπὸ νόμον οἰκονομικῶς ὡς αὐτός,
εἰ καὶ δοῦλος ὠνόμασται διὰ ἀναληφθείσης σαρκὸς οὐκ ἀπέ-
βαλε τὸ εἶναι θεός, ἀλλ' ὅτι καὶ ἔστι καὶ οὕτως ἐλεύθερος,
ὅτι καὶ φύσει θεός, καὶ ζυγοῦ δουλείας ὑπεράνω μετὰ σαρκὸς ἐνδυό-
μενος, ἀπελεύθερος δὲ τοῦ βίου τούτου παντελῶς, ἐξῄρηται γάρ

ἄνωθεν, ὁ ἐπάνω πάντων ἐστίν, ἐξ αὐτῆς ἀναφὺς τῆς ἐλευθέρας οὐσίας τοῦ θεοῦ καὶ πατρός. Τοῦτο δὲ τὴν δάμαλιν τὴν ἐνεχθεῖσαν δεῖν ἔφη, πυῤῥάν τε καὶ ἄμωμον, ἧ οὐκ ἐν ζυγῷ πόνων ἐπετέθη. εἰ γὰρ καὶ κεκένωκεν ἑαυτὸν ὁ μονογενής, καὶ γέγονεν ὁ καὶ ἡμεῖς ἐν δούλου μορφῇ, πῶς ἂν ἑτέρωθεν οὐκ ἂν εἴη ἀναμφίλογον ὡς ἔστι καὶ πάντως ἐξαίρετος ἀξιωμάτων ἐν φύσει, ἐκ πληρώματος ἡ κένωσις, ἐξ ἐμφύτου τε καὶ προσούσης ἐλευθερίας ἡ κάθοδος ἡ ὡς ἐσχηματισμένη τῇ τοῦ δούλου μορφῇ. σημαίνεται δὲ δάμαλις μὲν, διά τοι τὸ ἐν ὑποταγῇ τε καὶ ὑπόνομον ὡς ἡγούμενον. πυῤῥὰ δὲ, ὅτι τῆς οἰκονομίας ὁ τρόπος ἐφ' αἵματι, γέγονε δὲ δι' ἡμᾶς τε καὶ ὑπὲρ ἡμῶν, ἄμωμος δὲ διὰ τὸ ἀπλημμελές, οὐ γὰρ οἶδεν ἁμαρτίαν, ἔργον δὲ ζυγοῖς ἐπετέθη διὰ τὸ ἐλεύθερον ἐν υἱότητι, εἰ τὸ ἄχθος τῆς δουλείας, εἰ καὶ γέγονε καθ' ἡμᾶς καὶ ἐν δούλου μορφῇ. ἀλλὰ δώσουσί φησι τὴν δάμαλιν πρὸς Ἐλεάζαρ τὸν ἱερέα, καὶ ἐξάξουσιν αὐτὴν ἔξω τῆς παρεμβολῆς εἰς τόπον καθαρὸν καὶ σφάξουσιν αὐτὴν ἐνώπιον αὐτοῦ. τύπος δ' ἂν εἴη τῶν ἱερέων καὶ ἡγιασμένων καὶ τῷ ἀξιώματι καλλωπιζομένων ὁ ἱερεύς. ἐπειδὴ καὶ πρὸς ἡμᾶς τοὺς πεπιστευκότας εἴρηταί που διὰ φωνῆς ἁγίου, ὑμεῖς γένος ἐκλεκτόν, βασίλειον ἱεράτευμα, ἔθνος ἅγιον. ἡμῖν οὖν ἅτε τοῖς ἱεροῖς τῷ ἀπολέκτῳ γένει καὶ τῷ ἀξίῳ ἔχειν δέδοται τῆς πρὸς τὸν θεὸν καὶ πατέρα, ἁγιασμοῦ τε καὶ ἀπολυτρώσεως, θυσία καὶ δικαιοσύνη, σὰρξ καὶ λυτρωτής, καὶ ὡς ὁ θεσπέσιος γέγραφε Παῦλος, ἔξω τῆς πύλης ἔπαθεν, ἔνθα καὶ ἡμᾶς ἰέναι δεῖν ἔφη, τὸν ὀνειδισμὸν αὐτοῦ φέροντας, τουτέστι τὸν ἴδιον σταυρόν. τοῦτο δὲ καὶ αὐτὸς ἔφασκεν ὁ σωτήρ, εἴ τις θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτόν, καὶ

ἕπεσθαι τό γε αὐτῷ καὶ ἀκολουθεῖν ὤφειλον. ὅτι δὲ τοῖς ἱεροῖς καὶ ἡγιασμένοις πρέπον δὲ τοῦτο τὸ ἀναγκαῖον εἰς ὄνησιν, μονονουχὶ καὶ ἐν ὀφθαλμοῖς ἡμῖν ἀποθανόντας ζῆν, ὁ παρεμφαίνεσθαι τὸ ὡς ἐν ὄψει τοῦ ἱερέως κατασφάζεσθαι δεῖν νομοθετεῖσθαι τὴν δάμαλιν. ὅτε γὰρ μεμνήμεθα τοῦ δι' ἡμᾶς καὶ ὑπὲρ ἡμῶν ἀποθανόντος Χριστοῦ, τότε δὴ τὸ περιζώνως καταθεώμεθα τὸν θεσπέσιον ἡμῖν ὑποφωνοῦντα Παῦλον περὶ αὐτοῦ, εἷς γὰρ ὑπὲρ πάντων ἀπέθανεν, ἵνα καὶ οἱ ζῶντες μηκέτι ἑαυτοῖς ζῶσιν, ἀλλὰ τῷ ὑπὲρ αὐτῶν ἀποθανόντι καὶ ἐγερθέντι. Καὶ πάλιν, ἐγὼ γὰρ διὰ νόμου νόμῳ ἀπέθανον, ἵνα θεῷ ζήσω. Χριστῷ συνεσταύρωμαι. ζῶ δὲ οὐκέτι ἐγώ, ζῇ δὲ ἐν ἐμοὶ Χριστός. ὃ δὲ νῦν ζῶ ἐν σαρκί, ἐν πίστει ζῶ τῇ τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ τοῦ ἀγαπήσαντός με καὶ παραδόντος ἑαυτὸν ὑπὲρ ἐμοῦ. οὐκοῦν προκείσθω τεθεαμένα τοῖς τῆς διανοίας ὄμμασι τὸν ὑπὲρ ἡμῶν ὑπομείναντα σφαγήν, ζῶμεν γὰρ ἑαυτοῖς μὲν οὐκέτι, θεῷ δὲ μᾶλλον, ὡς ἠγορασμένοι τῷ αἵματι τοῦ Χριστοῦ τοῦ δόντος ἑαυτὸν ὑπὲρ ἡμῶν κατὰ τὰς γραφάς. προσεπιτέθειται δὲ μὴν τῷ τοῦ ἱερέως χειρὶ καταῤῥαίνεσθαι τῷ αἵματι τὴν ἁγίαν σκηνήν, καὶ τοῦτο ἑπτάκις, κατακαίεσθαι δὲ τὴν δάμαλιν, οὐδενὸς τοῦ σύμπαν ἐκβεβλημένου ὅ τι ὅλα ἐστὶν αὐτῆς, ἀλλ' ὁμοῦ τοῖς κρέασι καὶ κόπρῳ, τὸ δέρμα καὶ τὰ λοιπὰ τοῦ σώματος. ἁγιάζει γὰρ ὁ Χριστὸς τῷ ἰδίῳ αἵματι τὴν ἀληθεστέραν σκηνήν, τουτέστι τὴν ἐκκλησίαν, ἁγιάζει δὲ τελείως, ἤτοι πλουσίως. τοῦτο γὰρ οἶμαι ἐστι τὸ ἑπτάκις τῷ αἵματι καταῤῥαίνεσθαι τὴν σκηνήν. τελειότητος δὲ σημεῖον ὁ μέχρις ἑπτὰ προϊὼν ἀριθμός. τὸ δὲ ἐμπυρίζεσθαι τὴν δάμαλιν κατακαίεσθαι μετὰ τὴν σφαγὴν ὑπεμφαίνειν ἔοικε τὸ μέχρι θανάτου

(c) Real Academia de la Historia

δοκιμασίαν, ἣν ὑπὲρ ἡμῶν ὑπέστη Χριστός. δοκιμάζεται γὰρ ἐν
πυρὶ τὸ ἀργύριον καθάπερ τὸ ἐν ψαλμοῖς ὑμνούμενον,
ὅτι ἐδοκίμασας ἡμᾶς ὁ θεός, ἐπύρωσας ἡμᾶς ὡς πυροῦται
τὸ ἀργύριον. ὅτι δ' ὁ ὑπήκοος Χριστὸς μέχρι θανάτου δεδοκί-
μασται τρόπον τινὰ ὁ Χριστός, ἐνδείξειεν ἂν οὐκ ἀσυμφανῶς
ἐκεῖνο δήπου, ἔφη γάρ που διὰ φωνῆς Ζαχαρίου τοῦ
προφήτου τάχα που πρὸς τοὺς ἀπίστως δεδοκιμασμένους,
Ἰουδαίους ὑπὲρ ὧν ἀπέθανε, τὸ ἐρῶ πρὸς αὐτούς, εἰ καλὸν
ἐνώπιον ὑμῶν ἐστι δότε, στήσαντες τὸν μισθόν μου ἢ ἀπεί-
πασθε, τὸ ἔστησαν τὸν μισθόν μου τριάκοντα ἀργυρέους. καὶ
εἶπε κύριος πρός με, κάθες αὐτοὺς εἰς τὸ χωνευτήριον καὶ
σκέψαι εἰ δόκιμόν ἐστιν ὃν τρόπον ἐδοκιμάσθην ὑπὲρ
αὐτῶν. οὐκοῦν ὑπεμφήνειεν ἂν ὡς ἔφην τὸ μέχρι θα-
νάτου δεδοκιμάσθαι Χριστὸν, ἡ πυρὶ τὴν δάμαλιν καταπίμ-
πρασθαι μετὰ τὴν σφαγήν, πλὴν οὐδὲν ἀποβληθὲν αὐτῆς,
ὅλος γὰρ ἅγιος ὁ Χριστός, καὶ τὰ κρέα καὶ τὸ δέρμα, τουτέστι
τά τε ἐν καλύψει κεκρυμμένα, τά τε ἐμφανῆ καὶ πρό-
χειρα, ὅς γε τῇ φύσει γέγονε καθ' ἡμᾶς, πλὴν οὐκ
εἰδὼς ἁμαρτίαν. κέδρινον δὲ ξύλον, καὶ μέντοι τὸ ὕσσω-
πος, τὸ κλῶσμα τὸ κόκκινον ἐμβάλλεται τῇ σποδῷ, τοῦ
μὲν κεδρίνου τὴν ἀφθαρσίαν ἀσείως ἡμῖν ὑπεμφαίνοντος,
ἄσηπτος γὰρ ἀμείνων ἡ κέδρος, τοῦ δ' ὑσσώπου τὴν κάθαρ-
σιν, σμηκτικὸν γὰρ ἡ πόα, καὶ τοῖς ἐν πολέμοις ἀκαθαρ-
σίας ἐντίκτει φυσικῶς. τοῦ δὲ κοκκίνου κλώσματος
τὴν πρὸς σάρκα τοῦ λόγου συνδρομὴν εὖ μάλα κατασημαί-
νοντος, ἐνεπλάκη γὰρ ὁ λόγος σαρκὶ καὶ αἵματι, δεδο-
κίμασται γὰρ ὁ ἡμᾶς ὡς διὰ πυρὸς καὶ μέχρι θανάτου
καθάπερ ἐν ἀρχαῖς ἔφην, ἀλλ' ἦν τὸ πάθος αὐτοῦ καὶ ὅτε ἦν

θρωπίσεως τὸ τύπος ἀφθαρσίας ἡμῶν καὶ καθαρι-
σμοῦ πρόξενος. δεδικαιώμεθα γὰρ ἐν μέρει τῷ ἐν ψυχῇ
καὶ ἐν σπλάγχνοις ἀποξεσάμενοι μολυσμόν, εἴπερ ἐστὶν
ἀληθῶς τὸ θεῖον βάπτισμα καὶ ἡ τῆς πίστεως δύναμις,
οὐ σαρκὸς ἀπόθεσις ῥύπου, ἀλλὰ συνειδήσεως ἀγαθῆς
ἐπερώτημα εἰς θεόν, δι᾽ οὗπερ ἂν γένοιτο τῶν πλημμελημά-
των ἡ ἄφεσις, ἐπειδὴ γὰρ πάντως τοῖς τὸ δὴ πιστεύειν ὁμο-
λογοῦσιν ἡ χάρις. ὅτι δὲ τὸ ὑπὲρ ἡμῶν τεθνάναι χριστὸν ὁδὸς ἡμῖν
γέγονεν εἰς ἀφθαρσίαν καὶ ζωήν, οὐδαμόθεν ἀμφίλογον.
ὁ δὴ κατεπίμπρας τὴν δάμαλιν καὶ ἀναμιγνὺς τῇ σπο-
διᾷ τὸ κέδρινον ξύλον, τό τε ὕσσωπον καὶ τὸ κόκκινον,
καὶ μέντοι καὶ ὁ συλλέγων τὴν σποδιὰν ἀκάθαρτος ἔσται ἕ-
ως ἑσπέρας. καίτοι φαιδρυνόμενοι τὰ ἄλλα καὶ
ὑπάρχοντες καθαροί, καταδεικνύντος τάχα που τοῦ νό-
μου τὸ τῆς ἀνθρωπείας φύσεως ἀσθενές, τὸ δὲ λεπτῶς τε
καὶ ἀκριβῶς ἐρευνῶντα τὰ καθ᾽ ἡμᾶς ἀνεπιλή-
πτους εἶναι παντελῶς οὐδένας τῶν τεταγμένων εἰς λειτουρ-
γίαν, δῆλον δὲ ὅτι τὴν θυσίαν καὶ ἱεράν, ἀλλὰ καὶ αὐτοὺς
εἶναι τυχὸν τῶν ὡς ἄριστα βιοῦν ᾑρημένων καὶ εἰς ὅ τι
οὖν δὴ καθαρός, οὐκ ἀμέμπτως ἕξει τὴν λειτουργίαν.
ἄξιος γὰρ οὐδεὶς τῶν τοῦ θεοῦ μυστηρίων ὑποδοχῆς, καὶ
θαυμαστὸν οὐδέν, ἀναπείθουσι γὰρ εἰς τοῦτο λόγος ἡμᾶς
ἱερὸς οὑτωσὶ λέγων, ἄστρα δὲ οὐ καθαρὰ ἐνώπιον αὐτοῦ.
οὐκοῦν εἰ συγκρίνοιντο τὰ καθ᾽ ἡμᾶς τῇ καθαρότητι
τοῦ χριστοῦ, ἀκάθαρτα καὶ μεμολυσμένα, καὶ ὑπὸ κίνησιν
ἐστὶ τὴν θείαν. θαυμάσθω δὴ ἀλλ᾽ ὅμως καὶ σφόδρα εἰκότως
τὸν θεῖον λέγοντα μελῳδόν, ἐὰν ἀνομίας παρατηρήσῃς
κύριε, κύριε τίς ὑποστήσεται. ἐπειδὴ μετά τοι δὴ ὅσῳ καὶ ὁ δοκῶν

ἐστάναι καθαρούς, πολὺ γὰρ ἄμεινον ὡς ἔφην ἡ κατ' αὐτοῦ
φύσιν τὸ ἀπλημμελὲς παντελῶς, τὸ περὶ τὴν ἐν ἡμῖν καθα-
ρότητος τὸ πλεῖστα ζητῶν. ἔξω δὲ τῆς παρεμβολῆς ἀποκεῖσθαι
λέγει ἄρα τὸ ὕδωρ τοῦ ἁγνισμοῦ, τὸ οὐχὶ δὴ μᾶλλον ἐν αὐτῇ
τῇ παρεμβολῇ. ἔξω γὰρ ὥσπερ τῶν Ἰουδαίων τὰ νόμιμα τοῦ
ἐν Χριστῷ καθαροῦ, ἀπεφοίτησε γὰρ αὐτῆς ἐναργέστατα λέ-
γων, ἰδοὺ ἀφίεται ὑμῖν ὁ οἶκος ὑμῶν ἔρημος. μετέρρυ-
ηκε δὲ ὥσπερ ἐπὶ τὰ ἔθνη λοιπὸν ἡ ἀφαγνίζουσα χάρις,
καὶ ὡς ὁ Παῦλος φησίν, οἱ μακρὰν γεγόνασιν ἐγγύς, κε-
κλήκασι γὰρ διὰ πίστεως καὶ τὴν ἐν Χριστῷ δικαίωσιν πεπλου-
τήκασιν, ἀπειθούντων λοιπὸν τῶν ἐξ Ἰσραήλ. ὅτι δὲ πᾶν εἶδος
ἀκαθαρσίας διασμήχειν οἶδε καὶ λίαν εὐκόλως τὸ ὕδωρ
τοῦ ἁγνισμοῦ, διατρανοῖ λέγων, ὡς ὅτι ἐὰν ἅψηται νεκροῦ
καὶ τεθνηκότος, ἀπαλλαγείη δ' ἂν οὐχ ἑτέρως τοῦ
συμβεβηκότος, εἰ μὴ καταρράνοιτο τῷ ὕδατι τοῦ ἁγνισμοῦ
κατά τε τὴν τρίτην καὶ ἑβδόμην ἡμέραν. Καὶ νεκρότης μὲν
σωμάτων φθορᾶς καὶ ἀκαθαρσίας σύμβολον, ὁ δὲ τοῦ ὕδα-
τος ἁγνισμὸς ἀναμεμιγμένης αὐτῷ τῆς σποδοῦ τῆς δαμά-
λεως καὶ τῶν ἑτέρων, τύπος ἂν εἴη τοῦ ἁγίου βαπτίσματος.
οὐκοῦν ὁ νεκροῖς ἔργοις καὶ τοῖς εἰς φθορὰν μιάσμασιν
ἐνεχόμενος, ἔργα δὲ νεκρότητος τὰ σαρκὸς εἶναι φαμὲν
ἀνόσια δὲ καὶ βέβηλα πάθη, πορνείαν, ἀκαθαρσίαν, πά-
θος, ἐπιθυμίαν κακήν. οὐχ ἑτέρως ἂν ἔχοι τὸ καθαρόν,
εἰ μὴ ἀφαγνίζοιτο, καὶ τὸν μολυσμὸν ἀπονίψαιτο διὰ
τοῦ ἁγίου βαπτίσματος κατά τε τὴν τρίτην καὶ τὴν ἑβδό-
μην, καὶ σημαίνει μὲν ἡ τρίτη τῆς ἀναστάσεως τὸν καιρόν,
τὸν ἔσχατον δὲ καὶ ὡς ἐν τέλει λοιπόν, καθ' ὃν γέγονεν αὐτὸς
ὁ μονογενὴς ἡ ἑβδόμη. εἰ δὲ δὴ καὶ ὅλως καταμιαίνοιτο

φοντος τινὸς ἐν οἴκῳ, ἀκάθαρτοι μὲν οἱ εἰσβαίνον-
τες ἐν οἴκῳ, τελευτῶν δὲ καὶ σκεῦος ἅπαν καὶ ἄστεγον οὐ
πεπωμασμένον, πλὴν τῶν ὑδάτων τοῦ ἁγνισμοῦ. Καὶ ταῦτα
δι' ἀκαθαρσίαν κατὰ τὸν τρόπον κατὰ τὴν ἔννοιαν καὶ τὴν
ἑβδόμην ἡμέραν. οἶκος δὲ μεμολυσμένος, σκεύη τὰ ἐν
οἴκῳ, καὶ ἄστεγον οὐ πεπωμασμένον ὁ νομοθέτης ἐν τού-
τοις ἡμῖν ὑποδηλοῦν ἔοικε τὸν κινδυνώδη τρόπον τῶν
ἰουδαίων ζωαγρίων, συλλήβδην μὲν ἅπασαν ὡς ἐν οἴκῳ
νοουμένην, καθέκαστον δὲ ὡς τὴν διὰ τῶν σκευῶν, σκεῦος
γὰρ ἐπὶ γῆς ὁ αὐτός. ὅτι δ' αὐτοῖς οὐκ ἀσφαλὴς ὁ νοῦς, ἕτοι-
μος δὲ λίαν εἰς μολυσμοὺς καὶ πρὸς τὸ παντὸς ὁμοίως εἰσδέ-
ξασθαι τῶν ἀδικεῖν εἰωθότων, ὑποδηλοῦται ὥσπερ διὰ τοῦ
ἀστέγου τοῦ οὐ πεπωμασμένου εἰς ὃ τοῖς ἐθέλουσι καθ-
ιέναι εὔκολον, κἂν εἴτε ἀσκαλαβώτης, εἴτε σῶμα εἴτε
ἄλλο τῶν ἀκαθάρτων ὑπάρχει ζώων. ἀλλ' ὅμως τῶν ἐν πί-
στει δεδοκιμασμένων οὐχ ὧδε ἔχει ὁ νοῦς, ἀσφαλὴς γὰρ καὶ
πεπωμασμένος, καὶ τοῖς ἀδικεῖν εἰωθόσιν οὐχ ἁλώσιμος.
ἀλλὰ κἂν εἴτις ἅψηται φόνου, ἢ τραυματίου τινός, ἢ ὀστέου
νεκροῦ, ἢ μνήματος, καὶ οὗτος ἔσω μεμολυσμένος. Καὶ
τραυματίαν μὲν εἶναι φαμὲν τὸν οὐχ ὑγιᾶ τὴν καρδίαν,
τετραυματισμένον δὲ ὡς τῷ ἢ ἐπιθυμίας κοσμικῆς,
ἢ θελήμασι σαρκικοῖς. νεκροῦ δ' ὀστοῦν προσδεξόμεθα
ἂν εἰς ἀκαθαρσίας λείψανον, μνῆμα δὲ τὴν εἰς ἀνάμνη-
σιν τεθαμμένης τρόπον τινὰ καὶ ἀποθανούσης ἀκαθαρ-
σίας, πλὴν γὰρ ἐὰν ὅτε τὴν καρδίαν ὁ Σατανᾶς ἐπιβαλλό-
μενος δὲ ἀνάμνησις τοῦ σαρκὸς πάθους καὶ ἡμεῖς αὐτοί
νοοῦμεν οὐκ ἐκτελοῦμεν τὴν ἐφ' ὅλωσοῦν ἁμαρτίαν, ἐν λει-
ψάνοις δ' αὐτῆς ὄντες ἔτι διαλαλοῦμεν ἐν κόσμῳ, ὅθεν

τὰ φημὶ, κενοδοξίας ἐπιτηδεύματα τῆς ὀργῆς ἢ φιλαργυρίας, δια-
φεύγομεν οὐκ ἐλάττω τοῦ πάθους τὴν προσβολήν, τοῦτο δὲ ση-
μεῖόν ἐστι τὸ ἐν λειψάνοις εἶναι τινὸς ἀκαθαρσίας, οὗ σημεῖον
ἀγένοιτο τοῦ νεκροῦ τὸ ὀσμοῦ. ἀλλὰ καὶ πάθους ἤδη νενι-
κημένου πρὸς ἀνάμνησιν καθιστάντες τὸν νοῦν, τεθαμμέ-
νος ἡδονῆς αὐτοὺς ὄντες ἐπειδὴ τε πλημμελοῦμεν οὐ μικρῶς,
ἀπαλλαττόμεθα δὲ τῶν τοιούτων ἁμαρτημάτων διὰ σοῦ Χριστὲ
ἡμῶν τοῦ θεοῦ, τοῦ ὑπὲρ ἡμῶν πάθει καθαίροντος, ἀπέθανε γὰρ ὑπὲρ
ἡμῶν, τοῦ τῷ μώλωπι αὐτοῦ ἡμεῖς πάντες ἰάθημεν, καὶ αὐτὸς
τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν αἴρει, ἔστι παράκλητος πρὸς τὸν πα-
τέρα περὶ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν, οὐ περὶ τῶν ἡμετέρων δὲ μόνον, ἀλλὰ
καὶ περὶ ὅλου τοῦ κόσμου, καθὰ γεγραφήκασιν ὁ θεσπέσιος
Ἰωάννης, ἐν αὐτῷ οὖν ἡ πᾶσα κάθαρσις, ἡ πᾶσα ἀνάρρωσις,
ὁ ἁγιασμός, ἡ λύτρωσις. ᾧ σὺν αὐτῷ τε δι' αὐτοῦ τῷ πατρὶ καὶ
πρέπει δόξα, νῦν ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας, ἀμήν:

Περὶ τοῦ ὄφεως τοῦ χαλκοῦ:

λό[γος] ...

Ὁ μὲν γὰρ θεὸς θάνατον οὐκ ἐποίησεν, οὐδὲ τέρπεται ἐπ' ἀπωλείᾳ ζών-
των κατὰ τὸ γεγραμμένον, ἔκτισε γὰρ εἰς τὸ εἶναι τὰ πάντα, καὶ
σωτήριοι αἱ γενέσεις τοῦ κόσμου. ἐπειδὴ δὲ τοῦ γένους ἡ ἀπαρ-
χή, τουτέστιν Ἀδάμ, καθυπερρώσατο τὴν παρακοήν, καὶ τὴν θείαν
ἀλογήσας ἐντολὴν πρὸς κέντρον τῷ δημιουργῷ, τουτέστι
καθώλισθεν εἰς φθοράν, καὶ ὑπέστη μετ' αὐτοῦ φύσις καὶ
ὑπὸ δίκην τὸ γένος, ἡμεῖς οἱ τάλανες, καὶ τὸ γεγονότες ὑπ'
ἀφθαρσίᾳ σκηνῆς ἐν ἴσῳ λοιπὸν καὶ πόνοις τῆς ἐν ἄλλῳ τρυ-
φῆς καὶ μόνης αἰθριῶντες, πίπτομεν ἀδοκήτως ὡς ὑπὸ μερο-
ποῦ ζῶν. ἐντεῦθεν οἱ ἅγιοι διαφόρως ἀνακεκράγασι τὰ καθ'
ἡμᾶς ὀνειδίζοντες, ἔστι γοῦν ἀκούειν ἀναφανδὸν τοῦ μὲν
μακαρίου βοῶντος Δαβίδ, ἄνθρωπος ἐν τιμῇ ὢν οὐ συνῆκε. Καὶ

πάλιν, αὐτὸς καθ' ὅλου ὡμοιώθη. ὁ Ἠσαΐου φησί, πᾶσα σὰρξ
χόρτος, καὶ πᾶσα δόξα αὐτοῦ ὡς ἄνθος χόρτου. Καὶ κατεμέμφο-
ντο ὡς ἔφην ἀθλιώτατοι καὶ ταλαιπωρίας εἰς τὸ λοιπόν,
ὡς οἷον τε ἂν εἰ πάντως τὰ καθ' ἡμᾶς πράγματα [illegible], μετ' αὐτῶν δύνα-
ται λέγειν, καὶ τὸ λίαν ὄντας τοὺς πνευματοφόρους τοὺς [illegible],
ἀλλ' ἐν τούτοις ἡμᾶς γεγονότας, οὐ παρ' ὅσον ὁ ποιητής, ἠξίωσε
ὁ μᾶλλον καὶ φιλοσοφεῖς λόγον, καὶ θανάτου καὶ φθορᾶς ἐλευθέρους
ἀπέφηνεν ἐν ζωῇ, πῶς εἶναι τρόπον, πρὸς ἄλλον μὲν ἅπασι, καὶ
εἰ μάλιστα λέγει τυχόν. πλὴν καὶ ἐν αὐτοῖς καὶ τούτοις αὐτοῖς ἀρ-
χαίοις γράμμασι τὸ μυστικὸν [illegible] δύναμιν, ἔχει οὕτως
ἐν τοῖς ἀριθμοῖς. Καὶ ἀπάραντες ἐξ Ὢρ τοῦ ὄρους ὁδὸν ἐπὶ
θάλασσαν ἐρυθράν, περιεκύκλωσαν γῆν Ἐδώμ, καὶ ὠλιγοψύ-
χησεν ὁ λαὸς πρὸς τὸν θεὸν καὶ Μωϋσῆν λέγοντες, ἵνα τί ἐξήγαγες
ἡμᾶς ἐξ Αἰγύπτου ἀποκτεῖναι ἡμᾶς ἐν τῇ ἐρήμῳ, ὅτι οὐκ
ἔστιν ἄρτος, οὐδὲ ὕδωρ, ἡ δὲ ψυχὴ ἡμῶν προσώχθισεν ἐν τῷ ἄ-
ρτῳ τῷ διακένῳ; Καὶ ἀπέστειλε κύριος τοὺς ὄφεις εἰς τὸν λαὸν
τοὺς θανατοῦντας, καὶ ἔδακνον τὸν λαὸν καὶ ἀπέθανε λαὸς
πολὺς τῶν υἱῶν Ἰσραήλ. καὶ παραγενόμενος ὁ λαὸς πρὸς Μωϋ-
σῆν ἔλεγον, ὅτι ἡμαρτήκαμεν, ὅτι κατελαλήσαμεν τοῦ κυρίου
καὶ σοῦ, εὖξαι οὖν πρὸς κύριον καὶ ἀφελέτω ἀφ' ἡμῶν τὸν ὄφιν,
καὶ ηὔξατο Μωϋσῆς πρὸς κύριον περὶ τοῦ λαοῦ. Καὶ εἶπε κύριος
πρὸς Μωϋσῆν, ποίησον σεαυτῷ ὄφιν χαλκοῦν καὶ θὲς αὐτὸν
ἐπὶ σημείου, καὶ ἔσται ἐὰν δάκῃ ὄφις ἄνθρωπον, πᾶς ὁ δεδηγμένος
ἰδὼν αὐτὸν ζήσεται. Καὶ ἐποίησε Μωϋσῆς ὄφιν χαλκοῦν καὶ
ἔστησεν αὐτὸν ἐπὶ σημείου, καὶ ἐγένετο ὡς ἂν ἔδακνεν ὄφις
ἄνθρωπον, καὶ ἐπέβλεψεν ἐπὶ τὸν ὄφιν τὸν χαλκοῦν καὶ ἔζη. Ἐθλίβοντο
μὲν γὰρ ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ ἀφορήτῳ δουλείᾳ καταπιεζόμενοι, λελύ-
τρωνται παρὰ θεοῦ, πολλῶν καὶ ἐξαισίων γεγονότων ἐκεῖσε-

σημείων. μεταποιουμένου μὲν γὰρ εἰς αἷμα τοῦ ὕδατος, τὰ ἑξῆς δὲ καὶ σκνῖπες, τὸ μετὰ τοῦτο κυνόμυια, ἡ χάλαζα ἐπὶ τούτοις, μονονουχὶ τῶν αἰγυπτίων κατεσθίουσα τὰ ζῷα, ἐκολάζοντο δὲ σκότῳ, τὰ δὲ πρωτότοκα ὁ θάνατος κατήκιζε, τοὺς πλεονεκτεῖν ἠρημένους τὸν παραδόξως ἀνασώζοντα τοὺς ἐξ ἰσλ. εἶτα διαμερίσας ὕδατα θαλάσσης ὡς ἐπὶ ξηρᾶς ἀθλίως ἀπολωλότας ἀνέδειξε τοὺς αἰγυπτίους, ἄρτον ἐδίδου τὸν ἐξ οὐρανοῦ, καὶ γὰρ αὐτοῖς τὸ μάννα δέδωκε, εἶπε δὲ καὶ ὡς πέτρα νοούμενος ὁ Χς, καὶ ἀλλοκότοις νάμασι διεψυχώσας ὅλους, παναλκὲς γὰρ τὸ θεῖον καὶ ἀφθόνως τὰ χορηγούμενον τοῖς ἀνακειμένοις αὐτῷ, ἀλλ' οἱ τῶν οὕτως ἐξαιρέτων ἀπολαύοντες ἀγαθῶν ὀλίγοις ἐλέγχοντο πόνοις, ὅτε καὶ ἀμνημονοῦντες τῶν ἀγαθῶν, τὰ ἴσα μὲν ἐδέοντο πρὸς τὸ πιστεύειν αὐτῷ, σαθροὶ δὲ καὶ εὐκατάσειστοι, τὸ πολὺ λίαν ἕτοιμοι πρὸς μικροψυχίας, καὶ τὰ ἐφόδια λελειμμένα τῆς παλαιῶς ἐννοήσαντες, διάκενον γὰρ καλοῦσι ἄρτον τὸν ἐξ οὐρανοῦ, καὶ τὴν τῶν ὑδάτων ἐπαγγελίαν σπάνει, καίτοι πρὸς ἀρχὴν μεμαθηκότες ὡς ἐκείνου οὐδὲν τὸ θεῖον καὶ ἀπορρήτῳ φύσει, ἢ καὶ ποταμῶν ναμάτων μετὰ τὴν ἀκρόδρυον αὐτοῖς ἐλήθη, ἐπεφέροντο δ' ὅθεν καὶ θεοῦ ποιούμενοι τὴν καταρρήσειν τοῖς τῶν ὄφεων δήγμασιν ἐκολάζοντο, εἶτα τοῦ σοφῶν αὐτῶν πλημμελείας ἀρξάμενοι πρὸς ἀνάμνησιν διακριβοῦσθαι λοιπόν, ὁμολογοῦσι τὰ ἐπταισμένα, προσεπικαλοῦσι τὸν μεσιτεύοντα, φημὶ δὴ μωϋσέα [illegible] καὶ ὅπερ ἀπ' αὐτοῖς κατὰ στάσιν τὸ θεῖον, ὁ δὲ προσπίπτων ἐλιπάρει, τοῖς γε μὴν ἔναγχος ἤδη τοῖς δήγμασιν ὄφιν ἐργάζεται χαλκοῦν [illegible] ἔλεγε, τὸ τοῖς πληττομένοις ἐκέλευσεν ἀτενίζειν εἰς αὐτόν, ὃ δὴ καὶ δρῶντες ἐσώζοντο. ἀλλὰ τίς ὁ λόγος, τί τὸ μετὰ

(c) Real Academia de la Historia

καὶ τὸ φοβεῖσθαι μυστικῶς πολὺ παρὰ τῶν ἀκολούθων, οὐ γὰρ ἀρκέσει τὸ γράμμα τοῖς νομικωτέροις, ἐδήλωσε δὲ ὡς παρὰ τοῖς τύποις τὰ μυστικά. οὐκοῦν φέρε λέγωμεν ὡς ἐκ τύπου πάλιν ἐπὶ τὸ καθόλου καὶ γενικώτερον, καὶ ὅπερ ἐστὶν ἀληθὲς μεταπλάττοντες τὸ νόημα, διαιρούμενοι μὲν τοῖς πάθεσι καὶ ἄνωθεν ἐπάγουσι, καὶ ἀκαταπλήκτως ἰόντες ἐπὶ τὸ ὅ τι μᾶλλον ὃ συμφέρει, τὸ δὲ ἀληθῶς γυμνάσματα ἐπωφελούμενοι τοῖς ἀφέσι λελυπήκαμεν τὸν ἀδελφόν. προσηκόντως οὖν καθ' ἕνα τρόπον τῶν διαμεριζομένων, ταύτῃ τε πεπλώκαμεν ὑπὸ τὰ τῶν ὄφεων δήγματα, ὄφεων δὲ φαμὲν τῶν νοητῶν, οἳ καταπάσσοντες ἡμᾶς ἁμαρτίας ἐμπλέοντες τοῖς τὸ θανάτου δικαιοῦν ὑποφέρουσι, ἐξάρχει δὲ ὥσπερ τῶν ἰοβόλων θηρίων ἐκεῖνος ὁ ἀποστάτης, τουτέστιν ὁ σατανᾶς, ὃς τοῖς δήγμασιν ὁ ἐν ἀρχῇ τὸν πρῶτον διώλεσεν ἄνθρωπον, τουτέστιν ὁ Ἀδάμ, ἕρπει δὲ λοιπὸν καθάπερ ἐκ ῥίζης καὶ εἰς ἡμᾶς τὸ κακὸν τοὺς ἐξ αὐτοῦ γεγονότας, σωζόμεθα δὲ ἀλλ' ἕνα τρόπον, θεασάμενοι γὰρ καὶ ἡμεῖς τὸν ὄφιν, τουτέστι Χριστόν. πῶς οὖν ὄφις ὁ ἀγαθὸς κατὰ φύσιν ὡς θεός, μᾶλλον δὲ αὐτὸ χρῆμα τὸ ἀγαθόν, ὅτι γέγονε καθ' ἡμᾶς τοὺς ἐκτραπέντας πονηρούς; γέγονεν ἐν ὁμοιώματι σαρκὸς ἁμαρτίας, καὶ μετὰ τῶν ἀνόμων ἐλογίσθη. ὅτι δὲ ὑμεῖς πονηροὶ γεγονότες μετὰ οὕτως πάθους, καθερρυηκότες δὲ καὶ εἰς τὸ φαῦλον, λάβε τι καθ' ἡμῶν τὸ ἐμπίπτειν ταῖς ἁμαρτίαις, σαφηνιεῖ λέγων καὶ αὐτὸς ὁ Χριστός, εἰ οὖν ὑμεῖς πονηροὶ ὄντες οἴδατε δόματα ἀγαθὰ διδόναι τοῖς τέκνοις ὑμῶν, πόσῳ μᾶλλον ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος δώσει ἀγαθὰ τοῖς αἰτοῦσιν αὐτόν. ὄφις δὲ ὁ Χριστὸς ὡς ἐν ὁμοιώματι πονηροῦ, ὅτι γέγονεν ἄνθρωπος, ἀλλ' ὄντος αὐτοῦ θεοῦ ... ἀμείνω

κατελογίσθη.

ὅσῃ φρονεῖς, καὶ ὑπερβαλοῦσαν μάνθανε, καὶ ἀλλοτρίων ἀπεχομέ-
νων, καὶ τὸ τῶν ἰδίων πλῆθος οὐ φροντίζει. ἁπτόμενοι δὲ τοῦ
γὰρ ζωοποιοῦ ὀρθῶς καὶ ἐπ' αὐτῷ μυστηρίου, καὶ ἀκαθάρτως πι-
στεύοντες, ὅτι τῆς τοῦ φόνου γέγονεν αἴτιος. ἀλλ' εἰ καὶ τῆς ἐν
ἁμαρτωλοῖς πονηρίας, οὐδὲν ἧττον ἀπομεμφόμενοι ἀγα-
θός. γέγονε γὰρ καθ' ἡμᾶς, οὐχ ἵνα μεθ' ἡμῶν ὁ ἐχθρὸς πο-
νηρός, ἀλλ' ἵνα ἡμᾶς ἀγαθοὺς ἐργάσηται τῷ ἀξίῳ μεταποι-
ήσας τὴν πρὸς πᾶν εἶδος ἀρετῆς. ἐπισημείωσαι γε
μὴν ὅπως, ἐγὼ γὰρ ὁ χριστὸς ἐπὶ τοῦ καιροῦ σταυροῦ, καὶ τοῦ
αὐτοῖς ἰουδαίοις προσεφώνει λέγων, ὅταν ὑψώσητε τὸν
υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, τότε γνώσεσθε ὅτι ἐγώ εἰμι. ὅτι δὲ ὑπὸ ...
... τὸ αὐτοῦ βλέπει μυστήριον, ἀναμνήσεις ἐν αὐτοῦ λέγον-
τος σαφῶς, ὥσπερ γὰρ ὁ μωυσῆς ὕψωσε τὸν ὄφιν ἐν τῇ ἐρή-
μῳ, οὕτως ὑψωθῆναι δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου. χρηστοὺς δ' ὅ-
μως οὖν, καὶ τὸ ... καὶ εὐφρανθῶμεν τοῦ θείου καὶ
εὐαγγελικοῦ κηρύγματος. ἀνήκοος γὰρ οὐδεὶς τῶν κα-
λῶν ... ἀλλ' εἰς πᾶσαν ... τὸ ἐπ' αὐτῷ
τελεσθὲν μυστήριον, καὶ αὐτῷ κάμψει πᾶν γόνυ,
καὶ πᾶσα γλῶσσα ἐξομολογήσεται τῷ θεῷ,
ὅτι κύριος ἰησοῦς χριστὸς εἰς δόξαν θεοῦ πατρός,
ἀμήν :~

Τέλος τῶν εἰς τὰς ἀρετάς :~

(c) Real Academia de la Historia

Τάδε ἔνεστιν ἐν τῷ δευτερονομίῳ:

Περὶ τῆς νευροκοπηθείσης δαμάλεως ἐν τῇ φάραγγι:

Περὶ τῆς αἰχμαλώτου ξυρουμένης τε καὶ ὀνυχιζομένης γυναικός:

Περὶ τῶν προεμβαλλόντων εἰς πόλεμον ἐπὶ τοὺς ἐχθρούς:

Περὶ τῶν δώδεκα λίθων τῶν κεκονιαμένων πέραν τοῦ ἰορδάνου:

Περὶ τῆς ζημιοτιμίας ἰνδοῦ:

Περὶ τῆς νευροκοπηθείσης δαμάλεως ἐν τῇ φάραγγι:

Πολυμερῶς καὶ πολυτρόπως πάλαι ὁ θεὸς λαλήσας τοῖς πατράσιν ἐν τοῖς προφήταις, ἐπ' ἐσχάτου τῶν ἡμερῶν τούτων ἐλάλησεν ἡμῖν ἐν υἱῷ, ὃν ἔθηκε κληρονόμον πάντων, δι' οὗ καὶ τοὺς αἰῶνας ἐποίησεν. ἀλλ' οἱ μὲν συνέντες ὀρθῶς, ὅτι θεὸς ὢν φύσει, καθήκεν ἑαυτὸν εἰς κένωσιν, γέγονε σὰρξ καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν κατὰ τὰς γραφάς, τὴν θαυμαστὴν καὶ ἀξιόληπτον πεπλουτήκασι χάριν, ὅσοι γὰρ ἔλαβον αὐτόν, ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν τέκνα θεοῦ γενέσθαι. οἱ δὲ τὸν θεῖον ἀληθῶς καὶ σωτήριον αὐτοῦ λόγον διωξάμενοι, διωλισθήκασι τῆς ἐλπίδος, καὶ κακοὶ κακῶς ἀπολώλασι τῶν ἀπ' ὅλων σεπτῶν καὶ λυπηρῶν ἐν ὅσοις περιυβρίζοντες. εἰσὶ δ' ἂν οὗτοι πάλιν οἱ τάλανες ἰουδαῖοι, οὓς καὶ αὐτὸς ὁ προφήτης ἱερεμίας ἐποιμώζει λέγων, τίς δώσει τῇ κεφαλῇ μου ὕδωρ, καὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς μου πηγὴν δακρύων καὶ κλαύσομαι τὸν λαὸν τοῦτον ἡμέρας καὶ νυκτός. οἷς γὰρ ἐξὸν εἶναι λαμπροῖς καὶ ἀξιοζηλώτοις τῆς ἄνωθεν εὐμενείας ἐστερημένοι, πῶς οὐκ λό(γος) α'

(c) Real Academia de la Historia

γαιω ἐδιχωνισθε

ἀλλ' εἰσὶν ἄξιοι ταῦτα καὶ οἱ τὸ λοιπὸν τοῖς ἱερουσαλὴμ καταλογίζεσθαι; οὓς αὐτοὺς ἀκλεῶς ἐπικαλοῦσι καὶ τὰ ἐξαίσια πάντα τὰ ταλαιπωρίας ἐπιστάζει δάκρυον. πάντως δὴ οὖν ἐρρῶσθαι γεγόνασιν ἀγαθοῦ, καὶ τὰ αὐτῶν ὡς τὰ καλλιστεύοντα ὁ ἐξνιος ἰσλ. μετὰ περιφανείας γὰρ ἐπὶ τὰ ἔσχατα, ἐσφάζετο ὁ καὶ μόλις ὡς ἐν ὀλίγῳ τὸ μὲν λοιπὸν ὁ δυσμαθὴς ἰουδαῖος, καὶ ταῦτα οἰμώζει τὰ διὰ φωνῆς ἡσαΐου προφήτου ἀναμνούμενοι, καὶ εἰ μὴ κς σαβαὼθ ἐγκατέλιπεν ἡμῖν σπέρμα, ὡς σόδομα ἂν ἐγενήθημεν, καὶ ὡς γόμορρα ἂν ὡμοιώθημεν. φέρε δὴ οὖν καὶ τὰ αὐτῶν εἰ δοκεῖ τὰ μάταια καὶ κατατεθρυλημένα λόγια τοῦ μυστηρίου τὴν δύναμιν, τὰ γέγραπται γὰρ οὕτως ἐν τῷ δευτερονομίῳ. ἐὰν δ' εὑρεθῇ τραυματίας ἐν τῇ γῇ ἣν κς ὁ θεὸς δίδωσί σοι κληρονομῆσαι, πεπτωκὼς ἐν τῷ πεδίῳ, καὶ οὐκ οἴδασι τὸν πατάξαντα, ἐξελεύσεται ἡ γερουσία σου καὶ οἱ κριταί σου καὶ ἐκμετρήσουσιν ἐπὶ τὰς πόλεις κύκλῳ τοῦ τραυματίου, καὶ ἔσται ἡ πόλις ἡ ἐγγίζουσα τῷ τραυματίᾳ, ἔλαβε ἡ γερουσία τῆς πόλεως ἐκείνης τὴν δάμαλιν εἰς φάραγγα τραχεῖαν, ἥτις οὐκ εἴργασται, οὐδὲ σπείρεται, νευροκοπήσουσι τὴν δάμαλιν ἐν τῇ φάραγγι, καὶ προσελεύσονται οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ λευῖται, ὅτι αὐτοὺς ἐπέλεξε κς ὁ θεὸς παρεστάναι αὐτῷ, καὶ εὐλογεῖν ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ τῷ στόματι αὐτῶν ἔσται πᾶσα ἀντιλογία καὶ πᾶσα ἁφή, καὶ πᾶσα ἡ γερουσία τῆς πόλεως ἐκείνης οἱ ἐγγίζοντες τῷ τραυματίᾳ νίψονται τὰς χεῖρας ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τῆς δαμάλεως τῆς νενευροκοπημένης ἐν τῇ φάραγγι, καὶ ἀποκριθέντες ἐροῦσιν, αἱ χεῖρες ἡμῶν οὐκ ἐξέχεαν τὸ αἷμα τοῦτο, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ ἡμῶν οὐχ ἑωράκασιν, ἵλεως γενοῦ τῷ λαῷ σου ἰσλ, οὓς ἐλυτρώσω ἐκ γῆς αἰγύ

(c) Real Academia de la Historia

που, ἵνα μὴ γένηται αἷμα ἀναίτιον ἐν τῷ λαῷ σου Ἰσραήλ, καὶ ἐξι-
λασθήσεται αὐτοῖς τὸ αἷμα, σὺ δὲ ἐξαρεῖς τὸ αἷμα τὸ ἀναίτιον
ἐξ ὑμῶν αὐτῶν. Τεθαυμάκασι μὲν οὖν δι' ὅ, ὡς ἐμμα-
νοῦσιν, μεμαθήκασι γὰρ διὰ τῆς ἁμαρτίας ὁμοῦ καὶ τῆς
γραφῆς, ὡς ἔστιν ὁ τοῦτο παθὼν ἐντὸς τῶν Ἰουδαίων γῆς καὶ ἔξω
τῆς πόλεως ἦν, πλὴν οὐκ ᾔδεσαν τὸν πατάξαντα, πῶς δὲ ἢ τίνα
τρόπον. τὸ δὲ ἄρα φονονόμος, καὶ τὸ τῶν Ἰουδαίων ἀνοσιώ-
τατον ἔργον εἶναι φαμὲν τὸ κατὰ Χριστοῦ τολμήματα, αὐτοὶ γὰρ
Πιλάτῳ προσῆξαν, αὐτοὶ διακεκράγασιν, λέγοντες, αἶρε,
αἶρε σταύρωσον αὐτόν. Καὶ πάλιν, ἐὰν μὴ τοῦτον ἀποκτείνῃς,
οὐκ εἶ φίλος τοῦ Καίσαρος. Καὶ ὁ θεσπέσιος δὲ μαθητὴς κατα-
γράφει ἐναργῶς πρὸς τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς πατέρα καὶ θεὸν ἀνα-
λέγων, ἐπ' ἀληθείας γὰρ συνήχθησαν ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ἐπὶ τὸν
ἅγιον παῖδά σου Ἰησοῦν, ὃν ἔχρισας, Ἡρώδης τε καὶ Πόντιος Πι-
λᾶτος σὺν ἔθνεσι καὶ λαοῖς Ἰσραήλ. ἐναργέστατα δὲ καὶ ἀναφαν-
δὸν καὶ ὁ μακάριος Πέτρος τοῖς Ἰουδαίων λαοῖς ἐπι-
πλήττει λέγων, ποτὲ μέν, ὅτι τὸν ἀρχηγὸν τῆς ζωῆς ἀπεκτεί-
νατε. ποτὲ δ' αὖ, ὑμεῖς δὲ τὸν ἅγιον καὶ δίκαιον ἠρνήσασθε,
καὶ ᾐτήσασθε ἄνδρα φονέα χαρισθῆναι ὑμῖν. Ἔοικε δὲ ἄρα
φονονόμος, ὅτι οὐκ οἴδασι τὸν πατάξαντα; μυστικὸς ὁ
λόγος, καὶ οὐ πᾶσιν ἁπλῶς ἐγνωσμένος, μόνοις δὲ τὸ χάρισμα
γνώσεως τοῖς νοοῦσιν ὀρθῶς τὸ τοῦ Χριστοῦ μυστήριον. ὥσπερ μὲν
γὰρ οἱ τῶν Ἰουδαίων καθηγηταὶ καὶ οἱ τοῖς ἀνοσίοις αὐτῶν
κοινωνοῦντες σκέμμασιν, ὅτι πεπατάχασι καὶ οὐκ ἔγνω-
σαν τὸν Χριστόν, καὶ τῆς ἑαυτῶν δυσσεβείας τὸ χρῆμα προσκρού-
οντες, ἠγνόησαν μὲν ὡς νενικηκότες, οὐκ ᾔδεσαν δὲ ὅτι πέπον-
θεν ἑκών, καὶ τοῖς τοῦ πρὸς ὑπομένοις [illegible] ἑαυτὸν δέ-
δωκεν ὑπὲρ ἡμῶν, καὶ γοῦν πλάτων φησὶν ἐναργῶς, τὸ οὐκ

εἶχες ἐξουσίαν οὐδεμίαν κατ' ἐμοῦ, εἰ μὴ ἦν σοι δεδομένον ἄνωθεν. οὐκοῦν δέδωκεν ὁ πατὴρ τὸν υἱόν, καὶ ἵν' οὕτως εἴπωμεν αὐτὸ τὸ ἐμμανουὴλ παραδεδόσθαι λέγεται, καὶ τοῦτο ἐν βίβλῳ ψαλμῶν ἐκ τοῦ χριστοῦ προσώπου εἰσφέρεται λέγον περὶ τῆς ἰουδαίων ἀνοσιότητος πρὸς τὸν ἐν οὐρανοῖς πατέρα καὶ ὅτι, ὃν σὺ ἐπάταξας αὐτοὶ κατεδίωξαν, καὶ ἐπὶ τὸ ἄλγος τῶν τραυματιῶν μου προσέθηκαν. μὴ μέγα δὴ οὖν ἐφ' ἑαυτῷ φρονείτω λοιπὸν ὁ κυριοκτόνος λαός, οὐ γὰρ αὐτοὶ κεκρατήκασιν ὡς ἀσθενοῦντος χριστοῦ, μανθανέτωσαν δὲ διὰ μωϋσέως τὸ ἀληθές, οὐ γὰρ οἱ δεσμοὶ τὸν παρέξαντα. ὁ ἐλεεινῶς τετραυματισμένος μὲν ἐν τῇ τῶν ἰουδαίων γῇ τὸ ἐμμανουήλ. τὸ δὲ ἐπ' αὐτῷ μυστήριον γὰρ αὐτοῖς μὲν οὐδαμῶς πληρούμενον, ἀναιμάκτως δὲ μᾶλλον ἐργαζόμενον ἐν τῇ τῶν ἐθνῶν χώρᾳ καὶ γῇ. ἐὰν δὲ εὑρεθῇ φονευθεὶς ὁ τραυματίας, λήψονται δάμαλιν ζυγοῦ καὶ πόνων ἀπείρατον, ἣ δὴ καὶ καταβιβασθεῖσα εἰς τραχεῖαν φάραγγα, νευροκοπείτωσαν μὲν διὰ τῶν λελεγμένων εἰς ἱερουργίαν, ἀπονιπτόμενοι δὲ τὰς χεῖρας ἐπ' αὐτῆς λεγόντων, ὅτι αἱ χεῖρες ἡμῶν οὐκ ἐξέχεαν τὸ αἷμα τοῦτο. δάμαλις μὲν οὖν ὡς ἐν τύπῳ χριστὸς καθάπερ ἤδη προείπομεν. δάμαλις μὲν ἄνοσος καὶ ζυγοῦ ἀπείρατος, ὅτι καὶ ὑπὸ ζυγὸν ὡς ἄνθρωπος, τέλειος ἔξω ζυγοῦ διὰ τὸ εἶναι κατὰ φύσιν θεός. ἐλεύθερον γὰρ τὸ θεῖον, καὶ οὐδενὶ τῶν ὅλων ὑπεζευγμένον, κατακρατοῦν δὲ μᾶλλον τῶν ὅλων, καὶ ὑπὸ χεῖρας ἔχον τὰ σύμπαντα κτίσιν. ἀλλ' ἐλεύθερος ὢν κατὰ φύσιν ὁ υἱὸς ὡς θεός, γέγονε μεθ' ἡμῶν ὡς αὐτὸς καὶ ὑπὸ ζυγόν, τὸ γὰρ τὸ μεθ' ἡμῶν ὑποτέταχθαι τῷ πατρί, ἐπειδὴ ... δὲ ἡμᾶς ὑπὸ τῆς θείας ἐξουσίας. οὐκοῦν δάμαλις μὲν οὖν ὑπὸ ζυγόν

ὅτι ἦκεν εἰς τὴν φύσιν, ἔξω τοῦ ζυγοῦ διὰ τὴν τῶν θεοῦ τοὺς δοῦ- deest ἀνθρώπου
ξαι καὶ τοῖς τιτᾶσιν ἐλεύθερον. ἀλλ' ὅτε τὴν δάμαλιν εἰς
τραχεῖαν καὶ ἀνήροτον ἀποφερομένην φάραγγα. μετὰ γὰρ
τὸ σωτήριον στ(αυρ)όν, ὅτε καὶ τραυματίας εὑρέθη τῶν ἰουδαίων
ἀποπεφοίτηκε χάρις, μεταχωρήσασα λοιπὸν ἐπὶ τὴν τῶν
ἐθνῶν χώραν, ἥτις οὐκ εἰργάσατο, οὐδὲ ἐσπάρη. πρὸ γὰρ
τοῦ καὶ αὐτοῖς τοῖς ἔθνεσιν ἐπιλάμψαι χριστόν, διετέλουν ἀ-
κόσμητοι ὄντες ὥσπερ χέρσα καὶ ἀνήροτος, καὶ τῆς κατὰ θεὸν εὐ-
καρπίας ἔρημοι, ἐβόα ὁ προφήτης ἡσαΐας περὶ αὐτῆς, εὐ-
φράνθητι ἔρημος διψῶσα φησὶ καὶ αἱ κῶμαι αὐτῆς, ἀγαλλι-
άσθω ἔρημος καὶ ἀνθείτω ὡς κρίνον. οὐκοῦν τραχεῖαν τινὰ
καὶ οὐκ εἰργασμένην γῆν καὶ ἄκαρπον παντελῶς τὴν τῶν
ἐθνῶν χώραν, ὅτι πλεῖστον τὸ μάλα ἀγροικότερον, ἐκεῖ
δὲ τῶν θείων ἱερουργῶν δι' ἣν ἔφη νευροκοπεῖσθαι τὴν
δάμαλιν, τελεῖται γὰρ ὡς ἔφην παρ' ἡμῖν τοῖς ἐξ ἐθνῶν
τὸ χριστοῦ μυστήριον, καὶ ὁμολογοῦντες αὐτοῦ τὸ πάθος καὶ τὴν
ἐκ νεκρῶν ἀναβίωσιν ταῖς μυστικαῖς προσιέμεθα εὐλογίαις,
τοῦτο δὴ καί ἐστι τὸ νευροκοπεῖσθαι τὴν δάμαλιν. καταγγέλ-
λοντες γὰρ ὡς ἔφην τὸν θάνατον αὐτοῦ καὶ μετὰ τοῦτο καὶ τὴν ἀνά-
στασιν, τὸ σεπτὸν τελοῦμεν μυστήριον. ἀλλ' ὅτι τῶν ἰουδαίων
ἀποστόλους ἀποφοιτῶσι μακράν, ἀφέντες καὶ τὴν πολι-
τείαν τὴν ἐμμαθεῖσαν καὶ εἰργασμένην, ἐπὶ τὴν τρα-
χεῖαν καὶ ἀνήροτον ἥκοντες φάραγγα, ἐκεῖ νίπτονται τὰς
χεῖρας ὑπὲρ αὐτοῦ χριστοῦ, ἀπολούονται γὰρ εἰς τὸν αὐτοῦ θά-
νατον βαπτιζόμενοι, τοῦτο γάρ ἐστιν οἶμαι τὸ ἐπ' αὐτῷ νίπτε-
σθαι τὰς χεῖρας, ὁμολογοῦντες δὲ ὑπὸ τῶν ἰουδαίων ἀπο-
στόλους οὐ γεγόνασι κοινωνοὶ καὶ μισοῦσι τὴν ἄφεσιν. ἰου-
δαῖοι μὲν γὰρ ἐπιφημίζοντες τὸ αἷμα τῶν ἑαυτῶν κεφαλῆς—

(c) Real Academia de la Historia

καταγέγραφουσι τὸ ἀνοσιώτατον λέγοντες, τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐφ'
ἡμᾶς καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα ἡμῶν. οἱ δὲ τὴν τούτου δηλούμενοι
χάριν, τὸ ἰουδαϊκὸν τοῦ ἁγίου βαπτίσματος τὸ ῥυπῶδες καθαρ
σιν, διὰ εἰδώλων ἡμῶν, μονονουχὶ καὶ ἀνακεκραγότες
λέγοντες, αἱ χεῖρες ἡμῶν οὐκ ἐξέχεαν τὸ αἷμα τοῦτο. ἀλλὰ
δεόμεθα ἡ κάθαρσις. καὶ εἴ τις ἐξ ἰουδαίων ἔλαβε φρονεῖν
ὀρθά, ὃ δὴ καὶ δεδήλωκα καὶ πρὸ τῶν ἄλλων οἱ θεσπέ
σιοι μαθηταὶ καὶ οἱ δι' αὐτῶν πιστεύσαντες, οἷς αὖθις ἀπό
λως καὶ τῆς ἀγχιστείας προσήκει πρόσωπον, ἡμῖν γὰρ καὶ
ἀπολαύει, ἀνὰ μέσον τοῦ ἀποστόλου τῶν εὑρημένων, ζωοποιού
μενοι διὰ πίστεως χάριν. ᾧ πρέπει δόξα, τιμὴ καὶ
προσκύνησις, σὺν τῷ ἀνάρχῳ πατρὶ καὶ τῷ ὁμοουσίῳ πνεύ
ματι νῦν καὶ ἀεί, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν :~

λόγος ϛʹ.

Περὶ τῶν αἰχμαλώτων γυναικῶν ζυγο μένων καὶ ὀνειδιζομένων :~

Ἐξήλθε μετὰ τὸ ἐξ οἴκου δουλείας καὶ ὡς ἐκ καμίνου σιδηρᾶς
τοὺς ἐξ αἵματος Ἰσραὴλ ὁ τῶν ὅλων θεός, μονονουχὶ πεπολεμη
κὼς Αἰγυπτίοις ἐν χειρὶ κραταιᾷ καὶ ἐν βραχίονι ὑψηλῷ
καταγέγραπται, τὰς τῶν πλουσιωτάτων ἐπινοίας ἀλλε
ξάτων τεθαύμασται, εἰργάσατο γὰρ τὰ σημεῖα καὶ τέρατα, τὸ
προστετάχθαι μετὰ διαθαλάσσης ἰέναι μέσους ὡς ἀπὸ ξηρᾶς,
ὡς γὰρ ὁ θεῖος ἔφη Δαβίδ, ἐπεφόρησεν αὐτοὺς ἐν τῇ ἐρήμῳ,
καὶ ἄρτον οὐρανοῦ ἔδωκεν αὐτοῖς, ἄρτον ἀγγέλων ἔφαγεν
ἄνθρωπος, πτηνὰ ἀνῆκεν ἐν ὄλβῳ. Καὶ τί γὰρ οὐχὶ τῶν λίαν θαυ
μαζομένων παραδόξως ἐνεργήκειν; οὐκοῦν ὡς ὁ θεσπέ
σιος γράφει Μωϋσῆς, ὡς ἀετὸς σκεπάσαι νοσσιὰν ἑαυτοῦ,
καὶ ἐπὶ τοῖς νεοσσοῖς αὐτοῦ ἐπεπόθησε, διεὶς τὰς πτέρυ
γας αὐτοῦ ἐδέξατο αὐτούς, καὶ ἀνέλαβεν αὐτοὺς ἐπὶ τῶν με

(c) Real Academia de la Historia

τὰ φρενῶν αὐτοῦ, οἱ δ' εἰς τοῦτο κακῆς δυσβουλίας,
καὶ σκαιότητος χωρησάντων, καὶ ἀθεμίτων ἐγχειρημάτων, ὥστε
τὸν τὰ μετὰ σαρκὸς αἰνίγματα τῶν λυτρωτῶν, καὶ τὸ ὑπὲρ λόγον,
τὰ ἐκ χειρῶν μεθείς, ἀπεκτόνασι γάρ, θερμότερον καὶ ἀν-
ημέρῳ θέλοντι πρὸς τὴν ἀνωτάτω χρηστὸν ἀπόστολον τοῖς ἐστα-
γούμενοι, ταύτην δὲ δικαίως ἀποπέμπεται ἡ ἐκκλησιο-
κτόνος συναγωγή, ἡ ποτὲ Ἰσραήλ, καὶ ὁ πρὸς τὸν οἶκον αὐτῆς
ἔρημος λοιπὸν ἀποδεδειγμένη, πρὸς παντοῖον μετα-
κεχώρηκε τῶν κακῶν, αὐτὸ καλῶς ὡς προφητείας κεφα-
λαῖς καταξιοῦντα δίκην, ἣν καὶ αὐτὸς ὁ Ἐμμανουὴλ προ-
πεφώνηκεν οὕτω λέγων, Ἱερουσαλὴμ Ἱερουσαλὴμ ἡ ἀποκτείνουσα τοὺς
προφήτας καὶ λιθοβολοῦσα τοὺς ἀπεσταλμένους πρὸς αὐ-
τήν, ποσάκις ἠθέλησα ἐπισυναγαγεῖν τὰ τέκνα σου ὃν τρό-
πον ἐπισυνάγει ὄρνις τὰ νοσσία ἑαυτῆς ὑπὸ τὰς πτέρυ-
γας, καὶ οὐκ ἠθελήσατε, ἰδοὺ ἀφίεται ὁ οἶκος ὑμῶν ἔρημος. ὑμῶν
ὅτι γὰρ ἔμελλε τὸ οὕτω δεινὸν καὶ δύστηνον ἀνατλῆναι
δίκην ἡ τῶν Ἰουδαίων συναγωγὴ καθυστερουμένη τοῦ Χριστοῦ,
καὶ αὐτὸς ἡμῖν αἰνιγματωδῶς παραδείκνυσιν ὁ νόμος,
ἔχει γὰρ οὕτως. Ἐὰν δ' ἐξέλθῃς εἰς πόλεμον ἐπὶ τοὺς ἐχθρούς
σου, καὶ παραδῷ αὐτοὺς κύριος ὁ θεός σου εἰς τὰς χεῖράς σου, καὶ
προνομεύσῃς τὴν προνομὴν αὐτῶν, καὶ ἴδῃς ἐν τῇ προνο-
μῇ γυναῖκα καλὴν τῷ εἴδει καὶ ἐπιθυμήσῃς αὐτῆς, καὶ
λάβῃς αὐτὴν σεαυτῷ γυναῖκα, καὶ εἰσάξεις αὐτὴν ἔνδον εἰς
τὴν οἰκίαν σου, καὶ ξυρήσεις τὴν κεφαλὴν αὐτῆς, καὶ περιο-
νυχιεῖς αὐτήν, καὶ περιελεῖς τὰ ἱμάτια τῆς αἰχμαλωσίας
αὐτῆς ἀπ' αὐτῆς, καὶ καθιεῖται ἐν τῇ οἰκίᾳ σου, καὶ κλαύ-
σεται τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα μηνὸς ἡμέρας, καὶ μετὰ ταῦτα
εἰσελεύσῃ πρὸς αὐτήν, καὶ συνοικισθήσῃ αὐτῇ καὶ ἔσταί σου

(c) Real Academia de la Historia

γυνή, καὶ ἔσται ἐὰν μὴ θέλῃς αὐτήν, ἀποστελεῖς αὐτὴν ἐλευ-
θέραν, καὶ πράσει οὐ πραθήσεται ἀργυρίου. οὐκ ἀθετήσεις
αὐτήν, διότι ἐταπείνωσας αὐτήν. τὰ μὲν οὖν περιεργάζεσθαι
τῆς ἱστορίας τοὺς λόγους καὶ ἰδικὴν ποιεῖσθαι θέλειν τῶν ἐν σκέ-
ψει τὴν βάσανον, εἰ καὶ οὐ δέομαι, δυσέφικτον γὰρ οὐδαμῶς,
ἄλλως τε σφόδρα καὶ οὐ τῶν ἱστορικῶν λοιπὸν τῶν ἐνθεαστ-
ομένων ὄντος. ἰτέον δὴ οὖν εἰς ἔρευναν τῶν τηνικαῦτα,
τίς γὰρ ὅλως, ὁ πρὸς τίνας ἀνοσίως γεγονὼς ὁ πόλεμος,
καὶ τίς ἡ καλὴ τῷ εἴδει καὶ εὐπρεπεστάτη γυνή, τίς δὲ αὖ
ὁ ἀποψιλοῦσθαι μετ' αὐτῆς τὴν κεφαλὴν ἐκ τριχῶν, ἀπαλ-
λάττεσθαι δὲ καὶ ὀνύχων, ἐκ τῶν τῆς αἰχμαλωσίας ἱματί-
ων. οὐκοῦν κατὰ τὸ προειρημένον, αἱ δὲ τῆς αἰχμαλω-
τίδος ἐσθῆτες ἐν Αἰγύπτῳ ἡ τῶν Ἰουδαίων συναγωγή, καὶ
ἀκούομεν γὰρ οἱ πρὸς εἰς Αἴγυπτον λιμοῦ κατῳκίσαντες
ἐν ἀρχῇ. ἐπειδὴ δὲ μακρὸς διέπνευσε χρόνος, ἀ-
δροὺς καὶ εὐθηνουμένους καὶ ἀεὶ πλείονας κρείττονας ἀπε-
τέλουν λοιπόν, πειράζεσθαι δὲ Αἰγύπτιοι, μὴ ἄρα τῷ πλήθει
θαρρήσαντες καταστρατεύσωσι μετ' αὐτῶν, ὑποζεῦξαι δὲ ποι-
οῦντες τὸν σοφόν, τοὺς πάλαι κεκρατηκότας αὐτοὺς ἐπὶ
τοῖς εἰς πλινθείαν ἱδρῶσιν οὐ μετρίως κατηνάγκαζον, πλὴν
ἀλλ' ἔτι, πεπολέμηκε γάρ ὡς ἔφην, πλεονεκτοῦσιν οὐ
φορητῶς τοῖς Αἰγυπτίων δήμοις ἐξελθεῖν καὶ πονού-
μενοι, ἔδει ἐν τῷ πονουμένῳ τὸν δεσπότην ἰλύν,
ὅτι τὴν τῶν Ἰουδαίων πληθὺν ἐκ τῆς πρώην εὐγενείας ἀπο-
σπάσαι βουληθῶσι, καλὴ γὰρ καὶ ἀξιέραστος διὰ τοὺς
πατέρας. ἐπειδὴ δὲ ἐνεθεάσαντο καὶ ἐπεθύμησαν αὐτῆς, τοῦ-
το ἀξιέραστον ἐποίησαν, μονονουχὶ καὶ συνοικήσαι θε-
λήσαντες, καὶ ἀγαγεῖν ... αὐτὴν ἀποδεῖξαι μέσα,

εἰσάγαγειν εἰς τὸ ἴδιον οἶκον. καὶ τί δὲ τοῦτό ἐστιν; ὅπερ ἦν
ἐν τῇ ἐρήμῳ τοῦ ἀζάμου σκηνή, ἵνα τῆς κατὰ νόμον θυσί-
ας καὶ τῆς ἐν τύπῳ λατρείας παιδαγωγουμένους μαν-
θάνοι καταβεβαιοῦν τὸ τοῦ μυστήριον, παιδαγωγὸς γὰρ ὁ νό-
μος ἐπὶ χριστόν, ὡς φησὶν ὁ μακάριος ἔφη παῦλος. ξυρω-
μένη δὲ καὶ ἐξύρισται, καὶ ὀνύχων ἀπήλλακται, καὶ τῶν
τῆς αἰχμαλωσίας ἀμφίων. κεφαλὴ μὲν οὖν τὸ τέρμα
τὸ ἱερὸν καθάπερ ἐστί πως εἰς νοῦ ποιεῖσθαι δήλωσιν, τρί-
χας δὲ τὰς ἐν αὐτῇ τοῖς εἰς νοῦν τῶν ἀνακειμένων νοήμασιν.
οὐκοῦν ἡ ξύρησις τῶν τριχῶν τῶν ἐννοιῶν ἀπόθεσιν εὐ-
μάλα τῶν ἀδελφῶν, ὧν δὴ καὶ λελυτρωμένος ὁ ἀρχαῖος
ἰσραὴλ πληροῦν ἐπετάττετο τῷ λέγοντι σαφῶς διὰ τοῦ
πανσόφου μωϋσέως, οὐκ ἔσονταί σοι θεοὶ ἕτεροι πλὴν ἐμοῦ.
Καὶ πάλιν, οὐ ποιήσεις σεαυτῷ κατὰ τῶν θεῶν σου. τὰ γὰρ τοι δό-
γματα ἐκ τῆς ἐμφύσεως ἐπῆλθεν τοῖς θεοῖς αὐτῶν.
ἐν αἰγύπτῳ μὲν γὰρ ἔτι ποιούμενοι τὰς διατριβάς, ἑτέ-
ρας εἶχον ἐννοίας μυθώδεις εἶναι νομίζοντες τοὺς θεούς,
καὶ τῇ κτίσει τὸ σέβας τὸ ἐπὶ τῷ κτίσαντι ἀνάπτοντες, ξύ-
λοις τε καὶ λίθοις ἀνατιθέντες τὴν δόξαν. ἐπειδὴ δὲ οἱ κέ-
κληνται διὰ μωϋσέως εἰς ἐπίγνωσιν θεοῦ τοῦ κατὰ φύσιν
καὶ ἀληθοῦς καὶ μόνου, πῶς ἐστιν ἀμφιβάλλειν, ὅτι καὶ
ἐξυρῶν αὐτοῖς ἐννοιῶν κατὰ τὸ παντελὲς καὶ πάντως ἐκ-
κομίζειν ὁ καιρός. τοῦτο καὶ ἡμῖν ἐπιτελεῖσθαι καθ' ὅ φησιν ὁ
θεσπέσιος παῦλος προστέταχε λέγων, μὴ συσχηματίζεσθε
τῷ αἰῶνι τούτῳ, ἀλλὰ μεταμορφοῦσθε τῇ ἀνακαινώσει
τοῦ νοὸς ὑμῶν, εἰς τὸ δοκιμάζειν ὑμᾶς τί τὸ θέλημα τοῦ
θεοῦ τὸ ἀγαθὸν καὶ εὐάρεστον καὶ τέλειον. ὃ μὲν οὖν ψιλοῦ-
σθαι τὴν κεφαλήν, ταῦτα δὴ πάντως ὑπεμφήνειεν ἄν. τὸ

ὁ δὲ καὶ ὀνύχων ἀπαλλάττεσθαι μακρῶν, ῥύπου καὶ
ἀκαθαρσίας ἀποβολὴν ὑπαινίττεται. ῥύπον γὰρ ἡλίκον
οἱ τῆς ζωῆς εὐμηκεστέρους τοὺς ὄνυχας ἔχειν, οὐκ οἶδ'
ὅπως ἐπιτηδεύεις. ὅτε δ' ἡ τῆς ἀρχαίας ἀκαθαρσίας ἀποφοι-
τῶσιν ὅσοι τὸν ἐπὶ τὸ πρὸς τὸ οἰκεῖον τῆς ἐξωμένοι, οὐκ
ἂν ἐνδοιασθέντες ἀνακεκραγότος τοῦ νόμου σαφῶς, οὐ
φονεύσεις, οὐ μοιχεύσεις, οὐ κλέψεις, οὐ ψευδομαρτυ-
ρήσεις κατὰ τοῦ πλησίον σου μαρτυρίαν ψευδῆ, καὶ ὅσα
τούτοις συνήρμοσται. τὸ δὲ τῆς αἰχμαλωσίας ἱμάτια φασὶν
ἂν ἔχωμεν τῆς δουλείας τὸ σχῆμα, τὸ τῆς ἐν φαυλότητι πολιτείας
ἀναγεγράφαι τοὺς τύπους, ὑπερνενεμημένον τοῖς τοῦ διαβό-
λου θελήμασι, καὶ τῆς ἐκείνου πλεονεξίας ὑποφέρεται
τὸν ζυγόν, ἀμέλει ὥσπερ τὸ ἐρρωμένος καὶ ῥύπον τῆς φι-
λοσαρκίας ἐδείξατο. ἐπειδὴ δ' ὁ λελυτρωτὴ νόμος, ὁ δὲ
καὶ τὰ ἀμείνω καθαπτομένοις φρονεῖσθαι καὶ δεῖν, τῆς
ἀρχαίας φαυλότητος ἀποδύεσθαι τὰ ἱμάτια, ὅσα
ἵνα χιτῶνα καθαπερεὶ τοῦ νόμου παιδευομένη ἀληθῶς περι-
θεὶς δεδέλει λοιπόν, καὶ τοῦτο δή ἐστιν ὃ δὲ ἡμᾶς
αὐτοὺς ἀναπείθει δεῖν ὁ θεσπέσιος Παῦλος οὕτω λέγων,
ἀπεκδυσάμενοι τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον σὺν ταῖς πράξεσιν
αὐτοῦ καὶ ἐνδυσάμενοι τὸν νέον τὸν ἀνακαινούμενον κατ'
εἰκόνα τοῦ κτίσαντος αὐτόν. ἀπαμφιεννύμεθα δὲ καὶ ἐν
τῷ ἁγίῳ βαπτίσματι, μονονουχὶ τὰ κατερρυπωμένα τὰ
τῆς αἰχμαλωσίας τὰ ἱμάτια, οὕτω λοιπὸν αὐτὸν ἐν-
δυσάμενοι τὸν Ἐμμανουὴλ χριστὸν λέγομεν, ἀγαλλι-
άσθω ἡ ψυχή μου ἐπὶ τῷ κυρίῳ, ἐνέδυσε γάρ με ἱμάτιον σω-
τηρίου, καὶ χιτῶνα εὐφροσύνης. ἔφη που πάλιν νομομα-
θὴς ὢν ὁ Παῦλος, ἐνδύσασθε τὸν κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, καὶ τὴν

σαρκὸς πρόνοιαν μὴ ποιεῖσθε εἰς ἐπιθυμίας. ὁρᾷς ὅπως
ἀπαμφιεννύμενοι τὰ σαρκὸς ὡς αἰχμαλωσίας ἱμάτια
λαμπρῷ καὶ θείῳ περιβλήματι κεχρήμεθα τῷ Χῷ, αὐτὸς
γάρ ἐστιν ὁ τῆς εὐφροσύνης χιτὼν καὶ τῆς σωτηρίας ἱμάτιον·
καθάπερ αἰχμαλωτισθεῖσι διὰ τοῦ εἶναι, τὸ περιφερόμενον φησὶ δεῖν
χαλεποὺς εὐπορῶντας καὶ μακρούς, τὰ τῆς αἰχμαλωσίας
ἐνδύματα, ὅτε δὴ ὅτε τὸ τοῦ οἴκου δωμάτιον, τὸ ἴδιον
δέονται μετὰ ὡς ἐν τάξει τῆς γεγαμημένης, πλὴν κλαύσεται
τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα μηνὸς ἡμέρας, τουτέστι τὸν οἶκον δια-
μεμνῆσθαι, τὸ μεταβαλεῖν εἰσελεύσῃ πρὸς αὐτήν, τὸ ἔσται συ-
ζυγῶν. δεῖ γὰρ οἶμαι τοὺς εἰς οἰκειότητα κεκλημένους Θεοῦ
λοιπὸν ὅλον τὸν ὡς πρὸς Θεόν, ἐκ τῶν μετ' ἀνοιῶν καὶ εἰκαίων
ἐνθυμημάτων τῶν ἐπίγειον ἐπιπλανᾶσθαι φημὶ καὶ εὐτε-
λῶς τὸν νοῦν ἀπαλλάττοντας, καὶ ὡς ὁ θεσπέσιος γράφει
παῦλος, ἀποδυομένους τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον τὸν φθειρόμε-
νον κατὰ τὰς ἐπιθυμίας τῆς ἀπάτης τῆς σαρκός, προσεδρεύειν
ἀπερισπάστως τῷ δεσποτικῷ καὶ εἰς οἰκειότητα τὴν κατὰ πα-
ραδεξαμένῳ Θεῷ. τὸ γὰρ προσεδρεύειν ἀπερισπάστως τῷ Θεῷ
δηλώσειεν ἂν οἶμαί που τὸ καθῆσθαι ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ. καὶ γοῦν
ὁ μακάριος δαβὶδ ἐπιποθεῖ καὶ διηνεκὲς τὸ χρῆμα εἰδώς,
μίαν ᾐτησάμην παρὰ κυρίου φησί, ταύτην ἐκζητήσω, τὸ κατοικεῖν
με ἐν οἴκῳ κυρίου πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς μου, τοῦ θεωρεῖν
με τὴν τερπνότητα κυρίου, καὶ ἐπισκέπτεσθαι τὸν ναὸν τὸν ἅγιον
αὐτοῦ. σημεῖον δ' ἂν γένοιτο καὶ μάλα σαφὲς τοῦ καὶ ἀρ-
γεῖσθαι τὸν νοῦν, ἀναπεπαῦσθαι γε μὴν καὶ ἄλυπος εἰς
Θεόν, τὸ δεῖν οἴεσθαι καὶ τοῦτο διαπρεπῶς ταῖς θείαις αὐλαῖς
ἐμφιλοχωρεῖν, πλὴν οὐκ ἠγνόησε τῆς αὐτοῦ διανοίας ὁ μέ-
γας ὁ δημιουργός, πῶς γὰρ ἢ πόθεν, εἴπερ ἐστὶν ἀληθὲς ὁ

λέγων, ὅτι αὐτὸς εἶναι τὸ πλάσμα ἡμῶν. ἀποφοιτῶντες μετὰ
τῆς ἐν κόσμῳ ζωῆς, καὶ τῶν τῆς φιλοσαρκίας παθῶν τὸν νοῦν
ὑπεξάγοντες, οὐκ εἰς τὸ ἅπαξ ἀνεπιστρόφως τοῦτο ποιεῖν ἀρκού-
μεθα, ἀσθενοῦμεν δέ πως ἐξ ἀρχῆς, καὶ ἀποφέρεσθαι τὸν
νοῦν τῆς εἰς τὸ φαῦλον [illegible], [illegible] ἀνακύκ-
λως τῶν ἐν κόσμῳ περισπασμῶν, εἰς ἀνάμνησιν ἰών, μονο-
νουχὶ [illegible] καὶ τὴν πρὸς αὐτὸν οἰκειότητα πολὺ δὴ λίαν ἀσμέ-
νως ἀσπαζόμεθα, καὶ εἰ καὶ [illegible] ὁ νόμος, καὶ ἀνα-
[illegible] τῇ ἀνάγκῃ [illegible] εἰς προφερέστατον ἡμᾶς καὶ
ἀσυγκρίτως ἀμείνω μετακομίζων ζωήν. ἐπειδὴ γὰρ
ἐστιν ἀναιδὴς ἡ ἁμαρτία, λεηλατεῖ [illegible] ὥσπερ εἰς τὸ φαῦλον ἡμᾶς
ἀποφέρουσα ἔθος, [illegible] πονεῖν ἀναγκαζόμενοι, [illegible]
[illegible] ἐθελοκάκως. τί εἶναι φησὶν ὁ νόμος, κλαύσατε τὸν
πατέρα καὶ τὴν μητέρα μηνὸς ἡμέρας, τουτέστιν οὐκ ἔστιν ὅσα
[illegible] μεμνημένοι δὲ [illegible] τῶν οἰ-
κείων, συμβαίνει δὲ τοῦτο τοῖς ἐμπίπτουσιν εἰς αἰχμα-
λωσίαν, οἳ καὶ [illegible] τοῖς ἔχουσιν ἐν τιμῇ,
καὶ εἰ [illegible] αὐτοῖς τὴν τρυφὴν ἀφθόνως, ἀλλ'
οὖν οἴκου καὶ [illegible], πόλεως τε [illegible]
πάλιν, καὶ οὐδὲ [illegible] τῶν ἰδίων μνήμονες, καὶ δακρυρ-
ροεῖν ἐνθάδε βούλονται, πόθου καὶ ἀγάπης τοῦ οἰκείου ἀνα-
πιμπλάντες νοῦ, ὅτι [illegible] ἐστερήθη. τοῦτο [illegible]
παθεῖν τῆς Ἰουδαίων ἀγέλης, [illegible] ἐξ Αἰγύ-
πτου, καὶ πικρᾶς δουλείας ἐξῃρημένοι [illegible]
τοῦ πρὸς τὴν [illegible] αὐτοῖς καὶ [illegible] ἐλευθερίαν, ἀλλ'
ὅμως καὶ οὕτω τῶν ἐν Αἰγύπτῳ μνήμονες, καὶ [illegible] λέγοντες,
ὄφελον ἀπεθάνομεν πλησθέντες ὑπὸ [illegible] ἐν γῇ Αἰγύπτῳ. κα-
ταφρονοῦντες δὲ καὶ [illegible] λέγοντες, ἵνα τί ἐξήγαγες ἡμᾶς

ἐν τῇ ἐξόδῳ ταύτῃ; ὅτι τέθνηκεν ἀνάγκη τὸ ἐπὶ τέλει τελεσφορεῖ καὶ τοὺς εἰς κόσμον ζωῆς ἀπαλλαττομένους δὲ τῆς ἀποστάσεως ἡμῖν ἐν ἀρχαῖς, καὶ ζητεῖν ἐπὶ ὅτι τὰ ἐν αὐτῷ, πλαγίως ἡμῖν ὑπεμφαίνει λέγων ὁ νομοθέτης, ὅτι κλαύσεται τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα μηνὸς ἡμέρας. καὶ οὐ δήπου φαμέν, ὅτι κλαίειν αὐτοὺς προστάττει, συγχωρεῖ δὲ μᾶλλον, τὸ ἀσθενοῦν αὐτῶν ἀνέχεται, καὶ ἀνεπαχθῆ δεῖν ἔφη τοῖς πεπονθόσι τὰ ὀλοφύρματα, διὰ τὸ οὔπω κεκτῆσθαι τὸ ἀπαθές. καὶ γοῦν συγκεχώρηκε τοῖς παθοῦσι καὶ τὴν ἔρημον τῶν ἰουδαίων συναγωγῆς, καὶ οὐκ ἐπιτάττει ὀλοφύρεσθαι τοὺς ἡμαρτηκότας, εἰ καὶ ἐπανάκλησιν χρονίως. ὅτι γὰρ οὐκ ἀεὶ συγκεχώρηκεν ὀρρωσεῖν, καὶ τὸ ἀρχαίας ἡμᾶς οἰκειότητος τοῦ ἐν κόσμῳ φημὶ τὰς μνήμας εἰς λήθην, περιορίζει ἐναργῶς χρόνους τῷ κλαίειν ἀποτεμὼν οὐ μακρούς, μηνὸς γὰρ ἡμέρας, τοῦ δ᾽ ἐπὶ καιροῦ περιόδου βελτίων ἕνεκα καὶ συνεσταλμένην. τοῦτο τὴν ἀνακοίνη καὶ ὁ θεσπέσιος μελῳδὸς ἡμῖν ἐξήκε κόμικεν εἰπὼν πρὸς τὴν ἐξ ἐθνῶν ἐκκλησίαν, ἄκουσον θύγατερ καὶ ἴδε, καὶ κλῖνον τὸ οὖς σου καὶ ἐπιλάθου τοῦ λαοῦ σου καὶ τοῦ οἴκου τοῦ πατρός σου, καὶ ἐπιθυμήσει ὁ βασιλεὺς τοῦ κάλλους σου. κλαύσεται τὸν πατέρα φησὶ καὶ τὴν μητέρα μηνὸς ἡμέρας, ἔσται σου γυνή. ἀπαλλαττόμενοι γὰρ ὡς ἔφην τῆς ἐν κόσμῳ ζωῆς, τότε δὴ τότε θεῷ κολλώμεθα καὶ ἕνωσιν δεχόμεθα τὴν πνευματικήν, ὁ γὰρ κολλώμενος τῷ κυρίῳ ἓν πνεῦμά ἐστιν. ἀλλ᾽ ἔσται φησὶν ἐὰν μὴ θέλῃς αὐτήν, ἐλευθέραν ἐξαποστελεῖς, καὶ πράσει οὐ πραθήσεται ἀργυρίου. ὅτι γὰρ διαπέπτωκεν ἡ τῶν ἰουδαίων συναγωγή, καὶ αὐτὴ τὰς χεῖρας ἐπαφεῖσα τῷ χριστῷ, ὅτι πεπαρῴνηκεν εἰς τὸν ἑαυτῆς δεσπότην, τί μεμψόμεθα λέγειν ἄν

(c) Real Academia de la Historia

ἄλλους, μονονουχὶ καὶ τὰς θείας τε καὶ ἱερὰς ἐντολὰς ἐξωπέμπων, πλὴν εἰς δουλείαν οὐ παραδέδωκε, οὐδὲ ὅσον καταπεπατημένων τῶν ταῦτα τοῖς ἐκείνου θελήμασι παντελῶς ὑποκύπτειν, οὐ γὰρ λελάτρευκεν εἰδώλοις. καὶ τὸ δὲ εἰς θεὸν οἰκειότητος ἀπολαύσας ὁ Ἰσραήλ, ἀπομεμάθηκε γὰρ τὸν ἕνα καὶ φύσει θεὸν ὁμολογεῖν καὶ προσκυνεῖν, καὶ ἀλλοτριοτρόπως εἰς μωσέα καὶ νόμον, οὐ γὰρ ἠθέλησαν αὐτὸν εἰσέρχεσθαι ὁ τῶν ὅλων θεός. ὅτι δὲ πρὸς αὐτὸν οἰκειότητος ἐξιώθησαν, τὸ δὲ γὰρ ἡμᾶς διδάσκει λέγων, οὐκ ἀθετήσεις αὐτὴν, ὅτι ἐταπείνωσας αὐτήν. ταπείνωσιν γὰρ ὀνομάζει φησὶ τὴν διὰ παραβάσεων, ὅτι τὸ πνευματικῆς συναφείας τὸν τρόπον, δηλονότι διὰ Χριστοῦ. δι' οὗ καὶ μεθ' οὗ τῷ θεῷ καὶ πατρὶ ἡ δόξα, σὺν ἁγίῳ πνεύματι, εἰς τοὺς αἰῶνας, ἀμήν:

λό. 2ος

Περὶ τῶν παρεμβαλλόντων εἰς πόλεμον ἐπὶ τοὺς ἐχθρούς:

Ἀναλάβετε ὅπλα καὶ ἀσπίδας, προσπεφώνηκέ που ὁ προφήτης Ἱερεμίας. Παῦλος γε μὴν ὁ θεσπέσιος, ἐνδύσασθε, φησὶ τὴν πανοπλίαν τοῦ θεοῦ. οὐ γὰρ τῷ σιδήρῳ, καὶ ἀρετῆς ἱερᾶς, καὶ τῆς παντελοῦς ἐπιεικείας σὺν ἔφη, κατασεμνυνόντων μὲν ὅτι μάλιστα γενικῶς ἁπάσης τῆς ἀλόγου καὶ σαρκικῆς ἡδονῆς, ἀνεξικάκως δὲ ὡς πρὸς τῆς τοῦ διαβόλου δυστροπίας, τὸ ὀχυρωμένον ἐν πίστει, τὸ ἀκλόνητον εἰς ὑπομονήν, τὸ εἰς πόνους πρόθυμον, καὶ τὸ πρόθυμον εἰς εὐεργεσίαν τὴν ἐφ' ἅπασι δηλονότι τοῖς θεῷ ἀρεσκομένοις. ἀλλ' οὐκ ἂν ἔλθοι μάλιστα εἰς τοῦτο τὸ πνευματικῆς εὐρωστίας ἐλθεῖν τὸ μέτρον, ὡς καὶ τὴν οὕτω περιφανῆ καὶ παντὸς ἐπέκεινα θαύματος δόξαν ἑλεῖν, εἰ μή γε ἔχοι τὸν ὑπερασπίζοντα. συναθλίσει ὁ Παῦλος, τὸ συνεῖναι προθύμως

τοῖς τὰ αὐτοῦ φρονεῖν ἑλομένοις, τὴν δι' αὐτοῦ κάθαρσιν ἐκπεπλουτηκόσι, ἀρχόμεθα ἐπιτελεῖσθαι μεμνημένοι τοῦ ἐπισκοποῦ αὐτοῦ, καθὼς ὁ μακάριος φησὶ ψαλμῳδός, ὁ κατοικῶν ἐν βοηθείᾳ τοῦ ὑψίστου, ἐν σκέπῃ τοῦ θεοῦ τοῦ οὐρανοῦ αὐλισθήσεται. ἐρεῖ τῷ κυρίῳ, ἀντιλήπτωρ μου εἶ καὶ καταφυγή μου. ὁ θεός μου βοηθός μου καὶ ἐλπιῶ ἐπ' αὐτόν. ὅτι αὐτὸς ῥύσεταί σε ἐκ παγίδος θηρευτῶν, καὶ ἀπὸ λόγου ταραχώδους. ἀμείνους γὰρ ὅτι τῶν πολεμίων ἐσόμεθα διὰ τὸ ζῶντος τοῦ θεοῦ, πιστούσθω λέγων ὁ αὐτός, ὅτι ἐπ' ἐμὲ ἤλπισε, καὶ ῥύσομαι αὐτόν. κεκράξεται πρός με, καὶ ἐπακούσομαι αὐτοῦ. μετ' αὐτοῦ εἰμι ἐν θλίψει. ἐξελοῦμαι αὐτὸν καὶ δοξάσω αὐτόν. ἀλλ' ὅτε ἂν τοῦτο γένηται καὶ δι' αὐτοῦ γραφόμενον τοῦ πανσόφου Μωϋσέως, ἔφη γάρ, ἐὰν δὲ ἐξέλθῃς παρεμβαλεῖν ἐπὶ τοὺς ἐχθρούς σου, καὶ φυλάξῃ ἀπὸ παντὸς πονηροῦ ῥήματος. ἐὰν δὲ ᾖ ἐν σοὶ ἄνθρωπος ὃς οὐκ ἔστι καθαρὸς ἐκ ῥύσεως αὐτοῦ νυκτός, καὶ ἐξελεύσεται ἔξω τῆς παρεμβολῆς, καὶ οὐκ εἰσελεύσεται εἰς τὴν παρεμβολήν, καὶ ἔσται τὸ πρὸς ἑσπέραν λούσεται τὸ σῶμα αὐτοῦ ὕδατι, καὶ δεδυκότος ἡλίου εἰσελεύσεται εἰς τὴν παρεμβολήν, καὶ τόπος ἔσται σοι ἔξω τῆς παρεμβολῆς, καὶ ἐξελεύσῃ ἐκεῖ ἔξω, καὶ πάσσαλος ἔσται ἐπὶ τῆς ζώνης σου, καὶ ἔσται ὅταν καθίζῃς ἔξω καὶ ὀρύξεις ἐν αὐτῷ, καὶ ἐπαγαγὼν καλύψεις τὴν ἀσχημοσύνην σου ἐν αὐτῷ, ὅτι κύριος ὁ θεός σου ἐμπεριπατεῖ ἐν τῇ παρεμβολῇ σου ἐξελέσθαι σε καὶ παραδοῦναι σοι τοὺς ἐχθρούς σου εἰς τὰς χεῖράς σου, καὶ ἔσται ἡ παρεμβολή σου ἁγία, καὶ οὐκ ὀφθήσεται ἐν σοὶ ἀσχημοσύνη πράγματος, καὶ ἀποστρέψει ἀπὸ σοῦ. ἀκούεις ὅπως τοὺς καταγωνίζεσθαι τῶν ἐχθρῶν καὶ εὐδοκιμεῖν ἐθέλοντας ἀπαλλάττεσθαι χρὴ παντὸς μολυσμοῦ; ὁ πάλαι γὰρ ὁμιλ-

οὐ πρὸς αἷμα καὶ σάρκα κατὰ τὸ γεγραμμένον, ἀλλὰ πρὸς
τὰς ἀρχάς, πρὸς τὰς ἐξουσίας, πρὸς τοὺς κοσμοκράτο-
ρας τοῦ σκότους τοῦ αἰῶνος τούτου πρὸς τὰ πνευματικὰ τῆς πονη-
ρίας ἐν τοῖς ἐπουρανίοις, ὡς τὸ ἀνθρώπινον ἀκριβῶς κα-
τασκέπτουσι βίον, ὅτι τῆς ἑκάστου ζωῆς πολυπραγμονοῦσι
τὸν τρόπον. δεῖ δὴ οὖν ἐμμελῶς τε καὶ ἀνεπιπλήκτως
ἡμᾶς ποιεῖσθαι τὴν πολιτείαν, ἵνα μὴ τοῖς παρ' ἐκείνων ἐγκλή-
μασιν ὑποφερώμεθα. καὶ γὰρ ἐχθρός ἐστι καὶ ἐκδικητὴς ὁ τῆς
ἁμαρτίας πατήρ. οἱ μὲν οὖν ἐν τῷδε τῷ κόσμῳ νόμῳ πολέ-
μου καὶ μάχης ἀντεγειρόμενοι τοῖς ἐχθροῖς τὰς εἰς σῶμα
πληγάς, ἢ αὐτοὶ δέχονται τυχόν, ὅμως ἐκείνοις ἐπάγουσιν,
ἡμεῖς δ' οὐχ οὕτως, τὰ γὰρ ὅπλα ἡμῶν οὐ σαρκικὰ κατὰ τὸ
γεγραμμένον. οὐκοῦν οὐδὲ εἰς σάρκα πληττόμεθα,
ἀλλ' εἰς νοῦν καὶ καρδίαν εἰσδεχόμενοι τὰς ἐπιθυμίας,
καὶ εἰς τὰ τῆς φιλοσαρκίας καταπίπτοντες πάθη. χρὴ τοί-
νυν ἡμᾶς παντευχίαις ἐνορμίσθαι τῆς πνευματικῆς, καὶ τῇ
ἄνωθεν χάριτι περιφράττεσθαι, καὶ ὅλον ὅλου τὸν νοῦν ἔξω
τείχους νοητοῦ ποιεῖσθαι παντός, πρὸς τὸ μὴ θηραθῆναι τῶν
αἰσχρῶν πάθων, καὶ παρὰ παντὸς ἰόντες πάθους, ἀλώβητον
τῷ θεῷ τὸ τῆς ἑαυτῶν ψυχῆς τηρήσωμεν κάλλος. τοῦτο καί φησιν
ὁ νόμος. ἐὰν δ' ἐξέλθῃς παρεμβαλεῖν εἰς πόλεμον ἐπὶ
τοὺς ἐχθρούς σου, καὶ φυλάξῃ ἀπὸ παντὸς ῥήματος πονηροῦ
τουτέστιν ἁμαρτίας ἁπάσης ὡς ἀπωτάτω ποιήσεται σε. μηδεὶς
ἔσω κατὰ τὸ χρέος ἀληθῶς ἐπ' ἀσφαλείᾳ καὶ εὐλαβεστάτῳ
πράγματι, παρὰ τὸ πῶς καταρρῆσαι τὴν ἐφόδων σου, καὶ ἀρ-
γείτω κατὰ τὸ πᾶν ῥῆμα πονηρόν. ὅτε δ' ἡμᾶς καὶ τῆς σαρ-
κὸς ἐκκαθαρθέντας ἀποπεφορτίσθαι χρὴ τὰ ἐγκλήματα, παρά-
δειξιν ἀπεγραμμένως, τί σαρκὸς ὡς τὸ μελλούσης

ἔξω μὲν εἶναι τῆς παρεμβολῆς ἐπιτάττων, ἀπολούεσθαι δὲ
δεῖν ὕδατι πρὸς ἑσπέραν, ὑπονοεῖν οὕτως ἀξιοῖ λοιπόν
καὶ εἰς αὐτὴν εἰ βούλοιτο τὴν παρεμβολήν. ἔστι δὲ τὸ ζήτημα,
καὶ τίς ἂν γένοιτο τῶν τοιούτων ὁ νοῦς διαπτύσσειν πειρασόμεθα.
εἰ γὰρ γένοιτό τις ἀνθρώπινος μολυσμὸς ταχύ πως τὸ-
ἐνάλλακτον τοῦ νοῦ διανενοηκότος καὶ ἀγαγόντος εἰς τὸ λοιπὸν τῆς εἰς
τὸ φαῦλον ἐπιθυμίας, ὅτε μὲν ἥκει εἰς τοῦτο τῶν παρὰ γνώμην πλ-
ηθος ἀπονοσφίζεσθαι δεῖν δεδήλωκεν ὁ νομοθέτης, καὶ
τοῖς ἀκαθάρτοις τὸ καθαρὸν οὐκ ἐᾷ συναυλίζεσθαι, ἀλλ' ἐπει-
γὰρ οὐ δεσμοὺς ἀνεπίπληκτον ἐν ἡμῖν τὸν καθαρθέντα τηρεῖ
ἁμαρτίαν, ἀλλ' εὐεργετεῖ ἐν λόγῳ τὸν καθαρὸν ὕδατι καθα-
ρεζόμενοι, καὶ τάχα φημὶ τὸ λούεσθαι καθαρεύειν ἀκεῖσθαι, τοῦτο
δηλῶν τὸ πρὸς ἑσπέραν, τουτέστι ἐν ὀψὲ τοῦ αἰῶνος-
ἢ καιροῦ. ὃ δὲ καὶ πεπεισμένον καὶ δηλῶσαι ἂν ἐπὶ τῆς τῶν
ἐθνῶν ἀγέλης, οἱ γὰρ καὶ τῆς ἐν τύποις φιλοσαρκίας μεμο-
λυσμένοι, οἱ τῶν ἐθνῶν πλῆθος καὶ παρεμβολῆς ἔξω μέ-
νοντες ποτέ, οἱ πόρρωθεν τῆς ἱερᾶς αὐλῆς τὴν διὰ τοῦ ἁγίου βα-
πτίσματος πεπλουτήκασι κάθαρσιν, γεγόνασι τοίνυν οἱ μα-
κρὰν κοινωνοὶ καὶ συμπολῖται λοιπὸν καὶ συμμέτοχοι τῆς
ἐλπίδος ἐν καιρῷ δηλονότι τῆς ἐπιδημίας τοῦ σωτῆρος ὡς
ἐν ἑσπέρᾳ τῇ πρὸς αὐτῆς γενομένης τῆς τοῦ παρόντος αἰῶ-
νος δυσμῆς. δεῖν μὲν οὖν ἔφη τοὺς ἐν λόγῳ κάθαρσιν ἐσχημέ-
νους ἀποκρούεσθαι τελοῦντα τὰ ἐκ τῆς φιλοσαρκίας ἐγκλήματα.
ἀλλ' ἔσται φησὶ τόπος ἔξω τῆς παρεμβολῆς, καὶ ἐξελεύσῃ
ἐκεῖ ἔξω, καὶ πάσσαλος ἔσται σοι ἐπὶ τῆς ζώνης σου, καὶ ἔσται
ὅταν διακαθιζάνῃς ἔξω καὶ ὀρύξεις ἐν αὐτῷ, καὶ ἐπαγαγὼν
καλύψεις τὴν ἀσχημοσύνην σου, ὅτι κύριος ὁ θεός σου ἐμπεριπατεῖ
ἐν τῇ παρεμβολῇ σου ἐξελέσθαι σε καὶ παραδοῦναι τοὺς ἐχθρούς

(c) Real Academia de la Historia

σου εἰς τὰς χεῖρας σου, ὅ ἐστι τῇ πλημμελείᾳ αἴτιον, καὶ οὐκ
ὀφθήσεται ἐν σοὶ ἀσχημοσύνης πάθημα. παραλείπεται γὰρ
ὅτι μάλιστα παντὸς εἴδους ἀκαθαρσίας. πρέπον δὲ ὡς ἔφη-
σε καταπλέξεσθαι τῶν πολλῶν ἐπιτηδευμάτων ἐχθρῶν. ἐπεὶ
δὲ πολλὰ πταίομεν ἅπαντες, ἐνοικεῖ μὲν ἡ ἀνθρώπου φύσις τὸ ὀλι-
σθεῖν εἰς τὸ πλημμελές, ζῶν ἕως δ' οὐδεὶς τῶν πταισμάτων
κατὰ τὴν τοῦ ψάλλοντος φωνήν. εἰ δὲ γένοιτο φθόρος τῶν ἐμφύ-
λων καὶ ἐν ἡμῖν ἀκαθαρσιῶν μονονουχὶ περιφερόμενα τὰ
ἐκκοπτόμενα κινούμενά τε τῶν ἔξω νόμου τε καὶ ζωῆς ἀπ-
ρεπούς, ἔοικε γὰρ τὸ ἐξ μέλεσι τῆς σαρκὸς τῆς ἁμαρτίας ὁ
νόμος. πρῶτον μὲν μὴ ἐμφανῶς καὶ ἀπροόπτως, μετὰ μὲν
ἐν ὄψει πολλῶν τὰ ἐκ τῆς ἀρρωστίας τῆς ἐγκειμένης πταίοντα,
ἀλλ' οὖν ἔξω καὶ λεληθότως καὶ ὡς ἀπὸ ταύτης τῆς πλημμελείας.
εἶτα τῆς ἐπανορθώσεως κατακαλυπτέσθω φησί, σοφοὶ γὰρ
κρύψουσι τὰς ἑαυτῶν ἁμαρτίας κατὰ τὸ γεγραμμένον. κατα-
λύοντες γὰρ τῶν πλημμελημάτων, τὰς εἰς τὸ ἄμεινον ἐ-
παγὰς ἀνασοιχειοῦντες τρόπον τινὰ τὸν νοῦν εἰς τὸ λίαν ἐλ-
θεῖν τὸ ὠφελοῦν, ἐκμένοντες [illegible] τῶν ἤδη πεπταισμέ-
νων τὸ ἀκαλλές, ἐὰν καὶ κακῶς τὴν ἁμαρτίαν τῆς τῶν ἐφεξῆς
εὐωδίας [illegible], μεταβαλλόμεθα πάλιν εἰς τὴν τῶν ἀρ-
ων πλημμελειῶν, τουτέστιν εἰς τὴν τῶν πρωτοτόκων ἐκκλησίαν.
εὐχῶ δὲ τοῦτο διαπεφευγέναι, ἐκεῖνα δὲ τρόπον, εἰ λάβοιμεν
τὸ ἑαυτῶν σῶμα κατὰ τὴν μυστικὴν φωνὴν χορηγὸν καὶ ἐξωνη-
σάμενοι κεχαρισμένον [illegible]. τὸ γὰρ ἔχειν ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ ζω-
στῆρος τὸ πέταλον, ἤγουν τὸ ξύλον, τοῦτο δή που τὰ ζωοπλα-
γίως ἡμῶν ὑπηνίχθη, [illegible] ὁ νόμος, καὶ τὰς τῶν πο-
λλῶν ὑποδύεσθαι [illegible] τὰ σώματα. οὐ γὰρ
ἴσμεν ἐν ἀκαθαρσίαις ἐν ὀφθαλμοῖς τοῦ πεποιηκότος ἡμᾶς.

(c) Real Academia de la Historia

εἰς ἀφεδρῶνα ἰόντες τῶν πεπλωμάτων τῶν ἀπὸ γαστρὸς ἐὰν
τοὺς ἀπαλλάττοντες, ἀλλ' ὡς ἔφην ἀρτίως, τύποι καὶ εἰκόνες
τῶν νοητῶν εἰσιν αὐτὰ ἐν ἀνθρώποις κείμενα. δεῖ δὲ ἰδεῖν ἡμᾶς
καὶ τὰ ἐγκαταλειπόμενα ἀκαθαρσίας, ὅτε καὶ ὁ θεὸς φησὶ περιπατεῖ
ἐν τῇ παρεμβολῇ σου. ἐνοικεῖ γὰρ ἐν ἡμῖν καὶ ἐμπεριπατεῖ χριστός,
καὶ ἴδῃ ἄσχημον πρᾶγμα καὶ ἀπελεύσεται ἀφ' ἡμῶν ἀπαιτεῖται
τὸ χρῖσμα, ἔχειν γὰρ πάντα τῆς θείας φύσεως ἐξεληλυθὸν καὶ τὸ
κεχρισμένον, τὸ ἀπανασπᾶσθαι ἀπὸ λογισμῶν ἀσέμνων. εἰ
δὲ εὕροι καθαροὺς καὶ ἀπεσμηγμένους, ἐπαινῶν-
ἀμείνους καὶ μελλουσῶν, τὸ ἐνοικεῖν ποθήσας, καὶ ἐκ
χειρὸς ἐχθρῶν ἀπαλλάξει, τοῦτο γὰρ τί φησιν, ἅγιοι ἔσεσθε, ὅτι
ἐγὼ ἅγιός εἰμι. καὶ πάλιν, ὅτι ἐξέλθετε ἐκ μέσου αὐτῶν, καὶ ἀκα-
θάρτου μὴ ἅπτεσθε, κἀγὼ εἰσδέξομαι ὑμᾶς λέγει κύριος. ἐν καὶ
καθαρμένους γὰρ οὕτω, προσδέξεται ἡμᾶς ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς χριστός.
δι' οὗ καὶ μεθ' οὗ τῷ θεῷ καὶ πατρὶ ἡ δόξα, σὺν ἁγίῳ πνεύματι, εἰς
τοὺς αἰῶνας, ἀμήν :~

Περὶ τῶν δύο καὶ δέκα λίθων τῶν κεκοιμημένων πέραν τοῦ Ἰορδάνου :~

λόγος λη'

Σοφὸς ὢν ἄγαν ὁ θεσπέσιος Παῦλος παραγγέλλει θέλων τοὺς
ἀρχαιοτέρους διὰ τῶν Μωϋσέως γεγραμμένων ἐπὶ τὸ χριστοῦ μυστή-
ριον, ἔχειν γὰρ ὅλον τὸ χρῖσμα, τῷ ἀληθεῖ λόγῳ. περιτρέποντες
μὲν γὰρ εἰς ἀλήθειαν τὰ διὰ Μωϋσέως θεσπισθέντα, πάλι-
λιν ὁδηγοῦσιν ἐν αὐτοῖς ἡμῖν ἐνορῶμεν. ἀπεῖξ' ὥσπερ
ἡμῶν τὸ γράμματος, τὸ τῶν ἐν τύποις οὐ μεθιέμενοι, λοιπὸν
ἠκουόμεθα τοῦ προφήτου λέγοντος, λίαν ἐβαθύνθησαν οἱ ἐ-
κάθισαν. οὐδὲν γὰρ ὠφελημένον ἢ ὄντως σοφὸν ἀληθῶς ἐστι
τῆς σκιᾶς εὑρεθείη, ἀνόητον δὲ παντελῶς ἀποφανοῦμεν
τοῦ ἐν λόγῳ. τοῦτο καὶ ὁ θεσπέσιος Μωϋσῆς κάλυμμα-

εἶχεν ἐπὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, κάλυμμα [illegible] τοῖς
νομοθετήσεσι τοὺς ἁπλοῦς νόμους, καὶ ἔστι μὲν ἀληθῶς
ἀληθές, ὅτι ἐν αἰνίγματι ὁ προσωπείου [illegible], τὰ πλεῖστα
ὑπὸ τὰ γράμματα τοῖς κεκρυμμένοις ὑπὸ τὸ ἔξω φανέν. διδά-
σκει τοίνυν ἡμᾶς ἐν δευτερονομίῳ Μωϋσῆς, ὅτι δηλαδὴ
ἐν τῷ [illegible] οἱ μυσταγωγοὶ λαλοῦσι μὲν κατὰ [illegible]
τοῦ δ' αὐτοῦ λόγου, παραδιδόασι δὲ πρὸς ἀλήθειαν, καὶ φα-
νερῶς ἐν τοῖς γράμμασι ποιοῦσι τὴν ἀφήγησιν [illegible]-
τεινομένους, γέγραπται οὕτως. Καὶ προσέταξε Μω-
ϋσῆς ἡ γερουσία Ἰσραὴλ λέγων, φυλάξασθε πάσας τὰς ἐντολὰς
ταύτας ὅσας ἐγὼ ἐντέλλομαι ὑμῖν σήμερον, καὶ ἔσται ᾗ ἂν
ἡμέρᾳ διαβῆτε τὸν Ἰορδάνην εἰς τὴν γῆν ἣν κύριος ὁ θεὸς δίδωσί
σοι, καὶ στήσεις σεαυτῷ λίθους μεγάλους, καὶ κονιάσεις αὐτοὺς
κονίᾳ, καὶ γράψεις ἐπὶ τῶν λίθων πάντας τοὺς λόγους τοῦ νόμου
τούτου, ὡς ἂν διαβῆτε τὸν Ἰορδάνην, ἡνίκα ἂν εἰσέλθητε εἰς
τὴν γῆν ἣν κύριος ὁ θεὸς δίδωσί σοι, γῆν ῥέουσαν μέλι καὶ γάλα
ὃν τρόπον εἶπε κύριος ὁ θεὸς τῶν πατέρων σου. καὶ ἔσται ὡς ἂν διαβῆτε
τὸν Ἰορδάνην στήσετε τοὺς λίθους τούτους οὓς ἐγὼ ἐντέλλομαί σοι
σήμερον ἐν ὄρει Γεβάλ, καὶ κονιάσεις αὐτοὺς κονίᾳ, καὶ οἰκο-
δομήσεις ἐκεῖ θυσιαστήριον κυρίῳ τῷ θεῷ σου, θυσιαστήριον ἐκ
λίθων, οὐκ ἐπιβαλεῖς ἐπ' αὐτοὺς σίδηρον, λίθους ὁλοκλή-
ρους οἰκοδομήσεις θυσιαστήριον κυρίῳ τῷ θεῷ σου, καὶ θύσεις
θυσίαν σωτηρίου, καὶ φάγῃ ἐκεῖ, καὶ εὐφρανθήσῃ καὶ ἐμ-
πλησθήσῃ ἐναντίον κυρίου τοῦ θεοῦ σου, ἐγγράψεις ἐπὶ τῶν λίθων
τούτων πάντα τὸν νόμον τοῦτον. ἆρα δή μοι πάλιν, ὅτι ποιεῖ-
σαι προστάττει οὐ [illegible] τὸ φρόνημα τοῦ [illegible]
τοῖς [illegible] τοῖς αὐτοῦ λόγοις, πλείστης δ' ὅσης αὐτοὺς ἐπι-
μελείας ἀξιοῦν, οὓς τε δῆλον οἱ περὶ τῶν [illegible] ἀποστόλων.

ἕκαστος ὁ ἀναμένων ὡς ἂν διαβησόμενος εὖ μάλα πρέπει ἐν-
τεῦθεν. εἰ γὰρ γένοιτό φησι διαβῆναι μετὰ τὸν ἰορδάνην ὑμᾶς,
εἰσελθόντας εἰς τὴν τεθρυλημένην τῆς ἐπαγγελίας γῆν, τότε δ' ἔστε
μεγάλους ἐφ' ὑψηλοῦ θέντες λίθους κονιάσατε αὐτούς, καὶ
γράψατε ἐπ' αὐτῶν τὸν νόμον τοῦτον σαφῶς σφόδρα. λίθοι μὲν
οὖν οἱ μεγάλοι καὶ ὑψοῦ τεθειμένοι τῶν ἁγίων ἡμῖν ἀποστό-
λων σημαίνουσι τὸν χορόν, οἱ μεγάλοι καὶ ὑψηλοὶ καὶ περιό-
πτοι καὶ τὸ ἀληθὲς εἰπεῖν. ὅτε γὰρ ἦκεν εἰς ἀρετὴν καὶ εἰς κα-
τόρθωμα πολιτείας τὸ ἄκρον, τὸ ἴσασιν ἐκείνοις οὐδείς, εὑ-
ρήσομεν γὰρ ἀσυγκρίτως ὑπεροχῇ ἀνεστηκότας τῶν καθ' ἡμᾶς
καὶ πολὺ διαλλάττειν ὑπερκειμένους. τίς γὰρ εἰ πάνυ μεγαλοψύχων
περὶ τῶν ἴσων ἁμιλλᾶσθαι τοῖς ἱεροῖς ἐκείνοις καὶ διαβοήτοις
ἀνδράσιν, οὓς καὶ φίλους ὠνόμασεν ὁ Χ(ριστό)ς; οὐκέτι γάρ φησι
λέγω ὑμᾶς δούλους ὑμεῖς φίλοι μου ἐστέ. φῶς τε αὐτοὺς
τοῦ κόσμου καὶ ἅλας τῆς γῆς ὀνομάζει, τὸ τοῖς ἰδίοις ἐν αὐτῷ
πρέπουσιν ἀξιώμασι καθηγλαϊσμένους ὁρᾶσθαι ποιεῖται.
διερμηνεύσας ἔθνη, τὸ ἰακὼβ ἀπέδειξεν οἰκουμενικοὺς λέγων,
ἀσθενοῦντας θεραπεύετε, λεπροὺς καθαρίζετε, δαιμόνια
ἐκβάλλετε, νεκροὺς ἐγείρετε, δωρεὰν ἐλάβετε, δωρεὰν δότε.
μεγάλοι δὴ οὖν οἱ λίθοι, καὶ ὡς ἐπὶ τῷ ὄρει κείμενοι. τὸ γὰρ τῆς
δόξης περιφανὲς καὶ τὸ ἐν εὐκλείᾳ περίοπτον ὑψοῦ διαλάμπειν,
καὶ ὡς ἐπὶ τῷ ὄρει κειμένους φαίνεσθαι ἐποίει. ἀλλὰ τίνες
ἂν εἶεν οἱ ἱστάντες τοὺς λίθους, οἱ διαβαίνοντες τὸν ἰορδάνην, οἱ γὰρ
εἰς τὸν πιστεύσαντες καὶ διὰ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος κατα-
πλουτίσαντες χάριν, οὗτοι δὴ πάντως ἐφ' ἑαυτοὺς ἀνιστᾶσι
διδασκάλους καὶ ἐπισταμένους τὸ ὀρθὸν ἡμῶν τοὺς μαθητάς,
τοὺς ἁγίους ἀποστόλους καὶ ἀπολέκτους λίθους, περὶ ὧν ἡμῖν
καὶ λόγος ὑπὸ τοῦ προφήτου, ὅτι λίθοι ἅγιοι κυλίονται ἐπὶ τῆς γῆς.

μονονουχὶ γὰρ καταμηνύουσι τοῦτο τὸ ὑποτρέχον οἱ θεσπέσιοι
μαθηταὶ περιποιοῦντες τὴν οἰκουμένην, καὶ ἅπαντα τὰ τῆς
σοφίας αὐτοῖς εὐσεβείας δεικνύντες τὸ κάλλος, καὶ τὸ ἀλη-
θὲς μαρτυρίου διακηρύττοντες, τὸ δὲ καὶ πολύτιμοι λίθοι.
τουτέστι Χριστοῦ, κεκοσμημένοι δὲ λίθοι γεγραφὸς ἔχουσι τὸ ὄνομα σα-
φῶς σφόδρα. ἐν γὰρ τοῖς ἁγίοις ἀποστόλοις λαμπρῶς καὶ ἀνα-
φανδὸν τὰς ὀνόματι θεωρίας εὕρομεν, οὐ κατὰ τὰ γεγραμμένα
καλλωπιζομένας, οὐδὲ ἀμυδροῖς ἔχοντας ἀποτελέσματι σκι-
ᾶς, λαμπρὰς δὲ καὶ καθαράς, πυκνὰ γὰρ τῶν ἁγίων ἀπο-
στόλους, καλοῦσι δὲ οὕτω λαμπρῶς τὸ ὄνομα, καὶ τὸ θέμα
ἐπὶ τοῖς κεκοσμημένοις τοῖς λίθοις ἐγγέγραφεν αὐτὸ σαφῶς σφό-
δρα καὶ τὸ γεγραμμένον. ἀναθεωρούμενοι δὲ τῶν λίθων ἐφ' οἷς
τὸ ὄνομα, ἀναδείκνυται δι' οὗ ἐφη θυσιαστήριον ἐξ ἀτμήτων
ὁλοκλήρων λίθων, τουτέστιν ἀδιαιρέτων, καὶ τῆς ἐκ σιδήρου
πληγῆς οὐκ ἐδοκιμασμένων. καὶ τίς ἄρα οὗτος καὶ ὁ θεμέλιο-
ς; λίθος μὲν γὰρ ἀκρογωνιαῖος ὁ Χριστός, τέθειται δὲ καὶ
εἰς τὰ θεμέλια Σιών, ἐπ' αὐτῷ γὰρ ἐρειδόμεθα, καὶ ὑποβάθραν
ὡς ἀρραγῆ λαβόντες αὐτὸν ἀσφαλῆ καὶ ἀκράδαντον, καὶ ἡμεῖς
ὡς λίθοι ζῶντες ἐποικοδομούμεθα, οἶκος πνευματικός, εἰς ναὸν
ἅγιον, εἰς κατοικητήριον τοῦ θεοῦ ἐν πνεύματι. ἀλλ' οὐδὲ ἕτερον ἔοικε
καὶ οὐ θυσιαστήριον, σεμνυνόμενοι μὲν καθ' ἑνώπιον
πνευματικόν, καὶ τὸ ἐν αὐτῷ πίστιν λαμπρύνοντες, προσκομίζοντες δὲ
δι' αὐτοῦ τῷ θεῷ καὶ πατρὶ καθαρὰς ἐν τάξει τῶν ἐδωδίμων θυ-
σιασμάτων τὰς ἐξ ἀρετῶν εὐωδίας. καὶ γράφει ὁ θεσπέσιος
ἡμῖν ἐπιστέλλει Παῦλος. παραστῆσαι τὰ μέλη ὑμῶν θυσίαν
ζῶσαν ἁγίαν εὐάρεστον τῷ θεῷ τὴν λογικὴν λατρείαν ὑμῶν. λίθοι
δὲ οὕτω καὶ ἡμεῖς αὐτοί, πλὴν ὁλόκληροί εἰσι καὶ ἄπληκτοι, οὐ γὰρ
αὐτοὶ ὡς ἔφην διαιρεῖσθαι τὰ γὰρ ὁλοτελῶς ποιοῦντα τὸ τῆς

ἐκ θεοῦ διανοίας τοῖς καθιερῶσι, οὐ μεμφόμενοι πρὸς τὰ ἐν κόσμῳ, οὔτε μὴν τὰ ἐκ τοῦ βεβίου καὶ τὰς ἁμαρτίας ἐκφοβοῦντες πτώματα, ἀλλ᾽ ὥσπερ ἐστὶν ἀμέριστος ὁ Χριστός, οὕτω καὶ αὐτοὶ μονότροποι τῇ ἀληθείᾳ, θεῷ μόνῳ προσκείμενοι, τῷ ἀφιέμενοι ὃ ἡμεῖς ἐλέγομεν(?) δοκεῖν ὡς τὰ τοῦ κόσμου καὶ κόσμου. οὕτως ἐν τῷ ἀναθεῖς ὁ ἱερὸς γράφει Παῦλος, ἐμοὶ γὰρ τὸ ζῆν Χριστὸς καὶ τὸ ἀποθανεῖν κέρδος. μεμνῆσθαι δὲ ἀναγκαῖον ὡς τὸ αὐτὸ ἡμῖν ἐν ἑτέροις καθηγεμόνος(?) νόμου οὕτω λέγων. ἐὰν δὲ φυσιαστήριον(?) ἐκ λίθων ποιήσομαι, οὐκ οἰκοδομήσεις αὐτοὺς τμητούς, τὸ γὰρ ἐγχειρίδιόν σου ἐπιβέβληκας ἐπ᾽ αὐτὸ καὶ μεμίανται. ὁρᾷς κλεινὸν διὸ ὅτι καὶ ἀπλαστεῖς οἱ λίθοι καὶ ἀτρεβεῖς(?) ἀρτίως ἡμῖν εἰρημένους τρόπους. ἀλλὰ φασὶ θεὸς καὶ ἐμπλησθήσομαι(?) ἐκεῖ, καὶ εὐφρανθήσομαι ἐνώπιον τοῦ θεοῦ μου. τίς γὰρ εἰς τὸ λοιπὸν ἐκείνοις μόνοις ὁ λακέας(?) ὡς διωρίζειν(?) δύναται τὸ Χριστοῦ ἁρμόσεται καὶ μάλα εἰκότως καὶ τῆς ἱερᾶς καὶ θείας ἀναπίμπλαται τροφῆς, ἔτι μὴν καὶ εὐφραίνεται νοητῶς ἐν ὀφθαλμοῖς τοῦ θεοῦ, διαπρεπὲς(?) καὶ τοῦ τῆς μυστικῆς εὐλογίας κεχρημένων ἐν ἐκκλησίαις τῶν πεπιστευκότων εἰς τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν. δι᾽ οὗ καὶ μεθ᾽ οὗ τῷ πατρὶ ἡ δόξα, σὺν ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεί, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν :

Περὶ τῆς ἱερωσύνης(?) Ἰησοῦ :

λό(γος) ε΄(?)

Ὀρθῶς δὲ σφόδρα ... ὁ σοφὸς Ἰωάννης καὶ τῶν μυστηρίων, καὶ τῆς διακονίας ... προσεφώνησε λέγων, ὅτι ὁ νόμος διὰ Μωσέως ἐδόθη, ἡ χάρις καὶ ἡ ἀλήθεια, διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐγένετο. ἀλλ᾽ ὁ μὲν νόμος ἔθνος(?) εἰς ὀργήν, καὶ τοῖς παραβαίνουσιν αὐτοὺς καὶ ἀμεταμελήτους(?) ἐπιφέρει δίκας, ἡ ἅπα-

(c) Real Academia de la Historia

ἐξαπλῶς κατηγορεῖ τῆς φαυλότητος καὶ τῆς ἁμαρτίας ἐποιεῖτο τὴν
κατάρρησιν, ἁμαρτία γὰρ φησὶν οὐκ ἐλλογεῖται μὴ ὄντος νόμου.
Καὶ πάλιν, τὴν δὲ ἁμαρτίαν οὐκ ἔγνων εἰ μὴ διὰ νόμου. πλημ-
μελημάτων δὲ ἡμᾶς ἀνίησιν ὁ Χριστός, δικαιοῖ γὰρ τῇ χάριτι, καὶ
ἁγιάζει τοὺς πεπιστευκότας, τὸ δὲ πάλαι τοῖς πᾶσιν ἐπιτε-
τελεσμένων εἰσκομίζει τὸ τέλος. ὅτι δὲ ἔστι ταῦτ' ἐπ' ἀμφοῖν
ἀληθῆ, σαφηνιεῖ πάλιν ὁ Παῦλος ὧδε γεγραφὼς καὶ λέγων,
τὸ γράμμα ἀποκτείνει, τὸ δὲ πνεῦμα ζωοποιεῖ. γράμμα μὲν γὰρ
ὀνομάζει τὴν ἐν νόμῳ σκιάν, πνεῦμα δὲ αὖ τὴν ἐν πνεύματί τε καὶ
ἀληθείᾳ λατρείαν, φημὶ δὴ τὴν εὐαγγελικήν, ἣν τοῖς ἁπανταχοῦ
τῆς οἰκουμένης κεκαινούργηκεν ὁ Χριστός. ἐπειδὴ γὰρ οὐκ ἦν
ἄμεμπτος ἡ πρώτη, τὸ λοιπὸν ἀναγκαίως καὶ ὁ τῆς δευτέρας
ἐζητεῖτο τόπος, καὶ τὴν μὲν ἐπαλαίου ὁ Χριστὸς καινὴν ὑπισχνούμενος,
σεσαλευμένου δὲ ὥσπερ Μωϋσέως, τὸ ἀκμαῖον τὸ λοιπὸν γεγο-
νότος, ἀνέφυ τε πολιτεία καὶ καθηγητὴς ἀνεδείχθη Χριστὸς ἐφ' ἡ-
μᾶς, δι' οὗ καὶ ἐν ᾧ καὶ εἰς τὴν τῶν οὐρανῶν βασιλείαν εἰσκε-
κομισμένοι, τὴν τοῖς ἁγίοις αἰεὶ συμπρέπουσαν εὐημε-
ρίαν ἀποληψόμεθα, τὴν εὐαγῆ καὶ ὁσίαν καὶ ἄπαυστον ἀλλ' ἀεὶ
ἀπηλλαγμένην διαβιοῦντες ζωήν. πεπαιδαγώγηκε δὲ καὶ
πρὸς τοῦτο οὕτως ἡμᾶς διακεῖσθαι ὁ φρονεῖν αὐτὰ τὰ διὰ
Μωϋσέως τοῖς πάλαι τεθεσπισμένα, γέγραπται γὰρ ὧδε.
Καὶ ἐκάλεσε Μωϋσῆς Ἰησοῦν καὶ εἶπεν αὐτῷ ἔναντι παντὸς
Ἰσραήλ, ἀνδρίζου καὶ ἴσχυε, σὺ γὰρ εἰσελεύσῃ πρὸ προσώπου τοῦ
λαοῦ τούτου εἰς τὴν γῆν ἣν ὤμοσε Κύριος τοῖς πατράσιν ἡμῶν δοῦ-
ναι αὐτοῖς, καὶ σὺ κατακληρονομήσεις αὐτὴν αὐτοῖς, καὶ Κύριος ὁ
συμπορευόμενος μετὰ σοῦ οὐκ ἀνήσει σε, οὐδ' οὐ μή σε
ἐγκαταλίπῃ, μὴ φοβοῦ, μηδὲ δειλία. μέλλοντας δὲ καὶ
ἡμᾶς ἐπ' ἀξίων πραγμάτων τὸ παρὰ εἴσοδον Μωϋσέως τὸ

εἰς τὰς ἀνωτάτω μονάς, ἀντιτάσσεται πεποιθότα καὶ δεδεγμένη λοιπὸν μεθαρμόζεται
τὴν ἡγεμονίαν ὁ θεσπέσιος Ἰησοῦς. καταλύονται γὰρ ὡς παρὰ τοῦ
παλαιοῦ καὶ ἀρχαίου γράμματος, καὶ ἡ ἐν νόμῳ λατρείας κα-
θαιρεῖται πρὸς τρόπον μονογενῆ ζωγραφούμενος, καταπεφοί-
τηκε πρὸς ἡμᾶς ἐξ οὐρανῶν ὁ μονογενὴς καὶ ἐν ἀδελφοῖς γέγονε
μεθ' ἡμᾶς. ὁ γὰρ τῶν ὅλων καθηγούμενος ὡς ἐν πρεσβεύ-
ταις ἔχων τὸ ἐπὶ πᾶσι λαμπρὸν ἀξίωμα, συμπεπλεγμένος-
μενος διὰ τὴν πρὸς ἡμᾶς ὁμοίωσιν τὰ τῆς ἀρχαίας βασιλείας
κεκλήρωται σκῆπτρα, βεβαιοῖ καὶ ἔφασκεν, ἐγὼ δὲ κατεστάθην
βασιλεὺς ὑπ' αὐτοῦ, δῆλον δ' ὅτι τοῦ θεοῦ καὶ πατρός. ἐπὶ Σιὼν
ὄρος τὸ ἅγιον αὐτοῦ. διαγγέλλων τὸ πρόσταγμα κυρίου. εἰ τοίνυν τὰ
διὰ τοῦ Χριστοῦ δεξάμενοι μυστήρια, μηδεὶς εἰς μέσον ἀγέτω πάλιν.
μὴ καταλυέσθωσαν οἱ τύποι, μηδὲ μὴν ἀναμοχλευέσθω πρὸς
τινος ἡ σκιά, τὰ ἀρχαῖα παρελήλυθεν, ἰδοὺ γέγονε τὰ πάντα
καινά. εἰ δέ τις ἔλοιτο τοῦτο δρᾶν, ἴστω τὴν θείαν ἀθετῶν
ζωοποιὸν οἰκονομίαν, καὶ τὸ τῶν δοκιμῶν ἀποβιαζόμενος, καὶ
τὸ σεπτὸν καὶ μέγα τῆς εὐσεβείας μυστήριον. ὁ γὰρ τύποις ἔτι προσ-
κείμενος μετὰ τὴν ἀνάδειξιν Ἰησοῦ, καταλύων τὰ τῶν ἐν
αὐτῷ ὡς ἀπωτάτω κείσεται, ἀπόκληρος δὲ καὶ ἀμέτοχος παν-
τελῶς τῶν διὰ Χριστοῦ χαρισμάτων ἀποδειχθήσεται. τοῦτο δὴ πα-
θόντας τῶν ἐν Γαλατίᾳ τινὰς σαφῶς ἐλέγχει ὁ θεσπέσιος
γράφων Παῦλος. ὦ ἀνόητοι Γαλάται, τίς ὑμᾶς ἐβάσκανε τῇ
ἀληθείᾳ μὴ πείθεσθαι, οἷς κατ' ὀφθαλμοὺς Ἰησοῦς Χριστὸς προ-
εγράφη ἐσταυρωμένος; τοῦτο μόνον θέλω μαθεῖν ἀφ' ὑμῶν,
ἐξ ἔργων νόμου τὸ πνεῦμα ἐλάβετε, ἢ ἐξ ἀκοῆς πίστεως; οὕ-
τως ἀνόητοί ἐστε; ἐναρξάμενοι πνεύματι, νῦν σαρκὶ ἐπιτελεῖσθε;
εἰ τὰ αὐτὰ προστάττει πάλιν. ἀπηλλοτριώθητε ἀπὸ Χριστοῦ,
οἵτινες ἐν νόμῳ δικαιοῦσθε, τῆς χάριτος ἐξεπέσατε, ἡμεῖς

γὰρ διὰ πίστεως ἐλπίδα δικαιοσύνης ἀπεκδεχόμεθα. πρὸς
τοῦτο γὰρ ἀληθῶς καὶ τῶν ὅλων μάλιστα διαπρεπέστατον ὁ μέγας Μω-
ϋσῆς, ἀλλ' οὐδ' οἰκέτης, καὶ τοῦτο αὐτῷ μεσίτης καὶ διάκονος τοῦ
κατακρίνοντος νόμου, ἐπειδὴ μεσίτης ὁ τῶν ὅλων διαπρεπ-
ὲς κηρύκειον ἐμοῦ τοῦ δικαίου σώζειν ἐρημίαν τὴν
ὁ νόμος ὁ τῆς ἁμαρτίας κατήγορος, ὁ τῆς κατακρίσεως διακο-
νία, δι' οὗ τὰ πάντα συνέκλεισεν εἰς ἁμαρτίαν θεός, ἵνα τοὺς
πάντας ἐλεήσῃ κατὰ τὸ γεγραμμένον. ἀλλὰ καὶ πρὸς Ἰησοῦν ὁ μέ-
γας ἔφη Μωϋσῆς, ἀνδρίζου καὶ ἴσχυε, σὺ γὰρ εἰσελεύσῃ πρὸ προ-
σώπου τοῦ λαοῦ τούτου εἰς τὴν γῆν ἣν ὤμοσε κύριος τοῖς πατράσιν ὑμῶν
δοῦναι αὐτοῖς, καὶ σὺ κατακληρονομήσεις αὐτὴν αὐτοῖς. ὁ γὰρ τοι-
οῦτον τοῦ νόμου τὴν πλήρωσιν, οὐκ ἐπὶ τοσοῦτον ὁ Μωϋσῆς τοῦ ὅρου
τοῦ δεῖξαι, τὴν εἰσαγωγὴν ὁ Ἰησοῦς, ἢ κατὰ τὸ πάντως ἄξιον, μᾶλ-
λον δ' ἁπλῶς ἔχει κλήσεως λογικῆς, ἔτι γε τὴν ἁμαρτίαν φύσει,
τὴν παλαιὰν καὶ ἀνακαινώσασαν ἐξουσίαν, μονονουχὶ δὲ καὶ τὰ
ὅπλα βλέπων πίπτοντας ἐχθροὺς ἐθνικοὺς τε θάνατον, φεύ-
γοντα τε ἐκεῖ, καὶ τὸν ἀντίπαλον πάλαι καὶ δυσκαταγώνισ-
τον πεσόντα καὶ ἡττώμενον, ἐμφερόμενον τῆς ἁμαρτίας τὸ
στόμα, λεπροὺς ἀνακαθαιρομένους, κατασπαράσσοντας δαί-
μονας, καὶ θάλασσαν ἀπειλοῦσαν συνέχεσθαι ἐπιτιμωμένην ἐπι-
καλουμένου ῥήματι, οὐκ ἐπὶ τοσοῦτον δὲ δι' ἧς καὶ ὠνειδίζετο
ὁ διὰ τοῦ νόμου οὐδένα, καὶ γὰρ τὸ ἀμήχανον ἦν ματαιοῦσαν καὶ
τέλος ἀφελεῖν ἁμαρτίας. ἀπαλλάξει δὲ τὸ τῆς οἰκουμένης
ὁ κόσμος τῶν ἀρχαίων ἁμαρτημάτων, καὶ ἐπεὶ ἐστὶν αὐτὸς ἡ
ἀλήθεια καὶ ὁ καθαρώτατος ἀμνὸς ἀπελάσει τοὺς πεπιστευκότας
τῆς ἁμαρτίας, καὶ θανάτου καὶ φθορᾶς ἐλευθέρους ἀπο-
φαίνει, εἰσάγει δὲ καὶ εἰς αὐτὴν τὴν τῶν οὐρανῶν βασιλείαν
τὴν ἐξουσίαν ἀληθῶς καὶ ἀΐδιον ζωήν, εἰς τὰς ἄνω μονάς, τὴν

ἐν οἷς τὴν καλλίπολιν, διὸ τὸ πρῶτον καὶ ἐκκλησίαν, τοῦ Ἰε-
ζῆλος καὶ δημιουργός ὁ θεός. ὅτι ὁ ζωαρχικός τε καὶ ζωοποιὸς
πρὸς τὸν ὅμοιον ὁ θεὸς καὶ πρὸ καθ' ἡμᾶς γενόμενος τῶν ἡμῶν, καθί-
στησιν ἐνάρετος πεσθένει καὶ ὁ Μωϋσῆς, καὶ κύριος ὁ συμπορευό-
μενος μετὰ σοῦ οὐκ ἀνήσει σε, οὐδ' οὐ μή σε ἐγκαταλίπῃ.
παναλκὴς γὰρ ὢν ὁ υἱὸς τὸ ἄμαχον ἔχει διὸ σῴζουσαν ἐπεὶ
τὴν ἑαυτοῦ καταβολὴν ὁ θεός, ἐπικουρεῖται ὁ λόγος τὰ πάντα τοῦ πρὸς
διὰ τὸ ἀνθρώπινον, πρέποντος τοῦ λόγου, ἐπὶ τοῦ ὁ τοῦ πρά-
γματος τῆς δουλείας σχήματι ἐν τῷ τρόπῳ τῆς μετὰ σαρκὸς οἰκο-
νομίας. καὶ γοῦν ὁ υἱὸς ἵνα πιστωθῇ καθ' ἡμᾶς γενόμενος
τὸν αὐτὸν τρόπον ἀσθενὴς ὑποπλάττεται λέγων πρὸς τὸν ἐν οἴκοις
πατέρα καὶ θεόν, ὅτι οὐκέτι καταλείψεις τὴν ψυχήν μου εἰς ᾅδην,
οὐδὲ δώσεις τὸν ὅσιόν σου ἰδεῖν διαφθοράν. ὅτι ὁ καὶ ὁ διά-
νομον παιδεύσεις οὐδενὶ μέτρον τὰ χαριτῶν περὶ τὴν ἐπιδημί-
αν [illegible] ὡς γνωσθῇ [illegible] λοιπὸν-
ἐπιλαμβάνεται τοῦ θεοῦ, ἐν ὄψει τε μικροῖς
τε καὶ μεγάλοις καταφρονήσαντες ἐφ' ἡμᾶς τοῦ ἁγίου πνεύματος,
διὸ ζωτικὰ τὰ ἔργα τοῦ θεοῦ, σαφὲς ἂν γένοιτο καὶ τὸ διά-
πάλιν, ἔχει γὰρ οὕτως. καὶ ἔγραψε Μωϋσῆς πάντα τὰ ῥή-
ματα τοῦ νόμου τούτου εἰς βιβλίον καὶ ἔδωκε τοῖς ἱερεῦσι
τοῖς υἱοῖς Λευὶ τοῖς αἴρουσι τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης κυρίου καὶ
τοῖς πρεσβυτέροις υἱῶν Ἰσραήλ, καὶ ἐνετείλατο Μωϋσῆς αὐτοῖς
ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ λέγων, μετὰ ἑπτὰ ἔτη ἐν καιρῷ ἐνιαυτοῦ
ἀφέσεως ἐν ἑορτῇ σκηνοπηγίας ἐν τῷ συμπορεύεσθαι πάντα
Ἰσραὴλ ἐνώπιον κυρίου τοῦ θεοῦ σου, ἐν τῷ τόπῳ ᾧ ἂν ἐκλέξηται κύριος, ἀνα-
γνώσεσθε τὸν νόμον τοῦτον ἐναντίον παντὸς τοῦ Ἰσραὴλ εἰς τὰ ὦτα
αὐτῶν, ἐκκλησιάσατε τὸν λαόν, τοὺς ἄνδρας καὶ τὰς γυναῖκας,
καὶ τὰ ἔκγονα, καὶ τὸν προσήλυτον τὸν ἐν ταῖς πόλεσί σου,

(c) Real Academia de la Historia

ἵνα ἀκούσωσι, καὶ ἵνα μάθωσι φοβεῖσθαι κύριον τὸν θεὸν ὑμῶν, καὶ
ἀκούσονται ποιεῖν πάντας τοὺς λόγους τοῦ νόμου τούτου. ἀκού-
εις ὅτι γέγραφε μετὰ τὸν νόμον, ἐπισκήπτει δὲ τοῖς ἐξειλε-
γμένοις, ἱερεῦσι δέ φημι καὶ λευίταις καὶ πρεσβυτέροις ἑβδό-
μου τοῦ τελευταίου ἔτους ἐν καιρῷ τῆς ἀφέσεως ἐν ἑορτῇ τῆς
σκηνοπηγίας ἐκκλησιάζειν ἅπαντας, νεανίσκους καὶ
πρεσβύτας, γυναῖκάς τε καὶ παῖδας, καὶ τότε συνειλεγμένοις
ἀναγινώσκειν αὐτόν; ὅτι γὰρ ἔμελλον πολλοὶ καὶ οὐκ εἰς μα-
κρὸν τῷ μεταξὺ χρόνῳ ἄξειν αὐτὸν ἐπιλελησμένοι πῶς, καὶ
ὅτι ἐν ἀνθρωπίνοις ἀναλογεῖ ὁ καιρός, ἵνα μάθωσιν
αὐτὸ, λέγει τὸ δὲ μετὰ ἑπτὰ ποιεῖσθαι τὴν ἀνάγνωσιν. ὁ
γὰρ ἑπτὰ ἀριθμὸς πλῆθος αὐτὸ σημαίνει κατὰ τὴν θεί-
αν γραφήν, κατ᾽ ἐκεῖνο δηλονότι τό, ὅτι στεῖρα ἔτεκεν
ἑπτά. Καὶ πάλιν, μὴ καταπιστεύσῃς τῷ ἐχθρῷ σου εἰς τὸν
αἰῶνα, ἑπτὰ γὰρ εἰσὶ πονηρίαι ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ. ἔφη δὲ
καὶ ὁ παροιμιαστής, ἑπτάκις πεσεῖται ὁ δίκαιος καὶ ἀναστήσεται.
ἐπιτηρεῖ δέ, ὅτι ἐν ἔθνεσιν ἑπτὰ τοῖς τῆς ἀφέσεως, τουτέστιν
ἐν χρόνοις τοῖς τῆς ἐπιδημίας ὁ νόμος ἐγκαινισθήσεται.
ὁ μόνος γὰρ ὁ μὴ δήλως ἀναγινώσκειν αὐτὸν ὁ μὴ δύνα-
σθαι νοεῖν, καὶ εἰ τις αὐτὸν ἀναγινώσκει λεγόμενον. γινώσκομεν δὲ
ὡς ἔφην τὸν χρόνον μικροῖς καὶ μεγάλοις, ὅτε καὶ ὁ τῆς ἀφέ-
σεως ἐνέστηκε καιρός. ὁ μὲν γὰρ νόμος τοῖς ἀρχαιοτέροις ἐνετεί-
λατο λέγων, δι᾽ ἑπτὰ ἐτῶν ποιήσεις ἄφεσιν, καὶ οὕτω ποιήσεις
αὐτήν, ἀφήσεις πᾶν χρέος ἴδιον ὃ ὀφείλει σοι ὁ πλησίον. Καὶ
πάλιν, ἐὰν πραθῇ σοι ὁ ἀδελφός, ἓξ ἔτη δουλεύσει σοι, τῷ
δὲ ἔτει τῷ ἑβδόμῳ ἀφήσεις αὐτὸν ἐλεύθερον ἀπὸ σοῦ. ὁ δὲ
κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐπὶ τέλει τῶν αἰώνων καὶ μονονουχὶ ἑπτὰ
ἐτῶν ἀφῆκεν ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν ἁμαρτήσασι, καὶ

ἀξιωφιλευθῆσαι ἐχαρίσατο καὶ τὴν εὐαγγελικὴν πα-
ραβολήν, δούλους ὄντας τῆς ἁμαρτίας καὶ ὑπεζευγμένους
τῷ σατανᾷ, τῆς δὲ ἐλευθερίας τοὺς λαμπροὺς ἀπέφηνε καὶ ἁγια-
ζομένους. ἀνεδείχθη δὲ τῆς ἀφθαρσίας ὁ καιρὸς ἐν καιρῷ τῆς
σκηνοπηγίας, ἡ δὲ τῆς ἀναστάσεως ὑποδηλοῖ μυστήριον, ὅτε
τὸ ἑκάστου τῶν ἐν γῇ κειμένων διαπηγνύναι σκῆνος, ἐγείρει
σῶμα. ἐπειδὴ γὰρ ἐκ νεκρῶν ἀνεβίωσε Χριστὸς πατήσας τὸν θά-
νατον καὶ σκυλεύσας τὸν ᾅδην, εἰρηκὼς τοῖς ἐν δεσμοῖς
ἐξέλθετε, καὶ τοῖς ἐν τῷ σκότει ἀνακαλύφθητε, τότε τῆς ἀφθαρ-
σίας καλλωπίζων τὴν τὴν αὐτοῦ φύσιν, ὡς ἐν ἀπαρχῇ τὸ γέ-
νος καὶ τῶν ἀνακαινιζομένων εἰς ἁγιασμὸν ἐνεφύσησε τοῖς
ἁγίοις ἀποστόλοις λέγων, λάβετε πνεῦμα ἅγιον, τότε καὶ ἀνεῴ-
χθησαν οἱ τῆς διανοίας ἡμῶν ὀφθαλμοί, τότε πεφωτίσμεθα
καὶ τὸ πάλαι κεκρυμμένον καὶ οὐδέποτε σαφῆ τῶν ἀρ-
χαιοτέρων γινωσκόμενον καὶ ἐμμηνυόμενοι, τότε συναχθέν-
μενα καὶ ἐκ τῶν περάτων τῆς γῆς εἰς ὃν ἐξελέξατο τόπον, τοῦτ' ἔσ-
τιν ἐκκλησίαν, ἐκεῖ γεγονότες ἡμεῖς τὰς ἐν σκηναῖς καλύβαις
διερμηνεύουσιν οἱ μόνοι ἀποδεικνύντες τὰ ἱερὰ μυσταγωγοί
καὶ διδάσκαλοι. Καὶ γοῦν ὁ θεσπέσιος Παῦλος τοὺς τύ-
πους τὸ μᾶλλον μεταποιῶν τὸ σαφὲς εἰς τὴν καινὴν θεωρίαν
ἐπιστέλλων φησί, εἰ γὰρ καὶ τὸ αἷμα ταύρων καὶ τράγων καὶ
σποδὸς δαμάλεως ῥαντίζουσα τοὺς κεκοινωμένους ἁγιά-
ζει πρὸς τὴν τῆς σαρκὸς καθαρότητα, πόσῳ μᾶλλον τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ.
σφραγιζόμενοι δὲ τῷ Χριστῷ τὸν ἀμνόν, καὶ προσδραμόντες
τῆς σκηνῆς τὸν τὸ μυστήριον τύποι εἰς αὐτὸ ἀναφέρειν,
ἔφη πάλιν, ὅτι τὸ πάσχα ἡμῶν ὑπὲρ ἡμῶν ἐτύθη Χριστός. ἐπι-
στέλλει καὶ ἑτέροις λέγων, λέγετέ μοι οἱ ὑπὸ νόμον θέλοντες
εἶναι, τὸν νόμον οὐκ ἀκούετε. γέγραπται γάρ, ὅτι Ἀβραάμ-

, δύο υἱοὺς ἔσχεν, ἕνα ἐκ τῆς παιδίσκης, καὶ ἕνα ἐκ τῆς ἐλευ-
, θέρας, ἀλλ' ὁ μὲν ἐκ τῆς παιδίσκης κατὰ σάρκα γεγέννηται,
, ὁ δὲ ἐκ τῆς ἐλευθέρας διὰ τῆς ἐπαγγελίας, ἅτινά ἐστιν ἀλληγορού-
, μενα. αὗται γάρ εἰσιν αἱ δύο διαθῆκαι, μία μὲν ἀπὸ ὄρους
, σινᾶ εἰς δουλείαν γεννῶσα, ἥτις ἐστὶν ἄγαρ, τὸ γὰρ ἄγαρ σινᾶ
, ὄρος ἐστὶν ἐν τῇ ἀραβίᾳ, συστοιχεῖ δὲ τῇ νῦν ἱερουσαλήμ, δουλεύει
, γὰρ μετὰ τῶν τέκνων αὐτῆς, ἡ δὲ ἄνω ἱερουσαλὴμ ἐλευθέρα ἐστὶν, ἥτις
, ἐστὶ μήτηρ ἡμῶν. μυσταγωγούμενοι τοίνυν παρ' αὐτοῦ τὸν νόμον,
τὸν τέως ἐν ἐκείνοις τοῖς λεγόμενον φόβον. ὅτι δ' ἔμελλε συ-
σαλεύεσθαι κατὰ καιροὺς τοῖς ἐν τύποις καὶ σκιαῖς λατρεύ-
ουσιν ἡ δύναμις, προέδειξε πάλιν αἰνιγματωδῶς ὁ μωϋσῆς.
, γέγραπται γάρ, ὅτι ἡνίκα δὲ συνετέλεσε μωϋσῆς γράφων πάν-
, τας τοὺς λόγους τοῦ νόμου τούτου εἰς βιβλίον ἕως εἰς τέλος,
, καὶ ἐνετείλατο τοῖς λευίταις τοῖς αἴρουσι τὴν κιβωτὸν τῆς δια-
, θήκης κυρίου λέγων, λαβόντες τὸ βιβλίον τοῦτο θήσετε αὐτὸ ἐκ
, πλαγίων τῆς κιβωτοῦ τῆς διαθήκης κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν. σκόπει
τοίνυν ὅπως εἰς τὸ μέρος τῆς κιβωτοῦ καὶ οὐκ ἔνδον τῷ
μέσῳ προστέταχεν ἀποκεῖσθαι τὸν νόμον, ὡς ὄντα οὐδέπω
πρεπόντως τῷ νῷ καὶ διὰ τῶν σωματικῶν, ὅς τι-
ἀνάγκη παραχωρεῖν τῇ ἀρχαιοτέρᾳ ἐντολῇ, μόνον οὐχὶ δὲ
καὶ λέλυται τόπον, ὃ καὶ ἐκ μέσου χωρεῖν, ἵνα τὸ ἄμεινον
ἐπεισφέρηται. οὐκ ἀποβάλλεται μὲν γὰρ τῆς κιβωτοῦ, δεκτὸς γὰρ
ἐν ἐκκλησίαις ὁ διὰ μωϋσέως νόμος, πλὴν οὐκ ἐν πρώ-
τῳ τέτακται τόπῳ, σώζεται δ' ὥσπερ καὶ μεμένηκεν ἐκ
πλαγίων, παραχωρεῖ ὡς ἔφην τοῖς ἀσυγκρίτως ὑπερκει-
μένοις, τουτέστι τοῖς θείοις τε καὶ εὐαγγελικοῖς θεσπίσμασι,
δι' ὧν ἡμᾶς εἰς θεογνωσίαν καὶ εἰς πᾶσαν εἶδος ἀρετῆς
πεπαιδαγώγηκεν ὁ χριστός. διὸ καὶ μετ' οὐ τῶν θεῶν καὶ-

πατρὶ ἡ δόξα, σὺν ἁγίῳ πνεύματι εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν
αἰώνων, ἀμήν:

Τέλος, τῷ θεῷ δόξα:

(c) Real Academia de la Historia

(c) Real Academia de la Historia